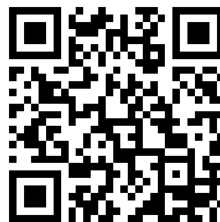
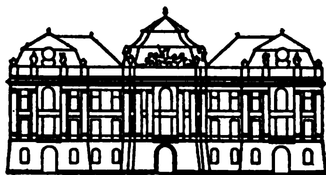

CODEX REGVLARVM

QVAS SANCTI PATRES

MONACHIS, ET VIRGINIBVS

Sanctimonialibus seruandas præscripsere;

COLLECTVS OLIM A S. BENEDICTO

ANIANENSI ABBATE.

LVCAS HOLSTENIVS VATIC. BASIL. CANONICVS
Et Bibliothecæ Præfectus in tres partes
digestum, auctumque edidit.

ROMÆ, Excudit Vitalis Mascardus, MDCLXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

SANCTISSIMO DOMINO

NOSTRO

ALEXANDRO VII.

PONT. OPT. MAX.

CODICEM ANTIQVVM

REGVLARVM MONASTICARVM

Ante annos octingentos à S. Benedicto, Anianensi Abbate

COLLECTVM

Et ab ipso

FABIO CHISIO

Neritinorum tunc Episcopo, & apud Vbicos Apostolico Apocrisario, ex veteri Coloniensi Manuscripto Codice accuratè

DESCRIPTVM, & COLLATVM

Nunc bono publico Typis

EDITVM,

Cum humillimo Pedum osculo

OFFERT, DAT, DICAT, CONSECRAT,

Sedis Apostolicæ obsequijs deditissimus

LVCAS HOLSTENIVS.

TYPOGRAPHUS
LECTORI.

LUCAS Holſtenius Vir Illuſtriſſimus, in quo nuper mortuo Reſpublica Literaria iacturam fecit irreparabilem, inter alia monumenta Veterum, quæ tenebris eruta luci publicæ plurima, & optima parabat, hanc Regularum collectionem antiquam è Colonienſi deſcriptam Co-

Codice meis dudum Typis excudendam curauerat; Editionem interim differens, spe eius tum collatione nouorum Codicum emendandæ, ac locupletandæ, tum Dissertationibus, & Animaduersionibus, quarum materiam vndique corradebat, muniendæ, ornandæque. Sed Deo aliter visum: cui placuit Ministrum fidelem, vtilissimam indefesso studio Ecclesiæ operam nauantem, ad laborum (vti meritò speramus) euocare præmia, priùs quàm is, vel huic, vel alijs multis eius generis, & meriti Operibus, quæ patienter elimabat, imposuisset vltimam manum. Hinc iam omnes facilè sentiunt sublatam omnem editionis huius distinendæ caussam, consumptosque prætextus morarum. Ergo me haud parem sentio ferendo amplius conuitio expectationis publicæ, à fide mea repetenti opus in commune vtilissimum iam pridem apud me depositum. Accedit eodem Iudicium supremum editoris ipsius; quem Amici recordantur enixè commendasse morientem, vt quam primum hic liber emitteretur. Cuius etiam dedicationes tres trium eius Partium, paucis verbis, cum per mortis viciniam pluribus non posset, vltima quam in terris vidit luce dictauit;

uit;

uit; Easdem ipsas quarum primam primæ, ac secundæ partibus, secundam parti tertiæ; tertiam denique Appendici præfixas vides: Præfationem amplam; Notas vberes; eruditum Glossarium, quæ ille destinabat, nec exhibere opis meæ, nec tuæ Humanitatis sit, Lector benigne, flagitare. Verùm, vt post subitos incendiorum, aut rapinarum casus, qui desolatas in ædes veniunt Hospites, quantumuis lauti, & splendididis assueti, tamen æqui consulunt pro solito argento instrui Samijs mensas, sterni cænacula Tegetibus, pauperiem denique mundam, procul Attalicis, aut Persicis apparatibus, placidi renidentesque patiuntur: sic te nunc quidem eam moderationem inducere in animum res exigit, vt possis contemnere opes, ac præterquam nudum ipsum Opus per se ornamenti & pretij secum affert, non aliam à Scitamentis, aut Choragio gratiam sperare; ijs vnice contentum, quæ dare possumus; scilicet pro Præfatione, præfationis materiam, prout eam ex Aduersarijs τοῦ μακαρίτου *descripsimus: Vice autem Notarum, notulas paucas, quas è schedis eiusdem, & marginibus editorum foliorum ipsius manu subinde*

no-

notatis, attento spicilegio sublegimus: deniqué loco ampli & accurati Glossarij, quod ab Editore expectabatur, indiculum declaratorium inusitatiorum huius Codicis vocabulorum, ad calcem adiecimus. Vale: Et tua causa conantibus faue.

MA-

MATERIA

Dissertationis Prooemialis ad Regulas Monasticas è schedis posthumis

LVCAE HOLSTENII

CAPVT I.

Origines Instituti Monachorum, & eorum diuersæ species.

RVSTRA sunt, qui verum & perfectum Monachismum Christianismo vetustiorem faciunt. Eius in veteri testamento figura magis quam forma, præsagia potius quam exempla reperiuntur. Anachoresis Eliæ, huius & Elisæi discipulorum conuictus, Nazaræorum & Recabitarum instituta, tum si quæ occurrunt alia eius generis, videri possint quædam quasi rudimenta gratiæ Monachos facere exordientis. Esseni quoque, quorum

Hebræi meminerunt; vti & quos Philo libro proprio describit (quamquam hos S. Hieronymus fuisse Christianos putat) multis, vt palam est, differentijs à Monachorum instituto discrepabant. Indicat Metaphrastes initio vitæ S. Pauli Eremitæ, non defuisse primis duobus Ecclesiæ sæculis multos vitæ monasticæ Professores. Sanè vita S. Eudoxiæ Martyris, quæ temporibus Traiani floruit, monasteriorum iàm tum institutorum meminit. Verùm vt alia multa Ecclesiastica monumenta illorum temporum, sic memoria distinctior primæuæ illius vitæ regularis Diocletiani flammis, quibus Christiana tabularia conflagrarunt, abolita fuerit; ex his porrò quæ supersunt monumentis ætati Constantini magni vitæ Regularis initia imputanda sunt; tunc scilicet per Ecclesiæ pacem ea perpetuari sine interpellatione, dilatari sine obstaculo potuit. Auctores porrò eius primi Paulus, & Antonius fuere, quorum exemplis duo genera Monachorum informantur; alterum Eremitarum seorsim sine arbitro degentium, Cœnobitarum alterum in domo communi conuiuentium; & miscebant-

bantur in illis principijs hæc duo genera plerumque; vt idem ex Eremo in Cœnobium, ac viciſſim è vita communi in ſolitariam tranſirent. Quamquam hæc cum multis experimentis eſſet deprehenſa periculoſior, cæpit præ illa Cœnobitica celebrari diſciplina, præſertim poſt editam à Pachomio regulam exceptam dictante Angelo, quam latinè Hieronymus tranſtulit. Ex hoc tempore duo laudabilia diſtingui Monachorum genera cœperunt ſolitariorum, & communiter viuentium, quibus alterum ſubmiſtum eſt non probum, Sarabaitarum, vt vocabant, qui bini, aut terni paſſim per vrbes, aut caſtella proprio arbitratu viuerent.

CAPVT II.

Propagatio Monachiſmi ex Aegypto in omnes terras.

INſtituta per hunc modum in Ægypto vita monaſtica auctoribus Paulo, Antonio, Pachomio, in omnes inde ſe terras ſalutari propagatione diffudit. Primus Hilarion

ex Antonij ſchola monaſticam in Syria diſciplinam & exercuit, & docuit. Baſilius Magnus monaſticam profeſſionem ex Ægypto acceptam in Pontum, & Aſiam minorem intulit. Audeus relegatus monaſteria in Gothia fecit. Penetrauit quoque idem inſtitutum in Æthiopiam, Perſidem, & Indiam, ex quibus prouincijs turmas Monachorum ſe Bethlemi ſuſcepiſſe ſcribit S. Hieronymus. In Italiam inſtitutum monaſticum partim ex Ægypto, partim è Syria tranſijt. Primum enim Romam adueniens S. Athanaſius, cum vitam à ſe ſcriptam S. Antonij publicaſſet, iuuentutem vtriuſque ſexus plurimam ad eius imitationem inflammauit. At S. Euſebius Vercellenſis diſciplinam monaſticam è Syria petitam in ſuam Eccleſiam intulit, & Clerum etiam ſuum ſub regulam adegit. Sanctus quoque Iſaac Syrus propè Spoletum in loco deſerto Monaſterium poſuit, vt docet S. Gregorius Dialogorum libro tertio cap. decimoquarto. Ex alterutra iſtarum originum Ægyptia, vel Syra, prodijſſe videntur monaſteria, quæ multa per Italiam fuiſſe SS. Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, Gregorius

alij-

alijque testantur: Abbates quoque & Ascetæ insignes Eutychius, Florentius, similesq; multi à S. Gregorio memorati ante S. Benedicti ætatem: Item Virgines, & Sanctimoniales. Non solum autem in Continenti Italiæ, sed & in Insulis Dalmatiæ, & maris Etrusci plurimos fuisse per ea tempora Monachos S. Hieronymus indicat. In Sicilia quam ingens iam olim multitudo Monachorum fuerit, Rocchus Pirrhus testatur in Notitia Abbatiarum eius Insulæ, vti & de alijs maioribus Mediterranei maris Insulis alij, qui de ijs propriè scripserunt. E Capraria Insula, vbi greges fuisse Monachorum indicat Rutilius Numatinus, scribens circiter annum Christi 416. missi ad S. Augustinum Monachi id institutum in Aphricam intulerunt: quod ibi receptum est, nequicquam Donatistis obstantibus. Monasteria Carthagine, Tagaste, Hippone fuisse testatur Paulinus. Capraiense postea, & Palmariæ monasteria reformauit S. Gregorius Magnus. Sed inter Insulas Monachismo claras Lerina in primis celebrata est, vbi, Authore Honorato, sancti Senes diuisis cellulis Ægyptios Patres in Gallijs æmulaban-

laban-

labantur, vt S. Eucherius tradit. Hinc eductus ad Episcopatum est S. Honoratus, anno Christi 426. Quod exemplum postea frequentatum legitur, vt meritò Lerina seminarium Episcoporum diceretur. Quintum inde sęculum Barbarorum irruptionibus Imperio, & Ecclesiæ funestum, multos publicorum malorum pertæsos ad vitam monasticam locis secretis colendam perpulit, tutum asilum pandens humanarum miseriarum. Per Gallias nihilo minus floruisse professionem monasticam ex historijs Regum primæ stirpis, actis sanctorum Hilarij, Martini, aliorumque, tum ex Gregorio Turonensi, alijsq; monumentis manifestum est. In Insulas Oceani per eadem tempora Monachismus penetrauit authore Patritio Brittone, qui peragratis Gallia atque Italia, Insulisque Tyrrheni maris, cum in iuuentute Sanctum Martinum vidisset, & Sancto Germano Autissiodorensi præceptore vsus esset, missus postea à S. Celestino Papa ad conuertendos Hibernos anno Christi 431. Monasteria ibi plurima instituit, vt ex antiquis monumentis Vsserus docet. Obijt S. Patritius anno 490.

Dauid

Dauid Menariensis Episcopus nobile monasterium construxit. Monasterij Bancoriensis meminit Beda. S. Columbanus Armaccanum, & Tyrrhense monasteria fundauit anno 565. Hęc ęrant in Hibernia, & Brittanniæ illa parte, quam non occupauerant Anglosaxones: ad quos deinde ipsos monasticum institutum simul cum Christiana religione penetrauit; magnis & paribus vtriusque incrementis: S. Augustinus Monachus, & monasticarum regularum peritus missus deinde à S. Gregorio Magno in Angliam, monasticam ibi disciplinam propagauit, Dorouerniensi præsertim monasterio fundato, vt auctor est Beda. Apud Nortumbros, & Septentrionales illius Insulæ populos Aidanus vitam religiosam induxit. Prodierat hic è schola S. Columbani, & in Lindisfarnensi Insula monasterium habuit. Hæc omnia confirmant celebratæ in Historijs illarum Gentium dissensiones inter vtriusque scholæ monasteria variæ, præsertim de Paschate, ac tonsura; & videntur per ea tempora Monachi in Ecclesijs Episcopalibus sacras functiones obijsse, quod indicat Beda; vnde Cathedrales

les

les Ecclesiæ Munster, siue monasteria Anglis dicuntur. De Hispanijs, Germania, Dacia, Pannonia, Sarmatia, cæterisque Regnis, ac Prouincijs dicere sigillatim infinitum sit. Extant Historici cuiusque, qui planè doceant: vbicumque Christi religio viguit, etiam Regulare institutum floruisse. Porrò vbiuis Gentium viri Ascesim coluere, fœminæ quoque eos æmulatæ, pro captu sexus perfectioni studuerunt: idque vel cœnobijs, aut cellulis clausæ, vel in domibus proprijs virginitatem Deo sacratam, aut sanctam viduitatem exercentes, sed de his satis.

CAPVT III.

Vnitas Regularis Instituti vsque ad Sanctum Benedictum. Obiter de Patria Cassiani.

EX hactenus dictis de multitudine vbique colentium vitam monasticam in vtroque sexu, facilè cuipiam vetera ex præsentibus æstimanti persuadebitur fuisse primis illis temporibus diuersos, & certo chara-

ctere

ctere discriminatos Monachorum ordines, prout postea institutum, præsertim in Mendicantibus, quorum vniuersæ quamuis latè sparsæ familiæ, sub vno peculiari capite certis, & cuique proprijs officijs, ac legibus Deo militant. Valde fallor, si iam tum primis sex septemue Ecclesiæ sæculis iste vsus inualuerat. Certè vestigia mihi quidem non apparent, qui quocumque intueor, vniformem vbique Monachatus rationem, & facilem, ac promiscuum inuicem transitum, mutuumque commeatum professionum, & cœnobiorum cerno. Orientales Monachi quando in Occidentem venerant, cum ibi profitentibus religiosam vitam sine discrimine censebantur: vicissim Occidentales in Oriente; quod, cum innumeris exemplis demonstrari possit, vnum tantum hic afferam Cassiani, & Germani Gallorum Monachorum, qui Ægypti monasteria peragrarunt instituti monastici cognoscendi causa, & animo in patriam referendi haustam inde notitiam disciplinæ, in suum, & popularium suorum vsum; vnde satis apparet existimasse, ipsos vnum esse in commune omnium vbique Monachorum

modum, & vsum Religionis profitendæ. Mouerit fortè quempiam (vt hunc obiter scrupulum lectori eximam contraria vulgi opinione præoccupato) quòd Cassianum Gallum dixi; Quid ni verò id ego ipsi de se affirmanti crederem? Legimus cap. 1. coll. 24. Cassianum cum suo vnanimo Abbate Germano fassos esse Abbati Abraamo: *Quia* (verba sunt ipsius) *ad repetendam Prouinciam nostram, atque ad reuisendos parentes, quotidianis acriùs æstibus vrgebamur*. Quam aliam hic Prouinciam intelligamus, nisi illam Orienti obuersam Galliæ oram, quæ iam tum quasi proprio nomine, quod hodieque retinet, Prouincia vocabatur: in quam deinde certò constat rediisse Cassianum, in eaque vixisse, consenuisse, obiisse. Addit de parentibus suis, fuisse illos magna religione, & pietate præditos; vnde non impedituri putarentur, ne monasticam ibi vitam coleret; tum eosdem copiosos, qui affatim præbituri necessaria essent, & sollicitudinem victus parandi dempturi. Quæ omnia mirè conueniunt indigenis illarum vberrimarum Regionum, vbi præcipuus tum erat religionis vigor;

gor;

gor; & passim nobilissimi quique Lerinum confluebant profitendæ causa vitæ monasticæ. Vnde sibi (quod mox subdit) meritò ambo blandiebantur spe verisimili de conuersione multorum, *qui velut nostro essent* (inquit) *ad viam salutis exemplo & monitis dirigendi*. Videant autem qui in solitudines Scytharum Cassiani patriam summouent, quam aptè illi desertorum squallori, & caucaseis rigoribus conueniat quod de sua patria Cassianus subijcit. *Tum præterea ipsorum locorum situs, in quibus erat à maioribus nostris auita possessio, ipsarumque amœnitas iucunda regionum ante oculos pingebatur, quam gratæ & congruæ solitudinis spatijs tenderentur: ita vt non solum delectare Monachum possent secreta syluarum, sed etiam magna victus præbere compendia*. Deniquedictio ipsa, & stylus, quam nõ Scythiæ barbariem redoleat palam est. Qua etiam ratione refelluntur, qui Atheniensem Cassianum putant. Inde enim potius Atticam Græcismi proprietatem ducere potuisset, quam eum, quem præfert vbique latinitatis gallicanæ genuinum succum, ac leporem, qualis in Eucherio, in Vincentio

Lirinensi, in Fausto, in alijs eius tractus Scriptoribus passim floret. Sed de his plura dicendi locus hic non est: Ad vniformitatem instituti monastici reuertamur, aduersus quam nihil præscribit Regularum hoc Codice relatarum numerus, & diuersitas. Etenim illæ à singulis, vt præsens vsus poscebat, Patribus scriptæ, aliorum similia cupientium studijs descriptæ in commune proponebantur, vt ex his quique pro locorum, & nationum differentia, vitam vniformi, quoad præcipua, disciplina temperarent. Primaria sanè, & quasi fundamentalis Monachorum regula Euangelium erat: illa, inquam, Christi consilia, quæ castrare seipsum propter regnum cælorum, quæ abnegare se, & crucem tollere, quæ patrem, & matrem, vxorem, agros propter Christum relinquere, quæ vendere patrimonia, & dare pauperibus, sicque nudos Christum sequi suadebant. Regulæ particulares nihil nisi eius primæ, ac vniuersalis regulæ applicationes, aut declarationes locis & personis plerumque aptatæ habebantur. Quod adeo verum est, vt ne ipse quidem Sanctus Benedictus, qui antiquum,

quem

quem reperit in Ecclesia monasticum ordinem suscepit, excoluit, dilatauit, regulam vniuersalem suis vbique omnibus promulgauerit; sed peculiarem dumtaxat Cassinensi cœnobio, cui præerat: quæ inde priuata diligentia descripta, & imitandi studio publicata, adeo non quasi abrogasse priores cæteras est credita, vt S. Benedictus Anianensis huius, quam damus, collectionis auctor, idem aliud opus elucubrauerit nuper à viro doctissimo Hugone Menardo luci publicæ cum eruditis obseruationibus datum, cui Concordiæ Regularum nomen fecit, quo singulorum Benedictinæ Regulæ capitum consensionem cum cæteris omnibus alijs regulis clarè demonstrat. Hæc disputari pluribus debebant: verum metus erat, ne in contentionem res abiret ab hoc aditu tranquilli pacificique operis alienam: certorum quippe hominum, quos abundare in suo sensu facilè sinimus, obnixa in contrarium armataque studia noueramus, cum quibus rixari nunc quidem nolumus.

CAPVT IV.

De hoc Codice Regularum, eius Appendice, & vtriusque Compilatore.

CIrciter annum Christi 820. floruit in Gallijs opinione sanctitatis, atque doctrinæ Benedictus Abbas Anianensis, qui ortus è nobilissima Comitum Magalouensium stirpe, ex Aulico gratioso, & forti milite, Deo ad meliora vocante, primum religiosam vitam suscepit in monasterio S. Sequani; vnde postea in patriam reuersus monasterium Anianense in paterno fundo, tum non procul inde Gellonense in gratiam Guglielmi Comitis instituit. Mox alijs permultis Ludouici Pij Imperatoris voluntate præfuit. Ad extremum aulam sequi coactus, quòd Imperator eius consilijs iuuari cuperet, erecto prope Aquisgranum, vbi plerumque degebat Imperator, Monasterio Indensi, sanctam ibi vitam sancta morte conclusit. Extant eius Acta ab ipsius discipulis conscripta, quæ primus edidit Hugo Menardus; tum Bollandus, & Henschenius de nouo illustrata

reci-

recitant ad diem vndecimum Februarij. In iјs actis ita legitur: *Fecit librum de regulis diuersorum Patrum*. Ad quem locum sic adnotat Menardus: *An iste liber adhuc extet, non mihi compertum est. In testamento S. Gennarij Episcopi Asturicensis, inter libros, qui ab eo dantur Monasterio S. Petri de Montibus, recensetur liber regularum virorum illustrium, qui an idem sit cum eo, qui à nostro Benedicto collectus est, non adeo constat*. Hæc ille, qui si vidisset codicem nostrum titulo Benedicti Abbatis Anianensis prænotatum, non opinor, dubitasset, quin hoc opus illud ipsum sit, cuius Auctor vitæ eius loco recitato meminit. Seruatur, vt aiunt, apud S. Maximinum prope Treueros antiquissimum exemplar huius collectionis; vnde Apographum exscriptum custoditum apud Canonicos Regulares domus B. Virginis Coloniæ cum vidisset ante hos annos circiter viginti Illustrissimus tunc Fabius Chisius Episcopus Neritinorum; & Nuntius illic Apostolicus, hodie S. D. N. Alexander Septimus Pontifex Maximus, describendum curauit, & exemplum inde sumptum nobis benignissimè communicauit, nos

ex

ex eo editionem hanc curauimus. Sed vt subinde occurrebant antiqui Codices exhibentes aliquam ex hisce regulis, edita nostra cum ijs conferebamus, diuersitates adnotabamus ad marginem: inde notulæ paucæ ad calcem operis coniectæ formatæ sunt. Cum autem eo studio ferremur conquirendi antiqua monumenta, ex quibus hæc editio locupletari posset; occurrunt ecce nobis in lectissima Bibliotheca Serenissimæ Dominæ Christinæ Alexandræ Gothorum, VVandalorum Suecorumque Reginæ, vetusti duo Codices exhibentes parænetica quædam opuscula antiquorum Patrum ad instituta monachorum vtriusque sexus accommodata, quæ cum statim iudicassemus aptissimè vtiliterque posse adiungi ad iam editum Regularum Codicem: tum ad idem nos multo magis illud impulit, quod satis verisimilis coniectura esset, hanc quoque collectionem paræneseon ad vitam monasticam, eiusdem esse manus, atque ipsam collectionem Regularum. In hunc videlicet modum scribit auctor vitæ S. Benedicti Anianensis: *Alium nihilominus composuit librum*

ex

ex sanctorum Doctorum Homilijs; quadrat satis hoc inditium in nostrum hoc opus ex Patrum variorum opusculis contextum, qui partim Monachos, partim Sanctimoniales erudierunt. In quo aptè respondet hæc Appendix suo operi regulas virorum mulierumque perfectionis studentium digerenti. Scio Hugonem Menardum, cum in fine Codicis, ex quo Concordiam Regularum edidit, reperisset congesta quædam fragmenta Patrum ad virtutes & vitia, quæ in Monachis desiderantur aut cauentur pertinentia, opinatum, esse illum ipsum librum contextum ex Sanctorum Doctorum Homilijs, quem fuisse à Sancto Benedicto compositum auctor eius vitæ refert; sed mihi quidem non persuadet, qui non Homilias, aut opuscula integra Patrum, sed sententias dumtaxat, & testimonia ipso fatente Menardo congesta, sciam in illam farraginem Codici concordiæ Regularum assutam: nostra autem collectio integras exhibet adhortationes, aut conciones Patrum aptissimè congruentes ad argumentum regularum: quare consentaneè ijs subijci æquus, opinor, & prudens lector,

vbi

vbi cognouerit fatebitur. De ſingulis regulis, vel auctoribus earum nihil hic præfari opus duximus; præmiſimus enim ſuis locis ad ſingulas teſtimonia veterum, quæ notitiam, quanta fere haberi poteſt, tum ipſarum, tum auctorum legenti ſuggerent.

Im-

Imprimatur

Si videbitur Reuerendissimo Patri Mag. Sacri Palatij Apostolici.

O. Archiepisc. Patracen. Vicesg.

Imprimatur

Fr. Raimundus Capisuccus Magist. Sac. Pal. Apost.

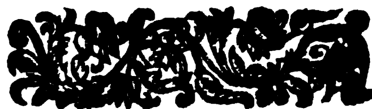
CO.

CODICIS REGVLARVM

Pars Prima.

IN QVA SS. PATRVM ORIENTALIVM
Regulæ ad Monachos

S. ANTONII ABBATIS.
S. ISAIÆ ABBATIS.
SS. PATRVM SERAPIONIS. MACARII
PAPHNVTII. ET ALTERIVS MACARII.
SS. PATRVM ALIA
S. MACARII ABBATIS NITRIENSIS
S. PACHOMII ABBATIS TABENNENSIS
EIVSDEM ET THEODORI EPISTOLÆ
S. ORSIESII DOCTRINA MONASTICA
INCERTI REGVLA ORIENTALIS
S. BASILII EPISCOPI CÆSAREENSIS.

S. ANTONII ABBATIS

Regula

AD MONACHOS.

DE S. ANTONIO ABBATE veterum quædam teſtimonia.

MARTYROL. Rom. a. d. XVII. Ianuarij.

IN Thebaide S. ANTONII Abbatis, qui multorum monachorum pater, vita & miraculis præclariſſimus vixit: cuius geſta S. Athanaſius inſigni volumine proſecutus eſt.

S. HIERONYMVS de illuſtr. ſcript. cap. LXXXVIII.

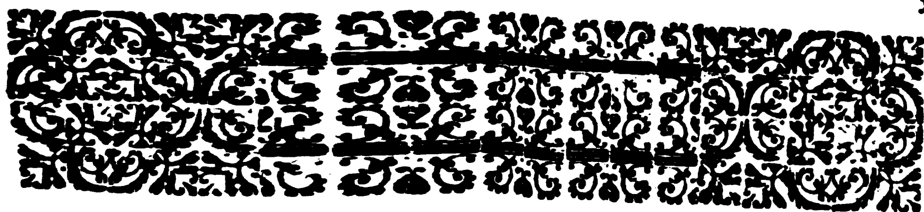
ANTONIVS Monachus, cuius vitam Athanaſius Alexandrinæ vrbis Epiſcopus inſigni volumine proſecutus eſt, miſit Ægyptiace ad diuerſa monaſteria Apoſtolici ſenſus ſermoniſq; epiſtolas vij., quæ in Græcam linguam tranſlatæ ſunt; quarum præcipua eſt ad Arſenoitas. Floruit Conſtantino & filijs eius regnantibus. Vixit annos CV.

S. ATHANASIVS in vita S. Antonij, cap. XV. interprete Euagrio.

Quadam die cum ſanctus Antonius a congregatis fratribus rogaretur, vt eis INSTITVTORIA largiretur PRAECEPTA, cum prophetica fiducia exaltans vocem aiebat: Ad omnem quidem mandatorum diſciplinam ſcripturas poſſe ſufficere. &c.

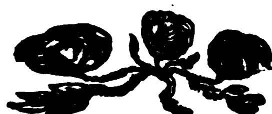
RE-

REGVLAE AC PRAECEPTA S. P. N. ANTONII

ad filios suos Monachos,

petentes hoc ipsum ab eo in monasterio Nacalon.

In Pace Domini.

DICAM Canones siue Regulas, prout loquetur Dominus per os meum, illis qui sese tradere volunt sub graui hoc iugo, scilicet monachatu. Oportet ergo vt audiant hæc præcepta: qui vero soluerit aliquid ex eis, *vilis vocabitur in regno cælorum.* *Matth. 5, 19.*

I. Ante omnia ora sine intermissione, & gratias Deo age pro omnibus, quæ tibi eueniunt.

II. Cum autem ſurrexeris mane ſingulis diebus, inquire de ægrotis qui apud te ſunt. & ieiuna vſque ad Nonam ſingulis diebus, excepto Sabbato & Dominico die. adueniente vero Nona ne adeas cellam cuiuſquam fratrum. Et cum ſederis ad comedendum, ora prius, tum comede. Ora & lege perpetuo.

III. Ne loquaris cum iuuene, neque cum puero; & ne conuerſeris omnino cum illo: nec ligabis illum monachum, nec aſſumes in filium, antequam induat habitum, ne reconciliet hoſtem diabolum. neque cubes ſuper eadem ſtorea cum minore te.

IV. Serua etiam horas orationum, nec prætermittas vllam earum; ne rationem pro illa reddas.

V. Ne obſtringas ægrotum ad manducandum: nec retrahas ab illo cibum; ne conturbes animam illius afflictam.

VI. Si venerit ad te aliquis frater poſt temporis interuallum, lætare de illo: gratias enim aget Deo & tibi. Seculari nullo modo commiſcearis: nec oſtentes teipſum, ſicut Phariſæus ille, qui ad oſtentationem omnia ſua agebat.

VII. Ne appropiare ſinas ad te mulierem, nec permittas ingredi domicilium tuum; ira enim graditur poſt illam. Neque reuertaris inuiſere conſanguineos tuos carnales, nec faciem tuam illis videndam præbeas, nec adeas illos.

VIII. Ne reſerues tibi plus quam indiges; nec elargiaris plus quam potes: ſed eroga eleemoſynam infirmis monaſterij.

Per-

IX. Persolue orationem tuam noctu priusquam adeas Ecclesiam.

X. Ne comedas cum aliquo, qui impendat pro te.

XI. Si scandalum ortum fuerit de iuuene aliquo, qui hactenus habitum non induerit, ne induat illum; & eijce eum a monasterio. nec loquaris cum puero penitus, ne fiat tibi offendiculum.

XII. Si coëgerit te necessitas adire ciuitatem, ne contendas illuc solus.

XIII. Ne feras terram tributis subiectam, nec societatem & contractum ineas cum magnatibus.

XIV. Ne commoreris in loco, vbi vinum exprimitur: nec comedas carnem omnino.

XV. Ne frangas ieiunium, feria quarta & sexta nisi ob grauem morbum.

XVI. Ne murmures in opere manuum tuarum: nec improperes alicui vlla de caussa.

XVII. Si adieris aliquem fratrem, ne diu moreris in domicilio eius.

XVIII. Ne loquaris in Ecclesia; nec resideas in exedris monasterij.

XIX. Non iurato penitus vel veritatem vel dubium.

Ne

XX. Ne petas Ecclesiam, ad quam congregantur homines. Eroga eleemosynam, quantum potes. Ne sepelias mortuum in Ecclesia.

XXI. Ne facias conuiuia; nec ad symposium vocatus accedas.

XXII. Addisce quotidie disciplinam a senioribus: nec vllum aggrediaris opus, nisi consulto Patre monasterij.

XXIII. Cum abis ad hauriendam aquam, interim dum iter conficis, lege quantum potes.

XXIV. Si erogaueris eleemosynam, ne ostentes illam. Si adfueris aliquo in loco, vbi erogatur eleemosyna, comede, & gratias age Deo.

XXV. Contristare noctu diuque pro peccato tuo. Esto deuinctus in cuculla tua, & in tunica tua noctu atque die. Accende lampadem tuam oleo oculorum tuorum, nempe lacrimis. Si pietatis actus edideris, ne glorieris. Ne dimittas quemquam, qui quærit Christum. Ne propales cogitationes tuas cunctis hominibus, sed solum ijs, qui possunt saluare animam tuam.

XXVI. Si abieris ad messem, ne moreris, sed cito reuertere ad monasterium.

XXVII. Ne induas vestimenta, quibus extollaris. Ne ostentes vocem tuam, nisi in oratione præcepta. Ora in domo tua antequam venias ad Ecclesiam.

XXVIII. Mortifica temetipsum quotidie.

Ne

XXIX. Ne improperes cuiquam caussa dolorum & afflictionum, quas patitur.

XXX. Ne glorieris, neque rideas omnino. Da operam vt lugeas ob peccatum tuum, sicut luget is penes quem aliquis mortuus est. Fac quantum potes, vt glorificetur Pater tuus, qui est in cælis.

XXXI. Corrige filium tuum, nec parcas: damnatio enim illius a te exigitur.

XXXII. Ne comedas ad satietatem. nec dormias, nisi parum & moderate; & venient ad te angeli.

XXXIII. Cum oraueris, & memor fueris Dei, fac tibi indumenta tua sint alæ, & euolabis super mare igneum.

XXXIV. Visita ægrotos & infirmos, & imple mensuras seu vasa eorum aqua.

XXXV. Ne pugnes lingua. Ita te præsta, vt benedicant te omnes. Et Dominus Iesus Christus opem nobis afferat ad operandum secundum ipsius beneplacitum: cui gloria cum Patre suo & Spiritu suo sancto in seculum. Amen.

QVAE

QVAE SEQVVNTVR HABENTVR IN ALIO EXEMPLARI.

XXXVI. Coge teipſum in opere manuum tuarum, & timor Domini inhabitabit in te.

XXXVII. Si conſpexeris fratrem aliquem perpetrantem peccatum non ad mortem, ne contemnas & deſpicias, neque condemnes illum: incides quippe in manum inimicorum tuorum.

XXXVIII. Caue tibi ne ſeducatur intellectus tuus, memorando peccata tua priora; ne renouentur in te.

XXXIX. Dilige humilitatem, quæ proteget te a peccato. Ne ſis pertinax ad ſtatuendum verbum tuum, ne occupet te malum. Ne reputes te ſapientem, & gloriaberis, & incides in manum inimicorum tuorum. Aſſueſcat lingua tua dicere: Ignoſce mihi; & conſequeris humilitatem.

XL. Cum ſederis in cella tua, ſollicitus eſto de tribus hiſce rebus perpetuo: nimirum, de opere manuum tuarum, de meditatione tuorum pſalmorum, & de oratione tua.

XLI. Cogita apud temetipſum & dicito: vtique non manebo in hoc mundo niſi præſenti hac die, & non peccabis Deo.

XLII. Ne ſis helluo ciborum; ne reſuſcitentur in te priora peccata.

XLIII. Ne tædeat te laboris, & ſuperueniet tibi cito requies. Sicuti parietinæ ruinarum extra ciuitatem fiunt lo-

cus

cus foetoris omnibus, ita anima pigri, qui coepit monachatum, fiet mansio passionibus & foetoribus.

XLIV. Coge teipsum, vt ores perpetuo cum lacrimis, vt forte misereatur tui Deus, & exuat te veteri homine.

XLV. Perseuera in hisce rebus quas dicam; scilicet, in labore, paupertate, peregrinatione, afflictionibus & quiete, & afferent tibi humilitatem: humilitas vero dimittet omnia peccata. Humilitas autem est, vt homo reputet seipsum peccatorem, & quod nihil boni perpetret coram Deo; & adhæreat quieti, & non æstimet seipsum quicquam; & non sit pertinax ad statuendum verbum suum: vt abscindat concupiscentiam suam, & demittat vultum, ponatque sibi mortem ante oculos, & seruet semetipsum a mendacio, & non loquatur verba ociosa; nec respondeat Superiori; & opprobrium sustineat, & odio habeat desidiam, & instet laboribus & mœroribus.

XLVI. Curate igitur fratres mei hæc seruare præcepta, ne vita vestra sit sine fructu. Et solicitus esto semper ad singula verba quæ audis, vt dicas: Ignosce mihi: quia humilitas fugat omnia negocia inimici. Ne reputes teipsum quidquam propter opera tua.

XLVII. Sit tristis vultus tuus, nisi aduenerint tibi exteri fratres; tunc gaude cum illis, vt inhabitet in te timor Domini. Si iter feceris cum fratribus, secede ab illis parumper, vt sis in silentio. & dum incedis per viam, ne te conuertas sinistrorsum & dextrorsum; sed meditare psalmos tuos, & ora in mente tua ad Deum quocunque in loco ingrederis; nec præfidenter agas cum incolis illius.

B In

XLVIII. In omnibus rebus tuis esto modestus, & ad ea, quæ apponentur tibi, extende manum tuam lente: si vero fueris iuuenis, ne extendas manus tuas primus ad cibos; nec ingeras quidquam ciborum in os alterius. Et si cubaueris in aliquo loco, ne tegas te vno eodemque stragulo simul cum alio: & ora multum antequam cubes. Et Dominus noster Iesus Christus opem nobis præstet ad operandum secundum ipsius beneplacitum. Amen.

EXPLICIT REGVLA S. ANTONII ABBATIS.

ISAIAE ABBATIS
Regula
AD MONACHOS.

DE ISAIA ABBATE veterum testimonia.

RVFFINVS in Vitis Patrum lib. II. cap. X. & Palladius lib. VIII. cap. LV.

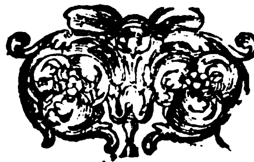
ABBAS Syrus aliquando, & ISAIAS, & Paulus occurrerunt sibi inuicem ad ripam fluminis. erant autem viri isti iusti, summæ abstinentiæ & totius religionis. Hi pergebant visitare quendam nomine Anuph. &c.

IBIDEM lib. v. de verbis Seniorum.

Interrogauit eundem sermonem Abbas ISAIAS. dicit Abbas Pastor: sicut capsa plena vestibus &c.

R. BELLARMINVS S. R. E. CARD. de script. Eccl.

ESAIAS Abbas, qui quo tempore vixerit, inuenire non potui, scripsit homilias XXVIII, *valde vtiles, præsertim monachis ad perfectionem tendentibus.*

PRAE-

PRAECEPTA SEV CONSILIA ABBATIS ISAIAE

POSITA TIRONIBVS IN MONACHATV:

Eius orationes nos custodiant, Amen.

RATER dilectissime, si iam reliquisti mundum hunc vanum, & Deo teipsum dedidisti, pœnitentiam age de peccatis tuis, & serua propositum, quod amplexus es; & ne auscultes cogitationibus tuis, cum animum tuum affligent, & dicent: Nequaquam peccata tua priora tibi condonata sunt; & serua hæc præcepta.

I. Caue ne comedas cum muliere, aut fraternitatem ineas cum puero, aut dormias cum adolescente super eadem storea. Cum exuis vestem tuam, ne aspicias corpus tuum.

II. Si ad potum vini coactus fueris, ne bibas plus quam tres scyphos mediocres: caue ne soluas præceptum propter amicitiam.

III. Ne persoluas horarias preces negligenter, ne incidas in manus inimicorum tuorum. Da operam quantum potes meditationi psalmorum; quia hoc seruabit te ab immunda vita.

Dilige

IV. Dilige laborem & afflictionem, vt leuentur passiones tuæ. Ne reputes te ipsum quidquam in vlla re, & vacabis gemitibus pro peccatis tuis.

V. Custodi teipsum a mendacio; quia expellit a te timorem Domini. Ne aperias omnibus tua benefacta, ne rapiat illa inimicus tuus.

VI. Aperi morbos tuos patribus tuis, vt experiaris opem per ipsorum consilium.

VII. Coge te ipsum ad opus manuum tuarum, & habitabit in te timor Domini.

VIII. Ne iudices fratrem tuum cum peccat, nec despicias illum; incides enim in manus inimicorum tuorum.

IX. Ne sis contentiosus ad statuendum verbum tuum, ne inhabitent in te mala.

X. Dilige humilitatem, & non acquiescas tuo consilio. Assuescat lingua tua dicere: Ignosce mihi, & superueniet tibi humilitas.

XI. Cum sederis in cella tua, de tribus solicitus esto nempe de assiduitate in oratione, meditatione psalmorum, & opere manuum tuarum.

XII. Cogita apud te: vtique non sum superstes in hoc mundo, nisi hac die, & eripieris a peccato.

XIII. Ne sis helluo, ne renouentur in te priora peccata tua. Ne pigeat te laboris; & da operam meditationi psalmorum, & adueniet tibi requies a Deo.

Coge

XIV. Coge te ipsum ad fletum in orationibus, & Deus miserebitur tui, & exuet te homine vetere.

XV. Scito, quod labor, & paupertas, & peregrinatio, & afflictio, & silentium afferunt humilitatem; Humilitas autem peccata omnia condonat. Humilitas autem est, vt homo reputet seipsum peccatorem, & iniustum, & ne statuat verbum suum, & abscindat suam concupiscentiam, & defigat oculos ad terram, & sustineat iniuriam, & laborem, & odio habeat honorem, & requiem, & dicat in omnibus: Ignosce mihi; beneficio autem humilitatis fugantur hostes.

XVI. Perpetuo tristis esto; si verò venerint ad te fratres, exhilareris cum illis, vt inhabitet in te timor Dei.

XVII. Si iter feceris cum fratribus, secede ab illis, vt silere possis; nec te conuertas huc & illuc, sed meditare psalmos tuos, & ora ad Deum in mente tua. Et quemcumque locum ingressus fueris, ne præsidenter agas cum habitatoribus eius. Serua modestiam, & verecundiam in omnibus, & ad ea quæ apponuntur coram te, manum non nisi inuitus extendas.

XVIII. Ne cubes cum alio sub eodem stragulo. Ora multum ante cubitum, quamuis defatigatus sis ab itinere.

XIX. Ne permittas vt quisquam vngat oleo corpus tuum, nisi propter grauem morbum.

XX. Cum sederis ad mensam cum fratribus, ne comedas cum delectatione, & extende manum tuam tantum ad ea, quæ sunt ante te. Et complicata sint genua tua, nec eleues visum tuum ad alium. Nec bibas aquam auidè, nec cum sonitu.

Si ex-

XXI. Si excreandi te vrſerit neceſſitas, cum ſederis inter fratres, ſurge, & longius proijce ab illis. Ne pandiculeris inter homines, & ſi acciderit tibi pandiculatio, ne hies ore tuo, & deſeret te.

XXII. Ne aperias os tuum ad riſum, hoc enim indicat tibi deeſſe timorem Dei.

XXIII. Ne concupiſcas rem alienam. Si feceris librum, ne exornes illum, hoc quippe affectum tuum oſtendit.

XXIV. Si peccaueris in aliquo, non pudeat te confiteri illud, neque excuſes te mendacio, ſed genua flecte, & confitere delictum tuum, & pete veniam, & condonabitur tibi.

XXV. Si quis mentitus fuerit apud te, ne iraſcaris, ſed dicito: Ignoſce mihi, non reuertar.

XXVI. Non pudeat te quærere à tuo magiſtro.

XXVII. Si quis pulſauerit ianuam cellæ tuæ dum ſedens incumbis operi tuo, deſere opus tuum, & cura eius requiem.

XXVIII. Ne loquaris cum quoquam, nec attendas verbis cuiuſquam ſine vtilitate.

XXIX. Si miſerit te magiſter tuus ad iter faciendum, poſtula ab illo quomodo te regas, & fac iuxtà mandatum eius. Ne transferas verba. Si cuſtodieris oculos tuos, & aures tuas, minimè peccabis lingua tua.

XXX. Si habitaueris cum aliquo fratre, eſto cum illo vt peregrinus, nec præcipias illi quidquam, nec te ſuperiorem illi

illi facias, nec præsidenter agas cum illo: & si præceperit tibi aliquid quod nolles, abscinde voluntatem tuam, & ne contristes illum, ne abscindatur pax à vobis; & scias quod obediens est maior.

XXXI. Si habitaueris cum fratre aliquo, & dicet tibi: coquito, Dic: quid vis? & si electionem tibi reliquerit, coquito quod tibi venerit ad manus cum timore Dei.

XXXII. Cum è somno surrexeris, ora antequam vllum opus attingas, & meditare prius verba Dei; tunc aggredere impigrè opus.

XXXIII. Hilariter occurre extero, & saluta illum; ne discessus vester ab inuicem sit cum detrimento: & caue ne statim atque aduenerit ad te, interroges illum inutilia tibi, sed postula ab illo vt oret, & cum sederit, dic illi: Quomodo vales frater mi? & exhibe illi librum aliquem legendum. Si verò est defatigatus ab itinere, permitte illi quiescere, & laua pedes eius. Si autem loquetur verba inania, dic ei cum caritate: Parce mihi frater mi, quia infirmus sum, & non valeo audire hæc. Si autem dissuta fuerint eius vestimenta, consue illa. Si verò infirmus est, & eius vestimenta sunt sordida, laua illa. At si vagus est, & fuerint apud te sancti, ne permittas ingredi ad illos, sed fac ei misericordiam, & dimitte illum. Si est autem pauper, ne tristem illum dimittas, sed da ei quod concesserit tibi Deus.

XXXIV. Si quis frater deposuerit apud te aliquid, ne perscruteris depositum, nisi ipso præsente.

XXXV. Si quis reliquerit te in cella sua, & egressus fuerit, ne eleues visum ad perspiciendum quid in ea sit, sed dic ei dum egreditur: Da mihi opus aliquod, cui operam

nauem, donec reuertaris; & quidquid tibi præceperit diligenter perfice.

XXXVI. Ne ores cum pigritia & indiligenter; hac enim ratione pro eo quod Deo placeas, ad iracuudiam eum prouocabis; sed sta cum timore & tremore, & ne innitaris muro, nec remittas pedes tuos, vt vno stes, & alium extendas. Obsiste cogitationibus tuis, nec permittas, vt solicitæ sint de rebus carnalibus, vt sit accepta Deo oratio tua.

XXXVII. Si autem adfueris Missæ, custodi cogitationes tuas, & sensus tuos, & stes coram Deo altissimo cum timore; vt dignus fias, qui sumas corpus Christi & sanguinem eius, & sanes passiones tuas.

XXXVIII. Dum iuuenis es, ne induas vestem bonam, donec peruenias ad senectutem.

XXXIX. Si iter feceris cum maiore te, ne præcedas illum. Si assurrexerit maior te ad alloquendum alios, ne parui ducas illum, & maneas sedens; sed sta cum illo, donec tibi vt resideas præcipiat.

XL. Cum vrbem aut oppidum ingressus fueris, ad terram dimitte visum tuum; ne visa abs te sint tibi certaminis caussa in cella tua.

XLI. Ne dormias in loco, in quo corde peccare times. Ne comedas cum muliere, nec aspicias illam, neque etiam vestimenta eius, si potes.

XLII. Si iter feceris cũ sene, ne permittas vt ille portet quidquam. Si autem fueritis iuuenes, vnusquisq; portet partem aliquam. Si verò fuerit modicum, portet illud vnusquisque

per

per horam, & praecedat qui portat, & praeeat infirmus, vt si lassus sederit ad capiendam requiem, sedeatis cum illo.

XLIII. Si quem senem interrogaueris de cogitationibus tuis, aperi illas liberè vti se habent ei, quem tua arcana seruaturum confidis: nec rationem habeas illius, qui prouectae aetatis est, sed qui doctrina, opere, & spirituali experimento pollet, ne referas damnum si augeantur passiones tuae.

XLIV. Adnitere vt multum ores noctu, vt illuminetur intellectus tuus. Pensita peccata tua, & deprecare Deum pro illis, & ipse parcet tibi.

XLV. Si quis fratrem suum te praesente iudicare apponat, quamuis iudicatus ex eorum sit numero, qui te iudicant, dicito illi cum humilitate: parce mihi frater mi, quia peccator & infirmus sum, & obnoxius illis quae dicis, quare illa audire non possum.

XLVI. Praefer fratres tuos in omnibus, & si quis amicus praestiterit tibi honores, dicito: Propter vos hos mihi praestitit honores; neque gustes quidquam absque socijs.

XLVII. Mutuo aliquid a te postulanti, ne deneges.

XLVIII. Ne frequentius corde verses memoriam eorum, quos propter Dei caritatem deseruisti; sed mortis & damnationis memento, & quod nullus illorum eo tempore tibi opem ferre poterit.

XLIX. Si dum sederis in cella tua, memineris, quod aliquis tibi malè fecerit, surge statim, & ora pro illo in corde tuo, vt parcat illi Deus; ita enim passio quam eius caussa pateris, euanescit.

L. Si corpus Christi sumere velis, caue ne cordi tuo ira aut odium insit contra quempiam: & si quem aduersus te iratum noueris, pete ab illo prius veniam, quemadmodum præcepit Dominus noster.

Matt. 5.

LI. Si oppugnatus fueris noctu a libidine, caue ne cogitatione repetas species illas interdiù, ne delectatione coinquinetur cor tuum: sed prosterne te coram Deo, & ipse miserebitur tui; nouit quippe infirmitatem hominum.

LII. Si operam dederis nimio ieiunio, & continuæ orationi, ne fidas, quod hæc te saluabunt; sed confide, quod Deus miserebitur afflictioni corporis tui, & infirmitati tuæ opitulabitur.

LIII. Si morbo correptus fueris, ne tædeat te, & deficiat spiritus tuus; sed gratias age Deo, quod de tuo emolumento sit solicitus.

LIV. Dum habitas in cella tua, constitue cibo tuo præfinitam mensuram, & statutum tempus, & ne prætereas illud: & da corpori tuo quantum indiget, vt valeat orare, & colere Deum. Si verò oblatus tibi fuerit extrà cellam tuam delicatus cibus, ne ad satietatem ex illo sumas, vt citò reuerti valeas ad cellam tuam.

LV. Si seuerint in te diaboli laborem, quem ferre non valeas, ne acceptes ab eis; quoniam occupant cor hominis quibusdam rebus, quas superare non valet, vt tædio illum afficiant, & deludant. Omnia sanè eorum negotia sunt sine mensura, ac sine ordine.

LVI. Comede semel in die, sed non ad satietatem. Præbe corpori tuo quantum indiget, iuxtà exigentiam naturæ.

Me-

LVII. Mediam noctem ad inuigilandum orationi decerne, alteram verò medietatem requiei corporis tui. Antequam autem cubitum eas, vigila per duas horas in oratione & laudibus, tum corpori tuo da requiem. Si pigretur corpus tuum, dum ad orationem surgendum est, dicito illi: Visne requiem capere modico hoc tempore, deinde abire ad longum supplicium? Nonne præstat, vt parum hic labores, tum requiescas illic cum sanctis in æternum? Tunc enim statim recedit a te pigritia, & adueniet tibi diuinum auxilium.

LVIII. Cum monachatus institutum amplexus fueris, manumitte seruum tuum; qui si monachatum sequi velit, ne permittas vt habitet tecum.

LIX. Si abieris ad vendendum opus manuum tuarum, ne disceptes de pretio, vt seculares. Idem quoque præstabis, si quid emas. Inopiam rerum Deo te propinquum facere scias.

LX. Si deposuerit apud te frater quispiam vas, illoque indigueris, ne tangas illud, nisi ipso consulto.

LXI. Si quis frater rogauerit te, vt illi aliquid emas, dum peregrinaris, facito; si autem fratres fuerint tecum, fit in præsentia eorum.

LXII. Si quid tibi mutuo datum fuerit, restitue illud, cum eo fueris vsus; nec detineas illud, donec abs te repetatur: & si quid illius fractum, resarcito. Si quid mutuo alicui dedisti, ne repetas illud, si noueris illum non posse restituere, præsertim si illo tibi opus non fuerit.

LXIII. Si egressus iam a cella tua, postea repetis illam, & inuenies aliquem fratrem iam ibi habitare, quære tibi aliam: & caue ne illum inde expellas, ne contra te irascatur Deus.

At

At si ipse sponte illam relinquere voluerit, iam iustificatus es; si autem acceperit aliquid ex eius supellectile, ne requiras id ab illo.

LIV. Si volueris egredi ab aliqua cella, caue ne asportes aliquid ex eius supellectile, sed relinque illam alicui fratri pauperi, & Deus largietur tibi quocumque abieris.

LXV. De nulla re ita lætantur diaboli, sicuti lætantur de eo, qui cogitationes suas spiritualem suum magistrum celat. Ne putes te Patribus similem euasurum, nisi imitatus fueris eorum labores.

LXVI. Serua te ipsum a diuitijs, earumque amore; quoniam corrumpunt fructum monachi.

LXVII. Si pugnas aduersus tentationem aliquam quæ te oppressit, ne desistas, sed prosterne te coram Deo, & dic: Adiuua me Domine, quoniam ego infirmus non valeo sustinere hanc pugnam: & ille opitulabitur tibi, si ex recto corde processerit deprecatio tua. Si certaueris, & viceris, ne glorieris, neque confidas; sed tibi caue, quoniam hostis difficiliorem priore pugnam in te machinabitur.

LXVIII. Si deprecaris Deum, ne dicas: Domine remoue hoc a me, & concede mihi hoc. sed dicito: Domine Deus meus tu scis quid mihi magis conducat, quocirca adiuua me, & ne permittas vt peccem tibi, & peream in peccatis meis, quia sum peccator infirmus, nec tradas me inimicis meis, quoniam confugi ad te: libera me Domine, quia tu es fortitudo mea, & spes mea; & tibi est potentia, & gloria, & beneficentia, & gratiarum actio in æternum. Amen.

EXPLICIT REGVLA ISAIAE ABBATIS.

SS. PATRVM

SERAPIONIS MACARII PAPHNVTII ET ALTERIVS MACARII

Regula

AD MONACHOS.

DE S. SERAPIONE CETERISQ. HVIVS REGVLAE AVCTORIBVS veterum testimonia.

PALLADIVS hist. Lausi. cap. VII.

CVM toto anno in monte Nitriæ habitassem apud beatos & sanctos Patres, magnum Arsitium, & Putubastum, & Hagionem, & Cronium, & SERAPIONEM, & multis antiquorum Patrum spiritualibus narrationibus ab ipsis essem stimulatus, veni in intimam solitudinem.

IDEM cap. CXVII.

Ingressa est (Melania) in montem Nitriæ, sanctos Patres conueniens beatum Pambo, & Christi famulum Arsitium, & magnum SERAPIONEM, sanctum quoque PAPHNVTIVM & venerabilem Isidorum.

RVFFINVS hist. Eccles. lib. XI. cap. IIII.

Per idem tempus Patres monachorum vitæ & antiquitatis merito, MACARIVS, & Isidorus, aliusque MACARIVS, atque Heraclides, & Pambus, Antonij discipuli per Aegyptum, & maxime in Nitriæ deserti partibus habentur, viri qui consortium vitæ & actuum non cum ceteris mortalibus, sed cum supernis angelis habere credebantur.

IBIDEM cap. VIII.

Florebat igitur Aegyptus ea tempestate non solum eruditis in Christiana philosophia viris, verum etiam his qui per vastam eremum commanentes, signa & prodigia Apostolica simplicitate vitæ & cordis sinceri-

tate

tate faciebant. Ex quibus interim quos ipsi vidimus, & quorum benedici manibus meruimus, hi sunt: MACARIVS de superiore eremo, alius MACARIVS de inferiori, Isidorus in Sciti, Pambus in cellulis, &c.

PALLADIVS hist. Laus. cap. XCI.

Cum quodam die conuenisset (cum Cronio, & Iacobo claudo) etiam PAPHNVTIVS cognomento Cephala, qui dono cogitationis sacræ scripturæ veteris nouique testamenti pollebat, & totam illam interpretabatur, cum scripturam non legisset: ea autem erat modestia, vt virtutem propheticam celaret.

IDEM cap. XX. *Narrauit nobis & Dei seruus PAPHNVTIVS, præclari huius sancti (Macarij) discipulus, quod cum quodam die sederet in aula sanctus Macarius &c.*

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas hanc ipsam & sequentes duas Regulas aliquoties in Concordia Regularum laudat, easque indiscriminatim communi appellatione REGVLAS PATRVM vocat.

SMARAGDVS quoque Abbas multa ex ijsdem ad Regulam S. Benedicti affert, & antiquos monachorum Patres earundem auctores citat.

D IN-

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE MONACHORVM VEL DEVM TIMENTIVM

pro discipulorum eruditione,

ID EST, SERAPIONIS, MACARII, PAPHNVTII, ET ALTERIVS MACARII, ET ALIORVM XXXIV.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

IN-

INCIPIT REGVLA SANCTORVM SERAPIONIS, MACARII, PAPHNVTII, ET ALTERIVS MACARII.

Cap. I. Praefatio.

Sedentibus nobis in vnum consilio saluberrimo, cum prece Dominum nostrum rogauimus, vt nobis distribueret Spiritum sanctum, qui nos instrueret, qualiter fratrum conuersationem, vel Regulam vitæ ordinare possimus.

Cap. II. *De prima coniugatione Coenobitarum. Serapion dixit.*

Qvoniam *misericordia Domini plena est terra*, & multorum agmina ad vitæ fastigium tendunt, & quia eremi vastitas, & diuersorum monstrorum terror singillatim habitare fratres non permittit, optimum videtur Spiritus sancti præceptis obedire. Nec nostra propria verba possunt firma perseuerare, nisi firmitas scripturarum, è centesimo tricesimo secundo psalmo, nostrum ordinem firmet, quo dicit: *Ecce quam bonum & quam iucundum, habitare fratres in vnum*. Et iterum: *Qui habitare facit vnanimes in domo*; firmam iam nunc Regulam pietatis per Spiritus sancti ostensionem fratribus ordinare prosequamur.

Psal. 32. *Psal 132.* *Psal. 67.*

Cap. III. *Idem ipse, De vnanimitate & iucunditate fratrum.*

Volumus ergo fratres vnanimes in domo cum iucunditate habitare; sed qualiter vnanimitas ipsa vel iucunditas recto ordine teneatur, Deo adiuuante mandamus.

CAP. IV. *Qui supra, De Abbate, & quomodo ei obediant monachi.*

Volumus ergo vnum præesse seniorem super omnes fratres, nec ab eius consilio vel imperio quenquam sinistrum declinare, sed sicut imperio Domini cum omni lætitia obedire; dicente Apostolo ab Hebræos: *Obedite præpositis vestris, quia ipsi vigilant pro vobis.* Et Dominus dixit: *Nolo sacrificium, sed obedientiam.* Considerandum est quoque ab his, qui se tali opere vnanimes esse cupiunt, quia per obedientiam Abraham placuit Deo, *& amicus Dei appellatus est.* Per obedientiam ipsi Apostoli meruerunt testes Domino in tribubus & populis esse. Ipse quoque Dominus noster de supernis ad inferiora descendens ait: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit.* His ergo tantis virtutibus firmata obedientia magnopere magnoque studio teneatur.

Heb. 13. Mat. 9. Iac. 2. Ioan. 6.

CAP. V. *Macarius dixit, Qualiter spirituale exercitium ab his qui præsunt Patribus teneatur.*

Qvoniam fratrum insignia virtutum, habitationes quoque, vel obedientia superius conscripta sunt, nunc qualiter spirituale exercitium ab his quis præsunt Patribus teneatur Deo iuuante ostendamus. Debetis qui præestis Patres tales vos exhibere, vt Apostolus ait: *Estote forma credentibus:* hoc est, vt per qualitatem mysticæ pietatis & seueritatis, fratrum animos ad cælestia de terrenis erigatis, dicente Apostolo: *Argue, obsecra, increpa, cum omni patientia & doctrina.* Et alio loco inquit: *Quid vultis, in virga veniam ad vos, an in spiritu mansuetudinis?* Decernendum est ab illo qui præest, qualiter circa singulos debeat pietatis affectum monstrare; & qualiter tenere debeat disciplinam, non immemor Domini dicentis: *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.*

1. Thess. 1. 2. Tim. 4. 1. Cor. 4. Mat. 7.

CAP. VI. *Idem ipse, Vt in oratione adstantibus nullus sine praecepto Abbatis psalmum imponat.*

ADstantibus ergo ad orationem nullus præsumat sine præcepto qui præest Patris psalmi laudem emittere. Ordo iste teneatur, vt nullus priorem in monasterio ad standum, vel psallendum ordine præsumat præcedere, dicente Salomone: *Fili primatum concupiscere nolis neque accubueris prior in conuiuio; ne veniat melior te, & dicat tibi, surge, & confusionem patiaris in die illa*. Et iterum dicitur: *Noli altum sapere, sed time*. Quod si tardat is qui præest, oportet primum in notitiam eius differre, & secundum eius imperium obedire conuenit fratres. Luc. 14. Rom. 11.

CAP. VII. *Idem ipse, Quomodo examinentur, qui ex seculo conuertuntur.*

QValiter verò examinatio erga eos qui de seculo conuertuntur teneri debeat, ostendamus vobis. Amputandæ sunt primo ab huiuscemodi diuitiæ seculi. Et si quis pauper conuerti videatur, habet & ipse diuitias, quas amputare debeat, quas Spiritus sanctus ostendit per Salomonem dicens: *Odit anima mea pauperem superbum, & diuitem mendacem*. Et alio loco dicit: *Sicut vulneratum superbum*. Debet ergo is qui præest pater, magno studio hanc Regulam tenere; vt si pauper conuertitur, primo exponat sarcinam superbiæ, & sic examinatus suscipiatur. Debet ante omnia humiliter imbui, vt quod magnum & Deo acceptum sacrificium est, suam voluntatem non faciat vnusquisque vestrum, fratres; sed ad omne opus bonum parati estote. Quidquid acciderit, aut iustum quid fuerit, memores esse debetis: *In tribulatione patientes* in operibus honesti. *Nolite vos inuicem ad iracundiam prouocare, sed semper bona sectamini*. Ii qui tales sunt, cum de seculi huius illecebris liberari voluerint, appropiantes monasterio, hebdomada pro foribus iaceant: nulli cum eis de fratribus iungantur, Eccl. 25. Psal 88. Rom. 12. Eph. 6.

tur,

tus, & semper dura & laboriosa eis proponantur. Si verò perseuerauerint pulsantes, eis non negetur ingressus; sed is qui præest Pater huiusmodi homines introire permittat, & qualiter vitam fratrum, vel Regulam tenere possint, ostendat. Quod si diues est, & habens multas diuitias in seculo, & conuerti voluerit, debet primò Dei voluntatem implere, & consequi præceptum illud præcipuum, quod adolescenti
Mat. 19. diuiti dicitur: *Vende omnia bona tua, & da pauperibus, & tolle crucem tuam, & sequere me.* Deinde instruendus est ab eo qui præest Patre, vt nihil sibi relinquat, nisi crucem Christi, quam teneat, & sequatur Dominum. Crucis verò fastigia, quæ tenenda sunt; primo omni obedientia non suam voluntatem facere, sed alterius. Quod si voluerit monasterio partem conferre, nouerit quo ordine siue ipse, siuè eius oblatio suscipiatur. Et si voluerit de suis seruis secum in monasterio conducere, nouerit iam non eum seruum habere, sed fratrem: vt in omnibus perfectus inueniatur homo ille.

CAP. VIII. *Idemque, Qualiter peregrini hospites suscipiantur.*

Venientibus eis nullus nisi vnus, cui cura circa hospitale fuerit iniuncta, occurrat, & responsum det venientibus. Orare, vel pacem offerre non liceat vlli, nisi primò videatur ab eo qui præest Patre; & oratione simul peracta, sequatur ordine suo pacis officium reddere. Nec licebit alicui fratri cum superueniente sermocinari. non sit vlli cura interrogandi, vnde venerit, quid venerit, vel quando ambulaturus sit, nisi soli qui præest Patri, aut quibus ipse iusserit. Venientibus verò fratribus ad horam refectionis, non licebit peregrino fratri cum fratribus manducare, nisi cum eo qui præest Patre, vt possit ædificari. Nulli licebit cum eo loqui, nec alicuius audiatur sermo, nisi diuinus, qui ex pagina proferatur, & eius qui præest Patris, vel quibus ipse iusserit loqui, vt aliquid de Deo conueniat.

CAP. IX. *Qualiter ieiuniorum ordo teneatur. Paphnutius dixit:*

MAgna & vtilia ad animæ salutem dicta sunt, fratres: nec hoc tacendum est, qualiter ieiunorum ordo tenendus sit. Nec aliud huic firmitati testimonium conuenit, dulcissimi fratres, nisi illud quod dicit: *Petrus autem & Ioannes ascendebant in templum circa horam orationis nonam.* Act. 3. Debet ergo iste ordo teneri, fratres, vt nullo die nisi hora nona reficiantur fratres in monasterio, excepta Dominica die & quinquagesima Pentecostes. Die autem Dominica nihil aliud agant, nisi Deo vacent, ne pro aliqua occasione se velint aut alios excusare. Tamen contestor fratres, quod nulla operatio in die illa sancta comperiatur, nisi tantum hymnis, & psalmis, & canticis spiritualibus dies illa transigatur.

CAP. X. *Idem ipse. Qualiter fratres debent operari.*

IDemque præcipimus. Debent ergo fratres istum ordinem tenere. A prima hora vsque ad horam tertiam Deo vacent fratres. a tertia verò vsque ad nonam, quidquid iniunctum fuerit a Patre, sine aliqua murmuratione faciant. Meminisse debent hi quibus iniungitur, dictum Apostoli: *Omnia quæ facitis, sine murmuratione facite.* Phil. 2. Timere debent illud dictum terribile: *Nolite murmurare, sicut quidam eorum murmurauerunt, & ab exterminatore perierunt.* 1. Cor. 10. Debet etiam qui præest Pater opus quod faciendum est vni iniungere, vt ceteri eius præcepto, cui iniunctum fuerit, fratres obediant sine querela.

CAP. XI. *Qualiter infirmitas vel possibilitas corporum ab eo qui præest Patre cognoscenda sit.*

SI quis ex fratribus pro ieiunio, vel operibus manuum suarum, quæ Apostolus præcepit: *Operantes manibus nostris,* 1. Cor. 4.

ſtris, ne quem veſtrum grauaremus. Si is qui talis eſt fuerit infirmitate obſeſſus, prouidendum eſt ab eo qui præeſt, qualiter ipſa infirmitas ſuſtentetur. Quod ſi infirmus eſt animo huiuſmodi frater, oportet eum frequentius operari, conſide-
1. Cor. 9. rando Apoſtolum, qualiter corpus ſuum ſeruituti redigit. Hoc autem obſeruandum eſt, vt in nullo voluntatem ſuam faciat ille.

Cap. XII. *Qualiter officijs mutuis ſe fratres præueniant.*

Si congregatio multa eſt, debet is qui præeſt Pater diſponere hebdomadarios, & ordinem officij, quò ſibi inuicem ſuccedant ad miniſtrandum: & decernere debet ille, de quomodo debeat eſſe, qui cellarium fratrum contineat. Debet talis tantummodo eligi, qui poſſit in omnibus gulæ ſuę ſuggeſtionibus dominari, & euangelico ordine fratribus ſuis
Ioan. 12. victum gubernare: qui timeat Iudæ ſententiam, qui ab initio fur fuit. Studere debet qui huic officio deputatur, vt audiat:
1. Tim. 3. *Quia qui benè miniſtrauerit, bonum gradum acquirit*; & animæ ſuæ lucrum facit. Noſſe debent etiam fratres, quia quidquid in monaſterio tractatur, ſiue in vaſis, ſiue in ferramentis, vel cetera omnia, eſſe ſanctificata. Si quis de fratribus aliquid negligenter tractauerit, partem ſe habere nouerit cum illo
Dan. 5. rege, qui in vaſis domus Dei ſanctificatis cum ſuis bibebat concubinis, & qualem meruit vindictam. Cuſtodienda ſunt iſta præcepta, & per ſingulos dies in aures fratrum recitanda ſunt, vt non condemnentur in peccatis ſuis.

Cap. XIII. *Qualiter inter ſe monaſteria pacem firmam obtineant. alius Macarius dixit:*

Mat. 18. Qvoniam veritas proteſtatur, quæ dicit: *In ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum*; firmanda ergo eſt Regula pietatis; nec tacendum eſt, qualiter inter ſe monaſteria

steria pacem firmam obtineant. Non licebit de alio monasterio, sine voluntate eius qui præest Patris, fratres recipere; sed nec videre oportet, dicente Apostolo: *Quia qui primam fidem irritam fecit, est infideli deterior*. Quod si precatus fuerit ab eo qui præest Patre, vt in alio monasterio ingrediatur, commendetur ab eo ei qui præest, vbi esse desiderat, & sic suscipiatur. Nam sine voluntate qui præesse debet in monasterio Patris, nullatenus alibi recipiatur frater. Quod si præsumpserit talia facere, nouerit se in synodo Episcoporum, aut in conuentu fratrum suorum in audientiam venire: & tunc recedet tamquam iunior suus, donec ab eo cui iniuriam fecit veniam petat; vt non per ipsius vitium alij despiciantur Patres. Ille verò monachus quantos fratres in alio monasterio inuenerit, tantos se nouerit habere priores. Nec attendendum est, qui fuit antea: sed probandum est, qualis esse cœperit. Susceptus verò si habere videtur aliquid, siue in rebus, siue in codicibus, vltra ei possidere non licebit, vt possit esse perfectus, quod alibi non potuit. Residentibus verò fratribus, si fuerit aliqua de scripturis collatio, & fuerit ex his talis scitus, non ei licebit aliquid dicere, nisi præceptum ei fuerit a Patre. 1.Tim.5.

CAP. XIV. *Idemque, Qualiter Clerici hospites suscipiendi sunt in monasterio.*

CVm omni reuerentia vt ministri altaris: non licebit nisi ipsis orationem complere, siue ostiarius, siue minister est templi Dei. Quod si aliquo casu lapsus est, & in eo quod dicitur probatus crimine, non liceat ei ante eum qui præest Patrem, vel secundum complere. Nulli permittatur Clerico in monasterio habitare, nisi ei tantummodo quem lapsus peccati ad humilitatem deduxit, & est vulneratus: vt in monasterio humilitatis medicina sanetur. Hæc vobis tenenda sufficiant, fratres, custodienda conueniant, & eritis irreprehensibiles in populo Dei.

CAP. XV. *Qualiter culpæ singulorum emendentur.*

NEC hoc tacendum est, qualiter culpæ singulorum emendentur, pro qualitate culpæ erit excommunicatio. Ergo iste ordo teneatur. Si quis ex fratribus sermonem otiosum emiserit, ne reus sit concilij, præcipimus eum triduo a fratrum congregatione vel colloquio esse alienum, vt nullus cum eo iungatur. Si vero aliquis deprehensus fuerit in risu, vel in scurrilitate sermonis, sicut ait Apostolus, *quæ ad rem non pertinent;* iubemus huiusmodi duarum hebdomadarum spatio in nomine Domini omni flagello humilitatis coërceri, dicente Apostolo: *Si quis frater nominatur iracundus, aut superbus, aut maledicus, hunc notate.* & non odite vt inimicum, sed corripite vt fratrem. Et in alio loco: *Si quis frater fuerit præuentus in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, instruite huiusmodi,* & corripite fratrem: ita vt per humilitatis frequentiam non reprobus, sed probatus in congregatione perseueret.

Eph. 5. 1. Cor. 5. 2. Thes. 3. Gal. 6.

CAP. XVI. *Vt sine personarum acceptione æqualiter iudicetur.*

HOC ante omnia præcipimus vobis qui huic officio præestis, vt personæ a vobis non accipiantur, sed æquali affectu omnes diligantur, & per correptionem omnes sanentur. quia æqualitas placet apud Deum, dicente Propheta: *Si vere vtique iustitiam loquimini, iuste iudicate filij hominum.* Nec latere vos volumus, quia qui non corripit errantem, nouerit se pro eo rationem redditurum. Estote fideles & boni doctores ad omnes: corripite inquietos: suscipite infirmos: patientes estote ad omnes: & quantos fueritis lucrati, pro tantis mercedem accipietis, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti.

Psal. 57.

EXPLICIT REGVLA PATRVM ABBATVM XXXVIII.

SE-

SEQVITVR ALIA PATRVM REGVLA AD MONACHOS.

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE A SANCTIS PATRIBVS PROLATAE.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCIPIT PATRVM REGVLAE

PRAEFATIO.

CVM resideremus in vnum in nomine Domini nostri Iesu Christi, secundum traditionem Patrum sanctorum virorum, visum est nobis conscribere vel Regulam ordinare, quæ in monasterio teneatur ad profectum fratrum; vt neque nos laboremus; neque sanctus Præpositus, qui constitutus est in loco, dubitationem aliquam pati possit: vt omnes vnanimes, sicut scriptum est, & vnum sentientes, inuicem honorantes, ea quæ statuta sunt a Domino iugi obseruatione custodiant.

Phil. 2.

I. Ante omnia habentes caritatem, humilitatem, patientiam, mansuetudinem, vel cetera quæ docet sanctus Apostolus; ita vt nemo quidquam suum vindicet, sed sicut scriptum est in actibus Apostolorum, habeant omnia communia. Ille verò qui præpositus est, Dei iudicium, & ordinationem sacerdotis in omnibus timere, diligere, & obaudire debet secundum veritatem: quia si quis illum putat se spernere, Deum spernit: sicut scriptum est: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit: Et qui me spernit, spernit eum qui me misit.* Ita vt sine ipsius voluntate nullus frater quidquam agat, neque accipiat ab aliquo aliquid, neque det, nec vsquam prorsus recedat sine verbo.

Col. 3. Act. 4. Luc. 10.

II. Obseruantes etiam hoc, vt non se inuicem fabulis vanis destruant, sed vnusquisque opus suum meditetur & custodiat, & cogitationes habeat apud Deum. In conuentu omnium nullus iunior quidquam nisi interrogatus loquatur. Cæterum si quis vult consolationem accipere, vel verbum audire, secretum & opportunum tempus requirat.

Ad-

III. Aduenienti peregrino nihil plus exhibeat quam pacem. reliquum non sit illi cura vnde venerit, pro quo venerit, vel quando ambulaturus sit, nec se iungat ad fabulas cum illo.

IV. Illud quoque obseruandum est, vt præsente seniore quocumque, vel præcedente in ordine psallendi, sequens non habeat facultatem loquendi, vel aliquid præsumendi, nisi tantum is, qui in ordine, vt dictum est, præcedere videtur. Hoc vsque ad imum ante omnia in oratione, seu in opere, siue in responso dando erit seruandum. Si verò simplicior fuerit, vel impeditior sermone, & dederit locum, ita demum sequens loquatur. Omnia tamen in caritate fiant, non per contentionem vel aliquam præsumptionem.

V. Cursus verò orationum vel psalmorum, sicut dudum statutum est, vltra tempus istud meditandi operandique seruabitur. Ita meditationem habeant fratres, vt vsque ad horam secundam legant; si tamen nulla caussa extiterit, qua necesse sit etiam prætermissa meditatione aliquid fieri in commune. Post horam verò secundam vnusquisque ad opus suum paratus sit: & vsque ad horam nonam quidquid iniunctum fuerit, *sine murmuratione vel hæsitatione* perficiat, sicut docet sanctus Apostolus. Si quis autem murmurauerit, vel contentiosus extiterit, aut opponens in aliquo contrariam voluntatem præceptis, digne correctus tam diù abstineat, quam diu vel culpæ qualitas popoſcerit, vel se pœnitendo humiliauerit, atque emendauerit. Correctus autem non audeat vsquam recedere. Si quis verò de fratribus, vel qui in oratorio sunt, vel qui in cellis consistunt, eius errori consenserit, culpabilis erit, atque excommunicatione dignissimus. *Phil. 2.*

Ad

VI. Ad horam verò orationis dato signo si quis non statim prætermisso omni opere quod agit (quia nihil orationi præponendum est) paratus fuerit, foras excludatur confundendus. Operam verò dabunt singuli fratres, vt tempore quo missæ fiunt, siue die, siue nocte, quando diutius ad orationem standum est, non deficiant, vel superfluo foras recedant: quia
Luc. 18. scriptum est in Euangelio: *oportet autem semper orare, & non deficere*. Et alio loco: *Non impediaris orare semper*. Si quis autem non necessitate, sed magis vitio procedendum putauerit, sciat se cum deprehensus fuerit, culpabilem iudicandum; quia per suam negligentiam & alios in vitium mittit. In vigilijs obseruandum est, quando omnes conueniunt, quicumque grauatur somno, & exit foras, non se fabulis occupet, sed statim redeat ad opus, ad quod conuenitur. In congregatione autem ipsa vbi legitur, aurem semper ad scripturas habeant, & silentium obseruent omnes.

VII. Hoc etiam addendum fuit, vt frater, qui pro qualibet culpa arguitur vel increpatur, patientiam habeat, & nõn respondeat arguenti; sed humiliet se in omnibus, secundum
1. Pet. 5. præceptum Domini dicentis: *Quia Deus humilibus dat gra-*
Luc. 14. *tiam, superbis autem resistit*. Et, *qui se humiliat exaltabitur*. Qui verò sæpius correptus non se emendauerit, nouissimus in
Mat. 18. ordine stare iubeatur: sicut Dominus dixit: *sit tibi sicut ethnicus & publicanus*. Ad mensam autem specialiter nullus loquatur, nisi qui præest, vel qui interrogatus fuerit.

EXPLICIT REGVLA.

SE-

SEQVITVR TERTIA PATRVM REGVLA AD MONACHOS.

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE A SANCTIS PATRIBVS PROLATAE.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

IN.

INCIPIT REGVLA.

CAPVT I.

Cvm in nomine Domini vna cum fratribus nostris conuenissemus, imprimis placuit vt Regula & instituta Patrum per ordinem legerentur: quibus lectis placuit, si de seculo quis in monasterio conuerti voluerit, Regula ei introeunti legatur, & omnes actus monasterij illi patefiant. Quod si omnia apte susceperit, sic digne a fratribus in cellula suscipiatur. tum si aliquam in cellulam voluerit inferre substantiam, in mensa ponatur coram omnibus fratribus, velut Regula continet. Quod si susceptus fuerit, non solum de substantia quam intulit, sed etiam nec de se ipso ab illa iudicabit hora.

II. Abbati vero nulli liceat sibi quidquam proprie vindicare, cum omnia Deo propitio in illius maneant potestate. Si quis vero, quod in Regula iunioribus prohibetur, sibi aliquid ex successione parentum, seu quolibet donato retinere præsumserit, & non omnia in commune posuerit, a fratribus arguatur. Si in vitio perstiterit, in noticiam Episcopi deferatur. qui si ab Episcopo correptus nec sic emendauerit, deponatur.

III. Vestimenta vero fratribus necessaria ita Abbas omnibus ordinare debet, quæ monachis deceant: non diuersis coloribus tincta, exceptis cucullis quæ comparantur, si fuerint nigræ, vti eas debere censemus.

IV. Familiaritatem omnium mulierum, tam parentum, quam extranearum pro custodienda vita, vel cauendis laqueis diaboli, ab omnibus monasterijs vel culturis monachorum; seu frequentationem monachorum a monasterijs puellarum, sicut Regula docet, prohibere censemus. Ne-

que

que vlla mulier in interius atrium monaſterij ingredi audeat. Quod ſi cum conſilio vel voluntate Abbatis monaſterium vel cellulas monachorum quædam fuerit ingreſſa, merito ipſe Abbas & nomen Abbatis deponat, & inferiorem ſe omnibus presbyteris recognoſcat. quia talis ſancto gregi præponi debet, qui eos immaculatos Deo offerre procuret; non per quaslibet familiaritates diabolo ſociare feſtinet.

V. Matutino dicto fratres lectioni vacent vſque ad horam ſecundam: ſi tamen nulla cauſſa extiterit, qua neceſſe ſit etiam prætermiſſa lectione aliquid fieri in commune. Poſt horam ſecundam vnuſquiſque ad opus ſuum paratus ſit vſque ad horam nonam: quod iniunctum fuerit, ſine murmuratione perficiat.

VI. Ad horam verò orationis dato ſigno, qui non ſtatim prętermiſſo omni opere quod agit (quia nihil orationi præponendum eſt) paratus fuerit, ab Abbate vel Præpoſito corripiatur: & niſi proſtratus veniam petierit, excommunicetur.

VII. Ad menſam autem ſpecialiter nullus loquatur, niſi qui præeſt, vel qui interrogatus fuerit.

VIII. Ad neceſſaria quærenda in cellula, bini egrediantur *vel terni fratres:* & ita illi, quibus creditur, non qui verboſitatem aut gulam ſectantur.

IX. Si quis vero extra conſcientiam Abbatis vel Præpoſiti, qualemcumque locum egreſſus, gulæ vel ebrietati ſe ſociauerit; aut ſi in proximo tranſmiſſus, pro ſua leuitate vel gula, non ſtatim expedita neceſſitate ad cellam redierit, cum in id facinus fuerit detectus, vt canones docent, aut triginta diebus a communione ſeparetur, aut virgis cæſus emendetur.

F Quod

X. Quod si casu quis frater de cellula ex qualibet scandali caussa exire voluerit, nihil penitus nisi nugalissimo induatur vestimento, & extra communionem infidelis discedat.

XI. Illud quoque statuimus, vt Abbates omni tempore cum fratribus reficiant: quia eo tempore, quo fratres aut pro negligentia arguere, aut spiritali debent sermone imbuere, absque certa necessitate se remouere non debent.

XII. Id etiam pro custodienda fama specialiter statuimus, vt nullus monachus in infirmitate positus relicto monasterio parentum suorum studio commendetur: quia magis eum secularium spectaculorum visu aut auditu pollui censemus, quam ab ægritudine posse purgari.

XIII. Si quis verò monachus furtum fecerit, quod potius sacrilegium dici potest, id censuimus ordinandum; vt iunior virgis cæsus tanti criminis reus nunquam officium clericatus excipiat: si verò iam clericus in id facinus fuerit deprehensus, nominis ipsius dignitate priuetur: cui sufficere potest pro actus sui leuitate, impleta pœnitentiæ satisfactione, communio.

XIV. Monachum nisi Abbatis sui aut permissu aut voluntate ad aliud monasterium commigrantem, nullus Abbas aut suscipere, aut retinere præsumat. Quod si ad districtiorem Regulam non pro actus sui leuitate tendentem Abbas suus ipsum ad alterum monasterium transire permiserit, vt inde postea sub aliqua occasione egredi præsumat nulla ratione permittimus. Sanè si quis post hanc diligentissimam sanctionem non obseruare quæ sunt superius comprehensa præsumpserit, reum se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futurum esse cognoscat.

EXPLICIT REGVLA A SS. PATRIBVS PROLATA.

S. MACARII
ALEXANDRINI
ABBATIS NITRIENSIS
Regula
AD MONACHOS.

DE S. MACARIO EIVSQ. REGVLA veterum testimonia.

MARTYROLOGIVM Rom. postrid. Kal. Ian.

In Thebaide commemoratio S. Macarij Alexandrini Abbatis.

S. HIERONYMVS Epistola XXII.

Quid ante non plures annos Nitriæ gestum sit, referemus. Quidam ex fratribus parcior magis quam auarior, centum solidos quos lina texendo acquisiuerat, moriens dereliquit. Initum est inter monachos consilium, (nam in eodem loco circiter quinque millia diuisis cellulis habitabant,) quid facto opus esset. alij pauperibus distribuendos: Macarius vero, & Pambo, & Isidorus & cæteri, quos Patres vocant, sancto in eis loquente Spiritu decreuerunt, infodiendos esse cum eodem, dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem.

SOCRATES Hist. Eccl. lib. IV. cap. XVIII.

Macarius Alexandrinus cum cætera quidem omnia Aegyptio Macario esset similis, in hoc tamen dispar fuit, quod ijs qui eum conueniebant hilarem & iucundum se præbuit, & vrbanitate quadam faceta adolescentulos ad monasticam viuendi disciplinam allexit.

SOZOMENVS Hist. Eccl. lib. III. cap. XIII.

Alter vero Macarius diu post presbyter factus, omnia fere vitæ ac disciplinæ seuerioris exercitia expertus est, quorum nonnulla ipse excogitauit, quædam ab alijs accepta omni perfectiori modo excoluit.

VITA S.Posthumij cap.VII. lib.I. de vitis Patrum.

Nota facta est sancto Macario, scilicet beati Antonij discipulo, conuersatio Posthumij. Nam idem Macarius ab illustri viro Antonio monachorum fere quinque millia susceperat gubernanda.

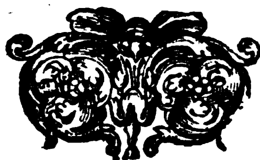
IONAS Abbas in vita S. Ioannis Reomaensis lib.I. cap.VII.

Regressus ergò ad præfatum locum studuit denuo salubria dogmata sub regulari tenore, quem beatus Macarius Aegyptiorum indidit monachis, ministrare.

VITA S. Philiberti Abbatis apud Surium.

Legebat studiose Basilij præclaras constitutiones, Macarij Regulam, Benedicti decreta, Columbani instituta sanctissima.

S. BENEDICTVS Anianensis, & SMARAGDVS Abbas sæpius hanc Macarij regulam citant, & multa inde capita ille in Concordiam Regularum, hic in expositionem Regulæ S. Benedicti transcribunt.

IN-

INCIPIT REGVLA S. MACARII QVI HABVIT SVB ORDINATIONE SVA QVINQVE MILLIA MONACHORVM.

CAPITVLVM I.

Marc 12. ILITES ergo Christi sic taliter suos debent componere gressus, caritatem in se perfectissimam continentes, *Deum ex tota anima diligere, & ex toto corde, & ex tota virtute sua.*

II. Inuicem inter se perfectissimam sectantes obedientiam, pacifici, mites, moderati, non superbi, non iniuriosi, non susurrones, non irrisores, non verbosi, non presumptuosi, non sibi placentes, sed Deo cui militant Christo: non blasphemiam sectantes, nec dicentes quidquam præter quod bonum est: ad obsequium non pigri, ad orationem parati, in humilitate perfecti, in obedientia præcincti, in vigilijs instantes, in ieiunio hilares.

III. Nullus se alio iustiorem arbitretur; sed vnusquisque
Luc. 14. omnibus se inferiorem contemnat: *Quia qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur.*

IV. Præceptum senioris vt salutem suscipias: non murmurando vllam operam facias: non responsionem contra præceptum vsurpes.

V. Non te extollas, aut magnifices aliquam vtilem operam fecisse: non in acquirendo aliquid lucri congaudeas, aut in damno contristeris.

Non

VI. Non te familiaritas vlla ſecularis trahat; ſed tota delectatio tua in cellula demoretur. Cellam vt paradiſum habeas; fratres tuos ſpirituales vt æternos confidas habere parentes.

VII. Præpoſitum monaſterij timeas vt dominum, diligas vt parentem. Similiter quoque omnes oportet diligere fratres, cum quibus etiam te confidis videre gloriam Chriſti.

VIII. *Non oderis laborioſam operam:* otium quoque ne ſectatus fueris. In vigilijs confectus, in opere iuſto affectus, ambulans quaſi dormitans, laſſus ad ſtratum tuum venias, & cum Chriſto requieſcere te credas. Eccl. 7.

IX. Curſumque monaſterij ſuper omnia diligas. Qui verò ſæpius orare voluerit, vberiorem inueniet miſericordiam Chriſti.

X. Matutinoquè dicto ità meditationem habeant fratres vſque ad horam ſecundam: ſi tamen nulla cauſſa extiterit, qua neceſſe ſit etiam prætermiſſa meditatione aliquid fieri in commune.

XI. Poſt horam verò ſecundam vnuſquiſquè ad opus ſuum paratus ſit vſque ad horam nonam, vt quidquid iniunctum fuerit, *ſine murmuratione perficiat*, ſicut dicit ſanctus Apoſtolus. Phil 2.

XII. Si quis autem murmurauerit, vel contentioſus éxtiterit, aut referens in aliquo contrariam voluntatem præceptis, dignè correptus ſecundum arbitrium ſenioris vel modum culpæ, tam diù abſtineat, quam diù vel culpæ qualitas popoſcerit, vel ſe pœnitendo humiliauerit, vel emendauerit; ità vt correptus non audeat vſquam recidere.

Si

XIII. Si quis frater, vel qui in oratorio sunt, vel qui per cellulas consistunt, quicumque eius errori consenserit, culpabilis erit.

XIV. Ad horam verò orationis dato signo qui non statim prætermisso omni opere quod agit paratus fuerit, foras excludatur, vt erubescat; quia nihil orationi præponendum est.

XV. Operam Deo dabunt singuli fratres tempore quo Missæ in vigilijs obseruandis fiunt, quando omnes conueniunt, ne deficiant. Quicumque grauatur somno, exeat foras. non se fabulis occupet, sed statim redeat ad opus, quo conuenitur. In congregatione autem ipsa vbi legitur, aures semper ad scripturas habeant, & silentium obseruent.

XVI. Hoc etiam attendendum fuit, vt frater, qui pro qualibet culpa arguitur, vel increpatur, patientiam habeat, & non respondeat arguenti se; sed humiliet se in omnibus; se-
Iac. 4. cundum præceptum Domini dicentis: *Quia Deus humilibus*
Mat. 23. *dat gratiam, superbis autem resistit*. Et, *qui se humiliat, exaltabitur*.

XVII. Qui verò sæpius corripitur, & non se emendauerit, nouissimus in ordine stare iubeatur. Qui si nec sic quidem se emendauerit, extraneus habeatur, sicut Dominus dixit:
Matt. 18. *Sit tibi sicut ethnicus & publicanus*.

XVIII. Ad mensam autem specialiter nullus loquatur, nisi qui præest, vel qui interrogatus fuerit.

XIX. Nullus se in sua peritia, neque in voce exaltet, sed per humilitatem & obedientiam lætetur in Domino.

Rom. 12. XX. *Hospitalitatem sectantes* per omnia, & ne auertas oculum, aut inanem dimittas pauperem; ne forte Dominus in-

ho-

hospite aut in paupere ad te veniat, & videat te hæsitantem, & contemnaris: sed omnibus hilarem te ostende, & fideliter age.

XXI. Passus iniuriam taceas. Iniuriam facere non nosse, factam posse tolerare. Non te inania seducant consilia, sed magis te specialiter in Christo confirma. Non tibi æstimes vllos proximiores parentes, quam qui tecum sunt in cellula fratres.

XXII. Si ad necessaria requirenda è monasterio bini egrediantur vel terni fratres, tales fiant quibus creditur, qui timorem Dei in se habere videntur, non qui verbositatem aut gulam sectantur.

XXIII. Ergo si quis de seculo ad monasterium conuerti voluerit, Regula ei introeunti legatur, & omnes actus monasterij illi patefiant. Qui si omnia aptè sustinuerit, sic dignè a fratribus suscipiatur in monasterio.

XXIV. Nam si aliquam in cellula voluerit inferre substantiam, in mensa ponatur coram omnibus fratribus, velut Regula continet. Qui si susceptus fuerit, non solum de substantia quam intulit, sed etiam nec de seipso ab illa iudicabit hora. Nam si aliquid prius erogauit pauperibus, aut veniens in cellulam aliquid intulit fratribus, ipsi tamen non est licitum, vt aliquid habeat in sua potestate.

XXV. Et si ex qualibet caussa scandali post tertium diem inde exire voluerit, nihil penitus accipiat, nisi in veste qua venit. Quod si casu transierit, nullus heredium eius adire debeat. Quod si impulsare voluerit, Regula ei legatur, & confundatur turpiter, & discedat confusus: quia & illi a quo repetit, fuerat recitata.

XXVI. Ergo ex qualibet caussa quis peccauerit frater, ab oratione suspendatur, & ieiunijs distringatur. Quod si coram omnibus fratribus prostratus veniam postulauerit, dimittatur illi.

XXVII. Nam si in sua voluerit perseuerare nequitia & superbia, & dicat: hic ego durare non possum, sed accipiam casulam meam, & eam vbi voluerit Dominus; quisquis de fratribus eum hoc dixisse prius audierit, referat Præposito, & Præpositus Abbati. Abbas coram omnibus fratribus resideat, & eum exhiberi iubeat, & virgis purgetur: & oratio fiat, & sic ad communionem recipiatur. Vt si quis sanè non emendatur doctrina, virgis purgetur.

XXVIII. Quod si casu quis frater de monasterio exire voluerit, nihil penitus accipiat, nisi in notatissimo vestimento, & extrà communionem infidelis discedat. Nam quieti &
Mat. 5. pacifici excelsum diripiunt regnum, & filij computantur altissimi, & pretiosas splendidasque accipient coronas: filij
Esa. 66. autem tenebrarum in exteriora ibunt tormenta. *Super quem requiescam, dicit Dominus, nisi super humilem, & quietum, & trementem sermones meos?*

XXIX. Quarta & sexta feria qui infrangunt ieiunium, Iudæ æstimantur participes, qui Christum tradidit.

XXX. Illud etiam attendendum fuit, vt intra monasterium artificium non faciat vllus, nisi ille, cuius fides probata fuerit, qui ad vtilitatem & necessitatem monasterij faciat quod poterit facere.

EXPLICIT. REGVLA S. MACARII.

BDI-

EPISTOLA B. MACARII
DATA AD MONACHOS.

Lignorum copia ingentem excitat flammam; multitudo autem escarum emittit concupiscentiam. Pessima concupiscentia escarum & inobedientia generat mortem. Indigens venter in orationibus vigilantiam præstat, & coronam animæ acquirit; repletus autem, somnum inducit grauissimum. Oculus gulosi conuiuia scrutatur, oculus autem sapientum meditatur continentiam. Formidolosus miles horrescit ad tubam quæ bellum significat, & gulosus si abstinentiam prædicantem audierit, non libenter auscultat. Flamma cum marcescit, elucescit iterum si acceperit lignum; & libido sopita rursum crescit in saturitate. Non miserearis corpori si lassitudine defecerit: equus consentiens indigens corpus, nec ascensorem deijcit vmquam. Concupiscentia gulæ, mater est libidinis. Oleum nutrit lampada lucernæ, & ignem reaccendit confabulatio mulieris. Facies mulieris, sagitta est truculenta; infigit vulnus in animam. Vt venenum fuge confabulationem mulieris, si castus esse volueris: absconsum namque in eis est venenum bestiarum nequissimum. Magis appropinqua igni ardenti, quam mulieri nouellæ. Cum sis iuuenis, fuge impetum libidinis, & confabulationem mulieris. Qui repleuerunt ventrem, & promiserunt castitatem, sibi mentiuntur. Forma pulcritudinis peius quam procella submergit. Species mulieris si semel mentem contriuerit, etiam ipsam mentem contemnere persuadet. Vt enim si paleis remoretur ignis, excitat flammam; sic memoria mulieris permanens succendit concupiscentiam. Vt enim cumulata nauis vndarum ictu obruitur, sic multa possidens monachus non saluabitur. Nihil possidens monachus athleta insuperabilis: nihil possidens monachus cursor leuis, velociter ad brauium vocationis peruenit. Auarus mo-

monachus operari negligit: nihil possidens monachus post opus moderatum orationibus & lectionibus vacat. Auarus monachus thesaurizat sibi iram in die vltionis: nihil possidens monachus thesaurizat in coelo, & dabit laudem cum angelis Deo. Gloriatio monachi, patientia in tribulationibus eius. Gloriatio monachi, longanimitas cum caritate. Gloriatio monachi, nullas res præsentis vitæ possidere. Gloriatio monachi, vigiliæ & fletus in orationibus. Gloriatio monachi, mansuetudo & cordis silentium. Gloriatio monachi, quando Dominum ex toto corde dilexerit, & proximum suum tamquam seipsum. Gloriatio monachi, abstinentia escarum, & a multiloquio linguæ. Gloriatio monachi, quando proximum suum sicut seipsum patitur. Gloriatio monachi, quando verba eius operibus consonant. Gloriatio monachi, quando in loco suo permanet, & huc illucque non vagatur. Gloriatio monachi, longanimitas. Sicut lampas in loco tenebroso, sicut sol radians, sic monachus mente sobria, & corde peruigili in tempore salutis suæ. Sicut pondus salis deprimit virum infirmum, sic somnus monachum. Sicut spinæ & tribuli agro opimo, sic & cogitationes turpes pessimæ in corde monachi. Sicut tinea exterminat vestimentum, sic distractiones animam monachi. Noli te dare ad colloquium mulierum, ne fias separatus a regno Dei: & ne velis dicere; loquar cum muliere, & mundus sum. Monachus sapiens suis manibus operatur, & victum sibi quotidianum acquirit, & lucratus est orationes & ieiunia sua. si autem ab alio acceperit victum, quid prodest quod orat & vigilat? sicut mercenarius malus, nudus euadit; quia scriptum est: *melius est dare quam accipere*. Qui legis, intellige in Domino semper.

Act. 20.

EXPLICIT EPISTOLA B. MACARII.

S. PA-

S. PACHOMII
ABBATIS TABENNENSIS
Regula
AD MONACHOS.

DE S. PACHOMIO EIVSQVE REGVLA veterum testimonia.

MARTYROLOG. Rom. prid. Id. Maij.

IN Ægypto S. Pachomij Abbatis, qui plurima in ea regione monasteria erexit, & Regulam monachorum scripsit, quam angelo dictante didicerat.

GENNADIVS de Illust. script. cap. VII.

PACHVMIVS monachus, vir tam in dicendo quam in signa faciendo Apostolicæ gratiæ, & fundator Aegypti cœnobiorum, scripsit Regulam vtrique generi monachorum aptam, quam angelo dictante perceperat.

EX VITA S. Pachomii, cap. II.

PER idem tempus Pachomius quidam, secundum ritum ac traditionem parentum gentilis, apud Thebaidem commanens, diuina gratia gubernante Christianus effectus est.

CAP. VI. *Audiuit autem quendam Anachoretam cui nomen erat Palæmon, intra eremi secreta Domino seruientem: ad quem confestim cum eo cupiens habitare perrexit, & pulsans ostium cellulæ eius precabatur ingressum.*

CAP. VII. *Tunc sanctus Palæmon spiritualibus oculis intuens Pachomij fidem tandem patefecit aditum; eumque suscipiens habitu monachi consecrauit.*

CAP. XI. *Diligebat autem anachoresin plurimum, frequenter expetens solitudiuem: & illic diu in oratione persistens Domino supplicabat, vt à tantis se fraudibus eriperet.*

CAP. XII. *Quodam vero tempore contigit, vt Pachomius procul a cella sua progressus veniret ad quendam vicum cui nomen est Tabennense, in quo tunc nullus penitus habitator existebat. Vbi cum pro more diutius in orationibus perduraret, vox ad eum cælitus delata est dicens: Mane hic, o Pachomi; & monasterium construe: venturi sunt namque ad te quamplurimi, tua cupientes institutione proficere: qui-*

quibus ducatum præstabis, iuxta Regulam quam monstrauero tibi. Et protenus apparuit Angelus Domini, deferens ei tabulam, in qua erat omnis forma institutionis adscripta, qua docendi forent, quicumque ad eius magisterij studia peruenissent. Quam Regulam Tabennenses hodieque custodiunt, eodem cibo semper vtentes & habitu, ipsam quoque disciplinam solicita circumspectione seruantes. Nam monachi qui ibidem commanent, non solum more, sed & robore corporis & locorum situ præ ceteris longe diuersi sunt: & necesse est eos diuersam quoque Regulam custodire. Hanc ergo vocem Pachomius mentis sinceritate discernens, quam illi diuina gratia & merita vitæ contulerant, agnouit ad se cælitus delatam, Regulasque valde mirabiles approbauit.

CAP. XV. Inter hæc Pachomius iterum diuinitus admonetur pro Regulis, quibus deberent instituì, qui erant per eum Domino credituri: cœpitque cum germano suo habitaculum in quo manebant, capacius reddere, & ædificijs ampliare quamplurimis, eorum vt diximus gratia qui seculo renuntiantes ad seruiendum Christo erant sine dubitatione venturi.

CAP. XXI. & XXII. Quodam autem tempore cum Pachomius vigilaret in oratione, apparuit illi Angelus Domini, dicens: Voluntas Domini est, o Pachomi, vt ei pura mente deseruiens multitudinem congreges monachorum, & iuxta formam quæ tibi ostensa est, cunctos instituas, ac Deo exhibere contendas. Acceperat enim dudum tabulam, in qua erant hæc adnotata:

Singulis iuxta vires suas edere concedas & bibere; & pro modo vescentium laborare compellas: & neque comedere modeste, neque ieiunare prohibeas. Validioribus quidem & comedentibus, validiora opera; leuiora vero infirmioribus & abstinentibus imponas.

Facies autem diuersas cellulas, & ternos per vnam cellulam manere constituas. Omnium vero cibus in vno loco paretur, atque consumatur. Induantur autem noctibus lebetones lineos, præcincti lumbos: habeantque singuli meloten, id est, caprinam pellem confectam albam, sine qua neque comedant, neque dormiant. Accedentes tamen ad communionem Sacramentorum Christi, & cingulos soluant, & meloten deponant, cucullis vtentes tantummodo.

Hoc

Hoc etiam praeceptum erat, vt iuxta numerum elementorum & Graecarum litterarum XXIV. monachorum turmae constituerentur, ita vt singulis turmis imponerentur singularum nomina litterarum, idest, ab α & deinceps vsque ad ω. vt cum interrogaret archimandritam de aliquo in multitudine tanta, facili responsione cognosceret. Verbi gratia, cum diceret, qualiter esset α, vel ζ, vel rursus λ, vel ϱ, vel σ, proprio quodam signo nominis litterae vniuscuiusque turmae mores exprimeret: simplicioribus & innocentioribus ι nomen imponens, difficilioribus autem & tortuosis ξ competenter accommodans: itaut pro modo conuersationis & propositi singulis turmis litterarum elementa concinerent, solis spiritualibus haec ipsa quae significarent scire valentibus.

Sed & hoc in illa tabella ferebatur adscriptum, vt peregrinus alterius monasterij si veniret habens habitum diuersum, nullus cum eo comederet, excepto eo qui iter agens id obseruare non posset.

Qui vero semel ad hoc intraret monasterium vt ibi iugiter permaneret, per tres annos a studijs sacratioribus arceretur: operaretur tantum opera sua simpliciter, & ita post triennium stadium certaminis introiret.

Cum autem comederent, caput suum cucullis operirent, ne frater fratrem videret manducantem: & vt nullus comedens loqueretur, nec praeter mensam suos alibi circumferret aspectus.

Necnon ab angelo, qui cum Pachomio loquebatur, hoc quoque constitutum est, vt diurnae orationes XII. fierent, & vespertinae XII, & nocturnae XII. Cumque Pachomius diceret, paucas orationes esse, respondit Angelus: has constitui, quas possent infirmiores absque labore perficere: caeterum qui perfecti sunt, hac lege non indigent. apud se namque in proprijs constituti cellulis orare non desinunt, qui puritate mentis & diuina contemplatione pascuntur.

Cumque hoc dixisset nuntius caelestis abscessit: & Pachomius solite Deo gratias referens, de visione certus est redditus, quam trina reuelatione cognouerat: coepitque suscipere cunctos, qui per poenitentiam se Dei miserationibus offerebant.

Cap. XXIV. Regulas igitur eis quas acceperat tradidit: scilicet vt haberent moderatum cibum, vilissimum vestitum, somnum etiam competen-

peten-

petentem. Statuitque vt hi qui poterant, monasterij susciperent curam: & ita in breui multiplicatus est monachorum numerus.

CAP. XXV. *Cumque in fide & in opere multi proficerent, & magnus fratrum numerus augeretur, omnes propemodum satagebant æmulatores esse virtutis. Constituit igitur ex eis Præpositos, qui sibi ad lucrandas animas, quæ ad eum quotidie confluebant, adiutores existerent. Pluribus enim, sicut dictum est, ad eum venientibus, & multipliciter in opere spiritali crescentibus, magna quædam conuersationis eorum videbatur esse diuersitas. Quibus senex iuxta datam sibi diuinitus Regulam, gratia Christi se per omnia moderante, pro viribus & ingenijs singulorum, mensuras & formas operum custodire censebat: alijs quidem, vt labore manuum victum quærerent; alijs, vt fratrum occuparentur obsequijs, nec ijsdem cuncti temporibus vescerentur, sed vnusquisque pro labore suo vel studio continentiæ moderamina retineret.*

CAP. XXVIII. *Comperit autem germana soror eius institutionem senis præclaram atque sublimem: cupiensque videre eum ad monasterium eius aduenit, &c. Et compuncta diuinitus ad exhortationem saluberrimam mox appulit animum, seque Christo seruire professa est. Hanc ergo mentem germanæ suæ Pachomius agnoscens Deo gratias egit, qui ei promtam largitus est voluntatem: & protinus religiosioribus imperat fratribus, vt ei procul a se monasterium construant. Quod vbi factum est, & illa secundum timorem Dei vitam duceret, conuenerunt ad eam aliæ plurimæ, & breui tempore magnæ multitudinis mater effecta est. Pachomius autem descripsit eis Regulas, quibus vtentes iugiter conuersationis suæ momenta dirigerent. exceptis enim melotis, quas feminæ non habent, omnis institutionis earum forma monachis probabatur consimilis. Vna vero Regula tam virorum quam feminarum hodieque perdurat, nisi quod feminæ melotis, vt dixi, minime vtuntur.*

SOZOMENVS hist. Eccles. l. III. c. XIII.

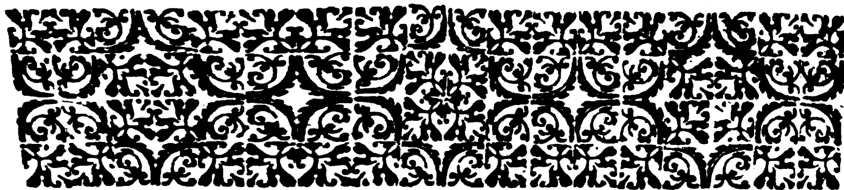
PACHOMIVS præses fuit eorum qui Tabennisiotæ vocantur. quibus quidem habitus erat a reliquorum monachorum disciplina in qui-

busdam rebus discrepans, sed ad virtutem spectans, animumque tum ad rerum terrenarum despicientiam, tum ad celestium indagationem ita excitans, vt cum è corporis custodia migraret, aditum ad celum haberet perfacilem. Isti ad exemplum Heliæ Thesbitæ pellibus se induebant: vt singuli ex pelle corpori circumiecta, sicut mihi quidem videtur, virtutem Prophetæ semper in memoriam reuocantes, strenuè contra cupiditates venereas confligerent. &c.

Pachomium verò aiunt primum in spelunca vitam monasticam coluisse: eique sanctum angelum visum esse, præcepisseque, vt adolescentes monachos in vnum cogeret, atque vna cum illis degeret. Nam eum in monastico viuendi genere præclarè exercitatum, ideoque monachorum congregationibus debere præesse, vt multis prodesset: eosq; legibus institueret, quas esset ipse daturus. Dedisse autem illi tabulam, quam monachi adhuc seruant, in qua erat scriptum, vt singulis concederet facultatem tantum comedendi, bibendi, operandi, ieiunandi, vel secus, quantum natura ferret. His vero qui largius comederent, opera laboriosiora imponeret; faciliora autem his qui corpus ieiunijs & abstinentia castigarent. Præscripsit præterea vt multas ædiculas extrueret, & in singulis tres monachi commorarentur. in vna tamen domo omnes cibum caperent; vescerentur cum silentio, & ad mensas sederent vultu operto, ita vt nec intueri seipsos mutuo, nec aliud quidquam præter mensam & apposita cibaria videre possent. Vt nullus peregrinus vna cum illis manducaret, nisi dumtaxat illac iter faciens exciperetur hospitio. &c.

PALLADIVS, CASSIANVS, ET NICEPHORVS Callistus similia habent. vt taceam S. Benedictum Anianensem & Smaragdum qui hanc Regulam sæpius laudant, & cum Regula S. Benedicti conferunt.

INCIPIT PRAEFATIO

S. HIERONYMI PRESBYTERI

IN REGVLAM S. PACHOMII.

VAMVIS acutus gladius & leuigatus, si diu in vagina conditus fuerit, sordescit rubigine, & splendorem pristini decoris amittit. Vnde & ego mœrens super dormitione sanctæ & venerabilis Paulæ, non quò contra præceptum Apostoli facerem, sed quò multorum incisa illius morte refrigeria suspirarem, *accepi libros* ab homine Dei Siluano presbytero mihi dire-ctos, *quos ille* Alexandria missos susceperat, vt etiam iniungeret transferendos. Aiebat enim, quòd in Thebaidis cœnobijs, & in monasterio Metanoeæ, quod de Canobo in pœnitentiam felici nominis conuersione mutatum est, habitarent plurimi Latinorum, qui ignorarent Aegyptiacum Græcumque sermonem, quo Pachomij, & Theodori, & Orsiesij præcepta conscripta sunt: qui primi per Thebaidem & Aegyptum cœnobiorum fundamenta iecerunt, iuxta præceptum Dei, & Angeli, qui ad eos ob hanc ipsam institutionem missus fuerat.

II. Itaque quia diù tacueram, & dolorem meum silentio deuoraueram, vrgebant autem missi ad me ob hanc ipsam caussam Leontius presbyter, & ceteri cum eo fratres, accito notario, vt erant de Aegyptiaca in Græcam linguam versa, nostro sermone dictaui, vt & tantis viris imperantibus, ne dicam rogantibus, obedirem; & bono, vt aiunt, auspicio longum silentium rumperem, reddens me pristinis studijs, & sanctæ feminæ refrigerans animam, quæ monasteriorum semper amore flagrauit, & quod visura erat in cælo, hic in terris meditata est. Venerabilis quoque virgo Christi Eustochium haberet quod sororibus agendum tribueret; nostrique fratres Aegyptiorum, hoc est, Tabennensium monachorum exempla sequerentur: qui habent per singula monasteria Patres, & dispensatores, & hebdomadarios, ac ministros, & singularum domorum Præpositos; ità vt vna domus quadraginta plus minusuè fratres habeat, qui obediant Præposito; sintque pro numero fratrum triginta vel quadraginta domus in vno monasterio, & ternæ vel quaternæ domus in vnam tribum fœderentur, vt vel ad opera simul vadant, vel in hebdomadarum ministerio sibi succedant per ordinem.

III. Quicumque autem monasterium primus ingreditur, primus sedet, primus ambulat, primus psalmum dicit, primus in mensa manum extendit; prior in Ecclesia communicat; nec ætas inter eos quæritur, sed professio.

IV. Nihil habent in cellulis præter psiathium, & quæ infra scripta sunt, duo lebitonaria (quod Aegyptijs monachis genus vestimenti est sine manicis) & vnum iam attritum ad dormiendum, vel operandum; & amictum lineum, cucullosque duos, & caprinam pelliculam, quam meloten vocant, balteolum lineum, & gallicas, ac bacillum itineris socium.

Aegro-

v. Aegrotantes ministrorum sustentantur obsequijs, & ad omnem copiam præparatis cibis. Sani maiori pollent abstinentia. Bis in hebdomada, quarta & sexta sabbati ab omnibus ieiunatur, excepto tempore Paschæ & Pentecostes. Alijs diebus comedunt qui volunt post meridiem: & in cœna similiter mensa ponitur, propter laborantes, senes, & pueros, æstusque grauissimos. Sunt qui secundò parum comedunt; alij qui prandij, siue cœnæ vno tantum cibo contenti sunt. Nonnulli gustato paululum pane egrediuntur. Omnes pariter comedunt. Qui ad mensam ire noluerit, in cellula sua panem tantum & aquam, ac salem accipit, siue in vno die voluerit, siue post biduum.

vi. Fratres eiusdem artis in vnam domum sub vno Præposito congregantur: verbi gratia, vt qui texunt lina sint pariter; qui mattas, in vnam reputantur familiam. sarcinatores, carpentarij, fullones, gallicarij seorsum a suis Præpositis gubernantur: & per singulas hebdomadas ratiocinia operum suorum ad patrem monasterij referunt.

vii. Omnium monasteriorum princeps vnum habetur caput, qui habitat in monasterio diebus Paschæ, exceptis his qui in monasterio necessarij sunt. ad illum omnes congregantur, vt quinquaginta millia fere hominum passionis *dominicæ simul* celebrent festiuitatem.

viii. *Mense* cui *vocabulum* est *Mesore*, idest *Augusto*, *instar Iubilei* remissionis dies exercentur, & peccata omnibus *dimittuntur*, reconcilianturque sibi qui aliquam habuerant *simultatem*: & *disponuntur* monasteriorum capita, *dispensatores*, *præpositi*, ministri, pro vt necessitas postularit.

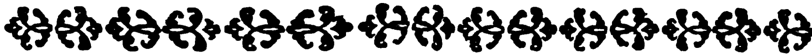
ix. *Aiunt* autem Thebæi quod Pachomio, Cornelioque & Sy-

& Syro, qui vſque hodie vltra centum & decem annos viuere dicitur, Angelus linguæ myſticæ ſcientiam dederit, vt ſcriberent ſibi & loquerentur per alphabetum ſpeciale, ſignis quibuſdam & ſymbolis abſconditos ſenſus inuoluens: quas nos epiſtolas ita vt apud Aegyptios Græcosque leguntur, in noſtram linguam vertimus, eadem vt reperimus elementa ponentes. & qua ſimplicitatem Aegyptij ſermonis imitati ſumus, interpretationis fides eſt: ne viros Apoſtolicos & totos gratiæ ſpiritalis ſermo rhetoricus immutaret. Cetera autem quæ in eorum tractatibus continentur prælibare nolui, vt in ſuis diſcantur auctoribus; & de fontibus potius quàm de riuulis bibant, quos ſanctæ conuerſationis ſtudia delectant.

EXPLICIT PRAEFATIO S. HIEROMYMI.

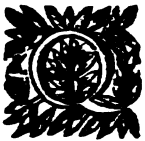
PA-

PATRIS NOSTRI PACHOMII HOMINIS DEI, QVI FVNDAVIT CONVERSATIONEM COENOBIORVM A PRINCIPIO PER MANDATVM DEI, HOC EST EXORDIVM PRAECEPTORVM.

CAPITVLVM I.

Qvi rudis in collectam sanctorum ingreditur, & quem per ordinem ianitor ab ostio monasterij introduxerit, & sedere fecerit in conuentu fratrum, non ei licebit sedendi locum vel ordinem commutare, donec eum transferat Totihioc, id est, Præpositus domus suæ, ad locum qui ei rite debetur.

II. Sedebit autem cum omni decore & mansuetudine; pelliculamque super humerum geret, ex latere & inferiori parte subdens natibus; & vestimentum, id est, tunicam lineam absque manicis, quam Leuitonarium vocant, diligenter adstringens, ita vt genua operiat.

III. Cumque audierit vocem tubæ ad collectam vocantis, statim egrediatur cellulam suam, de scripturis aliquid meditans vsque ad ostium conuenticuli.

IV. Et quando in loco collectæ cœperit ambulare, vt ad locum sedendi standique perueniat, ne vel parum damni in monasterio ex alterius veniat negligentia.

V. Sin autem nocte signum insonuerit, ne steterit ad focum, quem propter calefacienda corpora & repellendum frigus ex more succenditur: nec otiosus in collecta sedebit, sed

ſed funiculos in mattarum ſtramina manu celeri præparabit; abſque infirmitate duntaxat corpuſculi, cui ceſſandi tribuitur venia.

VI. Cumque manum percuſſerit ſtans prior in gradu, & de ſcripturis quidpiam voluens memoriter, vt oratio finiente, nullus conſurget tardius, ſed omnes pariter leuabunt.

VII. Nemo aſpiciat alterum torquentem funiculum vel orantem; ſed in ſuo defixis luminibus opere ſit intentus.

VIII. Hæc enim præcepta vitalia nobis a maioribus tradita. Si acciderit vt pſallendi tempore vel orandi, aut in medio lectionis aliquis loquatur aut rideat, illico ſoluat vinculum, & inclinata ceruice manibusque ad inferiora depreſſis ſtabit ante altare, & a principe monaſterij increpabitur. Hoc idem faciet & in conuentu fratrum, cum ad veſcendum pariter conuenerint.

IX. Quando ad collectam tubæ clangor increpuerit per diem, qui ad vnam orationem tardius venerit, ſuperioris increpationis ordine corripietur, & ſtabit in loco conuiuij.

X. Nocte vero, quoniam corporis infirmitati plus aliquid conceditur, qui poſt tres orationes venerit, eodem & in collecta & in veſcendo ordine corripietur.

XI. Quando in collecta orant fratres, nemo egredietur absque iuſſione maiorum, niſi interrogauerit, conceſſumque ei fuerit exire pro naturæ neceſſitate.

XII. Nullus diuidet iuncos ad texendos funiculos præter eum qui miniſtrat hebdomade; & ſi ille iuſto opere detentus eſt, maioris imperium præſtolabitur.

De

XIII. De hebdomadarijs vnius domus non eligentur qui stent in gradu, & conuentu omnium de scripturis aliquid replicent: sed omnes iuxta sedendi & standi ordinem memoriter repetent quæ sibi fuerint imperata. E quibus si quis oblitus quid hæsitauerit in dicendo, negligentiæ & obliuionis correptionem sustinebit.

XIV. In die dominica vel oblationis tempore nullus deerit de hebdomadarijs, sedens in loco Ebiymij, psallentique respondens, ex vna duntaxat domo, quæ in maiori seruit hebdomade. Altera est etiam minor hebdomas, quæ per singulas domos a paucioribus exhibetur.

XV. At si maior est numerus necessarius, de eadem tribu alij vocabuntur a Præposito domus, qui ministrat hebdomade: & absque iussione eius nullus de altera domo eiusdem tribus ad psallendum veniet. & penitus non licebit in alterius hebdomade, & de alia venire domo, nisi forte eiusdem tribus sit.

XVI. Vocatur autem vna tribus, habens tres vel quatuor domos, pro numero & frequentia monasterij: quas nos familias vel populos vnius gentis possimus appellare.

XVII. *In die* dominica & collecta, in qua offerenda est oblatio, *absque Præposito* domus, & maioribus monasterij, qui *alicuius nominis* sunt, nemo psallendi habeat potestatem.

XVIII. Psallente autem quolibet de maioribus, id est, dicente *responsorium*, si quis defuerit, statim ante altare pœnitentiæ & *increpationis* ordinem sustinebit.

XIX. *De collecta* in qua offerenda est oblatio, qui sine *præcepto maioris* exierit, statim increpabitur.

XX. Mane per ſingulas domos finitis orationibus nō ſtatim ad ſuas cellulas reuertentur: ſed conferent inter ſe quæ Præpoſitos audierint diſputantes, & ſic intrabunt cubilia ſua.

XXI. Diſputatio autem a Præpoſitis domorum per ſingulas hebdomadas tertio fiet: & in ipſa diſputatione ſedentes ſiue ſtantes fratres ſuum ordinem non mutabunt, iuxta domorum ordinem & hominum ſingulorum.

XXII. Si quis dormitauerit ſedens Præpoſito domus vel monaſterij principe diſputante, ſtatim ſurgere compelletur: & tam diu ſtabit, donec ei iubeatur vt ſedeat.

XXIII. Quando ſignum inſonuerit vt conueniant & audiant præcepta maiorum, nullus remanebit: nec ſuccendetur focus antequam diſputatio compleatur. Qui vnum ex his præterierit, prædictæ correptioni ſubiacebit.

XXIV. Qui hebdomadarius eſt, non habebit poteſtatem abſque præcepto principis monaſterij dare cuiquam funiculos, vel aliorum quid vaſorum: & niſi ille iuſſerit, ſignum dare non poterit, vt ad collectam meridianam, vel ad veſpertinam ſex orationum congregentur.

XXV. Poſt orationes matutinas miniſter hebdomadis, cui hoc opus fuerit iniunctum, interrogabit principem monaſterij de ſingulis rebus, quas neceſſarias putat; & quanti exire debeant operari in agrum. Et iuxta illius iuſſionem circumibit ſingulas domos, & diſcet quid vnusquisque habeat neceſſarium. Codicem ſi ad legendum petierint, accipiant; & finita hebdomade, propter eos qui ſuccedunt in miniſterium, ſuo reſtituant loco.

XXVI. Si mattas operabuntur, interrogabit miniſter ad ve-

vesperum Præpositos domorum singularum, quibus iuncorum singulis domibus necessarium sit; & sic infundet iuncos, & mane per ordinem vnicuique tribuet. Et si mane viderit alijs quoque iuncis opus esse, infundet eos, & ad singulas domos perferet tamdiu, donec signum vescendi increpet.

XXVII. Præpositus domus qui implet hebdomadam, & alius qui venturam suscipiet, principesque monasterij habebunt curam videndi quid operis prætermissum sit vel neglectum; & excuti facient mattas quæ super pauimentum in collecta expandi solent, numerabuntque funiculos, quos per singulas hebdomadas torserunt, & eorum summam describent in buxis, & seruabunt vsque ad tempus annuæ congregationis, quando reddenda est ratio, & peccata omnibus dimittuntur.

XXVIII. Dimissa collecta singuli egredientes vsque ad cellulas suas, vel vsque ad vescendi locum, de scripturis aliquid meditabuntur: nullusque habebit opertum caput meditationis tempore.

XXIX. Cum autem ad vescendum venerint, sedebunt per ordinem statutis locis, & operient capita.

XXX. *Statimque* cum tibi a maiore fuerit imperatum, vt *de alia mensa* ad aliam transire debeas, in nullo penitus contradices. Nec audeas ante Præpositum domus tuæ manum in *mensam* extendere: nec circumspicias alios vescentes.

XXXI. Vnusquisque Præpositorum docebit in domo sua, quomodo debeant cum disciplina & mansuetudine comedere. Quod si quis vel locutus fuerit, vel riserit in vescendo, aget pœnitentiam, & in eodem loco protinus increpabitur, stabitque donec alius surgat de vescentibus.

XXXII. Si quis ad comedendam tardius venerit, excepto maioris imperio, similiter aget pœnitentiam, aut ad domum ieiunus reuertetur.

XXXIII. Si aliquid necessarium fuerit in mensa, nemo audebit loqui, sed ministrantibus signum sonitu dabit.

XXXIV. Si egressus fueris a cibo, non loquaris in redeundo, donec ad locum tuum peruenias.

XXXV. Ministri absque his, quæ in commune fratribus præparata sunt, nihil aliud comedant, nec mutatos cibos sibi audeant præparare.

XXXVI. Qui percutit ad vescendum, & congregat fratres, meditetur aliquid in percutiendo.

XXXVII. Qui ante fores conuiuij egredientibus erogat fratribus tragematia, in tribuendo meditetur aliquid de scripturis.

XXXVIII. Qui suscipit ea quæ dantur, non in cucullo, sed in pelle accipiat; neque gustabit ante de his quæ acceperit, donec ad domum perueniat.

XXXIX. Ipse autem, qui cæteris diuidet, suam partem a Præposito accipiet. Quod & ceteri ministri faciant, accipientes ab alio, & nil sibi suo arbitrio vindicantes. Ea quæ acceperint per triduum eis sufficient: & si cui residuum fuerit, reportabit ad Præpositum domus, & ille reponet in cellario, donec misceatur cum alijs, & cunctis fratribus præbeatur.

XL. Nemo plus alteri dabit, quam alter acceperit. quòd si ob-

si obtenditur infirmitas, Præpositus domus perget ad ministros ægrotantium, & ab his quæ necessaria sunt accipiet.

XLI. Si de ipsis ministris aliquis languerit, non habebit licentiam introeundi in coquinam vel cellarium, & sibi aliquid auferendi: sed ceteri ministri, id quod ei necessarium viderint, dabunt: nec permittetur coquere sibi quod desideraverit, sed Præpositi domorum quæ necessaria viderint ei, ab alijs ministris accipient.

XLII. Nullus introeat locum ægrotantium, qui non ægrotat. Qui ægrotauerit, a Præposito domus ducetur in triclinium ægrotantium: & si opus habuerit palliolo, aut tunica, aut ceteris, quæ ad operiendum, vel ad vescendum necessaria sunt, ipse Præpositus accipiat a ministris, & dabit ægrotantibus. Nec poterit languidus ingredi cellam vescentium, & comedere quæ desiderat, nisi a ministro, qui huic rei præpositus est, ducatur ad vescendum.

XLIII. Non ei licebit de his quæ acceperit in loco ægrotantium, ferre ad cellam suam, ne pomum quidem.

XLIV. Qui pulmentaria coquunt, ipsi vicissim ministrantibus & vescentibus ministrabunt.

XLV. *Vinum* & liquamen absque loco ægrotantium nullus contingat.

XLVI. *Si aliquis* eorum qui peregrè mittitur, in itinere vel *in naui* ęgrotauerit, & habuerit necessitatem siue desiderium *comedendi* liquamen de piscibus, vel aliarum rerum, quæ in *monasterio* comedere consueuerunt, non manducabit cum *fratribus* ceteris, sed separatim: & dabitur ei a ministris ad omnem abundantiã, ne in vllo frater languidus contristetur.

Aegro-

XLVII. Ægrotantē absq; concessione maioris nullus audeat visitare; nec propinquus quidem atque germanus sine imperio Præpositi domus ingrediendi habebunt potestatem.

XLVIII. Si vnum ex his ab aliquo fuerit prætermissum atque neglectum; increpatione solita emendabitur.

XLIX. Si quis accesserit ad ostium monasterij volens seculo renunciare, & fratrum adgregari numero, non habebit intrandi libertatem, sed prius nuntiabitur Patri monasterij, & manebit paucis diebus foris ante ianuam, & docebitur orationem Dominicam, ac Psalmos, quantos poterit ediscere: & diligenter sui experimentum dabit, ne fortè mali quidpiam fecerit, & turbatus ad horam timore discesserit, aut sub aliqua potestate sit: & vtrum possit renuntiare parentibus suis, & propriam contemnere facultatem. Si enim viderint aptum ad orationem & ad omnia, tunc docebitur & reliquas monasterij disciplinas, quas seruare debeat & facere, quibusque seruire, siue in collecta omnium fratrum, siue in domo cui tradendus est, siue in vescendi ordine; vt instructus, atque perfectus in omni opere bono, fratribus copuletur. Tunc nudabunt eum vestimentis secularibus, & induent habitu monachorum, tradentque ostiario, vt orationis tempore adducat eum in conspectum omnium fratrum: sedebitque in loco, in quo ei præceptum fuerit. Vestimenta autem quæ secum detulerat, accipient qui huic rei præpositi sunt, & inferent in repositorium, & erunt in potestate principis monasterij.

L. Nemo manens in monasterio suscipiendi quempiam ad vescendum habeat potestatem, sed mittet eum ad ostium xenodochij, vt suscipiatur ab his qui huic rei præpositi sunt.

LI. Quando ad ostium monasterij aliqui venerint, si clerici

ci fuerint aut monachi, maiori honore ſuſcipiantur: lauabuntque pedes eorum, iuxta Euangelij præceptum, & deducent ad locum xenodochij, præbebuntque omnia quæ apta ſunt vſui monachorum. Quòd ſi voluerint orationis tempore atque collectæ venire ad conuentum fratrum, & eiuſdem fidei fuerint, ianitor vel miniſter xenodochij nuntiabit patri monaſterij, & ſic deducentur ad orandum. Si homines ſeculares aut debiles, aut vaſa infirmiora, id eſt, mulierculæ venerint ad oſtium & orandum, ſuſcipient ſingulos in diuerſis locis, iuxtà ordinem propoſiti & ſexus ſui. præcipuèque feminas maiori honore & diligentia curabunt, cum omni timore Dei, & locum ſeparatum ab omni virorum vicinia eis tribuent, vt nulla ſit occaſio blaſphemandi. Quòd ſi ad veſperam venerint, abigere eas nefas eſt; ſed accipient, vt diximus, ſeparatum locum & clauſum cum omni diſciplina atque cautela: vt grex fratrum liberè ſuo officio ſeruiat, & nulli detur offendiculum detrahendi.

LII. Si quis ante oſtium ſteterit monaſterij, dicens ſe velle videre fratrem ſuum vel propinquum, ianitor nuntiabit patri monaſterij, & ille accitum interrogabit Prępoſitum domus, vtrumnam apud eum ſit: & permittente eo accipiet comitem egreſſionis ſuæ, cuius fides probata eſt, & ſic mittetur ad fratrem videndum, vel ad proximum. Si fortè ei aliquid attulerit ciborum, quibus in monaſterio veſci licitum eſt, ſuſcipere ipſe non poterit, ſed vocabit ianitorem, & ille allata accipiet. quæ ſi talia fuerint, vt cum pane veſcenda ſint, nihil eorum is cui allata ſunt, accipiet, ſed cuncta ad loca ægrotantium deferentur. Si vero ſint tragemata, vel poma, dabit ei ianitor ex his comedere quæ poterit; & cetera ad cellam languentium deportabit. Ipſe autem nihil ex his quæ allata ſunt guſtare poterit, ſed reddet ei qui attulit, ſiue lapſania, quod genus herbarum eſt viliorum, ſiue panes, ſiue olera præmordica. Eos autem cibos, quos allatos

a pa-

a parentibus vel propinquis diximus tales esse qui comedi cum pane debeant, is cui allati sunt deducetur a Præposito domus ad cellam ægrotantium, & ibi semel tantum ex his comedet: cetera autem erunt in manu ministri ęgrotantium. Ipse quoque minister de his comedere non poterit.

LIII. Si fuerit nuntiatum, quòd de propinquis eorum atque cognatis qui in monasterio commorantur, aliquis ægrotet, ianitor primum nuntiabit patri monasterij, & ille accitum interrogabit Præpositum domus. Videbuntque virum, cuius fides & disciplina probata sit, & mittent cum eo, vt visitet ægrotantem. tantumque accipiet viatici, quantum Præpositus domus eius decreuerit.

LIV. Quod si necessitas impulerit, vt foris maneat, & vescatur in paterna siue propinquorum domo, nequaquam hoc faciat; sed manebit vel in Dominico, vel in monasterio eiusdem fidei. Et si eis affines vel cognati præparauerint cibos & apposuerint, non accipient omninò, nec vescentur nisi his quæ in monasterio comedere consueuerunt. non gustabunt liquamen, nec vinum bibent, nec aliud quidpiam, quorum edendi consuetudinem non habent. Si a parentibus quidpiam acceperint, tantum comedent quantum in via sufficiat; cetera quæ remanserint dabunt Præposito domus suæ, & ille deportabit ea in cellam languentium.

LV. Si propinquus alicuius aut consanguineus mortuus fuerit, prosequendi funus non habebit licentiam, nisi Pater monasterij præceperit.

LVI. Nullus solus foras mittatur ad aliquod negotium, nisi iuncto ei altero.

LVII. Quando autem reuersi fuerint in monasterium, si vi-

viderint ante ostium quærentem aliquem suorum affinium de his, qui in monasterio commorantur, non audebunt ire ad eum, & nuntiare vel vocare. Et omninò quidquid foris gesserint, & audierint, in monasterio narrare non poterunt.

LVIII. Si signum datum fuerit vt egrediantur ad opus, Præpositus antecedet eos; & nullus in monasterio remanebit, nisi is cui Pater præceperit. Et hi qui pergunt, non interrogabunt quo vadant.

LIX. Cumque vniuersæ domus in vnum fuerint congregatæ, prioris domus Præpositus omnes antecedet, & pergent iuxta ordinem domorum & hominum singulorum. Nec loquentur mutuo, sed vnusquisque de scripturis aliquid meditabitur. Si forte eis aliquis occurrerit, & voluerit cum aliquo eorum loqui, ianitor monasterij, qui huic operi delegatus fuerit, occurret, & respondebit ei, eoque vtentur nuntio. Si ianitor coram non fuerit, Præpositus domus vel alius cui hoc fuerit iniunctum, occurrentibus respondebit.

LX. Operantes nihil loquentur seculare, sed aut meditabuntur ea quæ scripta sunt, aut certe silebunt.

LXI. Nemo palliolum lineum tollet secum vadens ad operandum, nisi forte concessione maioris: ipsoque palliolo in monasterio ambulans post collectam nullus vtetur.

LXII. Operans non sedebit sine maioris imperio.

LXIII. Ductores fratrum in itinere, si necessarium habuerint aliquem mittere, sine Præpositi iussione non poterunt. Quod si ipse qui ductor est cogeretur necessitate ire ad aliquem locum, officium suum ei qui post se est in ordine delegabit.

K Missi

LXIV. Missi fratres, vel foris constituti, si absque monasterio vescentur, hebdomadarius qui eos sequitur dabit cibos, absque coctione pulmenti. & ipse aquam circumferet & iuxta vitrum: nullusque surgendi, vel hauriendi, vel bibendi habebit potestatem.

LXV. Quando reuertuntur in monasterium, nemo ex ordine remanebit.

LXVI. Cum ad domos suas peruenerunt, ferramenta quibus opus fecerunt, & gallicas tradent ei qui secundus est post Præpositum domus; & ille inferet ea vespere in cellulam separatam, ibique concludet. Omnia autem ferramenta hebdomade completa reportabuntur in vnam domum: & rursus qui succedunt hebdomade singulis domibus nouerint quid distribuant.

LXVII. Leuitonarium, & quicquid in veste est monachorum, nemo lauet in die dominica, præter nautas & pistrinarios.

LXVIII. Nec vadant ad lauandum nisi omnibus vnum signum insonuerit; sequenturque Præpositum suum, & lauabunt taciti cum disciplina.

LXIX. Nemo lauet retractis in altum vestibus plus quam statutum est. cumque lauerint omnes pariter reuertentur. Si quis remanserit eo tempore quo ibitur ad lauandum, vel in præsenti non fuerit, commonebit Præpositum suum, & ille mittet cum eo alterum: & sic loto vestimento reuertentur domum.

LXX. Vesperi sicca leuitonaria tollent, & dabunt secundo, id est ei qui post Præpositum est, & ille reponet ea in cellula.

Quod

LXXI. Quod si sicca non fuerint, altera die expandentur ad solem, donec siccentur: nec dimittentur in ardore solis plus quam in horam tertiam. cumque collecta fuerint leuiter mollientur.

LXXII. Nec tenebunt ea singuli apud se, sed dabunt vt reponantur in cellam vsque ad sabbatum.

LXXIII. Nullus de horto tollat olera, nisi ab hortulano acceperit.

LXXIV. Palmarum folia ex quibus texuntur sportæ, nemo suo iure tollet, absque eo cui palmæ creditæ sunt.

LXXV. Nullus vuas aut spicas adhuc immaturas comedere audeat præter ordinem disciplinæ: & omnino de omnibus quæ in agro sunt, vel in pomarijs, nemo comedat separatim, antequam cunctis fratribus pariter exhibeantur.

LXXVI. Qui coquet, antequam fratres comedant, non gustabit.

LXXVII. Qui super palmas est non comedet de fructibus earum, nisi prius fratres comederint.

LXXVIII. Si iussi fuerint palmarum fructus colligere, præpositus colligentium dabit in eodem loco singulis ad vescendum modica: & cum ad monasterium venerint, inter ceteros fratres partes suas accipient. Si autem inuenerint sub arboribus poma cecidisse, comedere non audebunt, sed reperta in transitu iuxta radices arborum collocabunt. Ipse quoque qui ceteris colligentibus distribuit, gustare non poterit; sed portabit ad dispensatorem, qui cum ceteris dederit fratribus, & ipsi tribuat partem suam.

LXXIX. Nullus in cellula sua reponat aliquid ad vescendum, absque his quæ a dispensatore acceperit.

LXXX. De paruulis autem panibus qui dantur domorum Præpositis, vt his eos distribuant, qui nolunt in commune vesci cum ceteris, & quasi maiori abstinentiæ se dedicant, ita obseruare debebunt, vt nulli dent iuxta gratiam, ne proficiscenti quidem peregre. Nec ponantur in medium: sed quando comedere volunt, cum disciplina dabuntur in cellulis, & cum his nihil aliud comedent, nisi salem tantum. Præter monasterij autem coquinam nullus coquendi cibos potestatem habeat. Et si quando foris vadant, hoc est in agros ad operandum, accipiant olera sale acetoque condita, & in longos vsus æstatis tempore præparata.

LXXXI. Nemo in domo & in cellula sua habeat præter ea quæ in commune monasterij lege præcepta sunt: non tunicam laneam, non pallium, non pellem intonsis arietum lanis molliorem; non paucos nummos, non puluillum quidem ad caput, aut aliud variæ supellectilis: exceptis his, quæ a Patre monasterij per domorum Præpositos diuidentur, idest, armatura sua, leuitonarijs duobus, & vno attrito ex vsu; sabano longiore, quod collo humerisque circumdat; pellicula quæ pendet ex latere, gallicis & cucullis duobus, zona & bacello. Præter hæc quicquid inueneris, absque contradictione auferes.

LXXXII. Nullus habeat separatim mordacem paululam ad euellendas spinas, si forte calcauerit, absque Præposito domus & secundo: pendeatque in fenestra in qua codices collocantur.

LXXXIII. Si quis de altera domo transfertur in alteram, exceptis his quæ supra diximus, secum transferre nihil poterit.

Nul-

LXXXIV. Nullus neque exeundi in agrum, neque ambulandi in monasterio, neque extra murum monasterij foras habeat facultatem, nisi interrogauerit Præpositum, & ille concesserit.

LXXXV. Cauendum ne quis de domo in alteram domum verba transferat, nec de monasterio in monasterium, nec de monasterio in agrum, nec de agro in monasterium.

LXXXVI. Si quis ambulauerit in via, vel nauigauerit, aut operatus fuerit foris, non loquatur in monasterio quæ ibi geri viderit.

LXXXVII. Nemo dormiens supponat nisi reclinem sellulam suam, quæ ei fuerit mancipata. Nec in cella, nec in domatibus, in quibus vitandorum æstuum caussa nocte requiescunt, nec in agris cum ad dormiendum se collocauerint alteri non loquetur, postquam obdormierit. Si post somnum noctu euigilauerit, oret; si sitire cœperit, ieiunij autem instat dies, bibere non audebit.

LXXXVIII. Præter psiathium, id est mattam, in loco cellulæ ad dormiendum nihil aliud omnino substernet.

LXXXIX. Cellulam alterius, nisi prius ad ostium percusserit, introire illicitum est.

XC. Ad cibum non pergent nisi generali sonitu conuocentur. nec ambulabunt in monasterio priusquam commune signum intonuerit.

XCI. Absque cucullo & pellicula nemo ambulet in monasterio, nec pergat ad collectam, nec ad vescendum.

Ve-

XCII. Vespere ad vnguendas & molliendas ab opere manus oleo absque altero ire non poterit. Totum autem corpus nemo vnguet, nisi caussa infirmitatis: nec lauabitur aqua nudo corpore, nisi languor perspicuus sit.

XCIII. Nullus lauare alterum poterit aut vnguere, nisi ei fuerit imperatum.

XCIV. Nemo alteri loquatur in tenebris: nullus in psiathio cum altero dormiat: manum alterius nemo teneat: sed siue steterit, siue ambulauerit, siue sederit, vno cubito distet ab altero.

XCV. Spinam de pede alterius excepto domus Præposito, & secundo, & alio cui iussum fuerit, nemo audebit euellere.

XCVI. Nullus attondeat caput absque maioris arbitrio.

XCVII. Mutare de his quæ a Præposito acceperit cum altero non audebit: nec accipiet melius, & dabit deterius: aut è contrario dans melius, & deterius accipiens. Et in vestimento & in habitu suo nihil noui præter ceteros caussa decoris inueniet.

XCVIII. Omnes pelles ligatæ erunt, & pendebunt ex humeris.

XCIX. Cuculli singulorum habebunt & monasterij signa & domus.

C. Nemo vadens ad collectam aut ad vescendum dimittat codicem non ligatum. Codices qui in fenestra, idest intrinsecus parietis reponuntur ad vesperum, erunt sub manu secundi; qui numerabit eos, & ex more concludet.

Nul-

CI. Nullus vadat ad collectam vel ad vescendum habens galliculas in pedibus, vel palliolo lineo inuitatus siue in monasterio, siue in agris.

CII. Qui vestimentum suum plus quam vsque ad meridiem, quando fratres conuocantur ad cibum, in sole esse permiserit, negligentiæ increpabitur.

CIII. Et si vnum de his quæ supradicta sunt contemptu præterierit, correptione simili corrigetur.

CIV. Galliculas, & si quid aliud iungendum est vel componendum, absque eo cui hoc ministerium delegatur a Præposito domus, facere nullus audebit.

CV. Si quis fratrum læsus fuerit aut percussus, & tamen lectulo non discumbet, sed deambulat inualidus, & aliquare indigebit, vestimento videlicet, vel palliolo, & ceteris vtensilibus, Præpositus domus eius vadet ad eos, quibus fratrum vesticulæ commissæ sunt, & accipiet. Cumque sanus fuerit, reportabit absque vlla mora.

CVI. Nemo ab altero accipiet quidpiam, nisi Præpositus iusserit.

CVII. Clausa cella nullus dormiat, nec habebit cubiculum quod claudi possit: nisi forte ætati alicuius vel infirmitati Pater monasterij concesserit.

CVIII. In villam nullus vadat nisi missus, exceptis armentarijs, & bubulcis, & agricolis.

CIX. Sub nudum dorsum asini duo pariter non sedebunt, nec super tegmine plaustri.

Si

CX. Si asino sedens venerit aliquis, excepta infirmitate, desiliet ante fores monasterij, & sic asinum præcedens funiculo ducet ad manum.

CXI. Ad tabernulas diuersarum artium soli pergent Præpositi, vt accipiant quod necessarium est.

CXII. Ipsi quoque ante meridiem, quando fratres ad vescendum vocantur, ire non poterunt; nisi forte quis incumbat necessitas: & consilio Patris monasterij mittet hebdomadarius, vt deferat quod necesse est. Et omnino absque iussione maioris in alteram cellam nullus audebit introire.

CXIII. Commendatum etiam aliquid a germano fratre nullus accipiet.

CXIV. Nihil in cella sua absq; Præpositi iussione quispiam condet, nec poma quidem vilissima, & cetera huiusmodi.

CXV. Si Præpositus domus alterius quoquam profectus fuerit, alius Præpositus dux erit eiusdem gentis, & tribus geret curam proficiscentis, & eius vtetur potestatibus, ac sollicite omnia faciet: doctrinamque duorum ieiuniorum ita diuidet, vt vnam in sua domo, alteram in proficiscentis exerceat.

CXVI. Quando farinam conspergunt aqua, & massam subigunt, nemo loquatur alteri. Mane quoque quando tabulis ad furnum vel ad clibanos deportant panes, simile habebunt silentium: & tantum de psalmis & de scripturis aliquid decantabunt, donec opus impleatur. Si quid necessarium habuerint, non loquentur; sed signum dabunt his qui possunt afferre quibus indigent.

Quan-

CXVII. Quando ad miſcendam farinam vocati fuerint; nullus reſideat in loco panes coquentium: exceptis his qui coctioni ſufficient, & quibus iuſſum eſt, nemo reſidebit.

CXVIII. In nauibus quoque ſimilis diſciplina eſt. Nemo autem a terra ſoluet funiculum absque iuſſione Patris, ne lembum quidem.

CXIX. In loco ſentinæ & interiore parte nauis ceteris fratribus ſuper tranſtra & tabulata quieſcentibus, nullus dormiat. & ſeculares homines dormire ſecum in naui nemo patietur. Vaſa infirmiora cum ceteris eis non nauigabunt; niſi forte Pater monaſterij præceperit.

CXX. Nullus in domo ſua audebit focum facere, niſi in commune omnibus ſuccendatur.

CXXI. Qui vna oratione de ſex orationibus veſpertinis tardius venerit, vel qui muſſitauerit & locutus fuerit ad alterum, vel ſubriſerit in reliquis orationibus conſtituto ordine, aget pœnitentiam.

CXXII. Quando domi ſedebunt non eis liceat loqui aliquid ſeculare; ſed ſi quid Præpoſitus de ſcripturis docuerit, viciſſim inter ſe reminent, & referant quæ quis audierit, vel quæ memoriter teneant.

CXXIII. Nemo quidquam operis faciet, nec ſcyphos plenos aqua circumferet, nec funiculum quidem torquebit, niſi Præpoſitus iuſſerit.

CXXIV. Nemo iuncos infuſos in aqua ſibi tollet ad operandum, niſi magiſter hebdomadis ei dederit.

CXXV. Qui vas fictile fregerit, & iuncos tertio infuderit, aget poenitentiam vespere in sex orationibus.

CXXVI. Post sex orationes quando ad dormiendum omnes separantur, nulli licebit excepta caussa necessitatis egredi cubiculum suum.

CXXVII. Si frater dormierit, omnis eum fraternitas prosequatur. Nemo permaneat absque maioris imperio, nec psallat nisi ei iussum fuerit: nec post alterum psalmum iungat alterum sine Præpositi voluntate.

CXXVIII. Duo simul tempore luctus non psallant, nec pallio circumdabuntur lineo. Nec quisquam erit qui psallenti nō respondeat, sed iungetur & gradu, & voce consona.

CXXIX. Qui est infirmus in funere habebit ministrum, qui eum sustentet, & omnino ad quemcunque locum missi fuerint fratres, de hebdomadarijs habebunt eos qui ægrotantibus seruiant, si forte in itinere vel in agro languor obrepserit.

CXXX. Nemo ante Præpositum & ducem suum ambulet: nullus remaneat ab ordine suo.

CXXXI. Si quis aliquid perdiderit, ante altare publice corripietur. Si vero de proprijs vesticulis fuerit quod perditum est, tribus hebdomadis non accipiet: & in quarta acta poenitentia dabitur ei quod amiserit.

CXXXII. Qui inuenerit aliquid, per tres dies ante collectam fratrum suspendet, & tollat qui cognouerit.

CXXXIII. Cunctis increpationibus atque doctrinis, qua-
rum

rum scripta est & constituta, correptio Præpositi sufficiet: si quid autem noui fuerit in delicto, referet ad principem monasterij.

CXXXIV. Lotum in domo nullus faciat absque eo; & omne quod nouum est illius sententia disponetur.

CXXXV. Omnis correptio ita fiat, vt distincti sint qui corripiuntur, stentq; in maiori collecta, & in vescendi loco.

CXXXVI. Qui absque commonitione fratrum recesserit, & postea acta pœnitentia venerit, non erit in ordine suo absque maioris imperio.

CXXXVII. Præpositus domus & dispensator si vna nocte absque fratribus dormierit, & postea acta pœnitudine ad conuentum venerit fratrum, non ei permittetur vt introeat domum, aut stet in ordine suo, absq; maioris imperio.

CXXXVIII. Omne quod in conuentu fratrum audierunt disputatum, necessitate cogentur vt inter se replicent, ieiuniorum maxime tẽpore, quando a suis docentur præpositis.

CXXXIX. Qui rudis monasterium fuerit ingressus, docebitur prius quæ debeat obseruare: & cum doctus ad vniuersa consenserit, dabunt ei viginti psalmos & duas Epistolas Apostoli, aut alterius scripturæ partem. Et si literas ignorauerit, hora prima, & tertia, & sexta vadet ad eum qui docere potest: & qui ei fuerit delegatus, stabit ante illum, & discet studiosissime, cum omni gratiarum actione.

CXL. Postea vero scribentur ei elementa, syllabæ, verba ac nomina; & etiam nolens legere compelletur. & omnino nullus erit in monasterio, qui non discat literas, & de-

ſcripturis aliquid teneat: qui minimum vſque ad nouum teſtamentum & pſalterium.

CXLI. Ad collectam, & ad pſallendum & orandum nullus ſibi occupationes inueniat, quibus ſe dicat occupatum quaſi ire non poſſit.

CXLII. Et ſi in naui fuerit, & in monaſterio, & in agro, & in itinere, & in quolibet miniſterio, orandi & pſallendi tempora non prætermittat.

PRAECEPTA ET INSTITVTA PATRIS NOSTRI PACHOMII HOMINIS DEI QVI FVNDAVIT AB EXORDIO SANCTAE VITAE COMMVNIONEM,

Quomodo collecta fieri debeat, & fratres congregandi ſint ad audiendum ſermonem Dei, iuxta præcepta maiorum, & doctrinam ſanctorum ſcripturarum, vt liberentur de errore animæ, & glorificent Deum in luce viuentium: & ſciant quomodo oporteat in domo Dei conuerſari ſine ruina & ſcandalo, vt non inebrientur aliqua paſſione, ſed ſtent in menſura veritatis, & traditionibus Apoſtolorum & Prophetarum: & ſolemnitatum ordinem teneant, imitantes conuerſationem eorum in domo Dei, & ieiunia atque orationes ex more complentes. Qui enim bene miniſtrant, ſequuntur regulam ſcripturarum.

CXLIII. Hoc eſt ergo miniſterium quod Eccleſiæ miniſtri exercere debebunt. Congregent fratres orationis tempore, & omnia faciant, quæ rite complenda ſunt, & nullam detrectationi occaſionem tribuant, nec ſinant ambulare quempiam contrarium diſciplinæ.

CXLIV. Si codicem poſtulauerint, deferant eis.

Si

CXLV. Si quis deforis venerit vespere, & nō occurrerit accipere opus quod altera die facturus est, mane ei tribuatur.

CXLVI. Si defecerit opus quod habebat in manibus, referat ad maioris scientiam, & quod ille præceperit faciat.

CXLVII. Qui minister est habeat studium, ne quid operis pereat in monasterio in vlla omnino arte, quæ exercetur a fratribus. Quod si perierit, & negligentia fuerit dissipatum, increpabitur a Patre minister operum singulorum; & ipse rursus increpabit alium, qui opus perdiderit: duntaxat iuxta voluntatem & sententiam principis, absque quo nullus increpandi fratrem habebit potestatem.

CXLVIII. Si vestimentum ad solem expansum tertius inuenerit, dominus pro eo increpabitur, & aget pœnitentiam publicam in collecta. Pellicula & gallicula, & cingulum, & si quid aliud perierit, qui perdiderit increpabitur.

CXLIX. Si quis tulerit rem non suam, portet supra humeros eius, & aget pœnitentiam publice in collecta, stabitque in vescendi loco.

CL. Si inuentus fuerit vnus è fratribus aliquid per contentionem agens, vel contradicens maioris imperio, increpabitur iuxta mensuram peccati sui.

CLI. Qui mentitur, aut qui odio quemquam habere fuerit deprehensus, aut inobediens, aut plus ioco quam honestum est deditus, aut otiosus, aut dure respondens, aut habens consuetudinem fratribus detrahendi, vel his qui foris sunt, & omnino quicquid contra regulam scripturarum est & monasterij disciplinam; audiet Pater monasterij, & vindicabit iuxta mensuram opusque peccati.

Præ-

CLII. Præpositus domus culpæ & increpationi subiacebit, si ante tres dies non nuntiauerit Patri, siue in via, siue in agro, siue in monasterio quid perierit: agetque publice poenitentiam iuxta ordinem constitutum. Et si homo fugerit, & ante tres horas non nuntiauerit Patri, reus erit perditionis eius: nisi tamen eum rursus inuenerit.

CLIII. Hæc est vltio in eum qui fratrem de domo perdiderit, tribus diebus aget publicam poenitentiam. quod si eadem hora nuntiauerit Patri in qua fugit, reus non erit.

CLIV. Peccatum si in domo sua Præpositus viderit, & non statim increpauerit delinquentem, nec nuntiauerit Patri monasterij, ipse increpationis ordini subiacebit.

CLV. Per domos singulas vespere sex orationes psalmosque complebunt, iuxta ordinem maioris collectæ, quæ a cunctis fratribus in commune celebratur.

CLVI. Per singulas hebdomadas binæ disputationes, idest catecheses, a Præposito complebuntur.

CLVII. Nullus in domo quippiam faciet, nisi quod Præpositus iusserit.

CLVIII. Si omnes fratres qui in vna domo sunt viderint Præpositum nimium negligentem, aut dure increpantem fratres, & mensuram monasterij excedentem, referent ad Patrem, & ab eo increpabitur. Ipse autem Præpositus nihil faciet, nisi quod Pater iusserit; maxime in re noua. Nam quæ ex more descendit seruabit regulas monasterij.

CLIX. Præpositus non inebrietur: non sedeat in humilioribus locis iuxta vasa monasterij. ne rumpat vincula, quæ Deus

Deus in cælo condidit, vt obseruentur in terris. Ne lugeat in die festo Domini Saluatoris. Dominetur carni suæ iuxta mensuram sanctorum. Non inueniatur in excelsis cubilibus imitans morem gentilium. Non sit duplicis fidei. Non sequatur cordis sui cogitationes, sed legem Dei. Non resistat sublimioribus tumenti animo potestatibus. Non fremat, neque hirriat super humiliores. Non transferat terminos. Non sit fraudulentus, neque in cogitationibus verset dolos. Ne negligat peccatum animæ suæ. Ne vincatur carnis luxuria. Non ambulet negligenter. Non cito loquatur verbum otiosum. Non ponat scandalum ante pedes cæci. Non doceat voluptatem animam suam. Non resoluatur risu stultorum ac ioco. Non rapiatur cor eius ab his qui inepta loquuntur & dulcia. Non vincatur muneribus. Non paruulorum sermonem ducat. Ne affligatur in tribulatione. Ne timeat mortem, sed Deum. Ne præuaricator sit propter imminentem timorem. Non relinquat verum lumen propter modicos cibos. Non nutet ac fluctuet in operibus suis. Non mutet sententiam, sed firmi sit solidique decreti, iusteque cuncta considerans, iudicans in veritate, absque appetitu gloriæ. manifestus Deo & hominibus, & a fraude procul. Ne ignoret conuersationem sanctorum, nec ad eorum scientiam cæcus existat. Nulli noceat per superbiam: nec sequatur concupiscentias oculorum suorum. Non eum superent incentiua vitiorum. Veritatem nunquam prætereat. Oderit iniustitiam: secundum personam nunquam iudicet pro muneribus, nec condemnet animam innocentem per superbiam. Non rideat inter pueros. Non deserat veritatem timore superatus. Non comedat panem de fraudulentia. Non desideret alienam terram. Non opprimat animam propter aliorum spolia. Non despiciat eos qui indigent misericordia. Ne falsum dicat testimonium seductus lucro. Ne mentiatur propter superbiam. Ne contendat contra veritatem ob tumorem animi.

Ne.

Ne deserat iustitiam propter lassitudinem. Ne perdat animam suam propter verecundiam. Ne respiciat dapes lautioris mensæ. Ne pulchra vestimenta desideret. Ne se negligat, vt semper dijudicet cogitationes suas. Ne inebrietur vino; sed humilitatem habeat iunctam veritati. Quando iudicat, sequatur præcepta maiorum & legem Dei, quæ in toto orbe prædicata est. Si quidquam de his præterierit, reddetur ei mensura iuxta quam mensus est, & recipiet se-
Ier. 3. cundum opera sua. quia mœchatus est in ligna sua & lapides: & propter fulgorem auri, & splendorem argenti dimisit iudicium, & desiderio temporalis lucri laqueis se induit
1. Reg. 4. ethnicorum. Et veniat ei contritio Heli & ramorum eius;
Psal. 51. maledictio Dauid, quam imprecatus est Doech: signum quo
Gen. 4. Ier. 22. denotatus est Cain: sepultura asini, de qua loquitur Hiere-
Num. 16. mias: perditio qua peccatores terræ hiatus absorbuit: &
Eccl. 12. interitus Chananæorum, & contritio hydriæ ad fontem: & arenarum comminutio in litteribus & saxis, quæ fluctibus
Esai. 5. verberantur; & confractio virgæ gloriosæ de Isaia, vt sit
& 59. quasi cæcus manu palpans parietem. Hæc omnia ei euenient, quia non seruauit veritatem in iudicio; & iniqua egit in omnibus quæ ei credita sunt.

EIVSDEM PATRIS NOSTRI PACHOMII PRAECEPTA ATQVE IVDICIA.

Rom. 13. CLX. *Plenitudo legis caritas, scientibus tempus quia iam instet hora, vt de somno consurgamus, & vicinior sit salus quam eo tempore quo credidimus. Nox præcessit, dies appropinquauit: deponamus opera tenebrarum*; quæ sunt contentiones, detractiones, odia, & tumentis animi superbia. Qui facilis est ad detrahendum, dicitque quod non est, si in hoc peccato fuerit deprehensus, monebunt eum secundo: & si audire contempserit, separabitur extra conuentum fratrum septem die-

diebus, & panem tantum cum aqua accipiet, donec polliceatur atque confirmet, se ab hoc vitio recessurum; & sic dimittetur ei.

CLXI. Iracundus & furiosus si frequenter irascitur sine caussa & propter rem inanem & vacuam, per sex vices commonebitur. in septima facient eum consurgere de ordine sessionis suæ, & inter vltimos collocabitur: docebuntque eum, vt ab hac mentis perturbatione mundetur. cumque tres dignos testimonio testes, qui pro eo polliceantur nequaquam simile quid esse facturum, adduxerit, recipiet sessionem suam. Alioquin si permanserit in vitio, moretur inter vltimos perdito priore loco.

CLXII. Qui falsum cupit probare contra alterum, vt opprimat innocentem, tertio commonebitur; & postea reus erit iniquitatis, siue de prioribus sit, siue de inferioribus.

CLXIII. Qui habet pessimam consuetudinem, vt fratres suos sermone solicitet, & peruertat animas simpliciorum, tertio commonebitur. si contempserit, & obstinato animo in duritia perseuerauerit, separabunt eum extra monasterium, & verberabitur ante fores: dabuntque ei ad vescendum foris panem & aquam, donec mundetur a sordibus.

CLXIV. Qui habet consuetudinem murmurandi, & quasi graui opere se opprimi queritur, docebunt eum quinquies quod sine caussa murmuret, & ostendent perspicuam veritatem. Si & post hoc inobediens fuerit, & est perfectæ ætatis, ita eum habebunt vt vnum de ægrotantibus, & ponetur in loco infirmorum; ibique aletur otiosus, donec redeat ad veritatem. Sin autem iusta est illius querela, & a maiore inique opprimitur; qui eum scandalizauerit, eidem sententiæ subiacebit.

CLXV. Si inobediens quis fuerit, aut contentiosus, aut contradictor, aut mendax, & est perfrictæ frontis, decies commonebitur, vt desistat a vitijs. si audire noluerit, monasterij legibus increpabitur. At si per alterius culpam ad hæc vitia deuoluitur, & hoc fuerit comprobatum: ille qui caussa extitit, reus erit vltionis.

CLXVI. Si deprehensus fuerit aliquis è fratribus libenter cum pueris ridere & ludere, & habere amicitias ætatis infirmæ, tertio commonebitur, vt recedat ab eorum necessitudine, & memor sit honestatis & timoris Dei. si non cessauerit, corripietur vt dignus est correptione seuerissima.

CLXVII. Qui contemnunt præcepta maiorum & Regulas monasterij, quæ Dei præcepto constitutæ sunt, & parui pendunt seniorum consilia, corripientur iuxta ordinem constitutum, donec corrigantur.

CLXVIII. Qui iudex est omnium peccatorum, & peruersitate mentis vel negligentia reliquerit veritatem, viginti viri sancti & timentes Deum, siue decem, & vsque ad quinque, de quibus omnes dent testimonium, sedebunt & iudicabunt eum, & regradabunt in vltimum gradum, donec corrigatur.

CLXIX. Qui conturbat fratrum animos, & facilis ad loquendum est, lites serens ac iurgia, decies commonebitur. Et si non fuerit emendatus, corripietur ordine monasterij, donec corrigatur.

CLXX. Qui viderit de maioribus & præpositis fratrem suum in tribulatione, & noluerit caussam tribulationis inquirere, eumque contempserit, quæretur caussa a supradictis iudicibus inter fratrem atque Præpositum. & si deprehen-

hendatur negligentia Præpositi vel superbia coangustatum fratrem, & iudicasse eum non secundum veritatem, sed secundum personam, regradabitur de solio suo, donec corrigatur, & ab iniustitiæ sordibus emundetur: quia non considerauit veritatem, sed personas, & seruiuit prauitati animi sui, & non Dei iudicio.

CLXXI. Si quis promiserit se obseruare Regulas monasterij, & facere coeperit, easque dimiserit; postea autem reuersus egerit poenitentiam, obtendens infirmitatem corpusculi, per quam non possit implere quod dixerat, faciant eum inter languentes commorari, & pascetur inter otiosos, donec acta poenitentia impleat quod promisit.

CLXXII. Pueri si in domo fuerint dediti lusibus & otio, & correpti non possint emendari, debet Præpositus vsque ad dies triginta ipse eos monere & corripere. Si viderit in prauitate persistere, & non renuntiauerit Patri, & aliquod peccatum in eis fuerit deprehensum, ipse pro eis culpæ subiacebit, iuxta quod peccatum fuerit inuentum.

CLXXIII. Omnes saltem pueri qui non timent confundi pro peccato, & per imprudentiam iudicium Dei non cogitant, & correpti verbo non emendauerint, verberentur quamdiu disciplinam accipiant & timorem.

CLXXIV. Qui iniuste iudicauerit, iuste ab alijs condemnabitur.

CLXXV. Si vnus, è fratribus vel duo vel tres scandalizati ab aliquo recesserint de domo, & postea venerint, ventilabitur inter eos & scandalizantem ante iudicium; & si reus inuentus fuerit, monasterij Regulis emendabitur.

CLXXVI. Qui consentit peccantibus, & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum & homines, & corripietur increpatione seuerissima. Quod si per ignorantiam deceptus est, & non ita putauit, vt verum est, ignoscetur ei. Et omnis qui peccat per ignorantiam, facile accipiet veniam: qui autem sciens peccauerit, sustinebit increpationem iuxta mensuram operis sui.

PRAECEPTA AC LEGES PATRIS NOSTRI PACHOMII DE SEX ORATIONIBVS VESPERTINIS, ET DE COLLECTA QVAE PER SINGVLAS DOMOS FIT SEX ORATIONVM.

CLXXVII. Viginti quinque orgyas Præpositus domus ac secundus debebunt de palmarum folijs texere, vt ad exemplum eorum operentur & ceteri. Quod si non fuerint in præsenti, qui loco eorum præfuerit, huic operi atque mensuræ studium commodabit.

CLXXVIII. Postquam acciti fuerint veniant ad collectam, & antequam vocentur cellula nullus exibit. Si qui hæc præcepta contempserint, increpationi solitæ subiacebunt.

CLXXIX. Ne plus operis fratres compellantur facere; sed moderatus labor omnes ad operandum prouocet. Sitque inter eos pax & concordia, & libenter maioribus subiiciantur, sedentes, ambulantes, ac stantes in ordine suo, & inuicem de humilitate certantes.

CLXXX. Si quid peccatum fuerit, Patres monasteriorum emendare poterunt, & constituere quod sequi debeant.

Præ-

CLXXXI. Praepositus autem domus, & qui secundus ab eo est, hoc tantum habebit iuris, vt compellat fratres in collecta domus, siue in collecta maiore, hoc est omnium fratrum, subiacere poenitentiae.

CLXXXII. Quod si Praepositus peregre fuerit, qui secundus est locum eius obtinebit, tam in poenitentia fratris recipienda, quam in quocunque alio eorum quae in domo necessaria sunt.

CLXXXIII. Si quis absque conscientia duorum ierit ad alteram domum, vel alterius domus fratrem, codicem legendum mutuum postulare, vel quodlibet aliud, & in hoc inuentus fuerit, monasterij ordine increpabitur.

CLXXXIV. Qui vult sine macula & absque contemptu in domo cui deputatus est esse, omnia quae praecepta sunt coram Deo obseruare debebit.

CLXXXV. Quicquid necessarium est in monasterio siue in agro, si Praepositus domus occupatus est, secundus impleat.

CLXXXVI. Sex orationes facere vespertinas, iuxta exemplum maioris collectae, in qua omnes fratres pariter congregantur, summae delectationis est, & ita facile fiunt, vt nullum onus habeant, & ex onere nascatur taedium.

CLXXXVII. *Si* quis de foris venerit, & aestu laborauerit, alijque fratres orationem celebrabunt, si ire non potest, non cogetur.

CLXXXVIII. Quando Praepositi domorum fratres de conuersatione sanctae vitae docebunt, absque grauissima necessitate nullus aberit.

Maio-

CLXXXIX. Maiores qui cum fratribus mittuntur foras, quamdiu ibi fuerint, habebunt ius Præpositorum, & eorum cuncta regentur arbitrio: docebuntque fratres per constitutos dies. Et si forsitan aliquid inter eos ortum fuerit simultatis, audient ipsi maiores, & dijudicabunt caussam, & dignum culpa increpabunt: vt ad imperium eorum statim pacem pleno corde consocient.

CXC. Si quis ex fratribus contra Præpositum domus suæ habuerit tristitiam, aut ipse Præpositus contra fratrem aliquam querimoniam, probatæ fratres conuersationis & fidei eos audire debebunt, & dijdicabunt inter eos. Si tamen absens est Pater monasterij, vel aliquo profectus, primum quidem expectabunt eum: sin autem diutius foris viderint commorari, tunc audient inter Præpositum & fratrem, ne diu suspenso iudicio tristitia maior oriatur. Et ille qui Præpositus est, & ille qui subiectus, & hi qui audiunt, iuxta timorem Dei cuncta faciant, & non dent in vllo occasionem discordiæ.

CXCI. Igitur qui animo vno esse concupiscunt, & viuere mente communi disposuerunt, consilijs maiorum inseruiant: quod ex consilijs processerit Patrum, id faciant.

CXCII. *De vesticulis*. Si quis ab his quæ præcepta sunt amplius habuerit, absque commonitione maioris deferet ad custodem cellæ: & introeundi, vel postulandi ea non habebit potestatem: sed erunt sub Præpositi, & eius qui secundus est arbitrio.

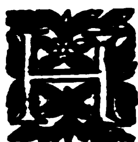
CXCIII. *De puellarum disciplina*. Nemo ad eas vadat visitandas, &c. *Hoc caput alio loco inter Regulas Virginum posuimus, pag. 151. fide nostri codicis M.S. qui inter S. Pachomij præcepta non agnoscit.*

Qui-

CXCIV. Quicumque de his mandatis aliquid praeterierit, absque vlla dubitatione negligentiæ & contemptus aget pœnitentiam, vt possidere valeamus regna celorum.

EXPLICIT REGVLA S. PACHOMII.

INCIPIVNT MONITA S. PACHOMII.

onora Deum & valebis. Memor esto gemitus, quos perpessi sunt sancti. Efficiamur vnanimes, permanentes in quo vocati sumus; pro omnibus curam gerentes, vt hanc quam arripuimus vitam perficere valeamus, & cursum institutionis nostræ Deo placitum perficere mereamur; vt ne similes inueniamur, qui in vanis & caducis rebus lætantur. ne quando mens nostra recti itineris lineam derelinquens in peccatum corruat, & spe æterna fraudetur. Intellectu namque est optimum, cognoscere voluntatem Dei. Omnium enim superior efficitur homo, qui obedierit veritati. Omnium enim malorum peius est, legi Dei resistere, & acquiescere propriæ voluntati. Qui enim suam perficit voluntatem, a diuina cognitione fraudabitur: nec poterit perficiendo propriam voluntatem viam sanctorum incedere; & in nouissimo interitum & planctum inueniet. Nunc igitur tempus placendi Domino: quia salus in tempore tribulationis acquiritur. Ne ergo tantummodo credulitatem fidei in tempore lætitiæ teneamus, & in tempore tribulationis ab eadem recedamus. Scriptum est enim: *Si voueris votum Domino, ne moram feceris reddere illud.* & in tribulatione ne deficias; sed patiens esto, & obsecra Dominum. Immobilis enim fidei plenitudo tribuetur a Deo, quam per Spiritum sanctum acquisierunt Prophetæ. in qua Eccl. 5.

& Apo-

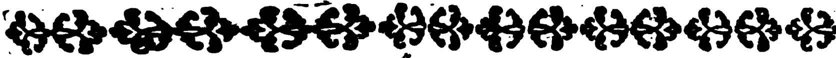
& Apostoli confirmati sunt, qui propter fidem diuersas tribulationes persecutionum excipientes ad promissa præmia peruenerunt. Hoc ergo scientes ne circumferamur, errorum seductione decepti; sed potius firmi & immobiles maneamus, vt cogitationum peruagationes, quæ velut aquæ efferuescunt, diuinæ legis assidua memoria refrenemus. per quam carnalis concupiscentiæ legem destruentes, omne quod Deo placitum est exquirere valeamus: & custodiamur illæsi a curis secularibus, omnique elatione; quæ est insania pessima, peior omnium malorum. Dominum semper præ oculis habentes reminiscamur passionem crucis eius ac mortis, per quem redempti ac viuificati sumus. Odiamus ergo mundum, & omnia quæ in eo sunt. odiamus etiam omnem requiem corporalem. Abrenuntiemus huic vitæ, vt Deo viuere valeamus.

Memores ergo simus, carissimi, professionis nostræ, quemadmodum Deo polliciti sumus deseruire: Hoc ipsum enim exquiritur a nobis in die iudicij. Esuriamus, sitiamus, nuditatem perferamus; vigilemus, & in psalmis atque orationibus positi ex intimo corde ingemiscentes lacrimas effundamus; nosmetipsos cauta discussione probantes, si vel in aliquo digni Deo pro eius immensa clementia inueniri mereamur. Tribulationis angustiam non refugiamus, vt consolationis dominicæ requiem consequamur; & immortalis vitæ ac sempiternæ requiem percipere mereamur. Amen.

EXPLICIVNT MONITA S. PACHOMII.

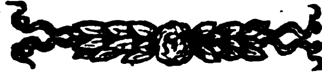
SS. PA-

SANCTORVM PATRVM

PACHOMII ET THEODORI

EPISTOLAE ET VERBA MYSTICA.

DE IISDEM EPISTOLIS veterum testimonia.

GENNADIVS Massil. de illust. Eccles. Script. cap. VII.

PACHOMIVS *monachus, vir tam in docendo quam signa faciendo Apostolicæ gratiæ, & fundator Aegypti cœnobiorum, scripsit Regulam &c. Scripsit & ad collegas præpositure suæ Epistolas, in quibus alphabetum mysticis tectum sacramentis, velut humanæ consuetudinis excedens intelligentiam clausit; solis credo eorum gratiæ vel meritis manifestatum. Vnam ad Abbatem Syrum. vnam ad Abbatem Cornelium. Ad omnium monasteriorum Præpositos, vt in vnum antiquius monasterium, quod lingua Aegyptiaca Baum vocatur, congregati Pasche diem velut æterna lege celebrent, Epistolam vnam. Similiter & ad diem remissionis, quæ mense Augusto agitur, vt in vnum Præpositi congregarentur, Epistolam vnam. & ad fratres qui foras monasterium missi fuerant operari, Epistolam vnam.*

IDEM GENNADIVS Cap. VIII.

THEODORVS Presbyter, successor gratiæ & præpositure supradicti Abbatis Pachomij, scripsit ad alia monasteria Epistolas sanctarum scripturarum sermone digestas: in quibus tamen frequenter meminit magistri & institutoris sui Pachomij, & doctrinæ eius ac vitæ proponit exempla, quæ ille vt doceret angelo administrante didicerat: simul & hortatur permanendum in proposito cordis & studij, & redire in concordiam & vnitatem eos, qui post Abbatis obitum discessione facta, a cœtu semetipsos absciderant vnitatis. Sunt autem huius exhortationis Epistolæ tres.

S. CYRILLVS Alexand. epist. ad Concil. Carthagin.
apud Aeg. Bucherium de Doctrina temporum.

Indicabo vobis quod Pachomius monachus insignis, factis Apostolicæ gratiæ egregius, fundatorque Aegypti cœnobiorum edidit ad monasterium, quod lingua Aegyptiorum vocatur Baum, literas quas Angelo dictante perceperat, vt non errorem incurrerent in solemnitatis Paschalis ratione.

BEDA libro de Argument. Lunæ.

Legimus in Epistolis Græcorum, quod post passionem Apostolorum sanctus Pachomius Abbas in Aegypto cum monachis suis in oratione a Domino rogauit, vt ostenderet ei quomodo Pascha deberet celebrare: & misit Dominus per angelum suum ad præfatum sanctum Pachomium Cyclum decennouenalem. Sic legitur in Epistola quam beatus Cyrillus ad Leonem Papam scripsit: Indicabo vobis &c.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII

ad sanctum virum Cornelium, qui Pater fuit monasterij Mochanseos: in qua loquitur iuxta linguam quæ ambobus ab Angelo tradita est, & cuius nos sonum audiuimus, ceterum vires & sensum intelligere non possumus.

Deus sapiens, Deus absque vllis occasionibus bonus, I.
Deus sine omni querela, dedit requiem spiritui tuo: & tu da requiem animæ tuæ, vt lætetur Sion in diebus natiuitatis suæ. Fac opus Iotæ, quod vocatum est Y in diebus antiquis: & pone Delta ante oculos, vt bene sit animæ tuæ. Ro tetendit manum suam vt perueniret ad te; quod est Iota: hoc est sepulcrum cubiculi tui. Cane tu Ω, ne forte Ω tibi canat seculum impudentissimum. Lætetur tecum, ne tu cum seculo gaudeas procacissimo. Memento Hetæ; ne obliuiscaris Kalendarum, quæ sunt dies paupertatis & cubilis tui. Tolle tibi Iota, quod præcipuum est ex eis: Non enim erat Labda in Heta; & idcirco enutritus es sine pannis. Reuertere ad Kalendas, quæ sunt Xi. de Y parauerunt plaustra tabernaculi Principes tribuum, & obtulerunt ea lætantes, cunctaque dona cum omni gaudio. Et tu vt sapiens cognosce capillum capitis tui in via, vt veniat gratia super his, quæ sunt dies innocentiæ tuæ. Nunquid non Kalendæ sunt Tau? Heta est pascha. In his omnibus ne obliuiscaris Simmæ, quod vocatur quidem Simma, sed habet communionem cum Ro. donauit illi partem suam, vt fiat diues in Ω. Literæ huius epistolæ scriptæ sunt Delta, & Iota. Saluta caput & pedes, & manus, & oculos, & reliqua spiritus tui, quæ sunt Alfa.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII ad Patrem monasterij Syrum, qui & ipse gratiam cum Pachomio & Cornelio angelicæ linguæ acceperat.

II. Memento quæ scripserim tibi Y, in epistola propter Tau scriptum, & recordare, & scribe Ni, propter Simma quod scriptum est. Nunquid Xi non est Y, quod in Kappa conuertitur? In his omnibus recordare, & scribe N & Iota, vt Alfa pulchrè scribatur in gratiam excelsorum. Nunquid Moe non est Y & Kappa: Kappa non est Tau? Aperi os tuum, & leua faciem tuam, vt oculi tui videant, & possis legere quæ scripta sunt. Attende diligenter, & caue ne scribas Delta super Phi, & inueterescant dies tui, & aquæ tuæ imminuantur. Memento, & scribe Theta & Ro, vt Ro scribatur bene.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII ad Patrem monasterij Cornelium, quod vocatur Mochanseos.

III. Honora Dominum, & confortaberis. Memento gemitus sanctorum: Simma & Phi fiat, domus tua iuxta annos tuos sit disposita, iuxta exempla sanctorum, non in cibis temporalibus, neque in vlla similitudine eorum quæ videntur in celo siue in terra. Habetote Ω, vt possitis occurrere Deo in die visitationis, liberati ab increpatione Marthæ. Para domum tuam secundum terminos eius. Obserua Theta, ne reus sis increpationis eius, cui dictum est:
Luc. 16. *Redde rationem dispensationis tuæ*. vel illius qui comedit & bibit
Mat. 24. cum ebrijs, quando noluit fodere, nec dare conseruis cibaria in tempore suo. Ideo reddiderunt ei, quia oblitus est legis Dei, & infirmos visitare contempsit. Et idcirco fluctuare cœpit, & indigere pane: imitans homines confidentissimos & arrogantes, qui noluerunt domum Hi. Homo cognosce quæ dicuntur, quia bellum Domini in manibus eorum

eorum est, & creditum est eis, vt regerent carnem suam, & stare facerent: si forte possent effugere increpationem Danielis, & ruinam Esau, & duritiam Moab, & defectionem Ismaelis, & illecebras saturitatis ac ventris; quia sapuerunt ea quæ super terram sunt. Abundantia autem hominis sapientia eius est. O homo trade disciplinæ contuum, ne multiplices mortuos in contemptu & negligentia tua, propter errorem cordis tui. O homo ne visibilia despicias. Mercenarius non est pastor. in tenebris vulpes comedunt. Tene gladium gloriæ tuæ. cognosce loricam iustitiæ, & ne contemnas habitaculum sapientiæ. Fac tibi sacculos, qui non inueterescant: vt possis ad foramen aspidum mittere manum. Ne inebrieris vino, ex quo ruinæ fiunt plurimæ: & ambulant nudi super terram. Cogita quod lex data sit de muliere menstruata, vt extra castra proijciatur: viæ enim eius stratæ sunt spinis. Paupertas humiliat virum, & perstillat domus vbi otiosæ sunt manus. Ne infirmeris ad plagas lignorum, Tau & Ro. Ventris insania peior est omnibus malis. Error oculorum imminuit prudentiam sapientum. Deficit sapiens propter concupiscentiam carnis in carne, quod sanguis sanguini misceatur. Omnes qui estis cooperatores Dei, ne perdatis gloriam vestram. Scito ante omnia quod si fueris in Alfa, Deus consentiet tibi. Cum autem Deo consenseris, in quo cursus tuus est, gaudere non poteris in omni re vana: cuius si curam gesseris, prudentia tua vertetur in stultitiam. Qui ebrius est, ebrium non potest adiuuare. Qui errat quomodo erranti monstrabit viam? qui voluerit ductore eo vti, væ illi. Cæcus enim cæcum ducet in foueam. Sapientia apud sanctos est, & in illis Dei voluntas reperitur: non in his quibus repugnat Deus, & qui dicunt, Deus in nobis est, gaudium eorum conuertetur in luctum. Non enim cognouerunt mysterium Dei: neque inuenerunt viam seruorum, vt operentur in ea. Flagellati sunt, & non doluerunt: seducti sunt, & non intellexerunt.

In

In his omnibus, o homo Dei, reuertere in excelsum; quod
Exo. 20. est scientia sapientiæ. Scriptum est, *non concupisces*. &
rursum, non inebriaberis. Desiderium non est vnius rei.
Laudatur peccator in operibus manuum suarum. Dictum
Esai. 66. est & alijs: *qualem domum ædificabitis mihi?* qui quadraginta
annis audierunt sermonem Dei, & non ei obtulerunt victimas,
nec annis septuaginta ieiunauerunt illi. Cor enim
eorum erat post idola: nec voluerunt Deo vacare dicenti:
Psal. 45. *Vacate & videte quoniam ego sum Deus*. & vsque in hanc diem
Psal 4. non vacant Deo. Dicitur tibi homo, *quare diligitis vanitatem?*
An cor vestrum aggrauatum est? Cain operabatur terram,
vt offerret victimas Deo, & condidit ciuitatem; sed non
iuxta scientiam, quæ placet Deo, fecit hæc omnia. Noë &
omnis domus eius in arca de mundi est seruata naufragio.
Abraham diues fuit: Isaac reliquit benedictionem Iacob.
Ipseque Iacob intellexit, quem amare deberet, & benedictionem
eius legis instar habuerunt. Ioseph adiutor fuit
generis sui, quia peccatum fugit, & detestatus est voluptatem,
ostenditque posteris quod visitaturus eos esset Deus,
& aperuit mysteria futurorum, memoriam relinquens sapientiæ
suæ. Surrexit postea Moyses, qui seculi vicit illecebras,
diuitias pro nihilo habuit, Aegyptiorum sapientiam
stultam esse monstrauit. Idcirco Iesus ministrabat ei, qui
intellexit doctrinam eorum, & habuit socium Caleb. Homines
stulti non intellexerunt hæc; & idcirco lumen tenebras
esse dixerunt. Deus dedit iustificationes suas, vt ambularet
populus in eis: & in his omnibus non inuenerunt
cor suum, nec conuersati sunt in mandatis Dei; sed vacabant
desiderijs suis, & non operibus Dei. O homo, vsque
Psal 45. quo non audis dicentem tibi: *Vacate, & videte quia ego sum
Deus*: sed vnusquisque sequitur cogitationes animæ suæ?
Num visitastis infirmos? quare moriemini? cur ad laqueum
curritis? Hæc sunt enim præcepta vitalia, quæ acceperunt
sancti, vt versarentur in eis, vt nihil aliud cogitarent, vt facerent

cerent

cerent opera digna immortalitate. Volatilia celi non seminant nec metunt, & Deus dedit eis, vt raperent ex vniuersis fructibus, & gratuito viuerent. Homo iniquus & pessimus, qui res alienas desiderat, imitator est auium pessimarum; rapit & comedit non sua. Hos vitare debemus, & intelligere parabolas, & non esse raptores & iniqui; sed imitari maiores nostros, qui placuerunt Domino, & increpauerunt Adam, quia comedit ad persuasionem Euæ. Quia antequam comederent, nomina cunctis rebus imposuit, & nunc quoque suis vocabulis appellantur. Postquam autem comedit eiectus est de paradiso, & operatus est terram, genuitque Cain & Abel, qui creuerunt, & operati sunt iuxta voluntatem suam. Opus Abel placuit Deo magis quam Cain: quia quæ erant electa & primaria offerebat Deo; e contrario Cain si quid deterius fuit, hoc obtulit Deo. Qui in exemplum humani generis præcesserunt. Omnes enim qui electa offerunt Deo, similes sunt Abel: qui deteriora, Cain operibus comparantur: & eius qui irrisit patrem suum, & nuditatem eius fratribus nuntiauit: & illius qui ædificauit turrim in campo Sennaar, oblitus misericordiam Dei, a quo in arca seruatus est, & liberatus a diluuio, & a quo benedicti sunt patres eius. Qui furore quodam socios hortabantur, dicentes: Venite, dolemus lapides, ac cedamus sycomoros & cedros, & faciamus nobis turrim, non considerantes vltionem turris Chalannæ, quomodo Deus diuiserit linguas eorum, volentium ædificare turrim superbiæ ad celum vsque tendentem, & orientalem plagam relinquentium; quia obliti sunt legem Dei, quam in corde susceperunt. Nunc igitur prouide & intellige vltionem turris; quæ quamuis excelsa fit, ad celum vsque peruenire non poterat. Et lapis super lapidem non relinquetur in templo, in quo contra Christum Pharisæorum est congregata impietas. Scriptum est: *Non præteribit generatio eorum, donec hæc omnia fiant.* Nunc tempus est, vt operemur Domino, *Luc.21.*

quia

quia salus nostra in tempore est angustiæ, si potuerimus eius
Psal.39. calcare vestigia, & dicere semper: *Magnificetur Dominus, qui*
Psal.70. *diligunt salutare eius*. Et iterum: *Ego autem sperabo in te semper*.
Non enim est fides quæ tantum tempore gaudij est, & deficit in tempore tribulationis. Scriptum est: *Quæ egredientur*
Deut.23. *ex ore tuo obserua vt facias*. Et rursum: *Si voueris Domino, ne moreris reddere: ne forte requirat Dominus a te, & sit tibi in peccatum*. Quare si dixeris: *Ego autem sperabo in te semper*: & in hoc spoponderis, imple opere, vt in tribulatione quoque salutem merearis a Domino. Recordare quod scriptum est:
Prou. 3. *Ne deficias, & custodi consilium meum & cogitationem, vt viuat anima tua*. Qui enim custodit mandatum legis, seruat animam
Psal.43. suam. Scriptum est: *Operuit nos vmbra mortis, & non sumus obliti nominis Dei nostri. Si expandimus manus nostras ad Deum alie-*
Psal. 17. *num*. Et iterum: *Occupauerunt me laquei mortis, pericula inferni inuenerunt me. Tribulationem & dolorem inueni. In omnibus his non est conuersum retrorsum cor nostrum, sed nomen Domini inuocaui.*
Psal.3. Dicit & alius credens corde firmissimo: *Non timebo millia populi circumdantis me*. Et hoc dicit, quia habebat fiduciam in Deo. Fili, ne deficias, suscita amicum tuum pro quo fidem fecisti, sciens quod omnes gentes vt surculi ex igne, & sicuti stipulæ leues, quæ huc atque illuc aura celeri deferuntur, & sicut puluis qui raptatur turbine. Scito quod scriptum sit tibi, ne cum videris equum & ascensorem, & infinitam multitudinem, timeas animo, sed memento Domini Dei tui qui dedit tibi fortitudinem, vt in prælio vinceres: qui *omnes*
1 Tim.2. *homines vult saluari, & venire ad scientiam veritatis*. Si audisti
Ier. 23. vocem Dei loquentis, *Celum & terram ego impleo*, non timebis,
Psal.113. sed dices: *Dominus noster in celo sursum*, & super terram
Matt.14. deorsum. ne audias: *modicæ fidei quare dubitasti?* Et tu rursum
Psal.123. respondebis: *Nisi quia Dominus erat in nobis, cum consurgerent homines in nos, forte viuos deglutissent nos*. Sæpe enim ab adolescentia tua pugnauerunt contra te: & tu portasti iugum fidei a pueritia tua. Nec percussum est dorsum tuum one-

ribus

ribus Aegyptijs, nec seruierunt manus tuæ in cophino. quia circumcisionem amasti spiritalem: quæ occasionem dedit saluti animæ tuæ. Breuiter audis: Grande periculum est hominis dum mustum est, ne efferueat.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII
ad Syrum Patrem monasterij Chnum, & Ioannem Præpositum domus eiusdem monasterij.

Transiuimus per te, & non potuimus præ nimia festinatione diuinum tecum conferre sermonem: ideo nunc per epistolam loquimur. Omni virtute contende vt impleas consuetudinem monasterij, & facias quæ præcepta sunt: ne correptioni futuri temporis præpareris, seruerisque in peccatorum vinculis condemnandus, & offerendus Deo propter negligentiam, non solum tuam, sed & fratrum qui tecum sunt, & cooperantur tibi: scientium, quod ea quæ nobis dedit, illis fidelissime tradiderimus. Memineris & ministerij laborisque sanctorum, & amici tui, qui cognouerunt voluntatem Dei: vt & ipsi fiant coheredes eiusdem repromissionis, & habeant immortalem fidem a Deo, quæ creata est per spiritum Prophetarum, & ab Apostolis roborata. Qui sustinuerunt pro ea omnes angustias & persecutiones. Crediderunt enim repromissioni eius, & idcirco fragrantiam boni odoris sibi parauerunt. Consideremus ergo eos, quos Deus dominatione donauit, si forte eis seruire mereamur, & eorum adhærere doctrinæ, relicta omni superbia & peccato: fortissimè resistentes Alfa, quod absque timore operatur in corporibus. *Absorpta est enim mors in victoria*. 1.Cor.15 Et quomodo rursum infirmi sumus in hoc tempore? scientes quod statura sit Ecclesia & dirigenda in bonum, sicut & prædixit tibi. Nosti quod non glorietur securis sine eo qui præcidit in ea; & quæ doceant nos scripturæ habere responsum mortis: quam si deuora- 2.Cor.1.

uerimus, saluamus animam nostram. Non est timendus interitus in loco peregrinationis nostræ: sed pugnandum, quomodo pacem cum his qui Dei iustificationes custodiunt, habere possimus. Heta, si lucreris omnem mundum, & habeas contra Deum inimicitias, quæ est vtilitas? Decet igitur vt quæ dicuntur nobis aliquando intelligamus: scientes quia mundus prætereat, & desideria eius. Vigilate & videte quomodo ambuletis. Nouimus quod ineruditis occurrat mors. Et non intelligite tempora, in quibus est error & seductio. Considera horas atque momenta, & mensium spatia, quorum cursu humana vita deuoluitur: & eorum numero scitur, quanto tempore vnusquisque vixerit: vt possint colligere vires suas, & implere ex his horrea, & sementem futuris messibus præparare: & vt culturæ studia tempore messionis inueniant: & coram Deo & omnibus possideant necessaria, mortis timore superato, & transeunte mundo non celebrent festos dies in veteribus vestimentis. Ciuitates destructæ sunt & repletæ alienis, qui haud pij sunt inire consilium sapiens. Fluxit in deserto aqua, & exultauerunt iumenta ac volatilia. Sapiens & continens homo non vngetur vnguento quod demolitæ sunt muscæ morientes, & quod compositum est filijs agri. Ideo vigilare debemus, & omni solicitudine futuris lapidibus prouidere: vt non confundamur in tempore, quando venerint tempora refrigerij; & ne inueniamur subditi seruituti, sed vt simus noua conspersio: scientes quod pulchri-
Psal. 49. tudo nobiscum sit. Loquitur & alibi sermo diuinus: *Numquid comedam carnes taurorum, aut sanguinem hircorum bibam?* Quamobrem non circumferamur omni vento doctrinæ: quia venit tempus vt sancti regnum accipiant. Expandit Sion manus suas, non est qui consoletur eam. Iuuenes infirmati sunt in plagis lignorum: dispergentes aquas itineris
Iob. 4. sui. *Myrmicoleon perijt, eo quia non haberet escam.* Qui cum fure partitur, odit animam suam. Profanas & nouas doctrinas deui-

deuita. Aduena sicut indigena sit inter vos. *Occidit in grandine vineas eorum, & sycomoros eorum in pruina.* Acceptabilis regis minister intelligens. Mel inuenisti, comede quod sufficit, ne forte satiatus euomas id. Memento iudicij, & misericordiæ, ac fidei. iudicij, per quod regiones habitabiles fiunt: misericordiæ, per quam glorificatur Deus: fidei, quæ fundamentum est mortuorum atque viuorum: vt per hoc spem possidere valeamus. Pugna atque contende, & qui tecum sunt fratres, quia scripsi vobis in figuris & in parabolis, vt quæratis ea sapienter, sequentes sanctorum vestigia: nec incurratis in iudicium Dei, docti sermonibus eius. Hyems præsentis seculi nos ambulare non prohibeat: sed incessabiliter iustitiam Dei semper operemur, recordantes illius testimonij; *Donec pertranseat hyems, & pluuia abeat ac recedat sibi.* Deus adiutor nostri sit in pace, quæ mensuram non habet largitatis, quæ sit in domibus nostris, donec vespertinum tempus pertranseat. Hæc omnia scripsi vobis, vt nunc laborantes requiem in futurum habere possitis.

Psal. 77. Can. 2.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII

ad vniuersa monasteria: vt cuncti fratres congregentur in monasterium maius quod vocatur Baum, in diebus Pascha, & sit omnium vna solemnitas.

CVram vestræ prudentiæ congregandæ subire debetis: vt sit aperta ianua vestra antequam exeatis è seculo. Pauper cum vescitur, iuxta mensuram suæ paupertatis vescitur. Dixi vobis, vt noueritis horas ac tempora pueritiæ vestræ, vt non sitis soliciti de domo, quæ præparata est vestra venatio. Et vos quando venitis ad nos, habetote solicitudinem lectuli infirmantium, vt sternatis illum: & non indigeatis pane. Si quando inuenire valeatis culcitram siue puluillum ad caput, vt languidi requiescant: vt monimentum quod nobis scriptum est, impleatur: *Si quis autem* 1. Tim. 5.

suorum, & maximè domesticorum curam non habet, deterior infideli
Isa. 27. *est*. Gith virga excutitur, & cyminum comeditur cum pane. Si attrectastis capillum capitis vestri, & inuenistis vnguentum barbæ vestræ, quod descendit vsque ad fimbriam vestimentorum vestrorum, implere poteritis omnia quæ scripta sunt vobis. Legimus alibi: Ne deficiant oculi vestri: alacrior est enim merces operibus tuis. Ideo fluant oculi vestri aqua, & defluant lacrimæ diebus ac noctibus, nec deficiant. Volo vos esse similes eorum qui ignorauerunt dexteram suam & sinistram. Vigilate, & tendite arcus vestros. *Te-*
Psal. 63. *tenderunt* enim aduersarij *arcum rem amaram*. Recordamini quod sancti aperiant ostium suum omni transeunti. Præ-
Mat. 6. cipitur nobis vt intremus cubiculum nostrum, & claudamus ostium, nec omni vento circumferamur. Vnde diligentius oportet attendere ne in bonitatis tempore absorbeamur: sed vt imitemur ea tempora quæ fuerunt ante diluuium, quando vnusquisque iustorum placuit Deo cum omni domo ac liberis suis, & nullum peccatum inuentum est in eis. Postea vero crescente iniquitate, & omni terra carnis vitijs adhærente, offenderunt Deum, & in condemnatione eorum solus Noë cum domo ac liberis diluuio inundante seruatus est, & periclitante mundo tenuit iustitiæ gubernacula, nec vlla peccatorum tempestate superatus est. Et qui eum deriserat, & fratribus suis nuntiauerat nuditatem eius, maledictus est cum semine suo: & impletum est
Prou. 17. eo tempore illud quod scriptum est: *Qui inhonorat iustum pec-*
Exo. 21. *cat*. Et rursum: *Maledictus qui maledicit patri & matri*: sicut Esau contemnebat parentes suos. Vnde scriptum est de
Heb. 13. eo: *Ne quis fornicator aut profanus, sicut Esau*. Rebeccæque studio factum est vt non consequeretur benedictionem, nec stolam primogeniti acciperet, offensis parentibus suis; qui reddentes ei vicem, & ad æmulationem boni operis superbiam illius prouocantes, induerunt vestimentis eius Iacob. Non enim merebatur eorum vti vestibus, quos superbus ac

rigi-

rigidus negligebat. Et idcirco non diuiserunt substantiam suam filijs eius: sed cuncta dederunt Iacob, qui innocenter habitabat domum, & eorum obtemperabat imperijs. Loquitur & Salomon de Esau: *Filius inobediens in perditionem.* Et Moyses pari sensu, *Maledictus,* inquit, *homo qui maledicit patri vel matri.* Rursumque Salomon: *Filio doloso nihil erit boni.* Perdidit ergo benedictionem, & paterna hereditate priuatus est. Quid loquar de Adam, qui ab initio humani generis in formam inobedientiæ contemptusque præcessit? Datus est enim ei dominatus in omnes bestias terræ; sicut & primogenito iussa sunt dari duplicia omnia. Postquam vero contempsit imperium Dei, non solum perdidit dominationem; sed & eiectus est de loco, quem ad habitationem acceperat: in similitudinem hominis fornicantis, qui de Ecclesia eijcitur, & a quo aufertur gloria sua. Omnia quæ ille perpessus est, sustinebunt hi qui Dei iussa contemnunt: & ambulantes in superbia sentient illud quod scriptum est: *Dixit, & deuorauit eos terra.* Nos vero iusti viri imitemur exemplum, qui sapienter suam seruauit domum, & gigantum percussa superbia, humilitate seruatus est. Nec mirum si ipse & liberi, atque vxores eorum, de cuncto humano genere reseruati sunt: cum etiam iumenta & volatilia euaserint mortem, & obedientia liberati sint. Columbam emisit de arca Noe, quæ mittentis parens voluntati iuit & reuersa est: & condemnauit obedientia sua homines contemptores; eo quod auis audierit iustum, & homines non audierint Deum. Omnes quoque bestiæ, & cuncta animantia per obedientiam liberata sunt. Et quia talia erant, propterea de illis obtulit victimas Deo. Quæ historia nos docet, quæ scilicet in Dei offerantur sacrificia; & si obedientes ad illius fuerint iussionem, eruantur de laqueis diaboli, & eius bonis perfruantur; non secundum opera iustitiæ suæ, sed secundum misericordiam eius, qua ei omnes appropinquauimus. Quæ ventura scientes nobis inuicem caritate iunga-

Exo. 21.
Pro. 14.
Num. 16.

gamur, vt effugere possimus imminentem sententiam Dei. Noli ad iracundiam aliquam prouocari, ne forte moriatur, & relinquaris ligatus, omnisq; eius tristitia in tuam animam conferatur, & effundat iram suam super te Deus, quia & tu effudisti furorem tuum super fratrem tuum. Non obliuiscamini mandatorum Dei, ne dicatur de vobis: *Verterunt ad me dorsa sua, & non faciem, & in tempore afflictionis suæ dicent, surge & saluos nos fac*. Et ipse respondebit: Arguam delicias eorum, & non eos faciam peruenire ad pascha, ad quod conuocantur. Laboremus, inuicem onera nostra portantes, sicut & Christus portauit infirmitates nostras in suo corpore, & non defecit. Si magister noster est Christus, simus eius imitatores, & illius portemus iniurias: ne in futuro tempore a nostris fratribus, qui tribulationes passi sunt, separemur. Sicut & alij passi sunt, qui noluerunt virtutibus vacare, sed vitijs. Noster autem iudex & testis est Deus, de celo cuncta prospectans, & in die visitationis secundum opera singulis redditurus. Omniaque sancti eius sequantur vestigia, quorum & nos debemus audire præcepta. Locutus sum vobis per infirmitatem meam.

Ier. 2.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII

ad Syrum Patrem monasterij, quod vocatur Chnum, & Ioannem Præpositum in eodem monasterio vnius domus.

Volo vos intelligere literas quas scripsistis mihi, & quas ego rescripsi vobis, & quomodo oporteat omnia spiritalis alfabeti elementa cognoscere. Scribite Moe super Heta & Theta, & scribite Zeta super Xi: & Moe & Labda & Iota. Quando legentes has litteras compleueritis, scribite vobis vt intelligatis mysteria literarum. Ne scribatis Moe super Xi & Heta & Hi: sed vt magis scribatis Zeta super Xi, & Moe super Heta & Theta. Susceptis literis vestris statim rescripsi, & ad mystica ego quoque sacrata respondi. Animaduerti

uerti enim terminos esse epistolæ vestræ Heta & Theta: & idcirco etiam ego in eundem sensum verbaq; consensi: ne impar viderer vestræ negligentiæ, & aliquid ex nobis damni sustineretis. Scripsi ergo vobis Simma Phi: rescribite Chi. Itaque nunc in diebus istis non scribimus Theta Moe. Et ne dixeritis, possumus scribere N, Heta, Phi, Labda, OYYOYY, Labda, Iota, Labda. ecce scripsi vobis & Xi totum atque perfectum in gyro. Et vos scribitis Xi & Phi, vt possitis scribere Simma Moe. Ecce Theta scriptum est antehac. Sufficiat vobis curam habere Kappa & Tau. Si tamen exituri estis, scripsimus vobis Hi propter laborem vestrum, vt omnem adhibeatis solicitudinem antequam proficiscamini. Nam & nos eandem curam habemus quam & vos: neque scripsimus Kappa & Tau. Scripsi vobis nomine; vnde & vos quando videritis scriptum Kappa & Tau, rescribite Zeta. Quando videritis Simma & Phi, rescribite Moe. Quando videritis Labda Iota Labda, rescribite Xi. quando videritis YOYY Kappa, Ro: quia inuenimus scriptum; nos autem scripsimus Simma, Phi; habete curam. Hoc enim scribitur in diebus istis Ro, soliciti estote: quæ literæ vocantur Aegyptiacè Orez & Thei. Scriptum inuenimus enim, quæque vocantur Aegyptiace literæ Bei & Thei. Habete ergo curam Hi, & scribite Alfa; quia dedi vobis illud pro Hi. Scribite quoque Simma, quia scriptum est Tau & Delta, *vt ad nos peruenire* valeatis. Cauete ne obliuiscamini scribere *Psi super* Kappa, quia scriptum est prius, & Ro ante illud scriptum est: & ne forte dicatis Theta scriptum esse & partem Xi. Ideo totum scribimus Beta, ne diceretis quod Gamma sit scriptum. In omni epistola quam scripsi vobis, de vestra sessione continetur & de resurrectione, & de vmbra antemuralis, quæ est extra murum. Odor sapientiæ vestræ ad nos vsque peruenit, & compulit hæc vobis scribere. Et vos vt sapientes intelligite quæ scripserim vobis: & exhibite vos quales meus sermo describere elegit.

EPI-

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII

ad vniuersa monasteria, vt congregentur omnes monasteriorum Principes & domorum Præpositi in monasterium quod vocatur Baum, vicesimo die mensis qui apud Aegyptios appellatur Mesore, vt rite omnium peccatorum atque operum remissio compleatur.

TEmpus in proximo est, vt in vnum conueniatis iuxta morem pristinum, iuxta antiquam consuetudinem, vt remissio omnium rerum rite celebretur, vt cognoscatis inuicem; vt dimittant singuli, iuxta præceptum Euangelij, debita fratribus suis, & tristitias ac simultates: & si quid est iurgij a choro sanctorum abigatur: vt liberent corda sua timore Dei, & fugato mendacio dominetur veritas, vt cessantibus bellis pacis tranquillitas redeat; & in ea ambulare possitis coram Deo & hominibus: vt omnes æqualiter diligatis: vt seruiatis Deo atque concordiæ, & non concupiscentijs varijs, & errori oculorum vestrorum: & tumentis scientiæ fraudulentijs, carnisque vitijs. E quibus oriuntur schismata, & contemptus legis Dei, contentio, malæ cogitationes, quæ igne iracundiæ bullientes quandoque erumpunt foras, & despumant in corporis voluptatibus. Idcirco scripta est lex Dei, vt lex corporum & iura soluantur: & erubescant qui in eorum ambulant concupiscentijs; tandemque redeant ad Deum, & spretis temporalibus æterna perquirant: præparati sanctorum hereditati qui contempserunt præsentem vitam pro vita futuri seculi: pro malitia sperantes benignitatem, pro tumultu atque discordijs pacem & concordiam, pro adoptione carnis, famulatum Dei. Vt ea quærant, quæ placent illius voluntati;
Mat. 6. carnis incentiua superantes. Scriptum est enim: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester qui in*
Mat. 18. *celis est delicta vestra*. Et rursum: *Dimittant singuli fratribus ex*
Luc. 6. *corde suo*. Et iterum: *Dimittite, & dimittetur vobis*. Et dein-
Mat. 5. de: *Benefacite his qui oderunt vos*. Et alibi: *Ne vincaris in malo:*

malo : sed vince in bono malum. Et illud : *Ne dicas, vindica me de inimico meo*. Et alibi : *Non reddentes malum pro malo*. Et iterum : *Prouidentes bona coram omnibus hominibus*. Et illud : *Non vosmetipsos vindicantes carissimi*. Nec non & alibi : *Estote inuicem benigni, operantes bonum ad omnes*. Et iterum : *Diligite inimicos vestros : benefacite his qui oderunt vos, orate pro his qui vos persequuntur*. Consideremus ergo fratres carissimi quantis testimonijs homo fidelis concluditur a Deo ne peccet : si tamen voluerit audire legem eius, & inclinare aurem suam præceptis illius, aperire oculos, dirigere cor, vt possit implere quod dicitur. Multi enim sunt qui desiderant quidem bona, & Deum quærunt cum lacrimis, & diebus ac noctibus ingemiscunt; sed decepti oculorum concupiscentijs, & carnis titillationibus superati, dormierunt in gemitu & dolore cordis, quod non potuerunt dominari carni suæ; & æstuantium cogitationum incentiua comprimere; pro firmis & perpetuis inania breuiaque sectantes. Qui desiderant legem, & opere Dei destruunt voluntatem : vera iudicant, & vincuntur mendacijs. Ideo ingemiscunt, iuxta eloquia Prophetarum, & perpetuo terrore fluctuant, donec deficiant, & tabescant in vijs suis, & dormiant in doloribus. Qui autem vere iusti sunt, & habent in se pacem, perfruuntur gaudio sempiterno.

Luc. 18. *1. Pet. 3.* *Rom. 12.* *Ephe. 4.* *Luc. 6.*

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII

ad fratres qui tondebant in deserto capras, de quarum filis texuntur cilicia.

VIII.

Deus quærit diligentes se : sicut inuenit Israël, quasi vuam in deserto, & quasi ficus primitiuas, sic inuentus est & Iacob in Mesopotamia, cum erraret quasi vua in solitudine, & Ioseph in Aegypto sicut ficus primitiua : quem inter omnes fratres suos cognouit Deus, & dedit ei principatum post multas angustias. Quem debemus imitari, quia

vicit carnem suam, prostrauitque peccatum, & oculorum calcauit insidias. Non est secutus saturitatem ventris, vt seruaret animam suam sanctam Deo, vt fieret templum Spiritus sancti, & captiuitatem libertate mutaret. Non obliuiscetur Deus timentium se, & facientium iustitiam eius. Vnde & ille adolescens, atque in lubrico ætatis positus, quem carnis blandimenta non vicerunt, vicit vincula & carceres, & in loco angustiæ placuit Deo. Et nos ergo confidamus, quod Deus nobiscum sit in solitudine, & recordatio eius semper in corde sit nostro. Seruemusque sanctam carnem & animam in deserto, sicut & Ioseph in captiuitate seruauit, vt meminerit nostri Deus, & sit nobiscum vsque ad finem.

VERBA PER LITERAS PATRIS NOSTRI *Pachomij, in lingua abscondita, de his quæ futura sunt.*

IX. A. Ω. Secula efferbuerunt in malo, quod est Delta. BY fructus completus est in labijs, quod est Tau. IX Deus obliuisci fecit me paupertatis in domo mea, de capite montium vsque ad verticem eorum, quod est PO. AΦ propter dormitationem viduæ, & gloriam pauperis, quod est OY. EY Audierunt montes lætitiam terræ, quod est ΞΞI. Terra abscondita est absque precio, quod est N. NC planæ erunt super oculis vsque ad vesperam I. EP putasne respicient super puteum, quod est H. IY Biberunt absconditum in lætitia, quod est Iota. PO factum est spolia terræ sine sanguine. NAΞ facta sunt profundi abyssi in luctu cordis, quod est ΞE. HN Fugerunt absconditi sine timore, quod est O A Ω. Qui nouit si reuertatur & agat pœnitentiam Deus. TBΨ Lætentur celi, & exultet terra. ΘIX. Dan expectat salutare Dei O A Φ. de Nazareth potest aliquid boni esse BI BY? Benedictus Deus escam dedit timentibus se, Ω K Z T. Fructus oris mei dulcis factus est in labijs meis INC.

I N.C. Dominus dat mihi linguam disciplinæ Α Θ Ρ. Non moriar, sed viuam, & narrabo opera Domini. Ι Ω. Qui ingreditur per me, saluus erit. Τ Κ Ο quæritur iudicium Domini ad populum eius Damascus. Ο Λ Ζ quia misertus est Deus Israëlis, & humiles populi sui consolatus est. ΜΝ Sicut aqua frigida animæ sitienti, sic nuntius bonus de terra longinqua Θ Ρ Ν Ι Ν Ζ Ο Ρ Ι Π.

VERBA QVAE LOCVTVS EST PATER NOSTER *Pachomius in visione, erudiens fratres in monasterio Mochansi de his quæ eis euentura essent: & illo dicente & loquente in Spiritu excepta sunt a fratribus, quæ vel facturi essent principes monasteriorum vel passuri.*

Α Ν Ν Α Μ Μ Μ Α Α Β Ν Ι Ρ Ι Ζ Ζ Ο Ι Γ Ι Θ Ρ Η Σ Ω Τ Ψ Τ Τ Χ Ψ Α Ο Ν Μ Π Φ Χ Γ Θ Ι Α Ψ Β Ι Μ Ξ Τ Α Ζ Α Ρ Ε Τ.

Monasteriorum princeps operati sunt iniquitatem in sportellis suis: gladius perditionis ipsorum sub axella eorum, qui est ortus: insidiantur apud ianuas inferni. Abundantia terræ & bona quæ largitus est Deus filijs hominum, dixerunt; venite, & scrutemur vias nostras, & videamus si inueniamus fermentum, & mittamus illud in massam farinæ, quæ non possit eleuari, neque in altum consurgere, sed deficiat fame. Parauerunt laqueos pedibus suis, & arcum manibus, & securim humero portauerunt: veneruntque ad hominem qui habebat serram, & dixit eis: Ite, & ligna præcidite. Et dixerunt ei: Nequaquam; sed scrutamur vias nostras, & inuenimus fermentum, vt mittamus illud in massam, quæ non eleuatur, neque in altum potest consurgere, sed defecit fame. Vocauit ergo homo amicos suos, & excoriauerunt pedes eorum, summitatesque manuum, hoc est, digitos; & defluxerunt in terram. Venerunt autem X.

pulli coruorum, & detulerunt eos, fecerunt ibi nidum, & corui genuerunt in locis eorum, ac per eos inhabitata est terra.

INCIPIVNT VERBA PATRIS NOSTRI PACHOMII *lingua abscondita, de his quæ futura sunt.*

XI. Verax est in omnibus Deus, qui dicit P N, omnes torrentes vadunt in mare K. Dominus respexit de celo. A. Non est vltra sapientia in te. M A N Y T Placet Domino in his qui timent Dominum. C Θ O M Exurge vt quid dormitas Domine? Θ sapientum oculi in capite eorum. arrabon est patientia pauperis. H Θ A M Lætitia iustorum facere iudicium. N filius sapiens facit iudicium. Φ Y dolor stulti est deficere disciplinam. T aufer vestimentum eius, præterierit enim iniuriosus Y Φ, & alijs faciet contumeliam. C N. Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. K M vsque quo respicis contemptores, & tacebis? T M A. Defecerunt oculi mei in salutare tuum. C Θ cor sapiens intelligit parabolam. T vidimus quod Sion spoliauerit se gloriam quam habuit ab initio: idcirco non incanduit C. Inter literas N Y non scribatis Z, sed magis ex superfluo scribite A O A. A I A scio quod scribas ex temetipso. In his omnibus memento A, festina vt scribas I. & dicas quod ipsius sit hucusque E. scriptum est I N Ω X. ipse scripsit Ξ. & si scriptum est similiter & K, rursum expansum habeto Θ. tibi necessarium est numerare, & sic iterum scribito A & Chi. Pone Ω ante oculos tuos, vt bene sit animæ tuæ. Memento C, quod reuersum sit in Kalendas, quod est Z Θ O O Y. Memento & scribe Z propter K, quod est scriptum, non quo ego tibi nunc dicam, sed quo confidam, quod hanc diem audieris. P rursum tendit manum suam ad nos in diebus istis. Ante oculos tuos cor nostrum dolet pro C, quia vere est C. & sunt obliti Kalendarum.

darum. Quod autem scripsistis A C H I, & alius ante nos fecit hoc idem, & dixit: Ecce mitto vos sicut oues in medio luporum. Audiuimus rursum de E I N Ω, quod duæ sunt molentes simul; vna assumatur, & altera relinquatur.

INPICIT EPISTOLA PATRIS NOSTRI THEODORI *ad omnia monasteria de Pascha.*

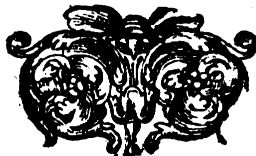
Appropinquauit solemnitas azymorum: in qua Pascha celebrandum est, de quo & Moyses exeunti populo de terra Aegypti præcepit dicens: *Comedite illud cum omni festinatione*. Iosias quoque Rex iustus diligentissimè celebrauit Pascha in diebus suis, & studium eius hucusque narratur. Super quo & Apostolus loquitur: *Pascha nostram immolatus est Christus*. Itaque in eo festa celebremus, sicut præceptum est nobis. Accingite lumbos vestros, & calciate pedes calceamentis Euangelicis, habentes baculos in manibus, & lucernas ardentes; vt possimus comedere Pascha cum festinatione, & ascendamus in Hierusalem ante sex dies Paschæ, sanctificantes nosmetipsos, vt sanctum diem in sanctitate celebremus, absque malitia & nequitia, in sanctimonia & veritate, quæ præcepit nobis & Apostolus, & Pater noster a quo cœnobiorum vita fundata est, vt pariter congregemur in pace, iuxta terminos quos præterire nefas est: vt nullus nostrum absque dispositione maiorum in monasterijs remanere desideret; vt conuenientes absque præcepto maiorum non veniant. Nos quoque qui videmur Præpositi esse fratribus, & conuersationis eorum ostendere regulas, absque necessitate graui non eos patiamur residere domi: nec pro nostra occasione Paschalis frequentia deseratur; vt inueniamur euacuare præcepta Patris nostri, sed vt contritis ea quæ scripta sunt ab eo, normam veritatis putemus: & glorificetur Deus, qui posuit sicut oues familias. Videant recti, & lætentur: & omnes iniquitas obturet cor suum.

XII. Exo. 12. 4. Reg. 23. 1. Cor. 5.

Vt

Vt omnes nos ſenatus filiorum Iſraël, & cum eis ſecundi veniamus ad Paſcha, & nullus è nobis reliquus inueniatur, qui non impleat terminos Patris noſtri, & diſpenſatores monaſteriorum & domorum Præpoſiti, & omnis ordo fratrem, vniuerſaque membra in vnum corpus coëant; vt ſuſcitent templum Dei. Congregemur autem in pace atque concordia: vt fines ſanctorum & Patris noſtri regulas impleamus. Sed & cathecumini qui ſunt in monaſterijs, & expectant terribilem remiſſionem peccatorum, & gratiam ſpiritualis myſterij, audiant per vos quod flere debeant & lugere antiqua peccata, & præparare ſe ſanctificationi animarum & corporum; vt poſſint ſuſtinere ſanguinem & corpus Domini Saluatoris: de quo etiam cogitaſſe terroris eſt. Cætera autem quæ facere debeatis optimè noſtis, nec neceſſe eſt per Epiſtolam commonere: vt præparetis vos in tempore conſtituto, quod Pater noſter diſpoſuit. Nos & omnes fratres qui nobiſcum ſunt vos impendio ſalutamus, & vniuerſam fraternitatem quæ in veſtris eſt monaſterijs.

EXPLICIVNT EPISTOLAE ET VERBA MYSTICA SS. PACHOMII ET THEODORI.

S. OR-

S. ORSIESII

ABBATIS TABENNENSIS

Doctrina

DE INSTITUTIONE MONACHORUM.

DE S. ORSIESIO EIVSQ. REGVLA SIVE DOCTRINA MONASTICA

veterum testimonia.

AVCTOR vitæ S. Pachomij cap. LIII.

PETRONIVS paucis diebus totam fraternitatem gubernans & hic in pace defunctus est, relinquens post se virum iustum & acceptum Deo ORSESIVM nomine.

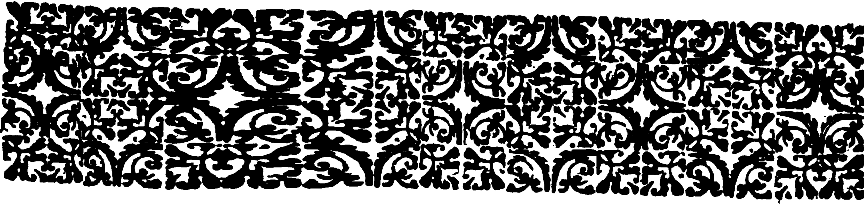
GENNADIVS Massil. ill. script. cap. IX.

ORSIESIS *Monachus, amborum, idest Pachomij & Theodori collega, vir in sanctis Scripturis ad perfectum instructus, composuit librum diuino conditum sale, totiusque monasticæ disciplinæ instrumentis constructum: & vt simpliciter dicam, totum penè in eo vetus & nouum Testamentum compendiosis dissertionibus, iuxta Monachorum duntaxat necessitatem, inuenitur expositum: quem tamen vice testamenti prope diem obitus suis fratribus obtulit.*

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas sæpius hanc Orsiesij doctrinam laudat in Concordia Regularum.

IN-

INCIPIT

DOCTRINA ATQVE TRACTATVS PATRIS NOSTRI ORSIESII.

CAPVT PRIMVM.

AVDI Israël mandata vitæ; auribus percipe, & intellige prudentiam. *Quid est Israel quod in terra inimicorum es? inueterasti in terra aliena: commaculatus es cum mortuis: comparatus es cum his, qui in inferno sunt, & dereliquisti fontem sapientiæ. Per viam Dei si ambulasses, forsitan habitaueris in pace.* Bar. 3. *Disce ergo, ait, vbi est prudentia tua, vbi est fortitudo gloriæ atque virtutis, vbi est intelligentia, vbi est lux oculorum, & pax. Quis inuenit locum eius, & quis ingressus est ad thesauros illius?* Hæc loquebatur Baruch propter eos qui in terram Babylonis & inimicorum suorum ducti sunt in captiuitatem, quia noluerunt Prophetarum suscipere mandata, & obliti sunt legis Dei, quæ data est per Moysen. Idcirco induxit Deus super eos pœnas atque supplicia, & captiuitatis subdidit iugo: erudiens ergo eos vt suos, & quasi pater filios emendans, nolensque perire correctos, sed saluare cupiens per pœnitentiam.

II. Vnde & nos Apostolicorum debemus meminisse verborum, qui ait: *Si naturalibus ramis non pepercit, nec nobis parcet*. & Dei præcepta complere negligimus? *Hac omnia in figuris contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines seculorum deuenerunt*. Et illi quidem de vrbe Iudæ translati sunt ad vrbem Chaldæorum, in terris mutantes loca: nos autem si Deus viderit negligentes, in futuro seculo amittemus ciuitatem nostram; & lætitiam deserentes, trademur pœnarum captiuitati, perdemusque gaudium sempiternum, quod patres nostri & fratres labore instabili repererunt,

Rom. 11.

1. Cor. 10.

III. Igitur non nos vincat obliuio, nec patientiam Dei existimemus ignorantiam, qui idcirco sustentat & differt, vt ad meliora conuersi, cruciatibus non tradamur. Quando peccamus, non putemus Deum consentire nostris peccatis, quia non statim vindicat; sed illud cogitemus, quod citò exeuntes de seculo separabimur in futuro à Patribus & fratribus nostris, qui locum victoriæ possident. Quem & nos habebimus, si illorum voluerimus calcare vestigia, & illud attendere, quod Apostolus Paulus hic quoque sanctos a peccatoribus separat, & tradit delinquentes *in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat*. Beatus homo qui timet Dominum, & quem corripit, vt emendetur; & legem suam docet eum, vt ambulet in mandatis eius omnibus diebus vitæ suæ; qui non murmurat pro peccato suo,

1. Cor. 5.

IIII. Itaque & nos scrutemur vias nostras, & gressus proprios dijudicemus; reuertamurque ad Dominum, & leuemus cum manibus nostris corda nostra in excelsum, & in celum: vt in die iudicij adiutor noster sit, & non confundamur cum loquimur inimicis nostris in porta, sed magis digni simus illud audire: *Aperite portas, vt ingrediatur populus, qui custodit iustitiam & veritatem*. Cui veritas cordi est, & qui

Iudit. 15.

qui possidet pacem, dicere potest, quia in te sperauimus Domine in æternum. Recordemur Domini, & Hierusalem ascendat super cor nostrum. Nè obliuiscamur illius hominis de quo scriptum est: *Benedictus homo qui confidit in Domino, cuius est spes in eo, erit quasi lignum fructiferum iuxta aquas, & ad humorem mittit radices suas: non timebit cum æstus aduenerit, habebitque frondentes ramos, & in tempore siccitatis virebit, poma solicita germinans. Graue cor in omnibus, & homo est, & quis cognoscit eum? Ego Dominus scrutans corda & renes, vt reddam vnicuique secundum vias suas.* Ier. 17.

V. Meminerimus nostri, nec contemnamus delicta quæ fecimus: & singula mandata Patris nostri, & eorum qui nos docuerunt, corde solicito pertractemus: non solum credentes in Christo, sed & pro ipso patientes, & scientes illud mysterium de quo dicitur: *Spiritus vultus nostri Christus Dominus.* Thren 4. Et alibi: *Lucerna pedibus meis lex tua, & lumen semitis meis.* Psal. 118. Et iterum: *Eloquium Domini viuificauit me.* &, *Lex Domini immaculata, conuertens animas. Mandatum Domini lucidum, illuminans oculos.* Et Apostolus, *Lex* inquit, *sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum.* Rom. 7. Quæ omnia intelligentes, digni erimus audire: *Cum ceciderit iustus non allidetur, quia Dominus sustentat manum illius.* Psal. 36. Et iterum: *Septies cadet iustus, & resurget.* 1. Pet. 3.

VI. Nunc ergo fratres, Deo agente patienter, & nos ad pœnitentiam prouocante de graui somno euigilemus, quia aduersarius noster *quasi leo rugiens circuit quærens quem deuoret,* 1. Pet. 5. cui acriter resistendum est, & sciendum eadem etiam certamina nostris euenisse maioribus. Non deficiamus laborantes, iacientesque virtutum semina, vt in futuro gaudia metere possimus, audiamusque Paulum docentem: Tu autem qui seruasti doctrinam, eruditionem, studium, patientiam, persecutionem: & sanctorum exempla sectantes permaneamus in eo, quod cœpimus, habentes principem &

Q 2 per-

perfectorem Iesum. Intelligamus comam capitis nostri in
Psal.123. via, vt sit vnguentum in barba nostra, vt ad oram perueniat vestimenti, vt possimus implere vniuersa quæ scripta sunt.

VII. Qua propter ò duces & præpositi monasteriorum ac domorum, quibus crediti sunt homines, & apud quos inueniuntur T, siue I, siue E, siue A. vt in commune dicam, quibus crediti sunt homines, singuli cum turmis suis expectent Saluatoris aduentum, vt conspectui illius ornatum armis exercitum præparent. Nè refrigeretis eos in carnalibus, & spiritalia non tribuatis alimenta. Aut rursum doceatis spiritalia, & in carnalibus affligatis, in escis videlicet atque vestitu. Sed & spiritales & carnales cibos pariter tribuite, & nullam detis eis occasionem negligentiæ. Aut quæ est ista iustitia, vt fratres labore affligamus, & ipsi otio vacemus? aut eis iugum imponamus, quod ipsi ferre
Matth.7. non possumus. Legimus in Euangelio: *Qua mensura mensi fueritis remetietur vobis*. Vnde & laborem & refrigeria cum ipsis habeamus communia, nec discipulos seruos putemus, & illorum tribulatio sit nostra lætitia; nè Euangelicus nos
Matt.23. cum Pharisæis corripiat: *Væ vobis legis peritis, qui ligatis onera importabilia, & imponitis ea super humeros hominum, & ipsi nè digito quidem audetis attingere.*

VIII. Sunt aliqui attendentes semetipsos, vt viuentes iuxta mandatum Dei sibi loquuntur, & dicunt: Quid mihi est cum alijs? Ego verò vt seruiam Deo, & mandata eius impleam, non ad me pertinet quid alij faciant. Hoc Eze-
Ezec.34. chiel corripit dicens: *O pastores Israel, nunquid semetipsos pascunt pastores? nonne oues pascunt? Ecce lac comedistis, & lanis operimini. quod pingue est immolastis: & quod infirmum non confortastis: quod fractum est non ligastis: quod errabat non reduxistis: quod perierat non quæsistis: quod forte erat fecistis labore deficere, & dispersistis oues meas, eo quod non haberent pastores.* Propterea ipse

Do-

Dominus veniet cum senioribus & principibus suis, & complebitur illud in nobis; *Exactores vestri deprædantur vos, & qui repetunt, errare vos faciunt*. Quin magis audire debemus: *Beata terra, cuius rex filius: ingenui & principes tui in tempore comedunt in fortitudine, & non confundentur*. Esa. 3. Eccl. 10.

IX. Ideo o homo vsque ad vnam animam, quæ tibi credita est, monere non cesses & docere quæ sancta sunt, & teipsum bonorum operum præbere exemplum, & cauere quammaximè, ne alterum ames, & alterum oderis; sed & cunctis exhibeas æqualitatem; nè forte quem tu diligis, Deus oderit; & quem tu oderis, Deus diligat. Nulli erranti pro amicitia consentias, & alterum premas, & alterum subleues, & pereat labor tuus. Sedentes in locis humilioribus, in quibus Pater noster præcipit penitus non sedendum, caueant Præpositi domorum, nè forsitan quilibet vnus ex fratribus Præposito iniuriam fecerit, & iratus ille discernat, ac dicat: Quid causæ habeo ad hominem contemptorem? Faciat quod vult, ad me non non pertinet; nec eum moneo, nec errantem corrigo, siue saluetur, siue pereat, ad me non pertinet. O homo quid hæc loqueris? intellige quo furore supereris, & odium occupauit cor tuum, vt magis tuo vitio quam suo peccato frater pereat; cui debes ignoscere, & eum suscipere pœnitentem: vt possis illud euangelicum dicere: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*. Si ergo vis vt Deus peccata tua tibi dimittat, & tu dimitte fratri tuo, quidquid illud est quod in te peccauit; memor illius præcepti: *Nè oderis fratrem tuum in corde tuo*. Et Salomonis monentis: *Suscita ciuem tuum pro quo spopondisti*. Et iterum: *Ne cesses erudire paruulum, si enim virga percusseris eum, non morietur*. Moysen quoque ausculta dicentem; *Correptione corripies proximum tuum, ne habeas peccatum pro eo*. Ne eueniat rursum illud Salomonis: *Qui non prædicit filio, vt se custodiat à perditionibus, velociter dissoluetur*. Matt. 6. Luc. 11. Prou. 6. Prou. 23 Leuit. 19. Pro. 19.

Om-

X. Omnes quibus fratrum cura commissa est, pareant se aduentui Saluatoris, & formidoloso tribunali eius. Si enim pro se ipso reddere rationem plenum est discriminis ac timoris, & quanto magis pro alterius culpa subire cruciatum, & incidere in manus Dei viuentis? Nec possumus
Eccl. 12. obtendere ignorantiam, cum scriptum sit: *Omne factum Deus adducet in iudicio, in omnibus quae neglecta sunt, siue bonum,*
2. Cor. 5. *siue malum*. Et in Apostolo legimus: *Omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, vt vnusquisque recipiat pro eo quod operatus est, siue bonum, siue malum*. Esaias quoque diem constitutam significat, in qua iudicaturus sit Deus orbem terrae
Esa. 3. in iustitia, dicens: *Ecce dies Domini insanabilis venit furoris & irae, vt ponat orbem terrae in desertum, & perdat peccatores de eo*. Scimus quia omnia quae in lege scripta sunt, & prophetarum nobis vaticinia praedixerunt, sanctus quoque Pater noster erudiuit, nos esse retinendos, & reddituros rationem de singulis, quare non fecerimus ea, aut negligentius fecerimus. Loquitur enim cui traditum est à Patre omne iudicium, &
Ioan. 4. veritas erudit veritatem: *Non putetis quia ego accuso vos ad Patrem. est qui vos accuset Moyses, in quo vos speratis. Si enim crederetis Moysi, crederetis & mihi: de me enim ille scripsit*.

XI. Ex quibus omnibus discimus, quod oporteat nos stare ante tribunal Christi, & de singulis non solum operibus, sed & cogitationibus iudicari: & post rationem vitae nostrae, etiam pro alijs qui nobis crediti sint reddituros esse similiter rationem. Et hoc non solum de Praepositis domorum audiendum est, sed & de monasteriorum principibus, & de singulis fratribus, qui reputantur in plebem:
Gal. 6. quia omnes inuicem debent sua onera portare, vt adimpleant legem Christi, & audiant Apostolum scribentem ad
1. Tim. 6. Timotheum: *O Timothee depositum custodi, deuitans profanas vocum nouitates, & professionem falsi nominis scientiae*. Et nos habemus depositum à Deo traditum, conuersatione fratrum,

pro

pro quibus laborantes & expectamus futura præmia: nè forsitan dicatur & nobis: *Dimitte populum istum, ut abeat.* Exod. 5.
Et traditiones Patris nostri deserentibus ingeratur: *Qui habent legem non nouerunt me, pastores egerunt impiè in me.* Vndè Ier. 2.
alios corripit dicens: *Ego dedi hereditatem meam in manu tua, tu autem non dedisti vllam misericordiam: senes aggrauasti iugo.* Esa. 47.
Quod & nos non solum audire, verum etiam intelligere necesse est: Qui enim ignorat ignorabitur. Et in alio loco scriptum est: *Quia tu scientiam meam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.* Ose. 4.

XII. Itaque fratres carissimi, qui cœnobiorum vitam & præcepta sectamini, state in arrepto semel proposito, & implete opus Dei: vt Pater, qui primus instituit cœnobia, gaudens pro nobis loquatur ad Dominum: sicut tradidi eis, sic viuunt. Quod idem & Apostolus adhuc in corpore constitutus loquebatur: *Laudo autem vos, quod in omnibus memoristis mei, & sicut tradidi vobis traditiones meas custodistis.* 1. Cor 11

XIII. Et vos ergo monasteriorum principes, estote soliciti, & adhibite omnem curam pro fratribus cum timore & iustitia Dei: nec abutamini potestate in supplicia, sed exemplum præbete vos cunctis & subdito gregi: sicut & Dominus noster in omnibus exemplum se præbuit, qui posuit quasi oues familias: vt misereamini gregi vobis credito, & memineritis Apostolicæ sententiæ, in qua ait: *Nihil subtraxi, vt non annuntiarem vobis omnem voluntatem Dei.* Et iterum: *Non cessaui deprecando vnumquemque vestrum, & docendo vos publicè.* Videte quanta viscera, & quanta misericordia fuerint in homine Dei, qui non solum solicitus est pro omnibus Ecclesijs, sed languet cum languentibus, & omnium sustinet passiones. Caueamus, ne per nostram negligentiam aliquis scandalizetur, & corruat, & obliuiscamur verborum Domini Saluatoris, qui in Euangelio loquitur: *Pa-* Act. 20.

ter

Ioan.17. *ter quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam*. Nullam animam contemnamus, nè quisque per nostram duritiem pereat. Si enim aliquis propter nos fuerit mortuus, anima nostra pro illius anima tenebitur in reatu. Quod quidem & Pater noster indesinentur nobis solebat inculcare, & monebat, nè illud eloquium impleretur in nobis: *Singuli opprimunt proximum suum*: Et iterum: *Si inuicem mordetis & de-*
Gal.5. *uoratis, videte ne adinuicem consumamini*. Ex quo apparet, quod qui alterius seruat animam, custos animæ suæ sit.

XIIII. Sed & vos qui secundi estis monasterij, primos vos exhibete virtutibus, ne quis vitio vestro pereat. Nè incurratis in illud opprobrium in quod incurrit ille, qui comedit & bibit cum ebrijs, & non dedit in tempore suo con-
Matt.24. seruis cibaria: *Et veniet Dominus in die qua non sperat, & in hora qua nescit, vt diuidat eum, & ponat partem eius cum hypocritis, vbi fletus & stridor est dentium*. Ne quos apprehendat è vobis similis condemnatio, sed cum tempora venerint refri-
Luc.19. gerij mereamur audire: *Euge serue bone & fidelis, quia super modicum fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui*.

XV. Vos quoque Præpositi domorum singularum, para-
1.Pet.3. ti estote ad respondendum omnibus, qui à vobis exigunt rationem super ea fide, quæ in vobis est. Monete eos qui inordinati sunt, consolamini pusillanimes; sustinete infirmos; patienter agite ad omnes, & audite Apostolum mo-
Eph.6. nentem: *Et vos patres nolite ad iram prouocare filios vestros, sed enutrite illos in disciplina, & admonitione Domini*. & scitote, quia
Luc.12. *cui plus datum est, plus quæretur ab eo; & cui plus creditum est, amplius exigetur*. Nec tantum ea consideretis, quæ vobis prosint, sed illa quæ proximis, & impleatur in vobis scri-
Agg.1. ptura dicens: *Quia vos sequimini vnusquisque vtilitatem domus suæ; idcirco continebit celum rorem suum, & terra non dabit fructus suos*.

suos, quoniam ingrauastis contra me sermones vestros. Dicitur & alibi: *Quia non fecistis vni ex minimis meis, nec mihi fecistis*. Matt. 25.

XVI. Sæpius dicam, & eadem repetam; Cauete ne alios diligatis, alios oderitis: nè hunc sustentetis, & illum negligatis, & cassus inueniatur labor vester, & omnis sudor pereat: & quando exieritis de corpore, & de mundi huius turbine liberati, portum vos putaueritis quietis intrare, tunc inueniatis iniustitiæ naufragia, & in qua mensura mensi estis, remetiatur vobis ab eo, qui personas in iudicio non accipit. Si quid mortale, aut aliquid turpitudinis ob negligentiam Præpositorum in domibus commissum fuerit, post illorum propria supplicia, Præpositus quoque reus tenebitur criminis: quod nobis semper sanctæ memoriæ Pater noster solebat ingerere.

XVII. Quamobrem cum omni cautione & solicitudine singuli commissum sibi gregem custodiant, & imitentur pastores de Euangelio, ad quos non dormientes, sed vigilantes venit Angelus Dei, & Saluatoris eis annunciauit aduentum. Qui & ipse loquitur: *Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis: qui autem mercenarius est, & non est pastor, cuius non sunt oues, videt lupum venientem, & dimittit gregem, & fugit, & lupus rapit eum, atque deuastat; quia mercenarius est, & non ad eum pertinet de ouibus*. De bonis autem pastoribus Lucæ scribit historia: *Erant autem pastores obseruantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum, & Angelus Domini venit ad eos, & gloria Dei circumfulsit eos, & timuerunt timore magno, dixitque eis Angelus: Nolite timere, ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia est hodie vobis natus Saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid. Et huius rei signum erit vobis, inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepi*. Num illi soli eo tempore pascebant oues, & per desertum sequebantur gregem? Sed quia soli erant soliciti,

Luc. 2.
Ioan. 12.
Luc. 2.

R &na-

& naturalem noctium somnum insidiantium luporum timor superabat, idcirco primi audire meruerunt quod in vicino sit: at Hierosolyma dormiens ignorabat. Vnde & Dauid dicit: *Ecce non dormiet qui custodit Israel*. Itaque & vos cum tremore & timore vigilate operantes vestram salutem, & scientes, quod vniuersitatis Dominus, per quem omnis caro receptura est quicquid operata est, post resurrectionem solis Apostolis apparuit, & dixit Apostolorum principi Petro: *Simon Ioannis diligis me plus his? Respondit ei: Domine tu scis quia ego diligo te. Dicit ei Iesus: Pasce agnos meos. Dicit ei rursum secundo: Simon Ioannis diligis me? Respondit ei: etiam Domine tu scis quia diligam te. dicit ei: Pasce oues meas*. Tertio præcepit vt pasceret oues: & in illo omnibus nobis hoc iniunxit officium, vt diligenter pascamus oues Domini, & in die visitationis eius pro labore ac custodia recipiamus quæ nobis in Euangelio promisit, dicens: *Pater volo vt vbi sum ego, & isti sint mecum*. Et iterum: *Vbi ego sum, ibi & minister meus erit*. Respiciamus ad promissa, & ad præmia creduli, facilius omnem perferamus laborem, ambulantes sicut ambulauit ipse Dominus, qui promissor est præmiorum.

Psal. 170. Ioan. 21. Ioan. 12.

XVIII. Vos quoque qui secundi estis singularum domorum, humilitatem sectamini & modestiam, & singula præcepta maiorum vitæ communis normam putate, vt in illis conseruandis vestras seruetis animas, & similes sitis ei qui ait: *Anima mea in manibus meis semper*. Filius glorificet patrem, & lætamini fructibus vestris: quia absque operibus & fructibus nullus Domini societate lætabitur: vt cum habueritis fructum in Domino, ipso herede & coherede potiamini.

Psal. 118.

XIX. Sed & vos omnes fratres, qui subiecti estis per ordinem liberæ seruitutis, *habetote accinctos lumbos vestros, & ar-*

Luc. 12.

ardentes lucernas in manibus, similes seruorum, qui expectant Dominum suum quando reuertatur de nuptijs, vt cum venerit, & pulsauerit, statim aperiant ei. Beati serui, quos veniens Dominus inuenerit vigilantes. Sic & vobis fiet, si longus labor lassitudinem non operetur in vobis: vocabimini ad celeste conuiuium, & Angeli ministrabunt vobis. Hæ sunt repromissiones custodientium mandata Dei, & ista præmia futurorum. *Gaudete in Domino; rursum dico, gaudete.* Subiecti patribus cum omni obedientia; sine murmurationibus, & cogitationibus varijs, simplicitatem animæ ad bona opera perferentes, vt pleni virtutibus & timore Dei, digni efficiamini adoptione Dei. *Arripite scutum fidei, in quo possitis omnes sagittas diaboli ardentes restinguere, & gladium Spiritus, quod est verbum Dei. Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Audite Paulum loquentem: *Filij obedite parentibus*, & possidete salutem animarum vestrarum, per eos qui vobis præpositi sunt. Et in alio quoque loco scriptum est: *Acquiescite principibus vestris & subijcimini, quia ipsi vigilant pro animabus vestris, rationem reddentes pro vobis.* Et semper illud timete, quod idem Apostolus loquitur: *Templum Dei estis, & Spiritus Domini habitat in vobis. Si quis autem templum Dei violauerit, disperdet illum Deus.* Et iterum: *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis iusti iudicij.*

Phil. 4. Eph. 8. Matt 10. Col. 3. 1. Cor. 3. Eph. 4. Ibid.

XX. *Seruate* pudicitiam corporis vestri, vt sitis *hortus conclusus, fons signatus. Qui enim natus ex Deo non peccat, quoniam semen illius in eo permanet.* Idem Ioannes loquitur: *Scribo vobis iuuenes, quoniam fortes estis, & sermo Dei in vobis permanet, & vicistis malignum.* Cum & vos viceritis inimicum, Deo vobis præbente auxilium, tunc & ipse dicet: *Eruam eos de inferno, & redimam eos de morte. vbi est mors contentio tua, vbi est mors stimulus tuus?* Si vero mortem deuorabimus, superabimus eam, & dicetur nobis: *Mors eis nequaquam dominabitur:* quoniam mors, qua peccato mortui semel sumus, in-

Cant. 6. 1. Ioan. 3. 1. Ioan. 2 Osee. 13. Rom. 6.

nobis mortua est, & vita qua in Christo viuimus, semper
Rom. 7. viuimus. Qui enim in carne moritur iustificabitur à peccato. Nequaquam vltra viuamus in desiderijs hominum, sed reliquam vitam in voluntate Dei expleamus. Qui timetis Dominum armate vos castitate, vt audire mereami-
Ibid. ni: *Vos autem non estis in carne, sed in Spiritu*. Et scitote quod perfectis perfecta tribuantur, & inanibus reddantur inania,
Marc. 4. iuxta sermonem Euangelicum: *Qui habet dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod videbatur habere auferetur ab eo*. Imitemur virgines sapientes, quæ cum sponso thala-
Matt. 25. mum ingredi meruerunt, quæ habebant in vasis suis & lampadibus oleum bonorum operum. Porrò stultæ virgines clausam thalami ianuam repererunt, quia ante nuptias pa-
1. Cor. 10 rare sibi oleum noluerunt. *Hæc in figura contingebant illis; scripta sunt enim ad correctionem nostram*, vt euitemus vetera,
Prou. 23. & seruemus præcepta sapientis, qui ait: *Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, lætificabis cor meum, & commemorabunt labia mea*
Prou. 23. *sermones tuos*, si tamen recti fuerint. Et iterum: *Non æmuletur cor tuum peccatores, sed in timore Dei esto tota die; & Dei cultum obserua iugiter*.

XXI. Vigilemus attentius, & sciamus, quod magnam nobis Deus præstiterit gratiam per Patrem nostrum Pachomium, vt renuntiaremus seculo; & omnem solicitudinem mundi, & curas rerum sæcularium pro nihilo poneremus. Quæ nobis occasio relicta est, vt habeamus quidquam proprium à funiculo vsque ad corrigiam calceamenti; cum habeamus Præpositos, qui pro nobis cum timore & tremore soliciti sunt tam in cibo, & vestitu, & corpusculi languore, si forte obuenerit, vt in nullo timeamus, & per occasionem carnis animæ emolumenta perdeamus? Liberi sumus, iugum de ceruicibus nostris mundanæ seruitutis abiecimus; cur rursum volumus reuerti ad vomitum nostrum, & aliquid habere vnde soliciti simus, & quod per-

perdere metuamus? Ad quos vsus superfluum palliolum, aut epulæ lautiores, aut melior lectus; cum omnia in commune sint præparata, & nihil cruce Christi durius sit? iuxta quam viuentes patres nostri ædificauerunt nos super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, & Euangeliorum disciplinam, quæ angulari continetur lapide Domino Iesu Christo: quem sequentes de mortifera altitudine ad vitalem descendimus humilitatem, diuitias paupertate mutantes, & delitias simplici cibo. Ephe. 2.

XXII. Nolite, obsecro vos, obliuisci semel arrepti propositi, & traditiones Patris nostri scalas putemus ad celorum regna tendentes. Nè desideretis quæ ante calcastis. Sufficit nobis habere quod homini satis est, duo leuitonaria, & alium attritum, & palliolum lineum, duos cucullos, zonam lineam, gallicas, pellem, & virgam. Cui ministerium aliquod & dispensatio est credita monasterij, & si ex ea lucrum faciat, scelus putetur, & sacrilegium quidquam ex ea contingere, & in propriam vertere requiem, quasi despiciens eos qui non habent, & felici paupertate sunt diuites: vt non solum ipse perierit, sed & cæteros prouocet ad pereundum. Et illi quidem qui incuruauerunt ceruicem suam, & cum omni humilitate & afflictione lugentes atque plangentes in præsentiarum placuerunt Deo, cum de corpusculo isto exierint, ducentur, & accumbent cum sanctis Patribus Abraham, Isaac, & Iacob, Prophetis, & Apostolis, & consolatione digna fruentur, sicut & Lazarus fruitus est in sinu Abraham. Qui autem vixerunt in cœnobio, & de communi in suos aliquid auerterent vsus, væ eis, cum de corpore exierint dicetur illis: *Mementote quia recepistis bona in vita vestra*; fratribus laborantibus, & ieiunijs, & continentia & incessabili labore sudantibus. Idcirco videte eos in gaudio, atque lætitia, qui reliquerunt præsentem vitam, vt futuram consequerentur: vos autem in squalore ac tormen- Luc. 16.

tis,

tis, & miseria constitutos, quia noluistis Euangelicum au-
Esa. 65. dire sermonem, & Esaiæ contempsistis verba dicentis: *Ecce qui seruiunt mihi comedent, vos autem esurietis. Ecce qui seruiunt mihi bibent, vos autem sitietis. Ecce qui seruiunt mihi exultabunt, & vos clamabitis propter dolorem cordis vestri, & ob contritionem spiritus eiulabitis.* Audistis omnes beatitudines scripturarum, & noluistis suscipere disciplinam.

XXIII. Ideo fratres æquales simus, a minimo vsque ad maximum, tam diues quam pauper, concordia & humili-
1. Cor. 8. tate perfecti, vt de vobis quoque possit dici: *Qui multum, non abundauit; qui parum, non indiguit.* Ne quis suis prouideat dilitijs, cernens fratrem in paupertate, & angustia constitu-
Mala. 2. tum, & dicatur ei illud propheticum: *Nonne Deus vnus creauit vos? Nonne pater vnus omnium vestrum? Quare dereliquistis vnusquisque fratrem suum, vt abominabile facerent testamentum patrum vestrorum? Derelictus est Iuda, sed abominatio facta est in Israel.* Qua propter iuxta illud quod Dominus atque
Ioan. 13. Saluator præcepit Apostolis dicens: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut & ego dilexi vos: & in hoc scietis, quod verè discipuli mei estis;* nos inuicem amare debemus, & ostendere quod verè simus famuli Domini nostri Iesu Christi, & filij Pachomij, & discipuli cœnobiorum.

XXIIII. Si Præpositus domus aliquem corripuerit ex fratribus qui sibi subiecti sunt, erudiens eum in timore Dei, & cupiens ab errore corrigere, & alius voluerit pro eo loqui, & eum defendere, subuertens cor illius; qui hoc facit, peccat in suam animam: quia subuertit eum qui corrigi poterat, & consurgentem deijcit in terram, atque ad meliora tendentem mala persuasione decepit, errans ipse, &
Abac. 2. alios errare faciens. Huic illud aptabitur congruentur: *Væ*
Deut. 27. *qui potum dat proximo suo subuersionem turbidam, & inebrians eum:*
Mat. 18. *Væ qui errare facit cæcum in via: qui scandalizat quempiam de his,* qui

qui credunt Deo: expedit ei, vt appendatur ei mola asinaria super collum eius, & præcipitetur in mare. Quia subuertit, vt diximus, subleuantem se, & obedientem transtulit ad superbiam, & eum qui in dulcedine caritatis poterat ambulare, conuertit in amaritudinem: & subiectum legibus monasterij, malis consilijs deprauauit, fecitque odisse eum, & contristari contra illum, qui eum docebat Domini disciplinam, lites serens inter fratres atque discordias, & non timens illud, quod scriptum est: *Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Suo domino stat, aut cadit. Stabit autem. potens est autem dominus rursum statuere illum.* Considera quid dixerit: *Potens est autem Dominus statuere illum.* Non ille potens est, qui verba Domini præterit. Rom. 14.

XXV. Vndè fratres magnopere deuitemus alicuius mentem subuertere contra doctorem & monitorem suum; & meminerimus scripturæ dicentis: *Libera cor tuum a malitia, vt salueris.* Nec pro obedientia superbiam & contumaciam in cordibus nostris inuicem seminemus. Qui enim timet Dominum suum, si viderit fratrem suum errare & labi, magis debet monstrare quæ sancta sunt, & rectum iter ostendere, vt cum omni castitate & tremore Dei incedens, illam Salomonis exequatur sententiam: *Libera eos, qui ducuntur ad mortem, & redimere de interfectione non cesses.* Nec dicas, nescio hunc. Scito quoniam Deus corda omnium nouit. Et Iudas in epistola loquitur sua: *Et hos quidem de igne rapientes, & odio habentes commaculatam tunicam.* Caueamus huiuscemodi vestimentum, & *induamur potius armaturam Dei, vt possimus resistere contra insidias diaboli. Non est enim nobis pugna contra carnem & sanguinem, sed aduersus potestates & principatus, aduersus rectores tenebrarum harum, aduersus spiritalia nequitiæ in celestibus.* Ier. 4. Prou. 23. Iud. 1. Eph. 6.

XXVI. Hoc quoque maximè prouidendum est, ne quis

in

in alteram domum & in alterius cellulam commendet aliquid, & contra monasterij faciat disciplinam. Qui talis est, non est in numero fratrum, sed mercenarius & aduena: nec Pascha Domini inter sanctos debet comedere; quia factus est lapis scandali in monasterio, & de eo posset dici:
Ier. 20. *Lapides de via mea proijcite*. Si enim leuitonaria nostra quando lauamus sicca non fuerint, vsque ad vesperam non habemus potestatem apud nos tenere, damusque Præposito, cui crediti sumus, vel ei cui creditum est cellarium, vt deferat ad eum locum, vbi vestimenta pariter omnium reseruantur, & manè nobis dantur vt expandamus illa ad solem, & cum sicca fuerint non apud nos tenemus, sed damus in commune seruanda, iuxta præcepta maiorum: quanto magis ea, quæ proprie visus es possidere, si alteri commendaueris, aut in tua volueris esse potestate, peccas in monasterij disciplinam, & non intelligis Paulum tibi loquentem:
Gal. 5. *Vos autem in libertatem vocati estis, tantum nè libertate in occasionem*
Phil. 4. *carnis abutamini, sed caritate seruite inuicem*: Et iterum: *Dominus iuxta est, nolite esse soliciti, sed estote in oratione intenti & deprecationibus*. Sciat quoque ille qui ab alio susceperit commendatum, & rem se arbitratur facere piam, vt fratrem refrigeret, quod peccet contra animam suam, subuertens regulam monasterij. O stulte anima tua commissa est Præposito tuo, & qui animam tuam corpusque custodit, indignus habebitur vt peritura conseruet? Amemus iustitiam, vt iustificemur. Legimus enim: *Misericordia occurrit his, qui faciunt veritatem*.

XXVII. Hoc quoque obseruandum est, ne quis stulta cogitatione deceptus, imò diaboli laqueis irretitus, dicat in corde suo: Quando morior, tunc donō fratribus quod habuero. O stultissime hominum vbi hoc scriptum inuenisti? Nonne omnes Sancti seruientes Deo statim omnem
Act. 4. seculi sarcinam deposuerunt? Nonne in actibus Apostolorum

lorum, omnia quæ habebant ad pedes Apostolorum deferebant? Aut quomodo poteris mortuus iustitiæ induere vestimentum, qui illud viuus habere non meruisti? Quare oblitus es illud, quod scriptum est: *Quod seminauerit homo, hoc & metet*. Et, *Vnusquisque recipiet iuxta quod egit*. Gal.6. Ephe.6. Rom.2.
Et, *Reddet vnicuique iuxta opera sua*. Et iterum: *Ego Dominus scrutans corda & probans renes, vt reddam vnicuique iuxta vias suas, & iuxta fructum adinuentionum eius*? Psal.61. Psal.38.
Quare nondum versaris in vita, & in hoc corpusculo constitutus non audis Dauid loquentem: *Thesaurizat, & ignorat cui congregat ea*. Psal.145.
& sermonem Euangelicum, auarum corripientem; *Stulte hac nocte animam expetent a te: quæ autem præparasti, cuius erunt?* Luc.12.
Et iterum: *In illa die peribunt omnes cogitationes eorum*. Stulte quare non vis audire Dominum cohortantem: *Vade, & vende omnia quæ habes & da pauperibus, & tolle crucem tuam, & veni, & sequere me?* Mat.19.
Quod adolescens audiens conuersus est retro, non enim erat rectum cor ipsius, & ideò non potuit grauem diuitiarum sarcinam deponere. Habebat quidem voluntatem, vt scriptura testatur, perfectæ vitæ, & splendore virtutum trahebatur ad laudem; sed retrahebant eum currentem diuitiæ: nec poterat Saluatoris audire doctrinam, quia adhuc de mundi delitijs cogitabat. Vnde & Saluator loquitur: *Difficile est eos qui habent diuitias intrare in regna celorum*. Mat.19.
Et iterum: *Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vni est obediens, & contemnet alterum. Non potestis Deo seruire, & Mammonæ*. Luc.6.
Pharisæi autem cum essent auari, hæc audiebant & irridebant: quorum incredulitatem deuitemus, nec irrideamus eos qui nos prouocant. Renuntiemus mundo, vt perfecti perfectum sequamur thesaurum. Quorum animam possidet auaritia, his videtur pro Christo stulta paupertas. *Quæstus est magnus pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum, nec auferre quid possumus: habentes enim victum & vestitum, his contenti simus. Qui autem uolunt diuites fieri, incidunt in* 1.Tim.6.

S ten-

tentationem & laqueum, in concupiscentias multas, quæ sunt stulta & noxiæ, & demergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum cupiditas.

XXVIII. Vsque hodie Helias Israelem corripit dicens:
3 Reg. 18 *Quousque claudicatis pede? Si Deus est, ite & sequimini eum.* Et nobis loquitur: Si mandata sunt Dei, quæ per Patrem nostrum tradidit nobis, & quæ sequentes possumus peruenire ad regna cælorum, toto eadem desiderio compleamus: si autem sequimur cogitationes nostras, & ad aliud tendit animus, cur non errorem simpliciter confitemur, & ostendimus, nos esse quod videri erubescimus? Ne forte dica-
Ezec. 22. tur & nobis: *Quare polluistis locum meum sanctum?* Et,
Ose. 9. *Eijciam eos è domo mea.* Siquidem conciliabula monachorum vere Dei domus est, & sanctorum vinea, sicut scri-
Cant. 8. ptum legimus: *Vinea facta est Salomoni in loco, qui vocatur Beelamon, dedit eam custodibus, vnusquisque affert pro fructibus eius mille argenteos. Vinea mea in conspectu meo est, mille Salomoni, & ducenti his qui custodiunt fructum eius.* Ne igitur polluentes eam proijciamur, sicut in Euangelio legimus eiectos esse de
Luc. 19. templo qui vendebant in eo oues & boues: numularios quoque ingrediens Dominus atque Saluator, & faciens sibi flagellum de funiculis, eiecit è templo, & fundens æra men-
Marc. 11. sasque vendentium, & his qui vendebant columbas ait: *Auferte hæc omnia, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.*
Esai. 56. *Scriptum est enim: Domus mea domus orationis vocabitur cunctis gentibus; vos autem fecistis eam speluncam latronum.* Et alibi:
Ier. 7. *Propter vos nomem meum blasphematur in gentibus.*

XXVIIII. Obsecro vos fratres ne de nobis quoque dica-
1. Cor. 11 tur: *Alius quidem esurit, alius autem ebrius est: an domos non habetis vt bibatis, & comedatis? nisi forte Ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos qui non habent.* Ad quos dicitur: *Si quis esurit domi comedat, vt non in iudicium conueniatis.* Non sit do-

domus nostra vocis alienæ, nè illud nobis congruentur aptetur: *Opera Aegypti non abstulerunt a se.* Et iterum: *In præceptis meis non ambulauerunt, & sabbata mea contaminauerunt; propterea cum clamauerint ad me, ego non exaudiam eos.* Non permaneamus in cordis duritia, & ad iracundiam prouocemus Deum, & fiat inimicus noster, & dicat: *Ego autem dabo eis præcepta non bona, & iustificationes in quibus non viuant;* quia comederunt fructum mendacij, & adorauerunt opera manuum suarum & repleta est terra eorum a principio augurio, vt terra alienigenarum. Ezec. 20. Ibid.

XXX. Ne postquam renuntiauerimus seculo, & cœperimus vexillum crucis sequi, iterum ad posteriora conuersi, quæramus refrigerium temporale, imitantes Ephraim dicentem: *Diues factus sum, & inueni refrigerium mihi;* ne audiamus illud quod & ille meruit audire: *Omnes labores illius non inueniuntur præ iniquitatibus, in quibus peccauit.* Et ne illud impleatur in nobis; *Cœpistis spiritu, & nunc carne consummamini: tanta passi estis sine causa?* Et ille contra nos sermo dicatur: *Lex perijt a sacerdote, & consilium a senioribus; & manus populi dissolutæ sunt, senes de porta quieuerunt, electi a psalmis suis cessauerunt.* Rursumque dicatur: *Propter vos nomen blasphematur in gentibus:* & contemptis institutionibus Patris nostri subrepat obliuio, mediatoremque Dei atque sanctorum nostro vitio negligamus. Osæ. 12. Gal. 3. Ezec. 7. Rom. 2.

XXXI. Quis enim fructus, aut quod signum præceptorum Dei inueniatur in nobis, aut in quo professionem impleamus arreptam? Nonne omnia dimisimus, & auaritiæ subiacemus, & dicitur nobis: *vnde bella, & pugnæ?* nonne ex auaritia? Nam quia vnusquisque quærit vtilitatem suam, non proximi; vsque hodie viuens Ezechiel prophetali sermone nos corripit dicens: *Negotiationes erant in te. Filius inhonorat patrem, & pater exprobrat filio.* Quid in die iudicij re- Iac. 4. Ezec. 27. Mich. 7.

S 2 spon-

spondebimus, aut quid in nouissimo tempore pro defensione nostra poterimus obtendere? Hæc omnia facta sunt
Ier. 5. nobis, quia *Sacerdotes plauserunt manibus, & populus dilexit similiter. Quia sicut populus, sic sacerdos. Propterea red-*
Ose. 4. *dam ei*, inquit, *secundum vias suas, & cogitationes illius restituam ei.*

XXXII. Non de omnibus vobis hæc loquor, sed de his qui maiorum præcepta contemnunt: multoque *melius*
2. Pet. 2. *erat illis ignorare viam iustitiæ, quam scientes reuerti ab eo, quod traditum est illis, sancto mandato.* De huiuscemodi
Thre. 2. hominibus moerens Hieremias scribit: *Defecerunt in lacrimis oculi mei, conturbatus est venter meus, effusa est in terra gloria mea, super contritione filiæ populi mei; quia defecit paruulus & lactens in plateis ciuitatis. Matribus suis dixerunt: vbi est triticum & vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis vrbis, cum fun-*
Psal. 146 *derent animas suas in sinu matrum suarum.* Scimus quod *non in fortitudine equi velit Deus, neque in femoribus viri sibi complaceat.*

XXXIII. Et idcirco reuertamur ad Dominum Deum nostrum, vt quando orauerimus exaudiat nos, qui quotidie hortatur vt vacemus, & cognoscamus eum. Et alibi loquitur: *Reuertimini ad me, & ego reuertar ad vos.* Et iterum:
Ier. 3. *Reuertimini ad me filij recedentes, & ego dominabor vestri.* Eze-
Eze. 18. chiel similiter contestatur ac dicit: *Quare moriemini domus Israel? Nolo mortem peccatoris, tantum vt reuertatur de via mala sua, & viuat.* Et clementissimus, ac totius bonitatis caput
Mat. 11. clamat in Euangelio ad nos Dominus atque testatur: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: Tollite iugum meum super vos, & discite a me quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* Consideremus quod bonitas Dei ad poenitentiam nos prouocet, & sancti viri cohortantur ad salutem. Non induremus corda
Rom. 2. da nostra, neque thesaurizemus iram nobis in die iræ & reuela-

uelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique iuxta opera sua: sed ex toto corde reuertamur ad Dominum, & secundum Moysi verba memorantis: *Si reuertaris ad Dominum ex toto corde tuo, mundabit cor tuum, & cor seminis tui.* Deu. 30.

XXXIIII. Laboremus sicut boni milites Christi, & obseruemus illud quod scriptum est: *Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei cui militat placeat.* Si autem quis & in agone contendat, non coronatur nisi legitime certauerit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus eius participare. Scriptum est omnes populi ibunt vnusquisque in viam suam. *Nos autem in nomine Domini Dei nostri magnificabimur; Ipsi impediti sunt & ceciderunt; nos autem surreximus & erecti sumus.* 2.Tim 2. Psal. 19.

XXXV. *Qui ambulat in die non impingit, qui autem in nocte graditur impingit, quia lumen non est in eo.* Nos autem, sicut dixit Apostolus, *non sumus filij præuaricationis in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ.* Et alibi, *Omnes,* inquit, *filij lucis estis, & filij Dei.* Non sumus filij noctis, neque tenebrarum. Si ergo sumus filij lucis, debemus scire quæ lucis sunt, & facere fructus luminis in omni opere bono: quod enim manifestatur, lux est. Si in toto corde reuertamur ad Dominum, & in præceptis sanctorum illius & Patris nostri simplici corde conuersamur, abundabimus in omni opere bono. Quod si superemur carnis voluptatibus, in die quasi in media nocte parietem palpabimus, & non inueniemus viam ciuitatis & habitaculi nostri, de quo dicitur: *Esurientium & sitientium anima deficit;* quia contempserunt legem sibi a Deo traditam, & vocem Prophetarum non audierunt: & idcirco non potuerunt ad promissam requiem peruenire. Ioa. 11. Heb. 10. 1. Thes. 5 Psal. 106.

XXXVI. Vigilemus & attenti simus: si enim naturalibus

non

Rom.11. non pepercit, nec nobis parcet. Non de cunctis sed de negligentibus loquor, quibus iure aptabitur illa deploratio: *Væ eis qui recesserunt a me! Manifesti sunt quia impie egerunt in me, quia dereliquerunt me fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi contritos lacus, qui non possunt aquam continere.* Et quia non audierunt iudices eius, audiant dicentem Deum: *Constitui super vos speculatores. Audite vocem tubæ: & dixerunt: Non audiemus.* Vnde ista incredulitas? nonne ex eo, quia alienos cognouerunt, & non aduersati sunt? Loquitur & alibi Spiritus sanctus per Prophetam: *Ego enim sum Deus Dominus tuus, qui formaui celum, & creaui terram: cuius manus condiderunt omnem celi militiam, & non ostendit ea tibi, vt ambulares post illam.* Quod quidem & per Moysem præcepit, dicens: *Non cum suspexeris celum, & videris solem & lunam ac stellas, & omne ornamentum celi, errore celi deceptus adores ea. Ego sum Deus qui eduxi te de terra Aegypti, & Deum extra me nescis, & qui saluos posset facere non est præter me. Ego sum qui te paui in solitudine in terra inhabili. & impleti sunt saturitate, & eleuata sunt corda eorum.* Idcirco *obliti sunt mei, & ego tradam eos dispersioni in gentibus cunctis.*

Ier.2. Ier.2. Esa.45. Deu.4. Exod.20. Ier 9.

XXXVII. Quæ audientes quasi de somno expergiscamur, & præbeamus nos dignos Domini seruituti, vt misereatur, & dicat nobis: inuocate me, & ego exaudiam vos. Ipse enim ait; *Qui dispersit Israel, congregauit eum.* Et alibi: *Non faciam,* inquit, *iuxta iram furoris mei, nec sic relinquam vt deleam Ephraim.* Et iterum: *non in æternum puniam vos, nec semper irascar vobis. Spiritus enim a me egreditur, & omne quod spirat ego feci.* Et in eodem loco iungit, ac dicit: *Dedi eis consolationem veram, pacem super pacem his, qui erant prope & longe; dixitque Dominus, sanabo eos.* Cuius vt plene misericordiam cognoscamus, Hieremiæ sermone docet, dicens: *Si eleuatum fuerit celum in sublime, & si humiliatum pauimentum terræ deorsum, ego non reprobo gentem Israel pro omnibus quæ fecerunt.*

Ier.31. Ier.3.

Cum-

XXXVIII. Cumque tanta clementia sit Saluatoris Domini, & nos prouocet ad salutem, conuertamus corda nostra ad eum: *Quia iam hora est vt de somno euigilemus. nox præcessit, dies autem appropinquauit: deponamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis*. Filioli mei primum ex toto corde diligamus Deum, deinde nosmetipsos amemus mutuo, memores præceptorum Dei Saluatoris in quibus ait: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis: Non sicut mundus dat pacem, ego do vobis. In his enim duobus mandatis tota lex pendet, & Prophetæ*. Rom. 13. Ioan. 14.

XXXVIIII. Si quis in domo monasterij sub Præposito manens, nulla re indigens quam in monasterio habere permissum est, & habet patrem, fratremque & amicum carissimum, nihil ab eis penitus accipiat, non tunicam, non palliolum, non aliam quamlibet rem. Si autem comprobatum fuerit quod minus habeat de his quæ præcepta sunt, culpa omnis atque correctio ad Præpositum conuertetur.

XL. Vos igitur qui estis Principes monasteriorum, si quos aliqua re videritis indigere, & esse in angustia constitutos, nolite eos negligere; scientes vos reddituros rationem pro omni grege, *super quem vos Spiritus sanctus constituit inspicere, & pascere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit proprio sanguine*. Act. 20. *Propterea nos qui fortiores sumus, debemus infirmitates inualidorum portare, & non nobismet ipsis placere, sed proximo in bono ad ædificationem. Nam & Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est: Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me*. Et iterum: *Non quæro*, inquit, *quod mihi expedit, sed quod omnibus, ut salui fiant*. Rom. 15. Psal. 68. 1. Cor. 10

XLI. Si autem Dominus ac Saluator noster ita præcipit, & Sancti ita conuersati sunt, patres quoque nostri ita nos docuerunt, consurgamus a somno, & quæ sunt nobis præcepta faciamus. *Quæcunque enim scripta sunt ad nostram* Rom. 15.

eru-

eruditionem scripta sunt, vt per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus. & nullus nostrum causa sit erroris alieni, nec æmulemur eos, qui prospere agunt in vita sua. Cum enim omnia necessaria carni fuerint consecuti, morientes nihil secum asportabunt. Filij seculi huius habent in hoc seculo fiduciam, quoniam de mundo sunt, & mundus amat quod suum est. Qui autem autem filij Dei sunt, illius sermonis Euangelici recordantur; *Si mundus vos odit, scitote quod me primum oderit*. Et iterum: *Qui voluerit esse amicus huius mundi, inimicus fiet Deo*. Et rursum: *Tribulationem habebitis: sed confidite, ego vici mundum*. Et iterum: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum*. De filijs autem noctis quid è contrario dicitur? Nonne illud? *Væ vobis diuites, quoniam recepistis consolationem vestram. Væ vobis qui saturati estis nunc, quia esurietis. Væ vobis qui nunc ridetis, quia lugebitis, ac flebitis*.

Ioan. 15. Mat. 5. Luc. 6.

XLII. Quamobrem mundi amicitias deuitemus, vt illud mereamur audire: *Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Audiuit Dominus, & misertus est mei. Scidisti saccum meum, & accinxisti me lætitia*. Quis enim sanctorum non in lucta ac tristitia per mundi huius transiuit viam? Hieremias, *Non sedi*, inquit, *cum consilio ludentium, sed tremebam a facie manus tuæ. Solus sedebam, quoniam amaritudine repletus sum*. Dauid quoque scribit; *Quasi lugens ac mœrens, sic humiliabar*. Quorum nos vestigijs insistentes intelligimus, quod salus nostra in tempore tribulationis sit, & Prophetæ pollicitatio impleatur dicentis: *Non relinquuntur qui in angustia sunt vsque ad tempus*. Si ergo habet tempus tribulatio & angustia, & non erit sempiterna, seminemus in lacrimis, vt metamus in gaudio, non deficientes; quod nouerimus Dominum de tentatione liberare cultores suos.

Ier. 15. Psal. 34.

Do-

XLIII. Dominus pater noster est: Dominus iudex noster est: Dominus princeps, Dominus rex noster: Dominus ipse nos saluabit: cuius præcepta si neglexerimus, permanebimus in angustia. Ipse enim dicit: *Qui sequuntur me possidebunt terram, & herebitabunt montem sanctum meum:* quem & nos possidebimus si impleamus legem eius, & audiamus illud quod dicitur: *Mundas facite in conspectu eius vias vestras.* Et iterum: *Tollite offendicula de via populi mei.* Et alibi: *Eijcite de consilio pestilentem, & egredietur cum eo contentio.* Qui iustum dicit iniustum, & iniustum iudicat iustum, vterque in conspectu Dei immundus est. Caueamus nè dicatur & de nobis: *Filij alienati sunt ei.* Et illud: *Filiæ Sion eleuatæ sunt, & ambulauerunt in excelso collo, & in superbia oculorum, trahentes pedibus tunicas, & pedibus simul ludentes.* & in correptione nostra rursum prophetalis sermo concordet, dicens: *Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion, plena iudicio, in qua iustitia dormit? nunc autem latrones.* Et, *Populus intelligens commiscebatur meretrici. Tu ergo Israel nè ignoraberis.* Si vero diuina meditemur, poterimus illud dicere, quod & Dauid: *Exultabo super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.* Et: *Quam dulcia gutturi meo eloquia tua, super mel & fauum ori meo. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ.* Et in alio loco: *Non proposui ante oculos meos rem iniquam: facientes iniquitatem odio habui. Et non adhæsit mihi cor prauum, declinantes a me malignos non agnoscebam: detrahentem in absconso proximo suo, hunc persequebar: superbo oculo & insatiabili corde cum hoc simul non edebam. Oculi mei super fideles terræ, vt facerem eos sedere mecum.*

Esa. 57. Matt. 5. Ier. 50. Psal. 17. Esa. 3. Esai. 1. Ose. 4. Psal. 118 Psal. 110.

XLIIII. Quorum omnium nos imitemur opera, vt sit in diebus nostris pax & iustitia, & non nobis illud eueniat quod alibi legimus: *Super terra populi mei spinæ & fœnum consurgent.* Sed magis innouemus nobis noualia, & non seminemus super spinas. Cumque custodierimus quæ mandata

Esa. 32.

data ſunt nobis, manifeſti erimus quod diligamus Deum,
Ioan. 14. ſicut teſtatur & in alio loco ſcriptura diuina: *Qui audit mandata mea & ſeruat ea, ille eſt qui diligit me: qui autem diligit me, diligetur a Patre meo, & ego diligam eum, & veniemus ego & Pater meus, & manſionem apud eum faciemus, & oſtendam ei me ipſum.*
Ioan. 15. Et, *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis quæ præcipio vobis.* Tollamus nobiſcum multos ſermones, & conuertamur ad Dominum
Oſe. 14. Deum noſtrum, & dicamus ei: *Potes dimittere peccata, vt accipiamus bona, & reddamus ei fructum labiorum noſtrorum,* & delectetur in nobis anima noſtra.

Oſe. 14. XLV. Atque vtinam pœniteat nos erroris & negligentiæ, & conuerſi ad priora dicamus: *Aſſur non ſaluabit nos, ſuper equos non aſcendemus; nec iam dicemus: Dij noſtri opera manuum noſtrarum. Deus qui in te eſt miſerebitur pupilli, ſanabo habitacula*
Ibid. *eorum.* Rurſumque dicet de nobis: *Diligam eos manifeſte, & auertam iram meam ab eis. Ero quaſi ros; Iſrael florebit vt lilium, & mittet radices ſuas quaſi Libanus. Ibunt rami eius, & erit quaſi oliua fructifera, & odor eius vt thuris. Reuertentur & ſedebunt vnuſquiſque in tabernaculis ſuis, & viuent, & confirmabuntur frumento: florebit ſicut vinea memoria eorum, ſicut odor thuris Ephraim. Quid ei & Idolis? Ego humiliabo eum, & confortabo eum. Ego ut iuniperus condenſa; ex me fructus eius inuentus eſt. Quis ſapiens, & intelligit hæc; aut intelligens, & cognoſcit iſta?* Atque vtinam & nos ex eo fructum afferre valeamus, ſine quo nihil boni operis fieri poteſt.

XLVI. Reuertamur ad Dominum, vt de nobis quoque poſſit dicere: *Peccatorum & iniquitatis eorum memor amplius non*
43. *ero.* Non relinquamus legem Dei, quam Pater noſter ab accipiens nobis tradidit, neque parui eius mandata pendamus; ne & ſuper nos planctus ille dicatur: *Quomodo ob-*
ſcuratum eſt aurum, & immutatum argentum bonum: effuſi ſunt lapides ſancti in omni viarum principio? nec poſt plurimos labores

res Patris nostri, quos pro salute nostra suscepit, seipsum exemplum virtutis tribuens, & glorians de nobis, & apud sanctos loquens; Isti filij mei sunt, & populus meus filij mei, & non denegabunt: & post huiuscemodi testimonium non perdamus fiduciam bonæ conscientiæ, spoliati vestibus quibus nos induit: & introducti ab eo in stadium, vt legitimè certemus, non superemur ab inimicis nostris. Et postquam venerimus ad illud tempus quo egrediamur de corpore, ne inimici efficiamur Patris nostri, thesauris seruientes: vt qui ieiunijs & afflictione corporis debuimus acquirere animæ libertatem, carni & delitijs, & pulchrioribus vestimentis, stratisque mollioribus nos dedicemus; non solum ipsi pereuntes, sed & alios qui proficere potuerunt exemplo nostro ducentes ad ruinam, de quibus scriptum est: *Non accepistis spiritum seruitutis in timorem*, sed fortitudinis, & charitatis, & pudicitiæ. Et, *Cibus nos non commendat Deo. Neque enim si comederimus, abundabimus: nec si non comederimus indigebimus. Non est enim regnum Dei cibus & potus, sed iustitia, gaudium, & pax in Spiritu sancto*. Qui in hoc seruit Christo, placet Deo, probatus est omnibus. Esaias quoque dicit: *Qui expectant Dominum immutabunt virtutem, assument pennas vt aquilæ; current, & laborabunt; gradientur, & non esurient. Idcirco eleuabit signum in gentes, & congregabit profugos Israel. Cito velociter venient: non esurient, neque dormitabunt. Non dormient, nec soluent zonas de lumbis suis, neque rumpentur in calceamentis eorum corrigiæ. Quorum iacula acuta sunt, & intenti arcus: pedes equorum, vt petra fortissima: rotæ curruum quasi tempestas; impetum facient vt leones, & aderunt vt catuli leonum.*

Rom. 8. 1. Cor. 8. Rom. 14. Esa. 40. Ibid. 5.

XLVII. Et nos igitur Sanctorum imitatores simus, nec obliuiscamur institutionis, qua nos erudiuit Pater noster dum adhud esset in corpore. Ne extinguamus lucernam ardentem quam posuit super capita nostra. Ad cuius lumen huius seculi incedentes, meminerimus quod per studium

T 2

dium illius Deus nos in propriam familiam receperit, peregrinis hospitium tribuens, in maris turbinibus constitutis portum ostendens, panem in fame, vmbram in æstu, vestimentum in nuditate; imperitos præceptis spiritalibus erudiuit; vitijs seruientes castitate circumdedit; procul positos sibi iunxit. Ne post illius dormitionem obliuiscamur tantæ bonitatis, & beneficiorum immortalium, vertentes furorem in iudicium, & fructum iustitiæ in amaritudinem,
Esa. 5. & loquatur contra nos: *Iudicate inter me & vineam meam. Expectaui vt faceret fructum, & fecit iniquitatem, & non iustitiam, sed clamorem*: & veniat super nos illa maledictio, quam prophetalis sermo ille prosequitur, & quam omni studio fugere ac vitare debemus, sequentes conuersationem eorum, qui nos in Domino præcesserunt patrum pariter ac fratrum: qui renuntiantes seculo, & inoffenso ad Dominum pergentes gradu, nunc eius hereditate potiuntur: quam vereor ne perdamus nostra desidia, & illud nobis propheti-
Ose. 12. cum aptetur, quod dictum est in Ephraim: *Oleum in*
Psal. 105 *Aegyptum mercatur. Mixti sunt in gentibus, & didicerunt opera eorum*. Ne postquam vocati sumus in libertatem, sicut scri-
Ier. 3. ptum est: *Tollam vos vnum de populo, & duos de familia, & inducam vos in Sion, & dabo vobis pastores secundum cor meum, qui pascant vos cum disciplina*; resoluantur vincula caritatis, &
Mala. 1. dicatur de nobis: *Filius glorificat patrem, & seruus dominum suum. Si pater ego sum, vbi est gloria mea? Si Dominus, vbi est timor meus?*

XLVIII. Idcirco vnusquisque nostrum clamet ad Domi-
Thren. 2. num: *Muri Sion deducant sicut torrentes lacrimas die ac nocte. Ne des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui. Surge, & lauda in nocte, in principio vigiliarum tuarum: effunde sicut aquam cor tuum in conspectu Domini. Leua ad illum manus tuas pro animabus paruulorum tuorum, qui defecerunt in capite vniuersorum gressuum.*
Esa. 24. Ne illud contra nos dicatur: *Luxit, & corruptus est orbis.*

Lu-

Luxerunt excelsi terræ, & terra impiè egit propter habitatores suos: dereliquerunt enim legem, & immutauerunt præcepta mea testamentum æternum. Idcirco maledictio deuorabit terram, quia peccauerunt habitatores eius, & dereliquerunt homines pauci: Ne & nostrum vinum lugeat & vinea, & ingemiscant qui prius toto animo lætabantur, dicaturque de nobis: *In domo insaniam confinxerunt, corrupti sunt sicut dies collis.* Aut illud: *Captio ex vobis est.* Et, *Dixistis enim, fecistis testamentum cum inferno, & cum morte pactum.* Quæ verba vitantes, credimus magis, quod in tempore suo *Orietur stella ex Iacob, & exurget homo de Israel, qui percutiet principes Moab, & filios Seth. Vt non sit in domo Israel stimulus furoris, & spina doloris. Quia facta est Domino pars eius Iacob, funiculus hereditatis eius Israel.* Et alibi loquitur Ieremias: *Si cessauerit in conspectu meo lex ista, gens etiam Israël cessare poterit.* Et rursum: *Dabo laborem eorum iustis, & testamentum æternum ponam cum ipsis, & scietur in gentibus semen eorum, ac nepotes. Omnis qui viderit eos cognoscet quia isti sunt semen a Domino benedictum, & gaudio perfruentur Domini.*

Esa. 28. Num. 24 Ezec. 28. Deut. 32. Ier. 31. Esa. 61.

XLIX. Et nos ergo scrutemur vias nostras, & gressus dijudicemus, & sequamur odorem scientiæ; abscondentes semper verba eius in cordibus nostris, vt simus immaculati in via, & in lege Domini ambulemus. Non nos terreat fragilitas corporis, & longi temporis labor. *Patres vestri vbi sunt, & prophetæ?* vt scriptum est, *numquid in æternum viuent? Verba autem mea & legitime mea suscipite, quæ ego præcipio in Spiritu meo seruis meis Prophetis, qui fuerunt cum patribus vestris.* Sentiamus ineffabilem clementiam Dei nostri, qui vsque hodie ad pœnitentiam nos hortatur, dicens: *Numquid qui cadet non resurget? aut qui auersatur non reuertetur? Quare auersatus est populus meus auersione impudenti, & obtinuerunt in voluptatibus suis, & noluerunt reuerti?* Si reuersi fuerimus ad eum, ædificabit nos Spiritu suo,

Zach. 1. Ier. 8.

Psal. 146 suo, iuxta illud quod scriptum est: *Aedificans Hierusalem Dominus, dispersiones Israelis congregabit*.

L. Quòd autem nostri coetus & communio ex Deo sit,
qua nos inuicem copulamur, Apostolus nos docuit di-
Heb. 13. cens: *Bonorum operum communionis obliuisci nolite, talibus enim*
victimis placetur Deo. In actibus Apostolorum quoque
Act. 4. idem legimus: *Multitudinis autem credentium erat cor vnum &*
anima vna, & nullus suum quid dicebat, sed erant eis vniuersa
communia. Et virtute magna dabant Apostoli testimonium resurre-
Psal. 132 *ctionis Domini Iesu*. Et Psalmista in eadem verba consensit,
dicens: *Ecce quam bonum, & quam iucundum, habitare fratres*
in vnum. Et nos in Cœnobijs commorantes, & nobis mu-
tua caritate sociati, demus studium, vt quomodo sancto-
rum patrum in hac vita meruimus consortium, ita in futu-
ro quoque participes eorum simus; scientes quod crux
vitæ nostræ doctrinæque principium sit, & oporteat nos
Iac. 1. cum Christo pati, & nosse quod absque tribulationibus &
augustijs nullus victoriam consequatur. *Beatus vir qui suf-*
fert tentationem, quia cum probatus fuerit, coronam vitæ accipiet.
Rom. 8. Et iterum: *Laborauit in seculum, & viuet in æternum*. *Si tamen*
compatimur, vt & glorificemur. *Aestimo*, inquit, *quod non sunt*
Psal. 72. *condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabi-*
Ier. 17. *tur in nobis*: Et alibi scriptum est: *Existimaui vt cognoscerem,*
Psal. 33. *hoc labor est in conspectu meo*. Et iterum: *Ego laboraui sequens*
te, & diem hominum non consideraui. Et alio loco: *Multa tri-*
Mat. 10. *bulationes iustorum, & ex omnibus his liberabit eos Dominus*. Et
Bar. 4. Dominus noster loquitur in Euangelio: *Qui perseuerauerit*
vsque in finem, hic saluus erit. Et alibi: *Hic est liber mandato-*
rum, & lex scripta in sempiternum. Omnes qui obseruauerint eam
viuent; qui autem dereliquerint, morientur. Reuertere Iacob, &
apprehende eum: ambula in splendore luminis eius, & non des alteri
gloriam tuam, & ea quæ conducunt tibi, genti alienæ. Beati sumus
Israel, quia placita Deo nostro nota sunt nobis. Confide popule

meus

meus memorialem Israel. Et iterum Esaias loquitur: *Lætare Israel, & festum agite diem omnes qui diligitis eum. Gaudete qui confiditis in eo, vt sugatis, & impleamini ex vberibus consolationis eius.* Esa. 66.

LI. Habeamus curam legendarum & discendarum scripturarum, & in earum semper meditatione versemur, scientes scriptum: *Ex fructu oris sui vir saturabitur, & merces laborum eius reddetur.* Pro 13. Hæc sunt quæ nos ducunt ad æternam vitam, quæ nobis tradidit Pater noster, & iugiter meditanda præcepit: vt impleatur illud in nobis quod scriptum est: *Erunt hæc verba, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & in anima tua: docebis ea filios tuos, & loqueris in eis sedens in domo, & ambulans in via, & accubans, atque consurgens. Scribe ea pro signo in manu tua, & erunt immobilia ante oculos tuos. Scribes quoque ea in postibus domuum tuarum, & in liminibus, vt discatis timere Dominum cunctis diebus quibus viuitis.* Deu 11. Salomon quoque idipsum significans dicit: *Scribe ea in latitudine cordis tui.* Prou. 3.

LII. Considerate quantis testimonijs ad meditationem sacrarum scripturarum nos sermo Domini cohortetur, vt quæ ore voluimus, corde possideamus. *Bonum est homini cum leuauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius & tacebit, quoniam leuabit super se iugum, dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs, quoniam non semper abijciet Dominus.* Thre. 3. Et alibi scriptum est: *Recordatus sum misericordiæ infantiæ tuæ.* Et iterum: *Lætare iuuenis in adolescentia tua, & exultet cor tuum in diebus iuuentutis tuæ, & ambula in vijs cordis tui absque macula, & in conspectu oculorum tuorum, & scito quoniam in omnibus his adducat te Dominus in iudicio. Aufer furorem a corde tuo, & malitiam a carne tua, quoniam adolescentia & stultitia vanitas est.* Eccl. 11. Et, *Memento creatoris tui in diebus adolescentiæ tuæ, donec veniant dies pessimi, & occupent anni, in quibus dices: Non est mihi in eis voluntas: donec obtenebrescat sol, & lux, & luna, & stellæ, & conuertantur nubes post pluuiam. In die qua mouebuntur custodes domus, &* Ibid. 12.

sub-

ſubuertentur viri virtutis, & ceſſent molentes, quia paucæ facta ſunt: & obſcurabuntur quæ vident in foraminibus, & claudent vias in foro in infirmitate vocis molentis. Et exurgent ad vocem paſſeris, & humiliabuntur omnes filij cantici. Et quidem ab alto aſpicient, & pauores in via, & floreat amygdalum, & ingraſſetur locuſta, & ſcindatur capparis. Quoniam abijt homo in domum ſeculi ſui, & gyrauerunt in foro qui plangunt, quoadusque euertatur funiculus argenti, & conteratur monile auri, & confringatur hydria ad fontem, & impediatur rota ſuper lacum, & conuertatur puluis in terram, ſicut fuit, & ſpiritus reuertatur ad Dominum, qui dedit eum. In Euangelio quoque ſcriptum eſt: *Pueri nunquid habetis pulmentum? Mittite in dexteram partem nauis, & inuenietis.* Et iterum; *Omnis puer ac iuuenculus, qui neſcit hodie bonum ac malum ipſi intrabunt in terram bonam.* Ac rurſum: *Omne maſculinum quod aperit vuluam ſanctum vocabitur.* Et in Euangelio: *Puer autem ibat, & creſcebat, & proficiebat apud Deum & apud homines.* Ieſus quoque miniſter Moyſi iuuenis erat, & non egrediebatur de tabernaculo Dei. Et de Dauid ſcriptum legimus: *puer flaui coloris, elegantibus oculis.* Timotheus quoque adhuc puer & adoleſcens ſacris litteris eruditus eſt, vt ad fidem Domini ſaluatoris illarum ſemita perueniret. Et de Daniele quia eruditus erat, ſcriptum legimus, quod vir deſideriorum appellatus ſit. Ioſeph quoque erat dilectiſſimus patri ſuo, quoniam eius imperijs ſeruiebat, & decem ac ſeptem adhuc natus annos præcepta illius legem vitæ ſuæ arbitrabatur.

Ioan. 21. *Exod. 34.* *Luc. 2.* *1. Reg. 16* *Dan. 10.*

LIII. Et hæc cuncta replicaui, vt Sanctorum vitas conſiderantes, non circumferamur omni vento doctrinæ, ſed laboremus, & eorum conuerſationem noſtræ vitæ propoſitum habeamus exemplum, vt ſimus populus Dei peculiaris. Nec contriſtemus Spiritum ſanctum, in quo ſignati ſumus in die redemptionis; ne illum extinguamus in nobis: & prophetias non contemnamus; ne forſitan volenti Spiritui ſancto habitare in nobis non demus locum. Nullum alium

Ephe. 4.

alium timeamus præter Deum, qui vltor & iudex est operum singulorum, & cum sancto sanctus est, & cum viro innocente innocens; & dicit: *Ego amantes me diligo, & qui me quærent inuenient gaudium*. Et alibi loquitur: *Si ambulaueritis contra me peruersi, ego ambulabo contra vos peruersus*. Psal. 17. Prou. 8. Leu. 26.

LIIII. Non irascamur inuicem: etiamsi ira nos vicerit, non peccemus irati, solis occubitum pænitentia præoccupantes. Meminerimus esse præceptum, quoties peccanti in nos ignoscere debemus, & munus nostrum relinquere ante altare; quod nequaquam suscipitur, si non fuerit reconciliatione placabile: vt possimus dicere: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*. Et Apostolus præcepit: *Si quis habet aduersus aliquem querimoniam, sicut & Christus donauit nobis, sic facite*. Simus discipuli mansuetudinis sanctorum omnium, & præcipuè Dauid, de quo scriptum est: *Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius*. Et Moysi, de quo legitur, quod fuerit mansuetus super omnem terram. Et Dominus in Euangelio de mansuetis ac mitibus loquitur: *Beati mansueti & mites corde, quoniam ipsi possidebunt terram*. Magnæ sapientiæ est, mansuetudinem possidere, & audire: *Sapiens esto fili, vt lætetur cor meum*. Et iterum: *Imitatores estote Dei, filij carissimi*. Et, *Estote perfecti, sicut & pater vester qui in cælis est, perfectus est*. Et alibi: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, dicit Dominus*. Psal. 4. Ephe. 4. Matt. 18. Ibid. 5. Luc. 11. Col. 3. Psal. 131. Num. 12. Matt. 5. Prou. 10. Ephes. 5. Matt. 5. Leuit. 5.

LV. Quæ legentes testimonia, seminemus nobis iustitiam, vt metamus fructum vitæ. Illuminemus lucem scientiæ, quia tempus est, vt cognoscamus Deum, donec veniat fructus iustitiæ nobis. *Ecce nunc tempus acceptabile, & dies salutis*. Et verè, secundum quod scriptum est, *Plenitudo legis est dilectio*. Ioanne in hæc eadem concinente: *Hoc præceptum accepimus a Patre, vt diligatis ad inuicem*. Et, *Qui diligit Deum, diligat & fratrem suum*. Et, *Non sicut Cain, qui ex maligno erat,* 2. Cor. 6. Rom. 13. Ioan. 15. 1. Ioan. 4. 1. Ioan. 3.

occidit fratrem suum. Et quare occidit? quia opera eius maligna erant; fratris autem eius bona. Non admiremur, fratres, si oderit nos mundus: nos scimus quia transiuimus de morte ad vitam, eo quod diligamus fratres. Ergo diligamus nos mutuo.

LVI. Loquar aliud ad vos audentius, filij carissimi. Ex quo credidit mihi Deus conuersationis vestræ & sanctæ conuersationis gregem, non cessaui lacrimis monere, & docere singulos, vt placeatis Deo; nec subtraxi aliquid, quod vobis vtile sentiebam, vt non dicerem. *Et nunc*
Act. 20. *commendo vos Deo, & verbo gratiæ eius, qui potest vos ædificare, & dare vobis hereditatem cum sanctis.* Vigilate, omni studio curaque contendite ne obliuiscamini propositi vestri; sed im-
2. Tim. 4. plete quod vos scitis esse pollicitos. *Ego enim iam delibor, & tempus resolutionis meæ adest: qui certamen bonum ex parte certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. De cetero reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex: non solum mihi, sed & omnibus qui dilexerunt iustitiam eius,* & omnia
Eccl. 12. Patris mandata fecerunt. *Finis verbi: omnia audi, Deum time, & mandata eius custodi; quoniam omnis homo: vniuersum opus Deus adducet in iudicium, siue bonum, siue malum sit.*

EXPLICIT DOCTRINA S. ORSIESII.

RE-

REGVLA ORIENTALIS
EX PARVM ORIENTALIVM
Regulis collecta
A VIGILIO DIACONO.

DE REGVLA ORIENTALI veterum testimonia.

GENNADIVS Massil. script. Eccl. cap. LI.

VIGILIVS Diaconus composuit ex traditione Patrum, monachorum Regulam, quæ in cœnobio ad profectum fratrum in conuentu legitur, breuiato & aperto sermone, totius monasticæ professionis in se tenentem disciplinam.

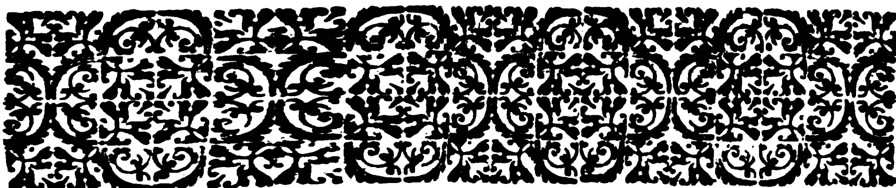
S. BENEDICTVS Anianæ Abbas Concordiæ Regularum *multa ORIENTALIS, siue ORIENTALIVM Regulæ capita inserit.*

SMARAGDVS quoque Abbas in expositione Regulæ S. Benedicti, Cap. XXVIII. *Regulam Orientalem*; Capite *autem* XXXI. *Regulam Patrum Orientalium appellat.*

ANNALES TREVIRENSES in Apologia monasterij S. Maximini Par. 2. cap. 1. Et apud Christoph. Brouerum lib. VII. Annal. Treuir.

ERECTA fuit ibidem religio Christiana monachica sub Regula Orientalium monachorum.

INCIPIT REGVLA ORIENTALIS

CAPITVLVM PRIMVM.

Vt neque seniores in regendis fratribus inaniter laborent, neque disciplina iuniorum vacillet, quæ Abbatis conuersatione stabilita firma sit; oportet Abbatem irreprehensibilem esse, seuerum, patientem, ieiunum, pium, humilem: vt doctoris & Patris locum impleat, seipsum formam præbens bonorum operum. Ad cuius ordinationem omnes fratres respiciant; nihil sine consilio & auctoritate ipsius facientes. Qui sustinens monasterij necessitates de omnibus quæ in monasterio sunt libere iudicabit: nullius personam accipiens, nec vlli gratiam præstans: sed vnumquemque secundum merita cotidianæ conuersationis in veritate iudicans, admoneat, hortetur, castiget, condemnet. vel suscipiat, si ita vtile videtur, venientes ad monasterium: vel eijciat, si ita necessitas fuerit, male habitantes.

In

II. In monasterio Seniores sint duo, ad quos vel præsente Abbate vel absente omnium fratrum disciplina & omnis cura monasterij pertineat: dantes sibi vices per dies, & diuidentes inter se pondus ac necessitatem monasterij; ex quibus vnus tempore suo presens in monasterio semper erit, ad prestandum Abbati solatium, vel obsequium aduenientibus fratribus; & ad procedendum vbi necessitas communis exegerit, atque diligentiam circa omnia quæ ad quotidianam custodiam & conuersationem monasterij pertinent adhibendam: vt quæcunque ad obsequium vsumque monasterij facienda sunt, sine negligentia & querela faciant. Alius cum fratribus erit, tempore suo exiturus cum ipsis ad omnia opera & omnem necessitatem, prouidens ne quid contra disciplinam faciant. Qui considerans omnes actus singulorum, si quæ contra rationem facta viderit, vel per se emendet, vel Abbati indicet.

III. Ille vero qui secundum ordinem disciplinæ ordinatione Abbatis ex consilio & voluntate omnium fratrum fratribus Præpositus est, omnem ad se curam de disciplina fratrum; & diligentiam monasterij reuocabit; habens potestatem Abbate absente faciendi omnia quæ Abbas præsens facit. Ille autem patientiam, mansuetudinem, humilitatem, caritatem, æquitatem, sine personarum acceptione seruabit; ita agens, vt nec Abbati tædium generet, nec fratres intemperantia illius laborent. Hæc obseruabit senior monasterij qui fratribus Præpositus est, referens ad Abbatem omnia, vel præcipue illa, quæ per se non valuerit explicare.

IIII. Commendatum aliquod etiam a germano fratre nullus accipiat: nihil in cella sua absque Præpositi iussione quispiam habeat, nec poma quidem vilissima, & cetera huiuscemodi.

Ope-

V. Operantes vero fratres nihil loquantur seculare: sed aut meditentur ea quæ sancta sunt, aut certe silebunt.

VI. Qui autem coquinat, ante quam fratres reficiant non gustabit quidquam.

VII. Nemo in cella aut in domo sua habeat quidquam, præter ea, quæ in communi monasterij lege præcepta sunt.

VIII. Cumque ad dormiendum se collocauerint, alter alteri non loquatur. Cellam alterius, nisi prius ad ostium percutiat, introire non audeat.

IX. Mutare de his quæ a Præposito acceperit cum altero non audebit. Nec accipiat melius, & dabit deterius; aut e contrario dans melius & deterius accipiens. Nemo ab altero accipiat quidpiam, nisi Præpositus iusserit.

X. Clausa cella nullus dormiat, nec habeat cubiculum quod claudi possit: nisi forte ætati alicuius vel infirmitati Pater monasterij concesserit.

XI. Nemo a terra soluat funiculum absque iussione Patris. Qui in monasterio fratrum inuenerit quidpiam, suspendat, vt tollat qui cognouerit.

XII. Ad collectam & ad psallendum nullus sibi occasionem inueniat, quibus se dicat occupatum quasi ire non possit. Et si in monasterio, vel in agro, aut in itinere, aut in quolibet ministerio fuerit, orandi & psallendi tempus non prætermittat.

XIII. Qui minister est habeat studium ne quid operis pereat in monasterio. In qualicunque omnino arte quæ exercetur

cetur a fratribus, si quid perierit, & per negligentiam fuerit dissipatum, increpetur a Patre minister operum: & ipse iterum increpet alium, qui opus perdiderit; dumtaxat iuxta voluntatem & præscientiam principis, absque quo nullus increpandi fratrem habebit potestatem.

XIV. Si inuentus fuerit vnus e fratribus aliquid per contentionem agens, vel contradicens maioris imperio, increpabitur iuxta mensuram peccati sui.

XV. Qui mentitur, aut odio quemquam habere fuerit deprehensus, aut inobediens, aut plus ioco quam honestum est deditus, aut otiosus, aut dure respondens, aut habens consuetudinem fratribus detrahendi, vel his qui foris sunt; & omnino quidquid contra regulam scripturarum est & monasterij disciplinam, & audierit Pater monasterij, vindicabit iuxta mensuram opusque peccati.

XVI. Si omnes fratres viderint Præpositum nimium negligentem, aut dure increpantem fratres, & mensuram monasterij excedentem, referant hoc Patri, & ab eo increpetur. Ipse autem Præpositus nihil faciat, nisi quod Pater iusserit; maxime in re noua. Quæ ex more descendit, seruabit regulam monasterij.

XVII. Præpositus vero non inebrietur, nec sedeat in humilioribus locis. Ne rumpat vincula quæ Deus in celo condidit, vt obseruentur in terris. Ne lugeat in die festo Domini Saluatoris: dominetur carni suæ, iuxta mensuram sanctorum. Non inueniatur in excelsis cubilibus, imitans morem gentilium. Non sit duplicis fidei. Non sequatur cordis sui cogitationes, sed legem Dei. Non resistat sublimioribus tumenti animo potestatibus. Ne fremat, nec hirriat iratus super humiliores: nec transferat terminos Re-

Regulæ. Non sit fraudulentus, neque in cogitationibus verset dolos; nec negligat peccatum animæ suæ; nec vincatur carnis luxuria. Non ambulet negligenter. Non loquatur verbum otiosum. Non ponat scandalum ante pedes cæci. Non doceat voluntatem animam suam. Non resoluatur risu stultoru m ac ioco. Non capiatur cor eius ab his qui inepta loquuntur & dulcia. Non vincatur muneribus: non paruulorum sermone ducatur. Non deficiat in tribulatione. Non mortem timeat, sed Deum: non præuaricator sit propter imminentem timorem. Non relinquat verum lumen propter modicos cibos. Non nutet ac fluctuet in operibus suis. Non mutet sententiam, sed firmus sit solidique decreti: iustus, cuncta considerans; iudicans in veritate absque appetitu gloriæ; manifestus Deo & hominibus, & a fraude procul. Nec igno[illegible] conuersationem suorum, nec ad eorum scientiam cœcus existat. Nulli noceat *per superbiam*; nec sequatur concupiscentias oculorum. *Veritatem* nunquam prætereat: oderit iniustitiam. *Secundum* personam nunquam iudicet pro muneribus, nec condemnet animam innocentem per superbiam. Non rideat inter pueros: non deserat veritatem timore superatus. Non despiciat eos qui indigent misericordia. Non deserat iustitiam propter lassitudinem; ne perdat animam suam propter verecundiam: ne respiciat dapes lautoris mensæ: nec pulchra vestimenta desideret; nec se negligat, sed semper dijudicet cogitationes suas. Non inebrietur vino; sed humilitati iunctam habeat veritatem. Quando iudicat, sequatur præcepta maiorum & legem Dei, quæ in toto orbe prædicata est.

XVIII. Si deprehensus fuerit aliquis e fratribus libenter cum pueris ridere & ludere, & habere amicitias ætatis infirmæ, tertio commoneatur, vt recedat ab eorum necessitudine, & memor sit honestatis, & timoris Dei: si non cessauerit, corripiatur vt dignus est correptione seuerissima.

XIX. Qui contemnunt præcepta maiorum, & regulis monasterij quæ Dei præcepto constitutæ sunt, & parui pendunt seniorum consilia, corripiantur iuxta ordinem constitutum, donec corrigantur.

XX. Maiores qui cum fratribus mittuntur foras, quamdiu ibi fuerint, habebunt ius Præpositorum, & eorum cuncta regentur arbitrio. Docebunt fratres per constitutos dies: & si forte inter eos ortum fuerit aliquid simultatis, audient ipsi maiores, & dijudicabunt caussam, & dignum culpa increpabunt; vt ad imperium eorum statim pacem pleno corde consocient.

XXI. Si quis frater contra Præpositum suum habuerit tristitiam, aut ipse Præpositus contra fratrem aliquam querimoniam, probatæ fratres conuersationis & fidei eos audire debent, & dijudicabunt inter eos. Si tamen absens est Pater monasterij, vel alicubi profectus, primum quidem expectabunt eum: sin autem diutius vident foris demorari, tunc audient inter Præpositum & fratrem; ne diu suspenso iudicio tristitia maior oriatur; vt & ille qui Præpositus est, & ille qui subiectus est, & illi qui audiunt, iuxta timorem Dei cuncta faciant, & non dent in vllo occasionem discordiæ.

XXII. Nullus mittatur foras ad aliquod negotium solus. Missi vero non singuli, sed bini vel terni ambulent: vt dum se inuicem custodiunt & consolantur, & seniores eorum de honesta eorum conuersatione securi sint, & illi non periclitentur. Obseruantes tamen hoc, vt non se inuicem fabulis inanibus destruant, neque negligentiæ dent locum destructionis: sed vnusquisque in actu suo attentus sit, prout tempus fuerit.

Quan-

XXIII. Quando autem reuersi fuerint in monasterium, si ante ostium viderint aliquem quærentem suorum affinium, de his qui in monasterio commorantur, non valebunt ire ad eum, & nuntiare, vel euocare. Et omnino quidquid foris gesserint, in monasterio narrare non præsumant.

XXIV. Omnibus erit potestas legendi vsque ad horam tertiam: si tamen nulla causa extiterit, qua necesse sit etiam aliquid fieri. Post horam vero tertiam si quæ statuta sunt, sicut scriptum est, per superbiam, vel negligentiam, vel desidiam intercedentem non custodierit, sciat se cum in hoc errore deprehensus fuerit, culpabilem iudicandum; quia per suum errorem & alios in vitium mittit.

XXV. Cellararij vero cura sit, vt abstinentiam & sobrietatem studens illata in monasterio ad sumptus fratrum diligenter & fideliter seruet: nihil suscipiens, nec quidquam tradens sine auctoritate vel seniorum consilio. Qui etiam omnia vtensilia, quæ in monasterio sunt, id est, vestem, vas, ferramentum, & quicquid vsibus cotidianis necessarium est, custodiat; & vnamquamque rem proferens, cum fuerit necessarium, ab eo iterum ad reponendum, cui vtendo consignauerit, recepturus. Ad victum vero fratrum proferat ac tradat septimanarijs, ad condiendos cibos det necessaria secundum cotidianæ expensæ consuetudinem, neque profuse neque auare: ne vitio ipsius vel monasterij substantia grauetur, vel fratres patiantur iniuriam. Sed & necessitatem infirmorum fratrum ac laborem considerans, nihil ægrotantium desiderijs neget ex his quæ habuerit, quantum illis necesse fuerit. Aduenientibus diuersis fratribus escas parabit. Hæc erit cura custodis cellarij, recurrens semper ad seniorum consilium, & requirens de omnibus, vel præcipue de his, quæ proprio suo intellectu non potuerit adimplere.

XXVI. Ostiarij cura sit, vt omnes aduenientes intra ianuas recipiat; dans eis responsum honestum cum humilitate & reuerentia, ac statim nuntians vel Abbati, vel senioribus, quis venerit, & quid petierit. Nec vllus extraneorum patiatur iniuriam: neque habeat cum aliquo de fratribus necessitatem ac facultatem loquendi, absque conscientia Abbatis, vel seniorum præsentia. Si quid vero cuicunque de fratribus missum mandatumque fuerit, nihil ad ipsum perueniat priusquam Abbati vel senioribus indicetur. Ante omnia Ostiarius monasterij hæc obseruabit, ne quemquam de fratribus foris ianuam exire permittat.

XXVII. Si quis accesserit ad ostium volens seculo renuntiare, & fratrum aggregari numero, non habeat libertatem intrandi: sed prius nuntietur Patri monasterij, & manebit paucis diebus foris ante ianuam, ac docebitur orationem Dominicam, & psalmos, quantos potuerit discere; & diligenter sui experimentum dabit, ne forte mali quidpiam fecerit, vt turbatus ad horam timore discesserit, aut sub aliqua potestate sit & vtrum possit renuntiare parentibus suis, & propriam contemnere facultatem. Si eum viderint aptum ad omnia, tunc docebitur & reliquas monasterij disciplinas; quæ facere debeat, quibusque seruire, siue in collecta omnium fratrum, siue in domo cui tradendus est, siue in vescendi ordine: vt instructus atque perfectus in omni opere bono fratribus copuletur. Hæc obseruabit custos ianuæ, referens omnia, sicut superius scriptum est, & annuntians senioribus.

XXVIII. Septimanarij ad cibos parandos, vel ad luminaria concinnanda, vel ad nitores faciendos, & quę ad obsequium vsusque monasterij pertinent, semper parati sint. Hos nulla alia necessitas occupet, sed in hoc studium impendant, vt rem susceptam vtiliter & diligenter impleant. Et si quid for-

forte nesciunt de his quæ agere debeant, sine dissimulatione seniores suos semper interrogent.

XXIX. Hi itaque quibus disciplina, vel vtilitas, vel opinio, vel obsequium monasterij creditur, officia sibi iniuncta fideliter custodiant & impleant. Hos enim errare non decet, qui ad omnes errores emendandos præpositi sunt. Qui si vel superbia, vel negligentia, vel desidia aliqua ex his prætermiserint, quæ in Regula continentur; per ipsosq; destructio esse cœperit, per quos debet ædificatio crescere, omnibus condemnationibus, quas Regula continet, subiacebunt.

XXX. Inter omnes fratres hoc obseruabitur, vt obedientes senioribus suis, & deferentes sibi inuicem, habeant patientiam, moderationem, humilitatem, caritatem, pacem sine figmento & mendacio, & maledictione, & verbositate, & iurandi consuetudine: ita vt nemo suum quicquid vindicet, neque vllus aliquid peculiariter vsurpet; sed habeant omnia communia.

XXXI. Sine seniorum verbo & auctoritate nullus fratrum quidquam agat: neque accipiat aliquid, neque det; neque vsquam prorsus procedat.

XXXII. Cum vero inuenta fuerit culpa, ille qui culpabilis inuenitur, corripiatur ab Abbate secretius. Quod si non sufficit ad emendationem, corripiatur a paucis senioribus. Quod si nec sic emendauerit, excommunicetur; & non manducet quidquam. Cui si nec hoc quidem profuerit, in quolibet loco fuerit, postremus inter omnes in psallendi ordine ponatur. Quod si in prauitate perseuerat, etiam psallendi ei facultas auferatur. Quem si vel hæc confusio non commouerit, abstineatur a conuentu fratrum; ita vt nec mensæ, nec Missæ intersit, neque cum eo vllus frater de iu-

iunioribus colloquatur. Abstinebitur autem tam diu, quam diu vel qualitas culpæ poposcerit, secundum Abbatis ac seniorum arbitrium; vel se ex corde pro culpa pœnitens humiliauerit, & veniam erroris sui omnibus præsentibus petierit. Quod si in fratrem peccauit, etiam ab eo fratre veniam petat, cui iniuriam fecit.

XXXIII. Si quis errori eius consenserit, & secundum duritiam illius magis consilium dederit, vt se tardius humiliet, sciat se cum in hoc errore fuerit deprehensus, simili modo culpabilem iudicandum.

XXXIV. Hoc etiam addendum fuit, vt frater qui pro qualibet culpa arguitur vel increpatur, patientiam habeat, & non respondeat arguenti se: sed humiliet se in omnibus, & emendet.

XXXV. Si vero fuerit aliquis tam durus, & tam alienus a timore Domini, vt tot castigationibus & tot remissionibus non emendet, proijciatur de monasterio, & velut extraneus habeatur: ne vitio ipsius alij periclitentur.

XXXVI. Quod si aliquis locutus fuerit, vel riserit in vescendo, increpetur, & agat pœnitentiam.

XXXVII. Si quis ad manducandum tardius venerit absq; maioris imperio, similiter agat pœnitentiam, aut ad cellam suam ieiunus reuertatur.

XXXVIII. Si aliquid necessarium fuerit in mensa, nemo audebit loqui, sed ministrantibus signum soni dabit. Ministri vero absque his quæ in commune fratribus præparata sunt, nihil aliud comedant, nec mutatos cibos sibi audeant præparare.

Ne-

XXXIX. Nemo plus alteri dabit quam alter accepit; quod si obtenditur infirmitas, Præpositus domus perget ad ministros ægrotantium, & ab his quæ necessaria sunt accipiet.

XXXX. Quando ad ostium monasterij aliqui venerint, si clerici fuerint aut monachi, maiori honore suscipientur: lauabuntque pedes eorum, iuxta Euangelij præceptum, & præbebunt eis omnia quæ apta sunt vsui monachorum.

XXXXI. Si quis quod ostium monasterij venerit, dicens velle se videre fratrem suum vel propinquum, ianitor nuntiabit Abbati, & permittente eo accipiet comitem, cuius fides probata est; & sic mittetur ad fratrem videndum vel proximum.

XXXXII. Si propinquus alicuius mortuus fuerit, prosequendi funus non habebit licentiam, nisi Pater monasterij præceperit.

XXXXIII. Nullus de horto tollat olera, nisi ab hortulano acceperit.

XXXXIV. Nemo alteri loquatur in tenebris: nullus in psiatho cum altero dormiat: manum alterius nemo teneat: sed siue steterit, siue ambulauerit, siue sederit, vno cubito distet ab altero.

XXXXV. Si quis tulerit rem non suam, ponetur super humeros eius; & sic agat poenitentiam publice in collecta.

XXXXVI. Si Præpositus iniuste iudicauerit, iniustitiæ ab alijs condemnabitur.

Qui

XXXXXVII. Qui consentit peccatis, & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum & homines, & corripietur increpatione seuerissima.

EXPLICIT REGVLA ORIENTALIS.

S. BASILII
CAESAREAE CAPPADOCIAE
EPISCOPI
Regula
AD MONACHOS.

DE S. BASILIO EIVSQ. REGVLA veterum testimonia.

S. GREGORIVS Nazian. Orat. xx. in S. Basilium.
Quis magis quam ille aut virginitatem coluit, aut carni leges imposuit; idque non suo tantum exemplo, sed etiam opera aliis impensa? Cuius sunt virginum coenobia, & scripto comprehensa REGVLARVM STATVTA; quibus & sensus omnes castigabat, & membra omnia componebat, & veram virginitatem seruare admonebat.

GREGORIVS Presb. Orat. de S. Gregor. Naz.
HIC porro commorantes (Gregorius & Basilius) & mutua extimulatione virtutem augebant, & VITAE MONASTICAE LEGES piis Deoque deuotis hominibus atque a mundi societate disiunctis ferebant, Lycurgi legibus placidiores, Solonis grauiores, Minois aequiores. Immo vero vt de his viris sublimius aliquid dicam, Moysem imitantur, nubeque obtecti, atque vt a tumultuaria & turbulenta hac vita procul se remouerent, in montem secedentes, legislatoris officio fungebantur.

S. HIERONYMVS script. Eccl. cap. CXVI.
BASILIVS Caesareae Cappadociae, quae prius Mazaca vocabatur, Episcopus egregios contra Eunomium elaborauit libros, & de Spiritu sancto volumen, & ASCETICVM, & breues variosque tractatus.

RVFFINVS Hist. Eccl. lib. II. c. IX.
BASILIVS Ponti vrbes & rura circumiens, desides gentis illius animos, & parum de spe futura solicitos stimulare verbis, & praedicatione succendere, callumque ab his longae negligentiae coepit abolere, subegitque abiectis inanium rerum & secularium curis, suimet notitiam recipere, in vnum coire, monasteria construere, psalmis & hym-

nis & orationibus docuit vacare; pauperum curam gerere, eisque habitacula honesta, & quæ ad victum necessaria sunt præbere, virgines instituere, pudicam castamque vitam omnibus pene desiderabilem facere. Ita breui permutata est totius prouinciæ facies, vt in arido & squalenti campo videretur seges fœcunda, ac læta vinea surrexisse.

Et mox. *Extant quoque vtriusque ingenij monumenta magnifica tractatuum, quos ex tempore in Ecclesijs declamabant: ex quibus nos denas ferme singulorum oratiunculas transfudimus in Latinum; BASILII præterea INSTITVTA MONACHORVM: optantes si poterimus, & Dei fauor adiuuerit, eorum plura transferre.*

SOZOMENVS Hist. Eccl. l. III. c. XIII.

APVD Armenios, Paphlagones & Ponti incolas Eustathius Ecclesiæ Sebastiæ in Armenia antistes primus vitam monasticam eiusque exercitium accuratum cœpisse dicitur, ita vt librum de Institutis monachorum, qui Basilij Cappadocis nomine inscribitur, ab hoc conscriptum nonnulli affirment.

Ita & Nicephorus Callist. l. IX. c. XVI. & l. XIII. c. XXIX.

PHOTIVS P. CP. Bibliot. cod. CXCI.

LEGI S. BASILII Episcopi Cæsareæ Cappadociæ Ascetica vt vocant duobus libris comprehensa. Vtile sane opus si quod aliud cuiuis pietatis studioso & æterna bona consectanti; maxime vero his qui in cœnobio religiosæ vitæ exercitio incumbunt. Continet autem variarum quæstionum ex sacris literis quæ ad mores componendos faciant, succinctas cum explanatione solutiones. Idem Cod. CXLIV.

LEGI eiusdem S. BASILII Ascetica, hoc est, monasticæ vitæ præceptiones; ex quarum præscripto qui vixerit, regno cælesti potietur.

THEODORVS Studita Orat. in S. Platonem.

Primum dedit operam, vt studiose magni & diuini BASILII Constitutiones legeret, ex quibus sui temporis consuetudinem a monastica constitutione alienam esse didicit.

S. BENEDICTVS Regulæ c. LXXIII.

COLLATIONES Patrum, & instituta & Vitæ eorum; sed & REGVLA SANCTI PATRIS NOSTRI BASILII, quid aliud sunt, nisi bene viuentium & obedientium monachorum exempla, & instrumenta virtutum?

GREGORIVS Tur. hist. Franc. l. x. c. XXIX.

AREDIVS ex familia propria tonsuratos instituit monachos, Cœnobiumque fundauit, in quo non modo Cassiani, verum etiam BASILII, & reliquorum Abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrantur Regulæ.

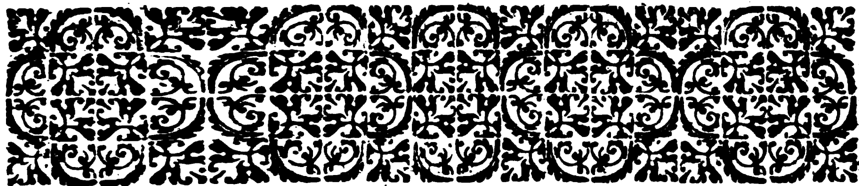
VITA S. Eugendi Abbat. cap. XIV.

PROVT memoriæ, Christo inspirante suggeritur, abrenuntiantium exordia primitus intimamus. Sic namque quod non omnino illa, quæ sanctus ac præcipuus BASILIVS, Cappadociæ vrbis antistes, vel ea quæ sanctorum Lirinensium Patres, sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Abbas, siue illa quæ recentior venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa præsumtione calcemus: sed ea quotidie lectitantes &c.

VITA S. Philiberti Abbatis.

Legebat studiose BASILII præclaras constitutiones, Macarij Regulam, Benedicti decreta, Columbani instituta sanctissima.

IVSTINIANVS quoque Imp. epistola ad Menam P. CP. contra Origenem, locum affert S. Basilij, ἐκ τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ βιβλίου, siue ex libro eius Regularum: quo etiam frequentissime vtuntur S. Benedictus Anianensis & Smaragdus vetusti Regulæ Benedictinæ expositores.

INCIPIT PRAEFATIO RVFFINI PRESBYTERI AQVILEIENSIS

IN REGVLAM S. BASILII

AD VRSEIVM ABBATEM.

ATIS libenter, cariſſime frater Vrſei, aduentantes de partibus Orientis, & deſiderantes iam fratrum conſueta conſortia, monaſterium tuum ingreſſi ſumus; quod ſuperpoſitum anguſto arenoſi tramitis dorſo hinc atque hinc paſſiui & incerti maris vnda circumluit: rara tantummodo latentes locos eminus arguit pinus, ex qua & Pineti clarum nomen ſeculo dedit. Eo tamen maxime delectati ſumus, quod non, vt aliquibus mos eſt, vel de locis, vel de opibus Orientis ſolicite percontatus es; ſed quænam ibi ſeruorum Dei haberetur obſeruatio, quæ animi virtus, quæ inſtituta ſeruarentur in monaſterijs, requiſiſti. Ad hæc

hæc ego ne quid tibi minus digne, non dico quam geritur, ſed quam geri debet, exponerem, SANCTI BASILII Cappadociæ Epiſcopi, viri fide & operibus, & omni ſanctitate ſatis clari INSTITVTA MONACHORVM, quæ interrogantibus ſe monachis velut ſancti cuiuſdam iuris reſponſa ſtatuit, protuli. Cuius cum definitiones ac ſententias mirareris, magnopere popoſciſti, vt hoc opus in Latinum verterem; pollicens mihi, quod per vniuerſa occiduæ partis monaſteria, ſi hæc ſancti & ſpiritualis viri ſancta & ſpiritualia innoteſcerent inſtituta, omnis ille ſeruorum Dei profectus, qui ex huiuſcemodi inſtitutionibus naſceretur, mihi quoque ex eorum vel meritis, vel orationibus, aliquid gratiæ vel mercedis afferret. Exhibui ergo vt potui miniſterium meum: Imple & tu, & omnes qui legitis & obſeruatis gratiam, vt & agentes & orantes ſic, quemadmodum inſtituta hæc continent, mei quoque memores ſitis. Tui ſane ſit officij etiam alijs monaſterijs exemplaria præbere: vt ſecundum inſtar Cappadociæ, omnia monaſteria eiſdem, & non diuerſis vel inſtitutis vel obſeruationibus viuant.

EXPLICIT PRAEFATIO RVFFINI.

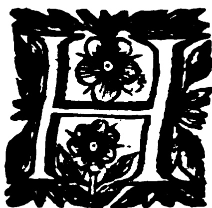

IN-

INCIPIT REGVLA S. BASILII EPISCOPI CAPPADOCIAE AD MONACHOS.

VMANVM genus diligens Deus, & docens hominem scientiam, his quidem quibus docendi contulit gratiam, præcepit per Apostolum, permanere in doctrina: his vero qui ædificari diuinis institutionibus indigent, per Moysen protestatur, dicens: *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: presbyteros tuos, & dicent tibi.* Propter quod necesse est, nos quidem quibus ministerium verbi creditum est, in omni tempore paratos esse & promptos ad instructionem perfectionemque animarum: & quędam quidem in communi Ecclesiæ auditorio simul omnibus de præceptis Domini contestari: quædam vero secretius perfectioribus quibusque disserere, & inquirentibus manifestare, atque interogare volentibus de fide & veritate Euangelij Domini nostri Iesu Christi, & de conuersatione perfecta, copiam nostri sermonis facultatemque præbere: qua possit ex his perfectus effici & consummatus homo Dei. Vobis autem conuenit nullum tempus vacuum præterire, quo minus ad ea quæ communiter cum omni Ecclesia discitis, etiam secretius de eminentioribus & perfectioribus

Psal 93.

2.Tim 3.

Deut.32.

ribus

ribus inquiratis: vt omne æuum vitæ vestræ in inquirendo de melioribus, & percontando de vtilioribus transigatis. Quoniam ergo & in hoc nos congregauit Deus, vt paululum quid a molestijs segregati turbarum silentij agamus & quietis; neque in aliud opus animum demus, neque residuum temporis somno rursus & remissioni corporeæ mancipemus; sed in inquisitione & solicitudine meliorum noctis hoc quod superest spatium exigamus, adimplentes illud
Psal. 1. quod dictum est per beatum Dauid: *Beatus qui in lege Domini meditabitur die ac nocte*. Si quid ergo vnusquisque vestrum deesse sibi ad scientiam putat, ad communem id proferat inquisitionem. Facilius enim pluribus simul conferentibus, si quid difficile vel obtectum videtur esse, clarescet, Deo sine dubio inueniendi gratiam quærentibus largiente. Sicut ergo nobis necessitas imminet, & secundum illud Aposto-
1. Cor. 9. li, *væ mihi erit, si non euangelizem*: ita etiam vobis, si ab interrogatione & inquisitione cessetis, vel si remissiores ac resolutiores ad ea implenda quæ recta inuenta fuerint, existatis, simile discrimen impendit. Propterea enim &
Ioan. 12. Dominus dixit: quia *sermo quem locutus sum vobis, ille iudi-*
Luc. 12. *cabit vos in nouissimo die*. Et iterum: *Seruus qui ignorauit voluntatem domini sui, & non fecit digna, plagis vapulabit paucis: qui autem cognouerit, & fecerit contra voluntatem domini, vapulabit plurimis*. Oremus ergo misericordiam Domini, vt & nobis verbi inculpabile tribuat ministerium; & vobis fructuosum doctrinæ concedat euentum. Tanquam ergo
Psal. 49. scientes quia stabunt ante faciem vestram verba hæc ante tribunal Christi; *Arguam enim te*, inquit, *& statuam ea ante faciem tuam*: ita & intendite animum vigilanter ad hæc quæ
Mat. 24. dicuntur, & ad opus dignum quæ audistis, festinanter adducite: *Quia nescimus qua die, vel qua hora Dominus noster veniet*.

IN-

PRIMA INTERROGATIO FRATRVM.

Quoniam dedit nobis sermo tuus potestatem vt interrogemus, primo omnium doceri quæsumus, si ordo aliquis est & consequentia in mandatis Dei; vt aliud quidem sit primum, & aliud secundum, & sic per ordinem cetera: an omnia mandata ita sibi inuicem cohæreant, & sint æqualia, vt vnde voluerit quis possit initium sumere, tanquam in modum circuli vel coronæ.

RESPONSIO. Interogatio vestra antiqua est, & olim proposita in Euangelio in eo, cum accedens ad Dominum quidam legis doctor ait: *Magister, quod est mandatum primum in lege?* Et Dominus respondit: *Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis; hoc est primum & maximum mandatum. Secundum vero simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Ipse ergo Dominus ordinem mandatis imposuit: primum dicens & magnum esse mandatum, Deum ex toto corde & ex tota mente diligere: secundum vero ordine & consequentia, & quod illi esset simile per virtutem, imo quod illud expleret, & quod penderet ex primo; diligere proximum sicut seipsum. Sed & de alijs similiter in sanctis scripturis inuenies; & seruatur, vt ego arbitror, in omnibus mandatis ordo quidam & consequentia præceptorum. Mat. 22.

SECVNDA INTERROGATIO.

Quoniam igitur de caritate Dei primum ais esse mandatum, inde nobis primum omnium dissere. Nam quia oportet diligere audiuimus: quomodo tamen hoc possit impleri, desideramus addiscere.

RESPONSIO. Optimum sumsistis sermonis exordium, & proposito nostro valde conueniens. Deo itaque iuuante, nos quod dicitis, faciemus. Sciendum ante omnia est, quod mandatum istud vnum quidem videtur esse; sed omnium in se mandatorum virtutem complectitur & constringit, ipso Domino dicente: *Quia in his duobus mandatis* Mat. 22.

vniuersa lex pendet & prophetæ. Nec tamen nos per singula discutere aggredimur ordinem mandatorum; alioquin videbimur totum opus introducere in partes: sed quantum ad propositum sufficit, & præsens ratio postulat, inquiremus: illud ante omnia designantes, quod omnium mandatorum quæ a Deo accepimus, virtutes in nobismetipsis insitas gerimus. Quo silicet neque difficultas in nobis sit, tanquam nouum aliquid & alienum a nobis expetatur: neque rursum elationis dari nobis aliqua videatur occasio, si putemus nos plus aliquid offerre Deo, quam ab ipso in natura nostræ creationis accepimus. Quoniam quidem ea quæ nobis a Deo insita sunt, si recte & competenter moueamus in opus, hoc est secundum virtutem viuere. Si vero naturæ beneficia corrumpamus, hoc est in malitiam vergere. Est ergo mali ista definitio, non recte vti motibus animi a Deo nobis insitis. Et rursum virtutis ista definitio, recte vti, idest secundum mandatum Dei, & secundum conscientiam, animi motibus a Deo insitis. Cum ergo hæc ita se habeant, idem hoc inueniemus etiam de caritate constare. Mandatum accepimus diligere Deum. Dilectionis virtutem in ipsa statim prima conditione a Deo anima sibi insitam gerit: in quo nequaquam extrinsecus testimonio indigemus: vnusquisque enim in semetipso & ex semetipso horum quæ dicimus sumit indicia. Omnis homo desiderat omne quod bonum est, & affectu quodam naturali constringimur ad omne quod bonum putamus. Sed & erga consanguineos & carnis proximos nullo docente in amore constringimur: his quoque quorum affectum & beneficia accepimus, omni affectu & officijs copulamur. Et quid aliud tam bonum habetur quam Deus? Immo quid aliud bonum, nisi solus Deus? Qui decor? qui splendor? quæ pulchritudo, quam naturaliter diligere prouocamur, vsquam talis qualis in Deo est, & esse credenda est? Quæ vsquam talis gratia? quæ amoris flamma, quæ & animæ secreta & interiora

ra succendat, sicut amor Dei inflammare debet mentis arcana? præcipue si sit ab omni pollutione purgata: si sit munda anima, & quæ vero affectu dicat: *Quoniam vulnerata caritate ego sum.* Ineffabilem prorsus ego sentio amorem Dei, & qui sentiri magis quam dici possit. Inenarrabilis quædam lux est: etiam si fulgura, si coruscum adhibeat, vel comparet sermo, non patietur, non recipiet auditus. Si luciferi fulgores, si lunæ splendores, si ipsum solis lumen assumas, ad comparationem gloriæ illius obscura sunt omnia, & multo tetriora, quam si cœca nox & obscuritate profundæ caliginis mersa limpidissimo meridiani solis lumini comparetur. Decor iste corporeis oculis non videtur: anima sola & mente conspicitur. Qui decor si cuius forte sanctorum mentem animamque perstrinxerit, flagrantissimum in eis amoris sui stimulum defigit. Propterea denique velut amoris cuiusdam ignibus tabescens, & præsentem vitam perhorrescens, dicebat aliquis ex eis: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* Et iterum dicebat istius ardoris ignibus flagrans: *Sitiuit anima mea ad Deum viuum.* Et insatiabiliter ardens eius desiderio orabat, vt *videret voluntatem Domini, & protegeretur in templo sancto eius.* Ita ergo naturaliter & concupiscimus quæ bona sunt, & amamus. Nihil autem, vt diximus, tam summum bonum est, quam Deus: & ideo debito quodam exsoluimus hanc quam ab eo accepimus caritatem. Quæ vtique si denegetur, & non exsoluatur, iræ nos inexcusabiliter obnoxios facit. Et quid dico iræ obnoxios? Quæ enim poterit esse maior ira, quæ vltio grauior, quam hocipsum si accidat nobis, alienos effici nos a caritate Dei? Quod si parentibus inest naturalis affectus erga eos quos genuerunt; & non solum hoc in hominibus, verum etiam in mutis animalibus inuenitur: videte ne inueniamur vel pecudibus hebetiores, vel beluis feris immaniores, si nullo erga genitorem constringamur affectu. Quem etiamsi quantus & qualis sit scire non possumus, ex

Cant. 3.

Psal. 41.

Psal. 26.

hoc tamen ſolo quod ex ipſo ſumus, venerari & diligere parentis debemus affectu, atque indeſinenter erga eius memoriam pendere; ſicut erga genitrices ſuas faciunt paruuli. Sed multo amplius multoque promptius; quanto & immenſorum nos beneficiorum eius obnoxios ſcimus. Quodipſum nobis commune eſſe puto etiam cum ceteris animalibus: meminerunt namque etiam illa, ſi quid eis quis contulerit bonum. Si mihi non creditis, audite Prophetam dicentem: *Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepium Domini ſui*. Abſit autem de nobis dici ea quæ ſequuntur: *Quia Iſraël me non cognouit, & populus meus me non intellexit*. Quod ſi etiam eos qui beneficij aliquid nobis contulerunt nullo docente diligimus, & omni ſtudio quantum fieri poteſt referre gratias nitimur; quomodo ſufficiemus gratiam referre beneficijs Dei, quæ tanta ſunt, vt effugiant numerum; & talia, vt ſufficiat vnum aliquod ex omnibus per totam vitam noſtram efficere nos obnoxios largitori? Nam omitto cetera omnia, quæ quidem & ipſa magna ſunt & prçclara, verum a maioribus & melioribus, velut ſtellæ quædam ſplendidioribus ſolis radijs, obteguntur: quoniam quidem nec tempus nobis eſt amplius dilatare ſermonem, vt poſſimus etiam de minimis diuina erga nos enumerare beneficia. Sileamus igitur quotidianos ſolis ortus, & vnius lampadis fulgore illuminatum vniuerſum mundum. Sileamus lunæ circuitus, aëris permutationes viciſſitudinesque; imbres ex nubibus, flumina fonteſque de terra; latitudines atque altitudines maris: vniuerſitatem terræ, ac natiuitates eorum animantium quæ in aquis gignuntur, & quæ coaleſcunt vel oriuntur in terris, noſtris miniſterijs vel vſibus deputata. Hæc ergo omnia, & cetera innumerabilia prætermitto: hoc ſolum, quod ne volenti quidem præterire poſſibile eſt, ſilere non poſſumus: & quamuis reticere gratiam non ſit poſſibile, multo tamen impoſſibilius eſt, vt dignum eſt & vt competit, proloqui: hoc inquam quan-

Eſai. 1.

quantum est, quod scientiam sui donauit homini Deus, & rationabile animal esse fecit in terris; & ineffabilis paradisi obuti voluptate ac decore concessit? quemque serpentis arte deceptum, & in peccatum lapsum, ac per peccatum in mortem deuolutum, nequaquam despexit; sed legem in adiutorium dedit, præfecit angelos, destinauit prophetas; conatus malitiæ comminationum seueritate compescuit; bonorum desideria munificentissimis repromissionibus prouocauit, & finem vtriusque viæ nostræ in multis imaginibus præsignauit. Verum cum post hæc omnia in malis nostris incredulitatibus duraremus, non est auersus, nec dereliquit nos pij Domini bonitas: neque cum beneficijs eius essemus ingrati, auertere potuimus & excludere misericordiam eius a nobis: sed reuocamur a morte, & iterum viuificamur per Dominum nostrum Iesum Christum, *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Infirmitates nostras accepit, & ægritudines nostras portauit, & pro nobis vulneratus est, vt liuore illius sanaremur. Et a maledicto nos redemit, factus pro nobis maledictum.* Et morte turpissima condemnatus est, vt nos reuocaret ad vitam. Nec sufficit ei viuificare nos mortuos, sed & diuinitatis suæ participium tribuit, & munus æternitatis indulget; & supra omne quod vel petere vel intelligere possumus, credentibus vel diligentibus se præparat, *quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit.* Quid ergo retribuemus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis? Verum ille tam benignus & clemens est, vt ne retributionem quidem reposcat; sed sufficit ei, vt pro his omnibus quæ largitus est, diligatur. Quis ergo ita irremediabiliter ingratus est, vt propter tanta & talia beneficia non diligat largitorem?

Phil. 2. Isai. 53. Gal 3. Sap. 2. 1. Cor. 2. Psal. 115.

Et de caritate quidem Dei ista sufficiant: propositum namque est, vt superius diximus, non omnia dicere, impossibile enim est; sed breuiter & succincte commemorare

rare

rare ea, quæ amorem Dei inserere animæ & suscitare sufficiant. Consequens iam nunc est, etiam de eo mandato, quod ordine & virtute secundum diximus, explicare. Et quidem quoniam lex eas virtutes, quæ animæ a creatore insitæ sunt, elimet & excolat, iam superius diximus. Quia ergo præcipimur diligere proximos sicut nos ipsos, videamus etiam si inest nobis virtus & facultas ad huius quoq; mandati expletionem. Et quis ignorat quoniam humanum animal & communicabile homo est, & non agreste aliquod ac ferum? Nihil enim tam proprium est naturæ nostræ, quam alterum alterius indigere, & requirere inuicem, ac diligere quod requiritur. Quia ergo Dominus harum in nobis virtutum semina seminauit, sine dubio horum etiam fructum requiret; & testimonium nostræ erga se dilectionis dilectionem accipiet proximorum. *In hoc enim*, inquit, *scient omnes quia mei discipuli estis, si inuicem diligatis*. Et ita in omnibus ista mandata coniungit, vt etiam misericordiæ opera quæ in proximo fiunt, transferat in semetipsum. *Esuriui enim*, inquit, *& dedistis manducare mihi*. Et reliqua quæ in proximo gesta sunt, se dicit esse perpessum, cum adiecit: *Quamdiu fecistis vni ex minimis istis fratribus meis, mihi fecistis*. Ergo per primum completur & secundum; per secundum vero ascenditur & reditur ad primum: vt qui diligit Dominum, sine dubio diligat & proximum. Ait enim Dominus: *Qui diligit me, mandata mea custodit*. *Hoc est autem mandatum meum*, inquit, *vt inuicem diligatis*. Ita & qui diligit proximum, explet in Deo caritatem: quia ipse in se recipit, quicquid confertur in proximum. Et quidem in his qui initia habent ad timorem Domini, & ad primos aditus religionis accedunt, prima institutio est vtilior per timorem; secũdum sententiam sapientissimi Salomonis, dicentis: *Initium sapientiæ timor Domini*. Idipsum etiam in psalmis legitur. Vos vero fratres, qui iam paruuli in Christo esse desijstis, nec vltra lacte indigetis, cibos solidos ex dogmatum firmitate per-

Ioan. 13. Matt. 25. Ioan. 14. & 15. Prou. 1. Psal. 110. 1. Cor. 3.

perquirite, ad nutriendum & pascendum interiorem hominem; quo per eminentiora quæque mandata perueniat ad perfectum, & in omni quæ in Christo est veritate confirmetur. Obseruandum sane est, ne forte copiosioris gratiæ pondus caussa nobis grauioris condemnationis existat, si ingrati inueniamur in muneribus largitoris. Illud autem ante omnia considerandum est, quia neque aliud vllum mandatum, neque hoc quod de caritate Dei & proximi præcipitur, implere quis poterit, si per varias & diuersas occupationes animus aberret. Sed neque artificium vllum, vel vllius industriæ disciplinam possibile est adipisci eos, qui frequenter ex alijs ad alia transferuntur. Omni ergo custodia oportet nos seruare cor nostrum, ne *Prou.4.* forte desiderium Dei mala desideria & sordidę cogitationes depellant nostris animis ac detrudant: sed e contrario assidua recordatione & memoria Dei, formam quodammodo ac *figuram eius* animæ nostræ signaculis singuli insigamus, *quæ nullis* queat perturbationibus aboleri. Sic enim & desiderium in nobis diuinę caritatis accenditur, dum frequens eius memoria mentem atque animum illustrat; & ad opus mandatorum Dei erigimur ac suscitamur. Et ex ipsis rursum caritatis operibus vel conseruatur Dei in nobis caritas, vel augetur. Et hoc puto ostendere volentem Dominum dicere, aliquando quidem: *Si diligitis me, mandata mea seruate.* aliquando autem: *Si facitis quæ ego dico vobis, permanetis in caritate mea; sicut & ego seruaui mandata Patris mei, & maneo in caritate eius.* Ex quibus edocet nos, prospectum operis nostri debere ex sua voluntate pendere; vt tanquam speculum quoddam ipsum habentes, & semper ad ipsum respicientes, opus nostrum fixo ad ipsum cordis oculo dirigamus. Sicut enim artificia quæ in hac vita sunt, prospectum quendam animi gerunt, & ita secundum hoc quod animo conceperint, etiam in opere vtuntur manuum ministerio; sic & in hoc nostro opere, vnus manet nobis iste prospectus, at-

Ioan. 14.

que

que vnus terminus fixus est, quo Deo placere debeamus. Secundum hunc ergo prospectum opus dirigamus mandatorum. Impossibile namque est aliter constare posse operis nostri formam, nisi voluntas eius qui iniunxit opus, semper in memoria habeatur: vt eius voluntate seruata, & labore operis ac diligentia competentur expleta, semper iungamur Deo, dum semper eius memores sumus. Sicut enim verbi caussa faber securem faciens aut falcem, meminit semper eius qui opus iniunxit; & retinet in corde suo, cuius magnitudinis, vel qualitatis, vel formæ iniunxerit fieri securem; & in illud semper intendens, quod sibi meminit a domino operis iniunctum, ad hoc dirigit manuum ministerium, vt forma operis cum eius qui iniunxit animo ac voluntate conueniat. Si autem obliuiscatur, quid vel quale sit, quod sibi fuerat imperatum, sine dubio aliud aliquid quam iniunctum fuerat, faciet. Ita etiam Christianus omnem conatum & omne studium in actibus suis adhibere debet, vt secundum voluntatem Dei, qui opus iniunxit, suum quoque dirigat opus; vt actus sui ornentur, & possit eius qui præcepit voluntatem implere. Tunc etiam illud com-
1. Cor. 10 plere potest quod scriptum est: *Siue manducetis; siue bibatis, siue aliud quid faciatis, omnia ad gloriam Dei facite*. Si vero declinet quis a regula, & corrumpat obseruantiam mandati, ex hoc ipso arguitur, si quis sit immemor Dei. Plurimum autem prodest ad conseruandam memoriam Dei, etiam secretius & remotius habitare. Nam permixtim viuere cum his, qui negligentius agunt circa timorem Dei, & contemtum habent mandatorum eius, plurimum nocet: sicut & Salo-
Prou. 22. monis sermo testatur, dicens: *Cum homine iracundo ne habitaueritis, ne forte discatis vias eius, & accipiatis laqueum animæ vestræ.*
Isai. 52. Et iterum quod dicit; *Exite de medio eorum, & separamini ab eis, dicit Dominus*, ad hoc ipsum respicit. Igitur neque per oculos, neque per aures recipiamus illecebras ad peccandum, & paulatim longo vsu inhæreamus consuetudini pes-

pessimæ. Et rursum vt possimus orationi vacare, oportet primo secretius habitare. Hoc enim modo & præcedentes consuetudines excidemus, in quibus contra mandatum Dei agebamus. Non enim paruus labor est, vt se aliquis a priore non bona consuetudine reflectat ac reuocet: quoniam quidem mos longo tempore confirmatus vim quodammodo naturæ obtinet. Oportet ergo nos primo omnium abnegare nos ipsos, & tollere crucem Christi, & sic eum sequi. Abnegamus autem nos hoc modo, si per omnia præteritæ consuetudinis obliti, voluntates proprias abnegemus: & ita non solum ab hominibus non recte agentibus, verum etiam a nostris ipsis inordinatis & incompositis moribus secedamus. Alioqui vt in eadem quis consuetudine atque in priore conuersatione permanens, emendare se possit & corrigere, difficillimum est; immo vt verius dicam, penitus impossibile. Sed ad hoc ipsum, vt tollat quis crucem suam & sequatur Christum, plurimum impedit societas & permixtio eorum, qui vitam dissimilem ducunt. Nam paratum esse ad mortem pro Christo, & mortificare membra quæ sunt super terram, & pro nomine Christi libenter ferre omne discrimen, hoc est tollere crucem suam. Ad quod grande videmus impedimentum posse nobis oboriri ab his, qui dissimiles sunt vel vita vel moribus. Et ad cetera alia quæ multa sunt, accedit etiam hoc, vt respiciens anima ad multitudinem nequiter viuentium, primo quidem occupetur & impediatur, ne suorum malorum capiat intellectum, & possit vel purgare per pœnitentiam, quæ deliquit, vel caussas culpæ resecare emendatione vitiorum. In comparatione etenim pessimorum aliquid se iam magni perfecisse æstimat. Tum deinde impedimentis & perturbationibus atque occupationibus, quas communis hominum vita habere solet, prætermissis, illud quod maius est & pretiosius omnium, memoriam Dei non po-

Mat. 16.

Coloss. 3.

test custodire: qua depulsa ab animis & exclusa, non solum omni lætitia & gaudio caret diuino, & delectationis Domini sustinet detrimenta, sed & dulcedinem non
Psal. 118. sentit diuini eloquij, vt dicat: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua Domine, super mel & fauum ori meo*: sed & in neglectum & obliuionem peruenit iudiciorum Dei, & in contemptus consuetudinem decidit: quo maius malum, & perniciosius pati nihil potest.

III. INTERROGATIO.

Quia ostendit nobis sermo tuus, periculosum esse cum his qui mandata contemnunt, vitam ducere; nunc discere cupimus, si oporteat eum qui ab huiuscemodi consortijs discesserit, remotum esse & solum: an vero cum fratribus eiusdem propositi & eiusdem animi vitam suam sociare.

Responsio. In multis vtile esse video, vitam communem ducere cum his, qui eiusdem voluntatis sunt atque propositi. Primo, quia etiam ad vsus corporales victusque ministerium vnusquisque nostrum solus sibi non sufficit: & vero ideo pro his quæ ad ministerium vitæ nostræ necessaria sunt, inuicem opera nostra egemus. Sicut enim
1. Cor. 13 pes hominis in alio quidem suis viribus vtitur, in alio vero indiget alienis, & sine adiumento ceterorum membrorum nec explere suum opus, nec sufficere suis viribus potest; ita etiam vita solitaria mihi pati videtur; cum neque quod ei inest, vtile esse, neque quod deest ab aliquo possit acquiri. Præter hoc autem nec ratio quidem caritatis vnumquemque permittit quod suum est quærere, dicente
1. Cor. 13 Apostolo: *Caritas non quærit quæ sua sunt*. Deinde, sed nec culpas quidem suas vnusquisque ac vitia facile dignoscit, cum qui arguat nemo est: & facile huiusmodi ho-
Eccl. 4. mini accidere potest illud quod scriptum est; *Væ soli; quia si ceciderit, nemo est alius qui erigat eum*. Sed & mandata a pluribus quidem facilius adimplentur: ab vno vero dum

vnum

vnum videtur impleri, aliud impeditur. Vt puta, quomodo quis solus visitabit infirmum? aut quomodo suscipiet peregrinum? Si vero omnes corpus sumus Christi, singuli autem alterutrùm membra, per consonantiam velut in vnius corporis compagem in Spiritu sancto aptari & coniungi debemus adinuicem. Quod si vnusquisque nostrum solitariam eligat vitam, scilicet non tali aliqua caussa vel ratione quæ Deo sit placita, vel quod ad communem ceterorum pertineat dispensationem, sed propriæ voluntati & passioni satisfaciens; quomodo possumus discissi & diuisi adimplere, & integram assignare membrorum ad se inuicem consonantiam? Iste enim talis neque cum gaudentibus gaudet, neque cum flentibus flet; quoniam quidem separatus ac diuisus a ceteris nec cognoscere quidem necessitates poterit proximorum. Tum deinde nec sufficere potest vnus ad suscipienda omnia dona Spiritus sancti; quia secundum vniuscuiusque mensuram fidei & donorum spiritualium distributio celebratur: vt id quod per partes vnicuique distributum est, rursum tanquam membra ad ædificationem vnius corporis coëat & conspiret. *Alij enim datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij fides, alij prophetia, alij gratia sanitatum*, & cetera: quæ singula vtique non tam pro se vnusquisque, quam pro alijs suscipit ab Spiritu sancto. Et ideo necesse est vniuscuiusque gratiam, quam susceperit a Spiritu Dei, & in commune prodesse. Accidit ergo, vt is qui remotus viuit & separatus, vnam quamcunque suscipiet gratiam, & hanc ipsam inutilem faciat, dum nihil per eam operatur; sed defodit eam in semetipso. Quod cuius & quanti sit periculi, nostis omnes qui legitis Euangelium. Si autem ceteris communicat gratiam, & ipse perfruitur proprie ea ipsa quam suscepit; & multiplicatur in eo, dum communicatur & cæteris; & ipse nihilominus fruitur gratia reliquorum. Habet autem & alia quamplurima bona communis vita ista sanctorum, quæ

Rom. 12.
Rom. 12.
1. Cor. 12
Matt. 25.

non eſt nunc poſſibile omnia dinumerare. Interim, vt diximus, ad conſeruanda ſancti Spiritus dona commodior eſt multorum ſocietas, quam ſi degamus in ſolitudine. Sed & aduerſus inſidias inimici, quæ extrinſecus inferuntur, multo cautior eſt & vtilior ſocietas plurimorum: vt facilius ſuſcitetur e ſomno, ſi quis fortè obdormierit ſomnum illum, qui ducit ad mortem. Sed & delinquenti delictum ſuum facilius apparebit, cum a pluribus vel arguitur, vel notatur: ſecundum quod & Apoſtolus dicit: *Sufficit ei qui eiuſmodi eſt, obiurgatio hæc quæ fit a pluribus*. Sed & in oratione non paruum emolumentum a pluribus naſcitur, cum conſenſu & vniuerſitate orantibus; vt ex multorum perſonis, per gratiam quæ in nobis eſt, Deo gratiæ referantur. Sed interdum & periculo proxima eſt vita ſolitaria. Primo quidem illi periculo ſubiacet, quod certe grauiſſimum eſt, in quo ipſe ſibi placet, & neminem habens qui poſſit opus ipſius probare, videbitur ſibi ad ſummam perfectionem veniſſe. Tum deinde ſine vllo exercitio degens, neque quid ſibi vitij abundet, neque quid virtutis deſit, agnoſcit. Neque diſcretionem habere poterit in operum qualitate, pro eo quod operandi materia omnis excluſa ſit. In quo enim humilitatem ſuam probabit, neminem habens cui humilem ſe præbere debeat? In quo miſericordiam demonſtrabit, totius conſortij & ſocietatis alienus? Ad patientiam vero quomodo ſeipſum exercebit, nullum habens qui videatur eius voluntatibus obuiare? Si quis autem dicat, ſufficere ſibi doctrinam ſcripturæ, & Apoſtolica præcepta, ad emendationem morum, vitamque formandam; ſimile mihi aliquid facere videtur his, qui ſemper fabrile artificium diſcunt, nunquam tamen fabrifaciunt opus: vel his qui in ſtructorum arte ſemper docentur, nunquam tamen ædificandæ domus operam dabunt. Ecce enim & Dominus non æſtimauit ſufficere ſibi ſolam verbi doctrinam, ſed & opere ipſo voluit nobis tradere humilitatis exempla,

1. Cor. 11

2. Cor. 2.

cum

cum præcinctus linteo lauit pedes discipulorum suorum. Tu ergo cuius pedes lauabis? quem curabis officijs? cuius inferior aut vltimus eris, cum solus viuas? Sed & illud quod dicitur; *Bonum & iucundum, habitare fratres in vnum:* quod vnguento pontificali in barbam de capite descendenti sanctus Spiritus comparauit, quomodo in solitaria habitatione complebitur? Stadium namque est quoddam, ex Apostolico præcepto, ad emendationem morum vitamque formandam, in quo per virtutis exercitium proficitur; in quo meditatio diuinorum mandatorum effulget amplius & clarescit, hæc communis inter se vnanimorum fratrum habitatio: habens in se illam similitudinem & exemplum, quod in actibus Apostolorum refert de sanctis scriptura diuina, dicens: *Quia omnes credentes erant in vnum, & habebant omnia communia.*

Ioan. 12.

Psal. 132

Act. 4.

IIII. INTERROGATIO.

Oportet primum renuntiare omnibus, & ita venire ad hanc vitam vel conuersationem, quæ secundum Deum est?

Responsio. Domino & Saluatore nostro Iesu Christo dicente: *Si quis venit ad me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me:* Et iterum: *Qui non renuntiauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus:* Qui ad hoc venit, vt Dominum sequatur, etiam seipsum neget, & tollat crucem suam. Certum est autem quia iam & ante diabolo renuntiauit, & operibus eius. Quod tamen non ab his qui in profectu sunt vitæ, vel qui iam ad perfectionem tendunt, sed ab his qui prima statim confessione initiantur, fieri solet. In hoc autem renuntiat, sicut superius diximus, etiam ipse sibi homo; idest, si priori consuetudini suæ vel vitæ renuntiet, aut etiam moribus suis, vel dilectationibus seculi huius; sed & consanguinitati corporali; illi maxime, quæ impedire eius propositum potest: & parentes quidem eos, qui se in Christo Iesu per Euange-

Mat. 16.

Luc. 24.

lium genuerunt, magis putabit; fratres autem eos, qui eundem adoptionis Spiritum susceperunt: possessiones vero omnes simul a se ducit alienas. Et vt breuiter dicam, hic cui pro Christo mundus omnis crucifixus est, & ipse mundo, quomodo potest seruus effici cogitationum & solicitudinum mundi; cum Dominus iubeat etiam animam ipsam abnegandam esse pro se? Perfecta itaque est abnegatio in eo, vt passionibus penitus careat, dum adhuc in corpore est. Sed hæc incipit agere ab his primo quę extrinsecus sunt: id est, a possesionibus, vel inani gloria; & si quæ sunt alia similia; vt ab his primum efficiatur alienus.

Mar. 1. Et hoc est quod nos docuerunt Apostoli Iacobus, & Ioannes; qui reliquerunt patrem suum Zebedæum, & nauem

Mat. 9. ipsam in qua erant. Sed & Matthæus relinquens vectigal, & surgens, ac sequens Dominum; qui non solum lucra reliquerat vectigalium, sed & periculum contempserat; quod vtique poterat euenire a principibus seculi, pro eo quod vectigalium rationes imperfectas atque incompositas reliquisset. Ita autem cupiditate sequendi Dominum ductus est, vt nullum prorsus huius vitæ respectum vel cogitationem sibimet seruauerit. Quod autem neque ad affectus parentum, si aduersantur dominicis pręceptis, neque ad vllam aliquam humanam delectationem oporteat aliquem respicere, & per hoc ab eo quod proposuit impediri,

Luc. 14. Dominus edocet, dicens: *Si quis ergo venerit ad me, & non odit patrem suum & matrem suam, & vxorem & filios, & fratres & sorores, insuper & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Quod est simile illi quod dixit, vt deneget quis seipsum.

V. INTERROGATIO.

Si oportet eum qui seruis Dei sociari vult, relinquere indifferenter propinquis suis portionem facultatum suarum?

Luc. 18. RESPONSIO. Domino dicente: *Vende omnia bona tua, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis, & veni, sequere me.* Et

ite-

iterum : *Vendite omnia qua habetis, & date eleemosynam:* arbitror Luc. 12.
quidem, quod is qui accedit ad Dei seruitium, non debeat contemnere, & vt libet relinquere ea quæ sibi competunt; sed tentet omnia, si fieri potest, cum summa diligentia assumpta, tanquam ea quæ iam Domino sacrata sunt, quantum fieri potest rationabiliter dispensare: sciens quia non est absque periculo, in opere Dei agere negligenter. Ier. 48.
Si vero propinqui eius vel parentes contra fidem veniant, debet rursum meminisse Domini dicentis: *Quia* Mat. 19.
non est qui reliquerit domum, aut fratres, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter me, & propter Euangelium, qui non accipiat centuplum in præsenti tempore, & in futuro seculo vitam æternam. Veruntamen oportet eum his, qui sibi quæ sua sunt denegant & resistunt, & desidem faciunt, protestari, & denuntiare, quia sacrilegij crimen incurrunt, secundum mandatum Domini, dicentis: *Quod si peccat in te* Mat. 18.
frater tuus, vade, & argue eum, & reliqua. Iudicio vero experiri de his apud iudices seculi, abnuit religionis auctoritas, per id quod dixit Apostolus: *Audet aliquis vestrum, ne-* 1. Cor. 6.
gotium habens aduersus alium, iudicari apud iniustos, & non apud sanctos? Et rursum: *Quia iam quidem omnino delictum est in vobis, quia iudicia habetis inter vos.*

VI INTERROGATIO.

Si oportet omnes qui veniunt ad nos suscipere, aut cum probatione? & qualis ista debet esse probatio?

RESPONSIO. Cum Dei clementia omnes vocet, per illam prædicationem qua dicit: *Venite ad me omnes, qui laboratis,* Mat. 11.
& onerati estis, & ego reficiam vos: non est absque discrimine abijcere quempiam venientem ad nos. Veruntamen neque immundis, vt aiunt, pedibus indulgendum est introire quempiam in sanctam doctrinam: sed sicut Dominus noster Iesus Christus iuuenem illum, qui ad se venerat, interrogauit de priore vita sua; & cum audisset quia recte

tran-

transfacta esset, quod deerat ei præcepit adimplere, & ita demum iussit eum sequi se: ita etiam nos oportet inquirere de præterita vita & conuersatione; ne forte simulata quis mente & fallaci animo accedat ad nos. Quod ita demum dignoscitur, si facile omnem laborem corporis qui iniungitur ferat, & ad castigationem vitæ pronus inclinatur: vel si etiam delictum aliquod suum, cum interrogatus fuerit, nequaquam pronuntiare confunditur, & medelam delicti quæ adhibita fuerit, gratanter assumit: & si ad omnem humilitatem absque vlla verecundia inclinatur, ac vilioribus & abiectioribus artificijs, si ita ratio poposcerit, tradi se non accipiat aspernanter. Cum ergo ex his singulis documentis fuerit comprobatus, quia firma mente, & stabili consilio, ac prompto animo sit, tunc suscipi eum decet. Prius autem quam corpori fraternitatis inseratur, oportet ei iniungi quædam laboriosa opera, & quæ videantur opprobrio haberi a secularibus: & obseruari oportet, si libenter hæc & libere ac fiduciliter expleat, nec confusionem eorum grauiter ferat: vel etiam si in labore impiger inueniatur & promptus.

VII INTERROGATIO.

Ex qua ætate oportet nosmetipsos offerre Deo: vel virginitatis professionem quando oportet firmam ac stabilem iudicari?

Luc.18. RESPONSIO. Dicente Domino: *Sinite infantes venire ad*
2.Tim.3. *me*: Et Apostolo Paulo collaudante eum, qui ab infantia sa-
1.Tim.3. cras litteras didicisset: & rursum præcipiente, educari filios in doctrina & correptione Domini; omne tempus a prima ætate opportunum quidem esse ducimus ad suscipiendum timorem & eruditionem Domini: firma tamen tunc erit professio virginitatis, ex quo adulta iam ætas esse cœperit, & ea quæ solet nuptijs apta deputari ac perfecta. Oportet tamen infantes, voluntate & consensu parentum, immo ab ipsis parentibus oblatos, sub testimonio

plu-

plurimorum suscipi; vt omnis occasio maledicti gratia excludatur hominum pessimorum. Adhiberi autem eis oportet summam diligentiam, quo possint ad omne virtutis exercitium probabiliter institui, tam in verbo, quam in intellectu & opere. Quicquid in tenero quis & paruo inseruerit, firmius & tenacius inposterum conseruabit. Iniungenda est ergo infantium cura his, qui ante omnia in virtute patientiæ documenta sui probabiliter præbuerunt: qui possint pro merito delicti & ætatis singulis quibusque etiam correptionis adhibere mensuram: & qui seruent eos primo omnium a sermonibus otiosis, & ab iracundia, atque ab incitamentis gulæ, & a cunctis indecentibus atque inordinatis moribus. Si vero cum ætatis augmento nullus in eis deprehenditur profectus industriæ; sed vaga mens, & animus cassus ac tumens etiam post instituta probabilia infructuosus permanserit: huiuscemodi abijci oportet; & maxime cum iuuenilis feruor rudem lacessit ætatem. Eorum vero qui ætate iam robusta accedunt ad seruitium Dei, oportet inquirere, vt diximus, qualitatem vitæ præteritæ, & sufficere etiam hoc ipsum, si satis instanter hoc expetunt, & si verum & ardens desiderium est eorum erga opus Dei. Huiuscemodi vero fieri documenta ab his oportet, qui valde prudenter de his discutere potuerint & probare. Cum autem fuerint suscepti, si forte propositum suum transgressi fuerint, nec videri eos oportet amplius, tanquam eos qui in Deum deliquerunt; quo teste confessionis suæ pactum transgressi sunt. *Etsi peccauerit*, inquit, *homo in hominem; orabunt pro ipso ad Dominum: Si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro eo?* 1. Reg. 2.

VIII INTERROGATIO.

Si oportet eum qui se piæ ac religiosæ vitæ dederit, etiam continentiam obseruare?

RESPONSIO. Quia in omnibus necessaria sit conti-

nentia, manifestum est, primo omnium ex eo quod Paulus
Gal. 5. inter fructus Spiritus sancti etiam continentiam nominat.
Tum deinde etiam immaculatum ministerium per hanc
2. Cor. 6. seruari posse designat, cum dicit: *In laboribus, in vigilijs, in*
2. Cor. 11 *ieiunijs, in castitate*. Et iterum alibi: *In labore & fatigatione,*
1. Cor. 9. *in vigilijs multis, in fame & siti, in ieiunijs frequenter*. Et iterum:
Ibid. *Omnis qui in agone contendit ab omnibus continens est*. Et rursum:
Macero corpus meum, & seruituti subijcio: quod vtique non aliter quam per continentiam videtur impleri. Et iuuentutis tumor, ac feruor ætatis velut freno quodam restringi
Prou. 18. & reprimi per solam continentiam potest. *Non enim expe-*
Rom. 3. *diunt stulto deliciæ*, secundum Salomonem. *Et carnis*, inquit,
1. Tim. 5. Apostolus, *curam ne feceritis in concupiscentijs*. Et iterum: *Vidua quæ in delicijs est, viuens mortua est*. Sed exemplum illud
Luc. 16. diuitis in delicijs viuentis necessariam nobis ostendit esse continentiam; ne forte & nos audiamus quod audiuit & diues: *Quia consecutus es bona in vita tua*. Quomodo autem incontinentia periculosa sit, etiam Apostolus docet, cum eam proprie illis adscribit, quos recedere a Domino dicit: ait
2. Tim. 3. enim: *In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: erunt enim homines seipsos amantes*. & cum plura malitiæ genera enumerasset, ad vltimum posuit: *commessores, incontinentes,*
Gen. 25. *immites*. Sed & Esau malorum suorum quasi fomitem quendam habuit incontinentiam; qui pro vno cibo vendidit
Gen 3. primitiua sua. Sed & prima illa præuaricatio non aliunde homini nisi per incontinentiam accidit. Omnis vero sanctorum vita, atque ipsius Domini in carne positi præsentia, quæ nobis alia, nisi continentiæ proponit exempla?
Exo. 24. Moyses quidem, dum continuato quadraginta dierum ieiunio adstitisset indefectus, dicitur a Deo meruisse legis
3. Reg. 19 auxilium humano generi deferre. Helias quoque visione Dei tunc dicitur dignus effectus, cum & ipse simili spatio temporum a cibo se continuisse perscribitur. Sed
Dan. 1. & Danielis, & trium puerorum meritum apud Deum, quo

de

de omnibus inimicis suis, & de ipso tyranno triumphum cœperunt, non aliunde nisi per continentiam venit. Ioannis autem omnis vita continentia fuit. Ab hac etiam Dominus manifestationis suæ initia prima patefecit. Continentiam autem dicimus, non quo a cibo penitus abstinendum sit; hoc est enim vitam violenter dissoluere; sed eam qua vitæ vsus non superfluus, sed necessarius constat; cum refugimus quod suaue est, explemus ea, quæ sola corporis necessitas poscit. Et vt breuiter dicam, omnia, quæ per passibilem concupiscentiam requiruntur, ab his abstinere, virtus est continentiæ. Et ideo ergo non solum in esu cibi & in libidine continentiæ virtus agnoscitur; sed cum ab omnibus, in quibus delectamur quidem carne, sed in anima lædimur, abstinemus. Verus ergo continens nec gloriam humanam desiderat; sed à vitijs se continet, & ab ira, & a tristitia, & ab omnibus, quæ occupatas tenere consueuerunt ineruditas animas & incautas. Pene autem in omnibus mandatis Dei hoc inuenimus, quod vnum alteri cohæret, & separatum aliud ab alio compleri impossibile est. Id tamen præcipue in hac ipsa continentia deprehenditur; quoniam quidem humilis ille iudicatur, qui se a superbia continet: & ille renunciat omnibus facultatibus suis, & secundum Euangelium vendit omnia sua, & pauperibus diuidit, qui sine dubio continet se a pecuniæ desiderio. Sed & mansuetus ille erit, qui iram continet, & cohibet furorem. Quid vero iam vagos oculi visus, & auris auditus, & linguæ intemperantiam aliud quam continentia moderatur & cohibet? Sed & intemperatos risus continentia coërcet: sicut incontinentiæ signum est, inordinatis & incompositis motibus agere in risu: cum vtique subridendo tantummodo lætitiam mentis oporteat indicari; indecorum autem sit, crepitantem cum sonitu eleuare risum: quod certum est per incontinentiam mentis accide-

Matt. 3.
Mat. 4.

re soluere etiam inuitis: quæ res grauitatem & constantiam animi emollire ac resoluere solet. Vnde & Salo-
Eccl. 2. mon: *Risum*, inquit, *dixi amentiam*. Et: *Sicut vox spina-*
Eccl. 7. *rum sub olla, ita risus stultorum*. Et iterum: *Stultus in risu*
Eccl. 21. *exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit*. Ostendit autem & Dominus in semetipso necessarias quidem carnis se habuisse passiones, id est, quæ virtuti testimonium ferrent: velut laborem & fletum ac tristitiam: nusquam autem inuenitur etiam risu vsus, quantum ad historiam pertinet Euangelij. Sed & deflere magis inuenitur
Luc. 6. eos qui rident, dicens: *Væ vobis, qui nunc ridetis; quia flebitis*. Nec sane seducere nos debet similitudo nominis risus. Mos namque est scripturæ, interdum lætitiam animæ, & affectum quendam lætiorem risum nominare. Si-
Gen. 21. cut ibi Sara, *Risum*, inquit, *mihi fecit Deus*. Et iterum:
Luc. 6. *Beati qui flent nunc, quia ridebunt*. Et in Iob quoque di-
Iob. 8. ctum est: *Os autem veracium replebitur risu*. Hæc enim omnia nomina pro gaudio animæ accipiuntur. Qui ergo liber est ab omni passione, & nihil per incitamenta libidinum gerit; sed continenter & sobrie aduersus omne quod potest lædere, nititur, hic perfecte continens dicitur: qui & sine dubio per hoc alienus inuenitur ab omni genere peccati. Libido namque est totius mali muscipula; & per hanc omnes decipimur ad peccatum: per quam qui non resoluitur, neque inclinatur ab ea, omne ex se peccati pessimum germen excidit.

IX INTERROGATIO.

Quæ est mensura continentiæ?

RESPONSIO. Quantum spectat ad vitia vel passiones, penitus abstinere, nec vnquam superari: quantum autem ad cibos, prout vsus deposcit, vel ætas, vel labor, vel robur corporis, vel incommoditas eius, ita etiam modus & qualitas temperabitur cibi. Neque enim possibile

bile

bile est omnes fratres vnum ordinem vel modum ac regulam in cibis custodire. Hi vero qui sani sunt, possunt omnes eadem mensuram tenere in abstinentia. Immutari vero oportet per singulos, in quibus caussa aliqua diuersitatis existit, prouidentia ac prouisione eorum, quibus dispensandi hæc cura commissa est. Neque enim per singula sermonem complecti possumus; sed ea tantummodo comprehendimus, quæ ad communem vel generalem pertinent institutionem. Solatia vero incommodorum in cibis, videlicet eorum qui iam fessi sunt ex opere continentiæ, siue ex alijs quibuslibet laboribus, quos pro religione pertulerunt, ij qui præsunt, secundum quod res & ratio deposcit, adhibebunt. Neque ergo tempus reficiendi omnibus idem statui potest, neque modus cibi, neque qualitas; sed prospectus iste sit omnibus vnus, *vt non vsque ad satietatem persistamus in edendo. Repleri enim* ventrem, & grauari ex cibo, valde inutile est etiam corpori ad omne opus. Tum deinde quia & grauatur in somnum, & quia etiam lædi ex his facile potest. Sed nec suauia quæque in fine ciborum sectanda sunt; sed sufficit vsum explere viuendi, refutata luxuria. Si enim libidini seruiamus, nihil aliud est, quam Deum facere ventrem nostrum. Quoniam quidem corpus humanum semper exolescit & defluit, idcirco & repleri indicet, & reformari: propter quod & naturale est cibi desiderium, id quod secundum rectam rationem vsus ipse ad reparationem deposcit eorum quæ exinanita fuerint & absumpta, tam aridi, quam etiam humidi alimenti. Si quid ergo illud est, quod potest vel breuius vel facilius explere hanc necessitatem corporis in cibis, id potius eligendum est. Sed & Dominus hoc, vt opinor, ostendit, cum esurientes reficit in deserto: quia cum vtique Ioan. 6. posset maiore miraculo copiosiores eis cibos parare, nihil horum fecit, sed simplicem eis exhibuit victum: & se-

ſecundum Ioannem, quinque panes hordaceos, & piſciculos duos apponit: de potu vero nec mentio quidem vlla fuit. Ex quo illud ſine dubio deſignatur, quod omnibus ſufficiens eſſe poſſit aquæ vſus & perneceſſarius; niſi forte aliquis per infirmitatem corporis lædi ex hoc videatur: cui ſine dubio, ſecundum conſilium Apoſtoli
1 Tim. 5. Pauli ad Timotheum ſcribentis, cauendum eſt quod eſt noxium. Sed & quæcunque manifeſtam inferunt noxam corpori, deuitanda ſunt. Abſurdum enim videtur, propter ſubſtantiam corporis cibos ſumere, & rurſum per ipſos cibos corpori inferre perniciem, & illud inutile reddere ad miniſterium mandatorum. Oportet tamen omnimodo illis vti cibis, qui & facilius & vilius comparantur: vt ne occaſione abſtinentiæ inueniamus pretioſiora quæque & difficiliora ſectari; dum ſuauitate condimentorum viles natura cibos in ſuauem & delicatum ſaporem extollere conamur. Sed ſi quid eſt, quod id vnaquaque prouincia facilius & vilius comparatur, & quod in vſu hominum communiter habetur, hoc ad vſus noſtros oportet aſſumi; & ea tantummodo requiri, quæ ad vitam perneceſſaria ſunt; id eſt, oleum, & alia huiuſcemodi; vel ſi qua etiam ad infirmantium ſolamen adhibentur.

X INTERROGATIO.

Quomodo oportet obſeruare nos circa cathedras & accubitus, cum tempus popoſcerit?

RESPONSIO. Quoniam præceptum Domini habemus, quod nos in omnibus inſtruit ad humilitatem, in quo
Luc. 14. etiam de hoc pronuntiat, vt cum ad conuiuium eamus, diſcumbenti locum nouiſſimum requiramus, & non occupemus locum priorem; illud nos ſcire oportet, quia vbi omnes eodem proſpectu ac propoſito conuenimus, maxime ſi in multis & in maioribus humilitatis noſtræ

do-

documenta iam dedimus, cupere quidem præuenire vnumquemque inferiorem locum, secundum mandatum Domini, condecens est. Sed rursum, si res ad contentionem veniat de hoc, & vnus alium detrudere velut de loco inferiori conetur, valde est improbabile. Caussa enim ex hoc perturbationis & inquietudinis nascitur, si incipiat nemo alteri cedere; & si pro hoc certamina moueantur, simile erit tanquam si de primatibus contendatur. Propter quod oportet etiam in hoc considerantius peruidere, vel quid vnicuique nostrum competat; vel certe indulgere ei, cui cura commissa est, & in ceteris, & in recumbendo ordinem custodire, & obtemperare ei: vt impleatur in nobis illud quod dictum est: *Omnia vestra honeste & secundum ordinem fiant*. 1.Cor.14

XI INTERROGATIO.

Quis est dignus vel decens habitus Christiani?

RESPONSIO. Quoniam sermo in superioribus humilitatem necessariam docuit; ita vt qui vult religiose ac pie viuere, in omnibus & simplicitatem & vilitatem requirat; id est, ea quæ paruo sumptu acquiruntur: id obseruandum puto in corporalibus vsibus, per quod occasiones nobis maiorum occupationum minime fiant. Hoc ergo etiam in obseruatione indumentorum custodiendum puto. Si enim studium nobis habendum est, omnium esse minimos & omnium nouissimos; certum est, quia & indumentis omnium nos nouissimos deputare debemus. Nam si hi, qui gloriam sibi ex indumentorum splendore conquirunt, satis agunt quomodo pretiosis & magnificis vestibus videantur induti; ita consequens est, eum, qui de vltimis & nouissimis, id est, per nimiam humilitatem placere studet, eligere debere hoc, in quo omnium & vltimus & nouissimus appareat: sicut ille e contrario, id est, de summis & pretiosis videri clarior

&no-

& nobilior gestit. Si enim in publica cœna arguuntur
1.Cor.11 Corinthij, quod per suam abundantiam confundant eos qui non habent; certum est, quia & in hoc simplici & communi omnium indumento, quod ad communem habitum vel vsum pertinet, si alter altero differat habitus, vel pretiosior inueniatur; ex ipsa comparatione confundimus non habentes. Sufficienter quoque Apostolus huiuscemodi vsibus breui sermone regulam posuit,
1.Tim.6. dicens: *Habentes autem victum & vestitum, his contenti simus.* Ostendens, indumento solo quo contegamur indigere nos, & non varietate aliqua vestis, & ornamento eius ac decore iactari. Quæ vtique postmodum introducta sunt, humanæ vitæ artificijs, & luxuriæ ingenio conquisita. Sed & primus ille indumenti vsus hæc eadem indicat; cum di-
Gen.3. citur Deus fecisse primis hominibus pellicias tunicas. Sufficiebat enim ad confusionem contegendam huiuscemodi indumenti vsus. Verum quoniam nobis prospectus est, indumentis etiam calefieri & foueri; necessarium videtur vt ad vtrumque vsus ipse temperetur; quo & operiri nuditas videatur, & vel vis frigoris, vel omne quod extrinsecus lædit, arceri. Sed quoniam in his ipsis alia quidem sunt meliora, alia inferiora; consequens est ea eligere, quæ nobis vsum exhibeant longiorem: ita tamen vt in nullo lædatur regula voluntariæ paupertatis: id est, ne alia quidem nobis sint vestimenta ad procedendum præparata, & alia ad vsum domesticum; & rursum alia in aliud tempus, vel in nocte alia & in die: sed oportet vnum illudipsum tale esse indumentum, quod nobis sufficere possit ad omnia: vt & in die honestum videatur indumentum, & in nocte expleat necessitatem. Ex hoc enim fiet, vt & habitus noster communis & similis atque vnius formæ sit omnium; & Christianum etiam visio ipsa designet. Ea enim quæ vno prospectu ac proposito geruntur, similia, immo eadem esse omnibus debent.

Vti-

Vtile autem est, etiam ex ipsa proprietate vestitus & habitus intelligi vnumquemque, & professionem eius agnosci in ea vita, qua secundum Deum viuit: vt sciat sibi etiam actus consimiles esse debere; & ad eos, qui nos vident secundum habitum nostrum, æquales etiam in actibus apparere debere. Non enim similiter turpe est in quolibet alio, si inhoneste quid agat, sicut in his, qui vitam sobriam etiam ipso habitu profitentur. Si enim quis videat de triuio aliquem hominem cedentem alium, aut vapulantem publice, vel turpiter proclamantem, aut in tabernis alijsque locis vitam cum dedecore agentem, nec obseruabit quidem facile huiuscemodi hominem, vel notabit; sciens eum consequenter hæc ad reliquam vitam suam gerere. Si vero eum, qui gloriosam vitam profitetur, videat quis vel parum aliquid contra quam condecet agere, obseruant omnes, & increpant, & ad religionis opprobrium ducunt. Itaque velut pædagogus quidam est infirmioribus habitus iste religiosior; vt etiam inuitos eos ab opere inhonesto indecentique custodiat. Denique & Apostolus episcopum ordinatum esse designat: quæ res ad habitum magis reuocatur. Sed & de mulieribus dicit, in habitu ordinatas eas esse debere. Ordinatus autem habitus Christiani dicitur is, qui secundum propositum ac professionem eius aptus intelligitur. Sicut enim proprium est aliquid militi in habitu vestimenti, & alius est habitus senatoris, ex quo præcipue intelligitur, vel iste qui senator est, vel ille qui miles est; ita etiam Christianus habere aliquid proprium etiam ex ordinatione indumenti ipsius debet. Sed & de calceamentis eadem ratio obseruabitur; vt quod simplicius est & paratius, & aptum proposito, & vsibus sufficiens, id assumatur. Zonæ quoque vsum ostendunt necessarium esse etiam qui præcesserunt nos sancti. Nam Ioannes zona pellicea constringere lumbos suos dicitur, & Helias antea: tanquam enim proprius

1. Tim. 3.

Mat. 3.

Cc ha-

3. Reg. 1. habitus quidam ipsius designatur, cum dicitur: *Vir hirsutus, & Zonam pelliceam habens circa lumbos suos*. Sed & Petrus zona vsus ostenditur, sicut ex verbis angeli, quæ ad eum
Act. 12. dicta sunt, recognoscimus: *Accinge te*, inquit, *& calcea te caligas tuas*. Sed & beatus Paulus zona vsus ostenditur per
Act. 21. Agabi prophetiam, dicentis: *Virum eum cuius est Zona hæc, ita alligabunt in Hierusalem*. Sed & Iob audit a Domino:
Iob. 38. *Accinge sicut vir lumbos tuos*. Virtutis namque cuiusdam & prompti ad opera animi signum videtur esse vsus cinguli. Sed & discipulis Domini zonæ vsus fuisse videtur ex mo-
Mat. 10. re, quibus prohibebantur, ne pecuniam haberent in zonis suis. Reuera enim necessarium videtur, eum qui manuum opere vti in aliquo debet, succinctum esse, & in omnibus præparatum, ac sine vllo impedimento inueniri, ad omne boni operis ministerium. Vnde & cingulo indiget, vt vel colligata circa corpus sit tunica; ex qua magis confoueri possit, si vndique constrictus sit; vel non impediri ad omnem rem quam agere parat. De numero autem indumentorum nihil possumus dicere, cum manifesta defi-
Luc. 3. nitione præscriptum sit, in quo dicit: *Qui habet duas tunicas, det non habenti vnam*. Ex quo sine dubio plures habere illicitum est. Quibus ergo habere duas tunicas non licet, his quomodo aliquid de diuersitate indumentorum præcipi potest?

XII INTERROGATIO.

Si licet alicui ex proprio sensu dicere, quod sibi videtur bonum, absque testimonio scripturarum?

RESPONSIO. Domino nostro Iesu Christo dicen-
Ioan. 16 te de Spiritu sancto: *Non enim loquetur a se, sed quæcun-*
Ioan. 5. *que audiet, hæc loquetur*. De seipso autem: *Non potest filius*
Ioan. 12. *a se facere quidquam*. Et iterum: *Ego a me ipso non sum locutus, sed qui me misit Pater, ipse mihi dedit mandatum quid dicam, aut quid loquar; & scio quia mandatum eius vita æterna est. Quæ*

ergo

ergo loquor, sicut dixit mihi Pater, ita loquor: quis potest in tantum temeritatis progredi, vt audeat a se quidquam vel loqui, vel cogitare? Immo vero sciendum est, quia omnes duce itineris indigemus Spiritu sancto; vt ipse nos in viam dirigat veritatis, & in cogitatione, & in verbis, & in actibus. Cæcus est enim, & in tenebris degit omnis, qui est absque sole iustitiæ, qui est Dominus noster Iesus Christus; cuius mandatis, velut radijs quibusdam, illuminamur. *Mandatum enim*, inquit, *Domini lucidum est, illuminans* Psal. 18.
oculos. Quia ergo in omnibus negotijs, quæ inter nos versantur, vel verbis, quædam quidem per mandatum Dei in diuinis scripturis distinguuntur, quædam vero reticentur; de his quidem quæ scripta sunt, nulla prorsus licentia permittitur cuiquam, vel admittere quod prohibitum est, vel omittere, quod præceptum est: cum ipse Dominus ita præceperit, dicens: *Et custodi verbum hoc, quod ego* Deut. 4.
tibi mando hodie: non adijcies ad illud, neque auferes ab eo. Sed & terribilis quædam expectatio est iudicij, & ignis zelus, qui consumpturus est aduersarios, & eos qui ausi sunt tale aliquid operari. De his vero quæ scriptura reticuit, regulam nobis Apostolus posuit euidenter dicens: *Omnia* 1. Cor. 6.
licent, sed non omnia expediunt; omnia licent, sed non omnia ædificant. Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius. Itaque omnimodo non quæ nobis licita sunt, sed quæ ædificant proximos, agere debemus; & non nobis placere, sed proximis ad ædificationem. Scriptum est enim: *Subiecti inuicem in timo-* Ephes. 5.
re Christi. Sed & rursus Dominus ait: *Si quis vult in vobis* Luc. 22.
maior esse, fiat omnium nouissimus, & omnium seruus. Quod vtique qui implere vult, sine dubio proprias sibi amputat voluntates, secundum imitationem ipsius Domini dicentis: *Descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem* Ioan. 6.
eius qui me misit Patris. Et iterum præcepit Dominus: *Si* Mat. 5.
quis te angariauerit mille passus, vade cum illo alia duo.

XIII INTERROGATIO.

Si oportet omnibus vel quibuscunque obedire?

RESPONSIO. Horum quidem qui imperant differentia vel diuersitas non debet impedire obedientium propo-
Exod.18. situm: quia neque Moyses intemperans extitit cognato suo Iethro, cum vtilia moneret & iusta. Commonitionum sane non parua est diuersitas: aliæ namque contrariæ videntur esse mandatis Dei, aliæ vero interrumpere mandatum, vel contaminare illud videntur, aliæ vero ad explendum id atque ædificandum veniunt. Necessarium
1.Thess.5 ergo est, meminisse Apostolici præcepti dicentis: *Prophetias nolite spernere: omnia probate, quod bonum est retinete: ab*
2.Cor.10 *omni specie mala abstinete vos*. Et iterum: *Cogitationes purgantes, vel destruentes omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & captiuantes omnem intellectum, ad obediendum Christo*. Si quid ergo est, quod conueniat cum mandato Dei, & animæ expediat, & hoc nobis ab aliquo fuerit imperatum, velut voluntatem Dei prompte & libenter debe-
Eph.4. mus accipere, & explere quod dictum est. *Obtemperantes inuicem in caritate Christi*. Sin autem contrarium aliquid mandatis Dei, vel quod ea corrumpere videatur aut contaminare, facere iubemur ab aliquo, tempus est nos di-
Act.5. cere: *Obtemperare oportet Deo magis, quam hominibus*. Et rur-
Ioan.10. sum meminisse Domini dicentis de ouibus suis: *Alieni autem vocem non sequuntur, sed fugiunt ab eo: quoniam nesciunt alienorum vocem*. Sed & sancti Apostoli memores esse debemus, qui ad nostram cautelam ausus est, ne angelis qui-
Gal.1. dem parcere, dicens: *Etiamsi angelus de cælo euangelizauerit vobis, præterquam quod euangelizamus vobis anathema sit*. Ex quo edocemur, vt etiamsi valde nobis carus sit aliquis, etiamsi magnificus habeatur, & in admiratione sit positus, qui prohibet nos facere quod a Domino præceptum est; vel rursum imperat, quod Dominus prohibuit, execrabilis debet esse, qui eiusmodi est, omnibus qui diligunt Dominum.

IN-

XIIII INTERROGATIO.

Quali affectu debet seruire, qui seruit Deo? Et iste ipse affectus quid est?

RESPONSIO. Affectum bonum vel animum illum esse arbitror ego, cum desiderium vehemens & inexplebile atque immobile inest nobis placendi Deo. Impletur autem iste affectus per theoriam, idest, scientiam, per quam intueri & perspicere possumus magnificentiam gloriæ Dei, & per cogitationes pias & puras, & per memoriam bonorum, quæ nobis a Deo collata sunt; ex quorum recordatione venit animæ dilectio Domini Dei sui, vt eum diligat ex toto corde suo, & ex tota anima sua, & ex tota mente sua, secundum illum qui dicebat: *Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Psal. 41. Cum tali affectu ergo seruire oportet Domino, adimplentes illud quod ab Apostolo dictum est: *Quis nos separabit a caritate Christi? Tribulatio? an angustia? an periculum? an gladius? & reliqua?* Rom. 8.

XV INTERROGATIO.

Quid sentire de se debet is qui præest, in quibus præcipit, vel imperat?

RESPONSIO. Apud Deum quidem, sicut minister Christi & dispensator mysteriorum Dei; timens ne præter voluntatem Dei, vel præter quod in sacris scripturis euidenter præcipitur, vel dicat aliquid, vel imperet; & inueniatur tanquam falsus testis Dei, aut sacrilegus, vel introducens aliquid alienum a doctrina Domini, vel certe subrelinquens & præteriens aliquid eorum quæ Deo placita sunt. Ad fratres autem esse debet, tanquam si nutrix foueat paruulos suos: paratus autem, secundum voluntatem Domini, & secundum quod vnicuique expedit, communicare cum eis non solum Euangelium Dei, sed etiam animam suam; memor præcepti Dei ac Domini nostri dicen-
1. Cor. 4.

tis:

Ioan. 13. tis: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis vos inuicem, sicut*
Ioan. 15. *ego dilexi vos. Maiorem hac caritatem nemo habet, quam vt ponat animam suam pro amicis suis.*

XVI INTERROGATIO.

Peccantem quomodo corripiemus, vel emendabimus?

RESPONSIO. Sicut præceptum est a Domino, di-
Mat. 18. cente: *Si peccauerit in te frater tuus, vade argue eum inter te solum & ipsum. Si audierit te, lucratus es fratrem tuum. Si vero non te audierit, assume tecum alium vnum, vel duos: vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si etiam ipsos non audierit, dic Ecclesiæ: si autem nec Ecclesiam audierit, sit tibi sicut gentilis & publicanus.* Si forte increpatio hæc, quæ a pluribus fit, eueniat ei in salutem: & sicut dixit Apo-
2. Tim. 4 stolus: *Argue, increpa, consolare in omni patientia & doctrina.*
2. Thes. 3 Et rursum: *Si quis non obaudit verbo nostro per epistolam, hunc notate, vt non commisceamini cum eo.* sine dubio ad mensam.

XVII INTERROGATIO.

Si quis autem in paruis delictis affligere voluerit fratres, dicens; quia debetis pœnitere per singula: ne forte & ipse immisericors videatur, & dissoluere caritatem?

Mat. 5. RESPONSIO. Cum affirmauerit Dominus: *Quia iota vnum, vel apex vnus non transiet a lege, vsquequo omnia fiant.*
Mat. 12. Et rursum definierit: *Quia de omni sermone otioso, quemcumque locuti fuerint homines, reddent pro eo rationem in die iudicij:* ni-
Eccl. 19. hil oportet contemni tanquam paruum. *Qui enim spernit minima, paulatim defluit.* Sed & quomodo quis audebit breue dicere aut paruum delictum, cum Apostolus dicat, manifesteque definiat: *Quia per præuaricationem legis Deus*
Rom. 2.
1. Cor. 15 *exhonoratur?* Sed & *aculeus mortis peccatum esse dicitur.* Et non dixit, tale vel tale peccatum, sed omne peccatum. Magis ergo immisericors est, qui intermittit & negligit, quam ille qui arguit: sicut is qui in morsu serpentis permittit deli-

delitescere venenum, quam ille qui educit & attrahit. Sed & caritatem destruit ille, qui, secundum quod scriptum est; *parcens baculo, odit filium suum: qui autem diligit, diligenter corripit*. Prou. 12.

XVIII INTERROGATIO.

Quomodo quis debet pœnitere in vnoquoque delicto?

RESPONSIO. Affectum illum in se recipiens, quem gerebat ille, qui dicit: *Iniquitatem odio habui, & abominatus sum*. Sed & ea quæ scripta sunt in sexto psalmo, atque in alijs quamplurimis: vel ea, quæ Apostolus dixit ad eos, qui secundum Deum contristati sunt: *Quantam operatus est vobis*, inquit, *solicitudinem? sed excusationem, sed indignationem, sed timorem, sed æmulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos castos esse negotio*. Sed & ex his ipsis, in quibus delinquit, agens multa contraria, sicut & Zacchæus fecit. Psal. 118 2. Cor. 7 Luc. 19.

XIX INTERROGATIO.

Qui sunt fructus digni pœnitentiæ?

RESPONSIO. Opera quæ contraria sunt peccato, isti sunt fructus iustitiæ; quos debet afferre ille, qui vult, secundum quod scriptum est, in omni opere bono fructificare. Col. 1.

XX INTERROGATIO.

Qui se verbo dicit pœnitere, peccatum autem suum non emendat, quid est?

RESPONSIO. De isto scriptum est; *Si te rogauerit inimicus tuus magna voce, non acquiescas ei: septem enim nequitiæ sunt in anima eius*. Et alibi: *Sicut canis reuertens ad vomitum suum odibilis fit, ita homo, qui per malitiam suam reuertitur ad peccatum suum*. Prou. 26. Ibid.

IN-

XXI INTERROGATIO.

Qui vult confiteri peccata sua, si omnibus debet confiteri, siue quibuslibet, aut certis quibusque?

RESPONSIO. Clementia Dei erga eos qui deliquerunt, manifesta est; secundum quod scriptum est: *Quia non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur, & viuat*: Quia ergo & conuersionis modus aptus esse, & conuertentis se a peccato fructus dignus ostendi debet per pœnitentiam, secundum quod scriptum est: *Facite fructus dignos pænitentiæ:* ne forte secundum comminationem illam eueniat his, qui non pœnitent, quod scriptum est: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur*: necessarium videtur his, quibus dispensatio mysteriorum Dei commissa est, confitenda esse peccata. Sic enim & hi qui antiquitus pœnitebant, inueniuntur apud sanctos confessi esse peccata sua. Scriptum est enim in Euangelio, quia Ioanni Baptistæ confitebantur peccata sua; & in actibus Apostolorum, Apostolis a quibus baptizabantur.

Eze. 18. Luc. 3. Mat. 3. Mat. 3. Act. 3.

XXII INTERROGATIO.

Qui pænituerunt pro aliquo peccato, & rursum in hoc ipsum peccatum inciderunt, quid faciunt?

RESPONSIO. Qui semel delinquit, & iterum in idem peccatum incurrit, indicare de se videtur hoc primum, quod ab illo peccato priori non fuerit expurgatus: ex quo, velut à radice quadam pessima, eadem quæ antea pullularunt. Sicut enim quis ramos arborum excidens, si radicem relinquat, vbi radix permaneat fixa, virgulta denuo eiusdem seminis germinabunt: ita etiam peccatum. Quoniam non omnes qui delinquunt, ex ipsis peccatis initium sumunt; sed ex alijs interdum delicti occasio nascitur? Necessarium ergo ei est, qui vult omnino se purgare a peccato, primas ipsas causas culpæ succidere.

Ver-

Verbi gratia: si ex contentione, vel ex inuidia fuerit, non a se sumit exordium; sed radicem habet ex arrogantia & cupiditate gloriæ humanæ venientem. Dum enim gloriam quærit vnusquisque ab hominibus, aut contentionibus studet, aut recte agentibus inuidet: huic silicet, per quem videtur ipse minus in laude vel in admiratione haberi. Si quis ergo semel notatus fuerit inuidiæ vel contentionis vitio, & rursus in hoc ipsum inciderit, sciat se primam illam caussam, de qua superius diximus, ex qua inuidia vel contentio nascitur, in interioribus medullis habere reconditam. Oportet ergo eum & per contraria atque aduersa curari; id est, per humilitatis exercitium. Exercitia vero humilitatis sunt, si se vilioribus officijs subdat, & ministerijs indignioribus tradat. Ita namque arrogantiæ & humanæ gloriæ vitium curari poterit, vt consuetudine humilitatis affectus, vltra iam non incidat in arrogantiæ & vanæ gloriæ delictum. Sed & in singulis huiuscemodi vitijs cura similis adhibeatur.

XXIII INTERROGATIO.

Quali affectu, vel quali sensu oportet increpare eum qui increpat?

RESPONSIO. Ad Deum quidem tali mente esse debet, qualem indicat beatus Dauid, dicens: *Vidi non seruantes pactum, & tabescebam; quoniam eloquia tua non custodierunt.* Ad eos autem quos increpat, hunc debet affectum seruare, quem pater & medicus erga ægrotantem filium seruat: & tunc maxime, cum qualitas curæ tristior videtur & grauior. Psal. 118

XXIIII INTERROGATIO.

Quali affectu debet quis suscipere correptionem?

RESPONSIO. Sicut æger filius patris & medici de vita sua soliciti: qui etiamsi aliquid asperum offerat vel

Dd ama-

amorum ad curandum filium, sicut neque filius, quod nec pater in aliquo negligere potest de salute Filii, nec medicus falli.

XXV. INTERROGATIO.

Qui irritatus aduersus eum qui se increpat, qualis est?

RESPONSIO. Neque periculum peccati agnouit iste, maxime ad Deum; neque lucrum pœnitentiæ: nec credidit illi, qui dixit: *Quia qui diligit, diligenter corripit.* Sed & seipsum alienum facit ab illa vtilitate dicentis: *Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me.* Sed & ad læsionem cæterorum iste talis permanet inter fratres: resoluit enim & impedit animos eorum, qui possunt proficere.

Eccl. 10.
Psal. 140.

XXVI. INTERROGATIO.

Quale iudicium esse debet de his, qui peccantes defendunt?

RESPONSIO. Vt mihi videtur, grauius ab illo quod dixit Dominus: *Quia expedit illi, vt suspendatur mola asinaria ad collum eius, & præcipitetur in mare, quam vt scandalizet vnum ex minimis istis.* Non enim iam correptionem ad emendationem, sed defensionem ad confirmandum peccatum suum suscipit, qui delinquit, sed & alios ad simile prouocat malum. Ita vt conueniat ei, qui peccantes defendit, illud quod dictum est: *Quia si non ostenderitis fructus dignos pœnitentiæ, excidemini, & in ignem mittemini.* Vel rursum quod a Domino dictum est: *Quia si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proijce abs te. Expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum tuorum, & non omne corpus tuum mittatur in gehennam.*

Mat. 18.
Luc. 3.
Mat. 18.

XXVII. INTERROGATIO.

Pœnitentem ex corde quomodo oportet suscipi?

RESPONSIO. Sicut Dominus ostendit, cum dicit:

Quia

Quia conuocauit amicos & vicinos, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quam perdideram.

XXVIII INTERROGATIO.

Erga eum qui pro peccato non pœnitet, qualiter esse debemus?

RESPONSIO. Sicut Dominus præcipit, dicens: *Sit tibi sicut gentilis & publicanus*. Et sicut Apostolus docuit, dicens: *Subtrahite vos ab omni fratre inquiete ambulante, & non secundum traditionem, quam tradidimus vobis*.

XXIX INTERROGATIO.

Si debet habere aliquid proprium, qui inter fratres est?

RESPONSIO. Huic contrarium est illud testimonium, quod in actibus Apostolorum de illis, qui credebant primitus, scriptum est. Ibi enim ita dicitur: *Quia nemo quidquam ex bonis suis proprium dicebat esse: sed erant illis omnia communia*. Si quis vero proprium sibi esse dicit aliquid, sine dubio alienum se facit ab electis Dei, & a caritate Domini; qui docuit verbo, & opere compleuit, & animam suam posuit pro amicis suis. Si ergo ipse animam suam pro amicis dedit, quomodo nos etiam ea quæ extra animam sunt, propria vindicamus? *Act. 4.* *Ioan. 15.*

XXX INTERROGATIO.

Si quis dicat: Quia neque accipio a fratribus, neque do; sed contentus sum meis proprijs; quid de hoc obseruare debemus?

RESPONSIO. Si non acquiescat doctrinæ Domini, dicentis: *Diligite inuicem, sicut & ego dilexi vos;* acquiescat Apostolo dicenti: *Auferte malum ex vobis ipsis*: ne forte accidat, vt modicum fermentum totam massam corrumpat. *Ioan. 15.* *1. Cor. 5.*

XXXI INTERROGATIO.

Si debet quis a carnalibus propinquis accipere aliquid?

RESPONSIO. Propinquis quidem reddere quæ sua

sunt, his qui ad seruitium Dei accedunt, necessarium est; & nihil subtrahere, vt non crimen sacrilegij incurrant. Veruntamen hæc prærogari in conspectu eorum ad quos visa sunt pertinere, non expedit: ne & illis ipsis occasionem præstet elationis ac superbiæ; & alijs fratribus eiusdem propositi pauperioribus tristitiam generet. Ita vt accidat illud, in quo Corinthij increpantur ab Apostolo, dicente: *Quia confunditis non habentes*. Et ideo his qui per loca singula ecclesijs præsunt, si sunt fideles & prudentes dispensatores, ipsis offerri debent, secundum imitationem eorum, qui in actibus Apostolorum id fecisse perscribuntur, de quibus dicitur: *Quia afferentes pretia prædiorum suorum ponebant ante pedes Apostolorum*. Certe quoniam non est omnium huiuscemodi dispensationes explere fideliter, illis offerri conuenit, qui apud omnes in hoc officio probati habentur. Veruntamen etiam de his probabit ille qui præest, per quem debeant dispensari.

1.Cor.11

Act.3.

XXXII INTERROGATIO.

Quomodo videre debemus eos, qui nobis vel familiares, vel consanguinei fuerunt & proximi?

Responsio. Sicut Dominus ostendit, tunc cum ei nunciauerunt: *Quia mater tua & fratres tui foris stant, volentes te videre*: ad quos cum increpatione respondit, dicens: *Quæ est mater mea? & qui sunt fratres mei? Qui enim fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, iste meus frater, & soror, & mater est*.

Luc.8.

XXXIII INTERROGATIO.

Quod si deprecantur nos, volentes vt eamus cum ipsis ad domos eorum, si oporteat nos acquiescere?

Responsio. Si quidem pro ædificatione fidei aliquis ire potest, si probauerit ille qui præest, mittatur. Si vero propter humanam aliquam gratiam, audiat Do-

mi-

minum dicentem ad illum, qui ei dixit: *Magister, permitte mihi primum ire, & renunciare his qui in domo sunt. Quia nemo mittens manuum suam in aratrum, & retro respiciens, aptus est regno cælorum.* Quod si pro renunciando hoc dictum est volenti ire vt renunciaret, quid dicemus de cæteris? Luc. 9.

XXXIIII INTERROGATIO.

Vnde ergo vagatur mens nostra, & cogitationes diuersæ ascendunt in corde nostro? & quomodo possumus hoc emendare?

RESPONSIO. Vagatur quidem mens interdum etiam otio, cum non occupatur in necessaria solicitudine; sed in remissione posita & securitate, non credit præsentem esse Deum, scrutantem corda & renes. Si enim hoc crederet, faceret quod superius dictum est: *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper; quia a dextris est mihi, ne commouear.* Qui enim hoc agit, vel horum similia, neque vagabitur vnquam, neque habebit otium vanis cogitationibus indulgere; vel aliquid cogitare, quod non ad ædificationem fidei pertineat, & ad aliquam animæ vtilitatem spectet. Quanto magis nihil audebit, quod aduersum sit Deo, & non ei placeat, cogitare? Psal. 7. Psal. 15.

XXXV INTERROGATIO.

Vnde & nocturnæ phantasiæ inhonestæ & turpes accidunt nobis?

RESPONSIO. Veniunt quidem hæc maxime ex diurnis animæ motibus & actibus, indignis & incongruis. Si enim vacet in iudicijs Dei, & expurgetur anima per meditationem legis diuinæ, & studium verbi Dei; ibique indesinentem curam gerat, semper requirens & scrutans, quid sit quod placeat Deo, talia etiam habebit somnia.

XXXVI INTERROGATIO.

Quali affectu debemus infirmis fratribus ministrare?

RESPONSIO. Sicut ipsi Domino offerentes obsequium,

Matt. 25. quium, qui dixit: *Quia cum fecistis vni ex minimis istis fratribus meis, mihi fecistis*. Expedit autem ad conseruandum huiuscemodi affectum in obsequijs, vt & hi qui obsequia a nobis suscipiunt, tales sint, quibus merito deferri obsequium debeat. Et ideo oportet eos qui præsunt, curam gerere, ne hi quibus ministratur tales sint, qui carni indulgeant & ventri: sed potius in amore Dei & Christi eius probabiles inueniantur, & per patientiam suam ac vitæ meritum fratrum mereantur obsequia: vt habeantur ad gloriam Christi, & opprobrium diaboli; sicut fuit & sanctus Iob.

XXXVII INTERROGATIO.

Cum quali humilitate debet quis suscipere a fratribus obsequium?

RESPONSIO. Sicut seruus a domino, & sicut ostendit Petrus Apostolus, cum ei Dominus ministraret. In
Ioan. 13. quo simul etiam periculum eorum, qui nolunt recipere obsequia fratrum, docemur.

XXXVIII INTERROGATIO.

Qualem debemus habere caritatem ad inuicem?

RESPONSIO. Qualem Dominus ostendit & docuit,
Ioan. 5. dicens: *Diligite inuicem, sicut & ego dilexi vos. Maiorem autem caritatem nemo habet, quam vt quis animam suam ponat pro amicis suis*. Si autem & animam poni oportet; quanto magis in alijs votum & studium debet ostendi? Sine dubio non secundum humanas voluntates, sed secundum illum prospectum, in quo est commune omnium propositum placendi Deo.

XXXIX INTERROGATIO.

Quomodo poterit quis implere caritatem circa proximum suum?

RESPONSIO. Primo quidem metuens iudicium præ-
Ioan. 3. uaricantis mandatum Domini; quia ipse dixit: *Qui non*

cre-

credidit in filium, non habebit vitam: sed ira Dei manet super eum. Tum deinde velut cupiens ad æternam vitam peruenire: quia mandatum eius vita æterna est. *Primum autem & magnum mandatum est: diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota anima tua. Secundum vero simile illi: diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Et si quis desiderat similis effici Domino dicenti: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut & ego dilexi vos.* Sed & ex communi sensu sentire hoc possumus: quia si beneficium consequamur a fratre, in eo quod diligimur a fratre, debitores ei efficimur, vt eum merito diligamus; quod etiam inter gentiles obseruari solet, sicut Dominus in Euangelio dicit: *Si diligitis eos, qui vos diligunt, quæ vobis est gratia? quia & peccatores & gentiles diligentes se diligunt.* Si autem in aliquo vel lædit nos, vel aduersatur quis, hunc non solum propter mandatum, sed & propter hoc ipsum, quia plus nobis præstat in quo lædit, diligere debemus. Siquidem credimus Domino dicenti: *Beati estis cum exprobrabunt vos & persequentur, & dicent omne malum aduersum vos, mentientes propter me: Gaudete & exultate, quoniam merces vestra multa est in cælis.*

Mat. 22.

Ioan. 13.

Luc. 6.

Mat. 5.

XL INTERROGATIO.

Vsque ad quæ verba otiosus sermo iudicabitur?

RESPONSIO. Generaliter omnis sermo, qui non proficit ad aliquam gratiam fidei Christi, otiosus est: & tantum est periculum huiuscemodi sermonis, vt etiamsi bonum esse videatur quod dicitur, & ad ædificationem fidei tamen non pertineat; non in sermonis bonitate ille, qui locutus est, periculum effugiat: sed in eo, quod non proficit ad ædificationem sermo prolatus, contristat Spiritum sanctum Dei. Hoc enim manifeste demonstrat Apostolus, dicens: *Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus.* Et super hæc adiecit: *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo*

Eph. 4.

in quo signati estis, in die redemptionis. Quo vtique grauius malum nullum esse poterit.

XLI INTERROGATIO.

Quis est maledicus, idest, Λοίδορος?

RESPONSIO. Omnis sermo, qui ob hoc profertur, vt infamet aliquem, vel deroget, vel male commendet, maledicus est; etiamsi videatur non esse iniuriosus. Et hoc manifestum est ex sententia Euangelij, cum dicit de Iudæis:
Ioan. 9. *Quia maledixerunt eum, dicentes: Tu sis discipulus eius.*

XLII INTERROGATIO.

Quid est detractio, vel derogatio?

RESPONSIO. Duas opinor esse caussas, in quibus licet alicui dicere & retractare aliena mala. Si quando consilium habere necesse est cum cæteris, qui in hocipsum videntur assumi, quomodo corrigatur is qui peccauit, vel mali aliquid egit. Et rursum, si quando necesse est præueniri aliquem & commoneri, ne forte incurrat in consortium alicuius mali, dum eum putat esse bonum. Quia
2. Thes. 3. Apostolus dicit: *Nolite commisceri cum huiusmodi.* Item in
Pro. 22. Salomone: *Noli manere cum homine iracundo; ne forte vias eius discas, & sumas laqueum animæ tuæ.* Quod & ipsum Apostolum fecisse inuenimus, per hoc quod scribit ad Timotheum,
2. Tim. 4. dicens: *Alexander ærarius multa mala mihi ostendit; quem tu quoque deuita. Valde enim restitit nostris sermonibus.* Præter huiuscemodi autem necessitates, quicunque dicit aliquid aduersus alium, vt vel deroget ei, vel obtrectet, istud est detrahere: etiamsi vera esse videantur quæ dicit.

XLIII INTERROGATIO.

Qui detrahit fratri, aut audit detrahentem, & patitur, quid dignus est?

Psal. 100 RESPONSIO. Excommunicari debet. *Detrahentem,*

in-

inquit, *occulte aduersus proximum suum; hunc prosequebar*: Et alibi dictum est: *Noli libenter audire detrahentem: ne forte eradiceris.* Prou.20.

XLIIII INTERROGATIO.

Quod si de eo qui praeest quis detraxerit, quomodo eum obseruabimus?

RESPONSIO. Et in hoc manifestum est iudicium iracundiæ Dei, quæ facta est super Mariam, cum detraxit de Moyse, & peccatum eius nec ipso quidem Moyse orante inultum esse Deus permisit. Num.12.

XLV INTERROGATIO.

Si *quis acerbiori sermone, vel insolentiori voce respondeat; & admonitus dicat; quia nihil mali habeat in corde; si oportet credi?*

RESPONSIO. Non omnes animæ passiones manifestæ sunt omnibus, nec ipsis quidem qui patiuntur eas. Sicut enim sapientioribus medicis signa quædam dantur absconsa & occulta ex corporum motibus, quæ ipsos qui patiuntur effugiunt & latent; ita etiam in anima sunt quædam vitia, etiamsi non sentit ille qui peccat. Sed credere oportet Domino, dicenti: *Quia malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala*. Et ideo non potest fieri, vt malus de corde malo bonum proferat sermonem; nec bonus de bono corde malum proferat verbum. Sed interdum quidem potest esse mali cordis bonitas simulata; bonum autem cor, malum non potest simulare. Dicit enim Apostolus: *Quia prouidemus bona, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus*. Mat.12. Rom.12.

XLVI INTERROGATIO.

Quomodo possit aliquis non irasci?

RESPONSIO. Si Deum omnia credat inspicere, & Dominum præsentem semper intueatur: quoniam quidem neque is qui iudici suo subiectus est, ausus est in oculis iu-

dicis sui aliquid suæ indignationis ostendere: id est, cum non ipse sibi alios putat esse subiectos, sed se præparat ad alterius obedientiam: hoc est enim omnes ducere superiores sibi. Si enim non ad suos vsus, vel ad suam vtilitatem obedire sibi quærit eos, qui obediunt; scire debet, quoniam sermo Domini vnumquemque docet alijs obsequi, vel ministrare. Ob quod, etiamsi videt aliquem mandatum Domini præterire, non ita erga eum moueatur, sed miseratione & compassione, secundum eum qui dicit: *Quis infirmatur, & ego non infirmor.*

2.Cor. 11

XLVII. INTERROGATIO.

Quis est mansuetus?

RESPONSIO. Qui non transfertur iudicijs suis, quibus statuit vel studet Deo placere.

XLVIII. INTERROGATIO.

Quomodo quis non vincatur in voluptate, & libidine ciborum?

RESPONSIO. Si statuat expetendum esse, non id quod delectat, sed id quod expedit; & quod vsui, non voluptati, sufficiat.

XLIX INTERROGATIO.

Quomodo excidemus vitium mali desiderij?

RESPONSIO. Desiderio meliore: si magis ignimur & accendimur ad amorem Dei, secundum illum qui dicit: *Eloquium Domini ignitum eum.* Et: *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa: desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum nimis multum, & dulciora super mel & fauum.* Semper enim desiderium meliorum, si in opere sit & in re, & possideat totos animos nostros, atque eorum quæ desideramus perfrui contendamus, contemnere nos facit & despicere inferiora; sicut docuerunt nos omnes sancti: quanto magis ea quæ mala sunt & turpia?

Psal. 104. Psal. 18.

IN-

L INTERROGATIO.

Quæ est tristitia secundum Deum, & quæ est secundum seculum?

RESPONSIO. Secundum Deum est tristitia, cum pro mandati negligentia vel præuaricatione tristamur, secundum quod scriptum est: *Tristitia tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.* Seculi autem tristitia est, cum ob aliquid de rebus humanis, vel quæ ad seculum pertinent, contristamur. 2. Cor. 7. Psal. 118.

LI INTERROGATIO.

Quæ sunt in Domino gaudia; vel quid facientes gaudere debemus?

RESPONSIO. Si qua secundum mandatum Domini gerimus, vel in gloria Dei agimus, hoc est in Domino gaudium: vel cum pro nomine Domini aliquid patimur & gaudemus; vel alijs recte agentibus congratulamur.

LII INTERROGATIO.

Quomodo lugere debemus, vt beatitudinem consolationis consequi mereamur?

RESPONSIO. Cum illa interrogatione, in qua exposuimus, quæ est secundum Deum tristitia, etiam ista interrogatio continetur: idest, si pro peccatis lugemus, vel si eos deflemus, qui per præuaricationem legis Deum inhonorant: vel propter eos, qui periclitantur in peccato. *Quia anima quæ peccauerit, ipsa morietur*: secundum illum qui dixit: *Et lugeam multos ex his qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam.* Eze. 18. 2. Cor. 12

LIII INTERROGATIO.

Si ex toto ridere non licet?

RESPONSIO. Cum Dominus eos qui nunc rident condemnet, manifestum est, quia nunquam tempus est risus fideli animæ: & maxime cum plurimi sint, qui per præuaricationem legis Deum non honorent, & in peccatis Luc. 6.

ſuis moriantur: pro quibus triſtari indeſinenter conuenit & lugere.

LIIII INTERROGATIO.

Quæ eſt ſolicitudo ſecularis?

RESPONSIO. Omnis ſolicitudo animi, etiamſi nihil habere videatur illicitum, tamen ſi non ad religionem pertineat & ad virtutem, ſecularis eſt.

LV INTERROGATIO.

Vnde accidit nobis importune dormitare? & quomodo hoc poſſumus abÿcere?

RESPONSIO. Euenit quidem importune dormitare, cum languidior eſt anima erga Deum, & memoriam Dei; & cum iudiciorum eius eam inceſſit obliuio. Abijcere autem id poſſumus, cum dignam de eo aſſumpſerimus cogitationem, & ad voluntatem eius extendimus deſideria noſtra; ſecundum illum qui dixit: *Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis: vſque quo inueniam locum Domino, & tabernaculum Deo Iacob.*

Pſal. 131

LVI INTERROGATIO.

Quomodo quis ad gloriam Dei facit omnia?

RESPONSIO. Cum omnia propter Deum, vel ex mandato Dei facimus, & in nullo ſectamur hominum laudes, & in omnibus meminimus Domini dicentis: *Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.*

Mat. 5.

LVII INTERROGATIO.

Quomodo manducat quis & bibit in gloriam Dei?

RESPONSIO. Si in memoria ſemper habeat eum, a quo paſcitur, Deum: & ſi non ſolum anima, verum etiam corpore per ſingula conteſtetur, ſe ei gratias agere, & non ſecurum

man-

manducare; sed quasi operarium Dei ab ipso refici, ad hoc, vt ad laborem, vel expletionem sufficiat mandatorum.

LVIII INTERROGATIO.

Quomodo faciat dextera, quæ non cognoscat sinistra?

RESPONSIO. Cum intenta mente, & fixo desiderio placendi Deo, agimus opera Dei, & omni solicitudine constringimur, ne decidamus a via recta, & ab opere legitimo; tunc nullius prorsus extrinsecus, neque membri nostri alicuius percipimus cogitationem, nisi solius Dei, & eius operis quod explemus. Tanquam si artifex faciens vas aliquod, indesinenter & eius meminit, qui opus iniunxit; & vas quod versat in manibus, si recte & fabre veniat, intuetur.

LIX INTERROGATIO.

Quomodo apparebit is, qui hominibus vult placere?

RESPONSIO. Cum præsentibus quidem ijs, qui laudare possunt, agit aliquid operis boni: nullo autem tali præsente, vel etiam ijs qui vituperare possunt, adstantibus, segnis & pigrior est in opere. Si enim Domino placere vellet, semper vtique & in omni loco idem esset, atque eadem gereret: adimplens illud quod dictum est: *Per arma iustitiæ, a dextris & a sinistris, per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam; vt seductores, & veraces.* 2.Cor.6.

LX INTERROGATIO.

Quomodo quis effugiet vitium hominibus placendi, vel captandi laudem ab hominibus?

RESPONSIO. Si certus sit de præsentia Dei, & fixam habeat solicitudinem Deo placendi; & multo desiderio teneatur earum beatitudinum, quæ a Domino repromissæ sunt. Non enim oportet sub præsentia Dei placere conseruis, ad iniuriam Domini, & ad sui perniciem; non Domino sed conseruorum nutibus intuentem.

LXI INTERROGATIO.

Quomodo intelligitur superbus? vel quomodo curatur?

RESPONSIO. Intelligitur quidem ex eo, quoniam ea quæ eminentiora sunt quærit. Curatur autem, si credat
Iac. 4. sententiæ eius, qui dixit: *Deus superbis resistit*. Illud sane sciendum est, quod quomodo quis timeat damnationem superbiæ, impossibile est curari hoc vitium, nisi abstrahat se, & secedat ab omnibus occasionibus elationis: sicut impossibile est extingui linguæ alicuius vel gentis loquelam, vel artificium aliquod, nisi quis omni genere se penitus abstrahat, non solum ab agendo, vel loquendo, vel mouendo; sed etiam audiendo eos, qui loquuntur; vel videndo eos, qui agunt id, quod obliuisci cupit. Et hoc obseruandum est de omnibus vitijs.

LXII INTERROGATIO.

Quid est humilitas? & quomodo eandem implere possumus?

RESPONSIO. Humilitas quidem est hæc, vt omnes
Phil. 2. homines æstimemus superiores nobis, secundum definitionem Apostoli. Implere autem id possumus, si memores
Mat. 11. fuerimus Domini dicentis: *Discite a me, quia mansuetus sum, & humilis corde*; quod in multis sæpe & ostendit & docuit. Et
Luc. 18. credere debemus promittenti: *Quia qui se humiliauerit, exaltabitur*. Deinde, vt indesinenter & absque vlla cessatione in omnibus actibus, & in omni negotio humiliores ceteris inueniri studeamus, & in hoc exercitium nostrum ponamus. Vix enim sic poterimus pristinæ a nobis arrogantiæ abolere memoriam, & affectum humilitatis assumere, sicut etiam in artificijs fieri solet. Idemque modus erit etiam in ceteris virtutibus obtinendis, quæ ex mandato Domini nostri Iesu Christi veniunt.

IN-

LXIII INTERROGATIO.

Si oportet honorem quærere?

RESPONSIO. Reddere quidem, cui honorem, honorem edocti sumus; requirere autem honorem prohibiti, Domino dicente: *Quomodo potestis credere, gloriam quærentes ab inuicem: & gloriam quæ est ab uno Deo, non quæritis?* Itaque requirere ab hominibus gloriam vel honorem, indicium est infidelitatis, & alienos non esse a pietate Dei: maxime cum & Apostolus dicat. *Si adhuc hominibus placere vellem, Christi seruus non essem.* Si ergo hi, qui ab hominibus gloriam vel honorem sibi oblatum suscipiunt, ita condemnantur: hi qui nec oblatum quidem requirunt, quali iudicio digni sunt?

Rom. 13.
Ioan. 5.
Gal. 1.

LXIIII INTERROGATIO.

Quomodo inuicem obaudire debemus?

RESPONSIO. Sicut serui dominis, secundum quod præcipit Dominus: *Quia qui vult in vobis esse magnus, fiat omnium nouissimus, & omnium seruus.* Quibus addidit, vt magis nos inclinet ad humilitatem: *Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare.* Sed & illud quod ab Apostolo dictum est: *Per caritatem Spiritus seruite inuicem.*

Mat. 20.
Gal. 5.

LXV INTERROGATIO.

Usque ad quem modum obaudire oportet eum, qui placendi Deo implere regulam cupit?

RESPONSIO. Apostolus ostendit, proponens nobis obedientiam Domini: *Qui factus est*, inquit, *obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Et prædixit: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu.*

Phil. 2.

LXVI INTERROGATIO.

Qui piger est erga mandatum, quomodo potest industrius & vigilans effici?

RESPONSIO. Si certus sit, præsentiam Domini Dei

vbi-

vbique esse, & omnia intueri: & comminationem illam,
Prou. 20. quæ aduersus pigrum prolata est, ante oculos habeat: &
spem multæ retributionis Dei, qui repromisit per Paulum
1. Cor. 3 Apostolum dicens: *Quia vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem*: & si qua similia in scripturis sanctis inueniuntur, quæ de labore patientiæ & operum solicitudine ad Dei gloriam referuntur.

LXVII INTERROGATIO.

Si quis non contentus est, quotidie sibi aliquid iniungi de his, quæ pro mandato Dei incidunt; sed artificium vult discere; quali vitio ægrotat? aut si oportet ei acquiescere?

RESPONSIO. Iste talis & præsumptor est, & sibi placens, & infidelis, qui non timet sententiam Domini dicen-
Luc. 12. tis. *Estote parati, quia hora qua non putatis, filius hominis veniet.* Si enim quotidie expectat quis Dominum, solicitus est & trepidus, quomodo præsentem diem non transeat otiosus, & nihil amplius quærit. Si autem imperatur ei artificium discere, obedientiæ suæ habeat lucrum, & in hoc placeat Deo & non in eo quod sibi placet, assumat iudicium.

LXVIII INTERROGATIO.

Si quis industrius sit & promptus ad implenda mandata; agat autem, non quod ei iniungitur, sed quod ipse vult; quam mercedem habebit?

RESPONSIO. Merces eius illa ipsa est, quod sibi placet. Cum autem Apostolus dicat: *Vnusquisque vestrum pro-*
Rom. 15. *ximo suo placeat in bono ad ædificationem*. Et vt amplius inclinaret & constringeret audientes, addidit dicens: *Quia ipse Christus non sibi placuit*: scire debet vnusquisque periculum suum esse in eo, quod vult sibi placere: simul enim inobediens inuenitur.

LXIX INTERROGATIO.

Si licet alicui excusare opus quod ei iniungitur, & aliud quærere?

Responsio. Cum definitum sit, mensuram obedientiæ vsque ad mortem esse, qui deuitat hoc quod ei iniungitur, & aliud quærit, primo omnium inobedientiæ reus est, & manifeste ostenditur, quia nondum negauit semetipsum. Deinde multorum malorum caussa efficitur tam sibi, quam etiam ceteris: quia aditum contradictionis pluribus aperit, & se ipsum ad contradicendum insuescit: & cum non possint singuli discernere quod melius est & eligere, potest fieri, si talis est licentia, vt aliquid quod deterius est eligat. Tum deinde etiam suspicionem dabit fratribus, quod passione aliqua, vel ad opus illud quod eligit, astringatur; vel certe erga eos, cum quibus necesse est operari. Itaque omni modo non obedire, multorum malorum caussa est & radix. Si autem ratio est aliqua, qua sibi recte excusare videatur opus illud quod excusat, exponat hanc ipsam caussam huic qui præest, & relinquat eius iudicio; vt ipse probet, si excusatione dignum est quod allegat.

LXX INTERROGATIO.

Si iniunctum fuerit aliquid fratri, & contradixerit; postea autem sua sponte obedierit, quid est?

Responsio. In eo quod contradixit, quasi non obtemperans iudicandus est, & velut ceteros ad simile concitans malum. In quo sciat se illi sententiæ obnoxium, quæ dixit: *Contradictiones suscitat omnis malus: Dominus autem angelum immisericordem immittet ei.* Pro. 17. Cum antem certus sit, quia non homini obtemperat, sed Domino dicenti: *Quia qui audit vos, me audit: & qui spernit vos, me spernit:* Luc. 10. si compunctus est recordatione mandati, prius satisfaciat; & ita, si permittitur, quod iniunctum est impleat.

LXXI INTERROGATIO.

Si autem obediens quis murmurat?

Phil. 2. RESPONSIO. Apostolo dicente: *Omnia facite sine murmurationibus & hæsitationibus*; alienus sit a fratrum vnitate qui murmurat, & opus eius abijciatur. Manifestum enim est, iste qui talis est, quia infidelitate ægrotat, & certam futuræ spei fiduciam non gerit.

LXXII INTERROGATIO.

Si frater fratrem contristauerit, quomodo debet emendari?

RESPONSIO. Si quidem contristauerit, sicut Apostolus dicit:
2. Cor. 7. *Contristati enim estis, vt in nullo detrimentum pateremini ex nobis*; non ille qui contristauit emendari debet, sed ille qui contristatus est; & indicia eius tristitiæ, quæ secundum Deum est, debet ostendere. Si vero indifferenter contristauit, id est, non secundum Deum, memor sit is, qui contristauit, Apostoli dicentis:
Rom. 14. *Si autem propter escam frater tuus contristatur, iam non secundum caritatem ambulas*. Et cum cognouerit tale delictum esse suum, impleat illud quod a Domino dictum est:
Mat. 5. *Si offeras munus tuum ad altare, & recordatus fueris ibi, quia frater tuus habet aliquid aduersus te; relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo; & tunc veniens offeres munus tuum*.

LXXIII INTERROGATIO.

Quid si non acquiescat vt satisfaciat, quid agendum est?

RESPONSIO. Implere debemus in eo illud, quod a Domino dictum est de eo qui peccauit, & non egit pœnitentiam, cum dixit:
Mat. 18. *Si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut gentilis & publicanus*.

IN-

LXXIV INTERROGATIO.

Quid si satisfaciente eo qui contristauit, noluerit reconciliari is qui contristatus est?

RESPONSIO. Manifesta est de hoc Domini sententia, quæ refertur in illa parabola de seruo, qui rogatus est a conseruo suo, & noluit patienter agere: *Et videntes*, inquit, *conserui renunciauerunt Domino suo*. Iratus autem Dominus reuocauit omnem gratiam quam concesserat debiti, & tradidit eum tortoribus, vsquequo redderet omne debitum. *Mat.* 18.

LXXV INTERROGATIO.

Quomodo quis debet habere eum, qui ad orationem suscitat fratres?

RESPONSIO. Si quis cognoscit damnum, quod de somno patitur, cum neque suiipsius sensum habet; & intelligit quantum sit lucrum vigiliarum, & præcipue cum vigilatur ad glorificandum Deum in orationibus; ita debet habere eum, qui ad hoc se inuitat, & suscitat dormientem, tanquam eum, per quem diuina lucra & cælestia dona consequitur; siue is ad orationem, siue ad aliud quodcunque mandatum Dei inuitat & prouocat.

LXXVI INTERROGATIO.

Quod si contristatur ille qui excitatur, aut etiam si irascitur, quid dignus est?

RESPONSIO. Interim excommunicari debet, & non manducare; si forte compunctus agnoscat, quantis & qualibus bonis semetipsum insipienter defraudet, & ita conuersus recipiat gratiam; eius in se affectum sumens, qui dixit: *Memor fui Dei, & delectatus sum*. Quod si permanserit in stultitia, non intelligens gratiam, abscidatur tanquam putrefactum membrum a corpore. Scriptum est enim: *Quia expedit vt pereat vnum membrorum tuorum, & non omne corpus tuum mittatur in gehennam*. *Psal.* 76. *Mat.* 5.

LXXVII INTERROGATIO.

Quid est, Nolite iudicare, vt non iudicemini: nolite condemnare, vt non condemnemini?

Mat. 7. RESPONSIO. Cum Dominus aliquando dicat: *Noli-*
Ioan. 5. *te iudicare, vt non iudicemini:* aliquando vero: *Iustum iudicium*
iudicate: non vtique omni modo prohibet iudicandi facul-
tatem; sed differentiam iudicij nosse nos docet, vt sciamus
in quibus oporteat nos iudicare, & in quibus non. De hoc
autem manifeste nobis Apostolus tradidit, dicens de his
Rom. 14. caussis, quæ in vniuscuiusque arbitrio esse debent: *Tu au-*
tem quare iudicas fratrem tuum? Et iterum: *Non ergo inuicem*
iudicemus. In his vero actibus, qui aperte Deo non placent,
notat eos qui non iudicant, & ipse suam sententiam
1. Cor. 15 prodit per hæc quæ dicit: *Ego quidem sicut absens corpore,*
præsens autem spiritu, iam iudicaui tanquam præsens eum, qui hæc
operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis
& meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu Christi; tradere hu-
iuscemodi hominem sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus
fiat in die Domini nostri Iesu Christi. Si quid itaque in nostra
potestate vel arbitrio positum & incertum est, non opor-
tet de his iudicare fratrem, secundum hoc quod Apo-
1. Cor. 4. stolus dicit, tanquam de his quæ ignorantur: *Itaque nolite*
ante tempus quid iudicare, vsquequo veniat Dominus, qui illustrabit
occulta tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Dei autem
iudicia vindicare omnimodo necessarium est; ne forte &
nos simili ira absorbeamur, si quid sciamus erga peccantes,
& sileamus. Nisi forte quis eadem faciens, fiduciam non
habeat arguendi, neque auctoritatem iudicandi fratrem,
Mat. 7. Domino dicente: *Eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc vi-*
debis eijcere festucam de oculo fratris tui.

LXXVIII INTERROGATIO.

Quomodo intelligitur quis, si zelo Dei moueatur aduersus peccantem fratrem, aut a propria iracundia?

RESPONSIO. Si ad omne peccatum fratris patitur illud, quod scriptum est: *Consumpsit me zelus domus tuæ, quoniam obliti sunt verborum tuorum inimici mei*. Manifestus est enim & in hoc Dei zelus. Veruntamen etiam in his oportet prudenter omnia dispensari. Si ergo hunc affectum etiam antea non habuit in animo suo, motus suos sciat magis ex passione, quam ex Deo descendere; & in nullo posse officium pietatis implere. Psal. 68.

LXXIX INTERROGATIO.

Dicunt quidam, quia impossibile est non irasci hominem.

RESPONSIO. Sicut nec possibile est militi in conspectu sui regis irasci. Sed nec sic quidem habebit rationem hoc quod dicitur. Humanus enim vultus eiusdem formæ hominis ad hominem propter vnitatem naturæ, vbi cum sola sit dignitatis eminentia, tamen prohibet passionem; quanto magis Deus, quem certi sumus etiam cordi nostro præsentem, & omnes motus nostros inspicere? Cuius manifestum est quanta sit eminentia, etiam hoc ipso, quod scrutatur corda & renes, & videt motus animæ.

LXXX INTERROGATIO.

Si oportet ire quocunque, non commonito eo qui præest?

RESPONSIO. Cum Dominus dicat: *Non enim veni vt a me faciam quidquam, sed ab illo, qui me misit:* quanto magis vnusquisque nostrum sibi permittere nihil debet? Qui enim sua auctoritate aliquid agit, manifestissimæ superbiæ morbo detinetur, & subiectus est illi sententiæ, quæ dicit: *Quod in hominibus superbum est, abominatio est in conspectu Dei*. Sed in omnibus sua sponte vel auctoritate aliquid agere, culpabile est. Ioan. 5. Luc. 16.

IN-

LXXXI INTERROGATIO.

Si omnino volenti literas discere, vel lectioni vacare, indulgendum est?

Gal. 5. RESPONSIO. Apostolo dicente: *Vt non quæ vultis, ea faciatis:* in omni negotio sua voluntate permittere vnumquemque agere, perniciosum est: sed oportet illud suscipere, quod ab his qui præsunt iniungitur, etiamsi contra voluntatem sit eius, cui iniungitur; secundum Domini
Luc. 22. exemplum, dicentis: *Pater, non mea voluntas, sed tua fiat.*

LXXXII INTERROGATIO.

Si licet vnicuique vitare opus, quod grauius videtur?

RESPONSIO. Qui fideliter & pure Deum diligit, & certus est de retributione Domini, nec sufficere sibi putat ea quæ iniunguntur; sed semper augmenta operis quærit, & maiora quam iniunguntur desiderat & exoptat, etiamsi supra vires videatur esse quod facit. Nec aliquando securus est, tanquam opere expleto; sed e contrario solicitus est & anxius, tanquam qui nihil dignum præceptis euangelicis egerit: memor illius dominici sermonis dicentis:
Luc. 17. *Cum autem feceritis omnia quæcunque præcipio vobis, tunc dicetis: serui vtiles sumus: quod debuimus facere, fecimus.* Sed & imitabimur Apostolum: cui cum mundus esset crucifixus,
Phil. 3. & ipse mundo, non erubescit dicere: *Quia ego meipsum nondum æstimo apprehendere: vnum autem, ea quidem quæ retro sunt obliuiscens, ad ea autem, quæ ante me sunt, me extendens, secundum propositum sequor ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu:* Et qui cum haberet potestatem, vt Euangelium annuncians
2. Thes. 3. de Euangelio viueret: *Magis in labore & fatigatione*, inquit, *nocte ac die operans vixi. Non quia non habemus potestatem: sed vt nos formam daremus vobis, ad imitandum nos:* Quæ cum ita sint, quis ita stultus est vel infidelis, vt putet se maioribus quam debet oneribus prægrauari; cum in hoc quod mensura poscit, nondum possit implere?

LXXXIII INTERROGATIO.

Quomodo quis promptus fiat etiam ad pericula propter mandatum Domini?

RESPONSIO. Primo quidem, vt consideret quis, & ipse Dominus obediuit Patri pro nobis vsque ad mortem; Phil. 2.
& certus sit, quia mandatum Domini vita æterna est, sicut Ioan. 12.
scriptum est. Tunc deinde etiam, vt credat Domino dicenti: *Quia quicunque voluerit animam suam saluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me, & propter Euangelium, saluam faciet eam.* Ioan. 12.

LXXXIIII INTERROGATIO.

Cum quali affectu obedire oportet ei, qui nos ad opus mandati cohortatur?

RESPONSIO. Eo affectu, quo esuriens paruulus nutrici obedit ad vbera inuitanti: vel quo affectu omnis homo suscipit ab aliquo ea, quæ ad vitam pertinent, immo & si quid amplius; pro eo, quod multo est pretiosior futura vita, quam præsens: sicut & Dominus dixit: *Quia manda-* Ioan. 12.
ta mea vita æterna sunt. Sicut ergo præsens vita constat in cibo panis, ita æterna vita constat in opere mandati: sicut ipse Dominus iterum dicit: *Meus cibus est, vt faciam voluntatem* Ioan. 4.
eius, qui me misit, Patris.

LXXXV INTERROGATIO.

Quali animo debet esse quis pro hoc ipso, quod dignus habitus est in opere Dei inueniri?

RESPONSIO. Eo quo erat ille qui dicebat: *Quis ego* 2. Reg. 7.
sum Domine? aut quæ est domus patris mei? quoniam dilexisti me? Explens per singula id, quod scriptum est: *Gratias agentes* Col. 1.
Deo Patri, qui idoneos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine; qui & liberauit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij claritatis suæ.

IN-

LXXXVI INTERROGATIO.

Quomodo debent hi, qui processerunt in labore operis Dei, instruere vel instituere eos, qui nuper accedunt?

RESPONSIO. Si quidem corpore adhuc vegeti sunt, per hoc quod impigre ad cuncta habilitatis officia semetipsos paratos exhibent, ædificant eos, & formam eis vtilem ad omnem profectum præstant. Si vero infirmiores sunt corpore, per hoc quod ostendunt eis, se in omnibus vel actibus, vel motibus, vel etiam ipso vultu, Dei semper habere & cogitare præsentiam. Sed & in his, quæ ab Apostolo enumerata sunt, specialibus caritatis affectibus, quibus ait:
1.Cor.13 *Caritas patiens est, & benigna est: non Zelatur, non agit perperam, non inflatur, non dehonestatur, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati: omnia suffert, omnia sperat, omnia patitur: caritas nunquam excidit.* Hæc enim omnia etiam in infirmo corpore impleri possibile est.

LXXXVII INTERROGATIO.

Si dicat quis: Volo apud vos parum aliquid temporis facere, vt proficiam ex vobis; si oportet eum suscipi?

Iohn.6. RESPONSIO. Domino pronunciante: *Quia venientem ad me non eijciam foras*: & Apostolo nihilominus dicente:
Gal.2. *Propter subintroductos autem falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Iesu: quibus nec ad horam cessimus subiectioni: vt veritas Euangelij permaneat apud vos*: concedi quidem ei conuenit ingressum, propter incertos exitus rerum. Interdum enim potest fieri, vt per tempus proficiat, & delectetur sanctitate vitæ, & permaneat in cœptis; sicut & frequenter factum scimus. Sed & vt manifesta fiat veritas institutionum nostrarum, de quibus forsitan homines aliter opinantur. Oportet tamen circa eum cautius agi, & diligentius; vt siue in veritate permaneat, vel proficiat; siue institutionum nostrarum libertas exploretur,

retur, probabilis inueniatur & pura. Ita namque & nos Deo placebimus; & ille, aut proficiet, si verax est; aut si simulator est, erubescet.

LXXXVIII INTERROGATIO.

Si quis supra vires vult abstinere, ita etiam, vt in opere mandatorum impediatur per nimietatem abstinentiæ; si oportet ei concedi?

RESPONSIO. Interrogatio vestra non mihi videtur competenter adhibita. Non enim continentiam in cibis solum esse diximus: nam hæc ab Apostolo Paulo etiam culpabilis inuenitur, si non cum fide & ratione fiat, cum dicit: *Abstinentes se a cibis, quos Deus creauit*. Sed illam diximus esse perfectam continentiam, qua se quis a prioribus suis voluptatibus continet. Quantum autem habeat periculi, qui voluntatem propriam vult facere, & non Domini, certum est ex his, quæ Apostolus dicit: *Facientes voluntatem carnis & cogitationum, eramus natura filij iræ, sicut & ceteri.* 1. Tim. 4. Eph. 2.

LXXXIX INTERROGATIO.

Qui satis ieiunat, & in refectione non potest communem cibum cum omnibus sumere; quid magis eligere debet, ieiunare cum fratribus, & cum ipsis reficere; aut propter maiora ieiunia alios cibos requirere?

RESPONSIO. Ieiunij mensura non debet ex vniuscuiusque voluntate pendere, sed ex iussu & institutione eorum, qui communiter Deo seruiunt: sicut & illorum in omnibus vnanimitas & consonantia refertur, qui in actibus Apostolorum, cor & animam vnam habuisse signantur. Si quis ergo rationabiliter & fideliter ieiunat, etiam virtutem, vt sustinere possit, a Domino consequitur: *Fidelis enim est, qui repromisit.* Act. 4. Heb. 10.

XC INTERROGATIO.

Quomodo oportet ieiunare, cum necessarium ieiunium iniungitur: si aliquando aliquid quod religio deposcit, explendum est: tanquam ex necessitate, an voluntarie?

Mat. 5. RESPONSIO. Domino dicente: *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam*: omne quod ad religionem pertinet, nisi ex proposito & deuotione fiat, periculum generat. Debet ergo ieiunio sociari deuotio. Quia autem necessarium sit ieiunium in talibus quibusque caussis, & maxime cum desideramus aliquid impetrare a Domino, etiam sanctus Apostolus docet, qui inter ceteras suas virtutes addidit etiam
2.Cor. 11 hoc, dicens: *Quia in ieiunijs frequenter.*

XCI INTERROGATIO.

Qui non vult ipsis cibis vesci, ex quibus fratres reficiuntur, sed alios requirit, si recte facit?

RESPONSIO. Specialiter hoc ipsum, quærere cibum,
Mat. 6. est contra mandatum Domini, dicentis: *Nolite quærere quid manducetis, vel quid bibatis*. Et vt nos magis attentos faceret ad ea quæ dicebat, addidit: *Hæc enim gentes inquirunt*. Sane debet solicitudo eius esse qui præest, vt impleat illud quod
Act. 4. scriptum est: *Diuidebatur autem vnicuique secundum id quod opus erat.*

XCII INTERROGATIO.

Qui dicit: quia lædit me hoc, & contristatur, si ei alius cibus non fuerit datus, qualis est?

RESPONSIO. Apparet quia hic non est fixus in spe
2.Mac.6. illa, quam Eleazarus habuit: nec de caritate eius qui præest, & solicitudinem tam sui quam omnium gerit, certus est. Veruntamen absolute neque de his quæ lædunt, neque de his quæ prosunt, permittitur vnicuique iudicio suo vel voluntate aliquid agere: sed eius qui præest iudicio committendum est, vt vnicuique, pro vt res vel necessitas expetit, consulat: primo omnium in his, quæ animæ prosunt;

sunt; tunc deinde secundo loco etiam, vt in corporalibus vsibus secundum Dei voluntatem moderetur.

XCIII INTERROGATIO.

Si vero etiam quis murmuret propter escam, quæ erga eum sententia seruabitur?

RESPONSIO. Ea quæ circa illos, qui murmurauerunt in deserto. Dicit cum Apostolus: *Ne murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.* 1. Cor. 10

XCIIII INTERROGATIO.

Si oportet eum qui plus laborat, requirere plus aliquid a consuetudine?

RESPONSIO. Si propter retributionem Dei laborem suscipit, non hic requirere debet laboris sui mercedem vel requiem, sed pro his ad promissa Domini festinare: sciens, quia sicut pro laboribus mercedes parauit Dominus, ita etiam pro angustijs consolationes. Veruntamen hi qui præsunt, obseruabunt regulam illam, quæ dicit: *Diuidebatur vnicuique prout opus erat.* Debent enim vnumquemque præuenire, vt secundum laborem etiam solatia refectionis inueniat. Act. 4.

XCV INTERROGATIO.

Quali affectu oportet accipere vel vestimentum, vel calceamentum, qualecunque fuerit?

RESPONSIO. Siquidem breue aut grande est, ad mensuram statuæ suæ hoc iudicare debet, sed cum omni verecundia & mansuetudine. Si vero pro abiectiori & viliori mouetur, aut quia non est nouum, meminerit mandati Domini, dicentis: *Quia dignus est,* non quicunque, sed *operarius mercede sua.* Discutiat seipsum, si digne operatus est opera Dei, & adimpleuerit omnia, quæcunque præcepta sunt; & tunc non aliud requiret, sed de eoipso quod ei datur, adhuc erit solicitus, quia super suum meritum accipit. Hoc Luc. 10.

enim quod de esca dictum est, etiam de omni re, quæ ad vsus corporis pertinet, eadem forma seruari potest.

XCVI INTERROGATIO.

Si quis iratus fuerit, nolens accipere aliquid eorum, quæ ad vsum præbentur?

RESPONSIO. Iste talis dignus est, etiam vt si quærat non accipiat, vsquequo probet is qui præest: & cum viderit vitium animi curatum, tunc etiam quod corporis vsibus necessarium fuerit, præbebit.

XCVII INTERROGATIO.

Si necesse est omnes conuenire ad horam prandij, eum qui remanet, & post venit, quomodo transigimus?

RESPONSIO. Si quidem necessitate vel loci vel operis remansit a communi ordine, qui præest probabit, & ignoscet. Si vero cum posset, non satis egit occurrere, fateatur culpam negligentiæ suæ, & maneat sine cibo, vsque ad illam horam, qua conuenitur ad cibum in posterum diem.

XCVIII INTERROGATIO.

Pauperes venientes ad ostium & petentes, quomodo dimittemus? Et si debet vnusquisque porrigere panem, vel quodcunque aliud; aut oportet hoc ad eum qui præest, pertinere?

Mat. 15. RESPONSIO. Cum Dominus dixerit: *Non est bonum tollere panem filiorum, & mittere canibus: sed & canes manducare de micis, quæ cadunt de mensa puerorum, libenter accipiunt*: is cui dispensatio iniuncta est, cum consideratione debet hoc facere. Si quis autem præter illius voluntatem facere hoc præsumit, tanquam inquietus & indisciplinatus confundatur, vsquequo discat loci sui ordinem custodire; secun-
1. Cor. 7. dum quod Apostolus dixit: *Vnusquisque in quo vocatus est, in eo permaneat.*

IN-

XCIX INTERROGATIO.

Si licet vnicuique veterem suam tunicam aut calceamentum dare cui voluerit, misericordiæ caussa propter mandatum?

RESPONSIO. Dare aliquid mandati gratia, non est omnium, sed eorum quibus istud officium creditum est. Sic ergo ad quem pertinet dispensatio, siue nouum, siue vetus vestimentum ipse det, cui dari debet; & ipse suscipiat, a quo suscipi debet.

C INTERROGATIO.

Si frater iunior fuerit iussus docere aliquem seniorem secundum ætatem, quomodo debet agere cum illo?

RESPONSIO. Tanquam ministerium exhibens ad implendum mandatum Domini, cum omni reuerentia; timens illam sententiam, quæ dicit: *Maledictus qui facit opera* Ier. 48.
Dei negligenter: Obseruet autem, ne elatus in iudicium incidat diaboli.

CI INTERROGATIO.

Si debent peregrini intrare vsque ad illa loca vbi fratres operantur: vel etiam si alij de eodem monasterio debent relictis suis locis intrare ad alios?

RESPONSIO. Præter illum cui creditum est requirere operantes, id est, ad quem opus pertinet & dispensatio, si quis inuentus fuerit hoc faciens, tanquam interturbans disciplinam & ordinem fratrum, a communi conuentu excludatur, & omnino etiam a licitis progressibus inhibeatur; & sedens in vno loco, in quo iudicauerit is qui præest, apto ad correptionem & vindictam, nusquam prorsus permittatur abscedere: sed vrgeatur in opus, multo plus quam consuetudo est; & quotidie exigatur, vsquequo discat implere hoc, quod Apostolus dixit: *Vnusquisque in qua vocatio-* 1. Cor. 7.
ne vocatus est, in ea permaneat.

IN-

CII INTERROGATIO.

Si oportet eos qui nouerunt artificia, suscipere ab aliquo opus absque conscientia vel iussione eius, qui praeest, & operum solicitudinem gerit?

RESPONSIO. Furti reus erit eiusmodi, vel similis eis, qui furibus concurrunt.

CIII INTERROGATIO.

Quomodo debent hi qui operantur, curam gerere ferramentorum, vel utensilium eorum, de quibus operantur?

RESPONSIO. Primum quidem sicut vasis Dei, vel his quæ iam Deo consecrata sunt, vti debent. Deinde tanquam qui non possint sine ipsis deuotionis & studij sui emolumenta consequi.

CIIII INTERROGATIO.

Quid si per negligentiam pereat aliquid ex his, aut per contemptum dissipetur?

RESPONSIO. Is quidem qui contemnit, velut sacrilegus iudicandus est; & qui perdidit per negligentiam, & ipse simile crimen incurrit: pro eo, quod omnia quæ ad vsus seruorum Dei deputata sunt, Deo sine dubio consecrata sunt.

CV INTERROGATIO.

Quid si a seipso commodare voluerit alicui, aut accipere ab alio?

RESPONSIO. Tanquam insolens & temerarius habendus est. Hæc enim eorum qui præsunt, & curam dispensationis gerunt, officia propria sunt.

CVI INTERROGATIO.

Quid si necessitas poscat, vt is qui praeest, requirat ab aliquo eorum vas vel ferramentum, & contradixerit?

RESPONSIO. Qui seipsum & membra sua tradidit in alte-

alterius potestatem propter mandatum Domini, quomodo licebit ei de vtensilibus contradicere; huic præcipue, cui cura commissa est?

CVII INTERROGATIO.

Si is qui circa cellarium, vel coquinam, vel alia huiuscemodi opera occupatus est, non occurrat adesse ordini psallentium vel ad orationem, nihil damni patitur in anima?

RESPONSIO. Vnusquisque in opere suo obseruare debet propriam regulam, sicut membrum in corpore: & damnum habebit, si neglexerit in eo, quod iniunctum est ei; & de communi fratrum vtilitate negligens amplius periclitabitur. Et ideo tota mente & deuotione complere debet id, quod scriptum est: *Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino*. Eph. 5. Si enim corporaliter non occurrat adesse cum ceteris ad orationis locum, in quocunque loco inuentus fuerit, quod deuotionis est expleat. Oportet tamen obseruare, ne forte possit quis implere in tempore suo quod complendum est, & occurrere: sed dum loqui vult, occasiones nectit tanquam in ministerij opere occupatus. Quod qui facit, & offendiculum ceteris præstat, & ipse negligentis crimen incurrit.

CVIII INTERROGATIO.

Quomodo obtinebit quis, vt in oratione sensus eius non vagetur?

RESPONSIO. Si certus sit assistere se ante oculos Dei. Si enim quis iudicem suum videns vel principem, & loquens cum eo, non sibi credit licitum esse vagari oculis, & aliorsum aspicere, dum ipse loquitur; quanto magis qui accedit ad Dominum, nusquam debet mouere oculum cordis, sed intentus esse in eum, qui scrutatur renes & corda? Psal. 7. vt impleat illud quod scriptum est: *Leuantes sanctas manus sine ira & disceptatione*. 1. Tim. 2.

IN-

CIX INTERROGATIO.

Si possibile est obtinere hominem, vt in omni tempore & loco non vagetur mens sua? vel quomodo id fieri potest?

RESPONSIO. Quia possibile est, ostendit ille qui di-
Psal. 34. xit: *Oculi mei semper ad Dominum.* Et iterum: *Prouidebam*
Psal. 15. *Dominum in conspectu meo semper; quia a dextris est mihi vt non commouear.* Quomodo autem possibile sit, prædiximus; id est, si non demus animæ nostræ otium, sed in omni tempore de Deo, & de operibus ac de benefitijs eius, & de donis cogitemus: & hæc cum confessione, & gratiarum actione semper voluamus in mente, sicut scriptum est:
Psal. 46. *Psallite sapienter.*

CX INTERROGATIO.

Et quid est, psallite sapienter?

RESPONSIO. Quod est in omnibus cibis, gustu vnumquemque dinoscere cuius saporis sit, hoc est & in
Iob. 34. verbis sanctæ scripturæ prudentiæ sensus. *Fauces enim*, inquit, *escas gustabunt, sensus autem verba discernit.* Si quis ergo ita animam suam intendat in singula verba psalmorum, sicut gustus intentus est ad discretionem saporis ciborum, iste est qui compleat hoc quod dicitur: *Psallite sapienter.*

CXI INTERROGATIO.

Qua mensura debet temperare potestatem dispensationis suæ is, cui cellarij cura commissa est?

RESPONSIO. Erga eum quidem qui ei credidit huiuscemodi dispensationem, meminisse debet Domini di-
Ioan. 5. centis: *Non possum ego a me ipso facere quicquam.* Ad ceteros vero solicite scire debet, quid vnusquisque opus habeat,
Act. 4. vt compleat illud quod scriptum est: *Diuidebatur autem vnicuique prout opus erat.* Eadem autem ratio obseruari debet ab omnibus, quibuscunque aliqua ministerij vel dispensationis solicitudo commissa est.

IN-

CXII INTERROGATIO.

Quæ sententia obseruabitur erga dispensantem, si aliquid secundum personæ acceptionem, vel per contentionem faciat?

RESPONSIO. Apostolo præcipiente, aliquando quidem: *Ne quid facias secundum fauorem, vel in alteram partem declinando.* Aliquando autem dicente: *Quia si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.* Si quis hoc facit, notetur, vsquequo corrigatur. Veruntamen oportet cum summa diligentia & probatione discutere & considerare, ad quam partem vnusquisque aptus sit vel oportunus: & ei iniungi quodcunque illud operis est vel officij; vt neque illi qui iniungunt ex hoc ipso condemnentur, quod non aptum alicui officium iniunxerint, & inueniantur mali dispensatores esse siue animarum, siue mandatorum Dei: neque illi ipsi quibus iniungitur, occasionem peccati ex hoc habere videantur.

1.Tim.5.
1.Cor.11

CXIII INTERROGATIO.

Si autem neglexerit dare fratri quod opus est?

RESPONSIO. Manifesta est de hoc sententia, ex ipsius Domini verbis, dicentis: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi bibere,* & ea quæ sequuntur. *Quia maledictus omnis, qui facit opera Domini negligenter.*

Mat. 25.
Ier. 48.

CXIIII INTERROGATIO.

In profectibus mandatorum Dei vna est mensura omnium? An alius amplius, alius minus debet aliquid?

RESPONSIO. Quia non sit vna mensura in omnibus, sed quia alij plus creditur, & alij minus, manifestum est ex ipsius Domini verbis, nunc quidem dicentis: *Aliud semen cecidit super terram bonam: & hic est, qui audit verba mea & intelligit, & fructum affert; aliud centesimum, aliud sexagesimum,*

Luc.8.

aliud vero trigesimum. Hoc idem autem etiam in his, qui di-
Mat. 25. spensandam pecuniam susceperunt, inuenitur; cum dicitur; alij quidem data esse quinque talenta, alij duo alij vnum.

CXV INTERROGATIO.

Si oportet aequaliter haberi eos qui plus proficiunt, & eos qui minus?

RESPONSIO. Illud obseruandum est in hoc, quod de
Luc. 7. remissione peccatorum Dominus statuit, dicens: *Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Cui autem parum remittitur, parum diligit. Et iterum, quod de presbyteris
1. Tim. 5. Apostolus statuit, dicens: *Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore honorentur, maxime qui laborant in verbo & doctrina*. Hoc in omnibus huiuscemodi caussis obseruandum puto.

CXVI INTERROGATIO.

Quid si contristatur is qui minus honoratur, cum praeferri sibi viderit eum, qui in timore Domini praecedit, quomodo eum habebimus?

RESPONSIO. Is qui talis est, certum est quia malignitatis vitio non caret, secundum Euangelij parabolam, in qua dicit Dominus ad eos qui contristati sunt, quia aequaliter cum ipsis honorati sunt alij:
Mat. 20. *An*, inquit, *oculus tuus malus est, quia bonus sum?* Et manifesta est Domini sententia de
Psal. 14. his talibus, quae dicit per Prophetam: *Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem Dominum magnificat*.

CXVII INTERROGATIO.

Anima post multa peccata & multas vitae miserias, cum quali timore & qualibus lacrimis debet recedere a peccatis? & cum quali spe & affectu accedere ad Dominum debet?

RESPONSIO. Primo quidem odisse debet illa priorem suam vitam notabilem, & ipsam memoriam eius per-
hor-

horreſcere atque execrari. Scriptum eſt enim: *Iniquitatem odio habui & abominatus ſum; legem autem tuam dilexi.* Deinde vt maiorem timorem habeat, maximo vtatur ignis æterni metu & pœnæ perpetuæ. Sed & lacrymarum tempus agnoſcat per pœnitentiam, ſicut Dauid docuit in ſexto pſalmo, purgationem peccatorum fieri poſſe vbertate lacrimarum in ſanguine Chriſti, per potentiam miſericordiæ eius, & per multitudinem miſerationum Dei, qui dixit: *Quia ſi fuerint peccata veſtra ſicut phœnicium, vt niuem dealbabo: ſi autem fuerint ſicut coccus, vt lanam candidam efficiam.* Et poſt hæc recepta virtute & facultate placendi Deo, dicit: *Conuertiſti planctum meum in gaudium; conſcidiſti ſaccum meum, & præcinxiſti me lætitia, vt pſallam te gloria mea.* Et ita accedens ad Dominum pſallat & dicat: *Exaltabo te Domine, quoniam ſuſcepiſti me; & non delectaſti inimicos meos ſuper me.*

Pſal. 118 *Iſa. 1.* *Pſal. 29.* *Ibid.*

CXVIII INTERROGATIO.

Quoniam ſcriptum eſt: Redemptio animæ viri propriæ diuitiæ eius: nobis quibus non accidit diſpergere pro animæ redemptione diuitias, quid faciemus?

RESPONSIO. Siquidem voluimus, & non potuimus, memores ſimus reſponſionis Domini ad Petrum, qui cum de hac re eſſet ſolicitus, & diceret: *Ecce nos dimiſimus omnia, & ſecuti ſumus te; quid ergo erit nobis?* Reſpondit ei dicens: *Omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter me, & propter Euangelium, centuplum accipiet, & vitam æternam conſequetur:* Quod ſi per negligentiam accidit cuiquam omiſiſſe diuitias, vel nunc adhibeat propenſius ſtudium, vt ex opere manuum largiens, neglectum reſarciat penſum. Quod ſi ne nunc quidem vel tempus nobis ſupereſt, vel virtus ad huiuſcemodi miniſterium, conſolatur nos Apoſtolus dicens: *Non quæro quæ veſtra ſunt, ſed vos.*

Mat. 19. *2. Cor. 12*

CXIX INTERROGATIO.

Luc. 12. *Si quis audiens sermonem Domini, dicentis: Quia seruus qui cognouit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multum: qui vero non cognouit, & non facit digna, plagis vapulabit paucis; negligat & dissimulet scire voluntatem Domini, si habet aliquid excusationis?*

RESPONSIO. Manifestus est, qui huiuscemodi est, quia simulat ignorantiam, nec vllo genere effugiet peccati sententiam. Ioan. 15. *Si enim non venissem*, inquit Dominus, *& locutus eis fuissem, peccatum non haberent: nunc vero excusationem non habent pro peccato suo*. Sic ergo sancta scriptura omnibus, & vbique voluntatem Dei denuntiat, vt non inter eos qui ignorant iste talis iudicetur, sed cum illis magis, de quibus scriptum Psal. 57. est: *Quia sicut aspides surdæ obturantes aures suas, ne exaudiant vocem incantantium, & curentur medicamento, quod componitur a sapiente*. Veruntamen is qui præest, & verbi Dei ministerium exhibet, si neglexerit annuntiare vnicuique, & intimare Eze. 33. de singulis, velut homicida iudicabitur animarum, secundum scripturas.

CXX INTERROGATIO.

Si is, qui facit voluntatem alicuius, etiam particeps eius est vel socius?

RESPONSIO. Si credimus Domino dicenti: *Quia* Ioan. 8. *qui facit peccatum, seruus est peccati*: Et iterum: *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri facere vultis*: scimus, quia non solum socium & participem, sed dominum sibi ac principem ascribit eum, cuius opus facit. Testatur autem de Rom. 6. his & Apostolus, dicens: *An nescitis, quia cui exhibuistis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obedistis; siue peccati in mortem, siue obedientiæ ad iustitiam?*

CXXI INTERROGATIO.

Si is qui consentit alterius peccato, etiam ipse peccati reus est?

RESPONSIO. Hæc sententia est manifesta ex verbis

Do-

Domini, quibus ait ad Pilatum dicens: *Qui tradidit me tibi, maius peccatum habet*. Manifestum namque est ex hoc, quia & Pilatus acquiescens his, qui tradiderunt Dominum, peccatum habeat; licet minus quam illi. Ostenditur autem hoc etiam in eo, quod Adam acquieuit Euæ, vel consensit, quæ acquieuerat serpenti. Nullus enim ex ipsis aut innocens iudicatus est, aut impunitus abscessit. Sed & ipsa Dei indignatio, quæ aduersus eos habita est, hoc ipsum indicat. Cum enim Adam pro excusatione sua obiecisset: *Quia mulier quam dedisti mihi, ipsa mihi dedit, & manducaui. Quia audisti*, inquit Deus, *vocem mulieris tuæ, & manducasti de ligno, de quo præceperam tibi, ne de eo manducares, maledicta terra erit in operibus tuis*. Ioan. 18. Gen. 3.

CXXII INTERROGATIO.

Si oportet peccantibus fratribus silere & acquiescere?

RESPONSIO. Quia non oportet, manifestum est ex ipsius Domini præceptis, quibus in veteri quidem testamento dicit: *Argue proximum tuum, & non assumes ex eo peccatum*. In Euangelio autem dicit: *Si peccauerit in te frater tuus, vade, & argue eum inter te & ipsum solum. Si audierit te, lucratus es fratrem tuum. Si vero non audierit te, assume adhuc tecum alium vnum, aut duos; vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Si autem & ipsos non audierit, dic Ecclesiæ. Si vero nec Ecclesiam audierit, sit tibi sicut gentilis & publicanus*. Quantum autem sit crimen huius peccati, dinoscitur primum quidem ex sententia Domini, quæ dicit: *Qui incredulus filio fuerit, non habebit vitam æternam; sed ira Dei manet in eo*. Tunc deinde ex historijs, quæ vel in veteri, vel in nouo testamento referuntur. Nam Achor ille cum furatus esset regulam auream, super omnem populum facta est ira Dei. Et quidem populus peccatum, quod commiserat, ignorabat vsquequo manifestatum est, & pertulit cum omni domo sua horrendum illum ac famosissimum interitum. Sed & Heli sacerdos, & quidem cum non siluisset peccantibus Leu 19. Mat. 18. Ioan. 3. Iosu. 7.

filijs,

filijs, qui erant filij pestilentiæ, immo frequenter monens
1. Reg 2. & castigans dixit: *Nolite filij: non bona ego audio de vobis*, & cætera: qui cum peccatum argueret, & de Dei iudicio commoneret; tamen quoniam non vindicauit, neque digno zelo Dei aduersus eos motus est; in tantum iracundiam Dei prouocauit, vt etiam vniuersus populus pariter cum filijs suis extingueretur, & arca testamenti ab alienigenis raperetur: & ipse insuper omnibus subuersis miseranda morte corrueret. Quod si vel in populum ignorantem de vnius peccato; vel in patrem, qui corripuerat & commonuerat filios pro peccato, tanta Dei iracundia incensa est; quid sperandum est de his, qui cognoscunt aliorum delicta, & reticent, nec qualemcunque adhibent correptionem? Quos vtique conueniret obseruare illud, quod
2. Cor. 15 Apostolus ad Corinthios dicit: *Quare non potius luctum habuistis, vt tolleretur e medio vestrum, qui hoc opus fecit?* & reliqua. Vel illud: *Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristari,*
2. Cor. 7. *quantam operatum est in vobis solicitudinem, sed excusationem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed vindictam?* Vnde & metuere debent, ne forte etiam nunc similem veteribus interitum sumant hi, qui similiter negligunt. Immo & tanto grauius, quanto spernere legem Christi perniciosius est, quam legem Moysis. Et his competit illud aptari, quod dixit: *Septies vindicatum est de Cain:*
Gen. 2. *de Lamech vero septuagies septies.*

CXXIII INTERROGATIO.

Cur aliquoties anima, etiamsi non satis agat, sponte tamen quodam genere incidit ei dolor quidam cordis, & compunctio timoris Dei: aliquoties autem tanta securitas & negligentia animam tenet, vt etiamsi cogat se homo, non possit dolorem aliquem vel compunctionem cordis assumere?

RESPONSIO. Huiuscemodi quidem compunctio ex Dei dono venit, ad prouocandum desiderium; vt degustans ani-

anima dulcedinem huiuscemodi compunctionis vel doloris, prouocetur & incitetur ad imitandum similem gratiam. Ostenditur enim, quia si datur etiam non satis agentibus, quanto magis dabitur & his, qui desiderant, & laborant semper esse in compunctione timoris Dei? & vt sint inexcusabiles, qui per negligentiam istam gratiam perdunt. Quod vero aliquoties compellimus nosmetipsos, & non possumus obtinere, indicatur ex hoc, quod in alio tempore multum neglexim us. Non enim possibile est, vt is qui neque meditationibus, neque institutionibus diuinis seipsum iugiter exercuit, subito veniat ad orationem, & continuo obtineat, quod requirit. Sed ostenditur per hoc, huiuscemodi animam alijs vitijs vel passionibus prægrauari, quorum dominatione ad ea quæ vult habere, non permittitur libertate vti: secundum illud quod & Apostolus tractat, dicens: *Quoniam ego carnalis sum, venundatus sub peccato. Non enim quod volo ago; sed quod odi, hoc facio.* Et rursum: *Nunc autem iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Quod & ipsum permittit Deus nobis pro nostra vtilitate prouenire; vt per hæc ipsa, quæ contra voluntatem anima patitur, corrigatur aliquando, & conuertatur ad eum, qui repleat in bonis desiderium eius, & releuet eam ab oneribus suis: & cognoscat tandem semetipsam, ac resipiscat; & intelligat, quod in laqueis diaboli capta detinetur. In quos sua quidem sponte incidit; sed iam quasi captiua, non quæ vult agit; sed quod odit, illud facit. Sed si conuertatur ad Dominum, qui liberet eam de corpore mortis huius, statim inueniet misericordiam; si integre & ex toto corde poeniteat.

Rom. 8.

Rom. 7.

CXXIIII INTERROGATIO.

Quomodo quis dignus efficietur, particeps fieri Spiritus sancti?

RESPONSIO. Dominus noster Iesus Christus docuit nos, dicens: *Si diligitis me, mandata mea seruate; & ego rogabo.* Ioan. 14.

Pa-

Patrem meum, & alium paraclitum dabit vobis, Spiritum veritatis, quem hic mundus non potest accipere. Donec ergo non seruamus mandata Domini; nec sumus tales, vt ipse de nobis testimonium ferat, dicens: *Quia vos non estis de hoc mundo*; Spiritus sancti participium habere non possumus.

CXXV INTERROGATIO.

Qui sunt pauperes spiritu?

RESPONSIO. Domino dicente, aliquando quidem:
Ioan. 6. *Quia verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita est*. Ali-
Ioan. 16. quando autem: *Quia Spiritus sanctus vos docebit omnia, & commonebit vos, quæ dixi vobis. Non enim loquetur a se, sed omnia quæ audiet, hæc loquetur*. Isti sunt pauperes spiritu, qui non alia aliqua caussa pauperes sunt, nisi propter doctrinam Do-
Mat. 19. mini, dicentis: *Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus*. Si autem etiam quis quacunque ex caussa impositam sibi paupertatem secundum voluntatem Domini dispenset, &
Luc. 6. ferat, sicut ille Lazarus, etiam iste a beatitudine non erit alie-
Mat. 6. nus, Domino præcipiente: *Nolite esse soliciti quid manducetis, vel quid bibatis, vel quid induamini*.

CXXVI INTERROGATIO.

Vsque ad quem modum est obseruatio mandati? vel quomodo adimpleri potest?

RESPONSIO. Mandati quidem obseruatio est vsque ad mortem; quia & Dominus obediens est factus vsque ad mortem: adimpleri autem potest per hoc, quod habet vnusquisque desiderium & amorem Dei. Dominus enim cum exclusisset solicitudinem seculi, coniungit statim pro-
Luc. 12. missionis spem, dicens: *Scit enim pater vester, quibus opus ha-*
2. Cor. 1. *betis, antequam petatis*. Sed & Apostolus dicit: *Quia nos ipsi in nobis ipsis responsum mortis habemus, vt non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui suscitat mortuos*. Secundum propositum ergo nostrum, & animæ præparationem, quotidie morimur. volun-

voluntate autem Dei reseruamur. Propter quod & Apostolus cum omni fiducia dicebat: *Vt morientes, & ecce viuimus*. Iuuat autem huiuscemodi propositum etiam circa mandata Dei, ardentior animus & desiderium insatiabile: quo qui constringitur, non habebit otium nec tempus occupari erga corporales vsus vel actus. 2. Cor. 6.

CXXVII INTERROGATIO.

Si ergo neque solicitudinem habere oportet de necessarijs vsibus ad vitam; & aliud est praeceptum Domini dicentis: Operamini cibum, qui non perit; superfluum est manibus operari? Ioan. 6.

RESPONSIO. Ipse Dominus in alio loco praeceptum suum explanauit. Nam ibi quidem dixit, non oportere requiri aliquid ad vitam, cum dicit: *Nolite quaerere quid manducetis, aut quid bibatis: haec enim omnia gentes huius mundi requirunt:* & addidit: *Quaerite autem regnum Dei, & iustitiam eius*. Et quomodo oporteat quaeri, indicauit: cum enim dixisset: *Nolite operari cibum qui perit:* addidit: *Sed eum qui permanet in vitam aeternam*. Et quid hoc esset ipse in alio loco ostendit, dicens: *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me, Patris*. Voluntas autem Patris est, esurientibus cibum dare, sitientibus potum; nudos operire, & cetera huiuscemodi. Tum deinde necessarium est & Apostolum imitari, dicentem: *Omnia ostendi vobis, quia oportet nos laborantes suscipere infirmos*. Et cum iterum doceat: *Magis autem laboret vnusquisque, manibus suis operans quod bonum est, vt possit impertire necessitatem patientibus*. Cum ergo haec ita nobis vel Dominus in Euangelio, vel Apostolus tradat, manifestum est, quia pro nobis ipsis soliciti quidem esse non debemus, neque laborare; sed propter mandatum Domini, & propter necessitatem proximorum soliciti esse debemus, & operari attentius: & maxime quia Dominus in seipsum recipit ea, quae in seruos eius fecerimus; & regnum caelorum pro huiusmodi promittit obsequijs.

Mat. 6. Ioan. 6. Ioan. 4. Act. 20. Eph. 4.

CXXVIII INTERROGATIO.

Si quis in corde suo cogitat de cibis, tunc deinde notet seipsum & arguat; si & hic quasi cogitans de talibus iudicandus sit?

RESPONSIO. Siquidem non id temporis est, quo naturaliter requirere cibos famis necessitate commonemur, manifestum est, id esse vagæ mentis indicium, & animæ erga præsentia affectum gerentis, & erga voluntatem Dei desidis & remissæ: proximam tamen habet Dei misericordiam, & pro hoc ipso, quod seipsum arguit & notauit, nota criminis exoluitur; si tamen seruet de cetero cogitationum
Ioan. 5. lapsus, memor Dominici sermonis, quo ait: *Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat*. Si autem id temporis sit, quo naturaliter de cibis appetendis commonemur; mens autem in melioribus occupata, inferiora spernit & despicit, non recordatio ciborum notabilis, sed contemptus laudabilis inuenitur.

CXXVIIII INTERROGATIO.

Si licet nocturnam tunicam habere alteram, vel cilicinam, vel aliam quamlibet?

RESPONSIO. Cilicij quidem vsus habet proprium tempus. non enim propter vsum corporis, sed propter afflictionem eius inuentum est huiuscemodi indumentum, & pro humilitate animæ. Cum autem duas tunicas habere
Mat. 10 prohibeat sermo diuinus, quomodo potest hoc suscipi, nisi ad eos vsus, quos superius diximus?

CXXIX INTERROGATIO.

Si licet ei qui ministrat, maiore voce, id est, cum clamore loqui?

RESPONSIO. Vocis mensuram definit audiendi modus. Si ergo breuior fuerit & compressior vox, quam res poscit, prope est vt murmur potius vel susurratio videatur, quam sermo. Si vero maior sit quam res requirit, cum possit audire ille cui loquitur, iam non erit vox, sed clamor:

quod

quod est notabile: nisi forte grauior sit auditus eius cui loquimur, & necessitas nos cogat ad clamandum. Propterea & de Domino scriptum est: *Quia Iesus clamabat dicens: Si quis credit in me, non credit in me, sed in eum qui me misit.* Clamare enim dicitur pro his, quorum interior auditus surdus & obturatus erat. *Ioan. 12.*

CXXXI INTERROGATIO.

Si quis die suo, quo ministrat in coquina, laborauerit supra vires, ita vt impediatur, & non possit etiam reliquis diebus exercere opus suum, si oportet imperari ei huiuscemodi officium?

RESPONSIO. Iam supra diximus, quia is cui iniuncta est operum cura, & qui præest, considerantius obseruare debet vniuscuiusque vel vires vel possibilitatem; & prout quis aptus est, ita etiam opus iniungere: ne audiat ipse & id quod scriptum est: *Qui fingit laborem in præcepto.* Ille tamen cui iniungitur, contradicere non debet; quia obedientia vsque ad mortem seruari definita est. *Psal. 93.*

CXXXII INTERROGATIO.

Et ille cui lana credita est, quomodo debet habere hanc curam; & quomodo obseruare eas, quæ operantur?

RESPONSIO. Lanam quidem, tanquam opus Dei sibi commissum: sorores autem, vt absque vlla contentione, vel personarum acceptione vnicuique sorori opus apte & competenter iniungat.

CXXXIII INTERROGATIO.

Si quis condemnatus est, vt eulogiam non accipiat, & dicit: Quia si non accepero eulogiam, non manduco; si debemus audire eum?

RESPONSIO. Si quidem tanti modi est culpa, pro qua condemnatus est, vt dignum sit etiam cibo eum vetari, probet ille qui præest. Si autem a sola benedictione aliquis abstentus est, & indulgetur ei cibus; condemnatus autem &

inobediens est, etiam in hoc contentiosi notam suscipere debet; & cognoscere, quia per hoc non curat culpam, sed multiplicat delictum.

CXXXIIII INTERROGATIO.

Quali timore, fide, vel affectu percipere debemus corporis & sanguinis Christi gratiam?

RESPONSIO. Timorem quidem docet nos Apostolus, dicens: *Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit.* Fidem vero docet nos sermo Domini, dicens: *Hoc est corpus meum, quod pro multis datur: hoc facite in meam commemorationem.* Et sermo Ioannis dicentis: *Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti a patre, plenum gratiæ & veritatis.* Sed & Apostolus scribens: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudine hominum factus, & habitu repertus vt homo, humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Cum ergo anima fidem habet his dictis, & considerat magnificentiam gloriæ eius, & admiratur nimietatem humilitatis, quomodo tantus & talis obediens fuit Patri vsque ad mortem pro vita nostra; puto quia prouocari possit ad affectum & dilectionem, & ipsius Dei Patris, qui vnico filio non perpercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum: & ad amorem vnigeniti eius eo amplius prouocabitur, qui eum videat mortem turpissimam pro nostra redemptione tolerasse. Sicut & Apostolus de eo dicebat: *Quia caritas Christi constringet nos, iudicantes hoc: quod si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est; vt qui viuit, iam non sibi viuat, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.* Talem ergo affectum vel fidem præparare debet in animo suo is, qui de pane & calice percipit.

1. Cor. 11

Mat. 26.

Ioan. 1.

Phil. 2.

2. Cor. 5.

CXXXV INTERROGATIO.

Quis est bonus thesaurus, & quis est malus?

RESPONSIO. Prudentia quidem & sensus qui in Christo est, & virtus animi, quæ ad Dei gloriam pertinet, thesaurus bonus est. Prudentia autem & sensus malitiæ, & in his sapere, quæ Deus fieri non vult, thesaurus est malus: ex quibus proferuntur, secundum Dei vocem, suo quoque Luc.6.
tempore vtrique fructus vel boni vel mali, in operibus & verbis.

CXXXVI INTERROGATIO.

Si bonum est penitus tacere?

RESPONSIO. Silentium & taciturnitas tunc bonum est, cum vel ad personas vel ad tempus aptatur, sicut a sacra scriptura edocemur, quæ dicit, aliquando quidem: *Quia* Amos.5.
qui intelligit, in illo tempore tacebit; quia tempus malum est. Aliquando autem: *Posui ori meo custodiam, dum consisteret pecca-* Psal. 38.
tor aduersum me. Obmutui & humiliatus sum, & silui a bonis. Et alibi: *Quod si alij sedenti reuelatum fuerit, prior taceat.* Et ite- 1.Cor.14
rum: *Mulier[illegible]stræ in Ecclesijs taceant.* Sed & alio tempore his, qui incon[illegible]tem linguam habent, dicitur: *Omnis ser-* Eph.4.
mo malus de or[illegible] non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei. Necessaria vero est taciturnitas, vsquequo vitia si qua illa sunt linguæ, vel sermonum temeritas relecetur, & discat oportune & in tempore vtiliter loqui: vt sicut scriptum est; *Sermo eorum sale conditus sit, vt det gratiam audientibus.* Col.3.

CXXXVII INTERROGATIO.

Si oportet tempore orationum vel psalmorum loqui aliquem in domo?

RESPONSIO. Præter eos qui ministerij solicitudinem gerunt, vel eos, quibus disciplinæ cura commissa est vel dispensationis operum; qui & ipsi tamen considerantius agere debent, vt quantum necessitas exigit, hoc solum loquantur, & hoc ipsum cum quiete & honestate, ne interturbent,

bent, aut offendiculum faciant: ceteris cunctis silentium habere conuenit. Si enim prophetis in ecclesia docentibus
1. Cor. 14 Apostolus dicit: *Quia si alij sedenti reuelatum fuerit, prior taceat:* quanto magis in tempore psalmorum vel orationum tacere & silentium agere cunctis conuenit; nisi quem forte, vt superius diximus, communis prouidentiæ caussa aliquid proloqui cogit.

CXXXVIII INTERROGATIO.

Quomodo possumus timere iudicia Dei?

Responsio. Naturaliter expectatio omnis mali timorem incutit. Ita namque bestias etiam timemus & principes; scientes imminere ex eis aliquid, quod ad vitæ exitium pertinet. Si ergo credamus, quia veræ sunt comminationes futuri iudicij Dei, & recordemur terribile illud futuri examinis tribunal, timebimus iudicia Dei.

CXXXVIIII INTERROGATIO.

Quomodo lata est porta, & spatiosa via, quæ ducit ad mortem?

Mat. 7. Responsio. Dominus pro multa sua clementia & nominibus & verbis his vtitur, quibus possit nobis in notitiam adducere dogmata veritatis. Sicut ergo ij qui ambulant in via, si a recto itinere declinent, quod certis lineis & manifesto calle concluditur, spatia multa & vaga incedunt; ita ergo & is, qui excesserit de via, quæ ducit ad regnum cælorum, multam latitudinem incurrit erroris, per quam ad perditionem peruenitur.

CXL INTERROGATIO.

Quomodo angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam?

Responsio. Et hic similiter angustum & arctum hoc indicat, quia via hæc, id est vita nostra, angustatur & coarctatur in tribulationibus. Constringimur enim ex vtraque parte nos qui iter agimus, ne prorsus in aliud aliquod declinemus.

nemus. Periculum enim est, in vtramlibet partem declinare: sicut in exigui pontis transitu, vbi ex vtraque parte eum, qui forte declinauerit, conciti vnda fluminis rapit & aufert. Propterea ergo scriptum est: *Ne declinaueris in dextram neque in sinistram.* Et Dauid ait: *Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi.* Num. 20. Psal. 139.

CXLI INTERROGATIO.

Auaritia vsque ad quem modum definitur?

RESPONSIO. Cum transgressus quis fuerit modum legis statutum. Quod designatur, secundum vetus quidem testamentum, in eo, si quis plus se diligat; vel plus in pecunia vel necessarijs de se sit solicitus, quam de proximo. Scriptum est enim: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Secundum Euangelium vero, si quis plus solicitus sit quam de præsenti die, sui videlicet caussa vel corporis; iste sine dubio audiet: *Stulte, hac nocte repetent abs te animam tuam; & quæ præparasti, cuius erunt?* Quibus addidit Dominus dicens: *Ita erit & is qui sibi thesaurizat, & non est in Domino diues.* Leu. 19. Luc. 12.

CXLII INTERROGATIO.

Quid est, perperam agere?

RESPONSIO. Quiquid non propter vsus necessarios, sed vel ornatus caussa vel decoris alicuius fit, hoc est perperam agere.

CXLIII INTERROGATIO.

Quis est, qui ab Apostolo dicitur, habitus ordinatus?

RESPONSIO. Is qui secundum propositum vniuscuiusque honestus est vsus, vel secundum locum, vel secundum tempus, vel secundum personam. Non idem vsus esse potest in tempore hiemis, & in tempore æstatis: neque idem habitus est operantis & quiescentis; nec militis idem est & priuati; neque viri idem qui mulieris.

IN-

CXLIIII INTERROGATIO.

Si quis pretiosas vestes abijciat, ipsa autem indumenta viliora quibus vtitur, vel calceamenta, ita composite vtatur, vt studeat decorem inde aliquem capere; si peccat, aut vitio aliquo id facere putandus est?

RESPONSIO. Qui vult per decorem habitus placere hominibus, manifestum est eum huius ipsius vitij ægritudine laborare, id est, hominibus placendi; & certum est mentem eius a Deo longius euagari. Sed & hoc ipsum est vitium, perperam agere, cum indumentis vel calceamentis, non vsus caussa vtitur, sed decoris.

CXLV INTERROGATIO.

Qui est Raca?

Mat. 5. 22. RESPONSIO. Prouincialis, id est, gentilis illius sermo est velut conuitij lenioris, quod domesticis & his, quorum fiduciam quis gerit, dici solet.

CXLVI INTERROGATIO.

Gal. 6. *Quid est quod dicit Apostolus: Non efficiamur inanis gloriæ cupidi.*
Eph. 6. *Et iterum: Non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes: quis est inanis gloriæ cupidus, & quis est hominibus placens?*

RESPONSIO. Puto quod inanis gloriæ cupidus est, qui propter solam gloriam seculi, id est, propter eos, qui vident & audiunt de se aliquid, quod vel laudari possit, vel admirari, facit aliquid vel dicit. Hominibus autem placens ille est, qui voluntate alicuius hominis, vt placeat ei, facit aliquid vel dicit; etiamsi indignum sit & iniuriosum hoc ipsum quod facit.

CXLVII INTERROGATIO.

Quid est inquinamentum carnis, & inquinamentum spiritus? Et quomodo ab his emundari possumus? Et quæ est sanctificatio; & quomodo possumus eam obtinere?

2. Cor. 7. RESPONSIO. Inquinamentum carnis est, commisceri

cum

cum his qui illicita & nefanda committunt. Spiritus autem inquinamentum est, cum indifferenter habemus commisceri eis, qui de fide impie sentiunt. Emundamur autem ab his, cum implemus illud quod Apostolus dicit: *Cum eiusmodi nec cibum sumere:* & quæcunque his similia statuit. Vel certe cum illud patimur in corde nostro, quod ait Dauid: *Tristitia tenuit me a peccatoribus derelinquentibus legem tuam.* Vel cum ostenderimus talem nostram tristitiam, qualem Corinthij ostenderunt, cum obiurgati sunt a Paulo; cum erga eum qui peccauerat, indiscrete egerunt, cum dicit: *In omnibus exhibuistis vos castos esse negotio.* Sanctificatio autem est, adhærere Deo ex integro, & sine aliqua intermissione in omni tempore solicitum esse, & studium gerere placendi ei. Quoniam quidem neque pollutum aliquid in donis Dei offerri potest, vel sanctificari; neque rursum quod semel oblatum est Deo & sanctificatum, ad communem humani ministerij vsum adduci potest: alioquin & sacrilegum erit & impium.

1. Cor. 5.

Psal. 118.

2. Cor. 7.

CXLVIII INTERROGATIO.

Quis est mundus corde?

RESPONSIO. Qui seipsum non reprehendit, quia vel præuaricatus sit mandatum Dei, vel contempserit, vel neglexerit.

CXLIX INTERROGATIO.

Quomodo potest aliquis odium habere aduersus peccatum?

RESPONSIO. Si semper ex ijs, quæ tristem & infaustum finem habent, odium nascitur hominibus aduersus eos, qui caussa sibi huiuscemodi negotij extiterunt. Si quis ergo certus sit, quantorum & qualium malorum caussa nobis fiunt peccata, sponte & sine vlla comminatione ex intimo affectu odium ei aduersus ea nascitur; sicut ostendit ille qui dicebat: *Iniquitatem odio habui & abominatus sum.* Psal. 118

CL INTERROGATIO.

Quomodo potest aliquis ex animo & ex affectu facere mandata Domini?

Responsio. Naturaliter delectamur his, quæ bona sunt & prosunt. Si ergo credimus de his, quæ promissa sunt, ex eoipso quod speramus, inseritur animæ nostræ affectus & desiderium, ad explenda ea, quibus id consequi possimus, quod desideramus. Si quis ergo odio habuerit & execratus fuerit iniquitatem, & emundauerit se ab omni peccato; ex quo, sicut corpus a languore delectationem non habet cibi, ita & anima a peccati morbo non habet deside-
Ioan. 18. rium erga mandata Dei. Si recordetur, quia mandatum Dei vita æterna est, & omnibus, qui custodiunt illud, permanet adimpletio promissorum, potest per hæc nasci ani-
Psal. 18. mæ affectus ille, de quo Dauid dixit: *Iudicia Dei vera, iustificata in semetipsa, & desiderabilia supra aurum & lapidem pretiosum nimis; & dulciora supra mel & fauum. Nam & seruus tuus custodit ea; in custodiendo illa retributio multa.*

CLI INTERROGATIO.

Quæ est mensura in caritate Dei?

Responsio. Vt supra vires semper quis extendat animam suam ad voluntatem Dei, prospiciens & desiderans ea, quæ ad gloriam Dei pertinent.

CLII INTERROGATIO.

Quomodo quis obtineat, vt possit in se habere caritatem Dei?

Responsio. Si grati & fideles existamus erga beneficia eius: quod etiam in mutis animalibus fieri videmus. Nam & canes interdum diligunt eos, qui sibi cibum præbent. Sed & Esaias propheta hoc docet, cum arguit ingra-
Esa. 1. tam gentem, & dicit in persona Domini: *Filios genui, & exaltaui: ipsi autem autem me spreuerunt. Agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepium Domini sui: Israel vero me non coguouit, &* popu-

populus meus me non intellexit. Sicut enim boui & asino, pro eo beneficio quo pascitur, dilectio spontanea nascitur erga pastorem; ita etiam nos, si gratanter & fideliter beneficia Dei suscipiamus, sine dubio diligimus beneficiorum præbitorem Deum: & absque vlla doctrina, naturali quodam instinctu, in eius concitamur affectum, si tamen sanitas animæ præsto sit.

CLIII INTERROGATIO.

Quæ sunt indicia, esse in nobis caritatem Dei?

RESPONSIO. Quæ Dominus docuit, dicens: *Si diligitis me, mandata mea seruate*. *Ioan. 14.*

CLIV INTERROGATIO.

Quid est, seipsum diligere? vel quomodo vitium suum cognoscit, qui seipsum diligit?

RESPONSIO. Multa abusiue dicuntur, sicut & illud: *Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam seruabit eam*. Philautus ergo græce dicitur, qui seipsum diligit. Intelligi autem potest is, qui talis est, hoc modo: si ea quæ facit, pro semetipso facit: etiamsi videantur secundum mandatum Dei esse, quæ facit. Qui enim pro sua requie patitur aliquid deesse necessitati vel vsibus fratris, siue eorum quæ ad animam necessaria sunt, siue quæ ad corpus, manifeste Philautus, id est, seipsum diligens deprehenditur: cuius vitij finis, interitus est. *Ioan. 12.*

CLV INTERROGATIO.

Quomodo apparet qui diligit fratrem secundum mandatum Domini; & quomodo arguitur qui non diligit?

RESPONSIO. Caritatis duo ista præcipua signa sunt, cum contristamur & grauiter ferimus in ijs, in quibus læditur ille quem diligimus: & cum vel satis agimus, vt non fiant; vel gaudemus, si prouenerint aliqua, in quibus vtilitas

Mat. 5. vel profectus est eius qui diligitur. Beatus ergo est, qui luget super eum qui delinquit, cuius videt vitæ imminere periculum: & gaudet pro eo qui proficit, & lucrum suum deputat profectum proximi sui. Contestatur autem hocipsum Apostolus Paulus, dicens: *Si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra*: quod vtique secundum rationem caritatis Christi dicebat: *& si glorificatur vnum membrum, congaudent omnia membra*. Qui autem talem non habet affectum erga fratrem, certum est, quod non secundum caritatem Dei diligit proximum suum. Qui autem non diligit, in eo arguitur, quod Ioannes ait: *Qui non diligit, manet in morte*. Et iterum: *Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem pati, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in illo?*

1. Cor. 12

1. Ioan. 3.

Ibid.

CLVI INTERROGATIO.

Qui sunt inimici, quos diligere iubemur? & quomodo diligimus inimicos nostros? præstantes eis beneficia tantummodo, aut etiam affectum eis exhibentes? & si hoc possibile est fieri?

RESPONSIO. Inimici proprium est, lædere & insidiari: & ideo omnis qui quomodocunque lædit aliquem, inimicus dicitur: maxime autem hi qui peccant. Isti enim, quod in se est, lædunt diuersis modis, & insidiantur vel his qui vident, vel his qui simul viuunt. Et quoniam ex corpore & anima constat homo, secundum animam quidem diligamus, arguentes, & commonentes, & omni modo ad conuersionem eos prouocantes. Secundum corpus vero præstemus eis beneficia & misericordiam; & si indigent, victum: quoniam nemo dubitat, quin caritas in affectu sit. Quod autem possibile sit, docuit Dominus, per caritatem Dei Patris, & per suam obedientiam vsque ad mortem: quam vtique pro inimicis adhuc & impijs nobis sustinuit, sicut & Apostolus testatur, dicens: *Commendat autem Deus suam caritatem in nobis, quia cum adhuc peccatores essemus, Christus* pro

Phil. 2.

Rom 5.

pro nobis mortuus est. Sed & nos ad hocipsum cohortatur, dicens: *Estote ergo imitatores Dei, sicut filij carissimi; & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & semetipsum tradidit pro nobis hostiam & oblationem Deo*. Nunquam autem præciperet hoc iustus & clemens Dominus, nisi vtique etiam possibilitatem nobis donasset. Inesse enim hoc naturæ nostræ ostenditur, cum etiam bestijs vel animalibus erga eos, qui sibi beneficij aliquid præstiterunt, inest naturalis affectus. Quis autem tantum beneficij amicis præstat, quantum inimicus? cum nobis caussa beatitudinis efficiatur illius, de qua dicit Dominus: *Beati estis cum persequentur vos & exprobrabunt, & dicent omne malum aduersus vos, mentientes propter me; gaudete & exultate, quia merces vestra multa est in cælis*.

Eph. 5.

Mat. 5.

CLVII INTERROGATIO.

Quid est quod dicit Apostolus: Irascimini, & nolite peccare: Et sol non occidat super iracundiam vestram: cum in alijs dixerit: Omnis amaritudo, vel ira, vel indignatio auferatur a vobis?

Psal. 4.
Eph. 4.

RESPONSIO. Arbitror in hoc loco Apostolum secundum imitationem Domini hæc locutum: sicut enim in Euangelio Dominus dicebat: Audistis quia dictum est antiquis illud vel illud; & ipse addebat dicens; Ego autem dico vobis hoc vel hoc: Ita etiam Apostolus, cum prius meminisset antiquitatis, per hoc quod dicitur: *Irascimini & nolite peccare*: paulo post addidit quod ex se erat, & quod nobis conueniret, dicens: *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor auferatur a vobis*.

Mat. 5.
Eph. 4.

CLVIII INTERROGATIO.

Quid est, Date locum iræ? Rom. 12.

RESPONSIO. Non resistere malo, secundum quod scriptum est: sed & ei qui te percusserit in dexteram maxillam, præbere & alteram, & implere ea omnia quæ sequuntur: vel illud: *Cum persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in alteram*.

Mat. 5.
Mat. 10.

IN-

CLVIIII INTERROGATIO.

Quæ est differentia amaritudinis, & furoris, & iræ, & clamoris, & irritationis?

RESPONSIO. Furoris quidem & iræ differentiam puto in animo constare & motu: quia qui irascitur, intra animum suum adhuc vitium voluit; sicut ex hoc ipso iudi-
Psal. 4. catur, quod dicit: *Irascimini, & nolite peccare*. Qui vero fu-
Psal. 57. rit, amplius aliquid per motum gerit. *Furor enim*, inquit, *eis secundum similitudinem serpentis*. Vehementius vero furorem concitare, irritatio nominatur. Amaritudo autem illa est, cum malitia in corde etiam arte quadam componitur & armatur. Clamor quoque est, cum quis ira vel furore permotus, per vocis indignationes, aut in blasphemiam aut in maledictionem rapitur.

CLX INTERROGATIO.

Quis est, qui à Domino beatificatur pacificus?

RESPONSIO. Qui Christi adiutor est, secundum quod
2. Cor. 5. dicit Apostolus: *Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo*. Et
Rom 5. iterum: *Iustificati ex fide pacem habeamus ad Deum*. Illa enim
Ioan. 14. alia pax repudiata est a Christo, dicente: *Pacem meam do vobis, non sicut hic mundus dat, etiam ego do vobis*.

CLXI INTERROGATIO.

Quomodo conuerti quis potest, & fieri sicut infans?

Mat. 18. RESPONSIO. Ipsa lectio Euangelij docet nos omnem caussam; in qua hoc ostenditur, vti ne arrogantiam requiramus vel elationem: sed æqualitatem naturæ cognoscamus; & exæquemus nos eis, qui videntur inferiores. Hoc enim est proprie infantium, æquales esse his, quibus non nobilitate sed ætate iunguntur; donec processu temporis & monitorum nequitia, elationis inficiantur venenis.

CLXII INTERROGATIO.

Quid est, prudentem esse sicut serpentem, & simplicem sicut columbam?

RESPONSIO. Prudens quidem vt serpens est, qui cum circumspecte & considerate quæ sint possibilia, & quæ honesta vel vtilia peruidens, doctrinam suam dispensat, & aptat ea arte, qua suaderi auditores ad obedientiam possint. Simplex autem vt columba est, qui nec in cor prorsus recipit cogitationem vlciscendi in eos, qui lædunt; sed permanet in benefaciendo, secundum quod Apostolus dicit: *Vos autem nolite deficere benefacientes.* Dominus ad prædicationem mittens discipulos, hæc eis præcipiebat: vbi sine dubio opus erat sapientia, ad suadendum eis qui docebantur; & patientia aduersus eos, qui insidiabantur. Vt sicut ibi serpens per prudentiam intellexit, quam personam ad persuadendum aggredi deberet; eam silicet, quæ fragilior videbatur ad persuadendum; quo eam a Deo abstractam peccato sociaret: ita & nos personam, & mores, & tempus considerare & eligere debemus, & omnimodo ita ordinare sermones nostros in iudicio, vt possimus abstrahere homines a peccato, & sociare Deo.

Mat. 10.
2. Thes. 3.
Gen. 3.

CLXIII INTERROGATIO.

Quomodo debemus suscipere regnum Dei sicut infans?

RESPONSIO. Si tales fuerimus ad doctrinam Domini, qualis est infans in discendo: qui neque contradicit doctoribus, neque rationes & verba componit, aduersus eos resistens; sed fideliter suscipit quod docetur, & cum metu obtemperat & acquiescit.

CLXIV INTERROGATIO.

Domino dicente: Qui se exaltat, humiliabitur. & Apostolo præcipiente: Noli superbum sapere. Et alibi: Arrogantes, superbi, inflati. Et iterum: Caritas non inflatur: quis est elatus? & quis est iactans vel arrogans? quis vero superbus? & quis inflatus vel tumens?

Luc. 18.
Rom. 11.
2. Tim. 3
1. Cor. 13

RE-

RESPONSIO. Elatus est, qui seipsum effert pro his, quæ forte recte vel prospere gesta sunt, & pro hoc magnus
Luc. 18. sibi videtur & elatus; secundum illum Pharisæum, qui & ipse inflatus dici potest. Sicut & Apostolus Corinthios
1.Cor. 4. arguit, quibus dicit: *Et vos inflati estis*. Iactans autem vel arrogans est ille, qui non acquiescit his, quæ a prioribus vel maioribus statuta sunt, pro vtilitate communi; nec acquiescit verbis Apostoli dicentis:
Phil. 2. *Vt eadem sentiatis, & vnum sapiatis*: sed propriam quandam viam iustitię ac sanctitatis inquirit. Superbus est, qui etiam nihil vsquam in se virtutis ac rectorum gestorum habens, elatus est & erectus, & videri vult se plus esse quam est. Similis autem esse huic potest etiam is, qui inflatus dicitur vel tumens; secundum hoc quod
Col. 2. Apostolus dicit: *Sed inflatus est, nihil sciens*.

CLXV INTERROGATIO.

Quid est, Caritas non dehonestatur?

RESPONSIO. Sicut quis dicat, de statu honestatis suæ non deducitur. Est enim propria quædam honestas caritatis, & habitus eius atque ornatus: ille sine dubio, quem per
1.Cor.13 singulas caritatis virtutes enunciauit Apostolus: quæ singulæ honestates quædam eius sunt & ornatus.

CLXVI INTERROGATIO.

1.Reg. 2. *Scriptura dicente: Nolite gloriari neque loqui alta. & Apostolo confi-*
2.Cor. 11 *tente: Quia quæ loquor; non secundum Deum loquor; sed sicut in insi-*
2.Cor. 12 *pientia, in hac substantia gloriandi. Et rursum: Factus sum insi-*
1. Cor. 1. *piens gloriando. Et iterum ipso dicente: Quia qui gloriatur, in Domino*
2.Cor. 10 *glorietur: quæ est gloriatio in Domino? & quæ est culpabilis gloriatio?*

RESPONSIO. Apostoli quidem manifestum est propositum, quod aduersus vitia loquebatur. Non enim vt seipsum commendaret, hæc dicebat; sed vt quorundam insolentiam & arrogantiam retunderet. Gloriatio ergo in Domino est, cum quis ea quæ recte gerit, non sibi, sed Do-

mino

mino ascribit, dicens: *Omnia poßum, sed in eo qui me confortat Christus*. Culpabilis autem gloriatio est, & duplici ratione dinoscitur: vel secundum hoc quod dicit: *Quoniam laudatur peccator in desiderijs animæ suæ*. Et: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate*? Vel secundum illud, cum faciunt aliquid boni operis; *vt videantur ab hominibus*: & per hoc ipsum, quod volunt laudari, gloriantur in his quæ fecerunt. Sed huiuscemodi homines etiam sacrilegi designantur, cum gratiam, quæ a Deo donata est, propriam faciunt; & gloriam quæ debetur Deo, in semetipsos conuertere conantur.

Phil. 4. Psal. 9. Psal. 51. Mat. 6.

CLXVII INTERROGATIO.

Qualem intellectum, vel prudentiam a Deo petere debemus? vel quomodo eam possumus promereri?

Responsio. Intellectus quidem quis sit, ab ipso Domino per Prophetam didicimus, dicentem: *Non glorietur fortis in fortitudine sua; neque glorietur diues in diuitijs suis; sed in hoc glorietur, qui gloriatur, in intelligendo & cognoscendo Dominum.* Et iterum per Apostolum sic dicit: *Sed intelligentes, quæ sit voluntas Domini*. Qui rursus ait: *Prudentia carnis mors est; prudentia autem Spiritus, vita est & pax*. Possumus autem hoc modo promereri, si faciamus illud quod scriptum est: *Vacate & cognoscite, quoniam ego Dominus sum*: & si credimus omne verbum Dei verum esse: *Si enim*, inquit, *non credideritis, neque intelligetis*.

Ier. 9. Eph. 5. Rom. 8. Psal. 45. Esa. 7.

CLXVIII INTERROGATIO.

Si Dominus dat sapientiam, & a facie eius scientia & intellectus est; Et si alij quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ; quomodo increpat Dominus discipulos suos dicens: Quia adhuc & vos insensati estis, & non intelligitis? & Apostolus culpat Galatas insensatos?

Prou. 11. 1. Cor. 12. Mat. 15. Gal. 3.

Responsio. Si quis scit bonitatem Domini, volentis omnes homines saluos fieri, & in agnitionem verbi veri-

1. Tim. 2.

tatis venire; & studium Spiritus sancti didicit, qui vnicuique diuidit gratiam Dei; iste cognoscit tarditatem intellectus non ex culpa eius descendere, qui dona distribuit; sed eorum, qui desidia & infidelitate sua id suscipere non merentur. Et ideo recte culpatur insipiens vel insensatus, qui velut sole orto claudit oculos suos, ne videat, sed in tenebris ambulet.

CLXIX INTERROGATIO.

Si ab aliquo quid beneficij consequimur, quomodo poterimus & Domino digne & integre gratias agere, & ei qui beneficium præstitit? Quali mensura vti debemus in vtroque?

RESPONSIO. Si Deum auctorem & consummatorem omnium bonorum esse credamus; eum vero per quem boni aliquid consecuti sumus, vt ministrum Dei gratiæ & muneris agnoscamus.

CLXX INTERROGATIO.

Quid est dignum vel sanctum, quod Græci ὅσιον dicunt? & quid est iustum?

RESPONSIO. Ὅσιον quidem, id est, sanctum vel dignum esse arbitror hoc, quod decet, & debetur ab inferioribus deferri superioribus, secundum hanc ipsam rationem, qua eminentiores videntur. Iustum autem hoc, quod operis pro merito vnicuique tribuitur. Et in illo quidem alio, optimorum quorumque indicatur obsequium: in hoc vero, tam boni quam mali retributio designatur.

CLXXI INTERROGATIO.

Matt. 7. *Quomodo dat quis sanctum canibus, & mittit margaritas ante porcos? aut quomodo accidit illud quod additur: Ne forte conculcent eas pedibus, & conuersi disrumpant vos?*

Rom. 2. RESPONSIO. Manifeste nobis tradidit Apostolus ex his, quæ aduersus Iudæos dicit: *Quia qui in lege gloriaris per pra-*

præuaricationem legis Deum inhonoras. Iniuriam ergo hanc quam per præuaricationem legis verbo Dei inferre dicuntur hi, de quibus sermo est, prohibet hic & abdicat Dominus. Et quia euenit, vt etiam infideles & non credentes, cum vident nos præuaricari mandata, contemptum habeant religionis & doctrinæ Domini; & ex ipsis his arguunt nos, quæ scripta sunt in lege nostra; & velut rumpant nos, & afficiant exprobrantes & confundentes, tanquam legis propriæ transgressores.

CLXXII INTERROGATIO.

Quomodo Dominus aliquando quidem prohibet portari sacculum vel peram in via: aliquando autem dicebat: Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: & qui non habet gladium, vendat vestimentum suum, & emat gladium? Luc. 10. Luc. 22.

Responsio. Hoc explanat ipse Dominus dicens: *Quia oportet adhuc compleri in me quod dictum est; quia cum iniquis deputatus est*. Denique posteaquam completa est prophetia, de gladio ait ad Petrum: *Conuerte gladium in locum suum. Omnes enim qui gladium accipiunt, in gladio peribunt*. Ita vt non videatur præceptum esse, quod dicitur: *Nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: Et qui non habet gladium, vendat vestimentum suum, & emat gladium*: sed prophetia prædicentis Domini, quia futurum erat, vt Apostoli obliti gratiæ Domini & legis eius, assumerent gladium. Quod autem videtur quasi imperatiuo modo dici propositio hæc verbi futura, in scripturis propheticis satis frequenter inuenitur: sicut est & illud: *Fiant filij eius orphani, & diabolus stet a dextris eius*. & multa alia similia. Luc. 22. Esa. 53. Mat. 26. Psal. 108.

CLXXIII INTERROGATIO.

Quid est, Panem substantiuum da nobis hodie; quod in oratione dicere iubemur?

Responsio. Cum operantes manibus memores si-

Luc. 12. mus Domini dicentis: *Nolite soliciti esse animæ vestræ, quid manducetis, aut quid bibatis*. Et Apostoli præcipientis:
Eph 4. *Operamini, vt habeatis vnde præstare possitis necessitatem patienti*. id est, cum non ad proprios vsus, sed pro mandato Domini operamur:
Luc. 10. *Quoniam dignus est operarius mercede sua*: tunc substantiuum panem, id est, qui vitam quotidianam substantiæ nostræ conferat, a Deo poscimus, & non a nobis ipsis præsumimus: sed vt necessitati, in quantum sufficit, satisfiat, & agnoscamus eum, qui sufficientiam præstat.

CLXXIV INTERROGATIO.

Si omni volenti accedere ad sorores, oportet indulgere: an certis quibusque & personis, & temporibus? vel quomodo videndæ sunt sorores?

RESPONSIO. De his superius diximus iam sufficienter, quia nec ad virum vir accedere vtcunque & sine caussa ex arbitrio suo vel potestate debet, sed cum omni obseruatione, probante eo qui præest: id est, vt vel prosit quis ei quem videt, vel proficiat ex eo. Quanto magis erga mulieres id obseruare conuenit maiore cautela? Si quis ergo
Mat. 12. meminerit Domini dicentis: *Quia de omni sermone otioso reddes rationem in die iudicij*; timebit in omni negotio hanc sententiam. Acquiescendum est enim & sancto Apostolo
1. Cor. 14 dicenti: *Siue manducetis, siue bibatis, siue aliud quid faciatis, omnia in gloriam Dei facite*. Et iterum: *Omnia ad ædificationem fiant*. Nihil ergo vel otiose vel inutiliter agendum est: sed certus quis, & certo tempore, & certo in loco, & certis personis vel apparere, vel loqui debet: vt excludatur omnis nefanda suspicio, & seruemus sine offensione esse apud omnes, & ad ædificationem fidei vnicuique apparere. Certe solum ad solam accedere, nulla religionis ratio permittit. Melius est enim duo quam vnus: simul enim & fidelius & tu-
Eccl. 4. tius res geritur. *Væ enim vni; quia si ceciderit, non est alius qui erigat eum*.

IN-

CLXXV INTERROGATIO.

Si quis habet aliquod vitium, quod corrigere non potest; & frequenter notatus in peius proficit; si eum expedit intermitti?

RESPONSIO. Et de hoc alibi iam diximus, quia oportet peccantes corripere patienter, secundum eum, quem supra ostendimus modum a Domino positum. Quod si non sufficit ei ad emendationem, sicut illi Corinthio obiurgatio hæc quæ fit à pluribus; sicut gentilis de reliquo & publicanus haberi debet, qui eiusmodi est. Quia ei parcere, quem Dominus condemnauit, nulli tutum est: maxime cum Dominus dicat: *Quia expedit vnicuique vt vnum oculum, aut vnam manum, vel vnum pedem perdat, & ita intret in regnum:* quam dum parcit vni ex his membris, totum corpus mittatur in gehennam ignis, vbi est fletus & stridor dentium. Sed & Apostolus de his ipsis testatur, dicens: *Quia modicum fermentum totam massam corrumpit.* Mat. 18. 2. Cor. 2. Mat. 18. Gal. 5.

CLXXVI INTERROGATIO.

Si quis contristetur, quia ei non permittitur facere illud, quod non potest apte & recte facere; si debemus ei permittere?

RESPONSIO. Et de his iam dictum est in multis, quia propria voluntate nulli quidquam facere permittendum est, sed iudicio & probatione, vel multorum, vel eorum qui præsunt. Qui autem non obtemperat his, sententiam præsumptoris & contradicentis excipiat.

CLXXVII INTERROGATIO.

Quomodo debent fortiores fratres infirmitates infirmorum portare?

RESPONSIO. Portare, est tollere & curare, secundum quod scriptum est: *Ipse infirmitates nostras tulit, & ægritudines nostras portauit.* Non quia in semetipso susceperit infirmitates, sed quia abstulit eas ab his, in quibus erant, & curauit eos. Ita ergo & hic poenitentia interueniente curabuntur infirmiores, ex constantia & integritate fortiorum: qui dicun- Esa. 53.

cuntur portare, id est, exportare & auferre infirmitates eorum, qui inualidi sunt.

CLXXVIII INTERROGATIO.

Gal. 6. *Quid est: Inuicem onera vestra portate? & quam legem Christi adimplebimus hoc facientes?*

RESPONSIO. Idem est, quod in superioribus explanauimus. Grauia enim sunt onera peccati, quæ trahunt animam in profundum inferni: quæ a nobis inuicem auferimus & portamus, id est, exportamus, ad conuersionem prouocantes eos qui peccant. Portare autem pro auferre & exportare, consuetudo est etiam ritu prouintialium dici, sicut & ego sæpe audisse me memini. Legem autem Christi replere, illius qui dixit: *Non veni vocare iustos, sed peccatores in poenitentiam.* Luc. 5.

CLXXIX INTERROGATIO.

Domino docente nos, orandum esse, vt ne intremus in tentationem: si oportet orare ne accidant nobis dolores corporales: vel si inciderimus in eos, quomodo oportet ferre?

RESPONSIO. Non discreuit tentationum qualitatem, Mat. 26. sed generaliter præcepit orandum esse, ne intremus in tentationem. Si vero inciderimus, vt det nobis exitum euadendi; & vt sustinere possimus, a Domino posci oportet, Mat. 10. vt possimus implere quod est dictum: *Quia qui permanserit in finem, hic saluus erit.*

CLXXX INTERROGATIO.

Mat. 5. *Quis est aduersarius noster? & quomodo ei consentire debemus in via?*

RESPONSIO. Hic specialiter Dominus eum, qui auferre quid a nobis conatur, aduersarium nominauit. Consentimus autem ei, si seruemus præceptum Domini dicen- Mat. 5. tis: *Si quis autem voluerit tecum iudicio contendere, & auferre tunicam*

nicam tuam, dimitte ei & pallium. Quod & in omnibus fideliter obseruari oportet.

CLXXXI INTERROGATIO.

Si bonum est, statuere ad certum tempus, verbi caussa, abstinere se a tali vel tali cibo siue potu?

RESPONSIO. Domino dicente: *Non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui me misit:* omnis huiusmodi definitio incongrua est. Quod sciens Dauid, dicebat; *Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ:* & non meæ voluntatis. Et iterum Dominus: *Non mea voluntas, sed tua fiat.* Ioan. 6. Psal. 118. Luc. 22.

CLXXXII INTERROGATIO.

Si quis voluntate peccauerit, condemnatur? an etiam ille, qui per ignorantiam extra veritatem aliquid fuerit locutus?

RESPONSIO. Iudicium Dei etiam in his, qui per ignorantiam peccant, manifestum est, cum dicit: *Quia qui nescit, & non fecerit, digna plagis vapulabit paucis.* Vbique tamen digne gesta poenitentia veniæ spem præsumat. Luc. 12.

CLXXXIII INTERROGATIO.

Si quis cogitauerit tantum facere aliquid, & non fecerit, si & ipse mendax iudicandus est?

RESPONSIO. Si secundum mandatum est, quod cogitauit facere, non ut mendax, sed ut contemptor a Domino condemnatur.

CLXXXIV INTERROGATIO.

Si quis præuentus fuerit, ut definiat aliquid agere eorum quæ non placent Deo: quid oportet magis irritum reuocare, quod male fuerat definitum: an timore eo, ne mendax fit, implere peccatum?

RESPONSIO. Cum dicat Apostolus: *Non quod ex nobis ipsis idonei simus cogitare aliquid, quasi ex nobis.* Et Dominus nihilominus: *Quia non possum ego a meipso facere quicquam.* 1. Cor. 3. Ioan. 5.

Et

Ioan. 14. Et rursum: *Verba quæ ego loquor vobis, a me ipso non loquor*. Et
Ioan. 6. in alio quoque loco: *Descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui me misit Patris*: pœnitentiam debet agere primò, qui ita aliquid temerè definijt; quodcunque illud fuerit quod definitum est. Quia ne ipsa quidem bona propria auctoritate & definitione facere oportet: multo autem magis ea, quæ non placent Deo, statuere non licet. Quia autem oportet & in irritum reuocare, quæcunque ex præsumptione contra mandatum Domini statuantur, manifeste ostenditur in Apostolo Petro; qui temere
Ioan. 13. quidem statuerat, & dixerat: *Non lauabis pedes meos in æternum*. Audiens autem a Domino definitam sententiam: *Quia si non lauero te, non habebis partem mecum*: statim mutauit definitionem suam, & ait: *Domine, non tantum pedes, sed & manus, & caput*.

CLXXXV. INTERROGATIO.

Si is, cui commissa est dispensatio eorum quæ Domino offeruntur, necessitatem habet implere quod dicit mandatum: Omni petenti te da: & eum qui vult abs te mutuum sumere, non auertas.

Luc. 6. Responsio. Hoc quod dictum est: *Omni petenti te da*:
Mat. 5. Et, *volentem mutuari abs te, non auertas*: quasi tentationis habet locum, sicut ex consequentibus demonstratur. Propter malos enim præceptum est, non principaliter, sed quasi quod in necessitate fieri debeat. Principale enim præce-
Mat. 19. ptum Domini est: *Vende omnia tua bona, & da pauperibus*. Et
Luc. 12. iterum: *Vendite bona vestra, & date eleemosynam*. Quod ergo alijs delegatum est vel deputatum, in alios transferre, non
Mat. 15. est absque discrimine, Domino dicente: *Quia non sum missus, nisi ad oues perditas domus Israel*. *Et quia non est bonum tollere panem filiorum, & mittere canibus*: sed & abs te ipso iudicare debes, quod iustum est.

CLXXXVI INTERROGATIO.

Quod si frater nihil habens proprium, petatur ab aliquo hoc ipsum quo vestitus est, quid debet facere, maxime si nudus sit ille qui petit?

RESPONSIO. Siue nudus, siue malus, id est, siue veram necessitatem patiatur, siue fallit, vel si quid aliud est, semel dictum est, quia dare vel accipere non est omnium, sed illius solius, cui commissum est istud officium. Qui vtique cum omni prouidentia & cautela huiuscemodi dispensationem debet implere, vt possit vnusquisque in quo vocatus est, permanere.

CLXXXVII INTERROGATIO.

Quomodo potest quis sine caritate tantam fidem habere, vt montes transferat, aut substantiam suam pauperibus diuidat, & corpus suum tradere vt ardeat? 1.Cor.13

RESPONSIO. Si memores simus Domini dicentis: *Faciunt enim omnia, vt videantur ab hominibus.* Sed & illud, quod respondit illis dicentibus: *Domine, nonne in tuo nomine dæmonia eiecimus? & in tuo nomine virtutes multas fecimus?* cum ait ad eos: *Nescio vos vnde sitis.* non quia mentiti sunt, sed quia Dei gratia abusi sunt ad proprias voluntates: quod vtique alienum est a caritate Dei. Si ergo horum meminimus, facile quæ dicta sunt aduertimus. Quia autem gratiam Dei vel donum accipiant etiam indigni, non est nouum aut mirum. Deus enim in tempore hoc benignitatis & patientiæ suæ, etiam *solem suum oriri facit super bonos & malos.* Interdum autem etiam ad profectum eorum, qui adhuc infideles sunt, vt gloria eius multiplicetur; secundum quod & Apostolus dicit: *Quia quidam per inuidiam & contentionem, quidam autem propter bonam voluntatem Christum annuntiant*; & addidit dicens: *Verumtamen omni modo siue occasione, siue veritate Christus annuntietur, in hoc ego gaudeo.*

Mat. 23. Mat. 7. Mat. 5. Phil. 1.

CLXXXVIII INTERROGATIO.

Quis est qui abscondere dicitur talentum, & propterea condemnatur?

RESPONSIO. Qui quamcunque gratiam Dei detinet,
Mat. 25. & assumit in suis vsibus, & non ad aliorum vtilitatem, iste tanquam occultati talenti crimine condemnatur.

CLXXXIX INTERROGATIO.

Quid est immunditia, & quid est impudicitia?

RESPONSIO. Immunditiam quidem lex ostendit. Hoc enim nomine vsa est super his, qui inuiti per naturalem necessitatem patiebantur ea, quæ homines pati consueuerunt. Impudicitia vero mihi videatur esse, cum quis naturalem libidinis motum impudentius & inuerecundius concitat & irritat.

CXC INTERROGATIO.

Quid est proprium furoris? & quid est proprium indignationis iustæ? & quomodo aliquoties quasi ab indignatione incipientes inueniuntur decidere in furorem?

RESPONSIO. Furoris quidem proprium est, concitatio animæ mala meditantis aduersus eum, qui se concitat & irritat. Indignationis vero iustæ proprium est, peccantem corripere eo affectu vel proposito, quo auertimur a peccatis; & quod displicet nobis, quod non recte gestum est. Quod autem interdum a bono incipiens anima decidit in malum, nihil mirum est. Multa enim inuenies huiuscemodi, propter quod meminisse oportet sacræ scripturæ
Psal. 138 dicentis: *Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi*. Et iterum:
2. Tim. 2. *Nisi enim quis legitime certauerit, non coronabitur*. Et ideo in omnibus obseruanda est rerum mensura, & tempus, & ordo; quia ex aliqua horum caussa accidit, vt id quod videtur bonum, inueniatur malum.

IN-

CXCI INTERROGATIO.

Ex quibus fructibus probari debet is, qui ex affectu arguit fratrem peccantem?

RESPONSIO. Primo omnium ex eo quod præcipuum est, si cum misericordia redarguit, & est in eo illud quod dixit Apostolus: *Quia si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra*. Vel illud: *Quis scandalizatur, & ego non vror?* Tum deinde, si in omni peccato similiter affligitur & contristatur, & erga omnes qui peccant, vel si in se delinquat aliquis, vel in alium, similiter contristatur & luget. Et si arguens obseruat illam regulam, quam Dominus posuit, id est, vt inter semetipsum solum, vel alio vno vel duobus adhibitis. Super omnia autem, si obseruat quod dixit Apostolus: *cum omni patientia*.

1.Cor.12

Mat. 18.
2.Tim.3.

CXCII INTERROGATIO.

Si oportet eos, qui ingrediuntur ad fratres, statim artificia discere?

RESPONSIO. Qui præsunt, probent, vt quem sociari voluerint corpori congregationis, artibus erudiant diuersis, secundum modum & qualitatem propriæ ætatis & conditionis, Vt verbi gratia: si ad meditanda vel agenda spiritualia minus inueniatur idoneus, alterius negotij solicitetur occupationibus, ne torpentem otio atque vacantem satanas, expositum quodammodo suis telis occupet. Dicit enim Apostolus: *Qui non laborat, non manducet*. Et Salomon: *Otiositas inimicissa est animæ*.

2.Thes.3

CXCIII INTERROGATIO.

Si quis non desiderio corrigendi fratres arguat eum qui delinquit, sed sui vitij explendi gratia; quomodo oportet hunc corrigi, si post multam communicationem in eisdem permanent?

RESPONSIO. Iste velut suis commodis prospiciens, & primatus desiderans, notetur; & emendationis ei modus ex institutionum disciplinis intimetur. Quod si per-

manserit in obstinatione, manifesta est sententia eorum, qui non poenitent pro delicto.

CXCIV INTERROGATIO.

Qualibus correptionibus uti oportet inter fratres, ad emendationem eorum qui delinquunt?

Responsio. Hoc sit in iudicio positum eorum, qui præsunt, vel quanto tempore, vel quali modo corripi debeant: quia & ætas, & eruditio multam haberi facit differentiam poenitentiæ.

CXCV INTERROGATIO.

Si in omni peccato, siue secundum cogitationes, siue secundum verbum, siue secundum actum, satanam in caussa esse conuenit dici?

Responsio. Generaliter arbitror, quod satanas ipse per seipsum caussa peccati existere nulli potest: sed motibus animæ nostræ, siue naturalibus, siue etiam ex vitio conceptis abutitur ad voluntatem malitiæ suæ; & de nostris nos motibus, si forte non vigilemus, trahit in hoc quod ipsi gratum est, id est, in peccatum. Naturalibus ergo motibus nostris abutitur: sicut illud quod in Domino facere conatus est, cum eum sensisset esurire, ait ad eum: *Si filius es Dei, dic vt lapides isti panes fiant.* (Mat. 4.) Motibus autem ex vitio conquisitis abutitur, sicut fecit in Iuda: quem quoniam cupidum vidit & auaritiæ morbo ægrotantem, abusus hoc vitio eius, (Luc. 22.) vsque ad proditionis eum, ob triginta argentorum lucrum, pertraxit ruinam. Quia autem mala ex nobis ipsis oriuntur, manifeste ostendit Dominus dicens: *Quia de corde procedunt cogitationes malæ*, & reliqua. (Mat. 15.) Hoc autem accidit ijs, qui per negligentiam inculta & squalentia naturalium in se bonorum semina derelinquunt; dicente Salomone: *Quia sicut agricultura, ita vir insipiens; & sicut vinea, ita homo cui deest prudentia: & si relinquas eam, fiet deserta, & ascendent in ea spinæ, & erit derelicta.* (Prou. 24.) Huic ergo animæ, quæ ex huiusmodi negligen-

gentia squaluerit,& in desertum venerit, consequens est suscipere illam sententiam, quæ dicit: *Spinæ & tribuli orientur in te*: & pati illud quod scriptum est: *Expectaui vt faceret vuas, fecit autem spinas*. de qua dixerat: *Plantaui vineam Soreth*. Et tunc merito dicetur ad eam illud, quod per Ieremiam prædictum est a Domino, dicente: *Ego te plantaui vineam fructiferam, totam veracem: quomodo conuersa es in amaritudinem vineæ alienæ?* Gen. 3. Isa. 5. Ier. 2.

CXCVI INTERROGATIO.

Si quis relinquens fiscalia debita, intret ad fratres, & parentes eius pro ipso exigantur, & tribulentur; si non affert hoc culpam aliquam, vel his qui eum susceperunt, vel illi ipsi qui ita egerit?

RESPONSIO. Dominus noster Iesus Christus his qui interrogauerunt se: *Si licet dari censum Cæsari, aut non*; ait: *Ostendite mihi denarium, cuius habet imaginem & subscriptionem?* Cum autem dixissent quia Cæsaris; Respondit dicens: *Reddite ergo quæ Cæsaris sunt, Cæsari; & quæ Dei sunt, Deo*. Ex hoc ergo manifeste docemur, quia hi obnoxij sunt tributis Cæsaris, apud quos inuenitur Cæsaris census & imago. Si quid ergo tale etiam iste veniens ad fratres secum detulit, obnoxius est ad exoluendum debitum. Si vero omnibus derelictis in manibus propinquorum abscessit; nullus vel ipsi, vel fratribus scrupulus debet existere. Matt. 22.

CXCVII INTERROGATIO.

Si oportet eum qui præest, extra eam quæ sororibus præest, loqui aliquid, quod ad ædificationem fidei pertineat, virginibus?

RESPONSIO. Et quomodo seruabitur præceptum illud Apostoli dicentis: *Omnia vestra honeste & secundum ordinem fiant?* 1. Cor. 14

CXCVIII INTERROGATIO.

Si conuenit eum qui præest, cum ea quæ sororibus præest frequenter loqui; & maxime, si aliqui de fratribus pro hoc læduntur?

RE-

1.Cor.10 RESPONSIO. Apostolo dicente: *Vt quid enim libertas mea iudicatur ab alia conscientia?* bonum est imitari eum di-
2.Cor.9. centem: *Quia non sum vsus potestate mea, ne offendiculum aliquod darem Euangelio Christi.* Et quantum fieri potest, & rarius videndæ sunt, & breuior est sermocinatio instituenda.

CXCIX INTERROGATIO.

Si oportet, cum aliqua soror confitetur quodcunque delictum suum presbytero, etiam matrem monasterij adesse?

RESPONSIO. Honestius mihi videtur esse & religiosius, vt per seniorem matrem presbyter, si quid illud sibi videtur, statuat; & modum, vel tempus pœnitentiæ imponat ad emendationem eius, quæ corrigi desiderat a peccato. Non est enim honestatis, vt arbitror, aut ordinis, vt aliquis sine testimonio matris illius quæ præest, vel cum paucis vel cum pluribus statuat aliquid, vel loquatur.

CC INTERROGATIO.

Si oportet gesta turpia vel obscœna confitentem inuerecundius pronunciare omnibus, aut certè quibusque, & quibus illis?

RESPONSIO. Confessio peccatorum hanc habet rationem, quam habet vulnus aliquod corporis vel passio, quę medico demonstranda est. Sicut ergo non omnibus quis vitia vel vulnera corporis suis reuelat, nec quibuslibet, sed his tantummodo, qui summæ peritiæ testimonium habent, & curæ ac medelæ disciplinam; ita & confessio peccatorum fieri debet apud eos tantummodo, qui curare hæc
Gal.6. præualent ac emendare, secundum quod scriptum est: *Vos qui fortiores estis, infirmitates infirmorum portate*: hoc est, exportate & auferte per curationem.

CCI INTERROGATIO.

Si ignorante matre seniore presbyter aliquid fieri præcipiat sororibus, rectè videbitur indignari senior mater, cum ipsa nescierit?

RE-

RESPONSIO. Et valde: alioquin ianitori præcipit frustra vt vigilet; si alius in domo vult quod libet disponere. Sic & Aaron cum absente & ignorante Moyse in populo quippiam præsumit, conflato idolo, tam super se, quam super reliquum populum inducit graue peccatum. Ab hoc idolatriæ reatu Paulus Corinthijs prouisum esse voluit, quibus pro corrigendo eo, qui patris vxorem violauerat, licet corpore absens scribit: *Congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu Christi.* Timotheo etiã quamuis præposito omnibus, de vtendo modico vino præcipit. Quędam ordinantur à diuersis personis, disponente seniore, qui habere possunt congregationem: quædam vero nullatenus, nisi præsente seniore, & præcipue in conuentu sororum. Siquidem discipuli, qui etiam potentia virtutis Dei multa signa operabantur, a quodam spiritum immundum eijcere non possunt, nisi prius magister hunc ad se allatum reddidit sanum. Ne vero persona potens disponere per se quid præsumat in congregatione, absque eo ad quem cura pertinet animarum, hinc colligitur: quoniam rarius sanitates contulit Dominus à maiore persona rogatus; vt reguli filio, & seruo centurionis; quam forte his, qui liberi ab imperio alieno suo viuebant arbitrio; vt docet mulier illa peccatrix, quæ per se currit ad medicum salutis.

Exo. 32. 1. Cor. 3. Mat. 17.

CCII INTERROGATIO.

Si potest impedire propositum sancti hominis satanas, quia scriptum est: Ego quidem Paulus semel & bis venire volui ad vos & impediuit nos satanas? 1. Thes. 2

RESPONSIO. Eorum quæ in Domino geruntur, quædam quidem solo proposito & iudicio animæ efficiuntur; quædam etiam per corpus adimplentur; id est, vel labore, vel patientia corporis. Quæcunque ergo in animæ proposito consistunt, hæc impedire nullo modo potest satanas; ea vero quæ etiam ministerio corporis adimplentur, frequen-

quenter, permissu tamen Dei, impediri possunt, ad proba-
tionem eius qui impeditur: vt appareat, si a bono proposito
nequaquam per huiusmodi impedimenta mutatur. Sicut hi
qui super petram seminati dicuntur; quod ad præsens qui-
dem audientes verbum cum gaudio susceperunt, facta au-
Luc. 8. tem tribulatione vel persecutione, continuo recesserunt.
Vel certe si permanserint in bonis, maioribus præmijs digni
sunt, quasi qui in certamine vicerint: sicut & ipse Apostolus,
Rom. 1. cum frequenter proposuisset Romam proficisci, & prohi-
bitum se esse fatetur, tamen non cessauit a proposito, vsque-
quo quod proposuerat expleret. Sed per patientiam susti-
nuit, sicut sanctus Iob, qui tanta a diabolo passus est, cogen-
te se loqui aliquid impium aduersus Deum, & in nullo pe-
nitus, nec in sermone quidem regulam pietatis excessit, quo
minus ea sentiret de Deo quæ pia erant. Sicut scriptum est
Iob. 1. de eo: *Quia in his omnibus nihil peccauit Iob labijs suis in conspectu
Domini; nec dedit insipientiam Deo.*

CCIII INTERROGATIO.

Quomodo fit aliquis in præsenti seculo stultus?

RESPONSIO. Si timeat sententiam Domini dicentis:
Isa. 5. *Væ qui prudentes sunt apud seipsos, & in conspectu suo sapientes.*
Psal. 72. Et imitetur eum qui dixit: *Sicut iumentum factus sum apud te.*
Et omnem arrogantiam prudentiæ abijciens, non prius
credat sensibus suis inesse aliquid boni, quam mandato
Domini illuminetur; vt intelligat, quid est quod placeat
Deo, siue in opere, siue in verbo, siue in cogitatione; secun-
dum quod & Apostolus dixit: *Confidentiam autem talem habe-*
2. Cor. 3. *mus in Christo ad Deum: non quia a nobis ipsis idonei sumus cogitare
aliquid, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est.*

EXPLICIT REGVLA S. BASILII EPISCOPI.

ERRATA PRIMÆ PARTIS.

Pag.	lin.	errata	correcta
28	6	ab Hebr.	ad Heb.
	18	quis	qui
31	3	ieiunorum	ieiuniorum
	24	quercla	querela
33	2	iratres	fratres
	20	fuerit	fuerit
55	2	protenus	protinus
56	7	vnicuiusque	vniuscuiusque
64	5	oratio	oratione
68	1	comedendam	comedendum
69	13	funt	sunt
84	13	sanctorum	sanctarum
87	11	scandalun	scandalum
109	14	homnis	hominis
111	vl.	exhibite	exhibete
115	15	princeps	principes
117	12	nostram	nostrum
	30	contritis	contriti
	32	omnes	omnis
118	4	fratrem	fratrum
123	18	connertens	conuertens
127	13	cœnebia	cœnobia
	19	adhibite	adhibete
	22	perbuit	præbuit
128	4	indefinentur	indefinenter
129	16	finguli	singuli
132	30	perdeamus	perdamus
134	12	dilitijs	delitijs
	7	dele autem	
139	1	congruentur	congruenter
149	2	derelinquerunt	dereliquerunt
149	27	legitimè	legitima
155	2	PARVM	PATRVM
161	24	lautoris	lautioris
164	19	potestate ; sit	potestate sit ;
165	15	quicquid	quicquam
167	9	ostium	ad ostium
189	30	dilectationib.	delectationib.
192	18	fiduciliter	fiducialiter
195	18	antem	autem
197	3	eadem	eandem
198	11	pernicem	perniciem
208	9	quo	quod
215	10	diligimus	diligimur
226	25	agandum	agendum
230	21	vtiles	inutiles
231	27	patrts	patris
235	17	dicit cum	dicit enim
	17	labotem	laborem
236	16	fine cibo	sine cibo
240	6	dominom	dominum
245	32	suam	sua
247	11	iugitur	iugiter
255	6	mibi	mihi
	17	efi	est
257	2	comiscери	commisceri
258	3	dele autem	
260	19	infidiari	insidiari
261	15	irascimi	irascimini
265	27	sapientientiæ	sapientiæ
272	19	quis vult	qui vult
275	26	inimicitia	inimica

CODICIS
REGVLARVM
PARS SECVNDA.

CODICIS
REGVLARVM
Pars Secunda.

IN QVA SS. PATRVM OCCIDENTALIVM
Regulæ ad Monachos

S. Benedicti Abbatis Casinensis
Consensoria Monachorvm Incerti
SS. Pavli, et Stephani Abbatvm
S. Cæsarii Arelatensis
S. Avreliani Arelatensis
S. Ferreoli Vcetiensis
S. Colvmbani Abbatis
Monasterii Tarnatensis
S. Isidori Hispalensis
S. Frvctvosi Bracarensis
Eivsdem Regvla Commvnis
Cvivsdam Patris
Regvla Magistri
Grimlaici Regvla Solitariorvm.

S. BENEDICTI
ABBATIS CASINENSIS
Regula
MONACHORVM.

a

DE S. BENEDICTI REGVLA veterum aliquot testimonia.

S. GREGORIVS M. PP. Dial. l. II. c. XXXVI.

BENEDICTVS vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo claruit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulsit. Nam scripsit monachorum Regulam, discretione præcipuam, sermone luculentam. Cuius si quis subtilius mores vitamque cognoscere, potest in eadem institutione Regulæ, omnes magisterij illius actus inuenire: quia sanctus vir nullo modo potuit aliter docere quam vixit.

HONORIVS Augustodun. script. Eccl. l. III. c. XXX.

BENEDICTVS Abbas monasterij Casini, scripsit Regulam monachorum, per totum mundum promulgatam; qui omnium iustorum spiritu plenus scribitur.

SIGEBERTVS Gemblac. script. Eccl. c. XXXI.

BENEDICTVS Casinensis, pater monachorum, Nursia Italiæ prouincia ortus, spretis literarum studijs eremiticam vitam expetiuit, & prouectus ad summum culmen monasticæ perfectionis, secundum quam vixit, scripsit Regulam monachorum, sermone luculentam, discretione præcipuam. Simplicius discipulus eius, latens magistri opus publicauit.

PETRVS Diac. de viris illust. Casin. c. V.

SIMPLICIVS sanctissimi BENEDICTI discipulus, ac post eum tertius in Casino Abbas effectus, Regulam quam suus magister condiderat, publice legendam omnibus monachis tradidit.

PAVLVS Diaconus de gestis Longobard. l. VI. cap. XL.

HVIC venerando viro Petronaci insequenti tempore sacerdotum præcipuus & Deo dilectus pontifex Zacharias plura adiutoria contulit, libros scilicet sanctæ scripturæ, insuper & Regulam, quam beatus pater Benedictus suis sanctis manibus conscripsit, paterna pietate concessit.

CON-

CONCILIVM Germanicum incertum, confirmatum a Concilio Leptinense ad an. DCCXLIII. Can. VII.

DECREVIMVS vt monachi & ancillæ Dei monasteriales iuxta Regulam S. Benedicti cœnobia vel xenodochia sua ordinare, gubernare, viuere studeant: & vitam propriam degere secundum prædicti patris ordinationem non negligant.

CONCILIVM Leptinense Can. I.

ABBATES & monachi receperunt Regulam sancti patris Benedicti ad restaurandam normam regularis vitæ.

BREVIS Capitul. Caroli M. to. II. conc. Gall. c. XXI.

QVAERENDVM quæ Regula monachi vixissent in Gallia, priusquam Regula S. Benedicti in ea tradita fuisset: cum legamus S. Martinum & monachum fuisse, & sub se monachos habuisse, qui multo ante S. Benedictum fuit.

CONCIL. Remense II. Can. IX.

LECTA est Regula S. Benedicti, vt ad memoriam reduceretur Abbatibus minus scientibus, qualiter & se & suos secundum eandem Regulam custodire valerent atque gubernare.

CONCILIVM Duziacense II. cap. VII.

BEATVS gratia & nomine Benedictus sancto Spiritu inspiratus consona sacris scripturis, & aliorum orthodoxorum patrum prædicationibus in Regula sua dicit.

S. BERNARDVS de præcepto & dispen. cap. III.

REGVLÆ sanctorum Basilij, Augustini, BENEDICTI, nec non authentici canones, & si qua sunt alia Ecclesiastica instituta digna auctoritatis, quoniam a sanctis tradita sunt, sancita stabiliter perseuerant: nec omnino cuiuis subiectorum ea aliquo modo variare, vel mutare conceditur.

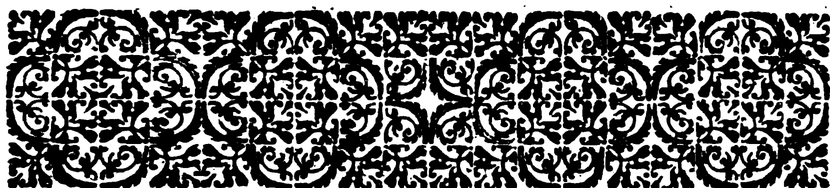
SIMPLICIVS ABBAS CASINENSIS

IN REGVLAM S. BENEDICTI.

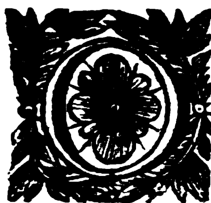
QVI LEVI IVGO CHRISTI COLLA SVBMITTERE CVPIS
REGVLAE SPONTE DA MENTEM, DVLCIA VT CAPIAS MELLA;
HIC TESTAMENTI VETERIS NOVIQVE MANDATA,
HIC ORDO DIVINVS, HICQVE CASTISSIMA VITA.
HOC BENEDICTVS PATER CONSTITVIT SACRVM VOLVMEN,
SVISQVE MANDAVIT HAEC SERVANDA ALVMNIS.
SIMPLICIVS FAMVLVS CHRISTIQVE MINISTER
MAGISTRI LATENS OPVS PROPAGAVIT IN OMNES:
VNA TAMEN MERCES VTRISQVE MANET IN AEVVM.

INCI-

INCIPIT PROLOGVS REGVLAE S. BENEDICTI ABBATIS.

BSCVLTA o fili præcepta magiſtri, & inclina aurem cordis tui; & admonitionem pij patris libenter excipe, & efficaciter comple: vt ad eum per obedientiæ laborem redeas, a quo per inobedientiæ deſidiam receſſeras.

Ad te ergo nunc meus ſermo dirigitur, quiſquis abrenuncians proprijs voluntatibus, Domino Chriſto vero regi militaturus, obedientiæ fortiſſima atque præclara arma ſumis. In primis, vt quicquid agendum inchoas bonum, ab eo perfici inſtantiſſima oratione depoſcas: vt qui nos iam in filiorum dignatus eſt numero computare, non debeat aliquando de malis actibus noſtris contriſtari. Ita enim ei omni tempore de bonis ſuis in nobis parendum eſt, vt non ſolum iratus pater ſuos non aliquando filios exhæredet; ſed nec, vt metuendus dominus, irritatus malis noſtris, vt nequiſſimos ſeruos perpetuam tradat ad pœnam, qui eum ſequi noluerint ad gloriam.

Exurgamus ergo tandem aliquando, excitante nos ſcriptura ac dicente: *Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere:* & apertis oculis noſtris ad deificum lumen, attonitis auribus audia- *Rom. 13.*

dia-

diamus, diuina quotidie clamans quid nos admoneat vox,
Psal. 94 dicens: *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra.*
Apoc. 2. Et iterum: *Qui habet aures audiendi audiat, quid Spiritus dicat*
Psal. 33. *Ecclesijs*. Et quid dicit? *Venite filij, audite me; timorem Domi-*
Ioan. 12. *ni docebo vos. Currite, dum lumen vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant.* Et quærens Dominus in multitudine populi, cui hæc clamat, operarium suum, iterum dicit:
Psal. 33. *Quis est homo, qui vult vitam, & cupit videre dies bonos?* Quod si tu audiens, respondeas: Ego. dicit tibi Deus: Si vis habere veram & perpetuam vitam, *prohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum: diuerte a malo, & fac bonum: inquire pacem, & sequere eam.* Et cum hæc feceritis, oculi mei
Esa. 58. & 65. super vos, & aures meæ ad preces vestras. *Et antequam me inuocetis, dicam: Ecce adsum.* Quid dulcius nobis hac voce Domini inuitantis nos, fratres carissimi? Ecce pietate sua demonstrat nobis Dominus viam vitæ.

Succinctis ergo fide vel obseruantia bonorum actuum
Eph. 6. lumbis nostris per ducatum Euangelij pergamus itinera eius; vt mereamur eum, qui nos vocauit in regnum suum, videre. In cuius regni tabernaculo si volumus habitare, nisi illuc bonis actibus curritur, minime peruenitur. Sed
Psal. 14. interrogemus cum Propheta Dominum, dicentes ei: *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo?* Post hanc interrogationem, fratres, audiamus Dominum respondentem, & ostendentem nobis viam ip-
Ibid. sius tabernaculi, dicentem: *Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam; qui loquitur veritatem in corde suo; qui non egit dolum in lingua sua; qui non fecit proximo suo malum; qui opprobrium non accepit aduersus proximum suum.* Qui malignum diabolum aliqua suadentem sibi cum ipsa suasione sua a conspectibus cordis sui respuens, deduxit ad nihilum, &
Ps. 136. paruulos cogitatus eius tenuit, & allisit ad Christum. Qui timentes Dominum de bona obseruantia sua non se reddunt elatos; sed ipsa in se bona, non a se posse, sed a Domino

mino fieri existimantes, operantem in se Dominum magnificant, illud cum Propheta dicentes: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam*. Sicut nec Paulus Apostolus de prædicatione sua sibi aliquid imputauit, dicens: *Gratia Dei sum id, quod sum*. Et iterum ipse dicit: *Qui gloriatur, in Domino glorietur*. Vnde & Dominus in Euangelio ait: *Qui audit verba mea hæc, & facit ea, similabo eum viro sapienti, qui ædificauit domum suam supra petram: venerunt flumina, flauerunt venti, & impegerunt in domum illam, & non cecidit: quia fundata erat supra petram*. Hæc complens Dominus, expectat quotidie his suis sanctis monitis factis nos respondere debere. Ideo nobis propter emendationem malorum huius vitæ dies ad inducias relaxantur, dicente Apostolo: *An nescis, quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit?* Nam pius Dominus dicit: *Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat*. Cum ergo interrogassemus Dominum, fratres, de habitatore tabernaculi eius, audiuimus habitandi præceptum: sed si compleamus habitatoris officium, erimus heredes regni cælorum. Ergo præparanda sunt corda & corpora nostra sanctæ præceptorum obedientiæ militanda: & quod minus habet in nos natura possibile, rogemus Dominum, vt gratiæ suæ iubeat nobis adiutorium ministrare. Et si fugientes gehennæ pœnas ad vitam volumus peruenire perpetuam, dum adhuc vacat, & in hoc corpore sumus, & hæc omnia per hanc lucis vitam vacat implere, currendum & agendum est modo, quod in perpetuum nobis expediat.

Ps. 113. 1. Cor. 15. 1. Cor. 1. 2. Cor. 10. Matt. 7. Rom. 2. Eze. 18.

Constituenda est ergo a nobis Dominici schola seruitij: in qua institutione nihil asperum, nihil graue nos constituturos speramus. Sed & si quid paululum restrictius, dictante æquitatis ratione, propter emendationem vitiorum, vel conseruationem caritatis processerit, non illico pauore perterritus refugias viam salutis, quæ non est nisi angusto initio incipienda: processu vero conuersationis & fidei,

Matt. 7.

Ps. 118. dei, dilatato corde, inenarrabili dilectionis dulcedine curritur via mandatorum Dei : vt ab ipsius nunquam magisterio discedentes, in eius doctrina vsque ad mortem in monasterio perseuerantes, passionibus Christi per patientiam participemur : vt & regni eius mereamur esse consortes. Amen.

1. Cor. 1.

EXPLICIT PROLOGVS.

INCIPIVNT CAPITVLA

REGVLAE S. BENEDICTI ABBATIS.

De

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCI-

INCIPIT REGVLA S. BENEDICTI ABBATIS.

Cap. I. *De generibus vel vita monachorum.*

Monachorvm quatuor esse genera manifestum est. Primum, Cœnobitarum: hoc est, monasteriale, militans sub Regula, vel Abbate. Deinde secundum genus est Anachoretarum, id est, Eremitarum; horum, qui non conuersionis feruore nouitio, sed monasterij probatione diuturna didicerunt contra diabolum multorum solatio iam docti pugnare: & bene instructi fraterna ex acie ad singularem pugnam Eremi, securi iam sine consolatione alterius, sola manu vel brachio contra vitia carnis, vel cogitationum, Deo auxiliante, pugnare sufficiunt. Tertium vero monachorum teterrimum genus est Sarabaitarum, qui nulla regula approbati, vel experientia magistra, sicut aurum fornacis: sed in plumbi natura molliti; adhuc operibus seruantes seculo fidem, mentiri Deo per tonsuram noscuntur. Qui bini, aut terni, aut certe singuli sine pastore, non Domini-

minicis, sed suis inclusi ouilibus, pro lege eis est desideriorum voluptas: cum quicquid putauerint, vel elegerint, hoc dicunt sanctum; & quod noluerint, hoc putant non licere. Quartum vero genus est monachorum, quod nominatur gyrouagum; qui tota vita sua per diuersas prouincias ternis aut quaternis diebus per diuersorum cellas hospitantur, semper vagi, & nunquam stabiles, & proprijs voluptatibus, & gulæ illecebris seruientes, & per omnia deteriores Sarabaitis: de quorum omnium miserrima conuersatione melius est silere, quam loqui. His ergo omissis, ad Cœnobitarum fortissimum genus disponendum, adiuuante Domino, veniamus.

Cap. II. *Qualis debeat Abbas esse.*

Abbas, qui præesse dignus est monasterio, semper meminere debet, quod dicitur, & nomen maioris factis implere. Christi enim agere vices in monasterio creditur, quando ipsius vocatur pronomine, dicente Apostolo:
Rom. 8. *Accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater.* Ideoque Abbas nihil extra præceptum Domini (quod absit) debet docere aut constituere, vel iubere: sed iussio eius vel doctrina fermentum diuinæ iustitiæ in discipulorum mentibus conspergatur. Memor semper Abbas, quia doctrinæ suæ, vel discipulorum obedientiæ, vtrarumque rerum in tremendo iudicio Dei facienda erit discussio. Sciatque Abbas culpæ pastoris incumbere, quicquid in ouibus paterfamilias vtilitatis minus potuerit inuenire. Tantundem iterum erit liber, vt si inquieto vel inobedienti gregi pastoris fuerit omnis diligentia attributa, & morbidis earum actibus vniuersa fuerit cura exhibita, pastor earum in iudicio Domini absolutus, dicat cum Propheta Domino:
Psal. 39. *Iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam, & salutare tuum dixi:* ipsi autem contemnentes spreuerunt me.

Et

Et tunc demum inobedientibus curæ suæ ouibus pœna sit eis præualens ipsa mors.

Ergo cum aliquis suscipit nomen Abbatis, duplici debet doctrina suis præesse discipulis; id est, omnia bona & sancta factis amplius quam verbis ostendat: vt capacibus discipulis mandata Domini verbis proponat; duris vero corde & simplicioribus, factis suis diuina præcepta demonstret. Omnia vero, quæ discipulis docuerit esse contraria, in suis factis indicet non agenda: ne alijs prædicans, ipse reprobus inueniatur. Ne quando illi dicat Deus peccanti: *Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos post te.* Et qui in fratris tui oculo festucam videbas, in tuo trabem non vidisti? Non ab eo persona in monasterio discernatur: non vnus plus ametur quam alius, nisi quem in bonis actibus, aut obedientia inuenerit meliorem. Non conuertenti ex seruitio præponatur ingenuus; nisi alia rationabilis causa existat. Quod si ita iustitia dictante Abbati visum fuerit, & de cuiuslibet ordine id faciat; sin alias, propria teneant loca: quia siue seruus, siue liber, omnes in Christo vnum sumus; & sub vno Domino æqualem seruitutis militiam baiulamus: quia non est apud Deum personarum acceptio. Solummodo in hac parte apud ipsum discernimur, si meliores ab alijs in operibus bonis, & humiles inueniamur. Ergo æqualis sit ab eo omnibus caritas; vna præbeatur omnibus, secundum merita, disciplina.

1. Cor. 9. Psal. 49. Matt. 7. 1. Cor. 12. Rom. 12. Gal. 2. Eph. 61.

In doctrina sua namque Abbas Apostolicam debet illam semper formam seruare, in qua dicit: *Argue, obsecra, increpa*; id est, miscens temporibus tempora, terroribus blandimenta, dirum magistri, pium patris ostendat affectum: id est, indisciplinatos & inquietos debet durius arguere; obedientes autem & mites & patientes, vt in melius proficiant, obsecrare. Negligentes & contemnentes vt increpet & corripiat, admonemus. Neque dissimulet peccata

1. Tim. 4.

cata delinquentium; sed mox vt cœperint oriri, radicitus
1.Reg. 2. ea, vt præualet, amputet: memor periculi Heli sacerdotis
de Silo. Et honestiores quidem atque intelligibiles animos
prima vel secunda admonitione verbis corripiat: improbos
autem & duros, ac superbos, vel inobedientes verberum vel
corporis castigatione, in ipso initio peccati coerceat, sciens
Prou.18. scriptum: *Stultus verbis non corrigitur*. Et iterum: *Percute*
Ibid. 23. *filium tuum virga, & liberabis animam eius à morte*.

Meminere debet semper Abbas, quod est, meminere, quod dicitur; & scire, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur: sciatque quam difficilem & arduam rem suscepit, regere animas, & multorum seruire moribus. Et alium quidem blandimentis, alium vero increpationibus, alium suasionibus: & secundum vniuscuiusque qualitatem vel intelligentiam, ita se omnibus conformet & aptet, vt non solum detrimenta gregis sibi commissi non patiatur; verum in augmentatione boni gregis gaudeat. Ante omnia ne dissimulans aut paruipendens salutem animarum sibi commissarum, plus gerat solicitudinem de rebus transitorijs & terrenis, atque caducis; sed semper cogitet, quia animas suscepit regendas, de quibus & rationem redditurus est. Et ne causetur de minori forte substantia, meminerit
Matt. 6. scriptum: *Primum quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc*
Psal. 34. *omnia adijcientur vobis*. Et iterum: *Nihil deest timentibus eum*.
Sciatque, quia qui suscipit animas regendas, præparet se ad rationem reddendam. Et quantum sub cura sua fratrum se habere scierit numerum, agnoscat pro certo; quia in die iudicij ipsarum omnium animarum est redditurus Domino rationem, sine dubio addita & suæ animæ: & ita timens semper futuram discussionem pastoris de creditis ouibus, cum de alienis ratiocinijs cauet, redditur de suis solicitus: & cum de admonitionibus suis emendationem alijs subministrat, ipse quoque efficitur a vitijs emendatus.

CAP.

Cap. III. *De adhibendis ad consilium fratribus.*

Quotiens aliqua præcipua agenda sunt in monasterio, conuocet Abbas omnem congregationem, & dicat ipse, vnde agitur: & audiens consilium fratrum, tractet apud se, & quod vtilius iudicauerit, faciat. Ideo autem omnes ad consilium vocari diximus: quia sæpe iuniori Dominus reuelat, quod melius est. Sic autem dent fratres consilium cum omni humilitatis subiectione; & non præsumant procaciter defendere, quod eis visum fuerit: sed magis in Abbatis pendeat arbitrio; vt quod salubrius esse iudicauerit, ei cuncti obediant. Sed sicut discipulis conuenit obedire magistro, ita & ipsum prouide & iuste condecet cuncta disponere. In omnibus igitur omnes magistram sequantur Regulam, neque ab ea temere declinetur a quoquam.

Nullus in monasterio proprij sequatur cordis voluntatem: neque præsumat quisquam cum Abbate suo proterue intus aut foris monasterium contendere. quod si præsumpserit, regulari disciplinæ subiaceat. Ipse tamen Abbas cum timore Dei & obseruatione Regulæ omnia faciat; sciens se procul dubio de omnibus iudicijs suis æquissimo iudici Deo rationem redditurum. Si qua vero minora agenda sunt in monasterij vtilitatibus, seniorum tantum vtatur consilio; sicut scriptum est: *Omnia fac cum consilio, & post factum non pœnitebis.* Eccl. 31.

Cap. IV. *Quæ sunt instrumenta bonorum operum.*

I. In primis, Dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute. *Deut. 6. Mar. 12.*
II. Deinde proximum tanquam seipsum. *Luc. 10. Leuit. 19.*
III. Deinde non occidere. *Exo. 20.* *Matt. 5.*
IV. Non adulterari. *Ibid.*
V. Non facere furtum. *Ibid.*

Non

VI.	Non concupiſcere.	*Exo.*20. *Deut.*5.
VII.	Non falſum teſtimonium dicere.	*Ibid.*
VIII.	Honorare omnes homines.	1.*Petr.*2.
IX.	Et quod ſibi quis fieri non vult, alij ne faciat.	*Tob.*4.
X.	Abnegare ſemetipsũ ſibi, vt ſequatur Chriſtum.	*Luc.* 9.
XI.	Corpus caſtigare.	1.*Cor.*9.
XII.	Delicias non amplecti.	1.*Tim.*5. 2.*Petr.*2.
XIII.	Ieiunium amare.	*Ioël.*1. *Dan.*1.
XIV.	Pauperes recreare.	*Tob.*4.
XV.	Nudum veſtire.	*Eſaiæ* 58.
XVI.	Infirmum viſitare.	*Matt.*25.
XVII.	Mortuum ſepelire.	*Tob.*1.2.
XVIII.	In tribulatione ſubuenire.	*Eccl.*6.
XIX.	Dolentem conſolari.	*Eccl.*7.
XX.	A ſeculi actibus ſe facere alienum.	2.*Tim.*2. *Iac.*1.
XXI.	Nihil amori Chriſti præponere.	*Matt.*10.
XXII.	Iram non perficere.	*Matt.*5.
XXIII.	Iracundiæ tempus non reſeruare.	*Epheſ.*4.
XXIV.	Dolum in corde non tenere.	*Prou.*12.
XXV.	Pacem falſam non dare.	*Pſal.*27. *Rom.*12.
XXVI.	Caritatem non derelinquere.	1.*Pet.*4.
XXVII.	Non iurare, ne forte periuret.	*Matt.* 5.
XXVIII.	Veritatem ex corde & ore proferre.	*Pſal.*14.
XXIX.	Malum pro malo non reddere.	1.*Theſſ.*5.
XXX.	Iniuriam non facere, ſed & factam patienter ſufferre.	1.*Cor.*6.
XXXI.	Inimicos diligere.	*Matt.*5. *Luc.*6.
XXXII.	Maledicentes ſe non remaledicere, ſed magis benedicere.	*Rom.*12. 1.*Pet.*3.
XXXIII.	Perſecutionem pro iuſtitia ſuſtinere.	*Matt.*5.
XXXIV.	Non eſſe ſuperbum.	*Tob.*4.
XXXV.	Non vinolentum.	1.*Tim.*3.
XXVI.	Non multum edacem.	*Eccl.*37.
XXXVII.	Non ſomnolentum.	*Prou.*20.

Non

XXXVIII. Non pigrum. *Prou.24. Rom.12.*
XXXIX. Non murmuriosum. *1.Cor.10.*
XL. Non detractorem. *Prou.24.*
XLI. Spem suam Deo committere. *Psal.36.*
XLII. Bonum aliquod in se cum viderit, Deo applicet, non sibi. *Iacob.1.*
XLIII. Malum vero semper a se factum sciat, & sibi reputet. *Ose 13.*
XLIV. Diem iudicij timere. *Iob 31.*
XLV. Gehennam expauescere. *Luc.12.*
XLVI. Vitam æternam omni concupiscentia spiritali desiderare. *Ps.83. Phil.1.*
XLVII. Morté quotidie ante oculos suspectã habere. *Mat.24*
XLVIII. Actus vitæ suæ omni hora custodire. *Deut.4.*
XLIX. In omni loco Deũ se respicere pro certo scire. *Prou.5.*
L. Cogitationes malas cordi suo aduenientes mox ad Christum allidere; & seniori spiritali patefacere. *Ps.136. Eccl.8.*
LI. Os suum a malo vel prauo eloquio custodire. *Psal.33.*
LII. Multum loqui non amare. *Prou.10. Matt.12.*
LIII. Verba vana, aut risui apta non loqui. *2.Tim.2.*
LIV. Risum multum aut excussum non amare. *Eccl.21.*
LV. Lectiones sanctas libenter audire. *Luc.11.*
LVI. Orationi frequenter incumbere. *Luc.18.*
LVII. Mala sua præterita cum lacrimis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri: de ipsis malis de cetero emendare. *Psal.6.*
LVIII. Desideria carnis non perficere. *Gal.5.*
LIX. Voluntatem propriam odire. *Heb.13.*
LX. Præceptis Abbatis in omnibus obedire, etiamsi ipse aliter, quod absit, agat: memores illud Dominicum præceptum: *Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite.* *Matt.23.*
LXI. Non velle dici sanctum, antequam sit; sed prius

C esse,

esse, quod verius dicatur. *Matt.6.*

LXII. Præcepta Dei factis quotidie adimplere. *Eccl.6.*

LXIII. Castitatem amare. *1.Tim.5.*

LXIV. Nullum odire. *Leuit.19.*

LXV. Zelum non habere; inuidiam non exercere. *Gal.5.*

VXVI. Contentionem non amare. *2.Tim.2.*

LXVII. Elationem fugere. *Psal.130.*

LXVIII. Seniores venerari. *Leuit.19.*

LXIX. Iuniores diligere in Christi amore. *1.Tim.5.*

LXX. Pro inimicis orare. *Matt.5.*

LXXI. Cum discordante ante solis occasum in pacem redire. *Ephes.4.*

LXXII. Et de Dei misericordia nunquam desperare. *Eze.18.*

Ecce hæc sunt instrumenta artis spiritalis, quæ cum fuerint a nobis die noctuque incessabiliter adimpleta, & in die iudicij reconsignata, illa merces nobis a Domino re-
1.Cor. 2. compensabitur, quam ipse promisit, quod *oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus his, qui diligunt eum*. Officina vero, vbi hæc omnia diligenter operemur, claustra sunt monasterij, & stabilitas in congregatione.

Cap. V. *De Obedientia.*

Primus humilitatis gradus est obedientia sine mora. Hæc conuenit ijs, qui nihil sibi a Christo carius aliquid existimant, propter seruitium sanctum, quod professi sunt, seu propter metum gehennæ, vel gloriam vitæ æternæ; mox vt aliquid imperatum a maiore fuerit, ac si diuinitus imperetur, moram pati nesciunt in faciendo: de quibus Dominus
Psal. 17. dicit: *Obauditu auris obediuit mihi*. Et item dicit doctoribus:
Matt.10. *Qui vos audit, me audit*. Ergo hi tales relinquentes statim quæ sua sunt, & voluntatem propriam deserentes, mox exoccupatis manibus, & quod agebant imperfectum relinquen-

quentes, vicino obedientiæ pede iubentis vocem factis sequuntur; & veluti vno momento prædicta magistri iussio, & perfecta discipuli opera, in velocitate timoris Dei, ambæ res communiter citius explicantur, quibus ad vitam æternam gradiendi amor incumbit. Ideo angustam viam arripiunt: vnde Dominus dicit: *Angusta via est, quæ ducit ad vitam*; vt non suo arbitrio viuentes, vel desiderijs suis & voluptatibus obedientes, sed ambulantes alieno iudicio & imperio, in cœnobijs degentes, Abbatem sibi præesse desiderant. Sine dubio hi tales illam Domini imitantur sententiam, qua dicit: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me*. Sed hæc ipsa obedientia tunc acceptabilis erit Deo, & dulcis hominibus; si quod iubetur, non trepide, non tarde, non tepide, aut cum murmure, vel cum responso nolentis efficiatur: quia obedientia quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur. Ipse enim dixit: *Qui vos audit, me audit*. Et cum bono animo a discipulis præberi oportet: quia *hilarem datorem diligit Deus*. Nam cum malo animo si obedit discipulus, & non solum ore, sed etiam in corde si murmurauerit; etiamsi impleat iussionem, tamen acceptum iam non erit Deo, qui cor respicit murmurantis. Et pro tali facto nullam consequitur gratiam: imo pœnam murmurantium incurrit, si non cum satisfactione emendauerit.

Matt. 7. Ioh. 5. Matt. 10. Cor. 29. Eccl. 35.

CAP. VI. *De Taciturnitate.*

FACIAMUS, quod ait Propheta: *Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea: posui ori meo custodiam: obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis*. Hic ostendit Propheta, si a bonis eloquijs interdum propter taciturnitatem debet tacere, quanto magis a malis verbis propter pœnam peccati debet cessare? Ergo quamuis de bonis & sanctis, & ædificationum eloquijs, perfectis discipulis, propter taciturnitatis grauitatem, rara loquendi concedatur licentia; quia

Psal. 38.

Prou. 10. scriptum est: *In multiloquio non effugies peccatum*. Et alibi:
Ibid. 14. *Mors & vita in manibus linguæ*. Nam loqui & docere magistrum condecet; tacere & audire discipulo conuenit. Et ideo si qua requirenda sunt a Priore, cum omni humilitate & subiectione reuerentiæ requirantur. Scurrilitates vero, vel verba otiosa & risum mouentia, æterna clausura in omnibus locis damnamus; & ad talia eloquia discipulum aperire os non permittimus.

Cap. VII. *De Humilitate*.

Luc. 14. Clamat nobis scriptura diuina, fratres, dicens: *Omnis qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur*. Cum hæc ergo dicit, ostendit nobis omnem exaltationem genus esse superbiæ: quod se cauere Propheta indicat, di-
Ps. 130. cens: *Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei; neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus super me*. Sed quid? *Si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animam meam, sicut ablactatus super matre sua, ita retribues in animam meam*. Vnde, fratres, si summæ humilitatis volumus culmen attingere, & ad exaltationem illam cælestem, ad quam per præsentis vitæ humilitatem ascenditur, volumus velociter peruenire; actibus nostris ascendentibus scala illa erigenda est, quæ in som-
Gen. 28. no Iacob apparuit; per quam ei descendentes & ascendentes Angeli monstrabantur. Non aliud sine dubio descensus ille & ascensus a nobis intelligitur, nisi exaltatione descendere, & humilitate ascendere. Scala vero ipsa erecta, nostra est vita in seculo, quæ humiliato corde a Domino erigitur ad cælum. Latera enim eiusdem scalæ, dicimus nostrum esse corpus & animam: in quibus lateribus diuersos gradus humilitatis, vel disciplinæ, euocatio diuina ascendendos inseruit.

Primus itaque humilitatis gradus est, si timorem Dei sibi ante oculos semper ponens, obliuionem omnino fugiat,

giat, & semper sit memor omnium, quæ præcepit Deus, qualiter contemnentes Deum gehenna de peccatis incendat: & vitam æternam, quæ timentibus Deum præparata est, animo suo semper euoluat: & custodiens se omni hora a peccatis & vitijs, id est, cogitationum, linguæ, manuum, pedum, voluntatis propriæ; sed & desideria carnis amputare festinet. Æstimet se homo de cælis a Deo semper respici omni hora, & facta sua in omni loco ab aspectu diuinitatis videri, & ab Angelis omni hora renuntiari. Demonstrat nobis hoc Propheta, cum in cogitationibus nostris ita Deum semper præsentem ostendit, dicens: *Scrutans corda & renes Deus*. Et item: *Dominus nouit cogitationes hominum*. Et item dicit: *Intellexisti cogitationes meas de longe*. Et, *quia cogitatio hominis confitebitur tibi*. Nam vt solicitus sit circa cogitationes suas peruersas, dicat semper vtilis frater in corde suo: *Tunc ero immaculatus coram eo, si obseruauero me ab iniquitate mea*. Voluntatem vero propriam ita facere prohibemur, cum dicit nobis scriptura: *Et à voluntatibus tuis auertere*. Et item rogamus Deum in oratione, vt fiat illius voluntas in nobis.

Psal. 7. Psal. 93. Ps. 138. Psal. 75. Psal. 17. Eccl. 18. Matt. 6.

Docemur ergo merito nostram non facere voluntatem, cum cauemus illud, quod dicit scriptura: *Sunt viæ, quæ videntur hominibus rectæ, quarum finis vsque ad profundum inferni demergit*. Et cum item pauemus illud, quod de negligentibus dictum est: *Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in voluntatibus suis*. In desiderijs vero carnis ita nobis Deum credamus semper esse præsentem, cum dicit Propheta Domino: *Ante te est omne desiderium meum*. Cauendum est ideo malum desiderium, quia mors secus introitum delectationis posita est. Vnde scriptura præcipit dicens: *Post concupiscentias tuas non eas*. Ergo si oculi Domini speculantur bonos & malos, & Dominus de cælo semper respicit super filios hominum, *vt videat, si est intelligens, aut requirens Deum*; & si ab Angelis nobis deputatis quotidie die noctuque Domino factorum

Prou. 16. Psal. 52. Psal. 30. Eccl. 18. Psal. 52. Isa. 33.

nostro-

nostrorum opera nunciantur: cauendum est ergo omni
Psal. 52. hora, fratres, sicut in psalmo dicit Propheta; ne nos declinantes in malum, & inutiles factos aliqua hora aspiciat Deus, & parcendo nobis in hoc tempore, quia pius est, & expectat nos conuerti in melius, ne dicat nobis in futuro:
Psal. 49. *Hæc fecisti, & tacui.*

Secundus humilitatis gradus est, si propriam quis non amans voluntatem, desideria sua non delectetur implere; sed vocem illam Domini factis imitetur dicentis:
Ioan. 6. *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me.* Item dicit scriptura: *Voluptas habet pœnam, & necessitas parit coronam.*

Tertius humilitatis gradus est, vt quis pro Dei amore omni obedientia se subdat maiori; imitans Dominum, de
Phil. 2. quo dicit Apostolus: *Factus obediens vsque ad mortem.*

Qvartus humilitatis gradus est, si in ipsa obedientia duris & contrarijs rebus, vel etiam quibuslibet irrogatis iniurijs, tacita conscientia patientiam amplectatur, & sustinens non lassescat, vel discedat, dicente scriptura: *Qui per-*
Matt. 10. *seuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Item: *Confortetur cor*
Psal. 27. *tuum, & sustine Dominum.* Et ostendens, fidelem pro Domino vniuersa etiam contraria sustinere debere, dicit ex perso-
Psal. 43. na sufferentium: *Propter te morte afficimur tota die, æstimati sumus vt oues occisionis.* Et securi de spe retributionis diuinæ,
Rom. 8. subsequuntur gaudentes, & dicentes: *Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.* Et item alio loco scriptu-
Psal. 65. ra: *Probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum; induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro.* Et vt ostendat sub Priore debere nos esse, subsequitur dicens: *Imposuisti homines super capita nostra.* Sed & præceptum Domini in aduersis & iniurijs per patientiam adimplentes,
Matt. 5. percussi in maxilla præbent & aliam; auferenti tunicam
Luc. 6. dimittunt & pallium; angariati milliario, vadunt & duo:
Cor. 2. 11 cum Paulo Apostolo falsos fratres & persecutiones sustinent, & maledicentes se benedicunt.

Qvintus humilitatis gradus est, si omnes cogitationes malas cordi suo aduenientes, vel mala a se absconse commissa, per humilem confessionem Abbati non celauerit suo. Hortans nos de hac re scriptura dicens: *Reuela Domino viam tuam, & spera in eo.* Et item dicit: *Confitemini Domino, quoniam bonus; quoniam in seculum misericordia eius.* Et item Propheta: *Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitias meas non operui. Dixi, pronunciabo aduersum me iniustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei.* Psal. 30. Ps. 105. Psal. 31.

Sextus humilitatis gradus est, si omni vilitate vel extremitate contentus sit monachus, & ad omnia, quæ sibi injunguntur, velut operarium malum se judicet & indignum, dicens sibi cum Propheta: *Ad nihilum redactus sum, & nesciui: vt iumentum factus sum apud te; & ego semper tecum.* Psal. 72.

Septimus humilitatis gradus est, si omnibus se inferiorem & viliorem, non solum sua lingua pronunciet, sed etiam intimo cordis credat affectu; humilians se, & dicens cum Propheta: *Ego autem sum vermis, & non homo; opprobrium hominum, & abiectio plebis. Exaltatus sum, & humiliatus, & confusus.* Et item: *Bonum mihi, quod humiliasti me, vt discam mandata tua.* Psal. 21. Psal. 87. Ps. 118.

Octauus humilitatis gradus est, si nihil agat monachus, nisi quod communis monasterij Regula, vel maiorum cohortantur exempla.

Nonus humilitatis gradus est, si linguam ad loquendum prohibeat monachus, & taciturnitatem habens vsque ad interrogationem non loquatur, monstrante scriptura, quia *in multiloquio non effugietur peccatum*: & quia *vir linguosus non dirigetur super terram.* Pro. 10. Ps. 139.

Decimus humilitatis gradus est, si non sit facilis ac promptus in risu; quia scriptum est: *Stultus in risu exaltat vocem suam.* Eccl. 21.

Vndecimus humilitatis gradus est, si cum loquitur monachus, leniter, & sine risu, humiliter, & cum grauitate,

vel

vel pauca verba & rationabilia loquatur, & non sit clamo-
Eccl. 20. sus in voce, sicut scriptum est: *Sapiens verbis innotescit paucis.*

Dvodecimus humilitatis gradus est, si non solum corde monachus, sed etiam ipso corpore humilitatem videntibus se semper indicet; id est, in opere Dei, in oratorio, in monasterio, in horto, in via, in agro, vel vbicumque sedens, ambulans, vel stans, inclinato sit semper capite, defixis in terram aspectibus, reum se omni hora de peccatis suis existimans, iam se tremendo iudicio Dei repræsentari existimet: dicens sibi in corde semper illud, quod publicanus ille Euangelicus fixis in terram oculis dixit: *Domine non sum dignus ego peccator leuare oculos meos ad cælum.* (Luc. 12.) Et item cum Propheta: *Incuruatus sum, & humiliatus sum vsquequaque.* (Ps. 118.)

Ergo his omnibus humilitatis gradibus ascensis, monachus mox ad caritatem Dei perueniet illam, quæ perfecta foras mittit timorem (1. Ioan. 4.); per quam vniuersa, quæ prius non sine formidine obseruabat, absque vllo labore, velut naturaliter ex consuetudine incipiet custodire, non iam timore gehennæ, sed amore Christi, & consuetudine ipsa bona, & delectatione virtutum: quæ Dominus iam in operarium suum mundum a vitijs & peccatis Spiritu sancto dignabitur demonstrare.

Cap. VIII. *De Officijs diuinis in noctibus.*

Hyemis tempore, id est, a kalendis Nouembribus vsque ad Pascha, iuxta considerationem rationis, octaua hora noctis surgendum est, vt modice amplius de media nocte pausetur, & iam digesti surgant. Quod vero restat post vigilias, a fratribus, qui Psalterij vel lectionum aliquid indigent, meditationi inseruiatur. A Pascha autem vsque ad supradictas kalendas Nouembres, sic temperetur hora vigiliarum agenda, paruissimo interuallo, quo fratres ad necessaria

faria naturæ exeant, custodito; mox matutini, qui incipiente luce agendi sunt, subsequantur.

Cap. IX. *Quanti psalmi dicendi sunt nocturnis horis.*

Hyemis tempore suprascripto in primis dicatur versus, *Deus in adiutorium meum intende; Domine ad adiuuandum me festina*, & *Gloria*: deinde tertio dicendum est, *Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam*; cui subiungendus est tertius psalmus, & Gloria. Post hunc, psalmus nonagesimus quartus cum antiphona, aut certe decantandus. Inde sequatur Ambrosianum: deinde sex psalmi cum antiphonis. Quibus dictis, dicto versu, benedicat Abbas: & sedentibus omnibus in scamnis, legantur vicissim a fratribus in codice super analogium tres lectiones, inter quas tria responsoria cantentur. Duo responsoria sine Gloria dicantur: post tertiam vero lectionem qui cantat, dicat Gloria; quam dum incipit cantor dicere, mox omnes de sedilibus surgant, ob honorem & reuerentiam sanctissimæ Trinitatis. Codices autem legantur in vigilijs diuinæ auctoritatis, tam veteris testamenti, quam noui. Sed & expositiones earum, quæ a nominatis, & orthodoxis, catholicisque Patribus factæ sunt. Post has vero tres lectiones cum responsorijs suis, sequantur reliqui sex psalmi cum alleluia cantandi. Post hos lectio Apostoli sequatur, ex corde recitanda: & versus, & supplicatio litaniæ; id est, Kyrie eleison. Et sic finiantur vigiliæ nocturnæ.

Cap. X. *Qualiter æstatis tempore agatur nocturna laus.*

A Pascha autem vsque ad kalendas Nouembres, omnis, vt supra dictum est, psalmodiæ quantitas teneatur: excepto quod lectiones in codice, propter breuitatem noctium, minime legantur; sed pro ipsis tribus lectionibus,

vna de veteri testamento memoriter dicatur: quam breue responsorium subsequatur; & reliqua omnia, vt supra dictum est, impleantur: id est, vt nunquam minus a duodecim psalmorum quantitate ad vigilias nocturnas dicatur: exceptis tertio, & nonagesimo quarto psalmo.

Cap. XI. *Qualiter diebus Dominicis vigiliæ agantur.*

Dominico die temporius surgatur ad vigilias: in quibus vigilijs teneatur mensura; id est, modulatis, vt supra disposuimus, sex psalmis & versu, residentibus cunctis disposite & per ordinem in subsellijs, legantur in codice, vt supra diximus, quatuor lectiones cum responsorijs suis: vbi tantum in quarto responsorio dicatur a cantante, Gloria: quam dum incipit, mox omnes cum reuerentia surgant. Post quas lectiones sequantur ex ordine alij sex psalmi cum antiphonis, sicut anteriores, & versus. Post quos iterum legantur aliæ quatuor lectiones cum responsorijs suis, ordine quo supra. Post quas dicantur tria cantica de Prophetis, quæ instituerit Abbas: quæ cantica cum alleluia psallantur. Dicto etiam versu, & benedicente Abbate, legantur aliæ quatuor lectiones de nouo testamento, ordine quo supra. Post quartum autem responsorium, incipiat Abbas hymnum: *Te Deum laudamus*. Quo dicto, legat Abbas lectionem de Euangelio, cum honore & tremore stantibus omnibus. Qua perlecta, respondeant omnes, *Amen*. Et subsequatur mox Abbas hymnum: *Te decet laus:* & data benedictione incipiant matutinos. Qui ordo vigiliarum omni tempore tam æstatis quam hyemis, æqualiter in die Dominico teneatur: nisi forte, quod absit, tardius surgant, aliquid de lectionibus breuiandum est, aut responsorijs: quod tamen omnino caueatur ne proueniat. Quod si contigerit, digne inde satisfaciat Deo in oratorio, per cuius euenerit neglectum.

Cap.

CAP. XII. *Quomodo matutinorum solemnitas agatur.*

IN matutinis Dominico die in primis dicatur sexagesimus sextus psalmus sine antiphona in directum. Post quem dicatur quinquagesimus cum alleluia. Post quem dicatur centesimus septimus decimus, & sexagesimus secundus. Inde benedictiones, & laudes, lectio de Apocalypsi vna ex corde, & responsorium, & Ambrosianum, & versus, & canticum de Euangelio, litaniæ, & completum est.

CAP. XIII. *Priuatis diebus qualiter agantur matutini.*

DIebus autem priuatis matutinorum solemnitas ita agatur; id est, vt sexagesimus sextus psalmus dicatur sine antiphona, subtrahendo modice sicut die Dominico: vt omnes occurrant ad quinquagesimum, qui cum antiphona dicatur. Post quem alij duo psalmi dicantur secundum consuetudinem; id est, secunda feria, quintus, & trigesimus quintus. Tertia feria, quadragesimus secundus, & quinquagesimus sextus. Quarta feria sexagesimus tertius, & sexagesimus quartus. Quinta feria octogesimus septimus, & octogesimus nonus. Sexta feria, septuagesimus quintus, & nonagesimus primus. Sabbato autem centesimus quadragesimus secundus, & canticum Deuteronomij, quod diuidatur in duas glorias. Nam ceteris diebus canticum vnumquodque die suo ex Prophetis, sicut psallit Ecclesia Romana, dicatur. Post hæc sequantur laudes: deinde lectio vna Apostoli memoriter recitando: responsorium, Ambrosianum, versus, canticum de Euangelio, litaniæ, & completum est. Plane agenda matutina, vel vespertina, non transeant aliquando, nisi in vltimo per ordinem oratio Dominica omnibus audientibus dicatur a Priore; propter scandalorum spinas, quæ oriri solent; vt conuenti per ipsius orationis sponsionem, qua dicunt: *Dimitte nobis, sicut & nos*

dimittimus debitoribus nostris: purgent se ab huiusmodi vitio. Ceteris vero agendis vltima pars eius orationis dicatur, vt ab omnibus respondeatur: *Sed libera nos a malo.*

Cap. XIV. *In natalitijs Sanctorum qualiter agantur vigiliæ.*

In Sanctorum vero festiuitatibus, vel omnibus solemnitatibus, sicut diximus Dominico die agendum, ita agatur; excepto quod psalmi, aut antiphonæ, vel lectiones ad ipsum diem pertinentes dicantur. Modus autem supra scriptus teneatur.

Cap. XV. *Alleluia quibus temporibus dicatur.*

A Sancto Pascha vsque ad Pentecosten sine intermissione dicatur Alleluia, tam in psalmis, quam in responsorijs. A Pentecoste vsque ad caput Quadragesimæ, omnibus noctibus cum sex posterioribus psalmis tantum ad nocturnos dicatur. Omni vero Dominica extra Quadragesimam, cantica, matutini, prima, tertia, sexta, nonaque cum alleluia dicantur. Vespera vero cum antiphonis. Responsoria vero nunquam dicantur cum alleluia, nisi a Pascha vsque ad Pentecosten.

Cap. XVI. *Qualiter diuina opera per diem agantur.*

Ps. 118. Vt ait Propheta: *Septies in die laudem dixi tibi.* Qui septenarius sacratus numerus a nobis sic implebitur, si Matutini, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, Completorijque tempore, nostræ seruitutis officia persoluamus. Quia de his diurnis horis dixit: *Septies in die laudem dixi tibi.* Nam de nocturnis vigilijs idem ipse Propheta ait: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi.* (Ibid.) Ergo his temporibus referamus laudes Creatori nostro super iudicia iustitiæ suæ: id est, Matutinis,

tinis, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, Completorio: & nocte surgamus ad confitendum ei.

Cap. XVII. *Quot psalmi per easdem horas canendi sunt.*

Iam de Nocturnis, vel Matutinis digessimus ordinem psalmodiæ; nunc de sequentibus horis videamus. Prima hora dicantur psalmi tres singillatim, & non sub vna gloria. Hymnus eiusdem horæ post versum, *Deus in adiutorium meum intende*, antequam psalmi incipiantur. Post expletionem vero trium psalmorum, recitetur lectio vna, versus, & Kyrie eleison; & Missæ sunt. Tertia vero, Sexta, & Nona eodem ordine celebretur: id est, versus, hymni earumdem horarum, terni psalmi, lectio, & versus, Kyrie eleison; & Missæ sunt. Si maior congregatio fuerit, cum antiphonis; si vero minor, in directum psallantur. Vespertina autem synaxis quatuor psalmis cum antiphonis terminetur: post quos psalmos lectio recitanda est, inde responsorium, Ambrosianum, versus, canticum de Euangelio, litaniæ, & oratio Dominica; & fiant Missæ. Completorium autem, trium psalmorum dictione terminetur: qui psalmi directanei sine antiphona dicendi sunt. Post quos hymnus eiusdem horæ, lectio vna, versus, Kyrie eleison, & benedictiones; & Missæ fiant.

Cap. XVIII. *Quo ordine ipsi psalmi dicendi sunt.*

In primis dicatur versus: *Deus in adiutorium meum intende; Domine ad adiuuandum me festina*: & Gloria. Inde hymnus cuiusque horæ. Deinde prima hora Dominica, dicenda sunt quatuor capitula psalmi centesimi octaui decimi. Reliquis vero horis, id est, Tertia, Sexta, & Nona, terna capitula supradicti psalmi centesimi octaui decimi dicantur. Ad primam autem secundæ feriæ dicantur tres psalmi, id est,

pri-

primus, secundus, & sextus. Et ita per singulos dies ad Primam vsque ad Dominicam dicantur per ordinem terni psalmi, vsque ad nonum decimum psalmum; ita sane, vt nonus psalmus, & septimus decimus partiantur in binas glorias; & sic fiat, vt ad vigilias Dominicas semper a vigesimo incipiatur. Ad Tertiam vero, Sextam, & Nonam secundæ feriæ nouem capitula, quæ residua sunt de centesimo octauo decimo psalmo, ipsa terna capitula per easdem horas dicantur. Expenso ergo psalmo centesimo octauodecimo duobus diebus, id est, Dominico, & secunda feria; tertia feria iam ad Tertiam, Sextam, & Nonam psallantur terni psalmi a centesimo nonodecimo, vsque ad centesimum vigesimum septimum; id est, psalmi nouem. Quique psalmi semper vsque ad Dominicam per easdem horas itidem repetantur: hymnorum nihilominus, lectionum, vel versuum dispositione vniformi cunctis diebus seruata; & ita scilicet, vt semper Dominica a centesimo octauo decimo incipiatur.

Vespera autem quotidie quatuor psalmorum modulatione canatur. Qui psalmi incipiantur a centesimo nono vsque ad centesimum quadragesimum septimum; exceptis ijs, qui in diuersis horis ex eis sequestrantur; id est, a centesimo septimo decimo vsque ad centesimum vigesimum septimum, & centesimum trigesimum tertium, & centesimum quadragesimum secundum. Reliqui omnes in Vespera dicendi sunt. Et quia minus veniunt tres psalmi, ideo diuidendi sunt, qui in numero supradicto fortiores inueniuntur: id est, centesimus trigesimus octauus, & centesimus quadragesimus tertius, & centesimus quadragesimus quartus. Centesimus vero sextusdecimus, quia paruus est, cum centesimo quinto decimo coniungatur. Digesto ergo ordine psalmorum vespertinorum, reliqua, id est, lectiones, responsoria, hymni, versus, vel cantica, sicut supra taxauimus, impleantur. Ad Completorium vero quotidie

ijdem

ijdem psalmi repetantur: id est, quartus, nonagesimus, & centesimus trigesimus tertius.

Disposito ordine psalmodiæ diurnæ, reliqui omnes psalmi, qui supersunt, æqualiter diuidantur in septem noctium vigilias, partiendo scilicet, qui inter eos prolixiores sunt psalmi, & duodecim per vnamquamque constituantur noctem. Hoc præcipue commonentes, vt si cui forte hæc distributio psalmorum displicuerit, ordinet, si melius aliter iudicauerit; dum omnimodis id attendatur, vt omni hebdomada psalterium ex integro numero centum quinquaginta psalmorum psallatur; & Dominico die semper a capite repetatur ad vigilias. quia nimis inertes deuotionis suæ seruitium ostendunt monachi, qui minus a psalterio, cum canticis consuetudinarijs, per septimanæ circulum psallunt: cum legamus sanctos Patres nostros vno die hoc strenue implesse, quod nos tepidi vtinam septimana integra persoluamus!

CAP. XIX. *De disciplina psallendi.*

VBique credimus diuinam esse præsentiam, & oculos Domini in omni loco speculari bonos & malos: maxime tamen hoc sine aliqua dubitatione credamus, cum ad opus diuinum assistimus. Ideo semper memores simus, quod ait Propheta: *Seruite Domino in timore*. Et iterum: *Psallite sa-* *Psal. 2.*
pienter. Et: *In conspectu angelorum psallam tibi*. Ergo consi- *Psal. 46.*
deremus, qualiter oporteat nos in conspectu diuinitatis & *Ps. 137.*
angelorum esse; & sic stemus ad psallendum, vt mens nostra concordet voci nostræ.

CAP. XX. *De reuerentia orationis.*

SI, cum hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, non præsumimus, nisi cum humilitate & reuerentia:

quan-

quanto magis Domino Deo vniuersorum cum omni humilitate & puritatis deuotione supplicandum est? Et non in multiloquio, sed in puritate cordis, & compunctione lacrimarum nos exaudiri sciamus. Et ideo breuis debet esse & pura oratio; nisi forte ex affectu inspirationis diuinæ gratiæ protendatur. In conuentu tamen omnino breuietur oratio, & facto signo a Priore, omnes pariter surgant.

Cap. XXI. *De Decanis monasterij.*

Si maior fuerit congregatio, eligantur de ipsis fratres boni testimonij, & sanctæ conuersationis, & constituantur Decani; qui solicitudinem gerant super Decanias suas in omnibus secundum mandata Dei, & præcepta Abbatis sui. Qui Decani tales eligantur, in quibus securus Abbas partiatur onera sua, & non eligantur per ordinem, sed secundum vitæ meritum, & sapientiæ doctrinam. Quique Decani, si ex eis aliqua forte quis inflatus superbia repertus fuerit reprehensibilis, correptus semel & iterum, atque tertio, si emendare noluerit, deijciatur; & alter in loco eius, qui dignus sit, subrogetur. Et de Præposito eadem constituimus.

Cap. XXII. *Quomodo dormiant monachi.*

Singuli per singula lecta dormiant. Lectisternia pro modo conuersationis secundum dispensationem Abbatis sui accipiant. Si potest fieri, omnes in vno loco dormiant; sin autem multitudo non sinit, deni aut viceni cum senioribus, qui super eos soliciti sint, pausent. Candela iugiter in eadem cella ardeat vsque mane. Vestiti dormiant, & cincti cingulis aut funibus, & cultellos ad latus suum non habeant, dum dormiunt; ne forte per somnum vulnerentur dormientes: & vt parati sint monachi semper, & facto

signo

ſigno abſque mora ſurgentes feſtinent inuicem ſe præuenire ad opus Dei, cum omni tamen grauitate & modeſtia. Adoleſcentiores fratres iuxta ſe non habeant lecta, ſed permixti cum ſenioribus: ſurgentes vero ad opus Dei inuicem ſe moderate cohortentur, propter ſomnolentorum excuſationes.

CAP. XXIII. *De excommunicatione culparum.*

SI quis frater contumax, aut inobediens, aut ſuperbus, aut murmurans, vel in alio contrarius exiſtens ſanctæ Regulæ, & præceptis ſeniorum ſuorum contemptor repertus fuerit, hic ſecundum Domini noſtri præceptum admoneatur ſemel & ſecundo ſecrete a ſenioribus ſuis. Si non emendauerit, obiurgetur publice coram omnibus. Si vero neque ſic correxerit, ſi intelligit qualis pœna ſit, excommunicationi ſubiaceat. Sin autem improbus eſt, vindictæ corporali ſubdatur. *Matt. 18.*

CAP. XXIV. *Qualis debeat eſſe modus excommunicationis.*

SECUNDUM modum culpæ, excommunicationis vel diſciplinæ menſura debet extendi; qui culparum modus in Abbatis pendeat iudicio. Si quis tamen frater in leuioribus culpis inuenitur, a menſæ participatione priuetur. Priuati autem a menſæ conſortio iſta erit ratio, vt in Oratorio pſalmum aut antiphonam non imponat, neque lectionem recitet vſque ad ſatisfactionem. Refectionem autem cibi poſt fratrum refectionem ſolus accipiat, menſura, vel hora, qua præuiderit Abbas ei competere: vt ſi verbi gratia fratres reficiunt ſexta hora, ille frater nona: ſi fratres nona, ille veſpertina, vſque dum ſatisfactione congrua veniam conſequatur.

Cap. XXV. *De grauioribus culpis.*

Is autem frater, qui grauioris culpæ noxa tenetur, suspendatur a mensa simul & ab oratorio. Nullus ei fratrum in vllo iungatur consortio, neque in colloquio. Solus sit ad opus sibi iniunctum, persistens in pœnitentiæ luctu; sciens illam terribilem Apostoli sententiam dicentis:
1. Cor. 5. *Traditum huiusmodi hominem satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini.* Cibi autem refectionem solus percipiat, mensura, vel hora, qua præuiderit ei Abbas competere. Nec a quoquam benedicatur transeunte, nec cibus, qui ei datur.

Cap. XXVI. *De ijs, qui sine iussione Abbatis iunguntur excommunicatis.*

Si quis frater præsumpserit sine iussione Abbatis fratri excommunicato quolibet modo se iungere, aut loqui cum eo, vel mandatum ei dirigere, similem sortiatur excommunicationis vindictam.

Cap. XXVII. *Qualiter debeat Abbas solicitus esse circa excommunicatos.*

Omni solicitudine curam gerat Abbas circa delinquentes fratres: quia *non est opus sanis medicus, sed male habentibus.* Matt. 9. Et ideo vti debet omni modo, vt sapiens medicus: immittere synpæctas, id est, seniores sapientes fratres, qui quasi secrete consolentur fratrem fluctuantem, & prouocent ad humilitatis satisfactionem; & consolentur eum, ne abundantiori tristitia absorbeatur; sed sicut ait Apostolus:
Cor. 2.2. *Confirmetur in eo caritas, & oretur pro eo ab omnibus.* Magnopere enim debet solicitudinem gerere Abbas & omni sagacitate & industria curare, ne aliquam de ouibus sibi creditis

per-

perdat. Nouerit enim se infirmarum curam suscepisse animarum, non super sanas tyrannidem: & metuat Prophetæ comminationem, per quem dicit Deus: *Quod crassum videbatis, assumebatis; & quod debile erat proijciebatis.* Et pastoris boni pium imitetur exemplum, qui relictis nonaginta nouem ouibus in montibus, abijt vnam ouem, quæ errauerat, quærere; cuius infirmitati in tantum compassus est, vt eam in sacris humeris suis dignaretur imponere, & sic reportare ad gregem. Ezec.34. Luc.16.

Cap. XXVIII. *De ijs, qui sæpius correpti non emendauerint.*

Si quis frater frequenter correptus pro qualibet culpa, si etiam excommunicatus non emendauerit, acrior ei accedat correptio; id est, vt verberum vindicta in eum procedat. Quod si nec ita correxerit, aut forte, quod absit, in superbiam elatus, etiam defendere voluerit opera sua; tunc Abbas faciat, quod sapiens medicus. Si exhibuit fomenta, si vnguenta adhortationum, si medicamina scripturarum diuinarum, si ad vltimum vstionem excommunicationis, vel plagarum virgas, etiam si viderit nihil suam præualere industriam; adhibeat etiam, quod maius est, suam & omnium fratrum pro eo orationem; vt Dominus, qui omnipotens est, operetur salutem circa infirmum fratrem. Quod si nec isto modo sanatus fuerit, tunc iam vtatur Abbas ferro abscissionis, vt ait Apostolus: *Auferte malum ex vobis:* 1.Cor.5.
Et iterum: *Infidelis si discedit, discedat;* ne vna ouis morbida 2.Cor.7.
omnem gregem contaminet.

Cap. XXIX. *Si debeant iterum recipi fratres exeuntes de monasterio.*

Frater, qui proprio vitio egreditur de monasterio, si reuerti voluerit, spondeat prius omnem emendationem

vitij, pro quo egressus est; & sic in vltimo gradu recipiatur, vt ex hoc eius humilitas comprobetur. Quod si denuo exierit, vsque tertio ita recipiatur; iam postea sciens omnem sibi reuersionis aditum denegari.

Cap. XXX. *De pueris minori ætate, qualiter corripiantur.*

Omnis ætas vel intellectus proprias debet habere mensuras. Ideoque quotiens pueri vel adolescentiores ætate, aut qui minus intelligere possunt quanta pœna sit excommunicationis, hi tales, dum delinquunt, aut ieiunijs nimijs affligantur, aut acris verberibus coerceantur, vt sanentur.

Cap. XXXI. *De Cellerario monasterij, qualis debeat esse.*

Cellerarius monasterij eligatur de congregatione sapiens, maturus moribus, sobrius, non multum edax, non elatus, non turbulentus, non iniuriosus, non tardus, non prodigus, sed timens Deum: qui omni congregationi sit sicut pater. Curam gerat de omnibus: sine iussione Abbatis nihil faciat. Quæ iubentur, custodiat; fratres non contristet. Si quis frater ab eo forte aliqua irrationabiliter postulat, non spernendo eum contristet; sed rationabiliter cum humilitate male petenti deneget. Animam suam
1. Tim. 3. custodiat, memor semper illud Apostolicum: *Quia qui bene ministrauerit, gradum bonum sibi acquirit*. Infirmorum, infantium, hospitum, pauperumque cum omni solicitudine curam gerat: sciens sine dubio, quia pro his omnibus in die iudicij rationem redditurus est.

Omnia vasa monasterij, cunctamque substantiam, ac si altaris vasa sacrata, conspiciat. Nihil ducat negligendum, neque auaritiæ studeat, neque prodigus sit, & exstirpator sub-

substantiæ monasterij: sed omnia mensurate faciat, & secundum iussionem Abbatis sui. Humilitatem ante omnia habeat; & cui substantia non est quæ tribuatur, sermo responsionis porrigatur bonus, quia scriptum est: *Sermo bonus super datum optimum.* Omnia quæ ei iniunxerit Abbas, ipse habeat sub cura sua; a quibus eum prohibuerit, non præsumat. Fratribus constitutam annonam sine aliquo typho, vel mora offerat, vt non scandalizentur: memor diuini eloquij, quid mereatur, qui scandalizauerit vnum de pusillis. Si congregatio maior fuerit, solatia ei dentur, a quibus adiutus & ipse æquo animo impleat officium sibi commissum. Horis competentibus dentur quæ danda sunt, & petantur quæ petenda sunt: vt nemo perturbetur, neque contristetur in domo Dei.

Eccl. 18.

Matt. 18.

Cap. XXXII. *De ferramentis, vel rebus monasterij.*

Svbstantia monasterij in ferramentis, vel vestibus, seu quibuslibet rebus, prouideat Abbas fratres, de quorum vita & moribus securus sit, & eis singula, vt vtile iudicauerit, consignet custodienda atque recolligenda. Ex quibus Abbas breue teneat: vt dum sibi in ipsa assignata fratres vicibus succedunt, sciat quid dat, aut quid recipit. Si quis autem sordide aut negligenter res monasterij tractauerit, corripiatur: si non emendauerit, disciplinæ regulari subiaceat.

Cap. XXXIII. *Si quid debeant monachi proprium habere.*

Præcipue hoc vitium peculiare radicitus amputandum est de monasterio; ne quis præsumat aliquid dare aut accipere sine iussione Abbatis, neque aliquid habere proprium, nullam omnino rem, neque codicem, neque tabulas, neque graphium, sed nihil omnino: quippe quibus nec

cor-

corpora sua, nec voluntates licet habere in propria potestate. Omnia vero necessaria a patre sperare monasterij: nec quicquam liceat habere, quod Abbas non dederit, aut permiserit. Omniaque omnibus sint communia, vt scriptum est: nec quisquam suum esse aliquid dicat, aut præsumat. Quod si quisquam hoc nequissimo vitio deprehensus fuerit delectari, admoneatur semel & iterum: si non emendauerit, correptioni subiaceat.

Act.4.

CAP. XXXIV. *Si omnes æqualiter debeant necessaria accipere.*

Act.4. SICUT scriptum est: *Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat.* Vbi non dicimus, quod personarum, quod absit, acceptio sit; sed infirmitatum consideratio. Vbi qui minus indiget, agat Deo gratias, & non contristetur; qui vero plus indiget, humilietur pro infirmitate, & non extollatur pro misericordia; & ita omnia membra erunt in pace. Ante omnia ne murmurationis malum pro qualicunque causa, in aliquo qualicunque verbo vel significatione appareat. Quod si deprehensus fuerit, districtiori disciplinæ subdatur.

CAP. XXXV. *De Septimanarijs coquinæ.*

FRATRES sibi inuicem seruiant, vt nullus excusetur a coquinæ officio; nisi aut ægritudine, aut in causa grauis vtilitatis quis occupatus fuerit: quia exinde maior merces & caritas acquiritur. Imbecillibus autem procurentur solatia, vt non cum tristitia hoc faciant: sed habeant omnes solatia secundum modum congregationis, aut positionem loci. Si maior fuerit congregatio, Cellerarius excusetur a coquina, vel si qui, vt diximus, maioribus vtilitatibus occupantur: cæteri sibi sub caritate inuicem seruiant. Egressurus de septimana sabbato munditias faciat. Lintea cum quibus sibi fratres manus ac pedes tergunt,

gunt, lauet. Pedes vero tam ipse, qui egreditur, quam ille qui intraturus est, omnibus lauent. Vasa ministerij sui munda & sana Cellerario reconsignet. Qui Cellerarius item intranti consignet, vt sciat quid dat, aut quid recipit.

Septimanarij autem ante vnam horam refectionis accipiant super statutam annonam singulos biberes, & panem; vt hora refectionis sine murmuratione, & graui labore seruiant fratribus suis. In diebus tamen solemnibus vsque ad missas sustineant. Intrantes autem & exeuntes hebdomadarij in oratorio, mox matutinis finitis Dominica omnium genibus prouoluantur, postulantes pro se orari. Egrediens autem de septimana dicat hunc versum: *Benedictus es Domine Deus, qui adiuuisti me, & consolatus es me.* Ps. 118. Quo dicto tertio, accepta benedictione egrediens, subsequatur ingrediens, & dicat: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina.* Psal. 83. Et hoc idem tertio repetatur ab omnibus, & accepta benedictione ingrediatur.

Cap. XXXVI. *De infirmis fratribus.*

Infirmorum cura ante omnia, & super omnia adhibenda est; vt sicut reuera Christo, ita eis seruiatur; quia ipse dixit: *Infirmus fui, & visitastis me.* Et: *Quod fecistis vni de his minimis meis, mihi fecistis.* Matt. 25. Sed & ipsi infirmi considerent in honorem Dei sibi seruiri; & non superfluitate sua contristent fratres suos seruientes sibi. Qui tamen patienter portandi sunt; quia de talibus copiosior merces acquiritur. Ergo cura maxima sit Abbati, ne aliquam negligentiam patiantur. Quibus fratribus infirmis sit cella super se deputata, & seruitor timens Deum, & diligens, ac solicitus.

Balneorum vsus infirmis, quoties expedit, offeratur. Sanis autem, & maxime iuuenibus, tardius concedatur. Sed & carnium esus infirmis omnino debilibus pro reparatione concedatur. At vbi meliorati fuerint, a carnibus more solito

lito omnes abstineant. Curam autem maximam habeat Abbas ne a cellerarijs, aut seruitoribus negligantur infirmi: quia ad ipsum respicit, quicquid a discipulis delinquitur.

Cap. XXXVII. *De senibus, vel infantibus.*

Licet ipsa natura humana trahatur ad misericordiam in his ætatibus, senum videlicet & infantum; tamen & Regulæ auctoritas ei prospiciat. Consideretur semper in eis imbecillitas, & nullatenus eis districtio Regulæ teneatur in alimentis: sed sit in eis pia consideratio, & præueniant horas canonicas.

Cap. XXXVIII. *De hebdomadario lectore.*

Mensis fratrum edentium lectio deesse non debet: nec fortuito casu qui arripuerit codicem, legere audeat ibi: sed lecturus tota hebdomada, Dominica ingrediatur. Qui ingrediens post missas & communionem, petat ab omnibus pro se orari, vt auertat ab ipso Deus spiritum elationis. Et dicatur hic versus in oratorio tertio ab omnibus, ipso tamen incipiente: *Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.* (Psal. 50.) Et sic accepta benedictione, ingrediatur ad legendum: & summum fiat silentium ad mensam, vt nullius mussitatio, vel vox, nisi solius legentis, ibi audiatur. Quæ vero necessaria sunt comedentibus & bibentibus, sic sibi vicissim ministrent fratres, vt nullus indigeat petere aliquid. Si quid tamen opus fuerit, sonitu cuiuscumque signi potius petatur, quam voce. Nec præsumat ibi aliquis de ipsa lectione, aut aliunde quidquam requirere, ne detur occasio: nisi forte Prior voluerit pro ædificatione aliquid breuiter dicere. Frater autem hebdomadarius accipiat mixtum priusquam incipiat legere, propter communionem sanctam, & ne forte graue sit ei ieiunium sustinere. Postea

autem

autem cum coquinæ hebdomadarijs, & seruitoribus reficiat. Fratres autem non per ordinem legant, aut cantent; sed qui ædificent audientes.

Cap. XXXIX. *De mensura ciborum.*

Svfficere credimus ad refectionem quotidianam, tam Sextæ, quam Nonæ, omnibus mensis cocta duo pulmentaria, propter diuersorum infirmitates; vt forte, qui ex vno non potuerit edere, ex alio reficiatur. Ergo duo pulmentaria cocta fratribus omnibus sufficiant; & si fuerint inde poma, aut nascentia leguminum, addatur & tertium. Panis libra vna propensa sufficiat in die, siue vna sit refectio, siue prandij, & cœnæ. Quod si cœnaturi sunt, de eadem libra, tertia pars a Cellerario seruetur, reddenda cœnaturis. Quod si labor forte factus fuerit maior, in arbitrio & potestate Abbatis erit, si expediat aliquid augere, remota præ omnibus crapula, & vt nunquam surripiat monacho indigeries. Quia nihil sic contrarium est omni Christiano, quomodo crapula, sicut ait Dominus noster: *Videte ne grauentur corda vestra in crapula.* Luc. 21. Pueris vero minori ætate non eadem seruetur quantitas, sed minor quam maioribus, seruata in omnibus parcitate. Carnium vero quadrupedum ab omnibus abstineatur comestio, præter omnino debiles & ægrotos.

Cap. XL. *De mensura potus.*

Vnusquisque proprium habet donum ex Deo; alius sic, alius vero sic. 1. Cor. 12. Et ideo cum aliqua scrupulositate a nobis mensura victus aliorum constituitur; tamen infirmorum contuentes imbecillitatem, credimus heminam vini per singulos sufficere per diem. Quibus autem donat Deus tolerantiam abstinentiæ, propriam se habituros mercedem sciant. Quod si aut loci necessitas, vel labor, aut ardor æstatis amplius po-

poscerit; in arbitrio Prioris consistat: considerans in omnibus, ne surrepat satietas, aut ebrietas. Licet legamus, vinum omnino monachorum non esse; sed quia nostris temporibus id monachis persuaderi non potest, saltem vel hoc consentiamus, vt non vsque ad satietatem bibamus, sed
Eccl. 19. parcius: quia vinum apostatare facit etiam sapientes. Vbi autem necessitas loci expoſcit, vt nec suprascripta mensura inueniri possit, sed multo minus, aut ex toto nihil; benedicant Deum, qui ibi habitant, & non murmurent. Hoc omnino admonentes, vt absque murmurationibus sint.

Cap. XLI. *Quibus horis oporteat reficere fratres.*

A sancto Pascha vsque ad Pentecosten ad Sextam reficiant fratres, & ad seram cœnent. A Pentecoste autem tota æstate, si labores agrorum non habent monachi, aut nimietas æstatis non perturbat, quarta & sexta feria ieiunent vsque ad Nonam: reliquis vero diebus ad Sextam prandeant. Quæ prandij Sexta, si opera in agris habuerint, aut æstatis feruor nimius fuerit, continuanda erit: & in Abbatis sit prouidentia. Et sic omnia temperet atque disponat, qualiter & animæ saluentur, & quod faciunt fratres, absque iusta murmuratione faciant. Ab idibus autem Septembris, vsque ad caput quadragesimæ ad Nonam semper reficiant. In quadragesima vero vsque ad Pascha, ad vesperam reficiant. Ipsa tamen vespera sic agatur, vt lumine lucernæ non indigeant reficientes; sed luce adhuc diei omnia consummentur. Sed & omni tempore, siue cœnæ, siue refectionis hora sic temperetur, vt cum luce fiant omnia.

Cap. XLII. *Vt post completorium nemo loquatur.*

Omni tempore silentio debent studere monachi, maxime tamen nocturnis horis. Et ideo omni tempore, siue ieiu-

ieiunij, siue prandij, si tempus fuerit prandij; mox vt surrexerint a coena, sedeant omnes in vnum; & legat vnus collationes vel vitas Patrum, aut certe aliud quod ædificet audientes: non autem Heptaticum, aut Regum; quia infirmis intellectibus non erit vtile illa hora hanc scripturam audire: alijs vero horis legantur. Si autem ieiunij dies fuerit, dicta vespera, paruo interuallo mox accedant ad lectionem collationum, vt diximus; & lectis quatuor aut quinque folijs, vel quantum hora permittit, omnibus in vnum occurrentibus, per hanc moram lectionis. Si quis forte in assignato sibi commisso fuerit occupatus, occurrat. Omnes ergo in vnum positi compleant; & exeuntes a completorijs, nulla sit licentia denuo cuiquam loqui aliquid. Quod si inuentus fuerit quisquam præuaricari hanc taciturnitatis regulam, graui vindictæ subiaceat; excepto si necessitas hospitum superuenerit, aut forte Abbas alicui aliquid iusserit. Quod tamen & ipsum cum summa grauitate & moderatione honestissime fiat.

Cap. XLIII. *De iis qui ad opus Dei, vel ad mensam tarde occurrunt.*

Ad horam diuini officij, mox vt auditum fuerit signum, relictis omnibus, quælibet fuerint in manibus, summa cum festinatione curratur: cum grauitate tamen, vt non scurrilitas inueniat fomitem. Ergo nihil operi Dei præponatur. Quod si quis in nocturnis vigilijs post gloriam psalmi nonagesimi quarti, quem propter hoc omnino subtrahendo & morose volumus dici, occurrerit; non stet in ordine suo in choro, sed vltimus omnium stet, aut in loco quem talibus negligentibus seorsum constituerit Abbas; vt videatur ab ipso, vel ab omnibus, vsque dum completo opere Dei, satisfactione publica pœniteat. Ideo autem eos in vltimo, aut seorsum iudicauimus debere stare; vt visi

ab omnibus, vel pro ipsa verecundia sua emendentur. Nam si foris oratorio remaneant, erit forte talis, qui se aut recollocet & dormiat, aut certe sedeat sibi foris, vel fabulis vacet, & detur occasio maligno. Sed ingrediatur intus: vt nec totum perdat, & de reliquo emendetur. Diurnis autem horis, qui ad opus Dei, post versum & gloriam primi psalmi, qui post versum dicitur, non occurrerit; lege qua supra diximus, in vltimo stet, nec præsumat sociari choro psallentium, vsque ad satisfactionem: nisi forte Abbas licentiam dederit permissione sua: ita tamen, vt satisfaciat reus ex hoc.

Ad mensam autem, qui ante versum non occurrerit, vt simul omnes dicant versum & orent, & sub vno omnes accedant ad mensam: qui per negligentiam suam, aut vitium non occurrerit, vsque ad secundam vicem pro hoc corripiatur. Si denuo non emendauerit, non permittatur ad mensæ communis participationem: sed sequestratus a consortio omnium reficiat solus, sublata ei portione sua de vino, vsque ad satisfactionem & emendationem. Similiter autem patiatur, qui etiam ad illum versum non fuerit præsens, qui post cibum dicitur. Et ne quis præsumat ante statutam horam, vel postea quidquam cibi vel potus sumere. Sed & si cui offertur aliquid a Priore, & accipere renuerit: hora, qua desiderauerit, hoc quod prius recusauit, aut aliud omnino nihil percipiat, vsque ad emendationem congruam.

CAP. XLIV. *De iis qui excommunicantur, quomodo satisfaciant.*

QVI pro grauioribus culpis ab oratorio & a mensa excommunicatur, hora qua opus Dei in oratorio celebratur, ante fores oratorij prostratus iaceat, nihil dicens, nisi tantum posito in terra capite stratus pronus omnium de oratorio exeuntium pedibus se proiiciat. Et hoc tamdiu faciat, vsque dum Abbas iudicauerit satisfactum esse. Qui

dum

dum iussus ab Abbate venerit, voluat se ipsius Abbatis, deinde omnium vestigijs, vt orent pro ipso. Et tunc si iusserit Abbas, recipiatur in choro, vel in ordine, quo Abbas decreuerit: ita sane, vt psalmum, & lectionem, vel aliud quid non præsumat in oratorio imponere, nisi iterum Abbas iubeat. Et omnibus horis, dum completur opus Dei, proijciat se in terra in loco, in quo stat: & sic satisfaciat, vsque dum ei iubeat iterum Abbas, vt quiescat iam ab hac satisfactione. Qui vero pro leuibus culpis excommunicantur tantum a mensa, in oratorio satisfaciant vsque ad iussionem Abbatis: & tam diu hoc perficiant, vsque dum benedicat, & dicat, sufficit.

Cap. XLV. *De ijs, qui falluntur in oratorio.*

Si quis dum pronunciat psalmum, responsorium, antiphonam, vel lectionem, & fefellerit; nisi satisfactione ibi coram omnibus humiliatus fuerit, maiori vindictæ subiaceat; quippe qui noluit humilitate corrigere, quod negligentia deliquit. Infantes autem pro tali culpa vapulent.

Cap. XLVI. *De ijs, qui in alijs quibuslibet rebus delinquunt.*

Si quis dum in labore quouis, in coquina, in cellario, in ministerio, in pistrino, in horto, in arte aliqua dum laborat, vel in quocumque loco aliquid deliquerit, aut fregerit quidpiam aut perdiderit, vel aliud quid excesserit vbi vbi, & non veniens continuo ante Abbatem, vel congregationem, ipse vltro satisfecerit, & prodiderit delictum suum; dum per alium cognitum fuerit, maiori subiaceat emendationi. Si animæ vero peccati causa fuerit latens, tantum Abbati, aut spiritalibus senioribus patefaciat, qui sciant curare sua & aliena vulnera, non detegere & publicare.

Cap.

Cap. XLVII. *De significanda hora operis Dei.*

Nvntianda hora operis Dei die noctuque sit cura Abbatis aut ipse nuntiare, aut tali solicito fratri iniungat hanc curam, vt omnia horis competentibus compleantur. Psalmos autem, vel antiphonas post Abbatem ordine suo, quibus iussum fuerit, imponant. Cantare autem aut legere non præsumat, nisi qui potest ipsum officium implere, vt ædificentur audientes. Quod cum humilitate, & grauitate, & tremore fiat, & cui iusserit Abbas.

Cap. XLVIII. *De opere manuum quotidiano.*

Otiositas inimica est animæ: & ideo certis temporibus occupari debent fratres in labore manuum, certis iterum horis in lectione diuina. Ideoque hac dispositione credimus vtraque tempora ordinari; id est, vt a Pascha vsque ad kalendas Octobres, mane exeuntes a prima vsque ad horam pene quartam laborent, quod necessarium fuerit. Ab hora autem quarta vsque ad horam quasi sextam lectioni vacent. Post sextam autem surgentes a mensa pausent in lectis suis, cum omni silentio: aut forte, qui voluerit legere, sibi sic legat, vt alium non inquietet: & agatur nona temperius, mediante octaua hora; & iterum quod faciendum est, operentur vsque ad vesperam. Si autem necessitas loci, aut paupertas exegerit, vt ad fruges colligendas per se occupentur, non contristentur; quia tunc vere monachi sunt, si labore manuum suarum viuunt, sicut & Patres nostri, & Apostoli: omnia tamen mensurate fiant propter pusillanimes.

A kalendis autem Octobribus vsque ad caput quadragesimæ, vsque in horam secundam plenam, lectioni vacent. Hora secunda agatur Tertia: & vsque ad nonam omnes in opus suum laborent, quod eis iniungitur. Facto autem

pri-

primo signo nonæ horæ, disiungant ab opere singuli, & sint parati, dum secundum signum pulsauerit. Post refectionem autem vacent lectionibus suis, aut psalmis.

In quadragesimæ vero diebus a mane vsque ad tertiam plenam lectioni vacent: & vsque ad decimam horam plenam operentur quod eis iniungitur. In quibus diebus quadragesimæ, accipiant omnes singulos codices de bibliotheca, quos per ordinem ex integro legant. Qui codices in caput quadragesimæ dandi sunt. Ante omnia sane deputentur vnus aut duo seniores, qui circumeant monasterium horis, quibus vacant fratres lectioni; & videant, ne forte inueniatur frater accidiosus, qui vacet otio aut fabulis, & non sit intentus lectioni: & non solum sibi inutilis sit, sed etiam alios extollat. Hic talis si, quod absit, repertus fuerit, corripiatur semel & secundo: si non emendauerit, correctioni regulari subiaceat taliter, vt ceteri timeant. Neque frater ad fratrem iungatur horis incompetentibus. Dominico item die lectioni vacent omnes; exceptis his, qui varijs officijs deputati sunt. Si quis vero ita negligens & desidiosus fuerit, vt non velit, aut non possit meditari, aut legere; iniungatur ei opus, quod faciat, vt non vacet. Fratribus infirmis, aut delicatis talis opera aut ars iniungatur, vt nec otiosi sint, nec violentia laboris opprimantur, vt effugentur: quorum imbecillitas ab Abbate consideranda est.

Cap. XLIX. *De Quadragesima obseruatione.*

Licet omni tempore vita monachi quadragesimæ debeat obseruationem habere, tamen quia paucorum est ista virtus, ideo suademus istis diebus quadragesimæ omni puritate vitam suam custodire, omnes pariter negligentias aliorum temporum his diebus sanctis diluere. Quod tunc digne fit, si ab omnibus vitijs temperemus, orationi

cum

cum fletibus, lectioni, & compunctioni cordis, atque abstinentiæ operam demus. Ergo his diebus augeamus nobis aliquid ad solitum pensum seruitutis nostræ, orationes peculiares, ciborum & potus abstinentiam; vt vnusquisque super mensuram sibi indictam aliquid propria voluntate cum gaudio sancti Spiritus offerat Deo; id est, subtrahat corpori suo de cibo, de potu, de somno, de loquacitate, de scurrilitate, & cum spiritalis desiderij gaudio sanctum Pascha expectet. Hoc ipsum tamen quod vnusquisque offert, Abbati suo suggerat, & cum eius fiat oratione & voluntate: quia quod sine permissione Patris spiritalis fit, præsumptioni deputabitur & vanæ gloriæ, non mercedi. Ergo cum voluntate Abbatis omnia agenda sunt.

CAP. L. *De fratribus, qui longe ab oratorio laborant, aut in via sunt.*

FRATRES, qui omnino longe sunt in labore, & non possunt hora competenti occurrere ad oratorium, & Abbas hoc perpendit, quia ita est, agant ibidem opus Dei, vbi operantur, cum tremore diuino flectentes genua. Similiter qui in itinere directi sunt, non eos prætereant horæ constitutæ: sed, vt possunt, agant sibi, & seruitutis pensum non negligant reddere.

CAP. LI. *De fratribus, qui non longe satis proficiscuntur.*

FRATER, qui pro quouis responso dirigitur, & ea die speratur reuerti ad monasterium, non præsumat foris manducare, etiamsi omnino rogetur a quouis: nisi forte ei ab Abbate suo præcipiatur. Quod si aliter fecerit, excommunicetur.

CAP.

Cap. LII. *De Oratorio monasterij.*

Oratorium hoc ſit, quod dicitur: nec ibi quicquam aliud geratur, aut condatur. Expleto opere Dei omnes cum ſummo ſilentio exeant, & agatur reuerentia Deo; vt frater, qui forte ſibi peculiariter vult orare, non impediatur alterius improbitate. Sed ſi alter vult ſibi forte ſecretius orare, ſimpliciter intret & oret: non in clamoſa voce, ſed in lacrimis, & intentione cordis. Ergo qui ſimile opus non facit, non permittatur expleto opere Dei remorari in oratorio, ſicut dictum eſt; ne alius impedimentum patiatur.

Cap. LIII. *De Hoſpitibus ſuſcipiendis.*

Omnes ſuperuenientes hoſpites tanquam Chriſtus ſuſcipiantur; quia ipſe dicturus eſt: *Hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me.* Matt. 25. Et omnibus congruus honor exhibeatur; maxime tamen domeſticis fidei, & peregrinis. Vt ergo nunciatus fuerit hoſpes, occurratur ei a Priore, vel a fratribus, cum omni officio caritatis: & primitus orent pariter, & ſic ſibi ſocientur in pace: quod pacis oſculum non prius offeratur, niſi oratione præmiſſa, propter illuſiones diabolicas. In ipſa autem ſalutatione omnis exhibeatur humilitas. Omnibus venientibus, ſiue diſcedentibus hoſpitibus, inclinato capite, vel proſtrato omni corpore in terra, Chriſtus in eis adoretur, qui & ſuſcipitur.

Suſcepti autem hoſpites ducantur ad orationem: & poſtea ſedeat cum eis Prior, aut cui iuſſerit ipſe. Legatur coram hoſpite lex diuina, vt ædificetur: & poſt hæc omnis ei exhibeatur humanitas. Ieiunium a Priore frangatur propter hoſpitem; niſi forte præcipuus ſit ille dies ieiunij, qui non poſſit violari. Fratres autem conſuetudines ieiuniorum proſequantur. Aquam in manibus Abbas hoſpitibus det; pedes hoſpitibus omnibus tam Abbas, quam cuncta

Psal. 47. congregatio lauet: quibus lotis, hunc versum dicant: *Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui*. Pauperum autem & peregrinorum maxime susceptio omni cura solicite exhibeatur: quia in ipsis magis Christus suscipitur. Nam diuitum terror ipse sibi exigit honorem.

Coquina Abbatis & hospitum per se sit, vt incertis horis superuenientes hospites, qui nunquam desunt monasterio, non inquietent fratres. In qua coquina ad annum ingrediantur duo fratres, qui ipsum officium bene impleant: quibus, vt indigent, solatia administrentur; vt absque murmuratione seruiant. Et iterum, quando occupationem minorem habent, exeant, vbi eis imperatur, in opera. Et non solum in ipsis, sed & in omnibus officijs monasterij ista sit consideratio, vt quando indigent, solatia accommodentur eis: & iterum quando vacant, obediant imperanti. Item & cellam hospitum habeat assignatam frater, cuius animam timor Dei possideat: vbi sint lectisternia sufficienter, & domus Dei a sapientibus sapienter administretur. Hospitibus autem, cui non præcipitur, nullatenus societur, neque colloquatur: sed si obuiauerit, aut viderit, salutatis humiliter, vt dictum est, & petita benedictione, pertranseat dicens, sibi non licere colloqui cum hospite.

Cap. LIV. *Si debet monachus litteras, vel aliquid suscipere.*

Nullatenus liceat monacho nec a parentibus suis, nec a quoquam hominum, nec sibi inuicem litteras, eulogias, vel quælibet munuscula accipere, aut dare sine præcepto Abbatis. Quod si etiam a parentibus suis ei quidquam directum fuerit, non præsumat suscipere illud, nisi prius indicatum fuerit Abbati: quod si iusserit suscipi, in Abbatis sit potestate, cui illud iubeat dari. Et non contristetur frater, cui forte directum fuerat; vt non detur occasio diabolo. Qui autem aliter præsumpserit, disciplinæ regulari subiaceat.

Cap.

CAP. LV. *De Vestiarijs & calciarijs fratrum.*

VEstimenta fratribus secundum locorum qualitatem vbi habitant, vel aerum temperiem dentur: quia in frigidis regionibus amplius indigetur; in calidis vero minus. Hæc ergo consideratio penes Abbatem est. Nos autem mediocribus locis sufficere credimus monachis per singulos cucullam, & tunicam: cucullam in hieme villosam, in æstate puram, aut vetustam, & scapulare propter opera. Indumenta pedum, pedules & caligas. De quarum rerum omnium colore aut grossitudine non causentur monachi: sed quales inueniri possunt in prouincia, qua degunt, aut quod vilius comparari possit,

Abbas autem de mensura prouideat, vt non sint curta ipsa vestimenta vtentibus, sed mensurata. Accipientes noua, vetera semper reddant in præsenti, reponenda in vestiario, propter pauperes. Sufficit enim monacho duas tunicas, & duas cucullas habere propter noctes, & propter lauare ipsas res. Iam quod superfluum est amputari debet. Et pedules, & quodcumque est vetus reddant, dum accipiunt nouum. Femoralia ij, qui diriguntur in via, de vestiario accipiant; qui reuertentes lota ibi restituant. Et cucullæ & tunicæ sint aliquanto a solito, quas habent, modice meliores; quas exeuntes in viam accipiant de vestiario, & reuertentes restituant.

Stramenta autem lectorum sufficiant matta, sagum, læna, & capitale. Quæ tamen lecta frequenter ab Abbate scrutanda sunt; propter opus peculiare, ne inueniatur. Et si cui inuentum fuerit, quod ab Abbate non accepit, grauissimæ disciplinæ subiaceat. Et vt hoc vitium peculiare radicitus amputetur, dentur ab Abbate omnia, quæ sunt necessaria; id est, cucullа, tunica, pedules, caligæ, bracile, cultellus, graphium, acus, mappula, tabula: vt omnis auferatur necessitatis excusatio. A quo tamen Abbate sem-

Act. 4. per consideretur illa sententia actuum Apostolorum: *Quia dabatur singulis, prout cuique opus erat.* Ita ergo & Abbas consideret infirmitates indigentium, & non malam voluntatem inuidentium. In omnibus tamen iudicijs suis Dei retributionem cogitet.

Cap. LVI. *De mensa Abbatis.*

Mensa Abbatis cum hospitibus & peregrinis sit semper. Quotiens tamen minus sunt hospites, quos vult de fratribus vocare in ipsius sit potestate. Seniores autem vnum aut duos semper cum fratribus dimittendos procuret propter disciplinam.

Cap. LVII. *De artificibus monasterij.*

Artifices si sunt in monasterio, cum omni humilitate faciant ipsas artes; si permiserit Abbas. Quod si aliquis ex eis extollitur pro scientia artis suæ, eo quod videatur aliquid conferre monasterio; hic talis euellatur ab ipsa arte, & denuo per eam non transeat, nisi forte humiliato ei iterum Abbas iubeat. Si quid vero ex operibus artificum venundandum est, videant ipsi, per quorum manus transigenda sunt, ne aliquam fraudem monasterio facere præsumant. Memorentur semper Ananiæ & Saphiræ: ne forte mortem, quam illi in corpore pertulerunt, hanc isti, vel omnes, qui aliquam fraudem de rebus monasterij fecerint, in anima patiantur. In ipsis autem pretijs non surripiat auaritiæ malum; sed semper aliquantulum vilius detur, quam ab alijs secularibus dari potest: vt in omnibus glorificetur Deus.

Cap.

Cap. LVIII. *De disciplina suscipiendorum fratrum.*

Nouiter veniens quis ad conuersionem, non ei facilis tribuatur ingressus; sed sicut ait Apostolus: *Probate spiritus, si ex Deo sunt.* Ergo si veniens perseuerauerit pulsans, & illatas sibi iniurias & difficultatem ingressus, post quatuor aut quinque dies visus fuerit patienter portare, & persistere petitioni suæ; annuatur ei ingressus, & sit in cella hospitum paucis diebus. Postea sit in cella nouitiorum, vbi meditetur, & manducet, & dormiat. Et senior ei talis deputetur, qui aptus sit ad lucrandas animas: qui super eum omnino curiose intendat, & solicitus sit, si reuera Deum quærit, si solicitus est ad opus Dei, ad obedientiam, ad opprobria. Prædicentur ei omnia dura & aspera, per quæ itur ad Deum. Si promiserit de stabilitatis suæ perseuerantia, post duorum mensium circulum legatur ei hæc Regula per ordinem, & dicatur ei: Ecce lex, sub qua militare vis: si potes obseruare, ingredere; si vero non potes, liber discede. Si adhuc steterit, tunc ducatur in supradictam cellam nouitiorum, & iterum probetur in omni patientia. Et post sex mensium circuitum legatur ei Regula; vt sciat ad quod ingreditur. Et si adhuc stat, post quatuor menses iterum relegatur ei eadem Regula. Et si habita secum deliberatione promiserit se omnia custodire, & cuncta sibi imperata seruare, tunc suscipiatur in congregatione, sciens se iam sub lege Regulæ constitutum; quod ei ex illa die non liceat egredi de monasterio, nec collum excutere desub iugo Regulæ, quam sub tam morosa deliberatione licuit aut excusare, aut suscipere.

1o.4.6.

Suscipiendus autem in oratorio coram omnibus promittat de stabilitate sua, & conuersione morum suorum, & obedientia, coram Deo & sanctis eius: vt si aliquando aliter fecerit, ab eo se damnandum sciat, quem irridet. De qua promissione sua faciat petitionem ad nomen Sanctorum,

quo-

quorum reliquiæ ibi sunt, & Abbatis præsentis. Quam petitionem manu sua scribat, aut certe si non scit literas, alter ab eo rogatus scribat. Et ille nouitius signum faciat, & manu sua eam super altare ponat. Quam dum posuerit, incipiat ipse nouitius mox hunc versum: *Suscipe me Domine secundum eloquium tuum, & viuam; & non confundas me ab expectatione mea.* Quem versum omnis congregatio tertio respondeat, adiungentes: *Gloria Patri*, &c. Tunc ille frater nouitius prosternatur singulorum pedibus, vt orent pro eo; & iam ex illa die in congregatione reputetur. Res si quas habet, aut eroget prius pauperibus, aut facta solemniter donatione, conferat monasterio, nihil sibi reseruans ex omnibus: quippe qui ex illo die nec proprij corporis potestatem se habiturum sciat. Mox ergo in oratorio exuatur rebus proprijs, quibus vestitus est, & induatur rebus monasterij. Illa autem vestimenta, quibus exutus est, reponantur in vestiario conseruanda; vt si aliquando suadente diabolo consenserit, vt egrediatur de monasterio, quod absit, tunc exutus rebus monasterij proijciatur. Illam tamen petitionem, quam desuper altare Abbas tulit, non recipiat; sed in monasterio reseruetur.

Ps. 118.

Cap. LIX. *De filijs nobilium vel pauperum, qui offeruntur.*

Si quis forte de nobilibus offert filium suum Deo in monasterio, si ipse puer minori ætate est, parentes eius faciant petitionem, quam supra diximus. Et cum oblatione ipsam petitionem, & manum pueri inuoluant in palla altaris, & sic eum offerant. De rebus autem suis, aut in præsenti petitione promittant sub iureiurando, quia nunquam per se, nunquam per suffectam personam, nec quolibet modo ei aliquando aliquid dent, aut tribuant occasionem habendi. Vel certe si hoc facere noluerint, & aliquid offerre volunt in eleemosynam monasterio pro mercede sua; faciant

ciant ex rebus, quas dare volunt monasterio, donationem, reseruato sibi, si ita voluerint, vsu fructuario. Atque ita omnia obstruantur, vt nulla suspicio remaneat puero, per quam deceptus perire possit, quod absit; quod experimento didicimus. Similiter autem & pauperiores faciant. Qui vero ex toto nihil habent, simpliciter petitionem faciant, & cum oblatione offerant filium suum coram testibus.

Cap. LX. *De sacerdotibus, qui voluerint in monasterio habitare.*

Si quis de ordine sacerdotum in monasterio se suscipi rogauerit, non quidem ei citius assentiatur. Tamen si omnino perstiterit in hac supplicatione, sciat se omnem Regulæ disciplinam seruaturum. Nec aliquid ei relaxabitur, vt sit, sicut scriptum est: *Amice ad quid venisti?* Concedatur ei tamen post Abbatem stare, & benedicere, aut Missas tenere, si tamen iusserit ei Abbas: sin alias, nullatenus aliqua præsumat, sciens se disciplinæ regulari subditum, & magis humilitatis exempla omnibus det. Et si forte ordinationis, aut alicuius rei causa fuerit in monasterio, illum locum attendat, quando ingressus est in monasterium, non illum, qui ei pro reuerentia sacerdotij concessus est. Clericorum autem si quis eodem desiderio monasterio sociari voluerit, loco mediocri collocetur. Et ipse tamen si promittit de obseruatione Regulæ, vel propria stabilitate.

Matt. 26.

Cap. LXI. *De monachis peregrinis, qualiter suscipiantur.*

Si quis monachus peregrinus de longinquis prouincijs superuenerit, si pro hospite voluerit habitare in monasterio, & contentus est consuetudine loci, quam inuenerit, & non forte superfluitate sua perturbat monasterium, sed simpliciter contentus est quod inuenerit; suscipiatur quanto tem-

tempore cupit. Si qua sane rationabiliter, & cum humilitate caritatis reprehendit, aut ostendit; tractet Abbas prudenter; ne forte pro hoc ipso eum Dominus direxerit. Si vero postea voluerit stabilitatem suam firmare, non renuatur talis voluntas; & maxime, quia tempore hospitalitatis potuit eius vita dignosci. Quod si superfluus, aut vitiosus inuentus fuerit tempore hospitalitatis, non solum non debet sociari corpori monasterij; verum etiam dicatur ei honeste, vt discedat, ne eius miseria etiam alij vitientur. Quod si non fuerit talis, qui mereatur proijci; non solum si petierit, suscipiatur congregationi sociandus; verum etiam suadeatur vt stet: vt eius exemplo alij erudiantur: quia in omni loco vni Domino seruitur, & vni regi militatur. Quem si etiam talem esse perspexerit Abbas, liceat eum in superiori aliquantulum constituere loco. Non solum autem monachum, sed etiam de suprascriptis gradibus sacerdotum, vel clericorum, stabilire potest Abbas in maiori, quam ingreditur loco; si eius talem prospexerit esse vitam. Caueat autem Abbas, ne aliquando de alio noto monasterio monachum ad habitandum suscipiat, sine consensu Abbatis eius, aut litteris commendatitijs; quia scriptum est:
Matt. 7. *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.*

CAP. LXII. *De sacerdotibus monasterij.*

SI quis Abbas sibi presbyterum vel diaconum ordinare petierit, de suis eligat, qui dignus sit sacerdotio fungi. Ordinatus autem caueat elationem, aut superbiam: nec quidquam præsumat, nisi quod ei ab Abbate præcipitur; sciens se multo magis disciplinæ regulari subditum: nec occasione sacerdotij obliuiscatur Regulæ obedientiam, & disciplinam; sed magis ac magis in Deum proficiat. Locum vero illum semper attendat, quo ingressus est monasterio, præter officium altaris: & si forte electio congregatio-

gationis, & voluntas Abbatis, pro vitæ merito eum promouere voluerit. Qui tamen Regulam a Decanis vel Præpositis constitutam sibi seruandam sciat; quod si aliter præsumpserit, non vt sacerdos, sed vt rebellis iudicetur. Et sæpe admonitus, si non correxerit, etiam Episcopus adhibeatur in testimonium. Quod si nec sic emendauerit, clarescentibus culpis proijciatur de monasterio: si tamen talis fuerit eius contumacia, vt subdi aut obedire Regulæ nolit.

CAP. LXIII. *De ordine congregationis.*

ORdines suos in monasterio ita conseruent, vt conuersionis tempus, & vitæ meritum discernit, vtque Abbas constituerit. Qui Abbas non conturbet gregem sibi commissum, nec quasi libera vtens potestate iniuste disponat aliquid; sed cogitet semper, quia de omnibus iudicijs & operibus suis redditurus est Deo rationem. Ergo secundum ordines, quos constituerit, vel quos habuerint ipsi fratres, sic accedant ad pacem, ad communionem, ad psalmum imponendum, in choro standum. Et in omnibus omnino locis ætas non discernat ordines, nec præiudicet; quia Samuel & Daniel pueri presbyteros iudicauerunt. Ergo exceptis, quos, vt diximus, altiori consilio Abbas prætulerit, vel degradauerit certis ex causis, reliqui omnes, vt conuertuntur, ita sint: vt verbi gratia, qui secunda diei hora venerit in monasterio, iuniorem se nouerit illo esse, qui prima hora diei venit, cuiuslibet ætatis, aut dignitatis sit.

1. Reg. 7.
Dan. 13.

Pueris vero per omnia ab omnibus disciplina teneatur. Iuniores igitur priores suos honorent; priores minores suos diligant. In ipsa autem appellatione nominum nulli liceat alium puro appellare nomine; sed priores iuniores suos fratres nominent: iuniores autem priores suos Nonnos vocent; quod intelligitur paterna reuerentia. Abbas autem, quia vices Christi creditur agere, Domnus & Abbas

vocetur: non sua assumptione, sed honore & amore Christi. Ipse autem cogitet, & sic se exhibeat, vt dignus sit tali honore. Vbicumque autem sibi obuiant fratres, iunior a priore benedictionem petat. Transeunte maiore, minor surgat, & det ei locum sedendi; nec præsumat iunior consedere, nisi ei præcipiat senior suus: vt fiat, quod scriptum est: *Honore inuicem præuenientes.* Pueri parui, vel adolescentes in Oratorio, vel ad mensam cum disciplina ordines suos consequantur: foris autem, vel vbi vbi custodiam habeant & disciplinam, vsque dum ad intelligibilem ætatem perueniant.

Rom. 12.

Cap. LXIV. *De ordinando Abbate.*

In Abbatis ordinatione illa semper consideretur ratio, vt hic constituatur, quem sibi omnis concors congregatio, secundum timorem Dei, siue etiam pars, quamuis parua congregationis, saniori consilio elegerit. Vitæ autem merito, & sapientiæ doctrina eligatur, qui ordinandus est; etiamsi vltimus fuerit in ordine congregationis. Quod si etiam omnis congregatio vitijs suis (quod quidem absit) consentientem personam pari consilio elegerit, & vitia ipsa aliquatenus in notitiam Episcopi, ad cuius diœcesim pertinet locus ipse, vel Abbatibus, aut Christianis vicinis claruerint; prohibeant prauorum præualere consensum, & domui Dei dignum constituant dispensatorem: scientes pro hoc se recepturos mercedem bonam, si illud caste, & zelo Dei faciant; sicut è diuerso peccatum incursuros, si negligant.

Ordinatus autem Abbas cogitet semper quale onus suscepit, & cui redditurus est rationem villicationis suæ; sciatque sibi oportere prodesse magis, quam præesse. Oportet ergo eum esse doctum lege diuina; vt sciat & sit vnde proferat noua & vetera: castum, sobrium, misericordem,

dem, & ſemper ſuperexaltet miſericordiam iudicio, vt idem ipſe conſequatur. Oderit vitia, diligat fratres. In ipſa autem correptione prudenter agat, & ne quid nimis: ne dum nimis eradere cupit æruginem, frangatur vas: ſuamque fragilitatem ſemper ſuſpectus ſit, memineritque calamum quaſſatum non conterendum. In quibus non dicimus, vt permittat nutriri vitia; ſed prudenter, & cum caritate ea amputet, vt viderit cuique expedire, ſicut iam diximus; & ſtudeat plus amari, quam timeri. Non ſit turbulentus & anxius; non ſit nimius & obſtinatus; non ſit zelotypus, & nimis ſuſpicioſus; quia nunquam requieſcet. In ipſis imperijs ſuis ſit prouidus & conſideratus: ſiue ſecundum Deum, ſiue ſecundum ſeculum ſint. Opera quæ iniungit, diſcernat, & temperet, cogitans diſcretionem S. Iacob dicentis: *Si greges meos plus in ambulando fecero laborare, morientur cuncti vna die.* Gen. 33. Hæc ergo aliaque teſtimonia diſcretionis matris virtutum ſumens, ſic omnia temperet, vt ſit, quod & fortes cupiant, & infirmi non refugiant. Et præcipue vt præſentem Regulam in omnibus conſeruet: vt dum bene miniſtrauerit, audiat à Domino, quod ſeruus bonus, qui erogauit triticum conſeruis ſuis in tempore ſuo: *Amen dico vobis*, ait, *ſuper omnia bona ſua conſtituet eum*. Matt. 24.

Cap. LXV. *De Præpoſito monaſterij.*

Sæpius quidem contingit, vt per ordinationem Præpoſiti ſcandala grauia in monaſterijs oriantur, dum ſint aliqui maligno ſpiritu ſuperbiæ inflati, qui æſtimantes ſe ſecundos eſſe Abbates, aſſumentes ſibi tyrannidem, ſcandala nutriunt, & diſſenſiones in congregatione faciunt; & maxime in illis locis, vbi ab eodem ſacerdote, vel ab eiſdem Abbatibus, qui Abbatem ordinant, ab ipſis etiam & Præpoſitus ordinatur. Quod quam ſit abſurdum facile aduertitur; quia ab ipſo initio ordinationis, materia ei datur ſuperbiendi, dum ei

suggeritur a cogitationibus suis, exutum eum esse a potestate Abbatis sui, quia ab ipsis est ordinatus, a quibus & Abbas. Hinc suscitantur inuidiæ, rixæ, detractiones, æmulationes, dissensiones, exordinationes. Et dum contraria sibi inuicem Abbas Præpositusque sentiunt, & ipsorum necesse est sub hac dissensione animas periclitari: & ij, qui sub ipsis sunt, dum adulantur partibus, eunt in perditionem. Cuius periculi malum, illos respicit in capite, qui talibus in ordinatione se fecerunt auctores.

Ideoque nos præuidemus expedire propter pacis caritatisque custodiam, in Abbatis pendere arbitrio ordinationem monasterij sui. Et, si potest fieri, per Decanos ordinetur, vt antea disposuimus, omnis vtilitas monasterij, prout Abbas dispòsuerit; vt dum pluribus committitur, vnus non superbiat. Quod si aut locus expetit, aut congregatio petierit rationabiliter cum humilitate, & Abbas iudicauerit expedire, quemcumque elegerit Abbas cum consilio fratrum timentium Deum, ordinet ipse sibi Præpositum. Qui tamen Præpositus illa agat cum reuerentia, quæ ab Abbate suo ei iniuncta fuerint, nihil contra Abbatis voluntatem, aut ordinationem faciens; quia quantum prælatus est ceteris, tantum eum oportet solicitius obseruare præcepta Regulæ. Qui Præpositus, si repertus fuerit vitiosus, aut elatione deceptus superbire; aut contemptor sanctæ Regulæ fuerit comprobatus; admoneatur verbis vsque quater: si non emendauerit, adhibeatur ei correptio disciplinæ regularis. Quod si neque sic correxerit, tunc deijciatur de ordine Præpositura; & alius, qui dignus est, in loco eius subrogetur. Quod si & postea in congregatione quietus & obediens non fuerit; etiam de monasterio expellatur. Cogitet tamen Abbas, se de omnibus iudicijs suis Deo redditurum rationem; ne forte inuidiæ aut zeli flamma vrat animam.

Cap. LXVI. *De Ostiario monasterij.*

AD portam monasterij ponatur senex sapiens, qui sciat accipere responsum, & reddere: & cuius maturitas eum non sinat vagari. Qui portarius cellam debet habere iuxta portam, vt venientes semper præsentem inueniant, a quo responsum accipiant. Et mox vt aliquis pulsauerit, aut pauper clamauerit, Deo gratias; respondeat, aut Benedicat; & cum omni mansuetudine timoris Dei reddat responsum festinanter cum feruore caritatis. Qui portarius, si indiget solatio, iuniorem fratrem accipiat. Monasterium autem, si fieri potest, ita debet construi, vt omnia necessaria; id est, aqua, molendinum, hortus, pistrinum, vel artes diuersæ intra monasterium exerceantur: vt non sit necessitas monachis vagandi foras; quia omnino non expedit animabus eorum. Hanc autem Regulam sæpius volumus in congregatione legi, ne quis fratrum de ignorantia se excuset.

Cap. LXVII. *De fratribus in via directis.*

DIrigendi fratres in via omnium fratrum vel Abbatis orationi se commendent: & semper ad orationem vltimam operis Dei commemoratio omnium absentium fiat. Reuertentes autem de via fratres, ipso die quo redeunt, per omnes canonicas horas, dum expletur opus Dei, prostrati solo oratorij, ab omnibus petant orationem propter excessus; ne quid forte subripuerit in via visus, aut auditus malæ rei, aut otiosi sermonis. Nec præsumat quisquam alijs referre quæcumque foris monasterium viderit, aut audierit; quia plurima destructio est. Quod si quis præsumpserit, vindictæ regulari subiaceat. Similiter & qui præsumpserit claustra monasterij egredi, vel quocunque ire, vel quidpiam, quamuis paruum, sine Abbatis iussione facere.

Cap.

CAP. LXVIII. *Si fratri impossibilia iniungantur.*

SI cui fratri aliqua forte grauia aut impossibilia iniungantur, suscipiat quidem iubentis imperium cum omni mansuetudine & obedientia. Quod si omnino virium suarum mensuram viderit pondus excedere, impossibilitatis suæ causas ei, qui sibi præest, patienter & opportune suggerat, non superbiendo, aut resistendo, vel contradicendo. Quod si post suggestionem suam in sua sententia Prioris imperium perdurauerit, sciat iunior ita sibi expedire, & ex caritate confidens de adiutorio Dei obediat.

CAP. LXIX. *Vt in monasterio non præsumat alter alium defendere.*

PRæcauendum est, ne quauis occasione præsumat alter alium defendere monachum in monasterio, aut quasi tueri; etiamsi qualibet consanguinitatis propinquitate iungantur. Nec quolibet modo id a monachis præsumatur: quia exinde grauissima occasio scandalorum oriri potest. Quod si quis hæc transgressus fuerit, acrius coërceatur.

CAP. LXX. *Vt non præsumat quisquam alium cædere, aut excommunicare.*

VT vitetur in monasterio omnis præsumptionis occasio, constituimus, vt nulli liceat quemquam fratrum suorum excommunicare aut cædere, nisi cui potestas ab Abbate data fuerit. Peccantes autem coram omnibus arguantur, vt ceteri metum habeant. Infantibus vero vsque ad quintumdecimum annum ætatis disciplinæ diligentia adhibeatur, & custodia sit ab omnibus. Sed & hoc cum omni mensura & ratione. Nam in fortiori ætate, qui præsumpserit aliquatenus sine præcepto Abbatis, vel in ipsis infantibus

tibus

tibus sine discretione exarserit, disciplinæ Regulari subiaceat; quia scriptum est: *Quod tibi non vis fieri, alij ne feceris.* Matt.7.

CAP. LXXI. *Vt obedientes sint sibi inuicem fratres.*

OBedientiæ bonum non solum Abbati exhibendum est ab omnibus, sed etiam sibi inuicem ita obediant fratres; scientes per hanc obedientiæ viam se ituros ad Deum. Præmisso ergo Abbatis, aut Præpositorum, qui ab eo constituuntur, imperio, cui non permittimus priuata imperia præponi, de cetero omnes iuniores Prioribus suis omni caritate & solicitudine obediant. Quod si quis contentiosus reperitur, corripiatur. Si quis autem frater pro quauis minima causa ab Abbate, vel a quocumque Priore suo corripitur quolibet modo, vel si leuiter senserit animum Prioris cuiuscumque contra se iratum vel commotum, quamuis modice, mox sine mora tamdiu prostratus in terra ante pedes eius iaceat satisfaciens, vsque dum benedictione sanetur illa commotio. Quod si quis contempserit facere, aut corporali vindictæ subiaceat; aut si contumax fuerit, de monasterio expellatur.

CAP. LXXII. *De zelo bono quem debent monachi habere.*

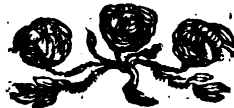
SIcut est zelus amaritudinis malus, qui separat a Deo, & ducit ad infernum; ita est zelus bonus, qui separat a vitijs, & ducit ad Deum & ad vitam æternam. Hunc ergo zelum feruentissimo amore exerceant monachi: id est, vt honore se inuicem præueniant, infirmitates suas, siue corporum siue morum, patientissime tolerent: obedientiam sibi certatim impendant. Nullus quod sibi vtile iudicat sequatur, sed quod magis alij; caritatem fraternitatis casto impendant amore; Deum timeant; Abbatem suum sincera & humi-

humili caritate diligant; Christo omnino nihil præponant; qui nos pariter ad vitam æternam perducat.

Cap. LXXIII. *De eo, quod non omnis iustitiæ obseruatio in hac sit Regula constituta.*

Regulam autem hanc descripsimus, vt eam obseruantes in monasterijs aliquatenus, vel honestatem morum, aut initium conuersationis nos demonstremus habere. Ceterum ad perfectionem conuersationis qui festinant, sunt doctrinæ sanctorum Patrum, quarum obseruatio perducit hominem ad celsitudinem perfectionis. Quæ enim pagina, aut quis sermo diuinæ auctoritatis veteris ac noui testamenti non est rectissima norma vitæ humanæ? Aut quis liber sanctorum catholicorum Patrum hoc non resonat, vt recto cursu perueniamus ad creatorem nostrum? Necnon & Collationes Patrum, & instituta, & vita eorum, sed & Regula sancti Patris nostri Basilij, quid aliud sunt, nisi bene viuentium & obedientium monachorum exempla, & instrumenta virtutum? Nobis autem desidiosis, & male viuentibus, atque negligentibus rubor confusionis est. Quisquis ergo ad patriam cælestem festinas, hanc minimam inchoationis Regulam descriptam adiuuante Christo perfice; & tunc demum ad maiora, quæ supra commemorauimus, doctrinæ virtutumque culmina, Deo protegente, peruenies. Facientibus hæc regna patebunt æterna. Amen.

EXPLICIT REGVLA S. BENEDICTI ABBATIS.

INCI-

INCIPIT

CONSENSORIA

MONACHORVM.

CAPVT PRIMVM.

OMMVNI definitione decreuimus apud nos, quod nunquam postmodum ab vllo poterit infringi.

Residentibus nobis in monasterio in nomine domini nostri Iesu Christi omnibus placuit, secundum Apostolicam traditionem, vnum sentire, & communiter possidere; sicut scriptum est: *Vnum sentientes in Domino.* Et nemo quicquam proprium vendicet: sed sicut scriptum est in actibus Apostolorum: *Habentes omnia communia, & nemo quicquam suum esse dicebat.* quod & nobis scriptum est. In Domino ergo iure obseruationis & legis nos teneamus, & in eo vsque in finem permaneamus: quoniam scriptum est: *Qui permanserit vsque in finem, hic saluus erit.*

Act. 2.
Ibid.
Matt. 10.

II. *Si quis* autem venire desiderat ad congregationem fratrum, qui in vnum esse videntur, non ignorans Euangelij dictum, quo dixit: *Vendat omnia sua, eroget egenis & pauperibus.* Et iterum: *Abneget semetipsum sibi, & tollat crucem suam, & sequatur Christum.* Et ne tractet in corde suo de victu, aut vestimento, & ceteris, quae necessaria sunt corpori; ipso

Matt. 19.
Luc. 9.

i Do-

Matt. 6. Domino in Euangelio præmonente & dicente: *Nolite cogitare dicentes; quid edetis, aut quid vestiemini? hæc enim gentes cogitant. Scit enim pater vester, quia horum omnium indigetis. Quærite regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia apponentur vobis.*

III. Veruntamen antequam statuat esse in monasterio, probet propositum fratrum atque exemplum, & ipse probetur in omni conuersatione ab illo, qui Prior est, & ceteris consentientibus: propter illud quod propheta docet & admonet, dicens: *Amicum noli cito comprobare.*

IV. Sed si contigerit vt aliquis ex qualibet causa necessitatis a monasterio fuerit abstractus, ne vel mente concipiat, secum aliquid ferre de his omnibus, quæ in monasterio fuerint: siue etiam quæ secum aliquando attulerat; siue ea quæ cum fratribus acquisierit: quia scriptum est: *Vir mutabilis in lingua incidet in mala.* Et iterum, vt nullum omnino de fratribus secum prouocet: ne magis destructor quam ædificator monasterij iudicetur; propter illud quod scriptum est: *Qui non est mecum, contra me est: & qui mecum non congregat, dispergit.* Et quicunque prouocatus ab aliquo de monasterio voluerit abscedere, aut redarguat prouocantem, aut indicet Abbati; cui vtique de his quæ in commune decreuimus nihil est subtrahendum: quia scriptum est: *Pacifici sint tibi multi; sed vnus ex mille sit tibi consiliarius.*

Pro. 13.

Matt. 12.

Eccl. 6.

V. Iugiter hæc quæ scripta sunt, cum summa diligentia obseruanda sunt ab Abbate vsque ad omnes fratres. Aut si quis ab aliquo doctrinam audierit, præterquam in monasterio consecutus est ab eo, cui se credidit, hanc aut non suscipiat, aut eam non subtrahat doctori: quia scriptum est: *Omne quod manifestatur lux est.* Si enim bona fuerint, collaudanda sunt; si vero praua, reprobanda.

Eph. 5.

De

VI. De his autem fratribus, qui in vnitate consistunt, si quis subito aduersus alterum altercatus fuerit, semel, sed secundum Euangelium, ei liceat exorare. Si autem noluerit se emendare, ille cui iniuria irrogata est, cum post primam vel secundam correptionem non reuocauerit contumacem, denunciet & illud Abbati: ne per taciturnitatem & ille & frater suus periclitentur; sicut propheta ait: *Qui occultat inimicitiam, instruit dolum.* Pro. 26.

VII. Si vero, vt fieri solet, incursio repentina superuenerit aut hostilitas; vt impossibile sit fratribus in vnum fugam petere, propter insectationem inimicorum, & postmodum Deo fauente euaserint, & potuerint peruenire, vbi Abbatem esse cognouerint, velut filij ad patrem festinare debebunt. Nec vllo modo poterunt separari, quos diuina caritas sociauit: quia cautum est: *Perfecta dilectio foras mittit timorem.* 1. Io. 4.

VIII. Si quis autem, quod superius diximus, causa necessitatis detineat id, quod a monasterio secum portauerit, necesse habebit vbi Abbas suus est, illud perferre: quia non poterit proprie retinere quod per pactum ad omnes pertinet, & Deo vtique est consecratum. Sed si cogitauerit de his aliquid retinere, contradictor Apostoli esse videtur, qui ait: *Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem vos diligatis.* Rom. 13.

VIII. Omnia ergo quæ in isto libro continentur, omnes fratres obseruent, atque subscribant, quia vnum in Domino esse desiderant. Verum propter illos ista sunt cauta, qui in omnibus stabiles esse noscuntur.

FINIT CONSENSORIA MONACHORVM.

LECTORI.

Consensoriae *monachorum, quam sacrae antiquitatis mangones hactenus pro Regula S. Augustini venditarunt, aliud veteris Regulae fragmentum subiungo, quod itidem sub Augustiniano nomine delitescit, a quo doctissimi grauissimique viri iure merito id iampridem abiudicarunt. Nam Augustinum nonnisi vnam Regulam, eamque virginibus scripsisse certum est, quam nos infra suo loco exhibemus. Tertiam vero illam, de Vita eremitica ad sororem, longius ab Augustini aeuo stiloque abesse res ipsa indicat, & nos B. Aëlredi Rieuallensis in Anglia Abbatis esse certo scimus: qui circa annum Christi M. C. L. vixit. Fors fuat, vt huius quoque fragmenti auctor vel aetas certioribus indicijs innotescat.*

SE-

SEQVITVR ALIA REGVLA INCERTI AVCTORIS.

CAPVT PRIMVM.

ANte omnia, fratres cariſſimi, diligatur Deus; deinde proximus: quia iſta præcepta principaliter nobis ſunt data. Qualiter autem oporteat nos orare vel pſallere, deſcribimus: id eſt, in matutinis dicantur pſalmi III, LXII, VI, & LXXXVIII, cum debitis antiphonis, verſibus & reſponſorijs. Ad primam & tertiam dicantur ſui pſalmi, antiphonæ duæ, lectiones duæ. Simili modo ad ſextam & nonam dicantur ſui pſalmi, cum debitis reſponſorijs & antiphonis. Hoc idem in veſperis & completorio ſeruetur. Ad lucernarium autem pſalmus vnus, reſponſorium vnum, antiphonæ tres, lectiones tres. Et tempore opportuno poſt lucernarium, omnibus ſedentibus, legantur lectiones. Nocturnæ autem orationes menſe Nouembri, Decembri, Ianuario & Februario, antiphonæ duodecim, pſalmi ſex, lectiones tres: Martio, Aprili, Septembri, Octobri, antiphonæ decem, pſalmi quinque, lectiones tres: Maio, Iunio, Iulio & Auguſto, antiphonæ octo, pſalmi quatuor, lectiones duæ.

Deut. 6. *Mat. 18.*

II. Operentur a mane vſque ſextam, & a ſexta vſque ad nonam vacent lectioni: & ad nonam reddent codices. Et poſtquam refecerint, ſiue in horto, ſiue vbicunque neceſſe fuerit, faciant opus vſque ad horam lucernarij.. Nemo ſibi aliquid vendicet proprium, ſiue in veſtimento, ſiue in quacunque re. Apoſtolica enim vita optamus viuere. Nemo cum murmure aliquid faciat, vt non ſimili iudicio murmuratorum pereat. Fideliter obediant: patrem ſuum poſt Deum hono-

Act. 2. & 4.

honorent: Præpoſito ſuo deferant, ſicut decet ſanctos. Sedentes ad menſam taceant, audientes lectionem: ſi autem aliquid opus fuerit, Præpoſitus eorum ſolicitus ſit. Sabbato & Dominica, ſicut conſuetudo eſt, qui volunt, vinum accipiant.

III. Si opus fuerit ad aliquam neceſſitatem mitti, duo eant. Nemo extra monaſterium ſine præcepto manducet, neque bibat: non enim hoc ad diſciplinam pertinet monaſterij. Si opera monaſterij mittantur fratres vendere, ſolicite caueant, ne quid faciant contra præceptum; ſcientes, quoniam exacerbant Dominum in ſanctis ſuis. Si aliquid emant ad neceſſitatem monaſterij, ſolicite & fideliter, vt ſerui Dei, agant.

IV. Otioſum verbum apud illos non ſit. Mane ad opera ſua ſedeant: poſt orationem tertiæ eant ad opera ſua: non ſtantes fabulas contexant, niſi forte aliquid ſit pro vtilitate animæ: ſedentes ad opera, taceant: niſi forte neceſſitas operum exegerit, vt loquatur quis.

V. Si quis autem non omni virtute, adiuuante miſericordia Dei, hæc conatus fuerit implere, ſed contumaci animo deſpexerit: ſemel atque iterum commonitus, ſi non emendauerit, ſciat ſe ſubiacere diſciplinæ monaſterij, ſicut oportet. Si autem talis fuerit ætas ipſius, etiam vapulabit. Hæc in nomine Chriſti fideliter & pie obſeruantes, & vos proficietis, & nobis non parua lætitia erit de veſtra ſalute. Hæc ſunt, quæ vt obſeruetis præcepimus in monaſterio conſtituti.

EXPLICIT REGVLA INCERTI.

SS. PAV-

SS. PAVLI ET STEPHANI
ABBATVM
Regula
AD MONACHOS.

DE SS. PAVLI ET STEPHANI
ABBATVM REGVLA
veterum testimonia.

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas in concordia Regularum sæpissime affert testimonia, *Ex Regula Pauli & Stephani*. siue vt pag. 388. & 619. *Ex Regula sanctorum Pauli & Stephani*. quam etiam sollus Stephani, & *sancti Stephani* nomine aliquando citat.

SMARAGDVS Abbas in expositione Regulæ S. Benedicti cap. XXIII.

De hoc capitulo PAVLVS ET STEPHANVS ABBATES ita scripserunt: Si quis alterum &c. vt cap. XXXVI.

INCI-

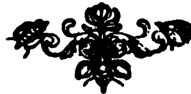
INCIPIVNT CAPITVLA

PRO QVIBVS SVNT FRATRES AMMONENDI

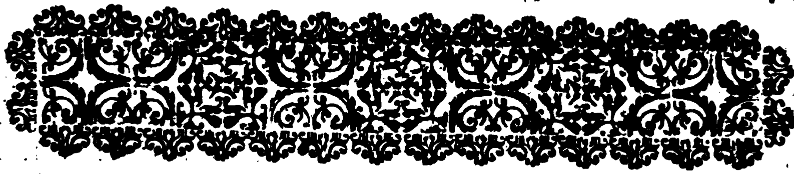
PAVLI ET STEPHANI.

I. *Primum de timore Dei & caritate mutua puri cordis, & vnanimitate habenda.*
II. *Quales circa iuuenes esse debent seniores.*
III. *Qualiter circa seniores se iuuenes debeant exhibere.*
IV. *Vt ab opere Dei nullus nisi permissus discedat.*
V. *Vt initium versus in choro incipiatur ab vno.*
VI. *Vt iugiter pronuncietur per choros.*
VII. *De modo psallendi, & seniorum arbitrio.*
VIII. *Vt cantantes non dormitent.*
IX. *Vt cantantium & orantium nullus vel tenuiter fabulis occupetur.*
X. *Vt dicta Prima nullus se in lecto recubitet.*
XI. *Vt meridiano tempore vnusquisque in suo lecto dormiat mediante tempore definito.*
XII. *Vt opus diuinum cum disciplina in operatione decantent.*
XIII. *Vt qua hora communicandum est, omnes qui intra cellam sunt vnam, studeant esse præsentes.*
XIV. *Vt decantentur quæ iussa sunt cantari.*
XV. *De his qui psalmos discunt, vt dictatoribus delegati obseruent.*
XVI. *Vt accepta a minoribus ex more reddantur ad mensam.*
XVII. *Vt nullus supra statutum modum in cibo vel potu præsumat.*
XVIII. *Vt reficientes cum quiete audiant quæ leguntur.*
XIX. *Vt ad mensam nullus sibi peculiariter aliquid comedendum procuret.*
XX. *Vt nullus se a mensa deputata migret in aliam.*
XXI. *Vt calix superfundens non misceatur.*
XXII. *De vicibus ministrorum.*

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCI-

INCIPIT REGVLA PAVLI ET STEPHANI ABBATVM.

CAPVT PRIMVM.

INPRIMIS ergo hortamur, vt timorem Dei & mutuam caritatem & vnanimitatem omnes in bonis studijs habeamus.

II. Seniores iunioribus affectum paternum impendant; & cum imperandi necessarium fuerit, non tumenti animositate & clamosis vocibus, sed fiducialiter tranquilla simplicitate, & auctoritate bonæ vitæ ad peragendam communem vtilitatem quæ fuerint opportuna iniungant.

III. Iuniores senioribus sincera subiectione obediant, nec tumenti ceruice in quocunque respondeant, aut fastidienti animo & negligente aure imperantibus obedire detrectent: sed vnanimiter & concorditer tam in spiritali opere, quam in terreno labore omnes fideli intentione occurrant.

IV. Nulli liceat absque Prioris permissu ab opere Dei discedere, sed quem causa manifesta compulerit, oratione a Priore sperata & concessa discedat. Nec bini aut terni, sed singillatim exeuntes orationem sperent: ita vt qui sani sunt, protinus reuertantur; qui vero infirmi, ex permissu redeant ad cubile.

V. Initium versuum psallentium in choro priores qui in eis stant, incipiant: aut si eis aduersatur infirmitas, hi incipiant quibus iusserit Pater. Quibus incipientibus mox omnes, si potest fieri, in prima aut secunda syllaba pariter vnanimiter, & vno ore subiungant: vt non sit dissonantia cantantium, quæ maxime ab inordinato initio, & quodammodo contentiosa varietate solet accidere.

VI. Iuniores & maxime qui adhuc psalmos discere meditantur, per choros ex ordine, & sine negligentia dictent: ita vt ab eo loco, a quo adhuc minores ignorant, hi iuniores qui iam psalterium finierunt, per ordinem sibi in dictando succedant; vt omni tempore pronunciandi vsus non desit.

VII. Psallendi quoque modus, si possibile est, omni tempore cum temperamento nobis tenendus est: vt nec nimium protracte, nec supra modum correpte; sed vt dictum est, temperata semper modulatione dicatur. Seruato tamen, vt secundum voluntatem & arbitrium Prioris, cui semper considerandi & perpendendi tempus, horam, causam per omnia imminet, siue protrahi, siue accelerare iusto considerationis iudicio iusserit, ad eius nutum, siue etiam eleuatius, siue humilius voluerit, consona tamen quasi ex vno ore voce dicatur. Nec quisquam præsumat absque Prioris permissu, vel elata vocis extollentia, quæ sæpius inflationis iactantiam & arrogantiam elationis minus cautis generat, aut turbulenta festinatione temperamenti modum excedere,

dere, vel mutare. Nec Prior concessam considerationis licentiam in vsu absque certa necessitate audeat vsurpare: sciens se Domino redditurum rationem, qui dixit: *Psallite* Psal. 46.
sapienter.

VIII. Somnus, cum opus Dei dicitur, cum Dei adiutorio omnino a nobis fugandus est: timentes illud prophetæ: *Maledictus qui facit opus Dei negligenter*. Et illud: *Dormierunt* Ier. 48.
somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Psal. 75.

IX. Nulli liceat tempore, quo opus Dei canitur, qualibet occasione sermonem contra alium fratrem proferre, nisi seniori tantum; cui sine dubio solent causæ cuiuscunque rei aut ordinandæ, aut corrigendæ nonnunquam emergere.

X. Mane dicta Prima nullus se in lecto recubitet; excepto die Dominico, aut festis diebus, in quibus vigiliarum labore & præteriti diei solito amplius fatigati paululum post Primam, qui ex vobis voluerint, membra ponant in lectulis. Quod non omni tempore id ipsum, sed tantum æstiuis mensibus liceat: reliquo vero omni tempore per singulos dies mox vnusquisque post Primam, dum acceptæ minoribus emendantur, calciet se, & paratus sit ad signum, quod per sonum tabulæ fieri solet: quatenus omnes sine tarditate, ad agnoscendum imminentis diei futurum opus, in locum conueniant deputatum.

XI. Aestatis tempore nulli liceat meridie præter in suo lectulo dormire, nisi forte iubente Priore ad nubila pro custodia areæ extra suum lectulum dormiat. In campo vero, quando messis colligitur, si meridie dormire licuerit, non diuisi, sed in vno loco, aut duobus locis dormiant. Quia non est incognitum, quantum mali ex hac occasione diabolus fece-

fecerit. Tempora vero in quibus, si vacauerit, meridie dormiendum nobis est, a die Iduum Maiarum, vsque in diem Iduum Septembrium obseruemus.

XII. Opus Dei, quod per diem in quocunque loco operantes fratres per horas constitutas dicent, cum disciplina & timore Dei consona voce dicatur: non prout vnusquisque operis excusatione aut occupatione voluerit obrutè. Nec præsumendo iunior ante seniorem prosiliat, & immatura festinatione procedat; & diuinum opus, quod cum timore agendum est, per inordinatam audaciam insipienter, & non sapienter psallatur. Tali enim consuetudine iam infectæ mentes & fauces aliquorum fratrum, ad consonantiam intra oratorium nisi cum magno commotionis fræno non queunt retineri. Vt ergo hoc vsurpationis vitium abijciatis a vobis, caritatis simplicitate hortamur: talium enim Deus omnium exauditor est: *Ipse misit angelum suum, & tulit me de ouibus patris mei.*

Psal. 151. iuxta 70.

XIII. In hora, qua sanctum corpus & sanguinem Domini communicaturi sumus, præsentes esse festinemus ad dicendum: *Libera nos a malo*: præter quos certa causa, cum notitia senioris, non sinit esse præsentes. Omnimodo cauendum est, ne sanctum corpus & sanguinem indigne ad iudicium sumamus.

XIV. Nullus præsumat responsoria vel antiphonas, quæ solent aliqui composito sono, pro suo libitu, & non ex canonica scriptura assumta canere, in congregatione ista vel meditari vel dicere. Nec ab adueniente hospite sine iussu Prioris quidquam talium rerum aliquis audeat meditari: ne peregrinis varietatum doctrinis, & quodammodo deliramentorum suauitatibus irretiti, simplicitatis & veritatis maturitatem fastidiant; & per cantilenæ sonos leuitatis

tis

tis & otiositatis compedibus illigati, aut de congregatione auolare diabolo suadente festinent; aut intra monasterium inflati quasi singulari scientia cunctos despiciant. Oportet autem nos vnam & simplicem Apostolicam, & patrum nostrorum imitari doctrinam, & gratia stabiliri; cor moresque subdere disciplinæ, & ea cantare debemus, quæ, sicut beatus Augustinus dicit, ita scripta sunt, vt cantentur: quæ autem non ita scripta sunt, non cantemus. Nec alio modo, quam quo ipse Dominus iussit per prophetas & Apostolos suos manifestari ea hominibus, debent a nobis in laude ipsius dici: ne quæ cantanda sunt, in modum prosæ & quasi in lectionem mutemus; aut quæ ita scripta sunt, vt in ordine lectionum vtamur, in tropis & cantilenæ arte nostræ præsumptione vertamus. Si enim sacrificium Deo confessionis & laudis offerre debemus, quomodo ipse præcepit sibi offerre; a nobis Dominus magis obedientiæ, quam victimarum sacrificium quærit; nec cantilenæ artificiorum studio, quantum obseruantia mandatorum, & cordis mundicia delectatur.

XV. His qui literas vel psalmos discunt, illis obseruent ad excipiendum, quibus fuerint deputati: qui pro eis aut de negligentia arguendi sunt, aut in eorum eruditione & studio approbandi. Si autem discedens dictator per se deputare neglexerit, ad Patrem reuertatur is qui excipit, vt ipse deputet pro absente, qui ei dictare debeat. Dum absens reuertetur, ad suum redeat dictatorem.

XVI. Acceptæ in hora refectionis omni tempore ab his, qui eas quotidie de psalmis accipiunt, reddantur ad mensam primam fratrum ex more. Qui meditari neglexerit, & non reddiderit, nec manducet vsque ad horam refectionis venturi diei.

Nulli

XVII. Nulli liceat supra statutam consuetudinem, siue in potu, siue in cibo præsumere, nisi Prioris permissu: cui ordinandi & considerandi facultas est: ita vt si graui operatione fatigatis fratribus supra consuetudinem oportet quicquam adiungi, annuente & permittente priore, & non quolibet præsumente, hoc ipsum fieri liceat.

XVIII. Reficientes cum gratiarum actione & timore Dei lectiones audiamus. Non cum contentione, & murmuratione, & indignatione, & clamosis vocibus, & strepitu pedum, & sono vasorum donum Dei; sed cum caritate & quiete, & dulcissimo disciplinæ fræno sumamus: metuen-
Num. 11. tes Israëlitarum exempla carnalium, quibus manducanti-
Psal. 77. bus ad saturitatem angelorum panem, & coturnicum carnes, vsque ad nauseam ore repleto murmurantibus ira Dei ad exterminandum dirigitur.

XIX. Nulli fratrum liceat vel pomum, vel quodcunque olerum ad condimentum, vel aliud aliquid ad vsus suos quasi peculiari apparatu in mensam ad manducandum deferre: ne paruissima occasione aut rancor inter fratres de iniustitia, aut horrendus aditus peculiaris aperiatur studij: sed quæcunque harum rerum donante Deo a quolibet inuenta fuerint, cellarario fideliter contradantur, vt ipso distribuente vel per menses singulos, vel prout cuique opus fuerit, ministrentur.

XX. Nullus præsumere audeat de ea mensa, in qua comedere scriptus est, transire ad aliam; nec liceat cuiquam alterum ad se de alia mensa venientem ad manducandum suscipere: sed vnusquisq; in mensa deputata comedat; ita vt si in mensa maior pars fratrum absens fuerit, residui vsque ad tres in numero ad suam sedeant. Infra autem hunc numerum remanentes in alia mensa comedant, secundum ordinem deputatum.

Nulli

XXI. Nulli liceat pincernarum calicem sic implere, vt transfundatur. Sed nec cuiquam liceat, vt si ei ab infrunito ministro transfundens oblatus fuerit, accipere: sed cum moderatione implere debet, & competenter; dicente Apostolo: *Omnia vestra honeste, & secundum ordinem fiant.* 1. Cor. 14.

XXII. In omnibus obsequijs & ministerijs, in quibus fratres iuniores sibi vicissim succedunt, vnusquisq; bona voluntate susceptam hebdomadam vicis suæ in quolibet ministerio hilariter absq; murmuratione cum gratia Dei impleat. Quod si ita contingat, vt is qui suscepit quodlibet obsequium, in alia vtilitate, vel itinere, aut necessitate infirmitatis occupetur; vicé eius, qui in loco post ipsum in ordine esse videtur, adimpleat. & si defuerit, tertius, siue quartus & quintus ab eo præsens & vacans inuentus fuerit, eius obsequiū repræsentet: vt ordo ministerij dispositus, quod caritatis & deuotionis amore exhibetur, mutuo conseruatus nullo modo perturbetur.

XXIII. Si in ipso iuniorum ordine, qui sibi in ministerijs singulis per vices succedunt, talis forsitan persona in ordine misceatur, qui iudicio senioris debeat a vice ministerij remoueri, nullus eum audeat prouocare; nec ei per iocum stimulum suspicionis & confusionis impingat.

XXIV. Nulli liceat de cellario quicquam, vel de quacunque artificum officina, vel ferramentum, vel quamcunque rem, quæ singulis fratribus ad custodiendum assignata est, præsumere pro suo arbitrio: nisi forte aut tanta causa absentiæ aut infirmitatis eius, cui qualibet parte cura commissa est, coarctauerit, vt iubente Abbate, aut certe ipso permittente, cui assignatum est, ab alio contingatur.

XXV. Hi quoque, quibus in singulis rebus custodia commissa est, conuenienti deuotione & carissima humilitate;

quæ necessaria sunt, sine mora & fastidio iubente seniore ministrent: nec per superbam inflationem differendo, occasiones faciant querelarum; per quas murmuratio contra eorum laborem, qui nobis in assignatis rebus caritate deseruiunt, non debet excitari.

XXVI. Nulli liceat tam in cellario, quam in singulis officinis artificum improba & importuna absque senioris iussu audacia introire: quia & communem vtilitatem valde impedit hæc præsumptio, & ipsis artificibus rancorem animorum ex superflua importunitate impingit.

XXVII. Nulli liceat vel vestimentum, vel calciamentum, aut tabulas, vel cuiuscunque rei paruissimæ tam nouum, quam vetus quicquam, quod alij fratri datum fuerit, praua præsumptione contingere ad vtendum. Nec inter se fratribus liceat, vt id quod de communi quisquam acceperit, nisi permissu Prioris cum alio fratre, quasi peculiari amore mutuare: ne hac occasione nascatur amor illicitus. Sed vnusquisque, quod ei caritatis distributione datur, hoc libens & bona voluntate accipiat, & ad vtendum delectetur habere.

XXVIII. Vestimenta vel lectualia nullus sibi lauare audeat, absque oratione & permissu Prioris.

XXIX. Nullus fratrum audeat tonsorari sine oratione Abbatis; nec alia tonsura quisquam, nisi nobis solita, tonsorari affectet: exceptis infirmis, quos dictante medico pro humore contrario pressius forsitan expedit tonsorari.

XXX. Si quis inuenerit, quodcunque illud est, quod alter frater perdidit, vel intra cellam, vel foris; non apud se vno die, vel si possibile est vna hora retineat: sed in loco deputato quod inuenerit ponat; & qui perdidit in eo loco requirat: vt nō patiatur errorē & laborem qui perdidit quærendi per singulos.

Nulli

XXXI. Nulli liceat ad discendam qualemcunque artem, absque oratione senioris, vel cui ab eo ordinandi & disponendi concessa est potestas, suo ausu præsumere; nisi hi tantum qui in singulis artibus Prioris iudicio suo ordine cum orationis gratia deputantur. Sed neque ad meditandas literas, vel psalmos, aut lectiones quisquam ex sua quasi potestate præsumat; & præbendum spiritali bono superbiæ malum, & dissolutæ voluntatis arbitrium, & peculiare studium operetur. Sed si quis per bonam voluntatem qualemcunq; artem terrenam, vel in spiritalibus rebus super id quod a nobis quotidie traditur, discere concupiscit, carissima humilitate sibi cōcedendum a Priore expectet. Et si ei concessum fuerit, accepta oratione sic quod cupit incipiat. Cui & si denegatum fuerit, quia forte ei non expedit, gaudens, & nō tristis permaneat. Sed nec cuiquam liceat absque Prioris notitia & iussione alij literas vel qualemlibet artem occulte & quasi furtim ostendere. Quod si quis præsumserit, geminæ culpæ, hoc est, & furti & superbiæ sine dubio subiacebit.

XXXII. Magnopere autem ab omnibus est cauendum, ne aut in pistrino, aut in quacunque manuum operatione, aliquis fratrum pigre, & non inter primos occurrat.

XXXIII. Nam adhortatio laborandi, quæ hactenus cū tanto tēperamento a nobis caritati vestrę insinuata est, ab illa Apostolica beati Pauli instantia tantum est debilitata & remissa, quantū est & differentia personarum. Cum ille nobis iubeat Eph. 4.
hactenus manibus laborare; vt habeamus vnde tribuere possimus necessitatem patienti: nos diximus, vt vel quod nobis sufficiat laboremus. Ille dicit, seipsum in fame & siti, in fri- 2. Cor. 11.
gore & nuditate nocte & die suis manibus laborasse, vt sibi 1. Thes. 2. 2. Thes 3.
& qui cum eo erant, necessaria non deessent: nos econtra duplicia habentes in nostris vsibus vestimenta & calciamenta, & quotidiani victus de domo Dei ad saturitatem plenissi-

mum apparatum, hortamur vt otium non ametis, sed per sincerum vnanimitatis consensum vnusquisque vt præualet, sic
2.Thess.3. laboret. Ille præcepit: *Qui non laborat, non manducet*; nos fragilitatem nostram in vobis pensantes, nulli vestrum, qui hactenus subdola & lubrica voluntate laborare fideliter distulistis, de necessarijs rebus a fidelium fratrum ordine quicquam subtraximus: patienter hactenus tolerantes, vt non vinceremur
Rom. 12. a malo, sed vinceremus malum in bono.

XXXIV. Hoc scientes, fratres, quia otiosus corpore monachus mente a sordidis cogitationibus nunquam esse po-
Eccl. 33. terit otiosus, dicente Salomone: *In desiderijs est omnis otiosus*. Et iterum: *Multa mala excogitat otiositas*. Abiecto ergo a se, qui hucusque talis fuit, hoc vitio promptus ad omne
Eccl 7. opus accurrat: quia scriptum est: *Non oderis laboriosa opera, & rusticationem ab altissimo creatam*. vt donante Domino de proprijs laboribus, & rebus quotidianis & necessarijs abundemus; & his quos amor spiritalis ad visitandos nos inuitat, possimus conuenienti mediocritate occurrere: aut quos grauis vrget necessitas, debito ministerio valeamus de proprio labore seruire. quia Dominum redemtorem nostrum,
Act. 20. *Beatius esse dare, quam accipere*, certum est præcepisse.

XXXV. Euntes in qualecunque opus, ferramenta necessaria is qui inter ipsos vadit prior a custode ferramentorum mane adnumerata suscipiat, & vni de minoribus, ex his qui cum eo ituri sunt, quem ad hoc idoneum viderit, custodienda assignet: quo opere completo ab ipso solicite ipse recipiat, & custodi contradat; vt nihil depereat obliuione solita & negligentia plurimorum.

XXXVI. Si quis alterum in quacunque parte viderit illicitum quicquam vel sermone vel opere facientem, & Priori distulerit publicare, cognoscat se esse nutritorem peccati, & per

& per omnia æqualem peccanti. Et quia & animæ suæ, & illi est, quem tegit, durissimus inimicus; ex hoc apud Deum, qui mala odit, & apud cunctam fraternitatem execrabilis & infidelis habebitur: quia per abundantiam malitiæ noluit prodere, vt corrigere potuisset, errantem; & odio disciplinæ dilexit malitiam, & *adstitit omni via non bona*. Psal. 35.

XXXVII. Propterea cauenda est omnibus nobis ioci & risus immoderata luxuria; per quam plerumque amarissima inter fratres nascuntur scandala. Nec debet ex hac re occasio discordiæ prouenire: per quam etsi non nasceretur litigium; cauendus tamen nobis erat ad ædificationem sermo non pertinens. Et scientes quia & de otioso sermone ratio Domino est reddenda. Nam risum supra modum quis nesciat indisciplinationis & leuitatis esse ianuam; per quam perniciosos cibos miseræ animæ diabolus subtiliter subministrat?

XXXVIII. Si vnus prouocatus ab altero contra vetitum, respondens ad contentionem causam perduxerit, nullus se in eorum contentione, id est, in aliena causa permisceat: ne inter fratres quasi diuersarum partium studia litigantium nutriantur: nisi forte is senior, qui inter eos discordiam mitigando pacis verba cum moderatione & disciplina & sincera fide interserat.

XXXIX. Nullus præsumat in qualibuscunque causis alienis, siue parentum, siue carnalium, vel qualibuscunque mundanis occasionibus se miscere præter iussionem Prioris: quem plerumque pauperum & oppressorum lacrimæ permouent, vt aut apud iudices, aut apud quos necessarium fuerit, precator accedat. Nec amplius quam iubetur vel sermonem audeat directus præsumere. Scriptum est enim, vt *nullus militans Deo implicat se negotijs secularibus; vt illi placeat, cui se probauit*. Et si necessaria, hoc est monasterij negotia, quæ 2. Tim. 2.

nobis

nobis valde onerosa sunt, fugere cupimus & vitare; quanto magis aliena & quæ extra monasterij vtilitatem sunt, abhorrere debemus & fugere?

XL. Nullus vestrum contra rusticorũ rabiem & prauos excessus, quos plerumq; contra nos diabolo armante exercent, propria se audeat virtute, aut brachio humano repugnante defendere: cũ noster defensor solus Deus sit, & patrocinium beatorum Apostolorum atque omnium sanctorum Dei.

XLI. Regulæ quoque Patrum ideo nobis assidue leguntur, vt eorum sanctis exhortationibus interiorem accõmodantes auditum, & disciplinæ concipiamus amorem dulcissimum, & Domino per omnia adiuuante vitæ ipsorum exempla sequamur. Propter quod festinandum nobis est, vt a nostris mentibus tepor excludatur inolitus. Nam & hæc quæ vobis per singula præsenti loquimur scriptura, non in sugillatione sanctorum & beatissimorum Patrum Regulæ ausu temerario ad vos proferenda præsumpsimus; sed ea tantum specialiter ex eorum constitutionibus vobis literis ingerenda curauimus. Plenitudo autem sanctæ conuersationis, & spiritalis vitæ perfecta doctrina in eorum sanctorum Patrum Regulis nobis quotidie recitatur, quorum & probata vita diuino munere & docendi est attributa auctoritas.

XLII. Deus autem omnipotens, qui pacis auctor est, qui
Psal. 67. solus potest facere vnanimes habitare in domo, aptet vos omnes ad faciendam voluntatem suam: faciens in nobis quod placeat coram se per Iesum Christum dominum nostrum; & huius adhortationis & commonitionis semen in vestro corde per gratiam sancti Spiritus plantet, & foueat, & ad maturam bonorum operum perfectionem perducat, Amen: & nobis remissionem peccatorum condonans in æterna requie cum sua pace custodiat. Amen.

EXPLICIT REGVLA SS. PAVLI ET STEPHANI.

S. CAESARII
ARELATENSIS EPISCOPI
Regula
AD MONACHOS.

DE S. CAESARIO EIVSQ. REGVLA veterum testimonia.

GENNADIVS de script. Eccles. cap. LXXXVI.

CAESARIVS Arelatensis vrbis Episcopus, vir sanctitate & virtute celeber, scripsit egregia & grata valde, & monachis necessaria opuscula. Floruit Anastasio rempublicam gubernante.

CYPRIANVS lib. I. de vita S. Cæsarij cap. IV.

Cæsarius primum diaconus, deinde presbyter ordinatur: nec vnquam tamen canonicam monachi modulationem, nunquam Lerinensium fratrum instituta reliquit. ordine & officio clericus; humilitate, caritate, obedientia, cruce monachus permanet.

Ibid. cap. v. *Defuncto in suburbana ciuitatis insula Abbate, ab Episcopo Eonio eo Cæsarius mittitur, vt monasterium rectore destitutum, ipse in eadem reuerentiæ auctoritate succedens, monastica disciplina informaret. Itaque in suburbano monasterio libens eam complectitur vitæ rationem; quam etiam intra vrbem quotidianis semper studijs contulisset, & perpetuis optasset votis. Ipsum vero monasterium ita quotidiana instantia & diuinis informauit officijs, vt hodieque Deo propitio illic videre licet.*

FLORIANVS Epist. v. ad Nicetium Episc. Tomo I. script. Franc. pag. 851.

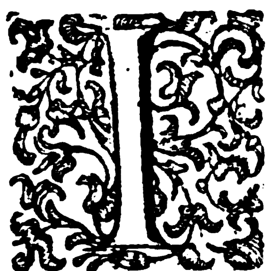
SED & coronæ vestræ socium beatæ memoriæ dominum Cæsarium Arelatensem Episcopum; qui vixit inter barbaros pius, inter bella pacatus, pater orphanorum, pastor egregium: qui tanti census effusione nil perdidit, catholicæ regulam disciplinæ dictis factisque demonstrans.

INCI-

INCIPIT REGVLA A SANCTO TETRADIO PRESBYTERO, NEPOTE BEATAE MEMORIAE S. CAESARII EPISCOPI ARELATENSIS ABBATI, MEA PARVA PERSONA ROGANTE, TRANSMISSA. QVAM A SVO SVPRAMEMORATO DOMINO CAESARIO DIXIT IPSE DICTATAM; QVAM DVM ESSET SACERDOS IPSE PER DIVERSA MONASTERIA TRANSMISIT.

INCIPIT IN CHRISTI NOMINE REGVLA
QVALIS DEBEAT ESSE IN MONASTERIO VBI ABBAS EST, QVICVNQVE FVERIT.

CAPITVLVM I.

NPRIMIS si quis ad conuersionem venerit, ea conditione excipiatur, vt vsque ad mortem suam ibi perseueret. Vestimenta vero laica non ei mutentur, nisi antea de facultate sua chartas venditionis faciat, sicut Dominus præcepit, dicens: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, da pauperibus, & veni, sequere me.* Certe si non vult vendere, donationis chartas aut parentibus, aut monasterio faciat, dummodo liber sit: & nihil habeat proprium. Si vero pater eius aut mater viuat, & non habet potestatem faciendi; quando illi migrauerint cogatur facere. Quæcunque secum exhibuit Abbati tradat; nihil sibi reseruet: & si aliquis de propinquis aliquid trasmiserit, offerat Abbati. Si ipsi est necessarium ipso iubente habeat: si illi necesse non est, in commune redactum, cui opus est tribuatur. *Matt. 19.*

II. Sint vobis omnia communia.

III. Cellam peculiarem, aut armariolum, vel quamlibet clausuram nullus habeat: in vna schola omnes maneant.

IV. Non iurent: quia Dominus dixit: *Nolite iurare omnino; sed sit sermo vester, est, est; non, non.* *Matt. 5.*

V. Mentiri qui inuentus fuerit, disciplinam legitimam accipiat: quia *os quod mentitur, occidit animam*: Et, *perdes eos qui loquuntur mendacium*.

Sap. 1. Psal. 5.

1. Cor. 6. VI. Non maledicant: quia scriptum est: *Neque maledici regnum Dei possidebunt*.

VII. Operam non quam vnusquisque voluerit, sed quæ eis ordinata fuerit, faciant.

VIII. Dum psallimus, nullus loqui præsumat.

IX. Ad mensam dum manducant, nullus loquatur; sed vnus legat quemcumque librum: vt sicut corpus reficitur cibo, ita anima reficiatur Dei verbo. sicut dicit Dominus:
Matt. 4. *Non autem solo pane viuit homo, sed ex omni verbo Dei*. Qualis est terra sine pluuia, & caro sine cibo, talis est anima si non reficiatur Dei verbo.

X. Filium de baptismo nullus excipiat.

XI. Mulieres in monasterio nunquam ingrediantur. Qui in remoto loco est, signo tacto, ad omne opus Dei nullus tardius veniat. Si tardius venerit, statim de ferula in manus accipiat. Arguente Abbate, aut Præposito, aut quolibet seniore, respondere penitus non præsumat.

XII. Lites inter vos non habeatis: sic enim dicit Apostolus: *Seruum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse*.
2. Tim. 2. Certe si excesserit, vt est humana fragilitas, vt se sermonibus duris exstimulent, *sol non occidat super iracundiam vestram*.
Eph. 4.

XIII. Sed nec vllus præsumat iratum culpare; sed qui se sciunt fecisse quod non debuerunt, inuicem sibi veniam petant, implentes illud Dei mandatum vbi dicit: *Dimittite, & di-*

& dimittetur vobis. Si vos non dimiseritis, nec pater vester cælestis dimittet vobis peccata vestra. Ira viri iustitiam Dei non operatur. Si offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris, quia frater tuus habet aduersum te, vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum. Certus esto quia dum iratus es contra alium, oratio tua non recipitur: nec irato licet communicare. Et ideo implete quod Dominus dicit: *Pacem meam do vobis, pacem meam dimitto vobis. In hoc cognoscent omnes homines quod mei discipuli estis, si vos inuicem diligitis.* Dixit amplius Ioannes: *Qui odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat. Qui odit fratrem suum homicida est. Caritas Deus est, qui manet in caritate Deus in eo manet.* Et qui inimicos iubemur diligere, & bene eis facere, qua fronte fratres odimus?

Matt. 6. Iac. 1. Matt. 5. Ioan. 14. Ibid. 13. 1. Io. 3.

XIV. Omni tempore vsque ad tertiam legant: post tertiam vnusquisque sibi opera iniuncta faciat.

XV. Nullus occulte aliquid accipiat. præcipue epistolas sine scientia Abbatis nullus accipiat, nec transmittat.

XVI. Victum & vestimenta Abbas ministret. Quia sicut sancitum, vt nihil proprium habeant; ita iustum est, vt omnes quæ necessaria fuerint a sancto Abbate accipiant.

XVII. Infirmi tractentur, vt citius conualescant.

XVIII. Omne ministerium cum bona voluntate facite; vt impleatis illud: *Voluntarie sacrificabo tibi*: quia satis alta merces erit illius, qui voluntarie; quam illius qui inuitus facit, quod iubetur. Psal. 53.

XIX. *Contendite intrare per angustam portam, quia arcta & laboriosa est via, quæ ducit ad vitam; lata & spatiosa, quæ ducit ad mortem.* Vos vero sicut certamen habituri eratis, si in pu- Luc. 13

gna contra gentem aliquam ambulassetis, vt non ibi mortem faceretis; tanto magis in isto spiritali certamine pugnate, vt non vos aduersarij animæ percutiant. Quanta vitia habueritis, tantos habebitis aduersarios: & ideo certate sicut milites Christi, vt cum ipso regnetis in cælis, qui dixit:
Matt. 19. *Si quis tulerit crucem suam, & secutus me fuerit; si quis reliquerit patrem, matrem, vxorem, filios & facultates; centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Hoc certamen habete inter vos, qui alterum vincat per humilitatem, per caritatem; qui sit minor; qui sit in opus Dei vigilantior, qui patientiam habeat maiorem; qui sit tacitus, mitis, blandus, compunctus: vt lætetur Deus & angeli eius de vestra sancta conuersatione, & confundatur diabolus hostis antiquus: qui semper cogit miserum hominem contra Dei facere voluntatem, ne sit ibi, vnde ille pro sua præsumptione iactatus
1. Cor. 9. est: *Sic currite vt apprehendatis*, & possitis dicere: *Viam man-*
Ps. 118. *datorum tuorum cucurri. Videte fratres, quomodo caute ambuletis;*
Eph. 5. *non quasi insipientes: redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes; sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria: sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Patri & Deo: subiecti inuicem in timore Christi.*

XX. Vigilias, a mense Octobri vsque ad Pascha, duos nocturnos faciant, & tres missas. Ab vna missa legat frater folia tria, & orate: legat alia tria, & leuet se.

XXI. Dicite antiphonam, responsorium, & aliam antiphonam: Antiphonas ipsas de ordine Psalterij. Post hoc dicant matutinos, directaneum: *Exaltabo te Deus meus & rex meus.* Deinde in ordine totus matutinarius in antiphonas dicatur. Omni Dominica sex missas facite. prima missa semper resurrectio legatur: dum resurrectio legitur, nullus

lus sedeat. Perfectis missis dicite matutinos, directaneo: *Exaltabo te Deus meus & rex meus*. Deinde, *Confitemini*. Inde, *Cantemus Domino. Lauda anima mea Dominum*. Benedictionem. *Laudate Dominum de cælis. Te Deum laudamus. Gloria in excelsis Deo*: & capitellum. Omni Dominica sic dicatur.

XXII. A sancto Pascha vsque ad mensem Septembrem, quarta & sexta tantum ieiunandum. A mense Septembre vsque ad Domini natale, quotidie ieiunandum. Iterum ante duas hebdomadas ante quadragesimam, quotidie ieiunandum; excepta Dominica, in qua non licet penitus ieiunare, propter resurrectionem Domini. Si quis die Dominico ieiunauerit, peccat. A Domini natale vsque ante duas hebdomadas de quadragesima, secunda, quarta, & sexta: inde postea vsque Pascha, omni die ieiunandum, absque die Dominica. Qui Dominica ieiunat peccat. Missus vero in ieiunio tres, in prandio vero & in cœna duo tantum præparentur: in prandio binas biberes, & in cœna accipiant, & in ieiunio ternas. Ad lectum suum nullus præsumat habere quod manducetur aut bibatur.

XXIII. Qui pro aliqua culpa excommunicatus fuerit, in vna cella recludatur, & cum vno seniore ibi legat, donec iubeatur ad veniam venire.

XXIV. Pullos & carnes nunquam sani accipiant: infirmis quicquid necesse fuerit ministretur.

XXV. Omni sabbatho, & omni Dominica, vel diebus festis duodecim psalmi, tres antiphonæ, tres lectiones; vna de prophetijs, alia de Apostolo, & tertia de Euangelio dicantur.

XXVI. Hæc licet minus idonei bellatores arma vobis spiritualia contra ignitas diaboli prouidemus.

Gau-

GAudete, & exultate in Domino venerabiles filij, & gratias illi iugiter vberes agite, qui vos de tenebrosa seculi huius conuersatione ad portum quietis & religionis attrahere & prouocare dignatus est. Cogitate iugiter vnde existis, & vbi peruenire meruistis. Reliquistis fideliter mundi tenebras, & lucem Christi feliciter videre cœpistis. Contemsistis libidinis incendium, & ad castitatis refrigerium peruenistis: respuistis gulam, & abstinentiam elegistis: repudiastis auaritiam atque luxuriam, & caritatem vel misericordiam tenuistis. Et quamuis vobis vsque ad exitum vitæ non deerit pugna, tamen Deo donante securi sumus de vestra victoria. Sed rogo vos, venerabiles filij, vt quantum estis securi de præteritis, tantum sitis soliciti de futuris. Omnia enim crimina vel peccata cito ad nos reuertuntur, si non quotidie bonis operibus expugnantur. Audite Apostolum
1. Pet. 5. Petrum dicentem: *Sobrij estote, & vigilate, quia aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, aliquid deuorare quærens, circuit.* Quamdiu in hoc corpore viuimus, die noctuque Christo adiutore vel duce, contra diabolum repugnemus. Sunt enim aliqui, quod peius est, negligentes & tepidi, qui de solo Christianitatis vocabulo gloriantur, & putant quod illis sufficiat vestem mutasse, & religionis tantum habitum su-
Eccl. 2. scepisse; nescientes illud propheticum: *Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem*: nec sententiam Psalmistæ considerantes: *Pro-*
Psal. 16. *pter verba labiorum tuorum, ego custodiui vias duras.* Et illud
Act. 14. quod Apostolus dixit: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum.* Vestes enim seculares deponere, & religiosas adsumere, vnius horæ momento possumus: mores vero bonos iugiter retinere, vel contra male-dulces voluptates seculi huius, quamdiu viuimus, Christo adiutore, la-
Mar. 13. borare debemus. Quia non qui inceperit, sed *qui perseuerauerit vsque ad finem, hic saluus erit.*

EXPLICIT REGVLA S. CAESARII.

S. AVRELIANI
ARELATENSIS EPISCOPI
Regula
AD MONACHOS.

DE S. AVRELIANO EIVSQ. REG. veterum testimonia.

S. GREGORIVS M. lib. VII. epist. CXVII. Ind. II. ad Virgilium Arelat. Episcopum.

Gloriosæ memoriæ Childebertus Francorum rex catholicæ religionis amore succensus intra muros Arelatensis ciuitatis monasterium virorum, vt scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quædam ibidem pro habitantium sustentatione concessit. Cuius ne voluntas vnquam duceretur in irritum, & ea quæ pro quiete monachorum disposita fuerunt, turbarentur; quæque contulit in iure eiusdem monasterij, epistolis suis Apostolica petijt auctoritate firmari. Vnde quia effectum & regia voluntas & res valde desiderata poscebat, à prædecessore nostro Vigilio Romanæ Sedis antistite ad prædecessorem vestrum Aurelium (leg. Aurelianum) scripta transmissa sunt.

EGBERTVS Archiepisc. Eborac. in excerpt. de iure sacerd. cap. LXIX. in concil. Britan.

AVRELIANVS Episcopus dicit: Carnes in cibo monachi nunquam sumant: pulli vero &c. *vt cap.* LI.

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas in concordia regularum capp. VI. VII. XXIII. XXXI. XLII. *ex Regula sancti Aureliani Episcopi* ad monachos testimonia adducit.

SMARAGDVS quoque in expositione Regulæ S. Benedicti eiusdem auctoritate & testimonijs vtitur: quamuis fere semper Aurelium non Aurelianum vocet.

INCI-

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE

S. AVRELIANI EPISCOPI.

I. *Si quis ad conuersionem venerit, Regula ei in salutatorio legatur.*

II. *Vt vsque ad mortem suam de monasterio non egrediatur.*

III. *Vestimenta religiosa non accipiat, nisi chartas de facultate sua cui voluerit faciat.*

IV. *Vt qui in monasterio tonsuratur, de capillis illius in confessione mittatur: & nihil sibi reseruet quod non in potestatem Abbatis tradat.*

V. *Nihil occulte accipiendum, sed si quid transmissum fuerit, & si illi cui transmittitur necesse non fuerit, in commune redactum cui est necessarium tribuatur.*

VI. *Epistolas nec dandas nec accipiendas sine scientia aut permisso Abbatis.*

VII. *Nullus circa lectum suum quod manducari aut bibi possit reponat.*

VIII. *Nullus cellam aut armariolum peculiare habeat.*

IX. *Non iurandum omnino.*

X. *Non maledicendum.*

XI. *Non mentiendum.*

XII. *Iracundiam penitus non tenendam.*

XIII. *Frater in fratrem manum non mittat.*

XIV. *Laici in monasterium vel basilicam non ingrediantur, nisi tantum in salutatorium.*

XV. *Mulieres penitus nunquam nec in salutatorio videndas.*

XVI. *Nulli monachorum liceat ad salutandum exire, nisi cum Præposito, aut quolibet seniore.*

XVII. *In monasterio non minore ætate excipiantur nisi ab annis decem aut duodecim.*

XVIII. *Seruus non excipiatur: libertus tamen si est, & Abbati visum fuerit, excipiatur.*

XIX. *Vt nec ipsis prouisoribus liceat in monasterium introire, nisi pro his vtilitatibus, quas in hac Regula statuimus.*

XX. *Infantes de baptismo non excipiendos.*

XXI. *Qui in actu ponuntur, desuper in Euangelio claues accipiant.*

XXII. *In omni ministerio vicibus sibi succedant, absque Abbate, & satis senibus, & paruulis infantibus.*

XXIII. *Nulla opera pro suo libito eligant facienda; sed quod ab Abbate vel Præposito imperatum fuerit.*

XXIV. *Cum operantur manibus meditatio sancta de corde non cesset.*

XXV. *Sint vobis omnia communia, & nullus suum proprium dicere aut vindicare præsumat.*

XXVI. *Vestimenta alio colore non induantur nisi laia & lactina, & nigra natiua.*

XXVII. *Lectuaria secularia non vtenda, & de ornatu monasterij.*

XXVIII. *Post matutinas ad somnum reuerti non liceat.*

XXIX. *In vigilijs studendum vt nemo dormiat; sed manibus aliquid operentur.*

XXX. *Signo tacto nullus tardius veniat.*

XXXI. *Dum psallitur nemo loquatur, nec operetur manibus.*

XXXII. *Literas omnes monachi discant.*

XXXIII. *Omnes diuisis maneant lectulis.*

XXXIV. *Sanctus Abbas in congregatione maneat.*

XXXV. *Nulli liceat soli cum solo loqui: quod si inuenti fuerint, grauissima districtione feriantur.*

XXXVI. *Cum eo qui excommunicatus fuerit nemo loqui præsumat.*

XXXVII. *Vt obediendum sit Præpositis.*

XXXVIII. *Si quis pro qualibet culpa corrigitur aut castigatur, arguenti respondere non præsumat.*

XXXIX. *Lites non habeatis vllas.*

XL. *Superbis, inobedientibus, & iracundiam protrahentibus nunquam parcendum.*

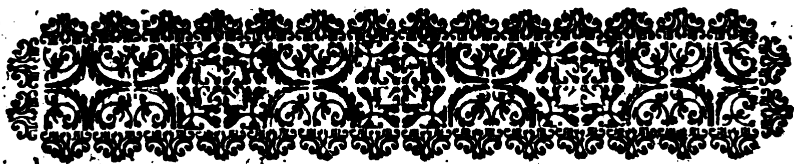
XLI. *Pro qualibet culpa legitimus numerus non excedatur.*

XLII. *Quomodo paternum affectum qui præsunt circa omnes habeant.*

San-

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCIPIT PROOEMIVM REGVLAE S. AVRELIANI EPISCOPI.

Sanctis & in Christo venerandis fratribus in monasterio, quod Deo miserante ac iubente Rege Childeberto fecimus, constitutis AVRELIANVS EPISCOPVS.

QVIA Deo inspirante, qui nos præuenit ineffabili misericordia sua, visum nobis est, vt repudiatis seculi voluptatibus, ac temporalibus gaudijs contemptis simul vel spretis, eligeretis sanctissimæ vitæ nitorem, & virginitatis ac castitatis gratiam complectentes, amorem Dei tota viscerum & cordis auiditate sectantes, configere timore dominico carnes vestras, & dicere illud: *Iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ*. Et, *mihi mundus crucifixus est, & ego mundo*, disposuimus iubente Domino, atque operante in nobis velle & perficere, vt monasterium vobis pro profectu animarum vestrarum construeremus, sicut & fecimus. Et ideo Regulam vobis ac disciplinam instituimus, quæ vos ad viam perfectionis recte faceret gradiri, & ad regna cælorum feliciter peruenire.

Ps. 118. Gal. 6.

EXPLICIT PROOEMIVM.

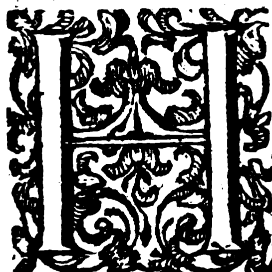

INCIPIT

INSTITVTIO SANCTAE REGVLAE

CAPITVLVM I.

HOC iubente Deo inprimis statuimus tenendum, vt si quis ad conuersionem venerit, Regula ei in salutatorio legatur; & si professus fuerit se omnia impleturum, tunc excipiatur.

II. Exceptus vero vsque ad mortem suam nec præsumat, nec permittatur de monasterio egredi; propter illud Propheticum: *Vnam petij a Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* Psal. 26.

III. Vestimenta vero religiosa non accipiet, nisi de omni facultate sua, siue grandi siue parua, chartas donationis aut venditionis cui voluerit faciat: propter Domini mandatum, vbi dicit: *Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes.* Et, *si quis non reliquerit omnia quæ possidet, non potest esse meus discipulus.* Matt. 19. Luc. 14.

IV. Si quis laicus tonsurandus est, de capillis illius in confessionem mittatur, vt ei in testimonio sit. Quod si tonsuratus, aut in habitu religioso venerit, non excipiatur, nisi vt superius diximus, chartas de eo quod proprium in seculo habuerat, faciat; vt nihil sibi reseruet, quod non a se alienet: & id quod secum exhibuerit, omnia in potestatem tradat Abbatis, timens exemplum Ananiæ & Saphiræ, qui partem obtulerunt, partem sibi infideliter reseruauerunt. Act. 5.

Nihil

V. Nihil occulte accipiatis: sed si quis propinquus aut amicus aliquid in vestimento, aut in auro, vel aliud quodcunque dederit aut transmiserit, in potestate sit Abbatis: & si illi cui transmittitur necesse fuerit, tribuatur; sin vero ille nihil indiget, in commune redactum cui necessarium est tribuatur.

VI. Epistolas præcipue nec dandas nec accipiendas sine scientia aut permisso Abbatis.

VII. Nullus circa lectum suum, quod manducare aut bibere possit, reponere præsumat; sed omnes in communi cellario recondant: & si inæqualitas exegerit, iubente seniore quod necesse fuerit non ei negetur.

VIII. Nulli liceat cellam aut armariolum, aut aliquid huiusmodi quod peculiarius claudi possit, habere.

Matt. 5. IX. Non iuretis: quia Dominus dixit: *Nolite iurare*. Et
Eccl. 23. alia scriptura: *Vir multum iurans implebitur iniquitate, & non discedet de domo illius plaga.*

1. Cor. 6. X. Non maledicatis: quia scriptum est: *Neque maledici regnum Dei possidebunt.*

Sap. 1. XI. Mentiri omnino non liceat; quia *os quod mentitur occi-*
Psal. 5. *dit animam.* & illud: *Perdes eos qui loquuntur mendacium.*

XII. Iracundiam nullus vsque in aliam diem protrahere præsumat. quod si, vt habet humana fragilitas, sermo durior inter fratres ortus fuerit, inuicem sibi veniam petere, & debita relaxare debebunt, propter Domini mandatum, vbi
Matt. 5. dicit: *Si recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersus te, relinque munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo:*

tuo: & tunc veniens offeres munus tuum. Et, *si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec Pater vester cælestis dimittet vobis peccata vestra.* Item: *Si septies in die peccauerit in te, & conuersus dixerit: pœnitet me; dimitte illi.* Et, *non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies.* Et alia scriptura: *Ira enim viri iustitiam Dei non operatur.* Et Apostolus: *Sol non occidat super iracundiam vestram.* Quod si, quod Deus auertat, diabolo instigante ita fuerit quis furore repletus, vt ista mandata pertinaci corde contemnat, & vnus de illis qui discordantes sunt præuenerit alium, veniam ei petens; si ille cui petit non dimiserit, legitimam disciplinam accipiat, vt ad caritatem se corrigat. Quod si se ambo despexerint, ambo pariter a communione, vel a cibo suspendantur, donec inuicem sibi reconcilientur.

Matt.6.
Luc.17.
Matt.18.
Iac.1.
Eph.4.

XIII. Frater in fratrem si ausus fuerit manum mittere, legitimam disciplinam accipiat.

XIV. Nullus laicus, siue nobilis siue ignobilis, in basilicam siue monasterium introire permittatur: sed si quis pro deuotione aut parentela occurrere voluerit, in salutatorium monasterij occurrat.

XV. Mulieres vero, nec religiosæ nec seculares, nullæ omnino, nec Abbatis nec cuiuscunque monachi mater, aut quælibet propinqua aut nota ad salutandum, aut ad orationem ingredi permittatur. Domini & magistri sequentes exemplum, cum dixit: *Et quæ est mater mea, & fratres mei?* Et illud: *Si quis non reliquerit patrem aut matrem, non potest meus esse discipulus.* Et alia scriptura: *Qui dixerunt patri & matri, non nouimus vos, hi custodierunt præcepta tua Domine.*

Matt.12.
Luc.14.

XVI. Ipsis vero laicis viris, quibus permissum dedimus occurrendi, nullum vnquã monachorũ sine Abbate aut Præposito, vel certe alio quocunque seniore, cui Abbas præceperit, videant aut loquantur; nec vnquam altiore voce loquantur.

Mino-

XVII. Minori ætate in monasterio non excipiantur, nisi ab annis decem aut duodecim, qui & nutriri non egeant, & cauere nouerint culpas.

XVIII. Seruus non excipiatur: libertus tamen, si fuerit adhuc adolescenti ætate, & cum epistolis patroni sui venerit, in Abbatis sit arbitrio si excipi debeat.

XIX. Prouisores vero monasterij si in habitu laico fuerint, nec ipsi permittantur intrare; nisi pro his vtilitatibus, quas in hac regula statuimus, cum marcionibus aut carpentarijs, si aliquid necesse est fieri aut reparari, aut certa aliqua ratione Abbati facienda, introeant. De cetero nullam licentiam aut libertatem habeant introeundi.

XX. Nullus infantem de baptismo excipiat.

XXI. Quibus claues de cellario, cannaua, horreo, posticio, & oratorio tradendæ sunt, probatæ sint personæ; & desuper altari vel Euangelio eas accipient: scientes se Deo reddituros rationem de ministerio sibi credito.

XXII. In omni ministerio, siue in ordine psallendi, aut legendi, vel operandi, vicibus sibi succedant, absque sancto Abbate, & nimis senibus, & perparuulis infantibus, aut certe ita infirmis, vt surgere omnino non possint, non compellantur facere, pro eo quod non præualent.

XXIII. Artificium vero discendum, aut quælibet opera facienda non pro suo libito eligant; sed in arbitrio Abbatis erit, quod vtile prospexerit imperandum.

XXIV. Per totum diem cum manibus operantur, medita-
Col. 3. tio sancta de corde non cesset, propter illud Apostoli: *Psalmis,*

nis, hymnis, canticis spiritualibus cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino.

XXV. Nullus præsumat quicquam suum dicere, aut suum proprium vindicare; sed secundum actus Apostolorum, sint vobis omnia communia; sit vobis anima vna & cor vnum in Domino. *Act. 4.*

XXVI. Vestimenta alio colore non induatis nisi laia, lactina, & nigra natiua.

XXVII. Lectuaria secularia de coloribus facta in vsu non habeatis. Pallæ holosericæ ad altaria de auro aut de gemmis ornatæ a vobis nunquam comparentur. Si aliquis de fidelibus pro voto suo obtulerit, & Abbati visum fuerit, aut necessitas exegerit, vendendi faciant vsum.

XXVIII. Post matutinas orationes ad somnum reuerti non liceat: sed completis matutinis statim dicatur prima, deinde vsque ad horam tertiam omnes lectioni vacent.

XXIX. Ad vigilias dum lectio legitur, aut de sparta aut de canape aut aliud huiusmodi manibus operamini, vt non somnus obrepat. Si vero Dominicus aut festi sunt dies, cui somnus venerit, alijs sedentibus iubeatur stare, vt possit a se somni marcorem repellere; ne in opere Dei aut tepidus inueniatur, aut negligens.

XXX. Signo tacto omne opus prætermittatur, & sicut apes prudentissimæ ad aluearium, ita veloci festinatione properare contendite. Si quis tardius venerit, districtioni subiaceat.

XXXI. Dum psallitur, studeant sanctæ animæ vestræ non

O vaga-

vagari animo; verum etiam nec operari aut loqui præsumant. Sed *psallite sapienter*: sicut dixit Propheta: *Psallam & intelligam*. Et illud: *Psallam spiritu, psallam & mente*. Metuentes illud: *Maledictus homo qui facit opus Domini negligenter*.

Psal. 46. Ps. 100. 1. Cor. 14. Ier. 48.

XXXII. Literas omnes discant.
XXXIII. Omnes diuisis maneant lectulis.
XXXIV. Sanctus Abbas extra congregationē non maneat.

XXXV. Hoc specialius coram Deo monemus custodiri, vt nulli liceat cum alio secretius loqui, aut sedere; præcipue vespertinis & nocturnis horis. Si secrete inuenti fuerint, tanquam si crimen admiserint, seuerissime distringantur: absque illis, qui probati sunt ætate & sanctitate.

XXXVI. Nulli liceat loqui cum illo qui fuerit excommunicatus, prçter illum quem ei sanctus Abbas custodem dederit.

Heb. 13. XXXVII. *Obedite præpositis vestris, & subiacete illis: ipsi enim peruigilant pro animabus vestris rationem reddentes Deo*.

XXXVIII. Si quis pro qualibet culpa, aut transgressione Regulæ increpatur, aut disciplinam accipit, arguenti respondere non præsumat. quia peccatum quod hic distringitur, in æterna examinatione non punitur. Et sic debetis animæ curam excipere, quomodo æger curam medici: tenentes illud sanctæ scripturæ: *Qui abiicit disciplinam infelix est*. Et illud: *Ego in flagella paratus sum*.

Prou. 15. Psal. 37.

2. Tim. 2. XXXIX. Lites nullas habeatis, obedientes præcepto Apostoli, vbi dicit: *Seruum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse*.

XL. Superbis vero, inobedientibus, & iracundiam protrahentibus nunquam parcendum, donec corrigantur.

Pro

XLI. Pro qualibet culpa si necesse fuerit flagelli accipere disciplinam, nunquam legitimus excedatur numerus, id est, triginta & nouem.

XLII. Et quamlibet iusta disciplina teneatur, tamen secundum illud: *Bonitatem & disciplinam*, paternum affectum sanctus Abbas circa omnes teneat, secundum Apostolum: *tanquam si nutrix foueat paruulos suos*. Et, *omnibus omnia factus sum, vt omnes lucrifacerem*. Ps. 118. 1. Thess. 2. 1. Cor. 9

XLIII. Sancto Abbati non liceat aliquid de facultatibus monasterij donare aut vendere; nec aliquid contra Regulæ instituta agere. Quod si facere tentauerit, sancto consilio & vno consensu fratrum ex nostro permisso non ei acquiescatis; & hoc fieri nulla ratione permittite: quia causam se ante Deum nouerit esse dicturum.

XLIV. Si quid vero superfuerit expensis aut vsibus fratrum, in auro, aut in vestibus, vel cellario, sanctus Abbas per manus prouisoris, aut per quamlibet fidelem personam pauperibus, peregrinis, aut captiuis faciat dispensari.

XLV. Vestimenta etiam cum noua accipiunt, vetera Abbati refundant, incipientibus aut pauperibus eroganda.

XLVI. Nullus honorem presbyterij aut diaconatus accipiat, præter Abbas si voluerit ordinari presbyterum, & vnum diaconem, & subdiaconem, quos ipse voluerit, & quando voluerit, ordinandi habeat potestatem. Si vero Deo propitio ita proficeretis, vt aliquis ex vobis ad episcopatum expetatur, ipse solus egrediatur.

XLVII. Qui vero minoris ætatis sunt, aut viuis parentibus in monasterium ingrediuntur, chartas tunc facere compel-

lantur, quando ætate probati fuerint, aut res parentum in potestate habuerint.

XLVIII. Conuiuium nulli, nec Episcopis, nec Abbatibus, nec prouisoribus, nec vlli religioso aut laico parenti aut propinquo de hac ciuitate in monasterio fiat. Sed si quis, vt assolet, Abbas, aut peregrini monachi prætereuntes aduenerint, & monasterio occurrere voluerint, sit in potestate sancti Abbatis, si eos voluerit ad refectionem inuitare. Quia indesinenter sanctam caritatem vestram orationi & lectioni insistere, & soli Deo vacare volumus: ideo vos ab hac præparatione aut inquietudine liberos esse præcipimus.

XLIX. Sedentes ad mensam taceant, & lectio quotidie omni tempore dum cibus sumitur, legatur: vt vterque homo, & exterior cibo, & interior verbo Dei reficiatur. Quia scriptum est: *Non in pane solo viuit homo, sed in omni verbo Dei.* Matt. 4.

L. Sanctus Abbas, nisi inæqualitate faciente, extra congregationem non reficiet.

LI. Carnes in cibo nusquam sumantur. Pulli vero vel cuncta altilia in congregatione non ministrentur: infirmis tantum prouideantur, & accipere liceat. Pisces vero certis festiuitatibus, aut quando sanctus Abbas indulgentiam facere voluerit, tunc procurentur.

LII. Extra mensam communem nec quicquam cibi potusve gustare liceat, absque infirmis, & illis ætatibus, quæ adhuc perenutriri indigent.

LIII. Infirmis vero ita obtemperandum est, vt si sancto Abbati iustum visum fuerit, etiam cellariolum suum in commune, & coquinam sequestratam habeant: & cura illis vel studium impendatur, donec conualescant.

Et

LIV. Et quia Deo propitio digna & sufficiens vobis facultas collata est, quæ sufficere monasterio vestro possit, coram Deo & angelis eius te sancte frater Abba, & te venerabilis quicunque fueris Præpositus, ammoneo, & contestor, vt sanctæ congregationi, quæ Deo inspirante & iubente secundum instituta quæ fecimus regulariter viuit, omnia quæ eis sunt necessaria in vestitu & victu cum sufficientia tribuatis. Quam rem si neglexeritis, & illi cœperint aliquid necessitate compellente murmurare, aut indigere, causam vos ante tribunal Christi noueritis mecum esse dicturos.

LV. Et vos sancta congregatio, per profectum vestrum, & per Deum omnipotentem coniuro, vt omnia quæ in hac Regula pro remedio animæ nostræ, & pro animarum vestrarum salute constituimus, integra & illibata custodiatis. Et ne per obliuionem aliquid negligatis, semel ea in triginta diebus relegite; id est, in kalendis. EXPLICIT.

Ordinem etiam quo psallere debeatis, in hoc libello iudicauimus inserendum.

In primo die Paschæ ad tertiam ter kyrie eleison, psalmi duodecim: id est, quatuor fratres binos psalmos & alleluiaticum tertium dicant. perdictis psalmis kyrie eleison & antiphonas sex, lectiones tres: vna de actibus Apostolorum, alia de Apocalypsi, tertia de Euangelio. hymnus *Iam surgit hora tertia*, & capitellum; deinde kyrie eleison. Sic in omni opere Dei tertia vice kyrie eleison dicite, antequam incipiatis: & psalmis perdictis & capitello perdicto. Ad sextam idem numerus psalmorum, antiphona vna, hymnus: *Iam sexta sensim voluitur*. lectio Euangelij, & capitellum. Ad nonam ipse ordo teneatur: hymnus: *Ter hora trina voluitur*. Ad lucernarium directaneus paruulus; id est, *Regna terræ cantate Deo, psallite Domino*. Psal. 67. Alia die: *Laudate pueri Dominum*. antiphona tria, hymnus: *Hic est dies verus Dei*, & capitellum;

quem

quem hymnum toto pascha ad matutinos & ad lucernarium dicite. Ad duodecimam inprimis directaneus paruu-
Ps. 103. lus: *Sol cognouit occasum suum*. Sex fratres binos psalmos cum suis alleluiaticis dicant, antiphona tria, lectiones duas, vnam de Apostolo, aliam de Euangelio. Ad nocturnos Paschales ipso numero omnia dicite, sicut in duodecima designauimus. Ad matutinos inprimis directaneum: *Exaltabo te Deus meus & rex meus*. Inde, *Iudica me Deus*: &, *Deus Deus meus ad te de luce vigilo*, cum alleluia. Deinde, *Confitemini Domino*, cum alleluia. inde *Cantemus Domino*, & ipsum sic. postea *Lauda anima mea Dominum*. *Laudate Dominum quoniam bonus est psalmus*. *Lauda Ierusalem Dominum*. totos tres cum alleluia, deinde benedictio dicenda est. Post benedictionem, *Laudate Dominum de cælis*. *Cantate Domino canticum nouum*. *Laudate Dominum in sanctis eius*: cum alleluia. *Magnifica anima mea Dominum*, aut cum antiphona, aut cum alleluia: hymnum, *Gloria in excelsis Deo*: & capitellum. Et complete matutinos ipso ordine toto Pascha. Sic omni die Dominico, & omnibus maioribus festiuitatibus, in quibus ab opere vacabitis. Quotidianis vero diebus ad nocturnos inprimis directaneus dicatur: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam*: deinde psalmi decem & octo. Antiphona tria paruula, lectiones Apostoli aut Prophetarum duæ, & capitellum. Completis nocturnis dicite matutinos. In æstate, id est, post Pascha vsque kalendas Octobris ipse ordo erit. Sexta feria vero post nocturnos duæ missæ fiant in æstate, in hyeme tres. Nam Dominica omni tempore & in æstate & in hyeme post nocturnos sex missæ fiant. Si vero euenerit vt tardius ad vigilias surgatur, quantum Abbati visum fuerit, tantum legatur. Quando signum fecerit, qui legit sine mora consurgat, vt canonicus missarum numerus possit impleri. A kalendis vero Octobris alij nocturni addendi sunt. ad primos dicendum est: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam*. ad secundos: *Mise-*

Miserere mei Deus, miserere mei, directaneus dicendus est, psalmi decem & octo: lectiones duæ de Prophetis, aut de Salomone. Hymnus ad primos nocturnos: *Rex æterne Domine*. Ad secundos: *Magna & mirabilia*. Post dictos, quia noctes crescunt, quotidie ad librum facite missas tres. Vnus frater legat paginas aut tres aut quatuor, quomodo mensura fuerit libri. si minute scriptus, aut maiori forma, ternas paginas: si minor, quatuor: & fiat oratio. iterum legat tantum, fiat alia oratio. tertio legat idem tantum, & surgite. dicite antiphonam de psalmis in ordine, postea responsum, deinde antiphonam. Iterum legat alius frater: & sic impletis tribus missis dicite matutinarios canonicos: id est, primo canticum in antiphona, deinde directaneum: *Iudica me Deus*. *Deus Deus meus ad te de luce vigilo*. *Lauda anima mea Dominum*. *Laudate Dominum quoniam bonus est psalmus*. *Lauda Ierusalem Dominum*. Inde, *Laudate Dominum de cælis*. *Cantate Domino canticum nouum*. *Laudate Dominum in sanctis eius*. in antiphona dicite hymnum, *Splendor paternæ gloriæ*. alia die, *Aeterne lucis conditor*, & capitellum, & kyrie eleison duodecim vicibus. Omnibus diebus quotidianis ita impleatur. Post matutinos ad primam duodecim psalmi dicantur: hymnus, *Fulgentis auctor ætheris*: lectiones duæ, vna de veteri, alia de nouo testamento, & capitellum. Post hæc omnes lectioni vacent vsque ad horam tertiam. de reliquo vero diei spatio faciant opera sua, secundum illud quod Dominus dixit: *Pater meus vsquemodo operatur, & ego operor*. Et illud *Ioan. 5.*
Apostoli: *Operantes manibus nostris*. Et, *Qui non operatur non* *1. Thess. 4.* *2. Thess. 3.*
manducet. Quia scriptum est: *Via otiosorum stratæ sunt spinis*. *Prou. 15.*
Et, *seruum inutilem proijcite in tenebras exteriores*. Quotidianis *Matt. 25.*
igitur diebus ad tertiam duodecim psalmos dicite, antiphonam, hymnum: *Iam surgit hora tertia*. lectionem & capitellum, *Fiat Domine*. Ad sextam sit ipse numerus psalmorum, antiphona, hymnus: *Iam sexta sensim voluitur*, lectio & capitellum. Ad nonam ipso ordine dicendum: hymnus

vero,

vero, *Ter hora trina voluitur*. Ad lucernarium omni tempore & festis & quotidianis diebus, inprimis directaneus, postea antiphonæ duæ: tertia semper cum alleluia dicatur. hymnus vna die: *Deus qui certis legibus*. alia die: *Deus creator omnium*, & capitellum. Ad duodecimam psalmos decem & octo, antiphonam, & hymnum, lectionem, & capitellum. Quando repausaturi estis, in schola in qua manetis, Completa dicatur: inprimis directaneus, psalmus nonagesimus dicatur, deinde capitella consuetudinaria.

In natale Domini & in Epiphania tertia hora surgite: dicite vnum nocturnum, & facite sex missas de Esaia Propheta: iterum dicite secundum nocturnum, & legantur aliæ sex de Euangelio. In Epiphania ita: in primo vnum nocturnum, deinde de Daniele propheta facite illas sex missas, & nocturnos: & ita de Euangelio sex matutinos eo ordine, sicut in Pascha scripsimus, aut Dominicis diebus. In Martyrum festiuitatibus tres aut quatuor missæ fiant. primam missam de Euangelio legite, reliquas de passionibus Martyrum. Omni sexta feria post duodecimam sex missæ ad librum legantur: & post nocturnos tres. Omni sabbato ad matutinos, *Cantemus Domino*: &, *Te Deum laudamus*. Ad tertiam tres lectiones: vna de Prophetis, alia de Apostolo, tertia de Euangelio dicantur. Omni dominica post nocturnos cum prima missa legitur, id est, resurrectio, nullus sedere præsumat, sed omnes stent. Alia dominica alia resurrectio, & sic in ordine totæ quatuor resurrectiones per singulas dominicas legantur. Post tertiam vero, *Pater noster*, dicite: & psallendo omnes cōmunicent. Sic & in festiuitatibus facite. Missæ vero quando sancto Abbati visum fuerit tunc fiant.

Quando aliquis defunctus fuerit, vsque media nocte eum pauci fratres in oratorio peruigilent, & missas faciant. Post mediam noctem qui vigilauerunt quiescant, & iterum alij vigilent. Et ponite hoc in notitiam sancto Episcopo, vt eum iubeat ad locum vbi ponendus est, deportari. Sin vero præ-

ro præstare despexerit, de quacunque ecclesia clericos rogate, qui eum deducant; & date illis eulogias.

ORDINEM etiam conuiuij huic Regulæ inseruimus. Cibaria cotidie ad refectionem tria, ad prandium duo, ad cœnam duo. Bibere ad refectionem, id est, in æstate, merum, & tres caldellos; ad prandium tres tantum: ad cœnam in æstate mensibus Iunio, Iulio, & Augusto ternas; reliquis diebus ad cœnam binas bibant. In festiuitatibus vero, & quando Abbas indulgentias voluerit facere, & cibaria, quantum ipse voluerit, & recentes addantur. Quotidie vero olera caseo & oleo semper condiantur. Biberes binas ad prandium, binas ad cœnam accipiant; si ieiunauerint, ternas. Ieiunium vero a kalendis Septembris vsque kalendas Octobris secunda, quarta, & sexta feria ieiunandum est. A kalendis Nouembribus vsque Domini natale cotidie ieiunandum est, absque sabbato & dominica. ab Epiphania vero vsque Pascha quotidie ieiunandum est, absque maioribus festiuitatibus, sabbato, & dominica. Post pascha vero vsque Pentecosten, sexta feria tantum ieiunandum est. Post Pentecosten, mense Iunio, Iulio, & Augusto, in potestate Abbatis sit de ieiunio aut prandio; sicut viderit possibilitatem fratrum, ita studeat temperare. EXPLICIT.

AVRELIANVS PECCATOR REGVLAM HANC IN CHRISTI NOMINE INSTITVI.

IN CHRISTI NOMINE fundatum est monasterium virorum Dei in ciuitate Arelatensi a sancto Aureliano Episcopo, iubente sanctæ memoriæ Childeberto rege Francorum, quinto decimo kalendas Decembris, indictione vndecima:

*VII. anno * quinto post consulatum Basilij iunioris V.C. & basilica ibidem in honore sanctorum Apostolorum & martyrum: habetque ibidem reliquias positas ; id est, de cruce Domini nostri Iesu Christi, beatæ Mariæ genitricis Domini nostri Iesu Christi, Ioannis baptistæ & præcursoris Domini nostri Iesu Christi, Stephani, Petri, Pauli, Ioannis, Iacobi, Andreæ, Philippi, Thomæ, Bartholomæi, Matthæi, Iacobi, Simonis, Iudæ, Matthiæ, Genesij, Symphoriani, Baudilij, Victoris, Hilarij Episcopi & confessoris, Martini Episcopi & confessoris, Cæsarij Episcopi.

(Ex diptychis eiusdem monasterij.)

Simulque precantes oramus etiam Domine pro animabus famulorum tuorum, patrum atque institutorum quondam nostrorum, Aureliani, Petri, Florentini, Redempti, Constantini, Himiteri, Hilarini, Ianuarini, Reparati, Childeberti, Vvltrogotæ, vel omnium fratrum nostrorum, quos de hoc loco ad te vocare dignatus es. Cunctorumq; etiã huius loci memores fidelium, pariterque parentum nostrorum, atque seruientium huius loci: & pro animabus omnium fidelium famulorum tuorum vel famularum ac peregrinorum in pace Ecclesiæ defunctorum: vt eis tu Domine Deus noster peccatorum tribuas veniam, & requiem largiaris æternam: meritis & intercessionibus sanctorum tuorum, Mariæ genitricis Domini nostri Iesu Christi, Ioannis baptistæ & præcursoris Domini nostri Iesu Christi, Stephani, Petri, Pauli, Ioannis, Iacobi, Andreæ, Philippi, Thomæ, Bartholomæi, Matthæi, Iacobi, Simonis, Iudæ, Matthiæ, Genesij, Symphoriani, Baudilij, Victoris, Hilarij Episcopi & confessoris, Martini Episcopi & confessoris, Cæsarij Episcopi, hæc propitius præstare & exaudire digneris: qui viuis & regnas in vnitate Spiritus sancti Deus, in secula seculorum, AMEN.

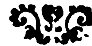
S. FERREOLI

VCETIENSIS EPISCOPI

Regula

AD MONACHOS.

DE S. FERREOLO EPISCOPO EIVSQVE REGVLA veterum teſtimonia.

GREGORIVS Turon. hiſt. Franc. L. VI. C. VII.

EO TEMPORE FERREOLVS Vcetienſis Epiſcopus, magnæ vir ſanctitatis obijt, plenus ſapientia & intellectu: qui libros aliquos epiſtolarum, quaſi Sidonium ſecutus, compoſuit.

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas hanc quoque S. Ferreoli Epiſcopi Regulam ſæpius laudat, & maximam eius partem in Concordiam Regularum tranſtulit.

SMARAGDVS etiam multa ex ea adfert ad expoſitionem Regulæ S. Benedicti.

IOAN. TRITHEMIVS lib. de proprietate monachorum cap. v.

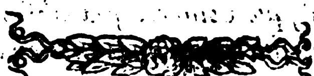
DENIQVE in Regula cœnobij ſancti FERREOLI Epiſcopi & martyris decimo capitulo ſic ſcribitur: Illud etiam ſtatui debere proſpeximus &c.

INCI-

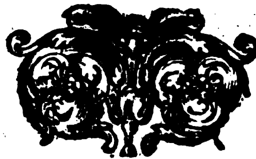
INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE

S. FERRIOLI EPISCOPI.

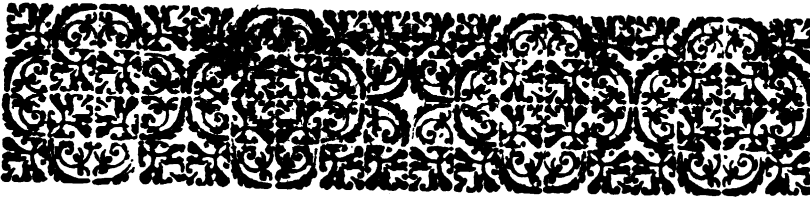

Vt

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCI-

INCIPIT PRAEFATIO REGVLAE S. FERRIOLI EPISCOPI.

Domino sancto & ceterorum comparatione sanctissimo, ac socio Apostolorum, Christique discipulo, Lucretio Papa FERRIOLVS EPISCOPVS.

HORTATVS quondam operante Deo in vna deuotione accensus, in qua seruorum Dei habitaculum ipsa sibi diuinitas collocaret, ipse terra obtuli aliam terram conferens. Quod deputo sanctæ congregationi, hoc mei donari saluti credo: vt in vnum more apum religiosorum turba collecta, dum pro meis plene peccatis orationum suarum flores offerant, quam dulcia in intercessione mella conficient. Et quoniam necesse fuit nouo huic populo velut iugum nouæ legis imponi; non quo eorum colla deprimerem, sed vt mentium ceruices potius inclinarem; Regulam quæ ab eis pro lege seruetur, licentia a vobis tam petita quam accepta, conscripsimus. In qua si quid seueritate durum, si quid remissione mollissimum iudicio scientiæ adiudicaueritis, censuram manus vestræ pagina melius in quo diligetur placitura recipiet. Vt hoc multo magis gloriæ detur, quod digna inuenta est regula, quam per vos correxistis, fugiendo a facie verecundiæ.

Si

Si vero, vt credo, iudicium amoris operam veram infligere dignetur correctione literæ, quicquid demum ineptum lectio incastigata protulerit, liberum a culpa erit erroris, cum libellum vestræ me constat subdidisse censuræ. Mihi tamen orandum est, vt in primis Deo, deinde vobis illud placeat quod scripsimus, & illis quibus hæc seruanda mandamus. Vt in nomine Domini Iesu Christi obedientes in omnibus diuinis præceptis, æterna ab eis præmia, & gloria sine fine, bonæ tamen vitæ empta pretio vindicetur; præstante Domino ac Deo nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit, dominatur, & regnat in secula seculorum. Amen.

EXPLICIT PRAEFATIO.

INCIPIT REGVLA MONASTERII FERRIOLACENSIS.

REGVLAE principium de his quæ obseruanda monachis Ferriolacensis monasterij statui institutor; orans, vt adiuuante Domino hi filij, quos fide Domino genui, hæc tota animi & sancta intentione seruantes, optimo perfectoque vitæ cursu cælo, vt scriptum est, vim faciant, & mansiones præparent dignis se habitatoribus præparatas. Sicque fiat, vt sequendo agnum quocunque ierit, ad hoc præsentia contemnant, vt futura diripiant.

Capitvlvm I. *De obedientia.*

Primum vt monachus, quem proprie manet multas in se virtutes ædificare, obedientiæ in se collocet fundamentum: vt impliceat illa quæ B. Apostolus nos admonet obseruanda, quando præcepit dicens: *Obedite præpositis vestris, & subiacete eis: ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim expedit vobis.* Heb. 13.

Cap. II. *De reuerentia, quanta seruatur.*

Vt Abbati omnimodis reuerentia a cunctis amore seruetur; vt & amor ostendat concordiam, & timor nouerit disciplinam. Recte enim timetur vt dominus, & amatur vt pater, cui sanctæ congregationis grege commisso animarum proprie cura mandatur: quem solicitudo commissa quotidie per illud iter, quod est ineuitabile morituris, aut trahit ad pœnam, aut perducit ad gloriam; dicente scriptura: *Cui plus commendatur, vtique plus ab eo exigitur.* Luc. 12. Similiter etiam aperiente nobis Euangelio per similitudinem parabolæ veritatem, vbi legitur quinque seruo talenta Dominus tradidisse; & quia superlucratus alia quinque, a Domino meretur audire: *Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis mihi, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui.* Matt. 25.

Cap. III. *De caritate.*

Tertio in loco propter ipsum etiam sacratum numerum trinitatis, matrem omnium virtutum inserendam putauimus caritatem: quam Apostolus tali ante omnes virtutes laude prosequitur: *Caritas non agit perperam: caritas nunquam excidit:* 1. Cor. 13. Et iterum: *Caritas cooperit multitudinem peccatorum.* 1. Pet. 4. Huic ergo præcepto monachis conuenit inhærere, ita vt

1.Cor.12. multi secundum beatũ Apostolum vnum corpus efficiantur in Christo: & impleatur in illis quod lectio actuum Apostolorum quasi omnibus exemplo præmisso, specialiter tamen
Act.4. religiosorum oculis anteponit: *Erat illis cor vnum, & anima*
Psal.67. *vna*. Et illud in libro psalmorum: *Deus qui habitare facis vnanimes in domo*. Cauendum est ergo per omnia monacho, ne aliquid simultatis aut odij vel corde gerat, vel opere proferat, vel ira victus ostendat: propter illud quod dicit Apo-
Iac.2. stolus: *Ira enim viri iustitiam Dei non operatur*. Et illud sa-
Eccl.7. pientissimi Salomonis: *Ira in ventre requiescit stulti*. Nec
Eph.4. non & illud Apostoli: *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia*.

CAP. IV. *Ne vlla mulier in monasterium ingrediatur*.

Illud namque statuendum opportune credimus, vt nulla penitus mulier ad monasterium, etiamsi pro dilectione expetere videatur, accedat. Similiter eam etiam religiosis feminis vel puellis, ne qua forte excusatio minus intelligentibus relinquatur, accedendi licentiam amputamus: quia non potest habitatio in longum esse secura, inimico proximo, vel hoste vicino. præsertim cum in dubium veniat, quis hoste publico & secreta pugna vincatur: vbi iam nihil aliud quam aut vincere sit aut perire. Sed longe a monasterio, quemlibet fratrum euidens causa colloquium cum feminis dumtaxat honestis habere compulerit, sciente vel permittente Abbate, & adhibitis testibus, id est, iunctis secum duobus ex fratribus, accipiant licentiam colloquendi: ita tamen vt Abbas causam de qua collocutio extiterit, non ignoret.

CAP. V. *De eo, qui monachus esse vult, qualiter recipiatur*.

Si quis veniat religionem expetens monasterium intraturus, nisi elapso prius anni circulo, vel certe, si Abbati visum

sum fuerit aliquantulum temperare, antequam sex menses dierum numero cōpleantur, monachorum contubernio non iungatur: vt in tanto spatio ignorantibus qualis sit futurus ostendat; & diuturna obseruatione clarere possit, si quid secū crudelitatis attulerit. At vero quando prius ad monasterium venit, & recipi se in numero postulat monachorum, interrogetur, vtrum liber sit: nec Abbati prima cum satisfecerit, subsecuta responsio adijciat: si nulla præter deuotionis causam compulsus monasterium duxerit expetendum. Post hoc monasterij Regula Abbatis ei iussione legatur: vt inposterum nihil nouum vel inusitatum, aut si discessurus prætereat; aut si mansurus, agnoscat. Vicinam tunc monasterio cellulam, dum pernoctatum tempus obseruat, accipiat, victumque quotidianum a monasterio, si inter reliquos operetur, expectet: lectioni ante omnia & orationi dans operam, vt dignetur eum ille omnipotens scrutator animæ cognitorque secretæ familiæ suæ meritis sacræ congregationis adnumerare, & fiat, sicut scriptum est, *vnus grex, & vnus pastor*. Ioan. 10.

CAP. VI. *Vt nullus monachus vel clericus alienus retinendus recipiatur.*

Monachum omnino siue clericum alterius loci vel monasterij recipi sub qualibet causa nolumus, interdicimus, prohibemus: prospicientes talia studio caritatis, ne nouum aliquod forte scandalum surgentes inducant. Dicit enim scriptura: *Quicquid tibi non vis, alio non feceris*. Hinc Tob. 4. enim plerumque non tantum inter Abbates, sed etiam inter monasteria lites insanabiles oriantur; dum vnus nititur defendere quem suscepit, alter reuocare, quem perdidit: & ad extremum, nisi reddatur illi petitori petitus, & isti restauratio recepti placauerit iniuriam acceptam, quam potest, fit, vt non secundum beatum Apostolum, vincant in bono malum, sed vtrique mali vincantur vno malo. Attamen nec Rom. 12.

illud prætereundum censuimus, vt si forte alterius loci, vt supra dixi, monachus siue clericus scripta Abbatis vel Episcopi sui deferat, in queis manifeste probetur, non propter vitia cauendus, sed propter caritatem Dei missus, ipse tantam socius fieri congregationis obtineat. Si tamen credi vllo modo potest, bono suo quemque velle exspoliari, & alium sua nuditate vestiri.

Cap. VII. *De murmuratione siue detractione monachorum.*

Vt nullius in congregatione murmur seu detractio, quod familiarissimum habent monachi, contra Abbatem aut quemlibet alium de fratribus audiatur: ne ira Dei, quæ sæpe ob hanc culpam miserabilem populum condemnauit, in perditionem similiter murmurantium turbæ excitetur: & terram repromissionis, quam nos recte accipimus locum futuræ beatitudinis, perdat murmuratio propria, quæ debetur sponsione diuina. Sic enim damnandos huius vitij
Ps. 100. sectatores psalmus adnunciat: *Detrahentem aduersus proximum suum occulte, hunc persequebar*. Et iterum arguens Apo-
Rom. 1. stolus dicit: *Susurrones, detractores, Deo odibiles*. Et iterum:
Iud. 1. *Hi sunt murmuratores querulosi, secundum desideria sua ambulantes; & os illorum loquitur superbiam.*

Cap. VIII. *De superbia vel elatione vitanda.*

Vt elatio superbiaque monachis omnino vitentur, ne iactantia cadat sui, propter Deum sublimitas deponatur. Abiectio & humilitas grandis altitudo est. Alias vero quid erit reliquisse seculum, si a se eius non absciderit vanitatem? Quid solitariam elegisse vitam, si intrinsecus tumeat corde? Quid humile inest profectus in capite, si cito a se hæc mala non reijciet, qui vult inuenire quo cadat,
1. Pet. 5. cauens terribile illud scripturæ diuinæ: *Deus superbis resistit, humi-*

humilibus autem dat gratiam. Et illud: *superbo oculo & insatiabili corde, cum hoc simul non edebam.* Et illud Apostoli non obliuiosus auditor, qui dicit: *Hoc scitote, quia in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi,* & reliqua quæ sequuntur. Ps. 100. 2. Tim. 3.

Cap. IX. *De inuidia.*

INuidiam, quod est maximum vitium, ante omnia monachus foribus mentis excludat, nec patiatur virginitatem animi occulto liuore corrumpi: ne in mente sua bonum semen sparsum enecet adulterina permixtio. Sed stet semper quasi fortis in acie, repugnans scuto caritatis armis inuidiæ; & inde maxime superet inuidum, quia non superatur inuidia: non ignorans scripturam, quæ dicit: *Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum.* Imitantur autem eum qui sunt ex parte eius. Sap. 2.

Cap. X. *De eo, ne aliquid proprij sibi monachus vindicet.*

ILlud etiam statui debere prospeximus, vt nullus monachorum aliquid sibi proprium absque societate fratrum audeat vindicare; ita vt etiam in his quæ sua sunt, nihil amplius credat sibi iuris esse quam ceteris. Quia cum se ipsum alterius subdidit potestati, omnia secum in alienam potestatem transmisit. Quicquid ergo secum rerum detulerit, expetito consortio monachorum, ac vbi corpori congregationis membrum factus adhæserit, statim cognoscat omnia in communionem transijsse, & hoc tantum iudicet proprium, quicquid cum fratribus possederit indiuisum. Nam & lectio actuum Apostolorum tempore surgentis Ecclesiæ taliter fideles Christi vixisse commemorat: *Nullus,* inquit, *ex bonis suis dicebat aliquid suum esse: sed erant illis omnia communia.* Act. 4.

Cap.

CAP. XI. *Vt nullus monachus literas ignoret.*

OMnis qui nomen vult monachi vindicare, literas ei ignorare non liceat. Quin etiam psalmos totos memoriter teneat: neque se quacunque excusatione defendat, quo minus sancto hoc studio capiatur. Similiter etiam his, qui pastores pecorum, vt est moris, de congregatione mittentur, curæ erit vacare psalmis vt ceteri: ne in id quod maius est minores inueniantur, & in confusionem sui illud eis aptetur
1. Cor. 2. exemplum: *Animalis autem homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei.*

CAP. XII. *Vt psalmi cunctis diebus in ordine psallantur.*

VT omni tempore psalmi vsque ad finem psalterij in ordine decantentur: sibi tamen secretius propter propriam mercedem, excepto publico psallendi cursu Dominico, quantum per singulos dies Deo tamen scienter laudes offerat: occulta ruminatione. Similiter etiam conuenerit oratione subiuncta noctibus psalmorum frequentia vigila-
Psal. 87. re, vt impleatur illud: *In die clamaui, & nocte coram te.* Et illud:
Psal. 1. *In lege eius meditabitur die ac nocte.*

CAP. XIII. *De vigilijs.*

QVotiescunque vigilia nocturna propter exorandum Deum, aut deuotione petitur, aut festiuitate debetur: nullus monachorum, præter ægritudinem certam aut necessitatem, si præsens fuerit absens esse præsumat. Ne interiori tædio grauius laborare consuescens viuente carne spiritalis anima moriatur: sed potius promissi illius cupidus quærere
Prou. 8. simul & inuenire contendat, qui dixit: *Diligam eos qui diligunt me: & qui mane vigilant ad me inuenient me.* Et in psal-
Psal. 77. mo etiam continetur: *Tunc quærebant eum, & conuertebantur, &*

ante

ante lucem veniebant ad eum. Nam vt quotidie ad matutinas omnes omnino surgant, si non censetur superfluum, commonemus: ad nocturnas vero cunctis diebus ita omnes celeriter pariterque consurgant, vt cunctis simul concurrentibus nullus inueniatur venisse posterior. At vero qui contrarius huic deprehenditur statuto, tot diebus solus ieiunet, quot horis cum fratribus vigilare non voluit.

CAP. XIV. *De vestimentis monachorum.*

VEstimenta super sufficientia monachus non requirat: qui non amplius, quam quod ad quotidianum vsum Abbas necessarium viderit, consequatur: dicente Domino ad discipulos: *Neque duas tunicas habeatis*. quas duas tunicas intelligere debemus non numero, si propter hyemem necessariæ esse videntur, sed supra vsum si reseruatę fuerint, computari. Super ergo si quid fuerit, putabitur alienum: dum quicquid possessor auarus includit, magis vtitur arca, quam dominus. quod vt vitetur, maximus nobis beatus Apostolus testis assurgit, qui dicit: *Habentes victum & vestitum his contenti sumus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli, & desideria multa, & inutilia, & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix omnium malorum est cupiditas: quam appetentes, naufragauerunt a fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu autem, o homo Dei, hæc fuge: sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei: apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & confessus bonam confessionem coram multis testibus. Præcipio tibi coram Deo, qui viuificat omnia, & Christo Iesu, qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem, vt serues mandatum sine macula irreprehensibile, vsque in aduentum Domini nostri Iesu Christi*. Studete ergo fratres vt quod ad vnum hominem, id est, ad Timotheum scribitur, ab vna congregatione seruetur.

Luc. 7.

1. Tim. 6.

CAP.

CAP. XV. *Vt in monasterio nullus baptizetur.*

BAptizari in monasterio paruulos tractauimus necessarium non esse, sicut in reliquis monasterijs obseruatur: neque monacho vllo loco de lauacro sancto filios cuiuslibet excipere: ne parentibus illius, vt fieri solet, illicita paulatim vel turpi familiaritate iungatur. Quod si quis præsumserit, vt transgressor Regulæ corrigatur.

CAP. XVI. *Vt cellam separatim præter Abbatem nullus habeat.*

CEllam singularem, præter Abbatem, neque ad manendum, neque ad alium quemcunque vsum, vlli habere liceat monachorum. Artifices tamen ad operandum tantum habeant, hi nihilominus, quibus Abbatis ordinatione conceditur: nam totam congregationem mansio & domus vna concludat. Illos vero quos corporea fragilitas debilitat, cognita sibi infirmitate languor obsederit, dum vigorem pristinum corporis integritate sumunt, deputata intra monasterium & non nisi congrua mansione a congregatione interim separentur: vt celerius salutem conferat ipsa quæ fit a congregatione remotio.

CAP. XVII. *Vt Præpositum vel formarium monachi sub Abbatis potestate habeant.*

SVb Abbate personam strenuam, & disciplinam valde amantem, qui dignam curam Præpositi nomenque suscipiat, decreuimus pro solatio Abbatis institui: vt honor illi minus sit onerosus, dum labore diuiso a duobus quotidiana solicitudo suscipitur. Et ideo æquum erit, vt cum iussione Abbatis ei veneratio & obedientia exhibeatur. Nam & post ipsum, quem supra diximus Præpositum, qui in bonis sit forma, statuimus regularem formare formarium:

vt

vt facilius adiutorio isto subiuncto Abbas, cui nomen pater est, vberes fructus metat de perfectione dulcium filiorum: ambo tamen sub potestate Abbatis cum reliquis atque inter reliquos se esse cognoscant.

CAP. XVIII. *De passionibus martyrum quæ inueniri possunt, vt tempore suo desidia non impediente legantur.*

Gesta martyrum, id est, passiones sanctorum fidelium, quædam compaginata studio & sermone digesta sunt, tempore quo nobis diem migrationis eorum anni meta cursus sui legibus repræsentat, recenseri in oratorio audientibus cunctis omnino decernimus: vt non otiose prætereat dies, atque vt reliquis similis habeatur; quem sicut tunc illustrauit constantia martyris, ita nunc commendet memoria passionis.

CAP. XIX. *Vt in manibus monachi frequens sit lectio.*

Propter pigras mentes quorumpiam excitandas, quibus sæpe generat lectio diuina fastidium, ita vt magis otio eligant occupari, quam de scripturis sanctis salutem bibere, vt spiritualiter inardescant, addi omnino placuit, vt vnusquisque monachus, siue intra monasterium seu foris aliquid operis faciat, a lectione diuina ne vna quidem die se patiatur transire ieiunum. Sed cum cessauerit manus ab opere, colatur anima lectione: audientibus cunctis monita beati Pauli ad Timotheum discipulum, dicentis: *Attende lectioni, exhortationi, doctrinæ.* 1. Tim. 4. Et iterum: *Omnis scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitia: vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum paratus.* 2. Thes. 3.

CAP. XX. *De vagis siue fugitiuis monachis.*

VAgari per loca monachum sicut non decet, ita non conuenit; ne in quocunque vitio captus seculi delectatione elabetur, vt redeat ad vomitum suum: dum recidiua animi voluntate mundi vetus contemptor, nouus quidam amator assurgens, a via salutis distortus exorbitet. Quapropter id definiuimus obseruandum, vt præter illos, qui pro vtilitate monasterij ab Abbate huc illucque habere iubentur excursus, nullus egredi monasterium loco alio moraturus absque voluntate Abbatis pro qualibet re vel necessitate præsumat. ne ad eum respiciat, quod Apostolus
1. Tim. 5. de adolescentioribus viduis scribens dicit: *Simul autem & otiosæ discunt circumire domus; non solum otiosæ, sed etiam verbosæ & curiosæ, loquentes quæ non oportet.* Et ideo qui prætermissa sententia aliqua contrarietate discesserit, in tantum vt eius inueniatur fuisse transgressor; spatio illo temporis quo monasterio defuit computato, duplici dierum numero ieiunet, & condemnatione mulctetur; cibi modum, vino quotidie abnegato, qualem Abbas imposuerit, habiturus. Fugitiuum vero monachum deserentem disciplinam & perdentem se, velut contemptorem placuit reuocare.

CAP. XXI. *Vt frater fratri manus non iniiciat.*

VT monachus in monachum ira inflammatus, quod est turpissimum, manus iniicere non præsumat, præter illos ad quos pertinet correctionis vel nosse modum, vel tenere iudicium; ne vno peccante ceteris præsumendi crescat audacia, & ita disciplinæ ordine confuso, inruptaque lege viuendi, ipsius sacræ religionis per singulos iura perdantur. Quapropter quisquis taliter incōtinens manibus inuenitur, itaut nesciat ab illicitis temperare; manus illæ, quas erexit in proximum, per longum tempus nō solum ieiunio, sed etiam ope-

operis assiduitate lassentur; vt deinceps ad Deum leuentur in oratione, non cum furore extendantur in fratrem. Dandam tamen veniam decernimus, iuxta vt Abbas moderari voluerit, postulanti: si poenitentia præmissa etiam dum deprecatur reatus sui, faciem lacrimarum effusione rigauerit.

Cap. XXII. *Vt a conuitio atque maledicto monachi abstineant.*

Vt conuitium siue maledictum ex ore monachi non procedat; neque lingua impatientiæ excitatione soluta effrænatum quid ministret ostijs labiorum, sed commotus ira, vt est humanitatis, dicat: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis.* Adiungat & illud: *Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea*: habens illud Apostoli ante oculos suos: *Quia neque maledici regnum Dei possidebunt.* Si quis ergo in his indomitus mente proruperit, triginta diebus ab omnium fratrum colloquio habeatur alienus: donec cognoscens se tantummodo in congregatione solitudinem incurrisse, veniam eligat postulare.

Ps. 140. *Psal. 38.* *1. Cor. 6.*

Cap. XXIII. *Vt iurare monachus & desinat & desistat.*

Vt iurandi consuetudo ad integrum, si fieri potest, de monachorum interlocutione tollatur; vt etsi secundum humanam fragilitatem minus forsitan possunt mendacij cauere peccatum, possint saltem damnandum vitare periurium. Quos rogo simul atque commoneo, vt studeant in vsum habere verba sacra, ne vnquam sint necessaria sacramenta. Quemadmodum enim huius vitij debeant omnes vitare flagitium, beato Apostolo monente didicimus. ait enim: *Nolite iurare neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcunque iuramentum. Sit autem verbum vestrum, est est, non non: vt non sub iudicio decidatis.* Et illud similiter scripturæ diuinæ: *Vir multum iurans replebitur iniquitate, & non discedet*

Luc. 5. *Eccl. 23.*

de domo illius plaga. His namque magnis atque euidentissimis documentis etiam lectio Euangelij, quæ est maxima plenitudo, similiter attestatur, dicente Domino ad discipulos:
Matt. 5. *Audistis quia dictum est antiquis: non periurabis; reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cælum, quia thronus Dei est: neque per terram, quia scabellum est pedum eius: neque per Hierosolymam, quia ciuitas est magni regis: neque per caput tuum iuraueris, quia non potes vnum capillum album facere aut nigrum. Sit autem sermo vester, est est, non non. quod autem his abundantius est, a malo est*. Sufficiat ergo nos propria inserenda monita exemplis docuisse vitanda.

Cap. XXIV. *Vt monachus raro rideat.*

Conueniens etiam hoc credo monachis, vt risu, etsi non assidue, frequenter tamen abstineant. Vnde si exemplum legens fratrum quisque requiret, hoc solum ei sufficiat, quia Dominum nostrum Iesum Christum, Euangelio
Ioan. 12. teste, fleuisse legimus, risisse nescimus; tristatum fletibus, risibus non solutum. Attamen ne quispiam dicat, nullum nos præter hoc habere testimonium lectionis, Salomonem di-
Prou. 14. centem audiat: *Risus dolore miscebitur; & extrema gaudij luctus*
Eccl. 7. *occupat*. Et iterum: *Melior est ira risu: quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientis, vbi tristitia est: &*
Eccl. 21. *cor stultorum, vbi lætitia*. Et iterum: *Stultus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite subridebit*. Quicunque ergo ille in congregatione constitutus, vt assolet, aut mente iuuenis aut ætate risibus non parcet, ioca non fugerit, quid aliud nisi publicanum commutat ex monacho? qui in ciuitatibus amplius populosis hanc sibi tantum operam deputant, vacare iocis, plausibus, & cachinnis. Specialiter tamen hoc cunctos moneo, seruandum mando atque constituo, vt quotiescunque lectio animabus Deo deditis opportuna in Ecclesia vel in refectorio, aut quolibet in loco publi-

publice recitatur, nullus risu aut moueatur aut moueat. Similiter etiam eo tempore fabulas fugiendas esse cognoscant. Quod si quis non custodierit præsenti denuntiatione commonitus, triduani eum ieiunij mulctatio castiget. Quod triduum neminem volumus sub vno adimplere ieiunio, ne in aliquo discretionis careat disciplina: sed tria ieiunia vespertina iubemus quotidie refectione distingui. Hoc etiam de reliquis ieiunijs, quibus regulæ culpabiles corriguntur, statuimus obseruari: ita tamen si in reo quolibet monacho Abbas superbiam duritiamque non viderit.

CAP. XXV. *Vt turpiloquium monachus omnino fugiat.*

Tvrpiloquium amore pudicitiæ sit monacho turpe proferre, vitando verba luxuriæ, quæ vt mentem excitant, ita corpus inflammant. Ait enim beatus Apostolus: *Deponite malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro.* Interrogo ego fratres, quid ille minus facit adultero, cuius communicat lingua peccato? Quid luxuriæ minus exercuit, qui os castum sermonis corruptione fœdauit? Et vt hanc spurcitiam cunctis etiam cauere metus damnationis imponat; statuimus huius culpæ reum communicationem dominicam, vel osculum fratrum sex anni mensibus non habere. *Col. 3.*

CAP. XXVI. *Vt quotidie vsque ad tertiam monachi legant.*

Vt vsque ad horam diei tertiam in omni tempore lectioni monachus tam senior quam extremus vacare procuret; & sic demum in reliqua parte diei deputati operis cura succedat; præter ægrotos tantum, quibus imponi hoc supra propriam voluntatem, vel potius virtutem, communis infirmitas non permittit. Nam & hi, quibus fructuum colligendorum tempore ab Abbate fuerit imperatum, vt matutinis horis operis aliquid vel laboris exerceant, hac lege non

non tenebuntur: neque huic definitioni putabuntur extitisse contrarij, cum imperata sibi vtilitatis causa compleuerint. Etenim moris est agricolis, vt vix reddito adhuc mane arida frumenta, non nisi deciduo madida facta rore, succidant, vt lætam minus segetem facilius feruoribus insecutoribus eripiant, dum in exordio diei blandi aëris temperamenta custodiunt. Sæpe enim ex industria factum scio, vt dubia adhuc luce, priusquam, vt dicere possumus, orbe solis ardor ebiberit redactam in manipulos segetem, ignei iubaris flammas cum fructibus messura eius euaserit. Hoc ergo si etiam a monachis, qui operi insistunt, vt superius diximus, fuerit obseruatum, non erunt pronuntiandi pro compendio operis regulæ transgressores.

CAP. XXVII. *Vt ante tertiam nullus monachus manducet, aut bibet.*

VT, ne quis de monachis, præter infirmos, antequam hora diei tertia compleatur, quamuis superuenientis cuiuslibet proximi vel amici gulæ potius exquisita occasio fulciatur, manducare vel bibere aut rogans præsumat, aut rogatus; illo dumtaxat tempore quo ieiunia solita remissione soluuntur. Post hanc vero horam deliberationem comedendi vsque ad sextam, si vel amicus eius vel stomachus permittit, extendat. Sed in hac refectione vnum vel duos fratres socios sibi; & quærat & faciat, vt dum videtur, ista communicatione atque humanitate sit publicus, non appareat furtiue subpostus.

CAP. XXVIII. *Vt monachus quotidie operis aliquid faciat.*

MOnachum, absque certis solemnitatibus, vel manifesta ægritudine, diem sine operatione transigentem a conuiuio decernimus excludendum, iubente beato Apostolo:

qui

qui non laborat, non manducet. Secuturas tamen excusationes inutilium præuidemus, & propterea modum ponimus otiosis. Dicturus est enim vnus ex talibus; ego non possum operari, quia amisso robore iuuentutis sum ad omnia senex inualidus. alius; neque ego possum, quia sum infirmitate iam fractus: dicturus est etiam tertius, si potuerit inueniri; non possum etiam ego, quia laborum me assiduitas contriuit, itinerum longitudo quassauit, fortitudinem mihi abstulit solicitudo commissa, virtutem meam actio expoliauit imposita. Sed his quasi contrarius sermo rationis occurrat, reuincens eos, & dicens: Vt quis non valet insistere operi, det promptius operam lectioni: quicumque agrum non excolit, Deum dupliciter colat; & inter reliqua etiam hanc quærat artem, vt paginam pingat digito, qui terram non præscribit aratro. Nullus ergo, si quo minus opera faciat, putet causam iustæ excusationis afferre: quia qui, vt supra diximus, agriculturam exercere non valet, legere, scribere, quod est præcipuum opus, piscium etiam prouidere capturam, rete texere, calceamenta fratribus præparare, vel reliqua, quæ similia sunt, facere atque implere potest. Quisquis ergo ex his omnibus non elegerit, quo occupetur opere, famem cum improperio sustinere contentus sit.

Cap. XXIX. *Vt monachus parce loquatur*.

VT loquendi temperantiam monachus in omni collocutione teneat: propter quod dicit scriptura: *In multiloquio non effugies peccatum*. Et iterum in Euangelio: *Noli multum loqui, sicut ethnici*. Habetur etiam in psalmo: *Vir linguosus non dirigetur super terram*. Et ideo quisquis ille frater, sint pauci sermones tui. Nec hoc tantum, sed etiam taciturnitatem tibi præsentia Abbatis vel etiam alterius senioris imponat: ita vt nisi interrogatus ab eo vel iussus silentium irrumpere non præsumas, obediens scripturæ quæ dicit:

Prou. 10. *Matt. 6.* *Ps. 139.*

Prius-

Eccl. 11. *Priusquam audias, ne respondeas & in medio seniorum noli te inijcere.* Quod etiam in conuiuio apertissime pronunciamus esse seruandum.

CAP. XXX. *Vt Abbas absque voluntate sua nihil operis faciat.*

Vt Abbas si non operetur vt ceteri, nemo audeat reprehendere: quia lectioni eum magis vacare conuenit, qua quotidie ceteros doceat, qua commissos eruditos reddat, qua cunctos sancta semper ammonitione componat. Studere tamen eum oportet, vt quoties codex manibus non tenetur, secundum vires suas reddat se in qualibet fratrum operatione communem: vt etsi otiosum quicunque dicere non audet, fastidiosum tacendo non murmuret.

CAP. XXXI. *Vt monachis sub tunica linea vti non liceat.*

Vt monachus quamlibet delicati corporis linea ad nuda corporis non vtatur: quia incongruum est, vt carnem, quę semper vitio naturę superbit, mollibus foueat indumentis, & ei quasi minus validæ blandiatur; quæ quotidie in expugnationem animæ nouus quidam præliator ac fortissimus commouetur. Etenim toties reparat vires contra animam bellatura, quoties aliquid velut rebelle mancipium remissionis acceperit. De hoc namque certamine beatus
Gal. 5. Apostolus dicit: *Caro concupiscit aduersus spiritum*. Et iterum:
Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ; & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis*. Et
2. Cor. 12 iterum: *Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus satanæ qui me colaphizet. propter quod ter Dominum rogaui vt discederet a me, & dixit mihi: sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur*. Et iterum: *Si secundum carnem vixeritis, moriemini; Si au-*
Rom. 8. *tem spiritu facta carnis mortificetis, viuetis*. Quicunque ergo vitam illam diligit, carnem conterat morituram; & in tantum

eam

eam quotidiano luctamine arduis quibusdam vinculis disciplinæ, velut impiger semper debellator afficiet, vt aduersum animam de modica quidem remissione confligat; secutus Apostoli magisterium vel exemplum, ita dicentis: *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo; ne forte cum alijs prædicauero, ipse reprobus efficiar.* 1. Cor. 9.

CAP. XXXII. *Vt vestimenta monachorum odores non habeant exquisitos.*

VEstimentorum fragrantiam, vel nimium propter elationem nitorem monachus studeat non habere: sed sequens melius Apostolum dicentem: *Bonus odor sumus Iesu Christi;* 2. Cor. 2. colorem etiam in his album, vel nimis rufum, per quem sæpe species corporis ad perniciem suam videntibus commendatur, vitet, ac habere non ambiat: ne & iactantiæ suæ secum testimonium ferat; & quod absit, dum corpus vestimentis cito consumendis adornare temporaliter elaborat, de animæ, si qua æterna esse poterant, ornamentis non curet. Etenim ista facientes taliter scriptura diuina castigat: *In amictu vestimentorum ne glorieris, & in die gloriæ noli extolli.* Eccl. 11. De calceamentis vero reliquorum vos tenere statuimus consuetudinem monachorum. Sed & hoc curandum est, vt pes ita sit ligamentis temperatius vinculatus, vt non iactantiæ signo multos astrictus habeat, sed sanctius vinculo laxiori follescat: vt in omnibus simplicitas sanctitate socia commendet Deo, quem eius amore possessum, probatum seculi viderit contemtorem.

CAP. XXXIII. *Vt monachi lecta singulariter habeant.*

VT duo quamlibet proximi vel amici, propter secretam orationem, quæ melius ad Dominum nullo teste dirigitur, vt animo, & vno lecto non teneantur: vt maiorem licen-

tiam orandi credat sibi mens compuncta concessam, dum neminem vigiliæ suæ aut testem pertimescat, aut iudicem. Vigilando ergo, orando, atque psallendo curet vnusquisque minimam noctis somno cedere portionem; vt non decipiatur ab inimico, qui est liber a socio: quia omnino non potest cubile proprium nisi vigilans vindicare. Imitandum etiam videtur quod propheta nobis sub quadam ad-
Psal. 6. monitione decantat: *Lauabo per singulas noctes lectum meum,*
Ps. 133. *lacrimis stratum meum rigabo.* Et iterum: *In noctibus extollite*
Ps. 118. *manus vestras in sancta, & benedicite Domino.* Et illud: *Memor fui in nocte nominis tui Domine, & custodiui legem tuam.* Hoc ergo vt deuotus quisque vacatione concessa vtilius possit implere, strati sui, vt supra diximus, erit solus ipse possessor, habens secum meliori commutatione pro dormitorio fratrem Dominum vigilantem.

Cap. XXXIV. *Vt monachus non venetur.*

Inter ceteras mundi delectationes nouerit sibi monachus venationem exercere prohibitum; nec habendum cum feris periculosum sine vtilitate certamen: cum scire potius debeat, vitia pro bestijs esse mactanda. Et ideo non eum consuetudo loci, vicinitas opportunitasque siluarum, peruius etiam vel facilis ascensus montis, concaua vallium, secreta nemorum, densa terrarum tam infructuosi laboris opus subire solicitent. Oportet enim vt memor Apostolicæ sententiæ damna religioni non inferat, ita monentis, vt
Eph. 4. *vnusquisq; in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat apud Deum.* Bonum ergo vitæ suæ cursum cursibus vanis perire iudicet, & se damnosum caueat; ne postponens monachum, ferarum & ipse captione capiatur, & secularibus desiderijs irretitus, venator agrestium bestiarum aduersarij fiat & ipse venatio. Sed soli Deo vacandum congaudeat, quem expetit; illi seruiendum iugiter, quem elegit: sciens quod taliter præ-

cepto

cepto Euangelico conuenimur: *Dominum Deum tuum adorabit, & illi soli seruies*. Et alibi: *Vnam petij a Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ*. Studebit ergo prætermissis omnibus, qualiter ipsi omni seruitio placeat iugiter, vt faciat illum regni sui participem, quem totum suum videt esse cultorem. Attamen nec illud putauimus omittendum, vt si forsitan feræ, quæ sunt violentiores, quærenti proprio labore victum insidientur in fructibus, eas pro damnis tantum fructuum vindicandis, canum sæuitia opportune deterreat: quas potius effugare quam persequi delectetur; vt non venationis, sed fructuum magis amator appareat.

Matt. 4.
Psal. 26.

CAP. XXXV. *Vt monachus nec pomum tangere absque ordinatione præsumat.*

Qvicunque monachus cuiuslibet generis pomum inordinatus hærens adhuc arbori suæ tantum edacitatis caussa decerpserit, vel si in terra collapsum, seu reliquorum fructuum, vt assolet, primitias ausus fuerit gulæ incontinentia violare, veluti Adæ primo homini similis, simili quoque castigata edacitate ieiunio digne pœniteat; quasi ad vicem paradisi conuiuio putetur indignus. Et nisi prius omnium fratrum remissione consequatur veniam, venire non permittatur ad mensam; quia iustum est, vt cunctorum indulgentiam postulet, qui omnibus quod erat commune subtraxit. Cunctis ergo studendum est, vt omne quod in escam constat hominis deputatum, si alicui ex fratribus accipere vel etiam inuenire contigerit, priusquam aut mensæ inferat, aut cellarario tradat, omni fide conseruet intactum; vitans ne communem omnibus cibum gustu sibi ipse furetur; & cum nullus illi comes adhæreat, ad perdendam tamen innocentiam, vel ad exercendam prædam sit illi gula pro socio. Quapropter erit congregationi semper vna proprietas, ita vt cuncta omnium, & omnia sint cunctorum.

Cap. XXXVI. *Vt Abbas manumittere mancipium monasterij non præsumat.*

Mancipium monasterij liberum facere Abbas absque consensu omnium monachorum licentiam non habebit: nisi vt tradat cunctis fratribus in præsenti eius meriti vel ætatis de propria facultate vicarium. quia non potest multorum seruus vnius ad ingenuitatem remissione transire; nec libertus fieri, quem omnes vnanimiter non absoluunt. cum manifestum sit, illum tot dominos habere, quot monachos.

Cap. XXXVII. *De eo, qualiter Abbas conuersari debet.*

Vt Abbatem cunctis quibus præest monachis strenuitas quidem, sed mansuetudo, & potius vita commendet: ita vt magis sanctum illum timeant, quam seuerum: & plus in eo metuant quod meritis est primus, quam quod honore primarius. Habeat enim in correctione modum, & in familiaritate temperamentum: eritque in cunctis ita moribus dispensatus, vt blandimento vocet, terrore castiget; faciens se ab omnibus, eo quod vitia oderit, plus amari. Tota enim eius conuersatio erit quasi positum fundamentum, vt in eo superædificetur quisquis imitatione illius optat bonis Deo meritis proximare. Nullus ab ipso erit potestate, sed ratione damnandus: nec tamen quisquam illi ita familiaris, vt ceteris plus præsumat; neque ita offensus, vt ad veniam expleta contritione non redeat. Conuenerit namque illi omnes timere, qui timetur ab omnibus, totoque studio atque industria prouidere, ne aliquis ex his quos regendos propria cura suscepit, aduerso quolibet casu discedat ex numero. Et ideo plurimis medicamentis necesse est illum monachorum subuenire languoribus, & ægritudinibus mentium remedium curæ spiritalis inferre; hoc est, si superbum viderit, iugi exhortatione porrigat humilitatis potionem; si iracun-

cundum, patientiæ illi offerat vnguentum; si mendacium sectantem, veritatis ministret antidotum, beati in hoc ipsum Apostoli monitis excitatus, qui dicit: *Attende tibi, & doctrinæ insta in illis: hoc enim faciens, & teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt*. Et iterum ad Timotheum: *Formam habe sanorum verborum, quæ a me audisti in fide, & dilectione in Christo Iesu.* Et iterum: *Tu vero vigila in omnibus, labora, opus fac Euangelistæ; ministerium tuum imple*. Similiter & beatus Petrus scribit: *Seniores qui in vobis sunt obsecro consenior, & testis Christi passionum, & eius quæ incipiet reuelari gloriæ socius, pascite qui in vobis est gregem Dei*. Et addidit: *Neque quasi dominantes in clero, sed forma estote gregi; vt cum apparuerit princeps pastorum, percipiatis illam floridam & immarcessibilem gloriæ coronam*. Hieremias quoque sanctissimus in persona Domini ait: *Dabo vobis pastores secundum cor meum, & pascent vos scientia & doctrina*. Et iterum: *Hæc dicit Adonai Dominus ad pastores Israel: Nunquid semetipsos pascunt pastores?* Et adiungit: *Ob hoc pastores audite verbum Domini. hæc dicit Adonai Dominus: Ecce ego ipse ad pastores, & requiram oues meas de manibus eorum*. Dominus vero idem in Euangelio Petrum apostolorum principem si se amaret interrogans adiungit: *Pasce oues meas*. Manifestum ergo est, frater quisque ille præesse videris monachis, magnum tibi per honorem onus impositum; ita vt cum dignitate sis primus, desudes omnium pondere sarcinatus. Propter quod recti itineris curre semitam, quæ ad cælum perducit; & ire ostende gregi inoffensum callem, & sanctitatis eum quoque passibus antecede: atque ita stude, vt non erret quicunque te ducem gradibus imitationis insequitur; vt videaris Apostolicæ monita sententiæ complesse, quæ habet: *Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in caritate, in fide, in castitate*. Et iterum: *Solicite cura teipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis*. Hunc itaque tibi, Abbas, titulum, vt prætermissum te Regulæ sermone non doleas, sicque vnum te ex congregatione cognoscas,

1.Tim.4. 2.Tim.1. 2.Tim.4. 1.Pet.5. Ier. 3. Eze. 34. Ioan. 21. 1.Tim.4. 2.Tim.2.

ſcas, quaſi peculiarius annotamus: monentes, ſeu coram Deo obſecrantes, vt hæc omnia feruenti ſtudio ſeruans, etiam cetera propter exemplum, quæ reliquis ſunt dicta, cuſtodias.

Cap. XXXVIII. *Quibus temporibus Abbas coquinæ obſeruet, ſimiliter & lauandis pedibus.*

Abbas tribus per annum vicibus, id eſt, die natalis Domini, ſimiliter primo Paſchæ, nec non in feſtiuitate peculiaris patroni, ſancti ac beatiſſimi venerandi ſemper martyris Ferrioli, aut certe quidem ad quorum nomina ſanctorum idem locus conſecratus fuerit, coquinam cibos congregationi paraturus introeat; ibique ſuſcepto iunioris miniſterio ſeruiendo menſis humilitatis formam miniſtret in ferculis; ſanctæ huic abiectioni ſe libenter inclinans, quæ maiorem illum producit ceteris, dum reddet æqualem. Tantum enim magis in cunctis eius poteſtatis accipit, quantum ad inferiora miniſterij parilitate deſcendit. Lauare vero pedes fratrum, ſiue etiam peregrinorum, diuinum imitatus exemplum, ſæpius ſtudebit; implens dominicum mandatum, & tradens monachis operibus potius quam verbis exemplum. Nam & Dominus in Euangelio diſcipulis ait:
Ioan. 14. *Si ego lauaui veſtros pedes dominus & magiſter, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Abbatem ergo iſta facientem, atque in huius tituli obſeruatione communi omnes monachi ſequacibus animis imitentur: in tantum, vt temporibus diſpoſitis vicibusque diſcretis de ciborum præparatione ſoliciti ſeruiant ſibi inuicem, atque alterutrum ſub æqualitate miniſterij dominentur.

Cap.

CAP. XXXIX. *Castigatio monachorum de multis excessibus.*

MVltis hic titulus monitis negligentias monachorum castigare suscepit. Nec tam personas exigit damnare, quam culpas. Mundos ergo illos & velut defecatos a vitiorum omnium reddat inquinamento amor sanitatis, ambitio perfectionis, expectatio veritatis, promissio gloriæ, perennitas vitæ, & illa, quam credimus, habitatio cum auctore; de qua sic dicit Apostolus: *Rapiemur in nubibus obuiam Domino, & sic semper cum Domino erimus.* 1. Thes. 4.

Correctionis igitur sermo ad eos, qui inter fratres iurgia seminant, hic est: vt si a via tam peruersa fides non traxerit, non tantum sententia Abbatis, sed etiam cunctorum odio feriantur, donec consuetum errorem relinquant. De quibus Lucas Euangelista Dominum dixisse commemorat: *Impossibile est vt non veniant scandala: væ autem illi, per quem veniunt: melius est illi, si lapis molaris imponatur circa collum eius, & proijciatur in mare.* Luc. 17.

Ad illos vero, qui post correctionem impugnantes iudicia seniorum nituntur excusare peccatum, & non ad pœnitentiam recordatione delicti, sed ad duritiem indignationis nimium migrauerint, respicit ista sententia, vt quamdiu a præposita intentione reuocentur, & tumorem mentis manifesta emendatione deponant, secundum arbitrium Abbatis arduæ omnino subiaceant disciplinæ: quia non dixerunt: *Peccatum meum ego agnosco:* sed dixerunt, quod in Isaia propheta de rebellibus legitur: *Nullus est qui agat pœnitentiam super peccatum suum, dicens, quid feci?* Psal. 50. Hier. 8.

Illi namque qui se prioribus anteponunt, & aliorum loca non erubescunt vitio elationis inuadere, ac præceptis dominicis contradicunt, quibus ita iubemur: *Quicunque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus,* Abbatis vel etiam reliquorum increpatione confusi, ad locum proprium quem reli- Matt. 20.

que-

querant, reuocentur: quos ad maiorem gradum tardius decernimus promoueri; ne addita dignitate radicata in eis præsumtio conualescat.

Illud itaque statuimus, vt ad mensam fratribus congregatis de his quæ apponuntur nemo alterius aut præsumat, aut rapiat portionem: ne frequentius ceteris manum paropsidi importunus immergat, propter illud Apostoli: *Alius quidem esurit, alius autem ebrius est.* Et iterum: *Esca ventri, & venter escis: Deus autem & hunc & has destruat.* Et iterum: *Non est regnum Dei esca & potus; sed iustitia & pax, & gaudium in Spiritu sancto.* Et iterum: *Huiusmodi enim Christo Domino nostro non seruiunt, sed suo ventri.* Et iterum: *Quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum.* Legimus etiam in psalmo, quod longe etiam a monachis: *Adhuc esca eorum erat in ore ipsorum, & ira Dei ascendit in eis.* Quicunque ergo huiusmodi transgreditur statutum, Abbatis iudicio constabit, quantis ieiunijs mensæ violentia iudicetur.

1. Cor. 11 · 1. Cor. 6. · Rom. 4. · Rom. 16. · Phil. 3. · Psal. 77.

De ebrietate vero superfluum puto monachum commoneri: cum, vel si parum vini accipiat, a præposita corporis cōtritione declinat. Attamen quia latere monachos non poterit, quod Apostolus Timotheo scribit, dicens: *Vino modico vtere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates:* quantum eis, secundum vires monasterij, per singulos dies iussu vel dispensatione Abbatis vini offertur, accipiant, & amplius penitus non requirant. Hoc etiam de reliquis stipendijs statuimus obseruandum. Nam ebrietatem illis etiam qui seculo vacant prohibitam scripturæ testimonijs approbamus, scribente Apostolo Ephesijs: *Nolite*, inquit, *inebriari vino, in quo est luxuria.* Nec non & Propheta: *Væ qui fortes sunt ad bibendum vinum, & potentes ad miscendam siceram.* Et iterum: *Væ qui consurgunt mane, & sectantur siceram: qui expectant vesperam, vt vino æstuent.* Et ideo monachum si ebrium, quod dici nefas est, videri aliquando contigerit, zelans illi plenus ira præcipio, vt triginta diebus a vini potatione suspendatur:

2. Tim. 3. · Eph. 5. · Esa. 5.

qua-

quatenus anima infusione congesta, digestione hoc spatio vacuetur.

Illos igitur monachos, quos vel vnius diei finis discordes inuenerit, qui vsque ad vesperam lites trahunt, & ante non excludunt odium, quam sol cognoscat occasum; qui dicenti Apostolo: *Sol non occidat super iracundiam vestram*: per inobedientiam contradicunt, statuimus tamdiu abstinentia macerandos, quamdiu ad veram se concordiam vltronea satisfactione conuertant. Quibus post longum scandalum pacificare in occulto non liceat, ne aliquid fictum puritas caritatis admittat: sed sit eorum reconciliatio publica, quorum fuit discordia manifesta. Fratribus ergo cunctis coram astantibus veniam inuicem postulent: quia vterque reus diuturna simultate notatur; dum aut vnus indulgentiam petere destitit, aut alter rogari desiderans non dimisit. Et ideo iste impius, ille remansit impœnitens: hic damnandus post iram, ille post culpam. Propterea offensus iste iram in contemptu Euangelij non retineat; sed cito ad illud recurrat exemplum: *Dimittite, & dimittetur vobis*. Et illud Apostoli: *Induite vos, sicut electi Dei & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam: supportantes inuicem, & donantes vobismetipsis, si quis aduersus aliquem habet querelam; sicut & Dominus donauit vobis, ita & vos*. Ille vero qui iniuriam intulit, huiuscemodi exemplo velociter terreatur: *Facit Dominus iudicium iniuriam patientibus*. Et alibi: *Quæ seminauerit homo, hæc & metet*.

Eph. 4.
Luc. 6.
Col. 3.
Psal. 145
Gal. 6.

Furti scilicet conscium, si adhuc vocare monachum possumus, quasi adulterum, secundum flagello subdi, & magna censeri afflictione iubemus; dantes illi vnam cum fornicante sententiam, quia & ipse luxuriatus est cum furaretur. Similes enim eos non incongrue dicimus, quos in sacra lectione pariter positos inuenimus. Dicit ergo Dominus per Prophetam: *Non est scientia Dei super terram*. Et paulo post: *furtum & adulterium inundauerunt*. Et iterum in psal-

Ose. 4.

Psal. 43. mo: *Si videbas furem, simul currebas cum eo; & cum adulteris portionem tuam ponebas.* Legimus etiam in Euangelio Dominum dixisse: *Fornicationes, furta;* & nec moratus addidit: *hæc sunt quæ coinquinant hominem.* Ex his profecto intelligere possunt horum scelerum serui, quia, sicut æqualiter his dominantur vitia, æqualiter debetur & pœna.

Matt. 15.

Et ne aliquid, dulcissimi in Christo fratres, de his quæ suprascripta sunt per obliuionem sitis negligentes, cunctis in vnum positis semel ea in triginta diebus relegite, hoc est, in kalendis.

EXPLICIT REGVLA S. FERRIOLI EPISCOPI.

S. CO-

S. COLVMBANI
ABBATIS
ET CONFESSORIS
REGVLA COENOBIALIS
CVM POENITENTIALI.

DE S. COLVMBANO EIVSQ. REG. veterum testimonia.

MARTYROLOG. d. XXI. Nouemb.

IN ITALIA, monasterio Bobio, depositio sancti COLVMBANI Abbatis, qui multorum coenobiorum fundator, & innumerabilium pater extitit monachorum; multisque virtutibus clarus quieuit in senectute bona.

SIGEBERTVS Gemblac. script. Eccl. cap. LX.

COLVMBANVS Abbas Luxouiensis, in Hibernia Scotorum insula natus, & in Gallia pro Christo peregrinatus, tanto sapientiae thesauro est ditatus, vt adhuc adolescens librum Psalmorum elimato sermone scriberet, & alia multa ederet, ved ad canendum digna, vel ad docendum vtilia.

IONAS monachus lib. de vita B. Columbani cap. III.

DEDIT deinde operam, vt monachorum necteretur societati, ac monasterium, cuius vocabulum est Benchor, petijt, in quo praesul virtutum vbertate lucebat beatus Congellus, egregius inter suos monachorum pater, quique & religionis studio & regularis disciplinae cultu praecipuus habebatur. Ibi solis orationibus & ieiunijs vacare coepit, & iugum Christi, quod ferentibus leue est, super se ferre, semetipsumque sibi abnegando, ac crucem suam tollendo Christum sequi: vt qui aliorum doctor futurus erat, ipse quod doctrina didicerat, vberius exemplo monstraret, quod alijs implendum fore docuisset.

IBID.

IBID. cap. IX. *Beatus Columbanus cernens vndique ad pœnitentiæ medicamina plebem concurrere, & vnius cœnobij (Luxouiensis) septa tantam conuersantium cohortem absque difficultate non continere, aliud monasterium construxit, cui ad Fontanas nomen indidit, deditque gubernatores Præpositos, de quorum religione nihil dubitabatur. His ergo in locis monachorum plebibus constitutis, ipse vicissim omnibus intererat, Regulamque, quam tenerent, Spiritu sancto repletus condidit: in qua autem qualis & quantæ disciplinæ vir sanctus fuerit, prudens lector vel auditor agnoscit.*

IDEM IONAS in vita S.Eustasij Abbatis cap.III.

QVO tempore Clotharius Chilperici filius strenue Francos regebat, religiosissimi extitere viri, discipuli almi patris Columbani, Attila & Eustasius: quorum prior in Bobiensi, alter in Luxouiensi cœnobio eius successores fuere, & magistri instituta suis alumnis seruanda tradiderunt.

Ibid.cap.v. *TANDEM aduersus Regulam beati Columbani liuido dente garrire cœpit Agrestinus, annuente sibi Appellino Genauensis vrbis Episcopo. Hic Appellinus vicinos Episcopos singulatim sibi iungere in auxilium Agrestini nisus est omni studio, ita vt regem Clotharium tentaret, si suæ partis assentator fieri voluisset. At ille sciens, & experimento cognitam habens beati Columbani sanctitatem, & discipulorum eius doctrinam, postquam diu redarguere tentauit grunnientis hæretici sectam, nec præualere potuit aduersus eam, statuit vt synodali examinatione probaretur: non ambigens de auctoritate venerabilis viri Eustasij, quin omnes aduersantes sanctæ Regulæ sua prudentia superaret. Tunc emanante regali auctoritate multi iam Burgundiæ Episcopi in suburbio Matisconensis vrbis conueniunt.*

Mox: *CETERI consautores aduersæ partis, qui conuenerant, deductum in medium Agrestinum depromere cogunt, quid contra Regulam Columbani vel Eustasij obijciendum haberet. Tum ille trementibus*

labijs

labijs assistens, & nihil auctoritatis vel elucubrati eloquij habens ait, superflua quædam & canonicæ institutioni contraria in earum studijs teneri: cochleam videlicet, quam lamberent, crucis signo crebro signari, & in ingressu cuiuslibet domus intra cœnobium tam introeuntem quam egredientem benedictionem postulare. Columbanum etiam a ceterorum Ecclesiasticorum more desciscere, & sacra Missarum solemnia multiplicatione orationum vel collectarum celebrare. &c.

Ibidem. *QVIDAM vir venerabilis Romaricus nomine, qui primis nobilitatibus fuerat apud Theodebertum habitus, postque per exemplum Columbani, ac per Eustasij prædicationem monitus, ad Luxouium veniens monachicæ institutioni se subdidit: quo diu sub regulari tenore vitam agente, postea Eustasio annuente, puellarum monasterium in suo proprio inseruit, & Regulam Columbani illis custodiendam indidit.*

Ibid. cap. VI. *Appellinus quoque & ceteri Galliarum Episcopi ad roboranda sancti Columbani instituta adspirant: quorum multi in amore sancti Patris nostri feruentes, secundum eius Regulam monasteria construunt, gregem Christo congregant, & religionem monasticæ professionis adaptant. Inter quos vir illustris Eligius nomine, qui modo Veromandensis Ecclesiæ pontifex præest, iuxta Lemouicensem vrbem monasterium nobile, Solemniacum nomine, construxit, & alia multa in eisdem locis cœnobia. Sed & in ciuitate Parisiensi puellarum monasterium, quod de regio munere susceperat, ædificat: in quo Christi virginem Auream præfecit. In Betericense vero vrbe puellarum monasterium, ex beati Columbani Regula, Bertraba nobilis genere & religione, femina sanctissima construxit. In suburbano etiam Betericensis vrbis, vir venerabilis Theodolfus, cognomento Babelenus, monasteria ex Regula Columbani religione omni pollenti construxit.*

IDEM

IDEM IONAS in vita S Burgundoforæ Abbatiſſæ, cap. 1.

BEATA Burgundofora monaſterium, quod Euoriacas appellatur, cui ipſa venerabiliter præerat, omni intentione ac deuotione ſecundum Regulam ſancti Columbani inſtruit, & ad exemplum ſanctorum præcedentium patrum cum alijs ancillis Dei religioſam vitam inibi duxit.

AVCTOR vitæ S. Philiberti Gemmeticenſis Abbatis.

QVIA perfecti viri ſemper ad meliora contendunt, ſacerdos Chriſti ſanctorum luſtrauit cœnobia, vt poſſet aliquid haurire emolumenti ex illorum perſpecta ſanctitate. Itaque inuiſit Luxouienſe, Bobienſe, & alia Columbani inſtitutum complexa monaſteria.

Ibidem: *Legebat ſtudioſe Baſilij præclaras conſtitutiones, Macarij Regulam, Benedicti decreta, Columbani inſtituta ſanctiſſima.*

ORDERICVS VITALIS hiſt. Eccleſ. lib. VIII. in tomo ſcript. Normannicorum.

NOTITIAE poſterorum hæc annotaui de modernis præceptoribus, qui nouas traditiones priſcorum præferunt Patrum ritibus, aliosq; monachos ſeculares vocitant, ac veluti Regulæ præuaricatores temere condemnant. Studium & rigorem eorum conſiderans, illos magnopere non vitupero: attamen maioribus & probatis Patribus non antepono. Arbitror ignorant, quod beatus pater Columbanus de Hibernia ortus ſancto Benedicto contemporaneus fuerit, paternam domum patriamque relinquens, cum præcipuis monachis in Gallias migrauerit, & a Childeberto rege Fraocorum filio Sigiberti ſuſceptus, in Burgundia Luxouij cœnobium conſtruxerit, ac poſtmodum ab impijſſima Brunichilde regina expulſus in Italiam ſeceſſerit, & ab Aigilulpho Longobardo-

bardorum rege receptus, Bobiense monasterium condiderit. Hic admirandæ sanctitatis pater inter præcipuos laborauit, signis & prodigijs gloriose inter terrigenas effulsit, & Spiritu sancto edoctus monachilem Regulam edidit, primusque Gallis tradidit. Florentissimi de schola eius monachi prodierunt, & in mundo, velut astra in firmamento, virtutibus micuerunt. Eustasius enim Luxouiensis, Agitus Resbacensis, Faro Meldensis, Audomarus Bononiensis, Philipertus Gemmeticensis, alijque plures Episcopi & Abbates excellentissimæ processere religionis; quorum sanctitatis euidentibus miraculis cælitus ostensa est, ipsorumque studio in filijs Ecclesia insigniter propagata est. Ipsi, reor, beatum Maurum eiusque socios & discipulos nouerunt, vtpote vicini, & ab ipsis, sicut ab alijs scripta doctorum, ædificationis causa sancti normam suscepere Benedicti: ita tamen vt non abhorrerent sui statuta magistri, almi videlicet Columbani. Ab ipso siquidem modum diuinæ seruitutis & ordinem didicerunt, & formam orationum pro cunctis ordinibus, qui in Ecclesia Dei sunt. nigredinem vestium aliasque obseruationes sumpserunt; quas pro religione & honestate ipsius tenuerunt, & sequaces eorum vsque in hodiernum diem reuerenter obseruare appetunt.

S. BERNARDVS in vita S. Malachiæ. cap. v.

ITA Hiberniam Scotiamque repleuerunt genimina Benchorensis monasterij, vt ea potissimum tempora Dauidici illi versiculi præcinuisse videantur: Visitasti terram, & inebriasti eam &c. Nec modo in præfatas, sed in exteras etiam regiones, quasi inundatione facta, illæ se sanctorum examina effuderunt. E quibus ad has nostras Gallicanas partes S. COLVMBANVS ascendens, Luxouiense construxit monasterium, factus ibi in gentem magnam. Aiunt tam magnam fuisse, vt succedentibus sibi vicissim choris continuarentur solemnia diuinorum; ita vt ne momentum quidem diei ac noctis vacaret a laudibus.

INCI-

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE S. COLVMBANI ABBATIS ET CONFESSORIS.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCIPIT REGVLA COENOBIALIS

CAP. I. *De obedientia.*

PRIMO omnium docemur Deum diligere ex toto corde, & ex tota mente, & ex totis viribus; & proximum tanquam nosmetipsos. Deinde ad primum verbum senioris omnes ad obediendum audientes surgere oportet: quia obedientia Deo exhibetur; dicente Domino nostro Iesu Christo: *Qui vos audit, me audit.* *Matt. 22.*

Si quis igitur verbum audiens non statim surrexerit, inobediens iudicandus est. Qui autem contradixerit, contumaciæ crimen incurrit: & ideo non solum inobedientiæ reus est, sed etiam contradictionis aditum alijs aperiens, multorum destructor æstimandus est. *Matt. 10.*

Si quis vero murmurauerit, & ipse tanquam non ex voto obediens, inobediens putandus est; idcirco opus eius abijciatur, donec illius bona voluntas cognoscatur. Obedientia autem vsque ad quem modum definitur? vsque ad mortem certe præcepta est; quia Christus vsque ad mortem obediuit Patri pro nobis, quam ipse nobis per Apostolum insinuat, Phil.6. dicens: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, & specie inuentus vt homo, humiliauit semetipsum, factus obediens Patri vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Nihil itaque recusandum est obedientibus, veris Christi discipulis, quamuis durum & arduum sit; sed cum feruore & lætitia accipiendum est. Quia si talis non fuerit obedientia, non erit acceptabilis Deo, qui Luc.14. ait: *Et qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me di-* Ioan.12. *gnus*. Et ideo dicit de digno discipulo; *Vt vbi ego sim, ibi & minister meus mecum.*

Cap. II. *De silentio.*

Silendi regula diligenter custodienda decernitur: quia Esa.32. scriptum est: *Cultus autem iustitiæ silentium, & pax.* Et ideo, ne reatus de verbositate conquiratur, exceptis vtilitatibus, & necessarijs, opus est vt taceatur: quia iuxta scriptu- Pro.10. ram: *In multiloquio non deerit peccatum.* Et idcirco Saluator Matth.10. ait: *Ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Iuste damnabuntur, qui iusta dicere noluerunt cum potuerunt; sed mala, iniusta, impia, inania, iniuriosa, incerta, falsa, contentiosa, contumeliosa, turpia, fabulosa, blasphema, aspera, ac flexuosa loqui garrula verbositate maluerunt. Tacendum igitur est de eis & talibus, & cum cautela & ratione loquendum est monachis, ne aut detractiones, aut tumidæ contradictiones in loquacitatem vitiosam prorumpant.

Cap. III. De cibo, & potu.

Cibus sit vilis & vespertinus monachorum, satietatem fugiens, & potus ebrietatem: vt & sustineat, & non noceat. Olera, legumina, farina aquis mixta, cum paruo panis paximatio, ne venter oneretur, & mens suffocetur. Etenim vtilitati & vsui tantum consulendum est, æterna desiderantibus præmia; & ideo temperandus est ita vsus, sicut temperandus est labor: quia hæc est vera discretio, vt possibilitas spiritalis profectus cum abstinentia carnem macerante retenteтur. Si enim modum abstinentia excesserit, vitium non virtus erit: virtus enim multa sustinet bona, & continet. Ergo cotidie ieiunandum est, sicut cotidie orandum est, cotidie laborandum, cotidieque est legendum.

Cap. IV. De paupertate, ac de cupiditate calcanda.

Monachis, quibus pro Christo mundus crucifixus est, & ipsi mundo, cupiditas calcanda est: nimirum dum non solum superflua eos habere damnabile est, sed etiam velle: quorum non census, sed voluntas quæritur: qui relinquentes omnia, & Christum Dominum cum timoris cruce quotidiani sequentes, in cælis habent thesauros. Idcirco dum in cælis multum sunt habituri, paruo & extremo necessitatis censu in terris debent esse contenti: scientes lepram esse cupiditatem monachis, imitatoribus filiorum prophetarum, ac discipulorum Christi proditionem atque perditionem, Apostolorum quoque dubijs sectatoribus mortem. Ideo ergo nuditas & facultatum contemptus prima perfectio est monachorum; secunda vero purgatio vitiorum; tertia perfectissima Dei continuata dilectio, ac diuinorum iugis amor, qui terrenorum succedit obliuioni. Quæ cum ita sint, paucis nobis opus est, iuxta verbum Domini; aut etiam vno. pauca namque sunt necessaria vera, sine qui-

Gal. 6. Matt. 16. Luc. 10.

bus non transfigitur, aut etiam vno, quasi cibo iuxta literam; puritate autem sensus indigemus per gratiam Dei, vt intelligamus spiritaliter, quæ sunt illa pauca caritatis, quæ Marthæ a Domino suggeruntur.

Cap. V. *De vanitate calcanda.*

Vanitas quoque quam sit periculosa, breuibus demonstratur verbis Saluatoris, qui suis discipulis lætantibus vanitate dixit: *Vidi Satanam sicut fulgur de cælo cadentem.* Et Iudæis aliquando se iustificantibus ait: *Quod autem altum est hominibus, abominatio est in conspectu Domini.* His, & illius Pharisæi famosissimi se iustificantis exemplo colligitur, quod interemtrix sit omnium bonorum vanitas, & gloriatio elata: dum bona vane laudata Pharisæi perierint, & peccata publicani accusata euanuerint. Non exeat igitur verbum grande de ore monachi, ne suus grandis pereat labor.

Luc. 16.
Luc. 18.

Cap. VI. *De castitate.*

Castitas vero monachi in cogitationibus iudicatur; cui nimirum cum discipulis ad audiendum accedentibus a Domino dicitur: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum, iam mœchatus est eam in corde suo.* Dum enim vultum illius considerat ille cui consecratus est, verendum est ne inueniat in anima, quod abominetur: ne forte iuxta sententiam sancti Petri, habeant oculos luxuriæ plenos atque adulterij. Et quid prodest virgo corpore, si non sit virgo mente? Deus enim spiritus est, & in spiritu habitat ac mente, quam immaculatam viderit; in qua nulla sit adultera cogitatio, nulla spiritus coinquinati macula, nulla peccati labes.

Matt. 5.
2. Pet. 2.

Cap.

Cap. VII. *De cursu psalmorum.*

De synaxi vero, id est, de cursu psalmorum, & orationum modo canonico quædam sunt distinguenda, quia varie a diuersis memoriæ de eo traditum est. Ideo iuxta vitæ qualitatem, ac temporum successionem varie a me quoque literis insinuetur hoc idem. Non enim vniformis esse debet pro reciproca temporum alternatione: longior enim per longas noctes, breuiorque per breues esse conuenit. Inde & apud seniores nostros ab octauo kalendas Iulij, cum noctis augmento sensim incipit crescere cursus, a duodecim choris breuissimi modi, in nocte sabbati siue Dominicæ, vsque ad initium hiemis, id est, kalendas Nouembris, in quibus vigintiquinque canunt antiphonas psalmorum eiusdem numeri; qui semper tres loco duobus succedunt psaltis: ita vt totius psalterij inter duas supradictas noctes numerum cantent duodecim choris, ceteras temperantes tota hieme noctes; qua finita per ver sensim per singulas hebdomadas terni semper decedunt psalmi, vt duodecim in singulis noctibus tantum antiphonæ remaneant, id est, quotidiani hiemalis trigintasex psalmi cursus; vigintiquatuor autem per totum ver & æstatem, & vsque ad autumnale æquinoctium, id est, octauo kalendas Octobris, in quo similitudo synaxeos est, sicut in vernali æquinoctio, id est, octauo kalendas Aprilis, dum per reciprocas vices paulatim & crescit, & decrescit. Igitur iuxta vires consideranda vigilia est, maxime cum ab auctore salutis nostræ iubemur vigilare, & orare omni tempore; & Paulus præcipit sine intermissione orare. Sed quia orationum canonicarum noscendus est modus, in quo omnes simul orantes horis conueniant statutis, quibusque absolutis vnusquisque in cubiculo suo orare debet; per diurnas terni psalmi horas, pro operum interpositione, statuti sunt a senioribus nostris, cum versiculorum augmento interuenientium, pro pec-

Luc. 12.
1. Thess. 5.

peccatis primum nostris, deinde pro omni populo Christiano, deinde pro sacerdotibus, & reliquis Deo consecratis sacræ plebis gradibus, postremo pro eleemosynas facientibus; postea pro pace regum, nouissime pro inimicis; ne illis Deus statuat in peccatum, quod persequuntur, & detrahunt nobis, quia nesciunt quid faciunt. Ad initium vero noctis duodecim psalmi, ad mediumque noctis duodecim similiter psalluntur; ad matutinum vero bis deni, bisque bini per tempora breuium, vt dictum est, noctium, sunt dispositi: pluribus, iam vt dixi, semper nocti Dominicæ ac sabbati vigiliæ deputatis, in quibus sub vno cursu septuaginta quinque singillatim cantantur. Hæc iuxta communem dicta sunt synaxim. Sed vera, vt dixi, orandi traditio, vt possibilitas ad hoc destinati sine fastidio voti præualeat, siue sua perfectio possibilitatis permittat, vel capacitas mentis illius eum necessitatum consideratione, vel vitæ qualitas possit admittere; & quantum vniuscuiusque feruor exegerit, si liber ac solus sit, aut eruditionis eius quantitas postulauerit, aut status otium, aut magnitudo studij, aut operum qualitas, aut ætatum diuersitas permiserit, ita varie licet vnius rei perfectio æstimanda est, quia cum labore adorationis partitur: & ideo, licet longitudo standi aut cantandi sit varia, vnius tamen perfectionis erit æqualitas orandi in corde; ac mentis cum Deo iugis intentio. Sunt autem quidam catholici, quibus idem est canonicus duodenarius psalmorum numerus, siue per breues, siue per longas noctes: sed per quaternas in nocte vices hunc canonem reddunt, ad initium noctis, ad mediumque eius, pullorum quoque cantus, ac matutinum. Cursus hic, vt in hieme paruus alijs videtur, ita in æstate satis onerosus & grauis inuenitur, dum crebris in noctis breuitate expeditionibus, non tam lassitudinem facit, quam fatigationem. Noctibus vero reuerentissimis dominicæ scilicet vel sabbati, ad matutinum ter idem voluitur numerus, id est, ter denis & sex psalmis.

Quo-

Quorum pluralitas ad sanctam conuersationem hunc numerum canonicum multis dulci indixit suauitate, tanquam & reliquam disciplinam, sub quorum nimirum regula nullus inuenitur lassus: & cum tanta pluralitas eorum sit, ita vt mille Abbates sub vno Archimandrita esse referantur, nulla ibi a conditione cœnobij inter duos monachos rixa fuisse fertur visa: quod sine Dei ibi habitatione, dicentis: *Ego in eis habitabo, & inter illos ambulabo: & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus*, esse non posse manifestum est. Merito itaque creuerunt, & quotidie, Deo gratias, crescunt, in quorum medio Deus habitat: quorum meritis mereamur saluari a Saluatore nostro. Amen.

2.Cor. 26
Leu. 26.

CAP. VIII. *De discretione.*

Discretio monachis quam sit necessaria multorum error ostendit, & aliquorum ruinæ demonstrant: qui sine discretione incipientes, & absque moderatrice scientia degentes, vitam finire laudabilem non potuerunt. Quia sicut sine via tendentibus error euenit: ita sine discretione viuentibus excessus in promptu est, qui semper virtutibus in medio inter vtramque nimietatem positis contrarius est. Cuius impactio periculi res est, dum iuxta semitam discretionis directam inimici prauitatis offendicula ac diuersorum errorum scandala ponunt. Orandus est igitur Deus, qui lumen veræ discretionis largiatur ad illuminationem huius vitæ, tenebris seculi vtrinque obscurissimis circumdatæ; quo sui ad se sine errore veri adoratores possint has euadere tenebras. Discretio igitur a discernendo nomen accepit, eo quod ipsa in nobis discernit inter bona & mala, inter media quoque ac perfecta. Diuisa namque sunt ab initio sicut lux & tenebræ vtraque, id est, bona & mala; postquam mala per diabolum boni deprauatione esse cœperunt; sed per Deum illuminantem prius, ac postea diuiden-

dentem, inde Abel prius bona elegit, Cain vero impius mala incidit. Bona Deus fecit cuncta quæ creauit, mala vero diabolus superseminauit dolosa calliditate, ac subdola ambitionis intutæ suasione. Quæ sunt igitur bona illa? scilicet quæ integra sunt, ac incorrupta, sicut creata, permanserunt: quæ solus creauit Deus, *& præparauit*, iuxta Apostolum, *vt in illis ambulemus*: quæ sunt opera bona, *in quibus in Christo Iesu creati sumus*; bonitas scilicet, integritas, pietas, iustitia, veritas, misericordia, caritas, pax salutaris, lætitia spiritalis, cum spiritus fructu. Hæc omnia cum fructibus suis bona sunt: his vero contraria mala sunt, scilicet malitia, corruptela, impietas, iniustitia, mendacium, auaritia, odium, discordia, amaritudo, cum fructibus eorum multiplicibus, qui ab eis nascuntur. Innumerabilia enim sunt, quæ de vtrisque contrarijs, id est, bonis & malis procreantur. Quod autem declinat a bonitate condita & integritate, hoc primum malum est, vt est superbia malitiæ primæ; cui contraria est piæ bonitatis humilis existimatio, suum creatorem agnoscentis & glorificantis, quod est rationabilis creaturæ primum bonum. Sic & cetera per duplices sensim partes in immanem nominum siluam creuere. Quæ cum ita sint, tenenda sunt fortiter bona, Dei habentibus auxilium, quod semper orandum est per prospera & aduersa; ne aut extollamur in prosperis in vanitatem, aut deijciamur in aduersis in desperationem. Ideo continendum ab vtroque periculo, id est, ab omni nimietate per temperantiam gloriosam, & veram discretionem, quæ Christianæ humilitati adhæret, & viam perfectionis veris Christi militibus ac Deum timentibus aperit. Discernendum scilicet semper est in dubijs recte, ac inter bona & mala vbique diuidendum iuste, siue inter vtraque foris, siue intus inter corpus, & animam, siue inter opera & mores, siue inter curam & quietem, siue inter publica & secreta. Mala itaque cauenda sunt similiter, superbia, inuidia, mendacium, corruptela,

Eph. 2.

ptela, impietas, mala morum, transgressio, gula, fornicatio, cupiditas, ira, tristitia, instabilitas, vana gloria, elatio, detractio. Bona quoque virtutum sectanda sunt; humilitas, benignitas, puritas, obedientia, abstinentia, castitas, largitas, patientia, lætitia, stabilitas, feruor, impigritia, vigilantia, taciturnitas: quæ per fortitudinem sufferentem, & temperantiam moderantem, quasi in quadam ponderatrice discretionis statera statuenda in actu sunt operis assueti, pro captu conatus nostri sufficientia vbique quærentibus. Nam cui sufficientia non sufficiunt, excessisse discretionis modum nulli dubium est: & quidquid ipsum modum excesserit, vitium esse manifestum est. Igitur inter paruum & nimium rationabilis est in medio mensura, reuocans semper ab omni vtrinque superfluo, in omni re posita, certum vbique necessitatis procurans, ac irrationabile superfluæ voluntatis declinans. Et hæc mensura veræ discretionis, omnes nostros pondere trutinans iusto actus, nequaquam nos deuiare ab iusto permittet; neque si illam vice ducis per directum semper sequamur, errorem pati. Dum enim de vtraque parte semper est continendum, iuxta illud dictum: *Continete vos a dextris & sinistris*; in directum semper per discretionem tendendum est; id est, per lumen Dei, dicentibus sæpius, atque psalmistæ victoris versiculum cantantibus: *Deus meus illumina tenebras meas, quoniam in te eripiar a tentatione. Tentatio enim est vita hominis super terram.* Deut 5. 2. Cor. 6. Psal. 17. Iob. 7.

CAP. IX. *De mortificatione.*

MAxima pars regulæ monachorum mortificatio est, quibus nimirum per sacram scripturam præcipitur: *Sine consilio nihil facias.* Ergo si nihil sine consilio faciendum, totum per consilium est interrogandum. inde etiam per Moysen præcipitur: *Interroga patem tuum, & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.* Sed licet duris dura videatur hæc disci- Eccl. 32. Deut. 32.

plina, vt ſcilicet homo ſemper de ore pendeat alterius; ceteris tamen Deum timentibus dulcis ac ſecura inuenietur, ſi ex integro, & non ex parte conſeruetur. quia nihil dulcius eſt conſcientiæ ſecuritate, & nihil ſecurius eſt animi impunitate, quam nullus ſibiipſi per ſe poteſt tradere, quia proprie aliorum eſt examinis. Hoc namque defendit a timore iudicij, quod iam examinauerit iudicantis cenſura, cui alieni ponderis imponitur moles, & totum portat quod ſuſcipit, periculum. *Maius enim*, vt ſcriptum eſt, *periculum iudicantis, quam eius, qui iudicatur*. Quicunque itaque ſemper interrogauerit, ſi ſeruauerit, numquam errabit. Quia ſi alterius errauerit reſponſum, fides credentis, & labor obedientis non errabunt, neque mercede interrogantis carebunt. Nam ſi per ſe aliquid diſcuſſerit, qui debuit interrogare, in hoc ipſo arguitur erraſſe, quod iudicare præſumpſit, qui interrogare debuit; & ſi rectum fuerit, prauum illi reputabitur, dum per hoc a recto declinauit, quia nihil audet per ſe iudicare, cuius officium eſt tantum obedire. Cum igitur hæc ita ſint, cauenda vbique eſt monachis ſuperba libertas, ac vera humilitas diſcenda, ſine murmuratione & hæſitatione obedientibus: quo iuxta Domini verbum, iugum Chriſti ſuaue, & onus eius leue ſentiant. alioquin donec Chriſti humilitatem diſcant, ſuauitatem iugi eius, & oneris illius leuitatem non ſentient. Humilitas enim cordis, requies animæ eſt vitijs ac laboribus fatigatæ, ac vnicum illius de tot malis refrigerium: & quantum ad hanc conſiderationem tuta de tantis foris vagis ac vanis attrahatur, tantum intus requieſcit ac refrigeratur; ita vt etiam amara illi ſint dulcia, ac dura & ardua ante habita, plana ac facilia eſſe ſentiat. Mortificatio quoque, ſuperbis ac duris intolerabilis, illi eſt conſolatio, cui hoc ſolum placet, quod humile ac manſuetum eſt. Sciendum autem eſt, quod neque hanc martyrij felicitatem, neque aliud quid vtile ſuperueniens poterit perfecte complere quis, niſi qui in hoc ſtudium ſingulare poſuerit, vt

Matth. 11.

non

non inueniatur imparatus. Si enim iuxta hoc studium suas aliquas sectari aut nutrire voluerit intentiones, continuo interpositorum occupatione detentus, turbatus totus sequi, quo iussio ducit, gratus semper non poterit; neque vt competit complere potest, qui turbulentus est & ingratus. Mortificationis igitur triplex est ratio; non animo discordare, non lingua libita loqui, non ire quoquam absolute. Suum semper est dicere seni, quamuis contraria iubenti: *Non sicut ego volo, sed sicut tu vis*: iuxta exemplum Saluatoris, qui ait: *Descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me Patris.* Matt. 26. Ioan. 6.

Vsque hic manuscripti codices & exemplar Sancti Galli: Bobiense autem hoc loco auctius inclusa subiungit.

De perfectione monachi.

Monachus in monasterio viuat sub vnius disciplina Patris, consortioque multorum, vt ab alio discat humilitatem, ab alio patientiam: vnus eum silentium, alter doceat mansuetudinem: non faciat quod vult, comedat quod iubetur, habeat quantum acceperit, operis sui pensum persoluat, subijciatur cui non vult, lassus ad stratum veniat, ambulansque dormitet, nec dum expleto somno surgere compellatur; passus iniuriam, taceat; Propositum monasterij timeat, vt dominum, diligat vt parentem: credat sibi hoc esse salutare quidquid ille præceperit, nec de maiorum sententia iudicet, cuius officium est, obedire, & implere quæ iussa sunt, dicente Moyse: *Audi Israël*, & reliqua.

EXPLICIT.

INCIPIT POENITENTIALIS EIVSDEM

Cap. X. *De diuersitate culparum.*

Diuersitas culparum diuersitatis pœnitentiæ medicamento sanari debet. Itaque fratres huiusmodi statutum est a sanctis Patribus, vt demus confessionem de omnibus, non solum capitalibus criminibus, sed etiam de maioribus negligentijs: quia confessio & pœnitentia de morte liberat. Ergo nec ipsa parua a confessione sunt negligenda peccata: quia vt scriptum est: *Qui parua negligit, paulatim defluit:* vt detur confessio ante mensam, ante introitum lectulorum, vel cuicunque fuerit facile dare.

Eccl. 19.

Igitur qui non custodierit benedictionem ad mensam, & non responderit, Amen, sex percussionibus emendare statuitur. Si locutus fuerit comedens, non necessitate alterius fratris, sex percussionibus. Qui dixerit suum proprium aliquid, sex percussionibus: & qui non signauerit cochleare quod lambit, sex percussionibus. Si locutus fuerit in plausu, id est, altiore sono solito, sex percussionibus. Si non signatur lucerna, hoc est, cum accensa fuerit a iuniore fratre, & non exhibeatur ad seniorem ad signandum, sex percussionibus. Si aliquod opus vanum fecerit, sex percussionibus emendetur.

Quicumque de fratribus, cui solicitudo coquinandi vel ministrandi commissa est, quantulum quid effuderit, oratione in Ecclesia post expletum cursum, ita vt fratres pro eo orent, emendari statuitur. Qui humiliationem in synaxi, id est, in cursu oblitus fuerit, hæc est humiliatio in Ecclesia post finem cuiuscunque psalmi, similiter pœniteat: simili modo qui perdiderit micas, oratione in Ecclesia emendetur. Ita tamen hæc parua pœnitentia ei indicetur, si paruum quid effuderit: si negligentia, aut obliuione, seu transgressione securitatis tam in liquidis quam in aridis amplius solito perdiderit, longa venia in Ecclesia, dum duodecim psalmos

mos ad duodecimam canunt, proſtratus nullum membrum mouens pœniteat. Vel certe, ſi multum eſt quod effudit, quadranos de ceruiſia, aut menſuras qualiumcunque rerum intercedente negligentia effundens perdidit, ſubputatis tot diebus illo quod in ſumptus proprios vitæ accipere conſueuerat, ſibi eam perdidiſſe ſciat, vt pro ceruiſia aquam bibat. Diffuſo ſupra menſam, decidenteque extra eam, veniam in diſcubito ſufficere.

Qui egrediens domum ad orationem poſcendam non ſe humiliauerit, & poſt acceptam benedictionem non ſe ſignauerit, crucem non adierit, duodecim percuſſionibus emendari ſtatuitur. Similiter qui orationem ante opus, aut poſt opus oblitus fuerit, duodecim percuſſionibus. Et qui comederit ſine benedictione, duodecim percuſſionibus: & qui regrediens domum orationem petens non ſe curuauerit intra domum, duodecim percuſſionibus emendetur. Qui vero frater hæc omnia confeſſus fuerit, & cetera vſque ad ſuppoſitionem ſemipœnitentiæ, id eſt, media pœnitentia, & de his ſimilia ſit temperare.

Interim qui tuſſim in exordio pſalmi non bene cauerit, ſex percuſſionibus emendari ſtatuitur: ſimiliter qui percuſſerit dentibus calicem ſalutaris, ſex percuſſionibus. Ordinem ſacrificij qui non cuſtodierit ad offerendum, ſex percuſſionibus. Sacerdos offerens qui vngulas non dempſerit, & diaconus cui barba tonſa non fuerit: de raſtro ſacrificium accipientes, ad calicem accedentes, ſex percuſſionibus. Et qui ſubridens in ſynaxi, id eſt, in curſu, ſex percuſſionibus: ſi in ſonum riſus eruperit, ſuppoſitione; niſi veniabiliter contigerit. Sacerdos offerens, & diaconus ſacrificium cuſtodiens cauere ne vagis oculis oberrent: quod ſi neglexerint, ſex percuſſionibus emendari.

Qui oblitus fuerit chriſmal, pergens procul ad opus aliquod, quinis quinquies percuſſionibus. Si ſuper terram in agro dimiſerit, & inuenerit ſtatim, denis quinquies percuſſio-

sionibus: si in ligno illud leuauerit, terdenis: si ibi maneat nocte, suppositione. Eulogias immundus accipiens, duodecim percussionibus: obliuiscens oblationem facere, vsque dum eat ad offerendum, centum percussionibus. Fabulas otiosas proferens ad alienum, statim semetipsum reprehendens, venia tantum: si autem se non reprehenderit, sed detractauerit, qualiter eas excusare debeat, suppositione silentij, aut quinquaginta percussionibus. Excusationem proferens cum simplicitate, quando in aliquo discutitur, & non dicit statim veniam petens, mea culpa, pœnitet me, quinquaginta percussionibus. Consilium contra consilium cum simplicitate promens, quinquaginta percussionibus. Qui altare concusserit, quinquaginta percussionibus. Proferens sermonem altum sine subpressione, nisi vbi necessitas fuerit, suppositione silentij, aut quinquaginta percussionibus: excusans ad veniam, quinquaginta percussionibus.

Qui fratri aliquid indicanti responderit: non ita est vt dicis, præter seniores iunioribus dicentes simpliciter, suppositione silentij, aut quinquaginta percussionibus. Nisi hoc tantum licet coæquali fratri suo, si veracius est aliquid quam ille dicit, & recordatur: si bene recolis frater: & alter hoc audiens non affirmet sermonem suum, sed humiliter dicat: spero quod tu melius recorderis; ego per obliuionem in verbo excessi: pœnitet me quod male dixi. Ecce verba filiorum Dei: *Nihil per contentionem*, vt ait Apostolus, *neque per inanem gloriam, sed per humilitatem Spiritus, alter alterum existimantes superiorem sibi*. (Phil. 2.) Ceterum qui se excusauerit, non filius Dei spiritalis, sed Adam carnalis iudicetur. Qui si non cito ad portum requiei humilitatis Dominicæ confugerit, nimiarum contradictionum aditum alijs aperiens, in superbia persistens, de libertate sanctæ Ecclesiæ in cellula ob pœnitentiam agendam separetur; vsque dum bona eius voluntas cognoscatur, atque per humilitatem denuo sanctæ congregationi inseratur. Qui profert sermonem vel modicum

ad

ad reprehendendum opus oſtiarij; aut oſtiarius ſi horas bene non cuſtodierit, ſuppoſitione ſilentij, aut quinquaginta percuſſionibus.

Proferens correctionem contra correctionem; hoc eſt, caſtigans caſtigantem ſe, tribus ſuppoſitionibus. Et qui abſcondit aliquod crimen videns in fratre ſuo, vſque dum corrigatur de alio vitio, vel de ipſo, & tunc profert illud aduerſus fratrem, tribus ſuppoſitionibus. Reprehendens aliorum fratrum opera, aut detractans, tribus ſuppoſitionibus. Qui detrahit alicui fratri, aut audit detrahentem, non continuo corrigens eum, tribus ſuppoſitionibus. Qui aliquam contentionem cum triſtitia promit, ſimili modo tribus ſuppoſitionibus pœniteat. Qui aliquid reprehendens Præpoſito ſuo non vult indicari, vſque dum Abbati indicet, tribus ſuppoſitionibus; niſi hæc omnia confeſſione verecunda fiant. Si quis frater triſtis fuerit, ſi fieri poteſt, conſolationem accipiat: ſi ſuſtinere valet, ſupprimat interim confeſſionem, vt verecundius dicat, quando triſtitia ceſſauerit, orent pro eo fratres.

Si quis dicat ad conſanguineum ſuum, ſolicitans eum in alio loco habitantem, melius eſt vt nobiſcum habites, aut cum aliquibus, tribus ſuppoſitionibus. Et qui vituperat aliquem fratrem obſequium dantem, tribus ſuppoſitionibus. Qui conſanguineum docet aliquam diſcentem artem, aut aliud quidlibet a ſenioribus impoſitum, vt melius lectionem diſcat, tribus ſuppoſitionibus.

Qui ad Præpoſitum audet dicere: Tu non iudicabis cauſam meam, ſed noſter Abbas, aut ceteri fratres; ſiue, ad Abbatem ibimus omnes, quadraginta diebus caſtigari oportet in pœnitentia in pane & aqua: niſi ipſe dicat proſtratus coram fratribus, pœnitet me, quia male dixi. Frater quilibet in aliquo opere detentus, quamuis fatigatus ſit, ita tamen ad œconomum dicat in propria cauſa: Si tibi placet dicam ad Abbatem, ſin autem non dicam: in alterius cauſa: Si

tu

tu iteras, non tibi difficile videatur, si forte ad Abbatem dicam; vt obedientia custodiatur.

Qui non reportat quod commodat vsque in crastinum, si ipse reportat recordatus, sex percussionibus: si oblitus fuerit vsque dum quæratur, duodecim. Si quis oblitus fuerit interrogare debitum pœnitentiæ vsque in crastinum, sex percussionibus. Qui murmurat, aut dicit: Non faciam nisi dicat Abbas, vel secundus, tribus suppositionibus. Cursus non necessarius, aut saltus, duodecim plagis. Prohibetur ne quis alterius teneat manum.

Procuret œconomus de humanitate aduenientibus exhibenda, tam peregrinis, quam reliquis fratribus: & omnes fratres parati sint ad ministrandum cum omni famulatu propter Deum. Quamuis œconomus non censuerit, aut præsens non fuerit, ceteri faciant diligenter quod necesse est, & custodiant vtensilia eorum, donec assignent ea parata custodi. Sin autem neglexerint, pœnitentiam de his, vt videatur, adhiberi ad iudicium sacerdotis.

Qui non postulat veniam correctus, suppositione. Qui visitauerit alios fratres in cella seorsum sine interrogatione, simili modo pœniteat; aut in coquina post nonam sine ordinatione vel iussione ierit, suppositione: aut extra vallum, id est, extra septum monasterij sine interrogatione ierit, suppositione. Iuuenibus quibus imponitur terminus, vt non se appellent inuicem, si transgressi fuerint, tribus suppositionibus: hoc tantum dicant: Scis quod nobis non licet loqui tecum. Et si quis præceperit eis quod non licet, ipsi dicant: Scis quod nobis non licet. Et si ipse præceperit vltra, ipse damnetur tribus suppositionibus: ipsi tamen dicant; faciemus quod dicis; vt bonum obedientiæ seruetur. Illud vero specialius cauendum est, vt quomodo inter se mutuo non loquuntur, sic nec per os alterius loquantur: quod si scientes transgressi fuerint, simili modo quasi inter se locuti fuissent pœniteant.

Cui

Cui chrismal ceciderit, & nihil confringens, duodecim percussionibus. Qui profert sermonem otiosum, silentio inter duas horas consequentes condemnari, aut duodecim percussionibus. Poenitentes fratres, quamuis opera difficilia & sordida efficiant, non lauent capita, nisi in die Dominica, id est, octaua. Sin autem quintodecimo die, aut certe propter fluentium capillorum incrementum, arbitrio senioris vnusquisque in lauando vtatur. Declinatio de via sine interrogatione aut benedictione, sex percussionibus.

Poenitentias minutas iuxta mensam si fecerit Præpositus, mensæ imponat: & amplius vigintiquinque percussiones simul non dentur.

Poenitentes fratres, & indigentes poenitentia psalmorum, hoc est, cui necesse fuerit, vt psalmos adhuc pro visione nocturna decantet: quia pro illusione diabolica, ac pro modo visionis, alij viginti quatuor psalmos in ordine, alij quindecim, alij duodecim indigentes poenitentia psalmos decantare debent. Quamuis ergo in nocte Dominica, & in tempore quinquagesimæ poenitentes genua flectant.

Si cui iniunxerit Abbas aut Præpositus de fratribus iter agere, ita obseruandum est, vt seniori iunior obediat: si tamen rectum fuerit, quod eis indicauerit, obseruare studeat. Si quid præceperit Abbas vel oeconomus maior, & alius humilior iterauerit oeconomus, ipse obedire debet; indicans tamen in silentio, quod præceperit alius maior. Infra monasterium vero nullus tamen alio imperio præcellente imperet, nisi qui præest.

Ab initio diei vsque noctem commutatio vestimenti, & altera in nocte interrogentur separatim. Qui ministrat in die Dominica, aut in alia solemni, ad lauacrum, aut ad quamcumque necessitatem, vna oratione ante exitum & introitum eget: interroget tamen, si non procul exeat, signo crucis indiget. Quamuis ambulans signet se: non est autem necesse ad orientem se vertere. Exiens autem extra

domum quilibet festinans & se signans, non eget ad orientem conuersione. Ita & in ambulando conueniens quicquam faciat, si festinet postulans orationem, & se humilians in domo, in qua non congrua fiat genuflexio, curuatio tantum statuetur. Si quis voluerit, in die sabbati præparet oblationem Dominicæ, consummato lauacro commutare sacerdotes, si facile fuerit: Diacones autem, aut ante præceptum, aut post præceptum ministerium opportunum perficient.

Si quis viderit somnium immundum, aut coinquinatus fuerit, aut pœnitens, quando detur præceptum, stare præcipitur. In magnis autem solemnitatibus, quando audiunt sonum, sedere: in quotidiano præcepto, pene mediante iubetur sedere. Deinde sonum omnes audientes ad synaxin incitantem diei conuentus lauent ante oratorij introitus, nisi prius lauerint.

Primarius vt primus psallat statuetur, & secundus: & non flectatur genu, sed tantum curuatio fiat. Ordines qui priores, in medio fiant oratorij: ceteri dextra læuaque assistant, præter offerentem, eidemque adhærentem. In omnique Dominica solemnitate hymnus diei cantetur Dominici, & in die inchoante Paschæ. Aut qui ad altare inchoauerit, inter sacrificium accepturus ter se humiliet. Et noui, quia indocti, & quicunque fuerint tales, ad calicem non accedant: & quando offertur oblatio, nullus cogatur coactus accipere sacrificium, præter necessitatem. In omnique Dominica die & solemnitate, qui non fuerit in cœtu fratrum ad Dominum fundentium preces, oret ipse aliqua necessitate cogente; & quamdiu offeratur, non multum discurratur. Pœnitens quoque necessitate itineris occupatus, ambulansque cum ceteris vtentibus licito cibis, si aduenerit hora tertia, & longe proficiscantur, accipiat & ipse quiddam cibi pro modo quodam, & quod ei defuerit accipiat vbi quiescat.

In

In commune autem omnes fratres omnibus noctibus tempore orationum in fine omnium psalmorum genua in oratione, si non infirmitas corporis hoc fecerit, flectere æquo animo debent, sub silentio dicentes: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*. Quem versiculum postquam ter in oratione tacite decantauerint, æqualiter a flectione orationis surgant, exceptis diebus Dominicis, & a die primo sancti Paschæ vsque ad quinquagesimam diem; in quibus moderate se in tempore psalmodiæ humiliantes, genua non flectentes, sedulo Deum orent.

Si quis frater inobediens fuerit, duos dies vnum paximatium & aquam. Si quis dicat: non faciam, duos dies vnum paximatium & aquam. Si quis murmurat, duos dies vnum paximatium & aquam. Si quis veniam non petit, aut dicit excusationem, duos dies vnum paximatium & aquam. Si duo fratres contendentes aliquid & ad furorem venientes, duos dies vnum paximatium & aquam. Si aliquis contendens mendacium & distinctionem confirmat, duos dies vnum paximatium & aquam. Si quis contradicit fratri, & non petit ei veniam, duos dies vnum paximatium & aquam. Si quis contradicit mandatum, aut Regulam frangit, duos dies vnum paximatium. Si quis iniungit ei opus, & negligenter facit, duos dies vnum paximatium. Si quis detraxerit Abbatem suum, septem dies vnum paximatium: si fratrem suum, viginti quatuor psalmos: si secularem, duodecim psalmos.

Si quis obliuiscitur aliquid foras, si minus, duodecim psalmos; si maius, triginta psalmos. Si quis perdiderit, vel deciderit aliquid, sicut pretium eius ita pœnitentia eius. Si quis facit colloquium cum seculari sine iussu, viginti quatuor psalmos. Si quis quando consummauerit opus suum, & aliud non requirit, & aliquid sine iussione fecerit, viginti quatuor psalmos cantet.

Si fuerit aliquis bilinguis, & conturbet fratres, duos dies

vnum paximatium. Si quis manducauerit in domo aliena sine iussu, & venerit domui suæ, vno die paximatium. Si quis enarrauerit præteritum peccatum, vno die paximatium. Vel qui ambulauerit in seculo, & dicit de seculi peccato, vno die in pane & aqua. Et tepidus, qui audierit aliquem murmurantem & detrahentem, aut facientem aliquid contra Regulam, & consensit a confessione, vno die paximatium.

Si quis suscitat furorem fratri suo, & satisfacit ei postea, & ipse non remittit ei, sed dimittit suo seniori, viginti quatuor psalmos, & illo die in pane & aqua. Si quid voluerit aliquis, & prohibet œconomus, & iubet Abbas, quinque dies. Si quis non venerit ad orationem supra mensam & post cibum, duodecim psalmos cantet. Si quis dormieris cum oratur, si frequens, duodecim psalmos cantet; si non frequens, sex psalmos. Si quis non dicit, Amen, triginta verbera. Si transgressus fuerit horam, duodecim psalmos; si canticum graduum, nisi matutina hiems, duodecim psalmos. Et qui non audierit sonitus orationis, duodecim psalmos. Si quis veniat ad sacrificium cum nocturno cingulo, vel veste circa eum, duodecim psalmos.

Si quis ante horam nonam quarta sextaque feria manducat, nisi infirmus, duos dies in pane & aqua viuat. Si quis dixerit mendacium nesciens, quinquaginta verbera: si sciens & audax, in pane & aqua. Si denegatur mendacium eius, & ille contendit, septem dies in pane & aqua. Si quis monachus dormierit in vna domo cum muliere, tres dies in pane & aqua: si nesciuit quod non debet, vno die.

Si quis non claudit Ecclesiam, duodecim psalmos. Si quis emittit sputa, & contingit altare, viginti quatuor psalmos: si parietem attingit, sex. Si quis obliuiscitur psallendo, seu lectiones, quatuor psalmos. Si quis tardius veniat ad orationem, quinquaginta, vel plagis quinquaginta: vel segnius exequitur quod iubetur ei, quinquaginta. Si post pa-

pacem sonauerit, quinquaginta. Si coutumaci responderit, quinquaginta.

Si veniat velato capite in domo, quinquaginta verbera. Si non petit orationem cum intrat in domum, quinquaginta. Si manducat sine oratione, quinquaginta. Si locutus est aliquid in ore suo, quinquaginta. Si sonum fecerit dum oratur, quinquaginta verbera. Si quis iracundiam, vel tristitiam, vel inuidiam tenet contra fratrem suum; vt tempus tenuerit, ita erit pœnitentia eius in pane & aqua: si vero prima die confessus fuerit, viginti quatuor psalmos.

Quicumque sacrificium perdiderit, & nescit vbi sit, anno pœniteat. Qui negligentiam fecerit erga sacrificium, vt siccetur, & a vermibus consumatur, ita vt ad nihilum deuenerit, dimidio anno pœniteat. Qui negligentiam erga sacrificium incurrerit, vt inueniatur vermis in eo, & tamen plenum sit, igne comburat iuxta altare, & abscondat cinerem eius intra sub altare, & ipse pœniteat quadraginta diebus. Qui negligit sacrificium, & immutatum fuerit, & panis amiserit saporem: si rubro colore, viginti dies pœniteat; si hyacinthino, quindecim dies pœniteat. Si autem non immutatum fuerit colore, sed conglutinatum, septem dies pœniteat. Qui autem merserit sacrificium, continuo bibet aquam. Qui in chrismal fuderit sacrificium comedat. Si de cymba, vel de ponte, seu de ligno ceciderit, & non per negligentiam, sed casu aliquo, vno die pœniteat.

Qui scit fratrem suum peccare peccatum ad mortem, & non arguit eum, legis Euangelij transgressor notetur, donec arguat eum, cuius malum reticuit, & fateatur sacerdoti; vt quamdiu conscientia mala reticuit, tamdiu in afflictione pœniteat. Qui paruum peccatum reticuit, simili correptione, non eadem afflictione pœniteat, sed plagis triginta, aut quindecim psalmos canat. Si de reliquo spernens minima neglexerit, in pane & aqua pœniteat, vt peccans iuxta mandatum Domini corripiatur. Qui vero arguit non

leni-

leniter, notetur, donec petat veniam a fratre correpto, & plagis triginta, aut quindecim psalmos. Qui peccatum pudendum alicui exprobrat, priusquam inter se & ipsum solum arguat, sicut Dominus dicit, corripiatur donec exprobrato satisfaciat, & tribus diebus in pane & aqua pœniteat.

Matt. 18.

Qui transgreditur regulam iussionis vel disciplinæ generalis, maneat expulsus sine cibo, vt in crastinum recipiatur. Qui solus cum sola femina sine personis certis familiariter loquitur, maneat sine cibo, vel duobus diebus in pane & aqua, vel ducentis plagis. Qui præsumit facere ambasciam, non permittente eo qui præest, libera & effrenata processione absque necessitate, quinquaginta plagis inhibeatur. Operis peculiaris præsumptio centum plagis: possessio alicuius rei, quam non necessitas generaliter fratribus concessit, amissione eiusdem, & centum plagis coërceatur. Necessarium vero ac licitum aliquid facere, dare, accipere sine iussione, duodecim plagis: nisi ratio aliqua defendat, vt supplex satisfactio remittat.

Qui comedens loquitur, sex plagis. Et cuius vox obstrepit de mensa ad mensam, sex plagis. Si de domo foras, vel de foris in domum sonuerit, duodecim plagis. Egredi vel ingredi in domum, aut opus facere sine oratione & signo crucis, duodecim plagis. Si aliter fuerit, quinque plagis. Meum vel tuum dixisse, sex plagis. Verbum contra verbum simpliciter dictum, sex percussionibus: si ex contentione, centum plagis, vel impositione silentij. Si ordinem psallendi non seruauerit, sex percussionibus. Si statuto tempore taciturnitatis loqui præsumpserit, sine necessitate, decem & septem plagis.

Si quis de supellectile monasterij per contemptum amiserit, vel dissipauerit quid, proprio sudore & operis adiectione restituat, vel pro æstimatione, arbitrio sacerdotis, suppositione pœniteat, aut vno die in pane & aqua. Si non contemptu, sed casu aliquo amiserit, aut fregerit, non aliter negli-

negligentiam suam quam publica diluat pœnitentia: cunctis in synaxi fratribus congregatis tamdiu prostratus in terram veniam postulabit, donec orationum consummetur solemnitas: impetraturus eam, cum iussus fuerit Abbatis iudicio de solo surgere. Eodem modo satisfaciat quisquis ad orationem vel opus aliquod accersitus tardius occurrerit.

Si decantans psalmum titubauerit; si superfluo sit durus; si contumacius responderit, suppositione. Si negligentius obsequia iniuncta impleuerit, suppositione. Si vel leuiter murmurauerit, suppositione. Si lectionem operi obedientiæue præferens, suppositione. Si officia statuta segnius fuerit executus, suppositione. Si dimissa synaxi non continuo ad cellam recurrerit, suppositione. Si cum aliquo ad modicum substiterit, suppositione. Si ad modicum temporis vspiam secesserit, suppositione. Si cum vllo, qui cellæ suæ cohabitator non est, confabulari quantulumcumque præsumserit, suppositione. Si alterius tenuerit manum, suppositione. Si orauerit cum illo qui est ab oratione suspensus, suppositione.

Si parentum quempiam vel amicorum secularium viderit, vel collocutus fuerit ei sine iussione; si epistolam cuiuscumque susceperit, si tribuere præsumpserit sine suo Abbate, suppositione. Si impedierit aliquem a necessarij facti expletione, suppositione. Si per ardorem mentis legitimum religionis excesserit modum, suppositione. Si alium feruentem a legitimo facto retinere teporis sui gratia præsumserit, suppositione.

Hucusque & in similibus commissis procedit animaduersio spiritalis, vt increpatio quæ fit a pluribus, peccanti proficiat ad salutem, & de cetero cautior & diligentior emendatione morum Deo propitio saluatus existat.

Qui autem rixam commiserit, septem diebus pœniteat. Qui vero suum Præpositum despexerit, aut regulam blasphe-

sphe-

ſphemauerit, foras repellendus eſt, niſi ipſe dicat: pœnitet me quod dixi. Si autem ſe non humiliauerit, quadraginta diebus pœniteat; quia ſuperbiæ morbo detinetur. Verboſus taciturnitate damnandus eſt, inquietus manſuetudine, guloſus ieiunio, ſomnolentus vigilia, ſuperbus carcere, deſtitutor repulſione. Vnusquisque iuxta quod meretur coæqualia ſentiat, vt iuſtus iuſte viuat. Amen.

In omni loco & opere ſilentij regula magnopere cuſtodiri cenſetur; vt omni, quantum valuerit humana fragilitas, quæ prona ad vitia, vnde præcipitare ſolet, mundemur vitio, ædificationemque potius proximorum, pro quibus ſaluator noſter Ieſus ſanctum effudit ſanguinem, quam dilacerationem abſentium in pectore conceptam, & otioſa paſſim verba, de quibus iuſto ſumus rationem retributori reddituri, ore promamus.

Hæc ſuperum volentibus carpere iter tendens alti ad faſtigia ſumma, relictaque humo cum flagitijs, vltro ambientibus vni adhærere Deo hanc in tellurem miſſo, ſtatuimus; qui immortalia nimirum ſunt præmia accepturi, cum gaudio ſummo nunquam dicidente in æuum.

EXPLICIT REGVLA COENOBIALIS S. COLVMBANI ABBATIS.

REGV-

REGVLA

TARNATENSIS

MONASTERII.

DE TARNATENSI MONASTERIO eiuſque Regula teſtimonia.

IOS. SIMLER. deſcript. Valleſiæ lib. 1.

SVB Octoduro ad ſiniſtram Rhodani hi viculi ſequuntur, Iuuiana. Seruantia, Veroſa, mox Tarnadæ oppidum. Tarnadæ autem Antoninum ſecuti oppidum hoc nominamus: veterum plerique Agaunum nominarunt. Extant hoc loco vetuſtiſſimæ inſcriptiones, quæ antiquitati teſtimonium perhibent. Hoc loco a Maximino Imperatore legio Thebæa, cuius dux erat Mauricius, propter confeſſionem nominis Chriſti cæſa eſt. Ab eorum martyrio annis circiter CCXX. cum locus hic apud Burgundos, qui in his regionibus dominabantur, magnæ venerationi eſſet, Sigiſmundus rex Burgundiorum Maximi Geneuenſis, Theodori Sedunenſis, & aliorum Epiſcoporum oratione impulſus eodem loco in honorem martyrum cœnobium celebre conſtruxit; oppidulum Tarnadæ iuxta poſitum mœnibus ampliatis cœnobio coniunxit: ab eo tempore Tarnadæ nomen obſoleuit, & nunc vulgo ad S. Mauricium nuncupatur.

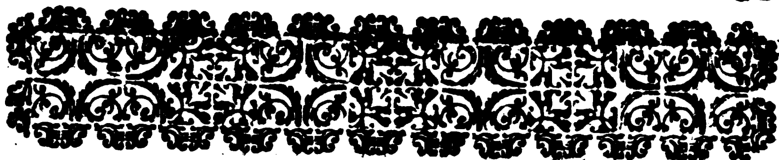
MARIVS Ep. Auenticen. Chron. ad an. Chriſti DXV.

Florentio & Anthemio Conſulibus monaſterium Acauno a rege Sigiſmundo conſtructum eſt.

Regulam vero Tarnatenſem ſæpiſſime citat S. Benedictus Anianenſis Abbas in concordia Regularum, & Smaragdus in comment. ad Regulam S. Benedicti; item Trithemius lib. de propr. Monachorum cap. 5.

INCI-

INCIPIT REGVLA

MONASTERII TARNATENSIS.

CAPVT PRIMVM.

SI quis fidei ardore ſuccenſus, renuntians ſeculo, monaſterium magna diſpoſitione elegerit expetendum, nouitati eius non confeſtim licentia tribuatur intrandi; ſed primum ſtudioſius indagetur, vtrum voluntarie, an neceſſitate aliqua coactus aduenerit; aut ſi nulla ſeruitutis conditione obnoxius teneatur. Quod cum ad Abbatis notitiam Præpoſito nuntiante peruenerit, vni de ſenioribus deputatus tamdiu iubeatur aduenientibus deſeruire, quouſque deuotio eius fuerit patientia teſte demonſtrata. Sequitur, vt informetur diſciplinis regularibus, & quæ facere debeat, quibuſque eum conueniat ſeruire cognoſcat: deinceps omnis Regulæ conſtitutio relegatur, & ad comprobandam obedientiam eius, dura ei & aſpera præcepta mandentur, nihil in proprietate de his quæ ſecum exhibuit habiturus. Sed ſi eius votum tale eſt, vt quæ ſua monaſterij vſibus conferre deſideret, oblationem eius ad integrum

tegrum deuotio sincera commendet, & super altare statuat: vnde reposci aliquid sacrilegium iudicatur. Si pecora cuiuslibet generis ad monasterium commigraturus adduxerit, ab Abbate pretium consequatur; cui de eodem pretio faciendi quod voluerit, non negetur. Quæ si Abbas noluerit comparare, cui voluerit vendere permittatur; aut quod melius est, Præposito vendenda committat: pretium vero ipsum, vt iam dictum est, ab eo cuius res fuerant dispensetur, dummodo in eius nihil potestate resideat. Nefas est enim vt qui decipulam huius seculi intendit euadere, reseruet vnde eum infestatio diabolica valeat irretire. Clientem vero, & famulum, aut parentem secum exhibens, si postulet in consortio religionis admitti, simili examinatione probatum fratribus conuenit aggregari: & qui fuerat ei ante in seruitute subiectus, frater est in Domini positus seruitio computandus: quia *apud Deum*, vt Apostolus docet, *nulla est acceptio personarum*. Ille tamen qui de humili conditione est in germanitatis æqualitate susceptus, non aliquo elationis tumore superbiat; sed per humilitatem in eo quæ bona sunt conualescant: & non solum ei cui æqualis effectus est, sed fraternitati omni, vt verus famulus Christi, cum pietate & humilitate deseruiat. Quia sicut is, qui maior esse videbatur in seculo, per humilitatis affectum frater vocatur ex domino; ita ille sui memor conditionem suam, non altiora petendo despiciat, sed testimonio humilitatis exaltet, vt apud Deum inueniat gratiam. Et nisi expleto anno nullus mutare habitum permittatur. Sed si poscentis fuerit tanta compunctio, vt hoc sibi supplicatione assidua exigat non negari; quod vni fideliter poscenti conceditur, non quasi licitum habeatur. Vestimenta quoque secum delata, quæ primi anni vsus non valet expendere, redacta in pretium cui Abbas præceperit, tribuantur: quia cum alia meruerit indumenta, priores exuuiæ in sua non erunt potestate, vt exterioris hominis immutatio cum interioris profectu plena

Col 3.

na ratione conueniat. Nihil de his quæ perceperit ei sit licitum commutare: nec pro abiectione viliora, nec pro commodo meliora; sed qualiacumque fuerint attributa, cum gratiarum actione suo tantum vsui vindicabit.

CAPVT II.

NVLLI liceat sequestratam eligere mansionem, nec armariolum, aut aliquid simile, quod peculiarius claudi possit, permittatur quasi proprium vindicare. Viam solus, nisi comitatus fratris contubernio, non assumat. Reuertentes ea quæ foris agi viderint, referre non audeant, nisi illa tantum quæ ædificent audientes. Posito seniore vereatur iunior in præsumptionem loquacitatis erumpere: sed, vt sæpe contingit, si simplicioris naturæ fuerit senior, tunc iunior quæ ei præcepta fuerint, exequatur. Festiuitate qualibet celebrem monachum, nisi permissum, non licebit expetere, quia orantem secretius palam Dominus, Euangelio adstipulante, est pollicitus se auditurum. Matth. 6

CAPVT III.

SI quis vero a fratribus in quocunque negotio ad ciuitatem, aut ad castellum, siue ad vicum seniore imperante dirigitur, nisi ad illum, quo destinatur, non præsumat accedere. Spiritalem se fieri patrem sine Abbatis imperio nullatenus acquiescat; sed si causa tantæ necessitatis extiterit, aut cuiuscunque fidelis personæ precibus inclinatus interdicta non valet effugere, quod contradicenti cognoscitur impositum, caritatis intuitu est omnimodis admittendum.

CAPVT IV.

CVm extranea muliere collocutiones absque testibus canorum auctoritate legitima prohibentur; matrum

etiam

etiam & germanarum fabulis eos misceri secretius nullatenus concedatur: ne in ipsa nouitate militiæ constitutos seculari præsumptione subuertant. Et non a maiore concessa licentia nullus qualibet parte discedat. Nauigium etiam ad vlteriorem ripam sine imperio senioris transuehere non præsumat: nec capillos barbamque succidat, aut funiculum vel quodlibet aliud facere audeat, nisi hoc relaxatio senioris admittat. Vespertinis & nocturnis horis, quibus fratres alij conquiescunt, qui a mansione aut lectulo suo deesse cognoscitur, corripientibus senioribus castigetur: & in ipsa quiete positus alter alteri non loquatur.

CAPVT V.

Qvi signo dato ad opus Dei, vel ad quæcunque opera tardius venerit, exclusus pro reati tanti facinoris confundatur. Pro qualibet etiam culpa quamlibet aspera fuerit increpatione correptus, respondere nefas iudicet arguenti: sed humiliando se emendationem delicti doceat secuturam:
1 Pet. 5. quia Deus humilibus daturum se gratiam repromisit. Cum eo, qui pro admissa culpa ab orationis, vel à mensæ consortio remouetur, præter eum, qui eiecti fratris amaritudinem doctrinæ & caritatis possit admixtione dulcare, nullus audeat conferre sermonem.

CAPVT VI.

In vigilijs, dum lectiones cunctis residentibus releguntur, vel quando orationi incumbunt, intrandi aut exeundi facultatem sibi nullus æstimet fuisse concessã. Qui vero communis necessitatis causa compellitur, psallentibus alijs sine cuiusquam reatus timore discedat, continuo ad opus quod agitur reuersurus. Et qui alijs orantibus vel psallentibus fabulari præsumpserit, non solum fraternitati, sed etiam diuinitati

reum

reum se esse non dubitet. Illud est etiam studendum, ne somnum manus otiosę inuitent: atque ideo hæc erunt opera in vigilijs facienda, quæ mentem non occupent, aut grauent operantis auditum; sed quæ soporis possint repellere torporem. Orationi autem & verbo Dei nihil est præponendum. Dominica vero nocte, pro reuerentia Resurrectionis dominicæ, manuum opera conquiescant: quod & certis solemnitatibus conuenit obseruari.

CAPVT VII.

Meditantibus etiam fratribus nulli liceat rebus se alijs implicare; nec liberum iudicet ab schola, vel vbi meditantur fratres, discedere. Qui vero in hac præsumptione proruperit, excommunicationi, vt dignum est, subiacebit. Cellulam alterius, præter Abbatem & Præpositum, nisi dato signo est illicitum introire: quia ipsis tantum conceditur fratrem secreta cognoscere, & qualiter se vnusquisque agat, occulta inspectione perquirere. Et vbi artifices operantur, absque suprascriptis personis, nullus præsumat accedere. Aduenientibus quoque nihil præter humilitatis affectum & debitum famulatum iunior exhibebit: & curam habere de causa, qua venerit, quandoque reuersurus sit, non præsumat: quia hoc seniorum solicitudo, non iuniorum præsumptio, debet inquirere.

CAPVT VIII.

Increpare iunior non audeat seniorem; sed si extra regulam aliquid fieri, aut factum esse cognoscit, Abbati est aut Præposito referendum; vt correctione regulari, quod reprehenditur, corrigatur. Quæcumque ab aliquo absque testibus admittuntur, si ad Abbatis notitiam peruenerit, secretius emendetur: si omnibus innotuerit, coram omnibus

est

est reus admissi criminis arguendus. Qui cogitationum impugnationes consolationis suæ causa secretius confitetur, non oportet eum despici, nec alijs publicari; sed quantum in se est, blanda exhortatione foueri. Qui alijs secreta meditatione psallentibus inconuenienter fuerit locutus, regulariter arguatur. In quocunque ergo opere aut meditabuntur quæ sancta sunt, aut certe silebunt. Ad mensam loqui specialiter, nisi qui interrogatus fuerit, non præsumat. Quod vero necessarium victui fuerit, Præpositum decet agnoscere: & quod secundum consuetudinem deest, secretius iubeat ministrari. Sedentes ad mensam lectionem quæ legitur cum silentio audiant: si vero defuerit persona lectoris, adinstar cibi sanctarum scripturarum meditatio ruminetur: ne escam tantum corpus accipiat, sed & verbo Dei anima pascatur esuriens. Orationibus vacate horis & temporibus institutis; psalmis & hymnis cum Dominus exoratur, ea plantentur in corde, quæ proferuntur in voce. Arator stiuam tenens Alleluia cantet; sudans messor psalmis se auocet; & dum palmitem curuum tondet vinitor falce, aliquid Dauidicum canat. Hæc sint vestra carmina; hæc, vt vulgo aiunt, amatoriæ cantiones: hæc pastorum sibilus; hæc instrumenta culturæ. De his, quæ huius seculi homines agunt, nihil curæ sit monachis; sed meditatio cordis eorum in timore Domini sit intenta.

Capvt IX.

Omni tempore duabus horis in die spirituali meditationi vacabunt. Æstatis vero tempore matutinis ex more completis, & Prima dicta, omnes opera quæ iubentur assumant. Deinde Tertia celebrata, ad expedienda quæ suscepta fuerant, reuertantur: nec collocutione quarumcunque fabularum secularium occupentur; nisi fortasse hoc proferat sermo relatoris, quod animam ædificet audientis.

A Sex-

A Sexta quoque hora vsque ad nonam vacent quieti, vel etiam lectioni. Post horam vero nonam, aut in horto, aut vbi poscit vtilitas, vsque ad horam lucernarij omnes in vnum solatium commodabunt. Hiemis vero tempore, matutinis vel prima transactis, omnibus vsque ad tertiam vacare conceditur lectioni. Qua consummata, gratanter quod eis iniunctum fuerit, implere festinent, vt iam dictum est, vsque ad horam lucernarij. Hi vero qui deputati esse videntur culturæ, hac obseruatione constringi pro operis assiduitate non possunt: sed vt tempus exegerit, aut labor eorum opera iniuncta monstrauerit, sic consideratione Præpositi gubernentur; binis & ipsi horis lectioni nihilominus vacaturi. Quando messes & vindemiæ colliguntur, bis in die, id est hora sexta & duodecima, refectionem accipiant. Quarta vero vel sexta feria ita moderari opera debent, vt, si fieri potest, statuta ieiunia non omittant. Sed vniuersa, prout vtilitas aut labor exegerit, ita senioris iudicio disponantur. Nemo tamen extra monasterium manducet aut bibat: hoc enim Regulæ non recipit disciplina, vt vel poma vilia resumantur: aquam ipsam ante refectionem legitimam bibere non præsumant.

CAPVT X.

QVando panes faciunt, vel in omni ministerio corporali, laborem suum mutuo releuabunt; & quamlibet cuicunque operi esse videantur intenti, orandi & psallendi tempora non omittant: vt dum escas eligunt præparare carnales, spiritaliter verbo Dei & bonæ conscientiæ meditatione pascantur. De quo tamen opere nullum deesse conuenit, nisi quem retentat infirmitas; aut quem Præpositus in alia caussa præceperit occupari. Ad Cellerarium vero talis ordinetur Abbatis iudicio, vel concilio seniorum, non qui voluntates aliquorum, sed necessitates om-

aa nium

nium cum timore Domini, & fratrum dilectione conſideret: cui tamen, abſente Præpoſito, concors obedientia præbeatur; & vbi vtilitas popoſcerit, ſolatium non negetur.

CAPVT XI.

PRouiſores Monaſterij tales oportet eligi, vel ordinari, qui alios ædificare vitæ ſuæ probentur exemplo; quique eleemoſynam monaſterio deputatam, vel ea quæ a fratribus colliguntur, ſumma cura pro Domini timore conſeruent. Quia ſi creditam ſibi famulorum Dei, negligit ſeruare ſubſtantiam, ſicut ait quidam Patrum, lædit Deum, & diſpergens eam, rationem eſt Domino redditurus. Quæ vero ipſis fuerint pro Dei amore donata, in oblatione monaſterij adiuncta omni congregationi proficiant. Qui Apoſtolicam vitam optamus eligere, cur quaſi propria vindicemus, quæ nouimus continuo peritura?

CAPVT XII.

HOrtulanus ita debet conſtitui, vt & Præpoſiti & Cellerarij ſolatio ſubleuètur. Et quia olerum beneficijs cellerariæ iuuantur expenſæ, oportet vt ſecundum diſpenſationem cellerarij expendantur pariter & colantur. Ferramenta quoque omnia, & reliqua vtenſilia ab vtraque perſona conuenit cuſtodiri: ita tamen vt vnicuique quod conſignatum fuerit, cum diligentia & ſumma ſtrenuitate cuſtodiat; & nullus de alterius cella quod ad eum non pertinet, ſine voluntate eius in cuius datum eſt poteſtate, præſumat auferre. Quod qui facere nefanda auctoritate præſumpſerit, quia pro minimis rebus ſcandala generare non metuit, omni congregationi reus eſſe, dum prætermittit regulam, doceatur. Nec quis ſibi diei opus eli-

eligat faciendum, quod tamen constare debet in arbitrio senioris, vt quod vtile perspexerit iudicio suo, imperet faciendum. Nullus murmurando aliquid faciat, ne quorum sequitur exemplum, consequatur exitum. Nulli liceat ad parentes frequentius commeare: illi tamen personæ, quæ de proximorum salute probatur esse sollicita, certis quibusque temporibus requirendi aditus relaxetur. Quem tamen vehementer cauere decipulam seculi conuenit; ne dum alios putat posse acquirere, seipsum a Domino faciat alienum.

CAPVT XIII.

AD conuiuium nuptiale fratrum nullus accedat: ne per lasciuiam secularium quæ sunt seculi recognoscat; &, quod absit, ad mundi huius vitam, etsi non corpore, animo reuocetur, sicut dixit beatissimus Cyprianus: *adulterium dum videtur, & discitur*: Ep. 2. Qui ioculare aliquid, vel risui aptum in conuentu fratrum proferre præsumpserit, vel qui cum iunioribus verba otiosa narrare voluerit, aut habere amicitias ætatis infirmæ, increpationi, vt dignus est, subiacebit. Si quis quælibet inuenerit, inuenta non celet, & cognoscenda non occultet. Quod si reperta vnius diei spatio conuincitur retentasse, furti contagio se maculatum esse cognoscat. Siquis eum, qui districtionem monasterij non ferens, fugam meditari agnouerit, si non statim prodiderit, perditionis illius participem se esse non dubitet; & tamdiu est a conuentu fratrum sequestrandus, quamdiu ille valeat reuocari. Siquis hæc non omni virtute studuerit Domino placitura seruare, & semel ac secundo correptus non emendauerit, reprehensa iuxta ætatis formam conuenit vindicari.

CAPVT XIV.

HAec sunt quæ in monasterio constitutis pro Dei amore & timore conuenit obseruare. Propter quod in vnum estis pro timore Domini congregati, oportet vt in domo Domini vnanimes habitetis, & sit vobis anima vna, & cor vnum in timore Domini peruigilans; nihilque habere vos proprium reputetis, sed sint vobis cuncta communia, quæ vobis Abbatis imperio dispensentur, non æqualiter omnibus, sed sicut ratio dispensationis, aut causa infirmitatis exegerit; vnicuique tamen, secundum quod opus fuerit, tribuatur: sicut in actibus Apostolorum
Act. 4. legimus: quia *erant illis omnia communia, & distribuebatur vnicuique, sicut cuique opus erat*. Qui enim aliqua habuerint in seculo, quando expetere monasterium meruerint, libenter tradant omnibus profutura; studentes, vt cum dimiserint facultatem, ipsam simul concupiscendi exuant voluntatem: & cum dimittitur possessio, abijciatur & passio. Qui autem non habuerunt, turpe est vt quærant quæ se non recolunt reliquisse. Et non ideo æstiment se felices, quia inuenerunt in monasterio, quod foris inuenire non poterant: nec superbiant, quod socientur eis, ad quos ante accedere pro diuitiarum vbertate, aut pro natalium splendore non poterant: sed sursum cor habeant, & quæ sunt caduca vel cursu celeri peritura non quærant. Vbi autem diuites humiliantur, pauperes non inflentur: ne incipiant monasteria vtilia plus esse diuitibus, quam egenis. Nam & illi qui locupletes videbantur in seculo, fratres ad sanctam societatem ex paupertate venientes non fastidiose suscipiant: sed talium personarum societate & contubernio gratulentur. Nec ob hoc extollantur, si ad iuuandas fraternitatis expensas quamcumque facultatum suarum particulam contulerint; & inde postmodum cadant, vnde prius ascendere cupiebant. Quid prodest

dest opes dispergere, & pauper fieri pauperibus erogando, si anima misera superbior efficiatur diuitias contemnendo, quam fuerat possidendo? Omnes ergo in vnanimitate perstantes honorate in vobis Deum, cuius templa effici meruistis. Inprimis diligamus Deum tota virtute animi, deinde proximum: ista enim nobis sunt præcepta specialiter data. Abbati post Deum impendatur honor, & reuerentia reseruetur: Præposito, sicut Dei seruos decet, plena dilectio & concors obedientia commodetur.

Capvt XV.

In oratorio præter orandi & psallendi cultum penitus nihil agatur; vt nomini huic & opera iugiter impensa concordent: vt si aliquis præter constitutas horas Domino supplicaturus ingreditur, votum suum occupatio aliena non tardet. Nolite cantare, nisi quod legitis esse cantandum. Carnem vestram mortificate per abstinentiam, domate ieiunijs atque vigilijs: animam vero vestram nitore bonæ conuersationis abluite.

Capvt XVI.

Si attenuatus abstinentia frater non valuerit ieiunia suscepta portare, nisi prandij hora completa, aliquid accipere iudicet indecorum. Illi vero qui incommodo detinentur, & designatas horas non possunt custodire, licite concedatur; percipiant quando possunt. Nec debet alijs molestiam generare, si largior illis fuerit victus impensus, qui in conuersatione seculari sumptuosius tractabantur; atque ob hoc non beatiores æstiment se videri, quos facit aut natalium mediocritas, aut consuetudo alia fortiores. Nec feliciores iudicent, quibus in infirmitate præstatur, quod sanis pro obseruantiæ rigore subtrahitur: & si eis,

ques

quos parentes delicatius aluerunt, victus aut vestimenta largius tribuantur, non ob hoc debet commoueri fraternitas, quod fortioribus corpore pro constitutione regulæ denegatur, quod illis caritatis consideratione tribuatur: quia debet esse respectus, quanta amore religionis contempserint, cuique se abiectioni diuina inspiratione submiserint. Nec debet supramemorata præsumptio paucis impensa, ab vniuersitate quasi canonica reputari. Aequum namque non est, vt in beata habitatione, vbi inclinantur diuites, pauperes erigantur. Sane inæqualitate constricti, ita sunt tractandi, vt vires, incommoditate confectas velocius præstatio larga corroboret: nec in infirmitate manentibus discretionem victus afferat distantia personarum. Qui tamen cum integram fuerint virtutem corporis assecuti, consuetudinarijs habenis abstinentiæ teneantur; quia decet famulos Dei boni operis consuetudinem non minuere, sed augere.

CAPVT XVII.

Non sit notabilis habitus vester, nec intendatis vestibus placere, sed moribus. Cum autem proceditis, simul incedite. Cum ad optatum locum, custodiente Domino, perueneritis, in vnum fraternitas cuncta subsistat. In incessu, in statu, in omni corporis motu nihil indecens videatur, quod intendentis offendat aspectum; sed illis operam date, quæ vestræ conueniunt sanctitati.

CAPVT XVIII.

Oculi vestri, si in quacunque parte porrecti, vultum incurrerint feminarum, animus tamen Deo deditus nulla concupiscentiæ macula polluatur. Procedentes ergo, quia non prohibemini, nec valetis contemplationem effu-

effugere feminarum, appetere tamen, & ab ipsis appeti velle crimen est. Nec solo tactu & affectu, sed aspectu quoque concupiscentia incutitur feminarum: nec statuatis habere vos oculos pudicos, si geratis animos impudicos: quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius. Qui autem in femina libidini conscia conuertit aspectum, non æstimet latere, quod mens peccatis grauata concepit. Sed fac certum esse quod lateat, vt a nullo prorsus homine videatur, quid de illo faciet inspectore, quem secreta non fallunt, quem occulta latere non possunt? Ille ergo vir sanctus Deo timeat displicere, cui fidelem famulum se cupit ostendere: cogitet, ne animo suo feminas male placituras insinuet: metuat eum omnia videre, cui humanus actus nihil valet occulere. Illius ergo timor præsens iugiter habeatur, de quo scriptum est: *abominatio est Domino defigens oculum*. Quando ergo simul estis in ecclesia, aut in quocunque loco, vbi esse possint præsentes & feminæ, singuli de omnibus curam gerentes vestram studiose pudicitiam custodite. Deus enim qui habitat in vobis, adhibita huiuscemodi sollicitudine, vos dignabitur custodire. Et si hanc, de qua loquor, oculi petulantiam in aliquo vestrum quis aduerterit, statim monete, vt de proximo corrigatur. Nec se putet maleuolum, quando hoc indicat; & ideo debet publicari qui eiusmodi est, ne in deterius crescat. Si vero admonitus emendare neglexerit, Abbati est indicandum, vt ab ipso emendatoriam subeat disciplinam. Si autem nec sic emendauerit, quasi ouis morbida a vestra societate proijciatur, ne exemplo suo alios perdat: ita enim de cupiditatis vitio est inquirendum, vt cum hoc vitio agnoscitur quis laborare, castigetur a plurimis, cum dilectione proximi, & odio vitiorum.

Prou. 16.

CA-

CAPVT XIX.

Qvi vero literas vel munuscula cuiuscunque accipere præsumpserit, si non statim, a quo accepit, & quæ accepit publicauerit, districtioni seuerissimæ subiacebit. Illa vero quæ transmissa sunt, peregrinis & ignotis deputabuntur, aut certe incendio cremabuntur. Sane si quis suis filijs, vel aliqua ad se necessitudine pertinentibus aliquid contulerit, in rem communem redactum, cui necessarium fuerit tribuatur. Si vero cui transmissum est, Abbas præceperit dari, tanquam reliqua fidelium munera cum gratiarum actione percipiet. Obseruandum est etiam ne interioris animæ sordes contrahat vestis mundæ nimius appetitus. Quapropter secundum Præpositi sunt ordinationem lauandæ. Quæ tam simplici erunt & natiuo colore procurandæ, ne disparilitas vestium nutriat arrogantiæ vitium: & ita sunt indigentibus tribuendæ, ne vitio auaritiæ reseruatæ, prouidendis singulis detur audacia. Si quis vero his negligenter expetenda putauerit, Præpositi sit cura, vt interuersor rerum monasterialium corrigatur. Ante omnia procurantes, vt lites nullas habeatis: si autem diabolo instigante factæ fuerint, celeri satisfactione sanentur: & inde proferantur remedia, vnde facta sunt vulnera:
Eph. 4. nec occidat sol super iracundiam vestram. Consuetudinem iurandi abijcite. Sit sermo vester, est est, non non; quia,
Matt. 5. sicut Dominus ait: *quod his abundantius est, a malo est*.

CAPVT XX.

Fœminæ vestrum non frequentent habitaculum, sed cum pro deuotione sua, vel pro amore religionis vestræ expetierint monasterium, non eis concedatur interiores monasterij ianuas introire, sed in Oratorio, aut in hospitali domo reddatur illis honor & gratia: non

ex-

expectationis causa, sed pro constitutione regulæ, vel monasterij disciplina.

CAPVT XXI.

Infirmantibus quoque, vel aliqua inæqualitate laborantibus satis fidelis & strenua debet persona præponi; quæ & ęgrotis cum pietate seruiat, & monasterialem disciplinam regulariter custodiat, & quæ conueniunt infirmis, rationabiliter expendat.

CAPVT XXII.

Qvi cellario vero vel codicibus præponuntur, sine murmuratione seruiant fratribus. Codices qui extra horam petierint, non accipiant; & qui apud se habuerint amplius quam constitutum est, retinere non audeant. Hæc in nomine Christi agentes, scitis vos proficere, & cum suauitate & quiete in monasterio perdurare. Quando autem necessitas disciplinę moribus coercendis dicere vos verba dura compellit, etiamsi in ipsis modum excessisse vos fortasse sentitis disciplinæ, non a vobis exigitur, vt veniam postuletis: ne apud eos quos oportet esse subiectos, dum nimium seruatur humilitas, regendi frangatur auctoritas. Tamen petenda venia est ab omnium Domino, qui nouit etiam eos quos plus iusto forte corripitis, quanta beneuolentia diligatis. Caritas enim, de qua scriptum est, *quia non quærit quæ sua sunt*, etiam hic intelligitur custodiri: quia dum alienam nituntur humiliare superbiam, quantum desiderant suas non possunt humiliare personas. Quia non carnalis, sed spiritalis inter vos debet esse dilectio; & ideo de omnium salute diligentius cogitate; quia de commissis sibi animabus vnusquisque redditurus est Domino rationem. 1.Cor.13

CAPVT XXIII.

PRæposito specialiter obediatur, multo magis Abbati, qui vestrum omnium curam gerit: quia qui illos spernit, spernit eum qui dixit: *qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit*. Vt ergo cuncta ista seruentur, & si quid seruatum non fuerit, non negligenter prætereatur, sed emendandum corrigendumque curetur, ad Præpositum præcipue pertinebit; vt ad Abbatem, cuius est apud vos maior auctoritas, referat, quod modum vel vires eius excedit. Ipse vero qui vobis præest, non se æstimet potestate dominante, sed caritate seruiente felicem: honore coram vobis prælatus sit, coram Deo subditus sit pedibus vestris. Circa omnes seipsum bonorum operum præbeat exemplum. Corripiat inquietos, consoletur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes: disciplinam libens habeat, metum imponat. Et quamuis vtrumque sit necessarium, tamen plus amari appetat, quam timeri: semper cogitans Deo se pro vobis redditurum rationem. Vnde vos magis obediendo non solum vestri, sed etiam ipsius miseremini; qui inter vos quantum in loco superiori, tantum in periculo maiori versatur.

Luc. 17.

Donet Dominus vt obseruetis hæc omnia cum dilectione, tanquam spiritalis pulchritudinis amatores, & bono Christi odore de bona conuersatione fragrantes: non sicut serui sub lege, sed sicut liberi sub gratia constituti. Vt autem vos in hoc libello tanquam in speculo possitis inspicere, ne per obliuionem aliquid negligatis, semel in septimana vobis legatur. Et vbi vos inueneritis ea quæ scripta sunt facientes, agite Deo gratias, bonorum omnium largitori: vbi autem sibi quisque vestrum videat aliquid deesse, doleat de præterito, caueat de futuro; orans vt debitum dimittatur, & in tentationem non inducatur.

EXPLICIT REGVLA TARNATENSIS.

S. ISIDORI
HISPALENSIS EPISCOPI
Regula
MONACHORVM:

DE S. ISIDORO EIVSQ. REGVLA veterum testimonia.

MARTYROLOGIVM Rom. prid. Nonas April.

HISPALI in Hispania S. ISIDORI Episcopi, sanctitate & doctrina conspicui; qui zelo catholicæ fidei, & obseruantia Ecclesiasticæ disciplinæ Hispanias illustrauit.

BRAVLIO Cæsaraugustan. Episcopus in prænotatione librorum S. Isidori.

ISIDORVS vir egregius, Hispalensis Ecclesiæ episcopus, Leandri Episcopi successor & germanus, floruit a tempore Mauricij Imperatoris, & Reccaredi Regis: in quo quiddam sibi antiquitas vindicauit, immo nostrum antiquitatis in eo scientiam imaginauit: vir in omni elocutionis genere formatus, vt imperito doctoque secundum qualitatem sermonis existeret aptus: congrua vero opportunitate loci incomparabili eloquentia clarus. Iam vero quantus sapientia fuerit, ex eius diuersis studijs, & elaboratis opusculis perfacile prudens lector intelligere poterit. Denique de ijs quæ ad notitiam nostram venerunt, ista commemoraui: Monasticæ Regulæ librum vnum: quem pro patriæ vsu, & inualidorum animis decentissime temperauit, &c. Obijt temporibus Heraclij imperatoris, & Christianissimi Chintiliani regis, sana doctrina præstantior cunctis, & copiosior operibus caritatis.

S. BENEDICTVS Anianensis Abbas in Concordia Regularum, & SMARAGDVS monachus in comment. ad Regulam S. Benedicti, vbique hanc S. ISIDORI Regulam citant.

INCI-

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCI-

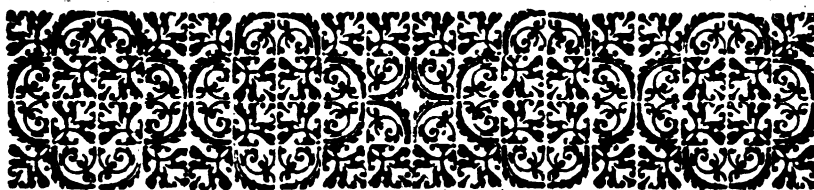
INCIPIT PRAEFATIO S. ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI IN REGVLAM MONACHORVM.

Sanctis fratribus in coenobio Honorianensi constitutis
ISIDORVS.

PLVRA sunt præcepta vel instituta maiorum, quæ a sanctis Patribus sparsim prolata reperiuntur; quæque etiam nonnulli altius vel obscurius posteritati composita tradiderunt. Ad quorum exemplum nos hæc pauca vobis eligere ausi sumus, vsi sermone plebeio vel rustico, vt quam facillime intelligatis, quo ordine professionis vestræ morem retineatis. Præterea quisquis vestrum illam vniuersam veterum disciplinam contendit appetere, pergat in quantum placet, & arduum illum limitem atque angustum læuigato cursu incedat. Qui vero tanta iussa priorum explere nequierit, in huius limitis disciplinam gressum ponat, neque vltra declinandum studeat: ne dum declinatus appetit inferiora, tam vitam, quam nomen monachi perdat. Quapropter sicut illa præcepta priorum perfectum reddunt ac summum; ita facient ista vel vltimum. Illa custodiant perfecti, ista sequantur post peccatum conuersi.

EXPLICIT PRAEFATIO.

INCI-

INCIPIT REGVLA S. ISIDORI EPISCOPI.

CAPITVLVM I. *De monasterio.*

NPRIMIS, fratres cariſſimi, monaſterium veſtrum miram conclauis diligentiam habeat, vt firmitatem cuſtodiæ munimenta clauſtrorum exhibeant: inimicus enim noſter diabolus, ſicut leo rugiens, circuit ore patenti quærens vnumquemque noſtrum, quem deuoret. 1. Petr. Monaſterij autem munitio tantum ianuam extrinſecus habeat, vnumque poſticum per quem eatur ad hortum. Villa ſane longe remota debet eſſe a monaſterio: ne vicinius poſita aut labis inferat periculum, aut famam inficiat dignitatis. Cellulæ fratribus iuxta eccleſiam conſtituantur, vt poſſint properare quantocyus ad officium. Locus autem ægrotantium remotus erit a baſilica, vel cellulis fratrum, vt nulla inquietudine, vel clamoribus impediantur. Cellarium monachorum iuxta cœnaculum eſſe oportet, vt ſecus poſitum ſine mora menſis miniſterium præbeat. Hortulus ſane intra monaſterium ſit incluſus; quatenus

tenus, dum intus monachi operantur, nulla occasione exterius euagentur.

Cap. II. *De eligendo Abbate.*

Abbas interea eligendus est institutione sanctæ vitæ duratus, atque inspectus patientiæ, & humilitatis expertus: quiq; etiam & per exercitium vitam laboriosam tolerauit, ac transcendens ætatem adolescentiæ, iuuentutem seu senectutem tetigerit: cui etiam maiores nō dedignentur parere, obedientes ei tam pro ætate, quam etiam pro morum probitate. Ipse se imitandum in cunctis operum exemplis exhibebit: neque enim aliquid imperare cuique illi licebit, quod ipse non fecerit. Singulos autem hortamentis mutuis excitabit: adloquens cunctos, exhortans, vel ædificans in eis, si quid eorum vitę pro vniuscuiusque gradu prodesse perspexerit. Circa omnes quoque seruans iustitiam, contra nullum liuore odij inardescens, omnes ex corde amplectens, nullum conuersum despiciens, paratus etiam quorumdam infirmitati compatiendi misericordiam, Apostolum sequens, qui dicit: *Facti sumus paruuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foueat pullos suos.* 1. Thes. 2

Cap. III. *De monachis.*

Monachis autem summopere studendum est, vt Apostolicam vitam tenentes, sicut in vnum constituti esse noscuntur, ita vnum cor habeant in Deo: nihil sibi proprium vendicantes, nec quantulumcumq; amorem rei priuatæ gerentes; sed iuxta exemplum Apostolicū, omnia communia habentes, in præceptis Christi fideliter permanendo proficiant. Patri honorem debitum referentes; erga seniores obedientiam; erga ęquales incitamentum virtutum, erga minores boni exempli magisterium conseruabunt. Nemo Act. 4.

cete-

ceteris se iudicet meliorem, sed inferiorem se omnibus deputans, tanta humilitate clarescat, quanto plus ceteris culmine virtutum coruscat. Abstineat etiam a furore, & a detractione. Parcat monachus linguæ. Indecenter quoque vel notabiliter non incedat. Philargyriæ contagium vt lethiferam pestem abhorreat: a turpibus verbis vel otiosis linguam auertat; atq; indesinenter cor mundum labiaque exhibeat. Affectus quoque animi turpes ab intentione cogitationis abstergat; seque per compunctionem cordis in studio sanctæ meditationis exerceat. Torporem somni atque pigritiæ fugiat, vigilijsque & orationibus sine intermissione intendat. Gulæ concupiscentiam deprimat, atque abstinentiæ virtutibus semetipsum pro studio domandarum libidinum affligat, domans ieiunijs carnem, quantum valetudo corporis sinit. Liuore quoque inuidiæ de fraternis profectibus nequaquam tabescat; sed quietus atque pacificus per amorem fraternę dilectionis de cunctorum gaudeat meritis. Iracundię perturbationem a se reijciens, & patienter omnia sustinens, nulla tristitia, nullo temporali mœrore afficiatur: sed contra omnia aduersa interiori gaudio fretus, ipsam postremo vanæ gloriæ laudem procul a se abijciat, & Deo tantum interius humili corde placere studeat: vt dum his virtutibus radiat, merito nomen suæ professionis retineat.

Cap. IV. *De Conuersis.*

Qui renuncians seculo ad monasterium venerit, non statim in cœtum delegandus est monachorum. Vitam enim vniuscuiusque in hospitalis seruitio tribus mensibus considerari oportet: quibus peractis ad cœtum sanctæ congregationis accedet: neque enim intus suscipi quemquam conuenit, nisi prius foris positus, eius humilitas, siue

patientia comprobetur. Qui relicto seculo ad militiam Christi pia & salubri humilitate conuertuntur, omnia sua primum aut indigentibus diuidant, aut monasterio conferant. Tunc enim serui Christi liberum animum diuinæ militiæ offerunt, quando a se spei secularis vincula cuncta præcidunt. Qui non rigida intentione conuertitur, cito aut superbiæ morbo, aut vitio luxuriæ subditur. Nequaquam ergo debet a tepore inchoare, qui mundo renuntiat, ne per ipsum teporem rursus in amorem seculi cadat. Omnis conuersus non est recipiendus in monasterio, nisi se prius ibi scriptis suę professionis spopōderit permansurum. Sicut enim hi qui ad secularem promouentur militiam, in legionem non transeunt, nisi antea in tabulas conferantur; ita & ij qui in spiritalibus castris cælesti militia sunt signandi, nisi prius professione verbi aut scripti teneantur, in numerum societatemque seruorum Christi transire non possint. Quicunque a parentibus proprijs in monasterio fuerit delegatus, nouerit se ibi perpetuo permansurum.
1. Reg. 1. Nam Anna Samuel puerum natum & ablactatum Deo pietate qua vouerat, obtulit: quiq; & in ministerio templi, quo a matre fuerat functus permansit, & vbi constitutus est, deseruiuit. Qui in monasteriū prior ingreditur, primus erit in cunctis gradu vel ordine. Nec quærendum est si diues sit aut pauper, seruus an liber, iuuenis an senex, rusticus an eruditus: in monachis enim nec ætas, nec conditio quæritur, quia inter serui & liberi animam nulla est apud Deum differentia. Quicunque iugo alienæ seruitutis adstrictus est, nisi dominus vincula eius dissoluerit, nequaquam recipiendus est; scriptum est enim:
Iob 39. *Quis dimisit onagrum liberum? & vincula eius quis soluit?* Onager enim liber dimissus, monachus est, sine dominatu & impedimēto seculi Deo seruiens, & a turbis remotus. tunc enim libera seruitute Deo quisque famulatur, quando nullius carnalis conditionis pondere premitur:
Matt. 11. vbi enim iam suaue iugum, & leue onus

Chri-

Christi est, durum & graue est portare seruitium seculi. Habemus hoc exemplum etiam in lege mundiali, vbi serui non militant, nisi seruitute deposita. Si quis vult coniugatus conuerti ad monasterium, non est recipiendus, nisi prius a coniuge castimoniam profitente fuerit absolutus: nam si illa, viuente illo, per incontinentiam alteri nupserit, vxor proculdubio adultera erit, nec recipitur apud Deum eiusmodi conuersio, quam sequitur coniugalis fidei prostitutio. Tales tunc sine culpa sequuntur relicto seculo Christum, si habeant ex pari voluntate consensum castitatis. Qui aliquid habentes in seculo conuertuntur; non extollantur, si de suis facultatibus quodcumq; monasterio contulerunt: sed potius timeant, ne per hæc in superbiã labantur, & pereant, quibus melius esset, si diuitijs suis cum humilitate in seculo perfruerentur, quam vt iam pauperes effecti, de earum distributione elatione superbiæ extollantur. Hi qui seculi diuitias relinquentes conuersi sunt, non despiciant eos, qui de paupertate venerunt; quia apud Deum vnius ordinis habentur omnes, qui conuertuntur ad Christum. Neque enim differt vtrum ex inopi, vel seruili conditione ad seruitium Dei quisque venerit, an ex generosa & locuplete vita. Multi enim ex plebeio censu documentis virtutum eximijs enitentes, prælatiores nobilibus facti sunt, eosque virtutum excellentia præuenerunt; & qui erant conditione infimi, virtutis merito effecti sunt primi. Nam propterea *infirma mundi elegit Deus, vt confunderet fortia: & ignobilia mundi, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt euacuaret: vt non glorietur omnis caro in conspectu eius*. Qui ex paupertate ad monasterium veniunt; non extollantur in superbiam; quia se ibi æquales aspiciunt ijs, qui aliquid in seculo videbantur: neque enim dignum est, vt vbi diuites celsitudine deposita seculari ad humilitatem descendunt, ibi pauperes elatione mentis superbi efficiantur: quibus oportet, vt deposita arrogantia humiliter 1. Cor. 1

sapiant, suæque paupertatis & inopiæ memores semper existant.

Cap. V. *De familiaris rei vitæque appetitu.*

Monachi in communi viuentes nihil peculiare sibi facere audeant: neque in suis cellulis quidquam quod ad victum, vel ad quamlibet rem aliam pertineat, sine regulari dispensatione habere vel possidere præsumant. In Pentecoste autem, qui est dies remissionis, omnes fratres sub diuina professione se alligent nihil peculiare apud conscientiam suam habere. Si quid a parentibus, vel extraneis monacho collatum fuerit, non erit sub iure priuatæ rei habendum; sed in potestate Abbatis in commune redactum, cui necesse erit præbeatur. Monachus enim quidquid quomodocunque acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit. Nullus peculiariter separatam sibi ad habitandum cellulam expetat, in qua priuatim a cœtu remotus viuat, præter eum, qui fortasse morbo, vel ætate defessus, hoc ex consulto Patris monasterij promeruerit. Cæteri vero quibus nec languor, nec senectus inest, in sancta societate communem vitam & conuersationem retinebunt. Nullus separatam cellulam, a cœtu remotus sibi expetet, in qua sub studio reclusionis aut instanti otio, aut latenti vitio seruiat, & maxime vanæ gloriæ aut mundialis opinionis famæ. Nam plerique proinde reclusi latere volunt, vt pateant: vt qui viles erant, aut ignorabantur foris positi, sciantur, atque honorentur inclusi. Nam reuera omnis qui propter vitæ quietem a turbis discedit, quanto magis a publico separatur, tanto minus latet. Oportet ergo tales in sancta societate commorari, atque sub testimonio vitam suam transigere: vt si quid in eis vitiorum est, dum non celatur, curetur: si quid vero virtutum, ad imitamentum proficiat aliorum,

dum

dum humilitatis eorum exempla alij contuentes, erudiuntur. Nullus monachorum propinquitatis causa terrenis curis se subdat. Sequendum est enim, qui dicit patri suo & matri nescio vos; & fratribus suis ignoro illos, &, nescierunt filios hi custodierunt eloquium tuum, & præcepta seruauerunt. Multi enim monachorum, iuxta cuiusdam Patris sententiam, amore parentum secularibus actibus, & forensibus negocijs inuoluti, dum propinquitati prodesse cupiunt, suas animas perdiderunt. *Nemo quippe militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit.* 2. Tim. 2. Proinde & nos liberi ab actibus seculi esse debemus, vt Christo placeamus: nam & qui mundo militant, a reliquis seculi negotijs vacant, vt expediti suo principi placeant. Non est præsumendum sine conscientia Abbatis, egenis vel quibuslibet conferre de eo, quod regulari dispensatione noscitur monachus possidere; nec cum alio fratre quippiam commutare, nisi Abbas vel Præpositus illi iusserit, nulli licebit: nec habebit quicquam præter illa, quę communi monasterij legę concessa sunt.

CAP. VI. *De opere monachorum.*

Monachus semper operetur manibus suis, ita vt quibuslibet varijs opificum artibus, laboribusque studium suum impendat, sequens Apostolum, qui dicit: *Neque panem gratis manducauimus; sed in labore & fatigatione nocte & die operantes.* 2. Thes. 3. Et iterum: *Qui non vult operari, non manducet.* ibid. Per otium enim libidinis & noxiarum cogitationum nutrimenta concrescunt; per laboris vero exercitium vitia nihilominus elabuntur. Nequaquam debet Monachus dedignari versari in opere aliquo monasterij vsibus necessario. Nam & Patriarchæ greges pauerunt; & gentiles philosophi sutores & sartores fuerunt: & Ioseph iustus, cui virgo Maria desponsata extitit, faber ferrarius fuit. Siquidem

dem & Petrus princeps Apostolorum piscatoris officium gessit, & omnes Apostoli corporale opus faciebant, vnde vitam corporis sustentabant. Si igitur tantæ auctoritatis homines laboribus & operibus etiam rusticanis inseruierunt; quanto magis monachi, quos oportet non solum vitæ suæ necessaria proprijs manibus exhibere, sed etiam indigentiam aliorum laboribus suis reficere? Qui viribus corporis, & integritate salutis consistunt, si in opere otiosi sunt; dupliciter peccare noscuntur: quia non solum non laborant, sed etiam alios vitiant, & ad imitationem suã inuitant. Propterea enim quisq; ad Deum conuertitur, vt ei seruiens laboris habeat curam: non vt otio deditus, inertia pigritiaq; pascatur. Qui sic volunt lectioni vacare, vt non operentur, ipsi lectioni contumaces existunt, quia non faciunt quod
2.Thess.3 ibi legunt. Ibi enim scriptum est; *Operantes suum panem manducent*. Et iterum: *Ipsi enim scitis quomodo oportet imitari nos; quia non inquieti fuimus inter vos, neque panem gratis ab aliquo manducauimus, sed in labore, & fatigatione, die ac nocte operantes, ne quem vestrum grauaremus*. Qui per infirmitatem corporis operari non possunt, humanius clementiusq; tractandi sunt: nec contra eos murmurandũ est ab eis, qui vires laborandi habent: sed magis consulendum est eis, quos sciunt corpore infirmos. Ipsi autem qui non possunt eos, qui laborant & possunt, meliores sibi felicioresq; fateantur. Qui vero languidus est, & laborem operum corporalium sustinere non potest, consulendum est illi, & eius infirmitas temperanda est. Qui vero sani sunt, & fallunt, procul dubio dolendi atq; lugendi sunt: quia non corpore, sed (quod peius est) mente ægroti sunt: quique etsi humanis oculis conuinci non possunt, Deum tamen latere non possunt. Tales igitur aut ferendi sunt, si ægritudo latet; aut distringendi, si sanitas pateat. Monachi operantes meditari aut psallere debent, vt carminis verbique Dei delectatione consolentur ipsum laborem. Si enim seculares opifices inter ipsos labores

suo-

ſuorum operum, amatoria turpiaque cantare non deſinunt, atque ita horam ſuam in cantibus & fabulis implicant, vt ab opere manus non ſubtrahant: quanto magis ſeruus Chriſti, qui ſic manibus operari debet, vt ſemper laudem Dei in ore habeat, & lingua eius pſalmis & hymnis inſeruiat? Laborandum eſt ergo corpore, animi fixa in Deum intentione: ſicque manus in opere implicanda eſt, vt mens non auertatur a Deo. Proprijs autem temporibus oportet operari monachum, & proprijs orationi, lectionique incumbere. Horas enim debet habere monachus congruas ad ſingula officia deputatas. Partes autem temporum ſuis quibuſque operibus taliter deputantur. Æſtate enim a mane vſque ad horam tertiam laborare oportet: a tertia autem vſque ad ſextam lectioni vacare: dehinc vſque ad nonam requieſcere; poſt nonam autem vſque ad tempus veſpertinum iterum operari. Alio autem tempore, id eſt, autumno, hyeme, ſiue vere, a mane vſque ad tertiam legendum. Poſt celebrationem tertiæ vſque ad nonam, laborandum eſt: poſt refectionem autem nonæ, aut operari oportet, aut legere, aut ſono vocis aliquid meditari. Quæcumque autem operantur monachi manibus ſuis, Præpoſito deferant, Præpoſitus autem principi monachorum: nihilque operis apud fratres remaneat, ne ſollicitudinis eius cura mentem ab intentione contemplationis auertat. Hortos olerum, vel apparatus ciborum proprijs ſibi manibus fratres exerceant: ædificiorum autem conſtructio, vel cultus agrorum, ad opus ſeruorum pertinebunt. Nullus monachus amore priuati operis illigetur: ſed omnes in cōmune laborantes Patri ſine obmurmuratione obtemperabunt. Monachi Præpoſitis ſuis ſine vlla murmuratione obtemperare debent: ne forte murmurando pereant, ſicuti perierunt, qui in deſerto murmurauerunt. Si enim paruulis adhuc in lege, & rudibus nequaquam indultum eſt, quanto magis ijs, qui perfectionis legem perceperunt, non parcet, ſi talia geſſerint?

CAP.

Cap. VII. *De psallendi officio.*

In psallendi autem officio ista erit discretio: dato enim legitimis temporibus signo ad horas canonicas festinabunt fratres cũ properatione, omnes ad chorum occurrant: nulliq; ante expletum officium licebit egredi, præter eum, quē necessitas naturæ compulerit. Recitantibus autem monachis, post consummationem singulorum psalmorum prostrati omnes humi, pariter adorabunt, celeriterque surgentes psalmos sequentes incipient: eodemque modo per singula officia facient. Quando celebrantur psalmorum spiritalia sacramenta, refugiat monachus risus, vel fabulas; sed hoc meditetur corde, quod psallitur ore. In tertia, sexta, & nona, tres psalmi dicendi sunt, responsorium vnum, lectiones ex veteri nouoque testamento duæ: deinde laudes, hymnus atque oratio. In Vespertinis autem officijs, primo lucernarium, deinde psalmi duo, responsorium vnum, & laudes, hymnus, atque oratio dicenda est. Post vespertinum autem congregatis fratribus, oportet vel aliquid meditari, vel de quibusdam diuinæ lectionis quæstionibus disputare, conferendo pie atque salubriter, tantumque meditando disputandoque immorari, quoadvsque completorij tempus possit occurrere. Ante somnum autem, sicut mos est, peracto completorio, valedictis inuicem fratribus, cum omni cautela & silentio quiescendum est, vsquequo ad vigilias consurgatur. In quotidianis vero officijs vigiliarum, primum tres psalmi canonici recitandi sunt, deinde tres missæ psalmorum, quarta canticorum, quinta matutinorum officiorum. In Dominicis vero diebus, vel festiuitatibus Martyrum, sollemnitatis causa singulæ superaddantur missæ. Verum in vigilijs recitandi aderit vsus; in matutinis psallendi canendique consuetudo: vt vtroque modo seruorum Dei mentes diuersitatis oblectamento exerceantur, & ad lau-

dem

dem Dei ſine faſtidio ardentius excitentur. Poſt vigilias autem vſque ad matutinum reficiendum eſt: poſt matutinum autem aut operandum aliquid, aut legendum. Lectiones autem ex veteri & nouo teſtamento tempore officij quotidianis diebus recitentur: Sabbati autem die atque dominico, ex nouo tantum pronuncientur. Monachus autem corporis ſanitate conſiſtens, ſi vigilijs vel quotidianis officijs defuerit, perdat communionem.

Cap. VIII. *De collatione.*

Ad audiendum in collatione Patrem tribus in hebdomada vicibus fratres poſt celebratam tertiam, dato ſigno, ad collectam conueniant. Audiant ſeniorem docentem, inſtruentem cunctos ſalutaribus præceptis. Audiant patrem ſtudio ſummo & ſilentio, intentionem animorum ſuorum ſuſpirijs & gemitibus demonſtrantes. Ipſa quoque collatio erit, vel pro corrigendis vitijs, inſtruendiſque moribus, vel pro reliquis cauſis ad vtilitatem cœnobij pertinentibus. Quod ſi talia deſunt, pro conſuetudine tamen diſciplinę, nequaquam erit omittenda collatio: ſed in præfinitis diebus, cunctis pariter congregatis præcepta Patrum regularia recenſenda ſunt: vt qui necdum didicerunt, percipiant, quod ſequantur; qui vero didicerunt, frequenti memoria admoniti ſollicite cuſtodiant quod nouerunt. Sedentes autem omnes in collatione tacebunt: niſi forte quem auctoritas Patris præceperit, vt loquatur.

Cap. IX. *De codicibus.*

Omnes codices cuſtos ſacrarij habeat deputatos, a quo ſingulos ſinguli fratres accipient, quos prudenter lectos, vel habitos, ſemper poſt veſperũ reddent. Prima autem hora codices ſingulis diebus petantur: qui vero ante vel

tardius petierit, non est dandum illi. De his autem quæstionibus, quæ leguntur, nec forte intelliguntur, vnusquisque fratrum aut in collatione, aut post vesperum Abbatem interroget; & recitata ad locum lectione, ab eo expositionem accipiat, ita vt, dum vni exponitur, ceteri audiant. Gentilium autem libros, vel hæreticorum volumina monachus legere caueat: melius est enim eorum perniciosa dogmata ignorare, quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere.

Cap. X. *De mensis.*

Tempore quo refectionis debitum soluitur, claustra monasterij obserentur, nec vllus extraneus interesse præsumat; ne quietem fraternam præsentia sua impediat. Refectionis tempore dato signo pariter omnes concurrant. Qui autem ad mensam tardius venerit, aut pœnitentiam agat, aut ieiunus ad suum opus vel cubile recurrat. Nemo autem ad vescendum ibit, antequã ad vocandum omnes vox signi solita insonuerit. Refectorium pariter cunctis fratribus vnum erit. ad singulas mensas deni conuescentes resideant: reliqua turba paruulorum adstent. Tempore conuescentium fratrum omnes disciplinæ gerant silentium, Aposto-
2 Thes. 3. lo obtemperantes, qui dicit: *Cum silentio operantes suum panem manducent*. Vnus tamen in medio residens, benedictione accepta de scripturis aliquid legat; ceteri vescentes tacebunt, lectionem attentissime audientes: vt sicut illis corporalis cibus refectionem carnis præstat, ita mentem eorum spiritalis sermo reficiat. Nullus ad mensas clamor excitetur: soli tantum Præposito sollicitudo maneat in his, quæ sunt vescentibus necessaria. Abbas, citra languoris necessitatem, cibos in conspectu pariter cum fratribus sumat: nec aliud quam ceteri, nec cultius, quam quæ in commune consistunt, præparari sibi quidpiam expetat; sicque fiat

fiat, vt dum præſens eſt, omnia diligentius adminiſtrentur, & dum communia ſunt, ſalubriter & cum caritate ſumantur. Aequalia quippe erunt menſarum omnium fercula, ſimilibusque alimentis cuncti reficiendi ſunt fratres. Quidquid præſens refectio dederit, omnes ſine murmuratione percipiant: nec id deſiderent, quod edendi voluptas appetit, ſed quod naturæ neceſſitas quærit: ſcriptum eſt enim: *Carnis curam ne feceritis in deſiderijs*. Per omnem autem hebdomadam fratres viles olerum cibos, ac pallentia vtantur legumina: in diebus vero ſanctis interdum cum oleribus leuiſſimarum carnium alimenta. Non erit vſque ad ſatietatem reficiendum corpus, ne forte intereat animus: nam ex plenitudine ventris cito excitatur luxuria carnis. Qui autem appetitum edacitatis reprimit, ſine dubio laſciuiæ motus reſtringit. Tanta cum diſcretione reficiendum eſt corpus, vt nec nimia abſtinentia debilitetur, nec ſuperflua edacitate ad laſciuiam moueatur. In vtroque ergo temperantia adhibenda eſt: ſcilicet, vt & vitia carnis non præualeant, & virtus ad miniſterium bonę operationis ſufficiat. Quicumque ad menſam reſidens a carnibus, vel vino ſe abſtinere voluerit, non eſt prohibendus. abſtinentia enim non prohibetur, ſed potius collaudatur: tantum ne ex contemptu creatura Dei humanis conceſſa vſibus execretur. Nullum eſus furtiua contaminatio polluat, aut impudens vel priuatus extra communem menſam appetitus: excommunicationis enim ſententiæ ſubiacebit, qui vel occulte, vel extra ordinariam menſam aliquid deguſtauerit. Ante refectionis tempus nullus veſci audeat, præter eum, qui ægrotat: qui enim tempus edendi anteceſſerit, ſubſequentibus pœnis abſtinentiæ ſubiacebit. Sitienti cuipiam aut defectum patienti ante edendi tempus conſulendum eſt, Abbate vel Præpoſito ordinante, non tamen palam; ne forte ſitire, vel eſurire alios cogat. Hebdomadarius ſolus cibos deguſtet, nec

1.Cor.7.

quis id alius audeat: ne sub occasione degustandi, gulæ, vel gutturi satisfaciat. Laici ministri mensis monachorum nullatenus intererunt: nec enim poterit illis mensæ communis esse locus, quibus diuersus est Præpositus. Monachi cum a mensis surrexerint, ad orationem omnes concurrant. Quod mensæ redundauerit, omni cura seruatum egentibus dispensabitur. In refectione monachorum a diebus Pentecostes vsque ad autumni principium tota æstas interdiana prandia inuitet, reliquum tempus suspendat prandia; cœna tantum apponatur. In vtrisque temporibus refectio mensæ tribus erit pulmentis, olerum scilicet, & leguminum, & si quid tertium fuerit, pomorum. Ternis quoque poculis fraterna reficienda est sitis. In obseruatione autem quadragesimæ, sicut fieri solet, post expletum ieiunium, pane solo & aqua contenti omnes erunt; vino autem, & oleo abstinebunt.

CAP. XI. *De ferijs.*

HÆ sunt feriæ monachorum, in quibus ieiunia conquiescunt. In primis venerabilis dies dominicus nomini Christi dicatus; qui sicut propter mysterium resurrectionis eius solemnis est, ita & apud omnes seruos eius celebritatem conuiuij votiuo gaudio retinebit. Item a primo die Paschæ vsque ad Pentecosten, quinquaginta scilicet continuis diebus, ieiunium a sanctis Patribus dissolutum est; propter resurrectionem videlicet Christi, & aduentum Spiritus sancti: vt hi dies non in figura laboris, quod quadragesimæ tempus significat; sed in quiete lætitiæ laxatis ieiunijs celebrentur. Placuit etiam Patribus a die natalis Domini vsque ad diem Circumcisionis solemne tempus efficere, licentiamque vescendi habere. Non aliter & dies Epiphaniæ ex veteri regula reficiendi indulgentiam consequuta est: siquidem & dum quisq; fratrum conuertitur,

tur, aut ex alijs monasterijs fratres gratia visitandi concurrunt, pro caritate adimplenda interrumpuntur ieiunia; si tamen non fuerint generalia. Præter hęc alia tépora libere licenterq; cultui ieiuniorum inseruiunt. Si qui autem monachorum prædictis temporibus ieiunare disponunt, nequaquã prohibendi sunt. nam & multi antiquorum Patrum his diebus in eremo abstinuisse, nec aliquantum ieiunia soluisse leguntur, nisi tantum diebus dominicis, propter resurrectionis Christi lætitiam.

Cap. XII. *De Ieiunijs.*

Ieiuniorum autem hos dies potissimum veteres elegerunt. Primum ieiunium quadragesimæ quotidianum, in qua maior abstinentiæ obseruantia manebit in monachis, quoniam non solum a prandijs, sed etiam a vino & ab oleo abstinetur. Secundum ieiunium interdianum post Pentecosten alia die inchoatum, vsque ad æquinoctium autumnale protenditur, ternis scilicet diebus per singulas hebdomadas, propter æstiuum solis ardorem. Tertium sequitur quotidianum ieiunium, ab octauo decimo calendas Octobris, vsque ad Natale Dominicum, in quo quotidiana ieiunia nequaquam soluuntur. Quartum item quotidianum ieiunium post diem Circumcisionis exoritur, peragiturque vsque ad solemnia Paschæ. Hi autem qui vetustate corporis consumpti, aut teneræ ætatis fragilitate detenti sunt, non sunt quotidianis exercendi ieiunijs: ne aut senescens ætas antequam moriatur, deficiat; aut crescens priusquam proficiat, cadat; & ante intereat, quam bonum facere discat.

Cap. XIII. *De habitu monachorum.*

Cvltus vestium, vel indumentorum insignia monacho deponenda. Munitus debet esse monachus, non delica-

ca-

catus. Sicut autem non oportet in monacho esse notabilis habitus: ita nec satis abiectus. Nam pretiosa vestis animam ad lasciuiam pertrahit; nimis vilis aut dolorem cordis parit, aut morbum vanæ gloriæ contrahit. Vestimenta non erunt æqualiter distribuenda omnibus; sed cum discretione, prout cuiusque ætas vel gradus expostulat. Ita enim & Apostolos fecisse legimus, sicut scriptum est:
Act. 4. *Erant illis omnia communia; & distribuebatur vnicuique prout opus erat.* Vniuscuiusq; autem fratris supplementum vel indigentia inspiciatur: vt qui habent, contenti sint; & qui non habent, accipiant. Nam habenti non dabitur; vt sit, vnde egentibus tribuatur. Porro linteo non oportet monachum indui: orarium, birros, planetas non est fas vti, neq; illa indumenta vel calceamenta, quæ generaliter cætera monasteria abutuntur. Ternis autem tunicis, & binis pallijs, singulisque cucullis contenti erunt serui Christi, quibus supradijcietur melotes pellicea, mappula, manicę quoq; pedules, & caligæ. His tantũ contenti erunt, nihil præterea in habitu aliud præsumentes. Pedules autem vtentur in monasterio, quamdiu hyemis coegerit violentia; siue dum fratres gradiuntur in itinere, vel proficiscuntur ad vrbem. Monachi autem in monasterio pallijs semper operiantur, vt pro honestate tecti incedant, & in ministerio operis expediti discurrant. Sane si forte quis pallium non habeat, humeris mappulam superponat. Nullus monachorum vultus curam gerat, per quod lasciuiæ & petulantiæ crimen incurrat: non est enim mente castus, cuius aut corporis cultus, aut impudicus extat incessus. Nullus monachorum comam nutrire debet: nam qui hoc imitantur, etsi ipsi hoc ad decipiendos homines per speciem simulationis non faciant, alios tamen scandalizant; ponentes offendiculum infirmis, & sanctum propositum vsque ad blasphemiam perducentes. Tondere ergo debent isti, quando & omnes, immo simul ac pariter omnes. Nam reprehensibile

est,

est, diuersum habere cultum, vbi non est diuersum propositum.

Cap. XIV. *De strato, siue, de illusionibus nocturnis.*

Abbatem cum fratribus pariter in congregatione commorari oportet; vt communis conuersatio, & testimonium bonæ vitæ, & reuerentiam præbeat disciplinæ. Fratres quoque omnes, si possibile est, in vno conclaui commorari decet. Quod si difficile fuerit, certe vel decem, quibus vnus est præponendus decanus, quasi rector & custos. Speciosam, vel variam supellectilem monachum habere non licet, cuius stratus erit storea, & stragulum, pellesq; lanatæ duæ, galnabis quoque & fæcistergium, geminusque ad caput puluillus. Per singulas hebdomadas Abbas, siue Præpositus lectulos cunctorum perspiciat, nequid indigeat frater, seu superfluum habeat. Nocte dum ad dormiendum itur, seu postquam quiescitur, alteri nemo loquatur. In nocturnis tenebris nemo loquatur fratri cui obuiat. Duobus in lecto vno iacere non liceat. Lux autem nocte dormientium locum illustret: vt depulsis tenebris testimonium pateat singularis quietis. monachi stratus in nulla turpi cogitatione versetur, sed in sola contemplatione Dei accubans, & requiem corporis, & quietem habeat cordis, cogitationesque prauas ab se repellat, bonis obiectis, turpes ab se remoueat: nam animi motus imaginibus suis agitur: & qualis vigilantii cogitatio fuerit, talis & imago per soporem occurrit. Qu nocturna illusione polluitur, publicare hoc Patri monasterij non moretur, culpæq; suæ meritis hoc tribuat, & occulte pœnitentiam agat: sciens quia nisi præcessisset in eo fluxus animi turpia cogitantis, non sequeretur in eo fluxus sordidæ atque immundæ pollutionis. Quem enim præuenerit cogitatio illicita, tentatio illum fœdat immunda. Qui nocturnis

cturno delusus phantasmate fuerit, tempore officij in sacrario stabit; nec audebit eadem die Ecclesiam introire, antequam sit lotus & aquis & lacrymis. In lege quippe qui somnio nocturno polluebatur, egredi iubebatur è castris, nec regredi prius quam ad vesperam lauaretur. Et si illi in carnali populo ita, quid spiritalis seruus Christi facere debeat? qui magis contaminationem suam debet respicere, & longe ab altari positus mente & corpore pertremiscere, atque in figura aquæ pœnitentiæ lacrymas adhibere: vt non solum aquis, sed etiam fletibus studeat ablui, quidquid forte per occultam culpam immunda contaminatio polluit. Qui fornicationis tentamentis exæstuat, oret indesinenter, atque abstineat: nec erubescat confiteri libidinis æstum, quo vritur; quia vitium detectum cito curatur: latens vero, quanto amplius occultatum fuerit, tanto magis profunde serpit: quod reuera qui publicare negligit, curari minime cupit.

Deut. 23

CAP. XV. *De delinquentibus.*

SI quis in aliquo leui delicto titubans oberrauerit, semel atq; iterum admonendus est: qui si post secundam admonitionem a vitio nequaquam fuerit emendatus, congrua facti sui animaduersione coerceatur. Peccantem nullus occultet: criminis enim est consensio, post secundam admonitionem celare quempiam peccatorem. Si quis sæpius peccantem viderit, prius hoc vni vel duobus demonstret fratribus, quorum testimonio possit conuinci, si negauerit qui deliquit. Peccatum palam commissum palam est arguendum: vt dum peccans manifeste emendatur, hi qui eum in malo imitati sunt, corrigantur. Sicut autem vnius delicto sæpe multi pereunt; ita vnius emendatione plerunque multi saluantur. Qui vero in fratrem peccauerit, si statim reminiscens ad veniam poscendam fuerit inclinatus

per-

percipiat ab eo indulgentiam, cui cognoscitur intulisse iniurium. Qui autem aut non petit, aut non ex animo postulat in collationem deductus iuxta excessum iniuriæ congruæ subiaceat disciplinæ. Qui sibi inuicem conuitia obijciunt, si iterum inuicem sibi celeriter laxando ignoscunt, hi iam ab alio iudicandi non sunt; quia pariter sibi veniam dare festinauerunt: si tamen excedere in semetipsos frequentius non præsumant. Qui sponte culpam confitetur quam gessit, veniam promereri debet, quam expetit. Oretur igitur pro eo, eique confestim, si leuis culpa est, postulata indulgentia præbeatur. Qui pro graui vitio sæpe excommunicatus emendare neglexerit, tam diu damnationi subiaceat, quousque vitia inolita deponat: vt quem semel inlata animaduersio non coërcuit, frequens seueritas censeat emendandū. Quamuis frequentium grauissimorumq; vitionum voragine sit quisquam immersus, non tamen a monasterio proijciendus, sed iuxta qualitatem delicti coërcendus est: ne forte qui poterat per diuturnam pœnitudinem emendari, dum proijcitur, ore diaboli deuoretur.

Cap. XVI. *De delictis.*

Delicta autem aut leuia sunt, aut grauia. Leuioris culpæ reus est, qui otiosus esse dilexerit; qui ad officium vel ad collationem, vel ad mensam tardius venerit: qui in choro horis riserit, fabulisue vacauerit; qui relicto officio vel opere, extra necessitatis causam foras discesserit; qui torporem aut somnum amauerit: qui sæpius iurauerit; qui multiloquus fuerit: qui ministerium cuiuslibet operis iniunctum sibi sine benedictione susceperit, ac peracto opere benedictionem minime postulauerit; qui iniunctum opus negligenter vel tardius expleuerit; qui casu vas aliquod fregerit; qui damnum rei paruæ intulerit; qui codice negligenter vsus fuerit; qui alicubi ad momentum

secesserit: qui occulte litteras ab aliquo, vel quodlibet munus acceperit; vel epistolam suscipiens occultauerit, aut sine Abbatis consensu rescripserit, vel quemlibet parentum, vel secularium, sine iussu senioris aut viderit, aut cum eo locutus sit: qui seniori inobediens fuerit; qui contumaciter seniori responderit: qui erga seniorem linguam non represserit: qui lasciuus in lingua fuerit; qui inhoneste incesserit; qui iocauerit; qui satis riserit; qui cum excommunicato locutus fuerit, orauerit, aut comederit: qui illusionem nocturnam Patri non patefecerit. Hæc igitur & his similia triduana excommunicatione emendanda sunt. Grauiori autem culpæ obnoxius est, si temulentus quisque sit, si discors, si turpiloquus, si feminarum familiaris, si seminans discordias, si iracundus, si altæ & erectæ ceruicis, si mente tumidus, vel iactanti incessu immoderatus; si detractor, susurro, vel inuidus; si præsumptor rei peculiaris, si pecuniæ contagio implicatur, si aliquid præter regularem dispensationem superfluum possideat: si fraudator rei acceptæ, vel commissæ sibi, aut minus commissæ. Inter hæc si se de rebus secum allatis extulerit, vel de ijs per inobedientiam murmurauerit; si rei maioris damnum intulerit, si furatus fuerit, si periurauerit; si falsum dixerit, si contentiones & rixas amauerit, si manifestum conuitium fratri intulerit, si personam innocentis falso crimine maculauerit, si contumaci animo seniorem despexerit, si rancorem aduersus fratrem tenuerit, si peccanti in se, & postea supplicanti veniam non concesserit; si cum paruulis iocauerit, si cum altero in vno lecto iacuerit, si extra communem mensam priuatim; vel furtim quippiam sumpserit si alicubi extra consultum Præpositi vel Abbatis discedens medio die, vel amplius commoratus fuerit: si, vt otiosus sit, falsam infirmitatem prætenderit. Hæc & similia iuxta arbitrium Patris diuturna excommunicatione purganda sunt; vt qui grauiter peccare noscuntur, acriori seueritate coërceantur.

CAP.

CAP. XVII. *De excommunicatis.*

SAtisfactio delinquentium hæc est. Fratribus in ecclesia constitutis, peracto pœnitentiæ tempore, excommunicatus vocatus soluet statim cingulum extra chorum humo prostratus, quousque celebritas expleatur: cumq; iussum fuerit ab Abbate de terra consurget, ingrediensque chorum oret. Post hæc data oratione pro eo ab Abbate, & respondentibus cunctis, Amen, surget, atque omnibus pro negligentia veniam poscat, adepturus indulgentiam post huius emendatoriæ satisfactionis censuram. In minori ætate constituti non sunt coërcendi sententia excommunicationis, sed pro qualitate negligentiæ congruis emendandi sunt plagis: vt quos ætatis infirmitas a culpa non reuocat, flagelli disciplina compescat. Excommunicatis autem ab his locis, quibus fuerint constituti, ante pœnitentiæ tempus expletum, progredi prohibeatur. Ad excommunicatum nulli liceat ingredi citra imperium senioris. Cum excommunicato neque orare, neque loqui cuique licebit; cum excommunicato nulli penitus vesci licet, nec ipsi quidem qui alimentum victui præbet. Cuius biduana vel triduana fuerit illata excommunicationis suspensio, sola panis & aquæ in vespertinum erit adhibenda refectio. Excommunicatis, præter hiemis violentiam, cubile humus erit tantum, siue storea; amictus autem tegmen rasum, aut forte cilicium: calceamentum vero spartea, aut quodlibet genus solearum. Excommunicandi potestatem habebit Pater monasterij, siue Præpositus: reliqui autẽ excessus monachorum in collecta Abbati vel Præposito deferentur; vt is qui deliquisse cognoscitur, competenti seueritate coërceatur.

CAP. XVIII. *De rebus monasterij.*

ABbati vel monacho monasterij seruum non licebit facere liberum. Qui enim nihil proprium habet, liberta-

tem rei alienæ dare non debet. Nam, ſicut & ſeculi leges ſanxerunt, *non poteſt alienari poſſeſſio niſi a proprio domino*. Omne quod in monaſterium in nummo ingreditur, ſub teſtimonio ſeniorum accipiendum. Eadem pecunia in tribus partibus diuidenda eſt; quarum vna erit pro infirmis & ſenibus, & pro aliquo coëmendo in diebus ſanctis cultius ad victum fraternum: alia pro egenis: tertia pro veſtimentis fratrum, & puerorum, vel quibusue ad neceſſitatem monaſterij coëmendis. Quas tres partes cuſtos ſacrarij ſuſcipiat, ac præcipiente Abbate ſub teſtimonio Præpoſiti vel ſeniorum de ſingulis partibus pro ſuis neceſſarijs cauſis expendat.

Cap. XIX. *Quid ad quem pertineat*.

AD Præpoſitum pertinet ſollicitudo monachorum, actio cauſarum, cura poſſeſſionum, ſatio agrorum, plantatio, culturaque vinearum, diligentia gregum, conſtructio ædificiorum, opus carpentariorum, ſiue fabrorum. Ad cuſtodem ſacrarij pertinet cura vel cuſtodia templi, ſignum quoque dandi in veſpertinis nocturnisq; officijs; vela, veſtesq; ſacræ, ac vaſa ſacrorum, codices quoque, inſtrumentaque cuncta, oleum in vſus ſanctuarij, cera & luminaria. Iſte veſtiaria monaſterij ſuſcipiat, quique etiam fila diuerſa pro conſuendis veſtibus fratrum habebit, & quibuſcunq; vt neceſſum eſt, miniſtrabit. Ad hunc quoque pertinebit aurum & argentum, ceteraq; facta infectaque æris, ferrique metalla: ordinatio quoq; lintteariorum, fullonum, cerariorum, atque ſartorum. Ad ianitorem pertinebit cura hoſpitum, denuntiatio aduenientium, cuſtodia exteriorum clauſtrorum. Ad eum qui cellario præponitur, pertinebit ſollicitudo eorum, quæ in promptuario ſunt. Iſte præbebit hebdomadarijs quidquid neceſſariũ eſt victui mona-

na-

nachorum, hospitum, & infirmorum. Isto præsente dispensantur ea quæ mensis deferenda sunt. Is etiam quidquid residuum sumptui fuerit pro pauperũ vsibus reseruabit. Huic quoque hebdomadarius expleta hebdomada vasa sibi tradita exhibebit, ad perspiciendum vtique si negligenter habita non sunt: ac denuo succedenti hebdomadario coram isto tradentur. Ad hunc quoque pertinent horrea, greges ouium, & pecorum, lana, & linum, auiaria, sollicitudo cibaria ad ministrandum pistoribus, iumentis, bobus, & auibus: industria quoque calceamentorum, cura pastorum, seu piscatorum. Ad hebdomadarium pertinet cura ferculorum, administratio mensarum, signum dandi in diurnis officijs, siue in collatione, vel in collecta post solis occubitum. Ad hortulanum pertinebit munitio custodiaque hortorum, aluearia apum, cura seminum diuersorum: ac denuntiatio quid quando oporteat in hortis seri aut plantari. Ars autem pistoria ad laicos pertinebit: ipsi enim triticum purgent; ipsi ex more molant. Massam tantundem monachi conficiant, & panem sibi proprijs manibus ipsi faciant. Porro pro hospitibus vel infirmis laici faciant panes. Strumentorum custodia, & ferramẽtorum ad vnum, quem Pater monachorũ, elegerit pertinebit, qui ea operantibus distribuat, receptaq; custodiat. Et licet hæc cuncta specialiter singulis maneant distributa, omnia tamen a Patre monasterij ordinata ad curã Præpositi pertinebunt. Ad custodiendam in vrbe cellam vnus senior & grauissimus monachorum cum duobus paruulis monachis constituendus est ibi, qui si culpa caret, conuenit eum perpetim perdurare. Porro cura nutriendorum paruulorum pertinebit ad virum, quem elegerit Pater, sanctum, sapientemque, atque ætate grauem, informantem paruulos non solum studijs litterarum, sed etiam documentis magisterioque virtutum. Cura peregrinorum, vel pauperum eleemosyna pertinebit ad eum, cui dispensationis potestas commissa est. Iste quod ha-

habet distribuat, communicet quod potest, non ex tristitia
2. Cor. 9. aut necessitate: *Hilarem enim datorem diligit Deus.*

Cap. XX. *De infirmis fratribus.*

Cura infirmorum sano, sanctæque conuersationis viro committenda est, qui pro eis sollicitudinem ferre possit; magnaque cum industria præsto faciat, quicquid imbecillitas eorum expostulat. Ipse autem sic ægrotis deseruiat, vt de sumptibus eorum vesci non præsumat. Ægrotis delicatiora præbenda sunt alimenta, quousque ad incolumitatem perueniant: postquam autem salutem receperint, ad vsum pristinum reuertantur. Infirmi pro quo delicatius aluntur, fortiores inde nequaquam scandalizentur. qui enim sani sunt infirmos tolerare debent; qui autem infirmi sunt, sanos & laborantes anteponendos sibi non dubitent. Nullam oportet vel veram cordis & corporis infirmitatem tacere, vel falsam prætendere: sed qui possunt, gratias Deo agant & operentur; qui vero non possunt, manifestent suos languores, & leuius humaniusque tractentur. Sub prætextu infirmitatis nihil peculiare habendum; ne lateat libido cupiditatis sub languoris specie. Lauacra nulli monacho adeunda studio lauandi corporis, nisi tantummodo pro necessitate languoris. Nec differendum est propter medelam, si expedit; nec murmurandum est: quia non fit pro appetitu voluptatis, sed pro remedio tantum salutis.

Cap. XXI. *De hospitibus.*

Aduenientibus hospitibus prompta, atque alacris susceptio adhibenda est; scientes ob hoc nouissimam consequi retributionem, sicut & Dominus dicit: *Qui vos recipit, me recipit: qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet: & qui* Matt. 10.
reci-

recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet: & qui potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, Amen dico vobis non perdet mercedem suam. Et licet omnibus hospitalitatis bonum cum gratia oporteat referri vberior tamen clericis & monachis deferenda est honorificentia hospitalitatis. Præbeantur eis habitacula, lauentur eorum pedes, vt præceptum Dominicum impleatur. Congruis etiam sumptibus eisdẽ humanitatis gratia præbeatur.

CAP. XXII. *De profectione.*

NVllus monachorum inconsulto Abbate audeat vspiam progredi, nec aliquid præsumere sine imperio eius, seu Præpositi. Si quando Abbas vel Præpositus alicubi proficiscuntur, ille ferat fratrum sollicitudinem, qui est post Præpositum secundus in ordine. Nullus propinquum vel extraneum hospitem vel monachum familiarem seu parentem videre absque imperio audeat senioris: neque sine Abbatis iussu quisque accipere epistolam, vel dare cuiquam præsumat. Quando fratres foris proficiscuntur, vel redeunt, congregatis omnibus in vnum in Ecclesia benedictionem accipiant: eodemque modo hebdomadarij vel quarumlibet rerum dispensatores, siue dum promouentur, siue dum recedunt. Propter necessitatem aliquam monasterij duo fratres spirituales ac probatissimi eligantur, qui ad vrbem, vel ad possessionem mittantur. Adolescentuli autem, vel nuper conuersi a tali ministerio remouendi: ne aut infirma ætas carnis desiderio polluatur, aut rudis conuersio ad seculi desideria reuertatur. Monachus dum ad aliud monasterium mittitur visitandum, quamdiu cum eis fuerit, ad quos destinatus est, ita eum oportet ibi viuere, sicut reliquum cœtum sanctorum videt, propter scandalum scilicet & perturbationem infirmorum.

CAP.

CAP. XXIII. *De defunctis.*

Transeuntibus de hac luce fratribus, antequam sepeliantur, pro dimittendis eorum peccatis sacrificium offeratur. Corpora fratrum vno sepelienda sunt loco: vt quos viuentes charitas retinuit vnitos, morientes locus vnus amplectatur. Pro spiritibus defunctorum altera die post Pentecosten sacrificium Deo offeratur, vt beatæ vitæ participes facti purgatiores corpora sua in die resurrectionis recipiant. Hæc igitur ò serui Dei, milites Christi, contemptores mundi, ita vobis custodienda volumus, vt maiorum præcepta Patrum per omnia conseruetis. Suscipite igitur inter illa & hanc admonitionem nostram, humili corde custodientes quæ dicimus, libenter sumentes quod dispensamus: quatenus vobis de effectu operis sit gloria, & nobis pro ipsa admonitione postulata proueniat venia. Deus autem omnipotens custodiat vos in omnibus bonis, & quomodo cœpit, sic confirmet gratiam suam in vobis, AMEN.

EXPLICIT REGVLA S. ISIDORI.

S. FRV-

S. FRVCTVOSI
BRACARENSIS EPISCOPI
Regula
MONACHORVM.

DE S. FRVCTVOSO EIVSQ. REGVLIS veterum testimonia.

MARTYROLOGIVM ROM. die XVI. Aprilis.

BRACARAE in Lusitania S. FRVCTVOSI Episcopi.

CONCILIVM TOLETAN. X. in decreto pro Potamio Episcopo.

VENERABILEM FRVCTVOSVM Ecclesiæ Dumiensis Episcopum communi omnium nostrum electione constituimus Ecclesiæ Bracarensis gubernacula continere, &c.

AVCTOR ANONYMVS VITAE S. FRVCTVOSI apud Prudentium de Sandoual in appendice fundationum monasticarum Hispaniæ.

IN PRAEFATIONE eius libri.

Postquam antiquas mundi tenebras supernæ veritatis noua in radiauit claritas, & a sede Romana, prima sanctæ Ecclesiæ cathedra, fidei catholicæ dogmatum rutilaret immensitas; atque ex Aegypto, orientali prouincia, excellentissima sacræ religionis præmicarent exempla, & huius occiduæ plagæ exiguæ perluceret extremitas; perspicuæ claritatis egregias diuina pietas duas illuminauit lucernas, Isidorum reuerentissimum scilicet virum, Hispalensem Episcopum, atque beatissimum FRVCTVOSVM, ab infantia immaculatum & iustum. Hic in sacratissimo religionis proposito Spiritus sancti flamma succensus, ita in cunctis spiritualibus exercitatus, omnibusque operibus sanctis perfectus

fectus emicuit, vt [ad] patrum se facile [quorum] æquaret antiquorum meritis Thebæorum.

CAP. I. *Hic puerulus inspirante Domino (inter montium conuallia Bergendensis territorij) pro ædificatione monasterij apta loca pensabat, & intra semetipsum retinens nemini manifestabat.*

CAP. II. *Posthac reuertens ad locum illum solitudinis supra memoratum, vt deuotionem, quam dudum paruulus elegerat, iam perfectus impleret. Nam construens cœnobium Complutense, iuxta diuina præcepta nihil sibi reseruans, omnem a se facultatem suam ibidem conferens, eum locum locupletissime ditauit; & tam ex familia sua, quam ex conuersis diuersis Hispaniæ partibus sedulo concurrentibus, eum agmine monachorum affluentissime compleuit.*

CAP. III. *Hic vero sanctissimus confirmans cunctum regularem ordinem, constituensque cœnobij patrem coniungentem discretioni rigorem, nudis vestigijs penetrabat loca nemorosa.*

CAP. V. *Demum itaque egrediens inter Bergendensis territorij & Gallæciæ prouinciæ confinibus ædificauit monasterium Visumense: atque postmodum ex alia parte Gallæciæ in ora maris construxit monasterium Pheonense.*

CAP. VIII. *Dein ad eremi pertendens loca monasteria plurima fundauit; in quibus multas animas monachorum per bonam conuersationem & sanctam disciplinam erudiuit. Ipse vero dum ibi cœnobiali ritu cunctis commorantibus modum rectæ vitæ constituisset, deuitans frequentes populi concursus abditissima eremi loca petit.*

CAP. XIIII. *Quadam dominica die idem sanctissimus vir de ciuitate Spalense ad insulam, quæ sita est in territorio Gaditano, pergebat. Cumque præfatam suffragante Domino Gaditanam ingressus fuisset insulam, ex alia parte quasi sol oriens illuminaturus Spaniam, ædificauit sanctum ope Domini monasterium, solitaque cœnobiali ritu regulare eum instruxit exercitij rudimenta.*

CAP. XV. *Denique in abdita, vastaque, & a mundana habitatione remota solitudine, præcipuum & miræ magnitudinis egregium fundauit cum Dei iuuamine cœnobium; & quod ab ora maris nouem millibus distet, ei nomen dedit Nono.* MOX: *Ita ardore fidei ac-*

cendit animos populorum, vt cateruatim vndique concurrens agmina conuersorum immensus fieret chorus. Nec solum virorum, sed etiam animi inflammantur feminarum. Et cum in eodem sanctæ congregationis loco accedendi aditus non esset mulierum ordini, referam quemadmodum facta est congregatio puellarum.

CAP. XVI. Quedam virgo sacratissima, nomine Benedicta claro genere exorta, atque ex Gardingo regis sponsa, ardore fidei, & flamma ardoris sanctæque religionis succensa, suis occulte fugiens parentibus sola ingressa est diuersa eremi loca; & sic imperuia & ignota errando deserta, tandem duce Domino appropinquauit ad sanctam coenobij congregationem. Ille vero hæc audiens iussit ei in eadem deserti silua paruam facere mansiunculam. Cumque eius fama per diuersas terras fuisset laudabiliter propalata, tantus desiderij amor inflammabat ceteras diuersorum filias, vt vndique alacriter confluerent eximia caternarum caterua: ita vt intra breue temporis spatium octuagenarius in congregatione numerus sacrarum virginum compleretur: quibus in alia solitudine more solito construit monasterium. Tanta itaque in vtroque sexu almifica florebat sanctitas, atque eximia crescebat fama perfectionum, vt viri cum filijs suis ad sanctam se conuerterent congregationem monachorum: matronæ vero eorum cum filiabus suis sancto se sociarent consortio puellarum.

CAP. XVII. Postquam autem cunctam sancti operis sui deuotionem, suffragante supernæ virtutis opitulatione, ad summam perduxit perfectionem, succendit eum immensus sancti desiderij ardor, vt partem occupans Orientis nouam arriperet peregrinationem. Cumque hæc cum paucis electis discipulis suis clam pertractasset, ab vno proditore detectus discipulo egressionis aditum non valuit impetrare.

CAP. XVIII. Post hæc, licet inuitus contra voluntatem suam languoris moerore depressus perniciter resistendo, in sede metropolitana dono Dei ordinatus est Pontifex. Tanto igitur suscepto honore pristinam non deposuit conuersationem: sed in eodem habitu, in eodemque solito abstinentiæ rigore persistens, residuum vitæ suæ tem-

tempus in eleemosynarum dispensatione, atque monasteriorum consummauit ædificatione.

CAP. XIX. *Iterum inter Bracarensem vrbem & Dumiense coenobium, in cacumine modici montis præcipuum ædificauit monasterium, vbi suum sanctum humatum est corpus.*

EGBERTVS Archiepiscopus Eboracensis in exceptionibus Canonum, quæ habentur in collectione Conciliorum Britannicorum H. Spelmani, ad annum Christi DCCL. CAP. LXVII.

FRVCTVOSVS *dicit: Monachus sanctæ regulæ violator, siue contemptor, vel paruulorum &c.* vt capite XVI. prioris regulæ.

BVRCHARDVS Episcopus Vvormatiensis decretorum lib. XI. c. XXXIII.

Ex dictis Fructuosi Episcopi: Cum excommunicato nullus loquatur, neque qualibet eum compassione, &c. vt Cap. XIIII.
IDEM LIB. XIIII. CAP. IX. *Si quis Ecclesiastica præditus ordinatione, aut monachus repertus fuerit ebriosus.*

BENEDICTVS Anianensis Abbas, & Smaragdus monachus sæpius vtramque FRVCTVOSI regulam citant.

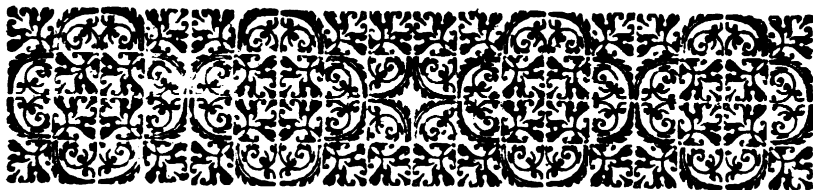
INCI-

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE

S. FRVCTVOSI EPISCOPI.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCI-

INCIPIT REGVLA

A DOMINO ET P. N. FRVCTVOSO

EDITA IN PACE.

CAPITVLVM I. *De dilectione Dei & proximi.*

POST dilectionem Dei, & proximi; quod est totius perfectionis vinculum, & summa virtutum, hoc de reliquo ex regulari traditione conseruari in monasterijs definitum est. Primum incumbere orationi nocte ac die, & præfinitarum horarum obseruare mensuram; nec vacare vllatenus, aut torpere a spiritualibus quemquam operum exercitijs diuturnis temporibus.

CAP. II. *De orationibus.*

PRimæ horæ obseruandæ mensura sancita est, dicente propheta: *Mane astabo tibi, & videbo te; quia tu es Deus nolens iniquitatem.* Et iterum: *Ad te orabo Domine, mane exaudies vocem meam.* Secunda quoque inter primam & tertiam constituta quasi quidam limes ponitur: vnde & a monachis necesse est ne otiosa ducatur. Ideo constitutum est, Psal. 5. ibid.

vt

vt trino psalmorum obsequio frequentetur, quæ & primæ consummet officium, & subsequenter tertiæ incipiat scandere gradum. Ita quoque in reliquis institutum est hunc seruandum esse ordinem horis, tertia, sexta, nona, duodecima videlicet, atque vespera; vt ante & post trinas has legitimas horas peculiares orationes prosequantur obsequia. Nocturno igitur tempore prima noctis hora sex orationibus celebranda est: ac deinde decem psalmorum concentu cum laude ac benedictionibus consummando in Ecclesia est. Deinde valefacientes inuicem, & reconciliationi ac satisfactioni alterutrum insistentes, laxant mutuo debita; & pietate prona, qui segregati a cœtu fraterno ob negligentiam suam fuerant, merentur indulgentiam. Cum demum pergentes ad cubilia, atque in vnum cuncti coëuntes ob perfectionem pacis, & reorum absolutionem, cantatis tribus psalmis iuxta morem cum laude, & benedictione, symbolum Christianæ fidei communi omnes recitent voce; vt fidem suam puram coram Domino ostendentes, si, quod dubium non est fieri vel accidere, vt nocturno quisquam tempore euocetur a corpore, commendatam iam fidem suam, & expiatam ab omni scandalo conscientiam proferat ante Deum. Post deinde adeuntes cubilia summo cum silentio, & habitu tacito, gressuque quieto, nec vllus se vel vltra cubiti spatium iungens ad alterutrum, vel saltem alium respicere audens, pergat ad lectulum suum: vbi tacite orationi insistens, psalmosque recensens, vltimo orationẽ suam quinquagesimi psalmi recitationem atq; oratione consummet; nec strepere, nec mutire ausus, aut excreare, cum gratia nocturni somni capiat silentium.

Cap. III. *De Præpositis, vel officio.*

Præpositus sane in medio consistens dormitorio, quoadusque cuncti quiescant, omnibus iam cubantibus cir-

circumeat silenter lecta singulorum: ne quis aut tarde se iactet; aut extra regulam occultis mussitationibus vacet: & vt plenius perscrutans gesta singulorum, & merita, intelligat, quem quomodo veneretur atque suscipiat. Similiter & aut Decanus alius, aut quisquam e fratribus bene probatus assistat in secessu communi, quousque quieti se tradant cuncti; ne aut fabulas inter se ventilent vanas, aut ridiculis studeant, aut quodlibet noxiale vitium consuescant. Quia institutum est regulariter, nullum omnino monachum in secessu loqui debere, sed aut psalmos recensere, si plures sunt; aut certe aliquid meditari voce, si solus est. Ita ante mediam surgentes noctem duodenos per choros recitent psalmos, secundum consuetudinem. prius tamen quam surgant ceteri, a vigiliarijs fratribus Præpositus excitetur, vt cum benedictione sua & signum moueatur, & cunctorum lectula ab eo priusquam consurgant, strenue visitentur. Hoc quoque in omnibus nocturnis orationibus gerat, vt semper prior surgat Præpositus, quam ad consurgendum reliqui moneantur; vt ipse videat, quis quomodo iaceat; ne aliquam lasciuiam, per incuriam quietionis suæ dormiens incurrat. Post pausantes paululum medium noctis persoluant officium: vbi quatuor responsoria sub ternorum psalmorum diuisione concinantur. Sic post mediam noctem, si hyemis tempus est, sedentibus cunctis vnus medio residens releget librum: & ab Abbate, vel a Præposito differente ceteris simplicioribus quod legitur patefiat. Quod quidem & æstate post vesperam conseruetur, vt priusquam compleant, liber legatur. Ita denique duodenis iterum cantatis psalmis adeant cubilia, paululumque quiescentes, gallicinio iam sonante, recitatis tribus psalmis, cum laude & benedictione sua, matutinum celebrent sacrificium. Quo peracto quia meditationi incumbendum est, mox vt ad locum consuetæ meditationis peruenerint, ternos recitent psalmos, & orationem

nem ex integro finientes, meditentur vsque ad ortum solis. Sane in omnibus horarum singularum orationibus nocturno ac diurno tempore ad omnem psalmorum finem, gloria cantantes Deo prosternentur in terram: eo scilicet ordine, vt nemo prius seniore aut incuruetur, aut iterum surgat: sed omnes summa æqualitate consurgant, extensisque ad cælum palmis orando persistant, sicut & æqualiter merguntur. Sabbatorum vero & Dominicarum noctium curriculis, seno missarum super adiecto officio, senis etiam missis vigiliæ cum senis responsorijs celebrentur: vt Resurrectionis Dominicæ solemnitas ampliori officiorum psalmodia magis honoretur. quod & præcipuarum festiuitate missarum præcedente nocte competenter officiorum genere de qualibet solemnitate semper est celebrandum.

Cap. IV. *De habitu & veste monachorum.*

Vestimenta non multa nec superflua sint. duabus tantum cucullis villata & simplici, & vno palliolo, ternisque tunicis, & staminijs duabus cuiusque necessitatis querimonia sufficienda est. In ipsis quoque calcearijs hoc vtendum est, vt hyeme pedules calceent, qui voluerint, a die Kalendarum Nouembrium vsque ad Kal. Maias: reliquis æstiuis mensibus caligarum tantum solatijs muniendi sunt. Femoralium vsus cuiquam est permittendus, maxime his qui ministerio implicantur altaris. Sed & hoc qui studere voluerit, reprehendendus non erit: cum hucusque nunc constet, pleraque hunc vsum monasteria etiam in his regionibus non habere. Instrumentis competens adhibenda est disciplina, nec amplius quicquam ab aliquo requirendum, quam vnum stragulum, calnabenque villatum, mappulam, & duabus lanatis pellibus arietum. Quicquid in veste, vel cultu est monachorum, non peculiariter apud vnumquemque habendum, sed sub manu vnius fratris spiritua-

ritualis in vna cella recondendum est: quique cum necessaria poposcerit, petenti cuiquam congrua statura mutatoria tribuat. Nec quisquam e monachis suum asserens dicat, Codex meus, tabulæ meæ, vel reliqua. Quod verbum si de ore eius effugerit, pœnitentiæ subiacebit; ne velut propria quælibet in monasterio habere videatur; sed sint illis, sicut scriptum est, omnia communia. Vnde & studere isdem custos debet, vt summam in his vestibus deligendis habeat solertiam, & cuique, vt dictum est, apta distribuat. Nec quisquam de hoc murmurare præsumat, cum sibi distributa aliorum conspicit indumenta vestiri. Subolæ sane, acus, ac fila diuersa pro consuendis, emendandis, farciendisue vestibus ipsi tribuenda sunt ab Abbate: & cum necessitas poposcerit, lauandi atq; emendandi habeat facultatem. Quicquid in vestimentis, calceamentis, vel lectarijs monachorum vetustum fuerit, dum noua percipiunt, totum ab Abbate pauperibus erogetur. Act. 4.

Cap. V. *De mensis.*

Cvm hora nona ad vescendum conuenitur, dicto psalmo, residentibus alijs vnus legat in medio. In cibo sit strepitus nullus: nemo comedens loquatur. Si quid deest in mensa, is qui præest signo dato vel nutibus silenter petat, & indicet ministranti, quid inferri, vel quid auferri sit a mensa necesse. Priusquam ad mensam conueniant, præcedat oratio. Postquam a mensa surrexerint, sequatur oratio; nec ante quisquam alicubi præsumat progredi, quam coram altario Christo gratiarum resoluerit actiones. Carnem cuiquam nec gustandi, nec sumendi est concessa licentia: non quod creaturam Dei iudicemus indignam; sed quod carnis abstinentia vtilis & apta monachis æstimetur. Seruato tamen moderamine pietatis erga ægrotorum necessitudines, vel longe proficiscentium qualitates: vt & volatilium esibus infirmi sustententur; & longinquo itineri

destinati. Si aut a Principe, vel Episcopo sperantur, pro benedictione & obedientia degustare non metuant, seruantes apud se de reliquo continentiam consuetam. Quod si quis monachus violauerit, & contra sanctionem regulæ, vsumque veternum vesci carnibus præsumpserit, sex mensium spatio retrusioni & pœnitentiæ subiacebit. Viuant enim solis oleribus, & leguminibus, raroque pisciculis fluuialibus, vel marinis; & hoc ipsum quoties se opportunitas fratrum, vel festiuitas solemnitatis dederit alicuius; seruata in his & similibus causis discretione maioris. Per dies singulos vini potionibus sustententur. iuxta prouidentiam tamen Abbatis, vel Præpositi hæc ipsa potionis parcimonia temperetur: ita dumtaxat, vt inter quatuor fratres sextarius diuidatur. Sabbato vero vel Dominicis diebus ad vesperum vna potio adijciatur, Quilibet ex monachis ieiunium soluere non præsumat, nec prius quam in commune reficiant cum ceteris, vel postquam refecerint, quicquam quod ad potandum vel edendum pertinet, gustare vel contingere audeat; vel occulte quodlibet peculiariter recondere, vel habere præsumat. In præcipuis solemnitatibus tria pulmenta, & totidem potiones fratribus præbeantur.

Cap. VI. *De operatione.*

In operando hæc ratio obseruetur. Verno vel æstate dicta prima, commoneantur Decani a Præposito suo, quale opus debeant exercere; atque illi reliquos admoneant fratres. tum demum dato signo sumptis ferramentis congregentur in vnum, factaque oratione pergent recitantes ad opus, vsque ad horam diei tertiam. Reuertentes ad Ecclesiam, tertia celebrata, residentes locis suis studeant lectioni siue orationi. Verum si opus tale est, quod non intermittatur; in opere ipso tertia dicatur, & sic recitando

reuer-

reuertantur ad cellam, & consummata oratione, ablutisque manibus confestim ad Ecclesiam conueniant. Et si reficiendum ad sextam est, peracto officio sextæ, ab oratione pergant ad mensas, refectique congrue iterum facta oratione quiescant, & fiat silentium vsque ad horam nonam. Deinde celebrata nona, si necesse est reuertantur ad opus, quousque ad duodecimæ officium dictum conueniant. sin autem residentes taciti per cellulas suas, hi quorum iam ætas perfecta est, & conscientia pura meditentur eloquia Domini, vel opus quodlibet intra cellulam iniunctum exercentes, nusquam prorsus excepta causa necessitatis audeant progredi, nisi fuerint a seniore præcepti. Iuniores vero coram suis residentes Decanis, lectioni, vel recitationi vacent; nec se, inconsulto seniore, iunior a sua se auferat secessione, aut ad alterius Decani locum audeat pergere; sed tam in cessione, quam etiam in operatione, semper decania a decania segregata consistat. Iuniores quique suos iugiter decanus ille commoneat, ne in aliquam negligentiam decidant, sed viros spirituales & sanctos illis semper in exemplo proferat; vt illorum contemplatione assidue ad meliora proficiant. Autumni vero vel hyemis tempore, vsque ad tertiam legant, vsque ad nonam operentur, si tamen est quodlibet opus quod fiat. Post nonam iterum vsque ad duodecimam legant: a duodecima meditentur vsque ad vesperam. Ad opera cum egressuri sunt, orationem facturi inuicem conueniant: qua expleta incipiat Præpositus psalmum, & sic recitantes pergant ad operationem. Cum operantur, non inter se fabulas vel cachinnos conserant, siue luxurientur; sed operantes intra se recitent taciti. Illi vero qui pausant, aut psallant aliquid, aut recitent pariter, aut certe sileant. Peculiare opus institutum est, vt nullus exerceat monachus, quasi sibi proprie vindicandum; aut cuilibet, cum voluerit, sua præsumptione distribuendum. Nec quodlibet opus sine præ-

ce-

ceptione & cohibentia senioris suscipiendum, inchoandum, siue faciendum est: sed in omni re quicquid Abbas vel Præpositus præceperit, hoc agendum.

Cap. VII. *De ferramentis & vtensilibus.*

Ferramenta vel vtensilia qualibet artificum sub vno recondenda sunt conclaui, & custodia vnius fratris industrij & prouidi: quique segregatim illa idoneo collocans loco, prout res expetit, poscentibus ad operandum fratribus tribuet; atque ad vesperum suis ea colligens locis, curam habebit, ne quid de his aut pereat, aut per negligentiam æruginet, vel qualibet occasione vilescat.

Cap. VIII. *De obedientia & sessione monachi.*

Cvm vacant ab operatione fratres, nullus se e proprio, citra permissionem Decani vel Præpositi sui, mouere audeat loco, neque conserere fabulas, deambulationesque peragere inquietas & otiosas: sed residens, operi manuum siue lectioni intentus, aut in orationis contemplatione defixus, signo vniuersali monitus surgat concitus, communi oratione aut operatione detinendus. alias neque respicere, neque appellare alium, citra permissionem sui senioris, est quisquam e fratribus permittendus. In habitu quoque & gressu monachi ita definitum est, vt nulla diuersitas esset, sed omnia cultu vestimentorum, non vario, sed vno & sincero manerent: ingressu nullos strepitus, neque saltus amplos tensis passibus facerent, nec alibi, dum pergunt aspicerent, nisi ante vestigia sua. cum loquuntur, vt lenta & silens vox esset, iuramento & mendacio carens, nec fraudem studens, neque multiloquium diligens; murmurationem omnino, & contradictionem, & rancorem nesciens; vituperare, & iudicare indemnem alium pertimescens.

Obe-

Obedientia, præceptum est regulæ, vt impossibilibus quoque rebus opere atque affectu ostentetur, & teneatur vsque ad mortem videlicet: sicut & Christus factus est Patri obediens vsque ad mortem. Philip. 2. Simili quoque studio & patientiæ virtus est obseruanda, vt nusquam nec odio violetur, nec iniuria, nec contumelijs omittatur; sed in sustentatione & tolerantia roboretur. Ruditas denique & parcimonia ciborum & lectulorum duritia amplectatur. Peculiaritas aut in vtensilibus, aut in vestimentis, aut in quibuslibet rebus, vilissimis saltem & abiectis, omni modo vitetur. Quia abominatio monachis est & infamium, quidquam possidere superfluum, aut reseruare proprium, vel occultum: quod non longe ab Ananiæ & Saphiræ exemplo segregatur. Munus denique quodlibet, siue epistolas nemo monachus accipiat; neque vspiam sine benedictione sui senioris progrediatur; nec cum laico loquatur, nec cum monacho non iussus stet, siue fabuletur; vel alium aliquem proximum videat, vel extraneum, regulari sententia præfixum est. Nec ieiunium soluat quilibet ex monachis, nec prius quam in commune reficient ceteri, vel post quam refecerint cum alijs, quidquam quod ad edendum vel potandum pertinet, degustare præsumat, consuetudine iussum est diuturna.

Cap. IX. *De Hebdomadarijs*.

Hebdomadarij per singulas sibi succedant hebdomadas, orationem cum benedictione in ecclesia percipientes Abbatis. Et quando exeunt ita die Sabbati explicata vespera, congregatis in vnum ac residentibus fratribus & meditantibus, manibus proprijs aqua calida singulorum abluant pedes, alijs lauantibus, & alijs extergentibus linteo: sicque prostrati coram Abbate in conuentu eodem veniam simul & benedictionem ab omnibus generaliter petant.

Sic-

Sicque oratione commendati Abbatis pergant ad ministeria fratribus exhibenda: plenissimam pro labore suo tempore matutino benedictionem in ecclesia percepturi.

CAP. X. *De hospitibus, peregrinis, & infirmis.*

Hospitibus, vel peregrinis fratribus, cum summa reuerentia caritatis & ministrationis obsequia sunt præbenda, & ad vesperum lauandi pedes: & si ex itinere sunt confecti, oleo perungendi sunt. Lectaria, lucerna, & stramina mollia exhibenda: ac proficiscentibus iuxta posse cœnobij viaticum imponendum. Aegroti omni miseratione & compassione fouendi sunt: eorumque languores congruo releuandi sunt ministerio. Tales tamen sunt eis ministri delegandi, qui & pulmenta strenue præparent, & deuoto eis ministerio obsecundent; & de his, quæ illis residua sunt, neque fraudem faciant, neque occulte comestione se illicita polluant.

CAP. XI. *De nitore & affectu monachi.*

Nullus alterius manum teneat, aut ad punctum temporis vspiam sine benedictione secedat. Nitor & pulchritudo vestium, cultusque, atque ambitio rerum temporalium ab omni penitus monacho debet exulare. Vana gloria, superbia, contemptusque turgidus, & effrænatæ locutionis vsus abdicetur ab omnibus. Pius enim, & oblectabilis, humilis, atque modestus esse debet affectus monachi: quin & omni spurcitia careat, & audientis vel videntis animum ad amorem & timorem diuinitatis accendat. vt illud possit implere, quod Dominus dixit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est.* Matth. 5

CAP.

Cap. XII. *De cautela monachi.*

Cautela, & moderatio, & pudicitia, fides, & sinceritas ornant habitum monachi. Duplex enim nullo modo esse debet famulus Christi; sed veridicus, & simplex, & humilis supercilio, fastus carens effigie. Coram seniore suo prior nullus ambulet, neque non iussus sedeat, vel loquatur; sed honorem fratri seniori & reuerentiam, vt condecet, competenter exhibeat.

Cap. XIII. *De delictis.*

Omnis actus, siue occasionum necessitudines suo semper necesse est vt monachus referat patri, & ex illius cognoscat discretione, vel iudicio, quid attendat. Cogitationes, reuelationes, illusiones, & negligentias proprias seniori nullus obcelet, verecundia vel iniuria faciente, vel contumacia perurgente. Sed semper huiusmodi vitia cum lacrimis, & compunctione cordis, atque humilitate verissima Abbati, Præposito, siue probatis senioribus reuelanda sunt; & consolatione, oratione, castigatione, siue etiam exercitatione idonei operis castiganda.

Cap. XIV. *De excommunicatis.*

Cvm excommunicatur, vel arguitur quisquam pro negligentia sua, exercebit humilitatem, quousque percipiat orationem: nec se audebit inter alios commiscere, vel cuiquam occulte coniungere; sed omnibus ad rationum studia conuenientibus, ille prostratus humo, cingulo simul opertorioque abiecto, poscet veniam negligentiæ suæ. Hoc etiam is ab officio regredientibus exhibebit. Similiter quoque & refectionis tempore coram refectorio astabit vultu deposito & habitu, quousque fratrum com-

passione solatus veniam percipiat, quam deposcit. Cum excommunicato nullus loquatur, neque qualibet eum compassione, vel miseratione refoueat; neque ad contradictionem vel superbiam confortare præsumat. Quælibet causa in conuentu communi fratrum est ventilanda, & iuste ac subtiliter perscrutandum, ne fortasse dolositate & malitia senioris innocens iunior opprimatur. Abbati vel Præposito iuxta personarum acceptationem non liceat iudicare, neque aliquem fraudulenter vel iniuste damnare; sed, vt dictum est, spiritalium & veridicorum fratrum huiuscemodi rebus est retinenda sententia: qui sibi Dei iudicium ponentes præ oculis non permittant pessime opprimere animam innocentis.

Cap. XV. *De clamosis & lasciuis.*

Clamosum in locutione monachum, aut iracundum, ridiculosum, subsannatorem, siue detractorem esse non decet. Qui huiusmodi est, & sæpe castigatus non fuerit emendatus, flagellis verberibusque curandus est, & acriter emendandus, crebraque curiositate & industria, a vitio reducendus. Lasciuus, petulans, & superbus sæpius suspendatur a cibo, & biduanis siue triduanis maceretur inedijs, operisque adiectione conficiatur; sermone & colloquio castigetur. Si ista perpessus sæpe, minime fuerit correctus, plagis emendetur instantius, reclusionisque diutinæ coarctetur angustijs, breuissime panis & aquæ esu sustentandus; donec se spondeat a vitio recessurum. Inobedientem, murmuratorem, contradictorem, siue furtiuis comestionibus atque bibitionibus vacantem suprascripta coërcebit sententia: & in omnibus monachorum excessionibus congrua animaduersio adhibenda est, secundum Abbatis & seniorum iudicium, conueniens negligentiæ, ætati, siue personæ: eritque summa discretione prouidendum,

dum,

dum, ne grauia pro leuibus inferantur; aut e contrario pro maximis leuis & parua vltio erogetur. Mensura namque & pondere æquo, iustitiaque pia, & miseratione continuo Pater vel Præpositus debet excellere, vt sic vulnus curet ægroti, quatenus salutem, & non debilitatem inferat membri. Quia sicut subditorum vitia per Præpositos, ita & Præpositorum negligentias per semetipsum Deus iudicabit.

Cap. XVI. *De mendace, fure, & percussore monacho.*

Mendacem, furem, percussorem quoque & periurum, quod Dei seruum esse non decet, corripi primum a senioribus verbis oportet, vt recedat a vitio. Post hæc si nec sic se emendare distulerit, tertio coram fratribus conuenietur, vt desistat tantisper errare. Si nec sic se emendauerit, flagelletur acerrime, & trium mensium spatio excommunicationis vindictam suscipiens, sub pœnitentiæ districtione solus recludatur in cella; de vespere in vesperi ex hordeacij panis sex vncijs, & aquæ mensura paruula sustentandus. Ebriosus quis si repertus in cœnobio fuerit, superiori sententiæ subiacebit; siue is qui citra permissum Abbatis siue Præpositi alicubi litteras destinauerit, vel ab alio destinatas acceperit. Monachus paruulorum aut adolescentium consectator; vel qui osculo, vel qualibet occasione turpi deprehensus fuerit inhiare, comprobata patenter per accusatores verissimos, siue testes, causa, publice verberetur: coronam capitis, quam gestat, amittat, decaluatusque turpiter opprobrio pateat; omniumque sputamentis oblitus in facie, probraque æque suscipiat; vinculisque arctatus ferreis, carcerali sex mensibus angustia maceretur; & triduana per hebdomadas singulas refectione panis exigui hordeacij vespertino tempore subleuetur. Post deinde expletis his mensibus, alijs sex mensibus succedentibus sub senioris spiritalis custodia, segregata in corticula

degens, opere manuum & oratione continua sit contentus: vigilijs & fletibus, & humilitate subiectus, & pœnitentiæ lamentis veniam percipiat; & sub custodia semper & sollicitudine duorum spiritalium fratrum in monasterio ambulet, nulla priuata locutione vel concilio deinceps iuuenibus coniungendus.

Cap. XVII. *De culpatis.*

Qvisquis frater pro qualibet negligentia vel reatu arguitur, vel excommunicatur, & tamen humiliter veniam petit, vel confitetur lacrymabiliter, congrua ei remissionis & indulgentiæ medela tribuatur. Procaci autem, & persistenti, atque per superbiam vel controuersiam deneganti, amplior & districtior animaduersio, flagellorumque pœna irrogabitur. Duo in vno lecto non iaceant; nec dormire extra cubile proprium cuiquam licentia pateat. Interuallum singulorum lectulorum singulis cubitis intercedat; nedum adinuicem proximant corpora, nutriant libidinis incentiua. In tenebris nemo loquatur alteri, nec accedat vllo modo iunior quilibet ad lectum alterius post completam. Lectula singulorum Abba vel Præpositus bis in hebdomada reuoluat, atque perscrutetur; vt videat, ne quis superfluum aliquid vel occultum habeat. Nocturnum tempus peculiaribus orationibus & sacris vigilijs maxima ex parte ducendum est, propter lucifugas dæmones, seruorum Domini deceptores. Spina si inhæserit corpori, citra benedictionem sui senioris nullus euellat: vngulas sine benedictione nullus abscidat. Fascem cuiuslibet oneris absque benedictione & permissione senioris quisquam deponere e collo proprio non præsumat.

Cap.

CAP. XVIII. *De ieiunijs.*

IEiunijs ista oportet tempora obseruare. a Pascha vsque ad Pentecosten reficiendum ad sextam est; & monophagia, id est, * conseruanda per diem. A Pentecoste vsq; ad octauo decimo Kalendas Octobris interdiana ieiunia retinenda sunt; excepto vna quadragesima, quæ festiuitatem sanctorum Iusti & Pastoris præcedit, sollicite conseruanda est: in qua vsque ad nonam quotidie ieiunandum est, & vino penitus abstinendum. Seruanda tamen Abbati discretio est, vt cum hos graui labore perspexerit onerari, ad refectionem singulas portiones tribuat. Ab octauo decimo Kalendas Octobris vsque ad Pascha, sollicite ieiunandum est, & in quadragesima vino & oleo penitus abstinendum. Ad mensam qui tardius venerit, prohibeatur a cibo. Ad orationes diurnas, qui ad primum psalmum non occurrerit, introire in oratorium cum ceteris non audeat; sed pœnitentiæ delegabitur. Hoc idem sustinebit, qui nocturnis orationibus vsque ad tertium psalmum tardius venerit; aut post tres psalmos dictos in choro se miscere conatus fuerit.

CAP. XIX. *De cibis.*

MInistri, siue Præpositus, cum fratribus reficient, & mutatos sibi cibos preparare non audeant; nec extra communem refectionem quidpiam edant. Hoc etiam Abbas studeat agere, quoties aduenientes, vel filij Ecclesiæ occursione sibi non aspexerit obuiare. Abbas vel Præpositus fratres in furtiua passim, prout voluerint, comestione non inquinent: nisi fortasse patula vnumquemque aut ægritudo, aut defectionis instantia defatigat. cui quidem aperte cum consensu reliquorum congruam ordinabit annonam, ætati siue valetudini competentem.

CAP.

CAP. XX. *De officijs Abbatis vel Præpositi.*

De officio monachi non prout voluerint euagentur, nisi consulto Præposito siue Decano. cum seniore adhoc ipsum delegato, cum necessitas compellit, egrediantur. Abbas vel Præpositus diuinis sēper officijs & vigilijs intersint; & prius ipsi agant, quod alios docent. Abbas vel Præpositus e proprijs semper cœnobij monachis eligantur; vir sanctus, discretus, grauis, castus, carus, humilis, mansuetus, & doctus; qui diutinis experimentatus & documentis, omnibus præfatis rebus bene fuerit eruditus. Qui in abstinentia præcellat, in doctrina refulgeat, exquisitas epulas mensæ lautioris consuetudinemque contemnat; vini nimij perceptionem respuat: cunctis in commune fratribus, vt pater proprius pijssimusque prouideat. Quem nec ira subita immoderate deijciat, nec superbia extollat, nec mœror ac pusillanimitas frangat, nec libido corrumpat. Qui & in patientia discretionem, & cum ira exhibeat lenitatem: quique sic egentibus atque pauperibus pareat, vt ministrum se, & non prælatum tantum Christi visceribus recognoscat. Cuiusque tanta debet sermonis & vitæ consonantia esse, vt id quod docet verbis, confirmet operibus sedulis: & bis acuto præcedens gladio, quidquid alios informat verbo, iugi ipse gerat studio: vt nec sermonem operatio destruat, nec econtra operationem bonam sermo inconueniens frangat; sed fint ibi cuncta ita in Patre conuenientia, sicut chordarum concordia in lyra & cithara; quæ tunc dulcifluum ex se sonum repercussæ reddunt, cum artificis pulsante manu, temperato æquitatis ordine, & non confusæ inæqualitatis præcipitatione feriuntur. Ter per omnem hebdomadam collecta facienda est, & regulæ Patrum legendæ, differendum, vel a seniore & castigatio ac sermo ædificationis proferenda ad fratres: negligentiæ emendandæ;

dæ; excommunicatis miserendum, & procacibus siue dureceruicibus iterum irroganda censura.

Cap. XXI. *De Conuerso, qualiter debeat suscipi.*

Conuersum de seculo, Patrum decreta docent, non suscipiendum in monasterio, nisi prius experimentum sui in opere & penuria, in opprobrijs dederit & conuicijs: quique decem diebus persistens ad ianuam cœnobij, orationibus & ieiunijs, patientiæ & humilitati operam dederit. Sicque anno illo integro vni spiritali traditus seniori, non statim commiscendus erit congregationi; neque integra fratrum diuersoria accedet, sed delegata in exteriore corte cellula perfruetur; vbi omnem sinceriter exerceat obedientiam. Hospitibus siue peregrinis stramina comportabit, aquam calefaciens pedibus, & omnia humiliter ministeria exercebit, fascemque lignorum suo quotidie dorso ferens hebdomadarijs tribuet. Atque ita in omni penuria & vilitate subactus, expleto anno probatus moribus, & laboribus elimatus, percepta in ecclesia benedictione fratrum societati donetur; vnique Decano delegetur cunctis bonorum operum exercitijs edocendus. Quod si quilibet conuersus bonis ac puris moribus enitens, Abbatis vel aliorum fratrum spiritalium fuerit iudicio comprobatus, pro merito & puritate suæ conscientiæ celerius poterit fratrum consortijs misceri, secundum quod Abbatis vel fratrum optimorum censuerit deliberatio faciendum.

Cap. XXII. *De professione Conuersi.*

Omnis conuersus cum ad cœnobium venerit, seque suscipi postulauerit, confestim in conspectu totius congregationis adductus sciscitabitur ab Abbate, vtrum liber an seruus, vtrum bona & spontanea voluntate, an fortasse

qua-

qualibet compulsus necessitate conuerti voluerit. Cumq; eius spontaneam ad conuersionem præuiderit existere voluntatem, neq; quolibet eum conditionis nexu adstrictum esse perspexerit, accipiet pactum eius, omnem suæ professionis continens originem. In quo etiam ita se idem conuertens alligabit, vt omnia se instituta cœnobij mente deuota profiteatur implere, nec ea vllo vnquam tempore violare: neque a districtione cœnobij, quam expetijt, polliceatur ullatenus euagari. Cumque hac se professione adstrinxerit, subijciatur regulis supradictis, per bonorum operum industriam quandoque Domino placiturus.

CAP. XXIIII. *De primi conuersione.*

QVi prius in monasterio conuersus fuerit, primus ambulet, primus sedeat, primus eulogiam accipiat, primus communicet in ecclesia; prior loquatur, cum interrogantur fratres pro aliqua quæstione, prior psalmum dicat, in choro primus consistat, hebdomadam primus faciat; manum in mensam primus extendat. Nec ætas sola inter fratres requirenda, sed conuersatio est, & laboris studijque propositum. Vnde & hæc discretio senioris est præstolanda, vt quem quomodo erga Dei amorem cultumque feruentem viderit, sic honoret. Non enim generis dignitas, aut rerum opulentia, quam quisque habuit in seculo, vel ætatis grandæuitas exquirenda; sed vitæ rectitudo, & ardentissimæ fidei merita debent esse pensata. Ille enim potior, qui Deo proximior, iudicandus est. Monachi in monasterio sancte & pudice atque honeste viuentes persistant: laici foris Abbatis vel Præpositi mandata peragant.

Duo postrema capita in MSS. desiderantur.

EXPLICIT REGVLA S. FRVCTVOSI EPISCOPI.

S. FRVCTVOSI
EPISCOPI
REGVLA MONASTICA
COMMVNIS.

IN NOMINE SANCTAE TRINITATIS

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE

SANCTI FRVCTVOSI EPISCOPI.

I. *Vt nullus præsumat suo arbitrio monasteria facere, nisi communem collationem consuluerit, & hoc Episcopus per canones & regulam confirmauerit.*

II. *Vt Presbyteri seculares non præsumant absque Episcopo, qui per regulam viuit, aut consilio sanctorum patrum, per villas monasteria construere.*

III. *Qualis debeat eligi Abbas in monasterio.*

IV. *Quales monachi recipiantur in monasterio.*

V. *Qualiter debeant monachi subditi esse suo Abbati.*

VI. *Qualiter debeant viri cum uxoribus ac filijs absque periculo viuere in monasterio.*

VII. *Qualiter infirmi in monasterio debeant tueri.*

VIII. *Qualiter debeant senes gubernari in monasterio.*

IX. *Qualiter debeant viuere qui greges monasterij delegatos habent.*

X. *Quid debeant obseruare Abbates.*

XI. *Quid obseruare debeant Præpositi.*

XII. *Quid debeant obseruare Decani.*

XIII. *Quibus diebus se congregent ad collectam fratres.*

XIV. *Qualiter debeant Abbates esse solliciti erga excommunicatos.*

XV. *Qualiter monasteria virorum ac puellarum custodiri debeant.*

XVI. *Quales fratres debeant cũ sororibus vno monasterio habitare.*

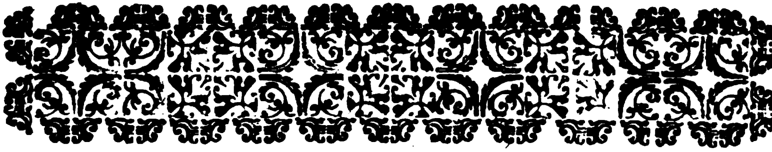
XVII. *Qualis debeat esse consuetudo salutandi in monasterio virorum ac puellarum.*

XVIII. *Vt non recipiantur in monasterio nisi qui radicitus omni facultate nudati sunt.*

XIX. *Quid in monasterio debeant obseruare qui peccata grauiora in seculo commiserunt.*

XX. *Quid obseruandum sit de monachis, qui a proprio monasterio per vitium dilabuntur.*

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCIPIT REGVLA SANCTI FRVCTVOSI.

Capitvlvm primvm.

Vt nullus præsumat suo arbitrio monasteria facere, nisi communem collationem consuluerit, & hoc Episcopus per canones & regulam confirmauerit.

Olent enim nonnulli ob metum gehennæ in suis sibi domibus monasteria componere; & cum vxoribus, filijs, & seruis, atque vicinis, cum sacramenti conditione in vnum se copulare, & in suis sibi, vt diximus, villis & ex nomine martyrum ecclesias consecrare, & eas falso nomine monasteria nuncupare. Nos tamen hæc non dicimus monasteria, sed animarum perditionem, & ecclesiæ subuersionem. Inde surrexit hæresis & schisma, & grandis per monasteria controuersia. Et inde dicta hæresis, eo quod vnusquisque suo quid placuerit arbitrio eligat; & quod elegerit, sanctum sibi hoc putet, & verbis mendacibus defendat. Hos tales vbi reperitis, non monachos, sed hypocritas & hæreticos esse credatis. Et hoc optamus, & om-

omnino vestram sanctitatem quæsumus, cum talibus nullam conuersationem iubemus habeatis: neque eos imitemini. Et quia suo arbitrio viuunt, nulli seniorum volunt esse subiecti: & nil de propria substantia pauperibus erogant; sed adhuc aliena, quasi pauperes, rapere festinant: vt cum vxoribus & filijs, plus quam cum in seculo erant, lucra conquirant. Et hæc faciendo de perditione animarum non curant; vt non animarum, sed corporum plus quam seculares homines emolumenta habeant: & pro suis pignoribus more luporum doleant, & de die in diem non retroacta peccata plangãt, sed cum scandalo semper studio rapacitatis anhelant: & non de pœna futura cogitant, sed vnde vxores & filios pascant, acrius anxiantur: & cum ipsis vicinis, cum quibus prius se cum iuramentis ligauerant, pro hoc tepefacti cum grandi iurgio & discrimine se ab inuicem separant; & res quas ante per imaginariam caritatem expendendas communiter miscuerant, non iam simpliciter, sed cum exprobratione vnus alteri raptat. Quod si aliquis ex illis imbecillitas apparuerit, propinquos, quos in seculo reliquerunt, cum gladijs, & fustibus, ac minis sibi adiutores adducunt; & qualiter hæc disrumpant in prima dudum conuersatione excogitant. Et vulgares & ignari cum sint, talem præesse sibi Abbatem desiderant: vt vbi se voluerint conuertere, quasi cum benedictione suas voluntates faciant, & quicquid eis placuerit dicere, dicant: & alios more instigationis dijudicant, & seruos Christi dente canino dilaniant: & hoc agunt, vt semper cum secularibus, & huius mundi principibus commune consortium habeant, & amatores mundi cum mundo diligant; qualiter immundi cum mundo pereant. Tali se sæpe exemplo taliter alios viuere inuitant; & infirmis mentibus offendiculum parant.

Matt. 7. De talibus Dominus in euangelio ait: *Cauete a falsis fratribus, qui veniunt ad vos in vestibus ouium; intrinsecus autem sunt lupi rapaces: a fructibus eorum cognoscetis eos, quia non potest arbor mala*

fru-

fructus bonos facere. In fructu operationem dixit, in folijs verbum. Et vt eos in opere cognoscatis, verba illorum pensare potestis: quia cupiditatis face succensi, non possunt Christi pauperibus adæquari. Christi vero pauperes hanc habent consuetudinem; nihil in hoc mundo cupiunt habere, vt possint Deum & proximum perfecte diligere. Et qualiter supradictos lupos possint euadere, Dominum cognouerunt dicentem: *Ecce mitto vos, sicut oues in medio luporum. Non portetis sacculum, neque peram*. Proinde Christi seruus, qui cupit esse verus discipulus, nudam crucem ascendat nudus, vt mortuus sit seculo, Christo viuat crucifixo. Et postquam deposuerit corporis sarcinam, & hostem viderit trucidatum, tunc se putet deuicisse mundum, & cum sanctis martyribus æquiparasse triumphum. Matt. 10

CAP. II. *Vt presbyteri seculares non præsumant absque Episcopo, qui per regulam viuit, aut consilio sanctorum patrum, per villas monasteria construere.*

Solent nonnulli presbyteri simulare sanctitatem, & non pro vita æterna hoc facere: sed more mercenariorum ecclesiæ deseruire; & sub prætextu sanctitatis diuitiarum emolumenta sectari: & non a Christi amore prouocati, sed a populi vulgo incitati, dum formidant suas perdere decimas, aut cetera lucra relinquere, conantur quasi monasteria ædificare. Et non more Apostolorum hoc faciunt, sed ad instar Ananiæ & Saphiræ. De ipsis ait B. Hieronymus: Non res suas pauperibus erogauerunt, non per exercitium in monasterio laboriosam vitam duxerunt; non mores suos reprehenderunt, vt assidua meditatione corrigerentur. Non fleuerunt, non in cinere, & cilicio corpus versauerunt; non pœnitentiam peccatoribus prædicauerunt, vt cum baptista Ioanne dicerent: *Pœnitentiam agite: appropinquauit enim regnum cœlorum*: Non Christum imitati fuerunt, qui di- Matt. 3.

Matt.20. dixit: *Et non veni ministrari, sed ministrare; & non veni volunta-*
Ioan.6. *tem meam facere, sed patris*. Et de cathedra iste quando duci-
tur ad cathedram, id est, de superbia, præesse isti desiderant
fratribus, non prodesse: & cum sua timide reseruant, alie-
na concupiscunt, quia non dispensant: & prædicant quod
ipsi non obseruent: & cum Episcopis, secularibus princi-
pibus terræ, vel populo communem regulam seruant, &
vt sunt Antichristi discipuli contra Ecclesiam latrant; &
quibus machinamentis eam disrumpant arietes fabricant:
& cum inter nos venerint, dimerso capite gressu tenue san-
ctitatem simulant. Hi sunt hypocritæ, qui aliud sunt, &
aliud esse videntur: vt stulti qui eos viderint, imitentur.
Io. 10. Ipsi fures & latrones, Dominica voce attestante: qui non
per ostium, quod est Christus, sed disrupto pariete eccle-
siæ per murum præcipitati ingrediuntur: & si aliquis fide-
lium recte viuere cupit, eis obstaculum faciunt, vt possunt,
Matt.23. non profectum. De talibus Dominus ait: *Væ vobis scribæ &*
pharisæi, cæci hypocritæ, qui clauditis regnum cœlorum: nec vos in-
tratis, nec alios permittitis intrare. Hi tales sicut de suis lucris, sic
de nostris gratulantur detrimentis: & quod non audierunt
aduersum nos quid falsum proferant, omni contentione
componunt, & quod non facientes cognoscimus, qui in
crimine deprehensi publice per plateas annuntiantes, de-
fendunt: & qui nobis a monasterio proprio vitio delabun-
tur, ab ipsis ouando suscipiuntur, tuentur, & defenduntur:
& cum sint monasteriorum desertores plerique ex ipsis qui
nos detrahunt, ab illis optime honorantur, & quod nefas
est dicere, honoribus cumulantur. Hos tales cum videri-
tis; melius odium quam consortium habeatis. de talibus
Psal.138. propheta ait: *Nonne qui te oderunt Deus oderam illos? perfecto*
odio oderam illos, & inimici facti sunt mihi.

CAP.

CAP. III. *Qualis debeat eligi Abbas in monasterio.*

PRimum præuidendus est Abbas, vitæ sanctæ institutione duratus, non conuersatione nouellus: sed qui per diuturnum tempus in monasterio sub Abbate desudans inter multos est comprobatus,& non habet hereditatem in seculo; sed in toto Israel absque sorte in terra repromissio est verus leuita. vt, *pars hereditatis meæ Dominus*, libera cum Propheta voce dicat: intantum, vt omnem caussandi vsum radicitus a suo corde repellat; & si fas fuerit, per nullam occasionem in iudicio cum hominibus contendat: sed si quis eum incitauerit, & tunicam tulerit, qualiter contendat ad vocem continuo Dominicam, & pallium relinquat. Si certe aliquis insecutor monasterij accesserit, & aliquid auferre conatus fuerit, & per vim tollere voluerit, vni de laicis causam iniungat, & ipsi fidelissimo Christiano, quem vita bona commendat, & fama mala non reprobat: qui & res monasterij absque peccato iudicet, & quærat; & si vsus iurandi est, hoc faciat sine iuramento & pœna: & non tantum pro rerum lucro, sed vt persecutorem humilem & mansuetum ad veniam postulandam reducat. Quod si persecutor in sua perseuerauerit contumacia, & plus lucra dilexerit, quam animam, statim caussator cum eo contendere dimittat. Abbas vero absque vllo vsu caussandi, & eraso rancore stomachi, simpliciter in monasterio cum suis monachis viuat,& nullam cum secularibus caussandi licentiam habeat.

Psal. 15.

Matt. 5.

CAP. IV. *Quales monachi recipiantur in monasterio.*

MOnachi, qui ob religionis obtentum monasterium ingredi petunt, primum ante fores tribus diebus & noctibus excubent, & ex industria iugiter ab hebdomadarijs exprobrentur. quibus diebus peractis, postmodum interrogen-

gentur, vtrum liberi sint an serui. Quod si serui sunt, non recipiantur, nisi libertatem a proprio domino præ manibus attulerint præsentandam. ceteri vero siue liberi siue serui sint, diuites an pauperes, coniugati an virgines, stulti an sapientes, inscij an artifices, infantuli an senes, si quispiam horum fuerit, acrius percunctentur, vtrum recte abrenuntiauerint, an non: si omnia fecerunt quæ in Euangelio vo-
Luc. 14. ce veritatis audierunt, quæ ait: *Qui non renuntiauerit omnibus quæ possidet, meus non potest esse discipulus.* Et illud quod diues quondam adolescens, qui omnia quæ in lege præcepta
Matt. 19. sunt, se implesse iactabat, ad quem Dominus ait: *Si vis esse perfectus, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus; & veni, sequere me; & habebis thesaurum in cœlo.* Iterum ad eum Dominus loquitur: *Qui vult esse perfectus? qui cum Apostolis patrem & matrem, reteque & nauiculam dimittit.* Et qui omnia dixit, nihil de propria facultate reseruari mandauit: & non cuilibet, sed cuncta Christi pauperibus erogauit: & non dedit patri, non matri, non fratri, non propinquo, non consanguineo, non filio adoptiuo, non vxori, non liberis, non Ecclesiæ, non principi terræ, non seruis, exceptis libertates confirmandas. Cumque ita, vt diximus, fuerit sciscitatus, postmodum in vltimo gradu recipiatur. Quod si horum, quos supra diximus, more pietatis vel vnum nummum alicubi male abrenuntians reliquit, statim eum foras repelli mandamus; quia non eum in Apostolorum numero, sed Ananiæ & Saphiræ sequacem videmus. Sciatis eum non posse in monasterio in mensuram venire monachi, neque ad paupertatem descendere Christi, neque humilitatem acquirere, neque obediens esse, neque ibidem perpetuo perdurare: sed cum aliqua occasio pro aliquo a suo Abbate monasterij distringendi, aut emendandi accesserit, continuo in superbiam surgit, & acediæ spiritu inflatus, monasterium fugiens derelinquit.

CAP.

CAP. V. *Qualiter debeant monachi subditi esse suo Abbati.*

IN tantum debent monachi præceptis obedire maiorum; sicut Christus Patri obediens fuit vsque ad mortem: quod si aliter fecerint, sciant se viam quam quærebant perdidisse. Nemo vadit ad Christum, nisi per Christum. Proinde monachi talem sibi debent facere consuetudinem, per quam a tramite recto nullatenus possint deuiare. Primum discant voluntates proprias superare, & nihil suo arbitrio vel minimum aliquid agere; nihil loqui nisi ad interrogata, & cogitationes de die in diem nascentes cum ieiunio & oratione expellere, & suo Abbati nunquam celare. Et quicquid fecerint, absque murmuratione faciant, ne, quod absit, murmurando ea sententia pereant, qua perieruut ij qui in deserto murmurauerunt. Illi perierunt manna manducando, & isti in monasterio murmuratores scripturas recitando. Illi manna manducando mortui sunt, & isti scripturas legendo & audiendo, spirituali fame quotidie moriuntur. Illi murmurando terram repromissionis non intrauerunt, & isti murmurando paradisi promissionis terram non ingrediuntur. Grande malum, de Ægypto exire, mare transuadasse, tympanum cum Moyse & Maria, Pharaone submerso, tenuisse, manna manducasse; & terram repromissionis non intrasse: malum peius, de Ægypto istius seculi exire, mare baptismi cum pœnitentiæ amaritudine quotidie pergere, tympanum pulsare, id est, carnem cum Christo crucifigere, & manna, quod est cælestis gratia, manducare; & cælestis regionis terram non intrare. Timendum est ergo, carissimi fratres, & cogitandum, & præuidendum, qualem viam arripere debeant, qui per Christum ad Christum ire desiderant; & liquide audiant, quod obseruare debeant. Obedientes sint Abbati vsque ad mortem; in tantum, vt nullam propriam faciant voluntatem, sed Patris. Nihil tam carum Deo habetur, si voluntas pro-

Num. 11. & seq.

Matt.19. pria frangatur. Hinc Petrus ait: *Nos qui dimisimus omnia, & secuti sumus te, quid nobis erit?* Non solum dixit: *dimisimus omnia, quid nobis erit?* sed addidit: *secuti sumus te*. Multi omnia dimittunt, sed Dominum non sequuntur. Quare? quia non patris, sed suam voluntatem faciunt. Qui vult ergo arctam & angustam viam inuenire, & eam sine offendiculo pergere, & pergendo non perdere, & non perdendo ad Christum peruenire, prius discat voluntates proprias superare, & nihil quod propria voluntas corporis quæsierit facere, & in Patris obedientia vsque ad finem vitæ perseuerare. Hæc proprie via arcta & angusta, quæ ducit ad vitam.

Cap. VI. *Qualiter debeant viri cum vxoribus ac filijs absque periculo viuere in monasterio.*

Cvm venerit quisquam cum vxore vel filijs paruulis, id est, infra septem annos, placuit sanctæ communi regulæ, vt tam parentes, quam filij in potestatem se tradant Abbatis. qui & ipse Abbas omni sollicitudine quid obseruare debeant rationabiliter eis disponat. Primum nullam corporis sui potestatem habeant, neque de cibo aut indumento recogitent; neque facultates aut villulas, quas semel reliquerunt, vlterius possidere præsumant: sed tanquam hospites & peregrini subiecti in monasterio viuant; & neque parentes solliciti sint pro filijs, neque filij pro parentibus. Neque communem confabulationem habeant, excepto si non auctoritas Prioris præceperit. Illos tamen paruulos, quos adhuc in crepundia videmus tenerulos, propter misericordiam concessam habeant licentiam, quando voluerint ad patrem, aut matrem pergant: ne fortasse parentes pro ipsis in vitio murmurationis cadant; quia solet pro eis grandis in monasterio murmuratio euenire. Sed inter vtrosque foueantur, quousque quantulumcumque regulam cognoscant, & semper instruantur; vt siue sint

pue-

pueri, siue puellæ, monasterio promoueantur vbi habitare futuri erunt. Et qualiter ipsi infantes in monasterio nutriantur, planam ostendimus viam, si Dominus dederit commeatum. Eligatur cellarius bonæ patientiæ probatus, quem communis elegerit collatio, & ab omni excusetur monasterij seruitio, & coquinæ officio; ita vt semper cellarium teneat, propter ipsos paruulos, senes, infirmos, vel hospites. Et si maior fuerit congregatio, iunior ei detur pro ipso seruitio discurrendo: qualiter ipsi infantes ab ipsius imperio ad horas congruas copulentur, & accipiant alimentum. A sancto Pascha vsque octauo Kalendas Octobris manducent per singulos dies quatuor vices. Ab octauo Kalendas Octobris vsque ad Kalendas Decembris tres vices. a Kalendis Decembribus vsque ad sanctum Pascha in potestate sit ipsius cellararij. Ceterum vero sic instruantur, vt absque benedictione & imperio nihil in ore suo mittere debeant: qui & ipsi infantes suum habeant Decanum, qui plus de eis intelligit, vt regulam super eos obseruet; & ab eo semper ammoneantur, ne aliquid absque regula faciant, aut loquantur; aut certe in mendacio, furto, vel periurio deprehendantur. Quod si in aliquo, quæ diximus, deprehensi fuerint, continuo ab ipso suo Decano virga emendentur. Et ipse Cellararius eis pedes & vestimenta lauet; & qualiter in sanctitate proficiant, cum omni intentione edoceat: vt a Domino plenam remunerationem accipiat, & veritatis præcepta docentis audiat, qui ait: *Sinite paruulos venire ad me, ne prohibeatis eos: talium enim est regnum cælorum.* Matth.9

CAP. VII. *Qualiter infirmi in monasterio debeant teneri.*

INfirmi quolibet morbo defessi in vna iaceant domo; & vni, qui aptus est, delegentur; & tanto ministerio foueantur, vt ne propinquorum affectus, nec vrbium delicias

requirant; sed quod necesse habuerint, cellararius & præpositus præuideant. Ipsi vero infirmi tanta sollicitudine admoneantur, vt de ore eorum nec quantuluscunque vel leuis sermo murmurationis procedat: sed in sua infirmitate cum hilari mente sine intermissione, & tulta murmurationis occasione, & vera cordis compunctione semper Deo gratias agant: & frater qui eis ministrat, nullo pacto offendere audeat. Quod si aliquis, vt diximus, ex ore eorum murmurationis processerit scrupulus, ab Abbate increpentur, & ne talia supradicta facere præsumant, admoneantur; ita vt ille eos accuset, qui hoc ministerium iniunctum habet.

Cap. VIII. *Qualiter debeant senes gubernari in monasterio.*

Solent plerique nouitij senes venire ad monasterium, & multos ex his cognoscimus necessitatis imbecillitate polliceri pactum, non ob religionis obtentum. Cum tales reperti fuerint, acrius necesse est arguantur; & inter cetera instrumenta nisi ad interrogata non loquantur. Habent enim & ipsi consuetudinem mores pristinos nunquam abhorrere; & vt olim fuerunt docti, vanis fabulis euagari. Et cum forte ab aliquo fratre spiritali corriguntur, continuo in iracundiam prosiliunt, & per diuturnum tempus tristitiæ morbo stimulantur, & a rancore malitiæ penitus non desistunt. Et cum frequenter & immoderate in tali vitio dilabuntur, tristitia cum deserit, solita consuetudine in fabulis & risu fræna laxantur. Proinde cum tali cautione in cœnobio introducuntur, vt die noctuque non fabulis euagentur, sed in singultu & lacrymis, cinere & cilicio versentur; & retroacta peccata cum gemitu cordis pœniteant, & pœnitenda vlterius non committant. Et quantum habuerunt in peccando prauæ suæ mentis intentionem, duplum habeant in lamentando plenam deuotionem. Quia

per

per septuaginta & eo amplius annos abrupte peccauerint, & ideo congruum est, vt arcta pœnitentia coërceantur: quia & medicus tanto profundius vulnera abscindit, quantum putridas carnes videt. Tales ergo per pœnitentiam veram corrigantur: vt si noluerint, excommunicatione continuo emendentur. Quod si bis septies admoniti ab hoc vitio non fuerint emendati, deducantur in conuentu maiorum, & ibidem denuo discutiantur: & si se corripere non permiserint, foras proijciantur. Eos vero senes, quos quietos, simplices, humiles, & obedientes, in oratione frequentes, & tam propria quam aliena peccata deplorantes, & quotidie de vita periclitantes, & Christum semper in ore habentes, & si secundum vires otio non vacantes, & non suo, sed maiorum arbitrio pendentes, & propinquitatis affectum perfecte deserentes, & cuncta quæ possident, non suis, sed Christi pauperibus erogantes, & nihil sibimet reseruantes, & dilectionem Dei & proximi tota mente & fortitudine tenentes, & die noctuque in lege Domini meditantes esse cognoscimus, pia miseratione sicut infantulos foueri, sicut patres honorari mandamus: ita vt a pistrino & coquinarum vice excusentur; & ab agro, & duro labore quieti vacent, excepto quod aliqua leuiora opera eis iniungantur; ne fessa ætas ante tempus frangatur: cibi tamen quibus reficiantur, teneri & molles ex industria ab hebdomadarijs coquantur, & carnes & vinum propter imbecillitatem moderate eis præbeantur: & omnes ad edendum in vna mensa copulentur, æqualiter cibo & potu vno reficiantur. Vestimentum vero & calceamentum sic eis præbeantur, vt absq; foco frigoris ab eis asperitas arceatur.

Cap. IX. *Qualiter debeat viuere, qui greges monasterij delegatos habet.*

Qvi greges monasterij accipiunt alendos, tantam sollicitudinem super eos gerere debent, vt nulli damnum in fru-

frugibus inferant, & tanta vigilantia astutiaque sollicitentur, ne a bestijs deuorentur: vt fragosa & abrupta montium & inaccessibilia vallium prohibeantur, ne ad præcipitium defluant. Quod si per incuriam, aut pastorum desidiam, ex supradictis aliqua prouenerit negligentia, continuo pedibus seniorum prouoluentes, & tanquam grauia peccata deplorantes, dignam pro culpa perdiu agant pœnitentiam. qua peracta supplices recurrant ad veniam; aut si paruuli sunt, virga emendationis accipient censuram. Et tali delegentur probatissimo, qui & in hoc seruitio aptus fuit in seculo, & eos custodire desiderat bono animo: vt nunquam de ore eius procedat vel leuis murmuratio. Sed & paruuli per vicissitudines ei dentur iuniores, cum quibus ferre possit ipsum laborem. Et sic eis præbeatur vestimentum & calceamentum, quantum necesse est ad sufficctum. Et pro seruitio vnus tantum quem diximus, non tamen omnes in monasterio inquietentur. Et quia solent nonnulli qui greges custodiunt, murmurare, & nullam se pro tali seruitio putant habere mercedem, cum se in congregatione orantes & laborantes minime vident, audiant quid dicunt Patrum regulæ, & tacentes recogitent; & patrum exempla præcedentium recognoscentes sibimetipsis denuntient, quia patriarchæ greges pauerunt, & Petrus piscatoris gessit officium, & Ioseph iustus, cui virgo Maria desponsata extitit, faber lignarius fuit. Proinde isti non debent despicere quas delegatas oues habent; quia exinde non vnam, sed multas consequuntur mercedes. inde recreantur paruuli, inde fouentur senes, inde redimuntur captiui, inde suscipiuntur hospites & peregrini. Et insuper vix tribus mensibus per pleraque monasteria abundaretur, si sola quotidiana fuissent paximatia in hac prouincia plus omnibus terris laboriosa. Quamobrem qui hoc seruitium habuerit iniunctum, cum hilaritate cordis obediat, & certissime credat, quod obedientia a quouis periculo libe-

liberat, & magnum sibi ante Deum praeparat fructum; sicut & inobediens incurrit animae detrimentum.

Cap. X. *Quid debeant obseruare Abbates.*

Primum horas canonicas, id est, primam, missis operarijs in vineam: tertiam, sanctum Spiritum in Apostolos descendisse: sextam, Dominum in crucem ascendisse; nonam, Spiritum emisisse: vesperam, Dauid cecinisse, dicens: *Eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum*: Mediam noctis, quia ea hora *clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obuiam ei*. & vt ea hora cum ad iudicium venerit, non nos dormientes sed vigilantes inueniat. Gallicinium, Christum a mortuis resurrexisse. Has horas canonicas ab oriente vsque in occidentem Catholica, id est, vniuersalis indesinentur celebrat Ecclesia. Proinde ergo Abbates per monasteria tota mentis intentione, cum fletu & cordis contritione, tulta laboris aut itineris occasione, cum omni monachorum congregatione celebrare debent. Et vbi eis properandi fuerit necessitas, & horarum cognouerint metas, continuo humo prostrati indulgentiam a Domino supplices petant, & suis horis peculiaribus, id est, secunda, quarta, quinta, septima, octaua, decima, & vndecima orare non pigeant; qualiter septem & octo Salomonis congruat dictum: *Da partem septem nec non & octo*: vt per septiformis gratiae Spiritum, & octo beatitudines, ac resurrectionis diem liberis gressibus per scalam Iacob, Christo sibi desuper innitente, quindecim gradibus coeli conscendere valeant regionem. Secundo, vt per capita mensium Abbates de vno confinio vno se copulent loco, & mensuales litanias strenue celebrent & pro animabus sibi subditis auxilium Domini implorent: quia de ipsis in tremendo iudicio cum grandi discussione sperent se Deo reddere rationem. Tertio, qualiter quotidie viuere debeant, ibi disponant; & tanquam

Psal. 140.
Matt 25.
Eccl. 7.

quam a latronibus comprehensi ad cellas reuertantur subplacitati. Quarto, retroacta sanctorum Patrum per scripturas sciscitantes reuoluant: vt ab ipsis quod facere debeant agnoscant: vt intus, ac foris, ante & retro plenam mentem oculis habeant; ne, quod absit, in aliquam hæresin deuoluantur, & pereant. Pro hoc ergo semper in communi concilio fratrum æqua lance tanquam in penso persistant; vt præterita recordando, & futura prouidendo, & præsentia examinando, hæresum non patiantur stimulos. Quinto, vt cum fratribus aduenientibus, hospitibus, & peregrinis in vna mensa communiter viuant: quia de ipsis
Matt.25. Dominus ait: *Hospes eram, & collegistis me.* Sexto, talem sibi consuetudinem debent facere Abbates, vt omnem cupiditiem & auaritiam a se radicitus arceant. Si hoc
Gal.2. malum non esset, idolorum seruitutem eam Apostolus non dixisset. Et per hoc virus monachi cognoscimus mentem sauciari: & a nullo vitio penitus vnquam poterit liber esse, qui tali consuetudinis vinculo fuerit obligatus: & in Dei & proximi dilectione nunquam erit firmatus; quia hoc quod in sæculo concupiscimus, sine dubio proximis inuidemus. Vnde & Patres sancti Spiritu sancto repleti, vt possint Deum & proximum perfecte diligere, studuerunt in hoc mundo nihil habere. Et quia sine aliquo esse non possumus, ipsum debemus habere, quod nos non pigeat, cum necesse fuerit, egenti proximo reddere, & a caritate Dei, & proximi dilectione nunquam animam relaxare: cuius videlicet fortitudo caritatis vera sanctæ Ecclesiæ voce laudatur, cum per canticorum canticum dici-
Cant.8. tur: *Valida est vt mors dilectio*. Virtuti etenim mortis dilectio comparatur: quia sine dubio mentem quam semel cœperit, a delectatione mundi funditus occidit. Tales ergo debent Abbates esse, vt possint Deum, & proximum perfecte diligere: oculos laxos a concupiscentia mala istius seculi habere: quale in paradiso habuit Adam ante transgressum.

CAP.

Cap. XI. *Quid debeant obseruare Præpositi in monasterio.*

In potestate habeant Præpositi omnem regulam monasterij. Et tales Præpositi eligantur, quales & ipsi Abbates dignoscuntur; vt Abbatum curarum onera per eos subleuentur. Et hoc sibi proprium vindicent Abbates cibi ac vestimenti, quod ab ipsis ministratum acceperint: & excepto in aduentu fratrum, & languoris necessitate, delicatiores cibos non audeant edere Abbates, nisi tales quales & fratres. Omnem vero monasterij substantiam Præpositi accipient dispensandam: & si quispiam captiuorum aliquid alimenti petierit Abbatem, & pro quacumque causa, ipse Præpositus hoc prouideat, & vt Abbas nullum laborem habeat, exceptis quæ supra diximus, omni intentione sollicitudinem gerat: excommunicandi tamen causam sicut Abba, sic Præpositus habeat. Et quod per singulos menses expensum fuerit, per omnium capita mensium rationem suo Abbati faciat: & hoc cum tremore, & simplicitate, & vera cordis humilitate, tanquam redditurus Domino rationem. Et quod fecerit, semper in arbitrio pendeat Abbatis: nihil de sua temeritate præsumat: ne, quod absit, in morbum vanæ gloriæ cadat. Et non prodigus, sed discretus intra Christi familiam dispensator, piusque gubernator ac optimus semper accedat, & Euangelicum documentum obseruans, Dominumque dicentem, qui ait: *Quis putas est* Matt.24. *fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore. Beatus ille seruus, quem cum venerit Dominus inuenerit sic facientem. amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.*

Cap. XII. *Quid debeant obseruare Decani.*

Decani, qui super decanias sunt constituti, tantam sollicitudinem gerant super quos delegatos habent fratres,

vt nullas proprias faciant voluntates. Non loquantur, nisi interrogati; suo arbitrio nihil faciant nisi mandati; alibi non pergant, non ordinati: seniores timeant, vt Dominos, ament vt parentes; faciant quicquid ab eis imperatum acceperint; credant sibi salutare quicquid illi perceperint, si hoc sine murmuratione cum hilaritate, & taciturnitate fecerint, dicente Moyse: *Audi Israel, & tace. Vnus alterius onera portate:* & nemo neminem iudicet: nemo neminem detrahat: quia scriptum est: *Omnis detractor eradicabitur*. Vnus ab alio quod non habet accipiat; vnus ab alio discat humilitatem, vnus ab alio caritatem, vnus ab alio patientiam; vnus ab alio silentium; vnus ab alio mansuetudinem. Comedant sine querela quicquid eis appositum fuerit; vestiant quod acceperint. Non celent fratres Decanis suis quicquid per singulos dies cogitauerint. Decani vero sint eis quasi rectores & custodes; tanquam pro ipsis rationem Domino reddituri. Negligentias cunctorum ipsi præuideant, & emendandi potestatem habeant; & quod ipsi non valuerint emendare, Præposito non morentur accusare. Qui & ipsi Præpositi sic hoc districte & rationabiliter agant, vt Abbates suos nullo modo præsumant inquietare, excepto quod vtrique non valuerint accelerare. Et in hoc vnus alteri tantam humilitatem habeat, vt nunquam vllus vllum offendat; sed vnus in altero tanquam in penso persistat: id est, iuniores in Decanis, Decani in Præpositis, Præpositi in Abbatibus: vnus alium portans, tanquam in muro lapides quadrati, Apostolo attestante, sicut supra: *Vnus alterius onera portantes, sic adimplebitis legem Christi.*

Deut. 27. Gal. 6. Gal. 6.

CAP. XIII. *Quibus diebus se congregent ad collectam fratres.*

OMnes Decani a suis Præpositis admoneantur, vt cuncti fratres a minimo vsque ad maximum diebus dominicis in monasterio vno loco congregentur, ita vt ante missarum solemnia sollicite ab Abbate percunctentur; ne fortas-

tasse aliquis aduersus aliquem odio liuoris stimuletur: aut malitiæ iaculo vulneretur: ne intestinum virus quandoque aperte in superficiem cutis perrumpat, & inter palmarum fructus myrrhæ amaritudo demonstretur. Primum ergo ipsi Abbates cum suis Præpositis atque Decanis semetipsos discutiant, & ad instar suos iuniores subditos arguant; & omne malitiæ fermentum prædictis diebus radicitus a suo corde euellant. Solent nonnulli pro suis vxoribus atque filijs, aut etiam quibuscumque propinquis curam habere more pietatis. Plerique vero qui non sunt in talibus implicati, pro alimento sunt solliciti. Alij vero tristitiæ morbo interius consumuntur, & tanquam vestimentum a tinea intrinsecus mentis suæ auiditate deuorantur; & cum ipso rancoris languore delabuntur in desperationem. Alij namque spiritu fornicationis acrius inflammantur, & sæpe tali stimulo carnis incitati, interiori oculo cæcati captiui ducuntur, vinculo perditionis ligati. Alij acidiæ spiritu inflati otio & somno vacare cupiunt, & curiosis fabulis sollicitantur, & quod peius est, a proprio monasterio se auferre disponunt. Alij vanæ gloriæ elationis telo in diuersis partibus confodiuntur; & alij alia defendentes, & suas causas magnificantes, dum nolunt Christi pauperibus similes esse, vnusquisque in vanis istis cogitationibus elabuntur, & quasi nil a Deo acceperint de proprijs viribus extolluntur; & cum laudatores non inueniunt, ipsi sibi in suis laudibus prosiliunt. Alius de genealogia, & de sua gente fatetur esse principes: alius de parentibus, alius de germanis, alius de cognatis, alius de fratribus & consanguineis, & idoneis, alius de diuitijs, alius de specie iuuentutis, alius de bello fortitudinis, alius de perlustratione terrarum, alius de artificio, alius de sapientia, alius de assertionis eloquentia, alius de taciturnitate, alius de humilitate, alius de caritate, alius de largitate munerum; alius de castitate, alius de virginitate, alius de paupertate,

alius de abstinentia, alius de orationum frequentia, alius de vigilantia, alius de obedientia, alius de abrenuntiatione rerum, alius de legendo, alius de scribendo, alius de voce modulationis. Hæc omnia, quæ supra perstrinximus, vnusquisque dum aliquoties talia non iussi immoderate loquuntur, toties in elationem vanæ gloriæ delabuntur: & ex ipso morbo, dum quod dicunt vindicare contendunt, in superbiam præcipitantur. Propter hoc ergo iugiter iubemus in collecta fratres adesse; & non plusquam septem dies interponere; & per omnes dies Dominicos, mores pristinos & vitia emendare. Et quis in quo deprehensus fuerit, contra ipsum vitium debet pugnare, in quo se cognouerit certamen habere. Et quod fortasse ab alijs deprehenditur, absque verecundia debet manifestare, qui hoc patitur. Quod si minime fecerit, non se putet effugere diabolum; nec se æstimet victorem, sed victum. Quod si manifestauerit, & se per pœnitentiam, aut flagella emendauerit; continuo hostem in foueam præcipitabit & impellet.

Cap. XIV. *Qualiter debent Abbates esse solliciti erga excommunicatos.*

Cvm excommunicatur aliquis pro culpa, mittatur solitarius in cellam obscuram, in solo pane & aqua: vt in vespera, post cœnam fratrum, medium accipiat paximatium, & non ad satietatem aquam: & hoc ab Abbate exsufflatum, non sanctificatum. Absque vllo solatio vel colloquio fratrum sedeat, nisi quem Abbatis, vel Præpositi cum eo præceperit auctoritas vt loquatur. Indutus tegmine raso aut cilicio, seminudus atque discalceatus opus monasterij exerceat excommunicatus. Si biduana vel triduana fuerit excommunicatio eius, mittat senior qui eum excommunicauit, vnum de maioribus, quem probatum habet, qui eum verbis contumeliosis increpet; quod non ob

ob religionis venerit occasionem, nec pro Christi amore, nec gehennæ pauore; sed simplicium fratrum facere disturbationem. Si hæc ille patienter tulerit, & de ore eius nulla iracundia vel murmuratio proruperit, simplicitas mentis & humilitas apparuerit; sic increpator absque immutatione verborum, quod in eo præuiderit, Abbati renuntiet. Abbas vero sollicite & prudenter tractet, vtrum veram, an imaginariam habeat patientiam, per quam possit se ad fratrum reconciliare caritatem. Secundo eiusdem meriti senem probatum ad exprobrandum eum mittat: & quod primitus audiuit, non facile credat. Cumque tertio ita fecerit, & pari conuitio increpatus fuerit; & in priore promissionis patientia excommunicatus perdurauerit, & hoc Abba per tres testes probauerit, post hæc eum eijci iubeat; & sic præsentatum per se increpet, coram conuentu fratrum. Cum ita quarto fuerit tentatus, & in humilitate fuerit probatus, & fortis fuerit vt ferrum inuentus, postmodum Ecclesiam ingrediatur, & cingulum in manibus gestans, Abbatis vel fratrum pedibus cum lacrimis prouoluatur; & cum singultu & gemitu genibus humo properando a cunctis veniam accipere mereatur; & ne talia pœnitenda vltra committat, admoneatur: & post hæc osculatus ab Abbate in suo gradu recipiatur. Si certe, vt supra diximus, aliquis excommunicatus in prima interrogatione querulosus, vel murmurans apparuerit, & suas sententias superbe, vel importune vindicauerit, & hoc senior manifestum esse cognouerit, vsque in diem tertium maneat excommunicatus, ita vt nullus cum eo loquatur. Cum tertio vero die ita sciscitatus, & in superbia qua diximus, fuerit deprehensus, eousque ergastulo coarctatus perseueret, donec omnem arrogantiam superbiæ deneget. Quod si in malo perseuerans perdurauerit, & propria voluntate pœnitentiam agere noluerit, & sæpe ac sæpe contumax & murmurator patule contra seniorem vel fratres in facie perstite-

stiterit, & cum propinquis se vindicare maluerit, in collationem deductus exuatur monasterij vestibus, & induatur quas olim adduxerat secularibus, & cum confusionis nota a monasterio expellatur; vt cæteri emendentur, dum fortasse solus tali correptione ille delinquens corrigitur.

CAP. XV. *Qualiter monasteria virorum ac puellarum se custodire debeant.*

PLacuit sanctæ communi regulæ, vt monachi cum sororibus vno monasterio habitare non audeant; neque oratorium commune habere præsumant: sed nec conclaui vno vel tecto quiuis prægraui necessitate manere communiter queant, tulta omni excusatione occasionis. Si ergo obseruare debeant, vt ipsi monachi cum sororibus, quas habent tuendas, nunquam vno conclaui vel conuiuio edendi licentiam habeant; neque in communi labore opus iniunctum exerceant. sed si accesserit, vt vnus sit ager, diuisos terminos teneant, & vterque bonos custodes: in tanto silentio hoc facient, vt vna classis cum altera inter se voces non mittant, exceptis recitatione & cantilenæ modulatione: aut certe gemitum aut suspirium vtriusque cum suis habeant. Tanta ibique debet esse astutia, quantum fur nocturnus in pectore nostro Christum occidere festinat, & non corpora, sed animas iugulare desiderat. Quamobrem tali cautione firmamus hanc regulam, vt nunquam solus cum sola fabulet. quod si fecerint, sciant se rumpere Patrum instituta, & cordis vitalia mortis infixisse sagittam. Pro hoc paradisi perditur vita, & supplicio tartari adipiscitur iactura. Mihi credite, non potest toto corde habitare cum Domino, qui mulierum sæpe accessibus copulatur. Per mulierem quippe aucupatus est serpens, id est diabolus, primum nostrum parentem. Et quia non Deo, sed diabolo existit obediens, continuo carnis iniuriam sen-

sensit. Et ob hoc ergo hanc passionem filij sentimus, de qua parentes a paradisi gaudijs captiuatos esse cognoscimus. Circumspiciendum proinde est, & indesinenter orandum, & totis viribus fugiendum, ne sensus nostri tali muscipula capiantur. Solus ergo cum sola, licet in itinere se obuient, non loquatur: nulla alibi sola nisi cum altera sibi comite dirigatur. Quod si de supra taxatis quispiam solus cum sola fabulare deprehenditur, centum ictibus flagellorum extensus publice verberetur. Et qui talia facere præsumit, cum cautione admoneatur: quod si abusiue habuerit monachorum præcepta, & hanc secundo geminauerit culpam, verberatus denuo carceri mancipetur: aut si pœnitere noluerit, foras proijciatur.

CAP. XVI. *Quales fratres debeant cum sororibus vno in monasterio habitare.*

IN monasterio puellarum procul a cella monachos habitare mandamus. tales præbeantur pauci & perfecti, ita vt de pluribus probati eligantur, qui & de aliquanto tempore pene in monasterio senuerunt; quos semper castitatis vita commendauit, & criminalia delicta foras ecclesiam excommunicatos stare non fecit. Tales ergo in monasterio puellarum habitare debeant, qui & eis aliquid carpentarij ministerium facient, & aduenientibus fratribus hospitium debeant præparare; & super vtrosque sexus iuueniores, quasi vasorum fiant custodes. Nullam licentiam euagandi habeant sorores, & absque benedictione Abbatis deinceps cum viris osculandi aut loquendi occasionem penitus non requirant. quod si aliter fecerint, regulæ subiaceant.

Cap. XVII. *Qualis debeat esse consuetudo salutandi in monasterijs virorum puellarumue.*

Cvm se occasio dederit, vt de monasterijs virorum aliquis de Abbatibus aut monachis ad monasterium veniat puellarum, vt mos est salutandi, non eas singulatim praecipimus, sed Abbatissa primo, & sic omnis congregatio ad salutandum eis occurrat: & hoc pro monachis dicimus, qui de longinquo veniunt, non de vicinitate habitatoribus confinium. Et cum tempus remeandi ad proprias cellas fuerit, ipsi aduenientes monachi similiter Abbatissam cum suis sororibus, sicut primum, communiter eas salutent. Has duas vices intrandi & exeundi licentiam salutandi habere mandamus, supra facere nolumus: & hoc ipsum cum summa verecundia & cautela; tanquam si vtroque communis Dominus Christus, & illarum sponsus, quasi in iudicio de praesentia stet corporaliter. Zelotypus est Christus, non vult domum suam facere domum negotiationis. Ceterum vero talem consuetudinem facere mandamus, vt si in vnam collationem ad audiendum verbum salutis fratres & sorores copulatae fuerint, iuxta viros sorores sedere non audeant; sed vterque sexus diuisis choris sedeant. Nullus Abbatum aut fratrum se praesumant deinceps vbicumque, absque imperio seniorum, osculum seniori porrigere; neque in gremium sororum veluti pacto caput declinare; neque in capite monachi, vel in vestimento, femina ad excomplanandum manus mittere audeat. Quod si aegrotans quispiam monachorum, aut de longinquo, aut de proprio monasterio, non praesumat in monasterio puellarum iacere: ne releuatus corpore, animo incipiat aegrotare. Et vt B. Hieronymus ait, *periculose tibi ministrat, cuius cultum semper attendis*. Ob hoc ergo omnes aegrotos monachos in monasterio virorum iacere praecipimus; & non matrem, non germanam, non vxorem, non filiam, non

pro-

propinquam, non extraneam, non ancillam, non qualecunque genus mulierum viris ministrare in infirmitate mandamus: sed si accesserit, vt ex supradictis aliqua cum sorbitiunculis ab Abbatissa fuerit directa, sine ministro infirmorum eum visitare non audeat, nec iuxta eum manere præsumat. Eadem & de viris esse mandamus. Nullus in præterita castitate confidat; quia nec Dauide sanctior, nec Salamone poterit esse sapientior, quorum corda per mulieres deprauata sunt. Et ne quisquam sibi de propinquitate generis castitatis fiduciam sumat, memor sit quod Thamar ab Ammon fratre suo ægritudinem simulante corrupta sit. Proinde ergo cum tali castitate fratres & sorores viuere debeant, vt non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus bonum testimonium habeant, & superstitibus sequacibus sanctitatis exemplar relinquant.

CAP. XVIII. *Vt non recipiantur in monasterium nisi qui radicitus omni facultate nudati sunt.*

Comperimus per minus cauta monasteria, qui cum facultaticulis suis ingressi sunt, postea tepefactos cum grandi exprobratione repetere, & seculum, quod reliquerant, vt canes ad vomitum reuocare: & cum suis propinquis, quod monasterio contulerant, hoc extorquere, & iudices seculares requirere, & cum saionibus monasteria dissipare; & per vnum negligentem multos simplices deturbatos videmus esse. Proinde solerter præuidendum est, & omni intentione discernendum, vt tales non recipiantur: quia non pro amore Christi isti veniunt, sed vicina morte perterriti, & infirmitatis angustia compulsi; non ob amorem cœlestem incitati, sed solummodo pœnam formidantes inferni. De talibus Apostolus ait: *Qui timet non est* 1. Ioan. 4.
perfectus in caritate: quoniam timor pœnam habet: sed perfecta caritas foras mittit timorem, Non sunt isti discipuli Christi: &

non in Ecclesia sunt requirendi; sed in membris Antichristi inueniendi sunt: non sunt accolæ bonæ repromissionis, nec veri Israëlitæ, sed de longinquo aduenæ proselyti: sed neque fratribus fideles, neque in pugna inuenti sunt fortes. Tales olim in Leuitico Dominum cognoscimus detestasse,
Deut. 20. & in bello ne pergerent prohibuisse: *Si quis*, inquit, *corde pauidus est, non egrediatur ad bellum; vadat, & reuertatur ad domum suam; ne pauere faciat corda fratrum suorum, sicut & ipse timore perterritus est*. De talibus in Euangelio veritas ait;
Matt. 19. *Quam difficile est qui pecunias habent, intrare in regnum cœlorum*. Nihil enim de pristinis facultatibus suis in eundem locum, vbi ingredi se petit monasterium, vel ad vnum nummum recipiatur: sed & ipse manu sua cuncta pauperibus eroget; & postmodum comprobatus monasterium sub regula introducatur, & anno integro a cunctis fratribus ex industria conuitijs comprobetur. Et postquam probatus in cunctis obediens fuerit, & non in plumbi natura mollitus, sed acer perdurauerit, vt ferrum; postmodum exuatur secularibus vestibus, & induatur monasterij religiosis simplicibus; & adnotetur in pacto cum fratribus, & viuat inter monachos probatus & ipse monachus.

CAP. XIX. *Quod in monasterio debeant obseruare qui peccata grauiora in seculo commiserint.*

Qvi grauioribus culpis & criminibus sese deliquisse cognoscunt, primum eos optamus regulæ colla submittere sub probatissimo Abbate, in monasterio desudare; & cuncta retroacta peccata, tanquam ægrotos medico, spirituali seniori manifestare: & sicut publice peccauerunt, publice pœnitere, & pœnitenda vltra non committere: timorem de supplicio, amorem de regno, spem de misericordia habere, & nunquam desperare: quia in vltimo est extremæ vitæ, iustificare aut condemnare. Scriptum est enim: *Ipse*

Ipse iudicabit extrema terræ. Vnumquemque Dominus in fine aut iustificat, aut condemnat: & vniuersorum finem ipse considerat: vt nec peccator, si fortiter ingemiscat, desperet veniam; nec iustus de propria sanctitate confidat. 1.Reg.2.
Nihil prodest, si aliquis de regno subtractus, a regni potentia exclusus, ferro constrictus hodie carceri est mancipatus: ita nihil obstat, si hodie a carcere quis rapitur, & regali honore constituitur. Nullus ei sordes carceris imputat; sed hoc solum laudat, quod in eo miratur. Sic nil prodest iustum bene viuere, & male vitam finire; ita magnum bonum est, peccatorem ad pœnitentiam redire; olim male viuere, & postmodum bene finire, a nullo retroacta peccata imputata habere. Credimus iudicem, qualemquem in fine inuenerit, talem coronare, aut certe damnare. Et quamuis sint grauia delicta, non est tamen illis de Dei, misericordia desperandum. Liquide cognoscimus quod publicani & peccatores, nullo præcedente merito, qui futuri per iustitiam erant damnandi, gratuita miseratione per breuem pœnitentiam sunt redempti. Sed non est in eis tam consideranda mensura temporis, quam doloris. Agat ergo vnusquisque dignam pœnitentiam, secundum qualitates culparum: vt quis in quo delicto sese cognoscit reum, de eo delicto necesse est obseruare primum secundum instituta canonum. In lege habetur, vt quis cui quantum intulerit damnum, aut fecerit cædem, aut commouerit vltionem, iudicis dirimatur iudicio; & de numerositate solidorum ad suum reducatur arbitrium: ne fortasse persona potens damnet oppressum, & qui legali censura centenarium habebat incurrere damnum, tertiam reddat, quod de liberis continetur. Certe nos cum essemus serui peccati, Deo miserante, & nullo nostro merito præcedente, liberi facti sumus iustitiæ; & de innumerositate peccaminum in misericordissimi iudicis pendet arbitrio nostri peccati debitum: & pro centesimo pondere peccatorum ini-

Luc. 16. quitatis cognoscimus opponere villicum; qui de centum cadis olei, octogintas de centum coris tritici, quinquaginta decurtatum quæsiuit debitum, statim se cognouit a proprio domino esse laudatum. Ita plerique sunt in monasteria ingressi, qui ob immanitatem scelerum excesserunt numerum, quos sancti canones foras Ecclesiæ agere pœnitentiam censuerunt; & nisi in finem vitæ communionem percipere negauerunt: nos tamen misericordiam Domini comperti, pusillanimes sumus consolati, ne graui tristitia coarctati pereant desperati, de multitudine annorum ad breuem recurrimus numerum; & tam cito eum conciliamus, quam cito eum cognouerimus in pœnitentia & humilitate fundatum. Quare & tunc medicus ab incisione suspendet ægrotum, cum eum per medicamina cognouerit esse sanandum. Cibos vero tales eis præbere mandamus, qui nec lasciuiam nutriant, nec corpus nimis affligant. Carnes tamen, siceram, vel vinum eis auferre mandamus: quod si per infirmitatem, aut nimiam senectutem, aut certe aliquam necessitatem ex his imbecillitas patuerit, in arbitrio & probitate maiorum ponimus. Vestimentum vero cilicinum præbere iubemus, qualiter per id compuncti per hœdos a sinistris suorum semper reminiscantur peccatorum. Lectum tamen sternere mandamus corio aut psiatho, quod latine storea nuncupatur; aut certe paleas tenues, si horum nihil habetur: exceptis infirmis, & nimia senectute defessis, vti & ipsi arbitrio foueantur Abbatis. Hæc quæ supra notauimus, per pœnitentiam dignam, & non fictam humilitatem, vnumquemque venire cognoscatis ad veram sanitatem. Amen.

CAP. XX. *Quid obseruandum sit de monachis, qui a proprio monasterio per vitia dilabuntur.*

CVm aliquis per vitium dilapsus fuerit a monasterio, in aliud non recipiatur cœnobium, neque in humanitatis

tis caritatem, neque in pacis osculum : sed continuo, vinctis post tergum manibus, Abbati reducatur proprio. Quod si reuersus ad seculum fuerit, & a propinquis fretus cum eis in superbiam surrexerit, & monasterio minas intulerit, pariter & ipsi cum eo sint a laicorum concilio publice expulsi, & ab omni Christianorum conuentu maneant anathematizati. Quod si & ipsi laici suo eum receperint consortio, & pariter cum eo contra monasterium exarserint, in contumeliam cuncti a nostra ecclesia expellantur, & nullo nobiscum caritatis fœdere copulentur; quousque veritatem cognoscant, & nobiscum stantes, iniurias ecclesiæ vindicantes pari deuotione consurgant. Si certe ipsi apostatæ ab omnibus fuerint expulsi, & huc illucque vagantes diuersis locis instabiles atque vacillantes suo monasterio reuerti se petierint, necessitate compulsi; in conuentu maiorum deducantur, & vt vasa figuli in fornace probentur; & cum probati fuerint, suo monasterio reformentur; & non prima, sed vltima cathedra recipiantur.

EXPLICIT REGVLA.

IN

IN NOMINE DOMINI INCIPIT PACTVM.

IN NOMINE S. TRINITATIS, PATRIS ET FILII ET SPIRITVS SANCTI.

Qvod corde credimus, & ore proferimus. credimus Patrem ingenitum, Filium genitum, Spiritum sanctum ab vtroque procedentem. Filium solum carnem de virgine suscepisse, & in mundum pro salute omnium in se credentium descendisse, & de Patre & Spiritu sancto nunquam recessisse. Quia ipse dixit: *Ego & Pater vnum sumus*. Et, *qui me habet & Patrem habet*: Et *qui me videt, videt & Patrem*. Idem vero dixit: *Cœlum mihi sedes est, & terra scabellum pedum meorum*. In cœlo angeli totam Trinitatem adorant, & in terra Dominus hominibus prædicat, dicens: *Ite, vendite omnia quæ possidetis, & date pauperibus, & venite, sequimini me*. Et iterum: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me*. Et alibi: *qui plus fecerit patri, aut matri, vxori, filijs, vel omnibus quæ cum mundo transeunt, quam mihi, non est me dignus*. Et iterum: *qui non odit animam suam propter me, non est me dignus*. Et, *qui perdiderit eam propter me, in vitam æternam inueniet eam*. Proinde melius multoque melius est mundum calcare, Christum audire, euangelium complere, vitam beatam cum angelis sanctis in æternum per omnia secula possidere. Proinde diuino ardore accensi, ecce nos omnes, qui subter notandi sumus. Deo & tibi domino & patri nostro tradimus animas nostras, vt secundum edictum Apostolorum, & regulam, & sicuti sancta patrum præcedentium sanxit auctoritas, vno nos in cœnobio, Christo præcedente, teque docente, habitemus. Et quicquid pro salute animarum nostrarum annuntiare, docere, agere, increpare, imperare, excommunicare, secundum regulam emendare volueris, humili corde, deposita omni arrogantia, intenta mente, desiderioque ardente, diuina gratia opitulante

Ioan. 10. Ioan 14. Esai. 66. Matt. 19. Luc 9. Matt. 10 Luc. 14. Matt. 16.

lante, inexcusabiliter, Domino fauente, omnia adimplebimus. Quod si aliquis ex nobis, contra regulam & tuum præceptum, murmurans, contumax, inobediens, vel calumniator exstiterit; tunc habeas potestatem omnes in vnum congregare, & lecta coram omnibus regula, publice culpam probare: & flagella, seu excommunicationem, secundum intuitum culpæ, vnusquisque suum reatum conuictus suscipiat. Si quis sane ex nobis contra regulam occulte cum parentibus, germanis, filjs, cognatis, vel propinquis, aut certe cum fratre secum habitante consilium de absente supradicto Patre nostro inierit, habeas potestatem in vnumquemque qui hoc facinus tentauerit, vt per sex menses indutus tegmine raso aut cilicio, discinctus, & discalceatus, in solo pane & aqua, in cella obscura exerceat quodlibet opus excommunicatus. Quod si aliquis istam prona sua voluntate noluerit agere pœnitentiam, extensus nudo corpore, septuaginta & duo flagella suscipiat: & deposita veste monasterij, indutus quod in introitu exutus est scissum, notabili cum confusione a cœnobio expellatur. Et hoc de viris siue feminis dicimus. Promittimus etiam Deo & tibi Patri nostro, vt si quis sine benedictione fratrum, aut tuo imperio, per vitium ad alia loca ad habitandum transire voluerit, habeas potestatem in cautam eius persequi voluntatem, qui hoc tentauerit, & comprehensum cum saionibus iudicum, ad regulæ censuram reducere: & si aliquis eum defendere voluerit Episcopus, vel eius qui sequitur ordo, aut laicus, & tua ammonitione audita apud se eum retinere voluerit, communicatio illius cum diabolo sit, & participatio cum Iuda Scarioth in inferno; & in præsenti seculo excommunicatus permaneat, ab omni cœtu Christiano: & nec in finem viaticum accipiat, qui hoc fecerit. Tibi vero domino nostro suggerimus, si velles, quod credi certe nefas est, & quod Deus fieri non patiatur, aliquem ex nobis iniuste,

aut

aut ſuperbe, aut iracunde habere; aut certe vnum diligere, & alterum liuoris odio contemnere; vnum imperare, alterum adulare; ſicut vulgus habet, tunc habeamus & nos conceſſam a Deo poteſtatem, non ſuperbe, non iracunde, per vnamquamque Decaniam præpoſito noſtro querimoniam inferre; & præpoſitus tibi domino noſtro humiliter pedes deoſculari, & noſtram querelam ad ſingula pandere: & tu patienter iubeas auſcultare, & in communi regula ceruicem humiliare, & corripere, & emendare. Quod ſi te minime corripere volueris, tunc habeamus & nos poteſtatem cetera monaſteria commonere, aut certe Epiſcopum, qui ſub regula viuit, vel catholicum eccleſiæ defenſorem Comitem, & aduocare ad noſtram collationem; vt coram ipſis te corripias, & cœptam regulam perficias: & nos ſimus diſcipuli, ſubditi, ſeu adoptiui filij, humiles, obedientes in omnibus, quæ oportet; & tu demum Chriſto ſine macula offeras nos illæſos. Amen.

Hæc ſunt nomina, quæ manu ſua vnuſquiſque ſubſcriptionem vel ſignum in hoc pacto fecit: id eſt, ille, ille; vel illa illaque.

EXPLICIT REGVLA S. FRVCTVOSI EPISCOPI.

CVIVS-

CVIVSDAM PATRIS
Regula
AD MONACHOS.

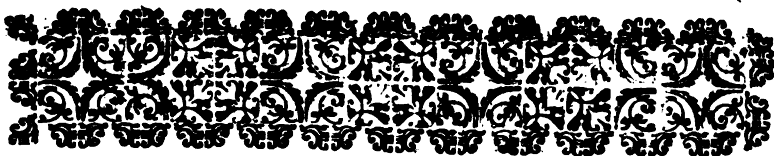
DE CVIVSDAM PATRIS REGVLA veterum testimonia.

S. BENEDICTVS Aniana Abbas in Concordia Regularum sæpissime hanc CVIVSDAM PATRIS REGVLAM ad monachos scriptam laudat; vt & aliam ad virgines: quamuis ipse eas non distinguat, sed vtramque promiscue REGVLAM CVIVSDAM appellet, vel REGVLAM CVIVSDAM PATRIS, vt cap. VIII. §. VII & alibi.

SMARAGDVS quoque monachus, in commentario ad regulam S. Benedicti, subinde ex hac CVIVSDAM PATRIS REGVLA testimonia affert.

IN NOMINE PATRIS ET FILII ET SPIRITVS SANCTI

INCIPIT REGVLA CVIVSDAM PATRIS

CAPITVLVM PRIMVM.

AVEAT lector bonus, ne suo sensui obtemperet scripturas, sed scripturis sanctis obtemperet sensum suum. Calix passionis amarus est, sed omnes morbos penitus curat. Calix passionis amarus est, sed tamen prior bibit medicus, ne bibere dubitet ægrotus, Oportet namque illum qui alterius vulnera mederi cupit, ab omni languoris morbo alienum sanumque subsistere. Nullo alio vitio Diabolus monachum perdit, ac trahit ad mortem, quam cum eum neglectis seniorum consilijs suo iudicio defensionique conspexerit confidere.

II. Primum omnium Deus timendus & diligendus est ex totis viribus: & proximus magnopere diligendus est, secundum mandatum Domini. *Luc. 10.*

III. Deinde virtus obedientiæ expetenda est, & secundum vires vniuscuiusque exercenda est: & ad primum verbum senioris omnes, qui audierint ex fratribus, assurgere oportet: & qui non surrexerit, veniam petat, & poeni-

 teat,

teat, quantum iudicauerit senior; & impleat quod iussus est, licet durum videatur. Obedientia vsque ad mortem facienda est, secundum exemplum Domini, obedientis Patri vsque ad mortem. Et vnumquemque oportet fratri suo seruire, sicut Abbati proprio vel patri: sicut Apostolus dicit: *Seruite inuicem in timore Christi*. Et iterum: *Omnia vestra cum caritate fiant*.

Phil. 2. Ephes. 5. 1. Cor. 16

IV. Si quis frater inuentus fuerit inobediens Abbati, siue œconomo, siue alicui ex fratribus, mittendus est in carcerem; & pœniteat quantum iudicauerit senior. Si autem post examinationem carceris reprobus inuenitur, semel & bis, iterum atque iterum, abscindendus est ab omni fraternitatis corpore, secundum mandatum Domini dicentis: *Expedit enim tibi vt pereat vnum de membris tuis, quam totum corpus tuum eat in gehennam ignis*: & quia *modicum fermentum totam massam corrumpit*.

Matt. 5. 1. Cor. 5.

V. Non omnibus præsente Abbate vel œconomo obtemperandum; quia vnus non occurrit ad omnes: sed tamen vnusquisque fratri seniori obedire contendat, sicut Domino. Quicquid facit proximo suo, Domino facere non ambigat.

VI. Si quis frater murmurans inuentus fuerit, hic ipse mittendus est in carcerem, & opus eius abijciatur. Pœnitentiam agat secundum examen senioris. Si permittatur ei satisfaciet: si autem hoc frequenter facit, eijciendus est de monasterio.

VII. Ad primum verbum discussionis senioris, siue œconomi, siue alicuius fratris, venia petenda est: & tam diu in terra prostratus donec senior discussionem cōsummauerit. Si autem senior discussionem iterauerit, & ipse veniam

ite-

iterare debet. Si quis tardior ad veniam inuentus fuerit, siue aliqua verba religioni contraria, siue pro excusatione delicti sui protulerit, mittendus est in carcerem; & pœniteat secundum quod iudicauerit senior, vsquequo corrigatur. Si autem obstinatus inuenitur, separandus est a fratribus.

VIII. Mendacium, & iuramentum, siue verbum otiosum per omne corpus fraternitatis damnandum est. Si quis ex fratribus, cum quo aliquid horum inuentum fuerit, mittendus est in carcerem, & pœniteat vsquequo a vitio corrigatur: quia *os quod mentitur occidit animam*: & Dominus Sap. 1. in euangelio iuramentum prohibuit, dicens: *Ego autem dico* Matt. 5. *vobis, non iurare omnino*. Et iterum: *Omne verbum otiosum,* Matt. 12. *quod locuti fuerint homines, reddent pro eo rationem in die iudicij*. Et Apostolus dicit: *Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus*. Eph. 4. Si quis ex fratribus post examinationem carceris canere hæc vitia non poterit, eijciendus est a fratribus, & damnandus est.

IX. Si quis iracundus inuentus fuerit ex fratribus, reus erit in concilio gehennæ ignis, nisi pœniteat. & vulnera putrefacta castigatione, scilicet ignis medicamento, exurenda sunt; & tumidum vulnus spiritalis ferri sectione vtatur: id est, capitalia & mortalia crimina, quæ ducunt ad mortem, oportet dure curari & emendari, vsquequo corrigatur, & sanus fuerit, secundum iudicium Abbatis siue œconomi.

X. Si quis ex fratribus dixerit verbum de fratre, illo non audiente, vel absente, si non ad laudem & dilectionem illius pertineat, hic tanquam blasphemator iudicandus est: & petat a Deo veniam protinus, & confiteatur fratri hoc

quod

quod de illo locutus est. Si autem iterare inuentus fuerit, mittendus est in carcerem, & pœniteat dure, vsquequo di-
Colos. 4. scat illud quod Apostolus dixit: *Sermo eorum conditus sit sale*
Excusatio delicti ante veniam non oportet ab omnibus fratribus; post veniam oportet.

XI. In abstinentia ciborum vnam regulam obseruari oportet ab omnibus fratribus; præter senes, & infirmos, siue infantes; & vna mensura sit in omnibus: id est, ab hora nona vsque ad horam alteram a cibis temperandum est. Nec ante, siue post mensam, quæ communiter ad cœnam fratribus apponitur, aliquid ori indulgendum est; nisi infirmitas, siue differentia ætatis siue corporis, aliquid coëgerit. Sed neque ad saturitatem edendum est. Caro & vinum, siue potus, in quo fit ebrietas, refutanda sunt monachis, nec suscipienda, quibus pro Christo crucifixus est mundus, & ipsi mundo. Et ferias monacho non esse super terram: nisi modicum in aduentu fratrum, tanquam Christi, lectior fuerit cibus gratia caritatis. Verumtam en abstinentia tegenda est, ne iactantiæ vitio decidamus in lapsum: quod præ omnibus vitijs grauissimum est.

XII. Nihil quærere debemus ex his quæ ad seculum pertinent, præter quotidianum panem nostrum, & breue vestimentum, quo induamur. Hæc ipsa sine sollicitudine a nobis requirantur; ne inueniamur aliquando de regno
Matt. 6. Dei non cogitare, & dicatur de nobis: *Hæc omnia gentes requirunt*. Veruntamen monachos semper oportet laborare, & sine sollicitudine vitam suam transigere: omnia quæcunque laborauerint, excepto, vt supra diximus, pane exiguo & vestimento, pauperibus distribuant. Cura pauperum semper facienda est, & omnia nostra cum caritate fiant; & sine caritate infructuosa sunt apud Deum opera nostra.

Arbi-

XIII. Arbitrio vniuscuiusque senioris relinquendum est, vnde annuum panem monasterio suo prouideat: si ex sarculo aut bubus, vt aliquibus mos est, sicut nobis; aut artificijs, siue negotijs, siue ex conductione mercedis, siue ex quolibet opere.

XIV. Non magnopere curandum est, quo modo vnusquisque laboret; sed quomodo vnusquisque viuat. Quomodo res & ratio & situs loci vnicuique permiserit, semper laborandum est, & lex Dei, quæ siue visibilia, siue inuisibilia continet, obseruanda est: & nihil ex mandatis Dei, siue magnum siue minimum, prætereundum est: *Quia qui transgreditur vnum, factus est omnium reus.* Iac. 2.

XV. Propositum monachi quod promisimus, ex toto corde nostro, & ex tota dilectione exercendum est & faciendum: quod in tribus abrenuntiationibus consistit. Primo omnino omnes facultates nostras respuere debemus; & omnes diuitiæ mundi alienæ esse a nobis noscuntur. Deinde in secundo loco, omnia vitia carnis & animæ relinquenda sunt & cauenda; *& omnis ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia auferatur a vobis, cum omni malitia.* Eph. 4. Tertia igitur abrenuntiatio est, hæc omnia quæcunque videntur, siue in cælo, siue in terra, siue in mari, seu & in omnibus creaturis Dei, non solum nihil ex his assimilare Domino debemus; sed omnia etiam illa inferiora nostri arbitrari a nobis oportet: qui vtpote nos vltra illa ad cœlorum regna, & ad ipsius Domini notitiam extendimus. Et ideo his sanitati sentientibus, & mox transeuntibus non magnopere intendimus: secundum quod Apostolus dicit: *Omnia quæ videntur temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt.* 2. Cor. 4.

XVI. Silentium in omnibus sectandum est, & tacendi disciplina per omnia facienda est; maxime autem iuxta missam

ſam & menſam: ſed in omnibus nihil loquendum eſt, niſi quod neceſſitas popoſcerit. Si quis præter hanc diſciplinam cum clamore & acerbiore ſermone reſponderit, notetur vſquequo corrigatur. Si autem hoc vitio curari non poterit, eijciatur ab vnitate fratrum.

XVII. Nihil poſſidendum tanquam proprium, & ſpecialiter inter monachos; ſed ſint eis omnia communia. Qui autem dixerit: meum eſt hoc, aut illud, peccauit coram Deo; niſi tantum per obreptionem ſermonis. Sed pro hoc ipſo tamen veniam petat a Deo, & caueat de reliquo; & ne iterare audeat. Si quis ex hoc vitio exiſtat inſanabilis, expellendus eſt ab vniuerſis fratribus: quoniam vitium
1.Tim.6. philargyriæ grauiſſimum eſt præ omnibus vitijs, *& radix omnium malorum eſt philargyria.*

XVIII. Si quis ex fratribus lugubriori lapſu, id eſt, fornicationis, ceciderit, eijciendus eſt de congregatione fratrum, & vſque ad diem mortis, ſiue in alia regione pœniteat. Sorores igitur raro videndæ ſunt: & frequenter loqui ad eas velle prohibemus; ne occaſionem inueniamur dare infirmis. Beneficia tamen & munificentiam præſtare illis ex toto corde, præcipimus: quoniam ſunt membra Chriſti, & matres Domini; & per virginem nos redemit Chriſtus. Sed tamen per fideliſſimos & probatiſſimos donaria mittenda ſunt illis, vt euitetur occaſio maledicti, gratia hominum peſſimorum.

XIX. Non quiſquam congregationi fratrum præeſſe permittendus, niſi qui obediendo didicerit ea, quæ alijs præcipi debeant: ſed ſi forſan in ſcripturis ſanctis ſatis ſufficienter inſtructus eſt, tamen ſi factorum geſtis adhibeat fidem; id eſt, ea quæ docet, opere compleuerit, humilitatem ex caritate, patientiam & manſuetudinem oſtendendo, &

volun-

voluntatem senioris implendo, & omnia mandata Domini agendo.

XX. Si quis ex senioribus, siue is qui Abbas nuncupatur, voluptuosus exiſtat, & ebriosus, & diues; & qui huic seculo conformatur; id eſt, in curribus & in equis de loco ad locum discurrat, hic non solum principatu fratrum indignus eſt, verum etiam homicida animarum iudicandus eſt: & alius monaſterio eius præesse conſtituatur. Sin vero non poterint, monachi ab illo exeant, & ille excommunicetur. Si vero pœniteat, subdat se sub manibus senioris, & seruituti se subijciat, donec probauerit is qui præeſt.

XXI. Monachos in curribus & in equis discurrere, præter infirmos, sed debiles & claudos, non permittimus. Si autem hoc fecerint, alieni sint ab vnitate fratrum.

XXII. Fratribus, quibus habitatio in ſterili terra, id eſt, absque pane, & sunt in montanis & fructuosis, modicum lactis permittimus cum aqua mixtum. Habitare autem monacho vna cum feminis, id eſt, cum matribus & sororibus, non permittimus.

XXIII. Quomodo nos obedire ei oportet, qui nos ad opus mandati cohortatur? Sicut infans obtemperat nutrici, siue quæ ad vbera sua eum inuitat: immo si quid promptius & celerius, pro eo quod multum pretiosior vita futura quam præsens, obedire vſque ad mortem oportet.

XXIV. Quomodo seniorem oportet fieri ad fratres? Tanquam si nutrix foueat paruulos suos, diligens & confortans singulos: & viam perfectionis eis aperiat; & ipse procedat in omni perfectione, & sanctitate cordis & corporis; & sine vlla perceptione personarum omnes pariter & sin-

cera dilectione, tanquam natos proprios, ex toto corde diligat. Si vero viderit aliquem illorum mandatum Domini præterire, non ira erga eum moueatur, sed commiseratio-
2.Cor.11. ne, & compassione; secundum illum qui dixit: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?* Si vero negligens in his, quæ ad vsus corporis & animæ per-
Matt.25. tinent, sine dubio subijcietur illi sententiæ, quæ dicit: *Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis*
Ier.48. *mihi bibere:* & ea quæ sequuntur. Et, *maledictus homo qui facit opera Dei negligenter*.

XXV. Si quis ex senioribus & Abbatibus iracundus inuentus fuerit, notetur vsque corrigatur. Si vero ab hoc vitio insanabilis fuerit, ab imperio fratrum destruendus est: quoniam siue iuste, siue iniuste, irasci non oportet.

XXVI. Si quis seniori suo detraxerit, non seniori detrahit, sed Domino; cui opus facit senior. Si vero hoc frequenter faciat, abscindatur a fraternitate, ac solicitudine fraterni corporis. Si vero pœniteat, remittenda sunt pec-
Psal.100. cata sua. *Detrahentem*, inquit propheta, *secreto proximo suo, hunc persequebar*.

XXVII. Si quis inuentus fuerit in aliquo spernere seniorem suum, non hominem spernit, sed Deum, & reliqua. Si quis hoc faciat, pœniteat, & reconciliabitur seniori suo. Et omnia quæcunque senior præceperit, secundum mandatum Domini explenda sunt.

XXVIII. Si quis ex fratribus negligens inuentus fuerit erga supellectilem monasterij, hic reus sacri peculij iudicandus est. Si quis viderit, eaque in die adiuuari & corrigi præterierit, hic tanquam neglector, & peruersor sacræ substan-

ſtantiæ iudicandus eſt. Quoniam oportet vnumquemque laborare, & conſiderantius agere erga ſubſtantiam monaſterij, vt ipſe eſſet omnium dominus, & omnibus dominetur. Et iterum per nimiam humilitatem tanquam alienum ſe exiſtimet; & vt nihil præter quotidiana ex ea requirat paximatia.

XXIX. Si quis ad vocem compulſoris, ſiue inuitantis ad aliud quodcumque, non ſtatim ſurrexerit, hic inobediens reus eſt. Petat veniam ad Deum, & iterare non præſumat. Quoniam oportet vnumquemque ad primam vocem inuitantis aſſurgere, velut carbo ignis ardentis aſcendiſſet ſuper eum. Si autem obedientia hæc non fuerit, quam dicimus, mortua eſt, & non acceptabilis apud Deum. *Omne autem quod non eſt ex fide, peccatum eſt*. Rom. 14. Cum gaudio ſemper operandum eſt, & nihil cum triſtitia faciendum, & ſemper dicendum eſt: *Gaudete in Domino iuſti, & ſemper decet collaudatio*. Pſal. 32. Et iterum Apoſtolus dicit: *Gaudete in Domino ſemper: iterum dico, gaudete*. Phil. 4. Si autem triſte aliquid oblatum fuerit a nobis in donis Dei, non erit acceptabile apud Deum.

XXX. Tribus conuentibus diei, totidemque noctis tempore in eccleſia conueniendum: tres pſalmi in vnoquoque conuentu diei canendi ſunt; duodecim vero in nocturnis conuentibus cantabuntur, præter illam miſſam quę celebratur ortu ſolis. Orationes vero & duæ lectiones, vna de veteri teſtamento, & alia de nouo, in ſingulis noctis conuentibus dicendæ ſunt. In his vero conuentibus, id eſt, ſabbati & dominicæ, vſque ad gallorum cantus, miſſa celebranda eſt: & quomodo vires vniuſcuiusque ſufferre poterint, excubiæ peragendæ ſunt.

XXXI. Is vero qui ad primum pſalmum in die non occurrit, in conuentum fratrum non recipietur; ſed poſtea in pu-

blico veniam petat. Si vero frequenter hoc faciat, consu- tabitur vsque dum corrigatur. In noctis tempore vsque ad secundum psalmum dilatio præbetur.

XXXII. In diebus vero dominicis Eucharistia semper accipienda est ad remedium peccatorum: sed cum puro corde, & omni sanctitate cordis & corporis oportet nos accedere ad corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi. Amen.

EXPLICIT REGVLA CVIVSDAM PATRIS.

REGVLA
MAGISTRI
AD MONACHOS.

DE REGVLA MAGISTRI veterum testimonia.

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas maximam partem REGVLÆ MAGISTRI in concordiam regularum transcripsit, & passim integra eius capita profert. citat autem plusquam sexagies.

A SMARAGDO etiam monacho in commentarijs ad regulam S. Benedicti sæpenumero laudatur QVIDAM MONACHORVM MAGISTER huius regulæ auctor.

INCIPIVNT CAPITVLA

REGVLÆ MAGISTRI.

I. *De quatuor generibus monachorum.*

II. *Qualis debeat esse Abbas.*

III. *Quæ ars sancta, quam docere debet Abbas discipulos.*

IV. *Quæ sunt ferramenta spiritalia, cum quibus operari possumus artem diuinam.*

V. *Quæ est materies vel causa malorum, quæ in fornace timoris Dei excoqui debet.*

VI. *Quæ est officina diuinæ artis, vel operatio spiritalium ferramentorum.*

VII. *De obedientia discipulorum, qualis debeat esse.*

VIII. *De taciturnitate discipulorum, qualis & quanta debeat esse.*

IX. *Quo ordine tacentes fratres aliquas interrogationes faciant ad Abbatem.*

X. *De humilitate fratrum, qualis debeat esse, vel quibus modis acquiritur, vel quomodo acquisita seruatur.*

XI. *De Præpositis monasterij.*

XII. *De excommunicatione culparum.*

XIII. *Quomodo debeat frater excommunicatus tractari.*

XIV. *Quomodo debet excommunicatus pœnitere.*

XV. *De prodendo cogitato malo Præposito vel Abbati a minoribus fratribus.*

XVI. *De cellarario monasterij, qualis debeat esse.*

XVII. *De ferramentis vel rebus monasterij.*

XVIII. *De septimanarijs coquinæ.*

XIX. *Quomodo debeant introire fratres in hebdomadam coquinæ.*

XX. *Quomodo debent haberi in oratorio absentes in mente.*

XXI. *Quomodo debent communicare hebdomadarij coquinæ, vel cellararius.*

Om-

De

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCIPIT PROLOGVS REGVLÆ

O Homo, primo tibi qui legis, deinde & tibi qui me obsculitas dicentem, dimitte alia modo quæ cogitas; & me tibi loquentem, & per os meum Deum te conuenientem cognosce. Ad quem Dominum Deum ex voluntate nostra per bona acta vel beneplacita iustitiæ ire debemus: ne per negligentiam peccatorum inuiti rapiamur accersiti per mortem. Ergo auditor, qui me audis dicentem, percipe quæ tibi, non os meum, sed per hanc scripturam loquitur Deus: quire, dum adhuc viuis, conuenit de hoc quod ei post mortem redditurus es rationem. Quia quod adhuc viuimus, ad inducias viuimus: cum nos pietas Dei expectat cotidie emendari, & meliores vult esse nos hodie quam fuimus heri. Ergo tu, qui me auscultas, ita attende, vt dicta mea, & auditus tuus per considerationem mentis ambulando in triuium cordis tui perueniant. In quo triuio viam ignorantiæ peccatorum, post dicta mea veniens, post te relinque: & duas obseruantiæ præceptorum ante iam ingredere vias. Et dum quærimus ad Deum ire, stemus in Christo, triuio cordis nostri, & consideremus istas duas, quas ante nos scientiæ conspicimus vias. In quibus duabus vijs, per quam ad Deum possumus peruenire, consideremus. Si sinistram tenemus, timemus, quia lata est,

ne ipsa sit, quæ ducit magis ad interitum. Si dextram corripimus, bene imus, quia angusta est: & ipsa est quæ diligentes seruos ad proprium ducit Dominum. Ergo vacuus vester auditus sequatur meum eloquium. Et intellige tu homo cuius admonemus intuitum, quia te per hanc scripturam ammonet Deus; vt modo dum adhuc viuis, & tibi emendare vacat, curras quantum potes; ne iam cum accersitus per mortem fueris, nullam Deo in die iudicij, vel in pœna æterna excusationem afferas, quod nullus te de emendatione quoad vixisti conuenerit: & cum vlterius tibi iam succurrere non potueris, in æternum te incipiat sine remedio pœnitere. Ergo amodo quæ audis obserua antequam de hac exeas seculi luce, quia si hinc exieris, non huc reuerteris, nisi in resurrectione: & de resurrectione, si hic modo bene egeris ad æternam cum sanctis gloriam deputaberis. Si autem hanc scripturā, quam tibi lecturus sum, non adimpleueris, in æternum ignem gehennæ cum Diabolo, cuius voluntatem magis secutus es, deputaberis. Audi ergo & age quod est bonum & iustum, per quod Deus inuenitur propitius. Hæc regula quæ tibi ostendit, factis adimple. Quæ regula ad perficiendum rectum regulæ nomen accepit.
2. Cor. 10 sicut dicit Apostolus in epistola sua: *Secundum mensuram regulæ, quam mensus est nobis Dominus mensuram pertingendi vsque*
Psal. 2. *vos*. Nam regula veritatis habet initium, & iustitiæ finem. Sicut dicit propheta. *Reges eos in virga*: hoc est, in timoris
1. Cor. 4. vigore. Sicut item dicit Apostolus: *Quid vultis? in virga*
Psal. 44. *veniam ad vos, an in caritate?* Item dicit propheta: *Virga recta est virga regni tui: in qua dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem*.
Psal. 88. Et iterum dicit Dominus: *Visitabo in virga iniquitates eorum*.

EXPLICIT PROLOGVS REGVLÆ.

[illegible]

Propheta dicit: *Aperiam in parabolis os meum.* Et dicit iterum: *Factus sum illis in parabolam.* Psal.77. Psal.68.
De vtero matris Euæ terræ nati, & de patre Adam in excessibus concupiscentiæ generati, in seculi huius descendimus viam, & peregrinæ vitæ temporale iugum suscipientes, perambulamus iter viæ huius per ignorantiam bonorum actuum, & incertum mortis experimentum. Multum enim nobis negligentiæ viaticum peccatorum seculi peregrinatio carricauerat, & humeris nostris lassatis de ponderosis sarcinis, vicinam sibi mortem iam lapsus laboris sudor inuenerat, & æstuosa sitis in interitum anhelabat. Subito a dextra orientis conspicimus non spuretum fontem aquæ viuæ, & festinantibus nobis ad eam diuina exinde vox magis nobis in obuiam venit, clamans ad nos dicens: *Qui sititis, venite ad aquam.* Esa.55.
Et cum vidisset nos venientes oneratos sarcinis grauibus, repetiuit dicens: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego vos reficiam.* Matt.11.
Nos vero audientes hanc piam vocem, proiectis in terra sarcinis nostris, arguenti nos festrauidi ad fontem prosternimus, bibentesque diu surgimus renouati. Et post resurrectionem stetimus stupidi nimio gaudio, & disputatione intuentes iugum viæ tam sancti laboris, vt sarcinas nostras, quæ nos suo pondere vsque ad mortem per ignorantiam fatigauerunt. Dum hæc intuentes diu consideramus, iterum audimus vocem de fonte, qui nos recreauerat, dicentem: *Tollite iugum meum super vos, & discite a me, quia mitis sum, & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.* Matt.11.
Nos audientes hæc, dicamus iam inuicem nobis: non reuertamus post recreationem tanti fontis, & Domini inuitantis nos vocem, ad sarcinas peccatorum, quas proiecimus; hoc est, quæ abrenuntiamus euntes ad fontem baptismi: quæ sarcinæ peccatorum nos ante per ignorantiam

sacræ

ſacræ legis, vel cognitione ignorati baptiſmi, deſperatos nos ſuo pondere in mortem fatigauerant. Nunc vero ſapientiam Dei accipientes, & qui fueramus peccatorum ſarcinis aggrauati, Domini ſumus voce ad requiem inuitati. Renuntiemus ergo peccato nimpti ſtiniis ſarcinis: habet vias ſeculi in negligentibus ſuorum pondere delictorum. Nos matrem nobis iam non de limo terræ Euam, ſed diuinam nos vocantem ad requiem Chriſtianam legem ſentimus. Similiter & patrem iam non in arbitrio peccatorum Adam quærimus, ſed in voce Domini inuitantis nos; & deſiderijs noſtris meritis non audemus, tamen in natiuitate noſtra ſacri fontis tui, vbi ſis iam te inuenimus.

PATER NOSTER QVI ES IN COELIS.

Videte ergo fratres, ſi inuenimus iam in matrem Eccleſiam, & patrem auſi ſumus Dominum vocare de coelis. Ergo iam iuſte a nobis relinquendus eſt pater terrenus, & mater carnalis: ne binis obtemperantes parentibus, non ſolum vitiis offendantur, ſed velut adulteri de duobus parentibus naſci, ſi carnales non dimittimus, iudicemur. Per lignum enim offenſionis natio noſtra de paradiſo in vterum, & de vtero in mundum, de mundo vſque in infernum deſcenderat: niſi denuo renati per baptiſmum, & per crucis ſignum iterum reparati, Domini paſſio ageret vt reſurgat, & illa redeat in paradiſum generatio per gratiam, vnde cum libero arbitrio ceciderit per offenſam. Contriuit enim in nobis Dominus mortis, quæ regnabat, aculeum; quando refugium crucis ſuæ nobis contulit Chriſtus. Et poſtquam nos gratiæ ſuæ reſtituit adoptionis, ad regna coelorum inſuper nos non deſinit inuitare. Vnde vox Dominica dicit: *Si obſeruaueritis mandata mea, ego ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios.* Vnde & nos, quamuis indigni, tamen propter agnitionem eius baptiſmi, in oratione audemus eum patrem vocare: ideoque oportere nos paſſionis eius eſſe participes, vt mereamur effici eius gloriæ coheredes. Dicentes

tes ergo, *Pater noster qui es in coelo*, iam tales non exhibeamus fratres, quales nos cupit filios Deus habere; & digne in nobis dignitas filiorum inferet nomen, cum voluntate dissimile. Nam ipse est verus filius, qui non solum vult, sed & moribus similari patri. Cum ergo meruissemus iam dixisse, *Pater noster qui es in coelis*: sequimur deinde in oratione dicentes:

Sanctificetur nomen tuum.

Non quod nouiter optemus sanctificari nomen eius, quod est ab æterno & vsque in æternum sanctissimum; sed in bonis actibus filiorum magis ipse sanctificet: vt pater & Dominus in mentibus nostris tabernaculum suum, & inhabitatorem faciat Spiritum sanctum: vt adiuuet corda ipsa Deus, vt vos custodiatis ea semper per gratiam suam. Deinde dicitur:

Adueniat regnum tuum.

Videte fratres, ecce optamus aduenire regnum Domini, & iudicium eius accelerari vltro rogamus; & rationes nostras adhuc paratas non habemus. Sic ergo a nobis omni hora agendum est, vt Dominus & pater postea nos ita suscipiat, & bonis coram eo actibus quotidie complacentes sequestrans nos ab hoedis, a dextris suis in æternis introducens nos regnis. Agnoscamus nobis in futuro iudicio propitium iudicem, quem in præsenti seculo ausi vocauerimus patrem. Deinde dicimus:

Fiat voluntas tua sicut in coelo & in terra.

In hoc ergo verbo, fratres, pertinet in nobis liberi status arbitrij; & quicquid suasio vbiquo serpentis nescius nobis ingerit, si volumus, amputatur; cum Domini voluntas in nobis reparando perficitur: sicut dixit Apostolus: *vt non quæcunque vultis illa faciatis*. Exigit enim Spiritus vt voluntas in nobis Domini fiat: vt iam non perficiat anima quicquid cum praua carne concupiscens sibi suaserat. Oramus ergo, vt voluntas in nobis Domini fiat. Si ergo a nobis sua voluntas Gal. 5.

sem-

ſemper perficiatur, non ergo erit propria, quæ diſcuſſa de
ſuis malis in die iudicij condemnetur. Voluntas enim Do-
mini ſancta eſt, noluit dare, non timere iudicium: quæ vo-
luntas ſua quibus impleta fuerit, promittitur etiam iis an-
gelos iudicare. Hanc ſanctam voluntatem Dominus & ſal-
uator noſter per formam faciendi in ſe liberam, vt amputet
Ioan. 6. in nobis carnis arbitrium, demonſtrat nobis dicens: *Non
veni facere voluntatem meam, ſed eius qui me miſit*. Et iterum in
Matt. 26. ſancta ſua paſſione dicit: *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat a me
calix iſte*. Hæc vero in Domino vox timoris erat carnis
indutæ, oſtendens nobis actus vitæ ſemper debere bene
tractari, ſi mors adueniens debet timeri. Et iterum erat
interrogatio Domini apud patrem, ſi quod a nobis in no-
bis volumus, poteſt impleri, aut quod nolumus poteſt no-
bis contra deſiderium noſtrum iuſte imponi. Vnde ſubſe-
quitur fidei forma, qua Dominus patris committitur volun-
Ibid. tati, dicens: *Sed tamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis*. Et ite-
Ibid. rum ſubſequitur: *Si non poteſt auferri a me calix iſte, niſi vt bi-
bam illum, fiat voluntas tamen tua*. Videte ergo quia quicquid
a voluntate noſtra eligimus, iniuſte agnoſcitur: & quic-
quid nolentibus nobis a iuuentute imponitur, iuſte proficit
rationi. Nam quomodo verſis in ſe oculis ſuis vultum
ſuum reſpicere homo non poteſt, ſic iudex ſui ſibi ipſi eſſe
non poteſt, niſi iuſte quod videtur ab alio iudicetur. Si er-
go vultum ſuum videre poteſt nemo, voluntatem ſuam q
iuſtam probare quomodo poteſt, niſi in omnibus quod vi-
detur ab alio iudicetur? Et ecce fratres, quantam repara-
tioni noſtræ Dominus contulit pietatem, & qualem errori
noſtro ſalutis viam oſtendit, vt in vnigenito filio ſuo de-
monſtraret, quod in ſeruis ſuis quærebat perficere. *Fiat
voluntas tua ſicut in cœlo & in terra*. In cœlo, quod dixit, poſ-
ſumus bene agnoſcere fratres: quia ſicut ab angelis in cœlis
ſancte perficitur, ita & in terra ipſa per Prophetas & Apo-
ſtolos præceptorum Dei & in carnalibus hominibus exo-
ptatur

ptatur vt fiat. vt secundum sanctam scripturam dicentem in vtrisque elementis, hoc est, in cœlo & in terra, in beneplacitis suis regnet, & in nobis Dominus: & sit vnus pastor, & vnus grex. Similiter & illud spiritaliter intelligere possumus, quod dixit: *Fiat voluntas tua sicut in cælo:* hoc est, in Domino, sicut in filio eius. Quia cælestis dum descendit voluntas Patris perficitur, dicente ipso Domino: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit.* Vides ergo si ipse Dominus saluator ostendit, se ideo venisse, vt voluntatem suam non faceret, sed iussa patris impleret; quomodo malus seruus iussa mea neglexit, & meam facere voluntatem? de quo dicit & Apostolus: *Quis est qui ascendit, nisi qui & descendit in inferiora terræ?* Ita ergo & in terra dixit, hoc est, corporis nostri machina de limo terræ formata; cui sententia Dei dictum est: *Terra es, & in terram ibis.* Similiter effici iustitiam nobis Domini voluntas exposcitur, vt dum quotidie in nobis voluntas Domini fuerit operata, non inueniatur propria, quæ in futuro iudicio condemnetur ad pœnam: sed sit in nobis voluntas Domini, quæ coronetur ad gloriam. Deinde sequimur in oratione dicentes: Ioan. 6. Eph. 4. Gen. 3.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Ergo fratres, cum supradicta Domini voluntas inculpabiliter a nobis quotidie fuerit adimpleta, & in timore Domini omnia fuerint mandata explicita; digne operarijs suis rogatur annonam vt tribuat, qui digno mercenario mercedem non negat. Deinde dicimus:

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Fratres, hoc orantes amplius timeamus, ne ad hæc verba precum nostrarum respondeat nobis Dominus dicens: *Iudicio quo iudicatis, iudicabitur de vobis; & mensura qua mensi estis, remitietur vobis.* Et vide qui hoc petis, si quod tibi noluisti fieri alio non fecisti. Ergo antequam has voces Domini audiamus fratres, prius scrutemur corda nostra: si iuste Matt. 7.

& nos petimus a Domino, quod & a nobis est petentibus non negatum. Nos petimus, *Dimitte nobis debita nostra*: audit Deus, & cupit dimittere, sed si ante nos petentibus relaxemus. An dubito miser ego homo, ne benefactis meis diuina non retribuat vices? Respice, agnosce, & considera, ò miser homo, numquid magis tu pius quam Deus? qui vt tibi aliqua iustitiæ, aut agenda ingerat pietatis, post mercedem vel dona ipsius, tibi proficit ipsi & quod agit. Nihil enim Dominus minus habet in sua potentia, nec aliquid tuum indiget in virtute, aut deest & in gloria: solummodo nostra illi opus est salus, quam pro nobis prouidet gratia eius; quamque per nostram negligentiam illi de nobis possidet minus. Deinde dicimus:

Et ne nos inducas in tentationem.

Satis nos admonent, fratres, verba ista esse sollicitos: ideoque rogandus est Dominus, & crebris gemitibus tundenda sunt nobis corda atque pectora, ne patiatur Dominus seruos suos sine suo adiutorio aliqua nos hora consistere; vt non habeat potestatem neque aditum, per quod aduersarius noster diabolus, qui circuit nos vt leo quotidie, quærens aliquem nostrum deuorare; & prauis suasionibus suis quærit corda nostra inficere. Ergo incessabiliter est precandum ad Dominum; vt dignetur adiutorij sui custodia muro nos suæ gratiæ circumdare, & tentationum in nobis aditus sua munitione obstruere; vt non patiatur plasma facturæ suæ captiuum fieri, & seruitutibus cedere inimici. Si tamen supradicti hostis tentationibus non vltro nostrum tradamus assensum, & velut nosmetipsos ipsi nos captiuantes, hostem nostrum incipiamus magis desiderare, quam fugere. Sequimur deinde complentes orationem, dicentes:

1.Pet.5.

Sed libera nos a malo. Amen.

Fratres sanctissimi, ante hoc Deus in nobis cupit perficere, quam rogetur: quia potens est, & nihil est ei difficile; sed si nos hoc mereamur: nec enim vult machinam

cadere

cadere nostram, quam manibus suis ipse construxit. Festinat enim eruere nos de laqueo, si sensum nostrum non vltro tradamus suasionibus inimici: sed rogantes incessabiliter Dominum, vt attributo nobis suæ gratiæ adiutorio, digne dicamus: *Quoniam a dextris est nobis Dominus, ne commoueamur*: & securi de Domino iterum repetamus: *Non timebo mala quoniam tu mecum es*. Vt qui in principio huius orationis ostendit nobis per gratiam, Dominum Patrem audere dicere, iterum ipse in fine orationis a malo dignetur nos liberare. Amen. Psal. 15. Psal. 22.

Ergo fratres finita ad Dominum oratione, ipso iuuante agamus nunc de cetero de nostri seruitij opere: vt qui nos iam in filiorum dignitatus est numero computare, non debet aliquando de malis nostris actibus contristari. Ita enim ei omni hora de bonis suis in nobis parendum est, vt non solum iratus Pater suos nos aliquando filios exheredet; sed metuendus Dominus irritatus a malis nostris, vt nequissimos seruos perpetuo tradat in pœnam, qui eum sequi noluerunt ad gloriam. Exsurgamus tandem aliquando vt pigri, excitante nos scriptura, ac dicente: *Iam enim hora est nos de somno surgere*: & apertis oculis nostris ad lumen deificũ, attonitis auribus audiamus quæ diuina cotidie clamans nos admonet vox, dicens: *Qui habet aures audiendi audiat, quid spiritus dicat ecclesijs*. Qui dicit: *Venite filij audite me, timorem Domini docebo vos*. Currite dum lumen vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant. & quærens Dominus in multitudine populi cui hæc clamat operarium suum auditorem, iterum reclamat dicens: *Quis est homo qui vult vitam; & cupit videre dies bonos*? tu qui audis responde; Ego. Et Dominus tibi dicit: Si vis habere veram & perpetuam vitam, *prohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum. diuerte a malo, & fac bonum; inquire pacem, & sequere eam*. Et cum hæc feceritis oculi mei super vos iustos, & aures meæ in preces vestras. Et antequam me inuocetis, dicam Rom. 13. Apoc. 2. Psal. 33 ibid. ibid.

vobis: Ecce adsum. Quid dulcius nobis ab hac voce Domini inuitantis nos fratres? Ecce pietate sua demonstrat nobis Dominus vitæ viam. Succinctis ergo per fidem vel obseruantiam bonorum actuum lumbis nostris, per ducatum Euangelij pergamus itinera eius; vt mereamur eum, qui nos in regnum suum vocauit, videre: in cuius regni tabernaculo si volumus habitare, nisi illuc bonis actibus curratur, minime peruenitur. Sed interrogemus cum propheta Dominum, dicentes ei: *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo?* Post hanc interrogationem, fratres, audiamus contra nos Dominum iterum respondentem, & ostendentem nobis viam ipsius tabernaculi, dicendo: *Qui ingreditur sine macula, qui operatur iustitiam, qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua; qui non fecit proximo suo malum, qui opprobrium non accepit aduersus proximum suum*: qui malignum diabolum aliqua suadentem sibi cum ipsa suasione a conspectibus cordis sui respuens, deduxit ad nihilum, & paruulos cogitatus eius tenuit, & allisit ad Christum petram. Qui timentes Dominum, de bona obseruantia sua non se reddunt elatos; sed ipsa in se bona non a se posse, sed a Domino fieri æstimantes, operantem in se Dominum magnificant, illud cum propheta dicentes: *Non nobis Domine, non nobis; sed nomini tuo da gloriam*. Nec Paulus Apostolus de prædicatione sibi aliqua imputauit, dicens: *Gratia Dei sum id, quod sum*. Et iterum dicit ipse: *Si gloriari oportet, non expedit mihi*. Ergo subsequitur Dominus viam vitæ beatæ per monita sua dicens: *Qui iurat proximo suo, & non decipit eum: qui pecuniam suam non dedit ad vsuram, qui munera super innocentes non accepit*. Et subsequitur nobis Dominus in euangelio dicens: *Qui audit hæc verba mea, & facit ea, non mouebitur in æternum*. Et nos interrogemus eum, dicentes: Quomodo Domine non mouebitur in æternum? Respondit nobis iterum Dominus: Quomodo? quia *similabo eum viro sapienti, qui ædificauit domum suam supra* pe-

Psal. 114. · Ibid. · Psal. 113 · 1. Cor. 15 · 2. Cor. 12 · Psal. 14. · Matt. 7. · Ibid.

petram. Venerunt flumina, flauerunt venti, & impegerunt in domum illam, & non cecidit; fundata enim erat super petram. Hæc complens Dominus tacet, spectans nos quotidianis sanctis suis monitis factis nos respondere debere, ideo cotidie nobis propter emendationem malorum huius vitæ dies ad inducias relaxantur, dicente Apostolo: *An nescitis quia patientia Dei ad pœnitentiam nos adducit?* Nam pius Dominus dicit: *Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.* Cum ergo interrogassemus Dominum, fratres, de habitatore tabernaculi eius, audiuimus habitandi præceptum; sed si compleamus habitatoris officium. Ergo præparanda sunt corda nostra & corpora sanctæ præceptorum obedientiæ militanda: & quod minus habet in nos natura possibile, rogemus Dominum, vt gratiæ suæ iubeat nobis adiutorium ministrare. Et si fugientes gehennæ pœnam ad vitam volumus perpetuam peruenire, dum adhuc vacat, & in corpore sumus, & hæc omnia per hanc lucis vitam vacat implere, currendum & agendum est modo, quod in perpetuo nobis expediat. Constituenda est ergo a nobis dominici schola seruitij, vt ab ipsius nunquam magisterio discedentes, & in huius doctrina vsque ad mortem in monasterio perseuerantes, passionibus Christi per patientiam mereamur esse participes, vt & regno eius Dominus nos faciat coheredes.

Rom. 2.

Ezec. 33.

INCIPIT DE GENERIBVS, VEL POTIVS DE ACTV *& vita monachorum in cœnobijs.*

CAPITVLVM PRIMVM.

MOnachorum quatuor esse genera manifestum est. Primum cœnobiorum, hoc est, monasteriale, militans sub regula vel Abbate. Deinde secundum genus est anachoretarum, id est, eremitarum; horum qui non conuer-

sio-

sionis feruore nouitio, sed monasterij probatione diuturna, didicerunt contra diabolum multorum solatio iam docti pugnare, & bene instructi fraterna ex acie ad singularem pugnam eremi, securi iam sine consolatione alterius, sola manu, vel brachio contra vitia carnis vel cogitationum cum Deo & spiritu repugnare sufficiunt. Tertium vero monachorum deterrimum genus est Sarabaitarum, quod melius adhuc laicum dixissem; si me propositi sancti non impediret tonsura. qui nulla regula approbati, & experientia magistra, sicut aurum fornacis; sed in plumbi natura molliti, adhuc factis seruantes seculo fidem, mentiri Deo per tonsuram noscuntur. Qui bini aut terni, aut certe singuli, sine pastore non dominicis, sed suis inclusi ouilibus, pro lege eis est desideriorum voluptas: cum quicquid putauerint, vel elegerint, hoc dicunt sanctum; & quod noluerint, hoc putant non licere. & dum in proprio arbitrio quærunt habere cellas, arcellas, & recellas, ignorant quia perdunt suas animellas. Simul & ij, qui nuper conuersi immoderato feruore eremum putant esse quietem; & non putantes insidiari & nocere diabolum, singularem cum eo pugnam indocti & securi inuadunt, sine dubio inducti lupi faucibus occursuri. Quartum vero genus est monachorum nec nominandum; quod melius tacere, quam de talibus aliquid dicere, quod genus nominatur gyrouagum: qui totam vitam suam per diuersas prouincias ternis aut quaternis diebus per diuersorum cellas, & monasteria hospitantes; cum pro hospitum aduentu a diuersis volunt quotidie nouiter suscipi; & pro gaudio superuenientium exquisita sibi pulmentaria apparari, & animantia pullorum sibi curant cotidie a diuersis hospitibus pro aduentu cultello occidi, grauare se ita diuersos non credunt, commutando quotidie hospites, pro aduentu nouitatis sub importuna caritate diuersos cogant sibi præparare diuersa, & velut ab inuito a diuersis hospitibus exigentes præceptum

Apo-

Apostoli, in quo dicit: *Hospitalitatem sectantes*: per occasionem præcepti cum inquietos sibi pedes post viam fomentari expostulant, per occasionem itineris intestinas suas latiori coena vel prandio inquinatas, infinitis poculis magis quam pedes desiderent. Et post exinanitam a famelico hospite mensam, & miculas ipsas panis post viam detersas, sitim suam sine verecundia hospiti ingerentes, si calix hoc casu defuerit, rogatur hospes in ipsa patella vt misceat. Et postquam ex vtraque parte nimietate cibi & potus percalcati vsque ad vomitum fuerint, totum laboriosæ viæ imputant, quod gula lucrauit: & antequam nouus lectus lassatum magis a potionibus, vel ab escis, quam a via, hospitem suscipiat, laborem suæ viæ pro magno hospites enarrantes, dum mercedem repausationis largioribus pulmentarijs, & infinitis poculis hospitem sibi cogunt largire, rationem erroris sui per peregrinationem, & captiuitatem celando excusant, & mox de vicinis monachis aut monasterij positione interrogant; vbi cum inde leuauerint, ponant vel applicent velut lassi. Et quasi quibusdam vniuersus clausus sit mundus, & ex toto eos nec loca, nec siluæ, nec latus ipse Aegypti eremus capiat, nec vniuersa monasteria ad seruitium Dei eos suscipiant; & eos, vt diximus, totus mundus non capiat: inde se dicunt iuste errare, & ex toto locum repausationis, & refrigerium animæ, & integram se obseruationem disciplinæ nusquam posse inuenire. Quasi dicant se ita multum sapientes, vt totum ipsis solis displiceat, quicquid Deo & hominibus placet. Ideoque magis eligunt ambulare, & nouiter per diuersos quotidie hospites mutatas & varias refectiones, & per occasionem sitientes viæ repropinata pocula sumunt. Hoc ergo agunt, vt gulæ suæ magis cotidie peregrinari videantut quam animæ. Et cum eis post biduum ad vnum hospitem apparatus ipse in pulmentarijs iam minuendo subducitur; & mane alia die facto, cum non ad refectionem coquendam, sed

Rom. 12.

sed ad laborem cellulæ suæ viderint hospitem occupari; mox quæri sibi alium hospitem placet. Et adhuc non venit, & iam vadit. Tunc vale festinant auaro iam hospiti dicere: & cum migrare de tali hospitali satagent, orare post egressum suum hospitem postulant. Sic festinant, quasi ab aliquo impellantur; quasi eos iam expectent aliorum hospitum prandia præparata. Et non longe ab ipso monasterio, si inuenerint cellulam monachi, repausantes dicunt, se porro a finibus aduenire Italiæ: & nouiter aliquid de peregrinatione, aut de captiuitate, & ipsi hospiti quasi humili & inclinato capite mentientes, cum pro pietate longi itineris cogunt pij hospitis totam paupertatem in cacabis & in mensa exinaniri: sine dubio & ipse hospes nudus & a gluttonibus exinanitus post biduum relinquendus. Et cum post triduum & ipse, & cella eius, & mores, & eius displicuerit disciplina: & cum subducta eis post biduum ab eo minus exhibuerit mensa, mox & ipse reconsignare bisacias cogitur, quas diuersorum hospitum iam panes tosti impleuerant: cum in diuersorum hospitalijs in mensis recentes sumunt, illos seruatos cogunt per auaritiam mucidare. Ergo postquam eis bisaciæ consignantur, mox & de pastura miser asinus reuocatur, cui post recentes viæ labores misero pastura placuerat, si domino eius hospitale non displicuisset in biduo: & nouiter restratus, & diuersis tunicis & cucullis resarcinatus, quas aut importunitas a diuersis exegerat, aut inuenta occasio fraudis diuersos hospites nudauerat. & vt alios petant, fingunt se pannos aduestiri: & vale & ipsi hospiti dicentes, adhuc non venerunt, & iam vadunt, cum ad alia iam hospitalia in animo inuitantur. Cæditur, pungitur, vstulatur, lordicat miser asellus; & non vadit: vapulant aures eius, postquam clunes defecerint. Ideo miser perocciditur, & manibus lassus impingitur; qui afestinatur & satagitur, vt ad alterius monasterij prandium occur-

occurratur. Et cum peruenerint ad alterius monasterij aut monachi regias, ita hilari & clamosa voce de foris, Benedicite, clamant; & quasi iam illum calicem in manum acceperint, quem mox ingressi monasterium pro siti sunt petituri: & intrantes regias, adhuc non renuntiati & suscepti, excarricant; & quasi pro aliquo debito, aut ex alicuius delegatione ibi aduenient, ante intus bisaciæ porriguntur, quam ipse hospes suscipitur. Et non prius ad oratorium festinatur, nisi pro labore desiderandi vini per occasionem viaticæ sitis: vt tu pro caritate hospiti vinum porrigas, ab illo sic mane aqua exposcitur. Hi enim tales cum ipsi ieiunia ambulando ignorant, & ad quoscumque superuenerint ieiunantes, aut pro superuentu hospitali cogunt eos ieiunia frangere; aut non erubescunt sua voce eis hoc dicere, magis eos propter auaritiam ieiunare, vt non hospitem velint recreare post viam; & per vagam suæ consuetudinis gulam cogunt perseuerantium ieiunia violari: cum illi laborioso itineri imputant quicquid præsumunt, & nesciunt, quia vt eis non liceat ieiunare, aut abstinere; aut aliquo nesciant aliquando loco stare, non eos aliqua ambulare compellit necessitas, sed gulæ cogit voluntas: cum securi & superuenientes alieni laboris quærant panes comedere, & diuersorum lectis peregrinis straminibus sudores suos amant abstergere. In quibus straminibus cum indigesti præ crapula cibi & potus cupiunt satisfacere somno; vel cum quidam occupatione gulosæ ambulationis, psalmos aliquando neglexerint meditari, ipsorum ore respondent, se lassis post viam ossibus non posse de lectulo surgere, cum visi fuerint sani in mensa serotina manducare. Mox matutinorum expleto opere Dei surgunt velut gementes & lassi. Sic primo mane calefacti mero, petito panis fragmento, aut ficti ægroti succos desiderantes, monasteria ipsa aut cellulas false exeunt, sordicando de ficta infirmitate, absconse securi, quod sanitatis gressus sint ab ipso

limine reformantes. Nam sibi nolunt sub imperio monasterij Abbatem de omnibus necessarijs cogitare, vel ipsi alicubi suo viuentes arbitrio facta cellula persistendo, vel ipsi sibi necessaria vitæ debuerant cogitare. Et si nostra illis displicet vita, vel suam nobis ostenderent formam. Vnde nunquam persistentes acti sunt cotidie ambulando mendicare, sudare & gemere; quam vno loco stando laborare, & viuere: vt cotidie nouiter diuersorum cellas vt humiles intrent hospites; solo capite inclinati: deinde superbi & velut ingrati post biduum migraturi, & veluti quibus diuersorum vita & actus, & omnium monasteriorum disciplina non placeat, eligunt magis ambulare, quam sistere. Qui per diuersa semper vagando ignorant apud quem tædia sua suscipiant: & quod est vltimum, nesciunt vbi suam constituant sepulturam. Vnde ergo magnum existimantes primum genus cœnobitarum, cuius militia vel probatio voluntas est Dei, ad ipsorum regulam reuertamur.

Zac. 1. Fratres, clamat nobis cotidie Dominus dicens: *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* Conuersio ergo nostra ad Deum, fratres, non aliud est nisi a malis reuersio; dicente

Psal. 33. scriptura: *Diuerte a malo, & fac bonum.* A quibus autem malis cum auertimur, Dominum intuemur; & ille nos statim suo illuminans vultu, donans nobis adiutorium suum, mox gratiam suam petentibus tribuit; quærentibus ostendit, pulsantibus patefacit. Hæc tria Domini dona concessa ipsis conueniunt, qui Dei voluerint, non suam facere voluntatem. Quia aliud nobis Dominus in spiritu imperat, aliud caro cogit in anima: & quis a quo victus fuerit, ipsius & seruus est. Ecclesiæ suæ namque Dominus secundum Trinitatis nomen tres gradus doctrinæ constituit; primum prophetarum, Apostolorum secundum, doctorum tertium: sub quorum imperio vel doctrina Christi regerentur Ecclesiæ & scholæ: vt pastorum vice sanctis ouilibus diuinas oues & claudant & doceant, dicente Domino per Isaiam prophetam:

tam: *Dabo vobis pastores secundum cor meum, & pascent vos pascentes cum disciplina*. Et ipso Domino dicente: *Simon Ioannis pasce oues meas: docentes eas seruare ea quæ mandaui vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi*. Ideoque omnes, quibus adhuc insipientia mater est, expedit sub vnius esse potestate maioris: vt doctoris arbitrio ambulantes, iter voluntatis propriæ discant nescire. Per doctorem enim nobis imperat Dominus: quia sicut dixit superius, cum ipsis doctoribus est semper omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi: sine dubio non aliud, nisi nos ædificaturus per eos, dicente ipso Domino discipulis suis, doctoribus nostris: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit*. Ergo si quæ a doctoribus audiuimus, & facimus; non iam quæ volumus exercemus: vt in die iudicij nihil habeat in nobis quod secum diabolus vindicet in gehennam; quia in nobis hoc semper egit Dominus, quod iudicaret ad gloriam.

Ioan. 15. Matt. 28. Matt. 10.

CAP. II. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Qualis debeat esse Abbas.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Abbas, qui præesse dignus est monasterio, semper meminere debet quod dicitur, & nomen maioris factis implere. Christi enim agere creditur vices in monasterio, quando ipsius vocatur pronomine, dicente Apostolo: *Sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Domino, Abba pater*. Ideoque hic Abbas nihil extra præceptum Domini, quod absit, debet aut docere, aut constituere, aut iubere: vt iussio eius, vel monitio, siue doctrina fermentum diuinæ iustitiæ in discipulorum mentibus conspergatur. Memor semper Abbas, quia doctrinæ suæ, vel discipulorum obedientiæ, ambarum rerum in tremendo iudicio Domini facienda erit discussio. Et sciat Abbas, culpæ pastoris incumbere, quicquid in ouibus paterfamilias vtilitatis minus potuerit inueni-

Rom. 8.

uenire. Tantumdem iterum erit liber, vt si inquieto vel inobedienti gregi pastoris fuerit omnis diligentia attributa, & morbidis earum actibus vniuersa fuerit cura exhibita, pastor eorum in iudicio Domini absolutus dicat cum propheta Domino: *Non abscondi in corde meo veritatem tuam; & salutare tuum dixi: Ipsi autem contemnentes spreuerunt me.* Et tunc demum inobedientibus curæ suæ ouibus pœna sit eis præualens ipsa mors. Ergo cum aliquis suscipit nomen Abbatis, duplici debet doctrina suis præesse discipulis: id est, omnia bona & sancta factis amplius quam verbis ostendere; quomodo intelligentibus discipulis mandata Domini proponat; duris corde vero & simplicibus factis suis diuina præcepta monstret. Omnia vero quæ discipulis docuerit esse contraria, in se factis indicet non agenda: *ne aliis prædicans ipse reprobus inueniatur;* ne quando illi dicat Deus peccanti: *Quare vero tu enarras iustitias meas; & sumpsisti testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam.* Et qui in fratris tui oculo festucam videbas, in tuo trabem non vidisti? Non ab eo persona in monasterio discernatur; non vnus plus ametur quam alius; nisi quem in bonis actibus inuenerit meliorem. Non conuertenti seruo pro merito nationis præponatur ingenuus. Quare? quia seruus siue liber omnes in Christo vnum sumus; & sub vno Domino æqualem seruitij militiam baiulamus. *Quia non est apud Deum personarum acceptio.* Solummodo in hac parte apud Deum discernimur, si ab alijs meliores factis inueniamur. Et tamen vt ostendat Deus circa omnes pietatis suæ clementiam, pariter iubet elementa, vel terram iustis vel peccatoribus famulari æqualiter. Ergo æqualis sit ab eo omnibus caritas; vna præbeatur in omnibus disciplina. In doctrina sua namque Abbas Apostolicam debet illam semper formam seruare, in qua dicit: *Argue, obsecra, increpa;* id est, miscens temporibus tempora, terroribus blandimenta, dirum magistri, pium patris ostendat affectum: Id est,

Psal. 39. Esai. 1. 1. Cor. 9. Psal. 49. Matt. 7. 1. Cor. 12. Rom. 2. 1. Tim. 4.

Id est, indisciplinatos & inquietos debet arguere: obedientes & mites, & patientissimos, vt in melius proficiant, obsecrare: negligentes & contemnentes vt increpet admonemus. Humilitatis vero talem in se eis formam debet ostendere, qualem Dominus contendentibus de gradu fortiori Apostolis demonstrauit: id est, cum apprehensa manu infantem in medio eorum deduxisset, dixit: *Qui vult esse inter vos fortior, sit talis*. Ideoque quicquid Abbas discipulis pro Deo agendum iniunxerit, impleat factis, & tradens omnia ordinationis suæ protelo sequantur membra, qua duxerit caput. Caritatem vero vel gratiam talem debet circa omnes fratres habere, vt nullum alij præferens, omnibus discipulis vel filijs suis amborum parentum in se nomen exhibeat: matrem, eis suam præbens æqualiter caritatem; patrem se eis mensurata pietate ostendat. Meminisse debet Abbas semper quod dicitur. Quia cui plus creditur, plus ab eo exigitur: & sciat, quia qui suscepit animas regendas, paret se ad rationes reddendas. Et quantum sub cura sua fratrum habere sciuerit numerum, agnoscat pro certo, quia in die iudicij ipsarum omnium animarum tantas est redditurus Domino rationes; sine dubio addita & sua: quia vt fratres in monasterio propriam non agerent voluntatem, huius semper iussionibus omni obedientia militarunt. Quia cum discussi fuerint de omnibus actibus suis, dicturi sunt in iudicio Domino, omnia facta sua per obedientiam a iussione impleta esse magistri. Ideoque debet semper cautus esse magister, vt omnia quæ imperat, omnia quæ docet, omnia quæ emendat, de præceptis Dei iustitia dictante monstrentur, quæ futuro iudicio non condemnentur; timens semper futuram discussionem pastor de creditis ouibus. Quia & cum de alienis ratiocinijs cauet, redditur de suis sollicitus; & cum de monitionibus suis emendationes alijs subministrat, ipse efficitur a vitijs emendatus. Quicquid vero Abbas pro vtilitate mo-

Matt. 18

na-

nasterij agere aut facere voluerit, cum consilio fratrum agat: & conuocatis omnibus fratribus de vtilitate monasterij tractetur communiter. ita tamen non libero ausu fratres aut inuito suæ pietatis arbitrio, sed iussione & imperio Abbatis eligendis forte consilijs applicentur. Nam ideo omnium quæratur consilium, quia quot homines, tot sunt pro diuersitate interdum sententiæ: ne forte, a quo non speratur, melius subito detur consilium, & communi vtilitati hoc magis proficiat: & de multis consilijs quod eligatur facile inuenitur. Quod si de omnibus nullus aptum potuerit dare consilium, tunc Abbas, reddita ratione consilij sui, constituat quod vult. Et iustum est vt membra caput sequantur. Ideo omnes fratres diximus ad consilium debere vocari; sed in sententiam monasterij: quia res monasterij omnium est, & nullius est. Ideo omnium, quia proficiendo successionem quandoque in monasterio vicibus de se fratres exspectant: ideo nullius, quia nihil in monasterio aliquid sibi a fratribus peculiariter vindicatur. Et nullus suo aliquid constituit vt faciat arbitrio, sed omnes sub imperio degunt Abbatis. Qui ergo Abbas sanctæ huius artis sit artifex, non sibi ipsius artis, sed Domino assignans ministerium, cuius in nobis gratia fabricatum, quicquid a nobis sancte perficitur: quæ ars doceri & disci debet in monasterij officina & exerceri, pro vt cum spiritalibus ferramentis.

CAP. III. INTERROGATIO DISCIPVLI SEQVENTER, *Quæ est ars sancta, quam docere debet Abbas discipulos in monasterio?*

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

QVæ hæc est ars sancta? primo credere, confiteri, & timere Deum patrē, & filium, & Spiritum sanctū, vnū Deum in trinitate, & trinum in vnitate. trinum in vna deitate, solū & vnum in trina maiestatis potentia. Ergo hunc ex toto

cor-

corde & ex tota anima diligere, & proximum tanquam seipsum. Deinde non occidere, non adulterare, non facere furtum, non concupiscere, non falsum testimonium dicere; honorare patrem & matrem: & quod sibi quis non vult fieri, alio ne faciat. Abnegare semetipsum, vt sequatur Christum; corpus pro anima castigare, delicias fugere, ieiunium amare, pauperes recreare, nudum vestire, infirmum visitare, mortuum sepelire, in tribulatione subuenire, dolenté consolare, mutuum dare indigenti: a sæculi actibus se facere alienum: nihil amore Christi præponere, iram non perficere; iracundiæ tempus non reseruare: dolum in corde non tenere: de conscientia pacem falsam non dare, fratri fidem seruare: non amare detrahere: promissum complere, & non decipere; caritatem non derelinquere: non amare iurare, ne forte periuret: veritatem ex corde & ore proferre: malum pro malo non reddere: iniurias non facere, sed & factas patienter sufferre: inimicos plusquam amicos diligere: maledicentes se non remaledicere; sed magis benedicere: persecutionem pro iustitia sustinere: non esse superbum, non vinolentum, non multum edacem, non somnolentum, non pigrum, non murmuriosum: spem suam Deo committere: bonum aliquid in se cum viderit, a Deo factum magis quam a se existimet; malum a se factum iudicet, & sibi & diabolo imputet: desideria sua a Deo perfici optare: substantiam suam non in solo labore manuum suarum, sed plus a Deo sperare: diem iudicij timere, gehennam expauescere: vitam æternam & Ierusalem sanctam desiderare; mortem quotidie ante oculos suspectam habere: actus vitæ suæ omni hora custodire: in quouis loco a Deo se respici pro certo scire; cogitationes malas cordi suo aduenientes ad Christum mox allidere debere: os suum a malo vel prauo eloquio custodire: multum loqui non amare: verba vana aut risui apta non ex toto loqui: risum multum aut excussum non amare; lectiones sanctas

li-

libenter audire: orationi frequenter incumbere: mala sua præterita cum lacrimis vel gemitu Deo confiteri in oratione cotidie: de ipsis malis de cetero emendare: desideria carnis non perficere: voluntatem propriam non audire: obedientiam ammonitione Abbatis parere: non cupere dici se sanctum antequam sit, sed prius esse quod verius dicatur, & sic dici debere. Præcepta Dei factis quotidie adimplere; castitatem amare; nullum odire; zelum non habere; inuidiam non exercere; contentionem non amare: ante solis occasum cum inimico redire in gratiam; omnibus bonis ex toto corde obedire; & de Deo nunquam desperare.

Ecce hæc ars est sancta, quam ferramentis debemus spiritalibus operari: quæ ars sancta cum fuerit a nobis die noctuque incessabiliter adimpleta, & cum vnusquisque in diem iudicij Domino Deo futurorum & factorum suorum opera signauerit, tunc hæc ars, quæ ex Dei voluntate descendit, cum a nobis perfecta & inculpabiliter Domino fuerit in die iudicij reconsignata, illa merces nobis a Domino repensetur, quam nobis fidelis Dominus promittit, quæ præparatur sanctis, & Deum timentibus, & hæc præcepta factis implentibus; habitandi in perpetuo terram, septies argento lucidiorem: de cuius camera cœli non istius solis vel lunæ, non stellarum candor, sed ipsius Dei perpetua maiestas lucebit. In cuius terræ fulgore mellis & lactis, vini, & olei flumina in æternum currentia præparantur. In quorum ripis diuersarum fructus arborum varios & diuersos duodecies in annum nascentes, non cultura hominis, sed abundantia Deitatis, qui non fame delectant ad vescendum, vel esurie appetuntur ad manducandum; sed postquam oculi nostri ipso visu fuerint saginati, insuper vnicuique hoc sapit in os quo fuerit delectatus. Sonant ibidem jugiter super ripas illorum fluminum posita organa hymnorum: quæ ad laudem regis ab angelis psallentibus simul sanctis archangelis decantantur: quarum dulcedine vo-

cum

cum ita sanctorum delectantur auditus, vt ipsa modulatione canoris nimia delectatione garrula mens plus libeat exultare: cum in duplici fulgore coeli terræque diuiniter radiantis, in ipso candore terreni luminis ornata auro vel gemmis Ierusalem ciuitas, diuersarum margaritarum rutilatione coruscet. Cuius muri vel portæ, plateæ, vel vici canoræ vocis suaui modulamine personant alleluia. In qua exultatione sancti in imagine cælesti fulgentes, gaudebunt se de perditione seculi liberatos, has diuitias cælestes a Deo in perpetuum meruisse. Vnde quo tramite ad talia perueniendum sit, ad textum superioris paginæ recitamus.

CAP. IV. INTERROGATIO DISCIPVLI CONSEQVENTER.

Quæ sunt ferramenta spiritalia, cum quibus operari possumus artem diuinam?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Quæ? fides, spes, caritas, pax, gaudium, mansuetudo, humilitas, obedientia, taciturnitas; præ omnibus castitas corporum, conscientia simplex, abstinentia, puritas, simplicitas, benignitas, bonitas, misericordia; præ omnibus pietas, temperantia, vigilantia, sobrietas, iustitia, æquitas, veritas, dilectio, mensura, modus, & perseuerantia vsque in finem.

CAP. V. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quæ est materies vel causa malorum, quæ in fornace timoris Dei excoqui debet? Vel quæ est ærugo, vel sordidatio vitiorum, quam de nobis decet lima iustitiæ mundare?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cauenda nobis vitia hæc sunt. primo superbia, deinde inobedientia, multiloquium, falsitas, auaritia, cupiditas, zelus, inuidia, iniquitas, odium, inimicitia, ira, rixa, contentio, fornicatio, ebrietas, voracitas, murmuriũ, impietas iniusti, pigritia, furtũ, detractio, scurrilitas, leuitas, immũditia vaniloquiũ, risus multus, vel excessus; subsannatio, concupiscentia, do-

lus, ambitio, vacatio. Hæc omnia non sunt a Deo, sed opera sunt diaboli: quæ in die iudicij a Deo meritum suum, perpetui ignis gehennam, merentur.

Cap. VI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quæ est officina diuinæ artis, vel operatio spiritalium ferramentorum?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Officina vero monasterium est; in qua ferramenta cordis in corporis clausura reposita opus diuinæ artis diligenti custodia perseuerando operari potest.

Cap. VII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De obedientia discipuli, qualis debeat esse.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Primus humilitatis gradus est obediẽtia sine mora. Sed hęc forma paucis conuenit, & perfectis; his, qui nihil sibi a Christo carius aliquid æstimãtes, propter seruitium sanctum quod professi sunt, vel propter metum gehennæ, vel diuitias vitæ æternæ, mox vt aliquid imperatum a maiore audierint, moram pati nesciunt in sequendo. De quibus Dominus
Psal. 17. dicit: *Obauditu auris obaudiuit mihi*. Et item dicit doctori-
Matt. 10. bus: *Qui vos audit, me audit*. Ergo hi tales relinquentes statim quæ sua sunt, & voluntatem propriã deserentes, mox exoccupatis manibus, & quod agebant imperfectum relinquẽtes, vicino obedientiæ pede iubentis vocem factis sequuntur: & veluti vno momento prædicta magistri iussio, & perfecta discipuli opera in velocitate timoris Dei ambæ res communiter citius explicantur. Sed hæc paucorum perfectorumque forma, infirmorum, & pigrorum animos in desperatione sua satis non reddat attonitos, sed moneat imitandos. non considerantes in nobis diuersa esse vasa flebilia, cum multum in diuersis pigritiæ contulit tarda natura. Nam quorundam auditus noscuntur surdo stupore hebescere, quorundam etiam animos fusione subita in siluosis cogitatio-

tionibus cernimus aberrare. Ideoque remissius districtionem obedientiæ in doctoribus relaxamus, vt combinata præceptione discipulis & iussionem suam magistrum non pigeat repetere, secundum testimonium Domini, qui vocauit, *Abraham*, *Abraham*. Quæ ergo repetitio manifestat nobis Dominum ostendisse, non posse sufficere vnam vocem auditui. Nam in ipsis interrogationibus repetita magistri vox repræbetur discipulis. Secunda ideo interrogatio non respondentibus iuste indulgetur, vt prima adhuc discipuli taciturnitas non reatui, sed reseruatæ magistro reuerentiæ custodia deputetur. In qua reuerentia vtilis discipulus tarde creditur frangere taciturnitatem, quam continet; vt non ad interrogationem tuam mox præceps in lingua suis te responsis occupet prius. In præceptionibus vero ideo magistri iussio repetitur, vt quamuis tardi aut negligentes sint auditores, cum secundo eis dicta primitus repetuntur, vsque adeo dignum est, vt secunda iam obedientibus factis mora rumpatur. Si vero tertia, quæ absit vt contingat, in discipulis obedientiæ mora fuerit, culpa contumaciæ reatui deputetur. Nam & illud de duabus vijs congrue hic & conuenienter taxandum est: id est, latam, quæ ducit ad mortem; & arctam, quæ ducit ad vitam. In quibus duabus vijs diuersorum hominum obedientiæ gradiuntur: id est, per latam viam sæcularium, & Sarabaitarum, & gyrouagorum monachorum: qui aut singuli, bini, & terni sine maiore ipsi sibi æqualiter viuentes, & voluntarie ambulantes, & pro alterno imperio quicquid placuerit sibi, vicibus inuicem imperantes, & quæ voluerint peculiariter in se defendentes: cum in proprio vnusquisque consilio non vult se vinci, scandalum sibi tales nunquam faciant esse absentem. Mox post studiosam litem male congregati, a se inuicem separantes, & sicut grex sine pastore oberrans, per diuersa dispersus, sine dubio lupi faucibus occursurus; prouidentes sibi, non Deo, sed proprio arbitrio

Gen. 22.

Matt. 7.

nouas iterato cellas, & de se solo sibi soli Abbatis nomina imponentes, monasteria videas pluriora esse quam monachos. In hoc enim via lata a talibus creditur ambulari, cum in nomine monachi communi more viuentes, cum laicis solo tonsuræ habitu separati, obedientias suas magis desiderijs subministrant, quam Deo; & suo iudicio putant sibi licere, quæ mala sunt: & quicquid voluerint, hoc dicunt sanctum; & quod noluerint, hoc putant non licere. Et acceptum ducentes, vt cogitationibus suis corpori eorum magis prouideatur, quam animæ; id est, victum, vestitum, & calcearium magis sibi melius ipsi posse cogitare, quam alium: nam de futuris ratiocinijs animæ negligendo ita se reddunt securos, vt sine maiorum probationibus sub proprio arbitrio militantes, credant se omnem legem & iustitiam Dei perfecte in cellula operari. Nam si forte superuenientium quorundam maiorum cum emendationum quædam eis monita ministrantur, & inutilis eis docetur talis solitaria dispositio habitandi; mox eis displicet cum ipsa doctoris persona consilium: & statim non in consentiendo ei, vel in sequendo eum emendationem promittunt; sed respondent, se viuere debere simpliciter: nescientes illud
Psal. 13 quod dixit propheta: *Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in voluntatibus suis*. Et illud testimonium Salomonis, quod di-
Prou. 4. cit: *Sunt viæ quæ videntur hominibus rectæ, quarum finis vsque ad profundum inferni demergit*. Ideo enim via lata a talibus ambulatur, quia quocunque eos desideriorum duxerit pes, mox assensu sequuntur: & quicquid concupierint, concupiscentiæ eorum illico paratissimus seruit effectus; & nouos sibi licentiæ calles, vel vt liberi sine magistro arbitrij facientes, viam vitæ suæ illicitis voluptatum diuersitatibus delectant; & quocunque etiam delectationes voluerint progredi, licentes & patulos sibi præbeant gressus: illud
Eccl. 18. ibid. semper scire nolentes, quia homini creato *mors iuxta introitum delectationis posita sit*. Et quod eis dictum sit: *Post concu-*

pi-

piscentias tuas non eas, & a voluntatibus tuis auerte: surdo auditu pertranseunt. E contrario quibus vero ad vitam æternam ambulandi amor incumbit, ideo angustam viam arripiunt, vt non suo arbitrio viuentes, vel desiderijs suis, & voluntatibus obedientes, sed ambulantes alieno iudicio, & imperio, non solum in supradictis desiderijs suis & voluntatibus coarctantur, & facere suum nolunt, cum possunt, arbitrium; sed etiam alieno se imperio subdunt, & in cœnobijs degentes Abbatem sibi præesse desiderant. Et sine dubio hi tales illam Domini imitantur sententiam, quæ dicit: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit*. Et proprium non facientes arbitrium, abnegantes propter Christum semetipsos, sequuntur Deum, quocumque Abbatis præceptio duxerit. Et non solum de temporalibus necessarijs, id est, victum, vestitum, & calcearium non coguntur sibi sub Abbatis sollicitudine cogitare; sed & de futuris suæ ratiocinijs animæ solam in omnibus præceptori obedientiam ministrando, de ceteris vtilitatibus suis, tam corporis quam animæ, redduntur securi. Quia siue bene, siue male, pastori incumbit quod in ouibus exercetur; & illum tanget in discussionis iudicio rationem reddere, qui imperat, nō qui imperata perficit, siue bona siue mala. Ideo enim via angusta a talibus creditur ambulari, quia propria in eis desideria minime adimplentur: & non quod volunt perficiunt, sed alieni iudicij iugum trahentes, quo ire delectationibus suis voluerint, repelluntur; & a magistro eis quod agere aut facere voluerint denegatur. Amaricatur voluntati eorum quotidie in monasterio pro Domino, & ad probationem quæque iniuncta fuerint, sustinent velut in martyrio patienter; sine dubio illud Domino cum propheta dicturi in monasterio: *Propter te morte afficimur tota die; æstimati sumus vt oues occisionis*. Et item dicturi postea in iudicio Domino: *Probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum; posuisti tribulationes*

Ioan. 6.

Psal. 43.

Psal. 65.

in

imposuisti homines super capita nostra. Cum ergo
in dorso nostro, *imposuisti homines super capita nostra*, noscuntur habe-
dicent: debere maiorem constitutum vice Dei, quem in
re super se timeant. Et subsequentes testimonium con-
monasterio item Domino dicent in illo iam sæculo: *Transiui-*
ibid. uenienter *mus per ignem & aquam, & induxisti nos in refrigerium*. hoc est, trás-
iuimus per amaricationes voluptatum nostrarum, & ser-
uitio obedientiæ peruenimus ad tuæ refrigerium pietatis.
Sed hæc ipsa obedientia tunc acceptabilis erit Deo, & dul-
cis hominibus, si quod iubetur, non trepide, non tepide,
non tarde, vel cum murmurio, vel cum responso nolentis
efficiatur. Quia obedientia, quæ maioribus præbetur, Deo
Matt 10. datur. Sicut dicit Dominus doctoribus nostris: *Qui vos*
Psal. 17. *audit, me audit*. Et alibi dicit: *obauditu auris obaudiuit mihi*.
Ergo ipsa obedientia, cum bono animo a discipulis præbea-
2. Cor. 9. tur; *quia hilarem datorem diligit Deus*. Nam si cum malo ani-
mo discipulus obedit, non solum nobis ore, sed & Deo de
corde improperat, quod malo animo facit. Et quamuis
impleat, quod ei fuerit imperatum; tamen acceptum iam
non erit Deo, qui cor eius respicit murmurantis: & quam-
uis faciat quod iubetur, tamen cum malo illud faciat animo,
nullam de ipso facto mercedem Dominus imputabit: cum
scrutans mox Deus corda eius, triste facientis votum in eo
inuenerit.

CAP. VIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De taciturnitate discipulorum, & qualis & quanta debeat esse.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

HVmani generis machina nostrum est corpusculum: &
cum sit mensura paruum, & in aliquantis prolixis ho-
minibus vix quinque a terra pedibus erigatur, ò iactantiæ
vanitas! omnis homo viuens in ipsa paruitate sua altitu-
dinem cœli & latitudinem terræ putat se sua sapientia
mensurare. Vnde scientes nos ex limo terræ esse vasa fle-
bilia,

bilia, & quasi quasdam terræ glebas, ad paruum tempus erectas de terra, in suo sulco denuo recasuras; humiliati ergo tanquam de terra puluis dicamus quod sumus: Ergo hæc caro corpusculi nostri quasi quædam domus est animorum; sic vitæ ministerio attributa, sicut seruit gladio theca. Sedem vero ipsius animæ in cordis credimus radice fundatam: quæ radix duos in corpore supremos possidet ramos, & plus fragiles in peccato. Vnum, in quo corporali muro quasi per quasdam fenestras oculorum foraminibus deintus animam credimus respicere, & deintrinsecus concupiscentias suas ipsam semper intelligimus incitare. Alium ramum, in quo conceptos fœtus cordis ipsa in nobis sonat parturiens per linguæ eloquium: vt per portam exiens oris occupet alienum auditum; & quicquid in nobis agitatur & mouetur, animæ est actus in corpore. Vnde e contrario fit, vt migrante de ipso domicilio anima, totum in mortuo homine desit quod agebatur in viuo ab anima, quæ migrauit. Et mox sua terræ mortua reddita gleba, reuertens in naturan terræ hominis terra; absconsoque homine in sepulcro, recoperta fossa in figura sua terra redeat pauimenti: vt similis tunc fuisse terra viuente agnoscatur in homine, quæ animæ fuerat vigore erecta, & peregrina vitæ mutata ad tempus. Ideo anima a nobis migrante rigore stare non potest nostri corporis terra: sed cadens in naturam suam abscondit in sinu suo terra facturam, quam genuit. Ergo si hæc anima in nobis oculorum visum, oris eloquium, aurium agit auditum; & cupit propter futuram discussionem factoris sui, voluntati Dei obtemperare, & eius dum viuit militare præceptis, claudat concupiscentijs suis oculorum fenestras, & humiliatos declinet in terram aspectus: vt mala non videat, & cum curuatus fuerit noster obtutus, ne quæcunque viderit anima concupiscat. Habet deinde anima nostra constitutam portam oris, & seram dentium, quam prauo claudat eloquio:

quio: vt non accuset anima factorem suum muniminum sibi minime custodiam fabricasse; id est, cum promouerit a cordis radice aliquod fratrem, & senserit se exterioris muri clausura; id est, oris & dentium sibi exitum denegari, reuertens denuo ad radicem cordis, ibi pereat in abhorricatione sua, & vt paruulus allidatur ad petram, quam nascendo per linguam crescat ad poenam. Alij vero rami corporis nostri, qui imperio cordis deseruiunt, a peccato facile refrenantur; id est, tactus manuum, & gressus pedum: quia & furem clausura catenæ, & homicidam timenda refrenant iudicia, & fugacem retinet pedica. Ergo illa, quæ superius diximus, tria suprema cautius debent a fratribus custodiri: id est, cogitatio, eloquium, & aspectus. Cogitatio, vt mox captiuauerit mentem mala cogitatio, signata statim a fratribus sua fronte, vel ipsum pectus, mox ad præcepta Christi suam conuertat memoriam, & dicat sibi frater cum
Psal. 67. propheta: *Memor fui Dei, & consolatus sum*. Et idem dicat:
Psal. 17. *A te eripiar a tentatione, & in Deo meo transgrediar murum*. Si vero eloquio iracundo, aut prauo, aut vano, negligentia os armauerit, mox clauso ore & signato crucis sigillo in
Psal. 38. corde sibi loquatur, dicens cum propheta: *Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: obmutui, & humiliatus sum nimis, & silui a bonis*. His ostendit propheta, si a bonis eloquijs propter taciturnitatem debet interdum taceri, quanto magis a malis verbis propter peccati poenam debet cessari? Ergo quamuis de bonis & sanctis, & ædificationum eloquijs perfectis discipulis propter taciturnitatis grauitatem rara loquendi concedatur licentia, tamen ab alijs verbis non interrogati fratres tam diu in taciturnitate silescant, quamdiu taciti frena oris eorum Abbatis interrogatione laxentur. Ideoque taciturnitas debet magnopere a fratribus cu-
Prou. 10. stodiri: *Quia in multiloquio non effugitur peccatum*. Et ideo,
Ibid. 14. *mors & vita in manibus linguæ*. Nam loqui & docere

ma-

magistrum condecet; tacere & audire discipulo conuenit.

Cap. IX. *Quo ordine tacentes fratres aliquas interrogationes faciant Abbati.*

RESPONDET DOMINVS AD MAGISTRVM.

Cvm de malis tanquam de bonis eloquijs fræno taciturnitatis constringuntur discipuli, & licentiæ eorum aditus præsentis magistri custodia obseruantur; cum necessariæ vtilitati eorum aliquæ interrogationes aduenerint, adhuc clauso ore & signato tacitæ grauitatis sigillo, stantes ante maiorem inclinato humilitatis capite, clausum in silentio os claue benedictionis aperiant. Quod si semel dictæ benedictioni ad postulandum eloquium adhuc non respondeat magistri permissio, iterato humiliationis capite, & benedictione sola iterum repetita, denuo ab Abbate postuletur licentia. Quod si nec sic ab eo responsum fuerit, curuato item in humilitate discipulo, iam ipse frater se tunc demum remoueat; ne aut nimius ei appareat, aut improbus, & suo operi redditus adhuc gerat personam tacentis: vt in ipsa humilitate taciturnitatis existimet semetipsum ideo indignum iudicatum ad loquendum Abbatis iudicio; aut forte ad probationem inueniendæ humilitatis, putet sibi discipulus taciturnitatis ideo fuisse non apertam clausuram. Ideo enim ipsam solam benedictionem denuo diximus repetere; vt cum sola est, & sine alio eloquio, tamen reseruata diu taciturnitas conseruetur: cum denuo repetitur, & post ipsam mox a nolente disceditur, adhuc conseruari probata humilitas sentiatur. Nam ideo repetitio discipuli reoffertur magistro, vt non solum propter spiritalem probationem, ad inueniendam humilitatem discipuli, dici possit tacere magister; sed ne & corporaliter per cogitatum animo occupatus, vultus eius alijs cogitationibus obstupescens, vocem precantis

discipuli surdis auribus prætermittat: & ne ipsum magistrum per nimiam & importunam humilitatem in irę cogat vitium declinare; & importuna humilitas in impedimento scandali deputetur. Ideo enim diximus post secundam suggestam benedictionem nolenti maiori tertiam iam non repetere debere; sed mox discipulum exinde debere discedere, & cum ipsa taciturnitate opus laboris, quod faciebat, debere perficere. Hæc interrogatio benedictionis, quæ vix sola taciturnitate laxatur, cum inclinatione humiliati capitis a discipulis præbeatur: id est, in omni loco, per omnem horam; hoc est, in monasterio, in agro, in via, in horto, vel in quouis loco: vt nunquam desit menti nostræ memoria Dei, propter quem aguntur hæc omnia; vt cum forte aliquis ignarus, talem fratrem interrogauerit, dicens: quare tacitus & tristis es, & inclinato ambulas vultu? respondeat ei: quia fugio peccatum, & timeo Deum: & vt custodiam me ab omni quod odit Deus, ideo sum mihi sollicitus semper. Ad mensam vero sedentes, si interrogationes suas Abbati voluerint intimare, ante benedictionem dictam cultelli aut cochlearij, aut panis percussura indicium sit magistro discipuli postulantis eloquium. Hæc omnia animæ pro Deo necessaria: ideo substantiam taciturnitatis constituimus clausura seruari; vt ab obliuione quis non decipiatur tam facile, & præceps sit semper in lingua. Nam cum per clausuram oris taciturnitas continetur, diu tractetur, vel purgetur in corde, quod possit mundum & sine peccato de ore proferri, dicente
Eph. 4. Apostolo: *Omne verbum vanum de ore vestro non procedat; sed si quid est ad ædificationem.* Et item dicit scriptura: *Sapiens paucis innotescit verbis.* Et maxime timere ideo, & omni hora nos a multiloquio custodire debemus: quia non potest fieri, vt inter multa verba aliquanta non exeant cum
Prou. 10. peccato, secundum scripturam dicentem: *In multiloquio non effugitur peccatum.* Vnde & propheta tradens nobis for-

mam

mam ostendit se de his esse sollicitum, & tam a malis quam a bonis eloquijs debere tacere, dicens: *Dixi custodiam vias meas, vt non peccem in lingua mea. Posui ori meo custodiam; obmutui, & tacui etiam a bonis.* Hoc est, ostenditur perfecto discipulo, tam de malis quam de bonis eloquijs debere tacere. Quia etsi loquenda sunt bona eloquia, non discipulis, sed magistro debetur doctrina. Nam & sicut dicit scriptura: *Vita & mors in manibus linguæ.* Diligenter ergo & iuste debet ipsa amplius refrænari. Hæc enim tanta taciturnitatis districtæ custodia perfectis & puris corde, & mundis a peccato, timentibus perpetua gehennæ incendia, & quærentibus vitæ æternæ diuitias immortales, merito præcipitur obseruanda. Ideoque præsente Abbate non loquantur, nisi interrogati discipuli: absente vero Abbate, si de verbo Dei, sibi tamen lente & humiliter, non clamosa voce loquantur: Quia omnis lenta locutio ab humilitate descendit. Si vero de inanibus aut de sæcularibus, vel quibusuis verbis quæ ad Deum non pertinent, inchoauerint discipuli loqui, mox a Præpositis suis eis imperetur silentium. Psalmos vero, vel scripturas, extra illas horas tres, in quibus cotidie sine labore tangit legi; & sic laborantes fratres recensere sibi ex animo permittantur. Hanc vero tantam taciturnitatis clausuram superius præsente Abbate de perfectis apud Deum taxauimus; his quibus nunquam de Deo obliuio subripit, & vitia oris quærunt diligenter cauere, & ex toto mundi, velut Angeli, & a bonis & a malis eloquijs quærunt tacere pro Domino. Sed quia diuersitas concessæ gratiæ secundum mensuram fidei, maxime in negligentibus poterit minorari, tepidis & imperfectis, & minus in se sollicitis hoc relaxamus, vt de sæcularibus inquirendis, dumtaxat sine peccato, aliquid quæ ad ædificationem spiritalem non pertinent, nisi petita benedictione fuerit magis concessa permissio, loquendi licentia non sumatur. De aliquo vero spiritali interrogando sermone, post benedictionem

Psal. 38.

Prou. 14.

tt 2 peti-

petitam, mox loqui debere discipulum. Scurrilitates vero, vel verba otiosa, & risum mouentia æterna clausura damnamus; & ad talia eloquia discipulum non aperire os permittimus.

CAP. X. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De humilitate fratrum qualis debeat esse, vel quibus modis acquiritur; vel quomodo acquisita seruatur.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Luc. 14. CLamat nobis scriptura diuina, fratres, dicens: *Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & omnis qui se humiliat exaltabitur*. Cum hæc ergo dicit, ostendit nobis omnem exaltationem genus esse superbiæ. Quod se cauere propheta indicat, dicens: *Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei*. Et item repetit: *Neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus super me*. Sed quid? *Si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animam meam, sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in animam meam*. Vnde, fratres, si summæ humilitatis volumus culmen attingere, & ad exaltationem illam cælestem, ad quam per præsentis vitæ humilitatem ascenditur, volumus velociter peruenire; actibus nostris ascendentibus scala illa erigenda est, quæ erecta in cælum in somnio Iacob apparuit, per quam ei descendentes & ascendentes angeli monstrabantur. Non aliud sine dubio descensus ille & ascensus a nobis intelligitur, nisi exaltationem descendere, & ascendere humilitatem ostendit. Scala vero ipsa erecta, nostra est vita in sæculo; quæ humiliato corde & capite suo in præsenti hoc tempore exaltatum a Domino mortis exitum erigat ad cælum: latera enim eius scalæ certissime credimus nostrum esse corpus. In qua latera diuersos gradus humilitatis vel disciplinæ euocacatio diuina ascendendos inseruit.

(Psal. 130.)

Primum itaque humilitatis gradum in scala cæli ascendit discipulus, si timorem Dei sibi ante oculos semper ponens

nens

nens obliuionem omni hora fugiat, & semper sit memor omnium, quæ præcepit Deus: vt quomodo & gehennam contemnentes Deum de peccatis incendat; & vitam æternam, quæ timentibus Deum præparata est, animo suo semper reuocet: & custodiens se omni hora a peccatis & vitijs, id est, cogitationum, linguæ, manuum, pedum, vel voluntatis propriæ, sed & desideria carnis. Aestimet se discipulus a Deo semper de cælis respici omni hora, & facta sua omni loco ab aspectu diuinitatis videri, & ab angelis omnia renuntiari cotidie. Demonstrat nobis hoc propheta, cum in cogitationibus nostris ita Deum semper esse præsentem ostendit, dicens: *Scrutans corda & renes Deus.* Psal. 7.
Et iterum dicit: *Dominus nouit cogitationes hominum quia vana sunt.* Psal. 93. Et item dicit: *Intellexisti cogitationes meas a longe.* Psal. 138 Et item dicit, *Quia cogitatio hominis confitebitur tibi.* Psal. 75. Et, *cor regis in manu Dei.* Prou. 21. Nam vt sollicitus sit aduersus cogitationes cordis sui peruersas, dicat sibi semper vtilis frater in corde hæc: *Tunc ero immaculatus coram eo, si obseruauero me ab iniquitate mea* Psal. 17. Ad linguæ vero eloquia ita nobis agnoscimus Deum semper præsentem, cum dicit per prophetam vox Domini: *Qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum.* Psal. 100. Et item dicit Apostolus: *De verbo vano reddetis rationem. Quia mors & vita in manibus linguæ posita est.* Prou. 14. In opere vero manuum nostrarum ita agnoscimus Deum nobis esse præsentem, cum dicit propheta: *Imperfectum meum viderunt oculi tui.* Psal. 138 In gressu vero pedum nostrorum ita agnoscimus Deum nobis esse præsentem, cum dicit propheta: *Sine iniquitate cucurri, & dirigebam; exurge in occursum mihi.* Psal. 58. Et item dicit: *Quo ibo ab spiritu tuo? & quo a facie tua fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es, si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas ante lucem, & habitauero in postremis maris: etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Psal. 138
Voluntatem vero propriam ita præsente Domino facere prohibemur, cum dicit scriptura nobis: *Et a voluntatibus tuis* Eccl. 18.

auer-

Matt.6. *auertere*. Et item rogamus Dominum in oratione dominica, vt fiat illius voluntas in nobis. Docemur ergo merito nostram non facere voluntatem; cum cauemus illud quod
Prou.14. dicit sancta scriptura: *Sunt viæ quæ ab hominibus putantur rectæ, quarum finis vsque ad profundum inferni demergit*. Et cum iterum
Psal. 13. cauemus illud quod de negligentibus dictum est: *Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in voluntatibus suis*. In desiderijs vero carnis ita nobis credamus Deum semper esse præsen-
Psal.37. tem, cum dicit propheta: *Domine ante te omne desiderium meum*. Cauendum vero ideo malum desiderium, quia mors secus introitum delectationis posita est: vnde scriptu-
Eccl. 18. ra præcipit dicens: *Post concupiscentias tuas non eas*. Ergo si oculi Domini speculantur bonos & malos, & Dominus de
Psal. 33. cælo semper respicit super filios hominum, *vt videat, si est intelligens, aut requirens Deum*: & si a deputatis angelis nostris cotidie die noctuque Domino factorum nostrorum opera nuntiantur; cauendum ergo est omni hora, fratres, sicut di-
Psal.51. cit in psalmo tertio decimo propheta; ne nos declinantes in malum, & inutiles factos aliqua hora aspiciat Dominus; & parcendo nobis in hoc tempore, quia pius est, expectat
Psal.43. nos conuerti in melius, dicat nobis in futuro iudicio: *Hæc fecisti, & tacui*.

Deinde secundum humilitatis gradum in scala cæli ascendit discipulus, si propriam non amans voluntatem, desideria sua non delectetur implere: sed vocem illam Domini
Ioan.6. factis imitetur dicentis: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit*. Et iterum dicit scriptura: *Voluntas habet poenam, & necessitas parit coronam*.

Deinde tertium humilitatis gradum in scala cœli ascendit discipulus, si postquam nihil suo iudicio præsumens eli-
Prou.14. gat quæ non expediant, dicente scriptura: *Sunt viæ quæ videntur hominibus rectæ; quarum finis vsque ad profundum inferni*
Psal. 13. *demergit*. Et item dicit Dauid: *Corrupti sunt, & abominabiles*
1.Cor. 6. *facti sunt in voluntatibus suis*. Item dicit Apostolus: *Omnia*

licent,

licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestate. Ergo non solum cauens hæc discipulus, sed & omni obedientia se subdat maiori; imitans Dominum, de quo dicit Apostolus: *Factus obediens vsque ad mortem.* Phil. 2.
Et item vox Domini laudat de hac obedientia populum gentilium, dicens: *Obauditu auris obaudiuit mihi.* Et sub Ab- Psal. 17.
bate sibi nos Dominus obaudire demonstrat, cum dicit doctoribus nostris: *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me* Luc. 10.
spernit.

Deinde quartum humilitatis gradum in scala cæli ascendit discipulus, si in ipsa obedientia duris & contrarijs rebus, vel etiam quibuslibet irrogatis iniurijs tacite patientiæ constantiam amplectatur, & sustinens non lassescat, vel discedat, dicente scriptura: *Qui perseuerauerit vsque in finem,* Matt. 10.
hic saluus erit. Et item de tali re hortatur nos propheta dicens: *Confortetur cor tuum, & sustine Dominum.* Et ostendens Psal. 26.
fidelem pro Domino vniuersa etiam contraria sustinere debere, per sufferentium dicit propheta personas: *Propter* Psal. 43.
te morte afficimur tota die: æstimati sumus vt oues occisionis. Et securi de spe retributionis diuinæ subsequuntur gaudentes, ac dicentes: *Sed in omnibus his superamus, propter eum qui dilexit nos.* Rom. 8.
Et item in alio loco scriptura ex ipsorum persona dicit: *Probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut igne examinatur ar-* Psal. 65.
gentum. Induxisti nos in laqueum; posuisti tribulationes in dorso nostro. Et vt ostendat nos sub maiore esse debere, subsequitur dicens: *Imposuisti homines super capita nostra.* Sed & præce- ibid.
ptum Domini in aduerso, & in iniurijs per patientiam adimplentes, qui percussi in maxillam præbent aliam; sub- Matt. 5.
lata tunica dimittunt & pallium: angariati miliario vadunt & duo: cum Paulo Apostolo falsos fratres sustinent, 2. Cor. 11.
& persecutionem sufferunt, & maledicentes se magis benedicunt.

Deinde quintum humilitatis gradum in scala cæli ascendit discipulus, si omnes cogitationes malas cordi suo aduenien-

nientes, vel mala a se absconse commissa, per humilem linguæ confessionem Abbati non celauerit suo. Hortans nos
Psal. 36. de hac re scriptura dicit: *Reuela Domino viam tuam, & spera*
Psal. 105 *in eum*. Et item dicit: *Confitemini Domino, quoniam bonum est, quoniam in sæculum misericordia eius*. Et propheta Domino
Psal. 31. dicit: *Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitias meas non operui. Dixi pronuntiabo aduersum me iniustitias meas Domino*: & mox: *Tu remisisti impietatem cordis mei*.

Deinde sextum humilitatis gradum in scala cœli ascendit discipulus, si omni vtilitate vel extremitate contentus sit; & ad omnia quæ sibi præbentur velut operarium malum
Psal. 72. se iudicet, & indignum; dicens sibi cum propheta: *Ad nihilum sum redactus, & nesciui; vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum*.

Deinde septimum humilitatis gradum in scala cæli ascendit discipulus, si omnibus se inferiorem & viliorem, non solum sua lingua pronuntiet, sed etiam intimo cordis
Psal. 21. credat affectu: humilians se & dicens: *Ego autem sum ver-*
Psal. 87. *mis, & non homo: opprobrium hominum, & abiectio plebis. Exaltatus*
Psal. 118. *sum, & humiliatus sum, & confusus*. Et item semper dicat talis frater Domino: *Bonum mihi est Domine, quia humiliasti me, vt discam mandata tua*.

Deinde octauum humilitatis gradum in scala cæli ascendit discipulus, si nihil agat, nisi quod communi monasterij
Psal. 118 regula, vel maiorum cohortantur exempla; dicens cum scriptura: *Quia lex tua meditatio mea est*. Et cum interrogat patrem suum, annunciabit ei; seniores suos, & dicent ei: id est, per suam doctrinam Abbas.

Deinde nonum humilitatis gradum in scala cæli ascendit discipulus, si linguam ad loquendum prohibeat, & taciturnitatem habens vsque ad interrogationem non loqua-
Prou. 10. tur, monstrante scriptura, quia *in multiloquio non effugies pec-*
Psal. 139 *catum*. Et quia: *Vir linguosus non dirigetur super terram*.

Deinde decimum humilitatis gradum in scala cæli ascen-

dit

dit discipulus, si non sit facilis ac promptus in risu. quia scriptum est: *Stultus in risu exaltat vocem suam*. Et, *Sicut spinarum crepitantium sub olla vox, ita & risus hominis*. Eccl. 21. Eccl. 7.

Deinde vndecimum humilitatis gradum in scala cæli ascendit discipulus, si cum loquitur, leniter & sine risu, humiliter cum grauitate, vel pauca verba & sancta loquitur: & non sit clamosus in voce scriptum est: *Sapiens verbis innotescit paucis*.

Deinde duodecimum humilitatis gradum in scala cæli ascendit discipulus, si non solo corde, sed etiam ipso corpore humilitatem videntibus se semper indicet: quod est, in opere Dei, in oratorio, in monasterio, in horto, in via, in agro, vel vbicunque sedens, ambulans, vel stans, inclinato semper capite defixis in terra aspectibus, reum se omni hora de peccatis suis existimans, iam se tremendo iudicio repræsentari existimet: dicens sibi in corde semper illud, quod publicanus ante templum stans fixis in terra oculis dixit: *Domine, non sum dignus ego peccator leuare oculos meos ad cælum*. Luc. 18. Et item cum propheta dicat sibi talis discipulus: *Incuruatus sum, & humiliatus sum vsquequaque*. Psal. 118. Ergo his omnibus humilitatis gradibus a discipulo perascensis, vitæ huius in timore Dei bene persubitur scala; & mox ad caritatem illam perueniet, quæ perfecta foris mittit timorem. Per quam vniuersa, quæ prius non sine formidine obseruabat, absque vllo labore, velut naturaliter, ex consuetudine incipiat custodire; non iam timore gehennæ, sed amore ipsius consuetudinis bonæ, & delectatione virtutum: quæ Dominus iam per operarium suum mundum a vitijs & peccatis a Spiritu sancto dignabitur demonstrare.

Quibus ergo perascensis gradibus post exitum vitæ sine dubio talis anima ad illam retributionem animi introitura est quam demonstrat Apostolus dicens: *Non sunt condignæ passiones huius sæculi ad superuenturam gloriam quæ reuelabitur in nobis*. Rom. 8. Illam vitam æternam tales animæ recepturæ sunt, quæ in

sempiterna lætitia & exultatione permanet, & vlterius fi-
niri non nouit. In qua est flos purpureus rosarum nunquam
marcessens; in qua nemora florida perpetua viriditate
vernant: vbi prata recentia semper melleis affluunt riuis:
vbi croceis gramina floribus redolent, & halantes campi
iocundis admodum odoribus pollent auræ. Ibi vitam
æternam habentes nares aspirant: lumen ibi sine vmbra,
serenitas absque nubilo, & absque tenebris nocturnis per-
petuam diem oculi perfruuntur. Nulla ibi impediuntur
occupatione deliciæ; nulla penitus sollicitudine ibi securi-
tas conturbatur. Mugitum, vlulatum, lamentum & lu-
ctum nunquam illic auditum vel nominatum est: fœdum,
deforme, tetrum, nigrum, horrendum aliquid, aut sordi-
dum, nunquam ibi penitus visum. Pulchritudo in amœni-
tate nemorum; splendor in aëre iocundo; & formosita-
tem atque omnem elegantiam sine intermissione patentes
oculi perfruuntur; & nihil omnino quod conturbet men-
tem, auribus datur. Sonant enim ibidem iugiter organa
hymnorum; quæ ad laudem regis ab angelis & archangelis
decantantur. Amaritudo & fellis asperitas ibi locum non
habet. Tonitrua ibi nunquam audita sunt; fulgura &
coruscationes nunquam apparuerunt. Cinnamomum
illa virgulta gignunt, & balsamum arbusta prorumpunt.
Odor aëris delectationes per omnia membra diffundit.
Esca ibi nulla stercora conficit: sicuti enim bono nun-
tio aures, & bono odore nares, & bono aspectu oculi
saginantur; & ipsa refectio non potest in digestionem
prorumpere: quia non in esca & potu, sed in aspectu,
odoratu, & auditu constat delectationis saginatio; ita
illic refectio, quam os susceperit, melliflua in gustu hoc
vnicuique sapit in os, quod fuerit delectatus: statim deni-
que quod concupierit anima, concupiscentiæ eius para-
tissimus seruit effectus. In qua delectatione vero vel læti-
tia, nec ætas senectutem, nec vita terminum, nec suspe-
ctam

ctam vlterius mortem tales delitiæ reformidant. Nec in his perennium diuitiarum vsibus possessor desinit, & heres succedit: cum nesciant vlterius mortem, qui benefacti pretio vitam æternam semel moriendo emerunt. Hæc est sanctorum cælestis patria. Beati qui in hac regione perenni, & per scalam præsentis temporis obseruantiæ gradibus humilitatis ascensis, potuerint eleuari; vt in perpetua cum Deo exultatione lætentur: quam præparauit Deus his qui diligunt eum, & custodiunt mandata eius, & mundo sunt corde.

EXPLICIT actus militiæ cordis pro timore Dei, quomodo effugiantur peccata: Incipit ordinatio monasterij, modus, obseruatio, gradus, continentia, custodia, & mensura: in quibus diuersis hæc monasterij regula dictante nobis, & dictata discutiente Domino, nuncupatur.

CAP. XI. *De Præpositis monasterij.*

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

SVperioribus huius regulæ paginis, fratres, actus iustitiæ nobis Dominus ordinauit; in quibus perfectis & vita acquiratur æterna, & gehennæ æstus & incendia fugiantur. Sed ille hostis bonorum actuum diabolus, ideo est humano generi inimicus, cum non patitur ibi ascendere hominem bene agendo, vnde ipse per superbiam suam proiectus est: ne venenosis actibus suis bene viuentium mores inficiat, & diuersis occasionibus suis per obliuionem nostros forte occupet sensus, vt a Deo faciat alienos; ideoque adiutorio Domini procuratur, & constituitur, vt duo electi fratres, quorum grauitas, sapientia, moderatio, vigilantia, seu humilitas, vel actuum perfectorum fuerit exercitatio approbata, decem fratrum curæ Præpositi ordinentur. Nam sicut scriptum est, doceant vos terrena, & quæ sunt cælestia. Quia sicut in hominis domo, vt securus sit de omnibus præparandis, dominus rei ordinat maiores familiæ, quos vice domini minores timeant; id est, Vice-domi-

num, villicum, saltuarium, & maiorem domus: sic & in domibus diuinis, id est, in ecclesijs & monasterijs, Deus minoribus maiores præposuit, ignaris peritos, astutos simplicibus, & diuinæ artis discipulis ordinauit magistros: id est, in ecclesijs Episcopos, presbyteros, diacones vel clerum: quorum vice Dei imperia audiat & timeat plebs, & notitiam salutiferæ legis ab eis addiscat. In monasterijs vero Abbates & præpositos, quos pro salute animæ suæ audiant maiores, & vice Dei Præpositi militiam timeant. Quia siue sacerdotibus in ecclesia, siue Abbatibus, vel præpositis
Luc. 10. in monasterio hoc dixit Deus: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit*. Et iterum dicit nobis per Hieremiam
Hier. 3. prophetam Dominus: *Dabo vobis pastores & doctores secundum cor meum; & pascent vos pascentes cum disciplina*. Ergo secundum illam figuram humanæ domus, quanto magis in diuina domo pro causa Dei gradus doctrinæ vel timoris debent seruari? vt ad purganda vitia vel peccata fratrum, cum Præpositi fuerint ordinati, aliquantum Abbas de animarum in se fratrum susceptarum custodiendis ratiocinijs reddatur securus. Cuius ergo honoris ordinatio hæc sit. Conuocatis eisdem decem fratribus ab Abbate præsente omni congregatione, in oratorio, susceptione virgæ decem illis præpo-
Psal. 2. nantur voce Abbatis, testimonio scripturæ dicentis: *Reges eos in virga*: id est, in timoris vigore. Item dicente Apo-
1. Cor. 4. stolo: *Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in caritate?* Nam
Exod. 14. & Moyses diuinæ virga virtutis commisso sibi populo per profundum maris salutis viam ostendit: quo iudicio virgæ causam Dei ante Pharaonem egisse monstratur; vt proiecta de manibus in terra, & mutata in bestiam; item de bestia vt assumpta sacris virga manibus redderetur. Ergo secundum hanc constitutionem, si grandis fuerit congregatio, denis fratribus binos debere præponi, huius scilicet meriti ordinarij, cuius supra taxauimus: & ideo decem non amplius ordinauimus duorum curam Præpositorum

debe-

debere suscipere: vt sequestrati per laboris loca fratres singulos Præpositos ad custodienda vitia præsentes habeant secum; & in paucis creditis idoneor fit diligentia custodientis. Nam in multis quod non occurritur, prætermittitur negligenter: quia in paucis fratribus commissis alterna duorum Præpositorum extat diligentior cura: & apud Abbatem facilis sit ratio de paucis exacta. Cuius de paucitatis idoneum designat Dominus seruatorem, & eius diligenti curæ ampliat creditum, dicens: *Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, super multa te constituam*. Ergo hi Præpositi, cum decem numero fratres sub sua cura suscipiunt, hanc in eis debent sollicitudinem exercere, siue in die, siue in nocte, siue in quouis opere cum eis, vt sint primo præsentes, & cum eis operantes in quouis opere: vt cum sedent, ambulant, vel stant, diligenti sua obseruantia, vel curioso intuitu diaboli ab eis debent actus compescere: siue vitia, vel peccata oris cum voluerint exercere, mox in eis monitionibus emendare; & omne in eis, quod contra præceptum diuinum est, remouere: agentes illud, quod S. Eugenia; quæ ita suis minoribus præfuit, dicente scriptura ipsius, ita circa os omnium auribus erat sollicita, vt nullum pateretur in iuramenti verba prorumpere, vel de sermone aliquo otioso garrire; sed mouebat sancta Eugenia susceptos suos, & dicebat: Quanta reuerentia debeamus Domino seruire ex præceptis eius ostenditur; si talem nobis ante oculos personam constituamus, quæ non debeat in nullo præcepto contemni. Ideo enim duos diximus vni decadæ præpositos ordinari, vt si forte aliqui fratres ex eadem decada ab Abbate in alio sequestrato laboris opere deputentur, vni committantur Præposito, sequestratis a se suis fratribus alium relinquentes. Si vero in via vnus mittendus sit frater, cum præceptione diuersæ vitiorum custodiæ a Præposito suo monitus itinere dirigatur. Sed talis mittatur de eadem decada, de quo certus sit Præpositus

Matt. 25.

suus

suus sua vitia posse diligenter cauere: & in absentia Præpositi sui Dei magis præsentiam deputare, & amplius debere timeri a fratre pro anima sua sollicito præsentiam Dei, qui discussor noster erit & iudex, quam hominis. Qui ergo Præpositi, propter quod omni hora fratribus præsentes sunt, os eorum vel gestum a peccato custodiant, & diuersa in eis vitia vel praua compescant: id est, si audierit Præpositus fratrem non interrogatum loqui, moneat eum dicens: Quid agis frater, quod regula prohibet? habeto taciturnitatem vsque ad interrogationem. Dic cum propheta Domino: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis. Esto promptus ad audiendum, tardus vero ad loquendum.* Quod si datus fuerit locus loquendi, custodiat eum Præpositus, ne satis clamosa voce loquatur, quod sapientes non decet: & mox moneat eum Præpositus, dicens: Cessa frater, nescit sic humilitas loqui: quia scriptum est: *Vir linguosus non dirigetur super terram.* Quod etiam si lente fuerit alio forte locutus, custodiat eum Præpositus, ne verbum aliquod vanum, aut risui aptum, vel quod ad ædificationem & sanctitatem non pertinet, de ore suo emittat: quod cum audierit, moneat eum Præpositus dicens: Quid loqueris frater, quod regula vetat? Quia scriptum est: *De verbo vano reddetis rationem.* Et item dicit Apostolus: *Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis est ad ædificationem, vt det gratiam audientibus.* Nam ipsa ædificatio ab Abbate præbenda est: vt magistri ministratæ doctrina tacitus auditus discipuli factis respondeat. Ergo moneat praua loquentem discipulum Præpositus, dicens: Claude os tuum, frater, a malo eloquio: bonum aliquid inde debet exire, vnde profers malum; vt bonum oris tui eloquium audientes admiremur, quam malum tecum pariter potius rideamus. Non enim vtilis est de quo ridetur. Sedeat enim super os tuum sapientia cum claui iustitiæ ac timoris Dei, & ipsa bonis eloquijs aperiat, & malis eloquijs

Psal. 140 Iaco. 1. Psal. 139 Matt. 12. Ephe. 4.

quijs claudat labia tua. Nam cum verbum vanum, frater, de ore tuo exierit, quamuis per risum, tamen nostro perit auditui; quia exiens per os redire non potest: sed ratio eius seruatur vsque ad præsentiam discussoris; & cum non ædificet actum, aggrauat causam, & vulnerat animam; & ne de eloquijs nostris in die iudicij dicatur: *Vana locuti sunt vnusquisque ad proximum suum*. Nam & Origenes sapiens dicit: *Melius est lapidem in vanum iactare, quam verbum*. Si vero fratrem audierit mentientem, moneat ad veritatem, dicens: quid mentiris, frater, cum scias scriptum: *Perdes eos qui loquuntur mendacium*? Et item cum scias, quia *vniuersæ sunt viæ Domini misericordia & veritas*. Si vero audierit multum fratrem iurantem, moneat eum præsens Præpositus, dicens: Retine frater linguam tuam: quid tantum iuras? cum præcipiat scriptura, *non iurare omnino*: ne per iurare nascatur causa periurij. is sit sermo tuus: est, est, non, non; crede, crede: & mox credimus tibi quod dixeris. Si vero viderit fratrem irascentem fratri, moneat eum præsens Præpositus dicens: quid agis frater? in mansuetudine & taciturnitate, & caritate opera tua perfice; quia scriptum est: *Desine ab ira, & derelinque furorem*. Et item: *Qui fratrem suum odit, homicida est*. Et item: *Qui dixerit fratri suo racha, reus erit iudicio*. Et, *quia homo iracundus, iustitiam Dei non operatur*. Et, non licet vnicuique nisi ante solis occasum cum inimico redire in gratiam; dicente Domino per Apostolum: *Sol non occidat super iracundiam vestram*. Si autem viderit fratrem satis promptum in risum, moneat eum præsens Præpositus, dicens: quid agis frater? cum grauitate fac quod facis: quia conuersionis tempus non est lætitiæ ad ridendum; sed pœnitentiæ tempus est ad lugenda peccata, sicut scriptum est: *Procidamus ante Dominum, ploremus ante Deum qui fecit nos*. Et item: *Qui seminant in lacrimis, in gaudio metent*. Et item scriptura dicit: Beati qui temporaliter fletis, quia ipsi ridebitis in æternum. nam *stultus in risu exal-*

Psal. 11. Psal. 5. Psal. 24. Matt. 5. Psal. 36. 1. Ioa. 3. Matt. 5. Iac. 1. Eph. 4. Psal. 94. Psal. 125. Eccl. 21.

exaltat vocem suam. Si viderit fratrem alium maledicentem, moneat eum præsens Præpositus dicens: compesce os tuum, frater, a maledictione; memorare Deum, qui dixit
Rom. 12. nobis per Apostolum: *Benedicite, & nolite maledicere*. Et sicut non potest fons ex vno foramine aquam proferre simul amaram & dulcem; sic nunc nos cum de lingua nostra benedicimus Deum, quomodo possumus per eandem linguam maledicere homines, qui ad imaginem & similitudinem Dei plasmati sunt? Item si viderit fratres fluxis corporibus, vel resoluto sensu aliqua leuitate se extollere, moneat eos præsens Præpositus, dicens: cum grauitate sedete, ambulate, & state fratres: quia oculi Domini respiciunt nos de cælo omni hora, in quouis loco, bonos & malos, si-
Psal. 13. cut dicit Dauid: *Dominus de cælo respicit super filios hominum; vt videat, si sunt intelligentes & requirentes Deum*. Timeamus ergo fratres, ne qua nos hora declinantes in malum, & inutiles factos aspiciat, & non sit qui faciat bonum, non sit vsque
Psal. 30. ad vnum. Et quia dicit propheta: *odisti obseruantes vanitatem superuacue*. Nam quicquid non est ex Deo, ex peccato est; & quod non ædificat, destruit. Qui Præpositi dum hæc quotidie die noctuque omni hora sollicite in commissis sibi fratribus scrutantur, & ipsi proficiant, cum alios custodiunt: & alios custodiendo cum a malis euacuant, se omni hora occupent de bonis: quia beatum os reddunt bona per eum dicta in alienum auditum intrantia. Ergo dum in fratribus diligenter custodit Præpositus, in assignato sibi aliquo laboris opere ab Abbate, remissius exigatur. Quia quod minus corporaliter in manibus, plus sollicito sensu spiritualiter ad correptionem pro causa Dei laborat; & quod minus laborat manibus, plus mentibus operatur. Ideo etenim opus cuiuslibet laboris remissius exigi Præpositos diximus, ne vrgens eos consignanda carnalis opera in spiritalibus custodijs occupati Præpositi negligentiam operetur, & causa Dei præualescentibus vitijs abolescat; quando

do plus carnis sumptui curritur, quam causæ ipsius laboratur. Sed fidem spe sumentes, dominum Deum credamus vsibus nostris omnia necessaria ministrare, quod minus nobis potuerint manus nostræ perficere: confortante nos de his omnibus scriptura sancti euangelij dicentis: *Nolite cogitare quid manducetis, aut quid bibatis, aut quid induamini: quia hæc omnia gentes cogitant,* quæ Deum non cognouerunt. *Sed quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia apponentur vobis. Scit enim pater vester qui in cælis est, quia hæc omnia indigetis. Considerate volatilia cæli, quæ neque arant, neque seminant; & pater vester cælestis pascit ea: quanto magis vos?* Vestiaria fratrum sub sua cura Præpositi contineant: lectis eorum lectos Præpositi habeant prope, propter aliquam in eis vitiorum culpam in nocte emendandam. Singulos præcipimus non binos per lectum dormire. Et leuans se frater si lectum suum bene non recooperuerit, pœnæ nomine in sequenti refectione merum non accipiat. Cum dormiunt, vestiti dormiant & cincti; id est, aut cingulis, aut restibus, aut corrigia. Bracile fratrem in nocte vti ideo prohibemus, ne dum se regirat per somnum oppressus, exiens per thecam mucro cultelli carni eius figatur. In die vero cingantur bracilibus, docente de sancto Ioanne scriptura: *Et circa lumbos erat cinctus Zona pellicea.* Et ideo vestitos & cinctos dormire diximus fratres; vt cum hora operis Dei aduenerit, & oratorij index sonauerit noctu, mox parati consurgant: dicente de hoc scriptura: *Et index meus in matutinis, si dicebam narrabo sic.* Nam ideo index nomen accepit ab eo, quod sono suo psallendi horam indicet aduenisse. Ideo de eo propheta dicit: *Si dicebam narrabo sic*: hoc est cum indicat aduenisse horam psallendi, sic narrabo laudes Domini. Inde ergo vestiti & cincti debent fratres dormire, quia non licet fratrem nuda membra sua contingere: nam exinde immunditiæ libidinum in animam ingeruntur. Cum membrorum nuditas tactu contingitur, feminarum illico cordi

Matt. 6.

Luc. 5.

Psal. 72.

desideria titillantur: vnde per somnum coinquinantur membra sorditate. Et maxime ideo vestiti & cincti debent fratres dormire, ne quærentes in obscuro res suas vel cingula, ab ingredientibus oratorium sollicitis vel paratis fratribus, cum adhuc illi lectos suos per negligentiam in obscuro subuertendo, & dissipando reuoluunt, aliquot orationes perdant, aut psalmos. Lectis eorum lectos habeant Præpositi prope, propter aliquam, vt diximus vitiorum culpam in eis emendandam; & vt reuerentius præsente maiore dormiant. Mensæ eorum præsentes sint, vt tacite cum eis & moderate manducent. Hoc de numero in quouis loco si sine præcepto tam Abbatis quam Præpositi, frater foras exierit, ab eis sollicite requiratur.

CAP. XII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De excommunicatione culparum.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

IN his omnibus supradictis si quis frater contumax, aut superbus, aut murmurans, aut inobediens Præpositis suis frequenter extiterit; & secundum diuinam præceptionem semel, & secundo vel tertio, de quouis vitio monitus & correptus non emendauerit, referatur hoc a Præpositis Abbati: & qui præest secundum qualitatem vel meritum culpæ perpenset, & tali eum excommunicatione condemnet; vt sciat, qui Deum contemnit, quomodo dignus est iudicari per contemptum maiori exhibitum; dicente ipso
Luc. 10. Domino doctoribus nostris: *Qui vos audit me audit; & qui vos spernit, me spernit*. Quæ excommunicatio tale habeat meritum.

CAP. XIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debeat frater excommunicatus tractari.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cum

CVm suggestum fuerit a præpositis Abbati meritum inobedientis, iam non dicendus frater, sed hæreticus legis; iam non dicendus filius Dei, sed operarius dæmonis, qui dissipando sanctorum facta, velut quædam scabies est procreata in grege. Conuocet eum Abbas præsentibus suis Præpositis, vel cætera congregatione circumstante; & interrogati ab Abbate Præpositi eius, quid peccauerit, vel quoties monitus de ipso vitio non emendauerit; respondeant quid eum accusant. Quo audito vitio talem Abbatis contra se audiat vocem: ò misera anima, quod es responsum datura Deo, quem per inobedientiam quotidie irritas, cum accesseris adorare eum? quare sub dominio Dei seruis potius mammonæ? quid mentiris Christo alter Iudas? Ille Iudas iniquitatis pretio iustitiam vendidit, tu Christianum nomen laceras malefactis. Ille Iudas per pacem falsam Domino scandalum generauit, tu sub nomine sancti seruitij Deo magis rebellis existis. Ille Iudas falsus tradidit magistrum discipulus, tu sub nomine sancto magis diabolum factis sequeris Christianus. Adstare enim te habet in iudicio nostra monitio, vel tuus spiritus, cui cum carne per propriam voluntatem repugnas, Deo ante tribunal tremendi iudicij dicens: Domine *noluit intelligere, vt bene ageret; iniquitatem meditatus est, adstitit omni via non bonæ*. malitiam autem non odiuit, sed magis gloriatus est in ea: potens fuit in iniquitate. Cum hæc accusatus fueris in iudicio, post nostram simul & ipsius tremendi iudicis audias vocem, dicentis tibi: Tu es *qui odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos post te. Si videbas furem, simul currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnauit dolum. Sedens aduersus fratrem tuum detrahebas, & ponebas scandalum. Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua; sicut nouacula acuta fecisti dolum, dilexisti mali-*

Psal. 36. Psal. 49. Psal. 51.

 tiam

tiam super benignitatem : iniquitatem magis quam loqui æquitatem.
Psal. 49. *Dilexisti omnia verba præcipitationis in lingua dolosa. Hac fecisti, & tacui : existimasti iniquitatem quia eram tibi similis : arguam te, & statuam illam contra faciem tuam, vt destruat te Deus in finem : euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium.* Tunc etiam & omnes iusti de sua gloria in iudicio videbunt te, cum ab eis fueris sequestratus ad sinistram inter hœdos, & super te ridebunt ipsi, dicentes:
Psal. 51. *Ecce homo, qui*
Psal. 13. *non posuit Deum adiutorem sibi, sed præualuit in vanitate sua. & non fuit timor Dei ante oculos eius :* quoniam dolose
Psal. 9. egit in conspectu eius, & dixit vt insipiens in corde suo; *non requiret Deus; auertit faciem suam ne videat vsque in finem.* Et ignorauit, quia inimici qui mentiuntur Domino, erit tempus eorum in pœnam æternam. Quid ad hæc dicturus es Deo? quas adferre ei habes, miser, excusationes in peccatis? cum tua te primo impugnauerint mala, & gehenna expectauerit vt incendat? Post hanc increpantis vocem ante congregationem Abbatis statim exigi iubeatur ab oratorio & communi mensa, & extraneus deputetur: & cum inimicus Dei designatur, non debet ex illa hora iam fratribus esse amicus. Ideoq; ab hac excõmunicationis hora, soli posito & sequestrato ei aliqua laboris opera propter otiositatem a Præposito suo consignetur; in quo labore nullo fratrum coniungatur solatio, nullius eloquio consoletur, tacito omnium pertranseatur aspectu; petenti benedictionem nullus respondeat, Deus: quicquid ei porrigitur a nullo signetur; quicquid vero extra opus assignatum peculariter vel vltro effecerit, dispergatur, vel dissipetur. sit vbique solus, & ei sola culpa solatium. Quod si forte propter leuitatem culpæ non ei voluerit Abbas duplicare ieiunia, si fratres sexta reficiunt, ille ad nonam horam de vno pulmento; & panis cibarij sibi fragmentum, & aqua a Præposito suo pro misericordia porrigatur. Si inculpabiles fra-

fratres hora nona reficiunt, illius supradicta refectio protrahatur in vesperum; vt sentiat, quid ei malorum culpa contulit, quid per negligentiam bonorum amisit. Si quis vero frater aut palam, aut absconse, cum eo fuerit collocutus aut iunctus, communem statim cum eo excommunicationis protrahat poena, & ab omnibus ipse reus sit; atq; in alio laboris ipse opere sequestretur a Præposito suo: & sit ipse tam ab illo reo, quam ab omnibus separatus & solus, & mox ab omnium & ipse alienus alloquio. Nam non ad veniam maioris & ipse pertingat, nisi pœnitentiæ similis satisfactio ab eis æqualiter fuerit operata: illius propter quod extitit inobediens in vitio vel peccato istius, qui mercedem consolationis tribuit malorum artifici. Frater qui leuem culpam habuerit, & post primam, & secundam, & tertiam monitionem de vnoquocunque vitio non emendauerit, a mensa excommunicetur, non ab oratorio. Quæ excommunicatio tamdiu inoffensa permaneat, quamdiu a reo maiori humilitatis satisfactio, humiliato ad genua capite, se de cætero promiserit emendare. Qui vero frater grauem culpam admiserit, ipse ab vtroque excommunicetur: id est, ab oratorio, & a mensa: & non ipse ad indulgentiam maioris perueniat, nisi ante limen oratorij prostratus lacrimabili voce interuallo cessantium a psalmis horarum Deo & omnibus emendatione satisfecerit repromissa. Si tamen propter inanitatem ponderis culpæ citius voluerit Abbas veniæ consentire, quod dictante Domino sequens pagina demonstrabit. Ille vero frater qui excommunicatus a mensa, non ab oratorio fuerit, tamdiu antiphonam aut lectionem non imponat, quam diu de culpa illa emendatione promissa satisfecerit, aut Abbatis præsentis, aut præpositi sui ad genua incuruatus. Excommunicati vero fratres si ita superbi extiterint, vt in superbia cordis perseuerantes, in tertia die hora nona satisfacere Abbati noluerint, custoditi vsque ad necem cedantur virgis: & si

pla-

placuerit Abbati, de monasterio expellantur; quia talis vita necessarios non habet corporales vel societas fratrum, quos in anima superba possidet mors. Nam merito ergo tales debent plagis mactati expelli, qui esse cum Christo humilitatis Domino non merentur: sed sint a perpetuis promissis Dei cum auctore suo diabolo separati; qui de cœlorum regnis propter superbiam suam proiectus est. Ergo ad superiorem excommunicationum vel sactisfactionis sensum, vt cœpimus, prosequamur. Ergo huius pœnitentiæ modum ac satisfactionem Deum & Abbatem credimus acceptare.

CAP. XIV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo excommunicatus debet pœnitere.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm hora diuini officij in oratorio exercetur; id est, cum expleto psalmo ab omnibus orationi incumbitur, sic tunc excommunicationis reus prostratus ante limen oratorij hæc cum lacrimis clamet: Peccaui, & peccatum meum ego agnosco: erraui, emendare polliceor: iam non peccabo de cætero. Rogate pro me sacræ congregationes, a quibus quondam per meam negligentiam & diaboli suasionem separari merui. Rogate pro me mei quondam præpositi. Ignosce tu, pastor bone, & pie pastor Abbas.
Matt. 18. Relinque nonaginta nouem propter vnam. Veni, recollige, & porta humeris tuis me perditam ouem; sicut Dominus noster indicio passionis suæ tibi monstrauit: quia non pro iustis, sed pro peccatoribus venit, & mortuus est. Et cum ipso per iustitiam eius resurgemus, qui fueramus per nostra peccata allisi, dicente ipso Domino: *Non veni nisi*
Matt. 15. Matt. 9. *propter oues perditas Israel*. Et, *non est opus sanis medicus; sed his qui male habent*. Imitare pium magistrum Apostolorum, cuius vices per doctrinam agis in monasterio: quia ipse post prophetas & Apostolos posuit vos pastores, & discipli-

næ

næ doctores. Quia & per beatum Petrum Apostolum demonstrauit vobis, dicens; non septies, sed septuagies septies peccatum fratri dimitti. Subleua ergo allisum salutari tuo consilio: solue intercessione tua apud Dominum, quod in me negligentia obligauit. Quia peccaui agnosco: quod emendem, credo quia per tuam monitionem inuenio. Post hanc vocem cessantibus a psalmis per omnes orationes a reo iacente effusam, cum completum fuerit sanctum oratorij opus, & illo reo adhuc iacente ante limen, exeunti Abbati omnium fratrum congregatio humilietur ei pro eo ad genua, simul & Præpositi eius. Quod cum fuerit adimpletum, si tamen propter leuitatem culpæ eadem hora voluerit Abbas veniæ consentire, statim erigi eum a Præpositis suis præcipiat, & reproperata ei culpa sua, cum ille responderit se de cætero emendare, statim Abbas dicat omni congregationi: Venite fratres, vnanimiter cum lacrimis pro hac oue gregis vestri, quæ peccatum suum agnoscens promittit se de cætero emendare, orantes in oratorio reconciliemus eum ante Deum, quem per inobedientiam irritauit. Et mox ingressus Abbas cum fratribus in oratorio, antequam orent tenentes ei manus dextra læuaque foris, Præpositi eius introducant eum in oratorium; dicentes ambo hunc versum: *Confitemini Domino quoniam bonum est*. Et subsequatur cætera congregatio, respondens: *quoniam in sæculum misericordia eius*. Vt cum Præpositi foris pœnitenti per hunc versum confessionem ingerunt, intus de oratorio per os respondentium fratrum mox pius Deus misericordiam repromittat. Ergo cum eum oratorio introduxerint Præpositi eius, prosternant eum pedibus altaris; statim omnes vna cum Abbate se oratione pro eo prosternant. Tunc ille pro culpa prostratus cum lacrimis his vocibus precetur ad Dominum, dicens: Peccaui Domine, peccaui, & iniquitatem meam ego cognosco. rogo, peto a te, dimitte mihi Domine, dimitte mihi: ne simul trahas

Matt.18.
Psal.117.

me

me cum peccatis meis, neque condemnes me in inferioribus terræ; neque in æternum imputes mihi mala: quoniam tu es Deus pœnitentiæ, & in me ostende bonitatem tuam, secundum magnam misericordiam tuam: Quia tu
Eze. 33. dixisti Domine; *Nolo mortem peccatoris, sed conuertatur & viuat*. Quia malis nostris ad emendationem, vitam magis largiris quotidie; monstrante nobis scriptura; quæ de
Psal. 7. pietate tua ita dicit: *Nunquid irascetur per singulos dies? nisi con-*
Rom. 2. *uertamini*. Et Apostolus tuus Paulus dicit: *An nescis quia*
Psal. 7. *patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? Gladium ergo suum Dominus vibrauit, arcum suum tetendit, & parauit illum: & in ipso parauit vasa mortis*. Quæ vasa, Domine, timemus; ideo festinanter emendare promittimus. Et quia dicturus es in iudicio
Psal. 49. peccatori: *Hæc fecisti, & tacui. Numquid semper tacebo?* Quia statues iniquitatem nostram contra faciem nostram, vt recognoscentes eam in reatibus nostris, iuste nos ipsi
1. Reg. 2. condemnemus. Tu enim Domine, *mortificas & viuificas; tu deducis ad inferos, & reducis*. Tu, eleuas allisos; tu in cœlo soluis compeditos in terra: tu ad emendandum oculos cordis nostri illuminas tua gratia, vel adiutorio tuo iusto-
Prou. 20. rum dirigis gressus, dicente scriptura: *a Domino gressus hominis*
Psal. 126. *dirigetur*. Et nisi custodieris, & ædificaueris domum, in vanum laborant qui ædificant, vel custodiunt eam. Quia
Rom. 9. velle adiacet nobis; perficere autem tuum est. Et *non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*, Sed tamen das fidu-
Luc. 11. ciam sperandi de te, dicens: *Petite, & accipietis; quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis: quia qui petit, accipit; qui*
Zac. 1. *quærit, inuenit, & pulsanti aperietur*. Et quia dixisti: *Conuerti-*
Esa. 58. *mini ad me, & ego conuertar ad vos*. Et, *cum clamaueritis dicam: Ecce adsum*. Et item quasi pius & misericors in factura tua, vocas nos ad gratiam tuam, licet indignos seruos tuos, di-
Matt. 11. cens: *Venite ad me, qui laboratis & onerati estis, & ego vos reficiam*. Vnde non despicias Domine seruum tuum, suum agnoscentem peccatum: sicut de pietate tua promittit reatui no-

stro

ſtro propheta dicens: *Cor contritum & humiliatum Deus non ſpernit*. Quia potens es de lapidibus ſuſcitare filios Abrahæ: quia quod in nobis deſperatione impoſſibile putat, tua gratia poſſibile indicat. Poſt hanc vocem cum lacrimis adimpletam ſtatim eum manu ſua Abbas erigat, dicens ei: vide frater iā de cætero, vide ne pecces, & ſecundum agas de hoc vitio pœnitentiam exercere: quæ cum ſecundo fuerit acta, in hæreticorum incidet ſectam. Statim hunc verſum quondam reus imponat: *Erraui ſicut ouis quæ perierat, recollige ſeruum tuum Domine*: reſpondentibus ſecum cunctis. Poſt hunc verſum vocatis eius Præpoſitis reconſignetur ab Abbate eis in manu, dicente: Recipite ouem veſtram, reintegrate numerum, reſtituite menſæ: *Mortuus enim fuerat, & reuixit; perierat, & inuentus eſt*. Eadem namque die, pro humilitatis reparatæ indicio, aquam manibus fratrum intrantibus ad communionem ipſe miniſtret. Et cum dat, oſculetur primo Abbatis, deinde ſingulorum fratrum manus: & petat ſingulos, cum miniſtrat, ipſos pro ſe debere orare. Qui & ipſe, mox vt ingreſſus oratorium fuerit, omnes clara voce readmoneat pro ſe debere orare: & ſic exiens cum fratribus conſuetam accedat ad menſam. Infantulos vero, vſque quindecim annorum, non excommunicari, ſed præcipimus vapulare pro culpis. Poſt quindecim vero annos, iam non vapulare, ſed excommunicari condecet: quia iam intelligunt quomodo pœnitere & emendare debeant de matura ætate, quod male committunt. Quia merito corde debet pœnitere, qui peccat; & non pro eo corpus vapulare; quia *animi imperio, corporis ſeruitio magis vtimur*. Ergo cum anima imperat, & corpus ſeruit, agnoſcitur amplior eſſe culpa imperantis, quam ſeruientis. Ideo propter intellectum emendationis radix cordis de ſpinis peccatorum, excommunicatione debet purgari: quia rami corporis, quibus ab initio a iuſſione cordis peccatum impoſitum eſt, iniuſte pro aliena culpa alter non debet pœnam ſentire.

Pſal. 51.

Pſal. 118.

Luc. 15.

Illi vero fratres post quindecim annos ætatis vapulent, qui satis grauem aut furti fugacis, aut criminalem aliquam culpam commiserint.

Cap. XV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De prodendo cogitato malo Præpositis vel Abbati a minoribus fratribus.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Fratres tunc rami arboris mundi sunt, si lignum eius a radice purgetur. Nec enim dignum est mundatis foris regijs, cubiculum intus inquinari de sordibus: sed decenter efficitur, si de intrinsecus foras eiecta sorditie, iam tum demum & foras iuste mundetur. Non enim secura possunt esse fossata, vbi intus est hostis. Simul & porta clausura sua captiua est, vbi muri non repellunt, sed inclusum continent inimicum. Nam & vulnus ebullire nouit repletum putredine; & nisi exprimatur, & de eo fuerit sanies eiecta extrinsecus, & de ipsa suppuratione expressa purgetur, altius potest suam cauare malitiam. Hoc ergo & nos de anima nostra sentiamus: hoc est, prius debemus de corde proijcere quod in corpore nolumus baiulare, dicentes nobismetipsis: Quid taces anima, & non erumpis in voce, & mentis tuæ exponis ardorem; & eiecto deintus ipso feruore malitiæ præstes fatigatæ refrigerium passioni? Ergo cum alicui fratri cogitatum malum in corde aduenerit, & senserit se exinde fluctuari, statim suis hoc præpositis fateatur; & mox oratione facta nuntient hoc ipsum Abbati. Nam ipsi Præpositi hoc ipsum vltro semper debent a susceptis suis exquirere: ne forte aut simplicitate quorundam, aut certe ipsa verecundia malorum faciente, res prauas aut turpes fratrem pudeat confiteri. Sed cum vltro ausus magis a maiore acceperint, iam fiducialiter sine verecundia indicent cogitata peccata: quod & ipsi præpositi, si & ipsi hoc senserint, referant & de se Abbati. Nam & ipse maior

cum

cum in se hoc senserit, petat in oratorio a cōgregatione vniuersa pro se debere orari. Ergo cum de aliquo fratre nuntiatū fuerit a præpositis Abbati, conuocet mox vniuersam congregationem, & dicat omnibus Abbas: Venite fratres, subueniamus per dilectionem inuicem nobis apud Dominum, dicente Apostolo: *Fratres, etsi praeoccupatus fuerit quis in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, corripite eiusmodi in spiritu mansuetudinis: consolamini pusillanimes:* considerans teipsum, ne & tu tenteris: Et, *tu qui stas, vide ne cadas*. Ergo vnanimes pro hoc fratre nostro oremus ad Dominum, vt dignetur in eo signaculo crucis suæ, vel iussione potentiæ suæ, diaboli tentationes compescere. Cum ergo oratum pro eo ab omnibus diutissime fuerit, surgens Abbas cum omnibus, & complens, mox exeuntes singuli opus quod faciebant reprehendant; & retento apud se illo solo fratre qui malo cogitationis laborat, proferat codices, & aduersus necessitatem vulneris eius similis diuina medicina legatur. Nam & per dies, quibus ipse frater interrogatus ab Abbate, forte responderit, non transisse illis horis, quibus contingit legi, siue per hyemem siue per æstatem, pertinentia codicum ad ipsam cogitationis necessitatem, legantur ipsa decada, de qua est ipse frater. Verbi gratia, si suaserit fornicationem, legatur illi ex diuersis codicibus vbi castitatem diligit Deus: si mentionem suadet frequenter, legatur illi in diuersis, vbi præcipit veritatem: si desiderium aliquod seculi, legatur ipsi, vbi hoc temporale præcipit Dominus contemni, & æterna quæri regna cælorum. Vnde oportet Abbatem multum esse de lege instructum, vt aut testimonijs omnia doceat, aut pertinentia ad locum legenda consignet. Nonne ergo cum tali ęgrotus fuerit refectus succo discipulus, non solum pristinas recipit vires, sed & nouas aduersus inimicum adquirit; & aduersarius perdit, quæ se putauerat possidere. Vnde alia die mane interrogetur ab Abbate ipse discipulus, si cogitatio inimica cessauit, aut non. Quod si respōderit, non cessasse, supponatur ieiuniū ab omnibus. Quod

Gal. 6.

1. Cor. 10

item si alia die reinterrogatus responderit, non transisse, reficientibus omnibus mensis subtrahatur vinum. Nam si tertia, quod absit, iam dictione iudicemur modicæ fidei, ne videamur tarde credere, Dei posse nobis auxilium subuenire. Præterea cum sciamus eum nimis esse misericordem, vel pium, & ad præstandum pactum, quia *non obliuiscitur*
Psal. 76. *misereri Deus, nec continebit in ira misericordias suas*. Ergo quod supradiximus, si tertio die reinterrogatus responderit, non transisse, item oleum mensis subtrahatur cum vino, vt multorum labore, vel abstinentiæ cruciatione, nullus pereat; sed omnes euadant: vt in afflictionibus omnium diuinæ misericordiæ remedium speretur, vt apostolicum compleatur præceptum dicens: *Inuicem onera vestra portate, & sic*
Gal. 6. *adimplebitis legem Christi*. Nam & frater mittendus in via, hoc a præpositis suis debet moneri, vt omni hora in quouis loco sit sollicitus aduersus diabolum, qui in via ducit de nobis, & solatio secum nos vult trahere in gehennam: cum non patitur bene agendo in cælis ascendere hominem; vnde ipse per superbiæ causam iactatus est. Ideoque debet seruus Christi in quouis loco, etiam sine præsentia maioris, cautus consistere, & diligenter se tam a malis factis, quam a prauis cogitationibus obseruare. Et hoc debet frater moneri, vt cum cogitatio aliqua ei aduenerit, mox fixis in terra cum ceruice genibus, vel signo crucis in fronte depicto, precibus debet ad Dominum conuolare; vt dignetur suos milites a diabolo defendere. Quia vitia, nisi reprimantur cum parua sunt, cum magna fiunt, non constringuntur: & cum cogitata mala factis implentur, de perfecto peccato perfecta mors acquiritur.

Cap. XVI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De cellarario monasterij, qualis debeat esse.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Fratres, omnis opera pretium habet: quia digno mercenario mercedes debentur: & *boui trituranti non alligabitur os.*
Deut. 25.

Nam

Nam & labores fructuum suorum beatum faciunt manducantem: quia Dominus homini creato omnia subiecit sub pedibus eius, propter quem creauit cuncta. Ergo si iniustis & inimicis Dei, id est, non credentibus paganis, & hæreticis, vel diuersis peccatoribus diuersa victualis creatura famulatur subiecta, vt vniuersus mundus diuersis deseruit: quanto magis credentibus in Deo, & bene seruientibus ei, iuste & digne Dominus ad vitam diuersam creaturam tradidit, quã creauit; & quasi pignus futuræ repromissionis in præsenti hoc tempore omnia vitæ necessaria ministrando, non derelinquet Dominus quærentes se? Quia *diuites eguerunt, & esurierunt: inquirentes vero Dominum non deficient omni bono.* Et esurientes implet bonis Dominus, & diuites dimittit inanes: & tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Ergo cellararius monasterij non aliunde quam dispensator diuinarum rerum; in tantum diuinarum, vt Dominus in euangelio promittat fidelibus seruis suis, dicens: *Nolite cogitare quid manducetis, aut quid bibatis, aut quid induamini.* Simul & de crastino monet non debere quemquam esse sollicitum; sed hoc admonet dicens: *Quærite regnum & iustitiam Dei, & hæc omnia apponentur vobis. Scit enim pater vester qui in cælis est, quia hæc omnia indigetis.* Ergo si Deo seruientibus vitæ necessaria a Domino apponitur, & scit Dominus noster pater cælestis, quæ indigemus, & præparat; vides ergo, quia victualia nostra, cum ab ipso nobis præparantur, dominica dona sunt. Nam sicut carnalis domini seruus, alter tamen homo, de præbendo seruitio suo solummodo est sollicitus, qui de præparandis a domino suo annonæ, vestiarij, calcearij vsibus est securus; quanto magis Dominus noster cælestis necessaria vitæ nostræ iuste nos non præcipit cogitare? Quia si homo homini seruiens ad præparandum sibi creditur idoneus; quanto magis credentibus vel seruientibus Deo, qui creauit ipsa omnia, & cuncta potens est adimplere, omnia poterunt famulari? *Quia iunior*

Psal. 127 · Psal. 33. · Matt. 6. · ibid. · Psal. 36.

nior fui, & senui, & non vidi iustum derelictum, nec semen eius egens pane: sed magis tota die miseretur & commodat. Ergo cum de solo seruitio nostro in inquirendo regnum & iustitiam eius fuerimus solliciti, Dominum credamus nobis omnia ministrare: qui vltro se nobis necessaria omnia promittit apponere. Ergo omnia victualia monasterij, quæ in præbenda operarijs suis dominus annonę distribuit, si male & fraudulenter a cellarario distribuantur & pereant, sciat se supradictus cellararius in die iudicij diuini ante tribunal ratiocinijs discuti; cum annonam seruorum suorum Dominus per negligentiam viderit stricari: quia quod iuste dominus dignis tradit, indigne ab euersoribus non patitur stricari. Qui cellararius sine præcepto Abbatis nihil tribuat, aut eroget, vel expendat, nec infirmo in præsentia eius extra iussum aliquid porrigat. Cellararius eleemosynam faciat cum iussu Abbatis, in præsentia eius; in absentia vero eius liceat ei petenti pauperi eleemosynam exhibere, propter præceptum Domini, quod dicit: *omni petenti te tribue*. Et item: *Da, nec cui non dederis ipse sit Christus*. Quotidie cellararius cum septimanarijs coram Abbate in oratorio cum congregatione communicet. Intrantibus in hebdomada septimanarijs vasa coquinæ ipse consignet: completa hebdomada ab exeuntibus munda ipsa recipiat, alijs intrantibus consignanda. Quæ vasa monasterij si sub aliquo per negligentiam fracta fuerint, non prius qui fregit accedat ad mensam, nisi pœnitens Abbati satisfecerit, per humilitatem ad genua incuruatus. Eiectis vero de cellario omnibus necessarijs, cum congregatione ad mensam cellararius sedeat tacitus, & manducet. Qui cellararius si se leuauerit aliquid apportare, vsque dum redeat, omnes de mensa in qua sedebat ad manducandum expectent eum. Opus aliquod laboris faciendum his horis cellararius suscipiat, quando aliqua cura & diligentia vel dispensatio cellarij minime exercetur: vt otiosus in illis horis non sit.

Luc. 6.

In

In oratorio absens per occupationem, dicente Abbate pro eo fratribus, vt habeatur in mente, simul & ipse cellarius, si prope oratorium cellarium fuerit, sua voce petat, se debere in orationibus memorari: & tamen lente sic occupatus in sacto opus Dei sibi dicat, & ipse sequendo vocem vel versum oratorij. Et merito intus in oratorio debet ab omnibus memorari, qui pro omnium sollicitudine occupatur: & quomodo ab vno communis pro omnibus vtilitas procuratur, sic omnium cum vno partiatur oratio. Vitia vero oris & corporis eius custodienda ab ipso Abbate custodientur: quia cellararius sub nullius decadæ numero sub Præposito continetur: ne forte, quomodo caro amat quæ sua sunt, propter aliquem appetitum, vel subministrationem gulæ, causa Dei prætermittatur, & pro cibo vel potu non exacta excogitatio carnaliter prouendatur. Vtensilia omnia monasterij ipse recipiat ad numerum, & diuersis consignet. De omnibus vero quæ sunt in monasterio extra Abbatem, nullus sibi aliquid velut suum, siue quod attulit, siue quod inuenit, siue quod laborauit, vel acquisiuit, nullus aliquid peculiare vindicet, aut defendat: quia regulæ sententia hæc est: *Res monasterij & omnium est, & nullius est.* Cellararius vero ipse frater ordinetur, qui probatus fuerit ab Abbate fidelis & abstinens esse: quem nunquam vincit aliquando aliqua desideriorum gula; vel qui non multum amat manducare, aut bibere: ne magis detur locus diabolo, sicut dicit scriptura: *Nolite date occasionem quærentibus eam*, & videatur gastrimargiæ gulæ voracibus vel gluttonibus fratribus prouideri magis, quam refrænari.

CAP. XVII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De ferramentis vel rebus monasterij.

RESPONDIT DOMINVS PER MAGISTRVM.

Ferramenta monasterij in vno contineantur cubiculo, & vni fratri, cuius diligentiam Abbas agnouerit, eorum con-

conseruandorum curam committat: qui quotidie fratribus ad facienda opera consignet ad numerum; & a disiungentibus similiter munda ipse recipiat, & reponat, breue de omnibus tenente Abbate. Qui vero frater non mundum ferramentum a terra de agro reuocauerit, accusatus ad mensam a custode ferramentorum poenæ nomine in refectione in portionem panis sui vnam quadram minus accipiat, vsque ad satisfactionem, vel emendationem promissam. Quia exinde æruginat ferramentum; cum mundum non fuerit positum. Simul etiam & ipse frater consignatas habeat cotes, & spongias calceorum, facitergia, mappas, vel sabana; simul etiam & arcam cum rebus Abbatis, vel arcas diuersarum decadum, cum rebus fratrum, cum clusuris præpositorum: simul etiam & arcam cum cortinis & velis, vel ornatu monasterij; simul etiam arcam cum diuersis codicibus, membranis, & cartis monasterij: simul namque & arcam cum his rebus fratrum, quibus nouiter ingressi monasterium: quæ propter, quod absit, repeditationem sæculi iubentur seruari: simul & vniuersa expensa artificum, quæ ad diem de diuersis artibus laborantes consignauerint facta. Ipse frater perfecta recipiat, & reponat imperfecta, alia die ipse laborantibus singula reconsignet. Simul & vniuersarum artium ferramenta ipse a diuersis artibus sero recipiat, & mane consignet. Nam & arcam cum rebus fratrum nouiter in monasterio per donationem collatis, simul vel clausura Abbatis in cubiculo conseruet: rationes omnes in nummo monasterij expensarum ipse Abbatis suggestu erogationis exsoluat: vnde ipsum fratrem fide oportet diuina constringi; vt timore vel testimonio Dei fideliter possit commissa implere.

CAP. XVIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De septimanariis coquinæ.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Su-

SVperius diximus decadam fratrum sub sua cura duos præpositos continere: qui decem fratres in coquinæ seruitio vicibus combinati septenos expleant dies. Et cum vicibus istis vnius decadę fuerit adimpletum seruitium consignatis omnibus a cellarario vtensilibus sibi alia in exercitatione decada succedat: qua expleta succedant singillatim per singulas septimanas. Singuli tamen ambo præpositi coquant cum solatio fratris, cuius voluerint, sui. Et ideo, quamuis cum solatio cuiuslibet fratris, singulos septimanas singulas diximus præpositos coquinare: vt cum non ambo in coquinæ simul seruitio occupantur, vnus foris cum decadæ suæ remaneat fratribus, qui in eis culpas, vel vitia diuersa custodiat: vt & si alij fratres sequestrantur in alio laboris opere, tales sequestrentur, qui Dei plus possint præsentiam timere, præoccupato in coquina præposito, cum negligentiore remanente vaciuo Præposito: vt & vicibus honorem impleant emendandi, & vicibus humilitatem exerceant seruiendi. Ergo sic omnes explicando decadæ recapitent: nam vnaquæque decadá tali ordinatione septenos expleant dies. Bini fratres a præpositis suis in coquinæ seruitio per hebdomadam deputentur; quibus a cellarario omnia coquinæ vasa intrantibus consignentur. Et ideo bini fratres, vt inuicem se suis solatijs iuuent. Cuius ordinationis in hebdomada talis debet esse introitus.

CAP. XIX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debeant introire fratres in hebdomadam coquinæ.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

INtroituri fratres in hebdomadam, post primam in oratorio dictam adducantur a præpositis suis ante Abbatem, & fiat de eis maioris suggestio, dicens: Iube Domine Abba vocari vniuersam congregationem, & orari pro his fratribus, qui ingrediuntur in hebdomadam coquinæ; vt mereãtur commendati orationibus vestris diaboli impedi-

menta non timere, & congregationi Dei omnia sine culpa perficere. Post hæc verba prosternant se illi duo fratres orationi ante Abbatem; quod & retro omnis congregatio vna cum Abbate facere debet: & postquam leuauerint
Psal. 16. se omnes, illi duo dicant hunc versum: *Custodi nos Domine vt pupillam oculi; sub vmbra alarum tuarum protege nos.* Postquam vero oratum pro eis ab omnibus fuerit, surgentes supradicti duo fratres osculentur genua Abbatis, & pacem suis tradant præpositis, vel omni congregationi. Quibus post datam pacem præpositi sui dicant: Ite fratres in nomine Domini Iesu Christi; intrate in hebdomadam, & petita benedictione omnia facite, dicentes per exercenda omnia: *Benedicite*: vt cum benedictum fuerit, quandocunq; feceritis, maledictus diabolus impediendi ibi nō habeat potestatem. Mox ab eodem die quotidie, si ad sextam habeant fratres reficere, dicta tertia exeuntes cum congregatione de oratorio hebdomadarij cum cellarario, oculos habeant ad Abbatem, inquirentes eum quid iubeat congregationi ad refectionem parari: vt mox inchoantibus coquinam a tertia paratis omnibus dicta sexta eant ad mensas. Si vero nona hora erit refectionis præparatio, dicta sexta exiens Abbas interrogetur ab hebdomadarijs & cellarario, & statim post sextam inchoent coquinare; vt dicta nona omnes eant ad mensam. Quod si forte non occurrerint hebdomadarij, excommunicationis pœnam suscipiunt: quia lassatam congregationem vtrisque operibus, id est, ieiunij & laboris, sua pigritia cruciarunt. Excommunicationis vero hæc sit sententia: si sexta, septima; si nona, decima; hoc est, si ad sextam horam refectionem tricatam hebdomadarij offenderint, & non occurrerint, singulas quadras panis per sequentes septem refectiones perdant. Si nonam tricauerint, item singulas quadras per sequentes decem refectiones eis subtrahantur. Quæ sententia excommunicationis tamdiu in damno annonæ excommunicatis per-

ma-

maneat, quamdiu satisfactio in sequenti die promissa visa fuerit emendasse. Nam si grandis fuerit congregatio, vel aliqui extranei multi superuenerint, adiunctis in solatio fratribus, a prima dicta interrogando de refectione Abbatem, incipiant coquinare; vt hora constituta refectioni occurrant. In eadem namque hebdomada seruitium ad mensas omnes ipsi adimpleant; omnem diligentiam monasterij ipsi exerceant. Ipsi omnes fratres in hebdomada ipsa discalceent, adiunctis in solatio de decada sua fratribus; cum quibus & discalceent, & ipsa calcearia faciant; & facto mane sedentibus ad ordinem fratribus ipsi consignent, simul & in eadem hebdomada munditias monasterij exerceant, refrigeria lauent, ligna conscidant; aquam faciei tradant, ad communionem intrantibus fratribus aquam manibus ipsi ministrent: mappas & sabana, & facitergia, vel res sordidas fratrum ipsi lauent illis horis, in quibus non coquent. Candelas monasterij a cellarario factas quotidie ipsi incendant & tutentur. Mox enim cum in hebdomadam, vt diximus, prima die post primam dictam intrauerint, primum opus seruitij sui munditias oratorij exhibeant, & mattas oratorij pauimento retendant: quo in totis septem diebus hebdomadæ suæ post matutinos dominicos hoc opus primum seruitij sui oratorio exhibeant. Cum adstant vero in septimana sua, coquinam intrantes ad se fratres mox petant eos pro se secum orare.

CAP. XX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debent haberi in oratorio absentes in mente.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm foris pro omni congregatione solliciti hebdomadarij in coquinæ seruitio occupantur, vel cellararius in cellario, vel custos ferramentorum vel rerum monasterij in suo credito occupatus est, intus in oratorio præpositi eorum dicant omni congregationi: in mente habete

Dominum, & orate pro illis qui foris sunt. Sed & si quidam defuerint oratorio, & pro causa monasterij fuerint occupati, siue ambulauerint via, ab Abbate dicatur omni congregationi, vt in mente absentes in orationibus memorentur; sicut in actibus Apostolorum legitur: Pro absente orate: id est, cum esset Petrus in carcere, oratio pro eo fiebat in omnibus ecclesijs. Ergo si in mente non habiti fuerint in oratorio occupati, mercedem magis a Deo totam illi foris suscipiunt; & illi deintus vacui egrediuntur. Quia vt illis intus vacaret orare, ab istis foris de apparandis necessarijs vitæ reddebantur securi. Et merito absens intus in orationibus debet ab omnibus memorari, quia pro omnium sollicitudine occupatur: vt quomodo ab vno communis pro omnibus vtilitas occupatur, sic omnium cum vno participetur oratio. Nam & hoc debet qui foris pro vtilitate monasterij occupatur, custodire; vt quando intus illi in oratorio expletis psalmis orationi incumbunt, vt clara voce sua petat oratorium, se debere in mente habere: dicto tamen a se opere Dei in eodem loco in quo occupatur. Infirmi vero vt per omnem orationem in mente habeantur, Abbas omnes admoneat. Nam & si frater extraneus de monasterio ambulauerit, in sequenti opere Dei dicatur ab Abbate congregationi, vt habeatur in mente. Quia quando ambulauit, rogauit omnes ipse frater dicens: habetis Dominum, orate pro me, & in mente me habete per angelum vestrum.

Act. 12.

Cap. XXI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debent communicare hebdomadarij coquinæ vel cellarius.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Nam cum ad communionem in oratorio ante Abbatem statur, omnibus in pace acceptis, cum communicauerit Abbas, post ipsum adhuc nullus communicet, sed statim præpositi fratrum illorum septimanariorum petant se de-

debere ire foris, vt hebdomadarios ad communionem oratorio repræsentent, complentes eorum vice foris. Qui præpositi exeuntes, vnus coquinæ præsit, alius ministeria ponat. Quibus exeuntibus foris, mox hebdomadarij lotis manibus ingressi orent modicum, & post orationem soli Abbati pacem dent. Ideo soli, nedum omnibus dant, tardasse horam ad refectionem congregationi faciant; & tarde egressi, cum necessaria non præparant, exeunte congregatione Abbatem in iræ cogant vitium declinare, cum adhuc non fuerint ab eis præparata, quæ opus sunt. Ergo post modicam orationem erecti communicent & confirment, & item orantes modicum lente eis versu dicto Abbas compleat; vt exeuntes præpositos suos oratorio reintromittant. Quibus exeuntibus dicat Abbas: Videte fratres, ne ante orationem communem mensæ præbendam aliquid de cibo aut de potu suasione diaboli præsumatis. Et si nos hic positi intus foris vos non videmus, Deus tamen, qui omni loco præsens est, & omnia videt, & nihil est ei occultum, ipse vos conspicit: ne cum viderit præsumptionem vestram, sensum vestrum tradat in reprobum, & ad pœnam vobis furta vestra in iudicio consignentur. Qui ergo post hanc monitionem exeuntes vna cum cellarario, vnus redeat coquinæ, alius ministeria, quæ minus suus Præpositus adimpleuit, perficiat: id est, præparent mensas, ordinent sancta, ministeria ponant, calices defricent; vt exiens cum congregatione Abbas, omnia inueniat præparata, simul & annonas panis omnium positas in canistro pendente supra mensam Abbatis: vt cum omnia exiens Abbas inuenerit præparata, non sit locus iræ, vel occasio coloris, vel clamoris; sed sit monasterium taciturnitatis & pacis.

Cap.

CAP. XXII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Omnibus hebdomadarijs egressis quo ordine remanentes in oratorio per Abbatem debent cæteri communicare.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Post Abbatis communionem communicet & præpositus, quem vice sua fecerit secus Abbatem stare; quem subsequatur singillatim decada sua. Quibus expletis communicet alius præpositus, quem item singillatim subsequatur & decada sua. Iam si Domino iuuante maior fuerit congregatio, similiter faciant subsequentes: sic enim stare debent in oratorio, quomodo iubentur & communicare. Frater qui se inflauerit ad communionem, & noluerit communicare, dimittatur, & abstineat: postquam vero voluerit, non permittatur communicare tamdiu, quamdiu ille fuit inflatus sine causa, tamdiu sit Abbas aut præpositus ei iratus in causa. Item qui se inflauerit, & ad mensam venire noluerit, dimittatur, & sequenti refectione non permittatur manducare; sed leuetur a mensa cum sederit: quia quando Abbas voluit, ipse noluit; & item cum ille voluerit, Abbas merito nolit. Secus Abbatem vero vicibus ad diem in oratorio stent præpositi, vel alij fratres; vt confusus secundarij semper habeatur gradus, vt non aliquis securus vel elatus de ordine cæteros in desperationem constituat, sed omnes per bona factorum opera placentes ad honorem sperandum certatim contendant meritis peruenire, non nomine: cuius rei qualitatem dictante Domino sumus retrodicturi. Simul vero post Abbatem cum iussu ipsius de alterutro choro a præpositis imponantur semper antiphonæ; quibus expletis item iussione Abbatis de alienis choris fratres minores, qui iussi per nomen fuerint, singillatim imponant item modo de isto choro, post ipsum de alio.

CAP.

Cap. XXIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Post egressionem Abbatis de oratorio quomodo debeant hebdomadarij seruire mensis, & ad manducandum esse communes.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Egressa omni congregatione cum suo pastore de oratorio, post versus & orationem Abbas in suæ mensæ cathedra sedeat; mox omnis congregatio respondeat: Deo gratias: & omnibus adhuc ad suas mensas stantibus canister supra mensam Abbatis pendens trochleæ fune descendat, vt a cælo videatur operarijs Dei annona descendere. Statim vbi canister descenderit, signans vniuersum panem Abbas, frangens, & tollens sibi prius annonam suam a Domino benedicendam, eleuet manum, & ponens ante se, stantibus ad mensam suam his, qui cum eo manducaturi sunt, eroget eis. Statim vt acceperint, osculentur Abbatis manum, & sedeant tacentes. Deinde vocatis vnius mensæ præpositis, det eis totius mensæ suæ annonas: quibus dimissis, vocatis alijs tradat & ipsis. Iā si Domino iuuante multa fuerit congregatio, sic faciat omnibus mensis. Qui Præpositi cum annonas tam suas quam suorum fratrum accipiunt, pro honore maioris manus osculentur Abbatis: item cum ipsi in suis mensis fratribus erogant, pro humilitate manus eis a fratribus osculentur: & postquam quis acceperit, sedeat tacitus. Post omnium vero sessionem leuet se hebdomadarius lectionis mensalis, & ipse accipiens annonam suam osculetur manum dantis, & commendet eam cellarario, & resideat in sella cum codice; donec ingrediantur hebdomadarij coquinæ cum cellarario, & ipsi accipientes annonas suas a præpositis suis osculentur manus eorum: simul & cellararius, quia sub nullius decadæ numero continetur, de manu Abbatis accipiat annonam suam; qui cum acceperit, osculetur & ipse manum dantis, & ponet mensæ suæ. Mox primo Abbati, deinde omnibus, simul sibi & vltimis singulos meros porrigant. Statim euntes

heb-

hebdomadarij ministrent in primo mensæ Abbatis. Deinde allata diuersarum mensarum ab inferioribus fercula offerantur Abbati signanda. Sic etiam signetur omne quod apponitur, tam coctum, quam crudum in mensis. Qui signat cruce, sic dicat ore: Benedic Domine quicquid ex hinc accepturi sumus. Vt forte quod non est opus, aut purgatur, aut cadet, aut illud quod victui non proficit, sine benedictione iactetur in terra, & pedibus conculcetur: ne res benedicta videatur pati iniuriam. Quæ ergo fercula signata singulas ponantur per mensas: & cum ministrauerint, sedeant vna cum cellarario ad mensam præpositi sui, & manducent cum congregatione communiter. Quibus expletis surgant hebdomadarij; vnus leuet fercula, alius concham cum aqua prius Abbatis ponat in mensam, ad lauandas sibi ab ipsis fratribus manus; vnde leuata diuersas singillatim ponatur per mensas: at cum ibi ab omnibus lotæ fuerint manus, reponatur in parte. Statim secundum numerum mensæ prioris in vno galletæ vase mensuratæ potiones ab eis calida misceatur, & ventigiata a calice potione petita benedictione adsaporet qui miscuit, si æquali est temperie mixtum; & sic in prima mensa omnibus eroget. Quibus pererogatis accedentes ad secundam, & ipsius numerus remisceatur, & petita item benedictione saporatum propter æqualitatem & ipsis erogetur: Et cum ventum fuerit ad mensam vbi sedent ipsi hebdomadarij & cellararius, addant & suas potiones in numerum, & post omnes petita benedictione bibant & ipsi. Quod vas semper cum misoetur, antequam adsaporetur aut erogetur, offeratur Abbati signandum. Quod si Abbas absens fuerit, per singulas mensas illata sibi fercula, & mixta cum potionibus vasa vicibus in suis mensis signent præpositi. Nam si cuicunque temperatum fuerit in calice, aut certe adiuncta fuerit calida, cum bibere voluerit, iterato dicat, Benedicite: vt & illud quod adiungitur a Domino petatur benedici.

Ex-

Expleto ministerio potionum, exeant foris hebdomadarij, pulmentum aliud allaturi; & cum detulerint, sedeant suis locis taciti, & manducent; & post expleto pulmento surgant hebdomadarij, & leuent. Et item secundum suum numerum vnicuique mensæ signato item ab Abbate vaso, & cum benedictione adsaporato, mixtum ministrent, & ipsi in vltimo similiter bibant: & postquam hoc fuerit adimpletum, mox cocta ab eis fercula surgens cellararius accipiat, & crudum cellarij quodcunque fuerit, inferat missum: & prolatis, & signatis, vel in mensis positis suis locis resideant taciti, & manducent: quibus leuatis mox hebdomadarij micas panis prius de mensa Abbatis, deinde diuersarum mensarum, cum reuerentia mundent. Quæ micæ cum per singulas mensas mundando leuantur, vna voce hebdomadarij dicant: Deo gratias. Quas quotidie in vnum, vt diximus, vas collectas hebdomadarij cellarario consignent reuerenter seruandas. De quibus in exitum hebdomadæ suæ patellæ coquantur, quomodo sequens titulus demonstrabit. Quibus ergo mundatis micis mox consueta potionum mensura ab hebdomadarijs, vt constitutum est, erogetur: similiter petita benedictione vltimi bibant & ipsi. Ideo enim diximus, hebdomadarios & cellararium interesse mensis communiter, vt nullus penitus semote aut infrunite absconse foris manducet: sed sit omnibus temperantiæ & sobrietatis mensura communis. Quia quicquid absconse manducatur, fraudulenter agitur; & vt gulæ satisfaciat, sine mensura peccat. Quibus ergo mensæ expletis actibus, cum leuante se Abbate omnes surrexerint, statim omnis congregatio vna cum hebdomadarijs vel cellarario dicant: Deo gratias. Mox vero dicto omnes adsint ad agendas Deo gratias per orationem: & nequis desit, requirant in numero præpositi decadas suas: vt quomodo mensæ omnes fuerunt communes, sic & orationi videantur præsentes. Omnem enim cibum & po-

tum cum versibus aperiat & claudat oratio. Qui vero frater ad versum primum mensæ dicendum non adfuerit, non sedeat ad mensam cum fratribus, sed semote in scutella sine data benedictione manducet non signatum, & potio ei non signata tradatur semote mixta: & vsque dum se leuet, nullus cum eo loquatur. Iam si spiritalis est, doleat ei sine Deo reficere. Qui vero ad versum posteriorem mensæ finitæ non adfuit, in sequenti refectione & ipse a mensa sequestratus non signata manducet & bibat. Quæ excommunicationes tam diu in eis permaneāt quamdiu in satisfactione humiliati ad genua capitis, emendatio maiori fuerit repromissa. Ergo hebdomadarij cum seruitium mensarum exercent, si forte ad ministrandum omnibus non occurrerint, insinuent hoc ipsum suis Præpositis, a quibus mox ordinatus de eadem decada vnus frater in eorum solatio adiungatur: quotiesque hebdomadarij in seruitio mensarum negligenter mensis deseruiuerint, alia die hora refectionis leuet se Abbas, & cum vno de præpositis, aut duobus, si grandis fuerit congregatio, ipsi faciant seruitium ad omnes mensas: vt & doceat eos quomodo faciant, quod non possunt implere; & agnoscentes omnes fratres erubescant, in communi natura hominum, vel pari seruitio Dei, æqualem non mereri diuinæ sapientiæ gratiam, quam vtilibus fratribus inuenire.

Cap. XXIV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De hebdomadario lectore ad mensas.

RESPONDIT DOMINVS PER MAGISTRVM.

IN æstatis vel hyemis vtroque tempore cum ad sextam vel nonam horam reficitur, singuli præpositi de singulis decadis vicibus hebdomadas singulas legendo ad mensas exerceant. Sed tunc de illa decada præpositus non legat; de qua alter præpositus in coquinæ seruitio occupatur: ne dum vnus legit, & alter coquit, vitia suorum fratrum

ad

ad menſas non ſit qui præſens emendet. Qui præpoſiti ſingulis vicibus in legendo ad menſas cum ſingulas expleuerint hebdomadas, ſingulos fratres literatos per ſingulas vicibus ſeptimanas ad legendum conſtituant, vt omnes poſſint vicibus de ſingulis decadis legere literati. Et poſtquam omnes fratres in legendo ſuas expleuerint ſeptimanas, ſinguli recapitent ad inuicem præpoſiti, vt nunquam deſit carnali refectioni eſca diuina: ſicut dicit ſcriptura: *Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo Dei*; vt dupliciter fratres reficiant, cum ore manducant, & auribus ſaginantur. Cuius ergo in hebdomada talis debet eſſe introitus. Dominico die, quo hebdomadarij coquinæ ingrediuntur in ſeptimanam, tunc & iſte frater ad ſextæ horæ refectionem poſt verſum & orationem menſæ, cum Abbas in ſua cathedra ſederit, antequam caniſter cum conſuetis panibus trochleæ fune deſcendat, tunc inſinuet ſe voce ſua is qui lecturus eſt, dicens: Iubete Domini mei, orate pro me, qui ingredior in hebdomadam lectionis menſalis. Mox ſurgens Abbas cum omni congregatione fixis in terra genibus oret cum eo: & cum ſurrexerint, dicat nouus hebdomadarius hunc verſum: *Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam*; reſpondentibus ſecum cunctis. Poſt verſum vero dictum complente Abbate, mox primo Abbati, deinde omnibus pacem tradat: deinde in medio omnium menſarum ſibi ordinet ſellam, & poſt omnium ſeſſionem ad menſas petita benedictione ſedeat & ipſe in ſella cum codice. Et cum primum menſæ Abbas cum omnibus acceperit merum, & ipſe ſimiliter ſuum merum propter ſputum ſacramenti accipiat, & ſic incipiat legere. Legat namque quotidie regulam hanc, poſito a die ſigno huc vſque legerit, vt ſequenter quotidie tamen omnia perlegantur, vt per vices hebdomadum finiri poſſit, & recapitari legendo. Qui hebdomadarius cum ſeptimanam ſuam in legendo expleuerit, ſignum ſequenti ſucceſ-

Matt. 4.

Pſal. 50

sori ostendat, vnde prosequatur qui cœperit septimanam: qui & ipse finiendo & recapitando, finita hebdomada sua signum successori demonstret. Legat namque disposite non vrguendo, vt apertius occupati ea auditores agnoscant, quæ eos factis oportet adimplere: & vt si qua sunt ambigua aut obscura, & apertius ea non intelligant fratres, aut interrogatus a fratribus, aut vltro aliqua Abbas exponat. Nam si superuenerint forte mensæ monasterij laici, propter detractionem futuram in sæculo, cum secreta Dei sæcularis agnouerit, si placuerit Abbati, aliam lectionem cuiuscunque codicis legat; vt secretum monasterij, vel mensuras vitæ sanctæ constitutas in disciplinam ab irrisoribus non sciatur. Legat namque aliam lectionem, posito tamen in regula signo. Nam si talis laicus ad mensam monasterij detineatur, de quo certus sit Abbas, quod non solum admirari possit constituta diuina, sed etiam huius religiositatis scit Abbas, quod in conuersione possit esse pedisequus, & ad mores possit trahi diuinos, in huius lector aduentum ad mensam regula subsequatur. Nam illi debent monasterij regulam audire, qui illam possunt merito obseruare. Ideo ad mensas hora refectionis debet regula legi, quia tunc omni congregatione ad manducandum in vnum redacta, sine excusatione tunc lectio obseruantiæ vel emendationis ab omnibus audientibus rite poterit obseruari: vt omnia regulæ omnes audiant, & nullum prætereat aliquid: vt quod omnes audierint, eos factis oporteat adimplere. Ipsi vero fratri septimana sua cum in hoc opere occupatur, septimanarij de omnibus mensis, mensæ suæ illatis, scutellas leuent, seruante cellarario panis eius mensuram, vel consuetum numerum potionum: & post omnium leuationem petita benedictione & ipse reficiat. Ideo enim diximus regulam monasterij quotidie legi ad mensas, vt nullus frater excuset se ignorantia faciente non emendare. Non cum-

quo-

quotidie in vsu ipsa regula mittitur, & notitia melius obseruatur; ne forte dicat se frater nescire, quod possit per obedientiam adimplere. Nam tempore ipso refectionis, cum legitur regula, vt solliciti vniuersorum fratrum excitentur auditus, de singulis mensis quos voluerit fratres, quid lectum est Abbas interroget: vt cum vnusquisque frater recitauerit quod audiuit, agnoscatur plus lectioni illa hora intendisse, quam ventri. Vt cum surdus negligens non narrauerit quod audiuit, plus carnem iudicetur amasse, quam animam. Qui mox de negligentia ab Abbate iuste corripi debet; vt dum vnusquisque frater interrogatus timet erubescere, mentem suam alibi non faciat aberrare; sed in hoc intendat quid legitur. Qui hebdomadarius tamdiu ad mensam cum fratribus, quibus se leuantibus posito in regula signo leuans se & ipse cum codice, versu & oratione ab omnibus adimpleta, respondeat cum omnibus: Deo gratias: & statim residens ipse ad mensam suam ab hebdomadarijs seruatam refectionem vel potionum mensuras, signatas aut ab Abbate, aut a Præpositis, omnia & ipse percipiat.

Cap. XXV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De patella micarum ab hebdomadarijs septimo die coquenda.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Micæ panis, quæ quotidie de mensis mundando leuatæ in vno vase seruantur, ab hebdomadarijs exeuntibus septimanam septimo die hebdomadæ suæ sabbato die mundentur ad seram, & patella exinde cocta, aut cum farre, aut cum ouis astricta, antequam vltimum seræ caldum bibant, in mensa ponatur Abbatis. Deinde sedenti Abbati, vel vniuersæ congregationi simul, dicant hebdomadarij: Iubete Domini, & orate pro nobis, quia in ministerio humilitatis expleuimus septimanam. Statim omnes surgẽtes cum Abbate fixis in terra genibus orent pro ipsis cum ipsis communiter. Et cum surrexerint, dicant hebdomadarij hunc

ver-

Psal. 85. versus: *Videant qui nos oderunt, & confundantur, quoniam tu Domine adiuuisti nos, & consolatus es nos.* Deinde complentes Abbati pacem tradant simul & præpositis suis, vel omni congregationi: & cum resederit Abbas & fratres ad mensas, signans patellam ipsam Abbas, sumens de benedictione prius cum cochleario ipse, deinde his fratribus, qui cum eo ad mensam ipsius sedent, singulos cochleares in ore ministret; & cum suos consessus expleuerit, vocatis ipsis hebdomadarijs, & ipsis in ore porrigat. Deinde quot mensæ fuerint, tot scutellas Abbati hebdomadarius porrigat: vbi singulos cochleares per numeros fratrum de singulis mensis leuent, quos singulis fratribus in ore sui præpositi porrigant; vt omnes de ipsa benedictione percipiant. Quod cum adimpletum fuerit, sic vltimum caldum accipientes surgant, dicentes: Deo gratias. Qui vero hebdomadarij patellam istam per negligentiam septimo die non exhibuerint, & in sequenti aliena hebdomada per singulos dies singulas quadras panis subductas ab Abbate amittant, vsque ad emendationem satisfactionis promissam.

CAP. XXVI. INTERROGATIO DISCIPVLI.
De mensura ciborum.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Svfficere namque credimus ad refectionem cotidianam tam sextæ, quam nonæ omnibus mensibus cocta duo pulmentaria, & tertium quodcunque fuerit crudum cum pomis. Medius panis pensans libram singulis fratribus in die sufficiat, secundum formam diuinæ dispensationis, cum medium panis cælestis coruus Paulo seruo Dei quotidie vescendum parauerit. Quando ergo ad sextam horam tempore æstiuo vel alijs temporibus reficiunt, tertia quadra ipsius dominici panis a cellarario per omnium annonas in cellario subtracto sera ante illud crudum pulmen-

mentarium inferendum mensis ponatur. Et ideo in cellario diximus eas quadras de omnium annonis antecessus subtrahi; ne forte cum integræ annonæ in mensis fuerint positæ, & ne forte adueniens frater nouitius, nesciens adhuc mensuram regulæ, putet sibi iterato ad cœnam reponi, ad prandium explicet totum, & sera cum pomis habeat nihil: aut frater multum edere amans, quamuis mensuram nouerit regulæ, cum petenti gulæ vult satisfacere, ad horam totum eligat manducare, & ad seram putet se esse contentum. Quæ omnes quadræ cum fuerint in cellario reseruatæ, sera eiectæ & in mensa Abbatis positæ, & ab eo signatæ, sicut consuetudo ostendit, prius sibi vel mensæ suæ tollat, & residuæ in canistro a cellarario leuatæ per singulas mensas ponantur tollentibus, vt ipsæ solæ partes cum cruda quocunq; pulmentario mixto cum pomis, vel si quid de pulmentarijs prandij remanserit, fratrum cœnæ sufficiat. Nam Dominico die, vel alijs festis diebus, sed & propter extraneas aduenientes personas, quouis die quicquid addere Abbas in cibo voluerit, vt pote maiori conceditur, vel dulciorum aliqua; secundum testimonium quod legitur in Vitis patrum: vbi pro diebus festis delicatum petierunt a Domino cibum, & apparuit eis cum fauo angelus. Tantum est, vt consideret æqualitatem, & fugiat corruptibilem nimietatem. Minoribus vero duodecim annis minus a libra panis in die sufficiat.

CAP. XXVII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De mensura potus.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Mox cum sederint ad mensas fratres, antequam comedant, singulos meros accipiant. Quos meros accipientes, singuli porrigant Abbati sibi signandos: & per alias mensas suis fratribus, suis signent præpositi vicibus. In quibus omnibus mensis in suos meros quisquis frater de

suo

suo pane ternas sibi, non amplius buccellas intinguant. Ideo non amplius, ne frater multum ibi panem expendens, cum in pulmentarijs non habuerit, voracitatis suæ causa, in panis sui mensura aliorum fratrum aspectum in se prouocet detrahentem. Post ergo primos meros æstiuo tempore ad refectionem tam sextæ quam nonæ, caldi omnibus quaterni sufficiant, extra illum merum. In eodem vero tempore, cum ad sextam reficitur, ternæ sera omnibus sufficiant potiones. Quibus completis iam in refectione sextę, quam nonæ, vel cœnæ stans in medio mensarum clara voce cellararius dicat: Qui sitit fiducialiter indicet. Post hanc vocem qui fuerit sitiens mox de mensa sua respondeat: Benedic. statim temperata in vno vase pusca calida, aut, si voluerint fratres, cum lutta; quæ semper amplius propter sitientes fieri debet in pulmentarijs fortioribus, aut galleta, aut calices sitientibus porrigantur. Nam & his æstatis diebus cum ad nonam horam reficitur, sera antequam compleant, binæ omnibus sufficiant potiones: ita tamen vt antequam bibant, orent; & postquam biberint, reorent. Item in his æstatis diebus cum ad sextam reficitur, post dictam nonam quotidie exiens Abbas de oratorio in sua sedeat cathedra, & circumastantibus ante eum in ordine omnibus, eiecto a cellarario vino, misceantur ab hebdomadarijs in consueto vase per singulas mensarum decadas omnium singulæ potiones, secundum numerum congregationis & suum. Statim surgens Abbas oret cum omnibus, & post orationem antequam sedeat, oblatum sibi vas cum mixto signet eum. Mox secum omnes ad mensas suas iubeat, sicut consueuerant, sedere: & bibens prius ipse, deinde singillatim mixtum per mẽsas singulas omnibus faciat propinari. Quibus expletis surgant iterato, & orent; & post orationem redant vniuersi ad opera quæ dimiserant facientes. Ergo quiuis sitiens post nonam mox bibat: iam si

in-

introierit de decima, nemo bibat vſque poſt veſperam. Si vero frater amplius ſitierit in ipſa nona, antequam veniat, vt diximus, decima, & bibere ſi voluerit, aquam non ab vrceo vno hauſtu, ſed ad calicis, aut galletæ, aut caucelli bibat menſuram: quia quod extra menſuram eſt, hoc eſt nimium & iniuſtum, & deſiderij ſatisfactionem ad corruptelam videbitur adimplere. Nam ſecundum ſententiam illam, quę dicit: *Ne quid nimis*, poteſt & nimia aqua deebriare ſenſum in phantaſijs ſomniorũ, & corpus neceſſitatibus occupare: id eſt, in venis flatus, in medullis frigus, in ſupercilijs grauitas, in capite gyrus, in oculis ſomnus, in naribus ſternutus aſſiduus. In hyemis vero tempore in ſextę & nonæ horæ refectione omnibus caldos ternos ſufficiant; quia æſtus non eſt qui prouocet ſitim. Illis vero diebus in hyeme in quibus ſexta reficiunt, ſera penitus nihil cœnetur; niſi ſingulos caldos omnibus ſufficiant: ita tamen vt antequam bibant orent; & poſtquam biberint, reorent. Poſt nonam vero illa potio quæ quotidie de cellario in æſtate proferebatur ſitientibus, in hyeme non detur: quia nec ſitis ſuppeditatur, nec longe reſtat a refectione in veſperam. Illis vero diebus, in quibus in hyeme ad nonam reficitur, poſt dictam veſperam non amplius quam ſingulos caldos accipiant: ita tamen vt antequam bibant, orent; & poſtquam biberint, reorent. In illis vero diebus a Paſcha vſque ad Pentecoſten, in quibus ad ſextam reficitur, abſque quinta feria & dominica, alijs diebus nihil aliud ad ſeram niſi binos caldos propter dies accipiant: abſque Paſchæ octauorum octauas, in quibus iugiter cœnent. Nam ideo ſupradictis diebus, abſque quinta feria & dominica, vſque in Pentecoſten cœnas ſubduximus, vt vna refectio in his diebus cuſtodiatur: & quamuis non ſua hora, conſueti tamen ieiunij videatur cauſa ſeruari: &, quamuis non ſua hora, cum cœnæ eorum mutantur in prandia. Quinta vero feria & dominica hoc cœnent ad ſeram, quod ſupra de cibis taxauimus:

addito tamen vno pulmento quotidie in prandio; vel si Paschæ restiterit merces, potio cuiuslibet. Calix vero, aut galleta, per quem erit in diuersis vicibus ministrandum, talis sit, qui tertius impleat mixtam heminam. Sed eius æqualitatem mensuræ, aut duo aut tres oportet calices aut galletas mensarum ministerio deseruire; vt per multa pocula vniuersis citius erogetur. Infantuli vero intra duodecim annos agentes in hyeme binos caldos accipiant, a sera singulos: æstatis vero tempore ternos ad refectionem, & sero binas accipiant potiones, propter ætatis qualitatem. Nam sicut superius de cibis constituimus, ita & de potionibus permittimus. Dominica, vel diebus festis, vel propter extraneas aduenientes personas quicquid aptum duxerit addere Abbas, vtpote maiori conceditur: scilicet propter caritatem & lætitiam sanctorum dierum vel amicorum addat mercis cuius voluerit potionem: tantum est vt memor sit sobrietatis & fugiat vinolentiæ ebrietatem. Quia nisi sobrium fuerit corpus, ad opus Dei vigilare non potest, & anima cogitationes libidinis non carescit. Iam si aliquis discipulorum de constituta mensura potus aut panis sui, remanente fragmento recusare aliquantulum ad mensam voluerit, spiritum plus agnoscitur amare, quam carnem, & frænum castitatis imponet luxuriæ. Nam cum hoc ipsum recusat abstinens frater, leuanti cellarario dicat lente: Suscipe, & hoc quod negatum est carni, proficiat Deo. Mox semote in vno vase a cellarario hoc ipsum mittatur Deo feliciter profuturum, & pro aliquo munere adiunctum eleemosynæ monasterij mendicanti pauperi a cellarario porrigatur in manum. Hæc omnis mensura de inthicis monasterij, nam si quid transmissum deforis congregationi suæ apparauerit Dominus, gratanter suscipiatur transmissum Domini donum: & si placet Abbati mensis addatur, quippe quod nisi apparatione Domini non venisse intelligatur.

Cap. XXVIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De diebus ieiuniorum, vel hora refectionum.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Omni tempore in septimana duobus diebus ad sextam reficere debent, hoc est, quinta feria, & dominica: Ceteris alijs in septimana diebus ad nonam horam reficere oportet. Nam erubescamus nos, qui sumus spiritales, fugere hora nona ieiunium: cum vetusta consuetudo antiquitus cognoscitur prandia ignorasse; sed semper vesperam, hoc est, cœnam suis refectionibus ordinauit: in tantum & annonam, quæ erogabatur aut laborantibus aut militibus, ideo annona vsque hodie dicitur, quia ad horam nonam diei erogabatur, quando & sumebatur; & ideo vsque hodie annona nomen remansit. Nam ipsius Domini sanctius testimonium proferam, quem cœnasse cognouimus, non legimus prandidisse, cum dicit sancti euangelij scriptura: *Vespere autem facto recubuit Iesus cum duodecim Apostolis, & cœnantibus illis dixit.* Matt. 26. Nam ideo ad nonam horam vniuersis diebus constituta sunt solui ieiunia, vt sit aliquid prolixius, quod quadragesimæ diebus addatur: id est, vsque ad vesperam; hoc est, post lucernariam. A sexagesima vero quarta, sexta, & sabbato post lucernariam semper reficiant: alijs vero diebus vsque ad quadragesimam ad nonam reficiant: vt quod dominicæ quadragesimæ de quadraginta ieiunijs subtrahunt, quarta, sexta, & sabbato a sexagesima in ieiunijs vsque ad vesperam continuatis restituant; vt quadraginta in numero ieiunia compleantur. Infirmis vero certa ieiunia resoluantur; & quando fratres ad sextam reficiunt, infirmi tertia recreentur, absque illis qui grauiter defessi sunt: quia illis nulla hora decernitur, in quibus timetur mortis euentus. Ideoque quomodo necessitas visa, & pro certo probata quosdam permiserit, recreentur. Si vero sani fratres nona, infirmi sexta reficiant. Sed hoc debet diligenti coriositare probare quibusdam signis vel agnoscere Abbas;

ne quis se fingat propter refectionis edacitatem infirmum. Nam ideo infirmis resolui ieiunia diximus propter fragilitatem corporis, per quam non possint adimplere quod
Matt.26. cupiunt, dicente scriptura: *Spiritus promptus, caro infirma*. Infantuli vero quarta, sexta, & sabbato, in diebus tamen minoribus, hoc est, in hyemis tempore, ieiunent: alijs vero diebus ad sextam reficiant horam. In æstatis vero diebus quarta, sexta, & sabbato infantuli sexta hora reficiant: alijs vero diebus tertia recreentur. Quia in maioribus diebus minor est ætas in viribus, sicut est sustinendi sensu discreta. Sed infantes ad hanc relaxationem tales permittimus, qui intra duodecim annos degunt ætate: ampliori vero qui fuerint, ad formam teneantur maiorum. Nam iusto iudicio infantuli, & senio prouecti, & infirmi æquali debent refectionum iudicio relaxari. Nam & fratres in via dirigendi hoc præceptum Abbatis vel præpositorum suorum accipiant quarta, sexta, & sabbato in diebus maioribus; id est, a Pascha vsque octauo Kalendas Octobris, quod est æquinoctium hyemale, vt non in via ieiunent, propter æstum & sitim: deinde ab æquinoctio hyemali vsque ad Pascha, quia breuiores sunt dies ambulantium fratrum, in quarta, sexta, & sabbato, ieiunia protrahantur in vesperam: ne occupati fratres nona hora per refectionem in via accelerata breuitas diei fratribus mansionem protendat; aut, vt est lucrum sæculi totum venale, cum iam ad seram finiti cum ieiunio diei inclinata iam secunda refectio, cum nihil sibi emendum mansionem promiserit, propter nullum distractionis ad quæstum, deieiunatum iam fratrem non vellet taberna suscipere, & propter susceptionem a nullis lucris fratribus denegatam, cogantur fratres propter hospitalitatem iterato de sumptibus suis expendere, & per secundam refectionem, quæ non licet, ieiunium violare. Alijs vero diebus extra quarta, sexta, & sabbato in diebus minoribus, sexta hora ad refectionem in via repausent, &

sera

sera cœnent, propter viæ laborem. A Pascha vero vsque Pentecosten, exceptis missis in longinqua via, in monasterio vel vbiuis sexta semper hora reficiant,& cœnas suas mutent in prandijs, dicente sancta scriptura: *Non licet vobis ieiunare cum sponsus nobiscum est:* & non cœnent nisi quinta feria & dominica. Nam ideo omni tempore quinta feria non licet ieiunare,quia ascensa Domini ipso die omni anno occurrit. Dominica vero die ideo non licet ieiunare, quia resurrectio Domini imputatur; quod in libris suis fieri prohibet sanctus Siluester. Nam ideo a Pascha vsq; ad Pentecosten non licet ieiunare, quia sabbatum Paschæ claudit tristitiæ ieiunia, & aperit lætitiæ alleluia; & sabbatum Pentecostes claudit alleluia,& aperit ieiunia. Sed ecclesijs clauditur alleluia: nam monasterio quasi in peculiari seruitio Dei alleluia vsque ad Epiphaniam per modos psalmorum constitutum aperta a seruis Dei psallitur Domino. Marc.2.

CAP. XXIX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De tempore dormitionis eorum, vel qualiter debeat esse locus, vel quo ordine dormiant.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

AEstiuo tempore dicta sexta, aut in ieiunio, aut post refectionem, omnes repausent; vt noctibus ipsis breuibus sobrij a somno fratres diuino operi & orationi leues consurgant. Nam in vno atrio, vel in triclinio lecta in ordine circuitu ordinent: in quo circuitu lectum Abbas in medio habeat, vt omnem taciturnitatem vel reuerentiam in circuitu considerans, omnium ouium suarum gregem intra vnum ouile collectum, quasi diligens vel sollicitus pastor attendat. In quo atrio pendeat cicendelus, qui quotidie a cellarario factus, ab hebdomadarijs ad seram ante completorios incendatur; vt videant diuersi quomodo se collocent: & postquam se omnes percollocauerint, a supradictis tutetur, si forte indigentia olei in monasterio sentiatur.

CAP.

CAP. XXX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Post completorium neminem debere loqui.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Postquam sera omni perbiberint caldos, cum vniuersi fuerint ab hebdomadarijs discalceati, dicat Abbas fratribus vniuersis: Eia fratres recludantur vniuersa locis suis, cuncta reponantur in parte: lauate fratribus hebdomadarij pedes. Qui hebdomadarij cum omnibus perlauerint pedes, aut cum extraneis superuenientibus lauant, vno ore dicant ambo hunc versum, secum omnibus respondentibus: *Tu mandasti Domine mandata tua custodiri nimis: vtinam dirigantur* Psal. 118 *viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas.* Ergo omnibus Abbas dicat: Eia fratres mouete vos, vt expletis omnibus non sit occasio, vnde loqui cogamur; iam enim hora est vt nos Domino commendemus, & finitis omnibus diei officijs intrantes noctem pariter os nostrum loquendi claudatur ad requiem, & oculi ad soporem. Ergo vbi hæc omnia, cum adhuc loquendi & aliquid imperandi licentia tribuitur, omnia fuerint adimpleta, factis completorijs in vltimo dicant hunc versum: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis:* Psal. 140 mox ingrediantur silentium, & suis se collocent lectis; & tanto silentio redigantur, vt vsque ad nocturnos putetur nullus ibi esse de fratribus. Ideo enim post completorios tacere debemus, vt merito in nocturnis primo dicamus Domino: *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.* Psal. 50. Hoc est, petamus Dominum debere aperire in nocturnis labia nostra, quæ sua custodia in completorijs clauserat. Vides ergo, quia quicquid aperitur, agnoscitur prius fuisse clausum. Sed ne forte cum silentium custoditur, aliqua necessitas vtilitatis ad loquendum fratrem perurgeat, & frater fratri vult loqui, si lumen cicendeli aut lucernæ fuerit, de manu, vel nutu capitis, vel nutu oculorum; aut certe si deest lumen, frater cum fratre ad necessarium vadat, & quod opus fuerit, tamen

ad

ad aurem lente loquatur; vt alter tertius eum non audiat. Simul & si frater aliqua necessitate post somnum ante nocturnos compellatur loqui aliquid, prius versum consuetum nocturni dicat sibi lente; id est, *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam*; & loquatur quod opus est. Nam manducandi aliquid, aut bibendi, vel aliquam rem operandi nullam fratri post completorios permissionem concedimus. Si qui vero de extraneis post completorios perfectos monasteriũ aduenerint, a domesticis fratribus tacito ministerio recreentur, & lente eis respõsum reddatur, propter regulæ constitutum: & lotis eorum pedibus complentes postmodum sibi lente, & ipsi peregrinorum lectis delegentur dormire. Mox clausis ab ostiarijs regijs in suis & ipsi iacentes stratis per horarum silentium & noctis appetant somnum. Si quis vero frater post completorios aut manducare, aut aliquid bibere deprehensus fuerit, hanc excommunicationis pœnam suscipiat: alia die accusatus, in ieiunio continuato tertia die reficiat, qui præsumpsit illicita. Quæ excommunicationis poena tam diu in continuatione permaneat, quam diu per humilitatis satisfactionem de emendatione promissa ab eo ab Abbate præsente, aut a præpositis venia fuerit postulata.

Cap. XXXI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De hebdomadarijs diuini officij in noctibus.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Ad excitandum diuinum officiũ in noctibus, ipsius decadæ Præpositi, quorũ fratres septimanas in coquendo exercent, tamdiu sollicitudinẽ excitandi exerceant quam diu decem fratres eorum combinati, aut propter multitudinẽ congregationis cõternati, in coquinæ seruitio, suas vicibus explicent septimanas. Nam ipsorum præpositorum vices cum venerint coquere, quia ipsi de coquinæ ministerio lassi defessis membris poterunt somno grauari, sollicitiores duo electi de

de-

decada sua ab eis fratres in septimana ipsorum sollicitudiné excitandi suscipiant. Similiter & cum inchoant alterius decadæ fratres coquinæ seruitium, simul & præpositi eorum sub sua sollicitudine vniuersum gregem suscipiant sua vigilantia excitandum: similiter & ipsi in hebdomada sua, cum adstant in hebdomada sua coquinæ, a sollicitioribus suis fratribus adiuuentur. Nam si qui septimanam excitationis exercent, in nocte & in die ipsi solliciti, horologium conspicere, & horam psallendi Abbati & fratribus, ne forte per occupationem laboris obliuiscantur, & eos constituta iam hora prætereat, ipsi vniuersos rememorent, & psallendi horam iam nuntient aduenisse. Ideo enim excitatio duobus modis committitur, vt & vicibus vigilent, & si vnus secundum carnis fragilitatem fuerit somno oppressus, alius forte vigilans constituta hora excitet negligentis collegæ officium. Magna enim merces apud Dominum est excitantium ad diuinum opus, quos pro fama regula vigilgallos nominauit.

CAP. XXXII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo ab eis fieri debeat excitatio.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm hora constituta psallendi iam nocti accucurrerit, surgat in his duobus qui inuentus fuerit vigilantior, excitet lente negligentiorem collegam hebdomadarum suarum. Et merito lente; quia adhuc non est petitum a Domino ab omnibus in oratorio, vt clausa in completorijs labia ab eo aperiantur in nocte. Hos ergo ideo duos constituimus, vt inuicem se suis vigilijs præueniant. Ergo surgentes ambo vadant cum reuerentia ad lectum Abbatis, & ibi oratione facta dicant sibi lente hunc versum: *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam*: & complentes sibi lente, mox pulsantes pedes Abbatis suscitent eum. Quo expergefacto dicant simul, Deus: quo audito

dito Abbas surgat intrans in oratorio, & percusso indice oret tam diu, quam diu vniuersi fratres ingrediantur, qui forte necessaria causa corporis occupantur. Quod si quis fecerit satis diu Abbatem protrahere orationem, quod non licet, cum tarde fuerit oratorio præsentatus, præpositos eorum culpa respiciat. Ideo enim diximus in prima oratione Abbatis vniuersos expectari, & mox debere occurrere, vt omnes post inchoationem Abbatis vna voce scilicet petant a Domino aperiri labia sua debere in nocturnis, sicut omnibus communiter petentibus a Domino fuerant clausa in completorijs. Nam ingredientes oratorium tertio dicant: *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam*. Ideo enim diximus tertio dici ab omnibus, vt ne quis frater modice tardius ingressus ab hac postulatione versus fraudetur. Post quem versum, postquam ab omnibus dictum, inuitet & suscitet pastor oues suas per responsorium ad laudes Domini, dicens: *Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro*: ad cuius vocis dulcedinem vel diuinum fauum omnis quæ non accurrerit apes, sciat se euacuatam fructu mellis in spiritu, solam ceram corporis somno conficere, futuro gehennæ incendio concremandam.

CAP. XXXIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De officijs diuinis in noctibus.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

IN officio nocturno vno tempore psallitur ante pullorum cantum in hyeme nocturni, dicente propheta: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi*. Et de æstate item Psal. 118
dicit: *De nocte vigilat spiritus meus ad te Deus*; hoc est, de Psal. 26.
parte aliqua noctis, post pullorum iam cantus, signum fiat surgendi. Sed hoc a vigilantibus in hyeme cauendum est, ne nocturnos pullus aut antecedat, aut deprehendat; quia largent noctes in tempore hyemis. Nam pullorum cantus declinantis est terminus noctis, qui mox diem parit: sicut

in circulo solis declinare iam diem a sexta hora ostenditur, & per noctem tantum festinare descendere solem, quantum cucurrit, vt medium in circulo ascenderet diem. Sed hoc in hyeme agendum est, vt nocturnos iam expletos pullorum cantus sequatur; quia noctes sunt grandes: vt digesti a somno fratres vigilanti & digesto sensu opus Dei, quod dicunt, agnoscant. Et ideo interuallum ponitur, vt prolixa nocte somni grauitas finiatur. Nam in verni vel æstatis tempore, hoc est, a pascha vsque octauo Kalendas Octobris, quod est æquinoctium hyemale, propter rationem breuium noctium, a pullorum cantu nocturni a fratribus inchoentur; & expleto psalmorum numero mox eis matutinos subiungant, & secundum suorum psalmorum numerum finiant. Et ideo in breuibus ipsis noctibus post pullorum cantum nocturnos constituimus inchoari, & cum matutinis coniungi; vt non se recollocantes post nocturnos ingrauescant fratres, & suaui matutino somno oppressi non solum perdant matutinos, sed etiam primam tarde iam dicere confundantur. Nam & ideo post pullos nocturnos cum matutinis diximus iungi, vt digesti iam a prolixo somno fratres vtrumque opus sobrie expleant, & iam reddito matutinorum diuino debito, securi fratres vsque primam iam qui volunt repausent. vt in his horis somni omnem grauitudinem deponentes, bene digesti post primam iam leues laborare incipiant; monstrante nobis de sancto Heleno scriptura, cum dicit: *Consueuit enim factis matutinis repausare*. Ergo ne ante pullorum cantum cum in breuibus noctibus coacti fuerint fratres surgere, adhuc crudi ab inchoato somno, cum in ipso impetu venarum sanguis & humor per venas bullescit, & inharmonia grauedinis succussati somni discoquunt membra escam quam sumpserant, in ipso adhuc incocti cibi incendio, non suscitati, sed potius occisi, cum coacti fuerint fratres surgere, graui adhuc capite, & indigesto ructu, effugent Spiritus
san-

sancti charismata. Et cum amaricatur carni eorum, quæ quamuis militet Deo, tamen in hac vita interim quærit quæ sua sunt; & si non omnibus, aliquantis tamen amarum videbitur esse pro Deo, quod dulce est: vt non ex integro animo amet Deum frater in psalmis, quando per somnum cupit satisfieri carni. Nam sicut luna in circulo minorata deputati nocti minus luminis complet officium, cum tarde surgit orientis exortu, tarde cursu suo in diem ingreditur occasura; sic & breuitas noctium temperata cum die, propter fragilitatem carnis humanæ, cogit diuina in psalmis abbreuiari, & iungi cum nocte diei officia. Ergo psalmi nocturni tempore hyemis, hoc est, ab æquinoctio hyemali vsq; ad æquinoctium vernale: id est, ab VIII. Kal. Octobris, vsq; ad VIII. Kal. Aprilis, sed melius vsq; vbi fuerit pascha; quia noctes maiores sunt, dici debent antiphonæ XIII, currente semper psalterio, & responsoria tria: vt fiant XVI. impositiones, secundum numerum prophetarum, extra lectiones, versum, & rogus Dei; vt tam istæ sedecim impositiones in nocturnis, quã octo matutinorum impositiones similiter XXIV. vicibus, secundum XXIV seniorum imitationẽ genua nostra in nocte Deo flectantur cum laudibus. Nam in noctibus maioribus ideo plus psalli debet, vt sicut nobis Deus ad repausationem prolixum spatium iunxit in nocte, & nos ei peragendas gratias iungamus in laudem. Tempore vero æstatis, hoc est, a Pascha vsq; VIII. Kal. Octobris octo dicantur antiphonæ, currente, vt supra diximus, semper psalterio, & tria responsoria, extra lectiones & versum, & rogus Dei: vt tam istæ duodecim impositiones nocturnæ, quam simul coniunctæ octo matutinorum impositiones viginti vices cogat paruæ noctis ratio Deo genua incuruare; quia somnus cum breuis est, dulcis videtur esse carni, cum corpus hominis prolixo fatigatum labore diei, minori requie breui quiescit in nocte. Ergo æstatis tempore, sicut supra designauimus, quia minores sunt noctes,

nouem dicantur antiphonæ, & tria responsoria: vt fiant duodecim impositiones secundum nomina XII. Apostolorum. Qui nocturni, vt supra diximus, in ipso æstatis tempore a pullorum cantu inchoati & finiti, mox eis matutini subiungantur, propter breuitatem noctium. Sed hoc semper tam in hyeme quam in æstate, tam in die quam nocte, seu in vigilijs cum psallitur caueatur, ne psalmi aliquando combinentur; quod non licet; sed singulos debere definiri cum gloria; vt nec orationes inter ipsos agendæ perdantur, nec glorias eorum laudi Dei videamur subducere, cum compendiosa negligentia cogimur in se psalmos inserere: quia omni psalmo cui initium propheta imposuit, constituit & finem. Quod si aliqua necessitas omnes psallentes perurgeat, non combinent, sed conternent; tamen cum glorijs suis subsequantur: & vt citius compleant, & psalmorum numerus non minoretur. Ergo ideo aut singulos, aut ternos diximus debere dici, quia sicut vnitas in trinitate, & trinitas in vnitate agnoscitur, ita aut singulos, aut pro necessitate ternos credamus, tamen cum glorijs suis, dici debere. Nam combinari ex toto non licet; quia non plus neque minus ab vnitate & trinitate quod fuerit, Christianum decet: & tunc perfectam fidem habemus, si trinitatem perfectam æqualiter in vnitate, & vnitatem in trinitate sentimus. Nam si aliqua grauior necessitas quauis hora psallentes perurgeat, dicendorum omnium psalmorum singula capita, cum vna gloria compleant; & sic exeant oratorio: vt quauis necessitate tamen opus Dei non videatur prætermitti.

Cap. XXXIV. INTERROGATIO DISCIPVLI.
De officijs diuinis in die.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

In exercendo maxime diuino officio præ omnibus sanctæ debet militiæ ordo constitui; vel quibus vicibus tra-

trames rectæ obseruationis occurrat, vt vetustatis mos est, & patrum instituta sanxerunt; id est, matutinus, prima, tertia, sexta, nona, vespera, & completorium: vt compleatur prophetica ordinatio dicens Domino: *Septies in die laudem dixi tibi*. Sed prima sic debet dici, quomodo duodecima, quæ dicitur vespera. Nam prima sic dici debet pungentibus iam radijs solis, & vespera adhuc radijs declinantibus eius. Quia quomodo inchoatur dies in initio in opere Dei, in tali debet expleri & fine: vt compleatur scriptura dicens: *A solis ortu vsque ad occasum*: non enim dixit, post occasum, *laudate nomen Domini*. Quia *exitus matutini, & vesperæ delectabitur Dominus*. In quibus temporibus ab angelis nostris diurnis in renuntiatis iustorum benefactis delectabitur Dominus, sicut sanctus Paulus in reuelatione sua dicit: Filij hominum benedicite Dominum incessabiliter, magis autem cum occiderit sol: Nam initium & finem diei sol nobis iuste ostendit; qui abscessu suo noctis tenebras introducit. In æstiuo vero tempore adhuc altius stante sole lucernaria inchoentur propter breues noctes: vt prolixo æstus labore lassis fratrum & ieiunio membris, in augmento breuium noctium de lucentis adhuc diei spatio fessæ repausationis somnus addatur.

Psal. 118

Psal. 112

Psal. 64.

CAP. XXXV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De modo psalmorum vel numero in die.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Psalmi namque matutini dici debent omni tempore sex, responsorium vnum, versum, lectionem Apostoli & Euangelij, quæ semper Abbas dicit, & rogus Dei. Psalmi namque per horas suprascriptas diei, id est, primam, tertiam, sextam, nonam, terni dici debent, currente semper psalterio, singula responsoria, lectionem Apostoli, lectionem Euangelij, quam semper Abbas dicat, aut si absens fuerit, præpositi vicibus dicentis post ipsam rogus Dei.

CAP.

CAP. XXXVI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De psalmis lucernariæ.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Psalmi lucernariæ in hyeme dici debent sex, currente semper psalterio, responsorium vnum, versum, lectionem Apostoli, & Euangelij: quæ semper Abbas dicat, post hoc & rogus Dei; vt tam istæ cum responsorio & Euangelio nouem impositiones psallentium, sine versu & lectione, quam ille quaternæ horarum ipsius diei impositiones, id est, per ipsas horas; hoc est, primam, tertiam, sextam, nonam, ternarum antiphonarum, & responsorijs singulis, quæ omnes veniunt sedecim, absque versus & lectiones explendo, toties psallere viginti quatuor vicibus genua nostra secundum viginti quatuor seniorum imitationem: qui incessabiliter adorantes Deum in cœlis, mittunt coronas suas, proni iacentes, die noctuque laudantes Dominum dant gloriam Deo. Similiter & tempore æstatis quinque debent fieri in lucernaria, cum responsorio & Euangelio, impositiones, extra versum & lectiones: vt istæ quinque & sedecim impositiones diei, similiter vt supra diximus, viginti quatuor impositiones debere quotidie fieri, secundum viginti quatuor seniorum in cælo numerum, vicies quater & nos in terra a die omni tempore genua nostra cum laudibus Deo flectamus. In quo tempore æstatis temperius est lucernaria inchoanda propter breues ipsius temporis noctes.

CAP. XXXVII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De psalmis completorijs.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Psalmi completorij tres dici debent, responsorium, lectionem Apostoli, lectionem Euangeliorum, post quam semper præsens Abbas dicat rogus Dei, & versum clusorem.

CAP.

Cap. XXXVIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.
De psalmo refectionum.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Psalmus refectionis vnus dici debet, & versus; similiter leuata mensa alius versus cum gloria. Sed hoc opus refectionum peculiariter gratiarum actio est in numero septem laudum canonicarum diei.

Cap. XXXIX. INTERROGATIO DISCIPVLI.
Qualiter psalli debet in matutinis.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Matutini psalmi cum antiphonis semper psallantur: id est, quatuor dici debent sine alleluia; post hos quatuor, duo cum alleluia, responsorium, versum, lectiones, & Euangelia, quæ Abbas dicat sine alleluia; in dominica vero cum alleluia, vsque in Epiphaniam: vt fiant extra versum & lectiones octo impositiones cum Euangelio. Sed matutini, extra quinquagesimo psalmo, & laudes de canticis fiant. Dominica vero, vel alijs festis diebus vel si aliquis fuerit natalis sanctorum, benedictiones dici oportet: a quibus dictis per dominicas genua non flectantur vsque ad nocturnos, & omnes antiphonæ vel repsonsoria in ipso die a benedictionibus dictis cum alleluia dicantur, vsque ad secundæ feriæ futuros nocturnos.

Cap. XL. INTERROGATIO DISCIPVLI.
Qualiter psalli debet per horas diei.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Prima, tertia sexta, nona cum psallitur, sed tertius semper psalmus, absque ab Epiphania, cum alleluia semper imponatur; currente semper psalterio, cum responsoria, lectionem Apostoli, lectionem Euangeliorum, quam semper Abbas dicat: si absens fuerit Abbas, præpositi vicibus; & versum, & rogus Dei.

Cap.

CAP. XLI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Qualiter psalli debet in lucernarijs.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Psalmi lucernariæ cum antiphonis psalli debent: in quibus duo vltimi cum alleluia, currente semper psalterio, singula responsoria, versus, lectio Apostoli, & Euangelij, quod semper Abbas dicat sine Alleluia: in Dominica vero cum alleluia. Nam omnes antiphonæ ipso die benedictionibus dictis, cum alleluia psallantur, & genua non flectantur, vsque ad secundæ feriæ futuros nocturnos.

CAP. XLII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Qualiter psalli debet in completorijs.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Psalmi completorij omni tempore cum antiphonis psallantur: quia totæ septem vices in die, in quibus laudes Deo dicit nos debere cum propheta dicere, æquali modulatione canuntur, propter septiformem Spiritum, qui non est in aliqua parte discretus.

CAP. XLIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Qualiter psalli debet in refectione.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Psalmi refectionum tam posita quam leuata mensa non sunt de septem canonicarum vice horarum, sed peculiariter Deo de benedicenda aut commendanda esca per gratiarum actionem præbentur: sine antiphona directanei dicantur: sed in dominica vel in diebus festis cum antiphona vel alleluia.

CAP. XLIV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Qualiter psalli debet in nocte.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Oportet in nocturnis ab Abbate dici versum apertionis, deinde responsorium orationis: deinde in hyeme duo-

duodecim antiphonas, sine alleluia; deinde responsorium sine alleluia, currente dumtaxat semper psalterio; deinde aliud responsorium iam cum alleluia, vt fiant sedecim impositiones; lectionem apostoli, lectionem euangelij, quam semper Abbas dicat. Si Abbas absens fuerit, præpositi vicibus versum, & rogus Dei. In æstate vero a Pascha vsque equinoctium hiemale, quod est octauo Kalendas Octobris, post versum apertionis, & responsorium Abbatis, dici debet antiphonæ sex, sine alleluia; deinde responsorium item sine alleluia: deinde tres antiphonæ cum alleluia, currente semper psalterio, vt superius diximus: deinde aliud responsorium iam cum alleluia, vt fiant duodecim impositiones; lectionem apostoli, lectionem euangeliorũ, quam semper Abbas dicat: quod si absens fuerit, præpositi vicibus; deinde versum & rogus Dei. Lectionem vero, cui iussum fuerit, vt ex animo recitet, non ex codice legat, nisi in vigilijs solummodo. Hoc est quod constituimus, vt frequentius aliqua meditentur, & memoria teneant scripturas fratres; vt quando in quouis loco, quod ex deesse textum lectionis, vel paginæ, si opus fuerit, memoria recitetur. In noctibus vero maioribus accenso cicendelo, vel lucernaria in atrio lectorum, si voluerit Abbas legat; aut qui sua sponte delectatus fuerit frater, habeat permissionis licentiam aut legendi, aut audiendi, aut aliquid meditandi, aut aliquam monasterij vtilitatem operandi. Nam & qui voluerint sibi repausare, habeant & ipsi licentiam dormiendi: quia completo & reddito oratorio debito suo, residuæ horæ nocte repausationi debentur. Nam & si aliquis quasi spiritalis vult de suo somno surgere, vt audiat legentem, aut ipse legat, aut aliquid operetur, peculiariter cognoscitur per bonum liberum arbitrium spiritum potius amare quam carnem. Ideoque debent fratres in vno atrio lecta ante Abbatem habere, vt quis quod elegit agnoscatur, vel qualis militiæ suæ futurus sit frater.

Cap. XLV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debet psalli in diebus festis.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

A Pascha vsque ad pentecosten omnes antiphonæ & responsoria die noctuque cum alleluia psallantur, & genua non flectantur. In natale vero Domini vsque epiphaniam, omnes antiphonæ vel responsoria die noctuque cum alleluia psallantur, & genua ipsis diebus non flectantur, neque ieiunetur, nec abstineatur; sed octo illos dies qui præcedunt natalem Domini, in ieiunijs quadragesimæ vel abstinentia; vel illas orationes, quæ pure solent in quadragesima fieri similiter a fratribus celebrentur: vt adinstar quadragesimæ tristitiæ, vt placabiles serui supra quotidianum debitum amplius exercentes seruitium, natalem Domini nostri in stipendijs vel donis lætitiæ mox aduenisse lætemur. Epiphaniæ vero nocte ipsius vigiliæ, & ipso die solo omnes antiphonæ & responsoria cum alleluia psallantur: & ab ipso die alleluia claudatur, & mox oratorio dierum festorum subtrahatur, & genua ipso die epiphaniorum orantis non flectantur. Nam ideo ipso die solo cum vigilijs suis diximus, & non vsque octauas alleluia psalli, quia centesima Paschæ ab eo die ieiunantibus inchoatur, & abstinentibus imputatur. In omnibus vero diebus dominicis, benedictionibus dictis, omnes antiphonæ vel responsoria cum alleluia dicantur, vsque ad secundæ feriæ futuros nocturnos: & genua non flectantur; quia Dominica paschalis resurrectio imputatur. Nam in omni Dominico benedictionibus dictis, vsque ad missas ecclesiæ adimpletas, semper in opus Dei dicant hunc versum: *Exultabunt sancti in gloria; lætabuntur in cubilibus suis*; hoc est, quod per omnium sanctorum cubilia, id est, ecclesias missarum exultatio celebratur. Si vero quouis die natalis sanctorum fuerit, benedictionibus dictis genua non flectantur vsque ad primam dicendam. Si vero huius sancti natalis fuerit,

Psal. 149

in

in cuius oratorio psallitur, benedictionibus dictis vsque ad processionem missæ ibi agendæ ipso die a sacerdote, & genua non flectantur, & pro lætitia natalis proprij oratorij integer ipse dies vsque ad futuros nocturnos, sicut in dominica, cum alleluia totum psallatur.

Cap. XLVI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De imponendis psalmis in oratorio quouis tempore.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Post Abbatem præpositi vicibus cũ iussu ipsius imponant antiphonas, currente, vt diximus, semper psalterio. Postquam explicauerint præpositi, singuli fratres de singulis decadis, quibus iusserint præpositi, vicibus imponant. Lectiones Apostoli præpositi semper vicibus dent. Euangelij lectiones, si præsens fuerit, Abbas semper dicat: si absens, præpositi vicibus. Nam & in matutinis & lucernarijs, postquam lectio Apostoli fuerit recitata, euangelia semper Abbas præsens sequatur; si absens fuerit, præpositi vicibus: vt eo ordine quo missæ a clericis celebrantur; id est, quo minor clericus Apostolum perlegerit, sequitur maior diaconus euangelia sancta lecturus. Sic ergo & in monasterijs ratio Domini per ordinem meriti subsequẽter seruatur: in nocturnis, & matutinis, & lucernarijs, in responsorijs psalmi perexplicentur; in prima vero, tertia, sexta, vel nona, in responsorijs bina capita dicantur: & dicant iam Gloria, vt citius exeuntes fratres de oratorio faciendi laboris repræsententur operibus.

Cap. XLVII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De disciplina psallendi.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Tanta debet esse reuerentiæ grauitas, vel disciplina psallendi, vt amabilius a Domino, quam a nobis dicitur, audiatur; sicut ait scriptura: *Exitus matutini & vespere delectaberis.* Et item: *Bene psallite ei in iubilatione; quia rectus est* Psal. 64. Psal. 32.

Psal. 2. *sermo Domini*. Et item: *Exultate ei cum tremore*. Et item: Psal. 46. *Psallite Domino sapienter*. Ergo si sapienter & cum timore iubet psalli, oportet psallentem immobili corpore, inclinato capite stare, & laudes Domino moderate canere: quippe ministerium suum ante diuinitatem implet, docente hoc propheta cum dicit: Psal. 137. *In conspectu angelorum psallam tibi*. Nam considerare debet qui psallit semper, ne alibi sensus eius demigret, ne cum in aliam cogitationem sensus Matt. 15. noster migrauerit, de nobis dicat Deus: *Populus iste labijs me honorat, cor autem eorum longe est a me*. Et item de nobis dicit: Psal. 61. *Ore suo benedicebant, & corde suo maledicebant*. Et ne, cum in sola lingua Deum laudamus, in sola regia oris nostri Deum admittamus; & intus in domum cordis introductum diabolum collocemus; fortior enim ab intus ducente iudicatur, qui intus ingreditur, quam qui foris expectat. Ergo ad cantum & tale officium corporaliter cor cum lingua conueniat, cum timore Domino quotidianum debitũ redhibere, & notet sibi in corde qui psallit, ad singula omnia testimonia quæ dicit: quia singuli versus si notetur, proficiunt animæ ad salutem, & in eis totum inuenitur quod quæritur; quia omnia ad ædificationem loquitur psalmus, di- Psal. 109 cente propheta: *Psallam & intelligam in via immaculata, quando venies ad me*. Quod sonat in voce, ipsum sit & in mente psallentis. Psallamus ergo voce & mente communiter, 1. Cor. 14 dicente Apostolo: *Psallam spiritu, psallam & mente*: non solum vocibus, sed & corde decet ad Deum clamare. Cauendum namque est cum psallitur, ne frequens tussis, aut anhelitus prolixius abundet, aut saliuarum exscreatus assiduus, aut narium spurcitiæ detractæ a psallente inante iactentur; sed debere fratrem post se proijcere, quia angeli Psal. 137 ante psallentes docentur stare, cum dicit propheta: *In conspectu angelorum psallam tibi*. Ergo cum hæc omnia impedimenta psallentibus a diabolo fuerint ministrata, mox sibi qui psallit signet os crucis sigillo.

CAP.

CAP. XLVIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De reuerentia orationis.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

SI hominibus carnalibus nisi cum humilitate non fit precatio, cum beneficia eos aliqua temporalia postulamus; quanto magis conuenit, vt pro peccatis nostris vel facinoribus omni qua possumus Christum prece rogemus? Nulla ergo debet esse in oratione duplicitas: non vnus in ore, alter in corde inueniatur: non multiloquio protrahi orationem debere, sicut ait sanctum euangelium hypocritas eos fieri tales. Non frequens tussis, non exscreatus assiduus, non anhelitus abundet; quia hæc omnia orationibus & psalmis ad impedimentum a diabolo ministrantur. Nam illud, quod diximus superius, & in orationibus caueatur; vt qui orat, si voluerit expuere, aut narium spurcitias iactare, non inante, sed post se retro proijciat, propter angelos inante stantes, demonstrante propheta, ac dicente: *In conspectu angelorum psallam tibi, & adorabo ad templum sanctum tuum.* Ergo vides, quod ante angelos ostendimus & orare & psallere. Nam ideo diximus breuem fieri orationem, ne per occasionem prolixæ orationis obdormiat; aut forte diu iacentes diabolus eis ante oculos diuersa ingerat, vel in corde aliud subministret. Ergo oportet orare cum timore simpliciter; vt qui orat, præsentis Christi videatur pedes tenere. Et cum tanto debemus orare timore, vt cognoscamus, quia cum Deo loquimur. Orare ergo debemus cum omni mente, sicut Apostolus ait; *Orabo simul & mente & spiritu.*

Psal. 137. *1. Cor. 14*

CAP. XLIX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De vigilijs monasterij.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

OMNI Sabbato debent in monasterio exerceri vigiliæ, a sera vsque dum secundo fuerit gallus auditus, & iam fiant

fiant matutini. Sed propter quod vigiliæ dicuntur, a somno se fratres abstineant; & psallant, & legentes audiant lectiones. Iam post matutinos lectis suis repausent.

Cap. L. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De actu operum cotidianorum, per diuersas horas diuerso tempore.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

DVm cessant in die diuina officia, interualla ipsa cessantium a psalmis horarum non otiosa volumus pertransiri; æstimantes ne otium modici minus lucrum securis generaret. Quia homo otiosus mente operatur, & in desiderijs est semper. Nam cũ frater aliquid operatur, dum oculum in laboris opere figit, inde sensum occupat de suo facit, & cogitare illi aliqua non vacat; & desideriorum non mergitur fluctibus: quia stupore cogitationis eius tunc oculus non arescit, quando manus cum sensu occupata aliquid perficit, propterea dicente Apostolo: *Et cum essemus apud vos, hoc præcipiebamus vobis, vt siquis non vult operari, nec manducet.* Ergo debent esse & post officia Dei & opera corporalia, hoc est, manuum: & dum fuerit vnde indigenti detur, super bona acta carricentur, & bene facta: ideoque oportet inter horarum alterna spatia diuersa actuum exercitia conuenire. Id est, tempore hiemis ab æquinoctio hiemali, quod est octauo Kalendas Octobris, vsque in pascha, quia frigus est, & mane fratres non possunt aliquid operari, a prima vsque in tertiam sequestratæ a se per loca diuersa decadæ, ne in vno redacta omnis congregatio suis sibi inuicem vocibus obstrepent, id est, lectionibus vacet vnus de decem per loca, & residui de suo numero audiant. In his tribus horis infantuli in decada sua in tabulis suis ab vno litterato litteras meditentur. Nam in alfabeto maiores vsque vel ad quinquagenariam ætatem litteras meditari hortamur, Simul ergo in his horis, & psalmos meditari a nescientibus, ordinatione præpositorum

2 Thes. 3.

rum

rum suorum, admonemus. In vnaquaque decada ergo in his tribus horis inuicem & legant, & audiant vicibus literas, & psalmos ignorantibus ostendant. Cum ergo in hoc spiritali opere has tres horas peregerint, repositis tabulis & codicibus diuinis ad tertiam laudibus surgant; agentes in oratorio Domino gratias, quod meruerunt tres horas diei spiritalibus operibus occupati sine peccato transisse. Mox vt exierint a tertia, vniuersi præpositi oculos habeant ad Abbatem, inquirentes eum, quid iubeat suas operari decadas; & cum vnicuique decadæ diuersum laboris assignauerit opus, mox obedientes, vel a suis præpositis ordinati, assignatũ laboris opus cum taciturnitate semper exerceant: ita ergo vt antequam inchoent laborare, orent, & postquã explicauerint, reorent: laborent semper præsentibus suis præpositis, & cum impleuerint cum grauitate & has tres horas in tanto laboris opere, diuinis ad sextam laudibus currant, agentes in oratorio Domino gratias, qui itemmeruerint & alias tres horas diei occupati tanto laboris opere sine peccato transisse. Ideo enim fratres dicimus taciturnitatem semper debere seruare, vt cum omni hora ab eloquio os custoditur, peccata linguæ non admittantur. Taciturnitas autem hæc a fratribus laborantibus custodiatur a fabulis sine lege, vel sæcularibus rebus, vel verbis otiosis, quæ ad rem non pertinent. Nam psalmos meditari, vel scripturas recensere, vel de Deo aliquid loqui, dumtaxat in absentia Abbatis, humiliter tamen & lente, quamuis in illa hora fratres licentiam habeant. Mox ergo vt a sexta exierint, reuertentes ad loca sua suum perficiant opus: & in quo opere semper maiore fratrum laborantium exhibente cuiusuis codicis lectio quotidie ab vno litterato legatur. Ideo enim ordinauimus quotidie laborantibus legi, vt cum a malis tacemus, de bonis audimus, & loquimur, nunquam peccemus. Ipse namque frater legat quem Abbas per aliquam impossibilitatem necessitatis non posse

labo-

laborare agnouerit. Quod si ipse maior numerus fratrum, cui legitur, prope sit monasterio, operantes intus monasterium aliquid tale de artibus fratres, cum quo opere possint ad legentes migrare, mox seiungant, & audiant auribus, tamen manibus operantes. Quod si fixa sit operis officina, aut tale sit opus, cum quo non possint fratres ad legentes migrare, alia die & ipsis legatur. Ergo cum & has tres horas in laboris opere transierint, diuinis ad nonam laudibus currant, agentes in oratorio Domino gratias, qui item meruerint & alias tres horas diei sine peccato transisse. Post nonam vero quantum spatium in lucernariam restiterit, quisque quod occurrerit operetur, ordinante Abbate, vel insistentibus præpositis suis. Qui præpositi ideo fratribus omni hora immineant, vt frater ex toto otiosus non sit. Nam cum in aliquid faciendo fuerit occupatus, non vacat ei alia cogitare, nisi hoc in quod intentis manibus operatur. In æstatis vero tempore, id est, a pascha vsque æquinoctium hiemale, quod est octauo Kalendas Octobris, quia magis mane refrigerat, a prima vsque in tertiam magis operentur, vt recenti & suaui, vel graui breuium noctium somno careant. Item post dictam tertiam vsque in sextam laborent; semper autem cum taciturnitate sæcularium vel otiosarum rerum, vel scurrilitatis, quæ ad ædificationem non pertinent: psalmorum vero recensionem, vel meditationem & interrogationem præceptorum diuinorum, vel pro ædificatione aliquid de Deo loqui, quamuis in illa hora discipulis licentiam relaxamus, in absentiam dumtaxat Abbatis: in præsentia vero eius labor, humilitas, taciturnitas, & reuerentia præbeatur. In absentia vero Abbatis ideo de bonis & sanctis rebus eos loqui permititmus, vt nunquam desit memoriæ eorum seruanda pro seruitio Dei oris eorum custodia, & expeditius de bono quam de malo eorum eloquia occupentur. Nam ipsum laboris opus terrenum, aut cuiusuis artis cum in-

inchoant, oratione præcedente incipient; eadem semper oratione & finiant. Ideo enim præcedente oratione incipiant, vt petant Deum, vt pio eius auxilio adiuuati, & eius defensione omni hora muniti in his horis, quibus laborant; ne aliquod in eis peccatum subripiat, de quo possint Domino displicere. Et ideo postquam a labore disiunxerint, orent; agentes gratias Deo, quod fuerint Dei auxilio adiuuati. Ergo postquam has tres horas laborauerint, diuinis ad tertiam laudibus currant, agentes in oratorio Domino gratias, qui meruerint in labore manuum occupati sine peccatorum offensa transisse. Mox ergo vt a tertia exierint, vnusquisque reuertatur ad suum laboris opus: & cum per sequentes horas laborauerint diuinis ad sextam laudibus currant, agentes in oratorio Domino gratias, qui alias tres horas diei occupati item in laboris opere sine peccato meruerunt transisse. Statim post dictam sextam, tam post prandium, quam in ieiunio, omnes modice in suis lectis meridientur: vt meridianas horas, vel feruentem æstum in sopore pertranseant; & in fatigatis fratrum corporibus, id est, ieiunio & labore, ipsius temporis breuitas noctium auxilio meridiani somni compensetur; & sobrius iam surgat frater in nocte, cum cœperit æstate dormire in die. Ergo post sextam cum suis se collocauerint lectis, post modicam requiem vniuersi fratres a præpositis suis, vel ipsi simul præpositi ab ipsius septimanæ vigiligallo excitati, quanto spatio diei nona restiterit, item cum taciturnitate vaniloquij artibus suis reuertantur & labori; & in toto ipso æstatis tempore, tam etiam cum sexta hora, vel nona reficitur. Tamen post nonam quantum spatium diei restiterit vsque temperius inchoatam lucernariam, tunc ordinatione præpositorum suorum sequestratæ a se per loca diuersa decadæ, alij legant, alij audiant, alij litteras discant & doceant; alij psalmos quos habent superpositos meditentur. Nam cum eos maturauerint, & memoria per-

secte tenuerint, adducti a præpositis suis ipsum psalmum, aut canticum, seu quamuis lectionem memoriter Abbati restituant: & cum perreddiderit, mox petet pro se debere orari. Et cum pro eo ab circumstantibus oratum fuerit, complenti Abbati genua osculetur, qui reddidit. Cui mox aut ab ipso Abbate, aut præpositis iubetur superponi: & postquam superpositum fuerit quoduis, antequam secum meditetur, item a circumstantibus petat pro se orari, & sic inchoet meditari. Lucernaria vero omni tempore, maxime vero in æstate, temperius inchoetur, pendente adhuc sole, sicut dicit propheta, *vsque ad occasum*: non tamen dixit, post occasum. Ergo inde maxime in æstate temperius lucernariam diximus inchoari, propter breues ipsius temporis noctes. Ad laborem vero operis terreni, vel missiones viarum, hi fratres deputentur, qui artes nesciunt, aut discere nolunt, aut non possunt. Artifices vero deputato die, & experimentato artis suæ penso, artibus quotidie sedeant: qui tamen cum aliqua necessitas laboris terreni aut viarum pro monasterij vtilitate perurserit, tunc relictis artibus, aut fratrum adiutorijs, aut viarum necessitatibus occupentur. Fratribus delicatis & infirmis talis labor iniungatur, vt nutriantur ad seruitium Dei, non occidantur: duricordes vero & simplices fratres, vel qui literas discere nolunt, & non possunt, ipsi gurdis operibus intricentur: tamen cum temperamento iustitiæ: ne soli iugiter diuersis opprimantur laboribus. Infantuli, & iam senio decrepiti, & infirmi æquali debent cogi iudicio.

Psal. 112.

INCIPIT REGVLA QVADRAGESIMALIS.

CAP. LI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De orationibus quadragesimæ in die.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

INter matutinos & primam pura fieri debet oratio ab omnibus; item inter primam & tertiam: similiter fieri inter ter-

tertiam & sextã: similiter inter sextam & nonã: similiter inter nonam & vesperam; similiter inter vesperam & completorios: similiter fieri in totis quadragesimæ diebus oportet.

Cap. LII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De orationibus quadragesimæ in nocte, sine psalmis.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Oportet post primum decubitum omnes surgere, & ante lectos suos orare, complere Abbatem, & repausare omnes; item post nocturnos repausare. Item cum cantauerit gallus omnes surgere, & orare ante lectos suos, complere Abbatem, & repausare omnes. Vnde oportet vigiligallos, in noctibus vel diebus quadragesimæ multum vigilantes in nocte & in die esse sollicitos, vt horas aduenisse orationum fratres admoneant. Ideo debent in vno atrio omnes dormire, vt ab omnibus orationes istæ ante lectos communiter impleantur, vt omnes audiant Abbatem complentem. Item debent surgere, & facere matutinos: quia adhuc matutini separati a nocturnis ante pascha dicuntur. Item inter matutinos & primam similiter pura fiat oratio.

Cap. LIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De continentia ciborum & potus in quadragesima.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Vnum coctum omnibus pulmentum sufficiat; & in secundis quodcumque fuerit crudum cum pomis: panis hordeaceij quadræ duæ. Ab ipso die quadragesimæ vsque in tricesimum propter laborem binas ad diem fratres, non amplius, accipiant potiones: id est, vnum merum, & vnum caldum. A tricesima vero vsq; in vicesimã singulos meros accipiant: a vicesima vero vsq; ad Pascha vinum omnibus subtrahatur; absq; infirmis, & infantibus intra duodecim annos, & senio iam defessis. Sed hoc de infirmis consideret Abbas, ne aliquis mentiatur, & fingat ininfirmum. Fir-

mis vero, vel suo voto abstinentibus, mixta salibus cũ cymino, vel apij semine calida aqua misceatur. Oleũ non in cacabis, sed in ferculis propter abstinentes mittatur. Qui abstinẽtes in ipsis tamen mensis decadum suarum, quot in mensa quæ in suo numero fuerint, ordininatione maioris iuxta iubeantur sedere: vt abstinentes de vna mensa in vna comedant scutella. Ideo enim diximus inter alios fratres cõmuniter abstinentes sedere; vt erubescant voraces in communi natura non posse pariter gulæ desideria refrænare, & in eligendis bonis diuinam cum abstinentibus non posse gratiam promereri. Nam ipso die quadragesimæ cum communicant, primo ieiunio, antequam communicent, detur licentia ab Abbate in oratorio talis. Dicat Abbas omnibus fratribus: Fratres qui vult pro anima sua spiritaliter laborare, & aliquid abstinere, ad bonum hoc opus liberam ei voluntatem concedimus: qui vero noluerit, regulæ de hoc titulo constituta accipiet, & quadragesimæ contentus erit mensura. Iam qui de fratribus voluerint aliquid abstinere, ibi in oratorio vadant, & humilient se ad genua Abbatis, agentes gratias de boni actus voluntate concessa: & post impensam humilitatem, simul & ore suo Abbati indicent, quis quid voluerit abstinere. Nam ideo in oratorio abstinentes diximus designari, vt ad mensas cum hoc ipsum continent, ad escam in quadragesima corpori perdendam a tepidis, vel gulosis fratribus non iam hoc ipsum repræsumere, vel secum comedere suadeantur: cum non vult quis videre a se alium meliorem. Sed sint ergo hi tales testimonio oratorij de omnibus apud Deum electi, etiam abstinentes designati. Merito enim de resurrectione Domini tales debent in Pascha lætari cum Christo, qui corpus suum per abstinentiam cum eo crucifixerunt in quadragesima, dicente de tristitia scriptura: *Qui seminant in lacrimis, in gaudio metent*. Et, *in paucis vexati, in multis bene disponuntur*. Nam quadragesima præsentis huius parui sæculi

Psal. 125. Sap. 3.

obti-

obtinet typum, Pascha vero futuræ vitæ æternam lætitiam bonis indicat: in tantum, vt quod in quadraginta diebus abstinetur, manducari liceat toto anno. Sic qui in præsenti vita sęculi huius aliquid desiderijs suis vel carni subduxerit, in illo sæculo abundanter licet animæ de melioribus diuinis delicijs in perpetuo saginari. Quia in hoc paruo tempore pro Domino voluit contristari, cum eo merebitur in futuro lætari. Ieiunia vero quadragesimæ protrahantur in vesperum; id est, post lucernaria reficiatur omnibus ipsis quadraginta diebus: quia quinta feria ieiunatur, absque Dominica: in quas Dominicas sera penitus nihil cœnent, vt vna sit in ipsis diebus a die refectio. Ieiunium vero in quadragesima propter superuenientes non frangatur a domesticis fratribus. Qui vero voluerint fratres ieiunium superponere, in ipso superposito die in labore cum fratribus non spectentur, solummodo laborantibus fratribus legant; vt otiosi non sint, & pro pane de verbo Dei reficiantur. Ideo enim in spiritu legendo laborent, vt sicut scriptum est, *qui non laborat, non manducet*: ita & dignum est, vt qui non manducat non laboret, nisi in illa refectione, in qua sine pane reficitur; hoc est, in eloquio Dei, dicente scriptura: *Non in pane solo viuit homo, sed in omni verbo Dei*. In ipsis vero quadraginta diebus in monasterio fratribus ab hebdomadarijs pedes non lauentur, solummodo discalceentur; superuenientibus quibusuis extraneis lauentur, propter illius mulieris testimonium, quæ lauit, & de alabastro vnxit pedes Saluatori cœnanti. In cœna vero Domini mittant manus pro benedictione ad lauandos pedes Abbati, & postea omnibus præpositis cum solatio fratrum. Inchoando tamen Abbas lauet simul: & ostiarijs ipse maior lauet pedes; vt cum & ipsis humilem se in hoc obsequio præbet, & digne omnibus in honorem exaltatior iudicetur. Deinde præpositi omnibus fratribus in decada sua lauent pedes, & tergant. Sexta vero feria lucescente, quæ est ante sabbatum

2. Thes. 3.

Luc. 4.

tum sanctum, nocturnos solummodo faciant: quia adhuc nocturni ante pullorum cantum dicti de quinta adhuc feria sunt: etiam matutinos, vel cæteras horas, vel constituta officia Dei, vsque ad missas Sabbati; vbi tam prolixum psalmorum silentium in ore psallentium noua resurrectionis Alleluia aperiat. Ergo cum ad nocturnos quintæ feriæ dictos vlterius vsque ad missas Sabbati non psallent; orationes tamen illas quadragesimæ puras compleant, & ipso sextæ feriæ die lente sibi loquantur de tristitia Dominicæ passionis; nec se superuenientes salutent. Nam extra infirmos & infantes, & senio peruinctos, quicumque de sanis reficere voluerit, sine accepta benedictione, & non signata refectione reficiat; vt a gula sua vel a semetipsis communicati erubescant, cum alijs superponentibus pro Dei speranda mercede, vnum diem non posse ieiunium voluntarie pertransire; cum alijs ab inuito interdum per triduana transire ieiunia indigentiæ imponat necessitas. Et cum qua fronte futura octaua Paschæ in Dominicæ resurrectionis victoria desideret epulari, qui in tristitiæ causam ipsius passionis vna die noluerit suam cum Christo crucifigere carnem? Sacramenta vero altaris in patena maiore vitrea finiantur; vt cum sexta feria Iudæi ad passionem Christum quæsierint, sit ipso die mentibus nostris reclusus, vt Sabbato nobis per resurrectionem in nouo Sacramento appareat. Iam qui sexta feria refecturi sunt, sine communione reficiant; vt agnoscatur iam quis sexta feria iniuste refici sine Christo. Lotio vero rerum, vel apparatus paschalis ipso die procuretur: in qua sexta feria altaris velamen, vel vniuersus oratorij subtrahatur ornatus; simul & lucernæ & cicendeli totum intra monasterium negetur aspectus: vt in nobis tristitia habeatur ipso die, cum mundo verum Domini lumen per passionem abscedit: & insequenti lumen lucescente Sabbato per totum mundum pro lætitia reponatur, quando

do per resurrectionem Christi lætitiæ ad nos, lumen reuertitur. Nam omni tempore sic ornatum & mundum esse debet monasterium, vt per omnia introitorum loca munda ornata velis videatur vbique quasi vna ecclesia, vt vbique ad se inuicem occurrentes deceat, libeat, & delectentur orare.

Explicit Regula quadragesimalis.

Cap. LIV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Cum hora diuini officij aduenerit mox debere fratres ad oratorium festinare.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm aduenisse diuinam horam percussus in oratorio index monstrauerit, mox laborantes opus proijciant; artifices ferramenta dimittant; scriptores literam non integrent, omnis fratrum manus deserat quod agebat: festinet statim mox cum grauitate pes ad oratorium, sensus ad Deum: vt mox ad primam orationem occurrant, & tanquam apes ad mel, intrantium in oratorium fratrum examen ebulliat: vt qui tacitus erat sancti oratorij locus, statim psalmorum clamoribus impleatur, & silentium loci sancti ad relictas migret officinas & opera. Cum vero index in oratorio semper percussus fuerit, mox omnes audientes, antequam currant, faciant sibi crucem in fronte, respondentes: Deo gratias.

Cap. LV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De quot passibus frater relicto labore ad oratorium debet occurrere?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm sonuerit index ab Abbate percussus, laborans frater, aut solus, aut multi mox relicto ferramento æstimatione oculorum suorum citius perpendat, si debeat ad oratorium festinare, an non; & hoc eligat, vt de quinqua-

quaginta passibus longe a monasterij limine, cum grauitate debeat ad oratorium festinare. Quod si supra hunc numerum fuerit loci longinquitas, iam non vadant, sed ibi relicto de manibus ferramento, suas flectentes ceruices, quae aguntur in oratorio genua, opus Dei sibi lente dicant & ipsi: aut si vrget fratrum quævis opera facienda, psalmos sibi tamen cum glorijs suis conternent: quia gloriæ illæ quæ inter eos dicuntur pro orationibus constant. Nam ipsæ gloriæ flexo semper capite a psallente dicantur: psalmi vero directanei dicantur, propter, vt supra diximus, vrgentia laboris opera: quibus expletis versum & orationem complens sibi ipse mox quod faciebat reprehendat. Ideo enim si plus a quinquaginta passibus longitudo fuerit loci a laborante fratre, iam non diximus ad oratorium ambulare, ne currentes de longe fratres, festinatione nimia concita certatim inter se cursio, non cum grauitate, sed cum lasciuia currant: & lassati longo itinere cum tardi, ingressi oratorium fuerint, palpitante post viam stomacho, vocem psalmi non valeant adimplere: & cum de longe quamuis lassus aduenerit, opus Dei a præsentibus fratribus iam inueniat explicatum, & tunc in desperatione vel damno suo spiritalis frater versetur, & grauiter contristatus, qui non meruerit opus Dei, nec in agro implere, nec in oratorio: & damnum constitutæ horæ ei longinquitas faciat. Intra monasterium vero qui vrgentibus communis vtilitatis necessitatibus occupantur, clara voce cum a psalmo cessatur, & orationi incumbitur, petant ad oratorium se debere habere in mente, & tam in eodem loco in quo occupantur, lente sibi opus Dei, sequendo oratorij vocem, adimpleant simul, & explicatis per vices psalmis in eodem loco, in quo stant aut sedent, in orationibus genua flectant.

Cap.

CAP. LVI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debeant fratres in itinere opus Dei complere.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm fratres spiritales sine laico ambulant iuncti ad se, & cantantes, modice de via flectant genua, & post orationem redeant in viam: mox ab omni verbo alieno a Deo tacentes, propter reuerentiam operis Dei, & sic ambulando petita prius benedictione impositum prorumpant in psalmum: quem cum expleuerint, stent modicum; & inclinato capite modice orent: qua ratione expleta, mox inchoent viam ambulare cum psalmo; quo expleto iterato stantes orent: qua item expleta oratione psalmum similiter ambulando inchoent: quo expleto, iterato curuati in humilitate orent. Ergo cum omnem ipsius horæ consuetudinem expleuerint, modicum secedentes in partem flexis genibus orent: & complentes vicibus sibi, tunc demum reuertantur ad viam: & sic se communibus fabulis, si voluerint, misceant. Tamen illis horis, quibus opus Dei ambulando perficiunt, caueant ne diuino occupati in opere aliud inter se verbum immisceant. Si vero mixti cum laicis ambulant, sequestrantes se ab eis in parte stirpium, aut si mundus fuerit locus, & latebram non præbuerit eis, retro se aliquantulum faciant, & flexis genibus trium psalmorum capita dicentes, mox vna gloria explicent. deinde dicentes versum, & post versum modicam orationem facientes, complentes exurgant, & sequantur viæ collegas. Ideo enim plus ad singula capita trium psalmorum cum vna gloria a fratribus non diximus dici, ne perambulante solatio laico, cui de causa Dei cura non fuit, derelicto forte fratribus spiritalibus triuio, nescientes forte fratres viam, in multifariam separentur semitam per errorem, & postea amara in anima tristitia occupentur; & pœniteat forte eos in lucris animæ remoraſſe. Sed hoc, vt sic compleant, exeuntes de monasterio fratres ab Abbate aut a

Præpositis suis debent moneri. In nubilo vero die, cum radios suos sol mundo absconderit, siue in monasterio, siue in via, siue in agro perpensatione horarum transacta fratres æstiment, & quæuis hora sit, consuetum tamen compleatur officium: & siue ante, siue retro a certa hora dictum sit, consuetum horæ opus tamen non prætereat, sed agatur: quia obscuritas nubium cito absente sole, hoc religio excusat, quod culpa agentes non inuenit.

Cap. LVII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quo ordine in via fratres aliquid Regulæ constitutæ seruabunt?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Frater qui pro actibus monasterij mane missus fuerit, & qui propter occupationem viæ a prima vsque in tertiam in hyeme, siue a nona vsque in vesperum in æstate, legerit; si sub eodem die monasterium reuersurus fuerit, quauis hora redierit, prandeat; aliquantulum tamen legat, aut meditetur, vt regulam ipso die videatur implere. Si vero in viam longiorem dirigatur, codiculum modicum cum aliquibus lectionibus de monasterio secum portet; vt quauis hora in via repausauerit, aliquantulum tamen legat: ita tamen si fuerit psalteratus. Si vero non fuerit, tabulas a maiore superpositas psalmis secum portet; vt ad refectionem prandij, aut ad mansionem cum applicauerit, aliquantulum, quantum occurrerit, tamen meditetur; vt quotidie regulæ reddat quod suum est. Ita & frater qui adhuc litteras discit tabulas superpositas a maiore de monasterio secum portet; vt si, cum literato vadit, ipse cum se ad refectionem, vel mansionem applicuerit, cum eo tamen, aut solus aliquantulum, quantum occurrerit, meditetur, vt supra diximus; aut ad prandium, aut ad mansionem aliquantulum tamen meditetur: vt videatur quotidie consuetam regulam adimplere. Item frater, qui pro actibus monasterij aut noluerit ire, aut certe ambulans murmurauerit,

uenit, vel cum aliqua tarditate exire voluerit, si placuerit Abbati, iam non mittatur: & statim excommunicationis pœnam suscipiat, & sciat se adeptum superbiam præceptioni repugnare diuinæ; ideo diuinæ, quia dicit Dominus doctoribus nostris: *Qui vos spernit, me spernit*. Applicantes vero in via ad mansionem fratres, tali loco lectum sibi eligant facere, qui sit semotus & mundus: vbi digne supra stratum leniter in nocte Deum memorentur. Nam & hoc præceptum Abbatis vel præpositorum exeuntes in viam fratres accipiant, vt quoscumque fratres spiritales positos visitent; & cum eorum introierint cellas aut oratoria, orantes dicant hunc versum: *Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius*. Exeuntes exinde orantes similiter dicant hunc versum semper: *Vias tuas Domine notas fac mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua*. Aut forte alium versum pro isto, si voluerint dicere: *Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea*. Ergo cum cœperint a monasterijs & cellulis spiritalium nostri fratres exire, prius oratorio valefaciant: & item peculiariter pro egressu, quos in monasterijs suis vel cellulis derelinquant, se debere in sequenti Dei opere memorari, & sic ambulent. Cum vero ecclesias nostri fratres introierint, post orationem humilitatis Deo incuruatæ erecti dicant hunc versum: *Exultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis*: lente dicentes, & modice incuruati in orationem complentes sibi, sic exeant foras.

Luc. 10.
Psal. 131
Psal. 24.
Psal. 118
Psal. 149.

CAP. LVIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quot psalmos debent fratres dicere diuiso tempore in via nocte?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cum surrexit nocte super stratum suum frater, aut solus, aut cum alio adimplere nocturnos, post versum taciturnitatis a capite, vel responsorium, primum tres psalmos dicant, alium responsorium, lectiones, versum, non amplius,

propter laborem viæ præteritum & futurum. Matutinos vero omni tempore in via post nocturnos explicitos, mox subsequentes coniungant: ne cum lux eos occupauerit, matutina in squalidis, in importunis vel spurcatis casæ vel tabernæ locis, ante cedentes, aut post deridentes nostrum propositum laicos, sine reuerentia videatur compleri. Ergo cum iam securi fratres de factis matutinis mane fuerint, de sola viæ profectione incipiant cogitare, vel de componendis sarcinis animalium, vel de constrictione oneris bisaciarum suarum reddantur solliciti.

CAP. LIX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Qua hora debeant fratres in via reficere.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Ambulantes longo itinere fratres quarta, sexta, sabbato in hyeme; hoc est, ab æquinoctio auctumnali; quod est octauo kalendas octobris vsque in pascha, in via ambulantes fratres ad vesperam reficiant. Nulla ratione hæc frangant ieiunia. Ideo enim ad vesperam diximus, quia si nona volunt in via reficere, occupati in refectione breuibus horis prolongata, mansio eis paruo clauso die subducitur. Sed qui tamen hæc in hyeme non frangant ieiunia, si carricati in dorsis suis grauibus oneribus non vadunt, nam tunc Abbas in via ambulantes fratres faciat reficere; considerata perpensatione aut temporis, aut necessitatis, siue in hyeme, siue in æstate, si grauia gelicidia camporum, aut feruentes æstus viarum, aut montes excelsos subire, aut graue sarcinarum pondus æstimauerit, vel imbecillitates quorundam impossibilitatis fratrum considerauerit; tunc refectos aliquod faciat de monasterio properare. In hyemis graui algore calefactos, in feruenti æstate temperatos in viam debet fratres dirigere. Infantuli vero intra duodecim annos, non solum nullo tempore in via ieiunent, sed etiam nullo die ieiunij de monasterio egrediantur; dumtaxat

xatsi in proximo non mittuntur, vnde ante tertiam in æstate, aut ante sextam in hyeme expectentur: in quibus horis constitutum est eis debere reficere.

Cap. LX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De qualitate sumptuum fratrum in viam accipiendorum.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Considerans Abbas fratrum debitum quotidianæ mensuræ, necnon & longinquitatem itineris, vel moras agendi actus, simul & perpensas substantiæ monasterij quantitatem in nummis, aut in his quæ cruda possunt portari, sufficientibus consuetæ mensuræ sumptibus aliquantulum pro labore itineris magis, propter adiuncti forte in via collegæ vel socij caritatem, quantum Abbas voluerit, panis aut vini, seu & aliarum rerum vel nummorum iungat mensuræ.

Cap. LXI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Missus frater de monasterio, & in eodem die expectandus, si suadente aliquo foras communicare debet: an ad oratorium reuertens seruare ieiunium coram Abbate consignandum communioni?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Exiens frater de monasterio interrogat Abbatem, dicens: Quid iubeas, domine pater, si pro caritate ab eo ad quem mittor, aut ab alio aliquo retentus fuero ad mensam, & cum iuramento suasum mihi fuerit ad manducandum, quid? frangendum erit, aut non, ieiunium? Respondeat Abbas, dicens: Si spiritalis frater pro aduentus tui lætitia secum tamen ad comedendum & per caritatem petat, prima quidem eius petitione, si quarta, aut sexta feria, aut sabbatum fuerit, nega: secundæ vero iteratæ eius petitioni pro caritate iam consenti. Alijs vero diebus, extra istas tres ferias, primæ petitioni spiritali ad manducandum effectum concede. Si vero sæcularis erit apud te reficiendi peti-

petitio, quarta, sexta feria, & sabbato non permittimus te ieiunium frangere: quantisuis petitionibus nega, vsque tamen ad iuramentum. Nam forte cum per aliqua diuina aut sancta fueris adiuratus, iam consenti in his tribus ferijs: vt & agnoscaris Dominum amare, cum per eum coniuratus consentis. Et quod secundæ petitioni spiritali fratri pro caritate volendo cōcedis, iuste laico diuino te nomine coniuranti, licet nolendo, consentis. Si vero in his tribus ferijs sine adiuramento diuini nominis apud te erit persuasio frangendi ieiunij, communicare apud laicos non permittimus fratres, sed ad suam communicationem expectet oratorium reuertentes. Si vero prolixitate itineris sero erit frater reuersurus, si tamen ab aliquo, vt diximus, laico in his tribus ferijs sine iuramento suadeatur ieiunium frangere, non tamen ei se promittat reficere. Si vero ad hunc sæcularem frater mittatur, in omnibus iam conuersum similantem religiosis actibus, qui sola adhuc videatur tonsura dissimilis, huius suasioni tribus ferijs pro iam conuersi forma vel caritate post primam, vt diximus, petitionem refectionis concedatur effectus. Alijs vero ferijs, si apud suadentem de refectione a transmisso fratre adhuc tarda fuerit agenda mora, aut sexta, aut nona, aut vespera fratri manducare permittitur; ne extra horas refectionum constitutas consuetus modus sancti propositi exeedatur. Iam si nulla est mora, & via a fratre repedari sub die necesse est, quaqua hora festinantibus fratribus fuerit persuasum, mox consentiat; ne non sumptus monasterij habeat frater, & consuetam refectonis horam longinque occurrere viæ, & tarde fratri per lassitudinem reuertenti, impræparata diuersorum refectione mensa monasterij iam explicita leuetur, & vtrimque decipiatur aduenien. Et item ideo a festinante fratre extra horam consuetam refectioni consensus conceditur, vt non petentis pro caritate hospitis animus contristetur.

Cap.

CAP. LXII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Si debet extra horam constitutam in via frater aut manducare aut bibere.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

De sumptibus suis extra horam constitutam non præsumat, qui sumptus ipsi a priuilegio vel mensura regulæ exierunt; ideo constitutis horis per normæ mensuram debentur. Si vero de alienis sumptibus ab alio extraneo socio dantur pro labore itineris, in caritate fratres consentiant: ita tamen, vt ante consensum hoc tradenti respondeant, se habere præceptum regulæ vel Abbatis, de sacris monasterij sumptibus extra horam eis debitam non posse contingere; hoc ideo a sanctis vel spiritalibus fratribus, ignorantibus alijs hanc disciplinæ mensuram, illis vicecollegis diximus innotescere, ne cum de suis sportis in congruæ refectionis hora nihil communiter ponant, æstimentur cupiditate magis hoc, non disciplina obseruare. Quod si item his fratrum dictis taliter suadentes responderint, ad solam gratiam illorum, vel communionem eorum in reficiendo per caritatem appetere, quam viæ societas iniunxit, & intactis eos sumptibus de suo velle pro caritate expendere; tunc demum eis assentiant, perseuerante tamen seruandorum suæ horæ suorumque sumptuum disciplina. Iam enim cum constituta viæ aduenerit hora, prius nostri fratres iuste cum hora iustitiæ magis suas horas efficiantur, & tunc de suis sumptibus iam ponentes, quod illi pro sola caritate iniuste præsumpserant, isti nunc & pro vicaria caritate, & pro iustitiæ modo dupliciter administrent: vt quos in illos ignorantes modum iustitiæ istis tamen caritas persuaserat, per istos illis notitiam suã ingerat disciplina. Quod si ante hora refectionis adueniat, quam fratres ad casam perueniant destinatam, mox in quo loco in via constituta occupauerit hora, reficiant fratres: ne forte cum ad locum peruenerint destinatum, non cogantur a colono re-

reficere, & missus frater horam refectionis videatur perdidisse, cum ad refectionem a domino rei coactus non fuerit, & postea extra horam cogatur fame compellente reficere, & sumptus constitutæ horæ extra tempus violare. Ante nonam in via fratribus quoduis bibere liceat propter sitim.

Cap. LXIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quales sunt fratres qui insalutatis abscedunt fratribus.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Fratres spiritales in via quando a se abscedunt, si vale sibi non faciant, vel orationem communem offerant Domino, vel pacem sibi tradant, sciant se excommunicatos a caritate discedere, vsque dum se reuideant, & caritatis inter se vinculum nectant, sicut in Vitas legitur patrum: abscedens vnus frater de partibus orientis, veniens in partes occidentis, rememoratus quod vni fratri vale non fecerat, prætermissæ caritatis repedauit itinera, vt quod minus compleuit, in fratre perficeret. Vnde debent ad hanc caritatem fratrum fratres esse solliciti.

Cap. LXIIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quoties debet frater reliquens monasterium & iterum ab errore reuertens recepi?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Frater si exierit frequenter de monasterio, vsque in tertium reuersus resuscipiatur, amplius non iam: quia talis apud Dominum eius agnoscitur diuini seruitij fides, qualis apud homines pedum instabilitas constitit. Et vtquid in monasterio iam opus sit, quem Deus non possidet? Ideoque post tertiam correptionem iuste monasterio sit vt ethnicus & publicanus.

Cap.

Cap. LXV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debent fratres externi a domesticis salutari?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Fratres cum monasterio extranei superuenerint, & eiusdem fratres monasterij in communé locum aduenerint, vbi illi extranei aut sedent, aut stant, aut iacent, aut deambulant; primo ad ingressum suum mox voce sua, Benedicite, salutent; deinde petant pro se orari. postquam orationem compleuerit extraneus, mox vadat frater domesticus incuruato per humilitatem capite salutationis eius ad genua, & prius hoc erigatur ei ad pacem; vt apostolica compleatur sententia dicens: *bonore inuicem praeuenientes.* Rom. 12
Ad ingressum vero fratrum extraneorum post orationem, antequam compleat, hunc versum dicat Abbas cum domesticis fratribus: *Suscepimus Deus misericordias tuas in medio templi tui.* Psal. 47.

Cap. LXVI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De egressu fratrum de monasterio in viam.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Exeuntes in viam fratres petant pro se orari, dicentes versum: *Vias tuas Domine notas fac mihi, & semitas tuas edoce me.* Psal. 24
aut si voluerint alium: *Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea.* Psal. 16 Semper enim versum quando exeunt, siue quando ingrediuntur, cum gloria explicent. Similiter & reuertentes petant pro se orari, dicentes hunc versum: *Introiuimus in tabernaculum eius, adorauimus in loco vbi steterunt pedes eius;* Psal. 131 cum gloria: vel quotiescumque limen forum vltimarum monasterij egressus ingressusque fuerit frater, sine versu tamen, petat pro se orari semper.

CAP. LXVII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De regressu fratrum de via reuertentium in oratorium.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Fratres quouis horæ tempore de via reuersi ad monasterium fuerint, & fratres psallentes in oratorio inuenerint, orantes mox psallant cum ipsis; & post psalmum explicitum ab psallentibus pariter voce sua vniuersos petant pro se orare debere: vt videantur de ingresso limine forensi exterioris regiæ monasterij in petenda oratione regulam adimplere. Et post missas operis sancti in oratorio primo Abbatem, deinde præpositos suos, vel omnes post regressum viæ ad pacem accipiant.

CAP. LXVIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Exeuntes de oratorio mox debere de omnibus tacere.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Exeuntes de oratorio fratres mox taceant, nec etiam psalmos meditando exeant: ne quod in tempore suo cum reuerentia dictum est, extra tempus foris per extollentiam decantetur. Ergo exeuntes de oratorio taceant statim: quia psalmorum explicatum est tempus, & taciturnitatis
Eccl. 3. incœptum est, sicut dicit scriptura: *Omni rei tempus.*

CAP. LXIX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De fratibus ægrotis.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Fratres ægrotos qui se dixerint esse, & ad opus Dei se non leuauerint, & continuo iacuerint, ad culpam non vocentur: sed in refectionem solummodo succum, vel oua, aut calidam aquam accipiant; quod vix possint veri tædiosi accipere: vt, si se fingunt, vel fame compellantur leuari. Si vero post diei dictum surrexerint, excommunicentur; & ad mensam carnalem non accedant, quia ad spiritalem oratorij non affuerunt, quia laborem fugerunt,

& opus

& opus Dei contempserunt. Nam in his talibus agnoscitur diabolus per excusationem tædij somnique pigritiam ministrare; ideoque talem mercedem recipiant. Qui vero frater sine febris membrorumque dolore lassatur, si pœnam supradictæ lassitudini excommunicationis sustinere non vult, intret tamen in oratorium consueta cum fratribus hora; & si stare non potest, iacens in matta velut in oratione psallat: cui a vicino fratre stante insidietur tamen, ne dormiat Si vero postea ex toto nihil laborauerit, vnam quadram panis minus in annona accipiat sua, & potiones duas subductas; & hoc tantum, quia vel ad opus Dei surrexit: quia nec iustum est, vt otiosus frater contra laborantem fratrem, cui digni laboris merces debetur, æqualiter iudicetur: & quia *boui trituranti non alligabitur os*. 1. Cor. 9.
Sic & qui non laborat, si propter iustitiam, iā si ex toto non manducat, vel pro tædij qualitate tantum manducet, quantum laborans aut sanus: quia impotens, qui ad laborem proclamat se non posse, item ad manducandum iudicetur non posse: quia vtrumque non posse iustitiæ conuenit, & veram necessitatem ostendit. Si vero ad laborandum non possumus; & ad manducandum iuste debere non posse. Per pigritiam enim otiosi gluttonis talis agnoscitur ægritudo, vt cum ad laborandum suo ore proclamat, se non posse; & ad manducandum tacet ipsum non posse; si sua non vult dicere, aliena mox incipiat lingua audire, se ad manducandum non velle nolle non posse: quæ iustitia hoc ostendit, vt sicut in vno homine anima, venter, membra æqualiter conueniunt; sic & vna necessitas in his tribus communiter debet sentiri, vt quod in sanitate tres istæ res supradictę cōmuniter possunt, in necessitate vero agnoscatur simul non posse. Nam quare vni rei non posse permittat necessitas, & aliæ posse permittat; cum in vno hominis corpore anima, venter, & membra separatim ipsam necessitatem sentire & sufferre

non possunt: quia adhuc anima in nobis omnes sentit dolores; qua abscedente, quod passum fuerit mortuum corpus nescit sentire. O iniustitiæ nefas! caput torquetur doloribus propter laborem, & venter non torquetur propter dilectionem cibi; quasi in alieno corpore ipse venter sit positus.

Cap. LXX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De caritate fratrum circa ægrotos.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

FRatres qui se voluerint ostendere, quam pleni sint caritate, cum certamine ægrotos fratres visitent, consolentur, & seruiant; vt caritas fraterna in necessitate probetur, & Domini iam vocem factis adimpleant, dicentis: *Infirmus fui, & visitastis me.* Matt. 25

Cap. LXXI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Si debeant fratres spiritales ad inuicem occurrenets prius orare, aut sibi pacem dare, aut salutare.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

CVm vero introierint fratres monasterium, aut in via fratribus spiritalibus occurrerint, postquam se per benedictionem salutauerint, priùs orent, & sic sibi pacem dent; sicuti Pauli & Antonij eremitarum occursum legimus: qui cum se mox vidissent, & sibi inuicem occurrissent, postquam se proprijs salutauere nominibus, mox oratione facta complentes, postmodum se mutuis miscuerunt amplexibus caritatis, sibi pacem reddentes. Inde ergo prius orare, quam pacem sibi debent tradere occurrentes: quia si non prius oratum fuerit, vnde scit frater, ne in figura humana tentationis diabolicæ occursus adueniat, & pro manifesto corporis visu diabolica subito phantasia euanescat; & nostro nos decipiamus aspectu, si humanis oculis credimus, quod diuinis orationibus non probamus?

mus? & ideo prius orare, quam pacem sibi debent tradere occurrentes; & quia dignum est, vt pro communi præsentationis aduentu primo per orationem gratiæ Domino referantur; qui dignatus est alternis desideratis aspectibus vtrosque innotescere sibi aut repræsentari: deinde post Domini completam orationem merito iam homini pacis gratiam reddi debere.

Cap. LXXII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De refectione propter caritatem fratrum superuenientium.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm fratres monasterio extranei superuenerint, si quarta, sexta feria, & sabbatum fuerit, voce præsentis Abbatis, aut cellararij, si absens fuerit Abbas, rogentur ad refectionem remorari ad nonam. Si autem vsque ad tertiam admonitionem, non vsque ad nonam consenserint remorari, sed pro certo ambulare se vrserint, propter caritatem aduentus eorum, fracto ieiunio, omnes fratres monasterij cum eis ad sextam communicent. Si autem ante sextam se vrserint ambulare, quæuis hora fuerit festinationis inuenta, iam sine domesticis fratribus ipsi soli reficiant, & ieiuni de monasterio non permittantur abscedere propter viam: quia in panis fractione cognita est caritas Christi. sicut & in actibus Apostolorum legitur, fracta Eucharistia & sumpta a se apostolos discessisse Andream & Ioannem.

Cap. LXXIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De fratribus qui ad opus Dei tarde occurrunt.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Frater qui nocturnis, matutinis, & lucernarijs primam orationem aut psalmum perdiderit, eiectum eum ab oratorio cum terrore in capite foris eum apud semetipsum de emendatione Abbas moneat. Si secundam ora-

orationem vel psalmum perdiderit, ibi in oratorio præsente congregatione, post psalmum expletum corripiatur acerbe. Si vero post tertiam orationem vel psalmum intrauerit, mox vna cum præpositis suis foris de oratorio excommunicatus iaceatur: & non prius ad veniam reuertatur, nisi humilitatis satisfactio ab eo æqualiter ante limen oratorij fuerit operata: sed hoc, vt superiori titulo diximus, de intra quinquaginta passus longitudinem. In prima vero, tertia, sexta, & nona, qui post signum indicis percussi ad primam orationem, & primum psalmum non occurrerit, in oratorio præsentibus omnibus acerbe corripiatur: post secundam vero orationem, vel secundum psalmum qui occurrerit, iam sic excommunicatus cum suis exeat præpositis foras. Ad mensæ vero antiphonam, vel versum priorem qui non adfuerint, semote, & non signatum, & sine data & accepta benedictione manducent & bibant, sine alicuius hominis eloquio, vsque dum se leuent. Et merito sine alicuius eloquio hominis debet reficere, qui ante refectionem cum Deo non est locutus. Qui posteriori vero versu mensæ non adfuerit Deo post refectionem gratias redhibere, in sequenti refectione talem pœnam in sequestrato suscipiat, qualem ille qui ante refectionem non est locutus cum Deo. Hæ vero correptiones vel excommunicationes duntaxat his constitutæ sunt, qui sunt voluntatis negligentia tardi, & nullis necessitatibus occupantur: qui etiamsi propria voce ad oratorium debere se vt absentes proclament in orationibus memorari, prætermittantur a fratribus, & sciant se excommunicatos; quos non vtilitas monasterij, sed negligentia occupauit. Nam pro vtilitate monasterij occupati dignè absentes a præsentibus in oratorio memorantur: sic tamen occupati in eodem loco dicentes sibi opus Dei & ipsi. Nam frater qui correptus in oratorio fuerit, & si non oratorio iubeatur exire, tamen psalmum & responsorium, aut lectionem, aut versum

sum

sum tam diu non imponat, vsque dum in ipso oratorio pro culpa satisfecerit, ad genua incuruatus, & in voce humili petierit pro se orare. Frater qui pro vtilitate monasterij occupatur, absens in oratorio habeatur in mente: qui per negligentiam aut tarditatem occupantur, tacite prætermittantur: quia potius peccatum acquirent nolentes Deum in orationibus memorare.

CAP. LXXIV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Refrænari debere liberum fratris arbitrium.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

FRater qui votum fecerit, supra modum constitutum aut ieiunare, aut superponere, aut abstinere; & sine iussu Abbatis voluerit aliqua agere, suæ voluntatis arbitrio magis non permittatur: quia etiam per bonum ei subripit diabolus, vt propriam cogat fratrem facere voluntatem: cum in monasterio non licet fratri suam facere voluntatem, quod vult.

CAP. LXXV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De cessatorio Dominicæ.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

A Nona hora sabbati post refectionem in æstate iam legat: in hyeme a nona in sabbato, sicut constitutum est superius, non operentur: sed etiam & sequenti die dominico ab omni opere laboris cessent: & etiam a meditatione quotidianæ consuetudinis per tres horas in die in vtrisque temporibus hyemis vel æstatis. Sed post missas Ecclesiæ pro voluntate sua quis quid voluerit, aut delectatus fuerit, ex suo arbitrio legat: vel omnem licentiam repausationis habeant, vt lætentur sibi ad requiem diem dominicum constitutum.

CAP. LXXVI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debent transmissa Eulogia a sacerdote monasterio suscipi?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

CVm eulogiæ a pontifice summo, vel a sacerdotibus sequentibus monasterio aduenerint, mox Abbas osculans transmissum eulogiæ munus, & leuans se cum omnibus qui ipsi adstant orent, dicentes hunc versum: *Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui.* cum gloria; & complens sedeat.

Psal. 47

CAP. LXXVII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De benedictione vel signo sacerdotum.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

SAcerdotes vero cum monasterio ad refectionem tenti fuerint, ipsi omnem cibum & pocula mixta signent, vel primo sibi in mensa sua meros & benedictionem petentibus ipsi suo responso tradant. Ipsi vero sacerdotes cum benedictionem in manducando aut bibendo alijs petunt, non licet eis a maioribus responderi: quia ipsi, qui sacrati sunt, quod dant a non sanctis accipere possunt. Clerici vero, si seruorum Dei interfuerint mensis, & ipsis locus tradatur signandi; sic & post orationem ipsis locus detur complendi.

CAP. LXXVIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Non debere aliquem aduenientem, aut fratrem aut laicum, plus biduo otiosum in monasterio pasci.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

CVm aliquis frater in monasterium vel hospes aduenerit, in hospitis honore vel via lassitudinis si voluerit otiosus esse, biduo mensæ fratrum hora sua communi adsedeat; tertio vero die post primam dictam, exeunte Abbate de oratorio, teneant hospitem intus in oratorio hebdomadarij & cellararij, dicentes ei: Iuua fratribus operari, quicquid

quid

quid Abbas præceperit, aut in agro, aut in arte: si non iuuat, abscede: quia regula hospitalitatem vestram compleuit in biduo. Et si laborare assenserit, mox ei delegetur opus cum fratribus: quod si noluerit adimplere, abscedat, & lectus eius desternatur continuo, vsque dum alter peregrinus adueniat: cui nouiter resternatur, cum aliquis forte spiritalis aduenerit. Ergo si noluerir laborare, dicatur ei ab hebdomadarijs & cellarario, vt abscedat; ne laborantes in monasterio fratres cogantur iuste & istius pigri hospitalitatem odire: & conuersi in murmurium, vel detractionem, tales odire incipiant peregrinos, qui per inertiam miseriæ nusquam fixi stando laborantium debitos panes, sub prætextu religionis visitando monasteria, deuorant otiosi: qui nec manifestos se ciues monasterijs ingerunt persistendo, nec aperte se debiles indicant mendicando. Nam, vt supra diximus, talibus enim plus biduana eleemosyna damnum est dantis; quod in manifesta debilitate mendicanti pauperi ad mercedem lucrum est mendicantis. Ergo hi tales post biduum cum laborare noluerint, iuste agnoscant, quia vt susciperentur, & pro labore longi itineris biduo otiosi pascerentur, Apostoli præceptum fuit, dicentis: *Hospitalitatem sectantes*. Et item vt ad opus laboris cum fratribus impellantur, ipsius item est præceptum, dicens: *Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos: quoniam non quieti fuimus inter vos, nec gratis panem vestrum manducauimus inter vos sub aliquos sed in labore, & fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus. Non quasi non habuerimus potestatem, sed vt nosmetipsos formam vobis daremus ad imitandum nos. Nam cum essemus apud vos, hæc præcipiebamus vobis, quia si quis non vult operari, nec manducet. Audiuimus enim quosdam in vobis ambulare inquiete, nihil operantes, sed curiose agentes: his autem qui huiusmodi sunt interdicimus, & rogamus in Domino Iesu Christo, vt cum silentio operantes suum panem manducent*. Nam qui spiritales hospites sunt, si forte

Rom. 12.

2. Thess. 3.

ipso die quo aduenerint pro lasso labore itineris non possunt laborare, tamen alio die quod viderint fratres facere, ipsi sibi vltro iniungunt: ne non solum otiosi, sed & miseri a laborantibus iudicentur.

Cap. LXXIX. INTERROGATIO DISCIPVLI. *De cella peregrinorum.*

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cella vero peregrinorum semote monasterio constituatur cum lectis stratis, vbi superuenientes fratres, maxime ignoti, dormiant, & bisacias suas ponant. In qua res monasterij, aut ferramenta, aut vtensilia non sint posita; ne forte cum putantur hospites spiritales subito in damno fures inueniantur. Nam & propter cautelam custodiendi duo fratres, de quorum decada alij coquinam exercent, tam diu ex ipsa decada deputati vicibus a suis praepositis fratres peregrinos ex improuiso custodiant: quamdiu omnes de eadem decada suis vicibus explicent septimanas: & cum de alia decada inchoauerint coquere, & in diebus septimanarum suarum, si superuenerint peregrini, tamdiu & de eadem decada deputati a suis praepositis fratres superuenientes ex improuiso custodiant, quamdiu & ipsis alia decada succedat. Ergo sic omnes decadae explicando & recapitulando omnes peregrinos aduenientes semper custodiant. Ergo ipsi duo fratres, quorum ad custodiam fuerint vices, cum peregrini aduenerint, in eadem cella simul sibi faciant lectos: vt, si forte vnus de hospitibus ad oratorium nocte voluerit ire, & alius forte noluerit propter lassitudinem se leuare, aut forte voluerint vicibus foras exire, vtrique habeant singulos ex improuiso custodes: vt & ille, qui aut ad oratorium aut egreditur foras, per incertos monasterij exitus nocte, & ingressus per occasionem custoditus a domestico fratre ducatur, & cum manente alter remaneat custos: vt & carita-

ritatem solatij videantur hospitibus adimplere, & res monasterij ab incertis ex improuiso custodiant. Nam & in die ipsi sibi sollicitudinem faciant, eos intra monasterium de nihil facto oculo custodire. Nam ideo duobus hæc cura committitur, vt & in nocte vicibus sint circa peregrinos solliciti, & in die, si forte ex eis vnus fuerit occupatus, alter peregrinum a longe custodiens respiciat. Cella ipsa habeat clausuram talem ab intus, qualem a foris: vt nocte tam ab eis, inclusis secum hospitibus, ab intus missis claustris clauis tollatur: quam, vbi norunt, abscondant: vt cum foras forte voluerit hospes exire, ipse sibi custodes excitet, cum clauem requirit: quo præsente incipiat ad ignotum refrigerium foras exire. Ipsi enim fratres bisacias eorum & virgas suscipiant in cella eadem seruaturi, claue forensi fideliter conseruandas. Iam si forte tales inuenti fuerint hospites, qui diu persistendo fideliter & animo laborando indicauerint se monasterio perfirmare, suggerant eorum custodes Abbati, & lecta eis regula, videant quot dies iam habent in monasterio, & residui dies de inducijs eis ad tractandum secum cedantur. Et cum expleti fuerint constitutarum induciarum dies, & tunc demum si placent eis probatæ vitæ vel regulæ disciplinæ, sicut de firmandis monasterio fratribus posteriori titulo constitutum est, se monasterio vsque ad mortem perseuerando contradant. Quod si nō se voluerint firmare, sed sic laborando quotidie cum fratribus monasterio voluerint remorari, si contenti sunt pannos suos vel indumenta in alieno opere stricare, sola tamen communis mensa vel vitæ mensura eis de monasterio præbeatur; de cæteris necessarijs præparatio denegetur. Quia firmis debent omnia preparari; talibus vero de firmitate dubijs sola monasterij mensa sufficiat: & hoc tantum, quia vel laborare cum fratribus volunt remorando, a fratribus illis custoditi duntaxat die noctuque.

Cap. LXXX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Polluti per somnum fratres si debeant communicare, aut non?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Fratres qui se immundos per somnum agnouerint, secrete ante fores oratorij, antequam ad illam psallendi horam intrent, qua solent communicare, Abbati ad genua incuruati confiteantur hoc ipsum: & tunc Abbas interrogans eos, quid potuerint turpiter cogitare hesterna in die, vt eis consensus libidinis venisset in nocte. Et si frater magis spiritalis est, non erubescat confiteri malum illud, sicut superiori titulo diximus, si cupit animam suam saluare de morte, quod Abbas possit monitionibus emendare. Tamen biduo se a communionis acceptione suspendant, vt iam tertia die mundi communicent. Tales enim fratres qui frequenter extiterint, sciant se non occasione, sed voluntate sua sibi excommunicationem accersire: & a corpore Domini ipsi se faciunt alienos, qui cogitationibus suis ipsi sibi adescant libidinem, cum carnem suam faciunt per turpia desideria sordidare. Quia sicut tinea vestimentum, & vermes lignum corrumpunt & deuorant, sic & cogitatio turpis maculat, & animam sinceram non facit. Ergo hi tales in spiritu esse creduntur apud Deum, quales per reatum inuenti sunt apud hominem. Nam dicit sacra scriptura: *Peruersæ enim cogitationes separant a Deo.* Sap. 1.

Cap. LXXXI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De vestimentis & calceamentis fratrum.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Habere debent fratres in hyeme paraturam grossam quotidianam stamineam, & tunicam aliam nocturnam, quam post nocturnos puduclent; quia in die diuersis occupantur laboribus. Habeant enim in hyeme & pallium stamineum, braccas laneas, & fasciolas, aut pedules. In æstate vero habeant paraturam linostimam, non satis grossam

sam propter laborem & sudorem; & habeant pallios linostimos subtiles nõ satis propter æstus sudoris, & bracas lineas: fasciolas lineas vero vti Dei homines prohibemus; vt aliquid distet a clerico monachus. Et habeant singulas paraturas linostimas subtiliores, quas in diebus festis solum in processionibus vtantur: & in æstate habeant singula mannariola linea propter sudores, & singula facitergia per decadã. Quas omnes res per singulas decadas singulæ arcæ contineant; tenentibus ex eis clauem præpositis suis: quæ arcæ vestiario ponantur, vbi & ferramenta monasterij, & omnes res positæ sunt; de cuius cellæ custode iam supra taxauimus. Ideo enim diximus in vna arca vnius decadæ sub claue præpositorum omnes mutandas consistere, vt cum vnusquisque frater in potestate arcam non habuerit, non habeat vbi peculiare aliquid abscondat; quem ordinem omnes decadæ obseruent. Si quis vero frater in specie sua sibi visus fuerit scemari, vel satis gauisci, mox a præpositis suis ei tollatur, & alio detur, & alterius illi. Hoc ideo, vt non extollatur propria in fratre voluntas: quia quicquid eius anima petit, ei magis dari non debet; quia contra desideria carnis spiritus sentit; ideo spiritalis homo Dei est, non carnalis. Hebdomadarijs coquinam intrantibus facci sint tunicæ, & cucullæ segestræ; quæ tales res maxime intra monasterium sine verecundia omnem sorditiam iniuriamq; vel simul inquinamenta caccaborum, cucumæ, vel hyemarum, nec non & foci calorem, vel coquinæ sordes diuersas sustineant. Quæ ergo res expleta hebdomada vltimo die sero lotæ hebdomadarijs alijs intrantibus consignentur. De calceamentis vero oportet fratres caligas habere ferratas, triclinas; non ad lusum, sed ad vsum: quas debent tempore hyemis vti: æstatis vero tempore vnctas reponi. Et caligas omnes oportet habere clauatas, tam in monasterio, quam in via: vt & diu repositæ caligæ conseruentur, & pes fratris in caliga refrigeretur. Ad

nocturnos vero in æstate ligneis cuspis vtantur: pelliceos; ne inquinatis pedibus ad suum reuertentes stratum, lectorum sagos coinquinent. In hyeme vero ad nocturnos pedulibus vtantur pelliceis, propter frigus pedum. In lectis habeant in hyeme singulas mattas, & sagos tomentatios singulos, & lanas: in æstate vero pro lanis rachinis propter æstus vtantur, & ante ipsos lectos singulas pelles, vbi tergant a sordibus pedes, & sic in suos lectos ascendant.

Cap. LXXXII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Si debet in monasterio frater aliquid peculiare habere.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Omnis homo in vita sæculi huius tribus rebus excitatur, laborat, & studet; peregrinus in via, miles in pugna, imperator in palatio, agricola in agro, mercenarius in negotio omnes excitantur et laborant, vt habeant dum viuunt, vnde vestiantur, calcientur, & viuant. Sed quibus Dominus seruitij sui contulit donum, & ostendit eis non satis de præsenti sæculo cogitare, quia hæc omnia pertranseunt, & omnia ista quæ videmus & vtimur, paucorum in nobis dierum sunt vsus, & momentanea cum vitæ nostræ tempore transeunt: & per corporis mortem cæcata in nobis sæculi luce, clausis vitæ oculis, omnia quæ habemus sæculo relinquuntur. Sed illa semper æterna; quæ cum venerint, vlterius transire non norunt: sed in bonis vitæ æternæ iustis, aut in pœnis gehennæ peccatoribus perseuerant. De quibus ergo desiderijs bonorum, vel timore malorum, quasi iam ibi videamur accersiti; mentem nostram in hac vita de supernis semper cogitationibus occupemus. Vnde præcipit Dominus seruis suis, de necessarijs vitæ huius non debere quenquam esse sollicitum; etiam fideles in se admonet, de crastino non cogitare, sed regnum & iustitiam eius solummodo desiderare,
Mat. 6 dicens in sancto Euangelio: *Nolite cogitare quid manduce-*

ducetis, aut quid bibatis, aut quid induamini? Sed quærite regnum & iustitiam Dei, & hæc omnia apponentur vobis. Ergo dum hæc omnia necessaria nobis a Domino præparantur, & de omnibus administrandis cum Deo solus est Abbas sollicitus, quare discipulus sibi peculiariter aliquid audeat facere, aut habere, aut vindicare? Nam ideo peculiare aliquid habere denegatur, quia *nemo seruiens Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit:* 2. Tim. 2. vt cum omnibus rebus suis alieno eum se imperio subdiderit, vt nõ sit res vbi propria eius voluntas extollatur, quæ voluntati Dei est inimica. Nam de peculiari Ananias & Saphira fidem ab Apostolis non meruerunt percipere, quia omnia sua cum ante pedes Apostolorum adsignarent, de peculiaribus fraudulenter subtractis, iudicio subitæ mortis damnati sunt: quia fraus Deo fieri non potest, cum nihil est occultum, quod ab eo non reuelabitur. Ergo cum victum & vestitum corpori, calceamenta pedibus vnicuique fratri Abbas præcogitauerit, vt quid alicui sit aliquod peculiare opus habere, aut rem aliquam, aut aurum, aut nummos, vel quoduis necessarium, cum omnia emenda vel habenda Deus ei per Abbatem monasterij apparet? Si quod ergo peculiare inuentum in aliquo fuerit, grandi eum Abbas & diuturna excommunicatione condemnet, vt exemplo illius vindictæ nullus hoc audeat imitari. Hoc enim ne sit in aliquo frequenter, omnes scrutentur a præpositis suis; & si in aliqua re fuerit visus sibi frater multum gauisci, aut plaudere, tollatur ei, & alio detur, & alterius illi, quoduis fuerit; vt propria in eo non extollatur voluntas.

CAP. LXXXIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debent haberi in monasterio Sacerdotes?

RESPONDIT DOMINVS PER MAGISTRVM.

PEregrinorum loco habeantur in monasterio sacerdotes, maxime quorum primatus & honor in Ecclesia conti-

netur

netur & militat. Qui si hoc elegerint, vt pro amore Dei, vel propter disciplinam, vel mensuram sanctę vitę monasterijs habitent, in solo enim nomine patres monasterij nuncupentur: & nihil aliud eis in monasterijs liceat, nisi orationes colligere, complere, & signare. Aliud vero nihil aut præsumant, aut eis liceat: vel aliquid ordinationis, aut dominationis, aut dispensationis vindicent: sed omnem formam licentiæ, vel ordinandæ dominationis monasterij Abbas, qui super gregem vniuersum est ordinatus, cum regula vindicet vel defendat. Nam solo honoris nomine ideo statuimus eos patres monasterij appellare, propter sacrationem sacerdotij: aut ordinationem: & ne ipsi obtentu honoris de ratiocinijs, vel dominatione monasterij, vt pote laicos, Abbates excludant. Nam ipsi sacerdotes, si victum, aut vestimentum, aut calceatium monasterij vti magis cotidie eligunt, & operari communiter secundum præceptum Apostoli cum fratribus debeat, non imparatiue satis coacti ab Abbate: sed cum reuerentia admoniti. Nam si spiritales sunt, ipsi sibi imparent, quod poterant ab alijs cogi. Nam & propter cautelam, memores semper sancti Apostoli Pauli, formam ostendentis de se, & dicentis:

2.Thes.3 *Non gratis panem vestrum manducauimus*. Et item ipse dicit: *laborauimus manibus nostris, ne quem vestrum grauaremus*.

2.Thes.3 Et item ipse dicit: *Qui non laborat, nec manducet*. Ergo quod si diutissime otiosi labore manuum suarum quærere victum noluerint, cum reuerentia per multorum religiosorum testimonia conuenti ab Abbate Ecclesijs reuertantur. Si vero, quod absit, non pacifice, sed magis per scandalum exire voluerint, tenti & exuti rebus monasterij dumtaxat, sine graui iniuria clausa regia excludantur. Quia magis ipsi amplius agere debent, quod alijs prædicant generaliter a Deo esse præceptum, otiosis debere laborantium panes negari.

CAP.

Cap. LXXXIV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Qui debeant manducare cum Abbate.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Ad mensam Abbatis sedeant seniores, extranei superuenientes, vel vicibus fratres psalterati, quos voluerit Abbas, præter præpositos; qui in decadis suis ideo ad suas mensas iubentur esse præsentes, vt causam Dei, id est, taciturnitatis, & grauitatis in susceptis suis custodiant. Ideo enim ambos diximus in mensa decadæ suæ præesse, vt decem fratres sibi commissos vicaria sollicitudine ab vniuersis vitijs custodiant.

Cap. LXXXV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Perfecta aliqua intra monasterium artes qualiter & quanti debeant venundari.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm vnaquæq; ars aliquid perfectum superuacuum vsibus monasterij, vel mittendarum eulogiarum abundauerit, interrogata qualitate pretij quantum a sæcularibus distrahi potest, tantum infra nummorum minori semper distrahatur pretio; vt agnoscantur in hac parte spiritales a sæcularibus actibus distantiaque separari: cum non negotij causa, quæ inimica est animæ, lucrum supra iustitiam quærant; sed etiam ab ipsa iustitia minus accipiendi pretij humanitate consentiant: vt non propter cupiditatem & auaritiam artes operari credantur, sed ne otio possit pascenda dignis sumptibus manus vacare, & horas operosi diei gratis transire. Pretium verò acceptum Abbati debet ab ipsis artificibus fideliter consignari. Quæ diminutio pretij æstimatione Abbatis artificibus debet constitui; vt sciant item quanta ementibus summa respondeant, & accepti pretij fraudem non possint facere de ipsa quantitate iam scienti Abbati.

CAP. LXXXVI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De casis monasterij.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Casas monasterij oportet esse locatas, vt omnem agrorum laborem, casæ sollicitudinem, inquilinorum clamores, vicinorum lites conductor sæcularis sustineat; qui nescit de sola anima cogitare, sed præsentis vitæ omnẽ sollicitudinem in huius sæculi amore expendit. Et de hac vita solummodo cogitantes, ita præsentia diligunt, vt putent se in hac luce per tempora prolixa durare. Ita fit, vt præsentia diligunt, nunquam futura desiderant, vel cognoscunt, vt dum in momentaneis vsibus delectantur, nec perennem vitam cupiunt: cum amanda impedimenta sæculi faciunt eos cotidie miseros de hac vita sine rebus suis inuitos exire, nihil secum nisi peccata portantes. At vero spiritales conuersi ideo non implicant se negotijs sæcularibus, vt ei placeant, cui se probauerunt: vt non de rebus, quæ in morte sæculo remanent, sed de anima cogitantes, quæ sola cum actuum rationibus post mortem pertransit, magis hoc eligunt cogitare quod expedit; vt heredes, qui migrantibus nobis de hac vita sæculo remanent, & animam nostram post mortem sequi non possunt, digne non debemus de eis nostros cogitatus occupare, dum viuimus: sed semper superna desiderantes, & omnem spem in futuro ponentes, delectabilem vitam adhuc sperare, qui iam frui videamur. Ergo monasterij casas ideo oportet esse locatas, vt in rebus sæcularibus sæculi operarius occupetur: nobis vero, quibus a sacerdote clamatur: *Sursum corda;* & nos ei responsione promittimus, *habemus ad Dominum:* internis ergo cogitationibus non migremur, & sicut item clamat nobis Dominus in euangelio dicens: *Nisi*
Luc. 14. *qui reliquerit omnia quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Sed quia sine substantiæ alimento vita corporis nostri seruari non potest, & maxime propter congregationẽ forse multa,

& ad-

& aduenientium peregrinorum vsibus necessaria præparanda, & petenti eleemosynam non esse stricti volumus, possessiones sæculi ideo non videmur relinquere, sed substantiam monasterij operarijs Dei proficientem iuste reseruare videmur. Quapropter si nostra sollicitudine vel cura colantur, dum proficiunt corpori, animæ impedimento constabunt: melius est ergo, eas sub alieno impedimento possidere, & annuas pensiones securos suscipere, nihil nos nisi de sola anima cogitantes. Nam si volumus curam earum per spiritales fratres excolere, cum grauem eis laborem iniungimus, consuetudinem ieiunandi amittunt. Nec ita ieiunis viribus tractandum est, si plus debeat homo ventri laborare, quam animæ vel Deo. Vnde ad laborem in monasterio ars sola cum horto sufficiat.

Cap. LXXXVII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debeat frater, siue iam conuersus, siue adhuc laicus, introire, vel tradere se, vel suscipi in monasterio?

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Ingredienti in monasterium nouo fratri, siue iam conuerso, siue adhuc laico, & hoc petenti, debere se in monasterium suscipi, respondeat ei hoc primo Abbas, non forte eum posse constituta regulę conseruare. Cum vero ille dixerit, posse ad omnia se obedire; tunc hæc monasterij regula ei legatur. Qua regula in lectione expleta, & omnia Abbatis verbis prædicta cum responderit nouus frater ad omnia facto se esse paratum; tunc Abbas subsequatur, & dicat: Quid de rebus tuis, quas proprio arbitrio vteris? Non enim tibi expedit, te hic pro causa Dei posito res tuas alibi remanere; sed sicut dicit scriptura, *Vbi est thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum*. Nam ideo non expedit, ne forte titillatione diaboli a rebus tuis foris positis per desiderium earum de monasterio prouoceris, & relicto seruitio sanctæ scholæ proprio redeas militaturus arbitrio: & Matt.16.

iii 2 sicut

sicut canis delectatur, redeas ad vomitum tuum; & saliuas a te proiectas in terram denuo cum sordibus, resorbeas. Sed qui perseuerantiam diligit, & occasionem migrandi cupit nescire: ideoque constituimus salubre consilium, vt audias vocem Domini tibi dicentis: *Vade, vende omnia, & da pauperibus, & veni, sequere me.* Quam ergo si sequi vis vocem, vade, vende quæ habes, & omne pretium huc ante me defer; vt te præsẽte a me pauperibus erogetur: vt nullum sæculo pignus tuum remaneat, ad illud iterum reuertendi. Ideo enim cum nondum adhuc firmatam ingressionem tuam in monasterio habes, tibi de rebus tuis libera adhuc voluntas conceditur: quia post firmatam ingressionem discipulo siue in monasterio, siue foris peculiare aliquid habere a regula denegatur: vt non sit vbi propria eius voluntas extollatur. Quod enim si totum distrahere tibi graue videtur, & sunt tales res, quæ vna tecum possint monasterio deseruire, ne tamen pro pignore reuertendi sæculo dimittantur, omnia fideliter tecum in monasterium defer, nihil subcelando Deo, cuius te cum omnibus rebus tuis subdis seruitio: qui vbique omnia respicit & nihil est ei occultum, qui reuelat absconsa. Memor esto fraudis Ananiæ & Saphiræ, qui de rebus suis Deo oblatis exinde subcelare volentes, mortem perpetuam irruerunt pro fide. Mox vt hæc audierit nouus frater, si priori diuina sententia omnibus distractis, & per manus Abbatis erogatis, si hoc pro certo habuerit votum omnia distrahere, & monasterio nõ aliquid reseruare, non cogatur, nisi ex sua voluntate voluerit. Ergo cum omnibus per manus Abbatis erogatis sic se firmare monasterio voluerit; charta ab eo perseuerantiæ non petatur, quia pignus fidei apud Deum omnium rerum suarum per erogatam eleemosynam fuit. Nam per omnem rerum suarum erogationem expensam cognoscitur apud Deum, posse fideliter permanere, qui rebus suis pro eo cupit non parcere. Solummodo

Mat. 19.

modo hanc det fidem, sibi penitus foris nihil remansisse celatum. Hanc ideo voluntatem Abbas ingredientibus tribuit; vt non ab introeuntibus iudicetur potius res hominum desiderare, quam animas. Qui vero frater hoc elegerit cum rebus suis se monasterio tradere, & distrahendi voluntatem non habuerit; ne aliquando mutatus a diabolo vel armatus, propter res suas exigendas aliquas molestias monasterio generans exire desideret, cauens manu sua prius de stabilitate, simul rerum suarum breue adiuncto, vna cum anima sua Deo & oratorio monasterij per donationem offerat: totum subscribentibus religiosis testibus, episcopo, presbytero, & diacone, vel ipsius territorij clero: & in ipsa cautione, taxans hoc, quod si aliquando monasterio discedere voluerit, sine rebus suis de monasterio, vel sine indulgentia peccatorum a Deo discedat. Iam de ipsis rebus Abbas in potestate sua mutatis quicquid necessariæ vtilitati monasterij superuacuum abundare viderit, pro anima fratris ipsius, propter præceptum supradictum sequendi Dominum, per eleemosynam distracta illa re superuacua, pretium eius pauperibus tribuat: vt quod ille imperitus frater non meruit facere, pro illo iste quasi doctus magister valeat adimplere. Qui vero frater ex toto indicauerit se nihil habere, prius exquiratur a vicinis illius regionis, vbi mansit: & si inuentum fuerit, quod certe sit ex toto eius paupertas, tunc dato perseuerantiæ fideiussore sub cautione pœnæ interposita, si tamen iam notus fuerit, sic debet in monasterio suscipi, ne forte aliquibus rebus suis ad tempus foris commendatis, mentita in monasterio paupertate, non solum nihil Deo per eleemosynam, vel monasterio per donationem conferat; sed etiam ab spectantibus eum foris rebus suis prouocatus, & cum quid inuenerit causæ, exeat. Nam cum dederit cautos fideiussores cum pœna, iam tunc demum ei pro actibus monasterij sine suspitione secure res monasterij aut

pre-

pretia emendorum, vel vecturarum alimonia contrahantur. Si vero talis monasterio aduenerit frater, quem ipsa patria ignorauerit, vel omnibus habuerit vultum ignotum, & se ad monasterij societatem firmare voluerit, sola sacramenti fides ab eo exposcatur; vt si aliquando de monasterio exire voluerit, cum notitia Abbatis vel omnium exeat. Et cum iam exire voluerit, prius iuret se de rebus monasterij nulla furti commissione, aut foris antecessus commendasse, aut absconse secum portasse; nisi forte ei pro misericordia voluerit aliquid donare Abbas: vt si periurauerit, ferat in anima, quod in corpore non potuit adimplere. Res tamen quibus indutus fuerat monasterij, vel calceamenta reconsignet Abbati; vt remanenti in perseuerantia fratri proficiant, quę migrantibus auferuntur: & res monasterij iuste ille habeat, qui in monasterio habitat; & iuste illi retollatur, qui iniuste animos suos a perseuerantia monasterij separat: neo enim illi dare placeant, cui ipsarum rerum displicuit disciplina. Si vero ita iurauerit, & non se firmet, sed ad tempus remoretur, hoc solum testetur; vt sine notitia vel vale Abbatis, vel cum furto non exeat. Etiam ex improuiso custodiatur, & in potestate nihil habeat, & ad laborem cum fratribus communiter impellatur; vt laborando viuat. Si tamen nudus fuerit, & induere eum Abbas voluerit, ad tempus vtatur; & sciat, se quod habet omne reconsignaturum, cum exire voluerit. Nam si forte cum ingressus nullum monasterio iuramentum tradiderit, & velut ignotus nullam catenam fidei Abbati de securitate intulerit; siue quod contulit Deo per eleemosynam, siue quod nihil monasterio de rebus suis obsidis pignore per donationem legauerit; siue quod nullum fideiussorem ignotus inuenerit; siue si nulla sacramenti fide teneatur: cum forte incertus de firmitate frater missus fuerit cum vehiculis animalium, & emendarum pretio rerum, mox ducatu diaboli inuentis pet occasionem

sum-

sumptibus vel vehiculis, in alienas terras de rebus monasterij incipiat magis ordinatus migrare, securus de se per deceptionem cotidie expectandus, & prolongando aut tarde, aut nunquam sequendus.

Cap. LXXXVIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De inducijs fratrum suscipiendorum, in quibus de stabilitate firmanda secum tractare debeant.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cum de omnibus supradictis conuentus nouus frater regulæ per Abbatem de stabilitate firmanda, aut per rerum suarum eleemosynam, aut per donationem monasterio, aut per chartam fideiussoris poenalem, aut si ignotus, per iuramenti fidem cauerit: duorum tunc mensium spatium in inducijs ad tractandum secum accipiat. Laborando tamen cum fratribus contentus annonæ communi mensura, vel regulæ disciplina & excommunicationum; vt & mores monasterij probet, & a monasterio ipse probetur; & secum tractet, si debeat se ad Deum firmare, aut ad diabolum expeditius remeare. In quibus duobus mensibus sub cura illorum fratrum, qui peregrinos custodiunt, & ipsi similiter ex improuiso custodiantur, & in cella peregrinorum dormiant: vt ingressus illorum, vel exitus in monasterio custodum præsentia videatur; & omni hora, si alicubi a conuentu fratrum secesserint, sollicite a custodibus requirantur: ne forte anticipent ambulare sine vale cum furto. Quod si explicitis duobus mensibus, non placabili disciplina & ijsdem monasterio placuerit ambulare, cum notitia Abbatis vel omnium, post datam fidem nullius furti commissi, vel reconsignatis rebus monasterij, quæ ad tempus forte acceperat, mox post datam vniuersis pacem, & acceptam virgam in manu, & annonam viaticam, post factam orationem, vel dictum versum, vel redditam eis pacem, si tamen vult, vt hospes

absce-

abscedat; & resuscipiat vicem suam diabolus, quem nolens hospitem susceperat Christus.

Cap. LXXXIX. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo debeat frater nouus in monasterio suum firmare introitum.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm expletæ duorum mensium ad tractandum induciæ fuerint, & placabili disciplina ab eo magis stabilitas eligatur, & perseuerantiam, repromissa lectæ regulæ firmitate, ei placeat adimplere, reinterrogatus ab Abbate nouus frater, quid secum in concesso induciarum spatio definisset, cum responso eius implendam in omnibus promittat obedientiam; respondeat Abbas, Deo gratias. Alia die post primam dictam missas explicitas exeunti limen oratorij cum congregatione Abbati flectat ad genua eius nouus frater suam ceruicem, rogans eum vel omnem congregationem eius, debere modicum in oratorio remorari, & orare pro se. A quibus mox diutissime pro eo oretur; & completis omnibus Abbas volens egredi, humiliter apprehenso eius vestimento, noui retineatur manu discipuli, qui hoc rogando insinuet: Est quod suggeram primo Deo, & oratorio isti sancto, vel tibi & congregationi. Cum responderit Abbas; quid illud est intimato. Subsequatur petitor dicens: Volo Deo seruire per disciplinam regulæ mihi lectæ in monasterio tuo. Cũ responderit Abbas dicens: & hoc placet tibi? subsequatur futurus discipulus: hoc primo Deo, sic & mihi. Tunc dicat Abbas: vide frater, mihi nihil promittis, sed Deo, & huic oratorio vel altari sancto. Si ad omnia obaudieris diuinis pręceptis vel meis monitis, in die iudicij tu coronam accipies bonorum actuum, & ego de peccatis meis indulgentiæ aliquid promerebor; qui vt diabolum cum sæculo vinceres, incitaui. *Si* autem nolueris mihi in aliquo obedire,

ecce

ecce ego Dominum confessor, quin & hæc congregatio testimonium mihi est in die iudicij præbitura; quia, vt supra dixi, cum non mihi, vel congregationi in aliquo obaudieris, in iudicio Dei ego absolutus, tu pro tua anima, vel contemptione rationem restitues. Post hæc verba, si cum rebus suis introierit, tunc ille breuis, vel donatio rerum suarum Deo vel monasterio facta, ipsius donatoris manu super altare ponatur, dicente ipso fratre: Ecce Domine, cum anima mea, & paupertate mea, quidquid mihi donasti, tibi reconsigno & offero: & ibi volo vt sint res meæ, vbi fuerit cor meum, & anima, sub potestate tamen monasterij & Abbatis, quem mihi Domine in vice tua timendum præponis, cum eis dicis: *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit*. Luc. 10. Vnde quia per eum nobis tu omnia necessaria cogitas, ideo nihil nos oportet peculiare habere: quia tu nobis de omnibus es idoneus, & in omnibus sufficis solus: vt iam nobis viuere & spes Christus sit, & mori lucrum. Post hæc dicta, dicat ipse nouus frater responsorium hoc: *Suscipe me Domine secundum verbum tuum, & viuam: & ne confundas me ab expectatione mea*. Psal. 118. Post hoc responsorium dicat Abbas hunc versum: *Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis*. Psal. 67. Post quem versum dictum, mox data ei ab omnibus pace, compleat Abbas, & tollens breuem desuper altare, mox ab eo nouus discipulus sub præposito ordinetur, & in manu eorum consignatus cum alijs fratribus exeat disciplinæ. Eadem namque die, pro humilitatis indicio, aquam manibus fratrum ad communionem intrantibus ipse ministret, & cum dat, osculetur omnium manus, & petat singulos pro se debere orare. Breues vero donationum factos a fratribus tempore mortis suæ Abbas in quod vsibus monasterij expensis restituerit, testamento suo inserat; etiam nomina eorum quorum noscuntur collata: vt nullus post mortem eius forte de monasterio exiens, repetendi rerum suarum fiduciam habeat, & stabilitatem monasterij, & fidem

frangat defuncti, vel dicat sine donatione aliquid suum in monasterio contineri.

Cap. XC. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Ingresso in monasterium cuidam laico non debere intra annum mutari res, nec caput eius secundum propositum tonderi.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm aliquis nouellus de sæculo ad seruitium Dei in monasterium confugerit, & indicauerit se velle conuerti; non ei credatur tam facile. Nam ficte ab Abbate, solo verbo, non facto, habitatio ei monasterij denegetur: ad probationem grauia proponantur, ad obedientiam eius inueniendam prædicentur contraria, & voluntati eius amara; quotidiana ei ieiunia promittantur. Nam & hoc ex lectione regulæ, & dicto Abbatis agnoscat, quia in monasterio nulli licet dicere: Hoc volo, & hoc nolo; hoc amo, & hoc odio; vt non propria eligatur voluntas: & sciat, quia qui in monasterio conuersus fuerit, quidquid ex voluntate sua voluerit, hoc magis non permittitur. Quare? *Quia sunt viæ, quæ videntur homini rectæ, quarum finis vsque ad profundum inferni demerget.* (Prov. 14.) Et quod noluerit, hoc cogitur; vt voluntas in eo propria amputetur, quæ inimica est Deo. Qui ergo cupit perfecte conuerti, quicquid amauerit & desiderio habuerit, ei denegetur; & quicquid oderit, ei apponatur, dicente Domino: *Qui vult meus esse discipulus, abneget semetipsum sibi, & sequatur me*, (Mat. 16.) hoc est, non suam, sed Dei faciat voluntatem. Omnia enim debet pro Domino sustinere, qui in eius cupit militare schola. Aut quid enim digne possumus pro Domino sustinere? dicente Apostolo: *Non sunt condignæ passiones huius sæculi ad superuenturam gloriam.* (Rom. 8.) Vt si ignem persecutor seruo Christi inferat, vt temporalis calor finito non sentiatur dolore; non tamen talis est, qualis ille ignis inextinguibilis: aut sic incendit, quomodo æterna pœna gehennæ peccatrici animæ immortaliter reseruatur. Si vngu-

vnguiæ, vel eculei, vel verborum pœnas ingerat; in ipsa parui doloris tolerantia æternæ lætitiæ coronatus succedit. Si carcer nos pro Deo tenebrosus reclaudat, ædificata ex margaritis, & auro vel gemmis ornata æterna nos Hierusalem exspectat. Si obscuritas clausuræ nos pro Deo obcœcet, in momento nos poterit obscurare; sed posthac illa nos lux in æterna vita suscipiet, quæ non solis candore vel lunæ, non stellarum cæli, sed ipsius Dei perpetua maiestate lucebit. Si terra ista, quam in hac vita calcamus, moriendo pro Deo metuerimus abscedere; mox super illam terram ambulare perpetuo deputamur, quæ septies argento lucidior. Si vero quæ putantur huius sæculi esse deliciæ, quæ inquinant potius interanea nostra quam reficiunt, pro Deo ea contempserimus; ad illa statim flumina in æternum currentia perpetuo deputamur, quæ sunt mellis, & lactis, vini & olei abundantia plena: simul & illarum fructus arborum varios & diuersos, duodecies in annum nascentes, non cultura hominis, sed abundantia Deitatis; qui non fame delectant ad vescendum, vel esurie appetuntur ad manducandum; sed postquam oculi sanctorum ipso visu fuerint saginati, insuper hoc vnicuique sapit in ore, quod fuerit delectatus. Ergo digne ad paruum tempus ieiunijs & abstinentia pro Domino cruciamur, vt eis quæ præparauit bonis in perpetuum satiemur: obscuramur pro Deo a persecutore in carcere, vt in illa perpetua luce fulgeamus, tanquam scintillæ in arundineto discurrentes: mortem momentaneam pro Deo ideo libenter appetimus, vt in æternum a gehennæ morte perpetua liberemur. Postremo, & sine persecutione in ipsa Christianitatis pace in schola monasterij ideo probationibus, vel amaricationibus voluntatum sub Abbatis imperio militamus; vt post peregrinationem vitæ sæculi huius, cum Dominus noster iudicio nos accersierit suo, digna ei nostra opera consignemus, offerentes ei patientiam nostram, per quam dura omnia & diuersa

nobis ab Abbate imperata, quæ pro nomine eius gratanter
portauimus, vel amaricationes voluntatum nostrarum di-
uersas, quas pro nomine Dei, vel salute animæ libenter ma-
Psal. 43. gis sustinuimus, dicentes Domino: *Propter te morte afficimur
tota die; æstimati sumus, vt oues occisionis*. Et cum hæc omnia
venerint super nos, obliti non sumus te: & per obseruatio-
nem obedientiæ inique non egimus in testamento tuo: &
a perseuerantia bonorum actuum vel desiderio spei futuræ
non recessit retro cor nostrum. Quia non declinauerunt
Psal. 65. semitæ nostræ a vijs tuis in quibus vijs *Probasti nos Deus: igne
nos examinasti, sicut igne examinatur argentum*. Induxisti nos pro-
bationis in laqueum; posuisti amaricationum tribulationes
in dorso humilitatis nostræ: vt nostrã non permitteremur, sed
ibid. tuam cogeremur facere voluntatem. Vnde *imposuisti homines
super capita nostra*: quia ostendisti nos sub Abbate doctore, vel
præposito disciplinæ debere esse probandos. Ergo hi tales
ibid. subsequentes Domino dicant in illo iam sæculo: *Transiuimus
per ignem & aquam: & induxisti nos in refrigerium*, hoc est, transi-
uimus per amaricationes voluntatum nostrarum, & serui-
tium sanctæ obedientiæ; ecce peruenimus ad tuæ refrige-
Psal. 89. rium pietatis. Et item dicimus ei: *Delectati sumus pro die-
bus, quibus nos humiliasti, annis in quibus vidimus mala*: vt nihil
habeat in nobis gehennæ ignis sibi quod vindicet; quando
nihil suum in nobis incendendum ibi Diabolus egit. Ergo
omnia debet pro Domino sustinere, qui eius cupit milita-
re scholæ: & tanquam aurum lima, & malleis, & igne for-
nacis probetur ad diadema Dei, & coronam dominicam
profuturus. Quia cum propriam non fecerit volunta-
tem aliquis, cogitur facere, cui quotidie in oratione dici-
Gen 3. mus: *Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra*. Terra enim
est corpus nostrum, cui dixit Dominus: *Terra es, & in ter-
ram ibis*. Quia omnis propria voluntas carnalis est, & a
corpore descendit; ideo nos cogit illecebra, & iniusta com-
mittere, quæ ad tempus paruum vitæ huius carni per desi-

deria

deria est dulcis, amarior felle futura in posterum, & in æternum. Ideoque enim cogitur lingua nostra iuste quotidie clamare ad Dominum: fiat voluntas tua in terra corporis nostri. Quæ voluntas cum fuerit nobis in schola monasterij a maioribus tradita, & per obedientiam a nobis fuerit adimpleta quotidie, iuste nobis credamus in futuro Dominum parcere: & confidamus insuper gratia eius posse nos coronari; quia semper eius fecimus voluntatem, non nostram: & nunquam nos, vel desideria carnis prætulimus amori eius; & propter eum etiam parati sumus perdere animas in præsenti hoc tempore, vt mereamur eas in futuro inuenire cum ipso. Ergo accedens ad timorem Dei aliquis in monasterio cupiens conuerti, & volens esse discipulus, hoc ei pro domino futurus magister proponat, vt supra diximus: quia quicquid aliquando desiderio voluntatis suæ appetierat, sciat sibi posse negari; & quicquid noluerit, audiat sibi posse imponi. Antecessus ei peculiaria denegentur: regula ei tota legatur, & factis implenda promittatur.* Domum parentum de cætero sciat sibi esse extraneam: inaccessibile limen eius vlterius habere iam credat: *Quia nisi qui reliquerit patrem, aut matrem, aut fratres, aut domum, non potest esse Christi discipulus*. Citra iussionem maioris a monasterio foras se non exire sciat. Cum post hæc omnia ab Abbate prædicta promiserit se ad omnia obaudire, & eius, vel regulæ monitionibus ad omnia factis esse paratum, tunc suscipiatur in monasterium. Nec tamen ei tam facile sancti propositi habitus imponatur: ne forte ad horam promittens, fallat inposterum, & sub nomine ouis lupus ingrediatur. Quia cum sæcularis erat, Diabolus eum non tentabat, cuius aperte semper voluntatem perfecit, cum eius operarius fuit: sed ex quo se a Diaboli suasionibus vel militia sæculari ad timorem Dei in seruitium Christi tradiderit, certissime ab ea die Diabolum sibi inimicum sciat effectum, quem cum sæculo suo propter

timo-

timorem Domini dereliquit. Ergo tam facile ingredienti non debet credi, nisi vt videatur, si quod promittit verbis factis adimplet, dicente scriptura: *Nolite omni Spiritui cre-*
1.Io.4. *dere, sed prius probate.* Et iterum: *Quia multi ad vos veniunt in*
Mat. 7. *vestitu ouium, intus autem lupi rapaces.* Vide ergo quia causam Dei caute nos iubet agere scriptura, vt non mittatur sanctum canibus, nec margaritæ pretiosæ ante porcos: sed monens eum quotidie Abbas dicat: Fili, interim istæ res, quibus vteris in monasterio, nihil tibi præiudicant apud nos: sed prius in diuinis interanea cordis tui de sæcularibus factis cum mundaueris, iam tunc demum mutabis & vestes: vt merito iam ab omnibus hoc videaris in corpore, quod a Deo possederis in mente: & iusto post pectoris cæsam militiam tondebis & caput: & cum hæc omnia quæ in regula monasterij continentur, in tuis adhuc vestibus perfecte impleueris, & nostrum cum susceperis habitum, sanctior permanebis. Cum ergo ex illa die omnia cum cæteris fratribus inculpabiliter in monasterio per integrum annum impleuerit, tunc demum sine aliqua dubitatione tondeatur, vel ei sancti propositi vestes mutentur. Tondeatur enim sic: stet ipse frater medio oratorio curuatis genibus, tondente eum Abbate, psallentibus in circuitu cunctis. In quo probationis anno psalmum, antiphonam, aut responsorium, vel versum non imponat, quamdiu sancti propositi habitum accipere mereatur: nec cum Abbate ausus sit manducare. Vestes vero sæculares, quas dumtaxat exutus fuerit, cum diligentia repositæ conseruentur, tam de laicis quam de firmato conuerso; ne forte, quod non in conuersis contingat, cum ad suos denuo vomitus redire voluerit, & sæculi elegerit iterato repedare itinera, & nullis scripturarum vel monitionum poterit vinculis retineri, reddat Christo quod suum est: id est, exutus sanctis vestibus, vel habitu sacro, suis quibus venerat vestitus vestibus resimilans sæculo, ad suasorem diabolum

reuer-

reuertatur, & non Christi prædictus habitus polluatur in sæculo a fugaci. Recipiat talem, qualem miserat sæculum: quia retulit quod suum est, indigno quod dederat Christus; cum inuenire in eo Dominus non potuit, quod quærebat. Quicquid enim in monasterio aliquando acquisiuit, vel laborauit, aut contulit, abscedenti ei penitus non reddatur: quia omni rei ingressæ ad Deum in monasterio perseuerantia opus est: ideo exitus licentia denegatur: solum ab inuito ea res, quæ liberum habet arbitrium, non detinetur: id est, anima ipsa & corpus, quæ in voluntatibus & desiderijs suis, vt a diabolo captiuetur, libero se dicit esse constitutam arbitrio, & putat sibi licere quod malum est. Res apostatarum vel collata ideo a patribus non iubentur de monasterio reddi, quia licet erogatæ vel consumptæ in vsus sanctorum remoueri & restitui non possunt: tamen plurima ideo certissime denegantur, vt vel occasione rerum suarum ad Dei disciplinam in monasterio permanentes retineantur discipuli: ideo res Deo oblata reuocari sæculo ab homine non debet. Nam & ista huius regulæ tripartita sententia hæc est: Labor in monasterio fratres pascit, perseuerantia calceat & vestit; discessus restituit debitas monasterio res, & si cupit, abscedat.

CAP. XCI. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Quomodo suscipi debeat nobilis filius in monasterio.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Cvm alicuius nobilis filius propter Dei seruitium in monasterium voluerit conuolare, non prius suscipiatur, nisi, vt superius diximus, omnem a se obedientiam promiserit adimplendam. Deinde conueniant eius parentes, vt & eorum quale sit votum agnoscatur de eo. Quod si contrarij extiterint, interim vsque ad vim pro eo Domino inferendam ad claustra monasterij vindicetur: quem potens est Dominus defendere propter se; quia fortior est

dex-

dextera eius ad protegendum; quam diaboli iniquitas ad lædendum. Quod si magis fuerint consentientes eius voto parentes, conuocatis eis ab Abbate in monasterium, votum filij conuertentis exquiratur ab eis; vt ab ipsis potius videatur deuoueri, vel offerri, qui eum genuerunt. Cum ergo magis responderint parentes, gratanter se velle adimplere quæ cupit: tunc dicat eis Abbas: Equidem omnibus nobis vnus, ad omnia sufficit Deus: sed quia accedentibus ad diuinum seruitium, vel intrantibus in monasterium sæculi prius amputetur spes, & excarricato de se suarum onere facultatum nullis vlterius sæculi laqueis irretitus, securus pergat & solus ad Dominum:

2. Tim. 2. *Quia nemo seruiens Deo implicat se negotijs sæcularibus, vt ei placeat cui se probauit.* Quia homo onustus auro sequi Christum non potest: dum non potest duobus dominis seruire. Ipse vero bene seruit Deo, qui voluerit eum in cælis cum eo thesaurum possidere, quem non tinea comedit, nec fures effodiunt & furantur,

Luc. 14. dicente Domino in Euangelio: *Nisi qui renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest sequi me, & meus esse discipulus.* Quia, vt diximus, homo onustus auro sequi Christum non potest: in tantum vt admoneat Dominus in euangelio quemdam sua sequentem vestigia, dicens ei:

Mat. 19. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & veni sequere me.* Vnde contristatus ille propter multas diuitias meruit hanc dominicæ vocis audire sententiam:

Mat. 10. *Facilius potest camelus per foramen acus transire, quam introire posse diuitem in regnum cælorum.* Quos & sua sententia damnat Apostolus dicens:

2. Tim. 6. *Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueos, & desideria multa: quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix omnium malorum est auaritia: quam quidam appetentes a fide exciderunt, & inseruerunt se doloribus multis.* Videtis ergo, quia nec Deum sequi potest, qui in sæculo quæ possidet bona sua, non vult relinquere; nec amare poterit Deum, qui diuitias voluerit non odire. Quia non tantum tanta vel

talia,

talia, qualia pro Deo contemnuntur, nouit Dominus retribuere his, qui pauperes se faciunt propter eum; insuper ad fruendum in æternum ipsam vitam, eis tribuit sempiternam. Non ideo Deus quærit rebus vestris vos exui, vt aliquid exinde ipse iuuetur, aut vestra paupertate gaudet, vestraque indigentia gratulatur; sed vt euntibus vobis ad eū, vel eius diuitias sempiternas desiderantes, momentanea sæculi impedimenta, cum sibi vestros occupant cogitatus, de anima vestra nunquam vos faciant cogitare, vel de morte possitis esse solliciti; & dies vestros in extremos vitæ terminos per negligentiam definitos, relictis omnibus sæculo, de quibus cogitabatis, vltima mortis ratio in iudicio vobis cum solis peccatis occurrat, nihil aliud nisi pœnas perpetuas habituri: & tunc vos in æternum incipiat pœnitere, cum ipsius pœnitentiæ non poteritis merito inuenire remedium. Vnde nobis merito clamat scriptura: *Currite, dum licentiæ ad prouidendum vobis lumen habetis, ne ad discutiendam negligentiam tenebræ vobis mortis occurrant.* Ioa. 12. Quid ergo, si aliquis ita accedat ad Dominum, vt a diuitiarum suarum auaritia non recedat? Hos tales superius dixit Apostolus, non posse in hoc quod Deo cupiebant permanere; & tota facilitate eos a fide posse discedere, quibus de sæculo remanet quod ametur. Ita enim nos considerantes, o parentes, iusta vobis secundum Deum pro vestro filio suademus: vt si filium vestrum digne Deo cupitis offerre, a sæculo eum prius exuite. Quod si aliquid apud vos ei sæculo remanserit conseruandum, habebit aliquando titillationem diabolici desiderij; sicut canis delectatur ad suum redire vomitum: & posita manu super aratrum respiciens retro, cum non sit aptus regno cælorum, relicto quandoque monasterio securus de portione sua ei seruata, a vobis cupiens in sæcularem domum vestram reuerti, fratribus suis volens esse coheres, in suarum redire incipiat sponsus & dominus facultatum, & pristinis restitu-

tus delicijs & pompis, non aliud desideraturus quam nuptias. Ergo, sicut superius diximus, si digne eum vultis Deo offerre, de auferendo prius impedimento eius, quam de anima cogitate. Itaque audite vocem illius Domini,
Matt. 19 quam filius vester dicit se sequi, ipsi dicentem: *Vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me: & habebis thesaurum in cœlo*: Sed quia portio eius adhuc in vestra est potestate, & consensu vestro vel permissione magis videtur Deo offerre, quam nobis: vos tangit de ea secundum dominicam vocem, quam si vultis audire, pro filio vestro apud vos nihil remaneat in sæculo, nisi Deus. Quod si forte propter immanitatem diuitiarum, vel amorem nutritæ domi familiæ grauis vobis, & minus dulcis hæc diuina præceptio conuenit, audite regulæ nostræ a Patribus salubre statutum consilium. De portione eius tres fiant partes æqualiter, vna distributa Abbatis manibus pauperibus vel indigentibus erogetur: aliam vobis, vel fratribus suis pergens ille ad comitatum sanctorum exagiliario munus titulo derelinquat: tertiam vero partem viatici sui vtilitate deferat secum monasterij sanctorum vsibus profuturam. Quia quomodo filius vester omnibus in monasterio fratribus ad solatium vitæ portionem suam conferat,
Gal. 6 dicente Apostolo de erogatione maxime ad domesticos fidei; ita & vniuersi monasterij fratres suis singuli vicibus, prout quis habet, ad hanc ingredientes monasterium deferunt formam filio vestro communiter cum omnibus profuturum. Quod si vtræque vobis graues sunt voces, vt nec Deum audiatis pauperibus erogando, & filij animam redimendo; nec nostrum consilium partibus diuidendo, & auferendo ab eo sæcularem substantiam, vel nudum & solum filium Deo largite: itaut iureiurando per sacrosancta Euangelia promittatis ei, vlterius eum de vestra patrimonij substantia nihil habere: vt firmiter iam perseuerans in Domino, sciat se de sæculo nihil sperare, cum

se a

se a vobis, & ab eo viderit alienum, solummodo superna desideret. Quia hoc expedit animæ illius, vt aut ordinatus a vobis vadat ad Dominum, aut pro eo exheredatus a vobis felicius magis pergat ad Deum; clamans Deo, quem sequitur nudus: *Tu Domine restitues mihi hereditatem meam*. Psal. 15. Tantum est vt nihil habeat de sæculo, quod viuis vobis aut mortuis de vestris facultatibus iam speret. Quia cui semel crucifixus est mundus, denuo ab eo redelectari non debet. Nam si ex toto nihil de eo ordinare volueritis, caussam eius puto vobis diuino reseruari iudicio. Eum vero certissime sciatis, plura a Domino recipere, quam contempsit; cum Dominum sibi fecit, quem nudus secutus est, debitorem. Recipiat enim in cœlis filius vester sine dubio multa, promittente ei Domino in Euangelio, dicés: *Qui reliquerit aurum, aut argentum, aut possessiones, aut domos propter me, centuplum accipiet in regno Dei, insuper & vitam æternam*. Mat. 19 Hęc audiens filius vester paratus est, si vultis relinquere vobis totum, vt apud Dominum centuplum valeat inuenire: quia de omnibus Dominus noster est nobis idoneus. Nam quid illi sufficit, cui ipse Dominus non sufficit?

Cap. XCII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De honore vel gradu post Abbatem cæteris denegando.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

CAuere debet Abbas, ne quem sibi aliquando secundarium adiudicet, vel in tertium aliquem constituat locum. Quare? vt cum nullum elatum de honore reddiderit, & sancte agenti successionis suæ honorem promiserit, certatim omnes in bonis actibus, vel in humilitate faciat propensare; sicut de potiore gradu contendentibus Apostolis Dominus indicauit, cum in medio eorum infantem deduxisset, & dixit; *Qui vult esse inter vos fortior, sit talis: & qui vult esse inter vos maior, sit vester minister*. Mat. 20. Et iterum dixit Dominus discipulis suis: *Quicunque prius fecerit* Mat. 5.

rit præcepta mea, & sic docuerit, hic maximus vocabitur in regno cœlorum. Vnde ergo sequens hanc humiliando formam, hoc semper omnibus fratribus dicere debet Abbas: Fratres & filij mei, quicumque de vobis hoc elaborauerit, vt diuinis præceptis in omnibus obediens, vel per omnia regulæ obtemperans, vel meis actibus similis inueniatur; quicumque ad hoc conscenderit, vt doctrinam meam compleat factis; quicumque mores suos, non in sua propria voluntate & arbitrio, sed Dei obedientia per me tradiderit corrigendos; id est, non in superbia, sed in humilitate; non in multiloquio, sed in taciturnitate; non in odio, sed in gratia; non in dolo, sed in caritate; non in ira, sed in pace; non in ebrietate, sed in sobrietate; non in satietate, sed in parcitate; non in scandalo, sed in continentia; non in murmurio, sed in obedientia; non in tarditate, sed in agilitate; non in contentione, sed in assensione; non in leuitate, sed in grauitate; non in vaniloquio, sed in paucis sapientiæ verbis; non in risu multo aut excusso, sed in patientiæ lacrimis; non in luxuria, sed in castitate. Hæc ergo omnia quicumque de vobis perfecte impleuerit, non solum meo, sed Dei iudicio tempore mortis meæ scholæ Dei ordinabitur magister, artem dominicam, quam ipse iam perfecte adimplet, Christi discipulis monstraturus. Nam quomodo ad honorem maiorem quis poterit iuste conscendere, si honoris ipsius merita in diuinis præceptis non valuerit adimplere? Vel quomodo monitiones maiores didicerit, qui non factis effecerit diuinis, quomodo præerit scholæ? Quomodo aliena poterit vitia emendare, qui sua nescit acta corrigere? Vel quomodo sub disciplina poterit alios regere, qui culpas disciplinæ in se non potuerit emendare? Ideoque nisi qui prius fuerit in omnibus perfectus discipulus, dignus non poterit esse magister. Cum hoc ergo Abbas sæpe congregationi prædixerit, & nullum certum reddi-

derit

derit de honore, semper eorum confundat gradus, vicibusque ad mensam secus se sedere faciat, vicibusque in oratorio iubeat secus se vniuersos stare, vniuersos vicibus post se psalmos imponere; vt nullus de secundo honore iam reddatur elatus, siue de vltimo gradu aliquis se faciat desperatum. Ergo cum nullus de multis secundo in gradu erigitur, & per incertum spei vnusquisque ad percipiendum honorem, si se sancte tractauerit, de se hoc suspicet iudicare, & per bona acta sua eligi se posse quandoque in Abbatis honorem confidat: vt dum pro incerto nullus designatur, sed bene & sancte agentibus honor promittitur, ita sit, vt dum omnes cupiunt gradum obtinere honoris, supradicta Dei præcepta in se festinent implere; & si non propter timorem futuri iudicij, tamen vel propter presentis vitæ honorem contendendo certatim possint omnes perficere, vt cum grandis fuerit congregatio, vt per nullos gradus honoris diuersi descenderint, nullis sibi antecedentibus non possit de se vltimus desperare; nec item secundus, omnibus post se positis possit elatus gaudere, & iam securus de solo honore causam Dei in se negligat adimplere; iamque magis sperare præsentia quam futura: quia generaliter tale est genus humanum, vt plus amet quæ videt, quam quæ non videndo sperat. Ergo sicut supra diximus, cum incertos posuerit diuersorum gradus, & omnes satagentes viderit in hunc aliquando velle se peruenire honorem, certatim festinent adimplere, vt per bona acta placeant ordinari; vt vnusquisque ostendens opera sua sancta Abbati & Deo, in hoc honore de se posse consentire Deum & Abbatem digne de se suspicent iudicare: cum inuicem sibi & zelo boni honoris & desiderio propensiores extiterint, tunc coguntur in se Deo & Abbati omnia sancta & bona ostendere, cum perfectorum merita cœperint sperare; & modo iam in se factis ostendere, quod cæteros postea verbis cupiunt edocere. Nam & ideo æquales omnes

nes

nes habere constituimus gradus, & nullũ in secundo honore constituendum, ne forte, sicut dicit scriptura, *erunt*
Mat. 19. *nouissimi primi, & primi nouissimi*; huius forte fratris in monasterio ante obitum Abbatis debeatur ingressus, quia iam aut aliqua regula approbatus, aut certe, vt de multis in Vitas legitur patrũ, propter humilitatis desiderium monasteria vel congregationes suas absconse deserentes, subiugare se alieno malunt imperio. Et quia non priuat bonis Deus ambulantes in innocentia vel humilitate; & non potest abscondi ciuitas super montem posita, nec lucerna accensa, non sub modio, sed super candelabrum posita illucescit, quid si forte de negligentioribus suis fratribus aliquem se viuo Abbas in secundum gradum iam designet, & cum huius supradicti tanti viri scholam noui monasterij per humilitatem celatam magnus vir intrauerit, & eius cotidie vltro perfecta claruerint opera, & cum despectione agitur monasterij nouellus discipulus, agnoscatur factis Christi miles antiquus. Nonne cum hunc talem subito Abbas agnouerit, negligenter iam ordinatũ secundarium, proprio sępe pœniteat facto, & suo iudicio efficiatur reprobus, cogitat dissipare quod fecerat: cum non est dignum vt melior sub deteriore consistat; & hic verbis imperet, qui imperata factis non possit adimplere. Ergo suspensus honoris gradus habeatur in omnibus, & ostensis beneplacitis quandoque promissis hoc Abbas fratribus suis sæpe verbis spondeat, dicens: dabit Dominus honorem huic qui sanctis eum prouocauerit factis, nec fraudabit eum desiderio suo, a quo nec Deus ipse fraudatus est a lucro suo: & prouidet Deus discipulis per ipsum alijs quod opus est, cum prius de ipso magistro ipse nihil cœperit indigere. Ergo dum in hanc sitim honoris omnes fratres Abbas viderit anhelare, & certatim opera sancta in bonis præceptorum Dei desiderijs diuersos se ostendere, consideret semper animo, & oculo scrutetur, qui diuersis in agone obseruan-

tiæ

tiæ superior vel perfectus extiterit; & iam tempore mortis suæ vocatis omnibus ante se fratribus, dicat eis: Bene vos quidem omnes in obseruatione sancta egestis; bene acta vestra Dei semper præbuistis aspectibus: & vocato subito nomine illius, vel apprehensa manu eius, quem meliorem in omni perfectione semper absconse cæteris iudicauit, dicat omni congregationi: Audite me filij, Trinitas sancta nouit, cuius iudicio hic eligitur, quia vobis omnibus in omni obseruatione mandatorum Dei, idest, in taciturnitate, in obedientia, in fide, in pace, in gratia, in patientia, in bonitate, in simplicitate, in vigilantia, in sobrietate, in continentia, in castitate semper melior extiterit iste.

Cap. XCIIII. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De ordinatione noui Abbatis electi de omnibus a priore.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

IDeoque iudicio Dei, & testimonio meo vobis pastor eligitur, & vobis Abbas a Domino, cui semper de bonis actibus placeat, ordinatur, gregem Domini futuro iudicio reconsignaturus suscipiat. Videte fratres ne quis hanc ordinationem animo malo suscipiat, & Christum contemnat, cuius vicem in monasterio vobis iste acturus est. Post hæc acta statim oratione ab omnibus facta, accersitur statim præsul Ecclesiæ ipsius territorij, vt testimonio eius clericatus officij, mutato Episcopi manu nomine eius in Abbatis honorem, in diptico post nomen prioris eius iam missa Altaris in oratorio a Clerico recitetur, ipso oblationem fratrum offerente. Si tamen Abbas adhuc defunctus non fuerit, & adhuc deletus a viuis non fuerit, tunc post nomen maioris. Nam postquam defuncti nomen inter quiescentes migrauerit, noui nomen in capite scribatur. Mox ergo celebrantes in oratorio missas, cum explicauerint præsente, vt diximus, pontifice, vel cun-

cto

cto ordine clericatus officij, data ei a Priore pace, vel subsequente congregatione, tradat ei in manum regulam hanc, simul & petitas claues a Cellarario de enticis monasterij, & breuem rerum vniuersarum, ferramentorumque, & codicum, vel vniuersorum mobilium; & collata singulorum testamento omnia ante pontificem assignentur. Nam dicat, cui dat regulam hanc præsente pontifice, vel vniuerso officio eius, vel sua congregatione: Accipe frater legem Dei, hanc regulam, in qua obseruantibus æternam prouideas vitam; negligentibus sempiternum proponas iudicium. Hic anima vincit, aut perit; hic vita aut amittitur aut tenetur; hic pendet istarum quas conspicis animarum a te Dei exactio. De hoc breue gregis istius in iudicio Domini post me tu facturus es rationem. Memento frater, memento, quia plus cui creditur, plus ab eo exigitur: & esto iam sollicitus, & noli esse securus de lupi voracibus faucibus diabolicas insidias gregi tuo futuras; sed & vulneribus animarum, vel ruinis culparum, quibus artibus vel monitionibus ad salutem animas valeas restaurare. Esto iam quantum potes vigilans & sollicitus; quia vsque hodie fuisti securus. Hæc cum compleuerit, regulam istam tenenti in manu iterato dicat: Abbas, ingredere oratorium Domini; & sta in loco meo cum congregatione iam tua. Alliget summus sacerdos orationibus suis in gestis cœlorũ, quod suscepisti in terris. & post hæc dicta tradat ei pallium suum: quo accepto osculetur qui acceperit manum dantis; & cum acceperit mox ingressus cum sacerdote nouus Abbas cum congregatione iam sua in oratorium, & stans in loco prioris, postquam sacerdos pro eo orationem effuderit, statim vadat nouus Abbas ad altare, & ponat super illud regulam: & dum eam ponit, quam accepit, dicat retro omnis congregatio vna cum ipso hunc versum: *Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis*; cum gloria, & cantilena. Quæ cum perdixerit, mox clara voce prosternens

Psal. 67.

se

se in orationem pauimento, expetat pro se orari iterum sacerdotem; quod & retro congregatio similiter pauimento adhæreat. Et surgentes post completam orationem osculetur genua sacerdotis, & erigatur ei ad pacem. Deinde omni officio eius pacem contradat; deinde præpositis, vel omni congregationi: & sic exeat disciplinæ, tradens claues manu sua cellarario. Mox vadens & orationem cum omnibus complens sine sacerdote, iam ipse petita benedictione, in cathedra sedeat præcessoris: & venientes primo Præpositi, deinde omnes eius genuam osculentur. Mox surgens vadat ad iacentem Priorem, & osculetur genua eius, & porrigatur ad pacem ei. Post acceptam pacem quondam Prior dicat omnibus: Fratres, & pro me orate, vt rationes animarum vestrarum transactas vna cum mea possim in die iudicij ante Dominum discussorem integras exponere, & fideliter consignare: & quomodo vos constabiliuit Dominus in terris, & meos bene exitus suscipere dignetur in cœlis. Vnde si post hoc forte melioratus ipse Abbas, defunctus non fuerit, omnem licentiam, vel potestatem, ordinationemque, vel honorem pristinum disciplinæ ipse recipiat. Et merito; cui Deus ad hoc ipsum reddidit vitam: nihilumque sibi nouiter ordinatus ex illa hora vsque ad diem veræ mortis eius de honore constituto vindicet. Et cum ei certus aduenerit dies mortisn, qui iam sub præsentia sacerdotis pridem extitit ordinatus, sine dubio ipse succedat: ita tamen, si casus superbiæ vel elationis eius non deposuerit merita. Ergo cum nihil illo viuo sibi vsurpauerit de honore, sed hoc tota mentis intentione assumat, & diligenti obseruatione custodiat, vt non iam de honore designato reddatur elatus, sed in melius magis acta sua de præceptis Dei in regula constitutis quotidie de se, coram Deo & fratribus, vel omnibus hominibus, præbeat: & plus se ex tunc in verbis & factis in ipso habitu humiliet, quam antea pro ipsius

humilitatis gratia fuerat incuruatus; vt eum omnes æstiment humiliorem & viliorem omnibus magis post designationem honoris effectum, quam ante; vt quasi profectus merito in se Domini impleat sententiam dicentis:
Matt. 20. *Qui vult inter vos esse fortior, sit vester vltimus*: & qui se humiliauerit, merito exaltetur: tamen propter honorem, quem sacerdos orationibus constituerat, & manu sua post Abbatis prioris, cum infirmaretur, in diptico Monasterij nomen scripserat, & suo honorabilis eum prior & verus Abbas iudicio elegerat; & quod ante non licebat per regulam, pro oratione sacerdotali, & ipsius Abbatis electione, & magis propter additam & augmentatam in eo humilitatem, secundarius iam iudicetur. Quod nomen non suo iudicio præsumpsit, sed perfectæ obseruantiæ in eo merita elegerunt: nam regula ideo vetat constitui secundarios propter elationem & superbiam. Nam istum per actum bonæ obseruantiæ, vel nimiam humilitatem & Deus elegit, & Abbas concessit, & sacerdos ordinauit; sed constitui adhuc vita prioris reddita non permisit. Vnde ex illa die quasi iam spiritalis Cæsar designatus secus Abbatem sedeat, alium chorum psallentium contra Abbatem teneat in oratorio, post ipsum calicem ad mensam accipiat, & post ipsum in orationibus habeatur; & vbicumque Abbas ambulauerit, ipse locum pro se suscipiendi, vel vitia fratrum emendandi, vel excommunicandi licentiam habeat adtributam. Quod si excommunicatus frater satisfacere ei consuete noluerit, reseruata culpa eius Abbati, ipse vero vsque ad aduentum in reatu excommunicationis permaneat. Omnia ista ex delegatione ambulantis exerceat, & in omnibus absentis agat vices Abbatis. Sed hoc ipsum non suo iudicio sibi deferens, sed iussu prioris & veri Abbatis: cum ei per præceptum permittitur, tunc licentiam habeat aliquid ordinare, aut in hoc honore credat se posse consistere. Nam omni hora omnibus iudicans se esse æqualem,

lem, & magis, si vult esse perfectus, & digne vult ad quod deputatus est peruenire, humiliando se vniuersis fratribus suis, magis se omnibus inferiorem adiudicet, & viliorem se vniuersis vltimo cordis credat affectu. Quia tales nouit Dominus exaltare, dicente scriptura: *Qui se humiliat, exaltabitur*. Nam hoc cauere semper ipse frater debet, ne aliquando de prouiso honore cordis elationem assumat, & in aliquam prorumpens superbiam, in aliqua parte aut humilitatis aut præcepti diuini corruens, regulam sicut prius obseruabat, minus aliquid modo adimpleat, iam designato horore securus. Et mox sciat pro certo, quia cum Abbas frequenter in aliquas culpas, quem elegerat, non in maius proficientem, sed per negligentiam magis deterioratum eum aspexerit, & monitus ab Abbate non emendauerit se; & nomen eius deleat, quamuis sacerdos rogatus ab Abbate, de diptico; & ipse in suum rediens numerum iudicetur negligentibus cœqualis; & excommunicationi consuetæ subiaceat, qui culpas non vitat: quia per negligentiam perdidit, quod interuenerat; & recipiat quod admiserat. Et postquam fuerit inferiori redditus merito, a latere iam deiungatur Abbatis: & ex illa iam die ab Abbate alius frater de omnibus iam oculo & animo quæratur, superior negligenti, qui & ipse electus absconse quotidie tempore mortis suæ, manu sua Abbas eum apertius indicet, iuste & merito omnibus præponendum ordinatione primatus. Et reprobi isti, qui per negligentiam de summo honoris culmine cadunt, audiant Apostolum sibi dicentem: *Bene currebatis, quis vos impediuit?* Satanas qui elatos deponit. Et antequam dilectus reprobus fiat, & in negligentiam conuertatur, audiat quid eum quotidie conueniat scriptura, dicens: *Tene quod habes, ne alter accipiat coronam tuam*. Et qui audierit, & non obseruauerit, sibi imputet cum ceciderit: quia a Domino superbi ac negligentes & indigni ideo deponuntur, vt digne

Mat. 23.

Gal. 5.

Apoc. 3.

obseruantes præceptum Dei, aut humiles exaltentur. Quia apud iustum iudicem Dominum non est personarum acceptio, nec vult aliquid præstare indignis; cum solos iustos, bonos, & sanctos nouit diligere, & ipsis solis de præsentis vitæ honore, & de perpetuæ coronæ retributione sit debitor.

CAP. XCIV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

Si subito Abbas moriatur, quo ordine de incertis fratribus Abbas alius constituatur, cum se viuo nullum designauerit meliorem, & dum subita eum mors peruruserit.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Repentinum humanitatis casum considerantes, & aduentum, vt assolet, subitæ mortis, hoc de incertis inueniendum ad ordinationem conuenienter taxauimus; vt de incertis certa possit ratio inueniri. Cum ergo superius diximus, diuersorum monasteriorum confusos debere esse gradus, & nullum certum redhibere de honore secundorum; cum ergo non iudicauerit Abbas viuens post se ordinandum, quem cæteris probauerit meliorem, qui si subito migret ad Dominum, respondemus quid, ne cum vnusquisque de se suo iudicio successionem præsumens, vniuersos in seditionem exagitet, & studiosam partibus pugnam scandali domum pacis faciat in contentionem conuerti, ideo hoc decernimus, vt iudicio Pontificis ipsius territorij & Cleri quæratur Abbas Sanctissimus, qui acceptam hanc regulam supra hanc congregationem ad vicem prioris defuncti, supra omnes fratres triginta habitet diebus: & ipse consideret secundum huius regulæ constituta, quis superior de omnibus obseruantia poterit inueniri. Qui ergo Abbas tricesimo die coram illo sacerdote vel clero, per sacrosancta iurans euangelia, dicat se a nullo promissionibus vel adulationibus esse redemptum; sed in causam Dei quam inuenerit integre pandere. Mox vero stante

ante

ante eum omni congregatione subito apprehendat eius manum, quem inuenit, in omnibus meliorem, in omni obseruantia mandatorum Dei, vel regulæ constitutæ; & tunc demum in eo, ab illo Pontifice vel Clero ipsius territorij secundum huius regulæ constituta, vt superius diximus, primatus ordinatio celebretur.

Cap. XCV. INTERROGATIO DISCIPVLI.

De Ostiarijs monasterij.

RESPONDET DOMINVS PER MAGISTRVM.

Dvobus fratribus ætate decrepitis cella intra regias monasterij prope constituatur; qui deputati ibi & claudant monasterium omni hora post exeuntes, & aperiant ingredientibus, & aduenientes nuntient Abbati. Nam & hoc obseruare debent ipsi duo senes quotidie, vt horis quibus oportet in monasterio legi, seratis regijs congregationi se iungant, vt legentes audiant; & cum ad opus diuinum oratorij index sonauerit, seratis item regijs ad opus Dei oratorio præsententur. Ad opus laboris hoc quærantur quod possunt pro ætatis possibilitate implere, idest, aut si artes sciunt; aut certe si nesciunt, in quo possunt cotidie septimanarios adiuuent: tamen labori alio non quærantur, si propter opus aperiendi & claudendi omni hora occupantur. Annonam canum a cellarario ipsi accipiant, & eis cum aqua, vel coquinæ remanente iuscello ministrent. Animalium intra monasterium curas, adiuncto in septimana illorum hebdomadarij solatio, ipsi adimpleant, & regiæ mundicias ipsi exerceant: vel intra eam cicendelum suspensum & factum incendant quotidie; vt noctu foris cuiusuis aduenientis cognoscatur ingressus. Qui senes, vt superius diximus, pro honore ætatis cum Abbate manducent, secundum formam perfectæ humilitatis, vt sancta Eugenia demonstrat, quæ dixit, nec ipsis se superiorem velle ostendere. Nam talibus dicit scriptura perfectis:

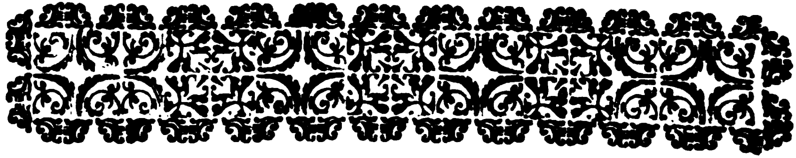
Quan-

Eccl. 3. *Quanto magnus es, tanto humilia te: & apud Deum & homines inueniens gratiam*. Omnia vero necessaria intus intra regias esse oportet; id est, furnum, macinæ, refrigerium, hortos, vel omnia necessaria; vt non sit frequens occasio, propter quam fratres multoties foras egressi, secularibus mixti forte a religiosorum oculis visi, ad damnationem potius nostram ab eis pro angelis adoremur; & *Benedicite* nobis non meritis indigne dicatur, cum forte sancti putemur esse, quod non sumus: aut magis per irrisionem quorundam infidelium vilescat in publico vel plateis sanctus habitus ambulando. Cum ergo hæc omnia intus fuerint constituta, clausa sit semper monasterij regia: vt intus clausi cum Domino fratres veluti a sæculo sint iam causa Dei in cœlestibus separati. Quæ regia monasterij a foris circellum habeat ferreũ in simella, quo ab aduenienti concusso, cuiuslibet superuenientis intus indicetur aduentus.

EXPLICIT REGVLA MAGISTRI.

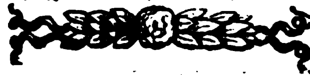

GRIMLAICI
PRESBYTERI
Regula
SOLITARIORVM.

IN NOMINE DEI SVMMI INCIPIT

PROLOGVS REGVLAE SOLITARIORVM.

DILECTISSIMO PATRI IN CHRISTO ATQVE AEQVIVOCO MEO GRIMLAICO VENERABILI Sacerdoti perennem in Saluatore salutem.

SAEPENVMERO dum in auribus vestris omne, quod mihi de meipso displiceret, exposui, suggessistis mihi, vt Regulam Solitariorum, videlicet Cœnobitarum, describerem, mihique ipsi iugum seruitutis imponerem. Ego autem hoc diu multumque renisus sum agere, ne forte vires meas excederem, immo ne iactantiæ lapsum incurrerem; verens pariter ne ab aliquibus quasi noua condens præsumptuosus putarer, ac ne mihi illud antiquum obijceretur prouerbium: Quid necesse est in mari mittere pisces, aut in flumine aquas? Sed cum post multos dies reminisci cœperim, quod nunquam moris fuerit sanctis Patribus inuicem prouocare, inuicem inuidere, sed vnumquemque in ornanda domo Dei pro viribus suis obtulisse; malui imperio iussionis vestræ obtemperare, quam voluntatem meam facere. Vnde & ego mox iniuncti me operis

operis labori suppoſui, atque hinc inde orthodoxorum Patrum ſententias exemplaque diuerſa decerpſi, & ex his hanc Regulam componere ſategi. Eorumdem quippe nomina, quorum ſententias ad hoc opus aſſumpſi, ob prolixitatem capitulorum vitandam, partim intus in ſerie, partim deforis in ipſis marginibus impreſſi. Et ne me aliquis compilatorem vocitaret, hoc potiſſimum fieri curaui. Scio namque, Domino pronuntiante, quia *qui a ſemetipſo loquitur, gloriam propriam quærit*. Mea quoque dicta licet ſint exigua, tamen inter ſanctorum flores eloquiorum ſolito nomine meo imprimere curaui. Qua de cauſa humiliter obſecro, vt ſi cui hæc ſcribilis videtur, præfata Sanctorum vocabula, ſicuti nunc ſunt adnotata, adnotare non omittat. Noſtraciſmos denique & barbariſmos, necnon & ipſos præpoſitionum caſus in hoc opuſculo ſeruare contempſi: quia indignum vehementer fore cenſui, vt verba Chriſti vel ſanctorum Patrum ſub regula perſtringerem Donati. Io.7,18.

Hanc nimirum Regulam de Sanctorum floribus, quaſi de magnis fluminibus pelagique gurgitibus excerptam, in modicos riuulos, hoc eſt, in ſexaginta nouem capitula diuidere curaui. Et primo omnium de abrenunciatione ſæculi, & de actiua vita & contemplatiua pauca collegi capitula. Deinde quomodo ſolitaria conuerſatio conſtare debeat, & de vita ac moribus Solitariorum aliqua adnexui capitula. Inter hæc quidem de præceptis redemptoris noſtri tria tantum capitula inſerui, quatenus Solitarij in lege Domini die ac nocte meditantes, & ipſa Chriſti mandata ſedulo ante oculos mentis ſimul & corporis reuoluentes, ſemper deuotiores atque feruentiores exiſtant. Poſtea quoque ad actiuam vitam veniens, quid vel quantum de cibis & potibus, quidue de veſtimentis aut lectualibus habere vel vti debeant, determinaui. Addidi etiam modum & tempus ieiuniorum atque abſtinentiæ.

Subiunxi quoque locis congruis pauca de virtutibus & vitijs: & vt cautos facerem Solitarios, quibus modis miracula operari soleant intimare curaui. Ad vltimum autem de perseuerantia boni operis vnum tantum capitulum posui.

In his ergo omnibus vbicunque aliquibus clausulis enucleandis necessitas extitit, morem fluminis imitari studui. Fluuius quippe dum per alueum defluit, si valles concauas ex latere contingit, in eas protinus sui impetus cursum diuertit; cumque illas sufficienter impleuerit, repente se in alueum refundit. Ita nimirum vbicunque inter sacra Sanctorum eloquia alqiuam obscuritatem congruæ ædificationis reperi, quasi ad vicinam vallem explanationis vndam retorsi: & dum ipsam obscuritatis vallem sufficienter expositam perspexi, rursus ad sermonis propositi alueum recucurri. Sed non hoc meo sensu vel studio, sed sanctorum Patrum oraculis annuentibus peregi.

Hoc sane, Pater venerande, tam vos, qui ad istud opusculum peragendum me excitastis, quam omnes qui hæc forte lecturi sunt, contestor & obsecro; vt quicquid in rebus istis quæ vtcunque digestæ sunt, reprehensionis inuenerint, vitio meæ rusticitatis adscribant, mihique dignanter indulgeant: Ea autem quæ secundum fidem catholicam dicta probauerint, Deo deputent: qui dat omnibus affluenter, & non improperat. Ego quippe dum studui præceptum iubentis implere, etiam maiora viribus meis præsumpsi suscipere; sed tamen ipsa obedientia valde mihi erat necessaria. Hac quidem nactus occasione Regulam, quam non habebam, modo habeo. Ceterum de accuratione dictionis elucubratæ non satago: quia quod a magistris negligendo non didici, id exhibere loquendo nequiui.

Id ipsum autem quod scripsi, non ingenio meo fretus, sed orationibus vestris auxiliantibus peregi. Solent namque

que medici, ex multorum ſpeciebus pigmentorum in ſalutem poſcentis quoddam genus medicamenti componere, nec ſeipſos præſumunt fateri creatores herbarum, vel aliarum ſpecierum; ſed miniſtros ſe eſſe in colligendo & conficiendo aſſerunt. Ita & ego, non auctor huius operis, ſed miniſter in colligendo extiti. Ex quarum tamen compoſitione ſpecierum ſalus efficitur ægrotantium. Sic etiam, ſic forſitan meæ deuotionis labor veſtræ caritati, Domino opitulante, aliquid proficere valebit. Non enim, vt reor, tam ſollicite mihi hanc Regulam ſcribere iniungeretis, niſi eam diligeretis, & niſi ad propoſitum vitæ ſolitariæ quandoque venire voluiſſetis. Sicut enim me piæ deuotionis affectu exhortati eſtis, vt eam ſcriberem, ita nunc vos humiliter depoſco, vt eandem ſæpius diligenter legere ſtudeatis; quatenus animus veſter quodammodo exterioribus moleſtijs fatigatus, ad ſeipſum redeat, & quo maxime feſtinare debeat, intelligat. Quid ergo in hac vita laborioſius, quam terrenis deſiderijs æſtuare? Aut quid ſecurius, quam de huius ſæculi vanitate nihil appetere? Qui enim hunc mundum diligunt, turbulentis eius curis & ſollicitudinibus conturbantur. Qui autem ab eo recedunt, & ſolitariam vitam expetunt, futuræ pacis requiem, quam illic expectant, hic iam quodammodo habere inchoant.

Quapropter quæſo tam vos, quam omnes Deum diligentes, vt nemo hanc Regulam ſpernat, neque ab hac inſtructione pauore perterritus refugiat: quia via ſalutis non aliter niſi anguſto initio eſt incipienda. Vnde Dominus ait: *Contendite intrare per anguſtam portam*. Et iterum: *Arcta & anguſta via eſt, quæ ducit ad vitam; lata & ſpatioſa, quæ ducit ad mortem*. Nihil ergo in hac conſtitutione aſperum, vel oneroſum, nihil graue ſpero me ſcripſiſſe: ſed ſi quid paululum reſtrictius, dictante æquitatis ratione in ea inſtitui, hoc propter emendationem vitiorum, & conſeruationem virtutum feci. Quiſquis igitur hanc Regulam

Mat. 7. 13.

bono animo & plena deuotione voluerit obseruare, in præsenti adhuc seculo positus, ad virtutum culmina, Deo fauente, poterit scandere; & post huius vitæ terminum, cum sanctis & electis Dei in cælesti regno gaudere, & cum ipso Domion & angelis eius in perpetuum feliciter poterit viuere; & non solum viuere, sed etiam conregnare. Cunctipotens Deus animum vestrum ad hanc institutionis obseruantiam festinanter adducat, & per eandem obseruantiam ad regna cælestia perducat, Amen.

EXPLICIT PROLOGVS.

INCIPIT TEXTVS REGVLAE.

Cap. I. *De generibus Solitariorum.*

PRIMVM igitur indagare oportet, cur monachus, vel cur solitarius vocatur, & sic demum, auxiliante diuina clementia, ad cætera exponenda rite transeamus. Monachus enim græca etymologia vocatur, eo quod sit singularis. Monas enim græce, latine singularitas dicitur. Ergo solitarius interpretatur vocabulum monachi. Idcirco enim siue dicatur monachus siue solitarius, vnum atque idem est. Sed iam videamus quot sunt genera solitariorum. Duo sunt namque genera solitariorum; vnum anachoretarum, id est, eremitarum; alterum vero cœnobitarum, hoc est, monasteriale. Hæc autem amborum genera non conuersionis feruore nouitio debent institui, sed diuturna monasterij exercitatione prius debent probari, quatenus probati ad perfectionis culmen, Domino miserante, conscendere valeant. Præterea quoque sæpe dubitatum est a mul-

a multis, a quo potiſſimum monachorum eremus cœpta ſit habitari. Quidam enim altius repetentes, a beato Helia & Ioanne ſumptum dicunt exordium: alij autem aſſeuerant beatum Antonium huius propoſiti eſſe caput. Macarius vero diſcipulus beati Antonij affirmat Paulum quemdam Thebæum in nouo teſtamento rei iſtius fuiſſe principem; quod & verum eſt. Sciendum vero, quod a tempore beati Antonij cœperunt cœnobitarum ſolitarij, hoc eſt, retruſi. Sed quis primus fuiſſet retruſus, difficile reperitur; non enim ſolummodo in cœnobijs, ſed etiam in ipſis eremis antea habitabant retruſi. Priſcis denique temporibus hi qui prius in monaſterijs erant retruſi, qui iam didicerant per multa experimenta contra diabolum pugnare, ipſi quoque bene inſtructi, atque ſicut aurum in fornace probati, fraterna ex acie ad ſingularem pugnam eremi, ſecuri iam ſine conſolatione alterius, ſola manu vel brachio contra vitia carnis vel cogitationum, Deo auxiliante, dimicaturi pergebant. Horum exemplum beatus Arnulfus Epiſcopus tenuit, qui ſecundum Domini præceptum omnia quæ habuit, vendidit, pauperibusque diſtribuit. Et non ſolum temporalia reliquit omnia, ſed etiam epiſcopatum, quem poſt amiſſionem bonorum temporalium, Domino largiente, ſuſcepit, ipſum dimiſit; & poſtea cellulam retruſionis expetijt, ibique multis diebus ſeſe ad exercitandum in diuinis cultibus Domino mancipauit. Deinde vero poſt multorum curricula annorum aſſumpſit alas ſicut columba, hoc eſt, virtutes ſpirituales, & ad eremum conuolauit; ibique Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM expectauit, vt illum ſaluum faceret a puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Qui veniens non ſolum ſaluauit eum, ſed ad æthera tranſuexit feliciter coronandum. Idcirco enim exemplum tanti viri huius hic inſerere ſtudui, vt ab eo diſcant ſolitarij, omnia caduca deſpicere, & cæleſtia totis viribus appetere.

CAP.

Cap. II. *De præceptis altioribus monachorum, vel Solitariorum.*

Altiora enim sunt præcepta quæ dantur monachis, vel sæculo huic renuntiantibus, quam illa quæ dantur fidelibus in sæculo communem vitam agentibus. Monachis & solitarijs dicitur: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus; & veni, sequere me.* Et rursum: *Omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet; & vitam æternam possidebit.* Hæc & huiusmodi præcepta specialiter solis congruunt monachis solitarijsque. Et quanto singularia, tanto potiora & eminentiora. Hæc vero quæ sequuntur quasi minora minoribus generaliter dicta sunt omnibus. *Qui non accipit*, inquit Dominus, *crucem suam, & venit post me, non est me dignus.* Et iterum: *Omnia quæ vultis vt faciant vobis homines, eadem & vos facite illis.* *Dico autem vobis: Nolite resistere malo.* Item ipse: *Diligite inimicos vestros: benefacite his qui vos oderunt, &c.* Monachis enim siue solitarijs dicitur, vt sua omnia derelinquant; sæcularibus vero, vt sua omnia bene gerant. Illi præcepta generalia bene viuendo transcendunt: isti præceptis generalibus adstringuntur. Ad perfectionem enim non sufficit cuiquam sua derelinquere, nisi etiam semetipsum abneget. Sed quid est semetipsum abnegare, nisi voluntatibus proprijs renuntiare? vt qui superbus erat, sit humilis; qui iracundus, studeat esse mansuetus; qui luxuriosus, sit castus; qui ante ebriosus, sit sobrius; qui inuidus & maleuolus, sit benignus & beneuolus. Nam si ita quisque renuntiat omnibus quæ possidet, vt & suis non renuntiet moribus, non est pro certo Christi discipulus. Qui enim suis rebus renuntiat, sua abnegat: qui vero prauis moribus renuntiat, semetipsum abnegat. Vnde & Dominus: *Qui vult*, inquit, *post me venire, abneget semetipsum, & sequatur me.*

Matt. 19. 21. ibid. 29.
Mat. 10. 38. id. 5. 39.
Id. 7. 12.
Idem 5. 44.
Luc. 9. 23.

Cap.

CAP. III. *De quatuor ordinibus hominum qui erunt in die iudicij.*

Sciendum quoque est, quia quatuor ordines hominum erunt in die iudicij; duo bonorum, & duo malorum. Primus ordo saluabitur, & non iudicabitur: id est, qui sua omnia pro Christo derelinquunt, ipsi quidem cum Deo iudices venturi sunt ad iudicium. Vnde est illud Isaiæ: *Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui.* Ipsi alios Isai 3,14
iudicabunt, & non iudicabuntur ab alijs. Secundus ordo iudicabitur, & saluabitur: id est, boni Christiani, qui res huius mundi possident, & eas pauperibus quotidie erogant, qui nudos vestiunt, infirmos visitant, & alia his similia implent, quæ Christus facere docet. Hi tales iudicabuntur, & saluabuntur; quibus dicturus est in iudicio Dominus: *Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere.* Mat. 25,
Et post pauca: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod* 35.
vobis paratum est ab origine mundi. Tertius ordo iudicabitur simul & condemnabitur: id est, mali Christiani, qui fidem habere videntur, sed operationem non habent. Isti ad sinistram partem deputabuntur in iudicio, & istis dicturus est idem ipse Dominus: *Esuriui, & non dedistis mihi manducare;* Ibid. 42.
sitiui, & non dedistis mihi bibere. Et post pauca: *Ite maledicti* Ibid. 41.
in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Isti enim iudicabuntur, & non saluabuntur. Quartus vero ordo erit infidelium, qui non iudicabuntur, sed condemnabuntur. De his ait Psalmista: *Non surgent impij in iudicio,* Psal. 1,5
neque peccatores in concilio iustorum. Resurgent enim impij, non vt iudicentur, sed vt condemnentur; scilicet vt qui sine lege peccauerunt, sine lege pereant. Primus vero Rom. 2,
ordo, qui sua dereliquerunt, & Christum secuti fuerunt, 12.
iudicabunt alios duos sequentes, id est, bonos Christianos vt recipiant bona; & malos econtra, vt recipiant mala.

Cum summa igitur deuotione rogemus Deum, vt corda

nostra

nostra misericorditer tangendo omnia visibilia nos despicere faciat, quatenus ad primum ordinem pertinere possimus. Vindicemus itaque in nobis bene viuendo gratiam tanti honoris: si enim vitam nostram perfecte custodierimus, iudices cum Deo & apostolis eius in die iudicij erimus. Firmissime enim hoc credere debemus, quia fidelissimus est ille, qui hoc nobis promittit. Veritas est ipse, fallere non potest. Solitarij igitur, qui sua omnia pro Christi amore derelinquunt, cum Petro apostolo dicere poterunt: *Domine, ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. quid ergo erit nobis?* Hoc pro certo scire conuenit, quod Petro tunc respondit, omnibus solitarijs in Petro respondit. Forsitan est aliquis qui dicat: imitari huius mundi contemptores volo, sed quod relinquam non habeo. Ad hoc vero respondendum est: Multum dimittit ille, qui voluntatem habendi dimittit. Attendere etiam debemus; quod non dixit, *Vos qui reliquistis omnia* solummodo, sed addidit, *& secuti estis me*: quia multi relinquunt sua, & Christum non sequuntur; sicut Crates philosophus, & alij multi: sequitur enim Christum, qui illum imitatur.

Matth. 19, 27.

Ib. 28.

Pensemus igitur quid Petrus dimisit, qui sic confidenter loquitur. Retia tantum dimisit & nauim, & tamen loquitur confidenter: *Reliquimus omnia*. Ac si diceret; fecimus Domine quod iussisti, scire volumus quale pro hoc præmium daturus es nobis. Iesus autem non solum illis, sed & ceteris respondit, dicens: *Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel*. Magna lætitia & inenarrabilis gloria nobis est promissa. Hæc sententia ad omnes pertinet, qui sua omnia pro Dei amore derelinquunt.

Ibidem.

Transcendamus autem visibilia omnia, despiciamus transitoria cuncta, vt mereamur perfrui cum beatis apostolis æternæ beatitudinis gloria; & vt hoc citius fiat, Domi-

mini clementiam quotidie humiliter exoremus, dicentes: Cunctipotens Deus qui nos per sanguinem filij tui redemisti, & ex aqua & Spiritu sancto voluntarie regenerasti; fac nos de hac miserrima peregrinatione ad diu desideratam citius patriam transire, in qua cum beatissimis Angelis & felicissimis hominibus sæculo renuntiantibus, per infinita sæcula regnemus.

CAP. IV. *Quæ sint veræ diuitiæ.*

QVæ sint veræ diuitiæ beatus GREGORIVS patenter insinuat, dicens: Solæ, inquit, diuitiæ veræ sunt, quæ nos virtutibus diuites faciunt. Quæ vero nobis appetendæ sunt diuitiæ, vel quæ fugiendæ, beatus PROSPER satis euidenter ostendit, dicens: Illæ nobis ambiendæ sunt diuitiæ, quæ nos ornare possint pariter & munire; quæ nos etiam contra impetus hostiles armant, à mundo disterminant, Deo commendant; ditant animos nostros atque nobilitant. Nobiscum sint, intra nos sint. Diuitiæ nostræ credendæ sunt, pudicitia, quæ nos pudicos faciat; & iustitia, quæ iustos; pietas, quæ pios; humilitas, quæ humiles; mansuetudo, quæ mansuetos; innocentia, quæ innocentes; puritas, quæ puros; prudentia, quæ prudentes; temperantia, quæ temperantes; & supra omnia caritas, quæ nos facit Deo & hominibus caros, vitiorum impotentes, sæculi contemptores, ac bonorum omnium sectatores. Hæc sunt non omnium, sed sanctorum solæ virtutes; non diuitum superborum, sed humilium pauperum facultates, patrimonia cordium, diuitiæ incorruptibiles morum; quibus non abundant, nisi qui illis carnalibus ex corde renuntiant. Quæ quamuis ipsa sint bona, vtpote à bono Deo creata; tamen quia sunt bonis malisque communia, student ea spirituales viri contemnere, quo possint ad illa incomparabiliter meliora, quæ sunt bonorum omnium propria,

peruenire. Quoniam non est tale bonum quod habent & mali, quale illud, quod non habent nisi boni. Corporale bonum quando habent iniqui, ipsorum est præmium: quando habent iusti, non est eorum præmium, sed temporale solatium. Item, boni temporalis amissio fit exercitium iusti, & iniusti supplicium; quia & iustus desiderio cælestium captus omnia temporalia siue habeat, siue amittat, omnino non sentit; & iniquus qui cum delectatione habuit, sine dolore non perdit. Propter hoc igitur eis, qui militant Deo, fugiendæ sunt ex toto corde diuitiæ, quas qui habere volunt, sine labore non quærunt, sine difficultate non inueniunt, sine cura non seruant, sine anxia delectatione non possident, sine graui dolore non perdunt.
1. Cor. 31. Apostolus autem Christi militibus dicit: *Volo vos sine sollicitudine esse*. Et idem: *Radix omnium malorum est auaritia,*
1. Tim. 6. 10. *quam quidam appetentes à fide errauerunt, & inseruerunt se doloribus multis*. Ac sic census iste terrenus eis à quibus vitiose diligitur, non est voluptatum materia, sed dolorum. Hæc de veris & fallacibus diuitijs dicta sufficiant. Quomodo autem quis ad perfectionis culmen conscendere possit, audiamus.

CAP. V. *De perfectione iustitiæ.*

Si quis ergo vult esse perfectus, & tollere crucem suam, & sequi Dominum saluatorem, & imitari Petrum di-
Matth. 19. 27. centem: *Domine ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*; faciat hoc quod præcepit Dominus adolescenti, & suffice-
Matth. 19. 21. re ei potest ad perfectionem: id est: *Vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus; & veni, sequere me*. In potestate nostra est, vtrum velimus esse perfecti, an non. Non nobis iugum necessitatis imponit, sed potestati nostræ liberum arbitrium concedit, dicens: *Vis esse perfectus*, & in primo stare vestigio dignitatis? *Vende omnia quæ habes, &*

da

da pauperibus; & veni, sequere me. Quicunque ergo perfectus esse voluerit, debet vendere omnia quæ habet, & non ex parte, sicut Ananias fecit & Saphyra, sed totum vendere; & cum vendiderit, nihil fraudare, sed dare omne illud pretium pauperibus; & sic sibi thesaurum in regnum cælorum præparare. Neque enim hoc ad perfectionem solummodo sufficit, nisi post contemptas diuitias sequatur saluatorem: id est, relictis malis faciat bona. Facilius, inquit B. Hieronymus, sacculus contemnitur, quam voluntas & voluptas. Multi diuitias relinquentes, Dominum non sequuntur. Sequitur enim Dominum, qui imitator eius est, & per vestigia illius graditur. *Qui enim dicit se in Christo manere, debet quomodo ille ambulauit, & ipse ambulare.* 1. Ioan. 2, 6. Bonum est ergo Dei seruo, corporaliter remotum esse à mundo; sed multo melius, voluntate. Vtrumque vero optimum & perfectum. Ille ergo perfectus est, qui huic sæculo & corpore & corde discretus est. Magna apud Deum refulget gratia, qui huic sæculo contemptibilis fuerit. Seruis autem Dei cuncta huius mundi contraria esse debent, vt dum ista aduersa sentiunt, ad cæleste desiderium ardentius excitentur. Quid enim in hac vita laboriosius, quam terrenis desideriis æstuare? Aut quid securius, quam de huius sæculi vanitate nihil appetere? Qui enim hunc mundum diligunt, turbulentis eius curis & sollicitudinibus conturbantur. Qui autem ab eo recedunt, propter internæ quietis tranquillitatem, futuræ pacis requiem quam illuc expectant, hic quodam modo habere inchoant.

CAP. VI. *Quod qui sæculo renuntiant, non debent habere hereditates, nec possessiones.*

HI ergo qui sæculum perfecte derelinquunt, nihil debent possidere præter Dominum. Vnde in libro Pro-

ſperi ita legitur : Quemcunque ergo poſſidendi delectat
ambitio, Deum, quem colit, qui omnia poſſidet, expedi-
ta mente poſſideat ; & in eo habebit quæcunque ſancte de-
ſiderat. Sed quoniam nemo poſſidet Deum, niſi qui poſ-
ſidetur à Deo, ſit ipſe primitus Dei poſſeſſio, & efficitur ei
Deus poſſeſſor & portio. Deinde quid vltra quærit, cui
omnia ſuus conditor ſit? Aut quid ei ſufficit, cui ipſe non
ſufficit? Hunc poſſidebat, & ab illo poſſidebatur ille, qui
Pſal. 118, dicebat in ſpiritu : *Portio mea, Domine, dixi cuſtodire legem*
57. *tuam*. Et iterum : *Dominus pars hereditatis meæ & calicis mei*.
Pſal. 15, Qui enim poſſidet Dominum, & cum Propheta dicit :
5. *Pars mea Dominus*, nihil extra Dominum habere poteſt.
Thren. Quod ſi quippiam aliud habuerit præter Dominum, pars
3, 24. eius Dominus non erit : verbi gratia, ſi aurum, ſi argen-
tum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem, cum iſtis
partibus Dominus pars eius fieri non dignatur. Si ergo,
inquit Hieronymus, pars Domini ſum, & funiculus he-
reditatis eius, non accipio partem inter ceteras tribus,
ſed quaſi Leuita & ſacerdos viuo de decimis, & altari de-
ſeruiens altaris oblatione ſuſtentor : vnde habens victum
& veſtimentum, his contentus ero, & nudam crucem
nudus ſequar. Ad Ezechielem quoque dicitur : *Sacerdotes*
Ezech. 44, 28. *mei, qui mihi in templo meo miniſtrant, non habeant poſſeſſiones :*
ego Dominus poſſeſſio eorum : nec hereditatem, ego Dominus he-
Num. *reditas eorum*. Et ipſe Dominus alibi dicit filijs Leui : *Non*
18, 20. *dabitis partem inter fratres ſuos, ego Dominus portio eorum*. Hic
ſatis euidenter oſtendit, quod hi qui terrenæ hereditatis
portionem contempſerint, tales ſe exhibere debent, vt
poſſideant Dominum, & ipſi poſſideantur à Domino.
Qua de re etiam in Collationibus Patrum tale datur exem-
plum. Quidam frater renuntians ſæculo, & dans quæ
habebat pauperibus, retinens autem pauca ad opus ſuum,
venit ad Abbatem Antonium. Quem cum agnouiſſet ſe-
nex, dixit ei : Si vis monachus fieri, vade in illum vicum, &
eme

eme carnes, & impone corpori tuo nudo, & sic veni huc. Et cum ille sic fecisset, aues lacerabant carnes & corpus eius. Cum autem peruenisset ad senem, interrogauit, si fecisset quæ dixerat ei, Ille autem ostendit corpus suum laceratum. Tunc dixit sanctus Antonius: Qui renuntiant sæculo, & volunt habere diuitias, ecce ita impugnantur, & à dæmonibus discerpuntur. Hoc igitur de non habenda possessione dictum sufficiat. Aliud autem de non habenda hereditate dicamus. Venit quidam homo nomine Magistratus, ad beatum Arsenium, deferens ei testamentum cuiusdam parentis eius, qui reliquerat ei hereditatem magnam valde. Et accipiens senior testamentum voluit sciendere illud. Magistratus autem cecidit ad pedes eius, dicens: Deprecor te propter Deum, ne scindas illud. Et dixit ei Abbas Arsenius: Ego prius mortuus sum, quam ille. Ipse autem modo mortuus est, quomodo nunc me fecit heredem? & remisit testamentum, nihil exinde accipiens. Vnde datur intelligi, quod hi, qui sæculum relinquunt, nihil debent habere præter victum, vel possidere extra vestimentum. Præcipue vero Solitarius qui imitator apostolorum esse cupit, his tantum debet esse contentus. Et quia non potest quis seruire Deo simul & mundo, propterea voluit Deus cultores suos omnibus renuntiare, vt exclusa mundi cupiditate, diuina in eis caritas posset augeri vel perfici.

CAP. VII. *Quod post abrenuntiationem sæculi non debet quisque diuitias colligere.*

Solitarij ergo funditus sæculo renuntiantes, ita huic mundo mori debent, vt soli Deo viuere delectentur. Quantoque ab huius sæculi cupiditate se subtrahunt, tanto interna mentis acie præsentiam Dei & sanctorum eius perspicacius contemplantur. Sed sunt multi qui cupiunt con-

consolare ad gratiam Dei, sed timent carere oblectamentis mundi. Prouocat eos quidem amor Christi, sed reuocat cupiditas sæculi, sicut legitur in Collationibus Patrum fecisse quemdam Solitarium, qui in horto suo sedule laborabat, & omnem laborem suum in eleemosynam expendebat, & tantum sibi retinebat, quantum ad victum ipsius sufficeret. Postea vero sathanas immisit ei in corde dicens: Collige tibi aliquam pecuniam, ne cum senueris, aut ægrotare cœperis, aliquid indigeas. Et collegit, & impleuit lagenam vnam nummis. Contigit autem eum infirmari, & putrefieri pedem eius. Et expendit hoc quod collectum habuerat in medicos, & nihil ei prodesse potuit. Postea vero venit quidam de expertis medicis, & dixit ei: Nisi incideris pedem tuum, totum corpus tuum putrefiet. Et constituerunt vt in crastinum inciderent ei pedem. Illa autem nocte rediens in semetipsum, & pœnitentiam agens de his quæ gessit, ingemuit & fleuit dicens: Memor esto Domine operum meorum priorum quæ faciebam, cum laborarem in horto meo, ex quo pauperibus ministrabam. Et cum fleret, astitit ei Angelus Domini, & dixit ei: Vbi sunt nummi quos collegisti, & vbi est spes de qua tractasti? At ille respondens ait: Peccaui Domine, & ignosce mihi, vlterius hoc non f ciam. Tunc Angelus tetigit pedem eius, & statim sanatus est, & surgens mane abijt operari in agro. Venit ergo medicus cum ferramentis vt secaret pedem eius, & ait: Vbi ne est ille ægrotus? Et dixerunt ei, Exijt mane operari in agro. tunc admiratus medicus, perrexit, & vidit eum terram fodientem, & glorificauit Deum, qui ei reddiderat sanitatem. His satis euidenter ostenditur, quantum malum sit post abrenunciationem sæculi pecunias colligere, & auare retinere. Vnde scriptum est:
Luc. 9. 62. *Nemo mittens manum suam in aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Noui autem ego ipse quemdam fratrem, quem vtinam non nossem! cuius etiam nomen si aliquid pro-

prodesset, dicere possem: qui sub obtentu religionis relinquere se sæculum finxit, & ad solitariam vitam, non corde, sed corpore tantum peruenit. Qui etiam non solum ante habitas possessiones & diuitias funditus non distribuit, sed etiam si qua forte ei a fidelibus fuerant oblata, auare retinebat. Postea vero immisit ei diabolus in cor, vt ad perferendas diuitias, quas male seruauerat, foras de cella retrusionis exiret. Quod ita & fecit, qui quamdiu in præsenti sæculo vixit, non solum sibimetipsi, sed etiam nobis omnibus in opprobrium fuit; & non solum tunc eius exemplum nocuit, sed adhuc his, qui eum nouerunt, obest; & futuris scientibus nocebit. Quia sunt nonnulli qui despectis carnis desiderijs, cuncta relinquere pertractant, sed cum cecidisse illum post operis initium conspiciunt, hoc ipsum facere quod deliberauerant, pertimescunt. Nam & isti in hoc etiam arguendi sunt, vt si malos pertimescunt imitari in malum, cur pigri sunt bonos imitari in bonum? Vnde scriptum est: De bonis sumamus exempla. Ob hanc ergo causam aliorum scribuntur ruinæ & perditiones, vt nos de nostra vita simus sollicitiores. Hactenus autem de sæculi abrenunciatione, & de non colligendis diuitijs satis abundeque, vt opinor, dictum est. Modo enim de contemplatiua vita, Deo auxiliante, & beato Prospero suffragante, aliqua dicenda sunt capitula.

CAP. VIII. *Quid sit proprie actiua, quidue contemplatiua vita.*

QVia igitur per actiuam vitam ad contemplatiuam venitur, idcirco prius dicendum reor, quid sit proprie actiua vita; & sic demum ad contemplatiuam transeundum est. Actiua scilicet vita est conuersatio religiosa, quæ docet quomodo Præpositi sub se regant viuentes, ac diligant; & non minus de eorum, quam de sua salute solliciti,

quod

quod eis expedire sciunt, paterna cura prouideant: & qualiter subiecti præposito suo, tanquam capiti membra deseruiant, ac præcepta eius velut imperium Dei summo amore custodiant. Ipsa namque actualis vita panem esurienti tribuit, verbo sapientiæ nescientem docet, errantem corrigit, superbientem ad humilitatis viam reuocat, infirmantis curam gerit; quæ singulis quibusque expediunt dispensat, & commissis sibi qualiter subsistere valeant sollicite prouidet. Quæ & cum corpore & in præsenti fiunt, & cum corpore deficiunt. & tamen merces huius vitæ permanet in æternum. Contemplatiua quoque vita est, dilectionem Dei & proximi tota mente retinere: transitoria cuncta despicere; visibilia postponere, tantummodo quæ cælestia sunt desiderare. Nam contemplatiua vita a contemplando, hoc est videndo, nomen accepit; in qua creatorem suum creatura intellectualis ab omni peccato purgata visura est. Sed & si eam diligenter considerare velimus, & iam in hoc fragili tabernaculo, vbi quotidie ingemiscimus, contemplatiuæ vitæ quodammodo participes fieri possumus. Quia, secundum quorumdam opinionem, nihil aliud est contemplatiua vita, quam rerum latentium futurarumque notitia; siue vacatio ab omnibus occupationibus mundi; siue diuinarum studium literarum. Quando autem infirmum visitamus, mortuum sepelimus, errantem corrigimus, tunc in actiua sumus. Quando vero in conspectu Dei lacrymas fundimus, & qualis beatitudo, qualis lux, qualis gloria sit sanctis in cœlo, cogitare volumus, tunc in contemplatiua sumus. Sed actiua vita cum corpore incipit, & hic cum ipso finitur: contemplatiua vero vita hic inchoatur, & in futuro sæculo perficitur.
Luc. 10. Ex his enim signatur vna, id est actiua per Martham; & altera, id est contemplatiua, per Mariam: sed necessaria est omnino Martha Mariæ.

CAP.

CAP. IX. *Qualis debet esse in actiua vita, qui ad contemplatiuam conscendere conatur.*

AD fastigium ergo vitæ contemplatiuæ quisquis conatur conscendere, semetipsum debet prius per multa experimenta in actiua vita probare: si iniurias poterit ferre, si obprobria, si derisiones, si contumelias, si detractiones, si flagella poterit sustinere. Si hæc & alia huiusmodi, siue a diabolo, siue ab aliquo illata patienter poterit sustinere; hic merito ad contemplatiuam quandoque poterit conuolare. In ista enim prius per exercitium boni operis cuncta exhaurienda sunt vitia, vt in illa iam pura mentis acie ad contemplandum Deum quisque pertranseat. Et licet conuersus statim ad contemplationem conscendere cupiat, tamen ratione cogitur, vt prius in actiuæ vitæ operatione versetur: quia qui prius in actiua vita proficit, postea ad contemplationem bene conscendit. Meritò enim in ista sustollitur, qui in illa vtilis inuenitur. Quicunque ergo temporalem adhuc gloriam aut carnalem concupiscentiam affectant, à contemplatione quietis prohibeantur, vt potius in operatione actualis vitæ purgentur. Sciendum verò est, quia viri sancti à secreto contemplationis egrediuntur ad publicum actionis; & rursus ab actionis manifesto ad secretum contemplationis intimæ reuertuntur. In actiua vita intentio perseueranter incedit; in contemplatiua autem sese per interualla quisque resumit, quia diuturnitate contemplandi lassatur. Sicut enim aquilæ moris est semper oculum in radium solis infigere, nec deflectere, nisi escæ solius obtentu: ita & sancti a contemplatione ad actualem vitam interdum reflectuntur, considerantes illa summa sic esse vtilia, vt tamen humilia sint paululum nostræ indigentiæ necessaria. Nam & visio animalium in Ezechielis prophetia, quæ ibant nec reuertebantur, pertinet ad vitæ actiuæ perseuerantiam. Et Cap. 1.

iterum ea animalia quæ ibant & reuertebantur, pertinent ad contemplatiuæ vitæ mensuram: in qua dum quisque intenderit, suá reuerberatus infirmitate reflectitur, atque iterum renouata intentione, ad ea vnde descenderat, rursus erigitur. Idcirco enim hæc præmisimus, vt hi qui in contemplatiua vita volunt perfecte viuere, per interualla temporum vnde viuant proprijs manibus non negligant laborare. Caueant tamen vt non de vllo inhonesto negotio victum quærant, propter hoc quod scriptum est: *Nemo militans Deo implicat se sæcularibus negotijs, vt ei placeat, cui se probauit*.

2. Tim. 2, 4.

Cap. X. *Quantum inter contemplatiuam & actiuam vitam intersit.*

Iam nunc quid inter contemplatiuam & actiuam vitam intersit, breuiter differemus: quod vt euidenter eluceat, ipsas sibi inuicem vitas, contemplatiuam scilicet & actiuam, prolatis earum virtutibus conferamus. Ad actiuam namque vitam pertinet inter humana proficere, & rebellis corporis motus rationis imperio temperare. Ad contemplatiuam vero pertinet supra humana desiderio perfectionis ascendere, & indesinenter in augendis virtutibus incubare. Habet enim actiua vita profectum: contemplatiua fastigium. Hæc facit hominem sanctum, illa perfectum. Huius vitæ est nulli prorsus iniurias irrogare, illius irrogatas æquanimiter sustinere. Immo, vt proprius dicam, executor actiuæ studet in se peccanti dimittere; contemplatiuæ sectator offensas, quibus pulsatur, ne omnino concutiatur, ignorare magis paratus est, quam donare. Iste iram patientiæ virtute compescit, immoderatis cupiditatibus parsimoniæ frænum imponit; tangitur desiderijs carnalibus, nec consentit: mundi curiositate pulsatur, nec rapitur: quatitur diabolica impulsione,

nec

nec vincitur: & Deo suo deuota mente subiectus, non atteritur diuersis tentationibus, sed probatur. Ille vero omnes affectiones, quibus vita mortalium variatur, sanctis virtutibus vincit; cupiditatum ac perturbationum omnium liber beata quiete perfruitur; & illecebris ac voluptatibus factus expedita mente superior, ineffabili gaudio diuinæ contemplationis afficitur. Iste suscipiendo peregrinum, vestiendo nudum, gubernando subiectum, redimendo captiuum, tuendo violenter oppressum, iugiter se ab omnibus iniquitatibus suis emaculat, & vitam suam bonorum operum fructibus ditat. Ille facultatibus suis in vsus pauperum distributis simul se expoliauit mundo, & admouit totis viribus cælo: res mundi mundo proiecit, & seipsum Christo deuota mente restituit, à quo sibi donari immortales diuitias orat; vt pauper protegi se quotidie postulat; vt infirmus immortalitatis indumento vestiri cupit; vt nudus defendi se ab impugnatione inuisibilium hostium supplicat, vt fragilitate carnis oppressus; & cælestem sibi patriam donari desiderat, vt peregrinus. Actiua enim vita habet sollicitum cursum; contemplatiua vero gaudium sempiternum. In hac acquiritur regnum, in illa percipitur. Hæc igitur facit pulsare bonorum operum velut quibusdam manibus ianuam: illa vocat consummatos in patriam. In hac contemnitur mundus; in illa videbitur Deus. Et vt multa prætercam, quæ commemorare non valeo, in actiua qui immundis spiritibus extiterint fortiores, in illa contemplatiua, quæ summe beata est, remunerante Domino fiunt sanctis angelis æquales, atque in æternum cum illo regnabunt in superna illa ciuitate felices.

CAP. XI. *Quod præſentium contemptores etiam hic contemplatiua vita delectat.*

IGitur vitæ contemplatiuæ felicitati promerendæ ille ſuſpirat, qui præſentibus omnibus pro futurorum contemplatione renuntiat, atque domeſticis occupationibus, quæ nonnunquam perfecte viuere cupientium proceſſus impediunt. Ipſos etiam ſuæ carnis affectus in illam ſublimitatem diuinæ contemplationis euectus exuperat, & infra ſe vniuerſa deſpiciens, quæ plerumque animas de præterita ſanctitate ſecuras deiiciunt in terrena, ipſis iam cæleſtibus appropinquat; tanto vicinior factus diuinis, quantum ſupra humana omnia ſtudio perfectionis aſcendit. Certus namque quod ſi contemplatiuam vitam hic incertis honoribus diuitijs anxijs, & caducis delectationibus plena voluntate prætulerit, veros honores, ſecuraſque diuitias, & delectationes æternas inueniet, cum ad perfectionem contemplatiuæ virtutis in illa beata vita, vbi futura eſt, Deo remunerante, peruenerit.

Et reuera quid erit honoratius eo, quem diuina clementia gloria angelicæ dignitatis beauerit? quid ditius eo, quem regni cæleſtis ineffabiliter affluens beatitudo ditauerit? Aut quid etiam hic delectabilius contemplatione diuina, quæ ſibi veraciter inhianti incorruptibilem ſuauitatem futuræ remunerationis infundit? Quoniam quidem contemplatiua vita hic quoque amatores ſuos futurorum bonorum conſideratione delectat, ac ſibi tota mentis intentione vacantes, quantum in hac vita fieri poteſt, dono ſapientiæ ſpiritualis illuminat, & ad illam diuinæ viſionis plenitudinem, cuius ſpem ſtudijs intenti cæleſtibus gerunt, incentiuo quodam ipſius conſequendæ perfectionis inflammat, vt quod nunc in ænigmate cernunt, nec perfecte diſcernunt, tunc in illa reuelatione conſpiciant.

CAP.

CAP. XII. *Quæ & quanta sit in hac carne contemplatiua vitæ perfectio.*

DEnique contemplatiuæ vitæ sectator, ad conditorem suum corde illuminandus accedat; ipsi contemplando, ac insatiabiliter perfruendo vigilanter inseruiat: ipsum iugiter concupiscat, præ amore eius omnia quibus inde potest auerti refugiat. Omnes cogitationes suas, ac spem totam in illius delectatione suspendat. Litterarum diuinarum sacris meditationibus vacet, in eis se diuinitus illuminatus oblectet. Ibi se totum velut in speculo quodam refulgente consideret: & in se quod prauum deprehenderit, corrigat; quod rectum, teneat; quod deforme, componat; quod pulchrum, excolat; quod sanum, seruet; quod infirmum, assidua lectione corroboret; Domini sui præcepta infatigabiliter legat, inexplicabiliter diligat, efficaciter impleat; & quid sibi cauendum, quidue sectandum sit, ex eis sufficienter instructus agnoscat. Mysterijs earumdem diuinarum scripturarum perscrutandis insistat. Christum sibi promissum legat, repræsentatum videat; prophetatam perditionem populi contumacis intelligat, impleri lugeat; de salute gentium gaudeat: ex præteritis, quæ prædicta & impleta tenet, & futuris promissionibus credat. Ab strepitu negotiorum sæcularium remotissimus, ea feruenter excogitet, quibus animum suum in desiderium futuræ remunerationis inflammet. Studijs spiritualibus, quibus in dies singulos melior ac eruditior fiat, inuigilet. Amet otium sanctum, in quo exerceat animæ suæ negotium. Mortuum sibi deputet mundum, ac se mundi blandimentis & illecebris exhibeat crucifixum. Delectationi spectaculorum præsentium incomparabiliter anteponat sui Creatoris intuitum; semper proficiente successu in fastigium diuinæ contemplationis attollat. Nunquam, ne ad momentum quidem, à promissionibus futuris considerandis auersus ad ter-

terrena respiciat. Eo aciem mentis indesinenter attendat, quo peruenire desiderat. Beatitudinem vitæ futuræ ante oculos animi sui proponat ac diligat. Nec metuat aliquid temporale, nec cupiat: ne aut metus amittendæ rei temporalis, aut cupiditas acquirendæ intentionem mentis emolliat. Non eum blanda corrumpant, nec aduersa concutiant: non inflet opinio secunda, non sinistra deijciat: non falsa vituperatio, siue laudatio augeat eius gaudia, vel imminuat. Non gaudeat omnino de temporalibus, nec lugeat. Inter læta ac tristia vnam faciem animi constantis obtineat. Nec pectoris stabilem firmitatem quicquid promittit mundus, aut minatur, excutiat; sed idem semper ac sibi similis perseuerans, mundi huius damna simul & lucra non sentiat.

Et cum hæc atque his similia contemplatiuæ vitæ affectus impleuerit, non se hic iam ex omni parte perfectum, sed perficiendum in illa vita beata, quæ futura est, immobiliter credat, atque ad eam se, vbi Dei substantiam reuelata facie videre possit, extendat. Nam sicut hic comparatione iuste viuentium dicitur quisque perfectus: iustus namque præcepta facit, perfectus autem præcepta transcendit; ita idem collatus illis absolute perfectis, qui in illa vita beata futuri sunt, non est, vt ita dicam, perfecte perfectus; cui etsi dimissa est omnis iniquitas, non est adhuc sanata, sed sanatur eius infirmitas. Et ideo si non peccat, vt sit vere perfectus, peccare tamen potest, quia non est consumpta omni infirmitate sanatus. Ac per hoc vbi ab omni peccato mundatus peccare non poterit, ibi perfecte sanus & summe perfectus erit. Hic autem quantalibet excellentia sanctitatis emineat, quantalibet eminentia perfectionis excellat, potest quidem pro modulo huius vitæ fieri perfectus; sed non est sic de sua perfectione securus, vt non debeat esse de casu sollicitus. Et vtique vbi est sollicitudo, non est absoluta beatitudo, quæ nequa-

nequaquam perfecta credenda est, si secura non fuerit: nec secura erit, nisi omnem sollicitudinem securitas æterna consumpserit. Quapropter ibi omnium sanctorum beatitudo perfecta erit, vbi natura humana sui gloriam Conditoris visura est, atque ei sine vllo defectu beatitudinis adhærebit.

CAP. XIII. *Quod Deum perfecte sancti videre non possint, nisi cum ad beatitudinem futuræ vitæ peruenerint.*

Qvocirca sic hortandi sunt ad contemplatiuam vitam, quicunque plene voluerint, & Deo auxiliante potuerint, vt meminerint ipsius sibi contemplationis diuinæ perfectionem in illa vita beata, quæ futura est, reseruari: vt ibi Deum sicuti est perfecte videant, vbi & ipsi & vitæ æternæ ac regni cælestis consecutione sint perfecti. Cæterum si hic perfecte potuisset Dei substantiam humana fragilitas contemplari, nunquam sanctus Euangelista dixisset: *Deum nemo vidit vnquam*. Non dixit, *nemo videbit*. Denique vt euidenter ostenderet visionem Dei non negatam sanctis hominibus, sed dilatam, quod in præsenti tempore negauit, in futuro promisit, dicens: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Nec hic dixit, quoniam ipsi Deum vident. Igitur si Deus, qui in hac vita sine alicuius elementi assumptione nec potuit videri, nec potest; in futura vita videndus est; ibi profecto contemplationis diuinæ est speranda perfectio, vbi erit bonorum omnium plenitudo. Quapropter non sic contemplatiuę vitæ sublimitatem in futuro, vbi perfectio perficienda est, nuntiaui, vt in præsenti eam negarem posse ab hominibus mundi contemptoribus apprehendi, si modo se ad eam tota deuotione conuertant: si desiderio eius accensi præsentia blandimenta fastidiant, & longe fortiores effecti, quam vt eos terrenæ occupationes illaqueent, diuinis rebus ac futuris pro-

Ioan. 1, 18.

Matth. 5, 8.

promissionibus inhæreant. Isti tales etiam in hac vita contemplatiuæ vitæ possunt fieri participes. Itaque quoniam de contemplatiua vita in superioribus capitibus multa iam dicta sunt, sufficiunt ista quæ diximus, vt & reliqua consideremus quæ de vita solitariorum dicenda sunt.

Cap. XIV. *Quod pro perfectione vita contemplatiua a sanctis Patribus solitaria vita primitus fuit inchoata.*

Antiqui patres nostri supernam patriam desiderantes, & contemplatiua vita perfecte frui cupientes, non solum mores hominum sæcularium, sed & consortia fugiebant, atque in saltibus specubusque latitabant; scientes, quia quanto se separabant a voluptatibus mundi, tanto frequentabantur ab angelis: & quanto remotiores a sæculo, tanto propinquiores fiebant Deo. Corporaliter autem separari desiderabant a sæcularibus, ne forte in eorum aliquando voluerentur actibus. Nos vero eorum exempla in quantum possibile est sequi cupientes, si in contemplatiua vita cupimus aliquid proficere, à consortio sæculi nitamur cito separari. Quia licet in medio carnalium sæpe Deus vitam protegat electorum, tamen satis rarum est, vt quisque inter sæculi voluptates positus, à vitijs maneat illibatus. In quibus deniq; etsi non cito implicetur, aliquando tamen abstrahitur. Neque enim diu securus esse poterit, qui periculo proximus fuerit. Vnde in Collationibus Patrum ita loquitur: Bonum est enim fugere sæculum. Quando autem est homo iuxta sæculum, assimilabitur viro stanti super lacum profundissimum, vt qua hora visum fuerit inimico eius, facile eum impingat deorsum. Si autem a sæculo remotus fuerit, assimilabitur viro longe posito a puteo, vt vel si nitatur eum inimicus proijcere deorsum, dum eum violenter trahit, Deus ei auxilium dirigit. Item ibi: Ho-

Homo fugiens homines similis est vuæ maturæ; qui autem cum hominibus conuersatur, sicut vua acerba erit. Et rursum: Imperforabilis enim manet a sagittis inimici, qui amat quietem: qui autem miscetur multitudini, crebra suscipit vulnera. Hoc quippe metuebat beatus Arsenius, cum adhuc esset in palatio; & ideo orauit Dominum dicens: Domine dirige me ad salutem. Et confestim venit ei vox dicens: Arseni fuge homines; & saluus eris. Postea vero accessit ad monasticam vitam, & rursum orauit ad Dominum eumdem sermonem dicens: Domine dirige me ad salutem. Et iterum audiuit vocem dicentem sibi: Arseni fuge, tace, quiesce; hæ enim radices sunt non peccandi. Præterea quoque narrauit quidam Patrum, quia tres fratres studiosi facti sunt monachi: & vnus quidem ex eis elegit litigantes in pace reuocare, iuxta illud quod scriptum est: *Beati pacifici, &c.* Secundus vero visitare infirmos, secundum illud: *Infirmus fui, &c.* Tertius autem abijt quiescere in solitudine. Primus ergo laborans propter lites hominum, non potuit in pacificando proficere; & ideo victus venit ad eum qui seruiebat infirmis, & inuenit etiam ipsum animo deficientem, & non præualentem mandatum perficere. Et concordantes hi duo abierunt videre illum qui in eremo discesserat, & narrauerunt ei tribulationes suas, & rogauerunt vt diceret eis, quid ipse proficeret. Et reticens paululum misit aquam in scyphum, & dixit eis: Attendite in aquam. Et erat turbulenta. Et post modicum rursus dixit eis: Attendite modó quomodo limpida facta est aqua. Et cum intenderent in aquam, viderunt tanquam in speculo vultus suos. Et tunc dixit eis: Sic est qui in medio hominum consistit; præ turba enim non videt peccata sua: cum autem quieuerit, & maxime in solitudine, tunc delicta sua conspicit. Hic euidenter ostenditur, quantum emolumentum præstat vita solitaria. Est enim stadium quoddam ad emendationem

Mat. 5, 9. *Matth. 25, 36.*

qqq mo-

morum, vitamque formandam. Qui enim in solitudine, hoc est in retrusione sedet, à tribus bellis eripitur; id est, auditus, locutionis, & visus; & contra vnum tantummodo habebit pugnam, id est, cogitationem cordis. Sciendum vero est, quia multo melius est alicui, vt cum multis sit, & solitariam agat vitam; quam sit in eremo, & proposito mentis desideret esse cum multis. Nam & homines sæculares, si in isto sæculo aliqua commiserunt crimina, etiam nolentes mittuntur in carcerem. Ita ergo & nos propter peccata nostra redigamus nosmetipsos in carcerem retrusionis, vt per voluntariam mentis nostræ vindictam, futuras a nobis pœnas excludere mereamur. Quia igitur, vt
1. Cor. 11, 31. ait Apostolus; *Si nosmetipsos dijudicemus in hoc sæculo, non vtique à Domino iudicabimur in futuro.*

CAP. XV. *De disciplina suscipiendorum fratrum ad retrusionem.*

Dominus noster IESVS CHRISTVS omnes ad suum vocat seruitium, omnesque ad se venientes pie misericorditerque recipit. Idcirco enim omnes vocat & recipit, quia ipse nouit qui sunt eius, & non est opus ei, vt quis testimonium perhibeat de homine: ipse enim scit quid est in homine. Nos vero qui notitiam bonorum malorumue hominum minime habemus, nisi eos probauerimus, debemus
1. Ioan. 4, 1. tenere consilium Apostoli dicentis: *Probate spiritus si ex Deo sunt.* Sic quoque nouiter venientem quemque ad Dei seruitium, oportet per multa prius experimenta probare, & postea recipere, ne forte quis simulata mente, ac fallaci animo, ad hanc solitariam vitam præsumat accedere. Ergo oportet de præterita eius vita & conuersatione inquirere, si est moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si sapiens, si humilis, si obediens, si affabilis, si in lege Domini instructus, si in ipsa instructione cautus. Cum ergo his

his singulis aliisque experimentis fuerit probatus, si perseuerauerit pulsans; & illatas sibi iniurias, & difficultatem ingressus, post quatuor aut quinque dies visus fuerit patienter portare, & persistere affectu petitionis suæ, annuatur ei siue ab Episcopo, siue ab Abbate suo ingressus. Sine licentia autem & consensu Episcopi, aut Abbatis proprij, atque omnium fratrum eiusdem monasterij, in quo idem frater educatus fuerit, nihil omnino de hac re fiat. Prohibendum est etiam, vt in nullo alio loco hoc religionis propositum à quoquam assumatur, nisi in cœnobiorum congregationibus tantum. In villis autem aut in campestribus Ecclesijs, siue in alijs quibuslibet locis nullatenus præsumatur assumere, nisi forte quis more antiquorum Patrum ad eremum velit secedere. Postquam autem Episcopus aut prælatus monasterij licentiam ei retrudendi concesserit, vnum annum habitet inter fratres, ita vt extra claustra, nisi tantum in Ecclesiam, non exeat; quatenus in ipso eius probetur voluntas vel stabilitas. Si autem in eodem monasterio, aut in circumuicinis monasterijs solitarius est, probatus aliquis ei deputetur ad probandum. Si vero solitarius ibidem minime reperitur, deputetur ei senior talis qui aptus sit ad lucrandas animas, qui super eum omnino curiose intendat, & sollicitus sit, si reuera Deum quærit, si sollicitus est ad opus Dei, ad obedientiam, ad orationem, ad lectionem, & cætera huiusmodi. Prædicentur ei omnia dura & aspera, per quæ itur ad Deum. Et si promiserit stabilitatis suæ perseuerantiam, legatur ei hæc Regula, & dicatur ei: Ecce lex sub qua militare vis; si potes seruare, ingredere; si vero non potes, liber discede. Si adhuc steterit, legatur ei hæc Regula sedule, vt sciat ad quod ingreditur, & probetur in omni patientia. Et si habita secum deliberatione promiserit se omnia custodire, tunc blande leniterque suscipiatur ad destinatum propositum, sciens se lege regulæ constitutum, quod ei ex

illa die non liceat egredi ex ipsa retrusione, nec collum excutere de sub iugo regulæ, quam sub tam morosa deliberatione licuit ei excusare, aut suscipere. Suscipiendus autem in oratorio coram Episcopo & omni Clero promittat verbis tantum de stabilitate sua, & conuersione morum suorum, coram Deo & sanctis eius; vt si aliquando (quod absit) aliter fecerit, a Deo se damnandum sciat, quem irridet. Tunc frater ipse prosternatur ad pedes Episcopi & omnium fratrum ibidem adstantium, vt orent pro eo. Ipsi omnes illico orent pro eo, quantum eis visum fuerit. Signa autem ad eius ingressum, si Episcopus aut Abbas iusserit, sonent, vt omnes illud signum audientes, pro eo orent. Res vero si quas habet, sicut in superioribus capitulis continetur, aut eroget prius pauperibus, aut facta solemniter donatione conferat monasterio; nihil sibi reseruans ex omnibus. Cum talibus autem vestimentis intret, cum qualibus manere debebit: & sic deinceps in solitaria vita permaneat. Post ingressionem autem præcipiat Episcopus ostium retrusionis Cellulæ aposphragisma suo sigillare, ne fortassis aliqua in aliquo remaneat opinio.

Cap. XVI. *Qualis debet esse Cellula retrusionis.*

Cellula igitur retrusionis debet esse exigua, & firmissimis vndique munitionibus circumsepta, quatenus nec solitario foras euagandi facultas maneat, nec cuiquam ad eum, quod non decet, introeundi aditus pateat. Vt autem omnis obstruatur necessitatis occasio, habeat interius præparatas habitationes suis vsibus necessarias, hoc est, oratorium ab Episcopo consecratum; si tamen ipse solitarius est sacerdos. Idipsum quoque oratorium ita sit domui Ecclesiæ contiguum, quatenus idem solitarius per fenestram eiusdem oratorij possit ad missas per manus sacerdotum

ob-

oblationes offerre, ac cantantes & legentes fratres congrue audire, atque simul cum eis possit psallere; & etiam ad venientes quosque ibidem valeat responsa dare. Sint etiam ante ipsam fenestram deintus & deforis vela obpensa, ne facile a foris videri vel videre queat, ne forte per oculorum portam mortuus extrahatur; vnde scriptum est: *Caue ne intret mors in animam tuam per fenestras tuas*. Et Apostolus præcipit, spectaculis & pompis præcaueri. Habeat autem infra septa retrusionis hortulum exiguum, si fieri potest, in quo per tempus exire & aliqua olera plantare vel colligere, atque ab aëre tangi possit; quia multum ei proderit tactus aeris. Sit etiam extra septa retrusionis & alia cellula, in qua discipuli illius habitent, quæ ita sit cellulæ ipsius contigua, vt aptissime possint discipuli illius congruo tempore per fenestram ei ministrare ea quæ ei fuerint necessaria. Si autem duo in vnum solitarij fuerint, sicut multis in locis noscitur esse, sit inter eos silentium ingens, quies magna, caritasque perfecta. Sint autem singuli in singulis cellulis separati; sed animo, & fide, ac caritate inseparabiliter confuncti. Cellulæ quoque illorum nulla intercapedine inter se diuidantur, sed ita sint ad inuicem connexæ, quatenus ad vnam fenestram venientes, alterutrum se valeant ad Dei seruitium excitare, sacris orationibus simul vacare, diuinas scripturas simul recitare, & ad corporalem etiam refectionem simul tempore congruo possint conuenire. Sint etiam eorundem cellulæ, ita vt præfatum est, Ecclesiæ valde contiguæ. Feminis namque non solum in cellulis solitariorum, eorumque discipulorum prandendum, aut requiescendum non est, quin potius nec in eas intrandi vlla eis tribuatur facultas; quia hoc à sanctis Patribus valde legitur inhibitum. Si quando autem eis de confessione aut de consilio animarum sermocinandi necessitas incubuerit, in Ecclesiam veniant, & ante fenestram oratorij coram omnibus simul loquantur, & quod delibe-

Ierem. 9. 21.

ran-

randum est, prudenter vtiliterque deliberent atque dispo- nant. Decet enim solitarios, vt sicut in cæteris rebus, ita etiam in mulierum confabulationibus bonum exemplum omnibus præbeant; vt scilicet huiusmodi confabulatio nullam possit à quoquam sinistræ opinionis afferre suspicionem. Non solum autem à collocutione mulierum, verum etiam ab ipso visu & tactu illis est obseruandum. De locutione autem earum sanctus Basilius dixit: Ne accommodes aures tuas ad percipienda verba mulierum, ne concipias ex eis nequitiam in anima tua. Hinc beatus Hieronymus ait: Prima quidem tentamenta sunt seruorum Dei, feminarum frequentes accessus. Nam flammigero igne percutit femina conscientiam eorum, & exurit cor eorum. De tactu vero idem Basilius ait: Mulieris carnem ne velis tangere, ne per tactum eius inflammetur cor tuum: sicut enim stipula proximans igni comburitur, ita & qui tangit mulieris carnem, non euadet sine damno animæ suæ; & licet corpore castus euadat, mente tamen & corde læsus abscedit. Neque osculari debent à solitarijs omnino, quia osculum vna est ex quatuor speciebus amoris carnalis. Diligendæ sunt autem mulieres non carnaliter, sed spiritualiter. De visu autem illarum quid dicam? cum Dominus manifestat dicens: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.* Vnde etiam idem Basilius ait: Ne improbo oculo intuearis speciem mulieris, ne per oculorum tuorum fenestras intret mors in anima tua. Frequens denique visus feminarum deuitandus est, & maxime his, qui inter sæculares extiterunt, vel coniugati fuerunt. Compatres quoque & commatres minime faciant: quamuis liceat, non expedit tamen.

Matth. 5, 28.

CAP.

CAP. XVII. *Quod nunquam minus quam duo vel tres sint simul solitarij.*

PRæcipue vero hoc solitarijs satagendum est, vt si fieri potest nunquam minus quam duo vel tres simul sint solitarij, in singulis tamen cellulis retrusi; ita videlicet, vt per fenestram ad inuicem loqui possint, & ad opus Dei alterutrum se valeant excitare. In multis denique causis societatem duorum solitariorum his, qui eiusdem voluntatis ac propositi sunt, vtilem video esse: in plurimis vero solitariam vitam ducere absque vllius societate, discrimen esse conspicio. Primum quidem periculum imminet solitario, quod certe grauissimum est, in hoc quod ipse sibi placet, & videtur sibi ad summam perfectionem iam venisse, & putat se esse quod non est. Hoc enim illi accidere solet, qui non habet cum quo opus suum probet. De talibus enim ait Apostolus: *Si quis putat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit*. Postea vero neque si aliqua virtus in eo abundat, neque si aliqua desit, agnoscit. Neque etiam hoc quod vtile est, neque quod deest, cum solus sit, ab alio aliquo quæri potest. Denique, sed nec culpas quidem suas, aut vitia facile agnoscit, cum qui arguat vel reprehendat, nemo sit. Huiusmodi solitario facile illud potest accidere, quod scriptum est: *Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem*.

Galat. 6, 3.

Eccl. 4, 10.

Quomodo ergo solitarius seipsum ad praua desideria non exercebit, neminem habens qui videatur eius voluntatibus obuiare? Aut quomodo humilitatem, aut patientiam, siue caritatem suam probabit, neminem habens, cui hæc exhibeat? Neque enim sufficere potest vnus, quamuis summus, ad suscipienda omnia sancti Spiritus dona; quia, vt ait Apostolus, *Alij datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ*, & cætera huiusmodi. Quapropter si secundum dispensationem Spiritus sancti vni datur, quod alteri negatur, necesse-

1. Cor. 12, 8.

cesse est, vt sint duo, vel tres, aut eo amplius, & de charismatibus quæ singuli acceperunt, vtrique consolentur pariter & ædificentur. Sed & aduersus insidias inimici, quæ intrinsecus & extrinsecus inferuntur, multum prodest societas plurimorum. Facilius enim excitantur à somno; & incitantur ab omni opere bono. In oratione autem non paruum emolumentum nascitur à duobus fratribus, maxime cum Dominus dicat: *Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo qui est in cælis.* Et iterum idem ipse: *Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Præterea quoque plures orationes duo peragere possunt, quam vnus. Habet autem & alia quamplura bona communis Solitariorum vita, quæ non est possibile nunc dinumerare omnia. Sed ita duos solitarios in vnum esse dicimus, vt vnus, si fuerit probatus, ad hanc vitam perfruendam non prohibeatur.

Matth. 18. 19.

Ib. 20.

CAP. XVIII. *Si oportet suscipere ad solitariam vitam suburbanos presbyteros, vel iuuenes ætate.*

CVM Dei clementia omnes vocet per illam pijssimam vocationem, qua dicit: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos:* non est absque discrimine quempiam ad seruitium Dei venientem abijcere. Veruntamen neque absque subtilissima probatione indulgendum est cuiquam intrare in sanctam conuersationem: sed sicut Dominus iuuenem illum, qui venit ad eum, de priori vita sua interrogauit, & cum audisset quia recte transacta esset, quod ei deerat præcepit adimplere, dicens: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus;* & ita demum iussit eum se sequi. Ita ergo & nos oportet prius probare spiritus, si ex Deo sunt, & sic aduenientes quosque cum caritate ad Dei seruitium suscipere.

Matth. 11, 28.

Matth. 19. 21.

Si

Si quis autem ex ordine sacerdotum extraneorum se suscipi rogauerit, ita vt ad solitariam vitam quandoque venire desideret, non ei quidem citius assentiatur. Tamen si omnino in hac supplicatione perstiterit, recipiatur; sciatque se omnem Regulæ disciplinam seruaturum. Sed ne forte quis simulata mente ad hoc propositum venire pertentet, primitus duriter probandus est. Quod ita demum facile dignoscitur, si omnem laborem corporis, qui ei iniungitur, æquanimiter ferat, & ad austeriorem vitam libenter inclinetur: vel si etiam delictum aliquis suum cum interrogatus fuerit, nequaquam pronuntiare confunditur, & medelam delicti, quæ ei adhibita fuerit, gaudenter assumat: & si ad omnem humilitatem absque verecundia inclinatur, ac vilioribus & abiectioribus artificiis, si ita ratio poposcerit, tradi se non erubuerit. Cum autem his atq; alijs exercitijs probatus fuerit, si stabilis & prompto animo perstiterit, tunc eum suscipi decet. Sit autem, sicut supradictum est, duos annos inter fratres in congregatione, & postea, si eius voluntas firma manserit, ad solitariam suscipiatur.

Similiter quoque & si monachus aliquis peregrinus vel clericus de longinquis prouincijs, superuenerit, & pro eadem causa se suscipi rogauerit, pro hospite suscipiatur; & probetur, ita vt prius dictum est. Et si contentus fuerit consuetudine loci quam inuenerit, & stabilitatem suam firmare voluerit, non renuatur eius voluntas. Quod si superfluus aut vitiosus inuentus fuerit tempore hospitalitatis, quia his temporibus maxime dignosci poterit, non solum non debet recipi, verum etiam dicatur ei honeste, vt recedat, ne etiam eius miseria alij vitientur. Si vero talis non fuerit, qui mereatur proijci, nullatenus proijciatur, sed suadeatur vt fiat quatenus eius exemplo alij erudiantur. Cauendum est autem, ne aliquando de alio noto monasterio monachus ad habitandum suscipiatur, sine consensu Abbatis eius, aut literis commendatitijs. De iuuenibus

autem ætate nulla ambiguitas est, an recipi debeant, cum Dominus de eis dicat: *Sinite paruulos venire ad me: talium est enim regnum cælorum*. Non enim alicui obest ætas puerilis, si fuerit mente perfectus. Nec senilis cuiquam proderit ætas, si fuerit sensu paruulus. Perfectus enim dicitur, non qui ætate, sed qui sensu perfectus est. Vnde in libro Sapientiæ dicitur: *Cani sunt autem sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata*. Nam & Dauid cum puer esset, & perfectum sensum haberet, à Domino in regem electus est, & prophetiæ spiritus ei creditus est. Saul vero cum senilis esset ætate, pro sua nequitia de culmine regali expulsus est, & maligno spiritui traditus est. Senissimi etiam erant sacerdotes illi, qui Susannam violare conati sunt; & Daniel adhuc puerulus erat, qui eos ore suo condemnauit. Et Dominus noster IESVS CHRISTVS ingressus Hierosolymam à paruulis collaudatur, & à senioribus postea crucifigitur. Nam & arbor, multorum licet annorum sit, nisi fructuosa fuerit, abscidetur; si tamen nouella fuerit, fertilis & fructuosa, magis colitur, vt vberiorem proferat fructum. Omne autem tempus à prima ætate opportunum esse dicimus ad suscipiendum aliquem in eruditione & timore Dei. Ex eo tamen firma erit professio virginitatis, ex quo iam quisque adultus fuerit, & ex quo solent sæculares nuptijs apte deputari. Adhiberi autem eis oportet summam diligentiam, quo possint ad omne virtutis exercitium probabiliter institui. Sint autem in ipsa pulsatione, quo supra, vsque ad præfinitum tempus duorum annorum, & si viriliter ac feruenter perstiterint, recipiantur eodem modo, quo supra. Præterea quoque si aliquis ex catholicis venit ad nos dicens; volo apud vos manere aliquod spatium temporis, vt proficiam ex vobis: illum etiam suscipi oportet, Domino pronuntiante, qui ait: *Omnem ad me venientem non eijciam foras*. Interdum enim potest fieri, vt per tempus proficiat, & delectetur ei permanere in sanctitate

Marc. 10, 14.

Sap. 4, 8.

Ioan. 6, 37.

vitæ

vitæ. Oportet autem nos in conuersatione nostra & religione, de qua fortassis homines aliter opinantur, caute & solicite agere, & præceptum illius implere, qui dixit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videntes vestra bona opera, glorificent patrem vestrum qui in cælis est.* Ita denique fiat, vt si ille bonus & verax est, de nobis proficiat; & si explorator & fallax est, erubescat. Mat. 5. 16.

Cap. XIX. *Qualem vel quam sanctum oportet esse solitarium.*

Talem ergo oportet esse solitarium, qualem apostolus iubet fore episcopum, vbi ait: *Oportet episcopum sine crimine esse.* Similiter autem & solitarium oportet esse sine crimine: non proteruum, non iracundum, non vinolentum, non multum edacem, non percussorem, non bilinguem, non neophytum, non turpis lucri appetitorem. Primum itaque quod dicimus sine crimine esse solitarium, non ita intelligendum est, vt si ante conuersionem aliquod crimen habuerat, ad solitariam vitam non recipiatur, cum ipso proposito pro ante admisso scelere pœnitentiam agere possit; sed sic dictum est, vt ex eo tempore quo in solitaria vita manere cœpit, nulla peccati conscientia mordeatur: qui enim vitia non habet, sine crimine est. Omne enim crimen peccatum est, sed omne peccatum crimen non est. Et ideo siue solitarius, siue quislibet alius sine crimine esse potest, sine peccato nunquam esse potest. Sequitur: Non proteruum, id est, non superbum eum esse oportet, ne elatus incidat in laqueum diaboli. Non iracundum: iracundus enim est, qui semper irascitur, & ad leuem responsionis auram, quasi à vento folium commouetur. Neque vero qui aliquando irascitur, iracundus est, sed ille dicitur iracundus, qui crebro hac passione superatur. Non vinolentum, & non multum edacem eum esse dicimus; quia vbi ebrietas & nimia edacitas fuerit, ibi Tit. 1.

 libi-

libido dominatur & furor. Solet enim ille, qui his duobus vitijs fuerit occupatus, contra grauitatis decorem in risu vocem exaltare, & labijs dissolutis turpiter cachinnare. Non percussorem, id est non facile manum porrigat ad cædendum. Sed non ita dictum est, vt si discipulum habuerit, & facultas permiserit, non pie verberetur, cum Salomon dicat: Latera puerorum virgis assidue tundenda
Prou. 23, 13. sunt, ne indurescant. Sed ideo dictum est, vt is, qui mansuetus & patiens esse debet, ne in os alterius vel caput verberandum insanus erumpat. Non bilinguem eum esse oportet, ne conturbet habentes pacem. Non neophytum, ne incidat in laqueum diaboli, dum nesciat præcauere tentamenta inimici. Ignorat enim momentaneus solitarius humilitatem & mansuetudinem. Ignorat etiam diuitias sæculi contemnere; ignorat semetipsum despicere. Non ieiunauit, non fleuit, non mores suos sæpe reprehendit, non assidua meditatione correxit. De cathedra enim transfertur ad cathedram, de superbia ad superbiam. Non turpis lucri appetitorem, ne de seruitio Dei lucra terrena quærat. Turpis lucri appetitio est, plus de præsentibus quam de futuris cogitare: Solitarius enim habens victum & vestitum, his tantum contentus esse debet. Vnde ait Apostolus: *Qui altario seruiunt, de altario vi-*
1. Cor. 9, 13. *uant*. Viuant, inquit, & non diuites fiant. Oportet vt non sit turbulentus & anxius, non sit nimius & obstinatus: non sit zelotypus & nimis suspiciosus, quia huiusmodi Solitarius nunquam requiescit. Non sit etiam murmuriosus; quoniam scriptum est, quod murmurantes à serpentibus
1 Cor. 10 perierunt. Non sit detractor, propter hoc quod scriptum est: *Qui detrahit fratrem suum, eradicabitur*. Non odium ha-
1. Ioa. 3. 15. beat in corde, quia scriptum est: *Qui odit fratrem suum homicida est*. Non sit vaniloquus, quia scriptum est: *Omne*
Mat. 12, 36. *verbum otiosum quod loquuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij*. Non sit piger, propter hoc quod scriptum est:

est: *Serue male, & piger, &c.* Non sit somnolentus, nec alijs Mat. 25, 26.
quibuslibet vitijs substratus, quatenus fiducialiter audeat dicere cum propheta: *Ero immaculatus coram Deo, & obseruabo me ab iniquitate mea.* Ps. 17, 24. Huc vsque qualis non debet esse Dei seruus ostendimus, nunc qualis esse debeat dicamus. Dei autem seruum oportet esse pudicum, id est, à libidine continentem, &, vt ita dixerim, in tantum eum inter cunctos oportet esse eminentem, vt non solum ab opere immundo se abstineat, verum etiam & à cogitationis errore mens eius sit libera. Oportet etiam eum esse iustum, sanctum, continentem, abstinentem, hospitalem, bonorum operum amatorem, modestum, sobrium, patientem, benignum, humilem, caritatiuum, obedientem; & non solum à prauis actibus se abstineat, verum etiam ab oculi, & verbi, & cogitationis instinctu se contineat, & sic fiat, vt dum nullum in se vitium regnare permittit, impetrare apud Deum veniam pro suis populorumque facinoribus valeat. Talis insuper sit idem solitarius, vt qui religioni detrahunt, vitæ eius detrahere non audeant. Si enim talis fuerit, & ista supradicta sectatus fuerit, tunc Dei minister vtilis erit, & propositum suum, opitulante diuina clementia, perfecte consummabit.

CAP. XX. *Quomodo solitarij debeant esse docti, & qualiter alios doceant, ac semetipsos discrete prouideant.*

Solitarius itaque debet esse doctor, non qui doceri indigeat; etiam debet esse sapiens & doctus in lege diuina, vt sciat vnde proferat noua & vetera. Multis modis etiam necessarium est Solitarijs, vt instructi sint in diuinis eloquijs. Primum propter astutias & fraudes diaboli, per quas seipsum solet in cordibus insipientium sæpe demergere. Deinde, vt aduenientium quorumdam corda arentia proximorum, fluentis riuis doctrinæ valeat irrigare. Nam & si quos

quos habet discipulos, affatim possit instruere eos. In his denique, & in alijs quibuslibet rebus, scientia scripturarum valde Solitario necessaria est; quia si ei tantum sit sancta vita, sibi soli prodesse potest quod sancte viuit. Porro & si doctrina fuerit eruditus, potest cæteros quoque imbuere, & hæreticos, siue Iudæos, seu alios quoslibet aduersarios repercutere vel refutare; qui nisi refutati fuerint atque conuicti, facile possunt simplicium corda peruertere. Huius autem sermo debet esse purus, simplex, & apertus, plenus grauitate & honestate; plenus suauitate, gratiaque, & lenitate. Ipsius namque speciale officium est, tractare de mysterio legis, de doctrina fidei, de virtute continentiæ, de disciplina iustitiæ; scripturas diuinas legere, percurrere canones, exempla sanctorum imitari, vt videlicet prænoscat quid, cui, quando, vel quomodo proferat; quia non omnibus vna eademque semper exhortatio est adhibenda, sed vnumquemque diuersa exhortatione ammoneat, iuxta professionis morumque qualitatem. Nam quosdam increpatio dura, quosdam vero increpatio corrigit blanda. Sicut enim periti medici iuxta vulnerum varietates diuersa adhibent medicamina, ita & solitarius singulis quibusque congruum exhortationis adhibere debet remedium; & quid cuique oporteat pro ætate, pro sexu, ac professione adnuntiet. Non omnibus quæ sunt clausa aperienda sunt: multi sunt enim qui capere non possunt. Rudibus præcipue hominibus, atque carnalibus, plana seu communia prædicanda sunt, non summa, atque ardua. Vnde & Apostolus ait: *Non potui vobis loqui quasi Spiritualibus, sed quasi carnalibus: tanquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam.* Carnalibus quippe animis, vt diximus, nec alta nimis de cælestibus, nec terrena conuenit dicere, sed mediocriter & discrete. Coruus enim dum suos pullos viderit albi coloris, nullis eos cibis alit, sed tantundem attendit donec paterno colore nigrescant, & sic illos frequen-

1. Cor. 3. 1.

quenti cibo reficit. Ita & strenuus solitarius, nisi eos, quos monet, viderit ad suam similitudinem pœnitentiæ confessione nigrescere, & nitore sæculari deposito, lamentationis habitum de peccati recordatione induere, non expedit eis aperire intelligentiæ spiritualis profundiora mysteria: ne dum audita non capiunt, prius incipiant contemnere, quam venerari cælestia præcepta. Propter quod & Dominus inter cætera ait: *Nolite mittere margaritas ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis.* Mat 7, 6.

Hactenus autem diximus quam doctus, vel quam discretus in doctrina debet esse solitarius. Nunc autem ad sententiam beati Gregorij venientes, videamus quam discreta circumspectione in docendo nosmetipsos oportet prouidere. Nos, inquit, quia infirmi homines sumus, cum de Deo hominibus loquimur, debemus primum meminisse quid sumus, vt ex propria infirmitate pensemus, quo docendi ordine fratribus consulamus. Consideremus igitur quia aut tales sumus, quales nonnullos corrigimus, aut aliquando tales fuimus; & si iam diuina gratia operante tales non sumus, oportet vt tanto eos temperantius corde humili corrigamus, quanto nosmetipsos verius in his flagitijs aliquando fuisse agnoscimus. Si nos quoque tales nec sumus, nec fuimus, quales adhuc illi sunt quos emendare per pœnitentiam cupimus, videamus ne forte cor nostrum de ipsa innocentia superbiat, & in peius quam hi, quorum mala corrigimus, ruat. Nam & alia eorum bona opera nobis ante oculos reuocemus, quæ si omnino nulla sunt, ad occulta Dei iudicia recurramus: quia sicut nos nullis meritis hoc ipsum bonum quod habemus, accepimus, ita illos quoque potest gratia supernæ virtutis infundere, vt excitati, posterius etiam ipsa possint bona, quæ nos ante accepimus, præuenire. His ergo primum cogitationibus humiliari cor debet, & tunc demum delinquentium iniquitates increpare.

Scien-

Sciendum vero est quia aliter conuenit prædicare episcopis & presbyteris, atque aliter Solitarijs. Illis vtique tanquam sibi commissis plebibus oportet arguendo, & increpando, obsecrando prædicare: Istis vero non tanquam commissis, sed pro sola caritate conuenit aduenientes quosque spiritualium verborum dapibus reficere, & ad Dei seruitium vt conuertantur humiliter & secrete suggerere: non tamen eos oportet quasi pro gratia hominum adquirenda exhortationis rigorem reticere. Præterea quoque debemus & nos quotidie etiam tacendo prædicare: tunc etenim tacendo prædicabimus, cum alijs hominibus formam bene viuendi præbebimus, & lucis exempla monstrabimus.

CAP. XXI. *Vt Solitarij lucis exempla omnibus dent: & vt laudabiliter viuant, sed laudari non appetant.*

Vita ergo & conuersatio solitariorum normam & exemplum ab Apostolo sumere debet, qui dixit: *Om-*
1. Cor. 9. *nibus omnia factus sum, vt omnes lucrifacerem.* In tantum enim
22. idem Apostolus se imitabilem cunctis præbebat, vt cum
1. 6. 11. 1. fiducia clamaret dicens: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* O quam felix, ò quam secura conuersatio Pauli, qui prætermittens prophetas & apostolos, cæterósque sanctos, iubet se imitari Christianos. Quapropter & solitarij licet inferiores quam Paulus, tamen debent se imitabiles præbere omnibus. Nam sicut pretiosum atque præcipuum est in medio multorum bene agere, & plurimos ad profectum & exemplum boni operis incitare; ita periculosum ac perniciosum est, negligentius agendo multorum fidem frangere, multorumque animas deprauare. Hoc autem ideo dico, quia, quod peius est, facilius inueniuntur qui ea quæ sunt deteriora, quam qui meliora sectentur. Quamobrem sicut ille valde admirandus atque laudandus est,

est, cuius cursus bonus multorum est profectus, ita ille merito lugendus est, cuius vita multorum ruina est. Plerique igitur solitarij praue viuentes forma cæteris in malum existunt, qui in bonis exemplum esse debuerunt. Hi autem quoscunque exemplo malæ conuersationis suæ perdunt, simul cum eis procul dubio in æternum peribunt: si tamen in malo perseuerauerint. Multo enim deteriores sunt hi qui siue exemplis, siue doctrinis, vitam moresque bonorum corrumpunt, quam illi qui substantias aliorum prædiaque diripiunt. Hi enim quæ extra nos, sed tamen quæ nostra sunt auferunt: corruptores vero morum proprie nos ipsos decipiunt: quoniam diuitiæ hominum mores eorum sunt.

Quapropter nos qui solitariam vitam expetimus, semper ea quæ ad ædificationem pertinent, agere studeamus. Videamus autem ne vitia nostra aliorum virtutibus noceant, ne aliorum feruorem tepor noster debilitet, ne aliorum patientiam nostra ira commaculet, iracundia violet, ne aliorum humilitatem superbia nostra deprauet, ne aliorum sanitatem infirmitas nostra corrumpat, ne aliorum pulcritudinem fœditas nostra contaminet, ne aliorum ardentes extinguamus lampades; ne, quod absit, simul cum fatuis virginibus à regno Dei excludamur. Sed tales nos econtra exhibeamus, vt nostra humilitas aliorum confundat superbiam, nostra patientia proximorum extinguat iracundiam, nostra obedientia pigritiam aliorum tacite increpet, noster feruor aliorum teporem excitet. Tales insuper nos exhibeamus, vt cunctis in exemplo luminis simus. Vnde Dominus præcipit dicens: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est.* Hinc Paulus Apostolus ait: *In omnibus ergo teipsum præbe exemplum bonorum operum, in verbo, in conuersatione, in caritate, in fide, in castitate, &c.* Hinc etiam Gregorius doctor egregius in expositione Ezechie-

Mat. 5, 16.
Tit. 2, 7.
1. Tim. 4.

lis dicit: Quisquis igitur in occulto bene viuit, sed alieno prouectui minime proficit, carbo est. Qui vero in imitatione sanctitatis positus lumen ex se rectitudinis multis demonstrat, lampas est: quia & sibi ardet, & alijs lucet. Item ipse: Qui enim, inquit, vitam suam ab alijs sciri refugiunt, sibimetipsis accensi sunt, sed alijs in exemplum luminis non sunt. Hi autem qui exempla virtutum prærogant, & lumen per vitam boni operis, & verbum prædicationis alijs demonstrant, iure lampades appellantur. Hinc etenim beatus Hieronymus ait: Innocens & absque sermone conuersatio quantum exemplo prodest, tantum silentio nocet. Hinc enim satis euidenter ostenditur, quod & conuersatione & verbo omnibus esse debemus in exemplum.

Sed valde cauendum est solitarijs, vt laudabiliter viuant, sed laudari nō appetant, ne pro ipsa laude in elationem aut vanam gloriam incidant, ne in ipso quidem pestifero vitio vanæ gloriæ ruant: oportet vt semper illud Apostoli exemplum in corde teneant: *Qui gloriatur, in Domino glorietur.*
1.Cor. 1, 31. Et iterum: *Si gloriari oportet, non expedit quidem:* Idcirco
2.Cor. 11 30. enim hoc dico, quia satis rarum est, vt laudabiliter viuentem laus humana non capiat, & vana gloria non subripiat. Ille igitur modis omnibus se dedit ad exemplum pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriens, iam spiritualiter viuit, & vanam gloriam contemnit.

CAP. XXII. *De his qui in regimine prodesse possunt, & propter quietam vitam præesse refugiunt.*

SVnt nonnulli qui magnis muneribus sapientiæ & scientiæ ditati, dum solius contemplationis studio inardescunt, parere vtilitati proximorum in prædicatione refugiunt, secretum quietis diligunt, secessum speculationis appetunt. Qui nimirum si vocati culmen regiminum suscipere renuunt,

nuunt, ipsi sibi plerumque dona adimunt, quæ non pro se tantummodo, sed etiam pro alijs acceperunt. Cumque sua & non aliorum lucra cogitant, ex tantis procul dubio rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesse potuerunt. Qua enim mente is, qui proximis profuturus enitesceret, secretum præponit suum, quando ipse summi Patris vnigenitus, vt multis prodesset, de sinu Patris egressus est ad publicum nostrum? Denique ipsa veritas discipulis in euangelio dicit: *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita.* Et iterum: *Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt.* Hinc Petro ait: *Simon Ioannis amas me?* Qui cum se amare protinus respondisset, audiuit: *Si diligis me, pasce oues meas.* Si ergo testimonium dilectionis est cura pastionis, quisquis virtutibus pollens gregem Dei renuit pascere, pastorem summum conuincitur non amare. Si curam proximi sicut nostri gerimus, quasi vtrumque pedem per calceamenta munimus. Qui vero suam cogitans, vtilitatem proximorum negligit, quasi vnius pedis calceamentum cum dedecore amittit. Sunt etiam nonnulli, qui ex sola humilitate alijs præesse refugiunt, ne his, quos superiores sibi æstimant, præferantur: quorum profecto humilitas, si cæteris quoque virtutibus cingitur, tunc ante oculos Dei vera est, cum ad respuendum hoc quod vtiliter subire præcipitur, pertinax non est. Neque enim vere est humilis, qui superni nutum arbitrij vt debeat præesse intelligit, & tamen contemnit. Cum enim sibi regiminis culmen imperatur, si iam donis præuentus est, quibus alijs præesse & prodesse possit, & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Huc vsque beatus Gregorius. Nam de eadem re ait sanctus Isidorus: Vir, inquit, ecclesiasticus & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & dispensationem ecclesiastici ordinis, si ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, sed humilis gubernandam

Mat. 5, 14.
Luc. 11, 33.
Io. 21, 15, 16.

suscipiat. Multis intercipit sathanas fraudibus eos, qui vitæ sensus & vtilitate præstantes præesse & prodesse alijs nolunt; & dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, consultius arbitrantes otiosam vitam degere, quam lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli fallentis eos per speciem boni, vt dum illos à pastorali officio retrahit, nequaquam proficiant, qui eorum verbis atque exemplis instrui poterant.

Cap. XXIII. *De vita & moribus solitariorum, & qualiter eis in solitaria vita conuersandum sit.*

Beatus igitur Paulus Apostolus de nostra vita ac conuersatione, vt ita dicam, sollicitus, more paterno nos admonet dicens: *Videte vocationem vestram, &c.* Quapro-
1.Cor. 1, 26. pter & nos videamus vocationem nostram; quia aut aliquid, aut nihil prodest, quod solitariam vitam expetimus, si tales in ea sumus, quales in sæculo esse potuimus. Venire quidem ad solitariam vitam summa perfectio est, sed non perfecte in solitudine viuere, summa damnatio est. Quid enim prodest, si locus quietus tantum corporaliter teneatur, & inquietudo in corde versetur? Quid, inquam, prodest si in habitatione silentium sit, & in habitatoribus vitiorum sit tumultus, & conluctatio passionum; si exteriora nostra serenitas teneat, & interiora tempestas? Non ideo ad solitariam vitam venimus, vt rebus omnibus abundantes omni quiete frueremur. Non vtique ad requiem, nec ad securitatem, sed ad pugnam huc venimus, ad agonem processimus, ad exercenda cum vitijs bella properauimus. Vitia enim nostra, hostes nostri sunt. Caueamus autem ne vnquam cum eis habeamus fœdus. Necessaria enim nobis est peruigil cura indefessaque custodia: quia hostis iste sine pace est: Vinci potest, & recipi in amicitia non potest. Et ideo prælium istud, quod suscipimus, satis

satis arduum, satis durum, satis periculosum est: quia intra hominem geritur, & nisi cum ipso homine non finitur. Ideo ergo ad hanc tranquillam, secretam, & spiritualem vitam venimus, vt quotidie contra passiones nostras infatigabili congressione decertemus, vt cordis nequitias circumcidamus, vel linguæ gladium retundamus. Turrim namque excelsam extruere volumus, præparemus nobis sumptus ad structuram, vt cœptum ædificium ad perfectionem deducamus; ne quando prætereuntibus veniamus in derisum, & gratulentur de nobis inimici nostri, & dicant: Isti cœperunt ædificare, & non potuerunt consummare. Luc. 14. 30. Auertat autem Dominus hoc improperium à nobis. Hæc enim turris non ex lapidibus construitur, sed ex virtutibus animæ; nec auri & argenti sumptibus indiget, sed conuersatione fideli: nam terrenæ opes plurimum ad ædificandum impediunt. Difficile namque est duobus dominis seruire, nec potest quisquam seruiens mammonæ spiritualia arma portare, sed iugum suaue Christi repellit & proijcit à se; & quicquid graue & onerosum est animæ suæ, suaue ei videtur ac leue. Istiusmodi solitarius à proprijs armis vulneratur, & cum diligit periculum, incidit in mortem. Nos autem si cupimus militare Deo, illi soli seruiamus, & terrenas opes postponamus. Peculiariter autem ad professionem nostram pertinet, nihil honoris in hac vita requirere, sed honores fugere, & ad æternæ remunerationis promissa animum præparare, subiectione atque abiectione gaudere, voluntariam paupertatem amplecti, & non solum facultates, sed etiam ipsas cupiditates de cordibus nostris eradicare; quia nihil prodest non habere diuitias, cui voluntas suppetit habendi eas. Non enim tantum habere debemus, quantum cupiditas concupiscit, sed quantum necessitas poscit. Habendi enim amor, nisi ad integrum resecetur, ardentior est in paruis, & plus torquetur in minimis. Est autem & alia causa valde dura, & nimis dolenda,

hoc

hoc est, omni intentione studium laboris impendere; & fructum non recipere post laborem. Quid enim prodest ieiunare, & vigilare, & mores non corrigere? Sic est, quomodo si aliquis extra vineam, aut circa vineam extirpet & excolat, & vineam ipsam desertam ac incultam relinquat, ita vt spinas & tribulos germinet. Aut quid prodest afflictio corporalis, si linguæ nequitijs & obtrectationibus polluamur: cum Apostolus dicat: *Si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio?* Nonne omne opus nostrum velut fumus atque vmbra euanescit? & velut fauilla stupæ in nihilum redigitur? Quapropter frustra nobis de corporis cruce, & pectoris afflictione blandimur, si exterior homo noster, hoc est, corpus nostrum, sanctis laboribus exerceatur, & interior à passionibus, hoc est, à detractione, ab ira, ab indignatione, ab hypocrisi, & cæteris huiusmodi vitijs non curatur. Huiusmodi quippe solitarius talis videtur mihi esse, quomodo si à foris statuam auream faciat aliquis, quæ intro lutea sit: vel quomodo si domus magnifica arte exstructa, à foris pulcherrimis depicta videatur coloribus, ab intus serpentibus & scorpionibus plena sit. De talibus enim Christus in euangelio dicit: *Væ vobis hypocritæ, qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris hominibus parent speciosa, intus vero pleni estis hypocrisi & iniquitate.* Ipse quoque Dominus velut pius medicus hac de causa nobis infirmis paulo superius dat consilium, dicens: *Munda prius quod intus est calicis & paropsidis, vt fiat & id quod deforis est mundum.* Hoc est, munda prius cor tuum ab omni hypocrisi & iniquitate, & ab omni ira & detractione, & tunc erit opus tuum lucidum totum, & non habens aliquam partem tenebrarum.

Iacob. 1, 26.

Mat. 23, 27.

Mat. 23, 26.

CAP.

Cap. XXIV. *Item de eadem re quae supra.*

Certi enim sumus secundum Domini nostri sententiam superius dictam, quod nisi nostras quotidie caueamus & circumcidamus passiones, deteriores nos multum effici, quam fuimus, dum in saeculo viueremus: ita vt fiant extrema nostra peiora prioribus. Quapropter non solum nobis à capitalibus criminibus caueamus, sed etiam ipsas paruas negligentias quotidie quasi venenum diaboli respuamus. Sicut enim per minutissimas rimulas in sentinam nauis guttae concurrunt, sic & minuta peccata quotidie in animas nostras confluunt. Et sicut nauis posteaquam de fluctibus pelagi euasit, si in portu exsentinata non fuerit, de minutissimis guttis impletur & mergitur: ita & solitarius, deuictis & superatis mundi huius criminibus, quasi periculosis fluctibus, cum ad portum solitudinis venerit, si repentina & minuta peccata de animae suae sentina exhaurire neglexerit; in ipso quietis portu naufragij discrimen incurrit.

Sed dicit aliquis: Quomodo potest anima exsentinari? Vtique orando, vigilando, ieiunando, abstinendo, ipsa peccata confitendo, veram caritatem, veram humilitatem, veram patientiam exhibendo. Quanquam enim solitarius sit iustus & sanctus, nunquam necesse est vt in hac vita sit securus; quia, vt ait scriptura: *Nescit homo vtrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futuro reseruantur incerta.* Eccl. 9, 1. Multi enim adhuc laquei tensi sunt ante pedes animae nostrae. Sicut enim quis transiens super flumen, per angustias artissimi pontis, etiamsi maiorem partem inoffenso pede iam periculi euasisse se credat, cum in vltimo pontis spatio venerit, & si paululum titubauerit, casum quem in medio pontis timebat, incurrere poterit. Sic nos etiamsi magna pars vitae istius prospere videatur iam fuisse transacta, non ideo fiduciam praesumamus, cum adhuc periculi

pars

pars extrema minetur. Nemo ergo securum se esse iudicet, antequam ad finem felici consummatione perueniat. Quid ergo prodest si mihi vinea spem omnem in flore ostendat, & vel ferarum incursio, vel vastitas grandinis, spem omnem in consummatione subducat? Ideoque omnis prosperitas, omnis labor felicitatis in fine consistit. Ne ergo nimia securitate soluamur; adducatur illa Domini sententia in medium, de qua dicitur: *Vtinam calidus esses, aut frigidus! nunc autem quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo.* Ac si dicatur: melius tibi fuerat in sæculo remansisse frigidum, quam in solitaria vita esse tepidum. Nunc autem quia de sæculo recessisti, & feruorem spiritualem præ negligentia apprehendere noluisti; tepidus effectus es, vix iterum ex ore Domini respiciendus euomeris. Et ideo necesse est nobis diligenter attendere illam diuinæ scripturæ sententiam dicentis: *Omni custodia serua cor tuum.* Oportet itaque vt inuicem opera nostra quotidie consideremus, & perspicaciter attendamus; quis nostrum in opere Dei sit promptior, quis in oratione feruentior, in lectione sollicitior, in castitate purior, in lacrymarum vbertate profusior, in corpore honestior, in corde sincerior; quis in ira sit mitior, in mansuetudine modestior, in risu rarior, in compunctione feruentior, in grauitate fundatior, in caritate iucundior; & sic nosmetipsos quotidie alterutrum castigemus, quotidie ipsi nobiscum de conuersatione nostra rationem habeamus ad inuicem, dicentes: Videamus si hunc diem sine peccato, sine inuidia, sine murmuratione, sine ira, ac detractione transegimus. Videamus si hodie aliquid, quod ad profectum nostrum & ad ædificationem aliorum pertinet, operati sumus. Videamus si plus hodie risui, si plus cibo, ac potui, si plus otio ac somno quam decebat, indulsimus. Si minus legimus, si minus orauimus quam debuimus: ac si de omnibus negligentijs nostris compungamur in cubilibus, hoc est, in

Apoc. 3, 15.

Prou. 4, 23.

in cordibus nostris: & si aliquod bonum in nobis, Domino largiente, conspicimus, illi, à quo est omne bonum, gratias referamus. Si vero, quod absit, aliquod vitium in nobis deprehenderimus, illud nobismetipsis reputemus; & ad poenitentiam denuo recurramus. Hæc autem quæ supra breuiter prælibauimus, generaliter ad omnes pertinent solitarios; & non solum ad eos, verum etiam ad omnes Dei seruos, & catholicos Christianos. Præterea quoque si duo fuerint simul, ita vt præfatum est, solitarij, oportet vt non otio torpeant, non detractionibus & obscoenis confabulationibus incumbant, sed aut psalmorum modulationibus, aut diuinis lectionibus, aut certe manuum operationibus insistant; horas canonicas cum omni deuotione custodiant, & in his diuinum officium impleant, moxque vt datum fuerit signum, ad oratoria propria conueniant. Quotidie quoque ad Collationem simul veniant, vbi de Dei seruitio, & de communi profectu tractent, & pro admissis sibi inuicem veniam postulent. Si autem vnus solummodo fuerit solitarius, ipse etiam quotidie collationem secum habeat. Sedeat quidem quotidie in tribunali mentis suæ, & statuat se ante faciem suam, atque ita in corde suo constituto iudicio adsit accusatrix eius cogitatio, testis conscientia, carnifex timor: deinde sanguis animæ confitentis per lacrymas profluat; postremo in conscientia sua se indignum & peccatorem fore iudicet. Hæc quidem de vno.

Si autem, vt prædictum est, duo fuerint, honorem sibi inuicem humiliter deferant. Iunior natu eum qui ætate senior est obsequio sanctitatis veneretur: senior vero ætate iuniorem dictis & exemplis ad bene viuendum informet. Nobilis genere nequaquam ignobili se præferat. Sciat autem quia non est personarum acceptio apud Deum. Neque enim is, qui scientiæ doctrinis, & cæterorum bonorum operum prærogatiuis pollet, se alteri præferat, sed potius de muneribus sibi diuinitus collatis Deo gratias

ttt agat,

agat, semper illud Apostoli perpendens, quo dicitur:
1. Cor. 10. 12. *Qui se stare putat, videat ne cadat.* Et illud Hieronymi: Timendum est, inquit, & cauendum, ne veterem gloriam, & solidam firmitatem vnius horæ procella subuertat. Caritatis autem officio se alterutrum humiliter præueniant. Ad illorum autem infirmitates procurandas inuicem condescendant, & eorum necessitates inuicem prouideant: & quotidie, si locus ita fuerit congruus, ita pariter reficiantur vtrisque & spiritualibus & carnalibus dapibus. Vna prosperitas sit vtriusque similiter & aduersitas, si forte contigerit. Vnius voluntas alterius voluntati succumbat. Vtrorumque illorum voluntates Domini voluntati, immo seruituti subijciantur: & non quod singuli singillatim cupiunt, sed quod vtrique disponunt, agant; illam Dominicam semper reminiscentes sententiam:
Ioa. 6, 38. *Non veni, inquit, voluntatem meam facere, sed eius qui misit me Patris.*

Cap. XXV. *De instrumentis bonorum operum.*

Cvm ergo omnium sanctarum scripturarum paginæ instrumentis bonorum operum sint refertæ, & per earumdem sanctarum scripturarum campos, inueniri possint arma, quibus vitia comprimantur, & virtutes nutriantur: necesse est tamen huic regulæ sententiam cuiusdam Patris inserere de instrumentis bonorum operum; in qua sub magna breuitate quid solitarijs agendum, quidue vitandum sit, continetur. Oportet enim eos 1. Inprimis Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute. 2. Deinde proximum tanquam seipsum. 3. Deinde non occidere: hoc est, non detrahere: quia, vt ait Apostolus: *Qui detrahit fratri suo, homicida est.*
1. Io. 3. 4. Deinde non adulterare. 5. Non furtum facere. 6. Non concupiscere. 7. Non falsum testimonium dicere. 8. Honorare omnes homines. 9. Et quod sibi quis fieri non vult, alij ne faciat. 10. Abne-

negare semetipsum sibi, vt sequatur Christum. 11. Corpus castigare. 12. Delitias non amplecti. 13. Ieiunium amare. 14. Pauperes recreare. 15. Nudum vestire. 16. Infirmum visitare. 17. Mortuum sepelire.

Quærendum est itaque quomodo possit solitarius infirmum, vel in carcere positum visitare, aut mortuum sepelire, qui non habet quidem facultatem de cellula foras exire. Infirmum enim, vel in carcere positum, ille proculdubio visitat, qui in lecto, vel in tenebris vitiorum videt aliquem iacere, & morbo suæ iniquitatis laborare; eumque suæ exemplo operationis atque antidoto salubris exhortationis roborat, quem in bona actione titubare ac debilitari cernebat. Mortuum quoque ille sepelit, qui pro eo deuote seduleque preces ad Dominum fundit: non solum autem mortuum sepelit, sed etiam eum, vt ita dicam, à morte suscitat, quando videt aliquem funibus peccatorum suorum obstrictum, & in tenebris suæ iniquitatis quodammodo sepultum, eumque ad confessionem ac pœnitentiæ lamenta per sacræ admonitionis studium prouocat, atque vt ad viam salutis redeat, salubriter instigat. Quocirca sciendum est nobis, quia maior merces est, peccatorem suscitare de vitijs, quam mortuum de sepulchro. Sequitur, 18. In tribulatione subuenire. 19. Dolentem consolari. 20. A sæculi actibus se facere alienum. 21. Nihil amori Christi præponere. 22. Iram non perficere. 23. Iracundiæ tempus non reseruare. 24. Dolum in corde non tenere. 25. Pacem falsam non dare. 26. Caritatem non derelinquere. 27. Non iurare, ne forte periuret. 28. Veritatem corde & ore proferre. 29. Malum pro malo non reddere. 30. Iniuriam non facere, sed & factam patienter sufferre. 31. Inimicos diligere. 32. Maledicentes se non remaledicere, sed magis benedicere. 33. Persecutionem pro iustitia sustinere. 34. Non esse superbum. 35. Non vinolentum. 36. Non edacem.

37. Non somnolentum. 38. Non pigrum. 39. Non murmuriosum. 40. Non detractorem. 41. Spem suam Deo committere. 42. Bonum aliquod in se cum viderit, Deo applicet, non sibi. 43. Malum vero semper à se factum sciat, & sibi reputet. 44. Diem iudicij timere. 45. Gehennam expauescere. 46. Vitam æternam omni concupiscentia spirituali desiderare. 47. Mortem quotidie ante oculos suspectam habere. 48. Actus vitæ suæ omni hora custodire. 49. In omni loco Deum se respicere pro certo scire. 50. Cogitationes malas cordi suo aduenientes mox ad Christum allidere. 51. Et seniori spirituali patefacere. 52. Os suum à malo vel prauo eloquio custodire. 53. Multum loqui non amare. 54. Verba vana, aut risui apta non loqui. 55. Risum multum & excussum non amare 56. Lectiones sanctas libenter audire. 57. Orationi frequenter incumbere. 58. Mala sua præterita cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri; & de ipsis malis in reliquo emendare. 59. Desideria carnis non perficere: voluntatem propriam odisse. 60. Præceptis seniorum in omnibus obedire, etiamsi ipsi aliter, quod absit, agant; memores illius Dominici præcepti: *Quæ dicunt facite; quæ autem faciunt facere nolite.* 61. Non velle dici sanctum antequam sit; sed prius esse, quod verius dicatur. 62. Præcepta Dei factis quotidie adimplere. 63. Castitatem amare. 64. Nullum odisse. 65. Zelum & inuidiam non habere. 66. Contentionem non amare. 67. Elationem fugere. 68. Seniores venerari. 69. Iuniores diligere. 70. In Christi amore pro inimicis orare. 71. Cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire. 72. Et de Dei misericordia nunquam desperare.

Matt. 23.

Ecce hæc sunt instrumenta artis spiritualis; quæ cum fuerint à nobis die noctuque incessabiliter adimpleta, & in die iudicij reconsignata, illa nobis merces à Domino recompensabitur, quam ipse promisit: *Quod oculus non vidit*

1. Cor. 2, 9.

vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit Deus his qui diligunt eum. Officina vero vbi hæc diligenter operemur, claustra, vel cellulæ sunt solitariorum, & stabilitas in retrusione.

Cap. XXVI. *De obseruatione mandatorum Dei.*

OMnibus quidem Christianis expedit obseruare & obedire mandatis Domini nostri Iesv Christi, & maxime solitarijs. Sed sciendum nobis est, quod ad conseruandam memoriam Dei, & ad obediendum præceptis eius plurimum prodest etiam secretius & remotius habitare. Nam permixtim viuere cum his qui negligentius agunt circa timorem Dei, & contemptum habent mandatorum eius, plurimum nocet; sicut & Salomonis sermo testatur dicens: *Cum homine irreligioso ne habitaueris, ne forte discas semitas eius, & facias laqueos animæ tuæ.* Eccl. 37. 12. Et iterum: *Ne æmuleris hominem iniustum, ne imiteris vias eius.* Pro. 3. 31. Vnde & Petrus Apostolus ait: *Iustum igitur & valde iustum est separari eum, qui saluari vult, ab eo qui non vult.* Hinc Paulus sub magna denuntiatione dicit: *Denunciamus autem vos, fratres, per aduentum Domini nostri* Iesv Christi, *vt subtrahatis vos ab omni fratre inordinate ambulante.* 2. Thes. 3. 6. Hinc etiam Hieronymus ait: Negotiatorem clericum, & ex inope diuitem, & ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge: corrumpunt enim bonos mores confabulationes pessimæ. Tu aurum contemnis, alius diligit: tu calcas opes, ille sectatur: tibi cordi est mansuetudo, silentium, secretum; illi loquacitas. Hic satis euidenter ostenditur, quod plurimum impedit societas & permixtio eorum, qui vitam dissimilem ducunt.

Igitur vt neque per oculos, neque per aures recipiamus malas delectationes ad peccandum, & vt orationi possimus vacare liberius, oportet omnino habitare secretius atque remotius: hoc enim modo & præcedentes consuetudi-

tudi-

tudines à nobis excidere poterimus, in quibus contra præcepta Dei agebamus. Non enim paruus labor est, vt se aliquis à priori non bona consuetudine reflectat ac reuocet. Vnde illud vulgare prouerbium dicitur: Mala consuetudo aut vix, aut nunquam tollitur. Quapropter si volumus mandata Dei obseruare & custodire, studeamus primo omnium nos ipsos abnegare, & crucem Christi tollere, & sic eum sequi. Ipse Dominus ad amorem sui & obseruationem mandatorum suorum nos prouocat, dicens: *Si diligitis me, mandata mea seruate.* Et iterum dicit: *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me.* Tunc namque diligimus Deum, si eius mandata seruamus, & omnia visibilia pro amore eius contemnimus. E contrario tunc nequaquam eum diligimus, cum eius præcepta non custodimus. Vnde Ioannes Apostolus ait: *Qui dicit quoniam diligo Deum, & mandata eius non custodit, mendax est.* Vere enim diligimus Deum, si eius mandata obseruamus. In operatione autem mandatorum eius cognoscere possumus, vtrum Deum diligamus, annon. Non enim ordinem mandatorum Christi hic inserere per omnia disposuimus, sed ex parte, & quantum ad propositum nostrum sufficit, & præsens ratio postulat. A parte enim totum intelligitur. Primum itaque ea commemorare oportet, quæ nos ad amorem Dei & proximi prouocent, id est: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis; hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet & Prophetæ.* Vnde beatus Gregorius ait: Præcepta Dominica multa sunt, & vnum. Multa per diuersitatem operis; vnum in radice dilectionis. Si in his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ, & si vtilitas omnium mandatorum vna est; & si omnia mandata vnum esse videntur; tunc non est nobis necesse cuncta mandata Dei in hoc capitulo sigilla-

Ioan. 14, 15.

1. Ioan. 4, 20.

Matth. 22, 37.

statim inserere. Sed videamus quid sit quod nobis præcipitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*. Quid enim est Deum ex toto corde diligere, nisi vt cor nostrum non sit inclinatum ad vllius dilectionem amplius, quam Dei? Verbi gratia, si aurum, si argentum, si varias possessiones & honores temporales, si mancipia, & animalia, cæteraque huiusmodi toto affectu diligimus, Deum ex toto corde non amamus. Pro quanta enim parte in aliquo horum amor cordis nostri fuerit occupatus, pro tanta parte minus est ad Deum, & pro tanta parte minus diligimus Deum. Sicut enim casta mulier, quæ virum suum amat, nullum alium amat: ita & homo, si Deum amat, mundum non amat: si autem mundum amauerit, iam Deum ex toto corde non diligit. Et ideo reflectamus cor nostrum, & mentem nostram, & omnes actus nostros ab amore visibilium rerum, & Deum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota virtute diligamus. Tunc enim Deum diligimus, si omnes sensus nostri, qui pertinent ad mentem, Deo vacant: si intellectus noster Deo ministrat, si sapientia nostra circa Deum est, si omnis cogitatio nostra ea quæ Dei sunt, tractat. Tunc etiam Deum vere diligimus, si semper de eius seruitio cogitamus, & loquimur, & eius mandata iuxta vires adimplere satagimus. Deus enim non se verbis tantum vult diligi, sed corde puro, & operibus iustis. Non postulat a nobis aurum neque argentum, neque aliquid huiusmodi: sed si fuerint nobis ista, dispertiri egentibus præcipit. Nos ipsos quærit, in nobis requiescere cupit. Hoc solummodo a nobis exigit, vt eum ex toto corde diligamus, & mandata eius custodiamus, & templa nostra impolluta ei seruemus, quatenus ipse semper in nobis habitet, & nos in illo permaneamus. Quapropter accedamus ad eum, & copulemur in affectu eius.

Sequitur, *Diliges*, inquit, *proximum tuum sicut teipsum*. Rom.
Qui diligit proximum, inquit Apostolus, *legem impleuit*: qui 13, 8.

au-

autem econtrario odit, homicida est. Qui proximum suum diligit sicut seipsum, non occidit illum, non mentitur illi quem diligit: non falsum testimonium de eo dicit: nec illius rem concupiscit; nec insuper hoc, quod non vult vt faciat ei aliquis, facit illi, quem sicut seipsum diligit. Sequitur. *In his duobus mandatis tota lex pendet & Prophetæ.* Iam enim supra diximus, vt omnium mandatorum vna est vtilitas, & omnia mandata vnum videntur esse mandatum; ita sibi inuicem cohærent, vt alterum sine altero esse non possit. Nec enim Deus vere sine proximo, nec proximus vere diligitur sine Deo. Nam, sicut supra diximus, impossibile est omnia mandata Dei in hoc capitulo inserere, sed breuiter succincteque ea commemorauimus, quæ nos ad amorem Dei possint excitare. Sciendum tamen nobis est, quia non solum præcepta euangelica, verum etiam prophetica & apostolica mandata diligentissime scrutari, & fidelissime obseruare, & obedire eis debemus. Ideoque studeamus Deum ex toto corde diligere, & mandata eius scrutari, & semper ante oculos mentis habere, & ea non ex parte, sed per omnia diligere; quatenus illam beatitudinem consequi mereamur, quam ille hymnidicus rex & propheta commemorat dicens: *Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.* Studeamus etiam, fratres mei, & proximos nostros vt propria viscera diligere, vt simul cum eis ad gaudia sempiterna feliciter peruenire, & gaudere mereamur.

Matth. 22, 40.

Psal. 118, 2.

CAP. XXVII. *Lamentabilis descriptio de his qui præcepta Christi non obseruant.*

De præceptis ergo Domini nostri Iesu Christi vnum adhuc capitulum excipere volui; sed cum reminiscerer quod istis temporibus pæne iam nemo sit, qui ea obseruare valeat, vel satagat, maius mihi desiderium extitit flen-

flendi, quam scribendi. Merito enim lugendum est praesentis vitae tempus, in quo tot mala tantaque flagitia videmus quotidie cumulari; quae si velimus per singula considerare, nunquam poterimus a lacrymis temperare. Sic autem omnia confusa, sic cuncta sunt resoluta, vt iam nec virtutis quidem vestigium vsquam appareat. De spurcitijs enim & luxurijs, atque de caeteris nequitijs, nostris diebus mundum repletum esse perspicimus. Et, quod est omnium malorum infelicius, iam nec ipsi emendamur, nec alijs emendandi exemplum praebemus; sed sumus velut sepulchra dealbata, quae a foris apparent hominibus speciosa, intus vero plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia. Et contigit nobis hoc quod illis solet euenire, qui vel phrenesin patiuntur, vel mente capti sunt; a quibus cum multa turpia & periculosa vel dicantur, vel etiam gerantur, nec pudoris aliquid, nec etiam poenitudinis capiunt, quin immo & magnifici sibi ac sapientiores videntur esse sanis ac sapientibus. Ita ergo & nos, cum omnia quae sanitati contraria sunt gerimus, nec hoc ipsum quidem, quod est sanitas, nouimus. Si forte enim in corpore parum aliquid morbi nos pulsauerit, statim medicos adhibemus, & pecunias eis damus, & omni obseruantia quod nobis competit gerimus, nec prius cessamus, quam ea, quae nobis molesta sunt, mitigentur. Anima vero cum quotidie vulneretur, lanietur, vratur, praecipitetur, & modis omnibus pereat, nec parua quidem pro ipsa nos cura sollicitat. Certum est enim quod nos omnes pariter corrumpit & absumit incuria, dum nemo est qui opportuna praebeat, & inopportuna prohibeat; & cum omnes cura indigeamus, nemo est qui medicinam praedicationis adhibeat, & poenitentiam curationis imponat. Etenim si religiosus homo aliquis extrinsecus vndecunque in his partibus adueniret, & praeceptorum Christi ac nostrae conuersationis confusionem videret, nescio si alios aliquos magis

quam nos, inimicos esse & contrarios præceptorum Christi iudicaret, & quasi qui studium quoddam habuerimus, in omnibus contraria agere, quam Christus nobis præcepit. Sed ne quis putet forte exaggerationis causa a me hæc verba proferri, probamenta iam nunc adhibebo, non aliunde, quam de ipsis Christi mandatis: Christus enim noster in Euangelio ait: *Audistis quia dictum est antiquis: Non occides; qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis; quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: qui autem dixerit fratri suo racha, reus erit concilio: qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis.* Hæc quidem Dominus IESVS. Nos autem tanquam increduli & infideles calcamus hanc legem, & quotidie innumeris iniurijs fratres nostros afficimus, quasi inde aliquid præmij expectemus. Sed videamus nunc quantum sit inter iustitiam Pharisæorum & Christianorum. Illos occisio reos facit iudicio, nos autem ira similiter reos facit iudicio. Et si nos ira reos facit iudicio, quomodo audemus quotidie tam leuiter non solum contra iuniores, verum etiam contra æquales ac maiores nostros irasci? Non solum autem de ira, verum etiam de omni verbo otioso, secundum eiusdem Domini nostri sententiam, reddituri sumus Deo rationem. Racha enim dicitur inanis & vacuus. Et cum frater noster ita credat in Christum sicut & nos, quomodo illum audemus inanem, vel vacuum, vel absque mente vocare? Nam quod Dominus racha & fatue dicit, hoc ostendit, quia nec leue quidem, nec minimum in fratre collatum conuitium nobis relaxabitur, vt non pro omnibus iudicemur; nisi læso satisfecerimus, & condignam pœnitentiam in hac vita agamus. Et ideo de istis leuioribus mandatis sententiam dedit nobis Christus, vt & de cæteris omnibus quæ præuaricamur similiter sentiamus. Præterea quoque in tantum humanus metus timori Dei præponitur, vt si fortiores, ac potentiores nostri aliquam iniuriam aut contumeliam

Matth. 5. 21.

no-

nobis faciant, ipsas etiam prompte & mansuete sustinemus; erga coæquales vero vel inferiores interdum nec læsi commouemur & irascimur. Quis ergo erit immunis aut alienus ab hac culpa? Si autem miles terrenus in conspectu regis terreni non ausus est irasci, neque aliquid suæ indignationis ante oculos eius ostendere, quomodo audemus coram Rege æterno irasci, & indignationem nostram ante faciem eius ostendere? Rex ergo terrenus deforis tantum videt hominum corpora, & ipsa solummodo habet in potestate: Rex vero cælestis cordis nostri conspicit arcana, & potestatem habet vtrumque, & corpus & animam, perdere in gehennam. Propter quod nec erga famulos quidem negligendum est istud præceptum. Neque enim sine causa debemus contra ipsos irasci; quia & illi a Christo simili vt nos libertate sunt donati. Neque etiam si aliquem videmus mandatum Domini præterire, irasci contra eum debemus; sed potius miserationem & compassionem erga illum nos habere oportet; secundum eum qui dixit: *Quis infirmatur, & ego non infirmor?* Illud autem quod in sequentibus habetur, quis non infidelium etiam fabulosum iudicet, cum æterna Dei voce sancitum sit? ait enim: *Si autem offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo; & tunc veniens offeres munus tuum.* Nos autem econtra pugnas habentes ad inuicem, & dolos in corde versantes, accedimus ad altare Dei. Et cum Deus & Dominus tantam curam reconciliationis nostræ habeat, vt patiatur munera sua relinqui, & ante altare imperfecta manere, atque interrumpi mysteria sua, donec eamus, & iracundiam cum fratribus nostris soluamus, & nodos, & inimicitias. Nos vero nec in hoc quidem erubescimus, sed dies multos manemus in inimicitijs, & trahimus sicut funem longum iram & voluntatem malam; ignorantes quod tantum longa

2. Cor. 11, 29.

Matth. 5, 23.

erit nobis pœna, quantum & discordia. Hoc etiam ad cumulum nostræ confusionis est, vt si quid boni nobis dicatur de inimico, non credimus; si quid autem mali, hoc solum credimus, & confirmamus. Et si forte irasci nobis accidat, præcipit Dominus vt ante solis occasum iracundiam nostram finiamus. Vnde dicit: *Sol non occidat super iracundiam vestram*. Nos autem econtra ne hoc quidem contenti sumus, vt iracundiam nostram vltra solis terminum producamus; sed insidias inuicem ponimus, & siue verbis siue rebus supplantare proximos nostros cupimus. Nam osculum pacis quo tempore munera sacra offeruntur, porrigere inuicem in vsu habemus; sed vereor ne plures ex nobis hoc labijs tantummodo faciant, cum Christus pacem non ex ore, sed ex corde desideret. Vnde per hæc Deus potius exacerbari, quam placari credendus est. Puritas enim & veritas in conspectu Dei placent; respuit autem & odit omne quod simulatur & fingitur. Nam pro his singulis lacrymæ nobis fundendæ sunt, & confusio habenda est. Cætera vero præcepta quæ restant, in sequenti capitulo, ob compendij causam, breuiter & diligenter discutienda reliquimus.

Ephes. 4. 26.

Cap. XXVIII. *Item de eadem lamentatione qua supra.*

Mat. 5.

IAm vero quæ de consentiendo aduersario, vel de concupiscentia illicita, & de oculo dextro, & de manu dextra, & de relinquendis vxoribus præcipiuntur, quasi nec scripta sint nec audita, ita contemnuntur. In oculo enim dextro & manu dextra, parentes nostros atque propinquos intelligimus: quod si ad contemplandam veram lucem nobis impedimento sunt, debemus truncare illiusmodi portiones; ne dum volumus cæteros lucrifacere, ipsi in æternum pereamus. Nam de non iurando erubesco proferre in medium, non solum propter iuramenta, sed etiam

pro-

propter periuria. Si enim vere iurare crimen est, & prævaricatio mandati; de periurio quid dicamus? Euangelica autem veritas iuramentum non recipit: cum omnis sermo fidelis pro iureiurando sit. Post hæc autem Dominus ait: *Si quis te percusserit in dextram maxillam, præbe illi & alteram: & volenti tecum iudicio contendere, & tunicam tuam auferre, relinque illi & pallium. Et si quis angariauerit te mille passus, vade cum illo alia duo. Petenti te, da ei. Et volenti mutuari a te, ne auertaris.* Ad hæc enim quid dicimus? Pro singulis autem his lacrymæ nobis tantummodo proferendæ sunt, & confusio habenda est: aperte enim contra hæc omnia militamus. Pati autem aliquid ex his quæ scripta sunt ac ferre, neque in verbis, neque in rebus vnquam volumus. Sed etsi in aliquo saltem vel leuiter pulsemur, continuo velut feræ bestiæ contra eos insurgimus. Sed licet nos in omnibus contraria agamus quæ præcipit nobis Christus, tamen eminentius ab eo docemur: Qui diripuerit, inquit, quæ tua sunt, qui te læserit, qui tibi nocuerit, non solum pro his quæ tibi abstulit, non indigneris; sed & dilige, & tota caritate constringe, & etiam pro ipso ad Deum diligenter preces funde. Ac si dicatur: Cum ille qui ad diripienda quæ tua sunt iniquo spiritu fuerit accensus, si te prolixiorem inuenerit in largiendo, quam ille venerat in diripiendo, quamuis ille sit ferus & barbarus, erubescet tamen bonitatem tuam, mitigabitur a furore, resipiscet continuo & facti pœnitebit, ac suum quidem peccatum exhorrescet, tui vero animi virtutem mirabitur & amabit. Sed hoc vbi nunc inuenio? Cuius enim talem vitam mirabor? Neminem autem nunc inuenire queo, qui hanc iniuriam patienter ferre velit. Christus enim nos orare pro persequentibus & calumniantibus iubet; nos autem non solum contra inimicos, sed etiam contra amicos sæpe inimicitias & insidias ponimus. Christus maledicentibus benedici iubet, nos e contra non solum

Matth. 5. 39.

lum multiplicatas, maledictiones restituimus, sed etiam si possumus pro verbis flagellis eos cædimus. Non tibi videntur ò homo omnimodis contraria esse, vt dixi, præceptis Christi quæ gerimus? Nonne magis pugnam habemus contra mandata eius, quam obedientiam? Et ideo merito lugemus, & inobedientiam nostram merito plangimus. Sed dicit aliquis; impossibilia nobis præcipit Christus. Quid agis ò homo? Numquid ignoras quid Dauid in Saul fecit? Quid Stephanus martyr, qui pro lapidantibus exorauit? Oblitusne es, quid ipsemet Christus docuit & fecit, dicens: *Pater ignosce illis, non enim sciunt quid faciunt*? Volentibus enim obseruare Christi præcepta, non sunt impossibilia, sed leuia; nolentibus vero & inobedientibus videntur esse dura & impossibilia: cum idem Dominus dicat: *Onus meum leue, & iugum meum suaue*. Iam vero quid dicam de hoc quod scriptum est in oratione Dominica: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*? Quisnam est ex omnibus nobis, qui cum fiducia hæc Deo dicere audeat? Nam etsi nihil faciamus inimicis & debitoribus nostris, habemus tamen intra nos insanabile vulnus iræ retentum in corde. Et si tantummodo non lædas eum qui te læsit, auertis te tamen ab eo, nec libenter eum vides, manet sine dubio vulnus in pectore, & dolor augescit in corde. Nunquid tu ita vis propitium tibi fieri Deum; vt non quidem te lædat, auertat se tamen abs te, & peccatorum tuorum memoriam teneat, & videre te nolit? Igitur qualem vis esse erga te Deum, cum peccatorum veniam poscis, talem te exhibere debes his qui deliquerunt in te; sicut & sapientium quidam dixit: *Homo homini seruat iram, & a Deo quærit medelam*. Et si homo erga hominem non habet misericordiam, quis propitiabitur delictis eius? Vellem silere iam & huc vsque progressus finem sermonibus meis imponere. Erubesco enim & confundor vltra procedere. Sed quid iterum

Luc. 23, 34.

Matth. 11, 30.

Matth. 6, 12.

Eccli. 28, 3.

ta-

tacere proderit, cum ab ipsis mandatis Christi, quæ impugnamus, silenter etiam arguamur? Quomodo autem latebimus, cum qui nouit corda nostra, iudicaturus est ea? Quid ergo dicam de illo mandato, quo iubemur non thesaurizare super terram? Cæteri vero quasi e contrario audierint præceptum, & quasi dictum sit ad eos: Thesaurizate omni modo super terram; Ita relinquentes cælum adhæserunt terræ, & insaniunt erga pecunias congregandas, totoque affectu odiunt Deum, diligunt autem mammonam. Quod autem dictum est, *Nolite cogitare de crastino*, nec audire scio aliquem, nec omnino seruare. Et propterea de hoc mandato dicere aliquid erubesco. Etenim oportebat nos quocunque pacto loquente Christo & pronuntiante non dubitare, sed credere. Nunc vero etiam cum & causas & rationes adhibeat mandatorum suorum, atque exemplis ea validissimis muniat, nec sic quidem erubescimus. Propter hoc enim & auium quæ non arant, neque seminant, & liliorum quæ non nent, similitudines posuit, vt nemo dubitaret. Et tamen nos sicut gentes, aut forte etiam aliquid desperabilius gentibus de his cogitando consumimur. Sed de hoc, vt dixi, mandato plura dicere erubesco, ad sequentia tamen veniam, si forte alicubi solatium qualecumque mei pudoris inueniam. Quid ergo sequitur post hæc? *Nolite iudicare, vt non iudicemini.* Matth. 7. 1. Ego enim solatium mei pudoris inuenire credebam, augmenta nunc confusionis reperi. Si autem nullum nobis peccatum aliud fuisset admissum, pro hoc solo gehennæ nos tradi satis abundeque sufficeret; quippe qui in alienis delictis seueri & amarissimi iudices residemus; nostras autem trabes in oculis proprijs infixas non videmus: a quo vitio neque sæculi hominem, neque monachum, neque etiam solitarium vllum facile reperies liberum. Neque etiam de hoc exhorrescimus, quod idem ipse ait: *In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini.* Ibid. Nam dic mihi quid

la-

laboris habet, vt non iudices alium? Nos autem qui cum possimus sine labore mandatum Dei seruare, laboramus & nitimur, vt illud præuaricemur. Quia & re vera ipse pronuntiauit de præceptis suis, quod nihil in eis onerosum sit, sicut paulo ante retuli, id docens: *Iugum meum suaue est, & onus meum leue*. Nos namque econtra grauia efficimus, quæ illa leuia constituit. Quamuis enim sint aliqua, in quibus paululum laboris adhibendum est, tamen quicquid ipse præcepit leue est, etiam si sit tribulatio. Et si tribulatio, quomodo leue est? Leue, inquam, est, quia immensum pondus futuræ gloriæ leuem facit præsentis temporis tribulationem. Sequitur: *Nolite*, inquit, *dare sanctum canibus, neque proijciatis margaritas vestras ante porcos*. Nos vero econtra laudis amore, & iactantiæ vitio corrupti; etiam huic præcepto contraria gerimus, atque hominibus neque intellectum purum habentibus, neque fidem sanam retinentibus, & insuper peccatorum maculis innexis; sine vlla discretione mysteriorum secreta nudamus. Multum est enim, si velimus singula quæque mandata discutere; quæ omnimodis in contemptu habentur ab hominibus; vt illud: *Quodcunque vultis vt faciant vobis homines, eadem & vos facite illis*. Nos namque è contrario omnia facimus hominibus, quæ ipsi nolumus pati. Et rursum, qui iussi sumus per angustam viam incedere, per latam semper incedimus. Hi autem qui videntur sustulisse crucem suam, & sequi Christum, de lata & spatiosa via sollicite requirunt. Sic enim facere solent illi, qui sæculum relinquere disponunt. Cum autem de monasterijs aut de retrusione, vel etiam de locis habitantium percunctantur, ante omnia de requie tractant & de opportunitate. Prima tamen sollicitudo statim & prima verba ista sunt: Estne ibi requies quo eundem est? Inueniuntur ibi ea quæ necessaria sunt abundanter? Primum enim, vt dixi, sollicite requirunt, si nihil horum desit, quæ lata & spatiosa vita deposcit.

Mat. 11, 30.

Mat 7, 6.

Ibid.

poscit.

poscit. Quid agis o homo? Quid loqueris? Arctam & angustam viam iussus es ambulare, vt quid de requie, vt quid de abundantia percunctaris? Verum ne me existimet aliquis hæc dicendo alios incusare, iam nunc de meipso narrabo. Quondam cum de sæculi abrenuntiatione, & de solitaria habitatione cogitare cœpissem, ego scio quam sollicite infra memetipsum perscrutabar, vnde viuerem, & vnde mihi in ipsa habitatione ea quæ necessaria sunt corpori præberentur? Sed & illud non segniter requirebam: vnde haberem vestimenta, vnde luminaria, vnde etiam ligna, & legumina, & cætera talia. Ita enim ego cum omni sollicitudine de requie corporis apud memetipsum tractabam. Heu, quam subtiliter ille artifex mali diabolus nos decipit, & quanta cæcitate oculos nostræ mentis obducit! Ad regnum cælorum cupimus ascendere, & interrogamus si aliqua nobis difficultas occurrat in itinere. Ad cæli fastigium & diuitias festinamus: ad ipsas inquam diuitias, quas nec oculus vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis ascenderunt; & de requie corporis percunctamur?

Nam, sicut diximus supra, multum est si velimus singula quæque mandata Christi in hoc loco discutere. Tamen oportet nos flere & lugere pro his singulis quæ impugnamus, & in contemptu habemus, quatenus ab ipsis sceleribus, quæ per inobedientiam & contemptum eorumdem mandatorum Christi incurrimus, vberrimis lacrymarum fletibus ablui expiarique, Deo opitulante, mereamur.

Cap. XXIX. *De compunctione cordis.*

Compunctio etenim cordis est humilitas mentis, cum lacrymis, & recordatione peccatorum, & timore iudicij. Nam ex humilitatis virtute compunctio cordis na-

scitur. De compunctione cordis confessio peccatorum propagatur. De confessione peccatorum poenitentia generatur. De poenitentia autem indulgentia peccatorum percipitur. Quatuor enim sunt qualitates affectionum, quibus mens iusti tędio salubri compungitur; hoc est, memoria præteritorum peccatorum, recordatio futurarum poenarum, consideratio peregrinationis suæ in huius vitæ miseria, desiderium supernæ patriæ, quatenus ad eam quantocyus valeat peruenire. Quando ergo ista in corde fiunt, credendum est tunc esse Deum per gratiam cordi humano præsentem. Præterea quoque oportet nos, qui compunctionem cordis perfecte desideramus, habere prius animo & mente ab omni perturbatione ac fluctuatione visibilium rerum secedere, atque ad illa conscendere silentia, vbi quies summa, iugis tranquillitas, & pura est serenitas; ibique oculum mentis nostræ tota intentione semper debemus defixum habere. Oportet etiam nos diem mortis ante oculos mentis habere, & præterita peccata ad memoriam reuocare; & eorum qui in inferno gemunt rememorari, & quomodo ibi sunt animæ, in quam amaro silentio, aut in quam pessimo gemitu, vel metu, siue cruciatu, aut in quali expectatione & dolore; & pro his infinitas debemus lacrymas fundere. Recogitemus autem diem resurrectionis, & illud terribile, & horrendum, atque tremendum iudicium Christi; & præmium iustorum, & repositam peccatoribus poenam, quam passuri sunt in conspectu Dei. Sed & supplicia omnia, & ignem inextinguibilem, & vermes immortales, & tartarum tenebrarum ad memoriam reuocemus: & super hæc omnia dentium stridorem, & tormenta perpetua pertimescamus. Adducamus etiam ad medium bona, & gaudiosa gaudia, quæ sunt iustis reposita coram Deo & angelis eius in æterna gloria. Cogitemus autem quam gloriosi sint illi angelorum chori, quæ societas beatorum spirituum, & quæ

sit

sit maiestas æternæ visionis Dei. Vtrorumque horum commemorationem iugiter in cordibus nostris habeamus: super iudicia quidem peccatorum ingemiscamus, super bona vero iustis reposita gaudeamus: sicque fit, vt perfecta compunctio formidinis tradat animum compunctioni dilectionis.

Cap. XXX. *Quod duo sunt genera compunctionum.*

Dvo igitur sunt compunctionum genera, hoc est, irriguum superius, & irriguum inferius. Irriguum quippe inferius quisque accipit, cum inferni supplicia flendo pertimescit. Irriguum vero superius accipit, cum sese in lacrymis cælestis regni desiderio affligit. Sciendum namque est, quia nullum habebit accessum ad compunctionem cordis, is qui in risu & iocis immoderatus fuerit. Non enim conuenit ei, qui ad perfectionem nititur ascendere, in modum paruuli insensati iocari, nec dissolutis labijs risum proferre, sed subridendo tantum mentis lætitiam indicare. Amentia namque est cum strepitu ridere. Paruuli enim est ludere, perfecti autem viri lugere. iocus vero & risus negligentem & tepidum efficiunt virum iustum erga Dei seruitium. O quantam perniciem præparant risus & iocus! & e contrario quantum lucrum afferunt fletus ac luctus! Quem enim delectat hic ridere, postmodum flebit amarissime: qui autem hic lugere voluerit, in posterum sine fine gaudebit. Nam & Saluator noster beatos vocat lugentes; & qui nunc lætantur, flere eos dicit in nouissimo. Vnde Iacobus Apostolus ait: *Miseri estote & lugete, risus vester in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem.* Hinc per Salomonem dicitur: *Risus dolore miscebitur.* Hinc Gregorius ait: Nemo potest & hic gaudere cum sæculo, & illic regnare cum Christo. Hinc etiam in collationibus patrum legitur: Vidit, inquit,

Iof. 15. Iac. 4, 9. Prou. 14, 13.

senex quemdam ridentem, & ait illi: Coram cælo & terra rationem totius vitæ nostræ reddituri sumus, & tu rides? Quapropter non nos oblectet puerilis iocus ac risus, sed lectiones sacræ & spiritualis melodiæ cantus. Quamuis enim dura sint corda nostra ad lacrymas producendas, mox tamen vt psalmorum dulcedo insonuerit, ad compunctionem cordis animum nostrum inflectit. Multi enim reperiuntur, qui cantus suauitate commoti sua crimina plangunt, atque ex ea parte magis flectuntur ad lacrymas, ex qua psallentis insonuerit dulcedo suauitatis. Sed studendum nobis est, vt etiam post compunctionis tempora, in quantum Deo largiente possumus, ipsam vim lacrymarum in nosmetipsos conseruemus; ne nos post compunctionem cordis cogitatio fluxa dissoluat; ne mentem nostram vana lætitia subripiat; ne lucrum compunctionis anima nostra per incuriam fluxæ cogitationis perdat. Sic quippe quod poposcerat, obtinere anima meruit, quia se post lacrymas in eodem mentis vigore seruauit. De qua nimirum scriptum est: *Vultus eius non sunt amplius in diuersa mutati*. Quia
1. Reg. 1, 18. igitur non est oblita quæ petijt, non est priuata munere quod poposcit. Nos autem quia post baptisma inquinauimus vitam, rebaptizemus in lacrymis conscientiam nostram. Qui ergo lacrymas indesinenter fundit, & tamen peccare non desinit, hic lamentum habet, sed mundationem non habet. Vbi autem lacrymæ abundant, ibi cogitationes sordidæ non approximant. Compunctio sanitas animæ est, compunctio illuminatio mentis est; compunctio remissio peccatorum est; compunctio Spiritum sanctum habitare facit in se.

CAP. XXXI. *De reuerentia & instantia orationis.*

Oportet itaque nos certissime scire, & veraciter credere, quia assiduitate orationum adipisci possumus remis-

missionem omnium peccatorum; si tamen actus orationi, & labia cordi non discrepauerint. Melius enim est corde orare cum silentio sine sono vocis, quam solis verbis sine intuitu mentis; quia non verba deprecationis Deus intendit, sed cor orantis aspicit. Nam negligentes orationes nec ab ipso homine impetrare valent quod volunt. Si enim cum hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, non præsumimus nisi cum humilitate & reuerentia; quanto magis Domino Deo vniuersorum cum cordis humilitate, & puritatis deuotione, supplicandum est? Et non in multiloquio, sed in puritate cordis nos exaudiri sciamus: Et ideo breuis & pura debet esse oratio; nisi forte ex affectu inspirationis diuinæ gratiæ protendatur. Cum enim in oratione adsistimus, gemere & flere debemus; reminiscentes quam grauia sunt scelera quæ commisimus, quamque dira inferni supplicia quæ timemus. Longe quippe à Deo est animus, qui in oratione cogitationibus sæculi fuerit occupatus. Et tunc veraciter oramus quando aliunde non cogitamus. Sed valde perpauci sunt, qui tales orationes habeant: & licet in quibusdam sint, difficile tamen est vt semper sint. Tunc autem magis diabolus cogitationes curarum sæcularium nostris mentibus ingerit, quando nos orantes aspexerit. Sed nos e contra tam perseueranter in oratione persistere debemus, quousque importunas sæcularium rerum cogitationes ab inimico latenter immissas superemus. Quoties enim quilibet aliquo tangitur vitio, toties se ad orationem subdat; quia frequens oratio vitiorum impugnationem extinguit. Et qui læditur, non desistat orare pro se lædentibus: quia sicut nullum proficit in vulnere medicamentum, si adhuc ferrum in eo sit, ita nihil illius oratio proficit, cuius adhuc dolor est in mente, & odium manet in pectore.

S. Benedict. Reg. cap. 20.

Tantus ergo debet esse orantis affectus erga Deum, vt non desperet precis effectum. Inaniter autem oramus, si

spei

Iac. 1, 6. spei fiduciam non habemus: *Petat autem vnusquisque*, vt ait Apostolus, *in fide nihil hæsitans. Nam qui dubitat, similis est vndæ maris, quæ à vento mouetur, atque dispergitur*. Diffidentia enim nascitur ex hoc, quod adhuc se quisque sentit circa
Ib. c. 5, 16 peccandi affectionem versari. *Multum enim*, inquit apostolus, *valet deprecatio iusti assidua*. In tantum vtiq; valet, vt etiam per eam dæmonia vincantur, & aditus eorum per ipsam obstruantur, vt non quocunq; volunt, vadant. Vnde in Tripertita historia legitur ita: Tēporibus Iuliani apostatæ missus est dæmon ab ipso in Occidentem, vt iret velociter, & afferret ei inde aliquod responsum. Cum autem peruenisset dæmon ille in quodam loco, vbi quidam monachus habitabat, stetit ibidem per decem dies immobilis, eo quod non poterat vltra progredi; quia monachus ille non cessabat orare neque nocte, neque die: & regressus est sine effectu ad eum qui miserat illum. Cui reuertenti dixit Iulianus: Quare tamdiu tardasti? Respondens dæmon ait: Et moram feci, & sine actione reuersus sum. Sustinui enim decem dies Publium monachum, si forte cessaret ab oratione, vt transirem; & non cessauit, & prohibitus sum transire, & redij nihil agens. Tunc impijssimus Iulianus indignatus dixit: Cum illuc ingressus fuero faciam in eo vindictam. Et intra paucos dies Iulianus Dei prouidentia interijt. Et continuo vnus ex præfectis qui cum eo erant, abijt, & vendidit omnia quæ habuit, & veniens ad senem illum factus est monachus magnus, & sic permansit cum eo donec quieuit in Domino. Vbi datur intelligi, quia oratio seruorum Dei continua non solum homines saluat, sed etiam diaboli tela exsuperat. Per orationes autem purissimas omnia nobis vtilia à Domino tribuuntur, & cuncta noxia proculdubio effugantur. Idcirco necesse est nobis & ore & corde sine intermissione orare.

Cap. XXXII. *Quomodo possit aliquis sine intermissione orare.*

Dei seruum autem, & maxime solitarium, oportet sine intermissione orare, legere & operari, ne forte mentem otio deditam spiritus malignus inuadat. Orationibus autem mundamur, lectionibus instruimur, operationibus vero corpus, ne forte superbiat, fatigamus. Sed quærendum nobis est, quomodo quis possit sine intermissione orare. Quidam enim dicere volunt, quod ille sine intermissione orat, qui canonicas horas obseruat. Nobis vero non expedit cæteris horis ab oratione vacare; sed secundum apostolum sine intermissione debemus orare. Sic autem Domino miserante poterimus illud præceptum implere, id est, si iugiter lingua orare non possumus, vel corde oremus: & si ore, vel corde indesinenter orare nequimus, vel etiam actus nostri tales sint, vt semper pro nobis Deum exorent.

Vnde in Collationibus patrum tale datur exemplum: Lucius Abba interrogauit quosdam fratres, dicens: Quod est opus manuum vestrarum? At illi dixerunt: Nos non contingimus aliquod opus manuum; sed, sicut apostolus dicit, sine intermissione oramus. Dixit eis senex: Et non manducatis? Illi autem dixerunt: Etiam manducamus. Et dixit eis: Quando ergo comeditis, quis orat pro vobis? Et iterum interrogauit eos dicens: Non dormitis? Et illi dixerunt: Etiam dormimus. Et senex adiecit: Cum dormitis, quis orat pro vobis? Et non inuenerunt quid ad hæc responderent ei. Et adiecit: Ignoscite mihi, fratres, quia ecce non facitis sicut dixistis. Ego autem ostendam vobis quia operans manibus meis sine intermissione oro: Sedeo namque, iuuante Domino, infundens mihi paucas palmulas, & facio ex eis plectam, & dico: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam: & secundum multitudi-* Psal. 50. 1.

tudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Et dixit eis: Oratio hæc est, an non? Et dixerunt ei: Etiam. Ille autem dixit: Quando permansero tota die laborans, & orans ore vel corde, facio plus aut minus sex nummos, & duos ex his dono pauperibus foras ad ostium, & residuos expendo in vsus meos & discipulorum meorum. Ille vero qui accepit illos duos denarios, orat pro me tempore quo ego manduco vel dormio; atque ita per gratiam Dei impletur in me hoc quod scriptum est: *Sine intermissione orate.* Quapropter oportet nos, sicut prædictum est, ore vel corde indesinenter orare, vel tale opus facere, vt ipsum pro nobis Deum exoret.

Rom. 1, 9.

Illud quoque huic apostolico præcepto quasi contrarium esse videtur quod Dominus ait: *Orantes autem nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt.* Itaque animaduertendum est, quod Dominus non dixit: Nolite multum orare, sed nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt, qui secundum politam eloquentiæ facultatis facundiam orant. Ille enim sine intermissione ad Deum orat, qui peccanti in se fratri dimittit; qui non ab hominibus, sed à Deo laudem quærit; qui aduersus turbam vanorum phantasmatum ostium cubilis cordis sui claudit: & ne aliquod impedimentum eius oratio patiatur, in amore Dei mentis oculum figit.

Matth. 6, 7.

Cap. XXXIII. *Quod omnes vanæ cogitationes ex illusione dæmonum fiunt.*

Nvlla ergo virtus est in conuersatione seruorum Dei, quæ talem habeat laborem, quomodo oratio. Dum enim voluerit homo Deum suum orare, semper dæmones festinant orationem eius interrumpere; scientes quia ex nulla alia re tantum impediuntur, quantum per orationem ad Deum fusam. Si quidem omnem alium laborem,

rem, quem homo in conuersatione religiosa positus assumpserit, quamuis instanter agat, habet tamen aliquam requiem. Oratio autem, vt dictum est, nullam habet requiem. Qua de re in vitis Patrum ita legitur: Quodam tempore, nocte dæmon ad ostium cellulæ beati Macarij pulsauit, dicens: Surge Abba Macari, & eamus ad collectam, vbi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille qui gratia Dei repletus erat prudentia, falli non poterat, intellexit diaboli esse fallaciam, & ait: O mendax & veritatis inimice, quæ tibi societas cum collecta & congregatione sanctorum? At ille: Latet ergo te, inquit, ò Macari, quod sine nobis nulla congregatio monachorum agitur? Tum ille: Imperet, inquit, tibi Dominus immunde. Et ille adiecit: Veni denique, & videbis opera nostra. His dictis, dæmon discessit. Et Abbas conuersus ad orationem petijt à Deo, vt ei ostenderet si hoc verum esset, quod gloriatus est dæmon. Abijt ergo ad collectam, vbi à fratribus vigiliæ celebrabantur, & iterum in oratione Dominum deprecatur, vt sibi verbi huius veritatem ostendat; & ecce vidit per totam Ecclesiam quasi paruulos quosdam Æthiopes discurrere huc atque illuc, & velut volitando deferri. Discurrentes ergo illi Æthiopes pueruli singulis quibusque sedentibus alludebant: & si cui duobus digitulis oculos compressissent, statim dormitabat. Si cui vero in os misissent digitum, oscitare eum faciebant. Vbi vero post psalmum ad orandum proiecissent se fratres, percurrebant nihilominus singulos, & ante alium iacentem in oratione quasi in mulierum speciem vertebantur: ante alium autem quasi ædificantes, aut aliquid portantes, ac diuersa quæque agentes apparebant; & quæcunque dęmones quasi ludendo formassent, hæc illi orantes in cordis sui cogitatione versabant. A nonnullis tamen vbi aliquid horum agere cœpissent, quasi quodam repulsu præcipites deijciebantur, ita vt nec stare quidem prorsus aut transire

iuxta eos auderent. Alijs vero etiam supra dorsa & ceruices ludebant. Hæc cum vidisset sanctus Macarius, ingemuit grauiter, & ait cum lacrymis: Exurge Domine vt dispergantur inimici tui, & fugiant à facie tua; quoniam impleta est illusionibus anima nostra. Post orationem autem vocatis seorsum singulis quibusque fratribus, ante quorum faciem viderat dæmones varijs imaginationibus ludentes, requisiuit ab eis, si in oratione vel ædificandi, vel portandi cogitationes habuerint, vel ita agendi talia diuersa, quæ vnicuique imaginata per dæmones viderat; & singuli eorum confitebantur ita fuisse in corde suo, vt ille arguebat eos. Et tunc intellectum est, quod omnes vanæ & superfluæ cogitationes, quas somniorum, vel psalmorum, seu orationum tempore vnusquisque conceperit, illusione dæmonum fiant. Ab his autem qui omni custodia seruant cor suum, facile repelluntur Æthiopes. Deo enim coniuncta mens, & in ipso tempore præcipue orationis intenta, nihil alienum, nihil superfluum recipit.

CAP. XXXIV. *Quod cantantibus & psallentibus præsentia Dei & angelorum semper adsit.*

QVoniam quamuis vbique Deum per potentiam diuinitatis esse nouerimus, & oculos eius speculari bonos & malos credamus, præcipue tamen sine aliqua dubitatione, cum diuino officio adsistimus, per gratiam nobis eum adesse præsentem credimus. Ideoque semper memores
Psal. 2, 11. simus quod Propheta ait: *Seruite Domino in timore*. Et iterum: *Psallite sapienter*. Tunc etiam angelici spititus maxime nobis præsentes adesse credendi sunt, cum diuinis specialiter mancipamnr obsequijs; id est, cum lectionibus sacris aurem accommadamus, vel psalmodiæ operam damus, vel orationi incumbimus, vel etiam Missarum solem-

nia celebramus. Vnde idem Propheta ait: *In conspectu angelorum psallam tibi*. Quapropter solerter nobis studendum est, vt cum ad diuinum officium, vel ad missarum solemnia celebranda conuenimus, semper memores simus, qualiter nos oporteat esse in conspectu Dei, & angelorum eius. Et sic stemus ad psallendum, vt mens nostra concordet voci nostræ. Sic enim Apostolus ait: *Psallam spiritu, psallam & mente*. Psal.137. 2. 1.Cor.14. 15.

Cauendum est autem vt non negligenter, nec tepide, vel inhoneste diuinum officium celebremus, neque ad perficiendum pigre adueniamus; ne, quod absit, in illam sententiam incidamus, qua dicitur: *Maledictus homo qui opus Dei fecerit negligenter*. Obseruandum est, vt ne quid in oratorijs, vel in cellulis nostris inhonestum vel indecens, ne quid ineptum, vel peruersum, aut cogitationibus, aut verbis, aut actibus perpetremus; sed cum timore & veneratione cæleste compleamus officium, quatenus in conspectu Dei & angelorum eius digni efficiamur adstare; & Dominus ad nos veniens non quod condemnet in nobis, sed potius quod remuneret, inueniat. Deut.27. 15.

Cap. XXXV. *De laude psalmorum, & dispositione horarum, in quibus psallere debemus.*

Psalmorum denique assidua decantatio tristia corda consolatur, gratiores mentes facit, fastidiosos oblectat, inertes exsuscitat, peccatores ad lamenta inuitat. Nam quamuis dura sint corda nostra, tamen mox vt psalmorum dulcedo insonuerit, ad profectum pietatis animum nostrum inflectit. Omnis enim duritia cordis eorum dulcedine emollitur: & sicut orationibus regimur, ita psalmorum studijs delectamur. Oratio autem in præsenti tantum vita pro remedio peccatorum effunditur: psalmorum autem decantatio perpetuam Dei laudem demonstrat,

Psal. 83, 5. & gloriam sempiternam. Sic enim scriptum est: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* Cuius operis frequentiam quicunque fideliter intentaque mente exequitur, quodammodo angelis sociatur. Quocirca necesse est, vt certis horis, certisque temporibus nostræ seruitutis officia persoluamus, id est, Matutino, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, & Completorio. De
Psal. 118, 164. his diurnis horis ait propheta Dauid: *Septies in die laudem dixi tibi.* De nocturnis autem vigilijs idem ipse propheta
Ibid. 62. ait: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi.* Et rursus di-
Psal. 62, 7. cit: *Memor fui nocte nominis tui Domine.* Et rursus dicit: *Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te.*

Propterea quoque de diuinis in noctibus officijs, cæterisque horis diei ab oratione nos non oportet vacare, sed semper per interualla horarum, aut oremus, aut legamus, aut aliquod opus manuum exerceamus, quatenus tædium cordis & cogitationum euadere possimus; sicut legitur fecisse beatus Antonius. Qui quodam tempore cum sederet in eremo, animus eius tædium & confusionem cogitationum incurrit, quia nondum adhuc instanter laborabat; & ait ad Deum: Domine, volo saluus fieri, & non permittunt me cogitationes meæ. Qui faciam in hac tribulatione, & quomodo saluus ero? Et post pusillum surgens exijt foras, & vidit quemdam tanquam seipsum sedentem & operantem; denique vidit eumdem ipsum ab opere surgentem & orantem, & iterum sedentem, & flectam de palmis facientem; inde rursus ad orationem surgentem. Erat autem angelus Domini missus ad correctionem & cautelam dandam Antonio. Post hæc audiuit vocem angeli dicentis: Sic fac, & saluus eris. Ille autem hoc audito, magnum gaudium sumpsit atque fiduciam. Et ita postea faciens, salutem quam quærebat inuenit. Ita & nos facientes, Deo opitulante, saluabimur. Numerum quoque

& men-

& mensuram psalmorum, quos quotidie canere debemus, hic minime describimus, quia hoc quod apostolus sine intermissione præcipit agere, ego nullatenus præsumo determinare. Testis sit vnicuique conscientia sua, quia Deum quem nulla fallunt occulta, inspectorem cordis sui omni hora habebit. Oportet præterea nos orare indesinenter pro nostris benefactoribus, & pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt constituti, vt quietam & tranquillam vitam habere possimus. Sciendum vero est, quia quanto quisque magis assiduus fuerit in oratione, tanto feliciorem remunerationem recepturus est in æterna beatitudine. Luminaria vero cum omni diligentia siue de proprijs laboribus, seu de fidelium oblationibus in suis oratorijs noctis tempore prouideant solitarij.

Cap. XXXVI. *Si quotidie corpus Domini quilibet audeat sumere, vel missam cantare.*

Non mea itaque opinione, sed sanctorum patrum assertione hæc vtraque reor fieri posse, id est, & Missas quotidie celebrare, & sacrosancta corporis & sanguinis Domini mysteria quotidie cum tremore & timore sumere; ab his tamen qui mundi sunt ab omni inquinamento carnis ac spiritus, & hoc cum metu magno & pauore: quia qui tantum hospitem cupit intra se suscipere, castus debet esse non solum in corpore, sed & mundus in corde. Nam fuit quidam venerabilis pater nomine Apollonius, qui hoc monebat fratres, vt si fieri posset quotidie communicarent mysterijs Christi, ne forte qui se ab his longe facit, longe fiat à Deo. Qui autem, inquit, frequentius hoc suscipit, frequentius ipsum sine dubio saluatorem suscipit; quia idem ipse ait: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.* Sed & ipsa commemoratio Dominicæ passionis cum assidue sit à seruis Ioan. 6, 55.

Dei

Dei celebrata, primum per hoc commonitio datur, vt studeat vnusquisque ita paratus inueniri, ne indignus Dominicis mysterijs habeatur. De hac denique re beatus Gregorius in libro dialogorum ait: Debemus itaque præsens sæculum tota mente contemnere, quotidiana Deo lacrymarum sacrificia offerre, quotidianas carnis & sanguinis eius hostias immolare. Hæc namque singulariter victima ab æterno interitu animam saluat. Sed necesse est, vt cum hæc agimus, nosmetipsos in cordis contritione mactemus. Et fidenter dico, quia salutari hostia post mortem non indigebimus, si ante mortem Deo hostia ipsi fuerimus. Quapropter bonum est, vt quod quisque post mortem suam sperat pro se agi per alios, agat ipse dum viuit per se. Beatius quippe est liberum exire de carcere, quam post vincula libertatem quærere. Hinc iterum idem Papa in eodem libro adnectit dicens: Nam vir vitæ venerabilis Cassius Narniensis Episcopus fuit, qui quotidianum sacrificium Deo offerre consueuerat, itaut pæne nullus dies vitæ eius abscederet, quin omnipotenti Deo hostiam placationis immolaret. Dum autem sese cum lacrymis mactaret, mandatum Domini per cuiusdam sui presbyteri visionem suscepit, dicens: Age quod agis, operare quod operaris, non cesset pes tuus, non cesset manus tua. Natalitio Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Qui cum post annos septem ipso natalitio Apostolorum die missarum solemnia peregisset, & mysteria sacræ communionis accepisset, è corpore exiuit. Qua in re pensandum est, quantum præsidium sit quotidie sacrosancti corporis & sanguinis Domini nostri Iesv Christi hostias immolare; & patenter ostenditur, quam salubre est vesci tanto medicamine. Vnde quidam venerandus Poëta dixit:

Magnum præsidium est sacro libamine pasci,
Si cor participis crimina nulla premunt.

Hinc etiam egregius doctor Augustinus dixit: Nihil sic

sic debet formidare Christianus, quam separari à corpore Christi. Si enim separatur à corpore Christi, non est membrum eius; si non est membrum eius, non vegetatur spiritu eius. Vnde ait Apostolus: *Quisquis spiritum Christi non habet, hic non est eius.* Rom. 8, 9.

Quapropter faciat vnusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum. Neque enim inter se litigauerunt, aut quisquam eorum alteri se prætulit, Zachæus scilicet & Centurio; cum alter eorum gaudens susceperit Dominum; alter vero dixerit: *Non sum dignus Domine vt intres sub tectum meum.* Luc. 7, 6. Ambo saluatorem honorificantes, diuerso & quasi contrario modo; ambo peccatis miseri, ambo misericordiam consecuti. Sic & Sacramentum Dominici corporis & sanguinis vnus honorando non audet quotidie sumere, alter similiter honorando non audet vllo die prætermittere.

CAP. XXXVII. *Si post illusionem, quæ per somnium solet accidere, debeat quis Missam celebrare, an non?*

Nam, vt ait beatus Gregorius, in ipsa illusione, quæ per somnium solet accidere, necessaria est valde discretio. quæ subtiliter pensare debeat, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula; aliquando ex naturæ superfluitate vel infirmitate; aliquando contingit ex cogitatione. Et quidem cum ex naturæ superfluitate vel infirmitate euenerit, omnimodo hæc illusio non est timenda. Vnde ait Propheta; Quoniam *Dominus cognouit figmentum nostrum.* Psal. 102. 14. Sed quando hoc acciderit, lotus tantummodo aqua, valet se sociare diuinis sacramentis. Cum vero appetitus gulæ vltra modum in sumendis alimentis rapitur, atque ideo humorum receptacula grauantur, habet exinde animus quemdam reatum, non tamen vsque ad pro-

Prohibitionem percipiendi sacramenta, vel missarum solemnia celebrandi, cum fortasse aut festus dies exigit, aut exhiberi ministerium, pro eo quod sacerdos alius in loco deest, ipsa necessitas compulit, vel amor sacrificandi animum ad hoc ipsum compellit. Nam si adsunt alij, qui implere mysterium valeant, illusio per crapulam facta à perceptione sacri mysterij prohibere non debet; sed ab immolatione diuini sacramenti abstinere, vt arbitror, humiliter debet, quousque dignis fletibus reconciliatus, & aquarum effusione lotus, accedere iterum valeat ad sacra mysteria. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illusio menti dormientis, patet animo reatus suus. Videt enim à qua radice inquinatio illa processerit; quia quod sciens cogitauit, hoc nesciens pertulit. Et quando hoc fit, necesse est vt humiliter se subtrahat diuinis mysterijs, & prius per aquam abluat sordes corporis, & per poenitentiam abstergat vulnus cordis; & sic demum, Domino propitiante, reconcilietur viuificis sacramentis. Nam in euangelio Dominus dicit: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo.* In corde suo, inquit, non in corpore. Ideo scriptura alibi nos admonet, dicens: *Omni custodia serua cor tuum.* Nam sunt alij, quibus ita plerumque illusio nascitur, vt eorum animus etiam in somno positus turpibus imaginationibus non foedetur. Qua in re vnum ibi ostenditur, si ipsa mens non tamen sit rea, vel suo iudicio libera, cum se & dormiente corpore nihil meminit vidisse. Si quidem, vt quidam Patrum ait, si tale aliquid euenerit per somnum absque phantasijs mulierum, non est peccatum. Ingenitus, inquit, humor in corpore, cum propria repleuerit receptacula, suis necesse est vt meatibus digeratur. Vbi vero visus mulierum, & blandimenta carnis per somnia occurrunt, si per superfluas & illecebrosas cogitationes contigerit, peccatum esse dicebat. Praeterea quoque sciendum est, quia

Matth. 5. 28.

Prou. 4. 23.

tres

tres ſunt motus corporales: vnus quidem naturalis; alius autem ex plenitudine ciborum, quando nutritur & fouetur corpus cibis ac potibus, ex quibus calor & ſanguis creſcunt, & excitant corpus ad libidinem; propter quod Dominus ait: *Videte ne grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate*. Tertius vero motus eſt ex inſidijs & inuidia veniens dæmonum. Quapropter oportet vt ipſam nimiam abundantiam, fluxuſque libidinum per multam continentiam, & per multa ieiunia, & per continuas orationes reſtringamus; quia, vt ait beatus Auguſtinus, ſicut occiſus inimicus non facit nobis iniuriam, ſic mortificata caro non turbabit animam noſtram. Denique hi qui in delicijs viuunt, ſi forte corporis ſui ægritudo depoſcat, ab omnibus quæ iudicauerit medicus eſſe noxia, abſtinebunt abſque mora; cur non multo magis hoc nos facimus, quibus ſanitas animæ & ſpiritus eſt expetenda? Tales enim debet Dominus habere miniſtros, qui nulla carnis contagione corrumpantur, ſed potius caſtitatis continentia ſplendeant mente & corpore. *Luc. 21.*

CAP. XXXVIII. *De aſſiduitate lectionis & orationis.*

Oportet autem nos aſſiduitatem habere legendi, & inſtantiam orandi. Nam aſſiduitate lectionis munitur homo à peccato, iuxta prophetam, qui ait: *In corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi*. Hæc ſunt enim arma, lectio videlicet & oratio, quibus diabolus expugnatur, & æterna beatitudo acquiritur. His enim armis vitia comprimuntur, & virtutes nutriuntur. In his ergo quaſi in ſpeculo quodam ſeipſum conſiderare poteſt homo, qualis ſit, vel quo tendat, aut qualiter ſe dirigat. Ideoque qui vult cum Deo ſemper eſſe, debet frequenter legere, & frequenter orare. Nam cum oramus, ipſi cum Deo loquimur; cum vero legimus, Deus nobiſcum loquitur. Gemi- *Pſal. 118. 11.*

num autem confert donum lectio sacrarum scripturarum: vnum, quia intellectum mentis erudit; alterum, quia à mundi vanitate hominem abstrahit, & ad amorem Dei perducit. Lectio assidua timorem gehennæ incutit, animam purificat, & ad gaudia superna legentis cor instigat. Sicut enim ex carnalibus escis alitur caro, ita ex diuinis eloquijs nutritur ac pascitur interior homo: vnde ait propheta: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel & fauum ori meo*. Omnis plane scriptura sancta ad nostram scripta est salutem & doctrinam, vt per cõsolationem scripturarum in bonis actibus proficiamus. Sicut enim cæcus sæpius offendit, quam videns; sic ignorans Dei legem ignoranter sæpius peccat, quam ille qui eam nouit. Multi namque habent intelligentiæ ingenium, sed negligunt lectionis studium; & quod legendo scire potuerunt, negligendo nesciunt. Multi etiam legunt, & ab ipsa lectione ieiuni sunt: de quibus ait propheta: *Seminastis multum, & intulistis parum: comedistis, & non estis satiati; bibistis, & non estis ebriati*. Multum cordi suo seminat, sed parum recipit, qui de mandatis cælestibus vel legendo, vel audiendo multa cognoscit, sed negligenter operando pauca fructificat. Comedit, & non satiatur, qui verba Dei audiens lucra vel gloriam sæculi concupiscit. Bibit, & non inebriatur, qui ad vocem lectionis vel prædicationis aurem inclinat, sed mentem non mutat. Bibit, & inebriatus non est, qui ea quæ sunt huius sæculi adipisci desiderat. Solet enim per ebrietatem bibentium mens turbari. Si enim quis debriatus esset, mentem proculdubio mutasset, vt terrena iam non quæreret, iam vana & transitoria quæ amauerat, non amaret. Ille enim beatissimus est, qui diuinas scripturas legens verba vertit in opera. Nemo enim potest sensum scripturæ sacræ plene cognoscere, nisi legendi familiaritate. Nam sicut terra, quæ quanto amplius excolitur, tanto vberiorem fructum reddit; sic quanto quisque

Ibid. 103.

Aggæi 1, 6.

que frequentius legit, tanto ex ea vberiorem intelligentiam capit. Non oportet solitarios gentilium libros legere, ne forte per oblectamenta inanium fabularum, vel figmenta poëtarum, mentem excitent ad incentiua libidinum. Neque etiam secreta Dei nimis oportet rimari, scriptura dicente: *Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris.* Vnde Apostolus mirans aiebat: *O altitudo diuitiarum scientiæ & sapientiæ Dei, quam inscrutabilia sunt iudicia, & inuestigabiles viæ eius!* Quapropter caute meditanda, cautoque sunt sensu ea quæ leguntur rimanda; & iuxta Apostoli mandata, teneamus quæ recta sunt, & refutemus ea quæ contraria veritati existunt. Sicque in bonis instruamur, vt à malis Deo auxiliante illæsi permaneamus.

Eccl. 3, 22.
Rom. 11, 33.

CAP. XXXIX. *De quotidiano opere manuum solitariorum.*

SI quando enim ab oratione & lectione cessemus, manuum operationibus insistere debemus, propter hoc quod scriptum est: *Otiositas inimica est animæ.* Antiquus etenim hostis eum, quem otiosum inuenerit, facile ad vitia rapit: nam sancti patres nostri & apostoli de labore manuum suarum viuebant. Vnde apostolus Thessalonicensibus scribens, ait: *Ipsi enim scitis quemadmodum oportet imitari nos; quoniam non inquieti fuimus inter vos; neque panem gratis manducauimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione, nocte & die operantes manibus nostris, ne quem vestrum grauaremus. Non quasi non habuerimus potestatem, sicut & cæteri, sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam cum essemus apud vos, denuntiabamus, quoniam si quis non vult operari, nec manducet.* Cum enim iste sanctus Apostolus, qui euangelium prædicabat, nolebat panem gratis manducare, sed in labore & fatigatione victum quærebat; qua nos fiducia otiosis manibus gratis panem comedere audebimus,

2. Thess. 3, 7.

quibus non solum nulla prædicatio verbi commissa est; sed ne vlla quidem, nisi animæ nostræ solius cura mandatur? Proinde necesse est nobis laborare manibus nostris quod bonum est, vt habeamus vnde viuamus, & vnde aliquid necessitatem patientibus tribuamus. Vnde sanctus Cæsarius dixit: Sic lectioni & orationi debetis incumbere, vt etiam manibus possitis aliquid exercere; maiorem quoque diei partem sancto operi dedicare. Sed quærendum nobis est, cur doctor gentium, & prædicator euangelij dicit se non panem ab aliquo gratis manducasse, qui

1. Cor. 9, 14. nouit Dominum præcepisse, vt *qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuant*. Et rursum: *Dignus est operarius mercede*

Luc. 10, 7. *sua & cibo suo*. Ideo quippe manibus operabatur vnde viuebat, quia indignum erat ab his aliquid accipere, qui errori studebant. Peccat enim, & libertatem prædicandi amittit, qui ab eo accipit munus, qui ideo dat, ne corripia-

1. Cor. 6. tur. Vnde idem Apostolus dicebat: *Omnia mihi licent, sed non omnia mihi expediunt*. Hoc ideo dixit, quia licebat illi ab his queis prædicabat sumptus accipere: sed quoniam sciebat pseudoapostolos occasionem accipiendi quærere, noluit ab his accipere, ne causa ventris vigor euangelicæ veritatis torpesceret. Non enim instanter potest argui à quo accipitur. Quamuis enim idem apostolus pro occasione superius dicta elegerit manibus suis laborare, vnde viueret, tamen quoties illi necessitas erat, à fidelibus victum accipiebat. Itaque cum esset quodam tempore in magna indigentia, missum est illi à fratribus vnde necessitati & indigentiæ eius ministraretur. Respondit autem

Philip. 4. 14. illis gratias agens, & dixit: *Bene fecistis communicare necessitatibus meis. Ego enim didici in quibus sum, sufficiens esse. Scio enim esurire & abundare, noui & penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumtamen vos bene fecistis mittere vsibus meis*. Hic autem ostenditur, quia aliquando accipiebat sustentationem necessitatis à fidelibus. Qua de

cau-

causa beatus Augustinus nobis dat consilium, dicens: Qui ergo non possunt facere sicut Paulus, vt manibus suis se transigant, accipiant à populo vnde sustentent suam necessitatem, sed non negligant eorum infirmitatem. Si in nostra, inquit, domo vel societate æger est aliquis, non prohibeo religiosos, vel religiosas mittere illis quod eis videtur vt mittant; neque istis prohibeo vt non recipiant. Nam & ipse Dominus, cui angeli ministrauerant, loculos habebat, & à fidelibus oblata suscipiens, & suis discipulis, & alijs indigentibus, necessaria tribuebat.

Quanquam autem ita dictum sit, oportet tamen solitarios proprijs manibus instanter laborare, etiamsi aliunde habuerint vnde viuant. Sic faciebat Paulus primus & probatissimus eremitarum. Cum esset in eremo vastiore, securus erat de victu, quia de fructibus palmarum, & de oleribus herbarum vescebatur tantum; tamen colligebat folia palmarum, & quotidianum pensum, velut exinde sustentandus esset, à semetipso iugiter exigebat. Cumque opere totius anni antrum eius fuisset impletum, id quod sollicita cura laborauerat annis singulis, igne supposito concremabat. Iste enim non pro necessitate victus, vt dictum est, laborabat, sed pro corporis afflictione, & cordis purgatione, atque cogitationum soliditate, seu perseuerantia cellæ hoc faciebat. Dicebat autem, sine opere manuum nec in loco posse perdurare solitarium, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere. Econtra vero fuit alius frater, qui veniens ad Abbatem Siluanum in monte Sina, vidit ibi fratres operantes, & dixit eis: Nolite operari cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Maria optimam partem elegit. Et dixit senex discipulo suo: Vade, voca fratrem istum, & mitte illum in cellam vbi nihil est. Et cum facta fuisset hora nona, intendebat idem frater ad ostium, si mitterent alij, & vocarent eum ad manducandum. Et cum nemo loqueretur

ei,

ei, surgens venit ad senem, & dixit ei : Abba, manducauerunt hodie fratres? Et dixit ei senex : Etiam iam comederunt. Et ille : Et quare, inquit, me non vocasti? Et senex respondit : Tu homo spiritualis es, & hoc cibo non indiges; nos autem carnales sumus, & manducare volumus, ideo manibus nostris operamur : tu vero bonam partem elegisti, tota die legens, & nolens sumere carnalem cibum. Qui cum hoc audisset, prostrauit se in terram humiliter poenitentiam agens, & dixit : Ignosce mihi Abba. Et senex dixit ei : Puto quod opus habet omnino Marthæ Maria. Per Martham enim Maria laudatur. Quapropter opus habent solitarij proprijs manibus laborare & operari vnde pascantur; quia qui otiosa quiete perfruitur, nisi operi manuum institerit, & nisi spiritualiter vixerit, more pecudum se componit.

Si quid vero ex operibus solitariorum venundandum est, videant ipsi, per quorum manus transeunda sunt, ne aliquam fraudem præsumant inferre. Memorentur semper Ananiæ & Saphyræ, ne forte mortem, quam illi in corpore pertulerunt, hanc isti in anima patiantur. In ipsis autem pretijs non subripiat auaritiæ malum, sed semper aliquantulum vilius detur, quam ab alijs sæcularibus datur; vt in omnibus glorificetur Deus.

CAP. XL. *Quod certis horis occupari debent solitarij in labore manuum.*

Ergo statutis certisque temporibus occupari solent solitarij in oratione & lectione, & certis iterum in labore manuum. Ideoque hac dispositione credimus vtraque tempora ordinari, id est, vt omni tempore à mane vsque ad horam pene tertiam orationi & lectioni vacent. Ab hora autem tertia vsque ad horam quasi nonam laborent quod necessarium fuerit; nisi forte paululum in stratis suis

æsti-

æstiuo tempote pausare voluerint; & semper intermisceatur oratio cum opere. A nona quoque hora vsque ad vesperam iterum orationi & lectioni vacent.

Si vero necessitas loci, aut paupertas exegerit, magis in labore manuum demorentur. Omnia tamen mensurate fiant propter pusillanimes. Dominicis vero diebus siue festis, orationi tantum & lectioni vacent. In noctibus quoque vigilias sacras & orationes purissimas deuotissime peragant. Infirmi namque solitarij talia opera agant, vt nec otiosi sint, nec violentia laboris opprimantur. Qui vero ita fuerint infirmati, aut senectute grauati, vt neque legere, neque operari queant, vel orationi tantum iuxta vires suas deuotissime instent. Hoc sane præcipue monentes, vt si forte cui hæc dispositio displicuerit, ordinet si melius aliter iudicauerit. Quibus autem horis reficere debeant in antea, Domino miserante, dicturi sumus.

Cap. XLI. *Vt solitarij nihil proprium habeant, & oblationes fidelium suscipiant.*

Nihil ergo proprium solitarij habeant, præter vtensilia, & vilia supellectilia, sine quibus nullatenus possunt. Victum vero rationalem, & vestem simplicem, aut de proprio labore, aut de fidelium oblatione habeant. Quicquid autem his superfuerit, pauperibus tribuant. Nam, sicut in superiori capitulo continetur, licitum est eis à populo oblata suscipere, ad suam & pauperum indigentiam sustentandam. Vnde in libro Prosperi ita legitur: Propterea, inquit, Deus voluit cultores suos omnibus quæ habentur in mundo renuntiare, vt exclusa mundi cupiditate, diuina in eis caritas possit augeri, vel perfici. Et ideo decimas atque primitias frugum, primogenita & sacrificia pro peccato, & vota, quæ sibi Dominus iussit offerri, sacerdotibus ac ministris distribui debere constituit, vt deuotissimo populo

pulo

pulo vitæ necessaria ministrante, ipsi creatori ac pastori suo liberis mentibus ministrarent, atque in eius cultu sine vlla sollicitudine corporali proficerent; ne terrenis occupationibus implicati, officio suo dignas excubias strenue curare non possent. Item ibi: Denique sanctus Paulinus, & beatus Hilarius omnia sua aut parentibus reliquerunt, aut vendita pauperibus erogauerunt. Sed postea, cum facti fuissent Episcopi, non contempserunt ecclesiæ facultates, sed fidelissime dispensauerunt. Isti ergo tam sancti viri tamque perfecti pontifices factis euidentibus clamant, posse, & debere fieri, quod fecerunt. Qui vtique homines tam sæcularium quam diuinarum litterarum sine ambiguitate doctissimi, si scirent res ecclesiæ debere contemni, nunquam eas haberent, qui omnia sua reliquerant. Vnde datur intelligi, quod tanti ac tales viri, qui volentes fieri discipuli Christi, renuntiauerunt omnibus quæ habebant, non vt possessores, sed vt procuratores ecclesiæ facultates possidebant. Et ideo res ecclesiæ nihil aliud scientes esse, nisi vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, non eas vindicauerunt in vsus suos vt proprias, sed vt commendatas pauperibus diuiserunt. Item ibi: Sacerdos, inquit, non solum sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit à populo dispensanda, & fideliter dispensat accepta; quia omnia sua aut reliquit, aut Ecclesiæ rebus iunxit, & se in numero pauperum paupertatis amore constituit, ita vt vnde pauperibus subministrat, inde etiam tanquam pauper voluntarius viuat.

De eadem re etiam in Regula Canonicorum legitur ita: Monachi namque siue solitarij, qui euangelicum præceptum sequentes distractis atque renuntiatis omnibus patrimonia sua Christo dederunt, merito de facultatibus ecclesiæ subsidium temporale accipiunt; vt quia toto mentis desiderio cælestia appetunt, sic in hac peregrinationis via sumptibus dominicis sustententur, quatenus ad ea

quæ

quæ contempſerunt minime redire qualibet neceſſitatis cauſa compellantur. Item ibi: Clericos, quos voluntas aut natiuitas pauperes fecit, in congregatione viuentes, neceſſaria vitæ accipiant; quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, ſed cogit viuendi neceſſitas. Porro ſi tales fuerint, qui nec ſuas, nec eccleſiæ velint habere poſſeſſiones, horum neceſſitatibus prouidentiſſima gubernatione de facultatibus eccleſiæ Prælati debent ſubuenire, illud Proſperi attendentes: Quod habet, inquit, eccleſia, cum omnibus nihil habentibus commune habeat. Sed & eorum curam nihilominus gerere debent, quos aut infirmitas, aut ſenectus adgrauat. Poſt hæc autem memorari oportet hoc, quod in actibus Apoſtolorum legitur: *Afferentes*, inquit, *pretia prædiorum ſuorum, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diſtribuebantur autem ſingulis prout vnicuique opus erat.* Item: *Neque egens quiſquam erat inter illos:* Et rurſum: *Nec quiſquam ſuum eſſe aliquid dicebat; ſed erant illis omnia communia.* Ita ergo & ſolitarij nec ſuum quicquam dicant, ſed ſint fideles diſpenſatores, & ea quæ pauperibus dare debent, non nimis in ſuos vſus reflectant: ne, quod abſit, cum Iuda, qui loculos Domini furatus fuerat, ſententiam damnationis incurrant; ſed potius de fideli adminiſtratione ab ipſo, cuius miniſtri eſſe noſcuntur, ineffabiliter remunerari mereantur. Act.4.34.

CAP. XLII. *Quibus horis oporteat ſolitarios reficere.*

STatuendum itaque cenſeo, quibus horis reficere debeant ſolitarij, ne forte quis propriam ſequatur voluntatem, & remiſſius viuat, quam neceſſe ſit. Quapropter tali diſpoſitione reor vtraque tempora ordinari. hoc eſt: ab octauis Paſchæ vſque ad Pentecoſten bis in die reficiant. His ergo diebus quarta & ſexta feria vſque ad nonam ieiunent: quia ſicut equis frena ſunt imponenda, ita corpora noſtra

ieiunijs sunt in frenanda. A Pentecoste vsque ad Kalendas Septembris quarta & sexta septimaque feria ieiunent vsque ad nonam. Reliquis vero diebus ad sextam reficiant, & ad vesperam cœnent. A Kalendis autem Septembris vsque ad caput Quadragesimę, ad nonam semper reficiant: nisi forte quis voluerit ieiunium vsque ad vesperam protelare. In quadragesima vero vsque ad Pascha, ad vesperam reficiant. Ipsa tamen vespera sic agatur, vt lumine lucernæ non indigeant reficientes, sed luce adhuc diei manente omnia consummentur. Sed & omni tempore siue cœnæ, siue refectionis hora sic temperetur, vt de luce fiant omnia. Præterea quoque si quis voluerit omni tempore ieiunare, exceptis dominicis & aliarum festiuitatum diebus, non prohibeatur ei: quia sic faciebant sancti Patres nostri Antonius, & Benedictus, nec non Macarius, & cæteri alij.

Sed licet omni tempore vita solitariorum quadragesimę debet obseruationem habere: tamen quia paucorum est ista virtus, ideo suademus ipsis diebus quadragesimæ omni puritate vitam suam custodire, omnes pariter negligentias aliorum temporum his diebus sanctis diluere. Quod tunc digne fit, si ab omnibus vitijs nos temperemus; orationi cum fletibus, lectioni & compunctioni cordis atque abstinentiæ operam demus. Ergo his diebus augeamus aliquid ad pensum solitum seruitutis nostræ, orationes peculiares, ciborum & potus abstinentiam; vt vnusquisque super mensuram sibi indictam aliquid cum propria voluntate & gaudio sancti Spiritus offerat Deo: id est, subtrahat corpori suo de cibo & potu, de somno & quiete, de loquacitate & scurrilitate: & cum spiritualis desiderij gaudio sanctum Pascha expectet.

Deinde omni tempore, siue prandij, siue cœnæ, mox vt surrexerint à refectione, sedeant, si duo fuerint simul, & legat vnus collationes vel vitas Patrum, aut certe aliquid vnde ædificentur. Et lectis quatuor aut quinque folijs,

vel

vel quantum hora permiserit, si meridies fuerit, aut paululum in stratis suis requiescant, aut aliquod opus manuum agant. In tempore autem ieiunij lectione lecta, si vespera fuerit, confestim vt à lectione surrexerint, ad completorium celebrandum veniant. Exeuntes autem à completorio nullatenus loquantur aliquid denuo, excepto si necessitatis causa Prælatus, aut aliquis è fratribus, aliquid alicui indicare voluerit; quod tamen & ipsum cum summa grauitate & moderatione honestissime fiat. *Si* autem vnus solummodo fuerit solitarius, similiter faciat. Omni siquidem tempore silentio studere debent solitarij, & maxime nocturnis horis. Si quis autem eorum nocturno tempore peculiariter voluerit orare, aut aliud aliquid agere, sic agat ne alium inquietet.

CAP. XLIII. *De mensa solitariorum.*

QVotiescumque solitarij aut de proprio labore, aut de fidelium oblatione, aliquam sufficientiam ciborum & potius habuerint, semper ad mensulam suam pauperes & peregrinos habeant, & cum illis Christum conuiuam esse nouerint. Si vero pauperes minus habuerint, quos de fratribus voluerint vocare, caritatis causa, in eorum pendeat arbitrio. Eis autem quos vocant, hoc quod Deus eis dederit, cum caritatis officio exhibeant. Ipsi tamen solitarij non solum à qualitate ciborum, sed etiam à quantitate se custodiant, & in pondere & mensura, cum sine hospitibus fuerint, viuant. Cum autem aliqui simul fuerint cum eis, communes in cibo & potu se exhibeant, ob vanam gloriam deuitandam, sed constitutionem Regulæ non transcendant.

Sufficere enim credimus ad refectionem quotidianam duo pulmentaria cocta, propter diuersorum infirmitates, vt forte qui ex vno edere non potuerit, ex alio reficiatur.

Et si fuerint poma, aut leguminum nascentia, addatur & tertium. Cibus autem illorum talis sit: aliquando olera & legumina, aliquando caseum & oua; interdumque pisciculos pro summis delicijs ducant. Quicquid enim, inquit Hieronymus, post gulam non sentitur, idem tibi sit quod panis & legumina. Panis autem libra vna propensa sufficiat in die, siue vna sit refectio, siue prandij & cœnæ. Sunt enim qui plus, & sunt qui minus indigent; quia nec robur vnum inest cunctis corporibus: & ideo de ciborum qualitate & quantitate non facile à nobis oportet disputari, quia nec ab omnibus potest vniformis regula custodiri. Tamen studendum est, vt non semper saturitas edendi finem faciat, sed voluntas: nec impleat ventris saturitatem edacitas, sed comprimat parc tas. Vnde ait Apo-
Rom. 13, 14. stolus: *Et carnis curam ne feceritis in desiderijs*. Non enim carnis curam omnimodis interdixit, sed vt in desiderijs ne fieret, prohibuit. A carnibus vero tam quadrupedum quam volucrum omnino abstineant; nisi forte aliqui in graui ægritudine fuerint detenti. Ipsis enim pro reparatione tantum concedatur. Illico autem vt validiores effecti fuerint, à carnibus more solito abstineant.

Cap. XLIV. *De crapula cauenda*.

In quantum ergo solitarij possunt, delicias & ciborum opulentias fugiant; & non solum à cupiditate pretiosorum ciborum, sed etiam à nimia perceptione vilium se contineant: remota præ omnibus crapula, vt nunquam surripiat eis indigeries; quia nihil sic contrarium est omni
Luc. 21, 34. Christiano, quomodo crapula. Vnde Dominus ait: *Videte ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate*. Nihil enim sic inflammat & titillat membra genitalia, quomodo indigestus cibus, ructusque conuulsus. Escæ enim multæ non solum corda nostra, sed etiam corpus & animam de-

debilitant. Sæpe enim per ciborum auiditatem stomachi franguntur vires, necnon & abundantiam sanguinis, & choleram, & plurimas ægritudines escarum nimietate patimur. Idcirco tantum cibum vnusquisque sibi concedat, quantum sustentatio corporis, non quantum desiderium carnis exposcit. Oportet itaque, vt caro nostra subiecta sit animæ nostræ, & sicut ancilla famuletur dominæ suæ. Non enim bene possumus vigilare, cum dapibus fuerit venter noster onustus; sed somno oppressi vigiliarum fructus amittimus, & maximum detrimentum animæ nostræ acquirimus. Nam sicut miles plurimo onere prægrauatur, & præpeditur ad bellum, ita præpeditur solitarius ad vigilias, cum escarum largitate feruescit.

Sed & diabolus plurimum inde gaudet, cum Dei seruos viderit nimio cibo refertos, sicut legitur de quodam viro venerabili, sancto Philiberto. Hic cum esset in quodam monasterio, & iugum Christi suaue, & onus eius leue susciperet, in tantum religionis cultum excreuit, vt etiam viris perfectioribus in abstinentia & cæteris virtutibus imitabilis fieret. Cumque antiquus hostis eius inuideret abstinentiam, quadam die pulsauit animum illius, vt ampliora sumeret cibaria. Post hæc vero in ipsa nocte dum fuisset cibo saturatus, nutu Dei detectus inimicus sancto Philiberto per somnium est ostensus, & cœpit ventrem eius velut gaudens palpare, ac dicere: Modo hic bene, modo hic bene. Tunc miles Domini agnoscens iacula inimici, crucis se vallauit munimine, rigorem abstinentiæ deinceps studuit triplicare. Qua in re ostenditur, qualibus quantisue muscipulis diabolus Dei seruos præpedire molitur, & quantum de nimia edacitate lætatur.

Ideoque studeamus nos taliter ab escis temperare, vt si quando inimicus de nimia nostra edacitate extiterit gauisus, de nostra iterum abstinentia abscedat confusus. Omnia

nia

nia tamen mensuratè & cum discretione fiant; quia nimia abstinentia ciborum non solum vires corporis frangit, sed etiam intentionem animæ minuit, mentisque ingenium marcescere facit, & vigorem orationis amittit. Quapropter quicquid cum temperamento fit, salutare est; quod vero nimis & vltra modum fit, perniciosum est, studiumque suum in contrarium vertit. Vnde sanctus Antonius dixit: Sunt quidam conterentes corpora sua in abstinentia, & quia non habuerunt discretionem, longe facti sunt à Deo. Hinc beatus Gregorius ait: Plerumque enim dum plus quam necesse est per abstinentiam caro atteritur, humilitas foris ostenditur, sed de hac ipsa humilitate grauiter intus superbitur. Ideo ammonendi sunt abstinentes, vt sollicite se semper aspiciant, ne dum gulæ vitium fugiunt, in superbiam aut vanam gloriam incidant. Et rursum: ammonendi sunt, vt abstinentiam suam & semper sine intermutatione custodiant, & nunquam hanc apud occultum iudicem eximiæ virtutis credant: ne forte magni meriti se esse æstimantes, corda in elationem leuent. Sic enim corpora nostra, vel etiam corporum incentiua rigore districtionis abstinentiæ castigemus, vt à carnalibus desiderijs absoluti, sanctis virtutibus floreamus.

Cap. XLV. *De mensura potus solitariorum.*

Eamdem quippe mensuram potus, quam sanctus Benedictus constituit monachis, eamdem & nos infirmorum contuentes imbecillitatem constituimus solitarijs: id est, vnicuique heminam vini per diem. Quibus autem donat Deus tolerantiam abstinentiæ, propriam se habituros mercedem sciant: *Vnusquisque enim*, vt ait Apostolus, *proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic.* (1. Cor. 7. 7.) Quod si loci necessitas, vel labor, aut infirmitas amplius poposcerit, in eorum consistat arbitrio; considerantes tamen

men in omnibus, ne eis satietas aut ebrietas subripiat. Licet enim legamus vinum omnino monachorum vel solitariorum non esse; sed quia nostris temporibus id monachis aut solitarijs persuaderi non potest, saltem & hoc consentiamus, vt non vsque ad satietatem bibant, sed parcius; quia vinum apostatare facit etiam sapientes. Vbi autem necessitas loci exposcit, vt nec suprascripta mensura inueniri possit, sed multo minus, aut ex toto nihil, benedicant Deum, qui ibi habitant, & non contristentur; sed gaudeant, eo quod à tali peste sunt liberati. Hæc autem ante omnia admonentes, vt absque murmurationibus sint.

De vino autem abstinendo Apostolus certam fixit regulam, dicens: *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.* Quasi diceret, luxuriam facit & nutrit vini perceptio nimia, non natura. Et ideo solitarios non vti vino, sed inebriari prohibeo; quandoquidem infirmum stomachum vsus moderatus vini confortat, ebrietas vero animum corpusque debilitat. Denique Timotheo discipulo suo præcipit Apostolus dicens: *Noli aquam bibere; sed modico vino vtere, propter stomachi dolorem, & propter frequentes tuas infirmitates.* Ac per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, sed tantum pro corporis salute percipiunt; nec hoc eis offert voluntas, sed permittit infirmitas. Si autem infirmitas defuerit, à vino est abstinendum; ne vini perceptio, quæ infirmum corpus sustentat, sanum incendat. Quoniam quidem vino vti, & vsui habere oleum nullus dixerit esse peccatum: in his autem regionibus vbi defuerit oleum, si necessitas exposcerit, adipe vtantur interdum.

Ephes. 5, 18.

Tim. 5, 23.

CAP. XLVI. *De ebrietate cauenda, & de laude sobrietatis.*

ANTE omnia autem ebrietatis vitium solitarij caueant, quia scriptum est: *Homo ebriosus seruus est omnium vitio-*

vitiorum. Nullum enim peccatum vincere valet, qui multo vino captus est. Vnde Salomon dixit: *Luxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas; quicunque in his delectatur non erit sapiens.* Et iterum: *Non intuearis in vina quomodo flauescit, dum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blande, sed nouissime mordebit vt coluber; & sicut regulus venenum diffundet. Nullum secretum est vbi ebrietas regnat.* Hinc beatus Hieronymus ait: ebrietas semper flagitiorum mater est, radix criminum, materia culparum, & origo omnium vitiorum. Venter enim mero æstuans cito despumat in libidines. Quapropter ebrietatem fugiamus, ne crimen luxuriæ incurramus. Plerique homines per vinum maximam debilitatem corporis contraxerunt, nec potuerunt consequi pristinam sanitatem, quia non temperauerunt gulæ ardorem. Per vinolentiam enim armatur os ad maledicta, & conuitia proximorum, & mens immutatur, atque balbutit lingua. Huiusmodi enim vir cum se putat bibere, bibitur: sicut piscis cum auidis faucibus properat, vt glutiat escam, repente hamum inter fauces reperit, ita & ebriosus inimicum intra se vinum suscipit, & heu! homo rationabilis, vt irrationabile animal capitur. Nihil est aliud ebrietas, quam manifestissimus dæmon. Idcirco non quantum gula exigit, sed quantum naturæ imbecillitas poscit, bibamus. Vinum enim nobis Dominus non ad ebrietatem, sed ad lætitiam cordis creauit. Nam sicut ebrietas mater est omnium vitiorum, ita sobrietas mater est omnium virtutum. Sobrietas quippe est corporis & animæ vtilis medicina. Conseruat autem memoriam, acuit sensum, sincerat mentem, mitigat vitia, frangit libidinem, propagat senectutem, reuelat diuini sacramenti arcana, atque stantem & in omnibus castum hominem facit. Itaque in omnibus exhibeamus nos sobrios, vt sobrietas nos per omnia exhibeat sanos & castos.

Prouer. 20, 1.
Ibid. 23, 31.
Ibid. 31, 4.

CAP.

Cap. XLVII. *Si omnes æqualiter necessaria vitæ debent accipere.*

Beatus igitur Augustinus, vir per omnia discretus, ait: Victus & tegumentum non æqualiter omnibus tribuatur, sed potius sicut vnicuique opus fuerit. Sic enim legitur in actibus Apostolorum: *Distribuebatur singulis prout vnicuique opus erat; & nullus egens erat inter illos.* Act.4.34.35. Vbi non dicimus quod personarum sit apud Deum acceptio, sed infirmitatum consideratio: vt qui minus indiget, gratias agat Deo: qui vero plus indiget, humilietur pro infirmitate, & non extollatur pro misericordia, & tamen Deo gratias agat, quatenus in omnibus benedicatur Deus. Qua de re in collationibus Patrum tale datur exemplum, & licet sit prolixum, est tamen in hac re proficuum, vt mihi videtur. Venit aliquando quidam monachus ab vrbe Roma, qui in Palatio magnum locum habuit, & habitabat in Sciti in vicinitate ecclesiæ. Habebat autem secum vnum ex seruis suis, qui ministrabat ei. Videns autem presbyter ecclesiæ infirmitatem eius, & recognoscens, quia vir ille esset de delicijs, ex hoc quod Deus ei donabat mittebat ei. Qui cum viginti quinque annos fecisset in Sciti, factus est vir contemplator præuidens & nominatissimus. Audiens autem quidam de magnis monachis Ægyptiorum opinionem eius, venit videre eum, sperans conuersationem corporalem inuenire apud eum plus arduam. Qui cum intrasset, salutauit eum, & facientes orationem sederunt. Videns autem eum Ægyptius vestitum mollibus rebus, & pellem stratam sub ipso, & modicum capitale sub caput eius, sed & pedes mundos habentem cum gallicculis, scandalizatus est intra se de eo; quia in illo loco non erat consuetudo taliter conuersandi, sed magis duram abstinentiam habere consueuerant. Senex autem ille Romanus habens contemplationem, siue præuiden-

tiæ gratiam, intellexit quia scandalizatus fuisset Ægyptius monachus in ipso, & dixit ministro suo: Fac nobis hodie propter Abbatem qui venit, bonam diem. Coxit autem parua olera quæ habebat, & surgentes hora competenti comederunt. Habuit etiam modicum vini senex propter infirmitatem suam, & illud biberunt. Et dum factum esset vespere, dixerunt duodecim psalmos, & dormierunt. Similiter & in nocte. Surgens autem mane Ægyptius ille dixit ei: Ora pro me. Et egressus est non ædificatus in eo. Et cum paululum discessisset, volens eum senex ille Romanus sanare, misit post illum & reuocauit eum. Qui cum venisset, iterum suscepit eum cum gaudio. Et interrogauit eum dicens: Ex qua prouincia es? Et ille respondit: Aegyptius sum. Et dixit: Cuius ciuitatis? At ille dixit: Ego omnino non fui de ciuitate, nec habitaui in ea. Et senex dixit ei: Antequam Monachus esses quid operabaris in possessione qua manebas? Et ille: Custos eram agrorum: Et dixit ei, vbi dormiebas? Respondit Aegyptius: In agro. Et Romanus ait: Habebas aliquod stratum? Et ille: Ego in agro debui habere stramenta? Et senex, Quomodo dormiebas? Respondit Aegyptius: in terra nuda. Et Romanus ait: Quid manducabas in agro, aut quale vinum bibebas? Et ille: Manducabam panem siccum, & si inueniebam aliquid de salsamentis, & bibebam aquam. Ad hæc senex Romanus dixit ei: Grandis tibi labor erat. Et adiecit: Erat tibi vel balneum in possessione vbi lauares? Et Aegyptius: Non; sed in flumine lauabam quando volebam. Cum ergo hæc omnia senex ab eo inquisisset, & cognouisset modum prioris vitæ eius, atque labores, volens eum proficere, narrauit ei vitam suam præteritam, quam habebat dum esset sæcularis, dicens: Me miserum quem vides, de magna ciuitate Romana sum, habens in palatio maximum locum apud Imperatorem. Cumque audisset Aegyptius initia verborum

tum eius, statim compunctus est; & sollicite quæ dicebantur ab eo auscultabat. Et senex adiecit: Reliqui ergo Romam, & veni in solitudinem istam. Et iterum dixit: Me quem vides, habui domos amplas & magnas, & pecunias multas, & contemnens eas veni, & maneo in ista paruula curua cella. Audi adhuc: Habui etiam lectos ex auro vestitos, & pretiosissima stramenta: & pro his dedit mihi Deus stramentum hoc de papyro, & hanc pellem. Sed & vestes meæ inæstimabili pretio erant, & pro his vtor has viles rescellas. In prandio quoque meo multum aurum expendebatur, & pro illo dedit mihi Deus modica olera hæc, & paruulum calicem vini. Erant & qui seruiebant mihi plurimi serui; & pro omnibus illis, istum Deus compunxit, vt ministraret mihi. Pro balneo autem profundo, aqua modica vtor ad pedes meos, & galliculis propter infirmitatem meam. Et rursum pro calamis & cithara, & alio musico opere, quo delectabar in conuiuijs meis, decanto in die duodecim psalmos, similiter & in nocte; sed & pro peccatis meis, quæ ante faciebam, exhibeo Deo modicum seruitium. Vnde rogo te, Abba, vt non scandalizeris propter infirmitatem meam. Et hæc audiens Ægyptius, atque in semetipso reuersus dixit: Væ mihi, quia de multa tribulatione & labore sæculi magis ad repausandum in conuersationem monachi veni, & quæ non habebam, nunc modo habeo: Tu autem ex multa delectatione sæculi, voluntate propria, in tribulationem hanc venisti; & ex multa gloria ac copiosis diuitijs, hanc humilitatem atque paupertatem arripuisti. Ex quo multum proficiens Aegyptius, vale dicto discessit; & dehinc factus ei amicus sæpe ad eum veniebat suæ vtilitatis causa. Erat autem idem Romanus vir discernens in bonis, & repletus optimo odore Spiritus sancti. Quapropter habenda est inter nobiles & ignobiles, inter sanos & infirmos, inter senes & iuuenes magna discretio. Non enim possunt hi, qui de delicijs veniunt, & hi qui nunquam in delicijs fuerunt, æqualem

tenere rigorem abstinentiæ. Neque sani & infirmi æqualiter abstinere possunt. Idcirco secundum consilium Apo-
Rom. 14, 3, stoli: *Is qui non manducat, manducantem non spernat; & qui manducat non manducantem non iudicet.* Sed alterutrum pie subportantes considerent infirmitates illorum.

CAP. XLVIII. *De infirmis & senibus solitarijs.*

Infirmorum autem & senum cura ante omnia & super omnia adhibenda est, vt sicut reuera Christo, ita eis seruiatur: Ipsemet enim in iudicio dicit iustis: *Infirmus*
Matt. 25, 36. *fui, & visitastis me.* Et, *Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Sed & illi imbecilles & infirmi considerent in honorem Dei sibi seruiri; & non superfluitate sua, atque nugacitate verborum contristent fratres seruientes sibi. Qui tamen, si excesserint, patienter sunt portandi; quia de talibus copiosior merces acquiritur in regno Dei. Ergo cura maxima sit Prælatis ac cæteris fratribus, ne aliquam negligentiam patiantur; sed eis compatiendo subueniant, & assiduis visitationibus, sanctarumque scripturarum consolationibus, necnon & propriarum rerum facultatibus adminicula præbeant necessaria. Deputetur autem frater timens Deum, & diligens atque sollicitus, qui eis ea, quibus opus habuerint, misericorditer administret, & balnearum vsus quoties expedit, offerat: Sed & carnium esus, si voluerint, pro reparatione tantum vsque dum meliorati fuerint, comedant. Cellulæ infirmorum infirmitatis tempore sub sigillo minime habeantur, quatenus à fratribus visitari possint. Ipsi tamen caueant ne foras vltra constitutum terminum exeant, si ab Episcopo sunt reclusi & sigillati. Non enim eos teneat sigillum ceræ vel plumbi, sed sigillum Christi. Sic namque legitur in libro Dialogorum fecisse quondam venerabilem virum, nomine Martinum: Qui cum in quodam monte necdum clauso specu habitaret, catena sibi ferrea pedem ligauit, eam-

eamque saxo ex parte altera adfixit, ne ei vltra liceret progredi, quam catenæ eiusdem quantitas tendebatur. Quod vir vitæ venerabilis Benedictus audiens, ei per discipulum suum mandare curauit: Si seruus es Christi, non te teneat catena ferri, sed catena Christi. Ad quam vocem Martinus eamdem protinus soluit compedem; sed nunquam postmodum tetendit pedem vltra locum, quo hunc tendere consueuerat ligatum. Atque postea in tanto se spatio sine catena coërcuit, in quanto & antea ligatus permansit. Ita ergo & reclusi faciant. Illico autem vt ab infirmitate conualescere cœperint, more solito ostium cellulæ sigilletur, & soli iterum maneant.

Curam autem habeant maximam Prælati, vt diximus, ne à Cellerarijs negligantur senes & infirmi; quia ad magistros respicit, quicquid à discipulis delinquitur. Consideretur autem semper eorum imbecillitas, & nullatenus in eis districtio Regulæ teneatur in alimentis, siue cæteris necessarijs: sed sit in eis pia consideratio, & præueniant, si necesse fuerit, horas canonicas.

Cap. XLIX. *De vestimentis & calceamentis solitariorum.*

Oportet itaque solitarios sanctarum scripturarum auctoritati parere, sanctorumque Patrum documenta vigilanter perpendere, vt humilitatem, quam corde gestant, actu, habitu, etiam ipso incessu religiosissime demonstrent: plusque velint sancta conuersatione eximijsque moribus, quam ornatu vestium fulgere. Quantũ igitur à superfluo & immoderato cultu vestium se compescere debeant, multis sanctorum Patrum exemplis perdoceri potest. Ait enim beatus Gregorius: Nemo æstimet in fluxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse; quia si hoc culpa non esset, nullo modo Dominus Ioannem de vestimenti sui asperitate laudasset. Hinc rursus ait: Nemo quippe vesti-

vestimenta præcipua nisi ad inanem gloriam quærit, videlicet vt honorabilior cæteris esse videatur. Nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, vbi ab alijs non possit videri. Pro sola enim inani gloria vestimenta pretiosa quæruntur. Hinc Basilius dixit: Si enim studium nobis habendum est omnium nos esse minimos, & omnium nouissimos, certum est, quia & indumentis omnium nos putare debemus nouissimos. Hinc Cassianus dicit: Oportet vt talis sit vestis solitarij, quæ corpus contegens, tantum verecundiam nuditatis cooperiat, & frigoris iniuriam repellat, non quæ occasionem vanitatis enutriat. Quæ ita sit vilis, vt nulla coloris vel compositionis nouitate inter cæteros fratres spirituales insignis habeatur. Hinc Isidorus ait: Vestimenta solitariorum nec multum vilia, nec multum sint pretiosa: quia nimis pretiosa vestis animum ad lasciuiam pertrahit; nimis vilis aut dolorem cordis parit, aut morbum vanæ gloriæ contrahit. Hactenus de qualitate vestium diximus, nunc autem & de quantitate aliquid dicamus. Vestimenta quippe non multa, nec superflua sint solitarijs, imitantes dictum Dei nostri ad discipulos suos: *Neque duas tunicas habeatis*. Quas duas tunicas non

Luc. 9, 3. numero intelligere debemus, sed si alia gestamus, & alia causa auaritiæ seruamus, hæc superflua sunt, & hæc pauperibus dare præcipimur. Vnde sanctus Hieronymus ait: Quicquid corpora nostra defendere potest, & humanæ succurrere imbecillitati, hoc vna appellanda est tunica; & quicquid in præsentibus alimentis necessarium est, vnius diei victus appellatur. Vnde & præceptum à Domino est, ne cogitemus de crastino, hoc est, de futuro tempore.

1. Tim. 6, 8. Et Apostolus: *Habentes*, inquit, *victum & vestimentum, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa, & inutilia, & nociua, quæ hominem mergunt in interitum & perditionem*. Qua de causa ad Regulam beati Benedicti recurrimus, &

quan-

quantum ipse concessit monachis habere de vestimentis, & nos concedamus solitarijs: id est, propter noctes, & propter ipsa vestimenta lauanda habeant, si monachi sunt, duas tunicas & duas cucullas. Si vero nondum assumpserunt propositum monachale, cucullas non induant, sed cappas; in æstate puram, in hyeme villosam. Habeant etiam pelliceam vnam de pellibus, & duas stamineas, & duo femoralia. Femoralium autem vsus cuiquam permittendus est, & maxime his qui in ministerio altaris implicantur. Reliqui vero gradus vtrum ea velint gestare, an non, in ipsis sit. Sint etiam illis indumenta pedum, caligæ, & pedules, & subtelaria. Hæc autem consideratio in eorum pendeat arbitrio, vt secundum qualitatem locorum vbi habitant, & aerum temperiem vestimenta habeant, quia in frigidis regionibus amplius indigetur, quam in calidis. Præterea quoque sacerdotes vestimenta sacerdotalia, & altaris linteamina cũ summa diligentia conseruent nitida; id est, vnusquisq; casulam vnam, albas duas, amictos duos, stolas duas cum manipulis, duos etiam corporales, & duos linteos semper habeant nitidos, sicut tantum decet ministerium.

Cap. L. *De lectisternijs solitariorum.*

Solitarij autem sicut in cæteris, ita etiam in lectisternijs modum tenere debent discretionis; id est, non pretiosa velint habere lectualia, sed vilia: vestimenta quippe & calceamenta, vel lectualia eorum, nec nitida nimium, nec abiecta sint plurimum. Inter vtrumque enim, vt diximus, virtus discretionis tenenda est. Sufficiant autem eis stramenta lectorum, matta, & cilicium, sagum, vel toxa, & capitale. Vestiti quoque dormiant & cincti, vt semper sint parati. Quiescentes autem in lectulis suis frequenter decantent cum Propheta: *Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* Et iterum: Psal. 6, 6.

Me-

Memor fui nocte nominis tui Domine, & custodiui legem tuam.
Psal 118, 55. Et si ante non surrexerint, vel facto signo absque mora surgentes, festinent ad opus Dei, cum omni tamen grauitate & modestia. Cum autem surrexerint, primum signum crucis frontibus suis imprimant, & cum silentio dicant: *Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina.* Et hoc cantantes mox ad oratorium pergant, & prostrati in terra humiliter cum lacrymis & gemitu orent. Expleta autem oratione, necessaria corporum suorum prouideant. Inde reuertentes illico nocturnum officium solemniter & deuote incipiant. Euntes autem aliquo, vel redeuntes, semper ore & corde aliquid psallant, quatenus cum Propheta fiducialiter dicere queant: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo.*

Psal 69, 1.

Psal. 33, 1.

CAP. LI. *Vt certo tempore sese radant, ne sint comati.*

IN barbis quoque radendis & capillis tondendis, tenendus est etiam à solitarijs modus discretionis. Nam, sicut legitur in vitis Patrum, fuit quidam vir sanctus, nomine Apollonius, qui eos valde reprehendebat, qui barbam & comam capitis nutriebant. Dicebat autem: Certum est, quod isti ab hominibus laudem quærunt, & ostentationis causa barbam vel comam capitis nutriunt; cum mandatum sit etiam ipsa ieiunia in occulto celebranda, vt Deo soli sint cognita, qui videt quæ in occulto sunt, & reddit in palam. Sed, vt mihi videtur, isti non sunt contenti eius remuneratione qui videt in occulto, sed manifestari se apud homines volunt. Vnde etiam ad quemdam Romanum fertur dixisse beatus Gregorius istud prouerbium: Si sanctitas, inquit, in barba est, tunc nemo sanctior est hirco. Quapropter iuxta considerationem rationis arbitror congruum fore, vt solitarij, & præcipue illi qui sacra mysteria contrectant, de quadraginta in quadraginta diebus se-

ra-

radant, & capillos tondeant, vt: iuxta Apostolum, *expoliantes nos veterem hominem cum actibus suis, induamus eum, qui renouatur in agnitionem Dei*: id est, criminibus carnis nostræ, quasi crinibus capitis exuamur, atque inde innouatis sensibus enitescamus. Quam renouationem in mente oportet fieri, sed in capite demonstrari, vbi ipsa mens noscitur habitare. Habeant etiam infra cellulam retrusionis dolium, & quoties expedit, sacerdotes pro munditia corporis balneorum vsibus fruantur. Sed fortasse aliqui dicent: sanctus Antonius nunquam se balneauit. Quibus breuiter respondendum est: Si sanctus Antonius nunquam se balneauit, nec vnquam missam cantauit: ideoque balneorum vsus in sacerdotum relinquitur arbitrio, vt mundi & digni habeantur sacra mysteria celebrare. Coloss. 3. 9.

Cap. LII. *De discipulis solitariorum, & de eorum obedientia.*

Discipuli ergo solitariorum sæpe ammonendi sunt, vt sic viuant, quatenus alijs bonum exemplum præbeant, & humiliter magistrorum imperijs subiaceant. Mox ergo vt aliquid eis imperatum à magistris fuerit, ac si diuinitus imperetur moram pati nesciant in faciendo. Sed ipsa obedientia tunc acceptabilis erit Deo, & dulcis hominibus, si quod iubetur, non tarde, non tepide, aut cum responso nolentis efficiatur; quia obedientia, quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur: ipse enim dixit: *Qui vos audit, me audit, &c.* Nam cum malo animo si obediat discipulus, & non solum ore, sed etiam corde si murmurauerit, quamuis impleat iussionem magistri; tamen acceptabile non erit Deo, qui cor respicit murmurantis. Et pro tali facto nullam consequitur gratiam, immo pœnam murmurantium incurrit, si non cum satisfactione emendauerit. Quapropter hi tales relinquentes statim quæ sua sunt, & voluntatem propriam deserentes, secundum Domini sen- Luc. 10, 16.

Ioan.6, 38. tentiam, qui dixit: *Non veni voluntatem meam facere, sed eius qui misit me*: mox exoccupatis manibus, & quod agebant imperfectum relinquentes, vicino obedientiæ pede iubentis vocem factis sequantur. Vnde in collationibus Patrum tale datur exemplum: Abbas Syluanus habuit discipulum quemdam, nomine Marcum, & hic fuerat magnæ obedientiæ, quique etiam scriptor erat. Diligebat autem eum senex propter obedientiam suam. Habebat autem alios vndecim discipulos, qui contristabantur pro eo, quod eum diligeret plus eis. Quod cum audissent vicini seniores, quia plus eum cæteris suis discipulis diligeret, moleste tulerunt. Vna autem die venerunt ad eum: quos assumens secum Abbas Syluanus egressus cœpit singulorum discipulorum suorum cellas pulsare, dicens: Frater veni, quia opus te habeo: & vnus ex eis non est mox sequutus eum. Venit autem ad cellam Marci, & dixit ei: Veni, frater, quia opus te habeo. Ille autem scribebat, & non perfecit litteram o., & venit. Et dixerunt senes: Vere Abba, quem tu diligis diligimus, quoniam & Dominus diligit eum. Ideo istud hic posui exemplum, vt discant discipuli agere obedientiam sine mora. Ipsi quoque discipuli non sint superbi, non tardi, non turbulenti, non vinolenti, non multum edaces; sed sint moribus honesti, ac Deum timentes. Qui etiam ea quæ Deus dederit tempore opportuno diligenter magistris administrent, & in ministrando nullatenus eos contristent: memores semper diuini sermonis,
Matth. 18, 6. vbi ait: *Qui scandalizauerit vnum de pusillis qui in me credunt, &c.* Illud etiam ad memoriam reuocent quod ait Apostolus: *Qui bene ministrat, gradum bonum sibi acquirit*.
2. Cor. 9, 7. Et rursum, *Hilarem datorem diligit Deus*. Cui autem substantia non est, quæ tribuatur, sermo responsionis porrigatur
Eccli. 18, 16. 17. bonus. Sicut scriptum est: *Sermo bonus super datum optimum*. Omnia autem vasa eorum, cunctamque substantiam, ac si altaris vasa sacrata conspiciant. Nihil ducant

ne-

negligendum, neque auaritiæ studeant, neque sint prodigi, & extirpatores substantiæ illorum: sed omnia mensurate faciant, & secundum iussionem magistrorum. Non enim velint habere solitarij plures discipulos; quia nequaquam vincere auaritiam possunt, quando ad multorum sustentationem intendunt. Habeat autem vnusquisque vnum, aut duos, vel plurimum tres discipulos. Paucos tamen condiscipulos ad conuiuendum, & plures ad docendum. Non tamen dicimus, vt scholas generaliter teneant: quamuis liceat, non tamen expedit. Vnde Apostolus: *Omnia, inquit, mihi licent, licet non omnia expediunt.* 1. Cor. 6, 12.

Cap. LIII. *De zelo bono, quem debent habere solitarij erga discipulos.*

Vt autem ait sanctus Benedictus, sicut est zelus bonus, qui separat hominem à vitijs, & ducit ad Deum, & ad vitam æternam; ita est & zelus amaritudinis, qui separat à Deo, & ducit ad infernum. Hunc ergo zelum, qui ad vitam ducit æternam, feruentissimo amore exerceant solitarij erga discipulos; id est, vt infirmitates illorum siue corporum, siue morum, patientissime tolerent: & si forte aliquid deliquerint, cum omni moderatione eos corripiant. In ipsa autem correptione prudenter agant, & plus studeant amari, quam timeri, Et ne quid nimis, ne dum nimis eradere cupiunt rubiginem, frangatur vas: suamque fragilitatem semper suspecti sint: meminerintque calamum quassatum non conterendum. In quibus non dicimus vt permittant nutriri vitia, neque dissimulent peccata delinquentium, sed mox vt oriri cœperint, quantum præualent, radicitus ea amputent: memores semper quia Heli sacerdos pro filiorum iniquitate damnatus est. 1. Reg. 2.
Quapropter teneant consilium Apostoli dicentis: *Argue,* 1. Tim. 4.

obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Id est, indisciplinatos durius argue; obedientes & mites, vt in melius proficiant, obsecra; negligentes & contemnentes increpa; omnia tamen cum patientia. Improbos autem, & duros, & superbos, vel inobedientes, si ætas siuerit, verberum castigatione, & corporum afflictione coerceant, sicut scri-
Prou 23. ptum est: *Percute filium tuum virga, & animam eius de inferno liberabis*. Hoc summopere perpendentes, vt iuxta qualitatem vulnerum, exhibeant fomenta curationum. Caueant autem, vt dum alios de ammonitionibus suis emendare procurant, ipsi ab omnibus vitijs emendati inueniantur; ne forte alijs prædicantes, ipsi (quod absit) reprobi efficiantur.

Cap. LIV. *Quomodo ieiunare debeant solitarij*.

Sic enim necessaria nobis sunt ieiunia, sicut vulneribus medicina; ita tamen, vt duarum rerum testimonio comprobentur, id est, oratione, & eleemosyna. Vnde B. Augustinus ait: Bonum est ieiunare, sed melius est eleemosynam dare. Eleemosyna enim sufficit sine ieiunio: ieiunium vero non sufficit sine eleemosyna. Tale est ieiunium sine eleemosyna, qualis est sine oleo lucerna. Et sicut lucerna quæ sine oleo accenditur, fumigare potest, lucem habere non potest: ita ieiunium siue eleemosyna, carnem quidem cruciat, sed caritatis lumine animam non illustrat. Sed quærendum nobis est, quomodo solitarij eleemosynam dare iubentur, qui non solum facultates, sed etiam seipsos Domino fideliter obtulerunt. Ad hæc non ego, sed Dominus per Prophetam respondit, dicens:
Isai. 58, 7. *Frange esurienti panem tuum, &c.* Non enim dixit; Da esurienti totum panem tuum, sed ait, *frange esurienti panem*
2. Cor. 8, 13. *tuum*. Vnde Apostolus: *Non*, inquit, *vt alijs sit refrigerium, vobis autem tribulatio. Sed ex æqualitate vestra abundantia*

alio-

aliorum sustentet inopiam; vt & illorum abundantia vestra inopiæ sit supplementum: Et alias scriptum est: *Si multum tibi fuerit, multum tribue; si autem exiguum fuerit, etiam exiguum da.* Tob. 4,8.
Tria sunt enim genera eleemosynarum, quæ indesinenter agere debemus. Vnum corporale, egenti dare quicquid poterimus: alterum spiritale, dimittere à quo læsi fuerimus: tertium, delinquentes corrigere, & errantes in viam veritatis reducere. Ad hæc autem iungatur oratio, & erit ieiunium perfectum. Vnde dictum est: *Bona est oratio cum ieiunio.* Tob.12,8.
Per ieiunia enim & orationes occulta mysteriorum cælestium reuelantur, diuinique sacramenti arcana panduntur. Non enim quispiam potest virtutem perfectionis attingere, nisi prius ventris edomauerit ingluuiem. Ieiunia quippe moderata debent esse, ne nimis debilitent stomachum, quia modicus & temperatus cibus vtilis est corpori & animæ. Quærendum est etiam, si biduana ac triduana ieiunia facere oporteat solitarios. Ad quod beatus Hieronymus respondens, ait: Parcus cibus, & venter semper esuriens triduanis ieiunijs præfertur: multoque melius est quotidie parum comedere, quam raro satis sumere. Pluuia illa optima est, quæ sensim descendit in terram; nam subitus & nimius imber in præceps arua subuertit. Qua de re in collationibus Patrum ita legitur: Interrogauit, inquit, Abbas Ioseph Abbatem Pastorem dicens: Quomodo opus est ieiunare? Et respondit: Bonum est vt monachus, vel solitarius quotidie comedat, & paululum subtrahat sibi de cibo, ne satietur. Et dixit Abbas Ioseph: Ergo quando iuuenis eras, non ieiunabas biduanas? Dixit senex: Crede mihi, quia & triduanas, & hebdomadam: Sed hæc omnia probauerunt senes magni, & inuenerunt, quia bonum est quotidie manducare, & parum, vt sit quotidie esuries. Hanc enim viam regiam leuem nobis esse demonstrauerunt. Nam biduana & triduana ieiunia vanam gloriam ostendunt. Alius quidam

dam frater interrogauit dicens: Ieiunia & vigilias, quas facit homo, quid proficiunt? Dixit ei senex: Quoniam ipsa sunt quæ faciunt humiliari animam. Vnde dicebat Dauid:
Psal. 34, 13. *Humiliabam in ieiunio animam meã, & oratio mea in sinu meo conuertetur*. Nam iusti & prophetæ nostri, quãdo à Deo aliquid impetrare volebant, ieiunio se affligebant; & sic quod postulabant impetrare se gaudebant. Ita & nos ieiunando humiliemus animas nostras, & tũc quod poposcerimus, à Deo impetrabimus. Non ergo nos præferamus eis qui ieiunij nostri nõ valent obtinere mensuram, ne forte plus humilitatis aliarumq; virtutum habeant illi; vnde iure nobis ieiunantibus & abstinentibus pręferantur. Neque enim istud ieiunium corporale ad perfectionem nobis proficit, nisi fuerit huic animæ quoque ieiunium copulatum. Habet namque anima suos noxios cibos, à quibus impinguata etiam sine escarum abundantia ad luxuriæ prærupta deuoluitur. Nam superbia, vana gloria, detractio, & inuidia, & cætera talia cibus eius sunt. Nihil ergo nobis prodest ab escis carnalibus abstinere, & talibus vitijs pectus replere. Quocirca si volumus nobis abstinentiam nostram ieiuniaque proficere, ab his & ab alijs omnibus vitijs nobis caueamus, & ad sanctarum culmen virtutum, diuina opitulante gratia, nitamur conscendere.

Cap. LV. *Quod solitarij pro hospitibus ieiunium soluant.*

De susceptione itaque superuenientium fratrum ob caussam caritatis B. Prosper ita loquitur, dicens: Si enim propter quoslibet aduenientes ieiunio intermissio reficio, non soluo ieiunium, sed impleo caritatis officium. Cæterum si propter abstinentiam, vel ieiunium meum, spirituales fratres, quos noui mea remissione delectari, contristo, abstinentia mea non est virtus dicenda, sed vitium. Quoniam quidem ipsa abstinentia ac ieiuniorum continua-

nuatio, nisi fuerit, quando res exigit, prætermissa, & me inflat, & fratrem meum, cui caritas iubet seruire, contristat; vel certe mihi nihil inesse caritatis supernæ demonstrat. Hinc S. Benedictus ait: Omnes superuenientes hospites tanquam Christus suscipiantur, quia ipse dicturus est: *Hospes fui, & suscepistis me*. Et omnibus congruus honor exhibeatur: maxime domesticis fidei, & peregrinis. Et post pauca: Ieiunium, inquit, frangatur à monacho vel solitario propter hospitem, nisi forte præcipuus sit dies ieiunij, qui non possit violari. Alijs vero temporibus consuetudines ieiuniorum prosequantur. Pauperum vero, & peregrinorum maxime, cura sollicite exhibeatur; quia in ipsis magis Christus suscipitur. Nam diuitum terror ipse sibi exigit honorem. Qua de re in collationibus Patrum tale datur exemplum. Abba Syluanus, dum cum discipulo suo Zacharia ad quoddam monasterium visitandi gratia peruenisset, fecerunt eos monachi antequam egrederentur caritatis causa reficere. Erant autem dies ieiunij. Postquam autem egressi sunt, inuenit discipulus eius aquam in via, & voluit bibere; & respiciens Abba Syluanus ait: Zacharia, noli bibere, an nescis quia ieiunium est hodie? At ille dixit: Numquid non manducauimus hodie, Pater, ad monasterium & bibimus? Dixit senex: Illud manducare caritatis fuit; nos autem teneamus ieiunium nostrum, fili. Hic patenter ostenditur, quia cum discretione vtrumque possumus agere, & cum superuenientibus hospitibus caritatis causa aliquando reficere, & ieiunij regulam non prætermittere. Itaque sanctus Cassianus de eadem re interrogauit quemdam senem, dicens: Cur sic indifferenter apud vos quotidiana ieiunia pro hospitibus soluuntur? Respondit senex: Ieiunium semper mecum est: Vos autem continuo dimissurus sum, & mecum iugiter tenere non potero; ideo caritatis officium in vobis impleo. & adiecit, dicens: Non enim *possunt filij* Matt. 9, 15.

Spon-

sponsi ieiunare, quamdiu cum illis est sponsus: Cum autem discesserit, tunc ieiunabunt. Ita & nos vobis dimissis licite ieiunij nostri regulam obseruabimus.

Cap. LVI. De caritate

Caritas est dilectio Dei & proximi, in toto corde, & in tota mente. Inter cæteras quippe virtutes caritas obtinet principatum: sine ipsa quidem ad perfectionis culmen nemo conscendere valet. Tunc enim homo perfectus est, quando caritate plenus est, quam nos habere Apostolus præcipit, dicens: *Super omnia autem caritatem habete, quod est vinculum perfectionis*. Et iterum: *Caritatem fraternitatis inuicem diligentes*. Hinc Petrus Apostolus ait: *Ante omnia autem caritatem in vobismetipsis continuam habentes; quia caritas operit multitudinem peccatorum*. Hinc Ioannes Apostolus ait: *Deus caritas est, & qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo*. Quamobrem tenenda est ab omnibus sanctis viris vnitas caritatis, & præcipue à solitarijs; quia quanto se subtrahunt mundo, tanto necesse est vt habeant dilectionem in Deo & proximo; & tunc seruant in se dilectionem Dei, quando à caritate non diuiduntur proximi. Vnde ipsa veritas ait: *In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem*. Quantam enim caritatem sancti Patres nostri habebant ad inuicem, in præsenti exemplo manifestatur, quod subditur: Quodam tempore venit quidam frater ad sanctum Macarium, & obtulit ei causa caritatis vuam vnam. Ille autem gratias egit Deo pro fratris officio; statim ad alium fratrem, qui ei infirmior videbatur, secundum caritatem detulit eam; sed & ipse nihilominus plus de proximo quam de semetipso cogitans, ad alium fratrem detulit eandem vuam: & ille iterum ad alium detulit eam; & rursus ille ad alium; & sic per omnes cellulas, quæ longe lateque

Col. 3, 14. Rom. 12, 10. 1. Pet. 4. 1. Ioan. 4. Ioan. 13, 35.

per

per eremum erant dispersæ, ipsa vua circumportata est, ignorantibus omnibus quis eam primus misisset. Ad vltimum quoque ipsi beato Macario defertur, qui eam miserat primus. Gratulans autem sanctus Macarius quod tantam videret in fratribus caritatem, tantamque continentiam, ad ampliora semetipsum spiritualis vitæ extendit exercitia. Credo enim quod inter istos sanctos fratres erat perfecta caritas; quia nemo ex eis quærebat quæ sua sunt, sed quæ alterius. Tanta est enim virtus caritatis, sicut Apostolus testatur, vt nec martyrium, nec sæculi contemptus, nec eleemosynarum largitio sine ipsa quicquam prosit. Quocirca si volumus ad supernam patriam feliciter peruenire, caritatem Dei & proximi studeamus veraciter habere: quia sicut sine via nemo potest peruenire quo tendit; ita sine caritate, quæ dicta est via, non ambulare possumus, sed errare. Omnis insuper bonitas ex caritate, & humilitate procedit. Et sicut ignis sine calore & splendore esse non potest, ita & caritas sine humilitate & vera obedientia esse non potest. Sciendum est autem quia humilitas & obedientia, ac reliquæ virtutes cum corpore incipiunt, & cum corpore deficiunt, & tamen merces earum permanet in æternum: caritas vero in præsenti incipit sæculo, & in futuro permanet cum Deo. 1. Cor. 13.

Cap. LVII. *De humilitate.*

Ad fastigium ergo veræ humilitatis suo nos Dominus exemplo prouocare dignatus est, dicens: *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde; & inuenietis requiem animabus vestris.* Hinc Petrus Apostolus ait: *Humiliamini sub potenti manu Dei & exaltabit vos.* Hinc enim datur intelligi, quia quanto quisque se pro Christi amore inclinat ad ima, tanto proficit in excelso: & quanto superbus gloriosior apparet inter homines, tanto deiectior erit ante Deum. Matth. 11, 29. 1. Pet. 5, 6.

Vnde idem Dominus ait: *Omnis qui se exaltat, humiliabitur;*
Luc. 18, 14. *& qui se humiliat, exaltabitur.* Nam cum hæc dicit, ostendit nobis omnem exaltationem genus esse superbiæ. Deus enim humilis factus est nostræ salutis causa: erubescat homo superbus esse; quia, vt ait Salomon,
Prou. 11 2. *vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia; vbi autem humilitas, ibi & sapientia.* Et, super eum requiescet Spiritus sanctus. Vnde ait Dominus per Prophetam:
Isai. 66, 2. *Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super humilem, & quietum, & trementem verba mea?* Quapropter quicunque humilis & quietus non erit, non potest in eo habitare gratia Spiritus sancti. Illi autem panduntur secreta, & quod latet in diuinis sermonibus, qui humilitatem tenet in moribus. Semper autem conscientia solitariorum humilis debet esse, & tristis; scilicet vt per humilitatem non superbiat; & per vtilem mœrorem cor ad lasciuiam non dissoluat. Per humilitatem etiam spiritus immundi Dei seruis subijciuntur. Vnde in collationibus Patrum ita legitur: Homo qui à dæmonio vexabatur, & fortiter spumabat, vidit quemdam senem solitarium, & eleuans manum percussit eum in maxilla; senex vero secundum Domini præceptum conuertit ei alteram. Statim autem dæmon non ferens incendium humilitatis illius, clamans & eiulans discessit ab eo. Alio denique tempore transiens Abbas Macarius per eremum; ecce occurrit ei diabolus in via cum falce messoria. Voluit autem illum percutere de falce illa, & non potuit. Et dixit dæmon: Multam violentiam patior à te, ò Macari, quia non possum præualere aduersum te. Ecce enim quicquid tu facis, & ego facio. Tu ieiunas, ego nihil comedo; tu vigilas, ego omnino non dormio. Vnum est autem solum in quo me superas. Et dixit ei Abbas Macarius: Quid est illud? & respondit diabolus: Humilitas tua me vincit, propter quam non præualeo aduersum te. O quanta est virtus humilitatis, quæ non solum homines saluat,

sed

sed etiam dæmones superat. Quanta autem sit virtus humilitatis iterum beatus Antonius ostendit, dicens: Vidi omnes laqueos satanæ tensos in terra, & ingemiscens dixi: Quis putas transiet istos? & audiui vocem dicentem mihi: Humilitas. Quocirca inclinemus ceruicem cordis in vera humilitate, vt omnes laqueos satanæ possimus illæsi transire. Tunc enim veram humilitatem habebimus, si quando peccauerit in nos frater noster, antequam ille pœniteat, indulserimus ei. Et tunc veram humilitatem habemus, quando nec læsi irascimur, nec alios irasci permittimus; sed potius pro ipsis ex corde oramus. Præterea quoque si cui de humilitate altius libuerit perscrutari, ad Regulam sancti Benedicti recurrat, ibique duodecim humilitatis gradus satis luculenter expositos inueniet.

Cap. LVIII. *De obedientia.*

Obedientia itaque dicitur obtemperantia, eo quod humiliterque quis obediat vel obtemperet imperanti. Recte enim ille obediens vocatur, qui per obedientiæ humilitatem Deo se toto animo subdit, & eius præcepta humilitate implet. Ille etiam recte obediens vocatur, qui præcepta magistri iuxta vires humiliter implere studet. Nam Christus Dominus noster qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius, factus est obediens pro nobis Patri vsque ad mortem, nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius. Ideoque omne quod solitario iniunctum fuerit ab aliquo religionis gratia, libenter obtemperet imperanti: & si forte aliqua grauia aut impossibilia ei iniunguntur, libenter quidem & cum omni mansuetudine iubentis imperium suscipiat. Quod si omnino virium suarum mensuram hoc, quod ei iniungitur, viderit excedere, non resistendo illud spernat, sed causam impossibilitatis suæ ei, qui sibi iniunxerat, humiliter & patienter

enarret, quatenus eius moderamine quod illi onerosum fuerit, subleuetur, vt contradictionis vitio careat. Sancti quoque Patres nostri per obedientiæ laborem ad celsitudinis perfectionem peruenerunt. De pluribus autem vnum, miræ obedientiæ virum, hic inserere studeamus. Quidam enim sæcularis homo renuntiauit sæculo, & venit ad monasterium, relinquens tres filios suos in ciuitate; & cum fecisset tres annos in monasterio, cœperunt ei cogitationes suæ filios ad memoriam frequenter adducere, & contristabatur pro eis valde. Videns autem eum Abbas tristem, dixit ei: Quid habes, quod tristis es? Et narrauit ei, quia tres filios haberet in ciuitate, & quia vellet eos ad monasterium adducere. Præcepit autem ei Abbas, vt adduceret eos. Qui cum perrexisset in ciuitatem, inuenit duos ex his iam fuisse defunctos, vnum vero solummodo remansisse. Quem assumens venit ad monasterium. erat autem Abbas ad pistrinum. Ille vero tollens filium suum, quem adduxerat, abijt ad Abbatem in pistrinum; & videns eum Abbas venientem salutauit, & tenens infantem, quem adduxerat, amplexatus est eum & osculabatur. Et dixit patri eius: Amas eum? Et ille respondit: Etiam. Et rursus dixit ei: Omnino diligis eum? Et respondit: Etiam. Hæc audiens Abbas dixit ei: Tolle ergo si amas eum, & mitte in furnum sic modo dum ardet. Et tenens eum pater suus iactauit eum in clibano ardenti; statim autem factus est clibanus velut ros. Ex qua re acquisiuit gloriam in tempore illo, quemadmodum Patriarcha Abraham. O quam magnam obedientiam habuit iste sanctus vir, qui nec proprio filio suo pepercit, sed ad vnius iussionem Abbatis ignibus eum tradidit! Puto enim quia si illi præcepisset Abbas obedientiæ causa in clibanum intrare, intrasset vtique. Nos ergo qui per inobedientiam mandatorum Dei, ac sanctorum eius, necnon & magistrorum nostrorum, recessimus à Deo, per obedientiæ laborem redea-

deamus ad illum, qui dixit: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Matth. 11, 28.

Cap. LIX. *De virtute patientiæ.*

Patientia enim vera est, in præsenti iniurias fortiter sustinere, & in futuro vindictam non quærere; sed ex corde ei qui mala irrogat ignoscere. Nam sunt nonnulli qui ideo per aliquod spatium temporis patienter sufferunt iniuriam, vt subsequenter facilius vindicare se queant: isti tales veram non habent patientiam. Ille enim vere patiens est, qui & ipsum amat quem portat: nam tolerare & odisse non est virtus mansuetudinis, sed velamentum furoris. In patientia enim quærenda est virtus mansuetudinis, & ignoscendi facultas, non vindicandi opportunitas. Sicut enim patienter sufferre debemus iniurias ab alijs in nos illatas; ita & tribulationes infirmitatum, quæ nobis eueniunt, patienter sufferre necesse est. Probabitur enim homo flagellis Dei, quo animo bene faciat, & qua fortitudine tentationes sibi superuenientes sufferat. Vnde ait Apostolus: *Tentat enim vos Deus, vt sciat si diligatis eum.* Tribus Deut. 13, 3. enim modis solent accidere tentationes Dei seruis. Vno modo tentantur à Deo per flagella; alio modo à diabolo per illusiones, & diuersas machinationes: tertio modo tentantur à proximo per damna, & contumelias, ac persecutiones. Sed ille beatus est, qui hæc omnia patienter tulerit: De tali enim viro dicit Scriptura: *Beatus vir qui* Iac. 1, 12. *suffert tentationem, &c.*

Sine ferro autem martyres esse possumus, si patientiam veraciter in animo seruamus. Tanto enim quisque minus ostenditur doctus, quanto minus conuincitur patiens. Vnde per Salomonem dicitur: *Doctrina viri per patientiam* Prou. 19. 11. *noscitur.* Super omnia autem contumelias detrahentium patientia superemus; sagittas contumeliæ patientiæ clypeo fran-

frangamus; contra linguæ gladium patientiæ scutum præbeamus. Et si quis nobis intulerit mala, nequaquam irascamur contra illum; sed potius doleamus pro illo, quia Deus illi irascitur. Videamus autem quantam patientiam iste sanctus senex habebat, de quo hic locuturi sumus. Erat in eremo magnus quidam senex, qui de labore manuum suarum viuebat: & erat alius frater vicinus ei, qui sæpe ingrediebatur, & rapiebat quicquid senex habebat in cella. Videbat autem eum senex, & non obiurgabat eum; sed extorquebat sibi plus solito manibus operari, dicens: Credo opus habet ille. Astringebat autem ventrem suum, & cum indigentia manducabat panem. Cum autem mori cœpisset senex ille, circumsteterunt eum fratres, & respiciens in eum qui furabatur, dixit ei: Iunge te huc ad me, & tenuit manus eius, & osculatus est eas, dicens: Gratias ago istis manibus, frater, quia propter istas vado ad regnum cælorum. Ille autem compunctus & pœnitentiam agens factus est etiam ipse probatus monachus, exempla sumens de actibus magni illius senis. Valde enim laudabilis est patientia eius sancti monachi; sed valde laudabilior est patientia Christi. Senex iste rapientem fratrem vidit & tacuit; Christus vero opprobria, contumelias, irrisiones, alapas, sputa, flagella, spineam coronam, crucemque sustinuit, & nec contumeliosum cuiquam verbum respondit. Iste enim raptoris manus deosculans gratias egit; Christus autem in cruce positus pro persecutoribus exorauit. Sed in his omnibus exemplum patientiæ nobis reliquit. Quapropter studeamus patientes esse ad omnes, & in omnia, quia Christus dixit: *In patientia* Luc. 21, 19. *vestra possidebitis animas vestras*. Simus mansueti, quia, vt ait Propheta: *Mansueti hæreditabunt terram, & de-* Psal. 36, 11. *lectabuntur in multitudine pacis*. Quisquis igitur lenis, mitis, & patiens est, Dei filij imitator est. Et quisquis amplectitur pacem in mentis suæ hospitio, mansionem in se præpa-

parat Christo; quia Christus pax est, & in pace requiescere consueuit.

Cap. LX. *De discretione.*

Discretio namque est mater omnium virtutum, & ideo in omnibus tam spiritualibus, quam corporalibus operibus tenenda est à solitarijs temperantia discretionis, ne superflue laborantes corde pariter & corpore deficiant. Sed sic omnis eorum actio temperetur, quatenus alacri animo plus se adhuc cupiant in bonis operibus exercere. Siue enim sint vigiliæ, siue ieiunia, siue abstinentia, & cætera his similia, sic temperentur, vt nec animi virtus succumbat, nec corporis fortitudo lassescat. Vnde quidam Patrum dicebat: Corpus nostrum sic est fragile, sicut vestimentum. Si diligenter tractabimus illud, stabit; sin autem, in paruo tempore corruet. Præterea quoque superuenit quidam venationem faciens in silua agrestium animalium, & vidit Abbatem Antonium gaudentem cum fratribus, & displicuit ei. Volens autem ei senex ostendere, quia oportet aliquando condescendere fratribus, dixit ei: Pone quæso sagittam in arcu tuo, & trahe. Et fecit sic. Et dixit iterum: Trahe; & traxit. Trahe adhuc; & traxit. Dixit ei venator: Si super mensuram traxero, frangetur arcus. Dixit ei Abbas Antonius: Ita est in operibus Dei: si plus à mensura tendimus, fratres cito deficient. Expedit ergo vel ad momentum relaxare rigorem eorum. Hæc audiens venator compunctus est; & multum proficiens in sermone senis discessit: & fratres confirmati tum reuersi sunt ad locum suum. Hæc ergo, aliaque testimonia discretionis consideranda sunt à solitarijs; & sic omnia temperent atque discernant, vt ipsi nimis fatigati non deficiant; & alij a cœpto itinere non refugiant.

CAP. LXI. De taciturnitate.

TAciturnitas autem virtus est humilitatis, & indicium grauitatis; nutrix virtutum, & custos animarum. Hinc Salomon ait: *Qui custodit os suum & linguam suam, custodit ab angustijs animam suam*. Quanto igitur quisque sub silentio deprimit se, tanto compunctionis aciem in cælo figit; & quanto taciturnitatis fræno constringit linguam, tanto ad cælestia erigit mentem suam. Ideoque solitarius taciturnitatem diligat, & à malo ac prauo, vel omni stultiloquio linguam suam coerceat, dicatque cum Propheta: *Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea*. Et iterum: *Posui ori meo custodiam*. Et rursum: *Obmutui & humiliatus sum; & silui à bonis*. Ille enim bene vias suas, id est, actus vitæ suæ custodit, qui in lingua minime offendit. Ille etiam bene ori suo custodiam ponit, cuius lingua nec in maliloquium, nec in vaniloquium, nec in multiloquium procaciter fluit. Ne ergo in maliloquium labatur lingua, ponat vnusquisque nostrum ori suo custodiam, & diligenter attendat quid de male loquentibus dicat Propheta: *Disperdat*, inquit, *Dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam*. Quid etiam de multiloquio Salomon dicat, audiamus: *In multiloquio*, inquit, *non effugies peccatum; & qui multis vtitur verbis lædit animam suam*. Hinc iterum Propheta ait: *Si quis vult veram & perpetuam habere vitam, & cupit dies videre bonos, coerceat linguam suam à malo; & labia eius ne loquantur dolum*. Hinc Apostolus ait: *Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio*. Hinc beatus Ambrosius ait: Est homo qui silentium quidem affectat, sed cor eius multum se condemnat: iste talis multum loquitur, & est alius qui à mane vsque ad vesperam loquitur, & cum discretione, silentium magnum custodit. Hoc autem dicebat de illo, qui sine vtilitate audientium nunquam loquitur. Ille

Marginal notes: Prou. 21, 23. — Psal. 38, 1. — Ibid. 3. — Psal. 11, 4. — Prou. 10, 19. — Psal. 33, 14. — Iac. 1, 26.

enim

enim bene taciturnitatem custodit, qui vsque ad interrogationem non loquitur. Quapropter solitarius modum loquendi non transeat; maneat in verbo eius mensura, in sermone statera. Semper verba eius sint moderata, & plus diligat semper audire, quam loqui; & ne prius respondeat verbum, quam audiat. Vnde scriptum est: *Qui ante respondet, quam audiat, stultum se esse demonstrat.* Nam loqui & docere, vt ait sanctus Benedictus, magistrum condecet, tacere & audire discipulo conuenit. Et si qua sunt requirenda à magistro, cũ omni humilitatè & subiectione reuerentiæ requirantur. Scurrilitates vero, vel verba otiosa & risum mouentia, æterna clausura in omnibus locis damnamus; & ad talia eloquia discipulum os aperire non permittimus. Prou. 18, 13.

Cap. LXII. *De cauenda detractione, & quod duobus modis potest aliquis sine peccato alieni peccata dicere.*

QVamquam enim beatus Hieronymus dicat, quia non est detrahere verum dicere; tamen cauenda est omnimodis detractio à solitarijs, monente beato Iacobo Apostolo: *Nolite*, inquit, *detrahere alterutrum, fratres mei, quia qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi, & iudicat legem.* Hinc Salomon ait: *Remoue à te os prauum, & detrahentia labia procul sint à te.* Et iterum: *Cum detractoribus non commiscearis: quoniam repente consurget perditio eorum.* Hinc Hieronymus ait: Caue ne linguam aut aures habeas prurientes; id est, non ipse detrahas, aut alios detrahentes audias; quia qui detrahit, & qui detrahentem libenter audit, vtrisque vnum crimen est. Hinc Isidorus ait: Ne detrahas peccanti, sed condole; & quod in alio detrahis, in te potius pertimesce. Hinc etiam in vitis Patrum dicitur: Melius est, inquit, quotidie carnem comedere, & vinum bibere, quam lacerare carnes fratrum in obtrectatione. Deniquè, vt ait sanctus Basilius, duobus

Iacob. 4, 11. Prou. 4, 24. Prou. 24, 21.

modis possumus sine detractione aliorum peccata dicere, vel retractare. Id est, si quando necesse est cum cœteris consilium habere, quomodo corrigatur is qui peccauit, tunc possumus ipsius peccata in medium adducere, & publicare absque detractione. Et rursum, si quando necesse est præuenire & commonere aliquem, ne forte incurrat in consortio vel societate alicuius mali hominis, tunc etiam possumus sine detractione illius peccata manifestare. Quod & ipsum Apostolum fecisse inuenimus, dum dicit ad Timotheum: *Alexander ærarius multa mala mihi ostendit, quem tu quoque deuita: valde enim restitit sermonibus meis. Reddet illi Deus secundum opera sua mala.* Præter huiusmodi autem necessitates quicunque dicit aliquid aduersus alium, vt vel deroget ei, vel obtrectet, illud est detrahere, etiam si videantur vera esse quæ dicit.

2.Tim. 4, 14

Cap. LXIII. *Consolatio solitariorum de detractione.*

Non ergo solitarij multum contristari debent, si forte ab aliquibus prauis hominibus sine culpa detrahantur; quia in consolatione nostra, sua Dominus opprobria adducere dignatus est, dicens: *Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius?* Et iterum: *Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat, diligeret: sed quia de mundo non estis, propterea odit vos mundus.* Hinc apostolus ait: *Nolite mirari si odit vos mundus.* Sunt autem plurimi, qui vitam solitariorum fortasse amplius quam debent, laudant; & ne eis de laude elatio subripiat, permittit omnipotens Deus malos in obtrectatione & obiurgatione prorumpere; vt si qua culpa ab ore laudantium in corde solitariorum nascitur, per obtrectationem malorum ad pœnitentiam reuocentur. Sed inter hæc verba laudantium siue vituperantium, ad mentem semper recurrere debemus: & si in ea non inuenitur bonum, quod de nobis dicitur, magna tri-

Matth. 10, 25.
Ioan. 15, 19.

tristitia generari debet. Et rursum si in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magna lætitia prosilire debemus. Vnde beatus Iob dicebat: *Ecce enim in cœlo testis meus, & conscius meus in excelsis.* Qui enim vitæ suæ in cœlo testem habet, detractiones hominum in terra pertimescere non debet. Hinc Paulus ait: *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ.* Nisi enim fuissent, qui eidem Apostolo malam famam imponerent, & seductorem vocarent, nequaquam diceret: *Per infamiam & bonam famam; vt seductores, & veraces.* Sed quid de redemptore nostro agimus, qui à Iudæis dæmoniacus, & blasphemus, atque persecutor vocatus est? Beatus quoque Arnulphus cùm esset episcopus, postea solitarius factus, detractiones prauorum hominum æquanimiter tolerauit. Vnde in gesta ipsius ita legitur: Quidam namque homo, nomine Noddo, cum complicibus suis eidem beato Arnulpho derogare ausus est. Dicebat autem, illum non esse cultorem Dei, sed potius hominem voluptati deditum. Cumque idem detractor stratum vna cum detrahente socio petijsset, iubente Deo omnia vestimenta illorum flamma circumdans vallauit. Illico exilientes aquam vrgentibus vocibus deposcebant: sed aqua iniecta flammam diuinitus missam non extinguebat. Ardebant autem nequiter circa nates vel genitalia loca camisiæ illorum, nec à se ardentia vestimenta exuere præualebant. Quid plura? Quia aliud facere non poterant, exiliunt foras, & ad instar porcorum in volutabro luti sese vociferantes inuoluunt: sed magis ac magis genitalia ipsorum ignis immissus cremabat. Tunc quippe, vt reor, impletum est super illos quod scriptum est: *Detrahentem occultè proximo suo, hunc persequebar.* Sicque diuina censura iubente actum fuit, vt de quibus virum sanctum detraxerant, in ipsis pœnam sentirent. Ipse quoque sanctus episcopus atque solitarius nec pro detractione illorum fuit tristior, nec pro vindicta diuinitus facta

Iob. 16, 20.

2. Cor. 1, 12.

2. Cor. 6, 8.

Psal. 100, 5.

extitit lætior : sed potius, iuxta præceptum Domini, eos dilexit, atque pro eis orauit. Vbi nos pariter docemur, non contristari pro detractione, sed magis gaudere de contumelijs, reminiscentes hoc quod scriptum est: Quia *ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati*. Si illi non contristabantur de contumelijs & verberibus, neque nos contristari debemus de verbis atque detractionibus. Quid ergo aliud faciunt detrahentes, nisi in puluerem sufflant, atque in oculos suos terram excitant? Vocandi tamen sunt, & patienter increpandi, iuxta præceptum Domini, qui dixit: *Si peccauerit in te frater tuus, increpa illum. Et si dixerit, pœnitet me, dimitte illi: & si septies in die peccauerit in te, & septies dixerit, pœnitet me, dimitte illi*. Quisquis igitur hoc fecerit, & seipsum saluabit, & detrahentem proximum de peccati fouea liberabit.

Act. 5, 41.

Luc. 17, 3.

Cap. LXIV. *De cogitationibus & diabolicis illusionibus.*

Sicut enim à malis operibus & peruersis locutionibus oportet solitarios abstinere, ita etiam à prauis cogitationibus debent se corda illorum custodire. Vnde beatus Hieronymus admonet, dicens: Non sinas cogitationes malas in corde tuo crescere. Et alibi: Caput cogitationis exclude, & cætera superantur. Non enim potest corrumpi corpus, nisi prius corruptus sit animus: & nihil potest facere caro, nisi quod voluerit animus. Idcirco munda prius à prauis cogitationibus animum, & caro non peccabit in æternum. Bonæ autem cogitationes semper à Deo procedunt: malæ cogitationes vero aliquoties à nobismetipsis veniunt, & aliquoties instinctu diaboli excitantur. Nemo enim potest à diabolo decipi, nisi is, qui ei suæ voluntatis assensum præbere voluerit. Si enim repugnamus ei, fugiet à nobis. Vnde beatus Iacobus apostolus:

Re-

Resistite, inquit, diabolo, & fugiet à vobis. Qua de causa ita in Collationibus Patrum legitur: Quodam tempore beatus Macarius habitabat in loco deserto solus, & erat prope alia solitudo, in qua habitabant plurimi fratres. Et vidit senex Satanam venientem in habitu hominis, vt transiret per cellam eius. Videbat autem eum quasi tunica vti linea omnino vetusta, & per omnia foramina eius pendebant ampullæ. Et dixit ei senex: Quo vadis? Et ille respondit: Vado commemorare fratres. Senex autem dixit: Et vt quid tibi ampullas istas? Et dixit: Gustum fratribus porto. Dixit ei senex: Totas istas cum gustu portas? Et respondit: Etiam; vt si vnum alicui non placet, offeram aliud; si autem nec illud, dabo tertium, & ita per ordinem, vt omnino vel vnum ex eis placeat ei. Et cùm hæc dixisset, transijt. Et obseruabat senex, custodiens vias, donec ille remearet. Et cùm videret eum senex, dixit ei; Sanus sis. Et respondit: Vbi mihi salus? Et dixit senex: Quare? Et respondit: Quia mihi modo omnes sanctificati sunt, & nemo mihi acquiescit. Et dixit senex: Neminem amicum habes illic? Et respondit: Vnum tantummodo fratrem habeo ibi, vel ipse solus mihi acquiescit; & quando me videt, conuertitur velut ventus. Senex vero dixit ei: Quomodo vocatur frater ille? Respondit: Theoctistus. Et cùm hæc dixisset, transijt. Surgens autem Abbas Macarius perrexit ad fratres. Qui cùm audissent, acceperunt ramos palmarum & occurrerunt ei obuiam; & parabant singuli eorum cellas suas, incerti apud quem declinaret. Senex autem inquirebat quis inter eos Theoctistus vocabatur; & inueniens eum, intrauit in cellam eius. Theoctistus ergo suscepit eum gaudens. Cùm autem cœpissent secrete loqui, dixit ei senex: Quomodo circa te est frater? Et ille dixit: Orationibus tuis adiuuantibus, bene. Et dixit senex: Non impugnant te cogitationes tuæ? Respondit iterum: Bene sum: erubescebat enim dicere ei. Et dicit ei senex: Ecce quot annos habeo in conuersatione

Iac. 4, 7.

loci

loci istius, & omnes honorant me, & tamen in hac senectute infestus est mihi spiritus fornicationis. Et respondit Theoctistus, dicens: Crede Abba, quia & mihi. Senex autem simulabat etiam alias cogitationes sibi esse molestas, donec faceret eum confiteri. Deinde dicit ei: Quomodo ieiunas? Et ille dixit, ad Nonam. Dixit ei senex: Ieiuna vsque ad vesperam, & abstine, & lege euangelia, vt memoriter retineas. Sed & alias ex animo meditare scripturas; & si tibi ascenderit cogitatio mala, nunquam deorsum aspicias, sed semper sursum, & statim te Dominus adiuuabit. Et corrigens senex fratrem illum reuersus est in solitudinem suam. Et cum obseruaret, vidit iterum dæmonem illum, & dixit ei: Quo vadis iterum? Et ille respondit: visitare fratres: & abijt. Dum autem reuerteretur dixit ei senex. Quomodo sunt fratres illi? Et respondit: Malè. Senex autem: Quare? Et ille respondit: Quia toti sancti sunt: & magis malum, quia vnum quem habui amicum & obedientem, mihi etiam ipse, nescio vnde, subuersus est; nec ipse mihi iam acquiescit, sed omnibus sanctior factus est, & propterea iuraui me iam non calcare ad illum locum, nisi post longum tempus. Hæc dicens transijt, relinquens senem. Sanctus vero senex intrauit cellam suam, adorans & gratias agens Deo. Hic datur intelligi, quia nisi quis voluntatibus diaboli se sponte subdiderit, potestatem aduersus hominem non habet. Et sicut superius patefactum est, nescit Satanas à qua passione anima seducatur: & ideo seminat quidem in ea zizania sua, aliquando spargit semina fornicationum, aliquando detractionum, & cæterorum vitiorum; similiter passiones, & in qua passione videt animum declinare, hanc ei subministrat. Nihil enim sic extædiat dæmonem, quomodo si reuelentur stimulationes eius: & nihil eum sic lætificat, quomodo si abscondantur cogitationes eius. Quia ergo dominus noster Iesus Christus dedit nobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones; hoc est, malas cogitationes, mundemus

per

per humilem confessionem corda nostra, & paruulos cogitatus nostros allidamus ad Christum, quatenus de nobis dicatur hoc quod scriptum est: *Beatus qui tenebit, & allidet paruulos suos ad petram*. Et rursum: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Psal. 136 9 Matth. 5, 8.

Cap. LXV. *De diuersis tentationibus solitariorum.*

Mvltis ergo calamitatum tentationibus mentes solitariorum in hac vita pulsantur; sed non amplius tentat eos diabolus, quam Dei voluntas permittit. Tentando autem eorum profectus erudit; etsi nolens, tamen eorum vtilitati diabolus seruit, quando tentationibus suis non decipit, sed potius erudit: multis enim modis, vt diximus, mentes solitariorum diabolus tentat. Tentat autem eos aliquando per stimulos paupertatis: nam cum per stimulos paupertatis non potest eos mouere, diuitias adhibet ad seducendum. Et dum per contumelias & opprobria non præualet, laudes & gloriam adhibet. Si per salutem corporis non potest, ægritudines mittit. Et dum per delectationes seducere eos non potest, per molestias, quæ contra votum eueniunt, eos conatur euertere. Infirmitates etiam quasdam graues aduersus eos, qui tentandi sunt, adhibet; vt per eas pusillanimes faciens solitarios, conturbet caritatem eorum, quam habent ad Dominum. Sed quamuis concidatur corpus, & febribus validissimis inflammetur; insuper etiam si intolerabili contritione affligatur, quisquis es, qui hæc sustines, recordare futuri seculi pœnas, & æternum ignem, ac perpetua tormenta, vt hæc cogitans non deficias ad ea, quæ in præsenti contingunt. Insuper etiam gaude quia visitauit te Deus; & illud famosissimum dictum in lingua habeto, id est: *Castigans castigauit me Dominus, & morti non tradidit me*. Et illud: *Quem enim diligit Dominus, corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit*. Ps. 117, 18. Hebr. 12 6.

Si

Si ferrum es, post adhibitum tibi ignem emittes ærugine m.
Quia si iustus es, & hæc pateris, de magnis ad maiora pro-
uocaris. Aurum es, sed per ignem probatior eris. Datus
est tibi angelus Satanæ, stimulus carnis tuæ? exulta vi-
dens cui similis factus es, Paulo apostolo simile donum
accipere meruisti. Audi quemadmodum gloriabatur Apo-
stolus in infirmitatibus suis, ita & tu gloriare dicens:
Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me
2. Cor. 12, 5, 9. *virtus Christi*. Et rursum: *Quando enim infirmor, tunc fortior*
Ibid. 10. *sum & potens*. Si febribus, si rigore frigoris castigaris, me-
mor esto quid scriptura dicit: *Transiuimus per ignem & aquam:*
Psal. 65, 12. residuum est vt inducaris in refrigerium. Clama etiam cum
propheta: *In tribulatione dilatasti mihi*. Perfectus enim eris
Psal. 4, 1. per huiusmodi tribulationes. Si forte amittis oculos, non
feras grauiter: extollentiæ enim instrumentum amisisti,
sed interioribus oculis gloriam Dei speculari stude. Surdus
factus es? non contristeris; quia auditum vanum amisisti.
Manus tuæ ex aliqua passione debilitatæ sunt? sed interio-
res paratas habeas aduersus inimici tentationes. Infirmi-
tas totum tuum corpus tenet? sed interiori homini sanitas
crescit. Nihil enim aliud est ægritudo corporis, quam sa-
nitas mentis. Si infirmitas tibi talis fuerit, vt non possis
stare ad orandum & psallendum, non contristeris pro eo,
quia infirmitas orat pro te. Si ieiunas, non tibi inuenias
occasionem, dicendo: quia exacerbatus in ægritudinem
incurristi: quoniam & qui non ieiunant, similes ægritudi-
nes incurrunt. Inchoasti aliquid boni? non reuoceris per
impedimenta inimici; quoniam ieiunia & labores nobis
constituta sunt propter turpes delectationes. Hæc omnia
nobis proficiunt ad destruenda corporis desideria. Tenta-
ri autem oportet iustum; sed tentatione plagæ, non ten-
tatione luxuriæ. Quapropter discat non murmurare, qui
mala patitur, etiamsi ignorat cur mala patitur. Et per
hoc iuste se pati arbitretur, quod ab illo iudicatur, cuius
nunquam iudicia iniusta sunt. Qui ergo in flagellis mur-
murat,

murat, iustitiàm iudicantis accusat: qui verò iuste se recognoscit à iusto iudice pati quod sustinet, etiamsi super quo patitur ignorat; per hoc iam iustificatur, per quod semetipsum accusat, & Dei iustitiam laudat. Beatus qui hæc omnia tulerit patienter.

Cap. LXVI. *De tentamentis somniorum.*

Plerumque dæmones in noctibus solitarijs occurrentes, vt formidolosos eos faciant, per soporem conturbant; & quos vigilantes intus tentant, nec superant, dormientes acriter impugnant. Nonnunquam autem & aperta impugnatione grassantes humana corpora verberant, sicut beato Antonio fecerunt. Quod tamen, Deo permittente, malorum fit ad vindictam; iustorum vero ad tolerantiam & gloriam. Plerumque immundi spiritus eos, quos incumbere in seculi amore conspiciunt, dormientes quadam vana spei prosperitate illudunt, sicut legitur in Dialogorum libro cuidam contigisse; qui dum somnia vehementer attenderet, ei per somnium longa spatia huius vitæ promissa sunt. Cumque multas pecunias pro longioris vitæ stipendijs collegisset, ita repente defunctus est, vt intactas omnes relinqueret, & ipse secum nihil ex bono opere portaret. Nonnunquam etiam Satanas in angelum lucis sese non solum dormiendo, sed etiam vigilando transformat, vt quemlibet aliqua erroris fraude decipiat; sicut legitur in Collationibus Patrum de quodam sene, qui sedens in cella sua, & sustinens tentationes, videbat dæmones manifeste, & contemnebat eos. Cum autem diabolus videret se vinci à sene, venit & ostendit se ei, dicens: Vis videre Christum? Et respondens senex dixit: Anathematizo te, & eum de quo dicis; ego autem Christo meo credo dicenti: *Si quis vobis dixerit: ecce hic Christus, & ecce illic; nolite credere.* Et dixit diabolus: Ego sum Christus. Videns autem senex clausit oculos suos. Et dixit ei diabolus: Quare clausisti ocu-

Math. 24. 23.

oculos tuos? Et dixit senex: Ego hic Christum nolo videre, sed in vita beata. Hæc audiens diabolus discessit ab eo. Hic ergo patenter ostenditur, quantis machinamentis Dei seruos conatur decipere inimicus. Illi autem, qui aut nullis, vel raris conscij sunt delictis, aut nunquam aut raro terroribus fatigantur nocturnis: & si ad momentum huiusmodi commoueantur, mox tamen euigilantes illusionum vanitates despiciunt, intentionemque suam ad Deum conuertunt. Interdum etiam quædam arcana ac mystica Dei serui per visionem videre solent. Econtra vero peccatores, qui corda sua grauioribus vitijs polluerunt, conscientiæ pauore illusi species tremendas aspiciunt; & quos vigilantes diabolus traxit ad vitia, dormientes fatigat, vt nunquam eos requiescere sinat. In oculis autem peccatorum diabolus terribilis est; in oculis autem iustorum terror eius vilis est. Sciendum quippe est, quia diuersæ sunt qualitates somniorum. Aliquando namque ex ventris plenitudine, vel inanitate somnia generantur; aliquando vero ex cogitatione accidunt; sicut scriptum est: *Multas curas sequuntur somnia.* Eccl. 5, 2. Nā sępe quę in die cogitamus, in noctibus recognoscimus. Aliquando autem ex inlusione immundorum spirituum oriuntur; dicente Salomone: *Multos errare fecerunt somnia & illusiones vacuæ.* Eccli. 34, 2. Aliquando quippe ex reuelatione procedunt, sicut legitur in lege de Ioseph filio Iacob, qui somnio fratribus præferendus prædicitur. Vel sicut in euangelio de Ioseph sponso beatæ Mariæ, qui vt fugeret cum puero in Ægyptum somnio admonetur. Aliquando nempe ex reuelatione simul & cogitatione generantur, dicente Daniele: *Tu Rex cogitare cœpisti in strato tuo quid esset futurum post hæc; & qui reuelat mysteria ostendit tibi quæ ventura sunt.* Dan. 2, 9. Sæpe etiam dæmones deceptoria fraude multa solent vera prædicere, vt ad extremum valeant animam ex aliqua falsitate decipere, vel illaqueare. Sed quamuis nonnulla vera sint somnia, facile tamen non oportet credere illa, ne forte aliquando ex illusione diaboli procedant, & simplicium cor-

corda decipiant, recolentes testimonium scripturæ dicentis: *Si dixerint vobis, & ita euenerit, nolite credere*. Somnia enim similia sunt augurijs, & qui eis intendunt, reuera augurare noscuntur. Solitarij autem inter illusiones ac reuelationes discreta circumspectione discernant, vt sciant quid à bono spiritu percipiunt, vel quid à malo spiritu patiuntur.

Matt. 24, 23.

CAP. LXVII. *Vt solitarij signa & miracula fieri non quærant.*

Signa igitur & miracula à solitarijs non sunt quærenda, propter ostentationem & vanam gloriam. Nam quisquis signorum & mirabilium indicijs vult probari, non potest probus videri. Quia ipse Dominus & Saluator non dixit: Ex signis & mirabilibus cognoscetis eos; sed ait: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*. Neque enim in die iudicij remuneraturum se promittit eos, qui signa & prodigia faciunt; sed eos, qui præceptis suis obediunt, dicens ad eos: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum, &c.* Sed & beatos non dicit eos qui signa & mirabilia fecerunt, sed humiles spiritu, mansuetos, lugentes, & huiuscemodi opera exequentes. Nusquam in signorum opere beatitudo ponitur, sed in expletione mandatorum Dei. Vita enim bona, atq; actus probi, etiam sine signis & mirabilibus merentur coronam: iniqua autem conuersatio, etiamsi signa & prodigia fecerit, supplicia non euadit. Et ideo superflue hæc quæruntur, immo & periculose. Per ostentationem vero nihil faciant solitarij. Nam quantum malum sit per ostentationem aliquid agere, præsens exemplum ostendit, cum subditur: Fuit quidam iuuenis monachus, qui cum vidisset quosdam senes iter agentes, ostentationis causa iussit onagris venire, vt portarent eos, donec peruenirent ad se. Illi autem senes indicauerunt hoc beato Antonio. Et dixit Abba Antonius: Videtur mihi monachus iste similis esse naui omnibus bonis oneratæ, de qua incertum est vtrum peruenire possit ad portum, an non. Et modicum post su-

Mat. 7, 20.

Matth. 25, 34.

bito Abba Antonius flere cœpit,& capillos sibi trahere,& lugere. Quod cum vidissent discipuli eius,dixerunt: Quid ploras Abba? Et respondit: Magna ecclesiæ columna cecidit modo. Dicebat autem hoc de illo iuuene monacho. Ite, inquit, fratres ad eum; & videte quid agat. Perrexerunt ergo discipuli eius, & inuenerunt monachum illum sedentem & flentem peccatum quod fecit. Videns autem discipulos senis,ait eis: Dicite seni vt roget Deum, decem tantum dierum dari mihi inducias. Qui intra quinque dies mortuus est.Quapropter caueant omnino solitarij,vt nihil per ostentationem faciant. Insuper autem morbum vanæ gloriæ fugiant:quę non solum in carnalibus vitijs,sed etiam in spiritualibus causis solitarios pulsat; vt qui non valent carnalibus vitijs decipi, spiritalibus successibus acrius saucientur. Nam quem diabolus sub specie pretiosæ vestis ac nitidæ non potest in vanam gloriam immergere, pro squalida & inculta conatur decipere. Et quem non potest per honorem deijcere, per humilitatem supplantat: & quem scientiæ & elocutionis ornatu nequit extollere, grauitate taciturnitatis elidit. Si ieiunat quis palam, gloriæ vanitate pulsatur. Si illud causa vanæ gloriæ contemnendæ contexerit,eodem vitium elationis incurrit.Alius enim oratione, alius vigiliarum prolixitate pulsatur. Multi enim vanam gloriam fugiendo in ipsam incidunt: & multi in hoc ipso cupiunt laudari, quod laudes contemnunt; & mirum in modum laus, dum vitatur, appetitur. Ideo pulchre sancti Patres nostri naturam morbi huius in modum cæpæ conscribunt,quæ vno decoriata tegmine,alio rursum inuenitur induta, totiesq; reperitur obtecta, quoties fuerit expoliata. Quapropter oportet solitarios, iuxta consilium apostoli, *per arma iustitiæ à dextris & sinistris* transire; per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam & bonam famam incedere. Et vt per Salomonem dicitur: *Non diuertant ad dexteram, neque ad sinistram*; id est, nec de virtutibus & dextris successibus se extollant, nec ad sinistrum vitiorum tramitem

2. Cor. 6, 7.

Prou. 4, 27.

mi-

mitem flectantur; sed medium tenentes ad ipsum, qui via, veritas, & vita est, prospero incessu peruenire mereantur.

Cap. LXVIII. *De trimoda charismatum gratia.*

Vsq; ad spiritalium narrationem charismatum proferendam præcedens disputationis ordo peruenit, quam tripartitam esse, maiorum traditione percepimus. Prima siquidem curationum causa est; cum pro merito sanctitatis electos quosq; ac iustos viros signorum gratia comitatur, sicut apostolos, multosq; sanctorum signa & prodigia secundum auctoritatem Domini fecisse manifestum est, ita dicentis: *Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, dæmonia eijcite: gratis accepistis, gratis date.* Secunda, cum ob ædificationem ecclesiæ, vel eorum qui infirmos suos ingerunt, vel eorum qui curandi sunt fidem, sanitatum virtus etiam à peccatoribus indignisque procedit. De quibus Dominus in Euangelio: *Multi*, inquit, *dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, dæmonia eiecimus, & multas virtutes fecimus? & tunc confitebor illis, quia non noui vos: discedite à me operarij iniquitatis.* Propter hoc autem & discipulos monebat dicens: *Nolite gaudere quod dæmonia vobis subiecta sunt, sed quia nomina vestra scripta sunt in cœlis.* Tertius curationum modus etiam colludio dæmonum ac factione simulatur: vt dum homo apertis criminibus fuerit obligatus, propter admirationem signorum sanctus ac Dei seruus credatur: vel certè vt is qui curationum dona habere se credit, per superbiam cordis elatus grauius elidatur. Inde est quod Dominus in euangelio loquitur: *Exurgent* inquit, *pseudo-Christi, & pseudo-prophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, ita vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi.* Quapropter nunquam de admiratione signorum, sed de ornatu morum debet apud nos esse quisquam laudabilis. Et reuera maius miraculum est, de propria carne fomitem eradicare luxuriæ, quam expellere im-

Matt. 10, 8.
Matth. 7. 22.
Luc. 10, 20.
Marc. 13. 22.

immundos spiritus de alienis corporibus: & magnificentius signum est virtute patientiæ truculentos motus iracundiæ coërcere, quam dæmonibus imperare, ac de alienis corporibus infirmitates pellere: & præcelsior virtus est animæ propriæ languorem curare, quam corporis alieni. Quanto enim anima sublimior carne est, tanto præstantior eius & salus est. Et maior merces est peccatorem suscitare de vitijs, quam mortuum de sepulchro. Ideoq; à sanctis Patribus signorum opera nequaquam legimus affectata, sed quamquam ea Spiritus sancti gratia possiderent, nunquam exercere voluerunt, nisi forte ineuitabilis necessitas illos coarctasset, vt beatum Macarium, qui fuit discipulus sancti Antonij. Hunc enim ferunt aliquando cum homicidium in locis vicinis fuisset admissum, & innocenti cuidam impingeretur crimen homicidij; eum, qui calumniam patiebatur confugisse ad eius cellulam: adfuisse etiam eos, qui innocentem perurgebant, iurantes, & dicentes periclitari seipsos, nisi comprehensum homicidam legibus traderent. Ille vero, cui crimen impingebatur, cum sacramentis affirmabat conscium se non esse sanguinis illius. Et cum diu hoc certamen haberetur, interrogat sanctus Macarius, vbi iaceret ille qui dicebatur occisus. Cumq; designassent locum, cum omnibus qui ad perurgendum hominem venerant, iuit ad sepulchrum, & ibi fixis genibus, inuocato nomine Christi, ad eos dixit, qui astabant: Nunc Dominus ostendet, si reus est hic, quem perurgetis. Et elenata voce defunctum ex nomine clamauit. Qui cum de sepulchro respondisset, ait ei: Per fidem Christi te obtestor, vt dicas, si ab eo, qui calumniatur pro te, occisus es? Tum ille de sepulchro elata voce respondit, dicens, non se esse ab eo læsum. Hoc audito cum stupefacti omnes decidissent in terram, rogauerunt pedibus eius aduoluti, vt interrogaret eum à quo esset occisus. Tunc ille: Hoc, ait, non interrogabo; sufficit nunc mihi vt innocens liberetur: non est meum vt reus prodatur. Hæc igitur eius virtus & gratia,

quan-

quantum in ipso fuit, forte semper lateret, nisi eum necessitas periclitantis hominis, & amor sincerus erga Christum hoc exercere miraculum compulisset. Sciendum itaq; est, quia sicut thesaurus apertus cito expenditur; sic & virtus quælibet, cum publicata fuerit, exterminabitur: & vt cera soluitur à facie ignis, ita & anima laudibus inaniter exaltata, perdit virtutum vigorem. Proinde necesse est solitarijs, vt si eis cuiusq; conscientia boni operis fuerit, occultent illam, & cum omnia fecerint quæ Deus præcipit, dicant: *Serui inutiles sumus*. Luc. 17, 10. Virtutes quoq;, si forte in se esse senserint, sileant & celent; Deus diuulgabit opera eorum, & adducet ad medium, cum venerit Dñs, *qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit vnicuiq; à Deo*; 1. Cor. 4, 5. & tunc reddet singulis secundum opera sua.

CAP. LXIX. *Vt solitarij post retrusionem ad secularem vitam minime redeant; & de perseuerantia boni operis.*

Contrarium est omnino ecclesiasticis regulis, vt solitarij post retrusionem, causa elationis, vel negotiationis, ad sæculum veluti præda dæmonum facti infeliciter redeant. Nam quam graue discrimen sit solitarios apostatare; hoc est, à priori proposito recedere, Dominus in euangelio testatur: *Nemo*, ait, *mittens manum suam in aratro, & respiciens retro, aptus est regno Dei*. Luc. 9, 62. Hinc Paulus apostolus dicit: *Nemo militans Deo implicat se negotijs sæculi, vt ei placeat, cui se probauit*. 2. Tim. 2, 5. Non enim liber est à laqueis diaboli, qui se negotijs mundi post retrusionem voluerit implicare. Talibus enim conuenit illa beati Petri vera & multum timenda sententia: *Melius enim illis fuerat viam vitæ non agnoscere, quam post agnitam retrorsum reuerti*. 2. Pet. 2, 21. Et iterum: *Canis reuersus ad vomitum suum, & sus lota in voluabro luti*. Ibid. 22. Si quis ergo suadente diabolo hæc perficere tentauerit, nisi ineuitabilis necessitas eum compulerit, excommunicetur omnimodis ab episcopo suo, vel à cœteris prælatis, quousq; ad prius propositum redeat, quod pro-

propter Deum primitus elegerat. Non enim quæritur in solitarijs initium boni operis, sed finis; quia de fine suo vnusquisque iudicabitur, non de vita præterita, dicente
Ezech. 7, 3. Domino per prophetam: *Qualem te inuenero, talem te iudicabo.* Sunt enim, quod peius est, qui bene incipiunt, sed male finiunt conuersationem, vt Iudas, qui bene cœpit, sed male finiuit: & Paulus male cœpit, sed bene finiuit. Cœpisse enim multorum est, sed culmen perfectum attigisse rarorum est. Ideo non incipientibus præmium promittitur,
Matth. 10, 22. & 24, 13. sed perseuerantibus datur, dicente Domino: *Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit.* Si autem solitarius aliquis ideo securum se putat de solitaria vita aliquando posse discedere, quod in ipso proposito bene cucurrit, quod ibi multum laborauerit, hic talis agit, ac si aliquis oneratam mercibus nauim à portu soluat, & tempestati tradat, & ad scopulos & saxa detorqueat. Hic talis videat quam incerti & quam lubrici sunt exitus vitæ hominum; sicut per Salomonem dicitur:
Eccl. 9, 1. *Nescit homo vtrum amore, an odio dignus sit; sed omnia in futuro reseruantur incerta.* Ideoq; nemo de præteritis sit securus: quia quamuis solitariorum conuersatio probabilis sit, incertum tamen est hominibus, quo sint fine destinati. Tunc enim felix & beata eorum inchoatio, & tunc placet Deo eorum conuersatio, dum absq; vllo erroris titubationisue naufragio ad optatum finem perfectionemq; prospero cursu perueniunt. Quapropter studeant solitarij hanc regulam breuiter de sanctarum floribus scripturarum collectam, & sanctorum Patrum exemplis hinc inde munitam, sedula meditatione perlegere, & per singula verba discutere, ac memoriæ commendare, & diuina auxiliante gratia, iuxta vires adimplere, quatenus ad eandem gloriam valeant peruenire, quam nec oculus vidit, nec auris
1 Cor. 2, 9. audiuit, nec in cor hominis ascendit, quam præparauit Deus diligentibus se: ipso opitulante, qui viuit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

EXPLICIT REGVLA SOLITARIORVM.

ERRATA PARTIS SECVNDÆ.

Pag.	lin.	errata	correcta.
5	7	iratus	vt iratus
12	22	memor	memor fit
23	4	hortans	hortatur
24	vl.	paruiſſimo	vt prauiſimo
27	25	recitando	recitanda
	vl.	adde, debita noſtra	
31	12	inertes	iners
36	11	acris	acribus
40	27	occaſio adde	maligno
45	15	& feſellerit	dele, &
55	14	miſſas tenere	canere
55	vl.	monaſterio	monaſterium
76	24	reuertarur	reuertatur
88	24	egregium	egregius
112	15	magnifica	magnificat
121	4	impliceat	impleat
124	4	tantam	tantum
134	15	bibet	bibat
146	27	gratię	gratia
199	2	adorabit	adorabis
151	26	fraocorum	francorum
152	22	pracinuiſſe	præcinuiſſe
172	14	dormieris	dormierit
180	27	poſtentis	poſcentis
215	25	vigilantij	vigilanti
	26	Qu.	Qui
221	3	fuerint	fuerit
232	10	conſummando	conſummanda
237	vl.	præſumpitone	præſumptione
240	26	lilud	illud
243	10	dele eſſe	
250	24	vno monaſterio	vno in monaſt.
257	24	pœentientiæ	pœnitentię
262	2	fragoſa	fragoſa
	16	ſeluitio	ſeruitio
263	14	indefinentur	indefinenter
274	19	Quod	Quid
275	22	diuecto	delicto
289	vl.	perceptione	exeeptione
305	32	remitietur	remetietur
307	17	debet	debeat
409	11	habitatoſis	habitatoris
	23	regno	regni
320	32	fiminum	fluminum
327	19	naturan	naturam
333	17	vetilis	vilis
334	32	inferno	inferni
336	4	bonum	bonus
	10	vtilitate	vilitate
	24	communi	communis
338	3	marceſſens	marceſcens
342	26	doctrina	doctrinæ
349	16	pœna	pœnam
355	21	lagantur	legatur
371	20	cum: eo	cum eo.
379	vl.	corioſitate	curioſitate
391	22	repſonſoria	reſponſoria
397	21	oeculos	oculos
	28	ſpirltu	ſpiritu
398	5	aperum	operum
400	31	permititmus	permittimus
403	(32)	vnnum	vnum
404	5	ordininatione	ordinatione
418	23	fratibus	fratribus
419	10	pamis	panis
420	16	occurrenets	occurrentes
447	13	parribus	patribus
449	13	niſi	niſi
455	3	egeſtis	egiſtis
457	10	genuam	genua
	24	coſtituto	conſtituta
	25	mortis n.	dele n.
459	11	hororre	honore
	17	cæqualis	coequalis
462	2	inueniens	inuenies
466	12	aliquiam	aliquam
477	10	fnomine	nomine
		deerens	deferens
496	29	babes	habes
497	32	fiat	fiet
503	8	notite	nolite
522	1	eſſa	eſſe
528	7	illa	ille
534	11	aſſerret	afferret
	30	ſpititus	ſpiritus
540	22	qui faciam	quid faciam
	26	flectam	plectam
544	vl.	Fręterea	Præterea
555	18	potius	potus
574	27	intermiſſio	intermiſſo
581	23	ſentantur	tentantur
584	18	llgua	lingua.

CODICIS
REGVLARVM
PARS TERTIA.

Sacris Christi Virginibus

MARIAE INNOCENTIAE,

ET MARIAE GRATIAE

SORORIBVS BARBERINIS

VRBANI VIII. P. M.

ET ANTONII CARDINALIS

S. Honuphrij Neptibus

FRANCISCI EPISCOPI PORTVEN.

S. R. E. VICECANCELLARII

ET ANTONII EPISC. TVSCVLAN.

S. R. E. CAMERARII

Germanis

REGVLAS SS. PATRVM

Virginibus Sanctimonialibus praescriptas

ET A S. BENEDICTO ANIANENSI ABBATE

Collectas, & Supplemento Auctas.

Humillimo Affectu Offert, Dat, Dicat, Consecrat.

LVCAS HOLSTENIVS.

CODICIS
REGVLARVM
Pars Tertia.

IN QVA SANCTORVM PATRVM
Regulæ ad Virgines

S. AVGVSTINI EPISC. HIPPONENSIS
S. CÆSARII ARELATENSIS
S. AVRELIANI ARELATENSIS
S. DONATI VESONTIENSIS
CVIVSDAM PATRIS
S. LEANDRI HISPALENSIS
B. AELREDI ABBATIS RIEVALLENSIS

S. AVRELII AVGVSTINI

Hipponensis Episcopi

EPISTOLA CIX,

Regulam Sanctimonialibus præscriptam continens.

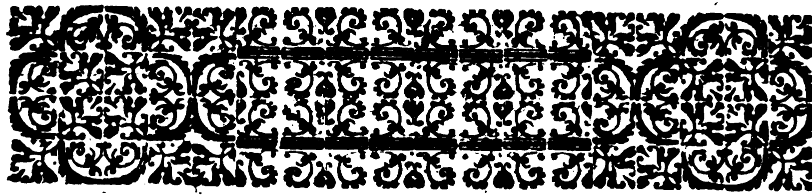

DE REGVLA S. AVGVSTINI

RO. BELLARMINI S. R. E. CARD. IVDICIVM

Libro de Script. Ecclesiasticis.

Ex tribus Regulis sola tertia est certa S. Augustini, sed feminis data, non viris: habetur enim in Epistola CVIIII. *reliquæ duæ non videntur Augustini.*

S. AVRELII AVGVSTINI Hipponensis Episcopi

EPISTOLA CIX,

Regulam Sanctimonialibus præscriptam continens.

ICVT parata est seueritas peccata, quæ inuenerit vindicare; ita non vult caritas quod vindicet inuenire. Hæc caussa fecit, vt ad vos non venirem, cum meam præsentiam quæreretis; non ad pacis vestræ gaudium, sed ad dissensionis vestræ augmentum. Quomodo enim contemnerem, & impunitum relinquerem, si & me præsente tantus vester tumultus existeret, quantus me absente, etsi oculos meos latuit, tamen aures meas vestris vocibus verberauit? Nam fortassis etiam maior esset vestra seditio in præsentia mea, cum necesse esset vobis non concedi,

quæ in perniciosissimum exemplum contra sanam disciplinam, quod vobis non expedit, petebatis: ac sic quales non volo inuenirem vos; & ipse inuenirer à vobis qualem non volebatis. Cum ergo scribat Apostolus ad Corinthios di-
2.Cor.1. cens: *Testem Deum facio super animam meam, quia parcens vobis nondum veni Corinthum; non quia dominamur fidei vestræ, sed cooperatores sumus gaudij vestri:* Hoc ego etiam dico vobis, quia parcens vobis non ad vos veni. Peperci etiam mihi, ne tristitiam super tristitiam haberem: & elegi, non vt exhiberem faciem meam vobis, sed effundere cor meum Deo pro vobis; & caussam magni periculi vestri, non apud vos verbis, sed apud Deum lacrimis agerem; ne conuertat in luctum gaudium meum, quo soleo gaudere de vobis, & inter tanta scandala, quibus vbique abundat hic mundus, aliquando consolari: cogitans copiosam congregationem, & castam dilectionem, & sanctam conuersationem vestram, & largiorem gratiam Dei, quæ data est vobis; vt non solum carnales nuptias contemneretis, verum etiam eligeretis in domo societatem vnanimes habitandi, vt sit vobis anima vna, & cor vnum in Deum. Hæc in vobis bona, hæc Dei dona considerans, inter multas tempestates, quibus ex alijs malis quatitur, cor meum solet vtcunque re-
Gal. 5. quiescere. *Currebatis bene, quis vos fascinauit?* Suasio illa
1.Cor.5. non est ex Deo, qui vocauit vos. *Modicum fermenti*, nolo dicere quod sequitur. hoc enim magis cupio, & oro, & hortor, vt ipsum fermentum conuertatur in melius; ne tota massa, sicut pene iam fecerat, conuertatur in peius. Si
Matt.26. ergo repullulastis sanum sapere, *orate ne intretis in tentationem:* ne iterum in contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, detractiones, seditiones, susurrationes. Non enim sic plantauimus & rigauimus hortum dominicum in vobis, vt spinas metamus istas ex vobis. Si autem adhuc vestra tumultuatur infirmitas, orate vt eruamini de tentatione. Quæ autem conturbant vos, si adhuc contur-

bant

bant vos, nisi correxerint se, portabunt iudicium, quæcunque illæ fuerint. Cogitate quid mali sit, vt cum de Deo natis in vnitate gaudeamus, interna schismata in monasterio lugeamus. Perseuerate in bono proposito, & non desiderabitis mutare Præpositam; qua in monasterio illo per tam multos annos perseuerante, & numero & ætate creuistis; quæ vos Mater non vtero, sed animo suscepit. Omnes enim quæ illuc venistis, ibi eam aut sanctæ Præpositæ sorori meæ seruientem, placentem; aut etiam ipsam Præpositam, quæ vos suscepit, inuenistis. Sub illa estis eruditæ; sub illa velatæ, sub illa multiplicatæ; & sic tumultuamini, vt eam vobis mutetis; cum lugere deberetis, si eam vobis mutare vellemus? Ipsa est quam nostis; ipsa est ad quam venistis; ipsa est quam per tot annos habendo creuistis. Nouum non accepistis, nisi Præpositum: aut si propter illum quæritis nouitatem, & in eius inuidiam contra Matrem vestram sic rebellastis, cur non potius id petistis, vt ipse vobis mutetur? Si autem hoc exhorretis, quia noui quomodo eum in Christo venerabiliter diligatis, cur non potius illam? In vobis namque regendis sic Præpositi rudimenta turbantur, vt magis velit vos ipse deserere, quam istam ex vobis famam & inuidiam sustinere, vt dicatur, non vos aliam quæsituras fuisse Præpositam, ni ipsum cœpissetis habere Præpositum. Tranquillet ergo Deus, & componat animos vestros, vt non in vobis præualeat opus diaboli; sed pax Christi vincat in cordibus vestris nec dolore animi, quia non fit quod vultis, vel quia pudet voluisse quod velle non debuistis, erubescendo curratis in mortem; sed potius pœnitendo resumatis virtutem: nec habeatis pœnitentiam Iudæ traditoris, sed potius lacrimas Petri pastoris.

SE-

SEQVITVR REGVLA.

I. AEC ſunt quæ vt obſeruetis præcipimus in monaſterio conſtitutæ. Primum propter quod eſtis in vnum congregatæ, vt vnanimes habitetis in domo, & ſit vobis cor vnum & anima vna in Deo. Et non dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia, & diſtribuatur vnicuique veſtrum à Præpoſita veſtra victus & tegumentum: non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes; ſed vnicuique ſicut opus fuerit. Sic enim legitis in actibus Apoſtolorum, quia *erant ipſis omnia communia; & diſtribuebatur ſingulis prout cuique opus erat.* Act. 4.

II. Quæ aliquid habebant in ſeculo, quando ingreſſæ ſunt monaſterium, libenter velint illud eſſe comune. Quæ autem non habebant, non ea quærant in Monaſterio, quæ nec foris habere potuerunt: ſed tamen earum infirmitati quod opus eſt tribuatur: etſi pauperies earum, quando foris erant, nec ipſa neceſſaria poterat inuenire. At non ideo putent ſe eſſe felices, quia inuenerunt victum & tegumentum, quale foris inuenire non potuerunt: nec erigant ceruicem, quia ſociantur eis, ad quas foris accedere non audebant; ſed ſurſum cor habeant, & terrena bona non quærant: ne incipiant monaſteria eſſe diuitibus vtilia, non pauperibus; ſi diuites illic humiliantur, & pauperes illic inflantur.

III. Sed rurſus etiam illæ quæ aliquid eſſe videbantur in ſeculo, non habeant faſtidio ſorores ſuas, quæ ad illam ſanctam ſocietatem ex paupertate venerunt. magis autem ſtudeant, non de parentum diuitum dignitate, ſed de pauperum ſororum ſocietate gloriari. Nec extollantur ſi communi

muni vitæ de suis facultatibus aliquid contulerunt: nec de suis diuitijs magis superbiant, quia eas monasterio partiuntur, quam si eis in seculo fruerentur. Alia quippe quæcunque iniquitas in malis operibus exercetur, vt fiant; superbia vero bonis operibus insidiatur, vt pereant. Et quid prodest dispergere dando pauperibus, & pauperem fieri, si anima misera superbior efficiatur contemnendo, quam fuerat possidendo? Omnes ergo vnanimiter & concorditer viuite, & honorate in vobis inuicem Deum, cuius templa factæ estis.

IIII. Orationibus instate horis & temporibus constitutis. In oratorio nemo agat, nisi ad quod est factum, vnde & nomen accepit. vt si aliquæ etiam præter horas constitutas, si eis vacat, orare voluerint, non eis sint impedimento quæ ibi aliquid agere voluerint. Psalmis & hymnis cum oratis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in voce: & nolite cantare, nisi quod legitis esse cantandum: quod autem non ita scriptum est vt cantetur, non cantetur.

V. Carnem vestram domate ieiunijs, & abstinentia escæ & potus, quantum valetudo permittit. quando autem aliqua non potest iejunare, non tamen extra horam prandij aliquid alimentorum sumat, nisi cum ægrotat. Cum acceditis ad mensam donec inde surgatis, quod vobis secundum consuetudinem legitur sine tumultu & contentionibus audite. Nec solæ vobis fauces sumant cibum, sed & aures percipiant Dei verbum. Quæ infirmæ sunt ex pristina consuetudine, si aliter tractantur in victu, non debet alijs molestum esse, nec iniustum videri quas fecit alia consuetudo fortiores. Nec illas feliciores putent, quia sumunt quod non sumunt ipsæ: sed sibi potius gratulentur, quia valent quod non valent illæ. & si eis, quæ venerunt ex moribus delicatioribus ad monasterium, aliquid alimentorum, ve-

stimen-

ſtimentorum, ſtramentorum, operimentorum datur, quod alijs fortioribus, & ideo felicioribus, non datur, cogitare debent quibus non datur, quantum de ſua ſeculari vita illæ ad iſtam deſcenderint, quamuis vſque ad aliarum, quæ ſunt corpore fortiores, frugalitatem peruenire nequiuerint. Nec illæ debent conturbari, quod eas vident amplius (non quia honorantur, ſed quia tolerantur) accipere; ne contingat deteſtanda peruerſitas, vt in monaſterio, vbi quantum poſſunt fiunt diuites laborioſæ, fiant pauperes delicatæ. Sane quemadmodum ægrotantes neceſſe habent minus accipere ne grauentur, ita poſt ægritudinem ſic tractandæ ſunt vt citius recreentur, etiamſi de humillima ſeculi paupertate venerunt: tanquam illis hoc contulerit recentior ægritudo, quod diuitibus anterior conſuetudo. Sed cum vires priſtinas recuperauerint, redeant ad feliciorem conſuetudinem ſuam, quæ famulas Dei tanto amplius decet, quanto minus indigent: nec ibi eas teneat voluntas iam vegetas, quo neceſſitas leuarat infirmas. Illæ ſe exiſtiment ditiores, quæ fuerint in ſuſtinenda parcitate fortiores. Melius eſt enim minus egere, quam plus habere.

VI. Non ſit notabilis habitus veſter, nec affectetis veſtibus placere, ſed moribus. nec ſint vobis tam tenera capitum tegmina, ne retiola ſubter appareant. Capillos ex nulla parte nudos habeatis, nec foris vel ſpargat negligentia, vel componat induſtria.

VII. Quando proceditis, ſimul ambulate: cum veneritis quo itis, ſimul ſtate. In inceſſu, in ſtatu, in habitu, in omnibus motibus veſtris, nihil fiat quod illiciat cuiuſquam libidinem; ſed quod veſtram deceat ſanctitatem. Oculi veſtri etſi iaciuntur in aliquem, figantur in neminem. Neque enim quando proceditis viros videre prohibemini, ſed appetere, aut ab ipſis appeti velle. Nec ſolo tactu, ſed affectu

ctu quoque & aſpectu appetitur & appetit femina. Nec dicatis vos habere animos pudicos, ſi habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius. Et cum ſe inuicem ſibi, etiam tacente lingua, conſpectu mutuo corda nunciant impudica, & ſecundum concupiſcentiam carnis alterutro delectantur ardore, etiam intactis ab immunda violatione corporibus, fugit caſtitas ipſa de moribus. Nec putare debet quæ in maſculum figit oculum, & illius in ſemetipſam diligit fixum, non ab alijs videri cum hoc facit. videtur omnino & a quibus videri non arbitratur. Sed ecce lateat, & a nemine hominum videatur: quid faciet de illo ſuperno inſpectore, quem latere nihil poteſt? An ideo putandus eſt non videre, quia tanto videt patientius, quanto ſapientius? Illi ergo timeat ſancta femina diſplicere, ne velit viro male placere: illum cogitet omnia videre, ne velit viro male videri. Illius namque & in hac cauſſa commendatus eſt timor, vbi ſcriptum eſt: *Abominatio eſt Domino defigens oculum.* Quando ergo ſimul eſtis *Pro. 16.* in Eccleſia, & vbicunque vbi & viri ſunt, inuicem veſtram pudicitiam cuſtodite. Deus enim qui habitat in vobis, etiam iſto modo vos cuſtodiet ex vobis.

VIII. Et ſi hanc, de qua loquor, oculi petulantiam in aliqua veſtrum aduerteritis, ſtatim admonete, ne cœpta progrediantur, ſed ex proximo corrigantur. Si autem & poſt admonitionem iterum, vel alio quocunque die, idipſum eam facere videritis, iam velut vulneratam ſanandam prodat, quæcunque inuenire potuit hoc: prius tamen & alteri vel tertiæ demonſtratam, vt duarum vel trium poſſit ore conuinci, & competenti ſeueritate coerceri. Nec vos iudicetis eſſe maleuolas, quando hoc indicatis. magis quippe innocentes non eſtis, ſi ſorores veſtras, quas indicando corrigere poteſtis, tacendo perire permittitis. Si enim ſoror tua vulnus haberet in corpore, quod vellet occulta-

ri, dum timeret secari; nonne crudeliter abs te sileretur, & misericorditer indicaretur? Quanto ergo potius debes eam manifestare, ne perniciosius putrescat in corde? Sed antequam alijs demonstretur, per quas conuincenda est si negauerit, prius Præpositæ debet ostendi, si admonita neglexerit corrigi; ne forte possit secretius correpta innotescere cæteris. Si autem negauerit, tunc neganti adhibendæ sunt aliæ; vt iam coram omnibus possit non ab vna teste argui, sed a duabus tribusue conuinci. Conuicta vero secundum Præpositæ vel Presbyteri arbitrium debet emendatoriam sustinere vindictam: quam si ferre recusauerit, etsi ipsa non abscesserit, de vestra societate proijciatur. Non enim & hoc fit crudeliter, sed misericorditer; ne contagione pestifera plurimas perdat. Et hoc quod dixi de oculo non figendo, etiam in cæteris inueniendis, prohibendis, indicandis, conuincendis, vindicandisque peccatis diligenter obseruetur, cum dilectione hominum, & odio vitiorum.

VIIII. Quæcunque autem in tantum progressa fuerit malum, vt occulte ab aliquo literas, vel quælibet munuscula accipiat; si hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro ea: si autem deprehenditur atque conuincitur, secundum arbitrium Præpositæ, vel Presbyteri, vel etiam Episcopi grauius emendetur.

X. Vestes vestras in vno loco habete, sub vna custode vel duabus, vel quot sufficere potuerint ad eas excutiendas, ne a tinea lædantur. Et sicut pascimini ex vno cellario, sic induamini ex vno vestiario. Et si fieri potest, non ad vos pertineat, quid vobis induendum pro temporis congruentia proferatur, vtrum hoc recipiat vnaquæque vestrum, quod deposuerat, an aliud quod altera habuerat; dum tamen vnicuique quod opus est non negetur. Si autem hinc inter vos contentiones & murmura oriuntur, & conqueritur aliqua

dete-

deterius aliquid se accepisse, quam prius habuerat, & indignam se quæ non ita vestiatur, sicut alia soror eius vestiebatur; hinc vos probate, quantum vobis desit in illo interiore sancto habitu cordis, quæ pro habitu corporis litigatis. Tamen si vestra toleratur infirmitas, vt hoc recipiatis quod posueratis, in vno tamen loco sub communibus custodibus habete quod ponitis: ita sane vt nulla sibi aliquid operetur, siue vnde induatur, siue vbi iaceat, siue vnde cingatur, vel caput contegat: sed omnia opera vestra in commune fiant, maiore studio, & frequentiori alacritate, quam si vobis propria faceretis. Caritas enim, de qua scriptum est, quod *non quærit quæ sua sunt*, sic intelligitur; quia communia proprijs, non propria communibus anteponit. Et ideo quanto amplius rem communem quam propriam curaueritis, tanto amplius vos profecisse noueritis: vt in omnibus, quibus vtitur transitura necessitas, supereminEat quæ permanet Caritas. Consequens ergo est, vt etiam illud, quod suis vel filiabus, vel aliqua necessitudine ad se pertinentibus, in monasterio constitutis, aliquis vel aliqua contulerit, siue vestem, siue quodlibet aliud inter necessaria deputandum, non occulte accipiatur, sed sit in potestate Præpositæ; vt in commune redactum, cum necessarium fuerit, præbeatur. Quod si aliqua rem sibi collatam celauerit, furti iudicio condemnatur. 1. Cor. 13.

XI. Indumenta vestra secundum arbitrium Præpositæ lauentur, siue a vobis, siue a fullonibus: ne interiores animæ sordes contrahat mundæ vestis nimius appetitus.

XII. Lauacrum etiam corporum, vsusque balnearum non sit assiduus; sed eo quo solet interuallo temporis tribuatur, hoc est, semel in mense. Cuius autem infirmitatis necessitas cogit lauandum corpus, non longius differatur. fiat sine

murmure de consilio medici, ita vt etiamsi nolit, iubente Præposita, faciat quod faciendum est pro salute. Si autem velit, & forte non expedit, suæ cupiditati non obædiatur. aliquando enim, etiamsi noceat, prodesse creditur quod delectat. Denique si latens est dolor in corpore, famulæ Dei dicenti quid sibi doleat, sine dubitatione credatur: sed tamen vtrum sanando illi dolori quod delectat expediat, si non est certum, medicus consulatur. Nec eant ad balneas, siue quocunque ire necesse fuerit, minus quam tres. Nec illa quæ habet aliquo eundi necessitatem, cum quibus ipsa voluerit, sed cum quibus Præposita iusserit, ire debebit.

XIII. Ægrotantium cura, siue post ægritudinem reficiendarum, siue aliqua imbecillitate etiam sine febribus laborantium, alicui debet iniungi, vt ipsa de cellario petat, quod cuique opus esse perspexerit. Siue autem quæ cellario, siue quæ vestibus, siue quæ codicibus præponuntur, sine murmure seruiant sororibus suis.

XIIII. Codices certa hora singulis diebus petantur: extra horam quæ petiuerint, non accipiant. Vestimenta vero & calceamenta, quando fuerint indigenti necessaria, dare non differant, sub quarum custodia sunt, quæ poscuntur.

XV. Lites aut nullas habeatis, aut quam celerrime finiatis; ne ira crescat in odium, & trabem faciat de festuca, & animam faciat homicidam. Neque enim ad solos viros pertinet quod scriptum est: *Qui odit fratrem suum homicida est*: 1. Io. 3.
sed sexu masculino, quem primum Deus fecit, etiam femineus præceptum sexus accepit.

XVI. Quæcunque conuitio vel maledicto, vel etiam criminis obiectu alteram læserit, meminerit satisfactione quantocyus curare quod fecit; & illa quæ læsa est, sine disce-

ſceptatione dimittere. Si autem inuicem ſe læſerunt, inuicem ſibi debita relaxare debebunt; propter orationes veſtras, quas vbique quanto crebriores habetis, tanto ſanctiores habere debetis. Melior eſt autem quæ quamuis ira ſæpe tentatur, tamen impetrare feſtinat, vt ſibi dimittat, cui ſe feciſſe agnoſcit iniuriam, quam quæ tardius iraſcitur, & ad veniam petendam difficilius inclinatur.

XVII. Quæ non vult dimittere ſorori, non ſperet accipere orationis effectum. quæ autem nunquam vult petere veniam, aut non ex animo petet, ſine cauſſa eſt in monaſterio, etiamſi non inde proijciatur. Proinde vobis a verbis durioribus parcite, quæ ſi emiſſa fuerint ex ore veſtro, non pigeat ex ipſo ore proferre medicamenta, ex quo facta ſunt vulnera.

XVIII. Quando autem neceſſitas diſciplinæ minoribus coërcendis dicere vos verba dura compellit, ſi etiam in ipſis modum vos exceſſiſſe ſentitis, non a vobis exigitur, vt ab eis veniam poſtuletis. ne apud eas, quas oportet eſſe ſubiectas, dum nimia ſeruatur humilitas, regendi frangatur auctoritas. Sed tamen petenda eſt venia ab omnium Domino, qui nouit etiam eas, quas plus iuſto forte corripitis, quanta beneuolentia diligatis.

XVIIII. Non autem carnalis, ſed ſpiritalis inter vos debet eſſe dilectio. Nam quæ faciunt pudoris immemores etiam feminis feminæ iocando turpiter & ludendo, non ſolum a viduis & intactis ancillis Chriſti in ſancto propoſito conſtitutis; ſed omnino nec a mulieribus nuptis, nec a virginibus ſunt facienda nupturis.

XX. Præpoſitæ tamquam Matri obædiatur, honore ſeruato, ne in illa offendatur Deus: multo magis Presbytero, qui omni-

omnium vestrum curam gerit. vt ergo cuncta ista seruentur; & si quid seruatum non fuerit, non negligenter prætereatur, sed emendandum corrigendumque curetur, ad Præpositam præcipue pertinet; ita vt ad Presbyterum, qui vobis intendit, referat quod modum vel vires eius excedit.

XXI. Ipsa vero non se existimet potestate dominante, sed caritate seruiente felicem. Honore coram hominibus prælata sit vobis, coram Deo substrata sit pedibus vestris.

Tit. 2. XXII. Circa omnes seipsam bonorum operum præbeat exemplum. Corripiat inquietas, consoletur pusillanimes, suscipiat infirmas, patiens sit ad omnes; disciplinam libens habeat, metuens imponat. Et quamuis vtrumque sit necessarium, tamen plus a vobis amari appetat, quam timeri; semper cogitans Deo se pro vobis reddituram esse rationem. Vnde magis obædiendo, non solum vestri, verum etiam ipsius miseremini; quæ inter vos quanto in loco superiore, tanto in periculo maiori versatur.

XXIII. Donet Dominus vt obseruetis hæc omnia cum dilectione, tanquam spiritualis pulchritudinis amatrices, & bono Christi odore de bona conuersatione fragrantes: non sicut ancillæ sub lege, sed sicut liberæ sub gratia constitutæ.

XXIIII. Vt autem in hoc libello tanquam in speculo vos possitis inspicere, ne per obliuionem aliquid negligatis, semel in septimana vobis legatur: & vbi vos inueneritis ea quæ scripta sunt facientes, agite gratias Domino bonorum omnium largitori. vbi autem sibi quæcunque vestrum videt deesse aliquid, doleat de præterito, caueat de futuro, orans vt & debitum dimittatur, & in tentationem non inducatur. Amen.

S. CÆ-

S. CAESARII

ARELATENSIS EPISCOPI

Regula

AD VIRGINES.

DE S. CAESARIO EIVSQ. REGVLA veterum testimonia.

MARTYROLOGIVM Rom. die xxv. Aug.

Arelate depositio S. Cæsarij Episcopi, miræ sanctitatis & pietatis viri.

GENNADIVS ill. Eccl. script. Cap. LXXXVI.

Cæsarius Arelatensis vrbis Episcopus, vir sanctitate & virtute celeber, scripsit egregia, & grata valde, & monachis necessaria opuscula &c. floruit Anastasio rempublicam gubernante.

CYPRIANVS lib. I. de vita S. Cæsarij.

Inter hæc autem præcipuum illud Monasterium quod sorori suæ condere cœperat, instar prioris instaurauit: & quasi alter quidam nostri temporis Noë, propter tempestates & procellas in latere Ecclesiæ feminarum extruxit cœnobium, tanquam arcam: euocataque e Massiliensi Cœnobio venerabili sorore sua Cæsaria, quam idcirco eo miserat, vt disceret quod doceret; & prius esset discipula, quam magistra; in præparata domicilia cum duabus aut tribus sodalibus introduxit. Confluxerunt autem ad illam multæ virginum cateruæ, rebus suis & facultatibus, atque ipsis etiam dulcissimis parentibus renunciantes. Erant autem illo loco adeo inclusæ, vt vsque ad supremum vitæ diem nulli earum fas esset extra monasterij ostium progredi.

IDEM lib. II. sub finem.

Interea crescit vsque exitus Israel de terra Ægypti, id est, animæ sanctæ de hoc mundo corporalis vitæ migratio. iubet ergo se in monasterio Virginum, quod ipse fundauerat, sella famulantum manu gestari, quasi consolaturus anxias, quibus suspitio transitus sui abstulerat somnum, & cibum obliuio. Alloquitur itaque primam quasi more & dulcedine sua ducentarum puellarum venerabilem Cæsariam matrem, & consolatur, atque ad palmam tendere supernæ vocationis hortatur, & vt teneant Regulam, quam ipse ante aliquot annos instituerat, monet.

GRE-

GREGORIVS Tur. hiſt. Franc. l. IX. Cap. XXXIX. In epiſtola Euphronij, Prætextati, & aliorum Epiſcoporum ad Radegundim reginam.

Specialiter definimus, ſi qua de locis ſacerdotaliter noſtræ gubernationi Domino prouidente commiſſis in Pictaua ciuitate veſtro monaſterio meruerit ſociari, ſecundum beatæ memoriæ Domini Cæſarij Arelatenſis Epiſcopi conſtituta, nulli ſit vlterius diſcedendi licentia; quæ, ſicut continet Regula, voluntate prodita videtur ingreſſa: ne vnius turpi dedecore ducatur in crimen, quod apud omnes emicat in honore.

Ibidem Cap. XL.

Poſt hæc cum Pontificis ſui ſæpius gratiam quæreret (Radegundis,) nec poſſet adipiſci, neceſſitate commota cum Abbatiſſa ſua, quam inſtituerat, Arelatenſem vrbem expetunt: de qua Regula Sancti Cæſarij atque Cæſariæ beatæ ſuſcepta, Regis ſe tuitione munierunt.

Ibid. Cap. XLII. in epiſt. B. Radegundis ad Epiſcopos.

Inſuper congregationi per me Chriſto præſtante collectæ Regulam ſub qua ſancta Cæſaria degit, quam ſolicitudo B. Cæſarij antiſtitis Arelatenſis ex inſtitutione ſanctorum Patrum conuenienter collegit, adſciui.

VENANTIVS Lib. VIII. Carm. I. de S. Radegundi.

Regula Cæſarij linea nota tibi eſt.

Idem Carm. 4.

Concipiente fidem Chriſti Radegundis amore,
Cæſarij lambit Regula quicquid habet.

Meminit quoque huius Regulæ S. Donatus Afer in præfatione ſuæ collectionis, & S. Benedictus Anianæ Abbas in concordia Regularum.

C IN-

INCIPIT PROLOGVS S. CAESARII EPISCOPI AD VIRGINES.

Sanctis & plurimum in Christo venerandis Sororibus in monasterio quod Deo inspirante & iuuante condidimus, constitutis CAESARIVS EPISCOPVS.

VIA nobis Dominus pro sua misericordia inspirare, & adiuuare dignatus est, vt vobis monasterium conderemus; quomodo in ipso monasterio viuere debeatis secundum statuta antiquorum Patrum, monita vobis spiritualia ac sancta condidimus, quæ Deo adiuuante custodire possitis. Iugiter in monasterij cellula residentes visitationem Filij Dei assiduis orationibus implorate; vt postea cum fiducia possitis dicere; *Inuenimus quem quæsiuit anima nostra*. Et ideo vos sacras Virgines, & Deo deditas animas rogo, quæ incensis lampadibus cum secura conscientia Domini præstolatis aduentum, vt quia me pro constituendo vobis monasterio laborasse cognoscitis, vestri me itineris socium fieri sanctis orationibus postuletis. vt cum in regno cum sanctis ac sapientibus virginibus feliciter introibitis, me cum stultis non emanere foris vestro suffragio obtineatis: orante pro me sanctimonia vestra, vt inter pretiosissimas Ecclesiæ gemmas micantem fauor diuinus & præsentibus repleat bonis, & dignum reddat æternis.

Cant. 3.

IN-

INCIPIVNT CAPITVLA.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

RE-

REGVLA S. CAESARII.

VIA multa in monasterijs puellarum aut monachorum instituta distare videntur, elegimus pauca de pluribus, quibus seniores cum iunioribus regulariter viuant, & spiritualiter implere contendant, quod specialiter suo sexui aptum esse perspexerint; hæc sanctis animabus vestris prima conueniunt.

I. Si qua relictis parentibus suis seculo renunciare, & sanctum ouile voluerit introire, vt spiritualium luporum fauces Deo adiuuante possit euadere, vsque ad mortem suam de monasterio non egrediatur, nec de Basilica, vbi ostium esse videtur.

II. Iuramentum & maledictum, velut venenum diaboli, fugere & vitare contendat.

III. Ei ergo quæ Deo inspirante conuertitur, non licebit statim habitum religionis assumere, nisi antea in multis experimentis fuerit voluntas illius adprobata: sed vni ex senioribus tradita annum integrum in eo, quo venit, habitu perseueret. De ipso tamen habitu mutando, vel lecto in schola habendo, sit in potestate Prioris; & quomodo personam vel compunctionem viderit, ita vel celerius, vel tardius studeat temperare.

IV. Quæ autem viduæ, aut maritis relictis, aut mutatis vestibus ad monasterium veniunt, non excipiantur, nisi antea de omni facultatula sua, cui voluerint, chartas, aut donationes, aut venditiones faciant: ita vt nihil suæ potesta-

ti,

ti, quod peculiariter aut ordinare aut possidere videantur, reseruent; propter illud Domini: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ possides.* Et, *Si quis non reliquerit omnia, & secutus me fuerit, meus non potest esse discipulus.* Hoc ideo dico, venerabiles filiæ, quia Sanctimoniales quæ possessionem habuerint, perfectionem habere non poterunt. Quam rem etiam & illæ, quæ Virgines conuertuntur, si implere noluerint, aut non recipiantur, aut certe vestimenta religiosa non permittantur accipire, donec se ab omnibus impedimentis mundi istius liberas fecerint. Illę vero quæ adhuc viuis parentibus substantiam suam in potestatem habere non possunt, aut adhuc minoris ætatis sunt, chartas tunc facere compellantur, quando res parentum in potestate habere potuerint, aut ad legitimam ætatem peruenerint. Ideo hoc sanctis animabus vestris præcipimus, timentes exemplum Ananiæ & Saphiræ, qui cum totum se dixissent Apostolis obtulisse, partem obtulerunt, partem sibi infideliter reseruauerunt. quod fieri nec decet, nec licet, nec expedit. Ancillam propriam nulli, nec etiam Abbatissæ, liceat in seruitio suo habere; sed si opus habuerit, de iunioribus in solatium suum accipiat.

Matt. 19.
Luc. 14.
Act. 5.

V. Et si fieri potest, aut difficile, aut nulla vnquam in monasterio infantula paruula, nisi ab annis sex aut septem, quæ iam & literas discere, & obedientiæ possit obtemperare, suscipiatur. Nobilium filiæ siue ignobilium, ad nutriendum aut docendum, penitus non accipiantur.

VI. Nemo sibi aliquid operis vel artificij pro suo libitu eligat faciendum: sed in arbitrio Senioris erit, quod vtile prospexerit imperandum.

VII. Nulli liceat semotam eligere mansionem; nec habebit cubiculum, vel armariolum, aut aliquid huiusmodi,

quod

quod peculiarius claudi possit: sed omnes diuisis lectulis in vna maneant cellula. Quæ vero senes sunt & infirmæ, ita illis conuenit obtemperari, vel ordinari, vt non singulæ singulas cellas habeant, sed in vna recipiantur omnes, vbi & maneant.

VIII. Nunquam altiori voce loquantur, secundum illud Apostoli: *Omnis clamor tollatur à vobis*. Similiter dum psallitur, fabulari omnino vel operari non liceat. *Eph. 4.*

IX. Nulla cuiuslibet filiam in baptismum, neque diuitis neque pauperis, præsumat accipere.

X. Quæ signo tacto tardius ad opus Dei, vel ad opera venerit, increpationi, vt dignum est, subiacebit. Quod si secundo aut tertio admonita emendare noluerit, à communione, vel à conuiuio separetur.

XI. Quæ pro qualibet culpa admonetur, castigatur, corripitur, arguenti respondere penitus non præsumat. Quæ aliquid ex ijs quæ iubentur implere noluerit, à communione orationis, vel à mensa, secundum qualitatem culpæ, sequestrabitur.

XII. Quæ coquent singuli illis meri pro labore addantur. In omni ministerio, corporali tamen, in coquina, vel quidquid quotidianus exigit vsus, vicibus sibi, excepta Matre vel Præposita, succedere debent.

XIII. In vigilijs, vt nemo per otium somno grauetur, ea opera fiat quæ mentem non retrahat à lectionis auditu. Si qua grauatur somno, alijs sedentibus iubeatur stare, vt possit à se somni marcorem repellere: ne in opere Dei aut tepida inueniatur, aut negligens.

In

XIV. In ipsis lanificijs faciendum pensum suum quotidianum cum humilitate accipiant, & cum grandi industria implere contendant.

XV. Nemo sibi aliquid iudicet proprium, siue in vestimento, siue in quacumque alia re.

XVI. Nemo cum murmuratione aliquid faciat, ne simili iudicio pereat murmuratorum; secundum illud Apostoli;
Phil. 2. *Omnia facite sine murmurationibus*. Matri post Deum omnes obediant: Præpositæ deferant. Sedentes ad mensam taceant, & animum lectioni intendant. Cum autem lectio cessauerit, meditatio sancta de corde non cesset. Si vero aliquid opus fuerit, quæ mensæ præest solicitudinem gerat, & quod est necessarium nutu magis quam voce petat. Nec solæ vobis fauces sumant cibum, sed & aures audiant Dei verbum.

XVII. Omnes literas discant: omni tempore duabus horis, hoc est a mane vsque ad horam secundam, lectioni vacent.

XVIII. Reliquo vero diei spatio faciant opera sua, & non
2. Thes. 3 se fabulis occupent: propter illud Apostoli: *Cum silentio*
Prou. 10. *operantes*; Et illud: *In multiloquio non effugies peccatum*. Et ideo hoc vobis omnino loquendum est, quod ad ædificationem, vel vtilitatem animę pertinet. Cum autem necessitas operis exegerit, tunc loquantur. Reliquis vero in vnum operantibus, vna de sororibus vsque ad tertiam legat. de reliquo meditatio verbi Dei & oratio de corde non cesset. Sit vobis anima vna & cor vnum in Domino. sint vobis omnia communia; sic enim legitis in Actibus Apostolo-
Act. 4. rum: *Quia erant illis omnia communia; & distribuebatur vnicuique sicut cuique opus erat*.

Quæ

XIX. Quæ aliquid habebant in ſeculo, quando ingrediuntur monaſterium, humiliter illud offerent Matri, communibus vſibus profuturum. Quæ autem non habuerunt, non ea quærant in monaſterio, quæ nec foris habere potuerunt. Illæ vero, quæ aliquid videbantur habere in ſeculo, non faſtidiant ſorores ſuas, quæ ad illam ſanctam ſocietatem ex paupertate venerunt: nec ſic de ſuis diuitijs ſuperbiant, quas monaſterio obtulerunt, quomodo ſi eis in ſeculo fruerentur. Quid prodeſt diſpergere,& dando pauperibus pauperem fieri, ſi miſera anima diabolica inflетur ſuperbia? Omnes ergo vnanimiter & concorditer viuite; & honorate in vobis inuicem Deum, cuius templa eſſe meruiſtis. Orationibus ſine intermiſſione inſiſtite, ſecundum illud Euangelij: *Orantes in omni tempore, vt digni habeamini.* Et Apoſtolus; *Sine intermiſſione orate.* Luc. 21. 1.Theſ.5.

XX. Cum vero pſalmis & hymnis oratis Deum, id verſetur in corde, quod profertur in voce. Quodcumque operis feceritis, quando lectio non legitur, de diuinis ſcripturis ſemper aliquid ruminate. Ægrotantes vero ſic tractandæ ſunt, vt citius conualeſcant: ſed cum vires priſtinas reparauerint, redeant ad feliciorem abſtinentiæ conſuetudinem. Non ſit notabilis habitus veſter; nec affectetis veſtibus placere,ſed moribus; quod veſtrum decet propoſitum.

XXI. Nulla in vobis concupiſcentia oculorum cuiuſcumque viri diabolo inſtigante conſurgat: nec dicatis vos animos habere pudicos, ſi oculus impudici cordis eſt nuntius. Nec putare debet, quæ in virum non ſimpliciter conuertit aſpectum,ab alijs ſe non videri, cum hæc facit: videtur omnino à quibus ſe videri non arbitratur. Sed ecce lateat, vt à nemini hominum videatur; quid faciet de illo ſuperno inſpectore, cui latere omnino non poteſt? Timeat ergo diſplicere Deo, cogitet ne male placeat viro. Quando er-

go simul statis, si aut Prouisor monasterij, aut aliquis cum eo virorum superuenerit, inuicem vestram pudicitiam custodite. Deus enim qui habitat in vobis, etiam isto vos modo custodiet.

XXII. Si quam vero liberius, quam decet, agere videritis, secretius corripite, vt sororem. si audire neglexerit, Matri in notitiam ponite. nec vos iudicent esse maleuolas quando hoc sancto animo indicatis. magis enim nocentes estis, & peccati ipsius participes vos facitis, si sororem vestram, quam castigando corrigere potuistis, tacendo perire permittatis. Si enim vulnus haberet in corpore, & esset a serpente percussa, & vellet hoc occultare, dum timet secari, nonne crudeliter hoc taceretur, misericorditer proderetur? quanto ergo & magis consilia diaboli, & insidias illius manifestare debetis, ne in deterius vulnus peccati augeatur in corde, ne concupiscentiæ malum diutius nutriatur in pectore? Et hoc facite cum dilectione sororum, & odio vitiorum.

XXIII. Quæcumque autem, quod Deus non patiatur, in tantum progressa fuerit malum, vt occultè ab aliquo literas, aut quælibet mandata, aut munuscula accipiat; si hoc vltro confessa fuerit, indulgentiam mereatur, & oretur pro ea. si autem celans proditur, vel conuincitur, secundum statuta monasterij grauius emendetur. Simili etiam districtioni subiaceat si vel ipsa cuicumque literas, aut munuscula transmittere sacrilego ausu præsumpserit. pro affectu tamen parentum, aut cuiuscumque notitia, si aliqua transmittere voluerit eulogiam panis, Matri suggerat: & si ipsa permiserit, per Posticiarias det, & ipsæ nomine illius transmittant, cui voluerit: ipsa sine Præposita, aut Posticiaria per se non præsumat nec dare, nec accipere quidquam.

Et

XXIV. Et quamuis non solum cogitari, sed omnino credi nec debeat, quod sanctæ Virgines duris se sermonibus, vel conuicijs mordeant; tamen si fortè, vt se habet humana fragilitas, in tantum nefas aliquæ de sororibus ausæ fuerint diabolo instigante prorumpere, vt aut furtum faciant, aut in se inuicem manus mittant, iustum est, vt legitimam disciplinam accipiant, à quibus Regulæ instituta violantur. Necesse est enim, vt in eis impleatur illud, quod de indisciplinatis filijs per Salomonem prædixit Spiritus sanctus: *Qui diligit filium suum assiduat illi flagellum:* Et iterum: *Tu virga cum cædis, animam eius de inferno liberabis.* Disciplinam tamen ipsam in præsentia congregationis accipiant, secundum illud Apostoli: *Peccantes coram omnibus corripe.*

Eccl. 30.
Pro. 23.
1. Tim. 5.

XXV. Et quia monasterij Mater necesse habet pro animarum salute solicitudinem gerere, & de substantiola monasterij, quod ad victum corporis opus est, iugiter cogitare, salutantibus etiam affectum impendere, & epistolis quorumcumque fidelium respondere; omnis lanificij cura, vnde vestimenta sanctis Sororibus ministrentur, ad solicitudinem Præpositæ vel Lanipendiæ pertinebit. Per quarum industriam ita fideliter, cum zelo & amore Dei, vestimenta quæcunque sunt necessaria præparentur, vt quotiescumque sanctis Sororibus opus fuerit, cum sancta discretione dispenset.

XXVI. Quæ tamen vestimenta cum tanta industria in monasterio fiant, vt ea numquam necesse sit Abbatissæ extra monasterium comparare. Et non ad vos pertineat quale vobis indumentum pro temporis congruentia proferatur. Si autem hinc inter vos contentiones & murmura oriuntur, si aliquæ ex vobis minus fortè dignum aliquod acceperint, quam prius habuerint; hinc vos probate, quantum vobis desit in illo interiore sancto habitu cordis, quæ

habitu corporis murmuratis. Si vestra tolerat infirmitas, vt ampliùs quam victus quotidianus exigit habeatis, in vno tamen loco sub communi custode quod habueritis reponite, & claues de arcellis, vel pressoriolis vestris Registoria teneat.

XXVII. Nulla sibi aliquid proprium operetur, nisi cui Abbatissa praeceperit, aut permiserit: sed omnia opera vestra in commune fiant, tam sancto studio & feruente alacritate, quomodo si vobis propria faceretis.

XXVIII. Ad cellarium, & ad posticium, vel lanipendium tales à Seniore eligantur, non quae voluntates aliquarum, sed necessitates omnium cum timore Dei considerent. & ideo quidquid ad manducandum vel bibendum pertinet, nulla de sororibus praesumat circa lectum suum reponere, aut habere. Quaecumque autem hoc fecerit, grauissimam districtionem sustineat. Ante omnia coram Deo & angelis eius obtestor, vt nulla de sororibus vinum occultè aut emat, aut vndecumque transmissum accipiat: sed si transmissum fuerit, praesente Abbatissa vel Praeposita, Posticiariae accipiant, & Canauariae tradant; & per ipsius dispensationem, secundum institutionem Regulae, illi cui transmissum est, quomodo infirmitati suae conuenit, ita dispensetur. Et quia solet fieri, vt cella monasterij non semper bonum vinum habeat, ad sanctae Abbatissae curam pertinebit, vt tale vinum prouideat, vnde aut infirmae, aut illae quae sunt delicatius nutritae, palpentur.

XXIX. Lauacra etiam, cuius infirmitas exposcit, minimè denegentur: sed fiat sine murmuratione de consilio Medicinae; ita vt etsi lauare nollet illa quae infirma est, iubente Seniore fiat quod opus fuerit pro salute. Si autem nulla infirmitate compellitur, cupiditati suę non prebeatur assensus.

Aegro-

XXX. Ægrotantium cura siue aliqua imbecillitate laborantium vni satis fideli & compunctæ debet iniungi, quæ de cellario petat quodcumque opus esse perspexerit. & talis eligi debet, quæ & monasterialem rigorem custodiat, & infirmis cum pietate deseruiat. Et si hoc necessitas infirmarum exegerit, & Matri monasterij iustum visum fuerit, etiam cellariolum & coquinam suam infirmæ communem habeant. Quæ cellario siuè canauæ, siue vestibus, vel codicibus, aut posticio, vel lanipendio præponuntur, super Euangelium claues accipiant, & sine murmuratione seruiant reliquis. Si quæ vero vestimenta, calceamenta, vtensilia negligenter expendenda vel custodienda putarint, tanquam interuersores rerum monasterialium seuerius corrigantur.

XXXI. Lites nullas habeatis, secundum illud Apostoli: *Seruum Dei non oportet litigare*: & illud: *abstine te a lite, & minues peccata*. aut si fuerint, quàm celerius finiantur; ne ira crescat in odium, & festuca crescat in trabem, & efficiatur anima homicida. sic enim legitis; *Qui odit fratrem suum homicida est*. Et, *leuantes sanctas manus, sine ira & disceptatione*. Quæcumque conuicio vel maledicto, vel etiam criminis obiectu læserit sororem suam, meminerit culpam satisfactione purgare. quod vitium si iterare præsumpserit, districtione seuerissima feriatur, vsquequo per satisfactionem recipi mereatur. Iuniores præcipuè senioribus deferant. Si qua verò pro quacumque re excommunicata fuerit, remota à Congregatione in loco, quo Abbatissa iusserit, cum vna de spiritualibus sororibus resideat, quousque humiliter pœnitendo indulgentiam accipiat. Si autem, vt fieri solet stimulante diabolo, inuicem se læserint, inuicem sibi veniam petere, & debita relaxare debebunt, propter orationes, quas vtique quanto crebiores, tanto puriores habere debent. Quod si illa cui venia petitur indulgere sorori

2 Tim. 2. Eccl. 28. 1. Ioan. 3. 1. Tim. 2

rori suæ noluerit, à communione remoueatur, & timeat
Matt. 6. illud: *Quod si non dimiserit, non dimittetur ei*. Quæ autem nunquam vult petere veniam, aut non ex animo petit; aut cui petitur, si non dimittit, sine causa in monasterio esse videtur. Proinde vobis à verbis durioribus parcite: quæ si admissa fuerint, non pigeat ex ipso ore proferre medicamenta, vnde facta sunt vulnera. Quando autem vos, quæ Præpositæ estis, necessitas disciplinæ pro malis moribus coërcendis dicere verba dura compellit, si etiam in ipsis modum vos excessisse fortasse sentitis, non à vobis exigitur vt veniam postuletis; ne apud eas quas oportet esse subiectas, dum nimium seruatur humilitas, regendi frangatur auctoritas. Sed tamen petenda est venia ab omnium Domino, qui nouit etiam quas plus iustè corripitis, quanta beneuolentia diligatis.

XXXII. Matri quæ omnium vestrum curam gerit, & Præpositæ, sine murmuratione obediatis, ne in illis caritas contristetur. Ipsæ vero quæ vobis præsunt, cum caritate & vera pietate discretionem & Regulam studeant custodire.
Tit. 2. Circa omnes seipsas bonorum operum præbeant exemplum: corripiant inquietas, consolentur pusillanimes, sustineant infirmas; sæpe cogitantes Deo se pro vobis reddituras esse rationem. vnde & vos magis sanctè obediendo, non solum vestri, sed etiam ipsarum miseremini: quia inter vos quanto ordine superiores esse videntur, tanto in periculo maiori versantur. Pro qua re non solum Matri, sed & Propositæ, primiceriæ, vel primariæ cum reuerentia humiliter obedite.

XXXIII. Ante omnia propter custodiendam famam vestram nullus virorum in secreta parte in monasterio, & in oratorijs introeat, exceptis Episcopis, Prouisore, & Presbytero, Diacono, Subdiacono, & vno vel duobus lectoribus,

bus, quos & ætas & vita commendet, qui aliquoties missas facere debeant. Cum vero aut tecta restauranda sunt, aut ostia vel fenestræ sunt componendæ, aut aliquid huiusmodi reparandum, artifices tantum & serui ad operandum aliquid, si necessitas exegerit, cum Prouisore introeant: sed nec ipsi sine scientia aut permissu Matris. Ipse vero Prouisor interiorem partem monasterij, nisi pro ijs vtilitatibus, quas superius comprehendimus, nunquam introeat; & aut nunquam, aut difficilè, sine Abbatissa, aut alia honestissima teste: vt secretum suum sancta, sicut decet & expedit, habeant.

XXXIV. Matronæ etiam seculares, vel puellæ, seu reliquæ mulieres, aut viri adhuc in habitu laico, similiter introire prohibeantur.

XXXV. Obseruandum est, ne Abbatissa ad salutantes in salutatorium sine digno honore suo, hoc est, sine duabus aut tribus sororibus, procedat. Episcopi, Abbates, vel reliqui religiosi, quos magna vita commendat, si petierint, debent ad orationem in Oratorium introire. Obseruandum est etiam, vt ianua monasterij oportunis horis salutantibus pateat.

XXXVI. Conuiuium etiam his personis, hoc est, Episcopis, Abbatibus, Monachis, Clericis, secularibus viris, mulieribus in habitu seculari, nec Abbatissæ parentibus, nec aliqua Sanctimonialis vnquam, nec in monasterio, vel extra monasterium præparetis. sed nec Episcopo huius ciuitatis, nec Prouisori quidem ipsius monasterij conuiuium fiat. De ciuitate vero nec religiosæ feminæ, nisi fortè sint magnæ conuersationis, & quæ monasterium satis honorent: & hoc rarissimę fiat. Si qua tamen de alia ciuitate ad requirendam filiam suam, aut ad visitandum monasterium

rium

rium venerit, si religiosa est, & Abbatissæ visum fuerit, debet ad conuiuium vocari. reliquæ penitus numquam, quia sanctæ Virgines & Deo deuotæ magis Christo vacantes pro vniuerso populo debent orare, quam corporalia conuiuia præparare.

XXXVII. Si quis verò germanam suam, vel filiam, aut quamlibet parentem, aut sibi cognitam videre voluerit, præsente Formaria, vel qualibet seniore, ei conloqui non negetur.

XXXVIII. Abbatissa, nisi inæqualitate aliqua aut infirmitate, vel occupatione compellente, extra congregationem penitus non reficiatur.

XXXIX. Illud ante omnia te, sancta Mater, & te venerabilis quæcumque fueris Præposita, etiam cuicumque cura committenda est infirmarum; Primiceria etiam, vel Formaria, admoneo & contestor; vt vigilantissimè consideretis, vt si sunt aliquæ de sororibus, quæ pro eo quod aut delicatius nutritæ sunt, aut defectionem forsitan stomachi frequentius patiuntur, & si quæ reliquæ abstinere non possunt, aut certè cum grandi labore ieiunant, si illæ propter verecundiam petere non præsumunt, vos eis iubeatis à Cellararijs dari, & ipsis vt accipiant ordinetis. Et certissimè confidant, quicquid dispensante aut iubente Seniore qualibet hora percipient, in illa repausatione Christum accipient. Cellararia vero, & illa quæ infirmis seruitura est, super omnem solicitudinem cura illis & diligentia infirmarum coram Deo & angelis eius denuntietur. Hoc etiam moneo, vt propter nimiam inquietudinem ad ianuam monasterij quotidianæ vel assiduæ eleemosynæ non fiant; sed quod Deus dedit vt possit vsibus monasterij remanere, Abbatissa per Prouisorem ordinet pauperibus dispensari.

Ante

XLI. Ante omnia obſeruandum eſt, vt ſi ſuæ filiæ aliquis, vel aliqua neceſſitudine ad ſe pertinenti, veſtimenta, vel aliquid aliud dederit, ſiue tranſmiſerit, non occultè accipiantur: pro qua re omnes quæ ad poſticium obſeruauerint, conteſtor coram Deo & angelis eius, vt nihil de monaſterio permittant dari, vel a foris in monaſterio adquieſcant excipi, contra conſcientiam, vel conſilium Abbatiſſæ. tamen ſi Abbatiſſa, vt adſolet, cum ſalutatoribus occupata fuerit, Poſticiariæ Præpoſitæ oſtendant quodcunque exhibitum fuerit. Quam rem ſi implere neglexerint, & illæ Poſticiariæ, quæ permittunt, & illæ quæ excipiunt, non ſolum diſtrictionem monaſterij grauiſſimam ſuſtinebunt: ſed propter tranſgreſſionem ſanctæ Regulæ cauſſam ſe mecum ante Deum nouerint eſſe dicturas. Ipſum vero quod tranſmiſſum fuerit, ſi illi opus ad vſus ſuos fuerit, ipſa habeat: ſi vero illa nihil indiget, in commune redactum cui eſt neceſſarium præbeatur; propter illud Domini mandatum: *Qui habet duas tunicas det non habenti*. Indumenta vero Luc. 3. ipſa cum noua accipiunt, ſi vetera neceſſaria non habuerint, Abbatiſſæ refundant, pauperibus aut incipientibus, vel iunioribus diſpenſanda. Omnia vero indumenta ſimplici tantum & honeſto colore habeant, nunquam nigra. non lucida, ſed tantum laia, vel lactina, in monaſterio per induſtriam Præpoſitæ, vel ſolicitudinem Lanipendiæ fiant, & à Matre monaſterij, quomodo cuique rationabiliter neceſſe fuerit, diſpenſentur.

XLII. Tinctura in monaſterio nulla alia fiat, niſi vt ſupra dictum eſt, laia, & lactina: quia aliud humilitati virginum non oportet. Lectualia vero ipſa ſimplicia ſint: nam ſatis indecorum eſt, ſi in lecto religioſo ſtragula ſecularia, aut tapetia picta reſplendeant. Argentum in vſu veſtro non habeatis, abſque miniſterio oratorij.

XLIII. Plumaria & acupictura, & omne polymitum, vel stragula, siue ornaturæ, nunquam in monasterio fiant. Ipsa etiam ornamenta in monasterio simplicia esse debent, nunquam plumata, nunquam holoserica: & nihil aliud in ipsis, nisi cruces aut nigræ, aut lactinæ tantum opere sarsurio de pannis aut linteis apponantur. Nam nec vela cerata appendi, nec tabulæ pictæ affigi, nec in parietibus vel cameris vlla pictura fieri debet: quia in monasterio quod non humanis sed spiritualibus tantum oculis placet, esse debet. Si vero aliqua ornamenta, vel à vobis, vel ab alio de fidelibus monasterij collata fuerint, aut in vsibus monasterij profutura vendantur, aut Sanctæ Mariæ basilicæ, si necesse fuerit, deputentur. Acupictura nunquam nisi in mappulis, & facitergijs, in quibus Abbatissa iusserit, fiant. Nulla ex vobis, extra iussionem Abbatissæ, præsumat Clericorum, siue laicorum, nec parentum, nec cuiusque virorum siue mulierum extranearum vestimenta, aut ad lauandum, aut ad consuendum, aut ad reponendum, aut ad tingendum accipere sine iussione Abbatissæ. ne per istam incautam & honestati inimicam familiaritatem fama monasterij lædi possit. Quæcumque autem hoc obseruare noluerit, tanquam si crimen admiserit, ita districtione monasterij feriatur.

XLIV. Te vero sanctam & venerabilem monasterij Matrem, & te Præpositam sanctæ congregationis coram Deo & angelis eius admoneo, & contestor, vt nullius vnquam vel minæ, vel obloquutiones, vel blandimenta molliant animum vestrum, vt aliquid de sanctæ ac spiritualis Regulæ institutione minuatis. Credo tamen de Dei misericordia, quod non pro aliqua negligentia reatum incurrere, sed pro sancta & Deo placita obedientia ad æternam beatitudinem possitis feliciter peruenire.

RE-

RECAPITVLATIO.

VM Deo propitio in exordio institutionis monasterij vobis Regulam fecerimus, multis tamen postea vicibus ibi aliquid addidimus, vel minuimus. pertractantes enim, & probantes quid implere possitis, hoc nunc definiuimus, quod & rationi, & possibilitati, & sanctitati conueniebat. Quantum enim diligenti experimento capere potuimus, ita Deo inspirante temperata est Regula ipsa, vt eam cum Dei adiutorio ad integrum custodire possitis. & ideo coram Deo & angelis eius contestamur, vt nihil ibi vltra mutetur, aut minuatur. Pro qua re quascumque schedas prius fecerimus, vacuas esse volumus: hanc vero, in qua manu mea Recapitulationem scripsi, sine vlla diminutione rogo & moneo, vt Deo adiutore fideliter ac feliciter impleatis; incessanter Dei adiutorium implorantes, ne vos venenoso consilio suo antiquus hostis impediat, qui de ipso cœli fastigio sibi consentientes ad inferni profunda consueuit abstrahere. Vnde, sanctæ & venerabiles filiæ, moneo, vt omni virtute & vigilantissima solicitudine suggestiones illius repellere studeatis: & sic cum Dei adiutorio *currite vt apprehendere valeatis*: quia non qui cœperit sed *qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit*. Et licet credam quod ea quæ superius scripta sunt, sancta pietas vestra & semper memoriter teneat, & Christo auxiliante non solum fideliter, sed etiam feliciter implere contendat: tamen vt ea quæ constituimus sancto cordi vestro tenacius valeant inhærere, istam paruulam Recapitulationem, quam manu mea scripsi, fieri volumus: quam rogo, vt Deo inspirante & libenter accipere, & iugiter studeatis cum Dei adiutorio custodire.

1. Cor. 9.
Mat. 24.

I. Hoc enim est quod specialiter absque vlla diminutione à vobis volumus obseruari; vt nulla ex vobis vsque ad mortem suam de monasterio egredi, vel de ipsa basilica, in qua ianuam habetis, aut permittatur, aut per se ipsam præsumat exire.

II. Vt nulla cellam peculiarem habeat. vt familiaritatem, aut quamlibet societatem nec cum religiosis, nec cum laicis, seu viris seu mulieribus, secretam habeat.

III. Nec sola cum solo loqui vel momento temporis permittatur: nec vestimenta eorum ad lauandum, vel tingendum, aut ad custodiendum, vel consuendum accipiat. & sicut in ipsa Regula constituimus, nec quidquam ab intus occultè foris transmittere, aut à foris intus excipere audeat.

IV. Nulla aliquid proprium nec foris possideat, nec intus habeat, nec ad ordinationem suam aliquid reseruet: sed sicut superius diximus, chartis cui voluerit factis, ab omni impedimento sit libera; propter illud quod Dominus ait:
Luc. 14. *Si quis non renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse*
Mat. 16. *discipulus*. Et illud; *Si quis vult venire post me abneget semetipsum sibi*. Qui semetipsum sibi iussus est abnegare, qua fronte præsumit sibi aliquid de impedimentis mundi istius reseruare? & non magis quod scriptum est contremiscit, quia *impedimenta mundi fecerunt nos miseros*. Et illud Apostoli diligenter attendite: *Volo*, inquit, *vos sine solicitudine esse*. Et hæc
1. Cor. 7. fideliter obseruans secura conscientia dicat: *Mundus cruci-*
Gal. 6. *fixus est mihi, & ego mundo*. Et illud: *Omnia arbitratus sum vt*
Phil. 3. *stercus, vt Christum lucrifaciam*.

V. Conuiuium nec Episcopo istius ciuitatis, nec alterius, nec vlli virorum, sicut in hac Regula statuimus, præparetur.

Epi-

VI. Epistolæ nullius hominum, etiam nec parentum, occultè accipiantur: aut sine permissu Abbatissæ vlli qualescunque litteræ transmittantur.

VII. Moneo specialius, vt sicut iam diximus, vestimenta lucida, vel nigra, vel cum purpura, vel bebrina nunquam in vsu habeant, nisi tantum laia, & lactina. Capita nunquam altiori ligent, quam in hunc locum mensuram de incausto fecimus. Omnia opera in commune faciant.

VIII. Quæcumque ad conuersionem venerit, in salutatorio ei frequentius Regula relegatur: & si prompta & libera voluntate professa fuerit, se omnia Regulæ instituta completuram, tamdiu ibi sit, quamdiu Abbatissæ iustum ac rationabile visum fuerit. si vero Regulam dixerit se non posse complere, penitus non excipiatur.

IX. Ianua monasterij nunquam extra Basilicam cum vestra voluntate, aut cum vestro permissu fiat: & vespertinis & nocturnis ac meridianis horis numquam pateat: ita tamen vt ipsis horis quando reficitur, claues apud se Abbatissa habeat.

X. Ipsam tamen Abbatissam sanctæ congregationis, cui nihil possidere licet, aut aliquid peculiare habere permittitur, Deo medio contestor, vt in quantum possibilitas fuerit, quæ necessaria sunt suis sororibus prouideat.

XI. Plumariæ, & ornaturæ, & vestimenta purpurea, & omne polymitum nunquam in monasterio fiat. propter illud Apostoli: *Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit.* 2. Tim. 2

XII. Quoties sancta Abbatissa ad Deum migrauerit, nulla ex-

ex vobis carnali affectu, aut pro natalibus, aut pro parentela aliquam minus efficacem fieri velit: sed omnes, Christo inspirante, vnanimiter sanctam spiritalem eligite, quæ & Regulam monasterij possit efficaciter custodire, & superuenientibus responsum cum ædificatione & compunctione. & cum sancto affectu sapienter valeat reddere; vt omnes homines, qui vos cum grandi fide & reuerentia pro sui ædificatione expetunt, Deum vberius benedicant, & de vestra electione, & de illius quam eligitis conuersatione spiritualiter gratulentur.

XIII. Et licet, sanctæ filiæ & vnica mihi in Christo caritate venerabiles, de sanctæ pietatis vestræ obedientia sim securus; tamen pro paterna solicitudine, quia vos angelis desidero esse consimiles, iterum atque iterum rogo, & per omnipotentem Deum vos contestor, vt nihil de sanctæ Regulæ institutione minui permittatis, sed totis viribus eam custodire auxiliante Domino laboretis: scientes quia *vnusquisq; propriam mercedem accipiet secundum suum laborem.*

1. Cor. 3. Et hoc ante omnia rogo, vt admonitionem nostram non transitoriè accipiat sanctitas vestra: quia non ex nostra præsumptione loquimur; sed secundum quod in scripturis canonicis legitur, & antiquorum Patrum libris abundantissimè continetur, vos cum grandi affectu, & cum vera caritate salubriter admonemus. & quia legitis, quod *qui vnum mandatum minimum neglexerit, minimus vocetur in regno coelorum*, nolite humilitatis nostræ verba quasi minima despicere: propter illud quod scriptum est: *Qui vos spernit, me spernit*. Et illud: *Qui spernit modica, paulatim defluit*. Quomodo enim in quocumque carnali certamine tantum vnusquisque abiectior erit, quantum minor & infirmior persona superauerit; ita & in spiritali certamine in eum qui negligens fuerit in minimis, implebitur illud quod scriptum est: *Qui vniuersam legem seruauerit, offendat autem in vno,*

Mat. 5.

Luc. 10.

Eccl 19.

Iac. 2.

factus

factus est omnium reus. Hoc enim ego cum grandi non solum timore, sed etiam tremore cogitans, dum pauescit animus meus, ne vobis vel aliqua peccata minuta subrepant, non solum admoneo, sed supplico pariter & contestor, & cum grandi caritatis affectu adiuro; sic in illam æternam beatitudinem ad consortium angelorum, omniumque sanctorum sine confusione venire simul, & cum sancta Maria vel cum omnibus reliquis virginibus coronas gloriæ accipere, & cœlestem agnum sequi vos feliciter videre promerear, vt toto corde & toto animo mandata superius comprehensa studeatis implere, per quæ ad æterna præmia possitis feliciter peruenire.

XIIII. Illud etiam, quod non credo, nec Deus pro sua misericordia fieri patietur, si quocunque tempore quælibet Abbatissa de huius Regulæ institutione aliquid immutare aut relaxare tentauerit; vel pro parentela, seu pro qualibet conditione subiectionem vel familiaritatem Pontificis huius ciuitatis habere voluerit, Deo vobis inspirante, ex nostro permissu in hac parte cum reuerentia & grauitate resistite, & hoc fieri nulla ratione permittatis: sed secundum Sacram sanctissimi Papæ Vrbis Romæ vos auxiliante Domino munire in omnibus studete. Præcipue tamen de infrascripta Recapitulatione, quam manu mea scripsi atque subscripsi, contestor, vt nihil penitus minuatur. Quæcunque enim Abbatissa, aut quælibet Præposita aliquid contra sanctæ Regulæ institutionem facere tentauerint, nouerint se mecum ante tribunal Christi caussam esse dicturas. Et si forte, quod Deus non patiatur, fuerit aliqua de filiabus nostris tam pertinax animo, quæ huius Regulæ recapitulationem, salubriter & secundum institutionem sanctorum Patrum scriptam, implere contemnat, à sanctæ congregationis vestræ conuentu eam accensæ zelo sancti Spiritus remouete: & tamdiu in cella

salu-

salutatorij sit remota, quamdiu dignam poenitentiam agens humiliter veniam petat; & donec ad Regulæ instituta se corrigat, intus non regrediatur. Hæc ideo dicimus, quia timendum est, ne dum vnius negligentia palpatur, & secundum Regulam non corrigitur, aliæ, quæ proficere poterant, vitientur. Sed credimus de Dei misericordia, quod dum & vos sanctæ spiritualiter agitis, & eas quæ negligentes sunt cum vera caritate corrigitis, feliciter ac pariter ad æterna præmia veniatis, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

XV. Ieiunium à Pentecoste vsque ad Kalendas Septembris, quomodo virtutem vel possibilitatem viderit Mater monasterij, sic studeat temperare. à Kalendis Septembris vsque ad Kalendas Nouembris secunda, quarta, & sexta feria ieiunandum est. A Kalendis vero Nouembris vsque ad Natalem Domini, exceptis festiuitatibus vel sabbatho, omnibus diebus ieiunari oportet. Ante Epiphaniam ieiunandum septem diebus. Ab Ephipania vero vsque ad hebdomadam Quadragesimæ secunda, quarta, & sexta ieiunandum est. Natale Domini & Epiphania ab hora tertia noctis vsque ad lucem vigilandum est.

XVI. Ordinem etiam conuiuij huic Regulæ inserendum esse credidimus. Cibaria omnibus diebus in ieiunio tria, in prandio bina tantummodò præparentur. In festiuitatibus maioribus ad prandium & ad cœnam fercula addantur: & recedentibus de ea dulceamina addenda sunt. Quotidianis vero diebus ad prandium in æstate binos caldellos, in hyeme ad prandium binos caldellos: ad refectionem ternos caldellos accipient. ad cœnam vero bini caldelli sufficiunt. Iuniores vero ad prandium, ad cœnam, ad refectionem binos accipiant.

Pulli

XVII. Pulli vero infirmis tantummodo præbeantur: nam in congregatione nunquam miniſtrentur. Carnes vero à nulla vnquam penitus in cibo ſumantur. Si forte aliqua in deſperata infirmitate fuerit, iubente prouidente Abbatiſſa accipiat.

XVIII. Vos tandem, pijſſimæ ſorores, coram Domino Deo obteſtor & deprecor, vt humilitati meæ, vel ſanctarum Matrum veſtrarum, id eſt, inſtitutoribus Regulæ & monaſterij conditoribus, hanc in perpetuum gratiam referatis, vt pro nobis diebus ac noctibus interceſſio veſtræ caritatis inuigilet, publica oratione vel in diurnis ſolemnitatibus, vel in nocturnis excubijs deprecatio veſtræ ſanctitatis obtineat, vt aſcendens ad conſpectum Domini deprecatio veſtra, dignum vel me Eccleſiæ ſuæ Pontificem, vel illas ſeruitio ſanctarum virginum conſtituat & concedat eſſe præpoſitas. & cum ante tribunal illius cœperimns creditorum talentorum reddere rationem, ſi quæ ſunt culpæ vel negligentiæ, ſiue meæ erga curam Eccleſiæ, ſiue Matrum veſtrarum erga ſibi creditas, interceſſu veſtro Dominus nobis remittere, & culparum vulnera remiſſionis medicina ſanare dignetur. Quia nec emendantur culpæ, niſi ſanctorum orationibus ille remiſerit; nec remittit, niſi fuerint emendatæ.

XIX. Et quia propter cuſtodiam monaſterij aliqua oſtia ſiue in veteri baptiſterio, ſiue in ſchola, vel textrino, aut in turre iuxta pomarium clauſi atque damnaui, nullus illa vnquam ſub qualibet vtilitatis ſpecie aperire præſumat: ſed licet ſanctæ Congregationi reſiſtere, & quod famæ vel quieti ſuæ incongruum eſſe cognoſcunt, fieri non permittant.

Postrema hæc duo capitula non sunt S. Cæsarij, sed postea ab alio ad Recapitulationem adiecta videntur ex Regula S. Benedicti.

XX. Cellararia monasterij eligatur de Congregatione, sapiens, maturis moribus, sobria, non multum audax, non elata, non turbulenta, non iniuriosa, non prodiga, sed timens Deum, & omni congregationi sit sicut mater, curam gerat de omnibus. Sine iussione Abbatissæ nihil faciat: quæ ei iubentur custodiat: Sorores non contristet. Si qua forte soror ab ea aliqua irrationabilia postulat, non spernendo eam contristet, sed rationabiliter cum humilitate malè petenti deneget. Animam suam custodiat, memor
1. Tim. 3. semper illud Apostolicum, quod *qui bene ministrauerit gradum sibi acquiret*. Infirmorum, infantium, hospitum, pauperum cum omni solicitudine curam gerat, sciens sine dubio quia pro his omnibus in die iudicij rationem redditura est. Omnia vasa monasterij cunctamque substantiam, ac si altaris vasa sacrata, conspiciat; nihil ducat negligendum, neque auaritiæ studeat, neque prodiga sit exstirpatrix substantiæ monasterij, sed omnia mensuratè faciat, & secundum iussionem Abbatissæ. humilitatem ante omnia habeat: & cum substantia non est quæ tribuatur,
Eccl. 8. sermo responsionis porrigatur bonus, vt scriptum est: *sermo bonus super datum optimum*. Omnia quæ ei iniunxerit Abbatissa ipsa habeat sub cura sua; à quibus eam prohibuerit, non præsumat. Sororibus constitutam annonam sine aliquo verbo vel mora offerat, vt non scandalizentur. memor diuini eloquij, quid mereatur qui scandalizauerit
Matt. 8. vnum de pusillis. Si congregatio maior fuerit, solatia ei dentur, quibus adiuta sit, & ipsa æquo animo impleat officium sibi commissum. Horis competentibus dentur quæ danda sunt, & petantur quæ petenda sunt, vt nemo perturbetur & contristetur in domo Dei.

Ad

XXI. Ad portam monasterij ponatur soror senex, sapiens, quæ sciat responsum accipere & reddere, cuius maturitas non sinat eam vagari. Quæ Portanaria cellam debet habere iuxta portam, vt venientes semper præsentem inueniant, à qua responsum accipiant: & mox vt aliquis pulsauerit, aut pauper clamauerit, Deo gratias, respondeat, & benedicat cum omni mansuetudine timoris, reddens responsum festinanter cum festinatione & feruore caritatis. quę Portanaria, si indiget solatio, iuniorem sororem accipiat. Amen.

EXPLICIT REGVLA S, CÆSARII
CVM RECAPITVLATIONE.

S. CAESARII EPISCOPI ARELAT.

ad Sanctimoniales.

AVDETE & exultate in Domino, venerabiles filiæ, & gratias illi iugiter vberes agite, qui vos de tenebrosa seculi huius conuersatione ad portum quietis & religionis attrahere & prouocare dignatus est. Cogitate iugiter vnde existis, & vbi peruenire meruistis. Reliquistis fideliter mundi tenebras, & lucem Christi feliciter videre cœpistis. Contempsistis libidinis incendium, & ad castitatis refrigerium peruenistis. Respuistis gulam, & abstinentiam elegistis. Respuistis auaritiam atque luxuriam, & castitatem vel misericordiam tenuistis. Et quamuis vobis vsque ad exitum vitæ non desit pugna, tamen Deo donante securi sumus de vestra victoria. Sed rogo vos, venerabiles filiæ, vt quanto estis securæ de præteritis, tanto sitis solicitæ de futuris. Omnia enim crimina, vel peccata cito ad nos reuertuntur, si non quotidie bonis operibus expugnentur. Audite Apostolum
1. Pet. 5. Petrum dicentem: *Sobriæ estote, & vigilate, quia aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, aliquid deuorare quærens circuit.* Quamdiu in hoc corpore viuimus, die nocteque Christo adiutore vel duce, contra diabolum repugnemus. Sunt enim aliquæ, quod peius est, negligentes, & tepidæ, quæ de sola Christianitatis vocabulo gloriantur, & putant quod illis sufficiat vestem mutasse, & religionis tantum habitum suscepisse. nescientes illud propheticum: *Fili accedens*
Eccl. 2. *ad seruitutem Dei sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.* nec sententiam Psalmistæ considerantes: *Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.* & il-
Psal. 16. lud quod Apostolus dixit: *Per multas tribulationes oportet nos*
Act. 14. *intrare*

intrare in regnum cælorum. Veſtes enim ſeculares deponere, & religioſas aſſumere vnius horæ momento poſſumus: mores vero bonos iugiter retinere, vel contra malas dulceſque voluptates ſeculi huius quamdiu viuimus, Chriſto adiutore, laborare debemus. quia non qui cæperit, ſed *qui perſeuerauerit vſque in finem hic ſaluus erit*. Inprimis ergo omnis anima, quę religionem ſeruare deſiderat, gulæ concupiſcentiam vincere, & ebrietatem vitare tota fidei virtute contendat: & ita temperatum conuiuium, menſamque mediocrem habere ſtudeat, vt caro illius nec nimietate abſtinentiæ debilitetur, nec per deliciarum abundantiam ad luxuriam prouocetur. Deinde abiecta ſuperbia, cui Deus reſiſtit, profundæ humilitatis iaciat fundamentum: inuidiam velut vipereum venenum deteſtetur, ac fugiat: linguam refrænet, detractionem quaſi venenum reſpuat: verba otioſa, nec ipſa proferat, nec ab alijs prolata auribus ſuis libenter admittat. Veſtimentorum habitum, nec nimis abiectum, nec notabiliter pompoſum, aut periculoſe elegantem habere conſueſcat: lectionem aut ipſa frequentius legat, aut legentis verba tota pectoris auiditate ſuſcipiat. De diuinis Scripturarum fontibus iugiter aquam ſalutis hauriat: illam vtique de qua Dominus dicit: *Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ*. De paradiſi etiam floribus, hoc eſt ſanctarum Scripturarum ſenſibus, anima ſancta ſe iugiter ornare contendat. ex ipſis pretioſas margaritas auribus ſuis indeſinenter appendat: ex ipſis anulos & dextralia, dum exercet opera bona, ſibi componat. Ibi vulnerum medicamenta, ibi caſtitatis aromata, ibi compunctionis holocauſta requirat. Quæ vero religionem immaculato corde, & puro corpore conſeruare deſiderat, aut nunquam in publicum, aut certe non niſi pro grandi & ineuitabili neceſſitate procedat. Nolite, quæſo vos, nolite quibuſcunque aut occaſionem dare, aut familiaritatem tribuere. Quæ vero libidinem Chriſto adiuuante deſiderat vincere,

Mat. 24.

Ioan. 7.

familia-

familiaritatem debet refugere: & quæ indignam familiaritatem non spreuerit, aut se, aut alium cito perdet. Sed forte dicit aliqua, ideo familiaritatem non fugio, quia volo habere quod vincam, & aduersarium meum cupio tenere captiuum. Vide ne contra te aduersarius incipiat rebellare: vide ne te ducat captiuitas ista captiuam. Audi Apostolum
1. Cor. 6. dicentem: *Fugite fornicationem*. Contra reliqua vitia oportet nos omni virtute resistere: contra libidinem vero non expedit repugnare, sed fugere. Esto ergo libidinis fugitiua, si vis esse castitatis pugnatrix egregia. Sed quod dixi diligenter attendite. Quando sola aliqua libidinis stimulis incitatur, Christo adiuuante repugnet quantum præualet contra se; quia non habet quo possit fugere: quando vero per alterius sodalitatem, oportunitatem voluptatis diabolus subministrat, ipsam familiaritarem quantum præualet, vt diximus, sancta anima refugiat. Sed vt hæc omnia seruare possimus, abstinentiam rationabilem teneamus: quia vera est illius sanctissimi viri sententia; *Prout continueris ventrem, ita & venenosos motus eius*. Humilitatem etiam veram quantum possumus conseruemus. Non enim diu carnis integritas seruatur, vbi animus superbiæ tumore corrumpitur. præcipue si iracundiæ flamma frequentius surgit, castitatis & virginitatis flores cito consumit. Casta enim & Deo deuota anima non solum extraneorum, sed etiam parentum suorum familiaritatem habere non debet. Si enim vasa, quæ Ecclesiæ offeruntur, vt in sacrosanctis altaribus ponantur, sancta ab omnibus appellantur, & nefas est vt de Ecclesia postmodum in domum laicam reuocentur, aut vsibus humanis aptentur, putas qualem dignitatem apud Deum habet anima ad eius imaginem procreata? Sicut ergo vasa sancta humanis vsibus seruitura, nec possunt, nec debent de Ecclesia reuocari; sic religiosam quampiam non oportet, non decet, non expedit, parentum suorum multis obligationibus implicari; aut quorumcumque extraneorum perni-

perniciosa familiaritate constringi. Illud ante omnia admoneo, vt æmulationis malum, quasi venenum vipereum fugiatis; & ita inter vos caritatis dulcedinem conseruetis, vt vobis inuicem per sancta colloquia medicamenta spiritualia præparetis. Sunt enim, quod peius est, aliquæ, quę quando se pariter iungunt, magis sibi detrahendo, vel contra Præpositas murmurando, vulnera faciunt, quam spiritalia medicamenta componunt. Vos vero, sanctæ ac venerabiles filiæ, si aliquam videtis pusillanimem consolationem impendite: si superbientem, humilitatis medicamentum apponite: si iracundam videritis, refrigerium patientiæ ministrate. Si nobiles natæ estis, magis de religionis humilitate, quem de seculi dignitate gaudete. Tenete ergo firmiter manus in aratro, & nolite respicere retro. *Luc. 9.*
Mementote vxoris Loth, quæ retro respiciens versa est in statuam salis. Nunquam iuramentum, nunquam maledictum de virginis ore procedat. Non solum enim corpora, sed etiam corda vestra omni solicitudine custodite, propter illud quod scriptum est: *Omni custodia serua cor tuum*. & illud quod Dominus in Euangelio dixit: *de corde enim exeunt cogitationes malæ*. Si enim in corde nihil mali cogitatur, quidquid sanctum est ex ore profertur. quia sicut scriptum est: *Ex abundantia cordis os loquitur*. Hoc enim lingua proferre consueuit, quod ex officina cordis conscientia ministrauerit. Et ideo si ex ore vultis bona proferre, semper in corde quæ sancta sunt cogitate. Sic lectioni & orationi debetis incumbere, vt ante omnia etiam manibus possitis aliquid exercere: secundum illud quod Apostolus ait: *Qui non operatur, nec manducet*. Meliorem quoque diei partem sancto operi dedicate. lectioni vacare consuescite. Oratio vestra ita cum silentio procedat ex corde, vt vix audiatur in ore. Nam qui alta voce orare voluerit, & sibi & alteri multum nocet, dum per suam garrulitatem alterius mentem ab oratione sancta & secreta suspendit. Pompoſa indumenta,

Luc. 17. *Pro. 4.* *Mat. 15.* *Mat. 12* *2. Thess. 3.*

quæ

quæ non vtilitati, sed vanitati seruiunt, fastidite atque contemnite. Multæ enim quod in moribus diligunt, hoc etiam in operibus suis ostendunt. præparant sibi ornamenta secularia seculum diligentes, & voluptati seruientes, vel luxuriæ. Vobis vero nihil sit commune cum talibus: sed omnia ornamenta, quibus ad luxuriam caro componitur, velut inimica & contraria vestro proposito, respuantur. Sunt enim, quod peius est, quæ pro vanitate seculi istius plus student terrenis cupiditatibus operam dare, quam lectioni diuinæ iustitiæ, dum volunt stragula pulchra, & picta tapetia, plumaria etiam, & reliqua his similia, cum ingenti sumptu & superflua expensa, ad oculorum libidinem præparare: nescientes illud quod Dominus per Ioannem
1. Ioan. 2. Euangelistam clamat, & dicit: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi est.* Quid prodest virgini integritatem corporis custodire, si oculorum concupiscentias noluerit euitare? Vos vero, sanctæ & Deo dignæ animæ, totum spiritaliter agite. Sequimini Christum, tenendo perseueranter, quod voluistis ardenter. Iterum atque iterum, sanctæ & Deo dicatæ animæ, rogo, & cum omni humilitate pro conseruando virginitatis præmio consilium do, vt familiaritatem incongruam à vobis, vel à vestris animis, totis viribus repellere laboretis. Nam ad conseruandam sanctæ religionis dignitatem singularitas testis sanctissima est. Familiaritas enim cuiuslibet si frequens esse cœperit, nonnisi corruptionem seminat, vitia pullulat, libidinem concipit, ignominiam parit, rabiem concitat, lasciuiam pascit, petulantiam nutrit, casus exaltat, ruinas ædificat, confusionem mercatur, thesaurizat opprobrium, criminationem exaggerat, excusationes inflammat, & catéruatim simul in fascem conglomerat. Nam si anima sancta secretum suum custodire voluerit, & assidue familiaritatis malum tota animi virtute fugerit, ipsa sancta

singu-

ſingularitas munimen illi inuictum eſt ſanctimonij, expugnatio fortis infamiæ, exercitium continentiæ, euacuatio luxuriæ, pax ſecura virtutum, & impugnatio inquieta bellorum, puritatis culmen, & libidinis carcer, honeſtatis portus, & ignominiæ naufragium; virginitatis mater, & hoſtis immunditiæ, integritatis dignitas, & fornicationis abdicatio: voluntas bonorum operum, & adflictio vitiorum; refrigerium pudicitiæ; adquiſitio triumphorum, & facinorum detrimentum; requies ſalutis, & perditionis exilium: vita ſpiritus, & carnis interitus. Hæc omnia mala fortiter, Deo adiuuante, repellentur; & illa quæ diximus bona feliciter adquirentur, ſi ab animabus ſanctis familiaritas inordinata reſpuatur. Attendite vos, ò animæ ſanctæ, quia inter omnia certamina, quibus ſemper comes eſt Chriſtiana militia, ſola duriora ſunt prælia caſtitatis, vbi quotidiana pugna eſt, & rara victoria. Caſtitatis dura ſunt prælia, ſed maiora ſunt præmia. Caſtitatis palmam nemo ſecurus accipit, cui quantum duri ſunt exitus, tantum glorioſi ſunt fructus. Vt ergo caſtitatis præmia, & virginitatis coronam feliciter, Deo remunerante, poſſitis accipere, periculoſam familiaritatem à vobis ſemper excludite. Currite fideliter, vt poſſitis peruenire feliciter, adiuuante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

EX EPISTOLA S. CÆSARII AD ORATORIAM *Abbatiſſam, Quales eſſe debeant ductrices animum.*

AVdi ergo me, dulciſſima ſoror & filia: Tu quantumcunque ſemper in ſtudijs ſpiritalibus occupari deſideras, propter ſorores tamen aliquando etiam exteriora tibi erunt negotia dirimenda. Curandum ergo tibi ſummopere eſt, vt

si temporalia quasi pro tempore agas; at semper tenacius in spiritali deuotione & amore inhæreas: vt cum temporalia citius dispensaueris, ad orationem illico vel lectionem, quasi ad matris sinum, recurras. Optare quippe debes, vt abiecta solicitudine mundi, semper cogites de seruitio Christi, pro-
2.Tim.2. pter illud quod dicitur: *Nemo militans Deo implicat se negotijs sæ-*
Tit. 2. *cularibus* & cætera. In omnibus, iuxta Apostolum, temetipsam præbe exemplum bonorum operum; vitaque tua velut pennatum animal ad alta semper per desiderium euolet, per verbum resonet, luceat per exemplum. Cum vero ad annuntiandum verbum Dei te sororibus affectaueris, seu pro vtilitate animarum, tenoreq; Regulæ constituendo necessitas incubuerit altercandi, prius cauta consideratione pensa, vt quod ore promis, factis impleas; & quod alijs prædicas, operibus præbeas. scilicet vt in tuis humeris atque ceruicibus prius sentias, vtrum grauibus aut leuibus oneribus colla sororum onustes. verbi gratia, si ieiunium super quotidianum, vel abstinentiam extra consuetudinem, nec non, vt assolet, plus solito in Synaxi psalmos placuerit decantare. Prior in Ecclesia inueniaris, postrema exeas. prima suscipias laborem, posterior soluas. & in quotidiano corporis alimento atque communi cibo par sis his cum quibus pari in mensa vteris consessu. ijsdem denique quibus sorores ferculorum saporibus delectare; & æqualia vobis cibaria potionesque communes exhibeant discoferæ vel pincernæ. primatumque tuum, quem prior ad mensam tenes, prima ad virtutem parsimoniæ vindices: vt abstinentiam quam lingua prædicat, proximæ fauces vel vicinus sentiat stomachus. Ne forsitan subditæ audientes tacitis cogitationibus dicant: o quam pulchre nobis abstinentiam prædicat plenus venter: & contentas nos iubet esse vilissimis cibis ac poculis, accuratis cibis poculisque refertum guttur, & eructans! Illa enim de abstinentia prædicatio acceptabilis est, quam lurida ieiunijs ora decantant. Et in his omnibus hoc noue-

noueris conuenire, vt angusti callis itinera, per quæ socias ammones gradiendum, prior ipsa gradiaris. omnia quæ agenda sunt ante factis impleas, vt postmodum ductilis tuba ex percussione perducta rectius erumpas in vocem: propter illud Dominicum: *Quicunque*, inquit, *scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt*, & reliqua. Non sis vestibus ornatior ceteris, sed moribus. Inter cætera cum magna tibi cautela custodiendum est, vt omnes in monasterio, quarum gubernacula tuis æqualiter imposuisti ceruicibus, æqualiter diligas; ne vnam plus minusue ames: sed cuncta quę sunt, in quo possibilitas extat, æquo moderamine disponas, parique moderatione dispenses, ac parem eis caritatem impertias: & non quibuslibet per priuatum amorem, sed cunctis secundum merita singularum, quæ sunt necessaria largiaris. Non quæ tibi vultu intuituque placuerit, non quam tibi ad oculum cognoueris, vel cuius blandiori obsequio fueris delinita; sed quam amor Christi, & religiosior demonstrauerit vita, præponas. Oportet enim te propter quasdam cultrum nonnunquam habere in gutture, cauterium in lingua gestare, virgam tibi & baculum in manu ferre: vt per cultrum deseces vitia, per cauterium vero ad sanitatem secta reducas: per virgæ disciplinam corrigas; per baculum vero disciplinatam sustentes. Si quando vero cum secularibus ad conloquendum fueris euocata, prius arma frontem tropheo Crucis, vexillo Christi pectus ingemina, vt cum sua virguncula Christus comitari dignetur. Cōfabulatio vero tua semper sit mixta grauitate atq; dulcedine: & tantum loquaris, quantum opportunitas flagitauerit rei, ac temporis. Si quid vero ab eis petitum fuerit, quod præstare deliberas, cum vultu hilari præsta. si quid vero præstare non conuenit, petitionem illorum saltem honestate sermonis mollifica. Nomen tuum plures nouerint, beneficia tua in quantum præuales plures sentiant; vultum rari cognoscant. Si quando autem tibi pro necessitate monasterij seorsim fuerit conloquendum, cum

Mat. 18.

duabus, vel certe cũ tribus electis sororibus facito. quia opinio bonæ famæ, sicut etiam perfectæ vitæ custodia, tibi necessaria est: & tunc primum despicienda humana detractio, cum Christus in caussa est. Omnis quoque actio tua semper sit propter Deum, sermo de Deo, cogitatio in Deum. Et exceptis vitijs, quibus non compassio, sed rectitudo debetur, omnibus te cupio esse compassibilem, omnibus gratam, omnibus te præfectam piam. Vt videlicet iuxta Paulum sis 1. Cor. 7. *sancta corpore & spiritu*, ipso sponso & Domino tuo mentem tuam regente, & vias tuas sanctas disponente, qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

TESTAMENTVM B. CÆSARII SANCTÆ *Arelatensis Ecclesiæ Episcopi.*

Pax ecclesiae Arelatensi.

CÆsarius Episcopus presbyteris & diaconibus, sanctæ ac venerabili Cæsariæ Abbatissæ, quam Dominus per meam paruitatem in monasterio nostro præposuit, ac vniuersæ congregationi, quam ibi Dominus sua gratia collocauerit, in Domino æternam salutem. Cum Ecclesiastica pietas consuetudinis suæ rem faciat ordinabiliter, scilicet quo peregrinis & destitutis opem largitionis impendat: quanto magis cum opportunitas aut necessitas fuerit, vt sanctis quibusque & Deum timentibus aliqua largiatur, amplius debet pia misericordiæ suę viscera dilatare? Et ideo iuxta hanc epistolam, quam manus nostræ subscriptione roborauimus, cuique diem & Consulem subtus adiecimus, Deo dispensante hoc testamentum meum condidi, vel manu propria subscripsi,

psi, atque iure prætorio, vel iure ciuili, & ad vicem illorum codicillo firmaui. Ego Cæsarius peccator cum debitum humanæ carnis reddidero, cunctum monasterium S. Ioannis, quod ego condidi, sub potestate Arelatensis Pontificis canonice sit, hæredemq; meum esse volo ac iubeo. cæteri cæteræue exhæredes sint. Totum quod cuique aut per hoc testamentum meum dedero, legauero, dariue iussero, vt detur fiat. Cæterum autem Arelatensem Episcopum cohæredem meo monasterio relinquo: quosque liberos, quasque liberas esse iussero, liberi liberæue sint omnes. Ego tamen cum nihil de parentum bonis habuerim, hoc testamentum meum præsumere erubui: illa tamen me sententia compulit, vt pleræque Saluatoris formidanda, qua iniqui audituri sunt dicentem, *ite in ignem æternum*, pietatis affectu aliquid Ecclesiæ meæ contulisse. Et ne forte post obitum meum aliqui de parentibus meis, exceptis ijs rebus, quas illis pro elogijs donaro, inquietare præsumant cui præsum Ecclesiam; ideo hanc voluntatem meam tractare amplius desideraui, ne qui de parentibus meis vel apud ipsum monasterium præfatum, vel Pontificem Arelatensis Ecclesiæ, præter id quod illis dedero ac dederim, præsumant requirere. Sancto & domino meo Archiepiscopo, qui mihi indigno digne successerit, licet omnia in sua potestate sint, tamen si iubet & dignum ducit, indumenta paschalia, quæ mihi data sunt, omnia illi seruiant, simul cum casula villosa, & tunica, vel galnape, quod melius dimisero. Reliqua vero vestimenta mea, excepto birro amiculari, mei tam clerici quam laici, cum gratia vel ordinatione domini Archiepiscopi, sibi ipso iubente imo donante diuidant. Ea vero quæ monasterio ante per donationem contuli, nunc affirmo: & si cui aliquid per epistolam, aut per pitacium, aut verbo pietatis intuitu contuli, valere volo, Hoc etiam assuete precor, quatenus cellam quam bonæ memoriæ Augustus subdiaconus in atrio S. Stephani euntibus parte dextra habuit, prouisoribus

Matt. 24.

bus monasterij propter custodiam illorum firmam D. Archiepiscopus perpetuo dignetur iure concedere: ita vt eam sibi succedendam monasterij prouisores habeant. Et hoc specialiter volo, & ita domine Archiepiscope precor, siue prouisorem ad monasterium, siue presbyterum ad basilicam S. Mariæ, nullum alium habeat congregatio sancta, nisi quem ipsa elegerit, vel ordinari petierit. Et licet de tua D. Archiepiscope pietate præsumam, tamen ne forte contra monasterium nostrum aliquorum suggestiones importunas habeatis, adiuro vos per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, & per tremendum diem iudicij, ne vnquam prævaleat apud vos hostis antiquus, vt ancillas vestras contristari acquiescatis; aut aliquid illis auferri de ijs quæ possident, eisque contulimus, permittatis: quia Deo propitio non sine discretione vel iustitia quibuscumque secularibus iure directo res Ecclesiæ vendidimus, nisi hoc tantum quod Ecclesiæ minus vtile & infructuosum est. & quod animabus sanctis & Deo vacantibus cum sanctorum fratrum consensu vel subscriptione tribuimus, perpetuo illis iure permaneat. Vos vero dominæ filiolæ per sanctam Trinitatem inseparabilem, & per Domini nostri Iesu Christi aduentum adiuro, vt Pontificem qui mihi indigno ordinante Deo successerit digne, omni affectu vt dominum rogetis, ac pura mente diligatis, & ne per vestram contristetis inobedientiam. Confidimus enim de Dei misericordia, quod ita omnibus sacerdotibus, quibus religionis collatio est, castum amorem impendat, vt nihil vobis quod ad sustentandum corpusculum opus est, deesse permittat. Te iterum atque iterum Pontifex optime rogo gratia diuina præfati monasterij vt curam maximam habeas, & familiam illarum cum grandi pietate satagas prouideri. Quod si alicuius persona iniustum tibi dederit consilium, cum auctoritate respondendum deprecor: quia hoc quod Episcopi agitur verbo, non solum auferri non debet, verum nec omnino

nino

nino poteſt. Tum præcipue quia & hoc ipſa ſanctiſſimi Papæ Vrbicani ſuaſit auctoritas, vt hoc de ſancto & domino meo Pontifice credam. Nunquam enim apud te præualebit tam iniqua ſuggeſtio, vt contra iuſtam voluntatem qualiſcunque Antiſtitis pro meo ſtudio ſubſtantia ad te multum profecerit, & prope duplicata ſit. Additur ad hoc quod Deus miſericors per paruitatem meam etiam immunitatem tributorum, tam iuxta vrbem & infra, quam etiam in ſuburbanis & villis ex maxima parte conceſſit. Agellum igitur Aucharianum, vnde paruam particulam monaſterio dedimus, multa ſeruamus. nam plus minus centum aripennes vineæ, & trecentorum modiorum campos reſeruauimus: ita quod ſupradictum monaſterium tantum modiatas de terra quam ego plantaui, habeat modiatas quadraginta: & de vetere vinea vix triginta aripennes contulimus. Agellum Gallicumanum, Mercloanum, vel agellum Gemellos cum ſtagnis & paludibus, cum omni iure & termino ſuo: & paſcua in campo Lapideo: vel ſi qua alia ſunt; vel campum in Trifinitio ſuper viam munitam, vel reliqua quæcunque ſunt. Agellum Oruedum, & agellum Martinatis, & agellum Siluanum, in quo eſt ſita Eccleſia S. Mariæ de Ratis: & agellum Miſſiamanum, cum omnibus ſibi pertinentibus paſcuis, paludibus, cum omni iure & termino ſuo ſanctæ tuæ Eccleſiæ reſeruauimus in ſtipendijs earum. Vnde te ſancte Pontifex adiuro, vt ſi Deus omnipotens per manus ſe timentium ſanctæ matri, Eccleſiæ, monaſterio ſanctarum virginum aliquod maius bonum dederit, tua ſancta dilectio vnum ab altero non diſiungat. Si vero, quod Deus non patiatur, congregatio ibi aut congregata non fuerit; aut forte poſtea, quod abſit, cum congregata fuerit, eſſe deſierit, ad matrem Eccleſiam reuertantur. Hæc quidem ego, vt timori meo ſatisfacerem, ſcripſi. Nam abſit vt de tua, piiſſime Pontifex, inſcientia inculperis. quia, vt ſupra iam dixi, pietas diuina conceſſit, vt per meam humilitatem immunitas

munitas Ecclesiæ in tot capitibus daretur. Quod monasterio cum fratrum consensu dedimus, per hanc voluntatem meam confirmo. Ancillæ nostræ Cæsariæ Abbatissæ mantum maiorem, quem de cannabe fecit, dari volo. Domino meo Cypriano mantum è cunctis meliorem dari volo. Quidquid seruo meo Briciano contuli, nunc per hoc testamentum meum confirmo. Agritia puella mea propria libentissime monasterio & Cæsariæ Abbatissæ seruiat: & vere gariolas quas illis vel parentibus eorum dedi confirmo. omnes cubicularios meos tibi, domine Episcope, coram Deo & angelis eius commendo.

EXPLICIT TESTAMENTVM S. CAESARII.

S. AV-

S. AVRELIANI
ARELATENSIS EPISCOPI
Regula
AD VIRGINES.

DE S. AVRELIANO EIVSQ. REG. veterum testimonia.

MARTYROLOGIVM Rom. die XVI. Iunij.

Lugduni depositio Beati Aureliani Episcopi Arelatensis.

VIGILIVS PP. Epistola ad Aurelianum Arelat.

Administrationem vicum nostrarum fraternitati vestræ animo libenti committimus, & credimus caritatis vestræ officio actibus Deo placitis diligenter vniuersa compleri: quando & summi sacerdotij consortio vos dignos diuina esse gratia iudicarit, & gloriosissimi Childeberti Francorum regis Christiana & Deo placita in perhibendo vobis testimonio voluntas accessit. &c.

IDEM ad Episcopos Galliæ.

Quia dudum Auxanio quondam Arelatensis ciuitatis antistiti vicum nostrarum solicitudinem dederamus; sed cursum vitæ præsentis implendo de hac luce migrauit, in cuius loco Aurelianus frater noster noscitur successisse, necessarium valde credidimus, solicitudinem hanc a nobis antefato debere committi, confidentes illum & pro loci sui qualitate bonis actibus vniuersa, quæ Deo placeant, posse complere: & maxime cum gloriosus filius noster Childebertus rex testimonium bonæ conscientiæ pro Christiana suæ voluntatis deuotione perhibuit.

ITEM Epistola ab Italiæ clericis Francorum legatis directa.
Tomo I. Concil. Galliæ I. Sirmondi.

Vnde rogamus & contestamur gloriam vestram, vt ad prouincias vestras hæc omnia velociter indicetis, ne aut isti subripiant qui missi sunt, aut Anastasius quidam, quem sanctus Episcopus Aurelianus Arelatensis ciuitatis ad beatissimum Papam ante hoc biennium direxerat, ibidem in Gallijs aliqua mentiatur.

S. GREGORIVS M. Epiſtola CXVII. L. VII. Ind. II. ad Virgilium Arelatenſem Epiſcopum.

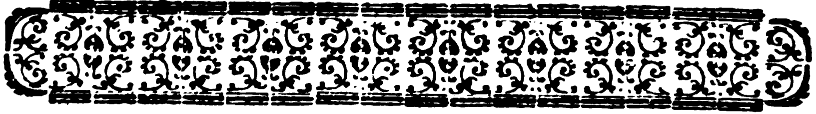
Glorioſæ memoriæ Childebertus Francorum rex Catholicæ religionis amore ſuccenſus intra muros Arelatenſis ciuitatis monaſterium virorum, vt ſcripto reperimus, pro ſua mercede conſtituens, quædam ibidem pro habitantium ſuſtentatione conceſsit. Cuius ne voluntas vnquam duceretur in irritum, & ea quæ pro quiete monachorum diſpoſita fuerunt, turbarentur; quæque contulit in iure eiuſdem monaſterij, epiſtolis ſuis Apoſtolica petijt auctoritate firmari. Vnde quia effectum & regia voluntas & res valde deſiderata poſcebat, à prædeceſſore noſtro Vigilio Romanæ Sedis antiſtite ad prædeceſſorem veſtrum Aurelium (leg. Aurelianum) ſcripta tranſmiſſa ſunt.

IOANNES TRITHEMIVS lib. de proprietate Monachorum, cap. V.

Aurelianus Epiſcopus in Regula ad Moniales cap. III. ſic dicit: Nihil occulte accipiatis. &c.

Ex hac quoque Regula S. Aureliani ad Virgines aliquot capita affert S. Benedictus Anianæ Abbas in Concordia Regularum.

INCIPIT PROLOGVS AVRELIANI EPISCOPI AD VIRGINES.

Sanctis & in Christo venerandis Sororibus in monasterio Beatæ Mariæ, quod Deo iubente intra muros Arelatensis Vrbis fecimus, constitutis, *AVRELIANVS EPISCOPVS.*

VIA Deo inspirante, qui nos præuenit ineffabili misericordia sua, visum vobis est, vt repudiatis seculi voluptatibus, ac temporalibus gaudijs contemtis siue spretis, eligeretis sanctissimæ vitæ nitorem, & virginitatis ac castitatis gratiam complectentes, amore Dei tota viscerum & cordis auiditate sectantes, configeretis
Psal. 118 timore diuino carnes vestras, tenentes illud: *Iuraui, & statui*
Gal. 6. *custodire iudicia iustitiæ tuæ:* Et, *mihi mundus crucifixus est, & ego mundo:* dispofuimus iubente Domino, atque operante in nobis velle & perficere, vt monasterium vobis pro profectu animarum vestrarum construeremus; sicut & fecimus. Et ideo Regulam vobis ad disciplinam instituimus, quæ vos per viam mandatorum Dei doceret currere, & ad regna cœlorum faceret feliciter peruenire.

EXPLICIT PROLOGVS

IN-

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE

I. *Quæcunque ad conuersionem venerit, & recipi se in monasterium rogauerit, Regula ei primum in salutatorio legatur: & cum suscepta fuerit, vsque ad mortem suam de monasterio non egrediatur.*

II. *Vestimenta religiosa non accipiat, nisi chartas de facultate sua cui voluerit faciat.*

III. *Nihil occulte accipiendum: sed si quid transmissum fuerit, & illi cui transmittitur necesse non fuerit, in commune redactum, cui est necessarium, tribuatur.*

IIII. *Epistolas nec dandas nec accipiendas sine scientia aut permisso Abbatissæ.*

V. *Nulla circa lectum suum, quod manducari aut bibi possit, reponat.*

VI. *Nulla cella aut armariolum peculiare habeat.*

VII. *Non iurandum.*

VIII. *Non maledicendum.*

VIIII. *Non mentiendum.*

X. *Iracundiam penitus non tenendam.*

XI. *Soror in sororem manum non mittat.*

XII. *Nulli liceat ad salutandum exire nisi cum Præposita aut aliqua seniore.*

XIII. *Ancilla non excipiatur: liberta tamen si est, & Abbatissæ visum fuerit, excipiatur.*

XIV. *Nec viri nec mulieres seculares in monasterium ingrediantur, præter in Basilicam Dominæ Mariæ, & in salutatorium.*

XV. *Vt nec ipsis Prouisoribus liceat in monasterium introire, nisi pro his vtilitatibus, quas in hac Regula statuimus.*

XVI. *Infantes de Baptismo non excipiendos.*

XVII. *Quæ in actu ponuntur desuper Euangelia claues accipiant.*

XVIII. *In ministerium vicibus sibi succedant, absque Abbatissa & & paruulis infantibus.*

XIX. *Nulla opera pro suo libito eligant facienda, sed quod ab Abbatissa vel Præposita imperatum fuerit.*

Cum

EXPLICIVNT CAPITVLA.

IN-

INCIPIVNT INSTITVTA SANCTÆ REGVLAE AVRELIANI EPISCOPI

CAPITVLVM I.

HOC iubente Deo imprimis statuimus inuiolabiliter tenendum, vt si qua ad conuersionem venerit, Regula ei in salutatorio legatur. & si professa fuerit se omnia impleturam, tunc excipiatur. excepta vero vsque ad mortem suam nec præsumat, nec permittatur de monasterio egredi: propter illud Propheticum: *Vnam petij a Domino hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* Ps. 26.

II. Vestimenta vero religiosa non accipiat, nisi de omni facultate sua, siue grandi siue parua, chartas donationis aut venditionis cui voluerit faciat: propter Domini mandata, vbi dicit: *Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes.* Et, *si quis non reliquerit omnia quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Matt. 19 Luc. 14.

III. Nihil occulte accipiatis.: sed si quis propinquus aut amicus aliquid in vestimento aut in auro, vel aliud quodcunque dederit, aut transmiserit, in potestate sit Abbatissæ. & si illi cui transmittitur necesse fuerit, tribuatur: sin vero illa nihil indiget, in commune redactum cui est necessarium tribuatur.

IV. Epistolas præcipimus nec dandas nec accipiendas sine scientia aut permisso Abbatissæ.

V. Nulla circa lectum suum quod manducare aut bibere possit, reponere præsumat: sed omnes in communi cellario recondant. & si inæqualitas exegerit, iubente seniore quod necesse fuerit non ei negetur.

Nulli

VI. Nulli liceat cellam aut armariolum, aut aliquid huiusmodi quod peculiarius claudi possit, habere.

Matt. 5. Eccl. 23. VII. Non iuretis, quia Dominus dixit: *Nolite iurare.* Et alia scriptura: *Vir multum iurans implebitur iniquitate, & non discedet de domo illius plaga.*

1. Cor. 6. VIII. Non maledicatis; quia scriptum est: *neque maledici regnum Dei possidebunt.*

Sap. 1. Psal. 5. IX. Mentiri omnino non liceat: quia *os quod mentitur occidit animam.* & illud: *Perdes eos qui loquuntur mendacium.*

X. Iracundiam nulla vsque in aliam diem protrahere præsumat. Et sicut habet humana fragilitas, si sermo durior inter sorores ortus fuerit, inuicem sibi veniam petere, & debita relaxare festinent: propter Domini mandatum, vbi
Matt. 5. dicit: *Si recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque munus tuum ante altare, & vade prius reconciliatum fra-*
Matt. 6. *tri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.* Et, *si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec Pater vester celestis dimittet*
Luc. 17. *vobis peccata vestra.* Item, *si septies peccauerit in die in te, &*
Matt. 18 *conuersus dixerit, pœnitet me; dimitte illi.* Et, *Non dico tibi vsque septuagies septies.* Et alia scriptura: *Ira viri iustitiam Dei*
Iac. 1. Eph. 4. *non operatur.* Et Apostolus: *Sol non occidat super iracundiam vestram.* Quod Deus auertat, si diabolo instigante fuerit aliqua furore repleta, vt ista mandata pertinaci corde contemnat; & vna de illis quæ discordantes sunt præuenerit aliam, veniam ei petens; si illa cui petet non dimiserit, disciplinam accipiat, vt ad caritatem se corrigat. Et si ambo despexerint, ambæ pariter a comunione, vel a cibo suspendantur; donec inuicem sibi reconcilientur.

XI. Soror in sororem si ausa fuerit manum mittere, disciplinam accipiat.

Nulli

XII. Nulli liceat ad ſalutandum exire, niſi cum Abbatiſſa, aut Præpoſita, vel certe alia quacunque ſeniore, cui Abbatiſſa præceperit. Et ſic propinquos ſuos videant, aut loquantur, vt ne altiori voce loquantur.

XIII. Ancilla non excipiatur: liberta tamen ſi fuerit, adhuc adoleſcens ætate, & cum epiſtolis patroni ſui venerit, in Abbatiſſæ ſit arbitrio ſi excipi debeat.

XIIII. Nec viri nec mulieres ſeculares in monaſterium ingrediantur, prȩter in baſilicam B. Mariæ, & in ſalutatorium.

XV. Prouiſores vero monaſterij, ſi in habitu laico fuerint, nec ipſi permittantur intrare; niſi pro his vtilitatibus quas in hac Regula ſtatuimus. cum marcionibus aut carpentarijs, ſi aliquid neceſſe eſt fieri aut reparari, aut certe pro aliqua ratione Abbatiſſæ introeant: de cætero nullam licentiam aut libertatem habeant introeundi.

XVI. Nulla infantem de Baptiſmo excipiat.

XVII. Quibus claues de cellario, canaua, horreo, poſticio, & oratorio credendæ ſunt, probatæ ſint perſonæ; & deſuper altario vel Euangelio eas accipiant: ſcientes ſe Deo reddituras rationem de miniſterio ſibi credito.

XVIII. In omni miniſterio ſiue ordine pſallendi, aut legendi, vel operandi, vicibus ſibi ſuccedant; abſque Abbatiſſa, vel præter ſatis ſenes & paruulas infantes, aut certe ita infirmas, vt ſurgere omnino non poſſint, non compellantur facere quod non præualent.

XIX. Nulla opera pro ſuo libito eligant facienda: ſed quod Abbatiſſa imperauerit, hoc faciant.

XX. Per totum diem cum operamini manibus, meditatio sancta de corde non cesset: propter illud Apostoli: *Psal-*
Col. 3. *mis, hymnis, canticis spiritalibus cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino.*

XXI. Nulla præsumat quidquam suum dicere, aut suum proprium vindicare: sed secundum actus Apostolorum,
Act. 4. sint vobis *omnia communia:* sit vobis *anima vna & cor vnum in Domino.*

XXII. Vestimenta alio colore non induatis nisi laia & lactina.

XXIII. Ad vigilias nulla dormiat. si vero Dominici aut festi dies sunt, cui somnus venerit, alijs sedentibus illa stet; vt possit a se somni marcorem repellere; ne in opere Dei aut tepida inueniatur, aut negligens.

XXIIII. Signo tacto omne opus prætermittatur, & sicut apes prudentissimæ ad aluearium, ita veloci festinatione properare contendite. si qua tardius venerit districtioni subiaceat.

XXV. Dum psallitur studeant sanctæ animæ vestræ non vagari animo, verum etiam nec operari aut loqui præ-
Psal. 46. sumant; sed *psallite sapienter*, sicut dixit Propheta: *Psallam,*
Psal. 100. 1. Cor. 14 *& intelligam.* & illud: *Psallam spiritu, psallam & mente.* me-
Ier. 48. tuentes illud: *Maledictus homo qui facit opus Dei negligenter.*

XXVI. Literas omnes discant.

XXVII. Sancta Abbatissa extra congregationem non maneat.

Si

XXVIII. Si qua pro qualibet culpa aut transgressione Regulæ increpatur, aut disciplinam accipiat, arguenti respondere non præsumat: quia peccatum quod hic distringitur, in æterna examinatione non punitur. Et sic debetis animæ curam excipere, quomodo æger curam medici: tenentes illud sanctæ scripturæ: *Qui abijcit disciplinam infelix est*. Et illud: *Ego in flagella paratus sum*. Prou. 15. Psal. 37.

XXIX. Lites nullas habeatis, tenentes præceptum Apostoli, qui dicit: *Seruum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse*. 2. Tim. 2

XXX. Superbis, inobedientibusque, & iracundiam protrahentibus nunquam parcendum, donec corrigantur.

XXXI. Sanctæ Abbatissæ non liceat aliquid de facultatibus monasterij donare ac vendere; nec aliquid contra Regulæ instituta agere. Quod si facere tentauerit, sancto consilio & vno consensu sororum ex nostro permisso non ei acquiescatis; & hoc fieri nulla ratione permittite: quia caussam se ante Deum nouerit esse dicturam.

XXXII. Sedentes ad mensam taceant. & lectio quotidie omni tempore cum cibus sumitur legatur. Vterque homo, & exterior cibo, & interior verbo Dei reficiatur. quia scriptum est: *Non in pane solo viuit homo, sed in omni verbo Dei*. Matt. 4.

XXXIII. Sancta Abbatissa, nisi inæqualitate faciente, extra congregationem non reficiat.

XXXIIII. Carnes in cibo nunquam sumantur.

XXXV. Pulli vel cuncta altilia in congregatione non mi-

niſtrentur; niſi infirmis tantum prouideantur & delicatis. Piſces vero certis feſtiuitatibus, aut quando Abbatiſſa indulgentiam facere voluerit, tunc procurentur.

XXXVI. Extra menſam communem nihil cibi potusue guſtare liceat; absque infirmis, & illis quæ minoris ætatis ſunt.

XXXVII. Infirmis vero ita obtemperandum eſt, vt ſi ſanctæ Abbatiſſæ iuſtum viſum fuerit, etiam cellariolum ſuum in commune, & coquinam ſequeſtratam habeant: & cura illis ſeu ſtudium impendatur, donec conualeſcant.

XXXVIII. Curſum diurnum vel nocturnum, id eſt, matutinos, vigilias, nocturnos, veſperam & duodecimam in baſilica Dominæ Mariæ congregatio dicat. Quod ſi hyems aſpera fuerit, matutinos tantum, veſperam & duodecimam in prædicta baſilica dicite: ſecundam vero, tertiam, ſextam & nonam in interiori oratorio: propter illos qui aut orare cupiunt, aut Abbatiſſæ occurrunt, aut parentes ſuas requirunt. Quando aliqua defuncta fuerit, vſque mediam noctem eam paucæ ſorores in oratorio peruigilent, & Miſſæ de Apoſtolo fiant. poſt mediam noctem quæ vigilauerunt quieſcant; & iterum aliæ vigilent. & ponite hoc in notitiam ſancto Epiſcopo, vt eam iubeat ad locum vbi ponenda eſt deportari.

XXXIX. Et quia Deo propitio digna & ſufficiens vobis facultas collata eſt, quæ ſufficere monaſterio veſtro poſſit, coram Deo & angelis eius te ſanctam Abbatiſſam, & te venerabilem, quæcunque fueris, Præpoſitam admoneo & conteſtor; vt ſanctæ congregationi, quæ Deo inſpirante & iubente ſecundum inſtituta quæ fecimus regulariter viuit, omnia quæ eis ſunt neceſſaria in veſti-

vestitu & in victu cum sufficientia tribuatis. Quam rem si neglexeritis, & illæ cœperint aliquid necessitate compellente murmurare, aut indigere, caussam vos ante tribunal Christi noueritis mecum esse dicturas.

XL. Et vos, sancta congregatio, per profectum vestrum & per Deum omnipotentem coniuro, vt omnia quæ in hac Regula pro remedio animæ nostræ, & pro animarum vestrarum salute statuimus, integra & illibata custodiatis. Et ne per obliuionem aliquid negligatis, semel ea in mense relegite; idest in Kalendis, ac sic duodecim vicibus in anno.

Ordinem etiam quomodo psallere debeatis in hoc libello iudicauimus inserendum.

Primo die Paschæ ad Tertiam, Kyrie eleison, psalmi duodecim: idest quatuor sorores binos psalmos, & alleluiaticum tertium dicant. perdictis psalmis Kyrie eleison, antiphonas sex, lectiones tres: vnam de actibus Apostolorum, aliam de Apocalypsi, tertiam de Euangelio. hymnum, *Iam surgit hora tertia*. & capitellum. deinde Kyrie eleison. Sic in omni opere Dei tertia vice Kyrie eleison dicite, antequam incipiatis, & psalmis dictis & capitello perdicto. Ad Sextam idem numerus psalmorum, & antiphona vna. hymnus, *Iam sexta sensim voluitur*. Lectio Euangelij, & capitellum. Ad Nonam ipse ordo teneatur. hymnus: *Ter hora trina voluitur*. Ad lucernarium directaneus paruulus, idest, *Regna terræ cantate Deo, psallite Domino*. Alia die: *Laudate pueri Dominum*. antiphonæ tres. hymnus, *Hic est dies verus Dei*. & capitellum. quem hymnum toto Pascha ad matutinos & ad lucernarium dicite. Ad Duodecimam inprimis directaneus paruulus: *Sol cognouit occasum suum*. Sex sorores binos psalmos cum suis alleluiaticis dicant; antiphonas tres; lectiones duas, vnam de Apostolo, aliam de

Psal. 67.

Psal. 103

de Euangelio. Ad nocturnos paschales ipso numero omnia dicite, sicut in Duodecima designauimus. Ad matutinos imprimis directaneum: *Exaltabo te Deus meus & rex meus.* Inde, *Iudica me Deus. Deus Deus meus, ad te de luce vigilo.* cum alleluia. deinde, *Confitemini Domino*, cum alleluia. deinde, *Cantemus Domino*, cum alleluia. postea, *Lauda anima mea Dominum. Laudate Dominum quia bonus est psalmus. Lauda Hierusalem Dominum.* totos tres cum alleluia. deinde benedictio dicenda est. Post benedictionem, *Laudate Dominum de cælis. Cantate Domino canticum nouum. Laudate Dominum in sanctis eius:* cum alleluia. *Magnificat anima mea Dominum:* aut cum antiphona, aut cum alleluia. hymnum, *Gloria in excelsis Deo:* & capitellum. Et complebitis matutinos ipso ordine toto Pascha. Sic omni die Dominico, & omnibus maioribus festiuitatibus, in quibus ab opere vacabitis. Quotidianis vero diebus ad nocturnos imprimis directaneus dicatur: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.* deinde psalmi decem & octo: antiphonæ tres paruulæ. Lectiones Apostoli aut Prophetarum duæ, & capitellum. Completis nocturnis dicetis matutinos. In æstate, id est post Pascha vsque Kalendas Octobris ipse ordo erit. Sexta feria vero post nocturnos duæ Missæ fiant in æstate; in hyeme tres. Nam Dominica omni tempore in æstate & in hyeme post nocturnos sex Missæ fiant. Si vero euenerit vt tardius ad vigilias surgatur, quantum Abbatissæ visum fuerit, tantum legatur. Quando signum fecerit Abbatissa, quæ legit sine mora consurgat, vt canonicus Missarum numerus possit impleri. A Kalendis vero Octobris alij nocturni addendi sunt. ad primos dicendum est: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.* ad secundos: *Miserere mei Deus, miserere mei.* psalmi decem & octo. lectiones duæ de Prophetis, aut de Salomone. Hymnus ad primos nocturnos: *Rex æterne Domine.* ad secundos: *Magne & mirabilia.* Vbi post celebratos secundos nocturnos, qui-

noctes crescunt, quotidie ad librum facite Missas tres. Vna soror legat paginas aut tres aut quatuor, quomodo mensura fuerit libri. si minute fuerit scriptus, aut maiori forma, tres paginas; si minor, quatuor. & fiat oratio. Iterum legat tantum, fiat alia oratio. tertio legat idem tantum; & surgite. dicite antiphonam de psalmis in ordine, postea responsum, deinde antiphonam. Iterum legat alia soror: & sic impletis tribus Missis dicite matutinos canonicos: id est primo canticum in antiphona. deinde directaneum: *Iudica me Deus. Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo. Lauda anima mea Dominum: Laudate Dominum quoniam bonus est psalmus. Lauda Hierusalem Dominum.* deinde, *Laudate Dominum de cælis. Cantate Domino canticum nouum. Laudate Dominum in sanctis eius.* cum antiphona. Dicite hymnum: *Splendor paternæ gloriæ.* alia die: *Æterne lucis conditor.* & capitellum, & Kyrie eleison duodecim vicibus. Omnibus diebus quotidianis sic impleatur. Post matutinos ad Primam sex psalmi dicantur, & hymnus: *Fulgentis auctor ætheris.* lectiones duæ: id est vna de veteri, alia de nouo testamento, & capitellum. Post hoc omnes lectioni vacent vsque ad horam tertiam. reliquo vero diei spatio faciant opera sua: secundum illud quod Dominus dixit: *Pater meus vsque nunc operatur, & ego* Ioan. 5.
operor. Et illud Apostoli: *operantes manibus nostris.* Et, *qui non* 1. Thes. 4.
operatur, non manducet. Quia scriptum est: *Via otiosorum stra-* 2. Thes. 3. Prou. 15.
ta sunt spinis. Et, *seruum inutilem proijcite in tenebras exteriores.* Matt. 25.

Quotidianis iterum diebus ad Tertiam sex psalmos dicite, antiphonam, hymnum, *Iam surgit hora tertia.* lectionem & capitellum: *Fiat Domine.* Ad Sextam ipse numerus psalmorum tenendus: antiphona dicenda, hymnus, *Iam sexta sensim voluitur.* lectio, & capitellum. Ad Nonam iste ordo seruandus: hymnus vero, *Ter hora trina voluitur.* Ad lucernarium omni tempore, & festis & quotidianis diebus, inprimis directaneus; postea antiphonæ duæ. Tertia semper cum alleluia dicatur. hymnus vna die: *Deus qui certis legibus.*

alia

alia die: *Deus creator omnium*. & capitellum. Ad Duodecimam psalmos decem & octo dicite: antiphonam, hymnum, lectionem, & capitellum. Quando repausaturæ estis, in schola, in qua manetis, Completa dicatur. inprimis directaneus, & psalmus nonagesimus dicatur. deinde capitella consuetudinaria. In natali Domini & in Epiphania tertia hora noctis surgite: dicite vnum nocturnum, & facite sex Missas de Isaia propheta. iterum dicite secundum nocturnum, & legantur aliæ sex de Euangelio. In Epiphania ita. inprimis vnum nocturnum: deinde de Daniele propheta facite illas sex Missas, & nocturnos, & iterum de Euangelio sex. Matutinos eo ordine, sicut in Pascha scripsimus, aut Dominicis diebus. In Martyrum festiuitatibus tres aut quatuor Missæ fiant. primã Missam de Euangelio legite; reliquas de passionibus Martyrum. Omni sexta feria post Duodecimam sex Missæ ad librum legantur: & post nocturnos tres. Omni Sabbato ad matutinos, *Cãtemus Domino*. & *Te Deum laudamus*. Ad Tertiam tres lectiones; vna de Prophetis, alia de Apostolo, tertia de Euangelio dicantur. Omni Dominica post nocturnos cum prima Missa legitur, id est resurrectio, nulla sedere præsumat, sed omnes stent. alia Dominica alia resurrectio: & sic in ordine totæ quatuor resurrectiones per singulas Dominicas legantur. Post Tertiam vero, *Pater noster*, dicite: & psallendo omnes communicent. Sic & in festiuitatibus facite. Missæ vero quando sanctæ Abbatissæ visum fuerit tunc fient.

Ordinem etiam conuiuij huic Regulæ inseruimus. Fercula quotidie ad refectionem tria, ad prandium duo, ad cœnam duæ bibituriæ. Ad refectionem in æstate mense Iunio, Iulio, & Augusto caldellos tres, ad prandium tres, ad cœnam omni tempore binos. Per festiuitates vero, & quando Abbatissa indulgentias voluerit facere, & cibaria quanta ipsa voluerit ordinet, & recentes addat. Quotidianis

dianis vero diebus olera formatico & oleo semper fercula condiantur. Ieiunium vero a Kalendis Septembris vsque ad Kalendas Nouembris secunda, & quarta, & sexta feria. A Kalendis Nouembris vsque ad Domini natale quotidie ieiunandum est, absque Sabbato & Dominica. Ab Epiphania vero vsque ad Pascha quotidie ieiunandum est, absque maiori festiuitate, Sabbato, & Dominica. Post Pascha vero vsque ad Pentecosten sexta feria tantum ieiunandum est. Post Pentecosten mense Iunio, Iulio, & Augusto in potestate Abbatissæ sit de ieiunio aut prandio: sicut viderit possibilitatem sororum, ita studeat obtemperare.

EXPLICIT REGVLA S. AVRELIANI AD VIRGINES.

IOANNIS EPISCOPI ARELATENSIS Epistola ad easdem.

Sanctis ac venerandis in Christo sororibus, ipsis quibus sanctæ memoriæ præcessor noster Aurelianus Episcopus monasterium S. Mariæ intra muros Arelatensis Vrbis constituit, & præcepta viuendi sanciuit, IOANNES gratia Domini ac Dei nostri Iesu Christi Episcopus.

VM plenissime series Regulæ vobis constitutæ victus & vestitus qualitatem & quantitatem vestræ sanctitatis contineat, nihilque indignum in ea, quod ad emendationem formulæ eius pertineat, inueniatur: tamen pro caritate & cura eiusdem, quam Dominus Ecclesiæ suę commendauit, admonemus, vt cum quanta possumus industria vigilemus, ne aliquam occasionem antiquo hosti subripiendi sanctum gregem relinquamus; nobisque futuro iudicio censura pro tor-

poris negligentia iustissime inferatur; aliqua vestrę sanctitati addicimus, per quę, vt nobis videtur, liberis gressibus, nullisque præpedientibus occasionibus iter cælestis Hierusalem, Christo Domino præuiante, incedere valeatis. Præcipimus itaque, postulantes sanctam caritatem vestram, vt in ipsis temporibus, quibus ieiunandi & reficiendi vobis statuta præcepta sunt, nulla sit vobis cum viris aut mulieribus religiosis aut laicis, quamuis quibuslibet propinquis aut extraneis, potandi licentia. Sed & tantum ipsis, quibus præfati sumus, pro caritatis officio, sicut condecet vestram sanctitatem, pociolos offerre præcipimus. Vos tamen in eorum præsentia in omnibus abstinete: ne si licentius cum eis indulta occasione potatæ fueritis, in resolutione potandi aut cor vestrum contraria cogitatio subripiat, aut iocus indecens per oculos & aures, & verba aut cachinnos prorumpat. Sed sicut diximus ab huiusmodi licentia in omnibus abstinentes, & per gradus singulos Regulæ constitutæ ambulantes, vitæ præsentis cursum feliciter gradiamini; & vitæ æternæ mansiones permissione Domini nostri Iesu Christi ingredi festinetis. Quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre & Spiritu sancto vnus Deus permanet a seculis, per secula, in secula seculorum.

EXPLICIT.

S.DO-

S. DONATI
VESONTIENSIS EPISCOPI
Regula
AD VIRGINES.

DE S.DONATO VESONT. EIVSQ. REGVLA veterum testimonia.

TABVLAE & Martyrologia Ecclesiæ Vesont. apud Chiffletium, Ferrarium & Sausseium die VII. Idus Augusti.

Vesontione depositio S. DONATI Episcopi.

IONAS Monachus in vita S. Columbani, Cap. XIII. Tomo III. oper. Venerab. BEDAE.

Erat tunc temporis Dux quidam, nomine VValdelenus, qui gentes quæ inter Alpium septa & Iurani saltus arua incolunt, regebat: huic soboles nulla erat. Hic cum coniuge sua Flauia nomine, & genere & prudentia nobili, ad B. Columbanum ex Vesontionensi oppido pergit: precantes simul vt pro eis Dominium deprecaretur. Quibus vir sanctus, Si, inquit, voti vestri est, vt largitoris donum eius nomini consecretis, mihique ex lauacro suscipiendum tradatis, pro vobis Domini clementiam implorabo, vt non solum eum quem Domino voueatis, habeatis; verum quanta volueritis post pignora suscipiatis. Mox: *Flauia editum puerum ad virum Dei defert. quem vir Sanctus suis manibus receptum sacrauit, sacroque lauacro ablutum ipse suscepit, DONATVM que nomen imponit, matrique ad nutriendum reddit: qui post alitus in eodem monasterio sapientia imbutus, Vesontionensis Pontifex est præfectus, nunc vsque superest eandem cathedram regens. Qui post in amore B. Columbani, ex ipsius Regula monasterium construxit, quod Palatium nuncupant.* Et paulo post. *Post ista munera mater ipsorum Flauia, post mariti obitum monasterium puellarum construxit in supradicta vrbe Vesontionis, & omni munimine roborans, multarum puellarum concionem adunauit. Tanta autem in eis veri Dei gratia flagrauit, vt omnia phaleramenta præsentis vitæ contemnentes, ad omnipotentis Dei cultum anhelarent.*

MEM-

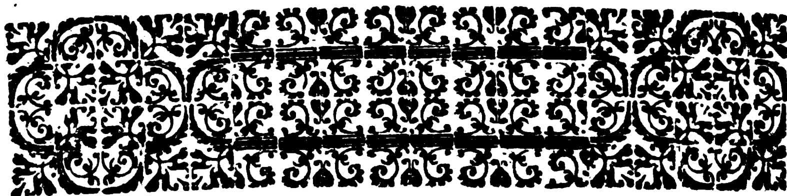
MEMBRANÆ antiquæ Vesontinæ apud Ioan. Iac. Chiffletium lib. II. Antiq. Vesont. cap. XXV.

Apicem tantæ dignitatis (Episcopalis) adeptus nullo modo est à suo proposito alteratus; sed idem permanens ipse omnibus proficere cupiens in Christo, non desistebat a cœpto officio. Inter Canonicos denique commorans monachali schema indutus, sic erat inter illos, quasi monachus vnus, Canonici implens officium, monachi non amittens propositum. Et mox: *Præterea monasterium infra vrbis mœnia condidit, & in honore B. Pauli Apostoli sacrauit, possessionibus ditauit, priuilegio muniuit: atque inibi fideles viros sub B. Benedicti, & B. Columbani Luxouiensi Regula victuros instituit. Suo denique tempore, matre eius Flauia cooperante, ex propria hereditate aliud in eadem Vrbe nobile sanctarum monialium in honore Beatæ Mariæ est ædificatum cœnobium: in quo requiescit eadem Flauia in pace, & Sirudis eius filia, virgo sacratissima, eiusque loci Abbatissa.*

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas in concordia Regularum passim citat hanc Regulam a Donato collectam.

IN-

INCIPIT PROLOGVS REGVLAE A DONATO COLLECTAE

Sanctis, & a me plurimùm venerandis Christi virginibus Gauthstrudæ, omnique suæ congregationi in cœnobio a famula Dei Flauia constituto DONATVS omnium extremus famulorum famularumque Dei seruulus Salutem.

QVamquam vos iuxta normam Regulæ, vasa Christi preciosissima, egregie nouerim cotidiè vitam ducere; attamen qualiter magis excellere debeatis sagaci vultis semper intentione perquirere. Quam ob causam sæpius mihi iniungitis, vt explorata S. Cæsarij Arelatensis Episcopi Regula, quæ specialius Christi virginibus dedicata est, vna cum beatissimorum Benedicti quoque & Columbani Abbatum vt puta quibusdam, vt ita dixerim, collectis in vnum flosculis ad instar Encheridion excerpere vobis, vel coaceruare deberem; & quæ specialius femineo sexui custodienda competerent, promulgarem: dicentes, quod Regulæ prædictorum Patrum vobis minime conuenirent, cum easdem viris potius, & nequaquam femi-

ſeminis edidiſſent. Et licet ſanctus Cæſarius propriè Christi, vt eſtis, virginibus Regulam dedicaſſet, vobis tamen ob immutationem loci in nonnullis conditionibus minimè conueniret. Ad hæc ego implenda diu multumque reniſus ſum voluntati veſtræ, non vt peruicaciter durus, ſed mea conſcius impoſſibilitate retentus, dum multorum in hac re minus neceſſitatem rei, atque opportunitatem loci intelligentium iudicium pertimeſco: ne me temere reprehendant, cur de tantorum Patrum inſtitutis audeam quidpiam excerpere, vel mutare. At contra deuotionem compellor, dum inhianter ſalutem veſtrarum cupio animarum. Sed taciturnitatem meam, immo tacendi perſeuerantiam, ſedulæ tandem veſtræ rupere preces; quibus quantum paruitatis meæ ignauia valet, parere omni ambitione feſtino: ſed timeo ne non tam efficaciter, quam libenter. Et rurſus in ancipiti ambiguitate conſtringor, dum me imparem ad indaganda præfatorum Patrum monita fore cenſeo, & cotidiano ſtrepitu ſecularium inquietor. Germano tamen affectu, quia caritas omnia ſuperat, in quantum pro aſſidua corporali infirmitate diuina pietas poſſibilitatem dedit, & ſenſus obtuſi caligo permiſit, quod bonis veſtris deſiderijs placuit, cunctoque ſancto vel veſtro collegio intra ſepta iſtius monaſterij adunata ſuggeſtio flagitauit, ea quæ vobis expediunt, & loci opportunitas, vel corporis poſſibilitas præſtat, & a norma recti dogmatis non diſcordant, elegi pauca è plurimis: quemadmodum regulariter rectum Chriſti tramitem tam vos, quàm cæteræ vobis ſuccedentes, Chriſto opitulante, tenere valeatis. Hæc vero ſchedula, quæ vobis flagitantibus breuiter ſuccinctèque collecta eſt, omnes conditiones monaſterij, cauſſáſque Regulæ ſingillatim determinat, & diſpenſat: & ita per titulos luculentius deflorata eſt, vt quælibet ſit neceſſitas requirendi prius in capitulis cernatur, & facile iuxta ea deſignata in capitulo ſuo reperiatur. Quæ capitula vilitatis meæ apologeticam ſubſe-

subsequuntur. Qua de re vos sanctas animas, mentesque Deo deditas coram omnipotenti Deo spirituali affectu obsecrare compellor, vt hæc eadem vestræ petitioni statuta, absque vlla dumtaxat refragatione, & indefinenti studio, menteque sagaci, tempore perpetuo conseruare studeatis: & iuniores, vel etiam negligentes, iuxta tenorem ipsius Regulæ coërceatis, & eam sæpius coram omni congregatione legatis: vt nulla se de ignorantia excusare possit. Iuniores corrigite: anus obsecrate: Præpositæ vestræ in omnibus obedite; negligentias vestras indesinenter eis aperite: altera alterius onera portate: inuicem vos omnes puro & casto amore diligite; vt veniente sponso vestro, Domino Iesu Christo, plenis oleo ac relucentibus lampadibus occurratis: tripudiantesque dicatis singulæ: *Inueni quem quæsiuit anima mea.* Hoc ergo ego omnium vltimus specialius almitati vestræ humili & subnixa prece deposco: vt pro me, qui petitioni vestræ obtemperans hæc per cola vel commata temperaui, tam in diurnis, quam in nocturnis officijs, dum in hoc luteo corpusculo dego, creberrimas fundatis preces, & postquam Domino iubente migrauero, sacras pro me hostias offerri Domino faciatis: quatenus cum vobis in choro sacrarum ac sapientium Virginum, virginitatis palma, beatitudoque tribuetur; saltem mihi cunctis onerato peccatis delictorum venia tribuatur.

Cant 3.

EXPLICIT PROLOGVS.

IN-

INCIPIT REGVLA.

Cap. I. *Qualis debeat esse Abbatissa.*

ATER monasterij, quæ præesse digna fuerit congregationi, cogitet semper quale onus suscepit, & cui est redditura rationem villicationis suæ: sciatque sibi oportere prodesse magis, quàm præesse. Oportet ergo eam esse instructam lege diuina; vt sciat vnde proferat noua & vetera: castam, sobriam, misericordem; & sæpius superexaltet misericordiam iudicio, vt idem ipsa consequatur. Odio habeat vitia, diligat sorores. In ipsa autem correctione prudenter agat, & ne quid nimis: ne dum cupit eradere æruginem, frangat vas: suamque fragilitatem semper suspecta sit: memineritque calamum quassatum non conterendum. In quibus, non dicimus vt permittat nutriri vitia, sed prudenter, & cum caritate ea amputet, vt viderit cuique expedire, sicut iam diximus: & studeat plus amari, quam timeri. Non sit turbulenta & anxia, non sit nimia & obstinata: non sit zelotypa, & nimis suspiciosa; quia nunquam requiescet. In ipsis imperijs suis sit prouida & considerata: & siue secundum Deum, siue secundum seculum sit, opera quæ iniungit, discernat & temperet. Omnia verò quæ docuerit esse contraria, in suis factis indicet non agenda: ne alijs prædicans ipsa reproba inueniatur: ne quando illi dicat Deus peccanti: *Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos post te.* Non ab ea persona discernatur in monasterio: non vna plus ametur, quam Psal.49.

altera: nisi quam in bonis actibus, aut obedientia inuenerit meliorem. Non præponatur ingenua ex seruitio conuertenti; nisi alia rationabilis caussa existat. Quia iuxta
1 Cor. 12. Apostoli dictum; *siue seruus, siue liber, omnes in Christo vnum sumus*: & sub vno Domino æqualem seruitutis militiam
Rom. 11. baiulamus: & *non est apud Deum personarum acceptio*. Sic autem omnia secundum Deum temperet ac discernat, qualiter in die iudicij de credito talento mercedem accipiat; & vt præsentem Regulam in omnibus conseruet: vt dum bene ministrauerit, audiat a Domino quod seruus bonus au-
Matt. 25. dire meruit: *Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui*.

CAP. II. *De adhibendis ad consilium sororibus*.

Quoties aliqua præcipua agenda sunt in monasterio, conuocet Abbatissa omnem congregationem: & dicat ipsa vnde agitur: & audiens consilium sororum tractet apud se, & quod vtilius iudicauerit faciat. Ideo autem omnes ad consilium vocari diximus, quia sępe iuniori Dominus reuelat quod melius est. Sic autem dent sorores consilium cum omni humilitatis subiectione, & non præsumant procaciter defendere quod eis visum fuerit; sed magis in Abbatissæ pendeat arbitrio: vt quod salubrius esse iudicauerit, ei cunctæ obediant. In omnibus igitur omnes magistram sequantur Regulam, neque ab ea temere declinetur a quaquam. Nulla in monasterio proprij sequatur cordis voluntatem. Non præsumat quæquam cum Abbatissa sua proterue contendere. Quod si præsumpserit, regulari disciplinæ subiaceat: idest, in cella retrudatur, donec pœnitendo humilietur. Ipsa tamen Abbatissa cum timore Dei & obseruatione Regulæ omnia faciat: sciens se procul dubio de omnibus iudicijs suis æquissimo iudici Deo rationem reddituram. Si qua vero minora sunt agenda in mona-

naste-

nasterio vtilitatibus, seniorum tantum vtatur consilio: sicut scriptum est: *Omnia fac cum consilio, & post factum non poeniteberis.* Eccl. 32.

CAP. III. *Quæ sunt instrumenta bonorum operum.*

Inprimis Dominum Deum tuum dilige ex toto corde, tota anima, tota virtute: deinde proximum tanquam teipsum. Deinde non occidere, non adulterare, non facere furtum, non concupiscere: non falsum testimonium dicere. honorare omnes homines: & quod sibi quisque facere non vult, alij non faciat. abnegare semetipsum sibi, vt sequatur Christum. corpus castigare: delicias non amplecti: ieiunium amare: pauperes recreare, nudos vestire, infirmos visitare, mortuum sepelire. In tribulatione subuenire, dolentem consolari: a seculi actibus se facere alienum, nihil amori Christi præponere. Iram non perficere, iracundiæ tempus non reseruare: dolum in corde non tenere, pacem falsam non dare, caritatem non derelinquere: non iurare, ne forte periuret: veritatem ex corde, & ore proferre, malum pro malo non reddere: iniuriam non facere, sed & factas patienter sufferre. Inimicos diligere: maledicentes sibi non remaledicere, sed magis benedicere: persecutionem pro iustitia sustinere. Non esse superbum, non vinolentum, non multum edacem, non somnolentum, non pigrum, non murmurosum, non detractorem. spem suam Deo committat. bonum aliquid in se cum viderit, Deo applicet, non sibi: malum vero semper a se factum sciat, & sibi deputet. diem iudicij timere, gehennam expauescere, vitam æternam omni concupiscentia spirituali desiderare: mortem cotidie ante oculos suspectam habere: actus vitæ suæ omni hora custodire: in omni loco Deum se respicere pro certo scire. cogitationes malas cordi suo aduenientes mox ad Christum allidere, & seniori spirituali patefacere.

re. Os suum a malo, vel prauo eloquio custodire: multum loqui non amare: verba vana, aut risui apta non loqui: risum multum, aut excussum non amare. Lectiones sanctas libenter audire: orationi frequenter incumbere: mala sua præterita cum lacrimis, vel gemitu cotidie in oratione Deo confiteri: de ipsis malis de cætero emendare. Desideria carnis non perficere: voluntatem propriam odisse. præceptis Abbatissæ in omnibus obedire, etiamsi ipsa aliter, quod absit, agat: memor illud Dominicum præceptum:
Matt. 23. *Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite.* Non velle dici sanctum, antequam sit: sed prius esse quod verius dicatur: præcepta Dei factis quotidie adimplere: castitatem amare: nullum odire: zelum & inuidiam non habere: contentionem non amare: elationem fugere: & seniores venerari: iuniores diligere in Christi amore; pro inimicis orare: cum discordante ante solis occasum in pacem redire: & de Dei misericordia nunquam desperare. Ecce hæc sunt instrumenta artis spiritualis, quæ cum fuerint a nobis die noctuque incessabiliter adimpleta, & in die iudicij reconsignata, illa merces nobis a Domino recompensabitur, quam ipse
1. Cor. 2. promisit, quod *oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit his qui diligunt eum.* Officina vero vbi hæc omnia diligenter operemur, claustra sunt monasterij, & stabilitas in congregatione.

CAP. IIII. *Qualis esse debeat Abbatissa.*

QVanta beneuolentia diligatis Matrem quæ omnium vestrum curam gerit: & Præpositæ sine murmuratione obediatur; ne in illis caritas contristetur. Ipsæ vero vobis quæ præsunt, cum caritate & vera pietate discretionem & Regulam studeant custodire. Corripiant inquietas, pusillanimes consolentur, sustineant infirmas: semper cogitantes Deo se pro vobis reddituras rationem. Vnde & vos magis sancte obe-

obediendo, non vestrum, sed etiam ipsarum misereminí: quę inter vos quantum in ordinatione superiores videntur, tantum in periculo maiore versantur. Pro qua re non solum Matri, sed etiam Præpositæ, Primiceriæ, vel Formariæ cum reuerentia humiliter obedite.

CAP. V. *De Præposita Monasterij.*

PRæposita monasterij eligatur a matre spirituali de congregatione cum cõsilio seniorum suarum, sancta, sapiens, timens Deum, humilitatemque super omnia habens: & in religionis amore deuota, & Regulæ obseruatione sit cognita. Quæ Præposita ea agat cum reuerentia, quæ etiam a Matre spirituali iniuncta fuerint. nihil contra ipsius voluntatem aut ordinationem faciat. quia quantum prælata est cæteris sororibus, tanto magis eam oportet solicite obseruare in omnibus præcepta Regulæ. Quæ Præposita, si in aliquo reperta fuerit vitio, aut elatione fuerit decepta superbiæ, aut contemptrix sanctę Regulæ comprobata, admoneatur verbis vsque ter: si non emendauerit, adhibeatur ei correctio disciplinæ regularis: quæ si neque sic correxerit, tunc deijciatur de ordine Præposituræ, & alia quæ digna est, in loco eius subrogetur. Quod si & post hæc in congregatione quieta & obediens non fuerit, etiam de monasterio expellatur: aut in cella ob pœnitentiam condignam retrudatur.

CAP. VI. *Vt quæ ad conuersionem venerit non statim recipiatur.*

HAEC igitur inprimis vestro sancto cœnobio conseruanda est norma, vt quæcumque Deo inspirante conuerti voluerit, non ei liceat statim habitum religionis assumere, nisi antea in multis experimentis fuerit voluntas illius approbata:

1.Ioan.4 ta: ſicut ait Apoſtolus: *Probate ſpiritus, ſi ex Deo ſunt:* & alibi:
1 Theſs.5 *Omnia probate; quod bonum eſt tenete.* Ergo ſi perſeuerauerit pulſans, & illatas ſibi iniurias & difficultates viſa fuerit patienter portare, & perſiſtere petitioni ſuæ, annuatur ei ingreſſus: & ſit in cella vbi meditetur, & manducet, & dormiat. Et ſenior ei talis deputetur, quæ ei Regulam ſæpius legat, & curioſè intendat & ſollicita ſit, ſi reuera Deum quærit, ſi prompta eſt ad opus Dei, ad obedientiam, ad opprobria ſuſtinenda. Prædicentur ei omnia dura & aſpera, per quæ itur ad Deum: & ſi promiſerit de ſtabilitate ſua perſeuerantiam, tunc demum poſt anni circulum in cœnobium ingrediatur, & obedientia ac ſtabilitate promiſſa in congregatione ſocietur. Et ſi poteſt fieri, aut nuſquam, aut difficile in monaſterio infantula paruula, niſi ab annis ſex aut ſeptem, quæ iam & literas diſcere, & obedientiæ obtemperare poſſit, ſuſcipiatur.

CAP. VII. *De his quæ relictis maritis ad monaſterium veniunt, qualiter recipiuntur.*

QVæ autem viduæ, aut maritis relictis, aut mutatis veſtibus ad monaſterium veniunt, non excipiantur, niſi antea de facultatiola ſua cui voluerint chartas, aut donationes, aut venditiones faciant: ita vt nihil ſuæ poteſtati, quod peculiariter aut ordinare aut poſſidere videantur, reſeruent:
Matt.19. propter illud Domini præceptum: *Si vis perfectus eſſe, vade*
Luc.14. *vende omnia quæ habes:* Et, *Si quis non reliquerit omnia, & ſecutus me fuerit, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Illæ verò, quæ adhuc viuis parentibus ſubſtantiam ſuam in poteſtate habere non poſſint, aut adhuc minoris ætatis ſunt, chartas tunc facere compellantur, quando res parentum in poteſtate habere potuerint, aut ad legitimam ætatem peruenerint. Ideo hoc ſanctis animabus veſtris præcipimus, timentes exemplum
Act.4. Ananiæ & Saphiræ, qui cum totum ſe dixiſſent Apoſtolis.

obtu-

obtulisse, partem obtulerunt, partem sibi infideliter reseruauerunt. quod scilicet nec decet, nec licet, nec expedit. Ancillam propriam nulli, nec Abbatissæ, liceat in suo seruitio habere: sed si opus habuerit, Abbatissa iubente, de iunioribus in solatio suo accipiat.

Cap. VIII. *Vt nulli liceat rem propriam possidere.*

Hoc præcipuè vitium radicitus amputandum est de monasterio; vt nulla præsumat aliquid proprium habere, nec quicquam dare aut accipere, vel tenere, sine iussione matris, nullam omnino rem, neque tabulas, neque graphium, sed nihil omnino: quippe quibus nec corpora sua, nec voluntates licet habere in propria voluntate: omnia verò necessaria a matre monasterij sperare. Nec quicquam liceat habere, quod ipsa non dederit, aut permiserit. Omniaque omnibus sint communia: vt scriptum est: *Et erant illis omnia communia*. Nec quæq; suum aliquid esse dicat, aut vindicare præsumat. Quod si quæ huic nequissimo vitio deprehensa fuerit delectari, tribus suppositionibus pæniteat. *Act. 4.*

Cap. IX. *Vt nemo peculiare opus sine iussione faciat.*

Nemo sane cuiuslibet operis vel artificij pro suo libito quicquam sine iussione eligat faciendum: sed quod faciunt in commune faciant, tam sancto studio, & tam feruente alacritate quasi sibi ipsis fecerint; & quod faciunt matri præsentent, & illa cui opus fuerit dispenset. Quæ autem contumax extiterit, hoc quod fecit priuetur, & centum percussionibus pœniteat. Quæ aliquid habebant in seculo, quando ingrediuntur monasterium, humiliter illud offerant matri, communibus vsibus profuturum. Quæ autem non habuerunt, non ea quęrant in monasterio, quę nec foris habere potuerunt.

Cap.

CAP. X. *Vt nulla despiciat sororem suam.*

ILlæ verò quę aliquid habere videbantur in seculo, non fastidiant neque despiciant sorores suas, quę ad illam sanctam societatem ex paupertate venerunt: nec sic de suis diuitijs superbiant, quod eas monasterio obtulerunt, quasi eis in seculo fruerentur. Quid prodest dispergere, & dando pauperibus pauperem fieri, si misera anima diabolica infletur superbia? Omnes ergo vnanimiter & concorditer viuite, & honorate in vobis inuicem Deum, cuius templum esse meruistis. Quę autem in hoc iactantię crimine, quod diximus, inuenta fuerit, suppositionem cum silentio faciat.

CAP. XI. *Vt nulli liceat semotam habere mansionem.*

NVlli liceat semotam eligere mansionem, nec habebit cubiculum, aut armariolum, aut aliquid huiusmodi, quod peculiarius cum claui claudi possit: sed omnes diuisis lectulis in vna maneant domo. Quę verò aliter agere, aut habere pręsumpserit, suppositionem sustineat. Quę autem senes sunt, & infirmę, ita illis conuenit obtemperare, & ordinare, vt non singulę singulas cellas habeant, sed in vna recipiantur omnes, vbi & maneant, & studium habeant. Nunquam ibi, sicut & in reliqua congregatione, altiore voce loquantur, vt extra modum a foris audiantur: quod si fecerint, suppositionem silentij, aut quinquaginta percussiones accipiant.

CAP. XII. *Qualiter senes aut infirmæ gubernandæ sint.*

ILlud ante omnia, sancta Mater, & venerabilis quæcunque fuerit Præposita, etiam cuicumque cura committenda est infirmarum; Primiceriam etiam, vel Formariam admoneo, & contestor, vt vigilantissime consideretis, & si sunt aliquæ

aliquæ de sororibus, quæ pro eo quod aut diligentius nutritæ sunt, aut defectiones forsitan stomachi frequentius patiuntur, & sicut reliquæ abstinere non possunt, aut certè cum grandi labore ieiunant, si illæ propter verecundiam petere non præsumunt, vos eis iubeatis a Cellerarijs dari, & ipsis vt accipiant ordinetis. Et certissimè confidant, quod quidquid dispensante aut iubente seniore qualibet hora perceperint, in illa repausatione Christum accipiant. Et sicut iam superius diximus, infirmarum cura ante omnia & super omnia adhibenda est; vt sicut reuera Christo, ita eis seruiatur: quia ipse dixit: *Infirmus fui, & visitastis me*; Et, *quod fecistis vni de his minimis fratribus meis, mihi fecistis*. Sed ipsæ infirmæ sorores considerent in timore Dei sibi seruiri, & non superfluitate sua contristent sorores suas seruientes sibi: quæ tamen patienter portandæ sunt; quia de talibus copiosior merces acquiritur. Ergo cura maxima sit Matri, ne aliqua negligentia patiantur. Quibus infirmis sit cella per se deputata: & quæ eis obsequium impendat, timens Deum ac solicita sit. Balnearum vsus infirmis quoties expedit offeratur, sanis autem, & maximè iuuenibus, tardius concedatur. Carnes verò a nulla vnquam in cibo manducentur: si forte aliqua in disperata infirmitate fuerit, iubente & prouidente Abbatissa accipiat. Cum verò vires pristinas reparauerit, ad feliciorem redeat abstinentiæ consuetudinem. Et si hoc necessitas infirmarum exegerit, & Matri monasterij iustum visum fuerit, cellariolum & coquinam suam infirmæ in commune habeant.

Matt. 25.

Cap. XIII. *Qualiter ad officium diuinum curratur.*

Ad horam diuini officij, mox vt auditum fuerit signum, relictis omnibus quælibet fuerint in manibus, summa cum festinatione curratur; cum grauitate tamen, vt non scurrilitas inueniat fomitem. Nihil tamen operi Dei præpona-

ponatur. Quæ verò nocturnis vigilijs ad Gloriam primi non occurrerit psalmi, non stet in ordine suo in choro, sed vltima omnium stet, aut in loco quem talibus negligentibus seorsum constituerit Senior: vt videatur ab ipsa, vel ab omnibus, vsque dum completo opere Dei publica satisfactione pœniteat. Ea verò, quam superius diximus, horis diurnis obseruatio conseruetur.

Cap. XIIII. *De his quæ ad opus Dei vel ad mensam tardè occurrerint.*

Qvæ signo tacto tardius ad opus Dei vel ad opera venerit, increpationi, vt dignum est, subiacebit: quæ si secundò aut tertiò admonita emendare noluerit, regulari subiaceat disciplinæ. Similiter quæ ad mensam ad primum capitulum orationis non fuerit, & occupata in aliquo per iussionem non fuerit, non permittatur ad mensam communis participationis sedere; sed sequestrata a consortio omnium reficiatur sola, sublata ei portione sua de vino. Eadem verò patiatur, quæ non fuerit præsens ad illum versum qui post cibum dicitur.

Cap. XV. *De significanda hora operis Dei.*

Nvncianda hora operis Dei die noctuque sit cura Abbatissæ: aut ipsa nunciare debet, aut alicui solicitæ sorori iniungat hanc curam, vt omnia horis competentibus compleantur. Psalmos vel antiphonas post Abbatissam ordine suo quibus iussum fuerit imponant; cantare autem & legere non præsumat, nisi quæ potest ipsum officium implere; vt ædificentur audientes: quod cum humilitate, & grauitate, & timore faciat, & cui iusserit Abbatissa.

Cap.

Cap. XVI. *De Oratorio monasterij.*

ORatorium hoc sit quod dicitur: nec ibi quicquam aliud geratur aut condatur, excepto opere Dei. Omnes cum summo silentio exeant: & agatur reuerentia Dei, vt soror quæ forte sibi peculiariter vult orare, non præpediatur alterius improbitate. Sed & si altera vult sibi forte secretius orare, simpliciter intret & oret, non in clamosa voce, sed in lacrimis & intentione cordis. Ergo quæ simile opus non facit, non permittatur expleto opere Dei remanere, sicut dictum est, ne alia impedimentum patiatur.

Cap. XVII. *De disciplina psallendi in Oratorio.*

VBique credimus diuinam esse præsentiam, & oculos Domini contemplantes bonos & malos: maximè tamen hoc sine aliqua dubitatione credimus, cum ad opus diuinum assistimus. Ideo semper memores simus, quod ait Propheta: *Seruite Domino in timore*: & iterum: *psallite sapienter*: & *In conspectu angelorum psallam tibi*. Ergo consideremus qualiter oporteat in conspectu diuinitatis & angelorum eius esse. & sic stemus ad psallendum, vt mens nostra concordet voci nostræ. Dum in oratorio psallitur, fabulare omnino non liceat. Cum verò psalmis & hymnis vacatis Deo, id versetur in corde quod præfertur in voce. & quæ subriserit in cursu orationum, sex percussionibus: si in sonum eruperit risus, suppositionem.

Psal. 2. *Psal. 46.* *Psal. 137.*

Cap. XVIII. *De reuerentia orationis.*

SI cum hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, non præsumimus nisi cum humilitate & reuerentia: quanto magis Domino Deo vniuersorum cum omni humilitate & puritatis deuotione supplicandum est? & non in

M 2 multi-

multiloquio, sed in puritate cordis & compunctione lacrimarum nos exaudiri credamus. Et ideo breuis debet esse & pura oratio; nisi forte ex affectu inspirationis diuinæ gratiȩ protendatur. In conuentu tamen omnino breuietur oratio: & facto signo a Priore omnes pariter surgant.

Cap. XIX. *Qualiter silentio studere debeant sorores.*

Omni tempore omnique loco silentio studere debent ancillæ Christi, maximè tamen nocturnis horis. Et ideo exeuntes a completorijs nulla sit licentia denuo loqui cuiquam aliquid, vsque mane post secundam celebratam in conuentu: quo in loco veniam petentes, ac singulæ confessionem dantes pro cogitationibus carnalibus atque turpibus, vel nocturnis visionibus, demum pariter orantes dicant; *Fiat Domine misericordia tua super nos, quemadmodum sperauimus in te.* Sic quoque vicissim dicant ad seniorem: da commeatum vestimentum mutare, & quod opus fuerit fieri.

Psal. 32.

Cap. XX. *Quando vacent lectioni.*

A secunda hora vsque ad tertiam, si aliqua necessitas vt operentur non fuerit, vacent lectioni: reliquo verò spatio diei faciant opera sua, & non se fabulis occupent, propter illud Apostoli: *Cum silentio operantes*; & illud: *In multiloquio non effugies peccatum.* Et ideo hoc vobis omnino loquendum est, quod ad ædificationem vel vtilitatem animæ pertinet. cum autem necessitas operis exegerit, tunc loquantur. Reliquis verò in vnum operantibus vna de senioribus legat: de reliquo meditatio verbi Dei de corde non cesset. Si autem, vt diximus, aliqua compellit necessitas, vt infra hunc terminum operari debeat, in arbitrio sit Matris, qualiter absque murmurio fiat. Omnia quæcunque

2. Thes. 3
Prou. 10.

opera

opera facitis, quando lectio non legitur, de diuinis scripturis semper aliquid ruminate. Nemo cum murmuratione aliquid faciat, ne simili murmuratorum iudicio pereat; secundùm illud Apostoli: *Omnia facite sine murmurationibus.* *Phil. 2.* Humiles semper inuicem sitis, non solum senioribus, sed & coæqualibus & iunioribus, ne Deus superbis resistat: ne inflatæ per viam angustam transire non possint. Quicquid vobis a senioribus fuerit imperatum, sic accipite tamquam si de cælo sit ore Dei prolatum. Nihil reprehendas, nihil despicias, in nullo penitus murmurare præsumas: quia in monasterio seruire venisti, non imperare: obedire potius, quam iubere. Totum sanctum, totum iustum, totum vtile iudica, quicquid aut tibi, aut alijs videris imperari.

CAP. XXI. *Si omnes æqualiter debent necessaria accipere.*

Scriptum est: *diuidebatur singulis prout cuique opus erat:* vbi non *Act. 4.* dicimus, vt personarum, quod absit, acceptio sit, sed infirmarum consideratio: vt quæ minus indiget, agat Deo gratias & non contristetur: quæ verò plus indiget, humilietur pro infirmitate, non extollatur pro misericordia; & ita omnia membra erunt in pace. Ante omnia ne murmurationis malum pro qualicumq; caussa in aliquo qualicumque verbo vel significatione appareat: quod si deprehensa quæ fuerit, districtiori disciplinæ subdatur.

CAP. XXII. *Qualis debeat esse ancilla Dei dum castigatur.*

Qvæ pro qualibet culpa ammonetur, castigatur, corripitur, arguenti respondere non præsumat: quod si fecerit, regulari subiaceat disciplinæ. Quæ aliquid ex his quę iubentur implere noluerit, a communione orationis, vel a mensa, secundum qualitatem culpæ, sequestrabitur.

CAP.

CAP. XXIII. *Qualiter ad confessionem omnibus diebus veniant.*

INter cæteras Regulæ obseruantias hoc magis super omnia tam iuniores quam etiam seniores monemus sorores, vt assidue & indesinenti studio tam de cogitatu, quam etiam de verbo inutili, vel opere, seu aliqua commotione animi, confessio omnibus diebus, omnibus horis, omnibusque momentis semper donetur; & matri spirituali nihil occultetur. quia statutum est hoc a sanctis Patribus, vt detur confessio ante mensam, siue ante lectulorum introitum, aut quandocunque fuerit facile. quia confessio pœnitentiæ de morte liberat. Ergo nec ipsa parua a confessione sunt negligenda cogitata, quia scriptum est: *qui parua negligit, paulatim defluit.*

Eccl.i.

CAP. XXIIII. *De his quæ ad lectum suum aliquid occultare præsumpserint.*

QVæ soror ad lectulum suum, quæ ad manducandum, vel ad bibendum pertinent, præsumpserit occultare, publicè coram omnibus arguatur: & tunc demum palam cunctis præsentibus obiurgata suppositionem sustinere cogatur.

CAP. XXV. *De his quæ non custodierint benedictionem ad mensam, & cætera similia.*

SI comederit vel biberit non petens benedictionem, & non respondens, Amen, sex percussionibus: & quæ non signauerit cochlear quo lambit, sex: & quæ locuta fuerit comedens, non in necessitate alterius sororis, sex: vel pertuderit cultello mensam, sex: & si dixerit suum proprium aliquid, sex percussionibus emendet.

CAP.

CAP. XXVI. *De his quæ in coquina aliquid effuderint.*

QVæcunque de fororibus cui folicitudo coquinandi vel miniſtrandi commiſſa eſt, quantulum quid effuderit, oratione in Eccleſia poſt expletum curſum, ita vt ſorores pro ea orent, emendare ſtatuitur. Similiter pœniteat quæ humiliationem in ſynaxi, ideſt in curſu oblita fuerit. hæc eſt humiliatio in Eccleſia poſt finem vniuſcuiuſque pſalmi. Simili modo quæ perdiderit micas, oratione in Eccleſia emendari cogatur. Ita tamen hæc parua pœnitentia iudicetur, ſi paruum quid effuderit. quod ſi ex negligentia, vel obliuione, ſeu tranſgreſſione ſecuritatis tam in liquidis quam in aridis amplius ſolito perdiderit, longa venia in Eccleſia, dum duodecim pſalmos ad duodecimam canunt, proſtrata nullum membrum mouens pœniteat. & quæ non cuſtodierit ordinem ad ſacrificium, ſex percuſſionibus emendetur.

CAP. XXVII. *De his quæ ſine oratione egrediuntur domo.*

QVæ egrediens domum ad orationem poſcendam non ſe humiliauerit, & poſt acceptam non ſe ſignauerit, & crucem non adierit, duodecim percuſſionibus; & quæ orationem ante opus aut poſt oblita fuerit, duodecim percuſſionibus: aut quæ regrediens domum, orationem petens non ſe curuauerit intra domum, duodecim percuſſionibus emendetur: vel quæ facit curſus non neceſſarios, duodecim percuſſionibus emendetur.

CAP. XXVIII. *Quæ profert fabulas ocioſas ad aliam, & quæ ſe excuſauerit, & dicit conſilium contra conſilium.*

FAbulas ocioſas proferens ad alteram, & ſtatim ſemetipſam reprehendens, venia tantum ſufficit: ſi autem non ſe re-

se reprehenderit, tractantes eas suppositione silentij aut quinquaginta percussionibus poeniteant. excusationem proferens cum simplicitate, quando in aliquo discutitur, & non dicit statim veniam petens, mea culpa, poenitet me: consilium contra consilium cum simplicitate promens, quinquaginta percussionibus poeniteat.

Cap. XXIX. *De his quæ reprehendunt aliarum opera, & cætera similia.*

REprehendens aliarum sororum opera aut detractans: proferens correctionem contra correctionem, hoc est castigans castigantem se, tribus suppositionibus poeniteat. Quæ soror abscondit aliquod crimen in sorore sua vsque dum corrigatur de alio vitio vel de ipso, & tunc prius profert illud aduersum sororem suam, tribus suppositionibus: vel quæ detrahit alicui sorori, aut audit detrahentem non corrigens eam, tribus suppositionibus: & quæ aliquid cum contradictione aut tristitia promit, simili modo tribus suppositionibus poeniteat. Quæ aliquid reprehendens Præpositæ non vult indicare, vsque dum matri seniori indicet, similiter poeniteat. Quæ soror vituperat alicui sorori obsequium dandum, murmurat & dicit, non faciam nisi dicat senior aut secunda, similiter tribus suppositionibus. Quæ consanguineam suam docet aliquam decentem artem, & aliud quodlibet a seniore fuerit impositum, dixerit, melius vt lectionem discat, tribus suppositionibus poeniteat.

Cap. XXX. *De his quæ cum Præposita sua superbe contendunt.*

QVæ ad Præpositam suam audet dicere; non tu iudicabis caussam meam, sed nostra senior aut cæteræ sorores, quadra-

quadraginta diebus pœniteat: nisi ipsa humiliter dicat, pœnitet me quod dixi.

CAP. XXXI. *De his quæ non postulant veniam correcta, & cætera similia.*

QVæ non postulat veniam correcta, suppositione: quæ visitauerit alias in cellis earum sine interregatione, simili modo pœniteat: aut in coquinam post nonam ierit, suppositione: aut extra vallum, idest extra septa monasterij sine interrogatione ierit, suppositione pœniteat.

CAP. XXXII. *Vt nulla alterius teneat manum, nec iuuenculæ se inuicem appellent.*

PRohibetur ne pro dilectione aliqua vlla alterius teneat manum, siue steterit, siue ambulauerit, siue sederit. Quod si fecerit, duodecim percussionibus emendetur. Iuuenculæ, quibus imponitur terminus, vt non se appellent inuicem: si transgressæ fuerint, quadraginta percussionibus pœniteant.

CAP. XXXIII. *Vt sedentes ad mensam taceant.*

SEdentes ad mensam taceant, & animo lectioni intendant. Cum autem lectio cessauerit, meditatio sancta de corde non cesset. Si verò aliquid opus fuerit, quę mensæ præest solicitudinem gerat, & quod est necessarium nutu magis quam voce petat. Nec solæ vobis fauces sumant cibum, sed & aures audiant Dei verbum. Nam quæ loqui præsumpserit, vel viginti vel triginta percussiones accipiat. Pœnitentias verò minutas iuxta mensam si fecerit Præposita mensæ imponat. amplius quam vigintiquinque percussiones simul non dentur.

Cap. XXXIV. *Qualiter aut quibus temporibus genua flectantur.*

Poenitentes sorores, & indigentes poenitentia psalmorum, hoc est, quibus necesse est vt psalmos adhuc pro visione nocturna decantent: quia pro illusione diabolica, ac pro modo visionis viginti sex psalmos in ordine, aliæ quindecim, aliæ duodecim indigentes pœnitentia psalmos decantare debent: quamuis ergo in nocte dominica, & tempore Quinquagesimæ genuflectant. In commune autem omnes sorores omnibus diebus & noctibus tempore orationum in fine omnium psalmorum genua ad orationem, si non infirmitas corporis offecerit, flectere æquo moderamine debent, sub silentio dicentes: *Deus in adiutorium meum intende; Domine ad adiuuandum me festina.* Quem versiculum postquam in oratione tacitè decantauerint, æqualiter a flexu orationis surgant, excepto diebus dominicis, & a prima die sancti Paschæ, vsque ad Quinquagesimum diem, in quo moderatè tempore psalmodiæ humiliantes, genua non flectent. Et quando ad communionem altaris accedunt, ter se humilient.

Cap. XXXV. *Vt iurare omnino non liceat.*

Ivramentum vel maledictum, velut venenum diaboli fugere & vitare contendat. quod si fecerit, duabus silentij suppositionibus, & centum percussionibus pœniteat.

Cap. XXXVI. *De Quadragesimæ obseruatione.*

Licet omni tempore vita monachæ Quadragesimæ debet obseruationem habere, tamen quia paucorum est ista

virtus

virtus, ideo suademus istis diebus Quadragesimæ omni puritate vitam suam custodire; omnes pariter sordes, & negligentias aliorum temporum his diebus sanctis diluere. Quod tunc dignè fit, si ab omnibus vitijs temperamus; orationi cum fletibus, lectioni, & compunctioni cordis, atque abstinentiæ operam damus. Ergo his diebus augeamus nobis aliquid solito penso seruitutis nostræ orationes peculiares, ciborum & potus abstinentiam: vt vnaquæque super mensuram sibi indictam aliquid propria voluntate cum gaudio sancti Spiritus offerat Deo: id est, subtrahat corpori suo de cibo, de potu, de somno, de loquacitate, de scurrilitate; & cum spirituali desiderio gaudium sanctum Paschæ expectet. Hoc ipsum tamen quod vnaquæque offert, Abbatissæ suæ suggerat, & cum eius faciat oratione & voluntate. Quicquid sine matris spiritualis permissione fit, præsumptioni deputabitur & vanæ gloriæ, non mercedi.

Cap. XXXVII. *Quot sunt gradus humilitatis.*

Primus humilitatis gradus est, obedientia sine mora. Hæc conuenit his, quæ nihil sibi a Christo carius aliquid existimantes, propter seruitium sanctum quod professæ sunt, seu propter metum gehennæ, vel gloriam vitæ æternæ, mox vt aliquid imperatum a maiore fuerit, acsi diuinitus imperetur, moram pati nesciunt in faciendo. de quibus Dominus dicit: *Obauditu auris obaudiuit mihi*. Et idem dicit doctoribus: *Qui vos audit me audit*. Ergo tales relinquentes statim quæ sua sunt, & voluntatem propriam deserentes, mox ex occupatis manibus, & quod agebant imperfectum relinquentes, vicino obedientes pede, iubentis vocem factis sequuntur, vel vno momento prædictæ senioris iussione etiam contraria sustinere debere. Dicit ex persona sufferentium: *propter te mortificamur tota die, æstimatæ sumus vt oues occisionis*

Psal. 17. Matt. 10. Psal. 43.

sionis. & securæ de spe retributionis diuinæ, subsequuntur
Rom. 8. gaudentes, & dicentes: *Sed hæc omnia superamus propter eum,*
Psal. 65. *qui dilexit nos*. & eadem alio loco scriptura dicit: *Probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum: & induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro*. Et vt ostendat sub Priore debere nos esse, subsequitur dicens: *Imposuisti homines super capita nostra*. Ideo angustam viam arripiunt, vn-
Matt. 7. de Dominus dicit: *Angusta via est, quæ ducit ad vitam*. Vt non suo arbitrio viuentes, vel desiderijs suis & voluptatibus obedientes, sed ambulantes alieno iudicio & imperio, in cœnobio degentes seniorem sibi præesse desiderant. Sine dubio hæ tales illam Domini imitantur sententiam, quæ dicit:
Ioan. 5. *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me*. Sed hæc ipsa obedientia tunc acceptabilis erit Deo, & dulcis hominibus, si quod iubetur non trepidè, non tardè, aut cum murmurio, vel cum responsione nolentis efficiatur: quia obedientia quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur. ipse
Matt. 10. enim dixit: *qui vos audit, me audit*. Nam si talis non fuerit
Luc. 14. obedientia, non erit acceptabilis Deo, qui ait; *& qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus*. Et ideo di-
Ioan. 12. cit de digno discipulo: *vt vbi ego sum, ibi & minister meus mecum erit*.

Cap. XXXVIII.

Secundus humilitatis gradus est, propriam quæque non amare voluntatem, & desideria sua non debet implere:
Ioan. 6. sed vocem illam Domini factis imitetur, dicentis: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit*. item dicit scriptura: *Voluntas habet pœnam, & necessitas parit coronam*.

Cap. XXXIX.

Ter-

TErtius humilitatis gradus eſt, vt quæque pro Dei amore omni obedientia ſe ſubdat maiori: imitans Dominum, de quo dicit Apoſtolus: *factus obediens vſque ad mortem.* *Phil. 2.*

CAP. XL.

QVartus humilitatis gradus eſt, ſi in ipſa obedientia duris & contrarijs rebus, vel etiam quibuslibet irrogatis iniurijs, tacita conſcientia pœnitentiam amplectatur; vt ſuſtinens non laſseſcat vel diſcedat, dicente ſancta ſcriptura: *Qui perſeuerauerit vsque in finem, hic ſaluus erit.* & item; *Confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.* *Matt. 10.* *Pſal. 26.*

CAP. XLI.

QVintus humilitatis gradus eſt, ſi omnes cogitationes malas cordi ſuo aduenientes, vel mala a ſe abſconsè commiſſa per humilem confeſſionem ſeniori ſuæ non celauerit. hortans nos de hac re ſcriptura dicit: *Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eum.* Et iterum dicit: *Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia eius.* Et idem propheta. *Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitias meas non abſcondi. Dixi, pronunciabo aduerſus me iniuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* *Pſal. 36.* *Pſal. 105.* *Pſal. 31.*

CAP. XLII.

SExtus humilitatis gradus eſt, ſi omni vilitate vel extremitate contenta ſit monacha, & ad omnia quæ ſibi iniunguntur, velut operariam malam ſe iudicet & indignam: dicens ſibi cum propheta: *Ad nihilum redacta ſum, & neſciui: vt iumentum facta ſum apud te, & ego ſemper tecum.* *Pſal. 92.*

CAP.

Cap. XLIII.

Septimus humilitatis gradus est, si omnibus se inferiorem & viliorem, non solum sua lingua pronunciet, sed ex intimo cordis credat affectu humilians se, & dicat cum

Psal. 21. Propheta: *Ego autem sum vermis, & non homo, obprobrium ho-*

Psal. 87. *minum, & abiectio plebis. Exaltata sum, & humiliata, & confusa.*

Psal. 118 & item: *Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam mandata tua.*

Cap. XLIIII.

Octauus humilitatis gradus est, si nihil agat monacha, nisi quod communis monasterij Regula, vel maiorum cohortantur exempla.

Cap. XLV.

Nonus humilitatis gradus est, vt linguam ad loquendum prohibeat monacha, & taciturnitatem habens vsque ad interrogationem non loquatur: dicente scriptura, quia

Prou. 10. *in multiloquio non effugietur peccatum.* & quia *vir linguosus non*

Psal. 139. *dirigetur super terram.*

Cap. XLVI.

Decimus humilitatis gradus est, si non sit facilis ac prom-

Eccl. 21. pta in risu. quia scriptum est: *Stultus in risu exaltat vocem suam.*

Cap. XLVII.

Vndecimus humilitatis gradus est, si cum loquitur monacha, leniter & sine risu, humiliter & cum grauitate vel pauca verba & rationabilia loquatur: & non sit

cla-

clamosa in voce, sicut scriptum est: *Sapiens verbis innotescit paucis*.

Cap. XLVIII.

Dvodecimus humilitatis gradus est, si non solum corde, sed etiam corpore monacha humilitatem videntibus se semper indicet: idest, in opere, in oratorio, in monasterio, in horto, in via, vel vbicumque sedens, ambulans, vel stans inclinato sit semper capite, defixis in terra aspectibus, ream se omni hora de peccatis suis existimans, iam se tremendo iudicio Dei repræsentari existimet: dicens sibi in corde semper illud, quod publicanus ille Euangelicus fixis in terram oculis dixit: *Domine non sum dignus ego peccator leuare oculos meos ad cælum*. Et item cum Propheta: *incuruatus & humiliatus sum vsquequaque*. Ergo his omnibus humilitatis gradibus ascensis monacha ad caritatem Dei perueniat illam, quæ *perfecta foras mittat timorem*: per quam vniuersa, quæ prius non sine formidine obseruabat, absque vllo labore velut naturaliter ex consuetudine incipiet custodire: non iam timore gehennæ, sed amore Christi, & consuetudine ipsa bona, & dilectione virtutum: quam Dominus iam in operarium suum mundum a vitijs & peccatis Spiritu sancto dignatus est demonstrare.

Luc.18. *Psal.118* *1. Ioã.4.*

Cap. XLIX. *De taciturnitate*.

Silentij regula diligenter custodienda decernitur; quia scriptum est: *Cultus autem iustitiæ silentium & pax*. & ideo ne reatus de verbositate conquiratur, exceptis vtilitatibus ac necessarijs, opus est vt taceatur. Quia iuxtà scripturam, *in multiloquio non deerit peccatum*. & alibi ait: *Posui ori meo custodiam: obmutui & humiliatus sum, & silui a bonis*. Hic ostendit Propheta, si a bonis eloquijs interdum propter taci-

Isa. 32. *Pro. 10.* *Psal. 38.*

citur-

citurnitatem debet tacere, quanto magis a malis verbis propter pœnam debet cessare? Tacendum igitur est, & cum cautela & ratione loquendum: nè aut detractiones, aut tumidæ contradictiones in loquacitatem vitiosam ac superfluam prorumpant. Ergo quamuis de bonis & sanctis ædificationum eloquijs, perfectis Christi sororibus propter taciturnitatis grauitatem rara loquendi concedatur licentia.
Prou. 10. Quia vt superius diximus: *in multiloquio non effugies peccatum.*
Prou. 14. & alibi: *Mors & vita in manibus linguæ.* Et si altiori voce præsumpserit, duabus silentij suppositionibus, aut quinquaginta percussionibus pœniteat: & si iterare præsumpserit, centum. Scurrilitates vero, vel verba otiosa & risum mouentia ęterna clausura in omnibus locis damnamus, & ad tale eloquium famulæ Christi aperire os non permittimus.

Cap. L. *De custodia oculorum.*

Nvlla in vobis concupiscentia oculorum cuiuscunque viri diabolo instigante consurgat. Ne dicatis vos animos habere pudicos, si oculos impudicos habeatis: quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius. Nec putare debet quæ in virum non simpliciter conuertit aspectum, ab alijs se non videri cum hæc facit. Videtur omnino a quibus videri se non arbitratur. Sed etsi lateat, vt a nemine hominum videatur, quid faciet de illo superinspectore, cui latere omnino non potest? Timeat ergo displicere Deo, cogitet ne male placeat viro. Quando ergo simul statis, si aut Prouisor monasterij, aut aliquis cum eo virorum superuenerit, inuicem vestram pudicitiam custodite. Deus enim qui habitat in vobis, etiam isto vos modo custodit. Non sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus, quod vestrum decet propositum.

Cap.

Cap. LI. *Vt peccatum alterius non celetur.*

Si quam verò liberius quàm decet agere videritis, matri in notitiam ponite. Nec vos iudicetis esse maleuolas, quando hoc sancto animo indicatis. magis enim innocentes non estis, & peccatis ipsius participes vos facitis, si sororem vestram, quam castigando corrigere potuistis, tacendo perire permittatis. Si enim vulnus haberet in corpore, aut esset a serpente percussa, & vellet hoc occultare, dum timet secari, nonne hoc crudeliter taceretur, & misericorditer proderetur? Quanto magis ergo consilia diaboli & insidias illius manifestare debuistis: ne in deterius vulnus peccati augeatur in corde, & concupiscentiæ malum diutius nutriatur in pectore? Et hoc facite cum dilectione sororum, & odio vitiorum.

Cap. LII. *Vt inter se litigare, vel conuicia dicere non debeant.*

Et quamuis non solum cogitari, sed omnino nec credi debeat, quod sanctæ Virgines duris sermonibus per conuicia mordeant se: tamen si forte, vt se habet humana fragilitas, in tantum nefas aliquæ de sororibus ausæ fuerint diabolo instigante prorumpere, vt aut furtum faciant, aut in se inuicem manus mittant, iustum est, vt legitimam disciplinam accipiant, a quibus Regulæ instituta violantur. Necesse est enim, vt in eis impleatur illud, quod de indisciplinatis filijs per Salomonem prædixit Spiritus sanctus: *Qui diligit filium suum, assiduat illi flagellum*. Et iterum: *tu virga eum cædis, animam illius de inferno liberabis*. Disciplinam tamen ipsam in præsentia congregationis accipiant, pro illo Apostoli: *Peccantes coram omnibus corripe*. Lites nullas habeatis, secundum illud Apostoli: *Seruum Domini non oportet litigare*. Si seruum Domini litigare non conuenit, quanto magis an-

Eccl. 30. Prou. 23. 1. Tim. 5. 2. Tim. 2.

cillam Dei non expedit? cuius quo verecundior est sexus, tanto animus debet esse modestior. Aut si fuerint, quam celerius finiantur: ne ira crescat in odium, & festuca conuertatur in trabem, & efficiatur anima homicida. Sic enim legitis: *Qui odit fratrem suum homicida est*. Et, *leuantes sanctas manus suas sine ira & disceptatione*. Quæcunque conuicio, vel maledicto, vel etiam crimine obiecto læserit sororem suam, meminerit culpam satisfactione purgare. Quod vitium si iterare præsumpserit, districtione seuerissima feriatur, vsquequo per satisfactionem recipi mereatur. Iuniores præcipue senioribus deferant. Si autem, vt fieri solet, stimulante diabolo inuicem se læserint, inuicem sibi veniam petere, & debita relaxare debebunt: propter orationes, quas vtique quantum crebriores, tantum puriores habere debent. Quod si illa, cui veniam petierit, indulgere sorori suæ noluerit, a communione separetur, & timeat illud: *Quod si non dimiserit, non dimittetur ei*. Quæ autem nunquam vult petere veniam, aut ex animo non petit; aut cui petitur, si non admittat, sine causa in monasterio esse videtur. Attamen vsquequo satisfaciat pœnitendo, & sorori suæ relaxet, nunquam in congregatione societur. Proinde vobis a verbis durioribus parcite: quæ si emissa fuerint, non pigeat ex ipso ore proferre medicamentum, vnde facta sunt vulnera. Quando autem vos, quæ Præpositæ estis, necessitas disciplinæ pro malis moribus coercendis dicere verba dura compellit, si etiam in ipsis modum vos excessisse fortasse sentitis, non a vobis exigitur vt veniam postuletis; ne apud eas, quas oportet esse subiectas, dum nimium seruatur humilitas, regendi frangatur auctoritas. Sed tamen petenda venia est ab omnium Deo, qui nouit etiam, quam plus iuste corripitis, quanta beneuolentia diligatis.

1. Ioan. 3. 1. Tim. 2. Matt. 6.

CAP.

CAP. LIII. *Vt nulla a parentibus suis sine iussione aliquid accipiat.*

NVllatenus liceat sorori a parentibus suis, neque a quoquam hominum, nec sibi inuicem literas, eulogias, vel quælibet munuscula accipere aut dare sine præcepto Abbatissæ. Quod si etiam a parentibus suis ei quicquam directum fuerit, non præsumat suscipere illud, nisi prius indicatum fuerit matri. quod si iusserit suscipi, in ipsius sit potestate, aut ei, si necesse est, aut cui illud iubeat dare. Quæcunque autem, quod Deus non patiatur, in tantum progressa fuerit malum, vt occulte literas ab aliquo, aut quælibet mandata aut munuscula accipiat, si hoc vltrò confessa fuerit, indulgentiam mereatur, & oretur pro ea. Si autem celans proditur vel conuincitur, secundum instituta monasterij Regulæ grauius emendetur. Simili etiam districtioni subiaceat, si vel ipsa cuicunque literas, aut munuscula transmittere sacrilego ausu præsumpserit. Pro affectu tamen parentum aut cuiusque notitia, si aliquas transmittere voluerit literas, aut eulogias panis, matri suggerat, & si ipsa permiserit, per Posticiarias det: & ipsæ de nomine illius transmittant cui voluerit ipsa. sine Præposita, aut Posticiaria per se nulla præsumat nec dare, nec accipere a quoquam: quod si præsumpserit, tribus suppositionibus pœniteat.

CAP. LIIII. *Vt nulla cuiuslibet alterius filiam in Baptismo excipiat.*

NVlla cuiuslibet filiam in Baptismo neque diuitis neque pauperis præsumat excipere. Neque ad enutriendum, neque ad docendum nobilium vel pauperum filiæ recipiantur, nisi quæ in monasterio sub habitu religionis, sicut & reliquæ, perseuerent.

CAP. LV. *Qualiter Prouisores monasterij, vel reliqui viri intra monasterium debeant introire.*

ANte omnia propter custodiendam famam vestram nullus virorum in secretam partem monasterij, aut in oratorium introeat, excepto Episcopo, Prouisore, & Presbytero, & Diacono, & vno vel duobus Lectoribus, quos & ætas & vita commendat, qui aliquoties Missas facere debeant. Cum verò aut tecta retractanda sunt, aut ostia, aut fenestræ sunt componendæ, aut aliquid huiusmodi reparandum, artifices tantum & serui ad operandum, si aliqua necessitas extiterit, cum Prouisore introeant: sed nec ipsi sine scientia aut permissu matris. Ipse vero Prouisor in interiorem partem monasterij, nisi pro his vtilitatibus quas superius diximus, nunquam introeat; & aut nunquam aut difficile sine Abbatissa, aut alio honestissimo teste: vt sanctæ secretum suum, sicut decet & expedit, habeant.

CAP. LVI. *Vt neque matronæ seculares ingredi permittantur, vel puellæ.*

MAtronæ etiam seu puellæ seculares, siue viri nobiles atque ignobiles in seculari habitu constituti, qui vel ob visitationes parentum, vel orandi seu inuisendi gratia ad monasterium veniunt, intus aliter introire non permittantur, nisi hi, qui religiosi & Deum timentes esse videntur, & quos mater monasterij ob vitæ meritũ dignos iudicauerit. Cumque partes quas ipsa voluerit circumierint, protinus aut in salutatorium, aut ad portam redeant; vbi deinceps, si Abbatissæ visum fuerit, illa si voluerit præsente vel reliquis, eulogias accipiant, aut reliquum quod offerre decreuerint. Hæ vero quæ ministrant & omnes non alibi nisi in refectorio, vbi decretum est, aliquid accipere præsumant.

CAP.

CAP. LVII. *Qualiter Abbatissa in salutatorium ad salutandum exeat, vel qualiter ancillæ Domini suos parentes debeant salutare.*

Obseruandum est etiam ne Abbatissa ad salutandum in salutatorium sine digno honore suo, hoc est, sine duabus aut tribus sororibus senioribus procedat. Similiter & reliquæ sorores ad salutandum parentes vel quoslibet religiosos, sine duabus aut tribus testibus, quas Abbatissa iusserit, non procedant. Nec sola cum solo loqui vel momento temporis permittatur. nec vestimenta eorum ad lauandum vel tingendum, aut custodiendum, vel ad consuendum accipiant. Si quæ tamen de alia ciuitate ad requirendam filiam suam, aut ad monasterium visitandum venerit, si religiosa est, & Abbatissæ visum fuerit, debet ad conuiuium vocari; reliquæ verò penitus nunquam. Quia sanctæ Virgines & deuotæ magis Christo vacantes pro vniuerso populo orare debent, quam corporalia conuiuia præparare. Si quis vero germanam aut filiam suam, vel quamlibet parentem aut sibi cognatam videre voluerit, præsente Præposita vel qualibet seniore ei colloquium non negetur. Episcopi, Abbates, vel reliqui religiosi, quos magna vita commendat, si petierint, debent caussa orationis introire. Obseruandum est etiam, vt ianua monasterij oportunis horis salutantibus pateat.

CAP. LVIII. *Vt conuiuium nulli præparetur.*

Conuiuium etiam his personis, hoc est, Episcopis, Abbatibus, monachis, clericis, secularibus viris; mulieribus in habitu secularium, nec Abbatissæ parentibus nec alicuius sanctimonialis, nunquam nec in monasterio, nec extra monasterium præparetis. Nec Episcopo huius ciuitatis, nec Prouisori quidem ipsius monasterij conuiuium faciatis. neque

que Abbatissa, aut quælibet vlla ex sororibus conuiuium Episcopi, aut parentis, vel cuiuslibet personæ, nullo vnquam tempore interius siue exterius monasterij adire præsumat. Sed si aliquis tam de parentibus propinquis, vel quicunque eis voluerit impendere aliquid, quantum decreuerit per Portarias in monasterium transmittat: & ipsæ per se secundum sanctam consuetudinem sibi, vt expedit, præparent.

Cap. LIX. *Ne Abbatissa extra congregationem reficiat.*

Abbatissa, nisi inæqualitate aliqua aut infirmitate, vel occupatione compellente, extra congregationem suam penitus non reficiat.

Cap. LX. *Quales ad posticium eligi debeant.*

Ad portam monasterij ponatur soror senex & sapiens, quæ sciat accipere responsum aut reddere: cuius maturitas eam non sinat vagari. Quæ Portaria cellam debet habere iuxtà portam, aut duas aut tres iuniores in suo solatio; vt venientes semper præsentem inueniant, a qua responsum accipiant. Pro qua re omnes quę posticium obseruauerint contestor coram Deo & angelis eius, vt nihil de monasterio permittant dari, vel a foris in monasterium intus acquiescant excipi, extra conscientiam vel consilium Abbatissæ. Tamen vt assolet, Abbatissa cum a salutatoribus occupata fuerit, Posticiariæ Præpositæ ostendant quodcunque exhibitum fuerit. Quam rem si implere neglexerint, & illæ Posticiariæ, & illæ quæ excipiunt, propter transgressionem sanctæ Regulæ districtionem monasterij grauissimam sustinebunt.

Cap.

CAP. LXI. *De Cellararia monasterij qualiter esse debeat.*

Cellararia monasterij eligatur de congregatione sapiens, maturis moribus, sobria, non multum edax, non elata. non iniuriosa, non tarda, non prodiga, sed timens Deum: quæ omni congregationi sit vt mater. curam gerat de omnibus: sine iussione Abbatissæ nihil faciat; quæ iubentur custodiat: sorores non contristet. Si qua soror forte aliqua irrationabilia postulat, non spernendo eam contristet; sed rationabiliter cum humilitate male petenti deneget. Animam suam custodiat: memor semper illud Apostolicum: *Quia qui bene ministrat, gradum sibi bonum acquirit.* Infirmarum, infantum cum omni solicitudine curam gerat: sciens sine dubio quia pro his omnibus in die iudicij rationem reddituira est. Omnia vasa monasterij cunctamque substantiam, acsi altaris vasa sacrata conspiciat. Nihil ducat negligendum: neque auaritiæ studeat, neque prodiga sit, vel extirpatrix substantiæ monasterij: sed omnia mensuratè faciat, & secundum iussionem Abbatissæ. Humilitatem ante omnia habeat; & cui substantia non est, quod tribuatur, sermo responsionis porrigatur bonus; vti scriptum est: *Sermo bonus super datum optimum.* Omnia quæ ei iniunxerit Abbatissa, ipsa habeat sub cura sua: a quibus eam prohibuerit, non præsumat. Sororibus constitutam annonam sine aliquo typho aut mora offerat, vt non scandalizentur; memor diuini eloquij, quid mereatur, qui scandalizauerit vnum de pusillis. Si congregatio maior fuerit, solatia ei dentur, a quibus adiuta & ipsa æquo animo impleat officium sibi commissum. Horis competentibus & dentur quæ danda sunt, & petantur quæ petenda sunt; vt nemo conturbetur neque contristetur in domo Dei.

1. Tim. 3. Eccl. 18. Matt. 18.

CAP.

Cap. LXII. *De ferramentis, aut alijs rebus monasterij, vel vestibus.*

Svbstantiæ monasterij in ferramentis vel vestibus, seu quibuslibet rebus, prouideat Abbatissa sorores de quarum vitæ moribus secura sit: & ei singula, vt vtile iudicauerit, consignet custodienda atque recolligenda. Ex quibus Abbatissa breuem teneat: & dum sibi in ipsa assignata sorores vicibus succedunt, sciat quid dat, aut quid recipit. Quæ cellario siue canauæ, siue vestibus, vel codicibus, aut posticio, vel lanipendio præponuntur, super Euangelio claues accipiant, & sine murmurio seruiant reliquis. Si quæ verò vestimenta, calceamenta, vtensilia negligenter expendenda vel custodienda putauerit, tamquam interuersor rerum monasterij seuerius corrigatur. Indumenta verò cum ipsa noua accipiunt, si vetera necessaria non habuerint, Abbatissæ refundant, pauperibus aut incipientibus iunioribus dispensanda.

Cap. LXIII. *Vt ornamenta, vel varia opera in monasterio non fiant.*

Moneo specialius, vt vestimenta lucida, vel cum purpura, vel bebrina nunquam in vsu habeatis, nisi tantum laia & lactena. Plumaria ornamenta & omne polymitum nunquam in monasterio fiant; nec vlla tinctura, nisi nigra
2. Tim. 2. tantum, si necessitas fuerit. propter illud Apostoli: *Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit.* Lectualia verò ipsa simplicia sint. Nam satis indecorum est, si in lecto religiosæ stragula secularia, aut tapetia picta resplendeant. Argentum in vsu vestro non habeatis, absque ministerio oratorij.

Cap.

Cap. LXIIII. *Vt capita qua mensura ligentur.*

Capita nunquam altiora ligentur, nisi quomodo in hoc loco mensuram de incausto fecimus.

Cap. LXV. *Quomodo dormire debent.*

Singulæ per singula lecta dormiant: lectisternia pro modo conuersationis secundum dispensationem matris accipiant. Si potest fieri omnes in vno loco dormiant: si autem multitudo non sinit, denæ aut vicenæ cum senioribus, quæ super eas solicitæ sint, pausent. Luminaria iugiter in eadem cella ardeant vsque mane. Vestitæ dormiant & cinctæ cingellis, vt præparatæ sint ad opus diuinum semper, & facto signo absque mora surgentes festinent inuicem se præuenire ad opus Dei: cum omni tamen grauitate, & modestia. Adolescentes sorores iuxta se non habeant lectos; sed permixtæ cum senioribus. Surgentes vero ad opus Dei inuicem se moderatè cohortentur, propter somnolentarum excusationes.

Cap. LXVI. *De ordine congregationis.*

Ordines suos in monasterio ita conseruent, vt conuersionis tempus, vt vitæ meritum discernit: atque senior non conturbet gregem sibi commissum, neque libera vtens potestate iniustè disponat aliquid; sed cogitet semper quia de omnibus iudicijs & operibus suis redditura est Deo rationem. Ergo secundum ordines, quos constituerit, vel habuerit, ipsæ sorores sic accedant ad pacem, ad vnionem, ad psalmum componendum, in choro standum. & in omnibus omnino locis ætas non discernatur in ordine, nec præiudicet: quia Samuel & Daniel pueri presbyteros iu-

dicauerunt. Ergo extra has, quas vt diximus altiori consilio Mater prætulerit, vel degradauerit certis ex causis, reliquæ omnes vt conuertuntur, ita sint. vt verbi gratia, quę secunda hora diei venerit in monasterium, iuniorem se nouerit esse illa quæ prima hora venerit diei, cuiusq; ætatis aut dignitatis sit. Iuuenculæ per omnia ab omnibus disciplina teneantur. Iuniores igitur priores suas honorent: priores iuniores suas diligant. In ipsa appellatione nominatim nulli liceat aliam puro nomine appellare: sed priores iuniores suas Sorores nominent; iuniores priores suas Nonnas vocent; quod intelligitur materna reuerentia. Vbicunque autem sibi obuiant sorores, iunior a priore benedictionem petat: transeunte maiore minor surgat, & det ei locum sedendi, nec præsumat iunior consedere, nisi ei præcipiat senior: vt fiat
Rom. 12. quod scriptum est: *Honore inuicem præuenientes*.

Cap. LXVII. *De septimanarijs coquinæ*.

Sorores sibi inuicem seruiant. In omni ministerio corporali, tam in coquina, vel quicquid quotidianus exegerit vsus, vicibus sibi, excepta Matre seu Præposita, succedere debent. Nulla excusetur a coquinæ officio, nisi aut ægritudine, aut in caussa grauis vtilitatis aliqua occupata fuerit, quia exinde maior merces conquiritur. Imbecillibus autem procurentur solatia, vt non cum tristitia hoc faciant: sed habeant omnes solatia, secundum modum congregationis, aut positionem loci. Egressura de coquina vasa ministerij munda & sana Cellarariæ consignet. quæ Cellararia iterum intranti consignet, vt sciat quod dat, aut quod recipit. Septimanariæ autem ante vnam horam refectionis accipiant singulos biberes & panem, vt hora refectionis sine murmuratione & graui labore seruiant sororibus suis. In diebus autem solemnibus vsque ad Missas sustineant.

Cap.

Cap. LXVIII. *Si sorori impossibilia iniungantur.*

Si sorori aliqua forte grauia aut impossibilia iniunguntur, suscipiat quidem iubentis imperium cum omni mansuetudine & obedientia. Et si omnino virium suarum mensuram viderit pondus oneris excedere, impossibilitatis caussas ei quæ sibi præest patienter & opportunè suggerat, non superbiendo, aut resistendo, vel contradicendo. Quod si post suggestionem suam in sua sententia prioris imperium perdurauerit, sciat iunior ista sibi expedire, & ex caritate confidens de adiutorio Dei obediat.

Cap. LXIX. *Qualis debet esse modus excommunicationis.*

Secundum modum culpæ, & excommunicationis vel disciplinæ debet extendi mensura. Qui culparum modus in Abbatissæ pendeat iudicio. Si qua tamen soror in leuioribus culpis inuenitur, a mensæ participatione priuetur. Priuatæ autem a mensæ consortio ista erit ratio, vt in oratorio psalmum aut antiphonam non imponat, neque lectionem recitet, vsque ad satisfactionem: refectionem autem cibi post sororum refectionem sola accipiat; vt si, verbi gratia, sorores reficiunt sexta hora, illa nona: si vero sorores nona, illa vespera, vsque dum satisfactione congrua veniam consequatur.

Cap. LXX. *De grauioribus culpis.*

Si qua autem soror grauioris culpæ noxa tenetur, suspendatur a mensa simul & ab oratorio: & nulla ei soror in vllo coniungatur consortio, neque in colloquio. sola sit ad opus sibi iniunctum persistens in pœnitentiæ luctu; sciens illam terribilem Apostoli sententiam, dicentis: *traditum huiusmodi hominem satanæ in interitum carnis, vt spiritus* 1. Cor. 5.

 saluus

saluus sit in diem Domini. Cibi autem perceptionem sola percipiat, mensura vel hora qua prædixerit Abbatissa ei competere; neque a quaquam benedicatur transeunte, nec cibus qui ei datur.

CAP. LXXI. *De his quæ iunguntur sine iussione excommunicatis.*

SI qua soror præsumpserit sine iussione Abbatissæ sorori excommunicatæ quolibet modo se iungere, aut loqui cum ea, vel mandatum ei dirigere, similem sortiatur excommunicationis vindictam.

CAP. LXXII. *Qualis debet esse solicitudo circa excommunicatas.*

OMnem solicitudinem & curam gerat Mater circa delinquentes sorores: quia *non est opus sanis medicus, sed male habentibus*. & ideo vti debet omni modo vt sapiens medicus: immittere quasi occultas consolatrices, idest seniores & sapientiores sorores, quæ quasi secretè consolentur sororem fluctuantem, & prouocent illam ad humilitatem & satisfactionem; & consolentur eam, *ne abundantiore tristitia absorbeatur*: sed sicut ait Apostolus, *consummetur in ea caritas*, & oretur pro ea ab omnibus.

Matt. 9.

2. Cor. 2.

CAP. LXXIII. *De his quæ sæpius correctæ non emendauerint.*

SI qua soror pro qualibet culpa frequenter correpta, si etiam excommunicata non emendauerit, acrior ei accedat correctio; id est, vt verberum in eam vindicta procedat. Quæ si nec ita correxerit, aut forte quod absit in superbiam elata etiam defendere voluerit opera sua, tunc mater faciens

ciens vt sapiens medicus, si exhibuit fomenta, si vnguenta adhortationum, si medicamenta scripturarum diuinarum, si ad vltimum vltionem excommunicationis, vel plagas virgarum; etiamsi viderit nihil suam præualere industriam, adhibeat etiam quod maius est, suam & omnium sororum orationem pro ea: vt Dominus qui omnia potens est operetur salutem circa infirmam sororem. Quæ si nec isto modo sanata fuerit, tunc iam vtatur ferro abscissionis, vt ait Apostolus: *Auferte malum ex vobisipsis*. Et iterum: *infidelis si discedit, discedat*; vt ne vna ouis morbida totum gregem contaminet. Aut tamdiu in cella retrudatur, quousque bona voluntas illius cognoscatur. *1. Cor. 5.* *ibid. 7.*

Cap. LXXIIII. *Vt non præsumat altera aliam defendere.*

Caueatur omnino, ne qualibet occasione præsumat altera aliam defendere sororem in monasterio, aut quasi tueri, etiam si qualibet consanguinitatis propinquitate iungantur. nec quolibet modo id a sororibus præsumatur: quia exinde grauissima occasio scandalorum oriri potest. Quod si qua hæc transgressa fuerit, tribus suppositionibus pœniteat.

Cap. LXXV. *De ordine quo psallere debeant.*

De Synaxi, idest, de cursu psalmorum & orationum modo canonico iuxta normam Regulæ nostræ quædam in breue sunt distinguenda. Ab octauo Kalend. Octobris crescit cursus vsque ad summum eius viginti quinque choris: quas tota hyeme, quæ a Kalendis Nouembris incipit, & finit in Kalendis Februarij, cantandas in nocturnis vigilijs per noctem Sabbati & Dominicæ patres nostri sanxerunt. Duodecim verò choræ in hyeme omni nocte cantan-

cantandæ ſunt, vsque ad octauo Kalendas Aprilis: & poſt hyemem quindecim choræ in ſacris Martyrum vigilijs. Et ſicut creſcit, ita etiam decreſcit quinque choris: quæ in primo ſabbato quinque choræ augendæ ſunt, vt ſint viginti. per alium autem ſabbatum vna chora augenda eſt vsque ad Kalendas Nouembris, vsque totus curſus compleatur, ideſt, viginti quinque choræ pſalmorum: qui per tres menſes hyemis numerus complendus eſt in duabus ſupradictis noctibus, & poſt hos decreſcit per ſabbatum. Primo ſabbato quinque choræ, & ſingula per alterna ſabbata: quia longius ſpatium eſt ad finem hyemis vsque ad æquinoctium veris, in curſu decreſcendo, quam creſcendo, ideo per alterna ſabbata ſingulæ decidant choræ, vsque octauo Kalendas Aprilis. Duodecim namque choræ tempore æſtatis in ſanctarum noctium curſu, ideſt ſabbati & Dominicæ, cantandæ ſunt. Octo verò ſemper reliquis noctibus de æquinoctio in æquinoctium cantandæ ſunt, ideſt, per ſex menſes. De æquinoctio veris in æquinoctium auctumni, viginti quatuor pſalmi canendi ſunt. In omni loco & opere ſilentij regula magnopere cuſtodire cenſetur, vt omni, quantum valuerit humana fragilitas, quæ ad vitia præcipitare ſolet curſu oris, mundemur vitio: ædificationemque potius proximorum ſiue proximarum, pro quibus Saluator noſter Ieſus Chriſtus ſanctum effudit ſanguinem, quam dilacerationem abſentium in pectore conceptam, & quam ocioſa paſſim verba ore promamus, de quibus iuſto ſumus retributori rationem reddituri.

Cap. LXXVI. *Quibus horis reficiant ſorores.*

A Sancto Paſcha vſque ad Pentecoſten ad ſextam reficiant ſorores, & ad ſeram cœnent. A Pentecoſte autem tota æſtate, ſi labores manuum graues non fuerint, aut nimius feruor æſtatis non perturbat, quarta & ſexta feria

ria ieiunent vſque ad horam nonam: reliquis diebus ad ſextam prandeant : qua menſura prandij in Abbatiſſæ ſit prouidentia & arbitrio, & ſic omnia temperet atque diſponat, qualiter animæ ſaluentur, & quod faciunt ſorores abſque vlla murmuratione faciant. A Kalendis autem Februarij vſque ad Kalendas Nouembris ſecunda, quarta, ſexta ieiunandum eſt. a Kalendis autem Nouembris vſque ad Natalem Domini, exceptis feſtiuitatibus, omnibus diebus ieiunare oportet. A ſancta verò Epiphania vſque ad caput Quadrageſimæ, quarta & ſexta feria ieiunandum eſt. A Quadrageſima verò vſque in ſanctum Paſcha ad veſperum reficiant. Ipſa autem veſpera ſic agatur, vt lumine lucernæ non indigeant reficientes, ſed luce adhuc diei omnia conſummentur.

Cap. LXXVII. *De electione Abbatiſſæ.*

Qvoties ſancta Abbatiſſa ad Deum migrauerit, nulla ex vobis carnali affectu, aut pro natalibus, aut pro facultatibus, aut pro parentela aliquam minus efficacem fieri velit; ſed omnes inſpirante Deo vnanimiter ſacram ac ſpiritalem eligite, quæ & Regulam monaſterij poſſit efficaciter cuſtodire, & ſuperuenientibus reſponſum cum ædificatione & compunctione, & cum ſancto affectu ſapienter valeat reddere. Vt omnes homines, qui vos cum grandi fiducia pro ſua ædificatione expetunt, Deum vberius benedicant, & de veſtra electione, & de illius quam elegiſtis conuerſatione ſpiritaliter gratulentur. Illud etiam, quod non credo, nec Deus pro ſua miſericordia fieri patiatur, ſi quocumque tempore quælibet Abbatiſſa de huius Regulæ inſtitutione aliquid immutare aut relaxare tentauerit; vel pro parentela, vel pro qualibet conditione ſubiectionem vel familiaritatem Pontificis huius ciuitatis habere voluerit, Deo vobis inſpirante ex noſtro permiſſo in hac parte

cum

cum reuerentia & grauitate resistite, & hoc fieri nulla ratione permittite. Te verò sanctam ac venerabilem monasterij Matrem, & te Præpositam sacræ congregationis coram Deo & angelis eius admonemus & contestamur, vt nullius vnquam vel minæ, vel oblocutiones, & blandimenta molliant animam vestram, vt aliquid de sanctæ ac spiritalis Regulæ institutione minuatis. Credo tamen de Dei misericordia, quod non pro aliqua negligentia reatum incurrere, sed pro sancta & Deo placita obedientia ad æternam beatitudinem possitis feliciter peruenire. Amen.

EXPLICIT REGVLA A DONATO COLLECTA.

CVIVS-

CVIVSDAM PATRIS

Regula

AD VIRGINES.

DE CVIVSDAM PATRIS REGVLA veterum testimonia.

S. BENEDICTVS *Aniana Abbas in concordia Regularum singulis ferme capitibus* REGVLAM CVIVSDAM, *vel vt cap.* LV. §. 26. REGVLAM CVIVSDAM PATRIS *laudat*.

SMARAGDVS *Abbas in expositione Regulæ S. Benedicti capp.* XXIII. XXVIII. *&* XXIX. *ex eadem Regula Cuiusdam Patris testimonia affert*.

IOANNES TRITHEMIVS lib. de propr. Mon. cap. v. hanc Regulam ita citat.

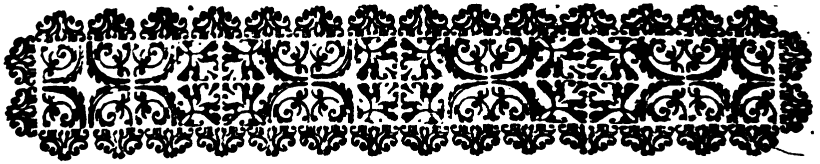
Item in Regula SERVI DEI *ad Sorores capitulo* XVII *scribitur:* Proprij aliquid in monasterio &c.

INCI-

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE CVIVSDAM S.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCIPIT REGVLA CVIVSDAM AD VIRGINES.

Cap. I. *Abbatissa monasterij qualis esse debeat.*

Abbatissa monasterij non tam genere quam sapientia & sanctitate nobilis esse debet: vt quæ sermonem ad erudiendas animas iusta eruditione lucubrat, proprijs actibus non contradicat. Plus etenim subiugatæ prælatorum actuum formam imitantur, quam doctrinæ illatæ aurem accommodant. Debet enim sacris eloquijs opera nectere sacra: vt quæ eius imitatur doctrinam ex voce, imitetur cultum ex opere: ne si in aliquo voci opus contradixerit, fructus vocis non obtinere valeat effectum. Sic ergo sit & voce ornata & opere, vt & opus voci, & vox consentiat operi. sit continentiæ & castitatis flore compta, & omnium ore laudabilis, omnium desiderijs imitabilis exemplo. Sit caritatis beneuolentia ornata, vt omnium fidelium lætificet corda. Erga peregrinorum & hospitum solicitudinem præsta: erga infirmantium curam solicita: erga inopum & egenorum iuuamen opulenta. Sic delinquentium ignauiam corrigat, vt ad cultum religionis lasciuas & fessas mentes reducat. Sic misericorditer bonitatis dona distribuat, quatenus ex nimia bonitate facinorum fomenta non nutriat. Sit ergo bonis bona per meritum, sit malis mala

per

per flagellum. quod mediante ſcientia agendum eſt, iuxta pſalmiſtæ orationem dicentis: *bonitatem, & diſciplinam & ſcientiam doce me Domine*. Psal.118. In vtroque etenim Abbatiſſæ cauendum eſt, ne aut nimia bonitate in ſubiectarum cordibus vitia nutriat, aut nimia diſciplinæ auſteritate ea quæ leni increpatione ſananda fuerant, rigida correptione diripiantur. Incautis etenim ſic blanda perſuaſione ſubueniat, vt eorum ſaniei antidoti quodammodo medendo curam infundat: ſanis vero moribus ea hortando præbeat, vt quæ agere cœperunt, meliorando vsque ad finem perducant. Nihil etenim prodeſt cœpiſſe, ſi in opere bono quod cœperant non ſtudeant perſeuerare. Habeat ergo tot animos mater, quot habet in ſuo regimine filias; vt iuxta omnium mores omnium nouerit vitia coercere. Tanta ſit in omnes prouidentia, vt nec pietas diſciplinæ, neque diſciplina pietati locum tollat. Agat omnium curam, vt de omnium profectu mercedis recipiat lucra; vt ex corruptione præſentis vitæ quandoque erepta tantum laboris recipiat præmium, quantis ad vincendum inimicum præſidijs præbuit ſupplementum.

CAP. II. *Qualis debeat eſſe Præpoſita monaſterij.*

Præpoſita monaſterij non ætate ſenili, ſed moribus conſtituenda eſt. Multas etenim prolixitas annorum attollit, ſed dedecus torpentis vitæ ad infantiæ immaturitatem tepeſcendo reducit. Conſtituenda ergo eſt Præpoſita moribus grauis, ſermone ſolers, ingenio fortis, conſideratione vigil, curſu impigra, correptione pia, diſciplina moderata, actu caſta, moribus ſobria, diſpenſatione æqua, humilitate ornata, patiens, mitis, non turbulenta, non iracunda, non ſuperbiæ vel arrogantiæ vitio maculata, non prodiga, non garrula, ſed omni actu religionis ornata: quæ ſciat languentium moribus ſubuenire, & tepeſcentium ignauiam excitare:

citare: super quam Abbatissa requiescat, vt in nullo ab eius præceptis deuiet; sed in omnibus subdita, & in iussis senioris detenta, nihil quod Abbatissæ voluntati sit contrarium aut faciat, aut ordinet faciendum, sed omnia per eius inter-
Deut. 32. rogationem; iuxta illud quod scriptum est: *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; maiores tuos, & dicent*. Interrogandum semper est, vt in nullo a seniorum consilio animæ subditæ discrepent; in nullo oues a pastoris voluntate declinent. Spreuit namque seniorum consilia Roboam, iuuenum vsus consilio. Quæ res qualis dispendij fuerit oc-
3. Reg. 14. casio scripturæ veritas attestatur. qui omissa dominatione vndecim tribuum vix cum vna tribu inter tot pressurarum dispendia absque mortis crudelitate reliquum vitæ peregit. Debet namque esse omnium necessitatum tam corporis quam animæ prouida: vt & subsidia præsentis necessitatis porrigat, & corda subditarum ad laudem creatoris intonandum ex sedula admonitione excitando erigat; humiles & propter Christum subiectas honorando in sublime prouehat: sese vero attollentes castigationis flagello ad gradus humilitatis retrahat. Curam in rebus monasterij, seu vasis, seu supellectibus ita habeat intentam, vt in nullo negligentiæ tenebris reperiatur fuscata: vt dum sacri laboris omnem curam adhibet, ab omnipotente fructum laboris recipiat. Omnibus Sabbatis post horam orationis nonam tam senior quam iuniores Præpositæ lectos omnium sororum visitent, & faciant propter earum negligentias inquirendas, aut si aliquid inueniatur illicite & sine commeatu retentum. Itemque post Completam lectos omnium cum luminaribus visitent, vt omnium expergiscentem sensum vel tepescentem ex oratione agnoscant. Similiter ad omnes cursus nocturnos hoc est faciendum, vt sciant quæ cum feruore, vel quæ cum tepiditate ad cursum assurgunt: & eas quas tarditate vel segnitia culpabiles repererint, prout culpa vel ætas fuerit, aut increpatione aut flagello corripiant.

CAP.

CAP. III. *De monasterij Portaria.*

Portaria seu ostiaria monasterij tales esse debent, quæ omnium simul mercedem ædificent, ætate senili, quibus mundus silet; quæ iam ex præsentibus pompis nihil desiderent: sed in toto cordis affectu creatori inhærentes singulæ dicant: *Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Deo spem meam.* Quid enim ex præsentibus phaleramentis desiderent, quæ persunctorijs contemptis Christum amare cœperunt; in quem summum bonum contemplatione mentis manere conspexerunt? Sint ergo mentis suæ statu firmissimæ; vt Domino cum propheta orando dicant: *Auerte oculos meos, ne videant vanitatem, in via tua viuifica nos.* Tale semper superuenientibus ostendant exemplum, vt & foris ab extraneis nomen Domini glorificetur; iuxta quod Dominus ait: *Sic luceat lux vestra coram omnibus hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est*: & intus a consodalibus suis mercedis præparent lucra, dum omnium vice foris gerunt curam. Sic cautæ moribus cum virtutum magistra humilitate existant, vt omnis patientiæ blandimenta ex colloquio affabili ostendant. Nunquam singulæ vel binæ sine tertia teste loquantur. Nunquam oculos in sublime attollentes laicos vel clericos intente aspiciant: sed remisso cum humilitate vultu inclinatis oculis necessaria colloquantur. Pauperum, peregrinorum, & hospitum curam inter omnia habentes: quia in his Christus recipitur, sicut ipse ait: *Quacunque his minimis fecistis, mihi fecistis.* Foras aliquid dare, vel cuilibet ministrare, vel a foris aliquid accipere, nullatenus sine commeatu Abbatissæ facere præsumant. Et quodcunque a foris accipiunt ex donis vel eleemosynis aliorum, nullatenus antea ad cellarium portent, quam ante oratorium deferentes omnis simul congregatio pro eo orent, qui hoc exhibuit. Fabulis, quas ad portam vel a secularibus, vel a qui-

Psal. 72. *Psal. 110.* *Matt 5.* *Matt. 25.*

quibuslibet audierint, nullatenus aurem accommodent: & si nolentes audierint vel intellexerint, nullatenus cõsodalibus suis referant. Si horum aliquid, quæ diximus, transgressæ fuerint, regulari pœnitentia castigentur. Si humili satisfactione patefaciant; prout humilitas confitentis cernitur, ita delinquentis culpa iudicetur. Si verò contumaciæ crimen occurrit, & modum pœnitentiæ augebit. Claues ostiorum vel portæ nullatenus penes se nocte retineant, sed ad Abbatissam nocte deferentes præsentent, & mane post secundam recipiant. Idipsum & Cellarariæ, & pistrices, & cocæ implere studeant; vt ab occasu solis, vel cum fuerit opus necessitatis perfectum, vsque ad secundam Abbatissa claues retineat: nisi necessitas euenerit, vt per commeatum Abbatissæ nocte retineantur, & post secundam denuo tribuantur. A signo vespertino vsque ad secundam impletam nullatenus portarum fores aperiantur: neque vllus a foris introitus patefiat: sed si necessitas talis aduenerit, vt post vesperam sit deliberandum. per fenestram quæ in eadem porta fuerit totum deliberetur. Si talis necessitas hospitum vel peregrinorum aduenerit, vt hora refectionis cum sororibus esse non possint, post cum cocis vel ministris, vel cum reficiendi spatium habuerint, reficiant. Vasa vel reliqua vtensilia, quæ ad opus hospitum baiulant, acsi sacrata Deo gubernent atque custodiant: ne per ipsarum neglectum ab ipso mercedem non recipiant, cuius res diripiendo non reseruant. Intra septa monasterij vel ostia nullum virorum omnino vel feminarum edere vel bibere permittant: sed omnibus aduenientibus foris in hospitali, prout honor exigit, per Abbatissæ ordinationem ministrent. Intus verò tantummodo quæ sacram Deo vouerunt religionem, & in vnitate obedientiæ sub vna Regula sunt ligatæ, edere vel bibere censemus. Sic semper ostiariæ agant, vt in omnibus zelum Dei habentes Regulæ tenorem conseruent; vt pro studij sui vel curæ labore incorruptam recipiant mercedem.

Cap.

CAP. IIII. *Qualis debeat esse Cellararia monasterij.*

Monasterij Cellararia sapiens & religiosa ex omni congregatione eligenda est: quæ nec sibi, nec suis voluntatibus, sed toti congregationi æquanimiter & pie placeat dispensando. Nec inde placere studeat, vnde & se in ruinam peccati, & alias per transgressionis noxam consentiendo introducat: idest, nihil extra debitam mensuram pro qualibet familiaritate, pro gratia meriti dispensando distribuat: sciens, quia *iustus Dominus iustitiam a seculo dilexit, æquitatem vidit vultus eius*. Psal. 10. Sit ergo omnibus iusta dispensatione grata: sit moribus matura, sit sobria, non edax, non elata, non turbulenta, non iniuriosa, non tarda vel pigra, sed in omnibus actibus bene composita: quæ congregationi omni, idest, tam senioribus quam etiam iunioribus pro affectu & materno ordine debeat ministrare. Curam de omnibus sibi commissis rebus habeat: nihil tamen sine commeatu Abbatissæ facere præsumat. Sorores tam seniores ætate quam iuniores nullatenus conturbet. & si aliqua sororum ab ea irrationabiliter aliquid poposcerit, leni responsione cum voce humilitatis contra rationem petenti deneget. In infirmitate positis sororibus diligenti cura & promptissimo affectu ministret. Similiter pauperum curam gerat: in omnibus timorem Domini proponens, & sciens se illi exinde rationem reddituram, si non pro eius præceptis implendis hæc omnia faciat, memor semper illius qui dixit: *Qui mihi ministrat, me sequatur*. Ioan. 12. Omni ergo operi bono quod facimus, Domini timorem iungamus. Sic in omnibus curam agat, vt in nullo negligentiæ damna incurrat. Auaritiæ & cupiditatis pestem omnino fugiat. Similiter sicut non auara, sic non sit prodiga: idest, sicut dona omnipotentis Dei sub auaritiæ vitio occultando subtrahere non debet, sic sine iusta dispensatione nimis fœnerando communem substantiam non debet diripere; sed omnia per discretionem

temperando pensare. Et si non habeat quod ab ea quæritur, quod tribuat, sermone leni sine vlla asperitate in responsione procedat; vt dulcedo cordis & vocis responsione patefiat: iuxta quod scriptum est: *Fauus mellis sermones boni*. Et illud: *Sermo bonus super datum bonum*. Ita sibi commissum opus ad mercedem nouerit pertinere, si omnia cum humilitate & pietate studuerit facere. Et quamuis quod petitur non sit vnde tribuatur, nullatenus respondeat se non habere; sed dicat fideli voce, *Dominus dabit*. Ea vero quæ danda sunt, sine mora tribuantur; ne scandali occasio, aut offensionis casus ex ipsa tarditate generetur; memor semper præceptorum Domini, qui neminem suorum patitur scandalizari.

Prou. 16. Eccl. 18. Mat. 12.

Cap. V. *De se inuicem diligendo, vel sibi inuicem obediendo.*

Diligere se adinuicem in Christo monachæ in monasterio quanta cura debeant, per Euangelium Ioannis Dominus demonstrat, cum dicit: *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem. Maiorem dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis*. Et illud: *In hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si inuicem diligatis*. Diligere ergo præcipimur adinuicem, vt inuicem saluemur: vt per mutuam dilectionem eum imitemur, *qui nos dilexit*, iuxta Apocalypsin, *& lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo*. Sic ergo soror sororem propter Christum diligat, vt Christum a se per temporalem dilectionem non repellat. Quia vera & secundum Christum dilectio est, proximæ malum non operari. Diligatur ergo proxima non carnis affectu, sed pietatis ministerio: diligatur puritate, diligatur religione, diligatur mansuetudine, diligatur caritate: vt in omni semper amore Christus inueniatur; & non secundum seculum, sed secundum Deum maneat amor. Sic enim a Domino præcipitur: *Diliges proximum tuum sicut & te ipsum*. Si soror

Ioan. 15. Ibid. 13. Apoc. 1. Matt. 22.

ſoror ſororem diligat ſicut ſemetipſam, nunquam peccati maculam incurret, ſed cultu pietatis ac dilectionis ornata æterna præmia accipiet. Maneat ergo ſemper in corde dilectio, vt antiqui hoſtis liuoris virus extinguat; per quem in primordio protoplaſto decepto mortis patefecit introitum, ſicut ſcriptum eſt: *Inuidia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarum*. Sap. 2. Diligatur proxima, ne odij macula cruenta homicidij crimen incurrat, ſicuti Ioannes Apoſtolus teſtatus eſt dicens: *Qui odit fratrem ſuum homicida eſt*. 1. Ioan. 3 Diligatur proxima, ne per aliqua diſcordiæ fomenta retenta proprij facinoris vinculo non ſoluatur: ſicut Dominus in Euangelio teſtatus eſt, dicens: *Si non dimiſeritis hominibus peccata eorum, nec pater veſter cœleſtis dimittet vobis peccata veſtra*. Matt. 6. Remittamus proximis, vt ab omnipotente remittatur nobis. *Date*, inquit, *& dabitur vobis*. Luc. 3. O quam iuſta commutatio! ò quam pia miſeratio, dando accepiſſe, accipiendo donaſce! Nulla iurgiorum incrementa, nullaue nutrimenta retineantur. Sic & Apoſtolus hortatur dicens: *Eſtote inuicem benigni, miſericordes, donantes inuicem, ſicut & Deus in Chriſto donauit vobis*. Col. 3. Nihil aliud dare præcipimur, niſi quod nobis dari petimus. Sic & orando dicimus: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*. Matt. 6. Debitoribus dimittendo nos relaxamur a debito. Soluamus ergo per dilectionem & amorem proximos, vt nos à noſtris criminibus pietate & miſericordia ſoluat Deus. Amen.

CAP. VI. *De aſſidue danda confeſſione*.

Confeſſio quam crebra & ſagaci cura danda ſit, multorum Patrum iuxta ſcripturarum ſeriem traditio demonſtrauit. Danda ergo confeſſio ſemper eſt, vt vetereſcentem mentis ſtatum, & peccatorum tenebris cotidianis illecebris fuſcatum, rudem ſemper cuſtodiat: ſicut ſcriptura docuit dicens: *Omni cuſtodia ſerua cor tuum: quia ex ipſo vita* Pro. 4.

 proce-

procedit. Sic quippe beatus Dauid orando Domino dicebat:
Psal. 31. *Delictum cognitum tibi feci, & iniustitias meas non operui: Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam, & tu remisisti impietatem peccati mei*. Quantum valet pura & non tarda confessio, vt sic secura eam subsequatur impetratio! Confessus se aduersum, vt facinorum molem pelleret; de se ingemuit confitendo, glorificauit remissionem recipiendo: dolendo patefecit crimen, dando redintegrauit spem. Non enim præcessit spei fiduciam, quia meminerat se olim per Spiritum
Psal. 129. sanctum a Domino illuminatum dixisse: *Quia apud te est propitiatio, & propter legem tuam sustinui te Domine*. Et iterum: *quia apud Dominum misericordia est, & copiosa apud eum redemptio*. Apud quem misericordiam perennem agnoscit, apud eum copiosam & redemptionem. Quæramus ergo ibi misericordiam, vbi redemptionem manere iam nouimus copiosam. Crescat dolor post ruinam, vt culpę inueniatur medicina. Confitemini inuicem delicta, vt nostra nobis omnipotens dimittat peccata. Sic nos scriptura dicendo hortatur:
Iac. 5. *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem*. Quanta clementis iudicis pietas erga nos diffusa dignoscitur, vt quod actibus ærumnosis facinus contractum fuit, mutua prece soluatur! Detur ergo mutuæ orationis solatium; vt inuicem orando capiatur præsidium. Magis etenim copia fructuum habetur, quando ex reuelatione delictorum salus
Psal 36. acquiritur. *Reuela*, inquit psalmista, *Domino viam tuam, & ipse te enutriet*. Si reuelando peccata nutritur anima, quotidiano ergo studio per confessionem reuelentur, vt quotidiana medicina vulnera sanentur. Sed quibus horis congruentibus quotidiana delicta sunt abluenda, a nobis inserendum est. Quicquid post completorium per opacæ noctis spatia mens vel caro per facilitatem deliquerit, post secundam per confessionem curandum est expiari. Quicquid vero diurno actu, vel visu, auditu, cogitatu, tepescendo deliquit, nonæ horæ expleto cursu vt purgetur censendum est.

est. Post vero quicquid ab hora nona mens maculæ attraxerit, ante completam confitendum est. Illud tamen Abbatissa studere debet, vt post secundam scholam ingrediens peracta oratione nullam foras egredi permittat, nisi prius detur confessio. Similiter & post nonam, vel ante completorium faciendum est. Hæ verò sorores, quæ pro grauibus culpis in pœnitentia detinentur, in Ecclesia cum cæteris quæ communicant non stent; sed in alia Ecclesia secrete cursum cantent: & expleto cursu egredientes ante fores Ecclesiæ, in qua communicantes cursum explent, stare præcipiantur: & egrediente congregatione supra humum prostratæ rogent pro se Dominum exorari, vt grauia commissa contritione deleantur cordis; meminentes illud: *Cor contritum & humiliatum Deus non spernit*. Et, *in humilitate nostra memor fuit nostri Dominus*. In oratione posita semper pœnitens dicat: *Auerte faciem tuam a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele*. vt ira arguentis iudicis, & in proximo vindictam reddentis, per piæ mentis affectum hac humili oratione sedetur.

Psal. 50.
Psal. 135.
Psal 50.

Cap. VII. *De non manifestandis sororum confessionibus.*

Abbatissa vel Præposita, vel quælibet seniorum sororum, cui ab Abbatissa fuerit commissum vt confessiones recipiat, crimina minora vel maxima nullatenus manifestent, nisi solo iusto iudici, qui omnium confitentium crimina lauat. Illa enim quæ confessa est sua vulnera verecunde, non ad opprobrium recipiendum, sed ad salutem redintegrandam confessa est, iustum habens testem Deum, a quo & mederi expectat. Ea verò senior quæ recipit, cum grauitate & moderatione penes se occultando honestissimè teneat, ne dum alterius vulneri medicinam infundit, suæ mentis corrumpat nitorem. Nulla tamen monacharum vel confessionem recipere, vel pœnitentiam dare sine ordinatione

tione Abbatissæ præsumat; ne vitium commissum Abbatissæ celetur, sed omnia per eius notitiam agantur. Si vero inuenta fuerit, quæ hoc propositum Regulæ violare conetur, graui pœnitentiæ sententia corripiatur; quia delicti fomitem Abbatissæ voluit occultare.

Cap. VIII. *Qualiter ad signum Dominicum surgendum est.*

Qvandocunq; vel diurnis vel nocturnis horis ad opus diuinum signum insonuerit, mox cũ summa festinatione surgendum est, acsi præco regis insonet, omni opere quod in manibus habebatur postposito; vt nihil operi Dei præponatur: sed mens ad sonitum præconis intenta, & operi Dei innixa, cum omni grauitate & mansuetudine ad intonandam gloriam maiestatis eius, & pietati eius gratias referendas festina currat. Et si morose & segniter veniet post primi psalmi qui in cursu canitur finem, nouerit se à suo ordine dum cursus expletur reuocari, & in loco vltimo positam, id est, in eo loco qui talibus negligentibus fuerit deputatus, astare, & ibi cum verecundiæ metu expectare, & post expletum cursum prolixa venia ante cœtum sororum egredientium satisfacere. Nam foris omnino non segregentur, ne a somno detentæ dormiant, aut in aliquo maligno hosti adeundi detur occasio. Intus etenim posita nec totum perdit quod cœperat, & verecundia ac metu frangitur, dum ab omnibus videtur. Et quando cæteræ expleto officio foras egrediuntur, illa in Ecclesia pro ipsa tarditate posita duodecim psalmos super cursus seriem cantet. Si verò ex toto cursum suum perdiderit, pręcipue nocturnis horis, in quibus nullum aliud opus impendit, suppositione damnetur. Horas verò ad cursum procurare iuxta dispensationem Abbatissæ debet, cuicunque ordinatum fuerit; idest, quæ mente solicita & impigra fuerit ad hoc opus idonea inuenta, vt opus Dei non tardetur. Si verò qualibet occa-

occaſione a iuſto ordine deuiatum fuerit, vt non ſecundum ſuum ordinem horæ cuſtodiantur, ſuppoſitione damnetur.

CAP. IX. *Qualiter in monaſterio ſilentij regulam vel diurno opere, vel ad menſam debeant cuſtodire: vel ad menſam quomodo ſit legendum.*

REgulam ſilentij omni tempore ſeruandam ſanctarum ſcripturarum ſeries declarauit, dum per Prophetam dicitur: *Cultus iuſtitiæ ſilentium & pax.* Tacendum namque Iſa. 32.
eſt ab otioſis & friuolis, & ſcurrilibus, & prauis & malitioſis fabulis; de quibus Propheta orabat dicens: *Pone Domine* Pſal. 140.
cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis. Non declines cor meum in verba mala. Ceſſandum quippe eſt a fabulis ſuperfluis, ne damnationis per ineffrænatæ mentis ignauiam anima fructum capiat: quia non ſolum de ſcurrili & iniurioſo ſermone, ſed etiam de otioſo, iuxta Domini præceptum, rationem ſumus reddituri. Quid aliud debeat monacha ſtudere, quam ſoli Deo, in quo ſemel deſiderium fixit, & oris ſermone & animę deſiderio vacare? Omnibus ergo horis diurnis, præterquam ad menſam, ab hora ſecunda vsq; ad completam quicquid vtilitas ſacræ Regulæ popoſcerit, per Abbatiſſæ commeatum loquendum eſt. Ab hora verò completionis, cum oratio ad ſomnum capiēdum datur, nulla omnino loqui præſumat, niſi grandis neceſſitas monaſterij popoſcerit. Cui ab Abbatiſſa fuerit ordinatum, loqui ſtudeat, vel etiam a Præpoſita, quæ curam aliarum portat. Ad menſam verò nulla penitus præter Abbatiſſam, vel cui Abbatiſſa præceperit, pro communi neceſſitate ſororum loqui præſumat: ſed omnes intento animo gratias reddentes creatori in cordibus ſuis cibi ac potus ſolidæ menſuræ largitione fruantur. Portaria verò quæ pro neceſſarijs cauſſis alloquium expetierit Abbatiſſæ, loqui permittatur:

tatur: quia forsitan talis superuenerit necessitas, quæ moram habere non debeat. Ante mensam vero semper Capitulum regulæ vnum aut amplius, si Abbatissæ placuerit, legatur: vt cum cibus carnem reficit, lectio animam satiet. Hæc omnia cum grauitate animi & moderatione leni fiant, quatenus in his omnibus Dominus delectetur. Festis vero Domini diebus, id est, Natiuitate Domini, vel Paschæ solemnitate, ac Theophania, vel Pentecostes, vel si qua sunt alia Domini vel sanctorum Martyrum præcipua sacra celebranda, si ex permisso Abbatissæ fuerit, ad mensam loqui non negamus: sic tamen, vt pressa non dissoluta voce loquantur; ne garrula voce in sonum prorumpentes, magis desidia quam lætitia iudicetur. Et ipsa confabulatio talis sit ex colloquio scripturarum, quæ animæ lucrum faciat, non damnum. Silentium vero in pœnitentia accipientes omnimodis studeant custodire, vt de vera mortificatione mereantur fructum recipere. Duæ vero, in quocunque loco fuerint positæ, nullatenus sine tertia teste loqui præsumant: sed tres semper positæ necessaria colloquantur.

Cap. X. *De ratione mensæ qualiter administrandum vel obseruandum sit.*

Mensæ administratio vel obseruatio quanta æqualitate vel sobrietate percurrere debeat, Abbatissæ scientia est trutinandum: vt in omnibus, sicut decet Dei ministras, religionis vigeat fomes. Ministrandum namque est omnibus æquali libratione tam potus quam cibus, prout tempus, siue solemnitates, siue abstinentiæ, siue quotidiani vsus poposcerint. Quotidianis etenim diebus sufficere decernimus duo fercula, exceptis pomorum donis, de leguminibus vel de oleribus conferta, seu farinæ qualibet conspersione. Omnibus etenim æqua mensura ministrandum; præter si ætas infirmior, quæ sustinere non valeat, aut ægritudo corporis,

poris, aut nouellæ conuersionis nouitas improbata sufferre non queat, quod Abbatissæ iudicio pensandum est. Potus vero si siceræ liquoris, id est, ceruisiæ mensura solita tribuatur: si voluntas Abbatissæ fuerit, si labor, vel festus dies, vel hospitis aduentus pia precatio exagitauerit, vini potio augenda est. Et si duabus vicibus reficiendum sit, præter vini potionem similis regula seruetur. Festis verò diebus, pro reuerentia sacræ solemnitatis, pluribus cibis, id est, ternis vel quaternis ferculis sunt corpora reficienda: sic tamen, vt si plura sunt cibaria numero, sint minora; vt corpora necessario cibo reficiantur, non nimia saturitate damnentur. Sedentes verò ad mensam sorores nulla alteram comedentem sublimatione oculorum respiciat, nec alterius mensuram cibi vel potus iniqua consideratione intueatur. Quando in mensam cibus administratur, nulla prius cibum comedat, quam signum ad benedicendum insonet. Abbatissa verò vigilet, vt confestim cum cibus ministratus fuerit, signum tangere procuret; & omnes cum signum audierint, vna voce benedictionem rogent. quarum vocem Abbatissa subsequatur dicens: *Dominus dignetur benedicere*. Hoc ad omnia fercula, vel pomorum ac potus administrationem obseruandum est. Illud præcipue decernimus, vt nulla alteri dare ex mensura sua, vel accipere ab altera præsumat, præter Abbatissam, vel Præpositam, cui ab Abbatissa commissum est. Si verò aut nouitate, aut temeritate aliqua hæc, quæ supra diximus, fuerit transgressa, disciplina Regulæ corrigatur pro præsumptæ temeritatis audacia.

CAP. XI. *Quibus congruentibus horis hyeme, vel æstatis tempore sit reficiendum.*

AB aduentu sacratissimæ solemnitatis, idest, ab introitu sancti Paschæ, quo immaculati agni resurrectio celebratur, vsque ad sacratam solemnitatem Pentecostes, qua

Apoſtolis Spiritus ſanctus fuit diffuſus, ideſt, quinquaginta dierum ſpatio, ad ſextam horam eſt reficiendum: ſimiliter & veſperi erit cœnandum. Quia ſacri temporis ratio exigit, vt nullus nec in Eccleſia poſitus triſtitiam demonſtret. A Pentecoſte verò, ſi grauis labor non exigat, aut hoſpitum non cogat aduentus, vſque ad Quadrageſimæ inchoationem, ad nonam, id eſt, ſemel reficient; exceptis magnarum ſolemnitatum euentibus, aut ſi labor grandis exegerit, vt duabus reficiant vicibus. Ab inchoatione quadrageſimæ vſque ad ſacratiſſimam ſolemnitatem Paſchæ, exceptis Dominicis diebus, ad veſperum reficiendum eſt; vt ante noctis inchoationem cum ſtatione lucis refectionis impleatur hora. Quando verò adminiſtrandum eſt, ſingulæ ex ſingulis menſis aſſurgant, & ſic ad coquinæ feneſtram cum ſobrietate venient, vt nullum ſtrepitum pedum, vel vaſorum, vel cuiuslibet ſoni excitent. & primum ad ſeniorum menſam ſimul omnes miniſtrent, ſic demum ad ſuam menſam qua ſederint deferant fercula. Præpoſita menſæ gubernet, quomodo ex ipſa menſa mutuatim vicibus, vel ætate iuniores ſi fuerint, debeant miniſtrare.

CAP. XII. *Quomodo quotidianis diebus manibus ſit operandum.*

Operandum namq; eſt omni tempore præter dies feſtos; vt habeatur vel propriæ neceſſitatis vſus, vel egenis vnde detur ſuffragium. Sic tamen operi manuum inſiſtendum eſt, vt lectionis fructus non omittatur, ſed ſtatuto tempore operi detur intentio, ac deinceps lectioni diuinæ vacetur. Operatio manuum ab hora ſecunda ſumat exordium, & in horam nonam finem accipiat: ab hora verò nona lectio vſitetur. & ſi aliquando proprium aliquod opus faciendum aut veſtimenti conſuendi vel lauandi, aut quodlibet aliud opus, per Abbatiſſæ vel Præpoſitæ commeatum faciet.

Et

Et si fortè opus fortius superuenerit, vt maturius arripiant operari, vel propter feruentem æstum, hoc Abbatissæ arbitrio considerandum est, vt secundum quod tempus exigit, aut fortioris laboris pondus, vel ad sextam, vt iuste iudicauerit, ab opere sit quiescendum, & post quietem vel refectionem vsque ad vesperum sit operandum. Illud inter omnia vel Abbatissa si præsens fuerit coerceat, aut Præposita quæ eius vice relinquitur, vt nullam penitus monacham fabulis otiosis prçter necessariam interrogationem vacare permittat; sed in ipso opere manuum operis Dei recordatio teneatur: id est, vt dum exterius per tẽporalem opportunitatem manus operibus occupantur, interius mens cum linguæ meditatione psalmorum ac scripturarum recordatione dulcescat. Ac si violatrix huius Regulæ fabulatione delectetur, silentij pœna castigetur. Focos verò in schola pœnitentes, si fuerint, binæ & binæ per hebdomadas facient. Similiter ad caput sororum lauandum per singula sabbata, vel balnearum vsus per festas solemnitates præparent, aut si sunt alia extrema facienda, pœnitentes facient: vt dum mente humili & contrito corde hæc propter timorem Domini faciunt, ab omnipotentis Dei misericordia celerius a suis delictis lauentur. Quando ad opera eundem est, istud capitulum psallatur: *Sit splendor Domini Dei nostri super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos; & opus manuum nostrarum dirige.* Psal. 89. Quando verò finitur opus, istud dicatur capitulum: *Benedicat nos Deus Deus noster, & benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ.* Psal. 66. Pistrices verò alternatim per vices opus commune faciant: sic tamen, vt minus tribus non sint propter loquendi necessitatem. Et si necesse fuerit vt ibidem maneant, minus quatuor non sint, & vna ex eis senior sit Præposita, cuius religioni credatur, quç & loquendi licentiam habeat. Et panem quem faciunt per vices senior quæ ex eis est Cellarariæ repræsentet; vt omni custodia tutæ in nullo reprehensibiles reperiantur. Similiter &

quæ in bracisiatorium ad ceruisiam faciendam inhabitauerint, vna ex eis senior sit Præposita, quæ secundum regulam pistricis omnia custodiat. Cocæ verò per hebdomadas cocinent; vt in vnaquaque hebdomada tres vel amplius, si necesse fuerit, ad coquinandum deputentur; ne impositus sine discretione labor, vnde mercedem mercari debuit, inde murmurij fructum reportet. Ingredientes autem pro se orari rogent omnem cœtum sororum, orantes in oratio-
Psal. 123. ne dicant: *Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum*
Psal. 78. *& terram*. &, *Adiuua nos Deus salutaris noster*. Exeuntes verò lauent omnium sororum pedes: & omnia vasa quæ ad necessarium vsum habuerunt, lauata Præpositæ repræsentent. Similiter pro se orari rogent, & hunc versum in oratione
Psal. 83. dicant: *Quoniam tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me*. Propter singulas negligentias tam cocæ quam cellarariæ viginti quinque palmarum percussionibus quotidianis diebus emendentur, ne minimas parui pendentes culpas in maioribus procliuiores reperiantur.

CAP. XIII. *De vtensilibus vel supellectibus.*

VTensilia monasterij, & quæcunq; sunt ad commune opus necessaria, Abbatissæ cura disponantur. Et tales in congregatione quærantur, quarum & solicitudo animi viget, & conscientię firmitas sit probata; & ipsis cura committatur, vt quæ cuique necessaria fuerint oportunitate exigente tribuantur. Et sic ipsa vtensilia, seu quæcunque eis ab Abbatissa commissa fuerint, cum solicito timoris studio gubernentur, vt mercedem commissæ curæ recipiant, & non iudicium damnationis incurrant, anteponentes illud mentis
Ierem. 48 oculis: *Maledictus qui facit opus Dei negligenter*.

CAP.

Cap. XIIII. *Qualiter in schola debeant dormire.*

Cvm semper religiosæ & Deo dicatæ animæ, tam diurnis quam nocturnis horis paratam Deo mentem præparant, vt quamuis sopore membra torpescant, anima vigore creatoris intenta præconijs peruigil maneat, iuxta illud; *Ego enim dormio, & cor meum vigilat*: tamen solerti custodia specialiter intuendum, ne per negligentiam maternæ solicitudinis subiecta membra damna capiant imbecillitatis. *Cant. 5.* Proinde ergo decernimus, vt binæ & binæ, præter infirmas & seniores, in lectulis dormiant. sic tamen, vt ad inuicem non loquantur, neque se ad inuicem, idest, facie ad faciem respiciant; sed vna post aliam quiescens dormiat, ne antiquus hostis, qui ore libenti animas vulnerare cupit, aliquid fraudis iaculando immittat, vt colloquendo mortalia excitet desideria. Sic tamen fiat, vt vna ex illis semper senior sit, de cuius religione non dubitetur. Iuuenculas vero nullatenus simul quiescere censemus, ne in aliquo carnis aduersitate æstu delicto rapiantur. Omnes enim, si fieri potest, vna domus ad dormiendum capiat, præter si infirmitas aut senilis ætas poposcerit, aut culpa damnauerit, aut nouitas probata non fuerit, vt in cella separentur. Omnes vestitæ & cinctæ dormiant. In schola qua dormitur per totam noctem lucerna ardeat. Ad cursum verò cum festinatione surgentes, signum Crucis fronti inferatur: simulque sub silentio dicatur: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina.*

Cap. XV. *De cura infirmantium qualis esse debeat.*

Harum cura quæ infirmitatibus detinentur qualis esse debet, proprietas auctoris declarat, cum dicit: *Quæcunque vultis vt vobis faciant homines, & vos facite eis similiter.* Licet *Matt. 7.* hoc in omnibus sit agendum, præcipue tamen in infirman-

tium

tium cura hæc præceptio est exhibenda; quia Dominus dixit: *Infirmus fui, & venistis ad me*. Ita ergo cura infirmis quęrenda est, acsi præsenti Christo ministrare putetur. Reuera etenim quæcunque pro Christo infirmis curam impendit, Christo in infirmis ministrat. Sit tamen Abbatissæ curæ, vt separatim cellam habeant cum omnibus oportunitatibus: vt nullum exteriorem laborem sentiat, quæ in infirma carne pœnam portat. Et si tempus poposcerit, sicut tempus quadragesimæ, vt cœteræ vitam immutent, infirmis semper cedendum est; vt tam potus quam cibaria vberius ministrentur. Balnearum vsus, vel cura medendi summo adhibeatur studio. Sanis verò, præcipue verò iuuenculis, tardius concedatur. Abbatissa talem curam de infirmis habeat, qualem se recipere a Domino speratт vt nec a Cellararia, nec a ministra aliquam negligentiam infirmæ sentiant. Decrepita verò ætate fessis talis sit cura, quatenus nulla in eis negligentia, sed iuxta arbitrium Abbatissæ, prout cuicunque necessarium esse viderit, consideratione pia earum imbecillitati concedatur. Non enim hæ possunt Regulæ tenori subiacere, sed potius pietatis in eas impendendus est affectus.

Matt. 25.

CAP. XVI. *De casibus qui per negligentiam aut euentu superueniunt.*

Negligentiæ culpa, qua per multos casus in multis delinquitur, Abbatissæ iudicio pensanda est. idest, in refectorio, in coquina, in dormitorio, vel in qualibet vtilitate aut fregerit, aut perdiderit, aut negligenter dimiserit, omnia secundum suum modulum sunt pensanda, & iuxta ætatem vel teneram, vel senilem, vel viridem sunt corrigenda. Quia si in minimis negligentiæ vitium non corrigitur, mens vitiata in minoribus culpis, in maiora dilabitur delicta. Si soror, quæ in his casibus dilapsa, statim Abbatissæ

vel

vel Præpositæ puram dederit confessionem; & compertum fuerit non suæ voluntatis fuisse, quod casu accidit; hoc tantummodo sufficiat, vt hoc quod deliquit & perpetrauit, si possibile fuerit, non deneget, & emendet cum veniæ satisfactione. Si verò non sua confessione, sed alterius proditione cognitum fuerit, prout culpæ magnitudo popoſcerit, pœnitentiæ subiacebit; quia culpam per puram confessionem non manifestauit. Si verò ex maioribus culpis, quod ad animæ maiorem pertinet damnationem, aliquam commiserit, hoc secretius per puram confessionem volens suę manifestet Abbatissæ: ne dum tepore animi culpam detegere verecundat, cum reatu culpæ faciem diaboli interius recondat.

CAP. XVII. *De eo quod nulla monacha in monasterio debeat proprium aliquid vindicare.*

PROprij aliquid in monasterio nihil habendum: sed potius propter nomen Domini omnia contemnenda. Quid enim proprium aliquid suum fidelis anima de rebus mundi vindicet, cui mundus crucifixus est, & ipsa mundo? Quæ semel mundo mortua, cur per aliquam temporalium rerum cupiditatem, vel desiderium ærumnosum denuo incipiet viuere mundo, quæ contemto mundo cœperat iam viuere Deo? Amputandum ergo est hoc vitium radicitus ab omni monacha, vt nullam rem vel in vestimentis, seu in calceamentis, vel in quibuslibet rebus sibi vindicet, vel suum esse dicat, nisi quantum ex Abbatissæ iussione penes se præcipitur retinere, ac si custos alterius, non propriæ rei domina. Et ea quæ sibi ab Abbatissa fuerint commendata, id est, ad necessitatem præsentem, aut in vestimento, aut in qualibet re, nihil exinde aut dare aut commodare cuiquam præsumat; nisi tantum ab Abbatissa illi fuerit ordinatum. Quid enim de rebus mundi alteri sorori conferat, quæ suas in omnibus voluntates propter Christum in Abbatissæ tradidit

didit potestatem? Omnia ergo quæ in monasterio habentur sint omnibus communia; iuxta quod in actibus Apostolorum legimus: *Et erant*, inquit, *eis omnia communia*. Sic tamen communia sunt habenda, vt nulla aut dare aut accipere, nisi Abbatissa ordinante, præsumat: ne cupiditatis aut temeritatis malum incurrens in laqueum, Iudæ proditoris consortio numeretur, qui solus in numero Apostolorum loculos habuisse refertur, vbi commutantium ac vendentium commercia ponebantur. Quod si huic vitio aliqua sororum delectari fuerit deprehensa, & post primam, secundam vel tertiam correctionem emendare noluerit, disciplinæ regulari subiacebit.

Act. 4.

Cap. XVIII. *De culparum excommunicatione.*

Si qua verò soror instigante diabolo contumax, vel superba, seu inobediens, vel murmurans apparuerit; vel etiam in quocunque casu lapsa seniorum præcepta vel sanctæ Regulæ normam violare tentauerit; hæc secundum præceptum Domini, secreto à senioribus semel vel bis corripiatur. Si emendare noluerit, tunc simul ab omni congregatione obiurgetur. Et si sic emendare noluerit, tunc prout culpæ magnitudo poposcerit, secundum Regulam iudicetur: id est, aut excommunicationi subiaceat, si eius antea intellectus viguit: aut si obstinata & duræ mentis tenacitas culpæ & improbatis perseueret, tunc corporali disciplinæ subiacebit.

Matt. 18.

Cap. XVIIII. *Qualis debeat esse excommunicatio.*

Excommunicationis mensura qualis esse debeat, iustum scientibus librare iudicium culpæ modus ostendit. Leuioribus enim culpis leuior est adhibenda correctio; grauioribus verò feruentior est adhibenda damnatio. Proinde Abba-

Abbatissæ studio est pensandum, vt si aliqua soror in leuioribus inueniatur obnoxia culpis, vsque ad indictam sibi horam mensa priuetur. De grauioribus vero seu dierum vel hebdomadarum vel mensium definitio in longius protracta correctione finiatur: ea tamen regula, vt si amplius quam septem dierum spatium excommunicationis percurrerit, quamdiu pœnitentiæ sub statuto tempore ordo retentus fuerit, sicut a mensa loco suo priuetur, ita & in Ecclesia segregetur; vt in loco in quo ante fuit, nec psalmum cantet, nec vllum ordinem teneat, vsque dum satisfactione humili cum cordis contritione ab Abbatissa vel a senioribus veniam mereatur. Excommunicata vero soror, quæ culpis grauioribus existentibus aut cellula recluditur, aut a consortio congregationis separatur, a nullo penitus colloquia aut visitationis munus fruatur, nisi tantummodo cui præceptum ab Abbatissa fuerit. Si qua transgressa hanc regulam fuerit regulari pœnitentiæ subiacebit.

CAP. XX. *De his quæ per sedulam correptionis curam sæpius correctæ emendare noluerunt.*

Soror si sæpius correpta emendare noluerit, excommunicatione pro modo culpæ corrigatur. Si nec sic aliquid proficiat increpantis correctio, tunc verberũ vindictæ subiacebit. Quod si sic emendare noluerit, sed magis in tumorem superbiæ elata, opera vel actus, de quibus corrigitur, defenderit, tunc Abbatissæ scientiæ regimine corrigatur: quia scriptum est: *Qui abijcit disciplinam, infelix est*. Moderante ergo scientia saniei medendi cura adhibeatur. Si letale vulnus per fomenta castigationum, & pietatis ac lenitatis vnguenta sospitati non redditur, saltem incisionibus amputetur. Et si sic sanies desecta tumorem non amiserit, tunc excommunicationis sententiam, vel disciplinæ corporalis pœnam incurrat. Et si nec excommunicationis metu, nec fla- *Sap. 3.*

T gelli

gelli pœna frangitur, augeatur adhuc pietatis fomes; ita vt ab omni congregatione pro ea communis Dominus orationum officio deprecetur: vt quæ laqueo diaboli irretita tenetur, Domini misericordia ac pietate curetur. Quod si nec sic corrigi voluerit, intra septa monasterij sub pœnitentiæ tenore ab omnibus, præter custodibus, segregata, tam diu castigetur diuersis correctionibus, vsque dum eius humilitas omnibus vera credulitate patefiat: quoniam & inuitis sæpe salus præstatur. Nam ideo separanda est a congregatione, vt suo vitio non maculet innocentes. Tenera verò ætas, quæ excommunicata vim nescit, non excommunicatione, sed flagello corrigenda est.

Cap. XXI. *De receptione sororis.*

Si in vllo tempore, quod absit a Christiana religione, soror a septis monasterij discesserit, & foras fugiens postea recordata pristinæ religionis, & æterni iudicij perculsa timore reuersa fuerit; prius omnem monasterio emendationem polliceatur: postea si probabilis eius pœnitentia agnoscatur, tunc demum intra septa monasterij recipiatur. Et si bis aut tertio hoc fecerit, simili pietate foueatur; sic tamen vt in extremo loco inter pœnitentes recepta tam diu examinetur, vsque dum probabilis eius vita inueniatur. Si verò post tertiam receptionem fugæ culpa maculata fuerit, sciat omnem reuersionis aditum esse in postmodum denegandum.

Cap. XXII. *Qualiter inuicem se humilient, vel ordines seruent: vel in minutis actibus qualiter sint seruanda præcepta.*

Qvanto se affectu, vel caritatis ministerio in monasterio animæ positæ debeant diligere, sanctorum Patrum instituta sanxerunt: sed in quibus sit actibus vel officijs demon-

monstrandum, a nobis pro parte indicandum est. Habet denique latissimum virtutum copia ambitum, quo circumsepta facile hostem sibi superet aduersantem. Sunt etenim nonnulla, quæ in actu videntur exigua, & tamen vel custodita vel neglecta, aut tepescente, aut feruente animi motu demonstrantur: vt est humiliatio capitis, vel sermonum affabilis salutatio; quæ aut rigidæ mentis vel concordæ, aut si certe piæ, purissimum patefacient affectum. Seruandum ergo est famulis vel famulabus Christi, vt semper intra mentis statum ea nutriant, quæ a vera humilitate & caritate non discedant: in quibus summa constat virtutum. Nam sicut nunquam sine vera humilitate vera manet caritas; ita nunquam absque vera caritate vera manet humilitas. Arripiamus ergo instruere fundamentum, vt ad culmen perueniamus virtutum. Sic prius humilitas monstranda tam actu quam affectu, vt post caritatis copia ædificetur. Et quando sibi mutuatim in via vel in quocunque loco occurrerint, cum omni humilitate abinuicem flectentes benedictionem rogent. Et si ex eis vna senior fuerit, prius iunior benedictionem postulet; tunc demum senior prosequatur. In cursu verò positæ, prout ab Abbatissa fuerint ordinatæ, vel ad psalmum canendum, vel lectiones recitandas, vel etiam ad communicandum euntes, suum ordinem custodiant: ne constitutum sibi locum transilientes in ambitionis vel arrogantiæ vitio demergantur. Abbatissæ verò studendum est, vt per ordinem sicut conuersæ in monasterio fuerint, ita in suo ordine constituantur: præter si vberis conuersatio religionis meruerit, vt inantea promoueatur; vel si grauis culpa exegerit, vt retro regradetur. Si vero aliqua ex sororibus cognoscatur seniorem affectare locum, cum verecunda castigatione refellatur: quia non debiti honoris locum præsumpsit, nec religionis commercio, sed ambitionis honorem indebitum conata est arripere. In consessu sororum, si alia superuenerit, quæ iuniores

ſunt ordine, aſſurgant, & ſeniori locum præbeant. Iuniores verò ſenioribus nullatenus ſuperbiendo contradicant; ſed cum omni humilitate vel interrogatæ, vel correptæ reſpondeant. Si labentem in quodlibet delictum iunior ſeniorem aſpexerit, non exprobrando, ſed magis dolendo ad confitendum Abbatiſſæ vel Prępoſitæ dirigat: ſimiliter ſenior iuniori faciat. Ad confeſſionem veniens, prius proſtrata ſupra humum, ſuam culpam eſſe dicat: ſic poſtquam ſurgere iubetur, ſuam confeſſionem manifeſtet. Quando ad aliquod opus fieri commeatus rogatur, venia prius petatur, & ſic de opere quod faciendum eſt commeatus rogetur. Quando ad Abbatiſſam venitur, cum omni humilitate veniam petendo accedatur. ſimiliter quando egreditur, cum veniæ petitione benedictio quæratur. Nulla monacharum per ſemetipſam de propria neceſſitate Abbatiſſæ ſuggerat, ſed omnes per Præpoſitam quicquid neceſſitatum fuerit Abbatiſſæ ſtudeant intimare. Si ſacerdos vel quilibet religioſus venerit, vt ei per Abbatiſſę commeatum ſit occurrendum, a longe aſtantes, cum humilitate flectentes genu ſub ſilenti voce benedictionem rogent. Et ſi ordinatum fuerit ab Abbatiſſa, vt cum his aliqua ſororum loquatur, cum omni humilitate & modeſtia ac ſobrietate loquendum eſt: vt in omnibus his virtus humilitatis ac ſobrietatis inueniatur.

Cap. XXIIII. *De non defendenda proxima vel conſanguinea in monaſterio.*

Defendere proximam vel conſanguineam in monaſterio nullo modo permitti cenſemus. Quid enim aliam defendat, quæ iam ſibi non viuit, ſed Chriſto, quem imitata manet crucifixa? quæ propriam animam, vt vberius ſaluti iungeret, prius perdidit? Quæ ergo proprias perdidit voluntates, vt Chriſti in ſe voluntatem impleret, cur aliarum delicta defendat, quæ propria crucifixit? Et ſi in veritate

cruci-

crucifixit,& non mundo iam, ſed Chriſto viuit, cur in mundo facinoribus labentes pro qualibet familiaritate defendat? Sit ergo ei æquus amor tam in conſanguinea, quam in cætera ſorore, quæ ei ſanguinis affinitate non iungitur. Maneat ergo in omnibus amor corde clauſus, nec quamquam ſub diſciplinæ moderamine poſitam tueri ſtudeat: ne vitium defendendi in alias dimittat. Sit ergo in arbitrio corrigentis, vt quas corrigit ſub amoris ſtudio, non propriam implendo voluntátem, ſed vitia corrigendo, inferat diſciplinam.

CAP. XXIIII. *De nutriendis infantibus.*

INfantes in monaſterio quanta cura & diſciplina ſint enutriendæ, multis didicimus documentis. Debent enim nutriri cum omni pietatis affectu, & diſciplinæ miniſterio: ne deſidiæ vel laſciuiæ vitio ſub tenera ætate maculatæ, aut vix, aut nullatenus poſſint poſtea corrigi. Sit ergo in eis tanta cura, vt nunquam ſine ſeniore huc atque illuc liceat deuiare: ſed ſemper ab eius diſciplina retentæ, & timoris Dei ac amoris doctrina imbutæ, ad cultum inſtruantur religionis. Habeant lectionis vſum; vt ſub puerili ætate diſcant, quod ad perfectam deductis proficiat. In refectorio per ſe menſam habeant iuxta ſeniorum menſam poſitam. Seniores tamen vel duæ, vel amplius, de quarum religione non dubitatur, cum eis ſedeant: vt ſemper timore antepoſito,ſub metu ſeniorum nutriantur. Quibus verò horis reficiant, vel ſomnum capiant, Abbatiſſæ arbitrio penſandum eſt: vt in omnibus virtutum cuſtodia diſcretio reperiatur.

EXPLICIT REGVLA CVIVSDAM S. AD VIRGINES.

LE-

LECTORI.

In veteri codice, qui sanctorum Patrum monasticas sanctiones continet, etiam sequentes duæ constitutiones, altera nescio cuius Regulæ deuotarum, altera Concilij Hispalensis secundi, post regulam S. Isidori legebantur. Eas quoque, quia ad virginum sanctimonialium curam ac disciplinam veterem pertinent, hoc loco placuit exhibere; vt omnes sacræ antiquitatis reliquias quam fieri potest religiosissime, etiam cum ramenta & puluisculo, repræsentarem.

SEN-

SENTENTIA DE REGVLIS

DEVOTARVM.

NEMO ad eas vadat viſitandas niſi qui habebit ibi matrem, vel ſororem, aut filiam, & propinquas, & conſobrinas, ſiue matrem filiorum ſuorum. Si autem neceſſitas fuerit vt videant eas, vt antequam renunciarent ſeculo, & intrarent in monaſterium, paterna debetur eis hereditas, aut aliqua cauſſa manifeſta eſt, mittent cum eis probatæ virum ætatis ac vitæ: videbunt eas, & pariter reuertentur. Nemo vadat ad illas, niſi quos ſupradiximus. Si eas videre voluerint, primum facient renuntiare Patri monaſterij, & ille mittet ad ſeniores, qui in miniſterium virginum delegati ſunt: qui occurrent eis, & cum ipſis videbunt quas neceſſe habuerint, cum omni diſciplina & timore Dei. Cumque eas viderint, non eis loquentur de rebus ſecularibus. Quicunque de his mandatis præterierit, absque vlla recraſtinatione negligentiæ atque contemptus, aget publice pœnitentiam, vt poſſidere valeamus regna cœlorum.

CONCILIVM SPALENSE CAP. XI.

VNdecima actione cum conſenſu cõmuni decreuimus, vt monaſteria virginum in Prouincia Bætica condita monachorum adminiſtratione ac præſidio gubernentur. Tunc enim ſalubria Chriſto dicatis virginibus prouidemus, quando eis patres ſpirituales eligimus, quorum non ſolum gu-

ber-

bernaculis tueri, ſed etiam doctrinis ædificari poſſint. Hac tamen circa monachos cautela ſeruata, vt remoti ab earum peculiaritate nec vſque ad veſtibulum habeant accedendi familiaritate permiſſum. Sed neque Abbati, vel ei qui præficitur extra eam quæ præeſt loqui virginibus Chriſti aliquid, quod ad inſtitutionem morum pertinet, licebit. Nec cum ſola quæ præeſt frequenter eos colloqui oportet; ſed cum teſtimonio duarum aut trium ſororum: ita vt rara ſit acceſſio, breuis locutio. Abſit enim vt monachos, quod etiam dictu nefas eſt, Chriſti virginibus familiares eſſe velimus: ſed iuxta vt iuſſa Regularum vel canonum admonent, longe ſegregatos atque ſeiunctos, eorum tantum eaſdem gubernaculis deputamus: conſtituentes, vt vnus monachorum probatiſſimus eligatur, cuius curæ ſit prædia earum ruſtica vel vrbana intendere, fabricas inſtruere, vel ſi quid aliud ad neceſſitatem monaſterij prouidere: vt Chriſti famulæ pro animæ ſuæ tantum vtilitate ſolicitæ, ſolis diuinis cultibus viuant, operibuſque ſuis inſeruiant. Sanè is qui ab Abbate præponitur, iudicio ſui Epiſcopi comprobetur. Veſtes autem illæ ijſdem cœnobijs faciant, a quibus tuitionem expectant, ab ijſdem denuo, vt prædictum eſt, laborum fructus & procurationis ſuffragium recepturæ.

EXPLICIT.

S.LEAN-

S. LEANDRI
HISPALENSIS EPISCOPI
Regula,

Siue

DE INSTITVTIONE VIRGINVM
ET CONTEMPTV MVNDI

AD FLORENTINAM SOROREM

Liber.

V

DE S. LEANDRO HISPAL. EIVSQ. REGVLA AD FLORENTINAM SOROREM veterum testimonia.

MARTYROLOGIVM ROM. die XXVII. Febr. item Beda, Vsuardus, Ado, & alij.

Hispali in Hispania natalis Sancti LEANDRI eiusdem ciuitatis Episcopi, cuius prædicatione & industria VVisigothorum gens, adiuuante Reccaredo eorum rege, ab Ariana impietate ad Catholicam fidem conuersa est.

IDEM MARTYROLOG. Rom. die XX. Iunij.

Hispali in Hispania depositio sanctæ FLORENTINAE virginis, sororis Sanctorum Leandri & Isidori Episcoporum.

ISIDORVS Hispal. de script. Eccles. cap. XXVIII.

LEANDER genitus patre Seueriano Carthaginensis prouinciæ Hispaniæ, professione monachus, & ex monacho Hispalensis Ecclesiæ prouinciæ Bæticæ constitutus Episcopus: vir suauis eloquio, ingenio præstantissimus; vita quoque tantum atque doctrina clarissimus, vt etiam fide eius atque industria populi gentis Gothorum ab Ariana insania ad fidem Catholicam reuerterentur. Hic namque in exilij sui peregrinatione composuit duos aduersus hæreticorum dogmata libros, eruditione sanctarum scripturarum ditissimos. &c. Præterea edidit vnum ad FLORENTINAM sororem de institutione virginum, & contemptu mundi libellum, titulorum distinctionibus prænotatum. Floruit sub Reccaredo, viro religioso ac Principe glorioso: cuius etiam temporibus mirabili obitu actualis vitæ terminum clausit.

S.GREG.

S.GREGORIVS MAG.PP. Dial. lib. III. c. XXXI.

Sicut multorum, qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognouimus, nuper Ermigildus rex, Liuigildi regis VVisigothorum filius, ab Ariana hæresi ad fidem Catholicam viro reuerentissimo LEANDRO Hispalitano Episcopo, dudum mihi in amicitijs familiariter iuncto, prædicante conuersus est.

IDEM Præfatione in librum Iob.

Reuerendissimo & sanctissimo fratri suo LEANDRO Coëpiscopo Gregorius S. S. D. Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana vrbe cognoscens, cum me illic Sedis Apostolicæ responsa constringerent, & te illuc iniuncta pro caussis fidei VVisigothorum legatio perduxisset; omne in tuis auribus, quod mihi de me displicebat, exposui. &c. Tunc eisdem fratribus, etiam cogente te, placuit, sicut ipse meministi, vt librum beati Iob exponere importuna me petitione compellerent.

IDEM lib. I. Epist. XLI. ad LEANDRVM Episcopum.

Ea quæ in beati Iob expositione dicta fuerant, & vobis dirigenda scribitis, nisi portitoris præsentium me festinatio coangustasset, cuncta vobis transmittere sine aliqua imminutione voluissem: maxime quia & hoc ipsum opus ad vestram reuerentiam scripsi: vt ei quem præ cæteris diligo, in meo iudicer labore desudasse. Præterea si vobis indulgeri tempora ab Ecclesiastica occupatione cognoscetis, quid sit iam faciendum scitis: quamuis etiam absentem corpore, præsentem mihi te semper intueor, quia vultus tui imaginem intra cordis viscera impressam porto.

IDEM lib. IV. Epist. XLVI. ad eundem.

Quanto ardore videre te sitiam, quia valde me deligis, in tui tabulis cordis leges. Sed quia longo terrarum spatio disiunctum te videre nequeo,

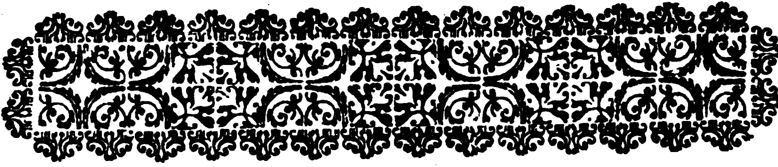
vnum quod mihi de te dictauit caritas feci, vt librum regulæ pastoralis, quem in Episcopatus mei exordio scripsi, & libros quos in expositionem beati Iob iamdudum me fecisse cognouisti, Sanctitati vestræ transmittere curaui.

IDEM lib. VII. Epist. CXXVI. ad eundem.

Sanctitatis tuæ suscepi epistolam, solius caritatis calamo scriptam. Ex corde enim lingua tinxerat, quod in charta pagina refundebat. Boni autem sapientesque viri cum legeretur affuerunt, quorum statim viscera in compunctione commota sunt. Cœpit quisque amoris manu in suo corde te rapere: quia in illa epistola tuæ mentis dulcedinem non erat audire, sed cernere. Accendebantur & mirabautur singuli, atque ipse ignis audientium demonstrabat qui fuerat ardeor dicentis. Nisi enim prius in se faces ardeant, alium non succendunt. Ibi ergo vidimus quanta caritate tua mens arserit, quæ sic & alios accendit. Vitam vero vestram, cuius ego semper cum magna veneratione reminiscor, minime nouerant, sed eis altitudo vestri cordis patuit ex humilitate sermonis.

INCI-

INCIPIT IN CHRISTI NOMINE

S. LEANDRI HISPALEN. EPISCOPI de Institutione Virginum & contemptu mundi

AD FLORENTINAM SOROREM LIBER.

LEANDER Dei misericordiam pergratæ in Christo mihi filiæ & sorori FLORENTINAE.

PERQVIRENTI mihi, soror carissima Florentina, quibus te diuitiarum cumulis heredem facerem, qua te patrimonij sorte ditarem; multæ rerum fallacium occurrebant imagines: quas cum ego vt importunas muscas manu mentis abigerem, tacitus aiebam: Aurum & argentum de terra est, & in terram reuertitur; fundus & patrimoniorum reditus vilia & transitoria sunt. *præterit enim figura huius mundi*. Quidquid enim sub sole conspexi, nihil te dignum, soror, arbitratus sum; nihil muneri tuo credidi esse gratissimum. omnia mutabunda, caduca, & vana fore conspexi. Vnde veram esse attendi Salomonis sententiam, dicentis: *Magnificaui opera mea, ædificaui*

1. Cor. 7.

Eccl. 2.

caui mihi domos, plantaui vineas, feci hortos & pomaria, & conseui cunctis generibus arborum: instruxi mihi piscinas aquarum, vt irrigarem siluam germinantium lignorum. Possedi seruos & ancillas, multamque familiam habui; armenta quoque & agnos ouium, greges quoque caprarum, vltra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Coaceruaui mihi argentum & aurum, & substantias regum ac prouinciarum: feci mihi cantores & cantatrices, & delicias filiorum hominum: scyphos & vrceos in ministerio ad vina fundenda. Et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Quam igitur omnem mortalium pompam tali termino conclusit, vt diceret: *Cumque me conuertissem ad omnia quæ fecerant manus meæ, & labores in quibus frustra sudaueram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole.* Et iterum ipse dicit: *Detestatus sum omnem industriam meam, quam sub sole studiosissime laboraui, habiturus heredem post me, quem ignoro, vtrum sapiens aut stultus futurus sit. dominabitur in laboribus meis quibus desudaui & solicitus fui. & est quidquam tam vanum? Vnde cessaui renunciauitque cor meum vltra laborare sub sole.* Tali quoque informatus oraculo, non esse me parentem verum existimares, soror, si te ijs ditarem rebus, quæ stabilitate nulla consisterent: quæ mundanis subiectæ casibus te destituerent, nudamque relinquerent. Aerumnis quoque te cumularem, & timori metuique subijcerem, si ea quæ fur auferre poterat, sulcare tinea, ærugo vorare, ignis absumere, terra obruere, aqua delere, sol torrere, imber fedare, glacies stringere, tuæ germanitati conferenda esse putarem. His certe rebus humanis implicatus animus a Deo auertitur, & ab illa immobili ac permanentis veritatis forma recedit. Nec potest ad se admittere diuini verbi dulcedinem, aut Spiritus sancti suauitatem, pectus quod tot mundanis agitatur molestijs, tot curarum temporalium stimulis verberatur. Si ergo te his nexibus alligarem, talibusque onerarem ponderibus, & mole terrenæ cogitationis opprimerem, inimicum me, non parentem deberes æstimare; interemptorem, non fratrem

fratrem esse sentires. Eia soror carissima, quoniam quidquid axe cæli concluditur, terrena sustinent fundamenta, & telluris super faciem voluitur, nihil dignum quo ditari posses inuenimus; supra cælos quærendum est, vnde munus virginitatis auxisti; vt ibi præmium & patrimonium virginitatis inuenias. Ex compensatione enim integritatis meritum agnoscitur, & de sua retributione pensatur. Quanto enim vilis putaretur, si transitorijs terrenisque ditaretur muneribus; tanto præclara est virginitas & excellens, quæ calcatis abdicatisque mundanis voluptatibus, dum in terris angelorum seruat integritatem, Dominum angelorum sortita est portionem. Quæ ergo est virginitatis hereditas? nonne ea, quam dicit psalmista: *Dominus pars hereditatis meæ?* Psal. 15.
Et iterum: *Portio mea Dominus?* Vide soror quantum profeceris: vide quam summum teneas apicem: vt multorum gratiam beneficiorum in vnum eundemque inueneris Christum. Sponsus est, frater est, amicus est, hereditas est, precium est, Deus & Dominus est. Habes in eo sponsum, quem diligas: *Speciosus est enim forma præ filijs hominum.* Est verus frater quem teneas: adoptione enim & tu eius filia, cuius filius est ille natura. Est amicus de quo non dubites: ipse enim dicit: *Vna est amica mea.* Habes in eo hereditatem quam ambias: pars enim hereditatis tuæ ipse est. Habes in eo precium quod agnoscas: quia sanguis eius redemtio tua est. Habes in eo Deum a quo regaris: Dominum quem metuas & honores. Totam sibi in Christo prærogatiuam virginitas vindicat: vt ante quem tremunt angeli, cui seruiunt potestates, cui virtutes obtemperant, cui celestia & terrestria genuflectunt; hunc sibi virgo sponsum vindicet; ad huius thalamum ornata virtutibus properet: hunc cubili cordis, casto cubili confoueat. Et quid amplius ei conferre potuit, cui se Christus sponsum tribuit, sanguinem suum dotis ac muneris titulo compensauit? Solent ergo qui vxores ducunt dotes tribuere, conferre præmia, & ad

Psal. 118. Psal. 44. Cant. 6.

ad vicem perdendi pudoris sua tradere patrimonia; vt emisse potuis quam duxisse videantur vxores. Tuus, virgo, sponsus dotem tibi sanguinem suum dedit: eo te redemit; eo te suæ copulæ sociauit: vt pudorem non perdas, & habeas præmia. Quanto enim munificentius est dotis præmium, tanto est amor immensior. Multum enim diligit, quam proprio sibi sanguine desponsauit. Et ob hoc suum corpus vulneris ictu & telo gladij maluit aperiri, vt tuam sibi integritatem emeret, pudicitiam conseruaret. E contrario enim curauit hominem: vt sicut mors eius vita est nostra, eiusque humilitas nostræ est superbiæ medicina; sic & vulneribus ipsius nostra integritas empta est. qui ideo feriri se vulnere voluit, ne malleo vniuersæ terræ nos ferire sineret. *Precio*
1.Cor.7. *enim empti estis*, ait Apostolus, *nolite fieri serui hominum*. Cur virgo dare vis corpus viro, quod iam est redemptum a Christo? Alius te redimit, & alij nubere cupis? alterius precio libertatis militas, & spontanea te seruitute condemnas? Si mundus omnis titulo dotis scribitur, quid preciosius sanguine Christi, quo redemptus est mundus? Appende mercedem & precium, vt videas plus valere qui redemit, quam id quod redemit. Quanto itaque praue intelligit virgo, quæ contempto emptore mercem sequitur: & sanguine Christi postposito, mundum qui redemptus est amplexatur. Non sum idoneus eloqui, soror amantissima, præmia virginitatis: est enim ineffabile donum, absconsum oculis, celatum auribus, intelligentiæ obseratum. Quod omnes esse sperant Sancti, & post resurrectionem cuncta præstolatur Ecclesia
1.Cor.15. fieri, vos iam estis. *Corruptibile hoc*, ait Apostolus, *induet incorruptionem*: sed reuera post resurrectionem corporis. Ecce vos incorruptionis gloriam iam scitis. Vos istam iam in præsenti seculo parte gloriæ possidetis. Quanta est enim beatitudo, quę vobis reponitur in futurum? quę vobis corona manet in ęternum: quę incorruptionis gratiam, ad quam multi peruenire desiderant, hic habetis? Gaude ergo talem te esse,

te esse, qualis Dei formata es manibus. Ille ergo integram condit vtique, quam integritate ditauit; quam ad integritatis præmia præparauit. Peruersi enim naturam corrumpunt homines, quam Deus formauit integram. Et hæc offensa humani generis prima: hæc damnatæ originis caussa; dum protoplasti esse noluerunt, quod fuerant conditi: idcirco meruerunt in se & in prole damnari. Reparatæ castimoniæ in vobis retentaculum, o virgines, quod perdiderunt in paradiso primi homines. Vos enim conditionem seruastis primigenarum hominum, quæ tales perseuerastis, quales illi sunt instituti. Sed cauete exempla eorum. Heu proh dolor, soror carissima, fuge primorum hominum exempla: horresce serpentis antiquissimi sibila; ne incipiat tibi germinare spinas & tribulos vitiata terra. & quæ pro insigni virginitatis lilia rosasque parturire debet, vrticam & paleam producat: istam, quæ vrat, illam quæ laceret. Vos enim estis prima delibatio corporis Ecclesiæ. Vos itaque ex tota Christi corporis massa oblationes Deo acceptæ, & in supernis altaribus consecratæ. Pro vestro enim proposito, & pro fide sua, omnis Ecclesia nomen virginitatis indepta est: dum in ea melior pars & propensior vos estis, quæ animæ corporisque vestri integritatem Christo dedicastis. Et licet in omnibus suis generaliter membris fide maneat virgo, tamen suorum parte membrorum, quod estis vos, non incongrue virgo etiam corpore: genere scilicet illius locutionis, quo aut totum a parte, aut pars nominatur a toto. Meditare vt columba, sanctissima virgo, & mente pertracta, quæ in futuro tibi maneat gloria; quæ non adquieuisti carni & sanguini; neque corpus illud sanctissimum prostrasti corruptioni. Age ergo, cogitare præsume, intellige, quibus te amplexibus cupiat Christus, quæ mundi calcasti illecebras: quo te desiderio chorus ille expectet virgineus, quam ipsis gradibus properantem cælorum ardua vident, quibus chorus ipse virginalis peruenit ad Christum. Gaudet & Maria

mater Domini, apex & specimen virginitatis, incorruptionis mater, quæ vos exemplo suo genuit, & manet integra: vos documento suo peperit, & dolores nesciuit: genuit sponsum, & virgo est. Felix ille venter, qui nouit gignere, non corrumpi. Beata illa fœcunditas, quæ pariendo impleuit mundum, hereditauit cælos, nec amisit velamina virginitatis. Ardeat cor tuum, soror, igne illo, quem Christus misit in terram. Excitet te flamma ignis eius, & chorus ille virgineus prosequens Mariam. Ipsam ergo oculo mentis suspice: ipsos comitare choros: ipsis te animi desiderio
2.Tim.4. iunge. ibi festina; ibi propera: ibi *reposita est corona iustitiæ, quam reddet tibi Dominus iustus iudex in illa die*. Senti fratris animum tuos desiderare profectus. senti fratris concupiscentiam velle te esse cum Christo. Qui etsi in me non habeo, quod in te perficere volo, perdidisse me doleam, quod te tenere desidero: erit mihi interim quædam portio remissionis, si tu quæ pars melior nostri es corporis, in via peccatorum non steteris; si quod tenes, firmissime teneas. Heu mihi, si alius accipiat coronam tuam. Tu apud Christum tutamen meum; tu carissima meum pignus; tu hostia mea sacratissima, qua expiari a colluuione peccati non dubito. Si tu accepta es Deo; si tu casto cubili cum Christo cubaueris; si tu Christi amplexibus fragrantissimo virginitatis odore inhæseris, profecto peccatoris memor fratris obtinebis pro reatu germani indulgentiam, quam poposceris.
Cant.2. Non te contristabit, qui te suæ copulauit societati. Sinistra eius, in qua est honor & gloria, sub capite tuo: & dextera eius, in qua est longitudo vitæ, amplexabitur te. Talibus sponsi oblata amplexibus, meam veniam postulans obtinebis. Amor tuus in Christo erit indulgentia mea: & quantulamcunque spem remissionis habeo, si soror quam diligo, ad nuptias Christi transierit; atque in illo terribili metuendoque iudicio respiramentum aderit, vbi de factis, actibus, vel de commissis discussio fuerit: vbi de meis dispendijs.

diis, heu mihi, sum cogendus reddere rationem, tu solatium meum, tu respiramentum meum. Et vindicta quæ mihi debetur pro negligentia mea, forte castitatis tuæ sedabitur intercessione. Defendes me profectu tuo a meo reatu operis, si tu Christo adhæseris. & si tu illi placueris, ego vnde ei displiceo non grauabor. dum tibi indulget, mihi parcet: nec perire fratrem sinet, cuius spondit sororem. Per te forte mihi donabitur chirographum quod contraxi: dum te Christus fouet caritate, me non punit pro crimine. Miserere soror non tantum tui, sed & mei; vt vnde tibi restat gloria, saltem mihi vel venia concedatur. Multæ in tuo erunt virgines comitatu: cum ijs facile impetrabis pro me quod poposceris. Immo ipsa mater & dux virginum Maria suum interpellabit pro tuo merito filium: & ne te contristet pro me orantem, me eriget forte iacentem, & conscientiæ reatu merentem consolabitur. Non confundatur spes mea per te ad Deum. Meo igitur hortamento, meo ministerio, Dei quidem dono, sed meo obsequio hanc tenes professionem. Sit ergo mihi integritas tua caussa veniæ, quæ tibi erit caussa coronæ. Auerte quæso oculos a mundi falsis inanibus. Cælos aspice, vbi est sponsus tuus. Illuc animum dirige, *vbi Christus est in Dei dextera sedens. Omne enim quod in mundo est, concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum est.* Quę sursum sunt quęre: vbi est vita tua, illic sint & desideria tua: vbi est sponsus tuus, ibi sit & thesaurus tuus. Nolo te moueri voluptate seculi: nolo te fulgore carnis decorari. Cito mouet alienā libidinem caro ornata: & aspectus iuuenum in se prouocat, quæ se cōponit vt ornata procedat. Placere velle oculis alienis, affectus est meretricis: & ad sponsi cælestis refertur iniuriam, si ita incedas vt oculis libidinosis placeas. Esto quæso iudex inter nubentes & virgines: spem vtriusque considera: quis quam teneat viam æstima. Virgo studet placere Deo; nupta seculo. Virgo seruat integritatem qua nata est; nupta corrumpitur. Et quale est, vbi non permanet integra, vt cæpit

Col. 3.

1. Ioan. 2.

esse natura? Primum diuino operi irrogatur iniuria, dum quod ille formauit integrum, libidine corrumpitur, libidine maculatur. In vos Deus cognoscit opus suum; quas tenet seculum, & non corrumpit; quas tales Deus recipit, quales fecit. Omnia itaque restauranda sunt in resurrectione, quæ nunc pereunt de corpore. Virginitas semel perdita, nec hic reparatur, nec in futuro recipitur. Verum est quod Deus præceperit nuptias; sed idcirco, vt inde nasceretur virginitas: vt multiplicata virginum successione, lucraretur in prole, quod perdiderant nuptiæ. Et radix & fructus nuptiarum virginitas est. De coniugio certe nascitur virgo: quæ si non corrumpitur, ad nuptiarum additur præmium. Habent nuptæ vnde lætentur, si sui fructus cælesti horreo reponantur. Tu quoque communium parentum cumulabis merita: tuis vtrique honoribus munerabuntur: te prole Christo adhærente, ipsi recipient in fructu, quod in cespite perdiderunt. Recole, mi soror, humanarum nuptiarum ærumnas, & claude oculos, ne videas vanitatem. Prima pericula nuptiarum hæc sunt: corruptio, corruptionis fastidia, pondus vteri grauidati, dolor partus plerumque ad discrimen mortis perueniens: vbi & munus nuptiarum perit & fructus; dum simul mater cum prole deficit, & omnis illa pompa nuptialis mortis frustratur termino. Quam putabant caussam esse læticiæ, quis eam occasionem interimendi inuenit? Quid aget post mortem, quæ totam lætitiam nuptijs deputauit? Quæ viro placere voluit, non Deo, quid aget dum exit a seculo? Quæ solicita fuit quomodo placeret mundo, quam poterit habere partem cum Christo? Quæ primum non bene viris se distrahunt, simulque cum pudicitia libertatem perdunt, quando captiuam virginitatem suscepta dote addicunt. Quid miseræ illi remanet, quæ pudorem venditat? Quod si forte mundi, vt fieri solet, casu perdat donationem, tunc & pudore caruit, & amisit precium. Vides quam nuda & destituta in vtroque remansit?

Pro

Pro viro certe gemino timoris addicta periculo, timet bonum perdere, timet malum habere. Quis ergo inter hæc medius est locus lætitiæ? Quas formas lenocinij meditatur vt placeat oculis? quibus peregrinis odoribus inficit vestem? & vt oblectet sensus, cutem mentitur alienam. Quæ fuco illitam vario adulterat figmento faciem: ne sit ipsa quę nata est; & decipiat virum specie aliena, non propria. Vide si non maleficij genus est, excogitare artem qua prouocet libidinem alienam. Et quæ sic corrumpit faciem, quam putas corruptam habet mentem? Triplex commisit adulterium: mentis, quæ talem meditata est fraudem: corporis, quæ figmento mutauit speciem: vestitus, quæ non proprio, sed alieno fragrat odore. His malis virgo nescia, sexum habet, & sexus necessitatem ignorat. Femineæ fragilitatis oblita rigore virili subsistit, atque infirmum sexum virtute solidauit: nec addixit seruituti corpus, quod lege naturæ viro subiacet. Felix virgo, quæ corpus trahit ex Eua, non pœnam! Illa peccati merito audit; *Sub viri potestate eris, & in doloribus paries*. Tu virginitatem adepta, a tali iugo excussisti ceruicem: nec pressa iugali necessitate curuaberis ad terram, sed in sublimi erecta cælos suspicis: vt vnde illa vetitum præsumendo cecidit, ibi tu licita contemnendo conscenderes. Eua gustauit de illicito, & virginitatem perdidit. Licebat nubere virgini: sed quæ non nupsit, angelis adhæsit. *In resurrectione enim non nubunt, neque vxores ducunt: sed erunt sicut angeli Dei*. Vide, virgo quæ non nubit, angelis comparatur. Licet enim gignere filios: sed quæ hanc spreuerunt necessitatem, Christum dicentem audiunt: *Beatæ steriles quæ non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt*. E contrario illic dicitur nuptis: *Væ prægnantibus & nutrientibus in illa die*. Itaque virginei sensus pro filijs reputantur. Quid ergo quærit quos pariendo doleat, quæ pios habet sensus, quibus meditando congaudeat? *Propter timorem tuum Domine*, inquit, *in vtero accepimus, & parturiuimus Spiritum salutis*.

Gen. 3. *Matt. 22* *Luc. 23.* *Isa. 26.*

Ecce

Ecce felix conceptio, incorrupta progenies, vtilis partus: vbi & proles bonæ cogitationis editur, & ignoratur dolor. Tot felicia germina, quot sanctæ cogitationes. totiens concipit, quotiens sancta meditatione Spiritum diuinum capit. Conceptio enim superna virtutes parit. Et ne putes te esse sterilem, tot filios habebis, quot virtutes protuleris. Vna sancti Spiritus conceptione multos edes partus. Primus partus virginis, verecundiæ virtus; secundus patientiæ, tertius sobrietatis, quartus temperantiæ, quintus caritatis, sextus humilitatis, septimus castitatis. vt impleatur quod legitur; quia *sterilis peperit septem*. Ecce vna septiformis Spiritus conceptione septem partus edidisti. *Non dicas, ecce ego lignum aridum. quia hæc dicit Dominus eunuchis: qui custodierint requiem meam, & elegerint quæ volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea & in muris meis locum, & nomen melius a filijs & a filiabus; nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.* Vides, amantissima soror, quod principalem in regno Dei virgines tenent locum? Et non immerito. Mundi enim contemserunt habitum, ideo peruenerunt ad cæleste regnum. Vitæ cælestis beatitudinem hic incipiunt, quæ generare in doloribus filios nesciuerunt: & quæ contagia libidinis, & feda coniugum figmenta respuunt, recte Christi nuptias impetrarunt. Nolo mouearis pompaticis nuptarum incessibus, clientumque stipato comitatu. Hos incurrunt plerumque insidiatores pudicitiæ, quos custodes castitatis putabant. Et cum se ambiri tot virorum formis vident, hoc in mentem venit, quod cum viris in lectulis agunt proprijs: & quod expertæ sunt in singulis, hoc in plurimis meditantur. Non verebor inuidiam, si locutus fuero veritatem. Feriant me liuore, quas momorderit conscientia, dummodo proficientibus loquar, quid cauere debeant in eis, quæ solo nitent opere carnis. Certum est, mi soror, quæ nitorem vestium composuerit, odore peregrino fragrauerit, fuco mutauerit oculos, faciem candore alieno obduxerit, bra-

1. Reg. 2.

Isa. 56.

brachia circulis instruxerit aureis, digitis anulos inseruerit, & distinctione gemmarum sidereo radiauerit fulgore manibus, aures metallo adgrauauerit, colla margaritis & vario gemmarum absconderit tegmine, caput ponderauerit auro; certum, inquam, est, hanc non esse castam: quæ ad hoc se ita composuit, vt multorum feriat oculos, multorum animos moueat, illiciatque mentes. Quæ etsi metu viri non gerat stuprum in aperto, fornicatur tamen interius animo. Illa verò casta est, quæ de simplici habitu bonisque moribus placet viro, & de bono castimoniæ Deo. Harum habitum exprimit Petrus Apostolus, & cultum vestium, vel æquitatem morum sua pingit præceptione, cum dicit: *Sit in muliere non exterior ornamenti aut auri, aut vestis cultus, sed cultus cordis.* 1. Pet. 3.
Eadem ergò & Paulus Apostolus intulit, dicens: *Similiter & mulieres cum verecundia & sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste preciosa: sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona.* Quas dissonare ab ijs præceptionibus & discrepare compereris, velut gehennæ duces, & inferni comites fuge. Hoc enim suadebunt quo plenæ sunt, quæ etsi non verbo, ipso tamen habitu loquuntur flagitia. Et quæ auro coruscauerit, & radiauerit gemmis, tanquam simulacra declina; idolumque æstimato, non hominem. quæ a Deo bene conditam formam vario præsumpsit stuprare figmento. Vnde & scriptura dicit: *Fallax imago, & vana est pulchritudo. mulier timens Deum ipsa laudabitur.* 2. Tim. 2. Prou. 3.

CAP. I. *Vt vitentur laicæ mulieres.*

PRecor te, soror Florentina, vt feminæ quæ tecum non tenent professionem vnam, ad tuam non accedant societatem. Quod enim amant, hoc suggerunt: & eas res tuis insinuabunt auribus, quæ in eorum versantur desiderijs. Heu mihi soror, *corrumpunt mores bonos colloquia mala. Cum sancto sanctus eris*: longe a te sit soror, *& cum peruerso peruerteris.* 1. Cor. 15 Psal. 17.

Quid

Quid in vnum agit nupta, & virgo? Illa te non ſequitur, quæ virum diligit. Propoſitum tuum fugit: quod etſi amare ſe finxerit, mentitur vt decipiat. Quid tecum agit, cum qua communi collo Chriſti iugum non ducis? diſpar habitu, diſpar affectu. Organum ſatanæ hoc tibi canet, quod illecebris ſeculi moueat, & ſemitas diaboli impinguat. Fuge Sirenum cantus, mi ſoror: ne dum prurientibus auribus oblectamenta delectaris audire terrena, auertaris a recto itinere: & aut in dexteram illidaris ſcopulo, aut in ſiniſtram Charybdis deglutiaris rictu. Fuge Sirenum cantus, & a lingua maleſuadentis ſepi aures tuas. Muni cor tuum ſcuto fidei, dum tui propoſiti diſparem videris; & frontem tuam tropheo arma crucis contra eam quę profeſſioni tuę diſpar eſt.

CAP. II. *Vt viri ſancti vitentur.*

IAM quali fuga viros fugias, ſoror Florentina, tu iudica, ſi tam ſolicite feminas ſeculi declinabis. Quiſque vir, ſi ſanctus eſt, nullam tecum gerat familiaritatem; ne videndi iugitate aut infametur vtriuſque ſanctitas, aut pereat. Decidet enim a caritate Dei, quæ perpetrandi mali operis occaſionem præbuerit. decidet a caritate proximi, quæ etſi malum non agit, opinione tamen peſſimam famam nutrit. Diſpar enim ſexus in vnum locutus, eo titillatur inſtinctu quo naſcitur: & naturalis mouetur flamma, ſi incompoſita attigerit. Quis colligauit ignem in ſino ſuo, & non comburetur? Ignis & ſtupa ſibi vtraque contraria, in vnum redacta flammas nutriunt. Viri ſexus & feminæ diuerſus, ſi coniungitur, quo lex naturæ prouocat, commouetur.

CAP. III. *Vt declinare virgo debeat iuuenes.*

ET ſi taliter viri declinandi ſunt ſancti, ne vtrorumque bonis moribus offenſio ſubrepat; qualiter fugiendi ſunt iuue-

iuuenes,& tenebrosas vias temporalis vitæ sequentes? quos ad hoc diabolus obijcit, & virgineis opponit oculis, vt formas eorum,quos per diem viderit,virgo meditetur in nocte. Quod si & contradicat mentis ratio, talesque imaginationes ab animo respuat, recens tamen visio & corporalis inspectio exhibet memoriæ formas, quas videndo didicit. vt etsi paululum talis imaginatio oblectet mentem, occurret etiam per somnium, quod viderit oculis. Sic diaboli sagittis pectus virginis vulneratur, & infigitur cordi amor noxius; vt quod in nocte recordata est, cum amore velit iterum videre in crastinum. Et sic intrat sathanæ sagitta usque ad intimum cordis per ianuas oculorum: sicut dicit propheta: *Intrauit mors per fenestras nostras*. Nec enim subrepit diabolus ad interiora mentis, nisi per sensus cordis. Si pulchrum aliquid videas,quod concupiscentiam moueat; si oblectet aures turpis cantus; si odoratum nidor attigerit fragrans; si gustum illecebrosus sapor commouerit;si tactus mollem & nitidam contigerit formam, tunc oblectatione sensibili carnis mouetur illecebra. Dei enim opus vterque est sexus. Amandi sunt certe viri,vt opus Dei; sed absentes, pro operibus bonis, & propter Deum qui eos fecit; non propter pulchritudinem corporis. *Ier. 9.*

Cap. IIII. *De abstinentia.*

Qvid ad te de cibis, soror Florentina, puto loquar; quæ fragilitate corporis nec tantum accipis, quantum ratione doceris? Maneat tamen in animo,vt etsi infirmo corpori aliquid relaxandum est a rigore, interim non soluatur animus, si corpus infirmum meretur aliquid indulgentius. Nullus est enim vsus edendi culpabilis, sed concupiscentia, sed immoderatio: si plus quam opus est sumpseris; si desideres sine quo viuere possis. Triplex certe est gulæ intemperantia: si quod non licet auidius appetas; si licita quæ-

que exquisitis impendijs præparata accuratius quæras; si tempus edendi licitum non sustineas. Primi generis homines ob hoc Paradisi delicias & immortalitatis præmia perdiderunt, quia illicita concupierunt. Esau verò pro eo quod auidius ambijt licita, primogeniti perdidit primitiua. Et quia edendi tempus non seruant animalia, ideo sunt irrationabilia. Probauimus ergo triplicem excessum intemperantiæ: dum primi homines gustauerunt de illicito: dum Esau lenticulæ appetitu perdidit primogenita: dum edendi tempus non seruant animalia, & sunt irrationabilia. Non est igitur abstinens, auide vorans etiam viles cibos.
Psal. 5. *Sepulcrum patens est guttur eorum*, ait Psalmista. Namque & ille mollis & dissolutus est, qui contemptis præsentibus, preciosis ac peregrinis epulis delectatur. Piscis per illecebram hamo capitur. Auis obiectu escæ in decipulam cadit. Bestiæ quæ naturali virtute sunt rigidæ, cupiditate cibi in foueam proruunt: & quas non emollit natura, decipit esca. Tu verò temperantiam & parsimoniam seu oraculo, seu exemplis disce maiorum. Oraculo: quia dicit
Luc. 21. Dominus: *Non grauentur corda vestra in crapula & ebrietate*.
2. Reg. 23. Exemplis; quia Dauid cupitam aquam noluit bibere, quam
Dan. 14. periculum alieni esse sanguinis intellexit. vel quia Daniel contemptis dapibus regis, leguminibus vixit. Sint tibi accepta quæ sunt comitibus tuis communia, & aliorum non sis intemperationis caussa: & quibus forma esse debes hortamento ac vitæ bonæ documento, scandali non efficiaris occasio.

Cap. V. *Vt virgo singula non loquatur cum singulo.*

Nvllus te singularem alloquatur: nec tu præter duarum aut trium testimonium alloquaris aliquem singularem. Memento sponsi tui Saluatoris nostri, qui certe non verebatur

tur labem peccandi, attamen in montibus cum Moyse & Helia coram tribus, Petro & Iacobo & Ioanne, locutus est testibus. Sic & cum suscitaret archisynagogi filiam, eos adhibuit testes, vt falsi rumoris non daret occasionem. Mirabantur autem & discipuli, quod ad puteum Iacob loqueretur cum muliere. Et reuera non mirarentur, nisi quid viderent inusitatum: & nisi illi abijssent cibos emere, non loqueretur citra eos Christus cum muliere.

Cap. VI. *Vt iugiter virgo oret & legat.*

Lectio tibi sit assidua, iugisque oratio. Diuidantur tibi tempora & officia, vt postquam legeris ores, postquam oraueris legas. Sic alternes perpetim hæc duo bona, vt ab ijsdem nullo sis tempore otiosa. Quod si aliquid manibus operandum est, vel certe sustentaculis ciborum corpus reficiendum, alia tibi legat: vt dum manus vel oculi intenti sunt operi, pascat aures gratia sermonis diuini. Si quidem oramus & legimus, & lubricam mentem a surreptionibus diaboli vix retrahimus; quanto procliuius humanus animus reptat ad vitia, si lectionis & orationis assiduæ retentaculo non frænetur? Lectio te doceat, quid orando petas: postquam vero oraueris, iterum legendo inquire quod postules.

Cap. VII. *Vt carnaliter non legi debeat vetus testamentum.*

Vetus testamentum legens non temporis illius nuptias, sed prolis numerositatem considera; non esum carnium & sacrificia sanguinolenta, crimina morte carnis expiata, vni viro multarum vxorum permissa consortia. Licuit enim illo tempore, quod isti non licet. & sicut per legem concessæ sunt nuptiæ, sic per Euangelium virginitas prædicata. Gens enim erat Hebræa ab omni discreta con-

ſortio populorum, & ad prophetandum Chriſtum Eccleſia deputata. Ne periret, cunctis permiſſæ ſunt nuptiæ, cauſſa prolis propagandæ. Et quia carnalis erat populus, carnium crapula paſcebatur. Sacrificia certe idcirco pecudum litabantur, quia verum ſacrificium, hoc eſt, Chriſti corpus & ſanguinem figurabant. Venit veritas, vmbra diſceſſit: venit verum ſacrificium, & ceſſauit hoſtia pecudum. Venit virgo virginis filius, & virginitatis præbuit documentum. Omne enim quod in veteri teſtamento legeris, quamuis opere geſtum fuerit, ſpiritaliter tamen intellige, & de hiſtoriæ veritate intelligentiæ ſpiritalis ſenſum cape. Iam pro peccato non occiditur homo corpore: ſed necem quam illi carni dabant per gladium, nos carnalibus vitijs imponimus per pœnitentiæ vſum. Cantica canticorum iuxta auditum aurium ne ſentias; quia carnalem illecebram terreni amoris inſinuant, quæ per ſpecies actionis corpus Chriſti, & Eccleſiæ caritatem figurant. Merito a veteribus iſti libri prohibiti ſunt legere carnalibus: hoc eſt, Heptateuchum, & Cantica canticorum: ne dum eos ſpiritaliter neſciunt, libidinis ac voluptatum incitamento ſoluantur.

Cap. VIII. *De ieiunij modo.*

Ieiunia certe valido corpori imponenda ſunt: & quos rebellis caro lege vitiorum impugnat, ieiunio attenuandi ſunt iugi. Subiuganda eſt ieiunijs caro rigida, & eatenus refrænanda, vt legi mentis & imperijs animæ ſubiaceat vt ancilla. Et quam debilitauit iugis infirmitas, ſi eam ieiunijs temperes, tantumque ſumas, quantum ſaluti ſufficiat, non peccabis. Meliorem tamen iudica eam, quæ ſalutis robore infirmitatis non egeat remedio. Nec debet ſcandalizari quæ ſana eſt, ſi remiſſius vel indulgentius quæ infirma eſt alitur: ſed magis eo ſe meliorem ſanctioremque eſſe conſideret, quod fragilibus rebus non indiget, quibus eget infirmitas

tas. Illa autem quæ infirmitatis obtentu meretur aliquid lenius, sit præ cæteris humilis: doleatque se non posse, quæ aliæ possunt; & abstinentiam tempore laxatam non reputet virtuti, sed infirmitati.

CAP. IX. *De vsu vini.*

Vino secundum Apostoli vtere regulam. Ait enim Timotheo: *Modico vino vtere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Dum enim dicit modicum, medicinaliter bibendum fore monstratur, non ad ebrietatem. Nam alio loco idem sic dicit Apostolus: *Vinum dixisti, omne vitium dixisti.* Ebrietas enim mortale est crimen: inter homicidia, & adulteria, vel fornicationes reputatur. Sic eijcit a regno Dei vini temulentia, quemadmodum facinus adulterij, vel homicidij, vel aliorum criminum flagitia. Confirmat hoc dum dicit Apostolus: *Nolite errare: neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.* Vide quantum sit execranda ebrietas, vt etiam a regno Dei suos amatores eijciat. Quam etiam terribiliter Propheta increpet vino deditos vide. dicit enim: *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperum, vt vino æstuetis.* Bibit vinum Noë, atque ebrietate sopitus, parte corporis verecundiori denudatus est: vt noueris sic consternari animum humanum vino, & rationem humanæ mentis obtundi, ne seipsam quidem meminerit, multo minus etiam Deum. Et licet illa Noë ebrietas ac nudatio mysterium Christi passionis & mortis contineat, tamen ad literam errorem facti insinuat. Loth vino crapulatus incestum intulit filiarum, nec sensit errorem: de quo incentiuo concubitu nascuntur Moabitæ & Ammonitæ. Et Dominus dicit: *Moabitæ & Ammonitæ non* intra-

Tim. 5. Tit. 2. 1. Cor. 6. Isa. 5. Gen. 9. Gen. 19. Deut. 23.

Intrabunt in Ecclesiam meam vsque in decimam generationem. Senti quantum sit fugienda vini satietas, vt etiam Patriarchis scandali & culpæ caussa extiterit. Ergo & virgo quæ virtute corporis viget, bene facit si omnino se a vino abstinuerit. Inualidam vero & imbecillem pro medicina decet vti vino, non pro temulentia.

Cap. X. *Quatenus vti virgo lauacro debeat.*

Balneo non pro studio vel nitore vtaris corporis, sed tantum pro remedio salutis. Vtere, inquam, lauacro quando poscit infirmitas, non quando suaserit voluntas. Quod
Rom. 13. enim necesse non est, si egeris, peccabis. Scriptum est: *Et carnis curam ne feceritis in concupiscentijs*. Cura carnis veniens ex concupiscentia habetur in vitio; non ea quæ saluti reparandæ conuenit. Quapropter non te illiciat lauare sæpius carnis voluntas, sed infirmitatis imperet necessitas. Caret enim culpa, si quod necesse est egeris.

Cap. XI. *Quod peccatum sit virgini ridere.*

Esto in Deo gaudens lætitia animi tranquilla & modera-
Phil. 4. ta: iuxta quod ait Apostolus: *Gaudete in Domino semper,*
Gal. 5. *iterum dico, gaudete*. Et alio loco dicit: *Fructus autem Spiritus est gaudium*. Talis iucunditas non perturbat mentem ridendi feditate, sed subleuat desiderijs animam ad supernam
Matt. 25. quietem; vbi possis audire: *Intra in gaudium Domini tui*. Quale sit cor virginis plerumque risu monstratur. Neque enim impudenter virgo rideret, si cor castum haberet. Speculum cordis facies est hominis. non ridet lasciue, nisi quæ
Matt. 12. corde lasciua est. *Ex abundantia enim cordis*, ait Dominus, *os loquitur*. ergo ex abundantia vanissimi pectoris ridet facies
Eccl. 2. virginis. Quid de hoc legitur vide: *Risum reputaui errorem; & gaudio dixi, quid frustra decipis?* Et iterum ibidem: *Risus*

dolo-

dolore miscetur : & extrema gaudij luctus occupat. Et Dominus ait: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Verum & Apostolus insane lætantibus dicit: *Risus vester vertatur in luctum.* Risum ergo, soror, vt errorem fuge, & temporalem lætitiam commuta in luctum; vt beatificeris, si peregrina in mundo luxeris: quoniam qui secundum Deum lugent, beati sunt, & ipsi consolabuntur. Peregrinari te in mundo scito; nec hic habere patriam, sed in celo. Si tali desiderio ardebat Christi seruus, vt diceret: *Cupio dissolui, & esse cum Christo*: quanta amoris flagrantia virgo debet accendi, quam vberes lacrimas desiderio sponsi sui effundere, donec ad amplexum Christi valeat peruenire? & vbertim flere non desinat, vsque quo Christum, quem videre cupit, attingat. Lugebat ille se peregrinum in hac vita, qui moerens dicebat: *Heu me, quod incolatus meus prolongatus est a me.* Nam exultans te cælestis sponsus & carissimis excipiet amplexibus, si te sui desiderio flagrare didicerit: & si absente eo fleueris, ille te præsens consolabitur.

Matt. 5. Iac. 4. Phil. 1. Psal. 119.

CAP. XII. *Qualiter habeantur ancillæ virginitatem professæ.*

QVas tibi fecit, aut fecerit ancillas conditio, & sorores professio, iam non pro nexu seruitutis exulceres, sed pro paritate professionis honores. Quæ ergo tecum in Christo virginitatis stipendijs militat, pari tecum libertate exultat. Nec sic vos prouocamus ad humilitatem, vt illas superbia erigamus: quas dum tu accipis vt sorores, gratius illæ tibi sint famulæ, præbeantque obsequium non seruitute addictæ, sed liberæ caritate. Quoniam quidem *non est personarum acceptio apud Dominum*: scilicet, in distribuenda fide: vbi pariter consulitur dominæ & ancillæ; vbi non eligitur domina, & reprobatur ancilla; æqualiter baptizatæ, simul Christi corpus & sanguinem sumunt. Nam & Patriar-

Eph. 6.

triarchæ dum essent sanctissimi, quantum ad res terrenas & temporales, discernebant inter seruos & filios; illos famulos, hos dominos iudicabant: quod vero ad spei futuræ munus attinet, ex æquo filijs & vernaculis consulebant, quos vna circumcisione signabant.

Cap. XIII. *De discretione senioris erga personas singulas.*

Act. 4. Qvod quidem sub vna professione manentibus omnia erunt communia omnibus, verum est, & legitur: scilicet, si omnes æqualiter valeant. Attamen interest quædam discretio senioris, prouidentis quid vnaquæque poscit. Sic enim diuidendum est, prout vnicuique opus est. Quæ potuit honorari in mundo, & diues fuit in seculo, blandius fouenda est in monasterio: & quæ reliquit in seculo vestem preciosam, cultiorem in monasterio meretur. Quæ vero sub penuria vixit in seculo, & tegumento victuque eguit, grate ferat si in monasterio nec algeat, nec esuriat: nec murmuret, si ea tractetur indulgentius, quæ vixit in seculo delicatius. Nam si prout cuique opus est non diuiditur, fit superba in monasterio, quæ fuit vilis in mundo; & quæ erat potens in seculo, humiliatur in monasterio. Sic agit, qui discrete non sapit, vt superbire faciat ex vili censu conuersas, & dolore stimulet honesto loco natas. Et si sufficit vnde omnibus tribuatur æqualiter, nulla est vnde murmuret: quoniam discretio senioris diuidet vnicuique prout opus est. Sed dicis: cur conuersa est, nisi vt fiat humilis ex potente? Si ergo ista ex inclito ad humilitatem descendit, illa ex paupere quod humiliaretur non habuit, forsitan si superbit. Caritas autem omnia temperat, atque ad eundem pacis pertrahit limitem; vt nec illa infletur, quæ reliquit potentiam; nec illa frangatur, quæ fuit pauper, vel ancilla. Laudanda tamen est senior, si discrete cum singulis se gesserit, & vnicui-

que

que prout opus est, diuiserit. Ista sint dicta de veste, cibo, potu, vel opere pro inualidis ac delicatis: vt quæ durius ferre non potest, tractetur lenius. Cæterum si circa eas quæ ferre potuerint, factura est senior prout viderit, & quibus consulit pro vsu delicatæ vitæ, vel corporis fragilitate, non eas præferat honore seniorum, si posteriore conuersæ sunt tempore. Dum ergo ad te meus, soror Florentina, sermo dirigitur, deriuauimus orationem studijs plurimarum; nulli tamen iugum imponimus, sed quod honestum est suademus.

Cap. XIV. *Vt virgo æqualis sit & in paupertate & in abundantia.*

Nunc ad te loquendo reuertar, soror Florentina, pro qua me familiaris cura solicitat. Hortor itaque æqualem te & vniformem habere semper animum: vt nec aduersitate frangaris, quæ patientiam & penuriam Iob sapis: nec eleueris prosperitate, quæ Patriarchas diuites opibus, sed humiles animo fuisse legis. Beata enim eris, si & in aduersis & prosperis semper Deo gratias egeris; & vitæ istius prosperitatem fumum vaporemque ilico euanescentem credideris. Dauid certe regnabat, & cum abundaret thesauris, ac manu forti infinitis populis imperaret, humilem se canit, & dicit: *Pauper sum ego, & in laboribus a iuuentute mea*. Et ipse iterum ad Psal. 87. filiam Saul dicit: *Vilis incedam, & vilis apparebo ante Deum qui* 2. Reg. 6. *elegit me, potius quam patrem tuum*. Similiter idem dicit: *Incola* Psal. 118 *ego sum in terra & peregrinus, sicut omnes patres mei*. Terrenis ergo nunquam delectata rebus, etiamsi se vitæ commoda ingerant, non eis animo innitaris, nec de mundanis gaudeas lucris; & non contristaberis damnis. Etenim scriptum est: *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere*. Cum amore enim possessa Psal. 61. cum dolore vtentis pereunt: & inde tribulari quemquam necesse est, vnde carnaliter gaudet. Tu adinstar cœlestis sponsi honorari in seculo fuge. Ne velis ab alijs dici, aut es-

Matth. 20. se prælatior, quæ legis: *Si quis vult inter vos esse maior, sit vester seruus.* quoniam & ipse Saluator, dum à turbis vt rex fieret quæreretur, seipsum abscondit. Quomodo enim ab homine regnum acciperet, cui cum Patre regnum perpetuum manet? Sed quia venerat docere humilitatem, hominum declinauit honorem. In forma enim Dei manens semetipsum pro nobis humiliauit: & cui cœlestia seruiunt ac terrestria, pro mortalibus factus est pauper: vt eius inopia nos ditaremur. Tu ergo insiste vestigijs, quibus præcessit sponsus: & passibus indefessis ducem sequere cœlestem: ne dum factis suis probat esse dissimilem, in cœlestibus regnis nolit habere consortem. Etenim ista dicimus, vt paruipendas, aut ne pro magno cupias lucra terrena: vel ne æstimes magnos, quos in seculo prospicis diuites. Quod enim habere possunt & mali, libenter debent contemnere boni. Dat enim malis Deus temporales diuitias, quibus negat æternas. dat eas certe & bonis, sed quos nouit non superbisse ex eis. Boni propitio Deo fiunt diuites, propitio Deo fiunt pauperes: in vtroque Deo gratias agunt, qui voluntatem Dei libenter accipiunt. Malis quando tribuuntur diuitiæ, pœnaliter tribuuntur, vt male de eis gaudeant: & quando subtrahuntur, pœnaliter auferuntur, vt male de eis doleant. vtraque iusto ad gloriam: vtraque impio ad vindictam. Quid ad te, quæ habes regulam quam sequaris? Virginitatem itaque & paupertatem Mariæ prospice: quæ tam diues in Domino fuit, vt mater Domini esse mereretur, & tanto rebus paupercula, vt partus tempore nec obstetricis, nec ancillæ vteretur solatio. ipsum quoque diuersorium tam angustum, vt præsepe assumeret pro cunabulo. Sed & Ioseph, cui fuerat desponsata, cum esset iustus, erat tamen & pauper: ita vt victum & vestitum artificio quæreret. Certe faber ferrarius fuisse legitur. Habes exempla, normam sequere: ne te velis diuitiarum periculis committere. *Quoniam*

Phil. 2. (margin)

1. Tim. 6. *qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli:* &

desi-

desideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt hominem in interitum. Has a se sponte auferunt, quibus in Domino deuotus est animus. Et plerumque contemtores suos magis appetunt diuitiæ, quam sequaces. *Quærite*, inquit, *regnum Dei, & hæc omnia apponentur vobis*. Matth.

Cap. XV. *De indulgentia & prohibitione carnium.*

Esum carnium infirmitatis tuæ obtentu nec prohibere tibi audeo, nec permittere. Cui tamen suppetit virtus, a carnibus se abstineat. Nam dura est conditio, nutrire contra quem dimices: & carnem propriam sic alere, vt sentias contumacem. Quod si talibus vtitur virgo, qualibus & seculares vtuntur, dat sensum, vt ea agat, quæ a secularibus aguntur. Quid poterit caro nutrita carnibus nisi erumpere ad libidinem, miseramque animam crudelitate luxuriæ debaccare? Vnde & quidam auctor ait: *Deliciarum finis corruptio*. Et Apostolus voluptuosam viduam sic notat, vt dicat: *Quæ autem in delicijs est, viuens mortua est*. Quod si abstinentia marcidum corpus vix a lege peccati, quæ habitat in membris nostris, prohibemus; quid faciet quæ sic obruit terram carnis suæ, vt ei possit spinas & tribulos germinare? Fomenta vitiorum, esus carnium: nec solum carnium, sed & nimia satietas aliorum ciborum. Quoniam non culpatur escæ qualitas, sed quantitas reputatur in vitio. Quicquid enim accipitur nimis, hoc aggrauat animam: & abundantiori cibo extensus stomachus obtundit animæ sensus. Virgo tantum sana debet esse, non rigida: pallida gestare ora, non rubentia: quæ suspiria cordis emittat ad Deum, non ructet cruditates ciborum. Quibus ergo vires corporis opus sunt, habeant carnis vsum: scilicet, qui metalla effodiunt; qui in agone terreno certant; qui construunt celsorum culmina ædificiorum; vel in diuersis opificijs labore desudant corporis; his reparandarum vi- 1. Tim. 5.

rium aptus est vsus carnis. Virgo quæ magis defectus sustinet corporis, bona virgo est. Ad quos vsus carnes sumet, nisi vt miserum corpus fæce vitiorum inundet? Verum si cogit infirmitas, medicinaliter sumendæ sunt carnes. Medicinaliter enim est, quod non grauat, sed releuat: quoniam & ipsam medicinam ita artis ipsius periti impendunt, vt sensim adhibita non onerent infirmum, sed alleuent. Vnde & illa vera est sententia philosophorum; *Ne quid nimis*.

CAP. XVI. *Vt in monasterio quo cœpit virgo permaneat.*

VT enim in monasterio permaneas sollicite admoneo. multarum enim societate proficies; & virtutes aliarum videndo eris virgo virtutum. Et si interdum pro varietate voluntatum oriatur quædam congregationi simultas; & nonnunquam murmurijs carnalium tristentur spirituales: non tamen deerunt quas in bonis actibus imiteris. Et certe tolerare carnales, probatæ virtutis est: imitari verò spirituales, spei est maximæ. Erudiunt carnales spiritualium patientiam, & dant quæ sanctæ sunt bonarum documenta virtutum: ac sic animæ proficienti vtræque sunt vtiles, & quas patienter tolerat, & quas imitatur suauiter.
2. Cor. 11. *Libenter*, inquit Apostolus, *sustinetis insipientes, cum sitis sapientes*.
Rom. 15. Et ipse idem dicit: *Debetis autem vos qui firmiores estis, imbecillitates infirmorum sustinere, & non vobis placere. Vnusquisque autem proximo suo placeat in bonum ad ædificationem*. Non enim te carnalium scandalizent murmuria; sed consoletur proficientium vita: & quæ nescis quantum demoreris in seculo, debes esse patiens pro cælestis gloriæ dono.

CAP. XVII. *Qualiter vita fugiatur priuata.*

FVge quæso priuatam vitam; nec velis imitari eas virgines, quæ in vrbibus per cellulas demorantur: quas multimoda

da cura constringit: prius placendi seculo, ne fœdo prodeant amictu; & domestica oppressæ solicitudine, dum pro vitæ subsidio satagunt, minus quæ ad Deum pertinent quærunt. Priuatam enim vitam de vsu gentilium traxit Ecclesia. quos dum non quiuerunt Apostoli ad normam suæ vitæ traducere, Ecclesiæ venienti ex gentibus permiserunt priuate viuere, proprijsque rebus vti. Ceterum qui sub Apostolis crediderunt ex Hebræis, eandem normam, quam nunc tenent monasteria, seruauerunt. Quære quod legitur in actibus Apostolorum, & verum esse quod dico probabis. *Multitudinis*, inquit, *credentium erat cor vnum, & anima vna. Nec quisquam eorum quæ possidebat, suum aliquid esse dicebat. sed quotquot possessores agrorum erant, vendebant, & pretia eorum ponebant ante pedes Apostolorum: & distruebatur prout vnicuique opus erat.* Vide, quod viuentes in monasterio regulariter, Apostolorum teneant vitam: nec dubitent eorum assequi merita, quorum imitantur exempla. *Act.4.*

CAP. XVIII. *Ne peculiare virgo in monasterio quid possideat.*

Peculiare, quod in cœnobijs pro magno habetur crimine, tu pro grandi vita contagione. Adulterium certe est; quia conscientiæ integritatem vsurpatæ rei prauitate maculat. Furti crimen est: quoniam dum omnia quæ habentur in monasterio, omnibus sunt communia, habere vna latenter præsumit, quod a ceteris ignoratur. & aliud publice cum omnibus vtitur, aliud furtiue abscondit. Fraus est manifesta: quia non reponit in commune, quod possidet; sed exiguam paruitatem priuatim occultat fraude. Vnum crimen, sed plura contagia. Tantæ nequitiæ malum velut gehennæ euita præcipitium; & quasi iter caue ducens ad infernum. Inde vsque ad malum proditionis & Domini traditionem Iudas erupit, quod furti crimen tra-

ctus

ctus cupiditate commisit. Denique cum haberet cum Apostolis quicquid illis esset commune, non fuit contentus communionis sufficientia. Sed quid dicit de eo Euangelium? *Fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur portabat.*

Ioan. 12. Nec non Ananiæ & Saphiræ exempla recole; qui offerentes Apostolo partem pretij, partem vero celantes, præsenti sunt iudicio damnati; & pro terrore sequentium non est dilata facinoris vltio. Quæ autem a communione monasterij priuata secernitur, necesse est vt a cœlestis vitæ consortio separetur. Quicquid manus tua attigerit, seniori ostende; in commune repone. Noli quidquam transportare seorsum; quia nimium Iudæ proditoris exempla cauenda sunt.

Act. 5.

Cap. XIX. *Ne virgo iurare debeat.*

Nunquam iurare, sed semper verum dicere, pari obserua studio. Nam sicut carnalibus pro terrore fraudis iurare permissum est, sic prohibita sunt spiritalibus, etiam dum sibi bene conscij sunt, sacramenta. *Sit*, inquit, *sermo vester, Est, est; Non, non: quod autem plus est, a malo est.* Caue itaque iurare in bono, quia de malo est. Et propterea dicitur esse a malo, eo quod iurandi necessitas ex infideli sit conscientia. Eius autem hominis iurandi extorquetur necessitas, cuius fides manet in dubio. Tu vero, quæ simplicitatem cordis debes ostendere labijs, cur te spontaneo alliges sacramento? Tolle iurandi vsum in bono, & non periurabis in malo. Loquere veritatem ex corde, & aberit iurandi necessitas. Legimus enim: *Ne assuescas iurationi, quoniam multi casus in illa.*

Iac. 5.

Eccl. 23.

Cap. XX. *Ne sola virgo cum sola loquatur.*

Noli assumere vnam loquendi familiaritate, & declinare alias. Sed quod scire vni vtile est, sciatur ab omnibus.

Audi

Audi Dominum quid dicat: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: quod in aure auditis, prædicate super tecta.* Hoc est; si quid vobis in secreto mentis fuerit reuelatum, palam dicite: & quod corde concepistis, omnibus manifestate. Si bonum est quod loqueris, cur vna tantum, & non omnes potius informentur? Si turpe est, nec cogitare, nec loqui debes, quod alias erubescis scire. Non iam de bono est quod singulariter virgo loquitur. *Omnis enim qui male agit,* ait Dominus, *odit lucem.* Vnde & ille philosophorum prudentissimus dixit: *Omnia recte facta in luce se amant collocari.* O virgo ideo occulte loqueris, quia non est vnde publice glorieris. Sed si aures & oculos humanos fallis, numquid Dei cognitionem fallere poteris? Pulchre & alius ait: *Quod vis Deum nescire, nec agas, nec cogites.* Sit ergo tibi conscientia innocua, sermo liber a culpa. Respuenda nec audire te, nec cogitare delectet; multo minus loqui, vel agere.

Matt. 17.

Ioan. 3.

Cap. XXI. *Ne velit virgo reuerti ad seculum.*

Iam ad portum nauem orationis dirigimus, & emenso dictorum pelago in littore quiescendi anchoram ponimus. flatu tamen caritatis tuæ iterum in fluctibus verborum reuehor. Te quæso soror Florentina, per beatam quoque Trinitatem vnicæ diuinitatis obtestor; vt quæ de terra tua & de cognatione tua cum Abraham egressa es, cum vxore Loth non respicias retro; ne efficiaris exemplo malo documentum aliarum ad bonum: & ne in te aliæ videant, quod in se caueant. Illa vero alijs facta est condimentum sapientiæ, sibi vero simulacrum stultitiæ. sibi enim nocuit malefactum, alijs profuit exemplum contrarium. Ne te vnquam reuerti ad genitale solum solicitet cogitatio: vbi si te Deus habitare voluisset, non inde eijceret. Sed quia vtile proposito tuo fore prospexit, bene sicut Abraham a Chaldæis, & tanquam Loth te abstraxit a Sodomis. Deni-

Gen. 19.

que

que errorem meum ipse fateor, me communem matrem sæpe allocutum, nosse cupiens si vellet reuerti ad patriam: illa autem, quæ se nouerat Dei voluntate caussa inde salutis exijsse, sub diuina obtestatione dicebat, nec velle se videre, nec vnquam visuram illam patriam esse. & cum magnis dicebat fletibus: Peregrinatio me Deum fecit agnoscere: peregrina moriar; & ibi sepulcrum habeam, vbi Dei cognitionem accepi. Teste Iesu hoc in eius experijsse desiderijs memor sum, vt etiamsi diu viueret, patriam illam non reuiseret. Tu, quæso, caue soror Florentina quod mater timuit, & malum quod illa experta fugit, tu prudenter euita. Miserum me doleo, qui ibidem communem fratrem transmisi Fulgentium, cuius pericula iugi formidine pertimesco. Tutior tamen erit, si tu securior & absens pro illo oraueris. Ea inde ætate abstracta es, vt vel si ibidem nata fueris, non memineris. Nulla est recordatio quæ moueat desiderijs animam: & beata es, quæ ignoras quod doleas. Ego tamen expertus loquor, sic perdidisse statum & speciem illam patriam, vt nec liber quisquam in ea supersit, nec terra ipsa solita sit vbertate fœcunda. & non sine Dei iudicio. Terra enim cui ciues erepti sunt, & concessi extraneo, mox vt dignitatem perdidit, caruit & fœcunditate. Vide soror Florentina, quod te pauens mœrensque conueniam, ne te serpens præripiat a Paradiso, & in eam ponat terram, quæ spinas & tribulos germinat: de qua rursum si velis manum extendere, & lignum vitæ edendum assumere, non permittaris attingere. Testor enim te cum Propheta, & conscio Iesu Christo admoneo, dicens: *Audi filia, & vide: & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. quia concupiuit rex speciem tuam: & ipse est Dominus Deus tuus. Nemo mittens manum suam in aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Noli ab eo auolare nido, quod inuenit turtur, vbi reponat pullos suos. Simplicitatis filia es, quæ turture matre nata es. In eadem vna perso-

Psal. 44. *Luc* 9. *Psal.* 83.

persona complurium necessitudinum vteris officio. Turturem pro matre respice. Turturem pro magistra attende, & quæ te Christo quotidie affectibus generat, cariorem qua nata es reputa matrem: ab omni procella, ab omni mundano turbine in eius te sinibus conde. Sit tibi suaue eius lateri adhærere. Sit tibi dulce eius gremium iam prouectæ, quod erat infanti gratissimum. Postremo carissimam te germanam quæso, vt mei orando memineris, nec iunioris fratris Isidori obliuiscaris: quem quia sub Dei tuitione, & tribus germanis superstitibus parentes reliquerunt communes, læti, & de eius nihil formidantes infantia ad dominum commearunt. Quem cum ego vt verè filium habeam, nec temporale aliquid eius caritati præponam, atque in eius pronus dilectione recumbam; tantò eum cariùs dilige, tantòque Iesum exora pro illo, quantò nosti eum a parentibus terrenis fuisse dilectum. Certus sum quod flectat pro nobis aures diuinas tua virginalis oratio. Et si pactum quod cum Christo pepigisti seruaueris, bene agenti tibi debetur corona, & exhortanti Leandro præstabitur venia: & si perseueraueris vsque in finem, salua eris. Amen.

EXPLICIT REGVLA S. LEANDRI AD FLORENTINAM SORОREM

EPITAPHIVM BEATORVM LEANDRI ISIDORI ET FLORENTINÆ.

CRVX HAEC ALMA GERIT SANCTORVM CORPORA FRATRVM,
LEANDRI ISIDORIQVE PIORVM EX ORDINE VATVM.
TERTIA FLORENTINA SOROR DEVOTA PERENNIS
ET POSITA AMBORVM CONSORS SIC DIGNA QVIESCIT.
ISIDORVS IN MEDIO DISIVNGIT MEMBRA DVORVM.
HI QVALES FVERINT LIBRIS INQVIRITO LECTOR,
ET COGNOSCE ILLOS BENE CVNCTA FVISSE LOCVTOS,
DOGMATE SANCTORVM CERNENS CREVISSE FIDELES
ÆTERNO DOMINO, QVOS IMPIA IVRA TENEBANT.
VTQVE VIROS CREDAS SVBLIMES VIVERE SEMPER
ASPICIENS SVRSVM PICTOS CONTENDE VIDERE.

OBIIT felicis memoriæ LEANDER episcopus die III. Kalend. Martias æra DCXLI.

B. AEL-

B. AELREDI
ABBATIS RIEVALLENSIS
Regula
SIVE INSTITVTIO INCLVSARVM.

DE B. AELREDO EIVSQ. REGVLA

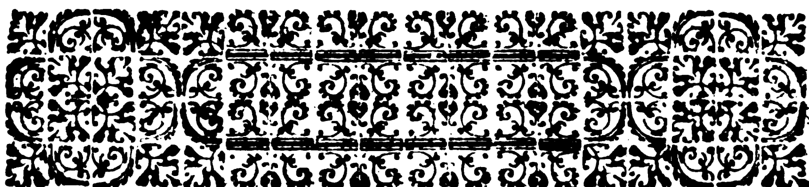
CENTVRIATOR ANGLVS libro de Scriptoribus Britanicis cent. II. num. XCIX.

AELREDVS Rhieuallensis (Ethelredum plures vocant) Cisterciensium monachorum in Rhieualle Eboracensis dioecesis abbas, genere, doctrina, & inculpatæ vitæ moribus, vt Capgrauius habet, præclarus emicuit. Solitariæ vitæ ardore totus inflammatus, talis ac tantus euasit, vt breui socios suæ professionis omnes, omnibus vitæ ornamentis superaret. Accessit ad hæc literarum cognitio, quæ tanto illi ad omne genus doctrinæ incitamento fuit, vt nullum scientiæ genus intactum relinqueret. Dauidi Scotorum regi familiarissimus olim, qui cum adhuc adolescens esset, episcopatum, & alios mundi honores recusabat, vt ad exercitia virtutum, maximè ad euangelij prædicationem expeditior haberetur. Varios ad tumultuaria certamina principum motus, potissimum vbi nulla spes pacis expectabatur, mira solebat industria compescere, atque ad optatum perducere finem. Vir erat idem, atque alter Bernardus, ingenio mitis, actione pius, & consilio modestissimus: diuique Aurelij Augustini confessiones pro immenso semper habebat thesauro. Composuit inter cætera, De institutione inclusarum librum I. *qui incipit:* Iam pluribus annis.

Eadem hæc postea transcripsere Posseuinus, Pitseus, & bibliotheca Cisterciensis auctor nuperimus.

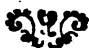

B. ÆL-

B. AELREDI ABBATIS RIEVALLENSIS

Regula, siue institutio inclusarum ad sororem.

PRÆFATIO.

IAM pluribus annis exigis à me, soror, vt secundum modum viuendi quem arripuisti pro Christo, certam tibi formulam tradam, ad quam & mores tuos dirigere, & vitam religionis, & vitæ religiosæ possis exercitia ordinare. Vtinam à sapientiore id peteres & impetrares: qui non coniectura qualibet, sed experientia didicisset quod alios doceret. Ego certè, qui carne & spiritu tibi frater sum, quoniam negare non possum quicquid iniungis, faciam quæ hortaris, & ex diuersis patrum institutis aliqua quæ tibi videntur necessaria excerpens, ad componendum exterioris hominis statum certam, tibi regulam tradere curabo: pro loco & tempore quædam adijciens; & spiritualia corporalibus, vbi vtile visum fuerit, interserens.

CAP.

Cap. I. *Quomodo est instituta eremitica vita.*

Primum oportet te scire, qua causa, quaue ratione vita hæc ab antiquis vel instituta sit vel vsurpata. Sunt quidam quibus inter multos viuere perniciosum est. Sunt & alij, quibus etsi perniciosum non est, tamen dispendiosum est. Sunt & nonnulli, quibus & nihil horum timendum est; sed potius habitare magis æstimant fructuosum. Itaque antiqui, vel vt vitarent periculum, vel ne paterentur dispendium, vel vt liberius ad Christi anhelarent & suspirarent amplexum, singulariter viuere elegerunt. Hinc est quod plures in eremo soli sedebant, vitam manuum suarum opere sustentantes. Illi vero, qui nec hoc securum sibi inter solitudinis libertatem & vagandi potestatem arbitrabantur, includi potius, & intra cellulam obstruso exitu contineri tutius æstimabant.

Cap. II. *Quod non sufficit reclusio corporis & membrorum, nisi adsit reclusio mentis & sensuum.*

Qvid tibi visum fuit, cum te huic institutioni voueres? Nam multi rationem huius ordinis vel ignorantes, vel non curantes, membra tantum intra parietes cohibere satis putant esse; cum mens non solum per vagationem dissoluatur, curis & sollicitudinibus dissipetur, immundis etiam & illicitis desiderijs agitetur; sed etiam lingua tota die per vicos & ciuitates, per foros & nundinas otiose discurrant.

Cap. III. *De periculo & casu reclusarum ex confabulatione vetularum.*

Vix aliquam inclusarum huius temporis solam inuenies, ante cuius fenestram non anus garrula, vel nugi-

gigerula mulier sedeat, quæ eam fabulis occupet, rumoribus aut distractionibus pascat, illius vel illius monachi, vel clerici, vel alterius cuiuslibet ordinis viri formam, vultum, moresque describat: illecebrosa quoque interserat, puellarum lasciuiam, viduarum, quibus licet, quicquid libet, libertatem; coniugum in viris fallendis explendisque voluptatibus astutiam depingat: os interea in risus cachinnosque dissoluitur, & venenum cum suauitate bibitum per viscera membraque diffunditur.

CAP. IV. *Qualiter imprimitur in imaginatione quod præcessit in confabulatione.*

SIC cum discedere ab inuicem hora compulerit, inclusa voluptatibus, anus cibarijs onerata recedat. Reddita quieti misera eas quas auditus induxerat, in corde versat imagines, & ignem præmissa confabulatione conceptum vehementius sua cogitatione succendit: quasi ebrius in psalmo titubat, in lectione cadit, fluctuat in oratione. Refusa mundi luce citantur mulierculæ addentes noua veteribus, non cessant donec captiuam liberius dæmonibus illudendam exponunt. Nam manifestior sermo non iam de accendenda, sed potius de satianda voluptate procedens, vbi, & quando, & per quem possit explere quod cogitat, in commune exponunt. Cella vtitur in prostibulum, & delicato qualibet arte foramine, aut illa egreditur, aut adulter ingreditur. Infelicitas hæc, vt sæpe probatur, pluribus causa viris in hoc nostro seculo communis est.

CAP. V. *De loquacitate, & auaritia aliquarum reclusarum congregantium vt distribuatur pauperibus.*

SVnt aliæ, quæ licet turpia declinent, loquaces tamen loquacibus assidue sociantur, nimium curiositati linguam

guam & aures tota die otio rumoribusque dedentes. Aliæ non multum ista curantes, quod fere vitium per omnes huius temporis serpit inclusas, pecuniæ congregandæ, vel multiplicandis pecoribus inhiant: tantaque cum hac sollicitudine in his extenduntur, vt eas matres vel dominas familiarum æstimes, non anachoretas. Quærunt aliquibus pascua pastores, qui procurent, qui custodiant greges: fructus vel pretium, vel pondus, vel numerum a custodibus expetunt. Sequitur emptio, & venditio; vt nummus nummo cumulum exigat, & auaritiæ sitim accendat. Fallit enim tales spiritus nequam, pro impertiendis eleemosynis, vel orphanis alendis, pro aduenientium parentum vel amicorum caritate, & religiosarum feminarum susceptione. hoc vtile ac necessarium suadens. Non est hoc tuum: ad quam magis pertinet, vt pauper cum pauperibus stipem accipias, quam relictis omnibus tuis pro Christo aliena quærere, vt eroges. Magnæ infidelitatis signum est, si inclusa de crastino sit sollicita: cum Dominus dicat: *Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adijciantur vobis*. Quapropter prouidendum est, vt mens omni rerum temporalium cura exuatur & exoneretur sollicitudine.

Matt. 6. 33.

Cap. VI. *Quod reclusa de proprio labore viuat, vel aliunde antequam recludatur sibi procuret prouideri, nec doceat, nec hospites recipiat, nec puellas, sed habeat probatam matronam & ancillam.*

Qvod vt fiat, videat inclusa, vt fieri potest, de labore manuum suarum viuat. hoc enim perfectum est. Si autem aut infirmitas, aut teneritudo non permittat, antequam includatur, certas personas quærat, a quibus singulis diebus quod vni diei sufficiat, humiliter recipiat: nec causa pauperum, vel hospitum quicquam adijciat. Non

Non circa cellulam eius pauperes clament, non orphani plorent, non vidua lamentetur. Sed quis, inquies, hoc poterit prohibere? Tu sede, tu tace, tu sustine: mox vt scient te nihil habere, seque nihil recepturos, vel fatigati discedent. Inhumanum hoc clames. Cæterum si præter necessarium victum & vestitum aliquid habes, monacha non es. Quid ergo erogabis? Præcipitur tamen inclusæ vt quicquid de labore manuum suarum victui superfuit, mittat cuidam fideli, qui pauperibus eroget. Nolo vt insidiatrix pudicitiæ vetula mixta pauperibus accedat propius, deferat ab aliquo monachorum vel clericorum eulogias, non blanda verba in aure susurret, ne pro accepta eleemosyna osculans manum in aure insibilet. Cauendum præterea est, vt nec ob susceptionem religiosarum feminarum quodlibet hospitalitatis onus inclusa suscipiat. Nam inter bonas plerumque etiam pessimæ veniunt, quæ ante inclusæ fenestram discumbentes præmissis valde paucis de religiosis sermonibus ad sæcularia deuoluuntur, inde subtexere amatoria, & noctem fere totam insomnem ducere. Sane tu tales deuita, ne cogaris audire quod videre horreas. forte enim videbuntur amara cum audiuntur vel cernuntur, quæ sequuntur dulcia cum cogitantur. Si scandalum times, eo quod nec pauperibus erogas, non suscipis hospites; cum omnes tuam nuditatem didicerint, non erit qui reprehendat. Si vero nec pro pauperibus nec pro hospitibus te velim pecuniosam esse, multo vtique minus occasione grandioris familiæ. Itaque eligatur tibi aliqua anus, non garrula, non vaga, non litigiosa non nugigerula; sed quæ bonos mores excoluerit, & ab omnibus habuerit testimonium veritatis. Hæc ostium cellulæ custodiat, & quod debuerit vel admittat, vel conseruet. Habeat sub cura sua fortiorem ad onera sustinenda puellam, quæ aquam & ligna comportet, coquat fabas aut olera; aut si hoc infirmitas exe-

gerit, præparet potiora. Hæc sub virgæ disciplina custodiatur, ne forte eius lasciuia tuum sanctum habitaculum polluatur, propositum blasphemetur. Pueris & puellis nullum ad te concedas accessum. Sunt quædam inclusæ quæ in docendis puellis occupantur, & cellam suam vertunt in scholam. illa sedet ad fenestram, istæ in portica resident. illa intuetur singulas, & inter puellares motus nunc irascitur, nunc ridet, nunc minatur, nunc percutit, nunc blanditur, nunc osculatur, nunc flentem vocat pro verbere propius, palpat faciem, stringit collum, & in amplexum ruens nunc filiam vocat, nunc amicam. Qualiter inter hæc memoria Dei, vbi secularia & carnalia, etsi non perficiantur, mouentur tamen, & quasi sub oculis depinguntur. Tibi vtique duæ illæ sufficiant ad colloquiū & ad obsequium.

CAP. VII. *Quod qualibet religiosa, maxime virgo & reclusa debet parum, & illud ordinate loqui.*

Silentij grauitatem inclusæ seruandam præcipue suademus. Est enim in ea quies magna, & fructus multus.
Thren. 3. Nam cultus iustitiæ silentium, sicut ait Hieremias: *Bonum est cum silentio expectare salutare Dei.* & iterum: *Bonum est viro cum portauerit iugum, vt sedeat solus & taceat.* vnde scriptum
Deut. 27. est: *Audi Israël & tace.* Fac ergo, quod ait propheta:
Psalm. 38. *Dixi custodiam vias, vt non delinquam in lingua mea: posui ori meo custodiam.* Sic inclusa timens casum linguæ, quam
Iacob. 3. secundum apostolum Iacobum *nemo hominum domare potest*, ponat custodiam ori suo. sola sedeat, & taceat ore, spiritu loquatur: & credat se non esse solam, quando sola est; tunc enim cum Christo est, qui non dignatur in turbis esse cum ea. Sedeat ergo sola, taceat Christum audiens, & cum Christo loquens. Ponat custodiam ori suo. primum vt raro loquatur; deinde quid loquatur, quibus

& quomodo loquatur, attendat. Raro loquatur, id est certis & constitutis horis, de quibus postea dicemus. Quid loquatur, id est, quod ad animæ salutem vel necessitatem corporis facit. Quibus loquatur, certis personis, & quales ei fuerint designatæ. Quomodo loquatur, id est humiliter, moderatè, non alta voce, nec dura, nec blanda, nec mixta risu. Nam si hoc ad quemlibet virum honestum non pertinet, quanto magis ad feminam? quanto magis ad virginem? quanto magis ad inclusam? Sede ergo soror mea & tace. si compelleris loqui, parum loquere, humiliter & modestè; siue de corporalium rerum necessitate, siue de animæ salute sermo incubuerit.

CAP. VIII. *Quod non debet loqui nisi probato confessori, seni, & raro: nec eum tanget, nec de manu conferat, nec solus sibi loquatur aliquis, nec munuscula tribuat.*

IAm nunc personas quibus loqui debet, designemus: Felix illa quæ nec maritum admisit, nullum virorum videre volens, nec alloqui. Sed, quæ nunc reclusarum hoc sequitur exemplum? Suficiunt illis quæ modo sunt, si hanc corporalem castitatem conseruent, si non onusto ventre non extrahantur, si non fletus infamis partum ediderit. Quibus perpetuum, ne cum viris loquantur, indicere non possumus silentium, cum quibus honestius loqui possint videamus. Ergo si fieri potest, prouideatur in magno monasterio vel ecclesia presbyter aliquis senex, maturus moribus, cui raro nisi de confessione, & animæ ædificatione loquatur: a quo consilium accipiat in dubijs, in tribulationibus consolationem. Verum quia inclusum membris malum illud quod timemus plerumque suscitat, & emollit emortuam senectutem, nec ipsi manum suam tangendam præbeat, vel palpandam. Nulla vobis de macie vultus, de exilitate brachiorum, de cutis asperitate sit cura.

CAP. IX. *Quod non propter sororem, sed propter alias adolescentulas hæc scribit præcauenda esse reclusarum.*

Hæc tibi, soror, gratias Deo, dicenda non fuerant. Sed quia nec solum propter te, sed etiam propter adolescentiores, quæ similem vitam tuo consilio arripere gestiunt, hanc tibi formulam tradi voluisti, hæc interserenda putaui. Si aliqua magni nominis vel bonæ æstimationis persona, abbas scilicet vel prior, cum inclusa loqui voluerit, aliquo præsente loquatur.

CAP. X. *De personarum colloquio euitando.*

Nvllam certe personam te frequentius visitare vellem, nec cum aliqua te crebrius visitante familiare vellem te secretum habere. Periclitatur enim fama virginis crebra certæ alicuius personæ salutatione, periclitatur & conscientia. Nam quanto sæpius eundem videris vultum, vel vocem audieris, tanto expressius eius imago tuæ memoriæ imprimetur. Et ideo inclusa etiam facie velata loqui debet cum viro, & eius cauere conspectum, cui cum timore solum debet præstare auditum. Nam eandem viri vocem sæpe admittere quibusdam periculosum esse non dubito. Adolescentium & suspectarum personarum deuita colloquium: nec vnquam tecum, nisi tu audientiam illius quæsisti proprie loquatur: & hoc si certa necessitas poposcerit. Cum nullo itaque aduenientium, præter episcopum aut abbatem, vel magni nominis priorem, sine ipsius presbyteri licentia vel præcepto loquaris: vt difficultas loquendi tecum tibi præstet quietem. Nunquam inter te & quemlibet virum, quasi occasione exhibendæ caritatis, vel nutriendi affectus, vel expetendæ familiaritatis aut amicitiæ spiritualis.

lis, discurrant nuntij: nec eorum munuscula literasque suscipias, nec illis tua dirigas, prout moris est: puta zonas, marsupia, quæ diuerso stamine & subtegmine variata sunt, & cætera quæ huiusmodi adolescentioribus monachi per clericos mittunt: quod fomentum est amoris illiciti, & magni materia mali.

CAP. XI. *Quod reclusa debeat proprijs manibus laborare, vt inde viuat, vel pauperibus eroget.*

OPerare proinde ea quæ vel necessitas poscit, vel præscribit vtilitas, & eorum precium tuis vsibus cedat; quibus si non egueris, aut necessaria ecclesiæ, aut pauperibus, sicut diximus, tribuas. Ornet etiam omnes motus, omnes sermones inclusæ verecundia, quæ linguam compescat, iram mitiget, iniuriam caueat. Quam enim pudere decet honestè honesta loqui, quantæ impudentiæ est vt inhonesta, licet lacessita iniurijs aut stimulata furore, loquatur?

CAP. XII. *Quod non debet improperijs respondere.*

INclusa igitur litiganti non respondeat, detrahenti non improperet, lacessenti non contradicat: sed in omnibus, quæ in publico vel in occulto aut obijciuntur, aut susurrantur, ex conscientia senioris arte contemnat, dicens cum Apostolo: *Mihi autem pro minimo est vt à vobis iudicer.* Super omnia enim inclusa studere debet, vt tranquillitatem spiritus & pacem cordis iugiter retinens, illum sui pectoris æternum habeat inhabitatorem: de quo scriptum est: *In pace factus est locus eius.* Et alias Dominus per prophetam: *Super quem, inquit, requiescet spiritus meus, nisi super humilem, & quietum, & timentem sermones meos?* Hunc sacratissimum mentis statum, non solum stultiloquia euertunt

1. Cor. 4.

Esa. 73.

Esa. 66.

tunt

tunt, sed & peruertunt. Nihil tam esse tibi censeo sectandum quam silentium.

CAP. XIII. *De tempore loquendi & tacendi.*

IAM nunc tempus loquendi, ac tacendi tempus distinguamus. Igitur ab exaltatione sanctæ crucis vsque ad quadragesimam post completorium vsque ad auroram silentium teneat: & tunc dicta prima, si aliud de diurna necessitate voluerit suggerere seruienti, paucis hoc faciat verbis: nihil cuiquam postea vsque ad tertiam loquatur. Inter tertiam vero & nonam his qui superuenerint, prius si admittendi sunt, competenter respondeat, & ministris, quod placuerit, iniungat. Post nonam sumpto cibo omne colloquium & dissolutionis materiam caueat: ne impingatur ei illud quod scriptum est: *Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.* Porro vespertina laude soluta, cum ministra vsque ad tempus collationis de necessarijs conferat. Tempore vero quadragesimæ inclusa semper silentium tenere deberet: sed quia hoc durum impossibileque putatur, cum confessore suo & ministra raro quam alijs temporibus loquatur, & cum nullo alio: nisi forte aliqua reuerenda persona ex alijs prouincijs superuenerit. Post pascha vero vsque ad tempus prædictum a completorio vsque ad solis ortum silentio custodito, cum horam primam in diuinis obsequijs celebrauerit, cum ministris suis loquatur si oportuerit: cum superuenientibus inter nonam & vesperam. Finita hora vespertina cum disponat cum ministris quod opus fuerit vsque ad collationem.

Exod. 32.

CAP. XIV. *Quod vitandum, & habendum exercitium.*

HIS inspectis operi manuum, lectioni & orationi certa tempora deputentur. Otiositas quippe inimica est

est animæ, quam præ omnibus cauere debet inclusa. est enim omnium malorum parens, libidinis artifex, peruagationum altrix, nutrix vitiorum, fomentum acediæ, tristitiæ incentiuum. Ipsa pessimas cogitationes seminat, affectiones illicitas quærit, suscitat desideria. Ipsa quietis fastidium parit, horrorem incutit cellæ. Numquam te improuidam, numquam te spiritus inueniat otiosam. Sed quia mens nostra, quæ in hac vita subdita est vanitati, numquam in eodem statu permanet, otiositas exercitiorum varietate fuganda est, & quies nostra quadam operum vicissitudine fulcienda. Itaque a calendis Nouembris vsque ad quadragesimam, secundum æstimationem suam, plus media nocte repauset: & sic surgens cum qua potest deuotione, secundum formam regulæ beati Benedicti, nocturnas vigilias celebret; quibus mox succedat oratio, quã secundum quod eam Spiritus sanctus adiuuerit, aut protelare debet aut abbreuiare. caueat autem ne prolixior oratio fastidium pariat. vtilius est enim sæpius orare breuiter, quam semel nimis prolixè: nisi forte orationem deuotio inspirata, ipso nesciente qui orat, prolongauerit. Post orationem in honore Virginis debitum soluat officium, sanctorum commemorationem adijciens. Caue autem ne de numero psalmorum, vel commemoratione aliquam tibi legem imponas: sed quamdiu te psalmi delectant, vtere illis: si tibi cœperint esse onerosi, transi ad lectionem: quæ si fastidium ingerit, surge ad orationem. Sic ad opus manuum his fatigata pertransiens, vt salubri alteratione spiritum recrees, & pellas acediam. Finitis commemorationibus, quarum numerum non propositioni, vel voci necessitas extorqueat, sed inspirans deuotio dictet, tempus quod restat vsque ad auroram operi manuum cum psalmorum modulatione deseruiat. Albescente aurora matutinas laudes cum horæ primæ hymnis persoluat: & sic in alternatione lectionum, ora-

tionum

tionum, psalmorum quoque, prout ea deuotio variauerit, tertiam expectet: qua dicta in opere manuum vsque ad horam nonam occupetur. Cibo autem sumpto, & gratiarum actionibus Deo solutis, ad præscriptam mansuetudinem redeat spiritualibus exercitijs, opus corporale intermittens vsque ad vesperas. Facto autem paruo interuallo aliquam lectionem de vitis patrum, vel institutis vel miraculis eorum, sibi secretius legat: vt orta ex his aliqua compunctione, in quodam feruore spiritus completorium dicat: vt cum pleno pectore deuotionis lectulo membra componat. Illa sane quæ literas non intelligit, operi manuum diligentius insistat: ita vt cum paulatim fuerit fatigata surgat, & genua flectat, & breuiter oret Dominum suum, & statim opus quod intermiserat resumat: & hoc faciat scilicet tempore vtroque lectionis & laboris; dominicam orationem crebrius inter opera eadem repetens, & si quos psalmos voluerit interserens.

Cap. XV. *De tempore paschali in quo ad vigilias surgere debet.*

A Pascha verò vsque ad prædictas calendas, sic surgat ad vigilias, vt finitis nocturnis hymnis & orationibus, paruissimo interuallo præmisso, matutinas incipiat. Quibus expletis vsque ad plenum solis ortum orationibus vacet & psalmis: & tunc dicta prima sacrificium diurni operis inchoet vsque ad horam tertiam: in lectione & oratione vsque ad sextam spiritum occupet, Post sextam sumpto cibo pauset in lectulo suo vsque ad nonam: & sic vsque ad vesperam manibus operetur. Post vesperam vero orationibus vacet & psalmis; horam collationis ita temperans, vt ante solis occasum lectulus membra recipiat. Cauendum enim est omni tempore, ne totam diei lucem nox antequam dormitum eat, suis obducat tenebris, & dormire cogatur cum vigilare debet.

Cap.

Cap. XVI. *De tempore quadragesimali qualiter est ieiunandum, & de virtute ieiunij.*

De tempore quadragesimali locuturi, primo excellentiam eius credimus commendandam. Cum multa sint Christianorum ieiunia, omnibus excellit quadragesimale ieiunium, quod diuina auctoritate non singulis quibuscumque personis, non illius vel illius ordinis hominibus, sed omnibus indicitur Christianis. Habet autem testimonium excellentiæ a lege, a prophetis, & ab euangelio. Nam Moyses famulus Dei ieiunauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus, vt legem Domini accipere mereretur. Helias autem propheta cum manducasset de pane subcinericio, aquamque bibisset, quam angelus ei ministrauerat, ieiunauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus, & tunc vocem Domini audire promeruit. Dominus & saluator noster cum ieiunauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus, superauit tentatorem, & accesserunt angeli & ministrabant ei.

Cap. XVII. *De virtute ieiunij.*

Est ergo ieiunium contra omnia tentamenta & peccabilem statum in omni tribulatione vtile refugium, omnibus nostris irrefragabile fulcimentum. Quantæ autem virturis sit ieiunium ipse Christus non tacuit, cur dæmonem, qui lunaticum inuaserat, eijcere non potuerint: *Hoc genus*, inquit, *dæmoniorum non potest eijci, nisi in oratione & ieiunio.* Mat. 17. 20.

Cap. XVIII. *De significatione quadragesimæ.*

Licet autem religionis comes semper debeat esse ieiunium, sine quo castitas tuta esse non potest; hæc

tamen quadragesimalis obseruatio magnum in se continet sacramentum. Primus locus habitationis nostræ paradisus fuit: secundus mundus iste plenus ærumnis: tertiùs in cælo cum angelis & spiritibus. Significant autem isti quadraginta dies totum tempus ex quo pulsus est Adam de paradiso, vsque ad vltimum diem, in quo plene liberabuntur ab hoc exilio. Hic autem sumus in timore, in labore, in dolore, proiecti a facie oculorum Dei, exclusi a gaudijs paradisi, ieiuni ab alimento cælesti: semper autem debemus hanc miseriam nostram considerare & deplorare, & ostendere in operibus nostris, quod sumus aduenæ & peregrini in mundo. Sed quia hoc facile non potest humana fragilitas, constituit spiritus sanctus tertium tempus quo id faciamus, & quasdam obseruationes in ecclesia fieri ordinauit, quibus ipsius temporis causam animaduertere valeamus. Nam vbi ostendit nos pulsos esse, addictos morti, propter verbum quod dixit Dominus ad Adam, cum eum expelleret de paradiso, cum cinerum aspersione dicitur vobis: *Puluis es, & in puluerem reuerteris*. Vt sciamus etiam quod in hoc exilio negatur vobis visio Dei, appanditur velum inter nos & sancta sanctorum. Verum vt reducamus ad memoriam, quod longè sumus ab eorum societate de quibus scriptum est: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te*: vsitatum verbum laudis intermittimus. Quod verò nos ipso hoc altiori ieiunio constringimur, recordari nos facit, quòd in hac vita cælesti pane non satiamur. In hoc ergo tempore omnis Christianus aliquid reddere dicitur solitis obsequijs, & diligentius atque frequentius circa cordis & oris custodiam occupari. Sed inclusa maximè institutionis temporis huius rationem multò meliùs intelligit, quantò eam in propria vita sua expreßiùs recognoscit. In his proinde sacris orationibus Christo præcipuè placere desideramus, totam

Gen. 3.

Psal. 83.

se

se Deo voueat atque sanctificet: omnes delicias respuat, omnes confabulationes abiuret, & quasi dies nuptiarum hoc tempus existimans, ad amplexus Christi omni auiditate suspiret. Frequentius solito incumbat orationi, crebrius se pedibus Iesu prosternat, crebra nominis illius repetitione compunctionem excitet, lacrimas prouocet: cor ab omni vagatione compescat. Finitis itaque sacris vigilijs interualium, quod a nocturnis laudibus diuidit matutinas, orationi & meditationi obseruiat. Dictaque post matutinas prima vsque ad plenam tertiam psalmis ac lectionibus vacet. Tertiæ verò horæ laude completa operi manuum vsque ad horam nonam deuota insistat; breues per interualla orationes inserens. Dicta post hoc vespera corpus reficiet, & sic tempus completorij psallens expectet.

CAP. XIX. *De cibi & potus qualitate & quantitate.*

IAM de cibi & potus qualitate vel quantitate ex abundanti quidem tibi legem imponere, soror, quæ ab ipsa infantia vsque ad senectutem, quæ nunc tua membra debilitat, parcissimo cibo vix corpus sustentas: pro alijs cum quibus id vtile futurum arbitrans, certam de his præscribere regulam tentabo. Beatus Benedictus libram panis & heminam potus concedit monacho: quod nos inclusis delicatioribus non negamus: adolescentibus tamen in corpore robustis ab omni quod inebriare potest abstinere vtilissimum est. Panem nitidum & cibos delicatos quasi impudicitiæ venenum euitet. Sic necessitati consulat, vt & famem repellat, & appetitum non satiet. Itaque quæ ad perfectiorem abstinentiam progredi non valent, libra panis & hemina lautioris potus contentæ sint, siue bis comedant, siue semel. Vnum habeant de oleribus vel leguminibus pulmentum, vel

certe de farinacijs: cui modicum olei, vel butyri, vel lactis inijciens, hoc condimento fastidium repellat. Et hoc ei, si ea die cœnatura est, sufficiat. Ad cœnam verò parum lactis sibi vel piscis modicum, vel aliquid huiusmodi si præsto fuerit apponat: vno genere cibi contenta cum pomis & herbis crudis, si quas habuerit. Hæc ipsa si semel comederit in die prælibato pulmento possunt apponi. In vigilijs sanctorum tamen & quatuor temporum ieiunijs, omnium etiam feriarum quarta & sexta, extra quinquagesimam, in cibo quadragesimali ieiunet. In quadragesima verò vnum quotidie ei sufficiat pulmentum. Et nisi infirmitas impediat, feria sexta in pane & aqua ieiunet. Ab exaltatione sanctæ Crucis vsque ad quadragesimam semel in die hora nona reficiat. In quadragesima dicta vespera ieiunium soluat. A pascha vsque ad pentecosten ad sextam prandeat, & ad prandium silentium teneat: quod etiam tota æstate faciet, præter ferias, quarta & sexta & solennibus ieiunijs. Diebus autem quibus ieiunat, liceat ei in æstate pro somno meridiano, & inter matutinas & primam modicum quietis indulgere corpusculo.

CAP. XX. *De vestimentis & calciamentis.*

PORRO talia ei vestimenta sufficiant, quæ frigus repellant, grossioribus pellicijs vtatur & pellibus propter hyemem: propter æstatem autem vnam habeat tunicam, vtroque vero tempore duas de stupacio camisias vel staminas. Velamen capitis non sit de panno subtili vel pretioso, sed mediocri nigro: ne videatur colore vario affectare decorem. Calciamenta, pedules, caligas, quantum satis fuerit habeat. Et paupertatis suæ custos solicitè consideret, vt etiam aliquantulum minus habeat quam indulgere sibi possit iusta necessitas. Hæc soror

carissima, de exterioris hominis conuersatione, non pro antiquitatis feruore, sed pro huius nostri temporis spatio, te compellente, conscripsi: infirmis temperatum quendam modum viuendi proponens: fortioribus ad perfectiora progrediendi libertatem relinquens.

CAP. XXI. *Quare solitudo est hominum consortio praeferenda, propter conseruationem thesauri virginitatis.*

Sed iam nunc audiat & intelligat verba mea quaecumque abrenuncians mundo vitam hanc solitariam elegerit, abscondi desiderans non videri, & quasi mortua saeculo in spelunca Christo consepeliri. Primum tibi solitudinem hominum debeas praeferre consortio diligenter attende. *Virgo*, inquit apostolus, *cogitat quae sunt Dei, quomodo placeat Deo, vt sit sancta corpore ac spiritu.* Voluntarium hoc sacrificium est, oblatio spontanea, ad quam non lex impellit, vel necessitas cogit, non vrget praeceptum. Vnde Dominus in euangelio: *Qui potest capere capiat.* Quis potest? Ille certe, cui Dominus hanc inspirauerit voluntatem, & praestiterit facultatem. Primum igitur, ò virgo, bonum propositum tuum ipsi qui inspirauit cum summa deuotione cordis commenda: intensissima oratione deposcens, vt quod impossibile est per meritum, facile sentiat per gratiam. Cogita semper quam pretiosum thesaurum in quam fragili vasculo portes; & quam mercedem, quam gloriam, quam coronam virginitas seruata ministret. Quam insuper poenam, quam confusionem, quam damnationem importet amissa, indesinenter animo reuolue. Quid hoc pretiosius thesauro, quo coelum emitur, quo angelus delectatur, cuius ipse Christus cupidus est, quo illicitur ad amandum, & ad praestandum prouocatur? Quid? audeo dicere, seipsum & omnia sua. Itaque nardus virginitatis tuae etiam in-

1. Cor. 7. 34.

Matt. 19. 12.

cae-

cælestibus dans odorem suum, faciat vt *concupiscat rex*
Psal. 46, 12. *decorem tuum, & ipse est Dominus Deus tuus.* Vide qualem tibi sponsum elegeris, qualem tibi amicum attuleris. Ipse
Ibid. est *Speciosus forma præ filijs hominum.* Speciosior etiam sole & super omnem stellarum pulchritudinem. Spiritus eius super mel dulcis, & hereditas eius super mel & fauum. Longitudo in dextera eius, & in sinistra eius diuitiæ & gloria. Ipse te iam elegit in sponsam: sed non coronabit nisi probatam. Et dicit scriptura:
Eccl. 34. *Qui non est tentatus, non est probatus.* Virginitas aurum est, cella fornax, conflator diabolus, ignis tentatio, caro virginis vas luteum in quo aurum reconditur, nec vas vlterius a quolibet artifice reparatur.

CAP. XXII. *De contemplatione virginis in consideratione sponsi, siue beatæ Mariæ, & sanctarum virginum, ne corrumpatur libidine, nedum aliena, sed etiam propria.*

HÆc virgo iugiter cogitans pretiosissimum virginitatis thesaurum, qui tam vtiliter possidetur, tam irrecuperabiliter amittitur, summa diligentia, summo cum timore custodiat. Cogitet sine intermissione ad cuius ordinatur thalamum, ad cuius præparatur amplexum. Proponat sibi agnum, quem sequi habet quocumque ierit. Contempletur beatissimam Mariam præcedentem & præcinentem dulce illud cum virginitatis tympano choros virginum canticum, quod nemo potest canere nisi vtriusque sexus virgines: de quibus scriptum est:
Apoc. 14. *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati; virgines enim sunt.* Nec sic hoc dictum æstimes, quasi non vir sine muliere, aut mulier sine viro possit fædari: cum detestandum illud scelus, quo vir in virum vel femina in feminam, omnibus flagitijs damnabilius iudicetur. Sed & absque alie-

alienæ carnis consortio virginitas plerumque corrumpitur, castitas violatur: si vehementior æstus carnem concutiens voluntatem sibi subdiderit, & rapuerit membra. Cogitet virgo semper omnia sua sanctificata Deo, incorrupta Christo, Spiritui sancto dedicata. Indignum iudicet quod Christi est tradere satanæ, & virginea eius membra erubescat vel simplici motu maculari.

Cap. XXIII. *Quomodo esuriens debet famem delicias reputare, & paupertatem diuitias.*

Itaque proinde in virginitatis suæ custodiam totum animum tendat, cogitationes expendat, vt virtutis huius perfectionem esuriens, famem delicias putet, diuitias paupertatem. In cibo, in potu, in somno, in sermone semper timeat dispendium castitatis: ne si plus debito carni reddiderit, vires præbeat aduersario, & occultò nutriat hostem. Sedens igitur ad mensam, decorem pudicitiæ mente reuoluat, & ad eius perfectionem suspirans, cibos fastidiat, potum exhorreat: etiam quod sumendum necessitas iudicauerit, aut ratio dictauerit, cum dolore aut pudore, aliquando cum lacrimis sumat. Si ei sermo fuerit cum aliquo, semper metuat aliquid audire, quod vel modicum serenitatem castitatis obnubilet: deserendam se à gratia non dubitet, si vel vnum verbum contra honestatem proferat.

Cap. XXIV. *Quod lectum intrans debet cogitare si in aliquo offendit, & dolere.*

Prostrata lectulo pudicitiam tuam commenda Deo, & sic signo crucis armata reuolue animo quomodo die illo vixisti: si verbo, si opere, si affectu Domini tui oculos offendisti: si leuior, si otiosior, si negligentior debito

to fuisti: si plus cibo crudior, potu dissolutior metas necessitatis excessisti. Si subreptum tibi aliquid horum deprehendis, suspira, pectus tunde; & hoc sacrificio vespertino tuo reconciliatam sponso sponsus excipiat.

CAP. XXV. *Quod contra carnis tentationem recurrat ad beatam Virginem, & sanctam Agnem & angelum eius pro adiutorio.*

SI vigilanti subito, aut quiete soporis, aut arte tentatoris calor corporis fuerit excitatus, & insomnium callidus hostis iniunxerit, diuersisque cogitationibus quietem pudicitiæ infestauerit, proposueritque delicias, vitæ durioris horrorem incusserit, veniat tibi in mentem beatæ Virginis, quæ in tenera ætate tam crebro reportauit de impijssimo hoste triumphum. Cogita Agnem beatissimam, à qua aurum, argentum, vestes pretiosissimæ, lapides pretiosi, & tota sæcularis gloriæ pompa, quasi quædam stercora sunt reputata. Vocata ad tribunal non abfuit; blandiebatur iudex, contempsit; minabatur, irrisit; magis metuens ne parceret, quàm ne puniret: fædumque lupanar vertit in oratorium: quod cum virgine ingrediens angelus lucem infudit tenebris, & insectatorem pudicitiæ mortè mulctabat. Si igitur & tu oraueris, & contra libidinis incentorem lacrimarum tuarum arma leuaueris, non certe angelus tuo casto deerit cubiculo, qui prostibulo non defuit. Merito beatam Agnem ignis ille materialis nequiuit adurere, cui carnis flamma tepuerat, quam ignis succenderat caritatis. Quotiescumque nequam spiritus illicita quæque suggesserit, vehementior incubuerit æstus, illum qui scrutatur corda & renes scito esse præsentem; & sub eius oculos esse quicquid agis vel cogitas, Habe proinde reuerentiam Domino, quem tibi assistere non dubites, & depræda-

datori responde *Angelum habeo amatorem, qui nimio zelo custodit corpus meum*. Adiuuet conatum tuum in tali necessitate discreta abstinentia: quia vbi multa carnis afflictio, aut nulla aut parua aliqua potest delectatio.

CAP. XXVI. *Quod castitas ab adolescentibus sine magno desiderio & maceratione seruari non potest, cum in ægris & senibus frequenter periclitatur.*

Nemo se palpet, nemo blandiatur sibi, nemo se fallat. Nunquam ab adolescentibus sine magna cordis contritione & carnis afflictione castitas conquiritur, vel seruatur, quæ plerumque in ægris vel senibus periclitatur. Nam licet continentia donum Dei sit, & nemo possit esse continens, nisi Deus det; nec vllis nostris meritis donum hoc, sed eius gratuitæ sit gratiæ adscribendum: illos tamen tanto dono indignos iudicat, qui aliquid laboris pro eo subire detrectant. Volentes inter delicias casti esse, inter epulas continentes, inter pueros & puellas conuersari & non tentari: in commessationibus & ebrietatibus fœdis distendi humoribus & non coinquinari: ligare visum suum cum flammis & non exuri: difficile hoc vtrum aut impossibile tu videris.

CAP. XXVII. *De monacho se propter castitatem in aquis immergente, & rursus affligente & orante, stimulum carnis extinguere nequeunte.*

Noui ego monachum, qui cum initio suæ conuersationis, tam naturalibus incentiuis, tam violentia vitiosæ consuetudinis, tam suggestione callidi hostis & tentatoris, pudicitiam suam periclitari timeret, & erexit se contra se, & aduersus suam carnem sæuissimum concipiens odium, nihil magis quam quod eam affligeret

expeteret. Itaque inedia macerabat corpus, & quæ ei de se debebantur subtrahens, etiam motus eius simplices comprimebat. Sed cum iterum nimia debilitas sibi plus indulgere compelleret: ecce caro rursus caput erigens adquisitam, vt putabatur, infestabat quietem, plerisque se frigidis aquis inijciens, tremens aliquamdiu psallebat & orabat. Sæpe etiam illicitos sentiens motus, vrticis fricabat corpus, & nudæ carni aperiens incendium incendio superabat. Et cum hæc omnia non sufficerent, nihilominus eum spiritus fornicationis vrgeret: tunc quod solum superfuit, prostratus ante pedes Iesu orat, plorat, suspirat, rogat, adiurat, obtestatur, vt aut occidat vel sanet: clamat crebro, non abibo, non quiesco, nec te dimittam nisi benedixeris mihi. Præstatur ad horam refrigerium, sed negatur securitas. Quiescentibus enim paululum carnis stimulis, affectiones illicitæ pectus inuadunt. Deus meus, quas cruces, quæ tormenta tunc pertulit miser ille, donec tanta infusa est ei dilectio castitatis, vt omnes, quæ sentiri possunt vel cogitari, quasuis inijceret voluptates, & tunc quoque recessit ab eo, sed vsque ad tempus: & nunc senectuti morbus accessit, nec sic tamen sibi de securitate blanditur.

Cap. XXVIII. *Contra illos, qui dicunt se esse frigidos, vel impotentes, & in lecto se cum mulieribus ponunt, duplex malum cumulantes.*

Vnde non parum pudet quorumdam impudicitiæ, qui cum in sordibus senuerunt, nec sic suspectarum personarum volunt carere consortio: cumque, quod dictu nefas est, eodem lectulo cubantes, inter amplexus & oscula de sua castitate se dicunt esse securos, quos frigescente corpore ad cælos tepescentia membra deficiant. Infelices isti & præ cunctis mortalibus miseri, quibus cum

de-

desit sceleris perpetrandi facultas, adhuc manet in ipsa fœditate facultas. Non quiescit turpe desiderium, quamuis frigiditas neget effectum. Videat tamen vtrum verum dicat aut mentiatur iniquitas sibi, & dum nititur velare vnum, duplex in se prodat flagitium, cum & fere decrepitos nocturnum aliquando plasma deludat, & emortuam senectutem intestinum hoc malum sæpius inquietet.

Cap. XXIX. *Quod virgo numquam debet se reputare securam, sed semper debet cogitare de scriptura diuina.*

Te, soror, numquam volo esse securam, sed timere, semperque tuam fragilitatem habere suspectam, adinstar pauidæ columbæ frequentare riuos aquarum, & quasi in speculo acipitris cernere superuolantis effigiem & cauere. Riui aquarum sententiæ sunt scripturarum, quæ de limpidissimo sapientiæ fonte profluentes, diabolicarum suggestionum produnt imaginem & sensum, quo caueantur & excludantur. Nihil enim magis cogitationes excludit inutiles, vel compescit lasciuias, quàm meditatio verbi Dei: quod sic ad animum suum virgo debet assuescere, vt aliud nolens, non possit aliud meditari. Cogitanti de scripturis somnus obrepat: euigilanti primum aliquid de scripturis occurrat: dormientis somnia memoria aliqua de scripturis sententia condiat.

Cap. XXX. *Quod rigor abstinentiæ non debet omitti timore futuri languoris vel infirmitatis, cum ob hoc corpus dometur.*

Sed quidam a salutaribus exercitijs retrahuntur timore, ne videlicet propter nimiam abstinentiam vel vigilias immoderatas incidant in languorem, & ita efficiantur alijs oneri, sibi autem dolori. Hæc excusatio nostra

in peccatis nostris. Quam pauci sunt hodie, quos talis feruor igniuit. omnes sapientes sumus, omnes prouidi, omnes discreti: procul oderamus bellum, & sic morbum corporis, antequam sentiatur formidamus vt languorem animæ, quem præsentem sentimus, territi negligamus: quasi tolerabilius sit, flammam libidinis quam ventris tolerare rugitum; aut non multo melius sit continuo languore carnis vitare lasciuiam, quam sanum & incolumem in eius redigi seruitutem. Quid enim interest, vtrum abstinentia an languore caro superbiens comprimatur, castitas conseruetur? Sed remissio, inquit, cauenda est; ne forte occasione infirmitatis incurramus illecebras voluptatis. Certè si languet, si ægrotat, si torquentur viscera, si arescit stomachus, quælibet deliciæ oneri magis erunt quam delectationi.

Cap. XXXI. *De adolescente, qui fuerat incontinens, veram pœnitentiam agente, & cum dolore stomachi Christum in hora mortis vidente.*

Vidi hominem, qui cum pœnitentiam suā vi consuetudinis oppressus continere non posset; tandem in se reuersus supra modum erubuit: & mox concaluit cor eius intra eum, & in meditatione eius exarsit ignis. Deinde salubriter irascens sibi, inuectione grauissima irruit in seipsum, & bellum indicens corpori, etiam ei quæ necessaria videbantur ademit. Successit grauitas leuitati, loquacitati silentium. Nemo enim postea vidit iocantem, ridentem nemo conspexit: nemo ex ore eius otiosum sermonem audiuit. Temporales consolationes, & quicquid carni suaue putabatur, ita contempsit & exhorruit, vt nullam sibi requiem, nullam in cibo vel potu consolationem indulgere ei pateretur. Cogitationum suarum ita sollicitus & scrupulosus erat, vt in hoc solo

ni-

nimius videretur. Ita demisso vultu oculisque deiectis stabat, sedebat, vt timens & tremens diuinis tribunalibus videretur assistere. Talibus armis gloriosum retulit de tyranno triumphum. Nam grauissimum stomachi incurrens incommodum, post diuturnum languorem, cum iam dormitionis eius hora instaret, Sine, inquit, ecce Iesus venit.

Cap. XXXII. *Quod discretio, quæ est mater virtutum, non est abijcienda.*

Hæc dico, vt discretionem, quæ omnium virtutum & mater & nutrix est, detegam: sed vitiorum materias gulam comprimamus, requiem corporis, feminarum & effeminatorum familiaritatem atque conuictum infra metas necessarias cohibeamus; quia sæpè falso nomine discretionis palliamus negotium voluptatis. Vera enim discretio est animam carni præponere, & vbi periclitatur vtraque, nec sine huiusmodi incommodo illi potest salus consistere, pro illius vtilitate istam negligere. Hæc diximus, vt quanta tibi debeat in consideranda pudicitia esse solicitudo, aduerteres: quæ cum omnium virtutum flos sit & ornamentum, sine humilitate tamen aret atque marcescit.

Cap. XXXIII. *De humilitate seruanda a virgine, ne deueniat in superbiam carnalem vel Spiritualem, vel vanitatem.*

Hoc est certum haud securum peccatorum omnium fundamentum, ex quo quicquid ædificas ruinæ patet. *Initium omnis peccati superbia*, quæ angelum de cælo, hominem de paradiso expulit. Huius pessimæ cum multi sint rami, omnes tamen in duas species diuiduntur, Eccl. 10.

in

in carnalem scilicet & spiritualem. Carnalis superbia est de carnalibus, spiritualis est de spiritualibus superbire. Carnalis postea in duas subdiuiditur species: in iactantiam scilicet & vanitatem. Vanitas est, si ancilla Christi intus in animo suo glorietur se nobilibus ortam natalibus; si se diuitijs paupertatem prætulisse pro Christo delectetur; si se pauperibus & ignobilioribus præferre conetur; si se contempsisse diuitum nuptias quasi aliquid magnum admiretur.

CAP. XXXIV. *De vanitate & inani gloria, nobilitate vel diuitijs vel alijs delectabilibus rebus vitandis.*

Est etiam quædam species vanitatis in affectata aliqua pulchritudine etiam intra cellulam delectari, parietes varijs picturis & celaturis ornare, oratorium pannorum & imaginum varietate decorare. *Hæc omnia* quasi professioni tuæ contraria caue.

CAP. XXXV. *De ornamentis cellæ vitandis.*

Qva enim fronte de diuitijs vel natalibus gloriaris, quæ illius vis sponsa videri, qui pauper factus est cum esset diues; pauperem matrem, pauperem familiam, domum etiam pauperculam, & præsepij *vilitatem elegit?* Itane gloriandum tibi est, quòd Dei filium hominum filijs prætulisti? quod fœdam carnem pro *virginitatis decore* spreuisti? quod æternas cæli diuitias atque *delicias* martyrijs sanctorum commutasti?

CAP. XXXVI. *De ornamentis virtutum acquirendis.*

Si gloriaris in Domino, seruias ei cum timore. Sed illam te nolo quasi sub specie deuotionis sequi gloriam

in

in picturis vel sculpturis, in pennis auium vel bestiarum, aut diuersorum florum imaginibus variatis. Sint hæc illorum, qui nihil intus in quo gloriëtur habentes, exterius sibi comparant in quibus delectentur. *Omnis gloria eius filiæ regis abintus, in fimbrijs aureis circumamicta varietatibus.* Si autem tu iam filia regis es, vt pote filij regis sponsa, patrisq; vocem audisti dicentis: *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam:* sit tua omnis gloria abintus. Vide vt gloria tua sit testimonium conscientiæ tuæ. Ibi sit pulcherrima virtutum varietas: sibi diuersi colores sic conueniant & sic coniungatur sibi, vt alterius pulchritudinem alter augeat; & qui in sua natura minus lucet, alterius collatione lucidior appareat. Psal. 45. ibid.

Cap. XXXVII. *Nota copulam castitatis & humilitatis, prudentiæ & simplicitatis, misericordiæ & iusticiæ, fortitudinis & modestiæ.*

Ivngatur castitati humilitas, & nihil erit splendidius. Prudentiæ societur simplicitas, & nihil erit lucidius. Copuletur misericordia iustitiæ, & nihil erit suauius. Adde fortitudini modestiam, & nihil erit vtilius. In hac varietate tuæ mentis oculos occupa. Hanc in anima tua omni studio forma: cui si fimbrias aureas addas, vestem polymitam, in qua te sponsus cum summa dilectione conspiciat, texuisti. Fimbria extrema pars, quasi finis est vestimenti. *Finis autem præcepti caritas est de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.* 1. Tim. 1.

Cap. XXXVIII. *Quod ornamenta altaris sicut corporalia debent esse linea & alba, sic & corpus vestrum.*

In his glorieris, in his delecteris, intus non foris, in veris virtutibus, non in picturis & imaginibus. Panni

li-

linei candidi tuum adornent altare, qui castitatem suo candore commendent, & simplicitatem præmonstrent. Cogita quo labore, quibus tunsionibus terrenum in quo creuit linum, colorem exuerit, & ad talem candorem peruenerit, vt ex ea ornetur altare, Christi corpus velетur. Cum terreno colore omnes nascimur: *Quoniam in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea.* Primum igitur, carissima, linum aquis immergitur: nos in aquis baptismatis Christo consepelimur: ibi deletur iniquitas, sed necdum sanatur infirmitas. Aliquid candoris recepimus in peccatorum remissione, sed necdum plene terreno colore exuimur pro naturæ, quæ restat, corruptione. Post aquas linum siccatur: quia necesse est, post aquas baptismatis corpus per abstinentiam maceratum illicitis humoribus vacuetur. Deinde linum malleis tunditur, & caro nostra multis tentationibus fatigatur. Post hoc linum ferreis aculeis discerpitur, vt deponat superflua; & nos disciplinæ vngulis rasi vix necessaria retinemus. Adhibetur post hoc lino suauior stimulorum leuiorque purgatio; & nos victis cum magno labore pessimis passionibus, a leuioribus & quotidianis peccatis simplici confessione & sanctificatione mundamur. Iam tunc a nentibus linum in longum producitur, & nos in anteriora longanimitate extendimur. Porro vt ei perfectior accedat perfectio & pulchritudo, ignis adhibetur & aqua: & nobis transeundum est per ignem tribulationis & aquam compunctionis, vt perueniamus ad refrigerium castitatis. Hæc tibi oratorij tui ornamenta repræsentent, non oculos tuos varietatibus mentitis pascant. Sufficiat tibi in altari tuo saluatoris in cruce pendentis imago, quæ passionem suam tibi repræsentet, quam imiteris: expansis brachijs ad suos te inuitet amplexus, in quibus delecteris: nudatis vberibus lac suauitatis infundat, quo consoleris.

Psal. 56.

CAP.

Cap. XXXIX. *De consideratione virginitatis & humilitatis beatæ Mariæ & beati Ioannis Euangelistæ, & de ipsorum commendatione.*

Et si hoc placet ad commendandam tibi virginitatis excellentiam, virgo mater in sua, & virgo discipulus in sua iuxta crucem cernantur imagine, vt cogites quam grata sit Christo, vtriusque sexus virginitas, quam in matre & præ cæteris sibi dilecto discipulo consecrauit. Vnde eos pendens in cruce tanto fœdere copulauit, vt illam discipulo matrem, illum matri filium delegaret. O beatissimum hoc testimonio Ioannem, cui totius humani generis decus, opes mundi, gloria cæli, miserorum refugium, afflictorum solatium, pauperum consolatio, desperatorum erectio, peccatorum reconciliatio, postremo orbis domina, cæli regina, testamenti auctoritate committitur. Hæc tibi præbeant incentiuum caritatis, non spectaculum vanitatis. His enim omnibus ad vnum necesse est vt contendas: *quoniam vnum est necessarium.* Illud est vnum, quod non inuenitur, nisi in vno, apud vnum, cum vno: *apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Qui adhæret ei, vnus cum ipso spiritus efficitur,* transiens in illud vnum, quod semper est, & cuius anni non deficiunt. Adhæsio ista caritatis quasi specialis est ornatus finis & fimbria.

Luc. 10.
Iacob. 1.
1. Cor. 6.

Cap. XL. *De caritate habenda in dilectione Dei & proximi sibi non nocendo: nec noceat cupiendo & benefaciendo.*

Vestis quippe nuptialis ex virtutum varietate contexta oportet vt fimbrijs aureis, id est caritatis splendoribus ambiatur: quæ omnes virtutes contineat & constringat in vnum, & suam singularem claritatem impertiens, de multis vnum faciat, & cum multis vni adhæreat: vt iam

omnia non sint multa, sed vnum. Caritas autem in duo diuiditur, in Dei videlicet dilectionem & proximi. Porro dilectio proximi in duo subdiuiditur; in innocentiam & beneficentiam: videlicet vt nulli noceas, benefacias quibus potueris: scriptum est quippe: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*: & hæc innocentia. Et dominus in euangelio: *Omnia*, inquit, *quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis*: hæc beneficentia. Quantum ad te duo ista pertineant, diligenter aduerte. Primum, vt nulli noceas: deinde, vt nulli velis nocere. Primum illud facile tibi, cum nec id possis, nisi forte lingua percusseris. Secundum illud non erit difficile, si propositum attendas tuum: si professam dilexeris nuditatem. Non enim tibi poterit erga aliquam esse malæ voluntatis materia, vbi cupiditas nulla; vbi nihil diligitur, quod possit auferri: nihil tollitur, quod debeat amari. Demum bene velis omnibus, prosis quibus possis. In quo, inquis, cum mihi non liceat vel modicum quod egentibus tribuam, possidere?

Tob. 4.

Cap. XLI. *De exemplo Mariæ & Marthæ, & vita actiua & contemplatiua.*

Agnosce conditionem tuam, carissima. Duæ sorores erant Martha & Maria: laborabat illa, vacabat ista: illa erogabat, ista petebat: illa præstabat obsequium, illa nutriebat affectum. Denique non ambulans vel discurrens huc atque illuc, non de suscipiendis hospitibus sollicita, non cura rei familiaris distenta, non pauperum clamoribus intenta, sedebat ad pedes Iesu, & audiebat verbum illius. Hæc pars tua, carissima, quæ sæculo mortua atque sepulta, surda debes esse ad omnia sæculi blandimenta audienda, ad loquendum muta: nec debes distendi, sed extendi; impleri, non exhauriri. Exequatur partem suam Martha quæ non negetur bona, Mariæ tamen melior

lior prædicatur. Nunquid inuidit Marthæ Maria? Illa potius isti. Ita etiam quotquot optimæ videntur in sæculo tuam vitam æmulentur, non illarum tu. Ad illos spectat eleemosynarum largitio, quorum est terrena possessio, vel quibus credita est rerum ecclesiasticarum dispensatio.

Cap. XLII. *De dispensatione rerum Ecclesiasticarum.*

Qvæ enim sacrosanctis ecclesijs à fidelibus collata sunt; episcopi, sacerdotes & clerici dispensanda suscipiunt, & non recondenda; non possidenda, sed eroganda. Quicquid habent, pauperum est, viduarum & orphanorum, & eorum qui altari deseruiunt, vt de altari viuant. Sed ea quæ in vsus seruorum Christi monasterijs conferuntur, à certis personis dispensari oportet; vt quod necessitatibus superest fratrum, non includatur marsupijs; sed hospitibus, peregrinis atque pauperibus erogetur.

Cap. XLIII. *Quod claustrales non debent habere curam de pauperibus.*

Et hoc illorum interest, quibus pars est Marthæ commissa, non qui salutari otio vacant cum Maria. Ita claustralibus nulla debet esse pro pauperibus sollicitudo, nulla pro hospitibus suscipiendis distensio: quippe quibus nulla debet esse de crastino cura, nulla cibi vel potus prouidentia: nutriantur potius in croceis, spiritalibus pascantur. Altius autem hi qui contemptibiles sunt constituti ad iudicandum, amplexantur stercora. Ipsi quippe sunt boues, quorum piger stercoribus lapidatur.

CAP. XLIV. *Quod contemplatiui non debent desiderare temporales administrationes.*

SVnt enim quidam qui circa spiritualia desides & pigri instar populi peccatoris super manna cæleste nauseant, videntesque alios circa temporalia occupatos inuident, detrahunt, murmurant, & pro stercoribus, quibus ipsi fœdantur, zeli & amaritudinum stimulos ferunt: de quibus si forte aliquam temporalium dispensationem fuerint adepti, conuenienter dici potest: *Qui nutriti erant in croceis, amplexati sunt stercora.* Cum igitur nec illis, qui in cœnobijs sunt, quibus in Martha non parua communio est, circa plurima occupari conceditur; quanto minus tibi, quæ te totam de sæculo exuisti: cui non solum possidere, sed nec videre, nec audire licet quæ sæculi sunt?

Thren. 4.

CAP. XLV. *Quod reclusa debet, si sibi aliquid superest, erogare.*

SI enim nihil tibi quisquam det ad erogandum, vnde habebis quod eroges? si ex tuo aliquid habes labore, da non tua sed alterius manu. Si aliunde tibi prouenit victus, vnde tibi aliena distribuere; cum nihil tibi supra necessarium liceat vsurpare? Quid ergo beneficij impendes proximo? Nihil ditius bona voluntate, vt ait quidam sanctus: hanc largire. Quid humanius pietate? hanc impende. Quid vtilius oratione? hanc largire.

CAP. XLVI. *Qualiter debet in corde dolere de necessitatibus aliorum & pro eis orare.*

ITaque totum mundum vno dilectionis sinu complectere. vbi simul omnes qui boni sunt considera, congratulare: vbi mali, intuere & luge. Ibi occurrant animo miseria pauperum, orphanorum gemitus, viduarum desolatio,

solatio, tristium moestitudo, necessitates peregrinantium, pericula nauigantium, vota virginum, tentationes monachorum, prælatorum sollicitudo, labor militantium. Omnibus pectus tuæ dilectionis aperias. His tuas impende lacrimas: pro his tuas preces fundas. Hæc eleemosyna Deo gratiosior, Christo acceptior, tuæ professioni aptior, his quibus impenditur fructuosior. Huius munus beneficij tuum propositum adiuuat, non perturbat: dilectionem proximi auget, non minuit: mentis quietem seruat, non impedit. Quod nihil est appetendum vt habeatur ad largiendum: cum nihil habere sit perfectum. Quid his plura dicamus? Cum sancti vt perfecte possent proximos diligere, studuerunt in hoc mundo nihil habere, nihil vel sine appetitu possidere. Agnoscis verba beati Gregorij. Vide quam contra multi sapiunt: vt enim caritatis impleant legem, quærunt vt habeant quod erogent; cum eius perfectionem ipsis ascribat, qui nihil habendum, nihil vel sine appetitu possidendum arbitrantur.

CAP. XLVII. *De dilectione Dei, & contemplatione prædictionis & prophetationis aduentus filij Dei, & annunciationis angelicæ, plenitudinis gratiæ, visitationis, & prophetationis Elizabeth & Ioannis, partu virginis, iubilationis angelorum, adoratione pastorum.*

HIS de proximi dilectione præmissis, de dilectione Dei pauca subiungam. Nam licet vtraq; soror Deum proximumque dilexerit: specialiter tamen circa obsequium proximorũ occupabatur Martha: ex diuinæ vero lectionis fonte hauriebat Maria. Ad Dei vero dilectionem duo pertinent, affectus mentis, & effectus operis. Et opus hoc in virtutum exercitio; affectus spiritualis gustus dulcedine. Exercitium virtutum tamen certo viuendi modo, in ieiunijs,

nijs, in vigilijs, in opere, in dilectione, in oratione, in paupertate, & cæteris huiusmodi commendatur: affectus salutari meditatione nutritur. Itaque, vt ille dulcissimus amor Iesu in tuo crescat affectu, triplici meditatione opus habes: de præteritis scilicet, præsentibus, & futuris: id est, præteritorum recordatione, de experientia præsentium, de consideratione futurorum. Cum igitur mens tua fuerit ab omni cogitationum sorde virtutum exercitio purgata, iam oculos defecatos ad posteriora retorque. Ac primum cùm beata Maria ingressa cubiculum, libros quibus virginis partus cum Christi prophetatur aduentu, euolues. Ibi aduentum angeli præstolare, vt videas intrantem, audias salutantem: & sicut repleta stupore & ecstasi, dulcissimam dominam tuam cum angelo

Luc. 1. salutante salutes, clama dicens: *Aue gratia plena Dominus tecum benedicta tu in mulieribus.* Hoc plenius repetens quæ sit hæc gratiæ plenitudo, de qua totus mundus gratiam mu-

Ioan. 1. tuauit. Quoniam *verbum caro factum est, & habitauit in nobis plenum gratiæ & veritatis.* Contemplare & admirare dominum, qui terram impleuit & cælum, inter vnius puellæ viscera clauditur; quam pater sanctificauit, filius fœcundauit, obumbrauit spiritus Sanctus. O dulcis domina, quanta inebriabaris dulcedine, quo amoris igne accendebaris, cum sentires in mente & ventre tantæ majestatis præsentiam? Cum de tua carne sibi carnem assumeret, &

Col. 2. membra, in quibus corporaliter omnis plenitudo diuinitatis habitaret, è tuis sibi membris aptaret? Hæc omnia propter te, virgo, vt virginem, quem imitari proposuisti, diligas virginis fructum cui nupsisti. Iam nunc cum dulcissima domina tua in montana conscende, & sterilis & virginis suauem intuere complexum, & salutationis officium: in quo seruulus dominum, præco iudicem, vox verbum, intus in anilia viscera conclusus in virginis vtero clausum agnouit, & indicibili gaudio salutauit. Beati ven-

tres

tres in quibus totius mundi salus exoritur, pulsisque tenebris tristitiæ sempiterna lætitia prophetatur. Quid agis ò virgo? accurre quæso, accurre, & tantis gaudijs admiscere: prosternere ad pedes vtriusque, & in vnius ventre tuum sponsum amplectere, amicum vero eius in alterius vtero venerare. Hunc euntem in Bethlehem cum omni deuotione prosequere, & in hospitium diuertens cum illa assiste, & obsequere parienti, locatoque in præsepio paruulo erumpe in vocem exultationis, clamans cum Esaia: *Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis.* Isai 9.
Amplectere dulce illud præsepium: vincat verecundiam amor, timorem depellat affectus, vt sacratissimis pedibus figas labia, & oscula gemines. Exinde pastorum excubias mente pertracta, angelorum exercitum admirare, cælesti melodiæ tuas interpone partes: corde simul & ore decanta: *Gloria in excelsis Deo.* Luc. 2.

CAP. XLVIII. *De magorum adoratione, fuga Christi in Ægyptum, de latrone à latere Christi dextro crucifixo, qui paruulum Iesum viderat cum duceretur in Ægyptum, & petierat; Memento mei Domine cum veneris in regnum tuum.*

Noli in tua meditatione magorum munera præterire: nec fugientem in Ægyptum incomitatum relinque. Opinare verum esse quod dicitur, eum à latronibus deprehensum in via, & adolescentuli cuiusdam beneficio acceptum. Erat, vt dicunt, principis latronum filius, qui præda potitus cum paruulum in matris gremio compe-rissset, tanta ei in eius speciosissimo vultu splendoris majestas apparuit, vt eum supra hominem esse non ambigens, incalescens amore amplexatus est eum. Et ò, inquit, beatissime paruulorum: si aliquando se tempus obtulerit mihi miserendi, tunc memento mei, & huius temporis

noli

noli obliuisci. Ferunt hunc esse latronem, qui ad Christi dexteram crucifixus est, cum alterum blasphemantem
Luc. 23. corripuisset dicens: *neque tu times Deum qui in eadem damnatione es? & nos quidem iuste. nam digna damna factis recipimus: hic autem nihil mali fecit*. conuersus ad dominum, eum in illa quæ in puerulo apparuerat intuens majestate, pacti sui non immemor: *Memento*, inquit, *mei cum veneris in regnum tuum*. Itaque ad incentiuum amoris non inutile arbitor hac vti opinione, remota omni affirmandi temeritate.

Cap. XLIX. *De contemplatione Christi in Nazareth, & in Ierusalem, in obsequendo matri & Ioseph.*

Præterea nihil ne tibi suauitatis æstimas accessurum, si eum apud Nazareth puerum inter pueros contempleris? si obsequentem matri, si operanti nutricio assistentem intuearis? Quid si duodennem cum parentibus Hierosolymam ascendentem, & illis redeuntibus, & nescientibus in vrbe remanentem per triduum cum matre quæsieris? O quanta copia fluent lacrimæ, cum audieris matrem dulci quadam increpatione filium verbe-
Luc. 2. rantem: *Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.*

Cap. L. *De consideratione, baptismi, ieiunij, & tentationis Christi.*

Si autem virginem vis sequi quocumque ierit, delectet altiora eius & secretiora scrutari: vt in Iordanis flumine audias in voce patrem, in carne filium, in columba videas spiritum sanctum. Ibi tu ad spirituales initiatus nuptias sponsum suscipis datum à patre, purgationem à filio, pignus amoris à spiritu Sancto. Exinde solitudinis tibi secreta ditauit, sanctificauit ieiunium, ibi subeundum

dum docens cum callido hoste, conflictum. Hæc tibi facta & pro te facta, & quomodo facta diligenter attendes. Dilige à quo facta sunt, & imitare quæ facta sunt.

Cap. LI. *De muliere in adulterio deprehensa.*

Occurrit iam nunc memoriæ mulier illa deprehensa in adulterio, & Iesus rogatus sententiam, quid egerit, quidve dixerit, recordare. Cum enim scribens in terra terrenos eos non cælestes prodidisset; *Qui sine peccato est,* inquit, *vestrum, primum lapidem in illam mittat.* Cum vero omnes sententia terruisset & expulisset de templo; imaginare quam pios oculos in illam leuauerit, quam dulcem sua voce sententiam absolutionis eius protulerit. Puta quod suspirauerit, quod lacrimatus sit, cum diceret: *Nemo te condemnauit mulier? nec ego te condemno.* Felix, vt ita dicam, hæc quæ in adulterio deprehensa mulier, quæ etiam de præteritis absoluitur, secura efficitur de futuris. Iesu bone te dicente, non condemnabo, quis condemnabit? *Deus qui iustificat, quis est qui condemnet?* Audiatur de cætero vox tua: *Vade, & iam amplius noli peccare.*

Ioan. 8.

Ibid.

Rom. 8.

Cap. LII. *De muliere lacrimis pedes eius rigante.*

Iam nunc domum ingredere Pharisæi, & recumbentem ibi dominum tuum attende. Attende cum illa beatissima peccatrice ad pedes eius, laua lacrimis, terge capillis, demulce osculis, & foue vnguentis. Nonne iam sacri illius liquoris odore perfunderis? Si tibi ad suos negat pedes, insta, ora, & grauibus lacrimis oculos attolle, imisque suspirijs & inenarrabilibus extorque quòd petis. Luctare cum Deo sicut Iacob, vt ipse se gaudeat superari. Videbitur tibi aliquando quod auertat oculos, quod aures claudat, quod desideratos pedes abscondat. Tu nihilomi-

Psal. 12. hilominus instа opportune, importune; clama: *Vsquequo*
Psal. 21. *auertis faciem tuam à me? Vsquequo clamabo & non exaudies? Redde*
Psal. 80. *mihi*, Iesu bone, *lætitiam salutaris tui, quia dixit cor meum: quæsiui fa-*
Psal. 26. *ciem tuam, faciem tuam requiram*. Certe non negabit pedes suos virgini, quos osculandos præbuit peccatrici.

Cap. LIII. *De paralytico per tegulas inuecto non solum corporaliter, sed spiritualiter curato, licet hoc non peteret: nam cui vult miseretur.*

Sed domum illam non præteribis, vbi per tegulas paralyticus ante pedes eius submittitur: vbi pietas & po-
Matt. 9. 2. testas obuiauerunt sibi. *Fili*, inquit, *remittuntur tibi peccata tua*. O mira clementia! O indicibilis misericordia! Recepit felix remissionem peccatorum, quam non petebat, quam non præcesserat confessio, non meruerat satisfactio, non exigebat contritio. Corporis salutem petebat, non animæ: & salutem recepit corporis & animæ. Verè, Domine, *vita in voluntate tua*. *Si decreueris sal-*
Psal. 29. Est. 13. *uare nos, non est qui audeat dicere: cur ita facis?* Pharisæe,
Matth. 20. intra te quid murmuras? *An oculus tuus nequam est, quia*
Rom. 9. *ipse bonus sum?* Certè *miseretur cui voluerit*: ploremus & oremus vt velit. Bonis etiam operibus pinguescat oratio, augeatur deuotio, dilectio excitetur. Leuentur puræ manus in oratione, quas non sanguis immunditia maculauit, tactus illicitus non fædauit, non exasperauit auaritia. Leuetur & cor sine ira & disceptatione, quod tranquillitas sedauit, pax composuit, puritas conscientiæ animauit. Sed nihil horum paralyticus iste legitur præmisisse, qui tamen legitur remissionem peccatorum meruisse. Hæc est ineffabilis eius misericordiæ virtus, cui sicut blasphemum est derogare, ita & hoc sibi præsumere stultissimum. Potest cuicunque vult hoc ipsum efficaciter di-
Matth. 9. 2. cere, quod dixit illi paralytico, *dimittuntur tibi peccata tua*.

Sed

Sed quicunque sine suo labore vel contritione, vel confessione, vel etiam oratione sibi hoc dicendum expectat, numquam ei remittentur peccata sua.

CAP. LIV. *De receptione Christi in domo Martha & Maria, & Martha ministrante, & effusione vnguenti, & condemnatione Pharisai.*

SED exeundem est hinc, & ad Bethaniam veniendum, vbi sacratissima foedera amicitiæ auctoritate Domini consecrantur. *Diligebat enim Iesus Martham, & Mariam, & Lazarum*, quod hospitalis amicitiæ, qua illi familiariori adhærebant affectu, detineri nemo est qui ambigat. Ioan. 11. Testes sunt lacrimæ illæ dulces, quibus lacrimatus est cum lacrimantibus, quas totus populus amoris interpretatur indicium. *Videte*, inquiunt, *quomodo amabat eum. Et ecce ponunt ei cœnam ibi, & Martha ministrabat. Lazarus autem erat vnus ex discumbentibus. Maria autem sumpsit alabastrum vnguenti, & fracto alabastro effudit super caput Iesu.* Ioann. 11. Ioann. 12. Gaude quæso huic interesse conuiuio, singulorum distingue officia. Martha ministrat, Lazarus discumbit, vngit Maria. Hoc vltimum tuum est. Frange igitur alabastrum cordis, & quicquid habes deuotionis, quicquid amoris, quicquid desiderij, quicquid affectionis, totum effunde super sponsi tui caput, adorans in Deo hominem, & in homine Deum. Si fremit, si murmurat, si proditor perditionem vocat deuotionem, non sit tibi curæ. *Vt quid*, ait, *perditio hæc? posset hoc vnguentum venumdari multo, & dari pauperibus.* Matt. 26. 8. Pharisæus murmurat inuidens pænitenti: murmurat Iudas inuidens effusioni vnguenti. Si iudex accusationem non recipit, accusatam absoluit. *Sinite* inquit, *illam. Bonum enim opus operata est in me.* Ioann. 12. Laboret Martha, ministret, paret hospitium peregrino, esurienti cibum, vestem algenti: ego solus Mariæ,

& illa mihi totum præstet quod habet; à me quicquid optat expectet. Quid enim? Tu Mariæ consulis relinquendos pedes, quos tam dulciter osculatur? auertendos oculos ab illa speciosissima facie, quam contemplatur? amouendum auditum ab eius suaui sermone, quo reficitur?

CAP. LV. *De obuiatione puerorum cum ramis palmarum, clamantium: Osanna in excelsis.*

Sed iam surgentes eamus hinc. Quò, inquis? Certe vt insidentem asello cæli terræque dominum comiteris tanta fieri pro te obstupescens, puerorum laudibus tuas iungas, clamans & dicens: *O sanna filio David, benedictus qui venit in nomine Domini.* Iam nunc ascende cum eo in cœnaculum grande stratum, & salutaris cœnæ interesse delicijs gratulare.

Matt. 21.

CAP. LVI. *De cœna Domini, & de his quæ ibi gesta sunt. quare beatus Ioannes supra pectus eius recubuit.*

Vincat verecundiam amor, timorem excludat affectus; vt saltem de micis mensæ eleemosynam præbeat mendicanti. Vel à longe sta, & quasi pauper intendens in diuitem, vt aliquid accipias extende manum: famem lacrimis prode. Cum iam surgens à cœna linteo se præcinxit, posuitque aquam in peluim, cogita quæ majestas, quæ potestas hominum pedes abluit & extersit: quæ benignitas proditoris vestigia sacris manibus tangit. Specta & expecta, & vltima omnium tuos ei præbe abluendos: quia quem ipse non lauit, non habebit partem cum eo. Quid modo festinas exire? Sustine paululum. Videsne quisnam ille est, rogo te, qui supra pectus eius recumbit, & in sinu eius caput reclinat? Felix qui-

cumque ille est. O ecce video: Ioannes est nomen eius. O Ioannes, quid ibi dulcedinis, quid gratiæ & suauitatis, quid luminis & deuotionis ab illo hauriam fonte dicito. Ibi certe *omnes thesauri sapientiæ & scientiæ*: ibi fons misericordiæ, domicilium pietatis, & fauus æternę suauitatis. Vnde, tibi ò Ioannes, omnia ista? Nunquid tu sublimior Petro, Andrea sanctior, cæteris omnibus apostolis gratior? Speciale hoc virginitatis priuilegium est; quia virgo es electus à domino antequam ires cum matre dilectus. Iam misericordiæ exulta virgo, accede propius, & aliquam tibi huius dulcedinis portionem vendicare non differas. Si ad potiora non potes, dimitte Ioanni pectus, vbi eum vinum lætitiæ in diuinitatis cognitione inebriet: tu currens ad vbera humanitatis, lac exprime quo nutriaris. Inter hæc sacratissima illa oratione discipulos commendans patri dixerit: *Pater serua eos in nomine tuo.* Inclina tu caput, vt & tu merearis audire: *Volo vt vbi sum ego, & illi sint mecum.*

Col. 2. Ioann. 17. Ibid.

CAP. LVII. *Qualiter post coenam ad orandum ad montem olineti accessit.*

Bonum est tibi hic esse. Sed exeundum est: præcedit ipse ad montem Olíueti, tu sequere. Et licet assumpto Petro & duobus filijs Zebedæi ad secreta secesserit, vel à longe intuere quomodo in se nostram transtulit necessitatem. Vide quomodo ille cuius sunt omnia, pauere incipit & tædere, *Tristis est anima mea*, inquiens, *vsque ad mortem*. Vnde hoc Deus meus? compateris mihi exhibens hominem, vt quodammodo videaris nescire quod Deus es. prostratus in faciem oras; & *factus est sudor tuus, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram*. Quid stas? accurre, & suauissimas illas guttas lambe, & puluerem pedum illius linge. Noli dormire cum Petro, ne merearis audire: *Sic non potuisti vna hora vigilare mecum?*

Mat. 26. Luc. 22. Mat. 26.

CAP.

Cap. LVIII. *Qualiter proditor ad eum capiendum venit. qualiter Petrus gladio percussit, sed postea negauit.*

Sed ecce iam proditorem præeuntem impiorum turba subsequitur, & osculum præbente Iuda manus iniiciunt in dominum tuum: tenent, ligant, & illas dulces manus vinculis astringunt. Quis ferat? Scio, occupat nunc cor tuum pietas: omnia viscera tua zelus inflammat. Sine, rogo, patiatur qui pro te patitur. Quid optas gladium? quid irasceris? quid indignaris? O si instar Petri cuiuslibet aurem absciderıs, si ferro brachium tuleris, si pedem truncaueris, ipse restituet omnia. Qui etiam si quidem occideris, absque dubio suscitabit.

Cap. LIX. *Qualiter male tractatur, coram Pilato falso accusatur, & falso iudicatur, flagellatur, & corona spinea coronatur.*

Sequere potius eum vsque ad atrium principis sacerdotum, & speciosissimam eius faciem, quam illi sputis illiniunt, tu lacrimis laua. Intuere quam pijs oculis, quam misericorditer, quam efficaciter tertio negantem respexit Petrum; quando ille conuersus & in se reuersus *fleuit amare*. Vtinam, bone Iesu, tuus me dulcis respiciat oculus, qui te totiens ad vocem ancillæ procacis carnis meæ pessimis operibus affectibusque negaui. Sed iam mane facto traditur Pilato, ibi accusatur, & tacet: quoniam *tanquam ouis ad occisionem ducitur, & sicut agnus coram tondente se, sic non aperuit os suum*. Vide, attende, quomodo stat ante præsidem inclinato capite, demissis oculis, vultu placido, sermone raro, paratus ad opprobria, promptus etiam ad verbera. Scio, non potes vlterius sustinere, nec dulcissimum dorsum eius flagellis atteri, nec faciem alapis cædi, nec venerandum illud caput spinis coronari corona spinea; nec dexteram, quæ cælum & terram conti-

Esai. 53.

net,

net, arundine dehonestari, tuis oculis aspicere poteris. Ecce educitur flagellatus, portans spineam coronam, & purpureum vestimentum. Et dicit Pilatus: *Ecce homo*. Vere homo est, quis dubitet? Testes sunt plagæ virgarum, liuor vlcerum, fœditas sputorum. Iam nunc cognosco Zabule quia est homo. Vere homo est, inquis. Sed quid est, quod in tot iniurijs non irascitur vt homo, non mouetur vt homo, non suis tortoribus indignatur vt homo? Ergo plus est quàm homo, si quis cognoscit illum. Cognoscitur certe homo impiorum iudicia sustinens: sed *cognoscetur Deus iudicium faciens*. Sero animaduertisti Zabule. Ioan. 19. 5. Psal. 9.

CAP. LX. *De consideratione passionis Christi, & deceptionis diaboli, qui eum hominem solum esse credebat.*

QVid tibi per mulierem visum est agere vt dimittatur? Tarde locutus es. Sedet pro tribuali iudex, prolata sententia iam portat propriam crucem, ducitur ad mortem. O spectaculum! Videsne? Ecce *principatus super humerum eius*. Hæc est *virga æquitatis, virga regni tui*. Datur ei vinum felle mixtum. Exuitur vestimentis suis, & inter milites diuiduntur. Tunica non scinditur, sed sorte transit ad vnum. Dulces manus eius & pedes clauis perforantur, & extensus in cruce inter latrones suspenditur. Isai. 9. 6. Psal. 44. 7.

CAP. LXI. *Quomodo pependit in cruce inter cælum & terram, vt ima summis reconciliaret.*

MEdiator Dei & hominum inter cælum & terram medius pendens ima superis vnit, & cælestibus terrena coniungit. Stupet cælum, & terra miratur. Quid tu? Non mirum si sole contristato tu contristaris: si terra tremiscente, tu contremiscis: si scissis saxis cor tuum scinditur: si flentibus iuxta crucem mulieribus, tu lachrimaris.

CAP.

CAP. LXII. *De mira patientia in passione, reddendo bonum pro malo.*

VERUM in his omnibus considera illud dulcissimum pectus, quam tranquillitatem seruauerit, quam habuerit pietatem. Non suam attendit iniuriam, non pœnam reputat, non sentit contumelias. Sed illis potius à quibus patitur, ille compatitur: a quibus vulneratur, ille medetur: vitam procurat, à quibus occiditur. Cum qua mentis dulcedine, cum qua spiritus deuotione, in qua caritatis
Luc. 23. 24. plenitudine clamat: *Pater ignosce illis?*

CAP. LXIII. *Oratio peccatoris ad Christum.*

ECce ego, Domine, tuæ maiestatis adorator, non tui corporis interfector; tuæ mortis venerator, non tuæ passionis irrisor; tuæ misericordiæ contemplator, non infirmitatis contemptor. Interpellet itaque pro me tua dulcis humanitas, commendet me patri tuo tua ineffabilis pietas. Dic ergo, dulcis Domine: Pater ignosce illi. At tu, virgo, tu maior es apud virginis filium confidentia. à mulieribus quæ longe stant, cum matre virgine & discipulo virgine accede ad crucem, & perfusum pallore vultum cominus intuere. Quid ergo? Tu sine lacrimis, amantissimæ Dominæ lachrimas videbis? Tu siccis oculis manes, *eius*
Luc. 2. *animam pertransit gladius doloris?* Tu sine singultu audies
Ioan. 19. dicentem matri: *Mulier ecce filius tuus.* & Ioanni: *Ecce mater tua*: cum discipulo matrem committeret, latroni pa-
Ibid. radisum promitteret? *Tunc vnus ex militibus lancea latus eius aperuit, & exiuit sanguis & aqua.* Festina ne tardaueris: co-
Cant. 5. *mede fauum cum melle tuo: bibe vinum tuum cum lacte tuo.* Sanguis tibi in vinum vertitur, vt inebrieris: in lac aqua mutatur, vt nutriaris: facta sunt tibi in petra flumina, in membris eius vulnera: & in maceria corporis eius

cauer-

na, in quibus instar columbæ latitaris & deoscularis singula. Ex sanguine eius fiant *sicut vitta coccinta labia tua, & eloquium tuum dulce.* Cant. 4, 3.

Cap. LXIV. *De Decurione.*

Sed adhuc expecta donec nobilis ille decurio veniens extractis clauis manus pedesque dissoluat. Vide quomodo felicissimis brachijs corpus complectitur, ac suo astringit pectori. Tunc dicere potuit vir ille sanctissimus: *Fasciculus mirræ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Cant. 1, 12. Sequere tu pretiosissimum illum cæli terræque thesaurum, vel pedes porta, vel manus brachiaque sustenta, vel certe defluentes minutatim pretiosissimi sanguinis stillas curiosius collige, & pedum illius puluerem linge. Cerne præterea quod dulciter beatissimus Nicodemus sacratissima vulnera eius tractauit digitis, fouit vnguentis, & cum sancto Ioseph inuoluit sindone, collocauit in sepulcro.

Cap. LXV. *De Magdalena.*

Noli præterea Magdalenæ deserere comitatum; sed paratis aromatibus, cum ea domini tui sepulchrum visitare memento. O si quod illa oculis, tu in spiritu cernere merearis! nunc super lapidem reuolutum ab ostio monumenti angelum residentem: nunc intra monumentum, vnum ad caput, alium ad pedes, resurrectionis gloriam prædicantes: nunc ipsum Iesum Mariam flentem & tristem tam dulci respicientem oculo, tam suaui voce dicentem, *Maria.* Quid hac voce dulcius? quid suauius? quid Ioan. 20. iucundius Maria? Rumpuntur ad hanc vocem omnes capitis cataractæ, ab ipsis medullis eliciuntur lacrimæ, singultus atque suspiria ab imis trahuntur visceribus. *Ma-*

ria. O beata, quid tibi pro meritis fuit, quid animi, cum ad hanc vocem te prosterneres, & reddens vocem salutanti inclamares, *Rabbi?* Nam plura dicere lacrimæ prohibent, cum vocem occludat affectus, omnesque animæ corporisque sensus nimius ardor absorbeat. Sed ò dulcis Iesu, cur à sacratissimis ac desideratissimis pedibus tuis sic arces amantem? O verbum durum! *Noli* inquit *me tangere.* Vt quid Domine? Quare non tangam desiderata illa vestigia tua, pro me perforata clauis, perfusa sanguine? non tangam? non deosculabor? An inimicior es eo, quia gloriosior? Ecce non dimittam te, non recedam à te, non parcam lacrimis, pectus suspirijs singultibusque rumpetur nisi tangam. Et ille: Noli me tangere, noli timere. Non aufertur tibi bonum hoc, sed differtur. Vade tamen & nuntia fratribus meis quia surrexi. Currit, cito volens redire. Redit cum alijs mulieribus. Quibus Iesus occurrens blanda salutatione, deiectas sic erigit tristes, sic consolatur. Aduerte. Tunc est datum quod ante fuit dilatum. *Accesserunt enim & tenuerunt pedes eius.* Hic quamdiu potes, virgo, morare. Non has delicias tuas somnus interpolet, nullus exterior tumultus impediat.

Ioan. 20.

Ioan. 20.

Mat. 28.

Cap. LXVI. *De consideratione mundi & rerum præsentium, & vt vilescant, quasi statim mors sequatur, quæ est principium futurorum & finis præsentium.*

Verum quia in hac misera vita nihil stabile, nihil æternum est, nunquam in eodem statu permanet homo: necesse est, vt anima nostra dum viuimus, quadam varietate pascatur. Vnde à præteritorum recordatione ad experientiam præsentium transeamus: vt ex his quoque, quantum à nobis sit Deus diligendus omnes intelligere valeamus. Hæc omnia reuolue animo; vt in eum totus tuus resoluatur affectus, vilescat tibi mundus, omnis

amor

amor carnalis sordescat. Nescias te esse in hoc mundo, quæ ad illos, qui in cælis sunt & Deo viuunt, tuum amorem transtulisti. *Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum*. Noli cum argenteis simulacris vili marsupio tuum includere animum, qui nunquam cum nummorum pondere poterit mansuolare ad cælum. Puta te quotidie morituram, & de crastino non cogitabis. Non te futuri temporis sterilitas terreat, non futuræ famis timor tuam mentem deijciat: sed ex ipso tota fiducia tua pendeat, *qui aues pascit, & lilia vestit*. Ipse sit horreum tuum, ipse apotheca, ipse marsupium, ipse diuitiæ tuæ: ipse solus sit tibi omnia in omnibus. Et hæc interim de præsentibus satis sint. Mat. 6. Mat. 6.

Cap. LXVII. *De mortis conditione, quæ à cunctis timetur, non timenda à fidelibus.*

Qvi autem tanta suis præstat in præsenti, quanta illis seruat in futuro? Principium futurorum & finis præsentium mors. Hanc cuius natura non horret? cuius non expauescit affectus? Nam bestiæ fuga, latibulis, & alijs mille modis mortem cauent & vitam tenent. Iam nunc diligenter attende quid tua tibi respondeat conscientia, quid præsumat fides tua, quid spes promittat, quid expectet effectus: si vita tua tibi oneri est: si mundus fastidio corporeos labores assumit. Hoc vnum dico omnibus mundi huius præstare delicijs, honoribus atque diuitijs, si ob conscientiæ serenitatem, fidei firmitatem, spei certitudinem, mortem non timeas. Quod ille maxime poterit experiri, qui aliquo tempore sub hac seruitute suspirans in liberioris conscientiæ auras euasit. Hæc sunt futuræ beatitudinis tuæ primitiæ salutares: vt morte superueniente naturalem horrorem fides superet, spes temperet, conscientia secura repellat.

CAP. LXVIII. *De securitate & consolatione iusti in morte, & qualiter angeli cum eo assistunt.*

ET vide quomodo mors beatitudinis principium est, laborum meta, peremptoria vitiorum. Sic enim scri-
Apoc. 14. ptum est: *Beati mortui qui in domino moriuntur, amodo enim iam dicit Spiritus vt requiescant à laboribus suis.* Vnde propheta re-
Esai. 14. proborum ab electorum morte discernens: *Omnes*, inquit, *reges dormient in gloria in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulcro tuo quasi stirps inutilis, pollutus & obuolutus.*

CAP. LXIX. *De anima egrediente, & vbi collocatur.*

DOrmiunt quippe in gloria, quorum mortem bona commendat conscientia. Quoniam *pretiosa est in con-
Psal. 115. spectu domini mors sanctorum eius.* Dormit facie in gloria, cuius dormitioni assistunt angeli, occurrunt sancti, & conciues suum præbentes auxilium, & impertientes solatium, hostibus se opponunt, obsistentes repellunt, refellunt accusantes: & sic vsque ad sinum Abrahæ sanctam animam comitantes in loco pacis collocant & quietis. Non sic impij, quos de corpore quasi de foetenti sepulchro pessimi spiritus cum instrumentis infernalibus extrahentes, pollutos libidine, obuolutos cupiditate inijciunt ignibus exurendos, tradunt vermibus lacerandos, æternis foetori-
Prou 10. bus deputant suffocandos. Vere *expectatio iustorum lætitia: spes autem impiorum peribit.*

CAP. LXX. *De requie æterna & gloria sanctorum qualis sit.*

SAne qualis sit illa requies, quæ pax illa, quæ iucunditas de sinu Abrahæ, quæ illic quiescentibus promittitur, & expectatur; quia experientia non docuit, stilus expli-
Apoc. 6. care non poterit. Expectant felices, *donec impleatur nume-*

rus

rus fratrum suorum, vt in die resurrectionis duplicis stolæ induti corporis pariter & animæ perpetua felicitate fruantur.

CAP. LXXI. *De consideratione diei iudicij, iudicis irati, damnatione malorum & saluatione iustorum.*

IAM nunc intuere diei illius terrorem, quando *virtutes cælorum mouebuntur*, *elementa ignis calore soluentur*, patebunt inferi, occulta omnia nudabuntur. Veniet desuper iudex iratus, ardens furor eius, & vt tempestas currus eius: vt reddat in ira vindictam, & vastationem in flamma ignis. Beatus qui paratus est occurrere illi. Quis tunc miseris finis erit, quos nunc luxuria fœdat, auaritia dissipat, extollit superbia? *Exibunt angeli, & separabunt malos de medio iustorum*: istos à dextris, alios à sinistris statuentes. Cogita te nunc ante tribunal inter vtramque hanc societatem assistere, & necdum in partem alteram separatam. Deflecte nunc occulos ad sinistram iudicis, & miseram illam multitudinem specta.

Matt. 24. 2. Petr. 3.

Mat. 25.

CAP. LXXII. *De confutatione & pœna malorum.*

QValis ibi horror? quis timor? quis fœtor? quis dolor? Stant miseri & infelices stridentes dentibus, nudo latere palpitantes, aspectu horribiles, vultu deformes, deiecti præ pudore, præ corporis turpitudine & nuditate confusi latere volunt, & non datur: fugere tentant, & non permittuntur. Si leuant oculos desuper, iudicis imminet furor: si deponunt, infernalis putei eis ingeritur horror. Non suppetit criminum excusatio, nec de iniquo iudicio aliqua poterit esse causatio. Cum quicquid decretum fuerit, iustum esse ipsum eorum conscientiam non latebit.

CAP.

Cap. LXXIII. *De dilectione Dei, qui hic separat bonos à mala vita & operibus impiorum.*

Cerne nunc quam amandus sit qui te ab hac damnata societate prædestinando discernit, vocando separauit, iustificando purgauit. Retorque nunc ad dexteram oculos, & quibus te glorificando sit inserturus aduerte.

Cap. LXXIV. *De gloria bonorum.*

Qvis ibi decor? quis honor? quæ felicitas? quæ securitas? Alij die iudiciaria sede sublimes: alij martyrij corona splendentes: alij virginitatis flore candidi: alij eleemosynarum largitione fœcundi: alij doctrina & eruditione præclari, vno caritatis fœdere copulantur. Lucet eis vultus Iesu Christi, non terribilis, sed amabilis: non amarus, sed dulcis: non terrens, sed blandiens.

Cap. LXXV. *De dubio hominis existentis in hoc seculo, qualiter iudicabitur, & quomodo se debet conuertere ad Deum.*

Sta nunc in medio nesciens quibus te iudicis sententia deputabit. O dura expectatio! *Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ.* Si me sinistris sociauerit, non causabor iniustum: si dextris adscripserit, gratiæ eius hoc non meis meritis est imputandum. *Vere Domine vita in voluntate tua.* Vides ergo quantum in amore eius tuus extendi debeat animus, qui cum iuste possit in impios prolatam in te quoque retorquere sententiam, mitibus te maluit ac saluandis inserere. Iam te puta sanctæ illi societati coniunctam vocis audire decretum: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.* Miseris audientibus verbum durum, plenum iræ & furoris:

Psal. 54.
Psal. 29.
Mat. 28.

Dis-

Discedite à me maledicti in ignem æternum. Tunc ibunt hi in supplicium æternum: iusti autem in vitam æternam. O dura separatio! ò miserabilis conditio! Mat. 25.

CAP. LXXVI. *De visione Dei post iudicium, & qua sit interim gloria hic potest colligi.*

Svblatis verò impijs ne videant gloriam Dei; iustis quoque singulis secundum gradum suum & meritum angelicis ordinibus insertis, fiet illa gloriosa processio Christo præcedente capite nostro, omnibus membris suis sequentibus, & *tradatur regnum Deo & patri*: vt ipse regnet in ipsis, & ipsi regnent cum ipso, illud percipientes regnum, *quod paratum est illis ab origine mundi.* 1. Cor. 15. Mat. 25. 34.

CAP. LXXVII. *De gloria & gaudijs paradisi.*

Cvius regni status nec cogitari quidem potest à nobis, multo minus dici vel scribi. Hoc sciendum, quod omnino nihil aberit, quod vel adesse; nec quidquam aderit, quod vel abesse debeat. Nullus igitur ibi luctus, fletus nullus: non timor, non dolor, non diffidentia, non inuidia, non suspicio, non ambitio, non adulatio, non detractio, non ægritudo, non senectus, non mors, non paupertas, neque tenebræ: non edendi, vel bibendi, vel dormiendi vlla necessitas: nulla fatigatio, defectio nulla. Quid ergo boni ibi est, vbi nec luctus, nec fletus, nec dolor est, neque tristitia? Quid potest esse nisi perfecta lætitia, vbi nulla tribulatio, nulla tentatio, nulla temporum mutatio, vel aeris corruptio, æstus vehementior, nec hiems asperior? Quid potest esse, vbi summa quædam rerum temperies, & mentis & carnis vera ac summa tranquillitas? Vbi nihil quod timeas, vbi nulla discordia, nulla inuidia, nulla suspicio, nulla ambitio, nulla adulatio, detractio nulla, quid po-

test esse nisi summa & vera dilectio? Vbi nulla paupertas, nulla cupiditas, quid potest esse nisi bonorum omnium plenitudo? Vbi nulla deformitas, quid potest esse nisi vera pulchritudo? Vbi nullus labor vel defectio, quid erit nisi requies summa & fortitudo? Vbi nihil est quod grauet vel oneret, quid est nisi summa facilitas? Vbi nec senectus expectatur, nec morbus timetur, quid potest esse nisi vera sanitas? Vbi neque nox, neque tenebræ, quid erit nisi lux perfecta? Vbi mors & omnis mortalitas absorpta, quid erit nisi vita æterna? Quid est vltra quod quæramus? Certè quod his omnibus excellit: id est, visio, cognitio, & dilectio creatoris. Videbitur in se, videbitur in creaturis suis regens omnia sine solicitudine, sustinens omnia sine labore, impertiens se & quodammodo dispertiens singulis pro sua capacitate sine sui diminutione vel diuisione. Videbitur ille vultus amabilis & desiderabilis, *in quem desiderant angeli prospicere*. De cuius plenitudine, de cuius lumine, de cuius suauitate quid dicetur? Videbitur pater in filio, filius in patre, spiritus sanctus in vtroque. Videbitur non per speculum & in ænigmate, sed facie ad faciem. Videbitur enim sicuti est, impleta illa promissione qua dicit: *Qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum*. Ex hac visione illa procedit cognitio, de qua ipse ait: *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te vnum Deum, & quem misisti Iesum Christum*. Ex his tanta nascitur dilectio, tantus ardor paterni amoris, tanta dulcedo caritatis, tanta feruendi copia, tanta desiderij vehementia; vt nec satietas desiderium minuat, nec desiderium satietatem impediat. Quid est hoc? certe *quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se*.

1 Pet. 1, 12.

Ioan. 14.

Ioan. 17.

1. Cor. 2, 9.

CAP.

Cap. LXXVIII. *Conclusio in contemplatione diuini amoris ex beneficiorum præteritorum Christi memoria, & præsentium experientia, & expectatione futurorum.*

HÆc tibi soror, de beneficiorum præteritorum Christi memoria, de præsentium experientia, de expectatione futurorum quædam meditationum spiritualium semina præseminare curaui, ex quibus diuini amoris fructus vberior oriatur & crescat, vt meditatio affectum exerceat, affectus desiderium pariat, lacrimas desiderium excitet, vt sint lacrimæ tuæ panes die ac nocte, donec appareas in conspectu eius, & suscipiaris ab amplexibus eius, dicasque illud, quod in Canticis scriptũ est: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Cant. 2, 16.
Habes nunc sicut petisti corporales constitutiones, quibus inclusa exterioris hominis mores componas. Habes formam præscriptam, qua interiorem hominem, vel purges à vitijs, vel virtutibus ornes. Habes in triplici meditatione quomodo in te dilectionem excites, nutrias, & accendas.

Versus notabiles.

DVLCIA SVNT ANIMAE SOLATIA, QVAE TIBI MANDO.
NAM PROSVNT MINIME, NISI SERVES HAEC OPERANDO.

SI quis igitur in huius libelli locutione profecerit, hanc labori meo vel studio vicem impendat; vt apud Saluatorem meum, quem diligo, apud remuneratorem meum, quem expecto, apud iudicem meum, quem timeo, pro peccatis meis intercedat.

EXPLICIT REGVLA B. AELREDI.

TERTIÆ PARTIS ERRATA.

Pag.	lin.	errata	correcta.
4	8	uon	non
	10	effundere	effunderem
	29	ne iterum	ne intretis
22	9	accipire	accipere
25	30	nemini	nemine
29	33	crebiores	crebriores
49	23	animum	animarum
87	17	huic	hoc
29	20	ſuerit	fuerit
117	20	ſuppoſitionibas	ſuppoſitionibus
124	21	præſta	præſto
127	2	Portaria	Portariæ
		oſtiaria	oſtiariæ
131	16	donaſce	donaſſe
144	24	improbatis	improbitatis

Pag.	lin.	errata	correcta.
154	2	ardeor	ardor
158	32	parte	partem
179	14	diſtruebatur	diſtribuebatur
	21	vita	vitæ
181	29	obliueſcere	obliuiſcere
216	vl.	negetur	negatur
217	18	iilorum	illorum
222	9	arbitor	arbitror
	20	audie is	audieris
224	16	docreueris	decreueris
227	vl.	pouiſti	potuiſti
229	18	iui	tui
231	2	coccinta	coccinea
234	24	pes	ſpes
235	19	confutatione	confuſione

APPENDICIS ERRATA.

Pag.	lin.	errata	correcta.
12	15	dixierim	dixerim
19	24	vel vt	velut
22	vl.	riris	viris
53	24	oculos	oculus
57	4	ſpritus	ſpiritus
62	5	ſororores	ſorores

Pag.	lin.	errata	correcta.
71	2	gaudis	gaudijs
83	8	ſcandilizari	ſcandalizari
86	vl.	inertitam	inertiam
95	6	Anguſtij	Anguſti
107	25	ruſticiati	ruſticitati
142	18	noſte	nocte

CODICIS REGVLARVM APPENDIX

IN QVA SANCTORVM PATRVM

Exhortationes

AD MONACHOS, ET VIRGINES
De Obseruantia Vitæ Religiosæ

COLLECTÆ OLIM A S. BENEDICTO

ANIANENSI ABBATE.

LVCAS HOLSTENIVS VATIC. BASIL. CANONICVS
Et Bibliothecæ Præfectus ex duobus Manuscriptis
Floriacensibus Serenissimæ Reginæ
CHRISTINÆ edidit.

ROMÆ, Excudit Vitalis Mascardus, MDCLXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

CODICIS
REGULARUM
APPENDIX
IN QUA SANCTORUM PATRUM

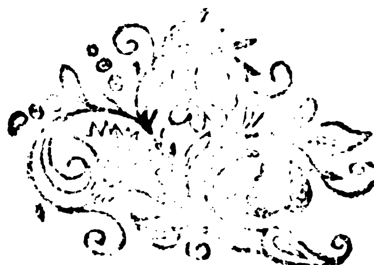
Exhortationes

AD MONACHOS, ET VIRGINES
De Observantia Vitae Religiosae

COLLECTAE OLIM A S. BENEDICTO

ANIANENSI ABBATE.

LUCAS HOLSTENIUS VATIC. BASIL. CANONICUS
Et Bibliothecae Praefectus ex duobus Manuscriptis
Floriacensibus Serenissimae Reginae
Christinae edidit.

ROMAE, Excudit Vitalis Mascardus, MDCLXI.
SUPERIORUM PERMISSU.

SERENISSIMAE,

ET SAPIENTISSIMAE

CHRISTINAE

ALEXANDRAE

Suecorum, Gothorum, & Vvandalorum

REGINAE

HASCE SANCTORVM PATRVM
Exhortationes ex Codicibus eius Manuſcriptis in publicam lucem prolatas.

Offert, Dicat, Conſecrat.

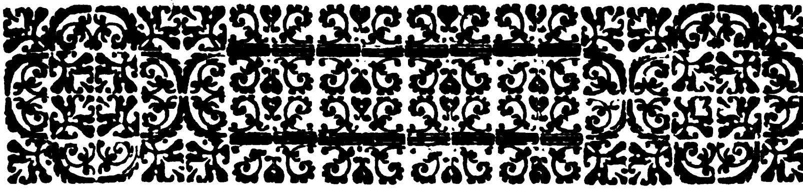
MAIESTATIS EIVS DEVOTISSIMVS

LVCAS HOLSTENIVS.

OPVSCVLA PARAENETICA

SANCTORVM PATRVM

Hoc Libro comprehensa.

INCIPIT LIBER

SANCTI ATHANASII EPISCOPI ALEXANDRIAE

De obseruationibus monachorum.

ETSI gloriari in Christo licet, quod huiusmodi principijs sitis initiati, vt sit inchoatio vestra perfectio, & ad veram viuendi frugem gradus interpositos prȩuolantes, apice ipsius culminis occupato, disciplinæ summam teneatis; vt in votis habere debeat imitari quisq; vos potius quam posse credat institui: mihi tamen huius licentiam prærogatiuæ paternus adscripsit affectus, & amplectenda mihi vestræ expostulationis exactio; qui dum me auditis non solum libenter, sed etiam auide, impudentem me vestro amore fecistis. Prȩcedentes duco, & vltra mensuram meæ possibilitatis extensus quos sequi cupio ducere compellor. Pergam igitur per tramitem vitæ vestræ, & quasi qui primis litterarum imbuatur elementis depictis, adumbratas præfigurationibus notas stilo imita-

tore calcabo, accedentibus ad ſperanda beati inſtituti prę-
mia quæ ſequenda ſunt.

Primum abſtinentiæ cura, ieiunij patientia, orandi aſſiduitas, legendi, vel ſi quis adhuc literarum expers ſit, audiendi ſit deſiderium cum cupiditate diſcendi. Hæc enim ſunt prima quaſi lactentium in Dei agnitione crepundia: quibus homo ammonitus ortus ſui, diuini tramitis ingredi viam velle incipiat, dum poſſe conſueſcat. Et quidem iſta tradens, non de vulgi promiſcua fide loquor, quem omnipotentis Dei miſericordia inſinuata confeſſio, & innocentiæ ſingularis inſtillata doctrina venia ſola efficit eſſe contentum. Quanquam dominus noſter, ſicut legimus, omnes velit ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: tamen quia præeminentis gratiæ cuncti capaces eſſe

Rom. 9, 6. non poſſunt, (*Non enim omnes qui ex Iſrael ſunt Iſraelitæ ſunt*: Nam & Iſmael à conſortio fraternę hereditatis excluditur, & compugnantes Iacob atque Eſau vnius vteri clauſtra ruperunt) vel contenti puteo aquæ viuæ, nos in holocauſtum noſtri hoſtiam voluntariæ oblationis aptemus, deſiderantes eſcas & parantes ac primatibus præuertamus, illis ad menſuram veniæ hanc ſententiam largientes:

1. Tim. 4, 4. *Omnis creatura Dei bona, & nihil abijciendum quod cum gratiarum actione percipitur.* Nos ad præmium gloriæ illo labore ni-

Rom. 14, 21. tentes: *Bonum eſt non manducare carnem, neque bibere vinum.* Et

1. Cor. 25. rurſum: *Omnis qui in agone contendit ab omnibus ſe abſtinet: & ille quidem vt corruptibilem coronam accipiat, nos autem incorruptam.* Abſtinentia enim continentiæ nutrix eſt, qua innupta ſiue nupta facilius paſſibilitatis frenos patitur, ſi non deliciarum calcaribus incitetur. Quam ſic eos, qui ad ſumma nituntur, vel cupio vel mando colere, ne putent in aliis

1. Cor. 7, 25. crimen eſſe nupſiſſe, ſcientes ſcriptum eſſe: *Bonum eſt nubere: melius eſt non nubere.* Qui hoc enim inlicitum credunt, ipſi præmium ſui laboris imminuunt. Inlicitis enim cauere, iugum neceſſitatis eſt: permiſſa vincere munus arbitrij.

trij. Malis abſtinere, diſciplinæ merces eſt; bona ſupergredi, libertas meriti eſt, non finis imperij. Illud legis indultum eſt terminis; hoc gratiæ reſeruatum eſt incrementis.

Ieiuniorum quoque non ſit volentibus certa menſura; ſed in quantum poſſibilitas valet, niſu laborantis extenſa: quæ præter dominicã diem ſemper ſint ſolemnia, ſi votiua ſunt. His ſeſe Moyſes beatiſſimus præparans affatibus Dei dignus ingeſſit. His prædictas per Ionam Niniuitę minas in placidam rurſus flexere ſententiam. His Bethulię populus Aſsyria obſidione concluſus, & vſq; ad deditionem ſui experta plurima virtute conterritus, ab Holofernis tumentibus minis conſtantis manu feminæ meruit vindicari. His Mardocheus Aman crudelem ſuperbia præparato ſibimet ligno, acceptæ pœnæ conuerſione ſuſpendit. His Ieſus ſaluator noſter in carne hominis quam adſumpſerat eruditus, ſuadelas diaboli tentantis obtudit: quas etſi aliter potuiſſet expellere, docendos tamen ſibi populos voluit hac imitatione formare.

Orationibus verò ita frequenter inſtandum eſt, vt vix eas aliquod tempus interpolet. Scriptum eſt enim: *Orationi inſtate, vigilantes in ea*. Et iterum: *Quærite & inuenietis; pulſate & aperietur vobis*. Per has amicus dormiens excitatur; & quamuis omnem familiam ſopor altus obſederit, depromi tamen ſibi panes ac porrigi imporunus expoſtulator extorquet. Coloſ. 4, 2. Mat 7, 7.

Has, ſi fieri poteſt, ſola legendi intercapedo diſrumpat. Cuius rei cura in canonicis ponenda eſt monimentis: non quod apocrypha debeamus præſertim ignorata damnare; ſed quod ad ſcientiam Dei digeſtam canonis ſeriem putemus poſſe ſufficere. Illa enim ſi conſentiunt, ſuperuacua ſunt: ſi diſſentiunt, vitanda ſunt. Sine legendi autem ſtudio nemo ad Deum valebit eſſe intentus. Primum, quod huiuſmodi opera ab aliis actibus caducæ occupationis ab-

ducunt: & diuersorum exemplorum insinuata cognitio vel bonorum appetentiam, vel malorum facit esse cautelam. Neque enim alias Petrus apostolus ammoneret:
1. Petr. 3, 16. *Præparati semper estote ad rationem reddendam ad omnes poscentes*
Col. 1, 9. *vos de verbo fidei vestræ & spei vestræ.* Et Apostolus: *Non cessamus pro vobis orantes, vt impleamini agnitione eius in omni sa-*
Col. 3, 16. *pientia & intellectu spiritali.* Et rursus: *Verbum Christi habitet in vobis abundanter in omni sapientia.* Nam & in veteri testamento similem hominibus curam sacræ præceptionis inculca-
Psal. 1, 1. uit eloquium. Sic enim Dauid ait: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit: Sed in lege domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte.* Et ad Iesum Naue dominus lo-
Ios. 1, 8. quitur: *Non recedet liber iste de manibus tuis, & meditaberis in eo die ac nocte.* His quoque se negotijs malarum cogitationum lubrica frequenter interserunt: & quamuis ipsa sedulitas animum ad Deum præstet intentum, efficit tamen in sese mordax sæculi cura sollicitum. Quod si hæc frequenter & importunè patitur religioso labori deditus, numquam profecto illis carebit otiosus.

Nunc quoniam studiorum membra digessimus; morum augmenta cumulemus. Illud autem non extra commonitionem puto, vt sit victus facilis, vilisque vestitus: cum & hæc tegendi corporis gratia reperta sint, non ornandi; & illa sustinendæ animæ potiùs quàm obruendæ. His igitur quæ supra ostendimus actibus mancipatus omne odium deponat inimici. Nec hoc tantum sine contentus, simultates amore commutet; iram patientiæ temperet freno; auaritiam abstinentiæ vincat imperio; ac præcipuè linguam custodia taciturnitatis obsepiat; ne in litigium contentiosa feruescat; ne in maledictum procax incurrat; ne in obtrectationem maledicta serpat; ne in iurationem facilis prolabatur; ne in mendacium ficta dissimulet; ne in circumuentione astuta calleat: ne in ela-

tione

tione superba iactetur; sedulo seruans tempus tacendi & tempus loquendi, omne otiosum verbum obnoxium sciat esse rationi. Nam ideo & Dauid beatissimus ori suo custodiam deposcit: & condiendum sale sermonem beati Pauli pagina sacra constituit: & nullum indomabile membrum esse quam linguam testifica Iacobi præcepta signarunt.

Sit igitur qui eiusmodi viam scandit, tacitus, mitis, benignus; & quia caritatis insolubilis nexus habetur, abiiciendus in studio parili semper alium iudicans potiorem. Hoc enim fræno astringit inuidiam, quam vicinæ sibi elationis sæpius incitatam iudicio, dum gratias referendi sibi honoris appetit, notam miseri liuoris incurrit. Nec præmium à Deo vnusquisque percipit, si ab hominibus id requirit. *Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam:* qui cum de huiusmodi studio discipulos erudiret, ipsum pronunciat maximum, qui minimus velit esse cunctorum. Esto, ab aliquibus frater tuus propensius honoretur, nec illos minus amicos habeas, nec hunc æmulum prælatæ venerationis attendas. Quinimo iudica circa te augmentum illius honoris accrescere, sciens scriptum: *Si enim glorificatur vnum membrum, congaudent omnia membra: vos autem estis corpus Christi & membra.* Nam quicunque aliquem vestrùm diligit, omnem dignitatem Deo, in quem vos coitis, adscribit. In hoc mite silentium placet; in hoc affabilitas blanda diligitur: hunc rudis & innata simplicitas, hunc scientia erudita commendat: huius in ieiunij iugitate patientia, huius in abstinentiæ virtute contemptus, huius in lectionis assiduitate sedulitas pro diuinorum munerum diuersitate laudatur. *Hæc autem*, sicut scriptum est, *operatur vnus atque idem spiritus diuidens singulis prout vult. Sicut enim corpus vnum membra habet multa, omnia autem membra de corpore vno cum sint multa, corpus vnum sunt: ita & Christus. Omnes enim nos in vnum corpus baptizati sumus.* Singuli vobis

Iac. 4. 6.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12. 11.

bis potestis omnium bonorum summam præsumere, si nullus se incipiat in eo quod alteri præcellit efferre. Sed cùm vos inuicem nexu astrictæ caritatis arctabitis, tunc eos qui foris sunt, & in sæculari adhuc actu mundialibus vinculis colligantur, nolite attentioris vitæ austeritate damnare, scientes scriptũ: *Nolo iudicetis, ne iudicemini*. Et iterũ: *Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Potens est enim statuere illũ Deus*. Magis benignis adhortationibus, & illiciente blandimento via veritatis ostensa nubem erroris aperite; vt non trahi incipiat vnusquisque, sed sequi pedetentim. Semper duriora flectenda sunt, ne viribus inclinata curuatio, priusquam in circulum veniat fatiscens fragmen offendat. Hic enim sæpiùs scandala vulgi gignuntur, dum ad religionis iugum censorium arrogatur imperium. Vita nostra iubeat, lingua persuadeat: quia plus auctoritatis gestat exemplum, & ingerit appetentiam sui morum lenis formatio. In omni igitur actu vestro quasi speculo relucente fulgete, vbique circumsepti, vbique solliciti; ne quid liuor inueniat, ne quid rumor falsus infligat.

Mat. 7, 1. Rom. 14, v. 4.

Feminas probatas & religionis studio deditas cum mensura venerationis honorate; vt nec austeritas inhumana, nec sedulitas sit remissa. Accessus ad vos inuicem vester non ingestus sit, sed innatus; quem causa fecerit, non quem superuacuitas relaxarit. Plures audite cum pluribus: aut si quando alterius sexus frequentia deerit, vel annorum cuiusdam probata grauitas, vel celebritas loci, vel ratio temporis id honestet: quia præcipuè vobis ætas, hora, solitudo vitanda sunt. Non quod mihi fas sit de his qui vere semel deuota Deo pectora dicauerunt secus æstimare aliquid; sed vt ex abundanti sic vitetis omne quod fingi potest, tanquam possit & credi. Caueamus ne in nullo famæ nostræ vulnere serpat nata ab occasione suspicio. Ipsa famæ semina priusquam linguis nutriantur

inte-

intereant. Non tantum vobis fides facti, sed possibilitas etiam releganda mendacij. Beata enim vita est & præclara, de qua nil licet falsitati. Nec enim ego hoc iudiciũ meum austerus censor arripui: sed cæleste imperium monitor blandus adsumpsi. Nam sic ait apostolus: *Zelans vos zelo, despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo.* 2. Cor. 11, 2. Sciens scriptum esse: *Non ponatis offensionem vel scandalum fratri.* Rom 14, 13. Et iterum: *sine offensione estote Iudæis & gentibus, & ecclesiæ Dei.* 1. Cor 10, 32. Et iterum: *Non blasphemetur bonum nostrum.* Rom. 14, 16. Et iterum: *Vt quid libertas nostra iudicetur ab infideli conscientia?* 1. Cor. 10, 29. Et iterum: *Omnia autem vestra honeste fiant.* 1. Cor. 14, 40. Et iterum: *Commendantes nosmetipsos in omnem conscientiam hominum coram Deo.* 2. Cor. 4, 2. Et iterum: *Prouideamus bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Rom. 12, 17. Et iterum: *Vt is qui ex aduerso est confundatur, nihil habens de nobis dicere mali.* Tit. 2, 8.

Neque me præterit sæcularis liuoris inuidia in obtrectationẽ semper religionis ardere, & mordacem malignis rumoribus dentem impressum dicacitatis infigere. Vtatur sua mundus natura, dum nihil in nostra inueniat disciplina. Falsitas ex more iactetur, dum ne verisimile quidem possit esse quod dicitur. Nemo ideò debet contemnere vulnus infamiæ, quia semper consueuerit rumor simulare: sed ideò intentiùs præcauere, quod soleat etiam ficta componere. Nemo ab obtrectationis metu redditur obtrectandi solemnitate securus; neque est negligentiæ causa sollicitudinis continuata materia. Sit igitur pudoris ac verecundiæ vestræ tuta & circumspecta custodia. Necessarius è domo & rarus egressus, quem aut religionis ratio extulerit, aut ad substantiam victus causa exercendi operis ordinarit; à muneribus cunctis nisi quæ ad quotidianum cibum annuumque vestitum suppetant, abstinentes; scientes scriptum esse: *Habentes autem alimenta & quibus tegamur his contenti simus.* 1. Tim. 6, 8. Et iterum: *Vt honeste ambuletis ad eos qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis.* 1. Thes. 4, 12. Nequidem prębendæ

dæ eleemosynæ gratia vltra supradictos victus ab vllo
2. Cor. 8, 12. quippiam præsumatis; scientes scriptum: *Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet acceptum est, non secundum id quod non habet.* Sic illa euangelici sermonis diuina sententia anum pauperem inter larga locupletum munera gemina tantum æra mittentem magnifica accepta largitione ditauit. Quia non potest parum esse quod totum est; neque quisquam amplius dedit, quàm qui sibi nihil reseruauit. Hæc si cui præter vos nimium videbuntur adstricta, qui Dei claustra pulsare tentauerit, prout ratio sua tulerit, relaxabit: ne quis forte aut connexus sit coniuge, aut liberis impeditus. Habet præter hæc arcta substantia plura quæ sequantur. Neque se repulsum credat, sed aditu alterius vocationis admissum, sicut scriptum
1. Cor. 7, 20. est: *Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat.* Non tamen propensiorem curam patrimonio quam religioni in caducis magis occupatus intendat, agnoscens scri-
1. Cor. 7, 30. ptum esse: *Et possidentes tanquam non possidentes.* Si quem tamen posteritatis cōpede felicior natura si intelligatur absoluerit, causam herendi in mundo, nisi ignarus est, Dei munerum, non habebit. Cur enim viuendi voluntate non soluat, quod moriendi lege rumpendum est; faciens de sorte mercedem, vt de necessitate virtutem augeat? Quinimo qui in sua re familiari de paruis magna, de vilibus pretiosa, æterna facit de caducis; solus est cum peruenerit, vt sempiternus patrimonij sui possit esse possessor. Si auarus non est, debet terminanda contemnere: si aua-
Mat. 6, 19. rus est, debet desiderare perpetua, sciens scriptum esse: *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi tinea & rubigo exterminant, & vbi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate, autem vobis thesauros in cælo, vbi neque tinea, neque erugo exterminant, & vbi fures non effodiunt nec furantur.*

Hoc ei qui non caret filijs hortamentum est; qui caret, imperium. Ista vos cuncta congrua temporibus, apta personis,

ſonis, referta exmplis, condita blanditijs, hortamento mites ingerite: facilius poteſt perſaudere qui facit. Neque enim aliquo horum omnium fructu inuidi eſtis cuiuſquã æſtimatione fraudandi. Erat vobis certè corpus firmum, ætas integra, rudes animi, quamuis anguſta pro humani generis varietate ſubſtantia: patebat vel negotiandi vſus, vel ſtudium militandi: diuerſæ artes, & innumera in actibus mundi augendæ facultatis officia. Poſtremo non deerat vel pauper vxor, quæ viuendi pararet voluptatem, & inſita humanis ſenſibus pignorum blandimenta. Quæ vos omnia quidem corpore & caſtis ſenſibus reſpuentes diuinæ ſententiæ formam religioſis actibus cuſtoditis, dicente ſcriptura: *Quicunque plus me fecerit domum, aut vxorem, aut filios, non eſt me dignus.* Veſtra igitur intuentes exempla, nec illi de meritorum ſumma anguſta ſui æſtimatione deſperent, qui ſubſtantia parili ad ſtudium vitæ huius aduenerit. In hoc ergo, filij cariſſimi, viuendi tramite conſtituti, *Vacate & videte quoniam ſuauis eſt dominus.* Dies noctéſque lectionibus atque orationibus ducite; & mei ſemper, quem in opere & ſcientia abortiuum omnium ſacerdotum præceptorem tanti vobis habuiſtis eligere, mementote. *Vigilate, ſtate in fide, confortamini, omnia veſtra in caritate fiant, & Deus pacis erit vobiſcum.*

Mat. 10, 37.

Pſal. 35, 9.

1. Cor. 16, 13.

EIVSDEM S. ATHANASII EXHORTATIO

AD SPONSAM CHRISTI.

QVANTAM in cæleſtibus beatitudinem virginitas ſancta poſſideat, præter ſcripturarum teſtimonia, eccleſiæ etiam conſuetudine edocemur: quia diſcimus peculiare illi ſubſiſtere meritum, cuius ſpecialis eſt conſecratio. Nam cum vniuerſa turba credentium paria gratiæ dona percipiat, & eiſdem omnes ſacramentorum

benedictionibus glorientur: istæ proprium aliquid præ cæteris habent, cum de illo sancto & immaculato ecclesiæ grege, quasi sanctiores purioresque hostiæ pro voluntatis suæ meritis a sancto spiritu eliguntur, & per summum sacerdotem Dei offeruntur altario. Digna revera domino hostia tam pretiosi animalis oblatio, & nulla magis ei quam imaginis suæ hostia placitura. De eiusmodi enim apostolum præcipue dixisse reor: *Obsecro autem vos, fratres, per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem*. Possidet ergo virginitas & quod alij habeant, & quod alij non habent; dum & communem & peculiarem obtinet gratiam, & proprio, vt ita dixerim, consecrationis priuilegio gaudet. Nam & Christi sponsas virgines dicere ecclesiastica nobis permittit auctoritas: dum in sponsarum modum, quas consecrat domino velat: ostendens eas vel maximè habituras spiritale connubium, quæ subterfugerint carnale consortium. Et digne Deo per matrimonij comparationem spiritaliter copulantur, quæ eius dilectionis causa humana connubia spreuerunt. In his quam maximè impletur illud apostoli: *Qui autem adhæret domino vnus spiritus est*.

Rom. 12. 1.

1. Cor. 6, 17.

Grande est & immortale, & pene vltra naturam corpoream, sopire luxuriam, & concupiscentiæ flammam adolescentiæ facibus accensam animi virtute restringere, & spiritali conatu vim genuinæ oblectationis excludere, viuere contra humani generis morem, despicere solatia coniugum, dulcedinem contemnere liberorum, & quæcumque præsentis vitæ esse commoda possunt, pro nihilo spe futuræ beatitudinis computare. Magna hæc, vt dixi, & admirabilis virtus est, & non immerito pro magnitudine laboris sui ingenti præmio destinata. *Dabo*, inquit dominus, *Spadonibus meis in domo mea, & in muro meo locum nominatum meliorem à filijs & filiabus Israel, nomen æternum*

Isa. 56. 4.

num dabo eis, quod non deficit. De quibus spadonibus dominus in euangelio repetit dicens: *Sunt enim spadones, qui seipsos castrauerunt propter regnum cælorum*. Magnus quidem est pudicitiæ labor; sed maius præmium: temporalis custodia, sed remuneratio æterna. De his enim & beatus Ioannes apostolus loquitur, quod *Sequuntur agnum quocunque ierit*. Quod ita intelligendum puta, nullum eis locum in cælesti aula claudendum, & cuncta eis diuinarum mansionum habitacula referanda. Matt. 19, 12. Apoc. 14. 4.

Sed vt illustrius virginitatis meritum clareat, & quàm Deo digna sit manifestiùs possit intelligi, illud cogitetur, quod dominus & saluator noster Deus, cum propter humani generis salutem hominem dignaretur assumere, non alium quam virginalem elegerit vterum. Et vt huiusmodi plurimum sibi placere monstraret, & pudicitiæ bonum vtriq; sexui intimaret, virginem habuit matrem virgo mansurus; in se viris, & in matre feminis præbuit virginitatis exemplũ: quo demonstraretur in vtroq; sexu beatam integritatem diuinitatis haberi, & plenitudinem meruisse; dum totum in matre fuit, quicquid habebatur in filio. Sed quid ego satago excellens ac sublime pudicitię meritũ reuelare, & gloriosæ virginitatis bonum ostendere; cum de hac re plerosque perorasse non nesciam, & eius beatitudinem manifestissimis rationibus comprobasse, & nulli sapienti venire in dubium posse, eam rem maioris esse meriti quæ sit amplioris laboris? Quisquis enim pudicitiam aut nullius præmij, aut parui existimat, certum est illum aut ignorare, aut non voluntarium ferre laborem. Vnde isti semper castitati derogant, qui eam aut non habent, aut habere coguntur inuiti.

Nunc itaque quoniam, paucis licet, tam laborem quam meritum integritatis ostendimus; ne res, quæ grandi virtute constat, & ingenti præmio destinatur, carere fructu suo possit, diligentius excubandum est. Quanto enim

quæcumque species pretiosior fuerit, tanto maiori sollicitudine custoditur. Et quoniam multæ sunt quæ bono proprio carent, nisi aliarum rerum iuuentur auxilio; vt est mellis species, quæ nisi cerarum custodia & fauorum cellulis conseruetur, & (vt verius dixierim) nutriatur; naturalem gratiam perdit, & subsistere per se ipsam non potest. Sicut & vini species, quod nisi boni odoris vas sit, & reparatis crebrius picibus foueatur, genuinæ vim suauitatis amittit. Attentiùs ergo prouidendum est, ne forte & virginitati alia sint necessaria, sine quibus nequaquam fructum adferre sufficiat: & tantus nihil proderit labor, dum vane prodesse creditur quod absque rebus necessarijs possidetur. Nisi enim fallor, ob cœlestis regni præmium pudicitiæ seruatur integritas, quod sine æternæ vitæ merito neminem consequi posse satis certum est. Æternam vero vitam non nisi per omnem diuinorum præceptorum custodiam promereri posse scriptura testatur dicens: *Si vis ad vitam venire, serua mandata.* Vitam ergo non habet, nisi qui cuncta legis mandata seruauerit: & qui vitam non habuerit, cælestis regni non potest esse possessor, in quo non mortui, sed viui quique regnabunt. Nihil ergo virginitas sola proficiet, quæ cælestis regni gloriam sperat; nisi & illud habuerit, cui perpetua vita pomittitur, per quam cœlestis regni præmium possidetur. Ante ergo omnia pudicitiam integritatemque seruantibus, & eius remunerationem a Dei æquitate sperantibus mandatorum sunt custodienda præcepta; ne gloriosæ castitatis & continentiæ labor in irritum deducatur.

Mat. 19. 17.

Supra mandatum vel præceptum esse virginitatem sapiens & legens nullus ignorat, apostolo dicente: *De virginibus autem præceptum domini non habeo, consilium autem do.* Cum ergo obtinendæ virginitatis consilium dat, non præceptum statuit; supra mandatum vel præceptum eam esse professus est. Quicunque ergo virginitatem

1 Cor. 7. 25.

ser-

seruant, magis quam præceptum est faciunt. Tunc enim proderit amplius fecisse quam iussum est, si quod iussum est facias. Cupiens diuinum implere consilium, ante omnia serua mandatum: volens virginitatis præmium consequi, vitæ amplectere merita, vt tua remunerari castitas possit: nam vt vitam præstat renumeratio mandatorum; ita e contrario eorum generat præuaricatio mortem. Et qui per præuaricationem in mortem fuerit deputatus, virginitatis coronam sperare non poterit; neque pudicitiæ præmium expectare constitutus in pœna.

Tres enim species sunt, per quas cælestis regni possessio introitur. Prima est pudicitia; secunda mundi contemptus; tertia vero iustitia; quæ vt connexæ plurimum se possidentibus præstant; ita diuisæ prodesse difficile possunt: dum vnaquæque earum non propter se tantum, sed propter aliam efflagitatur. In primis ergo quæritur pudicitia, vt facilius subsequatur mundi contemptus: quia ab illis mundus contemni leuius potest, qui matrimonij nexibus non tenentur. Mundi vero contemptus exposcitur, vt iustitia conseruetur; quam implere difficile possunt, qui sæcularium bonorum & mundanarum voluptatum negotijs implicantur. Quisquis ergo possidet primam speciem pudicitiæ, & secundam, quæ est mundi contemptus non obtinet, pene sine causa possidet primam, quando secundam non habet, propter quam prima quæsita est. Et si primam & secundam habeat, cui tertia, quæ est iustitia, desit, frustra laborat: quoniam superiores duæ propter iustitiam præcipuè requiruntur. Quid enim prodest propter mundi contemptum pudicitiam habere, & propter quod eam habeas non habere? Vel cur res mundi contemnas, si iustitiam, propter quam pudicitiam & mundi contemptum habere te conuenit, non custodias? Quia vt prima species propter secundam

est

est; ita prima & secunda propter tertiam: quæ si non fuerit, nec prima nec secunda proficiet.

Dicis forsitan, doce ergo me quid sit iustitia; vt eam si cognouerim facilius implere sufficiam. Dicam breuiter vt valeo, & verborum vtar simplicitate communium: quia causa de qua agimus talis est, quæ disertioribus facundiæ sermonibus nequaquam debeat obscurari, sed simplicioribus eloquentiæ narrationibus pandi: res enim in commune necessaria communi debet sermone monstrari. Iustitia ergo non est aliud quã non peccare. Non peccare autem est legis præcepta seruare. Præceptorum autem obseruatio duplici genere custoditur: vt nihil eorum quæ prohibentur facias, & cuncta quæ iubentur implere contendas. Hoc est quod dicit; *Recede à malo, & fac bonum.* Nolo enim putes in hoc constare iustitiam, vt malum non facias; cum & bonum non facere malum sit, & in vtroque legis præuaricatio committatur. Quoniam qui dixit: *Recede à malo*: & ipse dixit: *Fac bonum*. Si à malo recesseris, & non feceris bonum, transgressor es legis; quæ non tantum in malorum actuum abominatione, sed & in bonorum operum perfectione completur. Neque enim hoc solùm tibi præcipitur, vt vestitum suis non spolies indumentis; sed & vt spoliatum operias tuis: neque vt habenti panem non auferas suum; sed vt non habenti tuum libenter impertias: neque solùm vt pauperem suo non pellas hospitio; sed vt pulsum & non habentem recipias tuo. Præceptum enim nobis est, *Flere cum flentibus*. Quomodo cum illis flemus, si in nullo eorum necessitatibus participamus, nec aliquid eis in his propter quas lacrimantur causis præbemus auxilium? Neque enim fletuum nostrorum Deus infructuosum quærit humorem: sed quia lacrimæ doloris indicium sunt, vult te ita alterius angustias sentire vt tuas; & quomodo tibi in tali tribulatione si esses subueniri cuperes, ita alteri

Psal. 33.15.

Rom. 12.15.

sub-

subuenias propter illud: *Quaecumque vultis vt faciant vobis homines bona, ita & vos facite illis similiter*. Nam cum flente flere, & nihil, cum possis, flenti conferre, subsannationis non pietatis indicium est. Denique saluator noster cum Maria & Martha Lazari sororibus fleuit, & immensae misericordiae affectum lacrimarum contestatione monstrauit, & verae pietatis indicia mox opera subsecuta sunt, cum suscitatus Lazarus, cuius causa fundebantur, sororibus redditur. Hoc fuit piè cum flentibus flere, occasionem fletus auferre. Sed quasi potens, inquies, fecit. Verum nec tibi impossibile aliquid imperatur. Impleuit omnia qui quod potuit fecit. Mat. 7, 12. Ioan. 11.

Sed, vt dicere coeperamus, non sufficit Christiano à malis se abstinere, nisi etiam bonorum operum officia perfecerit. Quod illo vel maxime testimonio comprobatur; quod comminatur dominus aeterni ignis reos fore, qui quamuis mali nihil gesserint, non fecerint omne quod bonum est, dicens: *Tunc dicet rex his qui ad sinistram sunt: Discedite à me, maledicti, in ignem aeternum, quem praeparauit pater meus diabolo & angelis eius: esuriui enim, & non dedistis mihi manducare, &c.* Non dixit: Discedite à me maledicti, quia homicidium, quia adulterium, aut quia furta fecistis: non enim quia malum fecissent; sed quia bonum non fecerant, condemnantur & aeternae gehennae supplicijs addicuntur: nec quia quae prohibita sunt admisissent; sed quia quae praecepta erant implere noluere. Vnde aduertendum est, quam spem habere possint qui adhuc aliquid eorum faciunt quae prohibentur: cum etiam rei sunt qui non fecerunt quae iubentur. Nolo enim tibi in hoc blandiaris, si aliqua non feceris, quia aliqua feceris: cum scriptum est: *Qui vniuersam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus*. Adam enim semel peccauit, & mortuus est: & tu te viuere existimas illud saepè committens, quod alium dum semel perpetrasset Mat 25, 41. Iac. 2, 10.

traſſet occidit? An grande illum commiſiſſe crimen putas, vnde merito pœna damnatus ſit acriori? Videamus ergo quid fecerit contra mandatum. De fructu arboris edit. Quid ergo? Propter arboris fructum Deus hominem morte mulctauit? Non propter arboris fructum, ſed propter mandati contemptum. Ergo non agitur de qualitate peccati, ſed de tranſgreſſione mandati. Et qui dixit Adæ, vt de arboris fructu non ederet; ipſe tibi præcepit; vt non maledicas; non mentiaris; non detrahas; non detrahentem auſcultes; vt omnino non iures; vt non concupiſcas; non inuideas; non ſis tepidus; non ſis auarus; vt nulli malum pro malo reddas; vt inimicos tuos diligas; vt maledicentibus benedicas: vt pro calumniatoribus & pro perſecutoribus tuis ores; vt percutienti maxillam alteram præbeas; vt in iudicio ſæculari non litiges; vt ſi quis tua auferre voluerit, gratanter amittas; vt nec iracundiæ, nec zeli, nec liuoris malum intra pectus admittas; vt crimen auaritiæ fugias; vt omnis ſuperbiæ ac iactantiæ malum caueas, & humilis ac mitis Chriſti viuas exemplo: malorum conſortia in tantum vitans, vt cum fornicatoribus, aut auaris, aut maledicentibus, aut inuidis, aut detractoribus, aut ebrioſis, aut rapacibus nec cibum capias. Quem ſi in aliquo contempſeris, ſi pepercit Adæ, parcet & tibi. Immo illi magis parcendum fuerat, qui adhuc rudis & nouellus erat, & nullius ante peccantis & propter peccatum ſuum morientis retrahebatur exemplo: tibi verò poſt tanta documenta, poſt legem, poſt prophetas, poſt euangelia, poſt apoſtolos, ſi delinquere volueris; quomodo indulgere poſſit ignoro.

An tibi de virginitatis prærogatiua blandiris? Memento Adam & Euam virgines deliquiſſe, nec integritatem corporis profuiſſe peccantibus. Virgo quæ peccat, Euæ non Mariæ comparanda eſt. Non negamus in præſenti tem-

tempore pœnitentiæ remedium; sed hortamur magis præmium ſperare debere, quam veniam. Turpe eſt enim illis delicti indulgentiam poſtulare, quæ palmam virginitatis expectant; & illicitum aliquid incurrere, quæ ſe etiam à licitis caſtrauere. Licitum quippe eſt matrimonij inire conſortium. Et vt laudandæ ſunt, quæ propter Chriſti amorem & cæleſtis regni gloriam copulam contempſerint nuptiarum; ita damnandæ non ſunt, quæ propter innocentiæ voluntatem, nondum Deo deuotæ remedio apoſtolico abutuntur. Ergo, vt diximus, quæ connubia deſerunt, non illicita, ſed licita ſpernunt. Eiuſmodi autem ſi iurent; ſi maledicant; ſi detrahant; ſi detrahentes patiantur audire; ſi malum pro malo reddant; ſi cupiditatis in alienis, aut auaritiæ in proprijs crimen incurrant; ſi zeli aut liuoris venena poſſideant; ſi contra legalia & apoſtolica inſtituta indecens aliquid aut loquantur aut cogitent; ſi in carne placendi ſtudio comptè & ornatè procedant; ſi alia quæ, vt adſolet, illicita ſunt faciant, quid proderit eis ſpreuiſſe quod licuit, & exercere quod non licet? Si vis prodeſſe tibi quod licitum contempſiſti; vide ne quid eorum quæ non licent facias. Stultum enim eſt timuiſſe quod minus eſt, & non timere quod maius eſt: aut ab his non vitari quæ prohibentur, ſi ſubterfugerint quæ conceduntur. Dicit enim apoſtolus: *Innupta cogitat quæ domini ſunt, quomodo placeat Deo, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu. Quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt huius mundi, quomodo placeat viro.* Nuptam placere viro adſerit, cogitando quæ mundi ſunt: innuptam verò Deo, eo quod nulla cura illi ſit ſæculi. Dicat ergo mihi quæ virum non habet, & tamen quæ ſunt mundi cogitat, cui placere deſiderat? Nonne incipiet illi nupta præponi? quia illa cogitando quæ mundi ſunt, complacet vel marito: iſta vero non marito, quem non habet, poteſt placere, nec Deo.

1. Cor. 7, 34.

Sed nec illud silentio præterire nos conuenit, quod
1. Cor. 7. 34. dixit: *Innupta cogitat quæ domini sunt, quomodo placeat Deo, vt sit sancta corpore & spiritu*. Quæ sunt ergo domini dicat apostolus.
Phil. 4, 8. *Quæcunque sunt sancta, quæcunque iusta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ. Si qua virtus, si qua laus disciplinæ*. Ista sunt domini, quæ sanctæ & veræ, & apostolicæ virgines die noctuque sine vllo temporis interuallo meditantur & cogitant. Domini est regnum cælorum; domini est resurrectio mortuorum; domini immortalitas; incorruptio domini est; splendor solis, qui sanctis promittitur, domini est, sicut in euangelio scri-
Mat. 13. ptum est: *Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum*. Domini sunt plures sanctorum in cælestibus mansiones; domini est fructus tricesimus & sexagesimus atque centesimus. Hæc cogitant, & quibus possint operibus promereri, quæ domini sunt cogitant. Domini est etiam lex noui & veteris testamenti, in quibus oris eius eloquia sancta refulgent; quæ si quæ virgines sine intermissione meditantur, quæ domini sunt cogitant; & com-
Eccl. 26, 24. pletur in eis illud propheticum: *Fundamenta æterna super petram solidam: & mandata domini in corde mulieris sanctæ*.
1. Cor. 7, 34. Sequitur: *quomodo placeat Deo*: Deo, inquam, non hominibus, *vt sit sancta corpore & spiritu*. Non dixit, vt sit sancta membro aut corpore tantum; sed, *vt sit sancta corpore, & spiritu*. Membrum enim vna corporis pars est: corpus vero omnium compago membrorum est. Cum ergo dicit; *vt sit sancta corpore*, ex omnibus membris eam sanctificari debere testatur. Quia non proderit cæterorum sanctificatio membrorum, si inueniatur vel in vno corruptio. Et iam non erit sancta corpore, quod ex omnibus constat membris, quæ vel vnius fuerit coinquinatione polluta.

Sed vt quod dico manifestius & lucidius fiat; esto, sit quæcunque omnium membrorum sanctificatione purgata, &

ta, & lingua tantummodo peccet, qua aut blasphemet, aut falsum testimonium dicat; numquid liberabunt omnia membra vnum? an propter vnum iudicabuntur & cætera? Ergo si nec aliorum membrorum sanctificatio proderit, cum in vno sit vitium; quanto magis si diuersorum flagitio peccatorum omnia corrumpantur, vnius nihil proderit integritas? Vnde quæso te, virgo, neque in sola tibi pudicitia blandiaris; ne in vnius membri integritate confidas: sed secundum apostolum soli Deo conserua corporis sanctitatem. Munda ab omni inquinamento caput: quia crimen est illud post chrismatis sanctificationem, aut croci, aut alterius cuiuslibet pigmenti fuco vel puluere sordidari; aut auro vel gemmis cuiuscumque terrenæ speciei comi, quod iam cælestis ornatus splendore refulget. Grandis quippe diuinæ gratiæ contumelia est, mundani & sæcularis ornamenti prælatio. Munda frontem, vt humana non diuina opera erubescat, & illam confusionem recipiat, quæ non peccatum, sed Dei gloriam parit, scriptura dicente: *Est confusio adducens peccatum: & est confusio adducens gloriam*. Munda collum, vt non aurea reticula capillus portet, & suspensa monilia; sed illa potius ornamenta circumferat, de quibus scriptura dicit: *Misericordia & fides non deficiant à te: suspende autem illa in corde vel vt in collo tuo*. Munda oculos, dum eos ab omni concupiscentia retrahis, & ab intuitu pauperum nunquam auertis, & ab omnibus fucis liberos ea qua à Deo facti sunt sinceritate custodias. Munda linguam à mendacio: quia *os quod mentitur occidit animam*. Munda eam à detractione, à iuramento, ab adulatione, à periurio. Nolo præposterum ordinem putes, quod prius à iuramento, quam à periurio linguam dixi debere mundari: quia tunc periurium facilius effugies, si in toto non iures. Impleatur in te illa sententia: *Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum*. Et memor esto di-

Eccli. 4. 25.

Prou. 3. 3.

Sap. 1, 11.

Psal. 33, 14.

Rom. 12, 14. centis apostoli: *Benedicite, & nolite maledicere*: sed illud
1. Petr. 3, 9. crebrius recordare: *Videte ne quis malum pro bono alicui reddat, neque maledictum pro maledicto; sed econtrario benedicentes: quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hereditate possideatis.* Et
Iac. 3, 2. illud: *Si quis autem in lingua non offendit, hic perfectus est.* Nefas est enim vt labia illa, quibus dominum confiteris, rogas benedicis, & laudas, alicuius polluantur sorde peccati. Nescio qua conscientia & lingua quis Deum rogat, qua aut mentitur, aut maledicit, aut detrahit. Labia sancta exaudit Deus; & ipsis annuit cito precibus, quas lingua immaculata pronunciat. Munda aures, vt non nisi sermonibus sanctis & veris auditum præbeant; vt numquam obscœna, aut turpia, aut sæcularia verba suscipiant, aut aliquem de altero audiant derogantem, propter illud
Eccli. 28, 29. quod scriptum est: *Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam*; vt cum eo habere partem possis, de quo dicitur, quoniam auditu & visu iustus erat; hoc est, nec auribus, nec oculis delinquebat. Manus ne porrectæ ad accipiendum sint, ad dandum autem collectæ, nec ad feriendum paratæ, sed ad omnia misericordiæ & pietatis opera satis promptæ. Munda pedes, ne latam & spatiosam pergant viam, quæ ducit ad splendida sæculi & pretiosa conuiuia; sed arduum magis & angustum gradiantur
Isai. 57, 14. tur iter, quod tendit ad cælum: quia scriptum est: *Iter rectum facite pedibus vestris*. Agnosce tibi à Deo artifice non ad vitia, sed ad virtutem membra formata: & cum vniuersos artus mundaueris ab omni sorde peccati, & toto fueris sanctificata corpore, tunc tibi castitatem intelligas profuturam, & cum omni fiducia palmam virginitatis expecta.

Quid sit sanctam esse *corpore*, breuiter quidem, sed plene exposuisse me arbitror: nunc quod sequitur, *& spiritu*, nosse debemus: hoc est, vt quod opere nefas est fieri nec fas sit cogitatione concipere. Illa enim est sancta tam cor-

corpore quam spiritu, quæ nec mente nec corde delinquit; sciens etiam cordis esse inspectorem Deum: & idcirco satagit vt omnimodo etiam animum cum corpore mundum habeat à peccato, sciens scriptum esse: *Omni custodia serua cor tuum*. Et iterum: *diligit dominus sancta corda; accepti sunt autem ei omnes immaculati*. Et alibi: *Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt*: quod de illis dici arbitror, quos conscientia in nulla redarguit culpa peccati. De quibus & Ioannem in epistola dixisse reor: *Si cor nostrum nos non reprehendit, fiduciam habemus ad Deum, & quæcunque petierimus accipiemus ab eo*. Nolo existimes te crimen fugisse peccati, si voluntatem non sequatur effectus: cum scriptum sit: *Quicunque viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est in corde suo*. Nec dicas, cogitaui quidem sed non perfeci: quia etiã concupiscere nefas est. Vnde beatus Petrus præcepit dicens: *Animas vestras castificantes*, qui si nullam animę constuprationem nosset; nec castificari eam desiderasset. Sed & locum illum quo continetur: *Hi sunt qui se cum mulieribus non coinquinauerunt, virgines enim permanserunt: hi sequuntur agnum, quocunque ierit*, Attentius considerare debemus & animaduertere, si solius integritatis pudicicitię merito ipsi diuino comitatui copulentur, & per omnia cælorum tabulata discurrant: an & alia sint, quibus adiuncta virginitas tantæ beatitudinis gloriam consequatur. Sed vnde hoc scire poterimus? De sequentibus, nisi fallor, in quibus scriptum est: *Hi empti sunt ex hominibus primitiæ Deo & agno, & in ore ipsorum non est inuentum mendacium: sine macula enim sunt*. Vides ergo quod non in vno tantum membro dominicis referantur inhærere vestigijs; sed illi qui præter virginitatem ab omni contagione peccati immaculatam gesserint vitam. Idcirco virgo vel maxime nuptias spernit, vt dum securior est, facilius, quod etiam à nubentibus quæritur, ab omni se delicto custodiat, & vniuersa legis mandata perficiat. Nam si non-

nu-

Prou. 4, 23. Mat. 5, 8. 1. Ioan. 3, 20. Mat. 5, 27. 1. Petr. 1, 22. Apoc. 14, 4. ibid.

nubat, & ea nihilominus faciat, à quibus & nuptæ esse iubentur immunes; non nupsisse quid proderit? Quamquam enim nulli Christianorum peccare liceat, & omnes quicunque spiritalis lauacri sanctificatione purgantur, immaculata decurrere conueniat vita: vt ecclesiæ quę sine macula, sine ruga, sine aliquo eiusmodi esse describitur, possint visceribus intimari: multo magis tamen hoc virginem implere necesse est, quam nec mariti, nec filiorum, nec alterius necessitatis causa prohibet, quominus diuinam scripturam perficiat; nec aliqua, si peccet, poterit excusatione defendi.

O virgo, serua propositum tibi magno præmio destinatum. Præclara est apud Deum virginitatis & pudicitiæ virtus, si non alijs peccatorum & malorum lapsibus infirmetur. Agnosce statum tuum, agnosce locum, agnosce propositum. Christi sponsa diceris; vide ne quid indignum eo, cui desponsata videris, admittas: cito scribet repudium, si in te vel vnum viderit adulterium. Quæcumq; enim humanorum sponsaliorum pignoribus subarratur, statim à domesticis, à familiaribus, ab amicis sponsi sollicitè & diligenter requirit & à seruulis, quales iuuenis habeat mores, quid potissimum diligat, quid accipiat, quo vsu viuat, qua se consuetudine regat, quibus vtatur dapibus, quibus præcipue rebus delectetur & gaudeat. Quæ cum didicerit, ita se in omnibus temperat, vt sponsi moribus suum obsequium, sua iucunditas, sua diligentia, sua vita concordet. Et tu quæ Christum sponsum habes, à domesticis & familiaribus eius, sponsi tui mores interroga, & strenuè ac solerter inquire, in quibus præcipue delectetur, qualem compositionem in te vestium diligat, cuiusmodi concupiscat ornatum. Dicat tibi eius familiarissimus Petrus, qui ne nuptis quidem corporalem permittit ornatum, sicut in epistola sua scripsit. *Mulieres similiter subiectæ viris suis, vt si qui non credunt* 1.Pet.3,1.

ver-

verbo, per mulierum conuersationem sine verbo lucrifiant: considerantes in timore Dei castam conuersationem vestram, quarum sit non extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorumque cultus; sed qui absconsus cordis est homo, in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, quod est in conspectu Dei locuples. Dicat & alius apostolus beatus Paulus, qui ad Timotheum scribens episcopum, eadem de fidelium feminarum disciplina testatur: *Mulieres similiter in habitu ornato cum verecundia & sobrietate, ornantes se, non intortis crinibus, aut auro, aut margaritis, aut veste pretiosa; sed quod decet mulieres promittentes castitatem per bonam conuersationem.* 1. Tim. 2, 9.

Sed forsitan dicis: Cur hæc ijdem apostoli virginibus non iusserunt? Quia non necessarium iudicabant: ne talis virginibus commonitio potiùs iniuria quam emendatio videretur? Sed nec eas vmquam tantæ temeritatis fore credidissent, vt ne nuptis quidem concessa carnalia ornamenta & terrena præsumerent. Reuera ornare se & componere virgo debet: nam quomodo sponso suo placere poterit, nisi composita & ornata processerit? Ornetur plane, sed interioribus ornamentis, & spiritaliter non carnaliter componatur: quia Deus non corporis sed animæ decorem in illa considerat. Ergo & tu, quæcunque animam tuam à Deo diligi & inhabitari concupiscis, omni eam diligentia compone, & spiritalibus indumentis exorna. Nihil in ea dedecorum, nihil fœdum appareat. Resplendeat auro iustitiæ, gemmis refulgeat sanctitatis, ac pretiosissimo pudicitiæ margarito coruscet. Pro bysso & serico, misericordiæ & pietatis tunica vestiatur; secundum quod scriptum est. *Induite ergo vos, sicut electi Dei, sancti & dilecti, viscera misericordia, benignitatem, humilitatem, &c.* Et non decorem cerussæ aut alterius pigmenti quęrat, sed innocentię ac simplicitatis candorem habeat. Roseum verecundię colorem, & purpureum ruboris pudorisque possideat. Cęlesti abluatur nitro doctrinę, & la- Colos. 3, 12.

men-

mentis spiritalibus emundetur. Nulla in ea malitiæ, nulla diaboli macula relinquatur; & ne quando male redoleat odore peccati, vnguento suauissimæ sapientiæ & scientiæ perfundatur.

Huiusmodi Deus quærit ornatum, & animam taliter compositam concupiscit. Memento te Dei filiam dici secundum quod ait: *Audi filia & vide*. Sed & tu ipsa
Psal. 44.11. quotiescumque Deum patrem nominas, Dei te filiam esse testaris. Ergo si Dei filia es, vide ne quid eorum facias, quæ Deo patri incongrua sint: sed age omnia quasi filia Dei. Cognosce quomodo huius sæculi nobilium filiæ se gerant, quibus adsuescant moribus, quibusue se disciplinis instituant. Tanta quibusdam verecundia est, tanta grauitas, tanta modestia; vt cæterorum hominum ritum intuitu humanæ ingenuitatis excedant: & ne quam honestis parentibus suis per lapsum suum infamię inurant notam, alteram sibi quodammodo inter homines consuetudinis studeant facere naturam. Et tu ergo originem tuam respice, genus intuere, gloriam nobilitatis aduerte: agnosce te non hominis, sed Dei filiam, & diuinæ natiuitatis nobilitate decoratam. Ita te exhibe, vt in te cælestis natiuitas pareat, & ingenuitas diuina clarescat. Sit in te noua grauitas, honestas admirabilis, stupenda verecundia, mira patientia, virginalis incessus, & veræ pudicitiæ habitus, & sermo semper modestus, & suo in tempore proferendus: vt quisquis te viderit, admiretur & dicat: Quæ hæc nouæ inter homines grauitatis patientia est? Quæ pudoris verecundia? Quæ honestatis modestia? Quæ maturitas sapientiæ? Non est ista humana institutio, nec disciplina mortalis: cæleste mihi aliquid in terreno corpore redolet. Puto quod habitet in quibusdam hominibus Deus. Et cum te Christi famulam esse cognouerit, maiore stupore tenebitur, & cogitabit qualis ille sit dominus, cuius talis ancilla est.

Si vis ergo esse cũ Christo, & partem habere cum Christo, Christi tibi exemplo viuendum est, qui ab omni malitia & nequitia ita fuit extraneus, vt nec inimicis quidem vicë redderet, quin potius & pro ipsis oraret. Nolo enim eas animas Christianas existimes, quæ aut fratres aut sorores non dico oderũt, sed quę proximos toto corde & conscientia coram Dei testimonio non diligunt; cum Christianis Christi similitudine inimicos etiam amare necesse sit. Si sanctorum cupis habere consortium, à malitię & nequitiæ cogitatu pectus emunda. Nemo te circumueniat, nemo te fallaci sermone seducat. Non nisi sanctos & iustos & simplices & innocentes & puros cælestis aula suscipiet. Nullum apud Deum habet malitia locum. Ab omni nequitia & dolo mundum esse necesse est, qui cupit regnare cum Christo. Nihil tam contrarium, nihil tam execrabile Deo, quam aliquem odisse, aliquem velle lædere, nihil tam probabile, quam omnes amare. Quod propheta sciens testatur dicens: *Qui diligitis dominum odite malum.* Psal. 96, 10.

Vide ne in aliquo humanam gloriam diligas; ne & tua inter illos portio computetur, quibus dictum est: *Quomodo vos potestis credere, gloriam ab inuicem quarentes?* Et de quibus per prophetam dicitur: *Auge eis mala, auge mala gloriosis terra.* Et alibi: *Confundimini à gloriatione vestra, ab opprobrio in conspectu Dei.* Nolo enim illas respicias, quæ sæculi non Christi sunt virgines; quæ propositi sui & professionis immemores gaudent in delitijs, in opibus delectantur, & corporeæ nobilitatis origine delectantur. Quę si profecto Dei filias se esse crederent, nunquam post diuinos natales nobilitatem admirarentur humanam, nec gloriarentur in patre quolibet honorato: si patrem Deum se habere sentirent, nobilitatem carnis non amarent. Quid tibi in generis nobilitate blandiris, & complaces? Duos homines fecit ab exordio Deus, ex quibus totius generis humani silua descendit: munda-

Ioan. 5, 44.
Isa. 45.

nam nobilitatem non naturæ æquitas præstitit, sed cupiditatis ambitio. Certe omnes per diuini lauacri generationem æquales efficimur, & nulla inter eos potest esse discretio, quos natiuitas secunda generauit: per quam tam diues quam pauper, tam liber quam seruus, tam nobilis quam ignobilis Dei efficitur filius; & terrena nobilitas splendore cælestis gloriæ adumbratur, & nusquam omnino iam comparet: dum qui retro in sæcularibus honoribus impares fuerant, cælestis & diuinæ nobilitatis gloria æqualiter vestiuntur. Nullus iam ignobilitati locus, nec degener quisquam est, quem diuinæ natiuitatis sublimitas ornat; nisi apud illos, qui non putant humanis cælestia proponenda: aut si putant, quam vanum est, vt se illis in minoribus præferant, quos sibi in maioribus pares sciunt, & quasi infra se positos in terra existiment, quos sibi æquales in cælestibus credunt? Tu autem quæcunque Christi, non sæculi virgo es, omnem præsentis vitæ gloriam fuge, vt eam quæ in futuro promittitur consequaris.

Contentionum verba, & animositatis causas euita; discordiarum quoque & litium occasiones subterfuge. Nam si iuxta apostoli doctrinam *Seruum domini litigare non oportet*; quanto magis Dei ancillam? cuius quo verecundior est sexus, animus debet esse modestior. Linguam a maliloquio cohibe, & ori tuo frenum legis impone; vt tunc, si forte, loquaris quando tacere peccatum sit, caue ne quid quod in reprehensionem veniat dicas. Lapis emissus est sermo prolatus: Quapropter diu antequam proferatur cogitandus est. Beata quippe labia sunt, quæ nunquam quod reuocare iterum velint emittunt. Pudicæ mentis sermo etiam debet esse pudicus, qui ædificet semper magis, quam aliquando destruat audientes, secundum quod præcepit apostolus dicens: *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei,*

2. Tim. 2, 24.

Eph. 4, 29.

vt

vt det gratiam audientibus. Pretiosa Deo lingua est, quæ non sine diuinis rebus nouit verba construere: & sanctum os, vnde cælestia semper eloquia proferuntur. Absentium obtrectatores quasi malignos scripturæ auctoritate deterre: quia hoc inter virtutes perfecti hominis propheta commemorat, si ante conspectum iusti malignus ad nihilum deducatur, qui contra proximum non probanda protulerit. Non licet tibi alterius vituperationem patienter audire: quia nec ab alijs optas recipi tuam. Iniustum quippe est quicquid contra Christi euangelium venit, si alteri quod tibi ab alio fieri molestum est, patiaris inferri. Semper linguam tuam de bonis loqui adsuesce, & auditum tuum ad bonorum magis laudem, quam ad malorum vituperationem accommoda. Psal. 14, 5. Matt. 7, 12.

Vide vt omnia quæcunque benefacis, propter Deum facias; sciens eius rei tantùm te à domino recepturam esse mercedem, quam eius timoris & dilectionis causa perfeceris. Sancta magis esse quam videri stude: quia nihil prodest æstimari quod non sit: & duplicis peccati reatus est, non habere quod creditur, & quod non habeas simulare.

In ieiunijs magis quam in epulis delectare, illius viduæ memor, quæ non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus Deo seruiens die ad nocte. Et si vidua quidem in Iudæa talis erat; qualem nunc virginem conuenit esse Christi? Diuinæ magis lectionis conuiuium dilige, & spiritalibus te saturari dapibus concupisce: & illos potius quære cibos, quibus anima magis quàm corpus reficiatur. Carnis & vini species quasi caloris fomenta & libidinis incitamenta fuge; & tunc, si forte, vino exiguo vtere, cum stomachi dolor & nimia corporis compellat infirmitas. Iracundiam vince; animositatem cohibe; & quicquid illud est, quod post factum poenitentiam ingerit, velut proximi criminis abominationem declina. Satis tran-

quillam & quietam conuenit esse mentem, & ab omni perturbatione furoris alienam, quæ Dei habitaculum esse
Isai. 66, 2. desiderat: qui per prophetam testatur & dicit: *Super quem requiescam aliam, nisi super humilem & quietum, & trementem verba mea?* Omnium operum & cogitationum tuarum speculatorem Deum crede, & caue ne quidquam quod diuinis oculis indignum sit aut opereris, aut cogites.

Cùm orationé celebrare desideras, talem te exhibe quasi quę sis cum domino locutura. Cum psalmum dicis, cuius verba dicis agnosce: & in compunctione magis animi quam in tinnulæ vocis dulcedine delectare. Lacrimas enim psallentis Deus magis quam vocis gratiam compro-
Psal. 2, 11. bat: sicut propheta dicit: *Seruite domino in timore, & exultate ei in timore.* Vbi timor & tremor est, ibi non vocis elatio est, sed animæ flebilis & lacrimosa deiectio. Omnibus actibus tuis diligentiam adhibe: quia scriptum est: *Ma-
Ier. 48, 10. ledictus homo qui facit opus domini negligenter.* Crescat in te cum annis gratia, crescat cũ ætate iustitia: & fides eo perfectior videatur, quo senior es: quia Dominus noster Iesus, qui
Luc. 2, 52. nobis viuendi reliquit exemplum, proficiebat non *ætate* tantùm corporea, sed & *sapientia & gratia* spiritali *coram Deo & hominibus.* Omne tempus in quo te non meliorem senseris, hoc te æstima perdidisse. Cœptum virginitatis propositum ad finem vsque conserua: quia non inchoasse tantum, sed perfecisse virtutis est: sicut in euangelio
Matt. 24, 13. dominus ait: *Qui perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit.* Caue ne cui vel concupiscendi occasionem tribuas: quia sponsus tuus Deus zelans est: criminosior est enim Christi adultera, quam mariti. Vnde pulchrè Romana Ecclesia apostolico sine dubio, cuius sedem obtinet, spiritu animata, tam seueram nuper de huiusmodi sententiam statuit, vt vix vel pœnitentia dignam iudicaret, quæ sanctificatum Deo corpus libidinosa coinquinatione violasset.

Esto ergo omnibus viuendi forma: esto exemplum:

præ-

præcede & in actu quos in castitatis sanctificatione præcurris. Virginem te in omnibus exhibe; nihil corruptionis obijciatur capiti tuo, cuius corpus integrum est; vt & tua sit inuiolabilis conuersatio. Et quoniam sicut in exordio epistolæ præfati sumus, te Dei sacrificium factum; quod vtique sanctitatem suam etiam alijs impertit; vt quisquis ex eo digne sumpserit, sanctificationis & ipse sit particeps: ita ergo & per te, quasi per diuinam hostiam sanctificentur & cæteræ; cum quibus te ita in omnibus exhibeas; vt quisquis vitam tuam aut auditu contigerit aut visu, sanctificationis vim sentiat; & in tantum sibi intelligat gratiam ex tua conuersatione transfundi, vt dum te imitari concupiscit, Dei sacrificio & ipse sit dignus.

EXPLICIT.

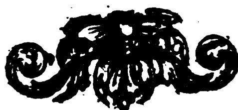

S. BA-

S. BASILII CAESAREAE CAPPADOCIAE EPISCOPI

Admonitio ad filium spiritualem.

PROOEMIVM.

AVDI fili admonitionem patris tui, & inclina aurem tuam ad verba mea, & accommoda mihi libenter auditum tuum, & corde credulo cuncta quæ dicuntur ausculta. Cupio enim te instruere quæ sit spiritualis militia, & quibus modis regi tuo militare debeas. Intensissime ergo audiat sensus tuus, & animam tuam nullus prægrauet somnus; sed ad vigilandum excita eam, & ad studium intelligendi sermonem meum. Verba enim ista sunt ex me, sed prolata ex diuinis fontibus. Neque enim noua doctrina instruam te, sed ea quam didici a patribus meis. Hanc enim si immiseris in cor tuum, in pace dirigentur itinera tua, nec adproximabit ad te vllum malum, sed procul abscedet à te omnis aduersitas animæ.

De

CAP. I. *De militia spirituali.*

Si ergo cupis, fili, militare Deo, illi soli militabis. Sicut enim qui militant regi terreno omnibus iussis eius obediunt; sic & qui militant regi cælesti, debent cælestia custodire præcepta. Miles terrenus quocumque loco mittitur, paratus ac promptus est, neque se vxoris vel liberorum gratia excusare audebit. Multo magis miles Christi sine aliquo impedimento regis sui debet imperio obedire. Miles terrenus contra hostem visibilem pergit ad bellum; tecum vero hostis inuisibilis quotidie præliando non desinit. Illi contra carnem & sanguinem est dimicatio: tibi vero aduersus spiritalia vitia in cælestibus eluctatio. Ille contra carnalem hostem carnalibus armis vtitur; tu vero contra spiritalem hostem spiritalibus armis indiges. Ille in prælio galeam ferream gestat: sed tua galea Christus sit, qui est caput tuum. Ille lorica ne vulneretur indutus est: sed pro lorica sis fide Christi circumdatus. Ille contra aduersarium suum mittit lanceam & sagittas: tu contra aduersarium diuina eloquia iaculare, & percutiens eum verbis propheticis dicito: *Dominus mihi adiutor est, & ego deridebo inimicos meos.* Psal. 117. Ille donec pugna geritur, arma a semetipso non proijcit, ne ab aduersario vulneretur: ita & tu numquam debes esse securus; quia tuus hostis hoste illius est astutior. Illius quidem hostis ad tempus dimicat: tuus vero hostis, quamdiu in stadio vitæ huius consistis, tecum pugnare non cessat. Illius arma laboriosa & grauia sunt ad portandum; tua vero arma volentibus portare suauia ac leuia sunt. Ille cum superauerit aduersarium, ad domum coniugis ac liberorum reuertetur: tu vero hoste prostrato in illud cæleste regnum cum omnibus sanctis intrabis. Ille pro labore terreno terrenum accipit donarium: tu vero pro spiritali labore cæleste recipies præmium. Cæleste enim

donum

donum expectet monachus, qui terrenos actus a semetipso proijcit, ne implicet se negotijs sæcularibus militans Deo. Difficile namque est seruire duobus dominis; nec potest quisquam seruiens mammonæ spiritalia arma portare, sed iugum Christi suaue ac leue a semetipso repellit ac proijcit: & quicquid graue & onerosum est animæ suæ, hoc ei videtur suaue ac leue. Istiusmodi vir a proprijs armis vulneratur; & cum diligit periculum, incidit in mortem. Tu autem considera cui regi te ad militandum probasti: & quanto superius est rege terreno imperium cæleste, tanto præcellentior est gradus excellentiæ tuæ terreno milite. Turrim excelsam construere cogitas; præpara ergo tibi sumptus ad structuram, vt cœptum ædificium ad perfectum deducas: ne quando prætereuntibus venias in risum, & gratulentur de te inimici tui. Hæc turris non ex lapidibus construitur, sed ex virtutibus animæ: nec auri, nec argenti indiget sumptibus; sed conuersatione fideli: nam terrenæ opes plurimum ad ædificandum impediunt.

CAP. II. *De virtute animæ.*

Vnus profectus sit tibi, fili, si domino vni seruire desideras, ne alicui in vita tua placere coneris, nisi illi soli: nec occupes in diuersis rebus animum tuum; sed abscinde a te carnalem amorem, ne a te Dei timorem excludat. Omne vitium expelle ab anima tua; vt virtutes animæ conquirere possis. Audi igitur quæ sit virtus animæ, & quam maximum ei conferat lucrum. Virtus animæ est diligere dominum, & odisse illa quæ non diligit Deus. Virtus animæ est patientiam sectari, & ab impatientia declinare. Virtus animæ est castitatem tam corporis quam animæ custodire. Virtus animæ est vanam gloriam contemnere, & omnia caduca calcare. Vir-

tus animæ est humilitati studere, & tumorem superbiæ abominari. Virtus est animæ veritatem amplecti, & omne mendacium fugere. Virtus est animæ iram cohibere, & furorem reprimere. Virtus est animæ pacem diligere, & inuidiam execrari. Virtus animæ est ab omni stultitia declinare, & sapientiam diuinam amplecti. Virtus animæ est omnem voluptatem carnis subijcere menti. Virtus animæ est auaritiam spernere, & voluntariam assumere paupertatem. Has igitur virtutes facilè poteris obtinere, si sæcularium rerum curas neglexeris, & caducis ac terrenis rebus cælestia præposueris: & si voluntas tua in laudibus Dei fuerit occupata, & iudicia eius die ac nocte impensiùs meditatus eris: eris autem *Tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum*, & omnes fructus Psal. 1, 3. spiritales orientur ex te, & ex seruo amicus vocaberis Dei.

CAP. III. *De dilectione Dei.*

EX tota igitur virtute tua dilige dominum; vt in omnibus actibus tuis placeas illi. Si enim qui coniugium contraxerit, festinat placere vxori suæ; multò magis monachus omnibus modis debet placere Christo. *Qui diligit dominum, eius præcepta custodit.* 1. Ioan. 2. Deus enim non se vult verbis tantummodo diligi; sed ex corde puro & operibus iustis. *Qui enim dicit: diligo Deum, & mandata eius non custodit, mendax est.* 1. Ioan. 2. Huiusmodi enim vir fallit semetipsum, & a semetipso seducitur. Deus enim non verborum sed cordis inspector, & diligit eos, qui in simplicitate cordis seruiunt ei. Si terrenos parentes cum tali affectu diligimus, qui in tam paruo tempore pro nobis sustinuerunt laborem: nonne magis nobis cælestis amandus est? Nam & circa nos, quod fuit eorum obsequium, Christi est beneficium; qui omnium dispensator optimus est. Nam

antequàm nasceremur in hoc sæculo, parentes nobis suæ prouidentia anteà præparauit, quorum obsequio nutriremur. Sed & matris vbera tunc lacte replentur, quando infans fuerit natus. Ergo magis omnibus diligamus Deum, qui & nos & propinquos nostros proprijs manibus finxit: & cuncta bona quæ erga nos geruntur quotidie eius beneficijs adscribamus. Nam & parentes nostros quasi propria viscera diligamus, si accedere nos ad seruitium Christi non prohibent: si autem prohibent, nec sepultura illis a nobis debetur. Christus diligendus est super parentes: quia non tribuunt nobis parentes ea quæ Christus tribuit. Et quis beneficia eius congruenter enarret? Vel quantum nobis tribuit,& quotidie præbendo non desinit? Videns enim Deus innumeris peccatis nos obnoxios, non despexit, sed liberauit: nec cum alienati ab eo in diuersis erroribus vagaremur, in præcipitium mortis nos duxit, sed ad vitam perpetuam reuocauit. Et cùm ingrati beneficiorum eius fugeremus ab eo, vt pater clementissimus exquisiuit nos: & cum in sede sublimi sederet, nostri gratia descendit ad terras, & in tanta humilitate venit, vt seruilem formam assumeret: & qui in pugillo suo continet orbem terrarum, pannis in præsepio inuolutus est: & qui cælum palma metitur, non habuit vbi caput reclinaret. Cum esset diues, pauper est factus, vt nos ditaremur in illo: & qui in nubibus venturus est ad iudicandos viuos & mortuos, iudicium hominis pertulit: & cum sitientibus sit fons æternalis, cùm sitisset postulauit aquam a Samaritana muliere: & qui in carne propria nostram esuriem saturauit, esuriuit cum tentaretur in eremo: et cui ministratur cum patre ab angelis, hominibus ministrare dignatur: & manus eius per quas virtutes plurimas operatus est, pro nobis confixæ sunt clauis: & ori eius per quod salutarem doctrinam annuntiauit hominibus, pro cibo fel dederunt: & qui

nul-

nullum læsit vel nocuit, cæsus & opprobria pertulit; & cuius nutu omnes mortui resuscitati sunt, voluntate sua mortem crucis sustinuit. Et ideò hæc omnia passus, vt nobis vitam æternam donaret. Et cùm nobis immensa beneficia præstet, nihil exigit a nobis, nisi vt templa nostra impolluta ei seruemus, vt semper in nobis habitet, & nos permaneamus in illo. Non postulat a nobis aurum, aut argentum, vel quidquid huiusmodi; nam & si fuerint nobis ista, dispertiri egentibus præcipit: nos ipsos quærit, nos desiderat, in nobis requiescere cupit.

CAP. IV. *De dilectione proximi.*

ACcedamus ergo ad eum, & copulemur in affectu eius, & vt nos ipsos amemus & proximos. *Qui diligit*, inquit, *proximum, filius Dei vocatur*. Qui autem e contrario odit, filius diaboli nuncupatur. Qui diligit fratrem suum, in tranquillitate est cor eius: fratrem verò odiens tempestate maxima circumdatus est. Vir benignus etiamsi patitur iniuriam, pro nihilo ducit: iniquus etiam proximi actus contumeliam arbitratur. Qui caritate plenus est, serenissimo vultu procedit: vir autem odio plenus ambulat iracundus. Tu autem fili benignitati stude in vita tua, & proximum tuum habeto tanquam vnum ex membris tuis. Omnem hominem iudica fratrem tuum. Memento quod vnus artifex ac verus est, qui condidit nos. Non moueas cuiquam scandalum in vita; & non quod tibi vtile est, sed illi, facito. Quod tibi accidere non vis, nec ei cupias euenire. Si eum videris in bonis actibus conuersantem, congratulare ei, & illius gaudium tuum ducito: & si aliquid patiatur aduersum, compatere ei, & illius tristitiam tuam deputa: Omnem malitiam expelle ab anima tua, & odiorum flammæ non comburent cor tuum. Contra impotentem aut subiectum tibi noli ira-

cundia commoueri; sed tamquam tuum membrum proprium eum habeto in omnibus. Ne diligas fratrem tuum simulato corde, nec eum labijs osculans ex alia parte insidias facias ei. Dolosus enim vir pacifica verba profert ex ore, & in abdito mentis supplantare proximum suum meditatur. In his ergo operibus ad iracundiam prouocatur Deus. Puritas enim quæ placet in conspectu domini, respuit omne quicquid simulato corde efficitur.

CAP: V. *De studio pacis.*

TV autem omnem simulationem longè fac a te, & ne cupias supplantare proximum tuum, neque mordere aut laniare membrum tuum. Quòd & si quandoque vt homo iratus fueris, vltra solis terminum non producas iracundiam tuam; sed & reconciliare ad pacem, & deprime omnem furorem ab anima tua. Qui enim amplectitur pacem in mentis suæ hospitio, mansionem præparat Christo; quia Christus pax est, & in pace requiescere cupit: vir autem inuidus omnibus modis execratur. Vir pacificus in tranquillitate est semper cor eius: inuidus autem similis naui cùm iactatur a fluctibus maris. Homo pacificus securam possidet mentem: inuidus autem in perturbatione est semper: qui autem sectatur pacem tutus est semper vndique ac munitus. Nam inuidus vt lupus rapax insanit inaniter. Pacificus est vt vinea honesta abundans fructu copioso: Inuidi autem opus indigentia ac miseria detinetur: & quantum pacificus gaudens in domino delectatur; tantum inuidus tabescens ad nihilum redigitur. Ex abundantia lætitiæ pacificus homo dignoscitur: ex vultu marcido & furore pleno inuidus demonstratur. Pacificus homo consortium angelorum merebitur: inuidus homo particeps dæmoniorum efficitur: & sicut pax secreta mentis illuminat; ita inuidia

oc-

occulta cordis obcœcat. Pax enim effugat & proturbat omnem discordiam: inuidia autem iracundiam cumulat. A splendore autem pacis effugatur omnis caligo: & vbi obsederit inuidia, ibi obscuritas & exteriores tenebræ. Sectare ergo, fili, desiderabile nomen pacis: vt fructus pacis possis acquirere; & execrare inuidiam; ne malorum fructibus replearis. Rationabile namque animal creauit te Deus, vt possis discernere inter bonum & malum, vt quæ sint optima eligas, & inutilia respuas, omnia examines, quæ sint bona teneas, ab omni specie mala abstineas.

CAP. VI. *De patientia.*

FIli, patientiam arripe, quia maxima virtus animæ, vt velociter ad sublimitatem perfectionis possis ascendere. Retributionem patientiæ tuæ ne quæras ab homine, vt in futuro possis accipere ab æterno domino æternam retributionem. Patientia grandis est medela animæ: impatientia autem est pernicies cordis. Per patientiam enim expectatur futurorum bonorum spes; & quod non videtur, quasi quod videtur amplectitur.

CAP. VII. *De continentia & castitate.*

CAstum te in omnibus serua, fili, vt videas dominum in gloria consistentem. Ab omni pollutione mundum sit cor tuum, & ne des inimico aditum eundi ad te. Ab aspectu nefando auerte oculos tuos, & ne delecteris pulchrarum vultibus feminarum; ne per talem oblectationem vltima exsoluas supplicia. Memento cui dedicasti membra tua, & ne commisceas illa meretricibus. Reflecte amorem ab amore mulieris, neque ab amore domini te amor excludat. Noli minima contemnere, ne pau-

paulatim diffluas in malo. Non te simules simpliciter accedere ad virginum domus, nec velis cum eis vti longis & otiosissimis fabulis; ne per plurimas sermocinationes vtrorumque mens polluatur. Noli, fili, grauiter ferre sermones meos, nec stultum arbitreris eloquium meum: sed crede mihi & gratanter accipe verba mea. Si ad feminarum domus importunè accesserit clericus, vel monachus, & virgo patiatur huiusmodi introire ad se; statim immutant pristinam dignitatem, & quod domino polliciti sunt sua voluntate amittunt. Nec enim poterunt huiusmodi mansionem in se domino præparare; sed desolabuntur vt lignum aridum, Numquid virginitatem dominus extorquet inuitè? Hoc enim munus voluntariè Christo offertur in propria voluntate. Nec enim licitum est profanari aliquid quod domino promissum. Non peccabis, homo, si non voueris votum: si enim vouisti, iam ne facias moram reddere illud, quod dominus quasi suum requirit illud a te; nec pollutione vult misceri membra tua, quæ sibi iam dedicata sunt. Vide ergo ne te seducat corporis pulchritudo, & decorem animæ tuæ amittas. Ne improbo oculo tuo intuearis speciem mulieris, ne intret mors per fenestras tuas. Ne aperias aures tuas ad perficienda verba eorum, nec concupiscas nequitiam in anima tuà. Mulieris carnem non velis tangere, ne per tactum eius inflammetur cor tuum, & spiritu tuo labaris in perditionem. Sicut enim fœnum proximans igni comburitur; ita qui tangit mulieris carnem non euadit sine damno animæ suæ: & licet corpore castus euaserit, mente tamen & corde corruptus abscedit.

CAP. VIII. *De sæculi amore fugiendo.*

DIc mihi quæso, fili, quis sit profectus animæ, amare carnis pulchritudinem? Nonne sicut fœnum

cum

cùm a feruore æstatis percussum fuerit, arescit, & paulatim pristinum decorem amittit? Similis est etiam species humanæ naturæ: succedente sibi senectute omnis decor pristinus deperit; & quos in amorem sui antea concitabat, post modum odio eorum afficietur. Nam cùm interuenerit mors, tunc penitus omnis pulchritudo delebitur; & tunc cognosces, quia vanitas, quod ante inaniter diligebas. Cùm videris totum corpus in tumorem & foetorem esse conuersum; nonne intuens maximo horrore concuteris? Nonne claudis nares tuas non sustinens foetorem durissimum? Vbi est post modum omnis illa oblectatio? Require si est aliquod pristini decoris vestigium. Vbi est suauitas luxuriæ, & conuiuiorum opulentia? Vbi sunt blandimentorum verba, quæ corda simplicia molliebant? Vbi sunt sermones dulces, qui amaritudinem amantibus infundebant? Vbi est immoderatus risus & otiosus? Vbi est effrenata & inutilis omnis lætitia? Velut fluxus aquæ transiens nusquam comparuerunt. Hic est finis carnis pulchritudinis quam amabas: hic oblectationis terminus corporis. Reflecte igitur animum tuum ab his obscœnis amoribus, & omnem amorem conuerte ad splendidissimam pulchritudinem Christi; vt radij fulgoris eius illustrent cor tuum, & omnis obscuritas caliginis expelletur a te. Hæc pulchritudo diligenda est, fili, quæ lætitiam spiritalem amantibus consueuit infundere. Hic decor omnibus modis amplectendus est, vnde nobis serenitas tranquillitatis adquiritur. Deuitemus perniciosas pulchritudines; ne omnium malorum genera in nos irrogentur. Multi enim admirantes mulierum species a veritatis via naufragauerunt. Plerique ornamentis earum oblectati, perniciem animarum suarum perpessi sunt, & a perfectionis fastigio in profundum inferni demersi sunt. Caueto ergo, fili, species per quas plurimos cernis perijsse. Quæso ne bi-

bibas poculum vnde multos perspicis interijsse: ne percipias cibum quem edi in aliorum perniciem videris. Ne incedas iterum, quò naufragium perpessi sunt plurimi. Deuita laqueos, per quos captos cæteros senseris. Postula tibi a domino cor prudens & peruigilem sensum, vt non ignores fraudes & astutias inimici, & in retia eius non incidat pes tuus. Sapiens non corporis decorem desiderat, sed animæ: insipiens homo speciem in carnalibus ornamentis amplectitur. Sapiens vir comptam mulierem respuit: stultus verò concupiscens eam miserabiliter supplantabitur. Vir prudens ab imprudente femina auertit oculos suos: luxuriosus autem vir intuens eam soluetur vt cera a facie ignis. Tu autem caue omnibus modis species perniciosas ac falsas pulchritudines; quia deturpatur anima, si earum decorem attendas. Christus non in corporis decore, sed in animæ delectatur. Illa ergo dilige, fili, in quibus delectatur Christus.

CAP. IX. *De auaritia fugienda.*

ET ne pecuniarum cupiditati te subijcias, ab omni auaritia declina cor tuum; vt non condemneris sicut adulter & idolorum cultor. Noli amare mammona; ne offendas eum, cui membra tua & mentem pariter dedicasti. Ne petas ea quæ te auocant & separant a domino: Noli diligere opes terrenas, ne amittas cælestes. Multi cupientes aliena, & suis priuati sunt; Alienatæ sunt a nobis sæculi huius facultates; nostra autem possessio regnum cælorum est. Noli appetere aliena; ne a tuis fias extraneus. Quotidianum victum sufficere tibi contentus esto: quicquid superfluum est proijce abs te tanquam propositi tui impedimentum. Ne cupias fieri locuples; ne in tentationes incidas, & in laqueos diaboli. Caueto auaritiam; quia radix omnium malorum

ab

ab apostolo nominata est. Pecuniarum cupidus iam animam suam venalem habet: si enim inuenerit tempus, pro nihilo perpetrabit homicidium; & sicut qui effundit aquam super terram, ita est ei effundere sanguinem proximi sui. Plerique per auaritiæ ardorem in mortis periculum inciderunt. Propter auaritiam Achan cum suis omnibus lapidatus est. Propter auaritiam Saul alienus a domino effectus est, & ad extremũ de culmine regali expulsus est, & ab inimicis suis peremptus. Et Achab propter auaritiam inuasit vineam Naboth; & huius rei gratia in prælio vulneratus defunctus est. Dominus noster & saluator a corde pharisæorum volebat pecuniarum amorem excludere: sed quia illi erant cupidissimi, salutaria eius monita deridebant. Nam & illum diuitem cum dominus vocans ad regna cælorum facultates suas vendere præcepisset, auiditas intrare non permisit. Et Iudæ pectus auaritiæ ardore exarsit, vt dominum largitorem sibi cunctorum bonorum in manus traderet impiorum. Auarus enim vir inferno similis est. Infernus igitur quantoscumq; deuorauerit, nũquam dicit satis est; sic etsi omnes thesauri terræ confluxerint in auarum, non satiabitur. Alienum te facito, fili, ab hoc vitio, & voluntariam paupertatem libenter assume. Noli esse desidiosus & piger; sed labora manibus tuis, vt habeas vnde tribuas indigenti. Secundum possibilitatem tuam mediocriter porrige: tantum enim expetitur a te, quantum tibi fuerit creditũ. Nemo enim exigit a te, quod ipse minimè possides. Eleemosyna cum iniquitate acquisita, abominatio est coram Christo; sed acceptum est illi, quod fuerit fideliter acquisitum. Fili, non habet hanc artem misericordiæ bonum. Sunt enim nonnulli, qui diripientes aliena, præstare se eleemosynam simulant; & cum alios premant, aliis misereri se fingunt: sed Deus non delectatur in operibus eorum, & simulationem cordis eorum execratur ac re-

Iof. 7. 1. Reg. 15. 3. Reg. 21. Mat. 15. Mat. 26.

respuit. Tu autem, fili, licet exiguū de tuis laboribus porrigas; hoc gratum est & acceptum coram Domino. Non te velis iactare cum porrigis eleemosynam indigenti; & illo cui fœneras, ne te arbitreris esse meliorem: sed in omnibus operibus tuis humilia te coram domino: quia non erit gratum Deo, quicquid efficitur cum superbia: quod autem fit humiliter, acceptum est ei.

CAP. X. *De studio humilitatis.*

Fili, præ omnibus humilitati stude, quod est omni virtute sublimius; vt ad perfectionis fastigium possis conscendere: cum iustæ institutiones non aliter nisi per humilitatem impleantur, & multorum temporum labores per superbiam in nihilum deputentur. Vir humilis Deo est similis, & in templo pectoris sui gestat eum. Superbus autem cum sit Deo odibilis, diabolo similis est. Humilis vero licet in habitu videatur vilissimus, gloriosus est in virtutibus. Superbus autem homo, etsi decorus videatur aspectu & clarus; sed tamen inutilem eum manifestant opera ipsius, & per os, incessus & motus dignoscitur eius superbia, & ex verbis eius publicabitur leuitas ipsius. Cupit semper laudari ab hominibus, & virtutibus, quibus alienus est, se prædicare gestit. Non se patitur cuiquam esse subiectum, sed semper primatum cupit, & ad maiorem gradū se conatur immergere; & quod ex meritis obtinere non potest, ambiendo festinat inuadere: ambulans semper tumēs vt vter vacuus & inanis. Et sicut nauis absq; gubernatore cum iactatur a fluctibus, ita & is leuis circumfertur instabilis inter omnes actus suos. Humilis e contrario respuit omnem honorem terrenum, & vltimum se esse iudicat omnibus hominibus. Nam etsi mediocris appareat in vultu, eminens apud dominum intuetur. Cum consummauerit omnia mādata domini, nihil se fecisse testatur, & omnes virtutes animæ suæ celare festinat:

sed

ſed diuulgat dominus omnia opera ipſius, & profert in medium, & mirificat geſta ipſius, & exaltabit & clarum faciet eum, & in tempore precum ſuarum quod poſtulat impetrabit.

CAP. XI. *De oratione.*

Et tu, fili, cum acceſſeris ad precandum dominum, proſterne te humiliter in conſpectu eius. Ne poſtules quicquam, quaſi ex gratia meritorum tuorum: etſi eſt tibi etiam conſcientia boni operis aliqua, cela illam; vt te ſilente multipliciter reſtituatur a Deo: & peccata tua citò produc in medium; vt deleat dominus illa, cum confeſſus fueris ea. Nec te velis iuſtificare cum ad orandum acceſſeris; ne ſicut phariſæus ab illo exeas condemnatus. Memento publicani, vel qualiter pro ſe orauerit, *Luc. 18.* & æmulare eum, vt veniam peccatorum tuorum inuenias. Non clamore vocis orabis eum, qui occultorum eſt cognitor; ſed clamor cordis tui pulſet aures eius. Ne longitudinem verborum protrahas ante eum: quia non in multiloquio, ſed ex mente puriſſima placabitur dominus. In tempore orationis omnem malitiam cordis proijce abs te, & remitte ſi quid habes aduerſus proximum tuum. Eſt denique quoddam genus ſerpentis, quod cùm vadit ad bibendum aquam, antequàm accedat ad fontem euomit venenum: imitare ergo huius ſerpentis aſtutiam, & omne venenum amariſſimum proijce ab anima tua. Remitte conſeruo tuo centum denarios; vt tibi dimittatur *Mat. 18.* debitum decem millium talentorum: & qualem cupis erga te eſſe dominum, talis eſto ipſe erga conſeruum tuum. Quodcumque opus inchoaueris, primò inuoca dominum; & ne deſinas gratias agere cum perfeceris illud.

CAP. XII. *De Vigilijs.*

Quære dominum & inuenies eum, nec dimittas cùm tenueris; vt copuletur mens tua in amore eius. Hoc ſtude in vita tua, vt orationem puram offeras Deo. Cogitationes non conturbent cor tuum, nec in diuerſis locis vel rebus rapiatur mens tua. Memento enim te, fili, ſub domini conſpectibus ſtare, qui occulta cordis proſpicit, & abdita mentium nouit. Vigilanter ergo adſiſte in conſpectu domini in tempore orationis vel pſalmorum. Non te opprimat ſomnus animæ, & ne diſſonans ſit ſenſus & lingua; ſed conſonantia ſint, & vtrorumq; proferant verba. Sicut impoſſibile eſt ſeruire duobus dominis, ita nec duplex oratio poterit aſcendere ad dominum. Ne tibi vllum tempus, fili, otioſum vel vacuum tranſeat: tam in diebus quam in noctibus vigilare te conuenit, vt imminentem tentationem faciliùs effugere poſſis. Si enim cogitationes ſordidæ conturbauerint cor tuum, & ſi te coarctauerint quod eſt illicitum perpetrare; per orationes ac vigilias depellantur ab anima tua. Oratio munimentum graue eſt animæ. Per orationes puriſſimas omnia nobis quæ ſunt vtilia tribuuntur a domino; & cuncta quæ noxia ſunt, procul dubio effugantur. In tempore pſalmodiæ ſapienter pſalle, fili, & ſpiritales cantus vigilanter cane coram domino; vt virtutem pſalmorum faciliùs poſſis aduertere. Omnis namque duritia cordis eorum dulcedine mollietur: tunc dulces habebis fauces, gaudenſque cantabis: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua domine, ſuper mel & fauum ori meo!* Sed non poteris ſentire hanc dulcedinem, niſi cum ſumma vigilantia ac ſapientia cantaueris. Fauces enim, inquit, eſcam guſtabunt: ſenſus autem verba diſcernit. Sicut enim ex carnalibus eſcis alitur caro; ita & diuinis eloquijs interior homo paſcitur ac nutritur. Sed in his omnibus vigilijs ſanctis indi-

Pſal. 118.

diges, fili. Hæ ſunt namque vigiliæ inutiles, per quas læditur & deperit anima, cùm vigilauerit quis circa cogitationes turpiſſimas, vel ad gerendum contrarium aliquid, vel ad perpetrandum facinus. Sed tu talibus inſiſte vigilijs, vt poſſis effici ſanctus. In omnibus actibus & motibus tuis conuenit te vigilare, ne quando oppreſſus ſomno placere hominibus geſtias. Præterquàm domino ſoli ne ſtudeas placere alteri. In omne opus quod cogitas facere, cogita dominum primùm: & ſi ſecundum dominum eſt quod cogitas diligenter examina: & ſi eſt rectum coram Deo, perfice illud: ſi verò aduerſum fuerit repertum, amputa illud ab anima tua. Quotidie actus tuos diſcute curioſiùs; & ſi te peccatis obnoxium ſenſeris, ad pœnitentiam citò confuge. Nolo vt protrahas peccatum tuum de die in diem: ſed ſi quid cogitaueris malè, in Deo pœnitentiam age, & velociter de corde tuo ſeca illud. Ne velis dicere: Non eſt grande hoc facinus quod cogitaui tantummodo: quia in conſpectu domini manifeſta & aperta ſunt omnia. Ne vt ſpinas ac tribulos in te creſcere ſinas cogitationes malas, neque tamquam minima negligas ea: *qui enim ſpernit minima paulatim defluet.* Noli ſpernere morſum ſerpentis; ne venenum eius conſpergatur in cor tuum. Abſcinde virgulta ſpinarum de agro cordis tui, ne defigant in te altas radices. Scito quòd cor tuum ager eſt domini, excole eum cæleſtibus diſciplinis, & non ſinas in agro domini zizania ſeminari. Si igitur taliter vigilaueris, facilè poteris aſcendere ad perfectionem.

CAP. XIII. *De ieiunio.*

AD vigilandum autem multùm ieiunium proderit. Sicut enim miles plurimo onere prægrauatus præpeditur; ita monachus ad vigilias cum eſcarum largitate torpeſcit. Non enim poſſumus vigilare cùm fuerit dapi-

bus venter noster onustus: sed oppressi somno vigiliarum fructus amittimus, & maximum detrimentum animæ nostræ acquirimus. Vigilijs ergo copula ieiunium; vt cunctis animæ virtutibus florere possis, & caro tua subiecta sit animæ tuæ, & ancilla tua famuletur dominæ suæ. Ne præbeas vires corpori tuo: ne bellum aduersus spiritum exerceat: sed semper subiecta sit caro spiritui, & obtemperet iussis spiritus. Noli incrassare ancillam, ne contemptui habeat dominam suam, sed vt in omnibus eius obsequijs mancipetur. Sicut enim equis sunt frena imposita, ita ieiuniorum frena imponamus corpori nostro. Nam quemadmodum auriga, si equorum frena laxauerit, rapidissimo cursu cum eo in præcipitia deferuntur; ita & anima, si corpori suo non imposuerit frenum, vterque ad inferni præcipitia deuoluitur. Esto peritissimus auriga corpori tuo; vt per tramitem rectum possis pergere. Escæ enim plurimæ non solùm animam, sed & corpus nostrum plurimùm lædunt. Sæpè enim per ciborum auiditatem stomachi franguntur vires; nec non abundantiam sanguinis & cholerarum ægritudines plurimas per escarũ largitatem perpetimur. Sicut enim ista sunt animæ & corpori contraria; ita medelæ sunt vtriusque temperata ieiunia. Quantum verò possumus mundi delicias & ciborum opulentiam fugiamus; ne quando cruciati in flamma guttam aquæ quæramus, nec refrigerium consequamur.

CAP. XIV. *De crapula fugienda.*

FVgiamus ebrietatem: ne in retia luxuriæ incurramus. Vinum enim nobis dominus ad lætitiam cordis, non ad ebrietatem creauit: non quantum gula exigit, sed quãtum naturæ imbecillitas postulat. Et apostolus Timotheo modico præcipit vti vino; & hoc propter dolorem stoma-

1. Tim. 5.

ma-

machi, & propter eius frequentissimas infirmitates. Ne igitur nos quod ad medelam corporis nostri tributum est, ad perniciem deputemus. Plurimi namque maximam per vinum debilitatem contraxerunt, nec potuerunt consequi pristinam firmitatem, qui primùm gulæ non temperauerunt ardorem. Plerique per vinum homicidium perpetrauerunt, nec ipsam mortem recusauerunt. Alij per vinum a dæmonibus capti sunt: nec est aliud ebrietas, quàm manifestissimus dæmon. Ebriosus putat se boni aliquid agere cum per præcipitia deuolutus fuerit. Per vinolentiam armatur os ad maledicta & conuitia proximorum, & immutatur mens, & lingua balbutit. Quæso quid minus habetur quam dæmoniũ ebrietas? Huiusmodi enim vir cum se putat bibere, bibitur. Sicut enim piscis, cùm auidis faucibus properat vt glutiat escam, & repente hamum inter fauces reperit hostem: vel sicut aues cum per escam capiuntur in retibus: ita ebriosus intra se vinum suscipit inimicum, quod intra eum morans impellit ad omne opus fedissimum; & homo rationabilis vt irrationabile animal capitur. Tu autem in omnibus exhibe te sobrium, vt te sobrietas in omnibus castum exhibeat.

CAP. XV. *De vitanda superbia.*

Sed caueto hoc, fili, ne per ciborum abstinentiam mergaris in superbiam, & ne infleris aduersus eos, qui ieiunij tui mensuram non valent obtinere: ne quando videaris escis carnalibus abstinere, & vitijs pectus tuum replere. Grandis namque est confusio animæ, quæ cum sibi subiecerit carnem, ipsa sit subiecta vitijs. Quid prodest ventrem ab escis resecare, & animam passionibus obruere? vel carnis amorem vincere, & in corde liuoris stimulos machinari? Verus enim continens tam a corporis quam animæ se passionibus abstinet; quia in vtriusque

sub-

substantijs homo constare videtur. Nulla est enim perfectio in vna parte esse sublimem, in alia esse prostratum; in vna parte fulgere, & in alia vitiorum caligine occupari. Qui enim castus cupit esse corpore, castus debet perseuerare & spiritu; quia nihil proderit castum esse corpore, & mente corruptum. Ciuitas si fuerit in vna parte munita, ex alia verò destructa, aditum ad se hosti præbebit. Et nauis si fuerit forti compage solidata, & vnam in se habuerit tabulam perforatam; repleta aquarum fluctibus mergetur in profundum. Verus enim continens, cuncta quæ vana sunt spernit, nec vllam gloriam sectatur humanam; furorem iracundiæ reprimit, execrationem despicit, potius sustinet detrimentum, quàm dissoluat vinculum caritatis; non detrahit citò proximo, nec libenter audit detrahentem; cupit semper declinare a vitijs, & ad virtutes animæ semetipsum instigat.

CAP. XVI. *De lingua compescenda.*

Talem te exhibe, fili, cùm volueris exercere ieiunium; & cùm te abstinueris, abstine & linguam tuam ab illicitis verbis. Omnem blasphemiam longè fac a te; nec superflui sermones procedant de ore tuo: quia & pro otiosis verbis in die iudicij reddituri sumus Deo rationem. Nec ad maledicendū quempiam assuescas linguam tuam, quæ ad benedicendum & ad laudandum dominum creata est. De quibus ignoras rebus in conuentu noli proferre sermonem; sed opportuna verba procedant a te, cum opportunum tempus inueneris; vt te audientibus cunctis gratiam præbeant. Ab omni vaniloquio tempera linguam tuam; ne quando qui audiunt horrescentes obturent aures suas, & sit tibi confusio coram omnibus. De quibus molestiam non pateris, noli contendere acriter,

nec

nec insuescas consuetudini pessimæ: quia mos qui longo vsu fuerit confirmatus non paruo labore vitatur.

CAP. XVII. *De vano gaudio fugiendo.*

Noli dissolutis labiis risum proferre: amentia namque est cum strepitu ridere; sed subridendo tantummodo mentis lætitiam indica. Nec in modum paruuli iocari velis assiduè: quia non conuenit ei qui ad perfectionem nititur, iocari vt paruulus. Esto in malitia paruulus, & vir perfectus in sensu. In quibusdam te exhibe senem, & in quibusdam te exhibe paruulum. Paruuli namque est ludere; perfecti verò viri lugere: sed præsens luctus lętitiam generat sempiternam; iocus autem remissiorem efficit animam, & negligentem erga Dei præcepta, nec delicta sua potest ad memoriam reuocare; sed obliuiscens ea non se instigat ad pœnitentiam, & ita paulatim ab omnibus bonis priuabitur. Nullum enim habebit accessum cordis compunctio, vbi fuerit immoderatus risus ac iocus. Vbi verò fuerint lacrimæ, ibi spiritalis ignis accenditur, qui secreta mentis illuminat, & vitia cuncta exurit. Tunc auiditate cælesti anima flagrans, Christi amori copulatur: & in terris degens de cælestibus & supernis iugiter meditatur, calcat sæculi voluptates, & ad præmia se futura extendit, nec vlla sæculi cura ab amore eam segregat Christi; sed vt figura quædam inter homines versari videtur, & tota eius conuersatio de cælestibus intelligitur. Mors illi præsens tamquam vita ipsa est dulcis: cupit dissolui, & esse cum Christo, quem in carne viuens intra suum portauerat templum. *Philip. 1,23.* Vide ergo quantum lucrum adferant fletus & lacrimæ, & quantam perniciem præbeat risus ac iocus. Qui enim ridere hic delectatur, postmodùm flebit amarè: qui autem hic lugere voluerit, gaudebit in posterum. Nam & saluator noster beatos appel- *Mat. 5.*

lat lugentes; & qui nunc lætantur, flere eos dicit in nouissimo. Non te ergo delectet puerilis iocus vel risus, sed lectionũ spiritualiũ cantus. Non te soluant in risum verba inania, sed proferant ex te gaudij risum perfectorum virorum virtutes: vt ad eorum spectaculum vitam tuam moresque componas. Perfectus enim ille dicitur, non qui in ætate, sed qui in sensu perfectus est: non enim tibi obest puerilis ætas, si fueris mente perfectus: nec senilis tibi proderit ætas, si fueris puer sensibus. Nam & Dauid cùm puer esset, & perfectum cor haberet in domino, in regem electus est: & Saul cùm senili ætate esset perfectus, quia in se malitiam perfectam habuit, de culmine regali expulsus est. Vetustissimi iam erant presbyteri qui Susannam violare conati sunt; quos Daniel adhuc paruulus detecto eorum scelere condemnauit: & dominus noster ingressus Hierosolymam a paruulis collaudatur. Nam & arbor licet sit multorum annorum, si fuerit infructuosa abscinditur: si autem nouella fuerit fertilis, colitur vt magis proferat fructus.

CAP. XVIII. *De malorum contubernio vitando.*

Perfectorum vero virorum consortio fruere, & contubernio abstinentium delectetur anima tua, & a colloquijs eorum ne auertas aurem tuam: verba enim vitæ sunt verba eorum, & incolumitas animæ ijs qui ea libenter attendunt. Sicut enim sol oriens effugat caliginem, ita sanctorum doctrina a sensibus tuis expellit tenebras. Talium virorum, quæso, ne deuites consortia: vt eorum monitionibus mens tua erigatur ad cælum, & fluxam sæculi gloriam pro nihilo possis despicere, & virtutes animæ hauriant sensus tui. Deuita viros, quos erga mandata Dei vides negligentes: qui mortui sunt virtutibus, & videntur viuere passionibus: quia lætantur in

pro-

proprijs voluntatibus, & gaudio carent diuino. Cum huiusmodi viris nec sit tibi vlla commixtio, nec velis cum eis sermocinari assiduè, nisi poteris solummodo ab erroris itinere reuocare eos: cæterum si non vales, deuita vt publicum hostem: sæpe enim per vnam ouem morbidam grex totus polluitur; & modica pars fellis magnā dulcedinem in amaritudinem vertit, *& fermentum modicum totam massam corrumpit*. A tali enim fermento dominus tibi attendere præcipit. Fermentum hoc nequissimorum hominum doctrina intelligitur: nam etsi in habitu quis videatur esse clarus & nobilis, & dulcia verba tibi proferat eleganter; simulatio cordis eius ex subsequentibus actibus intelligitur: non enim ex verbis, sed ex fructibus homo comprobatur. Denique quam plurimi callidè vitia sua celare festinant, & apud quosdam videntur esse mirabiles; sed floribus amissis fructus qualis est ostenditur: cùm vero diu intra sinum seruauerunt serpentem; attacti morsu eius intumescunt, & palam fiunt omnibus: quia *nihil occultum est, quod non reuelabitur*.

1 Cor. 5. *Mat. 16. 6.* *Mat. 10.*

CAP. XIX. *De ira cohibenda, & differenda poenitentia.*

Si quis tibi intulerit mala, ne velis irasci ei, aut retribuere illi, etiam si possis: sed dole potiùs pro eo, quia dominus irascetur ei. Qui enim patienter pertulerit mala, in futurum coronabitur: qui verò intulerit mala, in die mala vt reus damnabitur. Ne pro carnalibus damnis frangatur animus tuus; nec vigorem patientiæ tuæ res emolliant caducæ: sed time potiùs damnum, si a proposito tuo retardaueris. Et quando te peccatis obnoxium senseris, ad poenitentiam citò conuerti ne confundaris: qui enim hic poenituerit, in nouissimo non poenitebit: clementer enim dominus ad poenitentiā confugientes suscipit. Et ne misericordia domini fretus peccatis peccata

adijcias; neq; velis dicere: donec viget ætas mea, carnis concupiſcentiam exercebo, & poſtremò in ſenectute malorum meorum pœnitentiam geram; pius namque eſt dominus & multùm miſericors, nec vltra facinorum meorum memorabitur. Noli taliter, fili, cogitare: quia ſumma ſtultitia eſt hæc mente apud dominum concipere: cùm & impium ſit talem licentiam à Deo expectare quempiam. Noli inquam ſic cogitare, cùm neſcias qua die moriturus ſis. Quis enim nouit hominum diem exitus ſui? non enim omnes in ſenectute priuabuntur hac luce; ſed in diuerſis ætatibus de hoc mundo migrabunt; & in quibus actibus vocabitur homo, in iiſdem neceſſe eſt reddere rationem. Nemo enim in inferno confitebitur domino; ſed nec tu cuncteris ad pœnitentiam conuerti.

Pſal. 6.

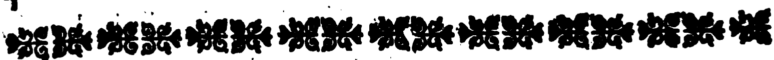
CAP. XX. *De morte cogitanda.*

Semper ante oculos verſetur vltimus dies. Cùm enim diluculò ſurrexeris, ad veſperum te ambigas peruenire: & cùm in lectulum ad quieſcendum membra tua poſueris, noli confidere de lucis aduentu; vt faciliùs te poſſis refrenare ab omnibus vitijs. Semper cor tuum promiſſa cæleſtia meditetur; vt ipſa te ad virtutis viam prouocent. Eſto nunc talis in operibus bonis, qualem te vis futurum poſtmodùm. Omnia terrena quæ poſſides in cęleſtes manſiones transfer; vt cùm illuc fueris profectus, fruaris bonis cæleſtibus. Bonorum operum ſumptus tibi in itinere præpara; vt incunctanter libenterque cùm vocatus fueris, pergas ad dominum. Tunc cum à carnis vinculo anima tua abſoluta fuerit, mox in occurſum tuum angelorum chorus occurret: omne ſanctorum agmen in tuis miſcebitur complexibus, & te ad adorandum verum iudicem perducent. Tunc tibi fiet pax per girum & ſumma-

ma securitas; nec timebis vltra iacula ignita diaboli. Non tibi terrorem incutiet barbarorum immanitas, nec formidabis hostes ferocissimos, qui cupiunt animas iugulare, non corpora; non ferrum, non ignem, non faciem truculentam tortorum, non famem, non sitim, nec vllam ægritudinem carnis: nec metues inuidiam hominum, nec insidias malignorum, nec verba venenata mulierum luparum: nec vltro aduersabitur caro contra spiritum tuum: non timebis periculum maris, nec vllos casus aduersos: sed hæc omnia sedabuntur. Cum anima tua abiecerit sarcinam carnis, tunc spiritus sanctus tribuet tibi in cælestibus mansionem, cui paulò ante intra corporis tui hospitium feceras mansionem; & lætus gaudensque expectabis diem iudicij futuri, in quo singulorum animæ recipient merita pro suis operibus. Sed frustra tunc peccatores & impij pœnitebunt, fornicatores & adulteri vlulabunt, nec vllam requiem poterunt inuenire. Rapaces & auari flebunt amariter, nec malorum suorum veniam consequentur. In luctu maximo detinebuntur omnes qui carnis suæ voluntates secuti sunt. In mœrore & fletu maximo in sempiternum erunt qui vitijs & passionibus seruierunt. Et cum hi omnes pro suis criminibus gehennæ ignibus mancipentur; iustis sempiterna præmia tribuentur a domino, *Quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* 1. Cor. 2. 9.

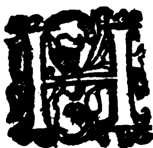
EXPLICIT.

EVA-

EVAGRII MONACHI SENTENTIAE

Ad eos qui in cœnobijs & xenodochijs habitant fratres.

EREDES Dei audite sermones Dei, coheredes autem Christi percipite eloquia Christi, vt detis ea cordibus filiorum vestrorum: verba autem sapientum doceatis eos. Pater bonus erudit filios suos: pater autem nequam disperdet eos. Fides initium caritatis: finis autem dilectionis scientia Dei. Timor domini custodiet animam: continentia autem bona confortat illam. Sufferentia viri generat spem: spes autem bona glorificabit eum. Qui seruituti subijcit carnes suas impassibilis erit: qui autem nutrit eas, dolebit super illas. Spiritus fornicationis in corporibus intemperantium: spiritus autem pudicitiæ in animis abstinentium: Secessio cum caritate purificat cor: separatio autem cum odio conturbat illud. Melior millesimus in caritate, quàm solus cum odio in abditis & speluncis. Qui alligat memoriam malitiæ in animam suam, similis est ei, qui abscondit ignem in paleis. Ne dederis escas multas corpori tuo, & non videbis in somnis phantasias malas: sicut enim extinguit flammam aqua, sic phantasmata turpia extinguit esuries. Vir iracundus terrebitur; mansuetus autem intrepidus erit. Ventus validus fugat nubes: memoria autem malitiæ sensum a scientia. Qui orat pro inimicis, hic immemor est malitiæ: qui autem parcit linguæ, non contristabit proximum suum. Si

exar-

exacerbauerit te frater tuus, induc eum in domum tuam, & ad ipsum ne pigeat te introire, sed manduca cum eo panem tuum: hoc enim faciens, eripies animam tuam, & non erit tibi offendiculum in tempore orationis. Sicut caritas gaudet paupertate, sic odium delectatur diuitijs. Non potietur diues scientia, & camelus non introibit in foramen acus; sed nihil horum impossibile est apud Dominum. Qui diligit pecuniam, non videbit scientiam; & qui congregat illam, contenebrabitur. In tabernaculis humilium commorabitur dominus: in domibus autem superborum multiplicabitur maledictum. Inhonorat Deum qui transgreditur legem eius: qui autem custodit eam, glorificat factorem suum. Si æmularis Christum, beatus efficieris: morte autem eius morietur anima tua, & non contrahes a carne tua malitiam: sed erit processus tuus sicut ortus stellæ; & resurrectio tua, tamquam sol fulgebit. Væ iniquo in die mortis, & iniustus peribit in tempore malo. Quemadmodum enim euolauit coruus e nido suo, sic immunda anima e corpore suo. Animas iustorum deducent angeli: animas autem malorum suscipient dæmones. Quocumque ingressa fuerit malitia, ibi & ignorantia: corda autem iustorum implebuntur scientia. Immisericors monachus, inops erit: enutriens autem pauperes hereditabit thesauros. Melior est paupertas cum scientia, quam diuitiæ cum ignorantia. Ornamentum capitis corona: ornamentum autem cordis scientia Dei. Posside scientiam, & non argentum: & sapientiam super diuitias multas. Iusti hereditabunt dominum: sancti autem nutrientur ab eo. Qui miseretur pauperibus exterminat iram: & qui nutrit eos, implebitur bonis. In corde mansueto requiescit sapientia: sedes autem impassibilitatis anima bene operans. Fabricatores malorum percipient mercedem malam: fabricatoribus autem

bo-

bonorum dabitur merces bona. Qui ponit laqueum, comprehenditur in eo: & qui occultat illum, disperiet ab eo. Melior est secularis mansuetus, quàm monachus furiosus & iracundus. Scientiam disperdit iracundia; longanimis autem congregat eam. Sicut ventus auster vehemens est in pelagus, sic furor in corde viri. Qui orat frequenter effugiet tentationes: negligentis autem cor conturbabunt cogitationes. Non te delectet vinũ & te non illiciat caro Ne enutrias carnes corporis tui,& cogitationes turpes deficient a te. Ne dicas: hodie festus dies, & bibamus vinum; & crastino pentecoste, & manducabo carnem: eo quod non est festiuitas apud monachos in terra ad replendum ventrem suum. Pascha Christi transitus a malitia est: pentecoste autem eius, resurrectio animæ. Pentecoste domini, suscitatio caritatis: qui autem odit fratrem suum, cadit in ruina magna. Festiuitas Dei obliuio malorum: retinentem autem malitiam apprehendit luctus. Festiuitas Dei scientia vera: qui autem intendit falsæ scientiæ, morietur turpiter. Melius est ieiunium cum mundo corde, quàm epulatio in immunditia animæ. Qui disperdit cogitationes malas de corde suo, similis est ei qui allidit paruulos ad petram. Monachus somniculosus incidit in mala: qui autem vigilat, sicut passer volabit. Ne dederis te in vigilijs narrationibus superuacuis, & non abijcias sermones spiritales: quoniam dominus inspicit cor tuum, & non te statuit innocentem ab omni malo. Somnus multus incrassat cor: vigiliæ autem bonæ acuũt mentem. Somnus multus superducit tentationes; qui autem vigilat effugit eas. Sicut ignis liquefacit ceram, sic vigiliæ bonæ cogitationes malas. Melior est vir dormiens, quàm monachus vigilans in sermonibus vanis. Somnium angelorum lętificat cor; somnium autem dæmonum conturbat illud. Pœnitentia & humilitas ere-

xerunt

xerunt animam: eleemosyna autem & mansuetudo confirmauerunt eam. Memento semper patris tui, nec obliuiscaris iudicium æternum, & non erit delictum in anima tua. Si spiritus accidiæ ascenderit super te, ne relinquas domum tuam, & non declines in tempore tristitiæ: sicut enim quis confricat argentum, sic splendidum fiet cor tuum, si perseueraueris. Spiritus tædij abigit lacrimas: spiritus autem tristitiæ contribulat orationem. Cupiens diuitias sollicitus eris multùm; & amplectens illas lugebis amarissimè. Non remoretur scorpius in sinu tuo; sic nec cogitatio mala in corde tuo. Occidere genimina serpentum ne parcas, & non parturies cogitationes eorum. Sicut enim aurum & argentum probat ignis, sic cor monachi tentatio. Aufer a te superbiam, & vanam gloriam, & iactantiam longe facito a te. Qui enim expetita priuatur gloria contristabitur: qui verò adeptus est, fiet superbus. Ne dederis superbiam cordi tuo, & ne dixeris in conspectu domini, potens sum; vt non dominus derelinquat animam tuam, & maligni dæmones humilient illam. Tunc enim de aëre conturbabunt te inimici, noctes autem terribiles suscipient te. Conuersationem monachi custodit scientia: qui autem ab ea discedit, incidit in latrones. De petra spiritali manat fluuius; anima autem bene agens bibit ex eo. Vas electionis anima munda: immunda autem replebitur amaritudine. Absque lacte non enutrietur infans: & sine impassibilitate non exaltabitur cor. Caritatem antecedit impassibilitas: scientiam autem præcedit dilectio. Scientiæ adijcietur sapientia: impassibilitatem verò generat prudentia. Timor domini generat sapientiam: fides autem Christi donat timorem Dei. Sagitta candens incendit animam; vir autem operator boni extinguit eã. Clamorem & blasphemiam auersatur scientia: sermones autem dolosos fugit sapientia. Suaue est mel, &

H dul-

dulcis fauus: scientia autem Dei dulcior ambobus. Audi monache sermones patris tui, & ne irritas facias eruditiones eius. Cum miserit te obaudi ei, & quantũ ad mentem comitere cum eo: hoc enim modo effugies cogitationes malas, & maligni dæmones non præualebunt aduersum te. Si crediderit tibi pecuniam, non dispergas illam: & si superoperatus fueris, non detineas apud te. Malus dispensator contribulabit animas fratrum: & memor malitiæ non miserebitur eorum. Qui disperdit substantiam monasterij, fraudat Deum: & qui negligit eam, non erit impunitus. Iniquus dispensator, distribuit malè, iustus autem vt dignum est dispensabit. Qui malè loquitur de fratre suo exterminabitur: negligens autem egentem non videbit lumen. Melior est sęcularis in infirmitate seruiens fratri, quam anachoretes qui non miseretur proximo suo. Insipiens monachus negligit instrumenta artis suæ; sapiens autem curam habebit illorum. Ne dixeris, hodie maneo, & cras exibo; quia non in sapientia cogitasti de hoc ipso. Circuitor monachus meditabitur sermones falsos; proprium autem ludificabitur patrem. Qui exornat vestimenta sua, & implet ventrem suum, hic pascit cogitationes turpes, & cum sanctis concilium non habebit. Si introjueris in vicum, non proximaueris mulieribus; & non moratus fueris sermocinari cum eis: quemadmodum enim si quis glutiat hamum, sic abstrahetur anima tua. Longanimus monachus impassibilitate gaudebit: qui autem exacerbat fratres suos, odibilis erit. Mansuetum monachum diligit dominus; turbulentum autem repellit a se. Piger monachus murmurabit: & somniculosus dolorem capitis fingit. Si contristatus fuerit frater tuus, consolare illum; & si dolet, condole illi: hoc enim faciens lætificabis cor eius, & thesaurum magnum tibi cumulabis in cælis. Monachus, qui dissimulat cu-

sto-

audire sermones patris, maledicet canis patris sui, & derogabit vitæ filiorum eius: dominus autem annullabit eum. Qui occasionem quærit, separabit se a fratribus; patrem autem suum incusabit. Ne dederis auditum tuum sermonibus qui sunt contra patrem tuum, & non suscites animam inhonorantis illum; vt non dominus irascatur in operibus tuis, & deleat nomen tuum de libro viuorum. Qui obedit patri monasterij, diligit semetipsum: qui autem contradicit ei, incidet in mala. Beatus monachus, qui custodit præcepta domini: & sanctus, qui seruat sermones patrum suorum. Piger monachus multa detrimenta patietur: si autem perstiterit in audacia, & habitum suum adijciet perdere. Qui custodit linguam suam dirigit vias suas: & qui seruat cor suum implebitur scientia. Monachus bilinguis turbat fratres: fidelis autem agit quietè. Qui confidit in sua continentia, hic cadet: qui autem humiliat se ipsum, exaltabitur. Ne dederis te saturitati ventris, & non implearis somno nocturno: hoc enim modo efficieris mundus, & spiritus domini superueniet in te. Psallentis viri conquiescet indignatio: & qui longanimis est, interritus erit. Ex mansuetudine generatur scientia; ex ferocia autem inscitia. Sicut aqua dat incrementum plantationi, sic humiliatio iracundiæ exaltat cor. Qui inuestigat conuiuia, extinguetur lumen eius: anima autem eius videbit tenebras. Pondera in statera panem tuum, & bibe ad mensuram aquam tuam: & spiritus fornicationis fugiet abs te. Da senibus vinum, & ægrotantibus offer escas: eò quòd contriuerunt carnes iuuentutis suæ. Non supplantes fratrem tuum, & in ruina eius ne congratuleris: dominus enim cognoscit cor tuum, & tradet te in die mortis. Monachus prudens impassibilis erit: imprudens autem exhauriet mala. Oculum nequam excæcabit dominus; simplicem autem eripiet a

tenebris. Sicut lucifer in cælo, & sicut palma in paradiso; sic in anima mansueta sensus purus. Vir sapiens scrutabitur sermones Dei; insipiens autem irridebit eos. Qui odit scientiam Dei, & reijcit considerationem, similis est ei, qui lancea pungit cor suum. Melior est scientia Trinitatis super scientiam incorporalium, & consideratio eius super rationes omnium sæculorum. Cani senum mansuetudo: vita autem illorum scientia vera.

Iuuenis mansuetus multa suffert: pusillanimem autem senem quis sustinebit? Vidi iracundum senem elatum vltra tempus suũ: spem tamen non habuit iunior, quã ille. Qui scandalizat seculares non erit impunitus: & qui exacerbat eos inhonorabit nomen suum. Conturbantem ecclesiam domini exterminabit ignis: resistentem autem sacerdoti deglutiet terra. Qui amat pacem, manducabit fauum eius: & qui colligit eam, implebitur melle. Honora dominum, & cognosces incorporalia; & serui illi, & ostendet tibi rationes sæculorum.

Citra scientiam non exaltabitur cor, & arbor non florebit sine humore. Carnes Christi actuum virtutes: qui autem manducat eas, efficitur impassibilis. Sanguis Christi consideratio factorum: & qui bibit illum, illuminabitur ab eo. Pectus domini scientia Dei: qui autem recubuerit super illud, prædicator erit diuinorum. Plenus scientia, & actor bonorum obuiauerunt sibi: medius autem inter vtrumque stetit dominus. Qui adquisiuit dilectionem, adquisiuit thesaurum; accepit autem a domino gratiam magnam. Consilia dæmonum cognoscit sapientia: astutiam autem illorum inuestigauit prudentia. Non spernas decreta sancta, quæ posuerunt patres tui: fidem autem baptismi tui non derelinquas, & non repellas signaculum spiritale: vt adsit dominus animæ tuæ, & protegat te in die malo. Sermones hæreticorum nuntij mortis: qui autem suscipit illos, perdet

det animam suam. Nunc ergo, fili, audi me, & non accedas ad ostia virorum iniquorum, neque ambules super laqueos eorum, vt non capiaris. Separa animam tuam a scientia falsa: etenim ego sæpè locutus sum ad eos; tenebrosos autem sermones eorum inuestigaui, & venenum aspidum inueni in eis. Non est prudentia, & non est sapientia in vijs eorum. Omnes qui suscipiunt eos peribunt, & qui diligunt eos implebuntur malis. Vidi ego patres dogmatum illorum, & in desertis commisi cum illis. Inimici enim domini obuiauerunt mihi, & dæmones in verbis concertauerunt aduersum me, & non vidi lumen verum in sermonibus eorum. Vir mendax excidet a Deo: seducens autem proximum, incidet in mala. Melior est paradisus Dei super hortum olusculorum, & fluuius domini super fluuium magnum contenebrantem terram. Fidelior aqua cælestis, super aquam Ægyptiorum sapientium, haurientium de terra. Sicut enim qui rotas ascendunt, deorsum descendunt; sic qui exaltant verba sua humiliantur. Sapientia domini exaltat cor; intellectus autem eius purificat illud. Rationes prouidentiæ obscuræ; & vix intelligibiles considerationes iudicij: vir autem bene agens cognoscit eas. Qui purificat se, conspiciet naturas intelligibiles: rationes autem incorporalium cognoscet monachus mitis. Qui creaturam dicit Trinitatem, blasphemat Deum: & qui spernit Christum eius, non cognoscit eum. Considerationes creaturarum dilatant cor: verba autem prudentiæ & iudicij exaltant illud. Scientia incorporalium eleuat sensum, & sanctæ Trinitati applicabit eum. Mementote eius, qui dedit vobis in domino prouerbia luculenta, & non obliuiscamini animam eius humilem in tempore orationis.

EIVS-

EIVSDEM EVAGRII MONACHI

SENTENTIAE AD VIRGINES

DILIGE dominum & amabit te; & serui illi & illuminabit cor tuum. Honora matrem tuam sicut matrem Christi; & ne exasperes canitiem eius quæ peperit te. Dilige sorores tuas sicut filias matris tuæ; & non derelinquas viam pacis. Exoriens sol videat codicem in manibus tuis; & post secundam horam opus tuum. Ora sine intermissione; & memento Christi qui genuit te. Conuentus virorum deuita; vt non fiat idolum in anima tua, & erit tibi offendiculum in tempore orationis. Christum habes dilectum: proijce abs te viros omnes, & non viues exprobabilem vitam. Animositatem & iram longè facito a te; & memoria malitiæ non demoretur apud te. Ne dicas hodie comedo, & crastino non comedam: quoniam non in sapientia facis hoc. Erit enim noxa corpori tuo, & dolor stomacho tuo. Edere carnem non bonum; & bibere vinum non optimum: offerre autem oportet te ista infirmantibus. Virgo turbulenta non saluabitur; & quæ in delitijs agit, non videbit sponsum suum. Ne dicas, contristauit me famula, retribuam ei; propterea quod non est seruitus in filiabus Dei. Non des auditum tuum verbis vanis, & narrationes vetularum fuge circumeuntium. Ferias ebriosarum ne videas, & in nuptias alieni non abieris: immunda enim apud dominum omnis virgo faciens hęc. Aperi os tuum verbo Dei; & cohibe a multiloquio linguam tuam. Coram Deo humilia te ipsam; & exaltabit te dextera eius. Ne auertaris a paupere in tempore

æ tribulationis; & non deficiet oleum lampadæ tuæ. Omnia fac propter dominum; & noli quærere ab hominibus gloriam: quoniam gloria hominis sicut flos fœni; gloria autem domini manet in æternum. Virginem mansuetam diligit dominus; virgo autem iracunda odibilis est. Obaudiens virgo misericordiam subsequetur: contradicens autem, valde insipiens. Murmurosam virginem disperdit dominus; gratam autem liberat a morte. Turpis risus, & exprobrabilis impudicitia: omnis autem insipiens talibus implicabitur. Quæ exornat vestes suas etiam pudicitia excidet. Non commoreris sæcularibus, vt non auertant tuum cor, & irrita faciant consilia iusta. Lacrimis in nocte roga dominum, & nemo sentiat orantem te, & inuenies gratiam. Concupiscentia deambulationum, & desiderium alienarum domuum auertit statum animæ, & corrumpit promptam voluntatem eius. Fidelis virgo non formidabit; quæ autem infidelis est, fugiet etiam vmbram suam. Inuidia consumit animam, & liuor deuorat eam. Quæ contemnit sororem infirmam, & a Christo longè erit. Ne dicas meum hoc, & tuum illud: in Christo enim Iesu omnia communia. Non inquiras vitam alterius, & ruinæ sororis tuæ non congaudeas. Subministra autem indigentibus virginibus; & in nobilitate tua ne extollaris. Non proferas verbum de ore tuo in ecclesia domini; & ne extollas oculos tuos: etenim dominus cognoscit tuum cor, & omnes cogitationes tuas inspicit. Omnem malam concupiscentiam repelle à te; & non contristabunt te inimici tui. Psalle de corde tuo, & non moueas tantum linguam tuam. Fatua virgo diliget argentum; prudens autem apponet & panem suum. Sicut impetus ignis difficile compescitur; sic anima virginis vulnerata vix sanabilis. Ne dederis animam tuam cogitationibus malis, vt non polluant tuum cor; & mundam orationem longè

fa-

faciant a te. Grauis tristitia, & intolerabilis acedia; lacrimæ ad dominum validiores vtrorumque. Fames & sitis marcescere facit concupiscentias malas: vigilia autem bona purificat sensum. Iram & animositatem auertit dilectio: memoriã autem malitiæ confundunt munera. Qui detrahit sorori suæ occultè, deforis stabit a thalomo sponsi, & clamabit ad ianuas eius, & non erit qui exaudiat eam. Virginis immisericordis extinguetur lampada, & non videbit aduenientem sponsum suum. Vitrum cadens à saxo comminuetur; & virgo adiuncta viro non erit innocens. Melior mulier mansueta virgine animosa & iracunda. Quæ atrahit in risu sermones viri, similis est circummittenti laqueum collo suo. Sicut margarita in fundibulo aureo; sic virginitas cooperata reuerentia. Cantica dæmonum & tibiæ resoluunt animam, & disperdunt fortitudinem eius: quam custodi per omnia, vt non exprobrabilis fias. Non delecteris in risu, & vituperantibus non læteris: quoniam dominus derelinquet eas. Non exprobrabis sororem tuã edentem, & in abstinentia tua non exalteris: non enim scis quid cogitauit dominus, aut quis stabit in conspectu eius. Quę miseretur liuentibus oculis suis, & tabescentibus carnibus suis, non lætabitur super impassibilitate animæ. Grauis abstinentia, & vix dirigibilis castitas: sed nihil dulcius cælesti sponso. Animæ virginum illuminabuntur: animæ autem immundarum videbunt tenebras. Vidi viros corrumpentes virgines in doctrinis suis, & vanam facientem virginitatem earum. Tu autem audi, filia, doctrinas ecclesiæ Dei; & nemo alienus persuadeat tibi. Deus fundauit cælum & terram, & prouidit omnibus, & lætatur in eis; & non est angelus non capax malitiæ, & non est dæmon natura malus: vtrumq; enim liberi arbitrij fecit Deus. Sicut homo ex corpore corruptibili & anima subsistit rationabili; sic enim &

do-

dominus noster natus est sine peccato, manducans manducauit, & crucifixus, crucifixus est: non erat visio ficta in oculis hominum. Erit mortuorum resurrectio, & mundus transibit iste: & nos spiritalia accipiemus corpora. Iusti hereditabunt lumen; impij autem inhabitabunt tenebras. Virginis oculi Deum videbunt: aures autem virginis audient verba eius. Virginis os osculabitur sponsum suum: odoratus autem virginum in odore vnguentorum eius curret. Manus virginis palpabunt dominum; & castitas carnis acceptabilis illi erit. Virgo anima coronabitur, & cum sponso suo viuet semper. Vestimentum spiritale dabitur ei, & cum angelis in cælis feriabitur. Inextinguibilem accendit lampadem, & oleum non deficiet in vasis eius. Accipiet diuitias æternas, & hereditabit regnum Dei.. Mei sermones, filia, dicti sunt ad te; verba autem hæc seruet cor tuum.

Memento Christi custodientis te; nec obliuiscaris adorandam & vnius substantiæ trinitatem.

EXPLICIT.

FAVSTI ABBATIS LIRINENSIS

Sermones ad monachos.

SERMO PRIMVS.

D hunc locum cariſſimi, non ad quietem, non ad ſecuritatem, ſed ad pugnam, ad certamen conuenimus. Ad agonem huc proceſſimus: ad exercenda cum vitijs bella conſcendimus. Vitia enim noſtra hoſtes noſtri ſunt, de quibus ſcriptura pronunciat dicens: *Caue ne vmquam habeas cum eis fœdus.* (Exod. 23, 32.) Neceſſaria nobis eſt, fratres, peruigil cura, indefeſſa cuſtodia: quia conflictus iſte ſine fine, hoſtis iſte ſine pace eſt. Hoſte iſto vinci potes, recipi in amicitiam non potes. Et ideo prælium iſtud, quod ſuſcepimus, ſatis durum ſatiſque periculoſum eſt; quia intra hominem geritur, & niſi cum ipſo homine non finitur. Ideo ergo nos ad tranquilla hæc ſecreta & ſpiritalia caſtra contulimus; vt quotidie contra paſſiones noſtras infatigabili congreſſione certemus; vt quotidie

ſe-

senioribus nostris quasi famulas voluntates nostras subijciamus; vt cordis nequitias circumcidamus; vt linguæ gladium recondamus; vt non solum inuicem non inferamus iniurias, sed nec ab alijs sentiamus illatas. Peculiariter enim ista ad professionem nostram pertinent, nihil in hac vita consolationis requirere, nihil honoris; præsentium rerum solatia refugere; ad promissa æternæ remunerationis præmia animum præparare; subiectione & abiectione gaudere, & paupertatem studio quærere, & non solum facultates, sed & ipsas voluntates de cordibus eradicare. Nihil enim proprij habere, res necessitatis exigit: nihil autem concupiscere, res est virtutis. Illud etiam scire debemus, quod qui inter vos vitam habere constituimus; aut cum grandi fructu, aut cum grandi periculo, vel diligentes, vel etiam negligentes sumus. Vnde felix est illa anima, quæ diu bene in congregatione versatur: multorum gaudium est, & plurimi ex ea vel ædificantur, vel illuminantur. Bona enim dum multis communicantur, adduntur. Ad quod etiam sapientissimi illius sententia respicit, quæ dicit. *Fili mi, si sapiens fueris, tibimetipsi eris*. Prou 9,12. Itaque si quis in congregatione positus humilitatem se sequentibus aut patientiam præbuerit, quantum ex se bonum proximis commodat, tantum in se lucra aliorum conuertit. Si verò e contrario per inobedientiam vel superbiam, quæ res, quod peius est, facilius inueniri solet, ad mali exemplum, siue iniquitatis alios attraxerit; quantos destruxerit, de tantis periculum damnationis incurrit: quantis detrimentum fuit, de tantis damna contraxit, & peccatum quod semel ab illo recessit, ad eum multipliciter redundabit. Quam ob rem sicut ille valde admirandus atque laudandus est, cuius cursus bonus multorum profectus est: ita ille merito lugendus est, cuius vita multorum ruina est. Ideoque fratres, quæ ad ædificationem pertinent, ea in medio positi

agere ſtudeamus; ne vita noſtra aliorum virtutibus noceat; ne aliorum feruorem tepor noſter debilitet; ne aliorum patientiam noſtra iracundia violet; ne aliorum humilitatem ſuperbia noſtra deprauet; ne aliorum pulchritudinem fœditas noſtra contaminet; ne aliorum ardentes extinguamus lampades, ſi noſtras illuminare non poſſumus. Et quidem illæ fatuæ virgines quamlibet ſtultæ eſſent, non tam alienas extinguere, quam ſuas illuminare cupiebant: & ideo ad inſtar iſtarum, ſi deeſt ignis fidei, ſi flamma feruoris, ſi oleum caritatis, ſi lumen dilectionis; veniat ad eos, quos magis abundare perſpexerit, & gratiam in ſe a proximis non auferendo, ſed imitando transfundat; & bona poſſeſſionis alienæ non ſolum ſine damno, ſed etiam cum lucro poſſeſſoris inuadat. Numqnam enim ſentit luminis damnum plurimus ignis accenſus, nec minuit ſolis lucem conſiderantium multitudo; quanti ad eum perſpexerint, tantis munera ſua commodat: & ipſe tamen ſemper integer perſeuerat. Benedicta a Deo illa anima eſt, cuius humilitas alterius confundit ſuperbiam; cuius patientia proximi extinguit iracundiam; cuius obedientia pigritiam alterius tacite increpat; cuius feruor inertiam alieni teporis exſuſcitat; quæ proximi ſui per iram turbatum odium cordis gratia conſolationis atque ædificationis illuminat. Melius eſt huic quam illi qui fratrem paululum ab aliquo contriſtatum non tantum ſolatio ſuo porrecta manu non ſubleuat; ſed & titubantem ſicut parietem inclinatum maliloquiorum impulſu adiuuat ad ruinam, & ſalubriter per diſciplinæ rationem correptum per ſiniſtra conſilia ſic incitat vt allidat, ſic armat vt perimat. Certi ſimus, cariſſimi, quod niſi caueamus, niſi noſtras quotidie reſecemus & circũcidamus paſſiones, deteriores nos multum effici quam fueramus, dum in hoc ſæculo viueremus; ita vt fiant extrema noſtra peiora prioribus. Et quidem, cariſſimi,

quam-

quamdiu quæ ad mundum pertinent, illis actibus & negotijs eramus militantes, in quibus nunc erubescimus; tunc nobis aduersarius non obstabat, imo etiam consentiebat: quia circa miserabilem ac perditam vitam nostram non inueniebat in quo exerceret inuidiam suam: delectabant illum nostra opera; sufficiebant illi per se nostra crimina & peccata. Quis enim suscipiat bellum contra militem suum? Quis velit impugnare subiectum suum? sed supra omnem infelicitatem erat vitæ illius, cui nocere dedignabatur, inimicus. At vero nunc postquam voluntatibus illius renunciauimus, vidit cultores suos ad auctoris pristini redijsse famulatum; vidit in nobis quodammodo idola sua in Dei templum mutari. Frendens itaque leo rugiens, omnes nocendi aditus peruigil insidiator explorat. De quo leone apostolus attestatur: *Vigilate, quia aduersarius vester diabolus vt leo rugiens circuit quærens quem deuoret*. Beati quos hic leo inquirendos iudicat & sequendos; vtique virtutum vestigijs & odore meritorum. Non enim ab illo inquiruntur nisi boni; quia vltro se ingerunt mali: post illos violenter currit. Beati igitur quos hic leo inuidia cogitur quærere, & malitia non permittitur inuenire. Terribiliter quidem sonat in auribus nostris dum audiuimus, *tamquam leo rugiens*. Sed quia dictum est: *Esca eius electa sunt*: quod quærit, electionis est; quod rugit desperationis est: sicut in alio loco legimus: *Dentibus suis fremet & tabescet*. Ita hæc loquitur sermo diuinus, vt terrori coniuncta sit consolatio. Cruenti quidem est quod frendet; sed victi quod tabescit. Et inter hæc quanta sint illa, quæ a Deo præparata sint homini, etiam liuor prodit inimici. Hæc itaque, carissimi, cogitantes, in hoc agone desudantes, gloriosi ac præclari patris nostri nos & discipulos meminerimus esse & filios. Rapiamus vnusquisque quod possumus de bonis intestati parentis. Hic de hereditate assumat fidei holosericam gesto-

1. Pet. 5, 8.

1. Petr. 5, 8.
Habac. 1, 16.

Psal. 111, 10.

gestorum varietate pretiosam: hic mansuetudinem ac simplicitatis occupet talentum. Ille decus pectoris beneuolentiæ ac sapientiæ monile sibi vendicet: hic margaritum compunctionis & thesaurum castitatis inuadat. Licet enim ille locupletissimus Dei amicus quicquid habuerit secum tulerit, in nobis tamen si volumus totum reliquit. Ita ergo agamus bona illius sectantes, vt qui in æternam gloriam suscitandus sub fine sæculorum reddetur; nunc ecclesiæ per rediuiua in filijs merita iam resurgat.

SERMO SECVNDVS.

INstruit nos atque hortatur sermo diuinus qualiter nos accingere debeamus ad inquirenda promissa sua, & obtinenda illa sua bona, quæ nec visu capi, nec auditu percipi, nec cogitatu comprehendi possunt. *Petite*, inquit,
Mat. 7, 7. *& dabitur vobis: querite & inuenietis: pulsate & aperietur vobis*: id est, vt petamus orando, quæramus laborando, pulsemus desiderando, pulsemus proficiendo, pulsemus perseuerando, & in spem cælestium tanto incitemur studio, tanto inardescamus affectu; vt cum præmiorum dignitate desideriorum magnitudo concordet. Non vult enim Deus noster bona sua nimia inueniendi facilitate vilescere. Pretiosa & concupiscibilis merces cupidum amatorem atque auidum negotiatorem requirit. Ergo ille tantorum munerum repromissor non vult in opere suo tepidum, despicit fastidiosum, recusat coactum, & ingratum respuit & indeuotum. Lentum enim & parum gratum quærere gratiam diuini muneris, maxima est iniuria remuneratoris. Ergo totis licet animæ & corporis laboribus desudemus, totis licet obedientiæ viribus exerceamur; nihil tamen condignum quid merito pro cælestibus

bus bonis pensare & offerre valebimus. Non valent vitę temporalis obsequia æternæ vitæ gaudiis coæquari. Lassescant licet membra vigilijs, pallescant ora ieiunijs: non erunt tamen condignæ passiones ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Pulsemus ergo in quantum possumus; quia non possumus in quantum debemus. Futura beatitudo acquiri potest, æstimari non potest. nisi enim cum auiditate, nisi cum bona voluntate & cum lætitia Dei præcepta geramus, Deo nos perire nouerimus. Putamus, carissimi, quod digne quærat illa anima, & ita pulset vt ei aperiatur, quæ ad leue præceptum senioris respondere præsumit & dicere: numquid ego seruus vester sum? iam feci vicem meam, & ille faciat suam? Quomodo hoc dicit, cui præceptum est: *Nolite quærere quæ vestra sunt*. Et iterum: *Non quæ sua sunt singuli considerantes*. 1 Cor. 10, 24. Philip. 2, 4. a quo non hoc expetitur vt mercedem suam impleat, sed vt alienas inuadat, præoccupet, rapiat. Putamus, inquam, quod ita petat vt accipiat, inquirat vt inueniat, ita pulset vt ei aperiatur, qui pro aliqua negligentia correptus, & disciplinæ ordine castigatus, non se ad emendationem, non ad satisfactionem confert, sed magis ad illam proteruiam, vt dicat: desero atque discedo: hoc ego ferre non patiar: ingenuus homo sum. Iam primum qui ante præpositum & abbatem ingenuum se esse iactat, puto quod adhuc redemptum esse se nesciat. Qui Christianæ militiæ mancipatus dicere se præsumit ingenuum, pene est vt se neget Christi sanguine comparatum. Quid est hoc aliud, quam si ipsi domino clamare & dicere ausus est: liber ego homo sum; nihil tibi debeo? De talibus dicebat apostolus: *Cùm enim serui essetis inobedientię, liberi fuistis iustitiæ*. Rom. 6, 20. Non bene ingenuus approbatur, quem misera & infelix vitiorum seruitus deprimit. Clamat autem in contumelia disciplinæ, in peccato animæ suæ: malo discedere quam emendare, quam satisfacere, quam imple-

re quod præcipit Deus. Et quid est hoc aliud tam magna & tam periculosa proteruia, nisi quod Christum a se repellere & ceruicem discutere cupit,& diabolo se mancipare? Isti tales nesciunt quid vouerunt: obliti sunt propter quod in monasterium venerunt. Isti tales non bene petunt, sed male vitijs appetuntur. Non fide pulsant; sed infidelitate pulsantur. O infelix! quid prodest si discedis, & Christi iugum a te repellis, qui vndiq; astrictus es vinculis passionum, quem hinc atque inde circumuallant vitia? Quid, inquam, prodest quod discedis, qui quocunque vadis tecum temetipsum portas? Merito discederes, si diabolum fugere posses. Dignè aliquis discederet, si in locum ire posset, vbi illum diabolus non inueniret. Nemo se fallat, fratres, nemo se circumueniat: quia nemo fugit aduersarium de loco ad locum, sed de vitio ad virtutem, de passione ad emendationem. Si eum fugias, sequitur. Emenda te, & fugiet a te, sicut
Iac. 4, 7. ait apostolus: *Resistite diabolo,& fugiet a vobis*. Non autem obedire, & velle discedere, hoc est dupliciter facere diaboli voluntatem: hoc est voluntariè sibi etiam in præsenti damnatione mortem inferre peccati. Illis vero qui grauius apud nos delinquunt, nullam tristiorem, nullam acerbioré possumus inuenire sententiam, quã vt a corpore congregationis abscisi, sine pace discedãt. An non amentiæ genus est, vt hoc quisquis pro remedio expetat, quod etiam a præposito nisi pro summo crimine non possit inferri? Intelligamus ergo istas indignitates & contradictiones maxime causa superbiæ atque proteruiæ inimico cooperante & disponente prouenire. Ille etenim qui non potest aliquem absolute de loco salutis excutere, immittit primum occasiones & causas, immittit inobedientiæ passionem, quam semper sociam infidelitas comitatur: cumque captiuam illaqueauerit mentem, statim intoleranda atque impossibilia facit etiam illa quæ parua sunt. Et

sane

sanè dubium non est, quod vires inobedientibus diuinitus subtrahuntur. Et sicut ille qui non habet necessariam fidei deuotionem, etiam quod habebat aufertur ab eo; ita & inobedientia obdurat animum quem semel ceperit; vt ad suscipienda præcepta nec auctoritate nec ratione flectatur: sed quod pessimum est, sibi soli credat, & pro omni ratione intentiones suas sequatur & illicitas voluntates; & hoc solum rectum putet, quod obdurato corde conceperit. Similis est ei effectus, de quo diuinus sermo pronunciat: *Itinera insipientium recta in conspectu eorum.* Prou 12,15.
Et iterum: *Sunt viæ, quæ videntur rectæ esse hominibus: nouissima autem earum veniunt in profundum inferni.* Prou 14,12. Postremo eueniet eiusmodi animabus, quod domui quæ supra arenam ædificata est: hæc enim parabola maxime inobedientes respicit. Sic enim legimus: *Omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, similabitur viro stulto, qui ædificauit domum suam super arenam, &c.* Mat.7.26. id est, cum influxerint stillicidia passionum; cum aduenerint flumina & torrentes atque impetus tribulationum ex multitudine negligentiarum; cum flauerint venti, illi vtique qui per istum aërem volitant, parati ad Christi aream ventilandam, sicubi inueniant paleas, quas ad ludibrium suum rapiant atque dispergant: tunc irruent in domum illam, quæ sine obedientiæ fundamento ædificata est, & fiet ruina illius magna. Sed forsitan dicit aliquis: Numquid statim de hoc loco discedere ruina dicenda est? Dico, carissimi, non grandis spes est, si nauis in fluctibus constituta est, licet ipsa non pereat, tamen iacturam maximam de onere ac de mercibus suis faciat, & ipsa ad portum vacua perueniat. Sic non grande gaudium est, si aliquis ad sæculi fluctus reuertens, nomen atque habitum promissionis suæ custodire videatur; anima vero eius negligentijs tabescat ac diffluat. Et quid grauius quam vt subito tanquam auis repentinus eradiceris de loco ad quem

te dominus tuus vocauerat, in quo te primum illuminauerat, in quem te primum post multa mala sæculi quasi in portum de tempestate adduxerat: obliuisci subito fraternæ societatis & consolationis, obliuisci loci illius in quo primum dulcissimum habitum mutasti, & nomen sæculare exuisti. Aues ipsæ diligunt nidos suos; amant feræ loca in quibus nutritæ sunt; amant cubilia & pascua sua: & quālibet naturali libertate passiuis per diuersa rapiantur excursibus; sæpius tamen ad cara sibi loca quodam desiderio reuertuntur: & tu intellectu præditus, ratione munitus, ita interdum sensu alienus efficeris; vt præferas Dei beneficijs voluntates vel intentiones tuas, & diaboli insinuationes sequaris, quæ quamlibet ad duros labores, quamlibet ad salutis naufragia, atque ad animæ detrimenta te rapiant; totum hoc præ nimia cordis indignitate non sentis. Tempore etenim discessionis multa promittit inimicus; persuadet tibi illuc quo tendis maiorem profectum, multam gratiam atque omnium rerum abundantiam reperturum, ac te tanquam angelum suscipiendum: & post hæc quando anxietate repletus & pace nudatus, profectus tui stadium, ac sacrum ouile reliqueris; tunc animaduertis, & quasi sedata temporis tui tempestate, tunc vides quid male de te egeris; tunc recognoscis quod periculum incurreris; cum de loco ad quem cum gaudio veneras, sine pace cum scandalo discessisti. Tunc sera poenitentia super ruinas tuas poenites ac defles: sicut quædam aues, quæ pro dolore, super eos quos occiderint, flere dicuntur. Et hæc omnia animæ detrimenta ex inobedientiæ malo eueniunt. Obedientes autem & humiles animæ multas tribulationes atque omnes labores prosternunt atque in compendium mittunt. Sciendum est enim quod quanto humiliores & obedientiores fuerimus, tantò super nos leuius ac dulcius iugum domini sentiemus: & quantum obedientiores fuerimus

præ-

præpositis & patribus nostris, in tantum obediet Deus orationibus nostris. Videamus quam acceptabilia sint domino vel opera vel ieiunia eorum,qui suis potius quam seniorum voluntatibus obsequuntur. Clamant illi: *Quare ieiunauimus & nescisti, humiliauimus animas nostras, & non aspexisti?* Et ille respondet: *Ideo, quia in diebus ieiuniorum vestrorum inueniuntur voluntates vestræ.* Videmus ergo per inobedientiam animarum opera non respici, ieiunia non audiri,vota non suscipi. Vnde nos, fratres, amplius illius mandata sectemur, qui ad hoc ad nos e cœlo descendit, vt non solum nos redimeret mortis pretio; sed etiam vt vitæ ædificaret exemplo; vt cum illo dicamus: *Non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem illius qui me misit patris.* Ire autem post voluntates proprias tam perniciosum est, vt hoc Deus iam postmodum iratus pro damnatione peccati inobedientibus irroget dicens: *Et dimisi illos secundum desideria cordis eorum.* Quamobrem qui vult tuta esse opera sua vel recta in conspectu domini, nihil obdientiæ præferat, nihil penitus anteponat, siue ille iunior, siue senior sit. Quanto senior est: tanto plus debet studere ædificationi & perfectioni: nullum sibi finem faciat proficiendi, nullumque terminum constituat acquirendi; cum sibi dici audiat: *Para in exitu opera tua.* Et iterum: *Non verearis vsque ad mortem iustificari.* Et iterum: *Sapientia in exitu canitur.* Quanto ergo plus proficimus, tanto plus humiliemur; quia quanto plus humiliati fuerimus, tanto amplius proficiemus. Nullus illic senior tam doctus appareat, vt putet quod eum non deceat obedientia, quæ Deum decuit. Humilitas enim atque obedientia in iunioribus ad huc necessitas est, in senioribus autem dignitas est. Ille bene proficit, qui bene consummat, qui quotidie sic agit quasi semper incipiat. Quamobrem augmenta meritorum, incitamenta esse profectuum scriptura pronunciat. De his vero qui-

Isai. 58, 3.
ibid.
Ioan. 6, 38.
Psal. 80, 13.
Prou. 24, 27.
Eccl. 18, 22.

dum primas negligentias prætermittunt, in alias atque alias semper incurrunt, ita ait: *Peccator adijcit ad peccandum.* De profectu vero dicit: *Et sanctus sanctificabitur adhuc*. Videamus quid est, *peccator adijcit ad peccandum*. Verbi gratia, si cuiuslibet vitij aut obtrectationis passio impugnare me cœperit, si non statim me pœnitudo vitij huius mordet, cras tanta mihi huius vitij facilitas veniet, & quædam, vt sic dixerim, suauitas, vt reuocare me ab illo & continere non possim. Ita enim euenit, vt qui primo tempore emendare noluit, incipiat in sequenti nec velle, nec posse. Verbi gratia: superbiæ adquiescere cœpi, regulam violaui, seniorem læsi, iuniorem destruxi: si non statim me pœnituit grauiter fuisse præuentum: iam de die in diem libentissime me rapiet ipsa violentia consuetudinis & impetus passionis, vt iam nec delinquere me intelligam, nec peccare me sentiam. Obscurat enim me atque obruit intellectum delicti assiduitas delinquendi. Etenim ita cor negligentis obduratur, vt hoc ipso si non se humiliet, si non satisfaciat præposito suo, nocere se non credat; insuper insultet & dicat: Quam constanter illi restiti: quam bene non adquieui: quanta auctoritate respondi: putabat quod me semper illi humiliare deberem: quod qui facit, diabolo se tradidisse captiuum constat, qui de hominum vitijs & passionibus & perditione lætatur. Et eiusmodi animæ eueniet illa sententia, quod *peccator adijcit ad peccandum*: quam nos refugientes, illam potius teneamus, quæ dicit: *Et sanctus adhuc sanctificetur*: & quotidie augeamus merita, nec de nobis aliquid præsumamus, quia Dei est omne quod possumus. Simus itaque in opere Dei indeficientes propter æternam retributionem, & quotidie ad meliora tendamus. Ipsa enim adprehendendi auiditas, ipsa consuetudo perficiendi semper nos ad maiora prouocet: & vbi viderit Deus deuotionem animi nostri, ardentiorem insinuabit affectum

Eccl. 3, 29. Apoc. 22, 11. Eccl. 3, 29. Apoc. 22, 11.

ctum: & quanto nos addiderimus ad studium, tanto adponet adiutorium: quanto nos adposuerimus ad intelligentiam, tanto ille addet ad gloriam. *Qui habet dabitur illi & abundabit*. Et alio loco dicit: *Posui adiutorium super potentem*. Gratia ergo de gratia nascitur, & profectus de profectibus. Seruiunt lucra lucris, & merita meritis locum faciunt: vt quanto quis plus adquirere cœperit, tanto plus conetur inquirere: & quanto auidius de sapientiæ bonis hauserit, tanto plus haurire desideret, sicut ipsa de se loquitur sapientia: *Qui edet me adhuc esuriet*. Vrgeamus fratres cursum nostrum, vt crescat in nouissimo vita nostra. Quæramus vsque in finem, vnde sine fine gaudere mereamur. Sed si istos non possumus iam exercere corporis labores, conferamus nos ad spiritalium bonorum desiderium, ad compunctionis & caritatis augmentum. Si quotidie in cordibus nostris disponamus ascensus, nulla infirmitate, nulla ætate lassari possunt mentes: vt spiritalibus quibusdam gradibus ascendere mereamur ad promissa Dei nostri Iesu Christi, cui est honor, virtus, & gloria, potentia & claritas, & magnificentia, & imperium, & nunc & semper, & in cuncta sæcula sæculorum Amen.

Mat. 13, 12.
Psal. 88, 2.
Eccl 24, 29.

SERMO TERTIVS.

QVod supplente, & quodammodo cum caritate iubente Deo & vestra fraternitate, qualemcunque sermonem profero, facio hoc non ex aliqua præsumptione, sed ex vera & integra caritate. Et licet iam perfecti Deo propitio sitis, vt admonitione nostra minime egeatis, tamen imperante caritate, quæ nescit timere, etiam quod optime implere nouimus, suggerere & admonere cum vera humilitate & perfecta caritate præsumimus,

non

non tamen sine verecundia; cum nos necdum idoneos nouerimus esse discipulos, & ad opus sanctum videamur excitare magistros: cum simus tepidi, cogimur admonere feruentes: cum simus peccatores, arguimus iustos: cum simus imperiti, instruimus doctos: cum simus in pelago huius mundi nimijs fluctibus agitati, ad eos, qui ad portum iam feliciter peruenerunt, prædicationis verba proferimus. Sed tamen, fratres dilectissimi, quia solent naues superatis & deuictis fluctibus pelagi etiam in portu tutissimo laborare, & nisi grandis cautela fuerit, pene submergi: cum summa humilitate & ingenti reuerentia admonemus; vt quia vos Christus capitalibus criminibus tamquam de periculosis liberauit fluctibus; in portu quietis & beatitudinis constituti, paruas negligentias, & quasi minuta peccata, quæ sic in anima confluunt, quomodo per minutissimas nauis rimulas in sentina guttæ concurrunt; cum omni vigilantia Christo adiuuante exhaurire iugiter festinetis. Nam quomodo nauis posteaquam pelagi fluctus euaserit, si in portu sentinata non fuerit, de minutissimis guttis impletur & mergitur; sic & monachus deuictis & superatis mundi huius omnibus quasi periculosis fluctibus, cum ad portum monasterij venerit, si subrepentia, & minuta & quotidiana peccata de animæ suæ sentina exhaurire neglexerit in ipso portu naufragij discrimen incurrit. Sed dicit aliquis: Quomodo potest anima sentinari? Vtique orando, ieiunando, vigilando, veram caritatem, & veram humilitatem, & veram obedientiam exhibendo. Attendite fratres quæso. Quomodo nauis sentinatur a situla; sic anima ab operibus malis liberatur dominica oratione, si dicat, & verum dicat: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*. Qui enim omnibus in se peccantibus clementer indulserit, nullius peccati vestigium in illius anima remanebit. Attendite fratres, & con-

Mat. 6, 12.

side-

siderate quod dixi: qui in se peccanti indulserit. Non dixi, quod qui in Deum peccauerit, ipsi debeas indulgere: sed qui in te peccauerit, ipsi debeas veniam dare. Quod peius est, aliquotiens qui in nobis peccauerit, aut tarde aut difficile veniam damus; qui in Deo peccauerit celeriter indulgemus. Sed si volumus iuste agere; illi qui in Deũ peccauerit sine seuerissima districtione non debemus penitus indulgere: ne dum illi per indiscretam pietatem remittitur, exemplum perditionis alijs præbeatur. In suo ergo se vnusquisque ostendat esse clementem: quia dominus ait: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester calestis peccata vestra.* Ibid. v. 14. Quando vero in Deum aliquis peccatum præsumit admittere, districtionem debet monasterialem sustinere. Et hoc bono & pio animo debet fieri; vt spiritali castigatione ita corrigatur in hoc sæculo, vt non pereat in futuro: quia omne peccatum quod in hoc mundo non corrigitur, in futuro sæculo punietur. sic enim de filio diuina scriptura commemorat: *Tu*, inquit, *virga eum cadis; & animam illius de inferno liberabis*. Prou. 23. 14. Et ideo, sicut supra suggessi, non solum capitalia omnia caueamus; sed etiam paruas negligentias quotidie quasi venena diaboli respuamus; Sunt enim nonnulli, qui post religionis professionem, quia videntur exisse de sæculo, nimia securitate soluuntur, & impletur in illis illa sententia Domini, qua dicitur: *Vtinam calidus esses aut frigidus! Nunc autem quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo*. Apoc. 3. 15. Quid est quod dixit: *Vtinam calidus esses aut frigidus?* Apoc. 3. Hoc vult dicere: melius tibi fuerat, vt in sæculo remansisses frigidus, aut in monasterio fuisses feruidus: nunc autem quia & de sæculo recessisti, & tamen spiritalem feruorem per negligentiam tuam apprehendere noluisti, tepidus effectus es; ex ore domini vix iterum recipiendus euomeris. Ideoque, fratres carissimi, cum Dei adiutorio sententiam diuinæ scripturæ diligenter at-

ten-

Prou. 4, 23. tendite, qua dicitur: *Omni custodia serua cor tuum*. Sicut enim gaudendum est de monacho, qui ad monasterium mansuetudinem, obedientiam, patientiam voluerit mitis & humilis exhibere: ita e contrario lugendum est de illo, qui corpore tantum de sæculo exisse videtur, corde tamen in mundo aut remansisse infideliter, aut redijsse infeliciter cognoscitur: & pro humilitate profert superbiam, pro patientia iracundiam, pro obedientia contemptum, pro caritatis medicamento malitiæ effundit venenum. Talibus conuenit illa beati Petri vera & multum

2. Pet. 2, 21. timenda sententia: *Melius*, inquit, *illis fuerat non cognoscere viam iustitiæ, quam post cognitionem retrorsum conuerti*. Et ite-

Ibid. v. 22. rum: *Canis reuersus ad vomitum suum, & sus in volutabro luti*. Sed nec de talibus desperandum est, fratres: quia potens est Deus orantibus vobis scintillam compunctionis accendere, & omnem sæculi voluptatem, velut spinas & tribulos nequitiæ salubri igne consumere; illo vtique igne

Luc. 12. 49. de quo dominus ait: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat?* Orate ergo fratres dilectissimi, non solum vt vobis Deus perseuerantiam bonam dignetur tribuere; sed & vt illi qui negligentes sunt, tandem debeant de fouea superbiæ se subleuare & de laqueis eruere. Si enim vobis orantibus, & cum caritate consilium dantibus, quicunque sunt tepidi & negligentes fuerint emendati; duplicatum vobis præmium dominus & de vestra & de illorum correptione recompensare dignabitur. Nam nec illi qui boni sunt, se debent quasi de suis meritis extollere; nec illi qui negligentes sunt, de misericordia Dei desperare. Sed & illi cum humilitate Dei dona custodiant, & illi cum grandi compunctione celerius ad pœnitentiæ vel correctionis medicamenta confugiant. Quia qui bonus est, si superbire cœpit, humiliabitur: & qui superbus est, si se humiliat, per Dei misericordiam subleuabitur. Tantum est, vt se non permittat amplius durissimo iugo

pre-

premi, nec nimis quam periculosa dissimulatione in peccatis perseuerando diutius obdurari; sed tam cito confugiat ad pietatem Dei, vt in se peccati vestigium non relinquat. Optime calidis adhuc vulneribus malagma vel fibula apponitur: quia si velox fuerit ad cælestem medicum intentio resurgendi, vestigium peccati non poterit remanere cum lapso: quia sub manu omnipotentis medici Dei & cito perit morbus, & velociter sanatur ægrotus. Iterum atque iterum rogo & admoneo, fratres, vt obedientiam & humilitatem & caritatem non solum senioribus & coæqualibus; sed etiam iunioribus exhibere iugiter studeatis: quia quælibet bona seruus Dei habere contenderit, omnia perniciter perdit, si in illo humilitas & caritas non fuerit. Nolite murmurare, fratres: scriptum est enim quod *murmurantes a serpentibus perierunt*. 1. Cor. 10. 9. Nolite detrahere, fratres; quia scriptum est: *Qui detrahit fratri eradicabitur*. Nolite iracundiam in corde seruare; quia scriptum est: *Ira viri iustitiam Dei non operatur*. Iac. 1. 20. Nolite vos inuicem odio habere, propter illud quod scriptum est: *Qui odit fratrem suum homicida est*. 1. Ioan. 3. 15. Sed non est opus vt diutius sanctam caritatem vestram verbo doceamus; quia vos ad Christi gloriam operibus implere & cognoscimus & gaudemus. Hoc solum specialiter petimus; vt quia vos Deus in locum quietis & tranquillitatis collocare dignatus est, pro nobis quos sæculi istius tempestates & innumerabiles fluctus affligunt, abundantius domino supplicetis: vt si nobis, quia non meremur, gloria non dabitur; saltem vobis orantibus peccatorum tribuatur venia. Amen.

SERMO QVARTVS.

Si quando terræ operarius & ruris cultor agrum suum seminibus præparat, non sibi sufficit rudem campum forti vomere proscidisse, assidue aratro duras edomuisse glebas, ac sulcis frequentibus confecisse: sed insuper studet agrum illum infecundis graminibus emundare, noxijs euacuare ruderibus spinarum, ac stirpium fomites excisa radice conuellere, sciens terram suam sine purgatione mali germinis boni feracem esse non posse: ad se dictum putans illud quod ad spiritalem agricolam pertinet: *Nouate vobis noualia, & nolite seminare super spinas*. Ita & nos qui Dei agricultura sumus effecti, qui spe fructum nostrum non terræ credimus, sed cælo repositum, non nobis sufficere putemus, terram corporis nostri vigiliarum exercitijs edomare, vel ieiuniorum labore conficere: sed inprimis mentem vitiorum stirpe mundare conemur, studeamus circumcidere morum passiones, eradicare superbiam, plantare humilitatem, effodere iram, fundare patientiam, amputare inuidiam, inserere beneuolentiam; & huiusmodi virtutibus agrum cordis nostri, quasi quibusdam bonæ frugis fecundare seminibus. Cæterum si caro conteritur, & anima fruttificat, simile est ac si arari campus non desinat, & nunquam tamen messis appareat. Quamobrem si interius non emendamur, & exterius affligimur, quantum video inimicitias contra vtrumque suscipimus: tantum laboris indicimus propter animam, & nihil studij impendimus circa ipsam. Interdiximus nobis diuersas sæculi voluptates, varios deliciarum sapores, in quibus erat aliquid iucunditatis atque dulcedinis: & nunc abstinere non possumus a superbia, ab ira, ab inuidia, venenatis passionibus, in quibus nihil est, nisi quicquid amaritudinis atque rancoris est. Propter timorem

Ierem. 4, 3.

Dei

Dei ad relinquendos dulces affectus & cara pignora fortes fuimus; iucundissimos pijssimorum vultus parentum quasi odissemus, ita effugimus; bellum quodammodo pietati intulimus: & nunc ad declinandas negligentias, ad expugnanda leuissima vitia infirmi ac desides sumus. In abdicanda sæculi iucunditate tam magna præmisimus, & nunc maledicere, obtrectare, moueri contra vilia, insuper & in homines irasci & scandilizari patimur. Hæc vincere impossibile, & supra humanã putamus esse naturam. Sed quod nunc in minoribus cedimus, per bona initia nostra nos accusamus. Docemus enim quod quidquid non agimus, non impossibilitatis fit, sed teporis. Ideoque fratres respiciamus ad fidem illam feruoremque quo cœpimus, & ad ornandum conuersationis nostræ vsum de primordijs nostris sumamus exemplum. Si periculosum est non quotidie aliquid addidisse; quanto periculosius est ab initijs recessisse? Opus est ergo vt corporalem laborem spiritalis fructus, id est, morum emendatio subsequatur. Vitia quæ vtrumq; hominem impetunt, vniuscuiusque labore vincenda sunt atque expugnanda. Parum prodest carnis contritio, nisi adhibeatur cordis intentio, & mentis sollicitudo. Quod si solum laboret corpus, & spiritus non repugnet; quid prodest passiones impugnari a famulo, quæ pacem inueniuntur habere cum domino? Nam leuius est si interdum caro sola impugnationibus quibusque vexetur, verbi gratia, si concupiscentia, gula aut luxuria inquietetur. Fieri enim potest vt ad animę non perueniat detrimenta vel periculum, si mens respuat voluptatem. Quod si concupiscentia peccati arcem mentis obtineat, quid mihi prodest si nondum maculatus videatur exterior, meliore sui parte vitiata? Si enim interior victus est, iam vterque captiuus est. Quid prodest si extra ciuitatem geramus bellum, & intus patiamur excidium? Ideoque si me de vigilijs reuertentem inobe-

dientiæ pasſio, ſi ſpiritus inuidiæ, ſi conſuetudo obtre-ctationis excipiat; ſi ad tranſgreſſionem regulæ furtiua præſumptio ſollicitet; ſi zizania tritico miſcui, & quod videbar congregaſſe diſperſi, ſpem meſſis auibus feriſque donaui; ac ſic vno momento laborem totius noctis effudi & quod peius eſt, nec effudiſſe me ſenſi. Hæc eſt enim ſpiritalium laborum ratio, vt cum ea ſummo labore cum Dei gratia conſtet acquiri, ita tam facile pereat, vt vix poſſit intelligi. Et inde eſt quod nos interdum ſanctos putamus, quia lucra de laboribus æſtimamus, & detrimenta ſubſequentia deprehendere nequeamus. O quam frequenter iudicationis, vanitatis ac iactantiæ malum, dum non ſentimus, incurrimus! Quam frequenter ſpiritu fornicationis adurimur, vel inhoneſtas atque obſcœnas cogitationes in ipſo corde condimus, & perceptionem vulneris nullus ſequitur ſenſus doloris, nulla contritio cōpunctionis! Sed quid ego de his occultis loquar, quæ ſerpentino quodam lapſu ad ipſam animam penetrantes veneneto neſcientes & ignaros dente percutiunt? Apertis interdum a nobiſmetipſis ſcandalorum bellis collidimur, obtrectationibus ac maleloquijs linguæ velut proprio mucrone confodimur; conuitijs etiam interdum in præpoſitos illatis violamur, & in eorum iniurijs quodammodo Chriſtum dominum colaphizamus, qui dixit: *Qui vos ſpernit, me ſpernit*. Et nullus conſcientiæ ſcrupulus, nulla compunctionis medicina ſubſequitur. Sed quid in nobis pœnitentiæ gemitus quæro? Vtinam interdum poſt ſperatam veniam non pœniteatur: vtinam non pœniteret humiliari, quos non pœnitet peccare. Reſpondeat mihi illa anima quæ peccatū ſuum confuſione mortifera celans in conſpectu fratrum ſic agnoſcere erubuit, quomodo vitare debuiſſet; quid faciet cum ante tribunal diuinum, & ante cæleſtis militiæ fuerit præſentata conſeſſum? cum hinc atque inde quaſi vehementiſ-

Luc.10.16.

ſimis

ſimis teſtibus perurgeri cœperit, veteribus circumſepta malis, quæ per humilitatis & compunctionis remedium curari noluit dum liceret: quæ præpoſitis ſubtrahendo atque celando æterno examini, atque æterno iudici integra reſeruauit facinora? Ideoque qui culpas & negligentias, etiam quæ paruæ ſunt, curare voluerit, nouerit ſe per ſupplicium æternum in breui tranſiſſe compendio. Itaque ſi cupimus, vt nos nequaquam fallat atque decipiat ſollicitiſſima carnis vanitas, ſecreta inhoneſtæ cogitationis obſcœnitas, tacita mentis voluptas, incauti cordis impietas; prius ea quæ manifeſta ſunt, id eſt, gulæ appetitus, iræ motus, ſuperbiæ impetus, contradictiones tumidas, obtrectationes improbas ex moribus noſtris excidere feſtinemus. Quomodo enim præuidere poterimus in ſecreto hoſtem, ſi cauere non valeamus aperta congreſſione pugnantem? Ideoq;, cariſſimi, militia noſtra hoc à nobis exigit, vt non contra alios, ſed contra noſmetipſos quotidie dimicemus, & vniuerſos hoſtes noſtros in nobis ipſis iugiter perſequentes, palmam ſpiritalis triumphi a domino conſequamur. Et quidem quamdiu ad mundum pertinebamus, negotijs militantes, in quibus nunc erubeſcimus; tunc nobis aduerſarius non obſtabat, immo etiam conſentiebat: quia circa miſerabilem & perditam vitam noſtram non inueniebat in quo ſuam extenderet inuidiam. Delectabant enim eum noſtra opera, ſufficiebant ei per ſe noſtra crimina. Quis enim ſuſcipiat bellum cum milite ſuo? Quis vellet impugnare ſubiectum ſuum? Supra omnem infelicitatem erat vita illius, cui nocere non dignabatur inimicus. At verò nunc poſtquam voluntati illius renunciauimus, videt cultores ſuos ad auctoris priſtini rediiſſe famulatum; videt quodammodo in nobis idola ſua in Dei templa mutari: fremens & tanquam leo rugiens omnes nocendi aditus peruigil inſidiator explorans dirigit contra nos vitiorum acies, exhibens ſecum ſeptem ſpiritus nequiores ſe, ſi fortè domum

no-

nostram spiritalibus studijs vacuam inueniat ac vacantem; vt cum turbis suis eam valeat occupare, ac sibi in eam præmissis vitijs quasi quibusdam metatoribus præparet mansionem. Atque ideo dilectissimi, mille contra nos nocendi versat ingenia; iuniores quosque & incipientes vel indecoris gulæ blandimentis attentat, vel aculeis nondum edomitæ carnis inquietat, si possit eorum sensus vel inhonesta cogitatione polluere, & ignobilem triumphum de castitatis vulnere reportare. Meliores vero quosq; ac seniores per elationis ac iactantiæ malum profectu ipso ac meritis proprijs expugnare conatur, dum tempora, dum merita ingerit, per immundissimam vanitatem humilitatem cordis excidat: & quod periculosum est, in conspectu Dei sibi homines placere persuadet. Iam vero illud commune & familiare malum est, quod armat contra nos linguæ nostræ gladios: quod irarum flammat stimulis, atque ita diuersis passionibus inebriat mentem, vt quando aut irascimur, aut obtrectamus, aut maledicimus, alijs nos nocere credamus. Sed non est ita carissimi, nam vniuscuiusque vitij malum in suum redundat auctorem: suam linguam maliloquus maculat; suum cor obtrectator exulcerat; suæ mentis lumen iracundus obcœcat; suam animam inuidus veneno liuoris aspergit: in quo illud Salomonis impletur: *Fili si malus fueris, solus hauries malum.* Inde ergo euenit, carissimi, sicut dixi, quod nos interdum deteriores esse sentimus, quam in hoc seculo fuimus; quia adhuc in colluctationis incerto sumus; quia hosti quem ipsa conuersatione prouocauimus, in medio certaminis manus damus, nec in feruore quo cœpimus perseueramus. Sed & debellante tepore succumbimus; ideoque magnis viribus defendendum est magnæ nomen professionis. Multum est quod ad eremum veniendo promisimus Deo, quamlibet multa sint quæ speramus a Deo. Ideoque discutiamus omnem inertitam, omnem lassitudinem mentis, & pretiosam

Prou. 9, 12.

mili-

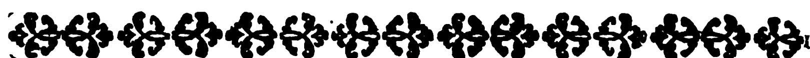
militiam pretioso agamus affectu: nec expectemus ad obsequia Dei nostri mercenariorum ac seruorum more, cōpelli, neq; contenti simus vt alius a nobis exigat quicquid ad salutem & gloriam nostrã pertinere cognoscimus. Ante omnia caueamus, vt quod agere necesse est non agamus inuiti, nec ante opus contradicamus: nec in opere murmuremus; nec nobis de consummato opere placeamus male blandiente iactantia. Ante omnia fratres, sollicito corde negligentias nostras quotidie discutiamus, easque nobis discussa teporis nebula ante oculos constituamus, dicentes illud: *Peccatum meum ego cognosco, & delictum meum contra me est semper*. Scelus est quod interdum leuia nobis faciat esse peccata ipsa consuetudo peccandi, cùm certum sit nos sicut de minimis bonis augeri, ita de minimis negligentijs debere compungi. Non est enim minimum vitia in vita hominum negligere minima. Nescio enim de quibus debeant esse securi, etiam de peccatis ignorantiæ iudicandi, ac rationem de otiosis sermonibus ac de cogitationibus reddituri. Nescio quæ delicta debeant negligere, de quibus ipse dominus in quadam definitione declarat dicens: *Amen dico vobis si quis dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis*. Quis porro hic sperare vllam indulgentiam posset, nisi quam procliuis est homo ad delinquendum, tam misericordia Dei nostri diues esset ad remittendum. Respiciamus ergo fratres vocationem nostram, & ambulemus in omni humilitate, in omni patientia, in omni mansuetudine. Ponamus ori nostro custodiam: timor futuri iudicij mitiget iracundiam: cogitatio vltimi diei frangat superbiam. Cogitemus qui luctus erit negligenti animæ ex hoc corpore discedenti; quæ angustiæ erunt? quæ caligo, quæ tenebræ erunt, cum ei ex illo aduersariorum numero prima occurrere cœperit conscientia diuersis circumiecta criminibus? Ipsa enim remotis omnibus probationibus ingerenda

Psal. 50, 3.

Mat. 5, 22.

renda erit oculis nostris, vt nos & conuincat probatio, & confun dat agnitio. Non tibi licebit vel celare aliquid vel negare, vbi non de longe aliunde, sed deintus processurus est & accusator & testis. Quamobrem futuram illam confusionem ex præsenti quę inter homines euenire solet confusione conijciamus, si alicui inter nos obijcerentur delicta & occulta sua, quemadmodum & cordi intrinsecus nota sunt; vere dico, communes omnium vultus ferre non posset. Et quid faciet infelix anima quando cum opprobrijs & fœditatibus suis angelorum fuerit conspectibus præsentata? At vero illa anima quæ benè cursum suum direxerit, quæ Christo in senioribus suis obtemperauerit, quæ professionem suam per omnia conseruauerit, non timebit vltimæ illius horæ necessitatem; sed excedens de huius corporis habitaculo, ita sibi videbitur quasi post longas carceris tenebras producatur ad lucem: & quasi de caliginoso, obscurissimo, & horridissimo specu in aulam regiam introducatur; quasi de lacu miseriæ & de luto fæcis abstracta pretiosis ac splendidis vestibus induatur, atque inter florum & aromatum suauitatem mirificis reficienda odoribus collocetur. Recordemur quam iucunda sit quies, quàm delectabilis repausatio post depositam alicuius grauissimi oneris fascem: quam dulce sit post longę captiuitatis catenas ad caram patriam recuperata libertate remeasse: quam pretiosum sit post multa nauigationis pericula ad optatam terram, & ad portum desiderabilem peruenisse; atque ex his colligamus & cognoscamus quàm iucundum erit comite bona conscientia ad vera & solida gaudia atque angelorum consortia; & ad illam vitam conscendere, vbi nulli erunt labores, nulli dolores, nulla damna, nulla incommoda; & quod supra omne bonum est, nulla peccata; sed æterna innocentia, inuiolata iustitia, inconcussa securitas, & sempiterna felicitas.

SAN-

SANCTI EVCHERII EXHORTATIO

AD MONACHOS.

VID vobis exhibeamus, fratres cariſſimi, quod & nobis dicere, & vobis audire dignum ſit? Quid vobis loqui audemus, quos etiam tacita admiratione ſuſpicimus? Quid nos ædificabimus vos verbo, cum vos nos ædificetis exemplo? Docebimus vos quid agatis, qui iam miramur quod agitis? Quid ergo dicturi ſumus? Vt deſeſeratis mundum, quem iam deſeruiſtis? Vt contemnatis diuitias, quas iam multi contempſiſtis? Vt fugiatis cupiditates, quas iam fugiſtis? Vt eligatis ſalubriora, quæ iam elegiſtis? Aperiam igitur in exultatione communi os meum, adimplente illo qui dixit: *Aperi os tuum, & adimplebo illud*. Loquar ergo apud vos, dilectiſſimi, non expaueſcens; ne ſit vnius verecundia, vbi lætitia multorum eſt. Diuinum opus eſt vnde gaudemus. Diu diſcas quod bene doceas. Vtinam ſecundum meritum veſtrum digne vobis prædicare os noſtrum poſſit. Quod rectè alij prædicant, vos impletis; quod alij loquuntur, vos facitis: quia angelorum vitam homines adhuc in terra poſiti exhibetis. Nam illam conuerſationem cæleſtem, quamuis pauci illic videbunt, vos facitis iam hic videre. *Vos eſtis*, ſicut Saluator ait, *lux huius mundi*: Vos lucerna illa ſuper candelabrum poſita. Si quis ab hac lucerna remotus eſt,

Pſal. 80, 11.

Mat. 5.

 in-

inuoluatur necesse est mundi tenebris. Quisquis autem se huic lumini appropinquauerit, ille vtique habebit oculos videndi, qui & habuit aures audiendi. Hæc ergo lucerna vt clarissimum lumen habeat, implenda est semper oleo misericordiæ, pietatis, mansuetudinis, humilitatis, obedientiæ, caritatis.

Humilitas verò maxime excolenda est, quæ nos iustis æquat, angelis iungit, Deo appropinquare facit. Hæc est, quæ non ruinam, non præcipitium, non lapsum timet: quia humilitas vnde cadat non habet. Vis ergo non cadere? non extollaris. Vis non reflare? non infleris. Nam & ex hoc bene quidam ait: Quicquid tumet, sanum non est. Superbia enim, quæ est humilitati contraria, quid aliud quam tumor est? Sed sicut corpus cum tumore, ita anima cum superbia sanitatem non habet. *Humilia ergo temetipsum, & altiora te ne quæsieris.* Attamen si quis vult superbus esse, habet in se vbi exerceat superbiam suam. Superbiat mundo, despiciat conuersationem sæculi, pro nihilo habeat concupiscentias eius, aduersum vitia insurgat, aduersum ipsam superbiam sit superbus, & sub pedibus suis habeat potentiam, diuitias, cupiditates, & cætera quæ mundo dominantur. Quæcunque hic putantur magna atque magnifica, tanquam purgamenta & stercora superbiæ laudabili rigore contemnat: satisfaciet superbiæ suæ, cum se animo supra ipsos etiam reges viderit. Hic tamen si tam sancte superbus esse voluerit, contemptor quidem erit mundo; sed humilis erit Christo. Erit quidem ibi elatus, sed hic subditus: propterea enim se in illis erigit, vt se facilius ad hæc deponat.

Eccl. 3, 22.

Hanc ergo humilitatem si intente custodierimus, etiam vera illa obedientia sine labore seruabitur. In qua obedientia, dilectissimi, vtique compunctio manifestatur. Compunctus enim corde est, qui se minimum iudicat.

Quan-

Quando audeat voluntates suas exequi? Quando audeat resistere auctori eius qui præceperit? Vnde & apostolus *Obedite*, inquit, *præpositis vestris*, & reliqua. Sed numquid is qui præcipit solus in laude est? Nec ille qui obtemperat, dilectissimi, sine laude erit. Ille meretur regendo gloriam, hic obsequendo. Ad magnum ergo decus & mercedem ab vtroque tenditur, dum alius bene consulit, & alius bene consultis obtemperat. Hanc obedientiam maximè saluator noster inculcauit nobis, qui non solum dum nos redemit, sed etiam dum obedientiam docet, saluare nos voluit: æqualis enim patri obediuit patri. Et quomodo obediuit? Numquid in re facili obediuit? *Vsque ad mortem*. Et qualem mortem? *mortem autem crucis*. Nec solùm obtemperauit, sed etiam voluntatem patris voluntatem suam fecit. Facere enim quæ iubemur etiam inuiti possumus: illa vera obedientia est, cum ea quæ vult ille qui præcipit, ea incipit velle qui paret. Scriptura sacra ait: *Bonum est homini cum portauerit iugum a iuuentute sua; sedebit singulariter & tacebit*. Ponamus ergo adiuuante nos Christo ori nostro ostium & seras, & verbis nostris stateram. Apostolus namque ait: *Qui bene ministrauerit, gradum bonum sibi acquirit*.

Heb. 13, 17.

Philip. 2, 8.

Thr. 3, 27.

1. Tim. 3, 13.

Et hæc quidem, dilectissimi, non ad instruendos vos loquor; sed vt humilitatis & obedientiæ bona quæ exercetis, in verbis meis recognoscatis: quæ bona, quæ ad æternum Dei regnum vos trahunt, cupimus vt indesinenter possideatis. Neque enim qui cœperit, sed *qui perseuerauerit, hic saluus erit*. Ei autem qui vult saluus esse, hic certandum est. Si quis in pugna, quando acies ordinantur, & contra aduersarios statur, loco suo recesserit, deinceps ignauus ac refuga habetur. In hoc quoque loco milites Christi aduersum diabolum videntur quasi in acie ordinati stare; deserere certamen & discedere hinc, non solum ingloriosum, verum etiam periculosum est. Ma-

Mar. 10, 22.

nendum est in hoc eodem loco; vt tenentibus nobis quod tenemus, non alij coronas nostras accipiant. Manendum & permanendum est; vt hic gloriosissime pugnantes, quietissime nauigantes tutissimam vitam in studijs spiritalibus transigamus, & apprehendamus vitam æternam, in qua vocati sumus.

Mat. 5, 14. Saluator noster loquitur: *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita: neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt.* Rectè ergo tam illustris lucerna sub monasterij modio constituta ad ecclesiæ translata est candelabrum. Et sane modius iste euangelicus benè monasterio coaptatur, vbi nihil agitur absque mensura. Habent enim illic vniuersa dimensa, omnia facta aut dicta æquissima ratione prolata tenent ad vicem modij modum. Bene ergo spiritali intellectu per hanc figuram monasterij interpretamur, quæ ad similitudinem modij nihil soleat in se habere permixtum. Nam sicut triticum a paleis segregatum, ita de sæculo separatos recipere consueuit; & post domini ventilabrum, qui mundat aream suam, eiectis foras excrementis tanquam puriora iam grana intra se electos suos continet. Proinde sicut modius monasterio, ita candelabrum ecclesiæ comparatur: quia cum sit in edito vel in conspicuo constituta, splendorem ad se translatum oculis efferens, lumen sibi impositum cunctis ostendit. Accensus ignis rationabiliter profertur vt luceat: parum enim prodest latens bonum, parum lucet lumen absconditum. Exalta, beatissime pontifex, sicut tuba vocem tuam; cælitus edissere populis; reuela quem in secretis effodisti thesaurum tuum; sparge opes quas conquisisti; diuitias quas in eremo parasti palam esurientibus effunde, adiuuante domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo patre & spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SEN-

SENTENTIA S. EVCHERII

AD MONACHOS.

In hunc fere modum artifex mundi Deus cum cætera animalia prona in humum fingi iusserit, solum hominem rectum sublimemque factum habitudine ipse corporis ad contemplationem sui prouocauit. Hunc non intellexisse, læsisse est. Intelligimus autem, si obseruantiam mandatis eius afferamus. Maxima vero mandata hæc sunt: *Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota anima tua*. Intolerandum quæso aliquid aut ingratum præcipitur? Diligi se a nobis iubet, cuius donum est, quæ in nobis, quæque intra nos nostra sunt. Hic immortalitatem tribuit; hic eandem decepto reparauit; hic nobis constituens legem; hic prophetas emisit; hic postremo propter nos vnicum filium suum a cælo descendere, nasci, attrectari, mori passus est. Nonne hic diligi se, si non admoneat præceptis, cogit beneficijs? *Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Vt diligam eum ex toto corde meo, & ex tota mente mea, & ex tota anima mea. Sequens mandatum est: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Ad huius vero mandati obedientiam non tam præcepto, sed natura ducimur. Quid enim tam commune cunctis, quàm diligere proximum? aut quid tam proprium humano generi, quam hæc quæ etiam ex nomine ipso tracta est humanitas? Nam quid aliud magis quàm hic affectus nos a belluis discernit? Ita non reseruata caritate, feritas est. Et tamen non in hac, vt in plerisque rebus, beneficium tantum damus, sed mutuas connexæ caritatis vices, fructum eius non magis præstamus quàm capimus. Namque dum proximum amamus, vt a proximo amemur necesse est. Diligamus ergo eum

Deut. 6,5. Mat. 22,37. — Psal. 115, 12. — Leuit. 19,18. Mat. 22,39.

ex

ex toto corde nostro, qui legem sancit, vt mutuo nosmetipsos diligamus. Reliqua mandatorum domini his præceptis continentur. Namque ista huiusmodi sunt, vt si quis ea tantum custodiat, omnia implet. Atque hæc etiam ante aduentum Dei saluatorisque nostri seruata sunt. Nobis verò recentioribus insuper præceptis, & Christo, cuius
1. Cor. 6, 20. sumus, inherendum est dicente apostolo: *Nostri enim non sumus, & non estis vestri; empti enim estis pretio magno: glorificate & portate Deum in corpore vestro.* Dedit nobis pretium, id est, qui & pretium est: vt iam non nostræ, sed voluntati pareamus suæ. Hinc itaque redemptor noster ad
Ioan. 15, 19. electos suos loquitur: *Vos de hòc mundo non estis.* Hinc &
2. Cor. 6, 17. ille: *Exite de medio eorum & separamini.* Cuius voces assecuti, secedentesque, velut post tergum cum vitijs suis mundum reliquimus. Quod ergo secessionis huius erit pretium, ipse dominus noster Iesus Christus indicat dicens: *Si quis venit ad me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, &*
Mat. 16, 24. *sequatur me.* Portemus ergo crucem nostram, carnis desiderijs, id est, vitiis repugnantes, voluptatibusque eius prauis nihil indulgendo. Crucifixit corpus qui non viuit corpori. Huius igitur *curam ne feceritis in desiderijs*: quia
Rom. 13. 14. non minus per illecebras suas infestum est nobis & aduersum, quam ille princeps aëris huius indefessus hostis noster, qui retrahere nos a cælorum nitenti regno contendit. Denique hæc ipsa illi ad decipiendum hominem sæpe machina est. Et reuera cum ipsi nos in anima simus constituti, extrinsecus fit corpus: ideo a Deo, vt hic ibi datum est, hic interim dum ille resurrectionis dies venerit, relinquendum est. Dubium ne est magis nos custodire debere quod est proprium, quam quod externum nobis est? Nobis potiùs consulamus quam corpori, quod planè non minùs quàm diuitiæ ac reliqua, quæ quondam nostra diximus, deserendum? Mortificemus enim membra nostra, vt viuamus vita, quæ hanc non tam vitam quam pretium

vitæ

vitæ esse probat. Non nunc quidem primò de turbidi sæculi cœno emergimus. Cui tempori quippe apud hæc præceptorum ars videri potest. Inculcandum tamen nobis est, vana huius mundi gaudia, vana illa omnia, quæ semper volentes inuitosque amisit, pie nos quod mortalitati debent Deo reddere. Angustij abiectique est animi, qui non spes suas vltra hoc sæculum porrigit. Quapropter in futura nos extendentes facultatum & voluptatum præteritarum obliuiscamur. Lot beati coniunx testis in æternum manet, respicientem retrorsum euadere ad superiora non posse. Quid negotij est conuerti ad ea quæ semel spreueris? quanquam si consideremus, & ne vel hinc vanæ sit locus gloriæ, non spreuimus ea neque abiecimus; sed fenore maiore commutauimus. Contempseramus sane quæ reliquimus, si ob hoc cælum cæli non speraremus. Nec tamen ea ipsa, quæ reliquimus nostra sunt: nam cum ipsi nos simus eius a quo instituti videmur; agnoscendum est eius esse quæ reliquimus, & quæ desideramus. His igitur apud animum obliteratis quæ iam repudiata sunt, sectemur iustitiam, beneuolentiam, pietatem, mansuetudinem, fidem, caritatem. Custodiamus thesaurum, quem Christi pauperes gerunt, & in vasis fictilibus depositum tueamur. Firmis est insistendum vestigijs: quia quod scandimus iter lubricum est: & quo difficilius carere delicto potest, in hoc esse debet maior custodia. Sed ne dubietas in laboris fideique huius spe sit, audiamus quæ iustis iniustisque merces maneat. *Qui credit in me habet vitam æternam*, ait dominus. Quis ergo credentibus vel timentibus Deum finis est, quibus æterna vita erit finis? At e contrario præceptis domini non obtemperantibus quis denunciatur exitus? *Discedite a me maledicti*, ait dominus, *in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis suis*. Videtis qui vtrumque meritum terminus consequatur. Si ex hac, quæ promittitur, vel

Gen. 19.

Ioan. 5, 24.

Mat. 25, 41.

poe-

poena vel gloria, vna tantum res nobis remota, alia denunciaretur infinita; sic quoque incitamenta ab bene viuendum proponi putarem. Nunc verò an illud magis refugiendum sit, an istud magis ambiendum: cum hinc magna sint supplicia, hinc magna sint præmia? Et tamen etiam si merita nostra retributio digna non sequeretur, quid fieri rectius ab homine possit, quàm indultam vitam castè ac piè viuere; sanctitatemque eius, cuius imaginem gestaret, æmulari? Adde quod per ineffabilem domini nostri misericordiam ab beatam vitam minis præmijsq; etiam sollicitamur. O quam pulchra illa, spretis fideliter sæculi huius rebus, adueniet post domini in vos fidelis remuneratio; cum in illa coruscanti sede gloriæ, sanctorum choris mixti verum Dei filium agnum sequemur: paritérq; in hac vita Christo consepulti, in illa pariter exultantes regnabimus! *Indignæ sunt passiones huius temporis ad futuram*

Rom. 8, 18. *gloriam quæ reuelabitur in nobis*. Atque idcirco vt huius gloriæ non expertes simus, vitæ huius voluptate non capiamur. Vita enim nostra abscondita est in cœlo. Nihil in

Mat. 22. 14. hoc mundo speremus. *Spes enim quæ videtur non est spes*. Nec multitudinis refugiamus exemplo: *multi enim sunt vocati; pauci vero electi*. Nec inchoato studio lassemur: non enim

Marc. 10. 22. qui cœpit, sed *qui perseuerauerit saluus erit*. Gulæ, libidinis, auaritiæ, iræ, vanitatis, superbiæ, vna est debellatrix tot criminum continentia: cuius optimus erit custos timor, si menineremus in conspectu domini nos semper sitos. Gaudium ac tristitiam tunc magis nostram ducamus, cum proximorum sunt. In obtrectationibus æque detestanda nobis sit linguæ & aurium prurigo. Hæc filij mei memoriæ, hæc obseruationi mandate; nec longus in his custodiæ labor erit. Quantuli enim vt sumus vitæ huius sunt dies in nobis? Propterea quia sicut scriptum est *sæculo-*

1. Cor. 10, 11. *rum fines ducurrerunt*, non esse diuturnum potest, quin nos si non communis, propria saltem absolutio, ad iudicem

no-

nostrum sponsoremque meritorum dominum transferat. Hæc audientes tacitis ora lacrimis rigant: tantus eorum erga beatitudinem futuram in huiusmodi exhortationibus affectus est. Sic itaque beatissimus Paulus mysticis imbutus disciplinis, deuouens militiam regi sæculorum Deo, per stipendia innocentis vitæ præmia consectatur æterna.

INCIPIT ADMONITIO

AD VIRGINES.

Si diligenter attenditis, venerabiles filiæ, euidenter agnoscitis, quod nullus homo sibi soli viuit, nullus sibi moritur. Omnis enim homo quantiscunque exemplum sanctæ conuersationis præbuerit, cum tantis & pro tantis ad præmia æterna perueniet. Et econtra qui exemplum malæ vitæ & peruersæ actionis ostenderit; quantascunque suis malis moribus ad opera iniqua prouocauerit, cum tantis & pro tantis perpetua supplicia sustinebit. Nos vero non solum exemplum malè viuendi cæteris non præbeamus, sed etiam sancta & salubri admonitione ad humilitatem & caritatem vel obedientiam iugiter prouocemus. Non simus de illis, quæ irascentibus vel furentibus quibuscunque sororibus malis consilijs solent pabulum superbiæ ministrare, dicentes, quod non debeant tanto tempore abiecta se humilitate deijcere, & tam dura vel inepta imperia sustinere. Non simus de talibus, quæ per amarissimas linguas, non solum vulneratas curare nolunt, sed etiam quæ sanæ sunt vulnerare contendunt: quæ murmurando, detrahendo, per inobedientiam vel iracundiam non Christo seruire, sed diabolo militare & ministrare consueuerunt: astutus enim & cru-

delis diabolus calliditate veteris artificij ac multiformis ingenij animas quas semel persuasione nequissima desides, tepidas, ac negligentes effecerit, etiam in aliorum subuersionem sibi seruire compellit, de quibus scriptum
Apoc. 3, 15. est: *Vtinam calidus esses aut frigidus: nunc autem quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo.* Tales enim animas ad inobedientiam vel superbiam præparatas diabolus omni lumine veritatis & caritatis excœcat, & quasi venator robustissimus & callidissimus auceps velut illices sibi ad capiendas si potest etiam sanctas animas aptat ac præparat; quomodo aucupes facere solent, qui columbas quas primum ceperint excœcant & surdas faciunt: vt dum ad illas reliquæ columbæ conueniunt, præparatis retibus capiantur. Ita etiam hostis antiquus de tepidis clericis, & de negligentibus monachis, vel desidiosis virginibus exercere consueuit: & cum in eis oculos patientiæ clauserit, ignem compunctionis & flammam veræ caritatis extinxerit, & de solo religionis habitu persuaserit gloriari, sicut iam dixi, ad aliarum perditionem velut illices eos proponit, & præparat in exemplum: vt dum illos simplices quique & minus solliciti imitantur, diuersis laqueis vel retibus capiantur. Isti tales non solum pro se, sed etiam pro alijs quos exemplo malæ conuersationis de bono humilitatis & obedientiæ reuocauerint, rationem sunt in die iudicij reddituri.

Antiquus enim hostis, qui bonis semper inuidere consueuit, primùm seruos vel ancillas Dei, quos tepidos ac negligentes esse cognouerit, persuadet otiosis fabulis occupari, murmurando vel detrahendo ad contumaciam prouocare, & ad audiendam lectionem tardissimos reddere: & cum in eorum cordibus velut callum, & vt ita dixerim, scoriam teporis induxerit, ad quælibet opera mala sibi eos facit præparatos, & omnibus vitijs vel negligentijs infeliciter seruire compellit; secundum illud quod

veri-

veritas dixit: *Qui facit peccatum, seruus est peccati; & a quo quis superatur, eius seruus efficitur*. Sicut enim sanctæ ac spiritales animæ feruore caritatis accensæ spiritu sancto aguntur, & ad omne opus bonum iugiter præparantur; secundum illud quod apostolus ait: *Quotquot spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*. Ita econtrario negligentes & tepidæ ab illo contrario spiritu possidentur, de quo scriptum est: *Cum exierit immundus spiritus ab homine, vadit per loca arida, quærit requiem & non inuenit: postea reuertens inuenit domum suam vacuam & scopis mundatam, & adducit secum alios septem spiritus nequiores se, & erunt nouissima hominis illius peiora prioribus*. Hæc enim sine dubio patiuntur clerici, monachi, siue virgines superbi, inobedientes & tepidi. Cum enim in primordijs conuersionis suæ relicta sæculi conuersatione ad militiam sanctæ religionis animo feruenti confugerint, per gratiam Dei vacuantur omnibus malis: posteà vero dum per negligentiam ac desidiam non apponunt studium, vt cum Dei adiutorio repleantur spiritalibus bonis, vitia quæ discesserant inuenientes eos cum multiplici nequitia remeantes, compellunt eos redire ad vomitum: & impletur in illis quod scriptum est: sicut canis quando reuertitur ad vomitum suum odibilis fit, ita & peccator quando reuertitur ad peccatum suum. De istis talibus terribiliter clamat apostolus Petrus: *Si enim*, inquit, *refugientes coinquinationes mundi his rursum impliciti superantur, facta sunt eorũ posteriora deteriora prioribus. Melius*, inquit, *fuerat illis non cognoscere viam iustitiæ, quàm post cognitionem retrorsum conuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato: contigit enim illis illud veri prouerbij: & canis reuersus ad vomitum suum, & sus lota in volutabro luti*. Hoc illis euenit, qui post abstinentiam ad gulam, post vigilias ad somnolentiam, post humilitatem ad superbiam, post obedientiam ad contumaciam, post patientiam ad iracundiam,

Ioan. 8, 34. 2. Pet. 2, 19. Rom. 8, 14. Luc. 11, 44. 2. Pet. 2, 20.

velut canis ad vomitum, & velut sues reuertuntur ad luxuriæ volutabrum.

Et ideo qui se talem esse cognoscit, dum corrigendi tempus est, cum rugitu & gemitu ad vulnus superbiæ humilitatis medicamentum contendat apponere: contra murmurationis vel iracundiæ venenum antidotum obedientiæ festinet accipere. Et antequam anima sua multis peccatis obnoxia de hac luce discedat, remedium sibi in diem necessitatis acquirat, & lampadi suæ per superbiam extinctæ humilitatis & caritatis oleum, dum colligendi & emendi tempus est, præparare contendat: vt inter sanctas virgines accensa virginitatis lampade in vasculo animæ suæ oleum caritatis exuberet. Quia penitus virginitas in corpore nihil proderit, si caritas vel humilitas a corde discesserit. Et hæc quidem obseruant animæ sanctæ, & quæ illis similes esse volunt, facere non desistunt.

Aliæ vero quæ non spiritaliter sed carnaliter viuunt, non humilitati sed superbiæ infelicia colla submittunt: nec velut apes spiritalia mella colligunt, sed quasi vespæ crudelia venena diffundunt: quando senioribus inobedientes existunt, quando flammis iracundiæ succenduntur, quando odium in corde condunt, quando murmurationibus suis & se & alias vento superbiæ de portu obedientiæ excussas, & de tranquillitate patientiæ proturbatas faciunt naufragare; & quæ in primordijs conuersationis suæ relictis sæculi fluctibus ad quietem monasterij confugere, nunc nimio furore superbiæ in ipso portu procellis iracundiæ naufragare probantur. Istis talibus meliores sunt illæ, quæ sæculo seruire videntur: quia multo melius est humilis coniugalitas, quam superba virginitas, & plus laudabiles quæ in medio pelago se Deo auxiliante custodiunt, quam illæ quæ in portu nimia negligentia vel securitate merguntur.

Ea-

Felices ergo ſunt illæ animæ, quæ ita cor ſuum diuerſis virtutum aromatibus Chriſto donante replere contendunt; vt ex illorum ore non niſi caritas & humilitas, nunquam niſi caſtitas, vel manſuetudo, vel obedientia proferatur: vnde & ſibi æterna præmia, & alijs prębeant ſanctæ conuerſationis exempla. Sicut econtrario infelices ſunt, & miſeræ, & omni lacrimarum fonte lugendæ, quæ ita malis moribus corrumpuntur, vt ex illarum ore, vel indigna conuerſatione, non Chriſti medicamenta, ſed diaboli venena procedant. Quæ cum foris religioſo habitu quaſi pellibus ouium conteguntur, velut lupi rapaces intrinſecus eſſe noſcuntur; & ſerpentium vel viperarum more, tamdiu fictam humilitatem habitu corporis demonſtrare videntur, quamdiu nulla caſtigatione corripiuntur: at vbi vel leuis admonitio fuerit; tunc falſa humilitate remota ſuperbiæ ſe furor exeret: & tunc in veritate cognoſcitur, quia aliud proferebatur in ore, aliud abſcondebatur in corde; falſa humilitas fingebatur in corpore, & ſuperbiæ virus tegebatur in mente.

Hæc ergo omnia timentes potius quam de vobis ſiniſtrum aliquid ſentientes, cum omni humilitate & paterna ſollicitudine caritati veſtræ ſuggeſſimus; & ideo ante oculos veſtros tepidorum negligentias proferre voluimus: vt & de bonis, quæ in vobis munere diuino collata ſunt ſpiritaliter gaudentes, Deo gratias referatis, & pro me ac mei ſimilibus, qui adhuc multis negligentijs premimur, iugiter Dei miſericordiam ſupplicetis: vt cum ante tribunal Chriſti vobis pro perſeuerantia bonorum operum corona tribuatur, nobis interceſſione veſtra vel peccatorum indulgentia concedatur, præſtante domino noſtro, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum, amen.

EPISTOLA S. CAESARII EPISCOPI ARELATENSIS

Ad Cæsariam Abbatissam eiusque congregationem.

COEGISTI me famula Dei ac venerabilis in Christo soror, & crebris petitionibus extorsisti potiusquam rogasti, vt qualemcunque sermonem exhortatorium tibi scribere deberem : non quod ad scientiam vel ad perfectionem tibi quicquam conferre possim ; sed in quo magis prouidentiam meam facile deprehendere queas. Quod ego diu multumque renisus facere distuli, verens iactantiæ simul impudentiæque notam incurrere; præsertim cum sciam te diuinis voluminibus assidua meditatione vacare, nihilque quod ad perfectionem tuam attinet te penitus ignorare. Sed quid faciam ? Negare non audeo quod implere nequeo. Tanta est enim petendo & iubendo fides simul & auctoritas, atque extorquendo perseuerantia; vt tibi quicquam negare irreligiosum videatur. Tamen si das fidem nulli te lecturam alij, nec ad legendum edituram; secundum quod Deus vires dederit faciam quæ hortaris. Danda mihi venia est, si opus iniunctum digne implere nequiuero; tibi potius imputandum, quæ vt hoc aggrederer imperasti. Remoti igitur a temeritate, atque ab elatione liberi, proposito insudemus operi; nec de mediocritate diffidamus ingenij, quod credimus merito tuæ orationis adiuuari. Hoc tamen sciri volo, ni-

nihil me tibi statuisse scribere, nisi quod ad perfectæ vitæ normam, emendationemque morum te possit instruere; quod expositam beatitudinem virginitatis pedibus subijciat mundum. Hæc in eorum pedibus illi scribere studeant quibus laudari cupiunt: nobis alio longe pergendum est itinere. Igitur hoc primum studium primaque cura sit tibi scire voluntatem domini tui, & diligenter inquirere quid ei placeat, quidue displiceat; vt rationabile Deo secundum Deum reddas obsequium: quia fieri potest, vt votum obsequendi quisque offendat, qui quomodo obsequi debeat antea non didicit. Inter omnia Dei præcepta generale mandatum est de iustitia: quia nulli transgredi omnino licet, quod omnibus imperatum est. De virginitate itaque dicitur: *Qui potest capere capiat. Sed omnis qui non fecerit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur*: quam Saluator plenissime quidem, sed breuiter in euangelio comprehendit dicens: *Omnia quacunque vultis vt faciant vobis homines, ita & vos facite eis*. Igitur perfectionis secuta consilium, vide *ne respexeris retro; sed in monte saluam fac animam tuam*: Quia enim cupis scandere vitam, per angusti itineris illius callem tendendum est, derelicta mundi spatiosa maximaque sæculi pompa, quam corpore apostolicam vis exhibere virginem. Quam lampadam tuam bonorum oleo accensam, cogitando semper quæ domini sunt, in obuiam præpares sponsi. Qualis debet esse perfectio, cuius talis fuit principium? Omne opus leuius agitur, cum eius principium semper agatur. Quamuis quisque perfectus dissolui desiderat & esse cum Christo, interim in hac vita necesse est, vt numquam desinat cum vitijs habere conflictum, si vult de hoste referre triumphum. In primis namque contra superbiæ morbum fortiter dimicandum est; vt vitiorum capite radicitus euulso, cætera vitia quæ ex eo prodeunt facilius extirpentur. Nec enim est ad ruinam facilior lapsus; de

Mat. 19. 12.
ibid. 3. 10.
Luc. 6. 31.
Gen. 17.

qua

Eccl. 10, 15. qua scriptura dicit: *Initium omnis peccati superbia*. Rectè namque; quia sicut origo est omnium criminum, ita inimica cunctarum virtutum. In peccato enim ipsa est prima, & in conflictu postrema. Hæc enim aut in exordio mentem per peccatum prosternit, aut nouissime de virtutibus deijcit. Vnde & omnium peccatorum est maxima: quia tam per virtutes quam per vitia humanam mentem exterminat. Plerumque ex culpa superbiæ in abominandam carnis immunditiam itur; quia alterum pendet ex altero. Nam sicut per superbiam mentis itur in prostitutionem libidinis; ita per humilitatem mentis salua fit castitas carnis. Deus autem nonnunqum deijcit occultam superbiam mentis per manifestam ruinam carnis. Principaliter namque his duobus vitijs humano generi diabolus dominatur; id est, per superbiam mentis, & luxuriam carnis. Vnde & de diabolo ad Iob loquitur

Iob. 4, 16. dominus dicens: *Sub vmbra dormit & in secreto calami & locis humentibus*. Per calamum enim inanis superbia; per loca vero humentia carnis demonstratur luxuria. Per hæc enim duo, vt diximus, vitia diabolus humanum possidet genus, vel dum mentem per superbiam erigit; vel dum carnem per luxuriam consumit. Forti enim adnisu necesse est contra luxuriam repugnandum: quia interius est hostis inclusus. Omnis virtus diaboli contra viros in lumbis; aduersus feminas in vmbilico ventris eius;

Iob. 40. 11. de quo scriptum est: *Virtus eius in lumbis, & potestas in vmbilico ventris eius*. Qui enim delectationem non refrænat libidinosæ suggestionis; cito transit ad consensum libidinis. Nam facile resistit operi, qui titillanti non se accommodat delectationi. Quamuis sanctorum Dei intentio inconcussa in amore Dei persistat, de carne tamen quam exterius gestat, multa prælia interna tolerat. Sed Deus qui hæc ab probationem permittit, gratia protegente suos non deserit. Propterea ex corde sunt fornicationes

amo-

amouendæ, vt non prorumpant in opere. Hinc per prophetam dicitur: *Accingite lumbos vestros super vbera*; *Isai. 32, 12.* hoc est, libidines in corde resecate; quando instigatione dæmonum mens vniuscuiusque iusti impeditur, diuini iudicij metus, æterna tormenta ante oculos proponantur: quia nimirum omnium pœna grauioris supplicij formidine superatur. Sicut enim clauus clauum expellit; sic ardoris gehennæ recordatio ardorem excludit luxuriæ. Audi quid dominus de diabolo fatetur dicens: *Stringit* *Iob. 40, 12.* *caudam suam quasi cedrum:* quia prima eius suggestio velut herba tenera facile abscinditur; at si semel dentem delectationis fixerit, more cedri obdurescit. Præcipuè fictam humilitatem fugiens, illam sectare quæ vera est, quam Christus docuit, in qua non sit inclusa superbia. Vmbram enim huius virtutis multi, veritatem autem sequuntur pauci: verum enim humilem patientia ostendit iniuriæ. Numquam in iracundia succendatur anima tua: quia *ira viri iustitiam Dei non operatur*. Quod si paululum *Iac. 1, 20.* te inflammauerit; festines necesse est vt expellatur. Nullum in anima tua inuidia inueniat locum. Pessimumque hoc malum est, quando de alieno bono quisquis deterior fit: nam vnde bonus proficit, inde inuidus contabescit. Difficile namque ex hoc morbo quisque recipit medicinam; quia non vult patefacere culpam. Rara enim ex hoc confessio: quia sæpè aliud pro alio dicitur, & ideo ad salutem numquam venitur, de quo ad populum beatus Cyprianus scripsit. Satis sollicitam ori tuo pone custodiam: nec quisquam facilius quam per linguam peccati contrahit maculam, teste Iacobo apostolo: *Linguam nullus hominum domare potest*. Vnde pie admonet di- *Iac. 3, 8.* cens: *Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam,* *Ibid. 1. 26.* *sed seducens cor suum; huius vana est religio*. Iuxta sententiam sapientissimi Salomonis: *Qui dimittit aquam, caput est iurgiorum*: *Prou. 17, 14.* quia qui linguam non refrænat, concordiam dis-

sipat. Vnde & apostolus illum asserit esse perfectum, qui non offenderit in verbo. Sed multi dum indiscrete silentium custodiunt, quod prodesse proximis per verbum poterat subtrahunt: dumque eorum vitia aspiciunt, quos per correptionem verbi corrigere potuerunt; dum claustra oris muniunt, proximum in prauitate derelinquunt, vt districtius iudicentur: & quantis verbo prodesse poterant, pro tantis reatu silentij culpabiles existant. Duobus namque modis oratio impeditur, vt impetrare non valeat postulata: si aut quisque adhuc mala committit, aut si delinquenti sibi debita non dimittit. Quod geminum malum dum quisque a semetipso absterserit, protinus securus studio orationis incumbit, & ad ea quæ impetrare precibus cupit, mentem liberè erigit. In quantum præuales, caue ne recorderis faciem viri, nisi in oratione pura: nam non in desiderij turpitudine idolum facies in anima tua. Regis mulier ad seruos non deflectitur; & Christi sponsa ad mortales non respicit: quia eum qui pro se passus est diligit, eumque toto amore complectitur. Vultum sacerdotum ac leuitarum cum timore aspice, eorumque scilicet qui probati sunt: hoc sciens quia amor caritatis habitat in illis. Voce lectoris suaui nec delectetur in desiderio anima tua; ne corrumpantur sensus tui, & excedant a castitate. Dicas forsitan, grandis labor est: sed respice quod promissum est. Considera quæso præmij tui magnitudinem, si considerari potest; & præsentis iniuriæ futuram mercedem ante oculos pinge. Post abscessus animæ & carnis interitum, in meliorem statum reparanda es virgo; corpus terræ mandatum in cælo est eleuandum; post hæc angelorum es donanda consortio, regnum acceptura cœlorum, & in perpetuo mansura cum Christo.

***

CÆ-

CÆSARIVS EPISCOPVS MINIMVS OMnium seruorum Dei famulus Cæsariæ sanctæ sorori abbatissæ, vel omni congregationi suæ in Christo æternam salutem.

VEREOR, venerabiles in Christo filiæ, ne dum vobis pro conseruanda quiete vel pudicitia rustico imperitoque sermone aliquid præsumo suggerere; apud illos, qui nesciunt quanta sit virtus veræ caritatis, notam videar præsumptionis incurrere. Ego enim licet peccatorum meorum sim conscius, & vestræ puritatis non sim ignarus; præsumo tamen tepidus admonere feruentes; lentus & negligens incitare currentes; languidus sanis consilium dare; & in via remanens ad æternæ vos patriæ desiderium prouocare. Et quia secundum sanctum votum vestrum frequentius vos visitare non valeo; hanc admonitiunculam, in qua etiam antiquorum patrum capitula pauca inserui, & ariditatem sensus mei, quasi virorum fortium amœnitate condiui, cum perfecta caritate curaui sinceritati vestræ ad vicem præsentiæ meæ pia humilitate transmittere. Sed hanc præsumptionem, sicut dixi, ipsa mihi caritas ingerit, quæ timere non nouit. Et ideo rogo vos, venerabiles filiæ, vt audaciæ meæ veniam dantes, quæcunque suggessero, patienter & benignè suscipiatis, & consulentes rusticiati vel verecundiæ meæ, qualemcunque exhortationem meam secretius relegite, nulli alij tribuentes: ne cuiuscunque eruditæ aures rusticissimi sermonis nostri asperitate feriantur. Nos enim Deo propitio, licet nihil sinistrum de vestra conuersatione sanctis-

ctissima sentiam; tamen propter multiplices laqueos inimici, de quo dicitur: cui sunt nomina mille, mille nocendi artes: propter illius ergo venenosas astutias, & maleblandas concupiscentias, sanctam vestram conscientiam qualibuscunque etsi tepidis sermonibus admonemus; & licet minus idonei bellatores, arma vobis spiritalia contra ignitas sagittas diaboli prouidemus. Gaudete ergo & exultate in Christo, venerabiles filiæ, & gratias illi iugiter vberes agite, qui vos de tenebrosa sæculi huius conuersatione ad portum quietis & religionis attrahere & prouocare dignatus est. Cogitate iugiter vnde existis, & vbi peruenire meruistis. Reliquistis fideliter mundi tenebras, & lucem Christi feliciter videre cœpistis. Contempsistis libidinis incendium, & ad castitatis refrigerium peruenistis. Respuistis gulam, & abstinentiam elegistis. Repudiastis auaritiam atque luxuriam, & caritatem ac misericordiam tenuistis. Et quamuis vobis vsque ad exitum vitæ non deerit pugna; tamen Deo donante securi sumus de vestra victoria. Sed rogo vos, venerabiles filiæ, vt quantum estis securæ de præteritis, tantum sitis sollicitæ de futuris. Omnia enim crimina vel peccata cito ad nos reuertuntur, si non quotidie bonis operibus expugnantur. Audite apostolum Petrum dicentem: *Sobrij estote & vigilate, quia aduersarius vester diabolus tamquam leo rugiens aliquem deuorare quærens circuit.* (1. Petr. 5, 8.) Quamdiu in hoc corpore viuimus, die noctuque Christo adiutore vel duce contra diabolum repugnemus. Sunt enim aliqui, quod peius est, negligentes & tepidi, qui de solo Christianitatis vocabulo gloriantur, & putant quod illis sufficiat vestem mutasse, & religionis tantum habitum suscepisse, nescientes illud propheticum: *Fili accedens ad seruitutem Dei sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.* (Eccl. 2, 1.) Nec sententiam psalmistæ considerantes: *Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.* (Psal. 16, 4.) Et illud quod

quod apostolus dixit: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum*. Vestes enim sæculares deponere & religiosas assumere huius horæ momento possumus: mores vero bonos iugiter retinere, vel contra maledulces voluptates sæculi huius quamdiu viuimus Christo adiutore laborare debemus: quia non qui cœperit, sed *qui perseuerauerit saluus erit*. In primis ergo omnis anima quæ religionem seruare desiderat, gulæ concupiscentiam vincere, ebrietatem vitare tota fidei virtute contendat, & ita temperatum conuiuium in mensam mediocrem habere studeat; vt caro illius nec medietate abstinentiæ debilitetur, nec per deliciarum abundantiam luxuria prouocetur. Deinde abiecta superbia, cui Deus resistit, profundæ humilitatis iaciat fundamenta; inuidiam velut vipereum venenum detestetur ac fugiat; linguam refrænet; detractionem quasi venenum respuat; verba otiosa nec ipsa proferat, nec ab alio prolata auribus suis libenter admittat; vestimentorum habitum nec nimis abiectum, nec nimis pomposum, aut periculosè elegantem habere consuescat; lectionem aut ipsa frequentius legat, aut legentis verba tota pectoris auiditate suscipiat: de diuinis scripturarum fontibus iugiter aquam salutis hauriat; illam vtique de qua dominus dicit: *Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ*. De paradisi etiam floribus, hoc est, sanctarum scripturarum sensibus, anima sancta se iugiter ornare contendat: ex ipsis pretiosas margaritas auribus suis indesinenter appendat: ex his annulos & dextralia, dum exercet opera bona, componat: ibi vulnerum medicamenta, ibi castitatis aromata, ibi compunctionis holocausta requirat. Qui verò religionem in immaculato & puro corde conseruare desiderat; aut nunquam in publicum, aut certe non nisi pro grandi & ineuitabili necessitate procedat; familiaritates virorum quantum potest rarius habeat: ita tamen, vt quoties ne-

Act. 14. 22.

Mat. 10, 22.

Ioan. 7, 38.

cessi-

cessitas viros videndi aut salutandi exegerit; ipsi videantur, quos aetas & vita sancta commendat: sed ipsi, vt dixi, rarius; & non diuturna, sed breuissima cum illis collocutio habeatur. Iuuenes verò aut nunquam aut difficile videantur. In familiaritate vero assidua nec laici vnquam nec religiosi suscipiantur; quam rem non solum feminae de viris, sed etiam viri de feminis obseruare contendant, si integram puritatem castitatis custodire desiderant. Nec dicat aliquis, sufficit mihi conscientia mea. Dicat sibi quisque quod sibi placuerit: misera & satis odibilis Deo est excusatio ista, quae magis de impudentia quam de conscientia bona procedit. Nam quando prima familiaritas aut viri cum femina, aut feminae cum viro esse coeperit, satis verecunda & sancta esse cognoscitur: quia subtrahit imprimis diabolus machinamenta sua, donec paulatim assidua familiaritate crescente, inter ambos inimicam nutriat amicitiam. Callidus enim hostis facit illos sibi inuicem paruo tempore deseruire sine vlla titillatione libidinis, sine vllo dispendio castitatis: & ita illos falsa securitate circumueniat; vt eos quasi in blanda tranquillitate velut duas nauiculas producat in altum: & dum se putant esse securos; nec ieiuniorum quasi remorum adiutorium petunt, nec vigiliarum gubernaculum quaerunt: cumque eos securos fecerit, in se ipsis elidens subita illas tempestate demergit, & in vulnificos amplexus impingens, simul vno ictu mortificat. Tamdiu sopitum ignem sine vllis flammis occultat, donec duas faculas iungens, simul ambas accendat: sic explicat diabolus quod celare antea videbatur: sic quasi de simplici caritate amorem conflat illicitum. In primis contentus est cedere, vt sic valeat amplius occupare. Ecce securus est quisque de conscientia sua, quod cum aliquem viderit, scandalizari de ipso non possit. Nunquid quomodo conscientiam suam nouit, sic voluntatem alterius videt?

Ecce

Ecce tuus oculus alium simpliciter videt, & forte ille te crudeliter concupiscit. De tua castitate gaudes, & de illius ruina non times? Si enim tu te nimium familiarem præbueris, alterius concupiscentiam nutris: etiam si ipsa non pecces, alium tamen perdes; & erit tibi causa etiam sine causa, vt te libido maculet aliena. Nolite quæso vos, nolite quibuscunque aut occasionem dare, aut familiaritatem tribuere: ne forte cuiuscunque concupiscentia in vos male succensa alibi incipiat quærere, quod in vobis non potuit inuenire. Sed forte dicit aliqua: secura sum de conscientia mea. Absit vt hoc de ore religioso procedat. Iam enim cecidit, qui de sua virtute confidit. Libidinem si Christo adiuuante desideras vincere, familiaritatem debes refugere. Certissime nouerit, quod qui indignam familiaritatem non spreuerit, aut se, aut alium cito perdet. Sed forte dicit aliquis: ideo familiaritatem non fugio, quia volo habere quod vincam, & aduersarium meum cupio tenere captiuum. Vide ne contra te aduersarius incipiat rebellare: vide ne te ducat captiuitas ista in captiuitatem. Audi apostolum dicentem: *Fugite fornicationem*. Contra reliqua vitia oportet nos omni virtute resistere: contra libidinem vero non expedit te pugnare, sed fugere. Esto ergo libidinis fugitiuus, si vis esse castitatis pugnator egregius. Sed quod dixi diligenter attendite. Quando aliquis stimulis libidinis incitatur, Christo adiuuante pugnet quantum præualet contra se; quia non habet quo possit fugere: Si quando vero per alterius societatem opportunitatem voluptatis diabolus subministrat, ipsam familiaritatem quantum præualet, vt supra dixi, anima sancta refugiat: ac si aliquando aliquis in se ipso tentatur, sibi Deo adiuuante resistat; quando per alius societatem vel leui concupiscentia titillatur, quasi serpentem venenatum quanta potest celeritate refugiat. Sed vt hæc omnia seruare possimus,

1. Cor. 7, 15.

ab-

abstinentiam rationabilem teneamus: quia vera est *illius* sanctissimi viri sententia: prout continueris ventrem, ita & venenosos motus eius. Humilitatem etiam nostram quantum possumus conseruemus: non enim diu carnis integritas seruatur, vbi animus tumore superbiæ corrumpitur. Præcipue si & iracundiæ flamma frequentius surgit, castitatis & virginitatis flores cito consumit. Casta enim & Deo deuota anima non solùm extraneorum, sed etiam parentum suorum assiduam familiaritatem, aut ad se veniendi, aut ipsa ad eos ambulandi habere non debet: ne aut quod non oportet audiat, aut quod non expedit dicat, aut quod castitati potest esse contrarium videat. Si enim vasa quæ ecclesiæ offeruntur, & in sacro altario ponuntur, sancta ab omnibus appellantur, & nefas est vt de ecclesia postmodum ad domum laicam reuocentur, aut vsibus humanis aptentur: si tantam *dignitatem* habent vasa, quæ nec intellectum possunt habere nec sensus; putas qualem dignitatem apud Deum habent omnia ad ipsius imaginem procreata? Sicut ergo vasa sancta humanis vsibus seruitura nec possunt nec debent de ecclesia reuocari; sic religiosum quemquam non oportet, non decet, non expedit parentum suorum multis obligationibus implicari, aut quorumcunque extraneorum perniciosa familiaritate constringi. Illud ante omnia admoneo, vt æmulationis malum quasi venenum vipereum fugiatis: & ita inter vos caritatis dulcedinem conseruetis; vt vobis inuicem per sancta colloquia medicamenta spiritalia præparetis. Sunt enim, quod peius est, aliquæ, quæ quando se pariter iungunt, magis sibi detrahendo, vel contra præpositas murmurando vulnera faciunt, quam spiritalia medicamenta componunt. Vos vero sanctæ ac venerabiles filiæ, si aliquam videtis pusillanimem, consolationem impendite: si superbientem, humilitatis medicamentum apponite: si iracundam videritis, refrigerium

pa-

patientiæ ministrate. Si nobiles natæ estis, magis de religionis humilitate quam de sæculi dignitate gaudete: & sic terrenam substantiam dispensate, ne vnde spiritales pennas bene & citò tribuendo habere potestis, aliquid vobis reseruando aut tardius erogando, carnales compedes habeatis. Terrena namque substantia si tardius erogatur, animæ pennas quasi visco illigare cognoscitur: quia verum est illud quod scriptum est: *Impedimenta mundi fecerunt eos miseros*. Si qua verò pauper fuit, antequam religionem sanctam adsumeret, Deo debet gratias agere, qui illam mundi istius facultatibus noluit illigare. Multos enim, quod peius est, ita suæ facultates ligatos tenent, vt ad æternam patriam redire non possint. Vos vero iam etiam in hoc sæculo Christo propitio felices estis, quæ facultates simul & voluptates sæculi istius non solum corde, sed etiam corpore contempsistis. Tenete ergo manus in aratro, & nolite respicere retro. Et quia in tectum iam perfectionis ascendere meruistis; non vos inde deponant sæculi istius voluptates. Memento te vxoris Loth, quæ *retro respiciens versa est in statuam salis*. Nunquam iuramentum, nunquam maledictum de virginis ore procedat. Non solum corpora, sed etiam corda vestra omni sollicitudine custodite, propter illud quod scriptum est: *Omni custodia serua cor tuum*. Et illud quod dominus in euangelio dixit: *De corde enim exeunt cogitationes malæ*. Si enim in corde nihil male cogitatur, quicquid sanctum est ex ore profertur: quia, sicut scriptum est, *Ex abundantia cordis os loquitur*. Hoc enim lingua proferre consueuit, quod ex officina cordis conscientia ministrauerit. Et ideo si ex ore vultis bona proferre, semper in corde quæ sancta sunt cogitate. Sic lectioni & meditationi debetis incumbere, vt ante omnia etiam manibus possitis aliquid exercere, secundum illud quod apostolus ait: *Qui non operatur non manducet*: præcipue tamen vsque ad horam ter-

Gen. 19.27.
Prou. 4,23.
Mat. 15,19.
Mat. 12.34.
2.Thes.3.10.

tertiam lectioni vacare consuescite, & meliorem diei partem sancto operi dedicate. Oratio vestra ita cum silentio procedat ex corde, vt vix audiatur in ore: nam qui alta voce orare voluerit, & sibi & alteri multum nocet, dum per suam garrulitatem alterius mentem ab oratione sancta & sacra suspendit. In ipsis operibus quæ manibus fiunt, sæcularia & pomposa adiumenta, quæ non vtilitati, sed vanitati seruiunt, fastidite atque contemnite; vt etiam in ipsis terrenis possitis quicquid sobrietati & honestati conuenit exercere. Multi enim quod in moribus diligunt, hoc etiam in operibus suis ostendunt. Præparant sibi ornamenta sæcularia sæculum diligentes, & voluptati seruientes vel luxuriæ. Vobis verò, quibus mundus crucifixus est, nihil sit commune cum talibus; sed omnia ornamenta quibus ad luxuriam caro componitur, velut inimica & contraria a vestro proposito respuantur. Sunt enim, quod peius est, qui pro vanitate sæculi istius plus student terrenis cupiditatibus operam dare, quam lectioni diuinæ insistere: dum volunt stragula pulchra, & picta tapetia, plumaria etiam & reliqua his similia cum ingenti sumptu & superflua expensa ad oculorum libidinem præparare, nescientes illud quod dominus per Ioannem euangelistam clamat & dicit: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt, quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & sæculi ambitio est.* (1. Ioan. 2, 15.) Quid prodest virgini integritatem corporis custodire, si oculorum concupiscentias noluerit euitare? Sunt etiam nonnullæ, quæ etiam de facultatibus suis maiorem partem parentibus, & forte diuitibus, quam pauperibus dare volunt; & non cogitant, quod dum illis substantiam suam ad luxuriam tribuunt, se æterna mendicitate consumunt. Sed dicit aliquis: ergo despicere debeo parentes meos? Absit vt nos dicamus quod parentes tuos non debeas honorare. Quomodo potest fieri vt parentes prædicemus

non

non amandos, qui inimicos dicimus diligendos? Ama parentes tuos quantum potes: & si casti sunt & honesti, honorem illis semper impende, & de facultatibus tuis aliqua illis pro tui memoria munuscula derelinque. Totum verò quicquid est maius atque vtilius vsque in finem sæculi profuturum pauperibus tribue; vt eleemosynæ tuæ vsque ad diem iudicij per refrigeria pauperum transeant ad regna cælorum. Quod minus dederis parentibus tuis, poterunt sibi ipsi postmodum prouidere, poterunt laborare: quod tibi minus pro misericordia præparaueris, illo sæculo numquam poteris inuenire. Attamen si sunt aliqui parentes pauperes, vt victum aut vestitum sufficienter habere non possint; mercedem apud Deum habebis, si illis vnde possint sustentari tribuis. Venturi enim sumus ante tribunal æterni iudicis: & si bene egimus feliciter audiemus: *Venite benedicti, percipite regnum, quia esuriui & sitiui*. Et post pauca: *Quamdiu fecistis vni ex minimis istis*, sine dubio pauperibus, *mihi fecistis*. Mat. 25,34. ibid. v.40. Non dixit: venite & percipite regnum, quia parentum vestrorum diuitias vestris diuitijs cumulastis; quia illis vnde luxuriarentur in sæculo dimisistis. Non hoc vtiq; dixit; sed illud quod in euangelio commemorat, quod & per prophetam ante prædixerat: *Dispersit dedit pauperibus*. Psal. 111,9. Attendite quæso: *Dispersit*, inquit, *dedit pauperibus*. Nam & diues ille de quo in euangelio legimus, quod *induebatur purpura & bisso*, fratres suos diuites dereliquit, sed Luc. 16.19. ille postea guttam refrigerij in inferno ardens quæsiuit, & inuenire non potuit. Vos vero, sanctæ & Deo dignæ animæ, totum spiritaliter agite, & cui consecrastis animas vestras, ipsi offerte, immo reddite substantiam vestram. Dignum est vt a vobis accipiat terrena, qui præparat æterna. Ipse a vobis accipiat terrenam substantiam, qui vobis contulit virginitatis coronam. Vos autem illi amplius debitrices estis, quibus dedit, vt illum, qui est im-

maculatus agnus, quocumque ierit sequi possitis. Sequitur quidem Christum cætera fidelium multitudo, non quocunque ierit, sed quo vsque potuerint. Pœnitentes enim & coniugatæ possunt per alias iustitiæ vias sequi Christum; cum in virginitatis decorem præcedit, non habent quid faciant vt virgines sint. Vos verò, sanctæ filiæ, sequimini eum tenendo perseueranter quod vouistis ardenter. Iterum atque iterum sanctæ & Deo dicatæ animæ rogo, & cum omni humilitate ad conseruanda virginitatis præmia consilium dare præsumo, vt familiaritatem incongruam a vobis vel a vestris animis totis viribus repellere laboretis. Longe satis, longe sit pestis ista & lues, quam inordinata familiaritas iaculatur. Non est in hac societate securitas, quæ collisionem patitur velut a quibusdam fluctibus turbulentis. In hac familiaritate non habitat amica concordia, quæ non nisi discordantes inimicitias creat. Nam ad conseruandam sanctæ religionis dignitatem, singularitas magis quam inordinata familiaritas testis sanctissima est. Attende ò anima sancta, & diligenter intellige quanta mala de inordinata societate nascantur. Familiaritas enim cuiuslibet si frequens esse cœperit, non nisi corruptionem seminat, vitia pullulat, cupidinem concupiscit, ignominiam parit, rabiem concitat, porrigit furiam, lasciuiam pascit, petulantiam nutrit, casus exaltat, ruinas ædificat, ripas erigit, præcipitia aperit, periculis nauigat, naufragijs velificat, perditioni gaudet, interitum fouet, confusionem meretur, thesaurizat opprobrium, criminationes exaggerat, excusationes inflammat, & cateruatim simul in fascem glomerat numerosas indagines captionum, ac per infinita dedecora multiplices mortes inueniet in perniciem perditorum. Tot & tanta sunt mala perniciosæ familiaritatis. Nemo prosternitur, nisi qui societatem vnde periclitari possit, aut difficile, aut certe rarius habere contempserit. Nam si

si anima sancta secretum suum custodire voluerit, & assiduæ familiaritatis malum tota animi virtute refugerit; ipsa sancta singularitas munimen illi inuictum est sanctimoniæ, expugnatio fortis infamiæ, fortitudinis firmitas & lasciuiæ petulantis infirmitas, probitatis præsidium & improbitatis excidium, animæ victoria, & corporis præda, libertas gloriarum & captiuitas criminum, pronuba sanctitatis & repudium turpitudinis, sinceritatis indicium & abolitio scandalorum, exercitium conscientiæ & euacuatio tota luxuriæ, pax secura virtutum & expugnatio inquieta bellorum, puritatis culmen & libidinis carcer, honestatis portus & ignominiæ naufragabilis portus, virginitatis mater & hostis immunditiæ, lorica pudoris & spolia probrositatis, murus incorruptionis, discretio vulgaritatis, integritatis dignitas & fornicationis abdicatio, caritatis fastigium & dedecoris præcipitium, voluntas bonorum operum & afflictio vitiorum, refrigerium pudicitiæ & pœna petulantiæ, acquisitio triumphorum & facinorum detrimenta, requies salutis & perditionis exilium, vita spiritus & carnis interitus, status qualitatis angelicæ & funus humanæ substantiæ. Hæc omnia mala fortiter Deo adiuuante, & illa quæ diximus bona feliciter acquirentur, si ab animabus sanctis familiaritas inordinata respuitur. Attendite quæso vos, animæ sanctæ, quia inter omnia certamina, quibus semper comes est Christiana militia, sola duriora prælia castitatis, vbi quotidiana pugna est & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum, qui quotidie vincitur & timetur; quotidie, inquam, vincitur, & non desinit prouocare. Nemo securus vincit, qui secum pugnat. Periculosa nauigatio est vbi sæpè naufragatur; & cum periculo transitur in fluctibus, vbi multi mersi sunt, libidinis. Cupiditas enim cum vincitur non finitur. Castitatis dura sunt prælia, sed maiora sunt præmia. Flamma quæ nimium flagrat, cito

venit ad cineres: incendium verò corporis cum illi acquiescitur, accenditur potiùs quàm finitur. Castitatis palmam nemo securus accipit; cui quantum durus exitus, tantum gloriosi sunt fructus. Præmiale sibi periculum indicit, qui bellum suscipit cum natura. Hostis publicus pascit in noctibus; latronis insidiæ solis grassantur in tenebris: libidinis vero cupiditas & in noctibus prouocat, & in die non parcit, nec regum purpuras metuit, nec pannos pauperum perhorrescit. Vt ergo castitatis præmia & virginitatis coronam feliciter Deo remunerante possitis accipere, periculosam familiaritatem a vobis semper excludite. Currite fideliter, vt possitis feliciter peruenire. Et mei memores estote, cum in vobis coronata fuerit immaculata virginitas. Hæc epistola ante tribunal Christi me excusabilem reddet, quia cum vera caritate & perfecta humilitate quod mihi oportebat dicere, & vobis audire, suggessi. Si quis, quod Deus non patiatur, obedire neglexerit, erit illi in testimonium: qui verò libenter acceperit, conuertetur in gaudium non temporale sed æternum. Vigeatis in Christo, sanctæ ac venerabiles feminæ.

EIVSDEM S. CÆSARII EPISTOLA HORTATORIA

AD VIRGINEM DEO DEDICATAM.

Rom. 11, 33. O *PROFVNDVM diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! & quis cognouit sensum domini?* Quis enim existimare potest in diebus adolescentiæ tuæ, o venerabilis mihi integritate quidem & meritis domina, sed ordine ac gradibus in Christo filia, cum in cœnobio sanctarum virginum

num conserta choro spiritali studio & diuinarum scripturarum eruditionibus intenta, me tunc quasi partem animæ tuæ diligeres, hominem iuuenem & non magnæ indolis virum, qui per abrupta voluptatum lasciuiamque vagabatur, ac peræruminosis anfractibus propter lætitiam scilicet temporalis felicitatis, in clandestino iactu festinabat immergi; cuius præterea nomen tantum auditu nouerat, vultu penitus ignorabat; quod ad hoc nos officium dispensatio omnipotentis Dei prædistinatos haberet, scilicet vt nobis familiam suam traderet gubernandam, isto dumtaxat ordine, vt tu in officina huius ecclesiæ ministrares secundum diuini præcepti oraculum. *Si,* inquit, *separaueris pretiosum a vili, quasi os meum eris.* Velut solertissima trapezita inter eos qui æterni regis in se impressa custodiunt, vt eos quoniam denarium eius contra conscientiam cum claue adulterina sorde commaculant, sagaci discretaque diuisione secernas: quippe quæ non rudis vel neofita hæc sacra dicata ministeria, sed ab ipsis penè cunabulis per annos infantiæ atque adolescentiæ, a iuuentute vsque studijs regularibus exercuisti vitam, in quibus viuendi didicisti normam, & doctrinæ copiam affatim es consecuta. Ego vero qui scientiæ prærogatiuam, prepediente segnitia assecutus non sum, & ab abstinentia quam in te intulit diuina dignatio procul distare me video & terrenis necessitatibus implicari. Vnde garrulus potius a sapientibus quam recte aliquid loquens iure reprehendor, sicut etiam ipsius dictionis designat impolita materies. Sed licet stolidus & terreni operis luto fœdatus, prisci tamen amoris recordans, credi non potest, postquam hoc quod nunc habes officium sortita fuisti, qualem de te habeam sollicitudinem vel timorem. Vnde quantam deuotionem habui, vt illud secundum Deum ordinate susciperes, & absque macula baiulares; tanto acrius time, ne forsitan aut diuinus te in- Iere. 15, 19.

intuitus, aut humana reprehendat opinio, quòd iuxta te pateat reprehensioni: nec inueniatur in te, vt qui reprehendere volunt, digne lacerare videantur, aut qui imitari appetierint, delinquant: quod ita augustius poteris euitare, si supernum semper iudicium ante cordis oculos ponas. Audi ergo me o dulcissima virgo Christi, soror ac filia: tu quantumcunque semper in studijs spiritalibus occupari desideras, propter sororem tamen, necessaria aliquando etiam exteriora tibi erunt negotia dirimenda. Curandum ergo tibi summopere est, vt sic temporalia quasi pro tempore agas, ac semper tenacius in spiritalibus deuotione & amore inhæreas; vt cum spiritalia citius dispensaueris, ad orationem illico vel lectionem quasi ad matris sinum recurras. Optare quippe debes, vt abiecta sollicitudine mundi, semper cogites de seruitio Christi, propter illud: *Nemo militans*, inquit, *Deo implicat se negotijs sæcularibus*. Cogita sine intermissione, quia huius ecclesiæ es instituta lucerna, non occultanda sub modio, sed super candelabrum posita, vt omnibus qui hanc domum habitant lumen bonorum operum exemplis impertias

2.Tim. 2.

propter illud: *In omnibus*, inquit, *temetipsum præbe exemplum bonorum operum*; Vitaque tua velut pennatum animal ad alta semper per desiderium euolet, per verbum resonet, luceat per exemplum. Cum vero ad annunciandum verbum Dei te sororibus affectaueris, seu propter vtilitatem animarum, tenoremque regulæ custodiendum necessitas incubuerit altercandi; prius cauta consideratione pensa, vt quod ore promis, factis impleas; vt quod alijs prædicas, operibus præbeas: scilicet vt in tuis humeris atque ceruicibus prius sentias, vtrum grauibus an leuibus oneribus colla sororum onustes: verbi gratia, si ieiunium super quotidianum, vel abstinentiam extra consuetudinariam, nec non, vt assolet, plus solito in synaxi psalmos placuerit decantare. Prior in ecclesia inueniaris,

Tit 2.

niaris, postrema exeas: prima suscipias labores, soluas posterior; & in quotidiano corporis alimento atque communi cibo par sis his, cum quibus pari vteris in mensa consessu; vt quæ ad vnam sedetis mensam, vnum vos parque reficiat alimentum: iisdemque & tu quibus & sorores ferculorum saporibus delectare, & æqualia vobis cibaria potionesque exhibeant vel porrigant communes discoferæ vel pincernæ; primatumque tuum, quem prior ad mensam tenes, prima ad virtutem parsimoniæ vindices; vt abstinentiam quam lingua prædicat, proximę fauces vel vicinus stomachus sentiat; ne forsitan subditæ audientes tacitis cogitationibus dicant: O quam pulchre nobis abstinentiam prædicat plenus venter, & contentas nos iubet esse vilissimis cibis ac poculis accuratis cibis poculisque delectabilibus refertum guttur & eructans! Illa enim de abstinentia prædicatio acceptabilis est, quam lurida ieiunijs ora decantant. Et in his omnibus cæterisque hoc tibi noueris conuenire, vt angusti callis itinera, per quæ socias admones gradiendum, prior ipsa gradiaris; vt omnia quæ agenda sunt, ante factis impleas; vt postmodum velut ductilis tuba ex percussione perducta rectius erumpas in voce, propter illud dominicum: *Qui*, inquit, *scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt*, & reliqua. Inter cætera, cum magna tibi cautela custodiendum est, vt omnes in monasterio, quarum gubernacula æqualiter tuis imposuisti ceruicibus, æqualiter diligas; neue vnam plus, minus aliam ames: sed cuncta quæ sunt, in quibus possibilitas extat, æquo moderamine disponas, parique moderatione dispenses, ac parem eis caritatem impertias, & non quibuslibet per priuatum amorem, sed cunctis secundum merita singularum, quæ sunt necessaria largiaris. Non quæ tibi vultu intuituque placuerit, non quam tibi

Mat. 18.

ad oculum cognoueris, vel cuius blandiori fueris obsequio delinita; sed quam amor Christi & religiosior demonstrauerit vita, præponas. Si quam dominus substantiolam contextu largiri dignatus in monasterio fuerit, cum summa æquitatis linea, æqua omnibus lance, prout cuique opus fuerit, dispensetur; seruata tamen senioribus veneratione, his dumtaxat, quæ ecclesiæ columnæ esse meruerunt. Non sis vestibus ornatior cæteris: exhibe non quæ malitia hominum, sed in his quæ diabolus inuidere potest; vt pro ornatu vestium sis ornata conuersatione ac moribus; & hæc omnia lectio diuina condiat. Oportet enim te, vt vereor, propter quasdam cultrum nonnunquam habere in gutture, cauterium in lingua gestare, virgam tibi & baculum in manu ferre; vt per cultrum deseces vitia, per cauterium vero ad sanitatem secta reducas: per virgæ disciplinam corrigas, per baculum vero disciplinatas sustentes. Si cui vero pro suis debitis poenitentiam imposueris, obseruandum, vt cum eam sub fasce a te imposito inclinari incuruarique conspexeris, imiteris formicæ solertiam, secundum præceptum sapientissimi Salomonis, & humerum tuum oneri eius spiritali supponas; vt medio eius itinere obuiam oneratas subleues vel sustentes; & sic singulas de singulis quibusque negligentijs aut culpis specialibus admoneas & instruas, vt de earum salute a Christo domino tibi æterna gloria repræsentetur. Si quando vero cum sæcularibus ad conloquendum fueris euocata, & ire necesse fuerit; prius arma frontem trophæo crucis, vexillo Christi pectus ingemina; vt cum sua virguncula Christus comitari dignetur: semper tamen virginali pudore cooperta, memor beatæ Mariæ, quæ cum angelo paucissimis conlocuta verbis, cum Elizabeth postmodum in carmen & laudes Dei decantando prosiliuit. Cumque post hæc ad

eos

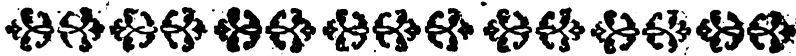
eos veneris cum tantæ honestatis constantia, nec ipsa vel locutionem præponas; vt qui te viderint, Christo domino gratias agant, qui talem familiæ suæ prouidere dignatus est matrem. Ipsa vero processio tua exterior rationabilis non minus debet esse quam rara. Confabulatio vero tua cum eis semper sit mixta grauitate & dulcedine; illa scilicet, quæ de sancto ac puro amore procedit coercenda semper sit & verecundiæ intermiscenda, sicut Christi virginem decet. Item vt ne vsquequaque tacens, aut superbiæ aut stultitiæ notam incurras: sed tantum loquaris, quantum opportunitas flagitat rei ac temporis: vt abscedens quisquis ille fuerit desideret te quam se, vel loquelam tuam audire, quam ornat morum grauitas, affectus dulcedinis & paucitas locutionis. Si quid vero ab eis petitum fuerit, quod præstare deliberes, cum vultu hilari præsta. Si quid verò præstari non conuenit, petitionem eorum honestate saltem sermonis mollifica. Nomen tuum plures nouerint: beneficia tua in quantum præuales plures sentiant: vultum rari cognoscant. Si quando autem tibi pro necessitate monasterij seorsim cum prouisore fuerit colloquendum: cum duabus vel certe cum tribus electis sororibus facito; aut si negotium secretius superuenerit alijs saltem videntibus loco patulo conloquaris: quia opinio bonæ famæ, sicut etiam perfectæ vitæ custodia tibi necessaria est: & tunc primum despicienda humana detractio, cum Christus in causa est. Si quando verò tale aliquid acciderit faciendum: vt ambiguitate constricta, quacunque parte diuertas, quasi syllogismo innexa, in incertum incedas si feceris, tunc demum ad minus te conuerte periculum, quod faciliùs ad bonum gubernando retorqueas: & non solùm de dubijs, sed & omnis tua actio sit propter Deum, sermo de Deo, cogita-

tio in Deum; & exceptis vitijs, quibus non compassio, sed rectitudo debetur, omnibus te cupio esse compassibilem, omnibus gratam, omnibus piam, omnibus affectuosam, cunctis bonis animatam: quemadmodum
1. Cor. 7. Paulus Christi virginem decorauit, vt sis *sancta corpore & spiritu*: ipso sponso & domino tuo mentem tuam regente, & cunctas vias tuas disponente, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus in sæcula seculorum. Amen.

EXPLICIT EPISTOLA S. CESARII.

NO-

NOVATI SED CATHOLICI SENTENTIA

De humilitate & obedientia, & de calcanda superbia.

ÆCVLARIBVS aliter in ecclesia loquimur, aliter vobis loqui debemus. Illis loquimur aliquando res quæ sonum habent, & virtutem non habent: delectantur enim tanquam infirmi sonis verborum, non virtute Dei. Vos autem in nomine Christi, non in hoc delectamini; sed vultis audire salutis verbum, in quo vocati estis, & has vestes lugubres in mundo induistis expectantes meliores apud Deum. Nostis iam & sapitis. Iam multum tempus hic habetis aduersus quem vobis est colluctatio, aduersarius vester non est foris, sed intus est in visceribus: & in ipsis membris nostris habemus obluctatorem. Si enim *caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæ volumus faciamus*; videtis quia intus est aduersarius iste. Aduersarius autem iste non vincitur nisi humilitate & caritate: quia & ipse dominus noster Iesus Christus diabolum non vicisset, nisi humiliatus fuisset; humiliatus autem non necessitate, sed caritate. Si enim non amasset, humilis factus non fuisset. Amore nostri factus est humilis. Si ergo *qui fecit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt*, dominus angelorum omniũ, qui creauit omnia, propter nos humilis factus est;

Gal. 5, 17.

Psal. 145 A.

quare

quare nos propter nosmetipsos recusamus humilitatem? Via ergo salutis non est nobis peruia, nisi humiliatis. Cum ceperis humilitatem, quære eam propter Deum & propter ipsam congregationem sustinere. Et in ipsa congregatione quamuis æquales sitis, vnusquisque alterum superiorem sibi existimare debet, tametsi non sit superior. Non illud facit, nisi qui humilitatem habuerit. Non est necessarium seruis Dei aliud præmium, nisi humilitas: quia humilitas si fuerit in homine, facit illum obedientem. Obediens vero qui fuerit, vel qui obedientiam sectatur non hominibus obedit sed Deo. Sic enim dominus ait: Luc. 10, 16. *Qui vos audit me audit: qui me audit, audit eum qui me misit.* Abbas pater est, sequentes fratres patriarchæ sunt. Et quicunque est alius inter vos, qui forte bonam habet vitam, meliorem continentiam, meliores vigilias, meliorem custodiam corporis, & ipse propter imitationem pater est. Hæc ergo agite inter vos, vt primùm humilitatem custodiatis, non vt hominibus humiles videamini, sed Deo. Illa est vera humilitas, quæ Deo, non hominibus, demonstratur. Nam humilitas quæ hominibus monstratur, fictio est, non humilitas, quod à seruis Dei omnino alienum esse debet. Non quidem arbitror quia sint tales in vobis; sed ne surrepat talis morbus, admoneo. Homines enim sumus, & hominibus loquimur. Idcirco primùm humilitatem fratribus vestris monstrare debetis propter imitationem; vt fundata sit ipsa humilitas intus in corde secundum Deum. Cùm fuerit enim humilitas fundata in corde tuo propter Deum, tunc dat illi Deus, id est fratri tuo, vt intelligat & imitetur humilitatem tuam. Nam si non fuerit humilitas fundata in corde tuo; ostendit Deus fratri tuo, quia ficta est humilitas tua. Prima ergo via salutis hæc est: humilitatem tenere simplicem propter Deum, non propter hominem: non placere inde hominibus, sed placere inde Deo. Humilitatem sequa-

quatur obedientia, & obtemperetis vobis ipsis, sicut sibi obtemperant membra. Numquid cum consilio obtemperant membra, & non naturali caritate? si pes offenderit, manus occurrit; ne totum corpus lædatur, vt cadat. Sicut ait apostolus: *Si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra.* Vnde ergo, nisi ex caritate? Si ergo dilexeritis vos inuicem, nulla erit conturbatio. Scandala nemo patiatur: non propter cibum, non propter potum, non propter vestimentum, non propter vigilias, non propter opera, non propter coquinam, non propter ministerium. Iam cùm vos inuicem dilexeritis, si quis aliquid faciat, quod non debet: caritas illa non permittit vt offendaris. Habete ergo, fratres, humilitatem & obedientiam, quam sequitur pax, vt sitis filij pacis: *Quia caritas,* sicut ait apostolus, *vinculum est perfectionis.* Cùm quis habuerit humilitatem, Christum imitatur, qui humilis factus est propter nos. Cùm quis habuerit obedientiam, Christum imitatur, qui *obediens factus est vsque ad mortem.* Cùm quis habuerit caritatem, Christum imitatur: quia *Deus caritas est.* Sed prius elaborate, vt intus vitia vestra vincatis. Fiat pax primò animæ & cordis cum præcepto Dei; vt aduersus consuetudinem corporis atque fragilitatem duo sint victores, præceptum Dei, & consensus tuus. Casus enim talis est, medicus, ægrotus & ægritudo. Si iste ægrotus se cum ægritudine dederit, vincitur medicus, efficiuntur duo aduersus vnum, atque superatur medicus. Si ergo ægrotus cum medico se dederit, vincitur infirmitas. Medicus Christus est; ægroti nos sumus; ægritudinis morbus, consuetudo peccati est. Iam qui ex parte renunciauit sæculo, quamuis viuat in sæculo, attendat vbi debeat inhærere; vtrum morbo an medico. Si medico non inhæserit, laborat medicus. Ideò nobis euangelium in sæculo clamat & dicit: *Esto consentiens aduersario tuo citò, dum es cum illo in via.* Non nos do-

1.Cor.12,26.
Colos.3,14.
Philip.2,8.
1.Ioan.5,16.
Mat.5,25.

docet, vt simus consentientes aduersario diabolo ; sed docet, vt consentientes simus aduersario, præcepto diuino, quod aduersatur malis nostris, & aduersatur consuetudini nostræ, aduersatur iniquitatibus nostris. Si consentimus, facti sumus concordes cum præcepto Dei, & accipimus quasi iugum Dei ; propter quod ait dominus : *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum, quia lene est, & sarcina mea leuis est.* Ecce quid tam leue ? Denique considera quemadmodum qui aliquid habent in hoc mundo timent ne rapiatur. Quomodo timent ne quod acquisierunt perdant? Quibus modis torquentur, quasi sub grauissimo pondere sollicitudinem habendo ? Vos autem non aliud laboratis, nisi vt hoc faciatis quod abbas præcipit. Iam sub iugo es : non cogitas vbi viuas; quia nec debes cogitare. Est qui te regat : est qui tibi curam ferat. Omnino ad vos cogitatio cibi & vestimenti nec pertinere debet. Quod dederit abbas, sic puta quasi Deus dederit: ipsa est enim vera humilitas. Sed forte vnus plus habet, & alter minus; & hoc tanquam a Deo factum habete. Sed vnus sedet ad alteram mensam ; si sic iubet abbas, si sic probauerit, sic habete quasi Deus iusserit. Nolo inde interoges, vt dicas ; cras ego ibi sessurus sum. Nolo vt facias consuetudinem, vt tibi des illam necessitatem. Si forte non est quod detur, aut non videtur vt detur ; sic habe, aut quia non est quod detur, aut visum est non expedire vt detur. Ista fratres si seruaueritis, prorsus vitam æternam habebitis. Nolite permittere vos verbis malis agi. Si forte aliquis infirmus cadit, vt loquatur peruersa ; statim cohibete illum : statim dicite, noli facere, noli frater, peccas. Debetis enim, propter quod in vnum estis, & abbatem vnum habetis, & uos uobis abbates esse. Numquid unus, quia duos oculos & duas aures habet, abbas potest omnes audire, aut omnes uidere ? aut non habet necessita-

Mat. 11, 28.

ſitatem alicubi exire & aliquid prouidere? Vos vobis abbates eſtote; & quomodo metuiſtis abbatem præſentem, metuite & abſentem; quia præſens eſt Deus. Omnino hoc timete, hoc metuite, quia Deus ſemper præſens eſt. Et ſi vnus curam fert tantis: quantò magis vos omnes ferre debetis; ne inueniat vnde iraſcatur, vnde doleat, vnde offendatur, vnde ingemiſcat, vnde putet quia peribit labor eius tanti temporis? Hæc enim tunc nobis poterunt prodeſſe, ſi habuerimus humilitatem, obedientiam & caritatem. Via alia ad Deum non eſt, niſi humilitas, obedientia & caritas. Ipſe eſt via, veritas, & vita. Nam cruciari, ieiunare biduo, triduo, quatriduo, ſeptimanas facere frequenter, inde ſuperbiunt fratres, putantes quia quod ipſi faciunt, alius facere non poteſt: infinitum putant eſſe quod alius non poteſt facere: aut ambulat nudo pede, & arbitratur quoniam ipſe ſolus hoc poteſt facere: aut forte nec bibit nec ipſam aquam mixtam; exercitatio temporalis eſt, quia ſemper illud facere non poteſt. Sed cogitet magis humilitatem, cogitet pietatem, caritatem, obedientiam. Propter enim frangendas vires corporis, propter domandum ſanguinem & carnem debet arripere iſta quaſi bonus athleta: ſed non inde glorietur, ne perdat quod fecit. Nam pharisæus ille qui aſcendit in templum orare, numquid opera, quæ numerabat, modica erant? Immenſa erant; ieiunare bis in ſabbato; decimas omnium rerum ſuarum pauperibus dare; non facere fraudem; adulterium non committere, infinitum eſt: ſed quoniam iactauit illud in ſuperbiam, totum quod fecit, ſuperbia fuit. Propterea Dauid dicit: *Non veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris non moueat me. Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem*. Vbi ceciderunt? In lapſu ſuperbiæ. Inde enim cecidit diabolus, per ſuperbiam lapſus eſt. Omnino ergo non admittatur ad ſeruos Dei ſu-

Luc. 18, 9.

Pſal. 35, 12.

superbia. Qui ergo iam aliter viuit, vitamque suam melius instituit, non sit quemadmodum ille pharisæus. Publicanus autem humiliatus non audet nec oculos ad cælum leuare, & sententia domini collaudatus redit ad domum suam iustificatus magis quàm ille pharisæus. Expertum namque habemus, & in ipsis sanctis scripturis, & in fratribus nostris; quia quicunque viam humilitatis tenuit, proficit, & non perit.

EXPLICIT NOVATI SENTENTIA.

S. PAVLINI AD MONACHOS DE POENITENTIA

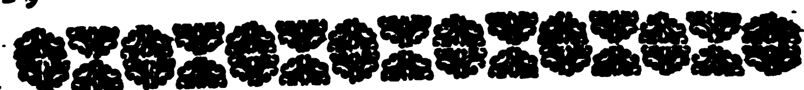

INTERROGATIO. Quomodo debemus agere pœnitentiam?

Responsio. Detur vtique pœnitentia sæculari, cuius adhuc ceruix sub iugo dependet sæculi; & huic pro immanitate peccati siue delicti terminetur tempus: quia adhuc tempori seruit. Cæterum abrenuncians sæculo & eius militiæ, spondensque se cunctis diebus seruiturum Deo, cur pœnitentiam mereatur, qui liber effectus, velut onager, sectatur eremi vastitatem? Sicut ait
Iob. 39. 5. Iob: *Quis dimisit onagrum liberum in deserto?* A leone fortiter caueat, & arentibus herbis, poculoque exiguo alatur in eremo: erigat in aëra caput, & flagrantem nimium sitis ardorem sancti spiritus aura restinguat: ne dum valde desiderat amoena virentia, nimijs delitijs præpeditus periculum salutis incurrat. Igitur abrenunciati pœnitentia

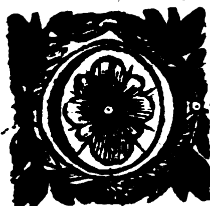
tia publica non est necessaria: quia conuersus ingemuit, & cum Deo æterno pactum iniuit. Ex illo igitur die non memorantur eius delicta, quæ gessit in sæculo, in quo facturum se iustitiam de reliquo promiserit Deo. Ergo chirographum de quo se monachus debitum ex tota fide promiserit implere; & si fidelis factus peccauit in sæculo; post abrenunciationem suam iterum factam, dominicum corpus non dubitet accipere: ne occasione humilitatis nimiæ prolongetur a corpore eius & sanguine, cui se iunxit, vt vnum corpus efficeretur. Communicare non desinat qui peccare quieuit; tantùm ne de reliquo peccet. Nam sicut ignis iste visibilis duas in se quasdam efficacias habet, id est, comburere fragilia, & illuminare tenebrosa; ita ignitum illud dominicum corpus, quando cum metu & reuerentia grandi fuerit sumptum, corporis quidem delicta consumit, animæ verò sensum illuminat: & idcirco maximè communicare frequentiùs debet. *Si verò fuerit*, sicut scriptum est, *lepra in pelle, immunda erit*, id est, peccatum in monacho: quia pellem esse monachum scriptura significat mortificantem membra sua super terram; cuius ossibus adhæsit caro, cuiusque caro immutatur propter oleum, & a ieiunio infirmatur, & genua velut fœnum arescunt. Ergo si in hac pelle visa fuerit lepra, immunda erit, & nisi fuerit hyacinthina aut rubra pura, ad ornatum tabernaculi non erit apta. Leuit. 13.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI EVTROPII ABBATIS

Ad Petrum Papam de districtione monachorum, & ruina monasteriorum, directa Romæ.

OMNIPOTENS dominus pro sua misericordia humanos miseratus errores per Moysen sanctissimum virum nobis certissimum præbuit documentum, & pro offensione & culpa delinquentibus debere irasci, & econtra bene sancteque viuentibus mites & benignos esse satis congruum & laudabiliter declarauit in eo, quod pro peccato populi delinquentis, vt scriptura propriè loquitur, iratus nimis tabulas, quas a domino acceperat, ad radicem montis confregit; insuper & facinus ipsum populi delinquentis leuitarum gladio vindicauit. Mitem autem & benignum in hoc eum fuisse non dubium est, quia pro eis sæpiùs dominum deprecando, iram Dei super eos venientem auertit; & a quibus aliquando lapidari potuit, pro eisdem dominum deprecari non destitit. Hoc ad præsens de multis de veteri testamento sufficiat testimonijs. Sed ipse dominus in euangelio sic dicit: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio*. Et hoc qualiter intelligatur aduerte. Ille in hoc dicto tenetur obnoxius, qui non vitio, quod est in homine malum, sed naturæ ipsius humanæ, quam Deus vtique bonam condidit, iræ voluerit prærogare stimulum. Mat. 5. 22.

Pro-

Propterea & quibusdam male conuersantibus, & a se durius increpatis apostolus dicit: *Vt malus essem vos me coëgistis*. Et de abscissione ac separatione eorum qui pœnitere nolunt ista loquitur: *Vtinam excidantur qui vos conturbant*. De quibus & dominus in euangelio, vt alijs verbis loquar; si sæpiùs autem admonitus frater corrigi noluerit, *sit tibi sicut ethnicus & publicanus*. Quod si tacere, & delinquentem (quod dictu quoque nefas est) pro culpæ modulo non debemus arguere; cur quæso nobis per Esaiam dominus præcipit dicens: *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & filijs Israel peccata eorum*: & illud Ezechielis: *Si non annunciaueris impio vt ab iniquitate sua conuertatur, ille quidem impius in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur; sanguinem autem illius de manu tua requiram*. Cui sententiæ nos dictum illud doctoris egregij subiungimus. Et quid prodest non puniri suo, qui puniendus est alieno peccato? Ad Timotheum autem Paulus apostolus apertè loquitur dicens: *Argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina*: sed eos qui semel & iterum admoniti facinus suum pœnitendo cognoscere, & in melius suam voluerint vitam corrigere. Cæterum de illis, qui in malo perseuerare proposito, nec ad rectæ vitæ tramitem resipiscendo reuerti elegerint, alibi præcepit: *Increpa eos durè*. Et iterum: *Cum huiusmodi nec cibum sumere*. Propter hoc etiam loquitur dicens: *Inimicus vobis factus sum verum dicens vobis*. Vnde & sæcularis poëta: *Obsequium*, inquit, *amicos, veritas odium parit*: amara est enim veritas, & qui eam diligunt replentur amaritudine. Ideo & Hieremias dicit: *Solus sedebam, quia amaritudine repletus eram*. Et quæ est ipsa amaritudo, nisi mala & non recta quorumdam hominum conuersatio? Quid nunc agimus, sanctissime vir, tacebimus? & dissolutioni consentiemus, vt & mansueti, & mitis vocabulum acquiramus? Et quid nobis hoc ante Deum proderit, quando

2.Cor. 12,11.
Gal. 5,12.
Mat. 18,17.
Isa. 58,1.
Ezech. 33,8
2.Tim. 4,2.
Tit. 1,13.
1.Cor. 5,11.
Gal. 4,16.
Hier. 15,17.

do pro nostro silentio anima pereuntis de nostra dicitur manu perquiri? Si autem à Deo nobis creditum gregem & exhortando & increpando sæpiùs a diaboli laqueis & peruerso voluerimus opere reuocare, immites & asperi multorum ore dicemur. Sed quamuis hoc a multis, qui locum officij nostri non intelligunt, sæpè dicatur, tenenda est tamen discretio, & sanctæ regulæ institutio; vt quæ patres instituerunt, etiam successores & filij integra illibataque custodiant & obseruent. Nam si in aliquo a sanctorum patrum institutione & tramite deuiandum, nec pro culpæ suæ quis qualitate & opere increpandus est; quis quæso malorum hoc audit, qui nunc saltem propter supplicia terreantur, qui non quæcunque voluerit agat, & præceps feratur ad vitia? Et propterea diuinæ potentiæ ordo & ineffabilis dispositio præcipit, vt sit in sæculo princeps, in ecclesia pastor & pontifex præficiatur, & in monasterijs pater; vt nefario operi & actibus scelestis & impijs obsistere, & contra humani generis mores perpetratum facinus districtionis & seueritatis possit gladio vindicare. Sanctus Augustinus præclarus, vt optime nosti, ecclesiæ doctor, quæ in octauo ciuitatis Dei libro dicit aduerte. Denique in disciplina nostra non tam quæritur, vtrum pius animus irascatur, nec vtrum sit tristis, sed vnde sit tristis: nec vtrum timeat, sed quid timeat. Irasci enim delinquenti vt corrigatur, contristari pro afflicto vt liberetur, timere periclitanti ne pereat, nescio vtrum quisquam sana consideratione reprehendere audeat. Facultas autem istius sæculi quam nobis dominus pro necessitate & sustentatione istius transitoriæ vitæ, & non pro luxuria & superfluitate facienda sua miseratione donare dignatus est, etiam si in toto quod non est, sufficientes esse possint, non tamen ideò affluenter & splendide viuere, & ventri & gulę inseruiendum est, etiam si his omnibus abundemus. Prohibet enim hoc scri-

scriptura dicens: *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.* Apostolus autem: *Et carnis curam ne feceritis in desiderijs.* Et *Castigo corpus meum & in seruitutem redigo, ne forte dum alijs prædico, ipse reprobus efficiar.* Propter quod & frequenter in fame & siti, & nuditate, & ieiunijs sæpe asserit gloriari. Et illud in euangelio domini: *Non grauentur corda vestra in crapula & ebrietate.* Quod si non ita est, sine causa ergo sanctorum patrum quotidie vitam legimus. Quorum professionem tenere nos dicimus, secundum eorum institutionem viuere detrectamus. Vt quid etiam & dominus noster secundum Esaiæ vaticinium præcipit dicens: *In viam gentium ne abieritis,* nisi vt quorum separata est religio, separetur & vita? Nulla enim erit distantia inter profanum & sanctum, inter sæcularem & monachum, frugalem & parcum; si passim voluntati nostræ & concupiscentiæ deseruire voluerimus, & satisfacere. Aut quid nobis ante Deum proderit in nomine tantùm, & non etiam in sancta & bona vita & conuersatione laudabili professio religionis nostræ? Primo ante Deum, deinde ante homines si voluerimus ostendere, secundum illud quod de Samuel legitur: *Et placebat tam Deo, quàm hominibus.* Et dominus in euangelio: *Videant,* inquit, *vestra opera bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est.* Et hoc ideò, quia quodcumque bonum in nobis esse dicitur, non ex nostræ vitæ esse merito, sed Dei gratiam gratis nobis largienti tribuatur dono. Vnde & Paulus apostolus: *Prouidentes,* inquit, *bona non tantum coram domino, sed etiam coram omnibus hominibus.* Qui alibi laudem hominum pro vana gloria declinando dicebat: *Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Beatissimus quoque Petrus apostolorum omnium caput & princeps, *Conscientiam & conuersationem,* inquit, *habete inter gentes bonam, vt in eo quod detrahunt de vobis tanquam de malefactoribus, confundantur infamantes vestram in Christo bonam conuersationem.* Optamus.

Psal 16, 11. Rom. 13, 14. 1. Cor 9, 27. Luc. 21 34. Mat. 10, 5. 1. Reg. 2, 29. Mat. 5, 16. 2. Cor. 8, 21. Gal. 1, 10. 1. Petr. 2, 12.

mus autem, & hoc ex toto cupimus affectu mi pater, quod & tu vis, & paratus sum vt dicam, manibus in domo Dei venientes suscipere, & nostro in sinu portare & fouere, dũmodo tales sint, qui & Deo placeant, & professionem suam intelligant & custodiant. Quia non desideramus quantos, sed quales habeamus, & cum quibus castè & sanctè viuamus, ita vt in professione perfectorum domino placeamus. Non enim in dissoluto tepidoque vocabulo & numero, sed in sanctitate perfectorum dominus delectatur. Ideò & *multi vocati, pauci vero electi*. Et pusillus est grex, *Cui complacuit patri vestro dare regnum*. Satisque melius est cum paucis & sanctis in vitam ingredi, quàm cum plurimis tepidè & luxuriosè viuentibus a sanctorum consortio segregari. Et per arctam & angustam viam pauci ambulant, & in æternæ vitæ patria regnant: per amplam & spatiosam multi ingrediuntur, & in gehennæ profundo præcipitantur. Nos enim, sicut fundatores & patres istius monasterij tenuerunt, & nobis tradita dimiserunt, auxiliante domino & tenuimus & tenemus, nec quicquam super aut minus facimus, memores illius scripturæ, quæ dicit. *Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui*. Et: *Qui modica spernit, paulatim decidit*. vt per hæc domnos & patres nostros, qui regulam hanc secundum antiquorum normam, Deo sibi inspirante, instituerunt, in iudicio Dei non aduersarios, sed patronos in omnibus habeamus. Nam etsi fortè aliquis dicat, nimis districtè nos agere, & propterea aliquos a nobis dicat exire, & pace tua loquimur, & saluo tuo carissimo nobis & Deo digno honoris priuilegio dicimus, quicunque alius hoc dicit, videtur nobis monasterialem regulam nec nosse penitus, nec intelligere: & per hoc apparet eum non nobis detrahere, sed suam imperitiam publicare. Dicat autem sibi quisque ille quod vult, nos autem quod accipimus & didicimus tenemus, & omnes

Mat. 22, 14. Luc. 12, 32.

Prou. 22, 28. Eccl. 19.

sancti qui nobiscum sunt fratres, in quorum corde diuinus amor & caritatis dilectio regnat, tota mentis intentione custodiunt, & in hoc perseuerare domino se protegente & adiuuante confidunt. Nullius enim nos, in tali præsertim Dei causa, nec vituperatio frangit, nec laus, etiam si falsò dicatur, eleuat. Dicimus enim ab apostolo dictum: *Per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam*, &c. Solum est, vt auxiliante domino nobis pro tuis sanctis orationibus, hoc pro seruorum Dei salute & propter Deum agamus, quod nobis non ad damnationem, sed ad mercedem in iudicio iusti iudicis, ipso opitulante proueniat. Nam si detractiones hominum timere voluerimus, quæ Deo sunt placita minimè faciemus. Quia sicut tuæ sanctitati bene est cognitum, si quis increpet arguatque peccantem, statim odio habetur, statim ei detrahitur, statim patitur insidias. Sed consolatur nos Dominus dicens: *Beati estis cum maledixerint vos homines propter me; gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis*. Hoc tantum nos elaborare conuenit, vt pro nulla alia re, nisi pro Christo sustineamus contumeliam, & detractionis causa sit Christus; & maledicta perpessi pro veritate nos maledici sciamus, qui eam pro saluatione eorum, qui nobis a Deo commissi sunt, omni cum fiducia prædicamus: nec facile his placabilem præbeamus aditum monasterij, qui etiam omnem ecclesiæ conuentum vesano ore dilaniant. Quia vt sancta scriptura loquitur: non tantum ille qui detrahit, sed etiam qui detrahentem libenter auscultat, vnius reatus & culpæ esse censetur. Hæc tibi, beatissime pater, propterea scribimus; vt scias nos nihil absque ratione gerere; sed secundum consuetudinem monasterij huius quæ & sanctè & regulariter instituta sunt facere. Certè si aliquis consuetudinem regulæ nostræ ferre non sustinet, non nostræ districtioni, sed suæ imputet tepidæ voluntati.

2. Cor. 6, 8.

Mat. 5. 11.

Prou. 24, 12.

S Neq;

Neque enim si quis claritatem solis lippis oculis aspicere & videre non potest, ideo culpa solis, & non potiùs vitium lippitudinis & cœcitatis esse dicendum est. Quia quod Deus bene, sanctè & perfectè a sanctis & perfectis viris in hac cella sua instituit, & nunc vsque teneri voluit, nullo modo nunc propter paucos & tepidos, aut vagos & pseudomonachos, qui diuersorum quotidie circumeunt domos, & cum Epicuro lætanter dicunt: *Manducemus & bibamus, cras enim moriemur*: in aliquo transgredi poterit, aut immutari, aut dimitti. Quia, vt sanctus ait apostolus: *Firmum Dei fundamentum stat*, etiamsi sit, qui in illo malæ voluntatis suæ vitio offendat & cadat: nec in aliquo vacillet, aut nutet, quod Deus omnipotens suæ dextera protegit & confortat. Amen.

Isa. 22, 13.

2. Tim. 2. 19.

EXPLICIT EVTROPII ABBATIS EPISTOLA.

IN-

INCERTI AVCTORIS SERMO

DE DECEM VIRGINIBVS.

IN lectione, quæ nobis recitata est, fratres dilectissimi, audiuimus dominum dixisse: *Simile est regnum cælorum decem virginibus, quæ acceptis lampadibus exierunt obuiam sponso & sponsæ.* Mat. 25.1. Hoc si secundum literam tantum intelligimus, nimium durum videtur & asperum. Absit hoc a sensibus nostris, vt vel de domo cuiuscunque etiam pauperis Christiani tam paruus numerus veniat ad vitam æternam. Et ideo quia nulla ratione secundum literam intelligi debet; quia reuera ipse dominus similitudinem esse dixit, requiramus quare quinque dictæ sunt fatuæ & quinque prudentes. Illæ enim quinque prudentes significant omnes sanctos, qui cum Christo sunt regnaturi: & è contrario illæ quinque fatuæ figuram videntur habere Christianorum, qui sine operibus bonis de solo tantum Christiano nomine gloriantur. Ideo autem fatuæ quinque, & illæ prudentes quinque dicuntur; quia quinque sensus in omnibus hominibus esse probantur, visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus: quia per istos sensus velut per quasdam ianuas vel fenestras aut vita aut mors ingreditur ad animam nostram. De quibus & propheta dixit: *Intrauit mors per fenestras vestras.* Ierem. 9.21. Ideo & ibi quinque virgines dicuntur prudentes, quæ istis sensibus bene vtuntur; & ibi quinque fatuæ, quæ per istos quinque sensus magis mortem quam vitam excipiunt. Quomodo autem isti quinque sensus, velut quinque virgines, aut virginitatem custodiant, aut cor-

ruptioni subiaceant, diligentius requiramus. Si aliquis vir, aut aliqua mulier viderit aut filium, aut filiam, aut alienum seruum, aut ancillam, & ad concupiscentiam diligenter aspexerit; corrupta est vna virgo: quia per oculos, id est per fenestras corporis in secretum cordis venenum mortis intrauit. Si vero aliquis siue religiosus, siue laicus homines detrahentes, sermones etiam otiosos, & cantica luxuriosa vel turpia proferentes libenter audierit, & cum delectatione placido auditu susceperit; corrupta est alia virgo. Si autem non sit contentus mediocribus cibis, sed sumptuosas delicias adquirat; si semper male loqui studeat, per iniquum gustum corrupta est alia virgo. Quod si etiam odores peregrinos, vt hominibus ad luxuriam placere possit, diligenter inquirit; quarta virgo est violata. Si vero manibus suis aut filios aut filias alienas cum delectatione propter libidinem tangere voluerit, & vestimenta nimis mollia animo voluptuoso quæsierit, iam etiam quinta virgo corrupta est. Hoc enim ordine isti quinque sensus velut quinque virgines in hominibus corrumpuntur. Et econtra, dum animæ sanctæ istos quinque sensus, id est, visum, auditum, gustum, odoratum & tactum, ab omnibus illicitis rebus refrænant, linguam suam ad ea quæ sunt licita vel legitima sobrie & caste relaxant, quinque sensuum virginitatem custodiunt. Ideo quinque virgines homines bonos significant; & aliæ quinque eos qui mali sunt præfigurant. Et reuera, fratres carissimi, quid prodest viro vel feminæ, clerico vel monacho, vel sanctimoniali, si in corpore virginitas custoditur, quando per malas concupiscentias cordis integritas violatur? Quid prodest in vno membro præferre castitatem, & in omnibus habere corruptionem? Nam & illi virgines qui agnum sequuntur, si diligenter attenditis, non propter hoc sequuntur agnum, quia solam virginitatem corporis seruaue-

uauerunt : denique cum dixisset : *Hi sunt qui se cum mulieribus non inquinauerunt ;* secutus adiunxit : *Et non est inuentum in ore eorum mendacium, sine macula sunt.* Qui ergo de sola corporis virginitate gloriantur, diligenter attendant, quia si mendacium diligunt, cum illis sanctis virginibus Christum sequi non poterunt. Nulla ergo virgo de sola corporis virginitate præsumat ; quia si inobediens fuerit aut linguosa, ab illo thalamo sponsi cælestis se nouerit excludendam. Cum ergo virgo centesimum gradum teneat, & mulier coniugata tricesimum ; melior tamen est casta & humilis coniugata, quam virgo superba. Illa enim caste & humiliter marito seruiens tricesimum gradum possidet ; virgini superbæ nec vnus remanebit : & vtrisque impletur quod ait psalmista : *Tu populum humilem saluum facies, & oculos superborum humiliabis.* Et quia totam ecclesiam catholicam beatus apostolus virginem vocauit, non solas in ea considerans corpore virgines, sed incorruptas omnium desiderans mentes, ita dicit : *Aptaui vos vni viro, virginem castam exhibere Christo.* Non solum sanctimonialium, sed etiam omnium virorum vel mulierum animæ, si & castitatem in corpore, & in illis supradictis quinque sensibus virginitatem concordię seruare voluerint, sponsas se Christi esse non dubitent. Non enim corporum, sed animarum sponsus intelligendus est Christus. Et ideo, fratres carissimi, tam viri quam feminæ, tam pueri quam puellæ, si virginitatem vsque ad nuptias seruant, & per istos quinque sensus, id est visum, auditum, gustum, odoratum, vel tactum, dum eis bene vtuntur, suas animas non corrumpunt, in die iudicij apertis ianuis ad æternum sponsi thalamum feliciter merebuntur intrare. Illi vero, qui & corpora sua ante nuptias adulterina coniunctione corrumpunt, & postea per totam vitam suam male viuendo, male audiendo, male loquendo, animas suas violare non desi-

Apoc. 14.

Psal. 17, 28.

2. Cor. 11, 2.

bunt; si eis dignæ fructus pœnitentiæ non subuenerit, clausis ianuis sine causa clamabunt: *Domine, Domine aperi nobis*. Et audire merebuntur: *Amen dico vobis, nescio vos unde sitis*. Hæc ergo, fratres, si & clerici, & laici, & monachi, & sanctimoniales, & in coniugijs positi fideliter ... diligenter attendimus, & cum castitate corporis ...tia ... integritatem cordis auxiliante domino custodimus, ... cum fatuis proijciemur in tenebras exteriores; sed ... sapientibus ad spiritales nuptias, introibimus, si audi... merebimur: *Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium ... ni tui*. Quod ipse præstare dignetur.

ITEM SEQVITVR EIVSDEM.

In lectione euangelica, quæ nobis de decem virginibus recitata est, fratres dilectissimi, dictum est quod *omnes virgines ornauerunt lampades suas, sed fatuæ non habuerunt oleum lampadibus necessarium. Prudentes vero sumpserunt oleum in vasis suis. Moram autem faciente sponso, dormitauerunt & dormierunt omnes. Media autem nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ, & ornauerunt lampades suas*. Et cum fatuarum virginum lampades extinguerentur, rogauerunt reliquas virgines, vt darent de oleo suo: & illæ responderunt: *Ne forte non sufficiat nobis & vobis: sed ite potius ad vendentes & emite vobis. Dum autem irent emere, venit sponsus, & quæ paratæ erant introierunt cum illo ad nuptias, & clausa est ianua. Venerunt postea reliquæ virgines & dixerunt: Domine aperi nobis*. Quibus responsum est: *Nescio vos vnde sitis*. Quid autem ista significent, fratres carissimi, secundum quod in antiquorum patrum expositione legimus breuiter caritati vestræ sugge-

ge-

gerimus. Non ideo dictę sunt quinque virgines, quia tam paruus numerus futurus sit in vita æterna; sed propter quinque sensus, per quos aut mors aut vita ingreditur ad animam nostram; quibus aut male vtimur & corrumpimur; aut certe bene vtentes virginitatem animæ custodimus. Illud quod ait: *Sponso moram faciente dormitauerunt & dormierunt omnes*: Somnus ille mortem significauit. Denique sic ait apostolus: *De dormientibus autem nolo vos ignorare fratres*. Media nox quando clamor magnus factus est; significat diem iudicij. Propter ignorantiam dictum est: media nox; quia nemo scit quando aut qua hora dies iudicij veniat. Quod autem omnes virgines ornauerunt lampades suas, & illæ fatuæ habuerunt oleum, sed tam parum fuit, vt eis sufficere non potuisset: denique statim extingui cœperunt. Vnde quantum possumus cum Dei adiutorio laborare debemus fratres dilectissimi, vt quoniam in oleo misericordia vel caritas intelligitur, tantum reponamus in vasis animarum nostrarum, quantum nobis sufficiat in æternum. Nemini sufficit parum, fratres carissimi; nisi forte pro paupertate plus dare non præualet. Plena animæ lucerna opus est, vt per caritatis oleum lumen nostrum luceat in æternum. Cui Deus dedit largiorem substantiam, quantum potest laxet manum ad eleemosynam, nec credat quod ei possit sufficere parum: sed consideret vnusquisque ex eo tempore quo sapere cœpit, quantum debeat pro his quę male cogitauit, quę male locutus vel male operatus est: attendat multitudinem peccatorum, & singulorum pretia diligenter appendat: videat quantum pro mendacijs, pro iuramentis, pro periurijs, pro maledictis, pro detractionibus, pro ebrietate, pro gula atque luxuria, pro cupiditate, pro inuidia, pro superbia, pro cogitationibus sordidis, pro sermonibus otiosis. Consideret ergo vnusquisque ista omnia & his similia, quæ necnu-

Ibid.

1. Thes. 4. 13.

numerari possunt; & tunc agnoscet quantas eum eleemosynas oporteat exercere. Cum enim etiam si totum demus, nisi præponderauit Deus misericordiam, redimere cuncta peccata non valeamus, vel humiliter contrito & compuncto corde quantum possumus cum Dei adiutorio laboremus: & non pro laude humana, sed pro Dei amore & vitæ æternæ contemplatione faciamus. Quod autem dixerunt virgines fatuæ sapientibus: *Date nobis de oleo vestro*. Et illæ responderunt: *Ne forte non sufficiat nobis*; hoc pro timore humiliter dictum est: quia terror & tanta examinatio erit in die iudicij; vt etiam illi qui oleum misericordiæ se intelligunt abundantius præparasse, metuant ne eis non possit ad omnia peccata redimenda sufficere. Illud verò quod dictum est: *Ite potius ad vendentes, & emite vobis*: potest hoc de pauperibus intelligi: ipsi enim sunt negotiatores, qui oleum animarum lampadibus necessarium vendunt. Per ipsos enim hoc negotium Christus exercere consueuit: in ipsis enim accipit terrena, vt reddat cælestia; accipit caduca repensaturus æterna. Denique sic ipse dixit: *Quamdiu fecistis vni ex minimis istis, mihi fecistis*. Lampades autem animæ intelliguntur. Vasa vero illa, vbi oleum iubemur habere, quid aliud significat, nisi intus in conscientia bona opera recondere? Et quia bona opera alij faciunt pro Dei amore, alij vero pro cupiditate laudis humanæ, virgines illę fatuæ & quod in corpore virgines erant, & quod vigilijs, psalmis, lectionibus, vel orationibus se exercebant, totum hoc pro laude humana, non pro Deo, vel pro æterna beatitudine faciebant: ideo morte interueniente, vbi eis cessauit laus hominum, simul illis defecit oleum. Nam illud quod eis dictum est: *Ite potius ad vendentes & emite vobis*, potest & sic accipi, vt vendentes intelligantur adulatores, qui fictis laudibus eos qui opera bona pro humana gloria facere videntur, extollunt. Denique qui

Mat. 25. Ibid. Ibid. Mat. 25, 40. Mat. 25.

pro

pro vana laude boni aliquid facit, si eum nemo laudauerit, omnino non facit. Vnde intelligitur quod omnes qui laudes humanas accipere cupiunt, quod in opera Dei exercere videntur, humanis assentationibus vendunt, accipientes vanam laudem, & præmia æterna perdentes. Illæ autem virgines, quæ oleum habuerunt in vasis suis, omne opus bonum intus in conscientia posuerunt: quia hoc non pro laude humana, sed pro misericordia diuina fecerunt. Hæc ergo fideliter cogitantes, fratres carissimi, quia parabola ista ad vniuersam ecclesiam pertinet; qui non possunt seruare virginitatem carnis, custodiant cordis: vt si ad coronam martyrum siue virginum non potuerint peruenire, vel omnium peccatorum indulgentiam mereantur accipere. Virgines vero, qui integritatem corporis Deo auxiliante custodiunt, totis viribus cum Dei adiutorio laborare contendant verbositatem fugere, detractionem velut diaboli venena respuere, inuidiæ vel superbiæ morbum quasi antiqui hostis gladium pertimescere, obedientiam humiliter retinere, nunquam senioris præcepta contemnere, lectioni & orationi insistere, si infirmitas non prohibet, ad vigilias cum omni alacritate consurgere: siue in ecclesia, siue in conuiuio, siue in aliquolibet loco semper quod ad obedientiam vel ad humilitatem pertinet studeant ex ore proferre: si tristem viderint, consolentur; si inobedientem agnouerint, castigare non cessent. Et quia in omni professione & boni inueniuntur & mali; & in ecclesia Christi, quæ nunc areæ similis est, non solum triticum, sed etiam palea reperitur; & ibi inueniuntur, quod peius est, non solum laici, sed etiam & clerici, & monachi, vel sanctimoniales ita negligentes & tepidi, vt non velut spiritales apes dulcia animarum mella conficiant, sed velut crudelissimæ vespæ, venenatis linguæ aculeis fratrum vel sororum corda percutiant; isti tales non adiutores Christi,

sed

sed defensores diaboli esse probantur. Qui si forte viderint fratrem vel sororem contra seniorem superbum existere, non solum student mitigare, sed malignis sermonibus ad maiorem eum furorem conantur accendere; dicentes quod hæc non possit nec debeat diutius sustinere. Hortatur etiam vt ita senioribus suis cum grandi amaritudine aut furore respondeant, vt ipsos seniores pœniteat, quod eos paterna pietate admonere vel castigare voluerint. Sed quia in omni proposito, sicut iam diximus, non solum sunt adiutores seu ministri diaboli, sed Dei, & vasa Christi, & iustitiæ defensores; quoscunque adiutores diaboli ad inobedientiam vel superbiam callida susurratione succendunt, adiutores Christi blanda adhortatione & sancto ac salubri consilio reuocare contendunt. Illi venena, isti antidotum; illi faciunt vulnera, isti procurant medicamenta: illi perditionem, isti salutem; illi furorem, isti mansuetudinem; illi superbiam, isti humilitatem docent; illi iniuriam, isti patientiam; illi odiũ, isti caritatem. Sed quantumlibet faciant mali, plus tamen præualent Christi medicamenta, quam diaboli vulnera. Illi enim qui in clero, vel in monasterio positi & se & alios ad superbiam erigunt, velut pharetræ sagittis diaboli plenæ simplicium corda percutere, & omnem in eis humilitatem vel mansuetudinem conantur extinguere. Sed quia Deo propitio in medio palearum inuenitur & triticum, & animæ sanctæ, quæ velut armaria Christi spiritalibus antidotis plenæ esse probantur; quicquid illi vulnerauerint cælestibus medicamentis curare non desinunt, dicentes cuicumque superbo: Noli superbire frater;
Iac. 4. 6. quia scriptum est: *Deus superbis resistit*. Noli irasci;
Eccl. 7. 10. quia scriptum est: *Ira in sinu insipientis requiescit*. Et iterum
Iac. 1. 20. *Ira viri iustitiam Dei non operatur*. Si forte inobedientem viderint, blande & humiliter dicunt: Noli esse inobediens frater; quia scriptum est: *Obedientia super sacrificium*. Et
1. Reg. 15. Pau-

Paulus clamat : *Obedite præpositis vestris, & subiacete eis: quia ipsi peruigilant tanquam rationem pro animabus vestris reddituri.* Istæ animæ Deo plenæ si tepidum aut negligentem viderint, velut de spiritali armario, id est, de corde bono prolatis medicamentis ad compunctionem conantur accendere. Si detrahentem vel murmurantem viderint, dicunt ei illud beati apostoli: *Neque murmurauertis, sicut quidam ex ipsis murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.* Neque detrahatis, quia scriptum est: *Qui detrahit fratri suo eradicabitur.* Et per hanc sanctam admonitionem a maleloquio deterrentes, ad laudandum eos incipiunt prouocare. Si verbosum vel contentiosum agnouerint, medicamentū taciturnitatis adponunt, dicentes illi quod scriptum est: *Audi Israel & tace.* Et illud quod de domino Saluatore prophetatum est: *Sicut agnus coram tondente se non aperuit os suum.* Et illud: *Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij.* Talibus ergo & his similibus medicamentis quicquid vasa diaboli studuerint vulnerare, vasa Christi conantur ad sanitatem reducere. Siue ergo clericus, siue monachus, siue sanctimonialis consideret conscientiam suam; & si bene loquendo adiutorem Christi & defensorem iustitiæ se esse cognoscit; gaudeat & Deo gratias agat, & ipso auxiliante perseueret vsque in finem: quia non qui cœperit, sed *qui perseuerauerit saluus erit.* Qui vero per superbiam, per inobedientiam vel inuidiam adiutorem vel vicarium diaboli esse se sentit; doleat de præterito, caueat de futuro, & per humilitatem construat quod superbiæ tyrannide destruxerat; quod iracundia succenderat mitiget mansuetudo; quod malitia vel inobedientia exasperauerat, caritatis dulcedo componat: & dum adhuc anima illa tenebrosa, quæ diabolo seruire consueuerat, in isto mortali corpore retinetur, remedium sibi in diem necessitatis adquirat; vt de sinistra translatus ad dexte-

ram

Gal. 5, 17. 1 Cor. 10, 10 Esai. 35, 7. Mat. 12, 36. Marc. 10. 22.

Mat. 25, 34. ram cum ouibus Christi mereatur audire: *Venite benedicti percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.*. Et licet hæc ita sint, fratres, hoc tamen oportet, vt nec boni de sanctis meritis extollantur; nec illi qui mali fuerint, nimia desperatione frangantur: sed & illi humiliter perseuerent in bonis, & isti cito corrigantur a malis; vt cum dies iudicij venerit, & bonos coronare possit vita integra, & malos valeat excusare correcta: præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

EXPLICIT SERMO DE X. VIRGINIBVS.

DIVERSÆ LECTIONES,

Ad aliquas Regulas, cum MS. MS. post Editionem collatas

A LVCA HOLSTENIO.

AG. 27. partis primæ Regulæ SS. Serapionis, Macarij Paphnutij, &c. repertum est antiquissimum exemplar in codice Vaticano 3542 ex quo cum excussis iam folijs collato, hæ diuersitates annotatæ sunt.

In titulo post nomina quatuor Patrum, additur, Abbatum.

Cap, 1. ver. 1. sedentibus nobis, ms. residentibus.

Tertio post versum distribueret. ms. tribueret.

Cap. 2. ver. 1. post multorum, ms. addit, hominum.

Ver. 2. ad vitæ. ms. interserit, Beatæ.

Ver. 5. post, Nec, ms. addit, tamen. idemque 2. & 3. caput in vnum coniungit,

Pag. 28. cap. 5. ver. 2. conscripta sunt, pro, sunt, ms. habet, placuerunt.

Pag. 29. cap. 6. ver. 6. post ne, ms. addit, fortè.

Cap. 7. quod in cod. vaticano quartum numeratur ver. 10. humiliter, ms. legit, humilitate.

Tertio inde versu, parati estote, ms. habet, paratus sit.

Vers. vlt. post, hebdomada, ms. addit continua.

Pag. 30. vers. 6. post, primò, ms. addit ante omnia.

Vers. idem 5. tenet, ms. legit teneat.

Vers. cap. penult. post nouerit, ms. addit, se.

Cap 8. quod in ms. quintum est, vers. 2. pro &, ms. habet, vt.

Mox eodem vers. post venientibus, ms. addit, nec ipse audeat cum venientibus.

Vers. post decimo, post alicuius, ms. addit ibi.

Statim eodem verſ. proferatur, ms. legit reiicetur.
Pag. 31. cap.9. quod in cod. Vaticano ſextum eſt, verſ.2. ieiunorum, ms. habet ieiuniorum.
Cap.11. quod in, ms. octauum eſt, verſ.2. poſt præcipit, ms addit dicens.
Pag.32. verſ.3. quod ſi infirmus eſt animo, ms. legit, quod ſi firmus eſt corpore.
Cap.12. quod in ms. nonum eſt, poſt illa verba tituli, fratres præueniant, ms. addit, iſte ordo teneatur.
Verſ.1. illa verba, & decernere debet ille, in ms, non habentur.
Verſ.4. pro quomodo, ms. habet qualis.
Verſ.4. poſt vocem, gradum, ms. addit ſibi.
Verſ.15. meruit, ms. legit meruerit.
Cap. 12. in titulo, poſt verbum obtineant, ms. addit, item.
Verſ.3. poſt nec, ms. addit hoc.
Pag. 33. verſ.2. poſt verbum recipere, ms. adiungit, & non ſolum non recipere.
Verſ. 7. quæ ponuntur poſt verbum ſuſcipiatur, vſque ad illa verba verſ.13. ille vero, &c. non habentur in codice Vaticano.
Verſ.19. pro ex his, ms. habet, his.
Verſ. cap. vltimo pro à Patre, ms. legit, ab eo qui præeſt, & in hoc deſinit, quod & Vaticanus tria vltima capita non agnoſcit.
Pag. 59. in titulo poſt vocem Pachomij, addit ms. hominis Dei ab Angelo traditam.
Verſ. 12. Canobo quod ex Vaticano legit Canopo.
Verſ. penult. ad eos, ms. legit à Deo.
Verſ. vltimo, fuerat, ms. legit venerat.
Pag: 60. verſ.11. poſt vocem Chriſti, ms. Caſſinenſe & Vaticanum addunt, filia eius.
Verſ. 17. poſt vocem præpoſito, Caſſinen. ms. addit, qui ſuper eos conſtitutus eſt.

Verſ.

Verſ.21. poſt illa verba, per ordinem, ms. Vat. addit; explicit Prologus, & quod hic ſequitur cap.3. in Vat. primum numeratur, Caſſin. verò Codex, hic omittit ſex capitula ſeqq., & in principio Regulæ ponit.

Pag.61. verſ.1. pro voce, miniſtrorum, ms. Vat. legit, miris, & mox particulam, & non agnoſcit.

Verſ.12. poſt biduum: ms. Vat. legit, in biduo.

Pag.62. verſ.2. dicitur, ms. Caſſin. legit, dicuntur, & verſ.4. induoluente, pro inuoluens.

Pag.64. cap.6. verſ.2: quipiam voluens, ms. Caſſin. legit, reuoluens: & mox pro finiente, finiatur.

Cap. 8. verſ.4. pro voce vinculum, ms. ms. Caſſin. & Vat. legunt, cingulum.

Cap.9. verſ.2. vnam, Vatican. legit, primam.

Cap. 10. verſ. 2. tres orationes: Vatic. legit, tertiam orationem.

Pag. 66. cap. 23. verſ. 2. poſt vnam, Vatic. addit, mandatum.

Pag. 67. verſ. vltimo, donec alius ſurgat de veſcentibus: Vatic. legit donec alij ſurgant à menſa.

Pag.68. verſ.1. comedendam. Vatic. comedendum.

Cap. 36. verſ.1. pro, & congregat, Vatic. habet dum congregantur.

Cap.37. verſ.2. tragematia, Vatic. legit, dulciamina.

Pag.69. cap.41. pro accipient, Vatic. legit accipiant, tum addit, & ſic miniſtrent ei.

Cap.42. verſ.6. pro ægrotantibus, Vatic. legit, ægrotanti.

Cap.44. Vatican. non habet illa verba miniſtrantibus &, ſed pro illis ponit, fratribus.

Pag.70. ver.1. pro conceſſione, Vatic. habet, conceſſu.

Cap.49. verſ.9. ſi enim, Vatic. legit, ſi eum.

Pag.72. cap.53. verſ. vlt. pro eius, Vatic. legit, ei.

Pag.73. cap. 60. verſ.2. quæ ſcripta ſunt, Vatic. legit, quæ ſancta ſunt.

T 2 Pag.

Pag.77.verſ.2. pro voce, foras, Vatic.habet, procedendi.

Pag.78.cap.97.ver.3. & deterius accipiens, Vatic.omiſſo &, legit, deterius accipiet.

Pag.79.cap.109.verſ.1. ſub, Vatic. legit, ſuper, & verſ. 2. pro tegmine, timone.

Pag.80.cap.112.verſ.vlt.alteram, Vatic.legit, alterius.

Cap.113.cõmendatum etiam aliquid à Germano, &c. Vat. legit, cõmendatum aliquid, etiam à Germano, &c.

Pag.81.cap. 118. verſ.1.poſt diſciplina, Vat.addit, tenenda.

Verſ. 2. Vatic. tollet vocem autem, & pro ſoluit, legit, ſoluet, & poſt vocem funiculum, adiungit: nec moueat nauigium.

Cap. 122.verſ.3.reminent, Vat.ruminent.

Pag.83.cap.134.lotum, Caſſin.ms. lutum.

Cap.135.ver.1.diſtincti, Caſſin.ms.legit, diſcinti, & ver.2.poſt illa verba, in veſcendi loco, addit hæc: demiſſis manibus & humiliato corde, emendaturos ſe promittentes, vitam de qua arguuntur, & veniam deprecantes.

Cap.136.verſ. commonitione, Caſſin. ms. legit, communione.

Cap.139.verſ.3 pro &, Caſſinenſis legit, aut, & verſ.penult. ante verbum ſtabit, ponit, &.

Pag. 84. poſt cap. 142. Caſſin. ms. duo alia capitula ſubiungit prius de puellarum diſciplina, quod nos exhibemus in regulis ſanctimonialium pag. 151. non enim eſt Pachomij: incipit autem: Id capitulum nemo ad eas vadat, &c. ſecundum verò cap. quod hic ponit Caſſin. ms. eſt id quod nos referimus infra pag. 95. incipiens: quicumque de his.

Poſt nouum titulum verſ. 6. poſt vocem animæ Caſſinenſis addit conuerſorum.

Cap.143.verſ. 3. poſt coniunctionem & initio verſus poſitam, Caſſin.addit, ſic, tum ſub finem verſus, & mutat in vt.

Pag.

Pag.85. verſ.2. altera, Caſſinenſ. legit, poſtera.
Cap.147. verſ.3. poſt quod ſi; Caſſinen. addit, quid?
Cap.148. verſ.1. expanſum, Caſſin. legit oppanſum verſ.2. poſt verbum inuenerit, idem addit, nomen dies, mox poſt vocem Dominus, Caſſin. addit, veſtimenti.
Cap. 149. verſ.1. pro verbo oportet, Caſſin. legit, ponitur, & verſ. 3. poſt illa verba in veſcendi loco, hæc adiungit. Si autem in furto fuerit deprehenſus, triginta, & nouem verberabunt eum; & foris dabunt ei edere tantum panem & aquam; & opertum cinere, & cilicio per ſingula orationum tempora cogent eum agere pœnitentiam. Eadem lex in fugitiuis obſeruabitur.
Pag. 86. cap. 153. verſ.3. poſt illa verba, reus non erit, Caſſinen. ms. addit, peccati.
Cap. 154. hoc capitulum ſic habetur in ms. Caſſinen. ſi in Domo ſua præpoſitus viderit delinquentem, & non ſtatim increpauerit, nec nunciauerit.
Pag. 87. verſ. 9. ne negligat, Vatic. habet, non negligat, & mox pro Ne vincatur: Nec vincatur.
Verſ.15. ſermonem ducat, Caſſin. & Vatic. legunt, ſermone ducatur.
Verſ. 19. poſt ſententiam vterque, ms. addit, veram.
Tertio poſt verſu ante gloriæ, vterque ms. addit inanis.
Pag. 88. verſ. 12. Ethnicorum ambo ms. ms. legunt, Iniquorum, & mox pro ramorum, filiorum.
Quæ deinceps habentur poſt cap. 159. in ms. Vatic. non comparent.
Pag. 89. cap. 163. verſ. 5. poſt illa verba, ante fores, Caſſin. addit à triginta, & nouem.
Pag. 90. cap. 165. verſ.2. perfrictæ frontis, Caſſin. legit, perfectæ ætatis.
Pag. 91. cap. 172. verſ. 3. pro ipſe, Caſſin. legit, per ſe, cap. 173. verſ.1. pro ſaltem, Caſſin. legit, autem.
Pag. 92. cap. 176. verſ. 2. poſt &, Caſſinen. addit, apud: &

verſ.

verſ. 7. pro, operis ſui, legit, opuſque peccati ſui.

Pag. 93. cap. 181. verſ. 2. poſt vocabulum, fratres, Caſſin. addit, pro peccatis ſingulis.

Cap. 182. verſ. 2. pro fratris, Caſſin. habet, fratrum.

Cap. 183. verſ. 2. pro illis verbis, vel alterius domus fratrem, Caſsinen. habet, vel ab alterius Domus fratre, & verſ. 3. pro, poſtulare, legit, poſtulauerit.

Cap. 187. verſ. 2. celebrabunt: Caſsinen. celebrauerint.

Pag. 94. cap. 190. verſ. 6. poſt vocem diuitias, Caſsinen. addit, eum, & verſ. 8. ante coniunctionem, &, Caſsin. addit, vt.

Cap. 192. verſ. 2. deferet: Caſsin. legit, deferentur.

Verſ. 3. pro cellæ: Caſsin. legit veſtium, & mox poſt verbum introeundi adiungit, illic.

PAR-

PARTE II.

Pagina 100. post Prooemium Regulæ S. Aureliani hæc, quæ sequuntur.

LVCAS HOLSTENIVS adscripserat.

MONASTERIVM hoc Arelatense à sancto Aureliano extructum fuit in honorem sanctæ Crucis: de quo Cardinalis Baronius agit ad annum Christi 553. satis tamen hæsitanter: quod clarioribus documentis destitueretur. Sed epitaphium illud sancti Florentini primi Abbatis exacte congruit cum nota illa temporis, quæ regulæ subiungitur. Nam Monasterium fundatũ fuit anno Christi 548. sub finem anni. Huic Florentinus præfuit primus Abbas annis quinque, hoc est, vsq; in pridie Idus Apriles anni 553. vt inscriptio eius sepulchralis testatur apud Baronium hoc anno, numero vltimo; quæ & Redempti, & Constantini successorum eius meminit: ex hac autem regula apparet, non ab Hilario Archiepiscopo, sed ab Aureliano Monasterium extructum fuisse. Hic enim Auxanio successit anno Christi 546. Hilarius autem integro seculo ante vixerat. Obijt enim, teste Prospero, anno vigesimo sexto Theodosij Iunioris, qui fuit Christi 433.

IN-

INDICVLVS DECLARATORIVS

Vocum inusitatiorum vsurpatarum in Regulis Patrum.

BHORRICATIO *Regula Magistri cap.8. pag. 328. par.2.* Videtur significare horrorem internum alicuius cognitionis non bonæ menti oblatæ.

Æquiuocus *Prolog. Reg. solitar. pagina 464. part. 2.* Qui eodem nomine vocatur. Nam vtrique tam auctori regulæ, quam ei, cui ea nuncupata est, cōmune nomen erat Grimlaicus.

Alleluiaticum *S. Aurelian. in ordine psallendi pag. 69. par. 3.* Videtur esse pars quædam officij diuini in qua iterabatur Alleluia.

Ambascia *Regul. S. Columb. cap. 10. pag. 174. par. 2.* Legatio, vti & Legati Ambasciatores, de quo verbo vide Vossium *de vitijs sermonis pag.* 175. & 175.

Ambrosianus *Reg. S. Benedicti cap. 9. pag. 25. part. 2.* Hymnus, vel à sancto Ambrosio compositus, uel ab alijs ad eius imitationem. Vide *Menard. ad Concord. regularum pag. 344.*

Analogium *Reg. S. Benedicti cap. 9. pag. 25. par. 2.* Pulpitũ siue suggestus, ex quo legitur. Vide, *Menard. ad Concord. reg. pag. 344. & Sonnerum in gloss. addito ad Anglicana historia script. decem.*

Aposphragismus *Reg. Solit. cap. 15. pag. 492. Præcipiat Episcopus ostium retrusionis cellulæ Aposphragismo suo sigilllare,* &c. Vox græca ἀποσφραγισμὸς significans impressionem sigilli.

Bacellus *Reg. S. Pachom. cap. 81. pag. 76. part. 1.* pro Bacillo siue baculo.

Be-

Baum *Ante epist. S. Pachom. pag.97. & 98. par.1.* Lingua Ægyptiorum monasterij nomen. *Gennad. Massil. & Cyrill. relati ibid.*

Bebrinum vestimentum, *Reg. S. Cesar. cap.7. pag.37. par.3.* Vestis è pelle Castorina; nam Castorem animal alio vocabulo dici Bebrũ, docet Scholiastes Iuuenalis ad illud Satir. 12.

imitans Castora, qui se
Eunuchum ipse facit.

Biberes *Reg. S. Benedicti cap. XXXV. & aliæ regulæ alibi.* Significat liquoris haustus, siue sorbitiones: vnde permitti dicuntur singuli biberes, aut tres biberes. Vita S. Popponis Abbatis cap. XXX. §. 51. *discedens inde caritatis vestigia suis reliquit, singulisque tricenos dies singulos dari biberes præcepit*, hoc est, vt interpretatur Vossius de vit. serm. *vini schyphos*.

Bibituria *Reg. S. Aureliani in ordine conuiuij pag. 72. part. 3.* Sorbitio, siue haustus. Vide supra vocem *Biberes.*

Birrhus Amicularis *in testamento S. Cesar. pag. 53. par. 3. & Reg. S. Isidori cap. 13. pag. 214. par. 2.* Ex quibus locis Birrhum fuisse vestimenti genus Monachis interdictum ob sui pretium, aut mollitiem. Vide *Menard. ac Conc. reg. pag. 904. & Vossium de vit. serm. pag. 182.*

Bisacciæ *Reg. Magistri cap. 1. pag. 312. part. 2.* sunt manticæ duas peras habentes.

Bracile *Reg. S. Benedicti cap. 55. pag. 51. par. 2.* Numeratur in supellectili monastica: quid sit exponit sanctus Isidorus ex Cassiano sic scribens Orig. lib. 19. cap. 33. *Redimiculum est quod succinctorium, siue Bracile nuncupamus, quod diuidens per ceruicem, & à lateribus colli diuisum* (lege demissum) *vtrarumq; alarum sinum ambit atque hinc inde succingit,* &c. Vide *Menard. ad Conc. regul. pa. 894.*

Bracisiatorium *Reg. Cuiusdam cap.* 12. *pagin.* 3. *Similiter, & qua bracisiatorium ad ceruisiam faciendā inhabitauerit*. &c. Officina, in qua ceruisia, seu zythū conficitur à nomine Bratium, siue Brasium, quod veteri Germanorum idiomate significat hordeum, ex madido torrefactum. Vide *Menard. ad conc. reg. pag.* 1042.

Caldellus *Reg. S. Cæsar. cap.* 16. *pag.* 40. *par.* 3. Vasculum potorium ceruisiæ, aut zythi: nam distinguit caldellum à mero reg. Mag. cap. 27. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag* 715. *Videtur idem esse caldus, cuius mentio in reg magist. cap.* 27. *pag.* 377. *par.* 2.

Campsantes Reponi debet *in cap.* 56. *reg. magist. pag.* 409. *par.* 2. *ver.* 2. pro cantantes quod ibi legitur perperam, vt dudum monuit doctissimus Menard. *ac Conc reg. pag.* 850. est autem campsare vt idem ibid. & gloss. Isidori docet, id ipsum quod flectere, deductū nimirum à græco *κάμπτειν*.

Capitale *Reg S Benedicti cap.* 55. *pag.* 51. *par.* 2. Puluinum cui caput iacentis incumbit, Ceruical. Vide *Menard. ad conc. reg. pag.* 893. *& Voss. de vit. serm. pag.* 370.

Caucellus *Reg. Mag. cap.* 27. Genus Poculi certæ mensuræ, diminutiuum à caupo voce visitata Spartiano, & Ennodio. Vide *Menard. ad Conc. regul. pag.* 828. Vide etiam, *Rosuueidum in Onomastico pag.* 1014. qui docet fuisse vas ligneum, vbi non exprimitur alia materia.

Chore *Reg. S. Donati cap.* 75. *pag.* 117. *par.* 3. Videntur esse distinctiones psalmorum singulæ psalmos plures continentes, vt sunt nostri Nocturni in Officio Romano.

Chrismal Siue Chrismale *Reg. S. Columb. cap.* 10. *pag.* 165. *par.* 2. Velum, siue fascia, qua frons chrismate ab Episcopo inunctorum ligabatur. Ordo Romanus: *Deportantur ipsi infantes ante Pontificem, & dat singulis sto-*

stolam candidam, & Chrismale. Vsus erat Christianorum in Anglia, vbi S. Columbanus, custodire religiosè velum illud, quo fasciati in confirmatione fuerant, & & qui negligerent pœna afficiebantur. Beda in pœnit. cap. 13. *Qui in plebem suum chrismal perdiderit & non inuenerit, quadraginta dies pœniteat*. Vide *Vocabularium Dominici Magri pag. 66*.

Cicendelus *Reg. Mag. cap. 29. pag. 381. par. 2.* Idem quod Cicendela multis Scriptoribus Ecclesiasticis vsurpatum vocabulum ad significandam lampadem pensilem. Vide *Vossium de vit. serm. pag. 382. & vocab. Magri pag. 68*.

Cingella *Reg. S. Donati cap. 65. pag. 113.* Diminutiuum à Cingula.

Circellum *Reg. Magist. cap. 95. pag. 462. par. 2.* Est annulus fimellæ ianuæ insertus, quem mouet is, qui sibi ianuã vult aperiri. *Menard. ad Con. Reg. p. 1038*.

Collecta *S. Pachom. cap. 9. pag. 64. cap. 132. pag. 82. & cap. 141. pag. 84. par. 1. S. Fructuos. cap. 13. pag. 266. par. 2.* Est congregatio fratrum in locum vnum, qui ipse locus Collecta quoque vocabatur, vt patet *ex cap. 132. Reg. S. Pach.*

Confessio *S. Aurelianus cap. 4. pag. 101. par. 2. de capillis illius in confessione mittatur, vt ei in testimonio sit*; hoc est intra capsam sacrarum Reliquiarum reponatur. Est enim confessio, (vt obseruat *Menard. ad Conc. reg. pag. 980.*) capsa, seu tabernaculum ex auro, vel argento, vel alia quauis pretiosa materia in honorem alicuius sancti fabricatum, & probat ex multis locis Anastasij Bibliothecarij, nimirum ad honorificè conseruandas eius Sancti reliquias. Inde contento denominante continentem, Romæ confessio sancti Petri dicitur sacellum, intra quod venerandæ eius reliquiæ continentur.

Corticula *Reg. S. Fructuosi cap.56. pag.243. par.2.* Locus, in quo recludebantur Monachi pœnitentes.

Cuspus *Reg. Mag. cap.81. pag.431.* Lignum sandalium, è glossis veteribus. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag. 922.*

Cursus *Reg. Cuiusdam cap. 11. pag. 126. par. 3. & alij alibi sæpe.* Id quod vulgo dicitur diuinū Officium penso diurno persoluendum. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag 785. & pag.1031.*

Decania *Reg. S. Bened. cap. 21. pag.32.* numerus decem Monachorum vni subiectus, qui Decanus vocatur, antiquioribus latinis decurio. Decania *in Reg. Mag. cap.11. pag.341.* Decada dicitur.

Diptychum *Reg. Mag. cap 93. pag.458.* Tabella duas plicas habens, in qua scribebantur nomina Monachorum. Vide *Onomasticon Rosuueidi pag. 1016.*

Directaneum, vel Directaneus *Reg. S. Cæsarij cap. 21. pag.92. par. 2. Reg. S. Aureliani de ordine psallendi pag. 69. & 70. par. 3.* videtur esse pars officij diuini, quæ à stantibus recitatur: quare viderit Vossius *de vit. serm. pag. 409.* quo fundamento dicat esse *id quo dirigitur vita Monastica*, nam loca, quæ citat, id minimè suadent.

Discoferæ *Epist. S. Cæsar. ad Oratoriam Abbatissam pag. 50. par. 3.* Ministræ Mensarum, quæ discos ferunt.

Ebiymij *Locus Reg. S. Pachomij cap. 24. pag. 65. par. 1.* Ebiymius, vel Ebiymium videtur esse vox Ægyptia; porrò lingua Ægyptia, siue Coptica posterior à temporibus Alexandri cum è græca ferè corrupta sit, vt etiam eius characteres indicant, credibile est vocem Ebiymius è græco ὑμνῳδός, aut fortè etiam ὑμνῳδός detortam notione ferme simili eius, quæ vocabulo latino Præcentor, siue Cantor subijcitur. Fuisse

autem

autem in Pachomianorum psalmos cantantium choro locum proprium eius, cui incumbebat ex officio præire cantaturus, & tonum dare, ex similium cœtuum vsu etiam hodierno non est inuerisimile. Accipere igitur possumus Ebiymij locum pro sede, vel pulpito Præcentoris, donec aliud aliunde alluceat certius.

Exagiliarius *Reg. Mag. cap. 91. pag. 450. par. 2.* existimat *Menard. ad Conc. reg. pag. 997.* legendum Exagellario, vt significetur distributor Exagellarum, quæ erant munera à morituris legata clientibus, aut amicis, prout intelligitur ex Ennodio in vita S. Epiphan. Ticinens. quem ait sentientem se breui moriturum munera sacerdotibus tribuisse, *quod fecit* (verba sunt Ennodij) *quasi Exagellam relinquens*.

Fimella, seu Femella *Reg. Mag. cap. 95. pag. 462. part. 2.* est ferrum ianuæ affixum, per quod circellum ei insertum ducitur, *Menard. ad Conc. reg. pag. 1038.*

Galnapis Vide superius. *Clanapes*.

Gauisci *Reg. Mag. cap. 81. pag. 429.* gaudere inaniter gestiendo.

Heptaticum *Reg. S. Benedicti cap. 42. pag. 43. par. 2.* dicitur pro Heptateucho, complectitur quinq; libros Mosis, Iosue, & Iudicum.

Incaustum *Reg. S. Cæsar. cap. 7. pag. 37. & S. Donati cap. 54. pag. 113. par. 3.* dictum pro Encausto voce vsitata Plinio à græco Ἐγκαυστὸς est succus incoctus vnde color efflorescit, vnde extendi potest ad significandum atramentum, quæ notio locis hic citatis conuenit, nec est incredibile vocem in Italia vulgarem *Inchiostro* ex incausto detortam.

Inthecæ *Reg. Mag. cap. 27. pag. 378.* è græco ἐνθῆκαι Penuariæ cellæ, promptuaria, apothecæ, vbi repo-

nun-

nuntur, quæ ad vsum seruantur. Vide etiam *Menard. ad Conc. reg.* 148.

Iutta *Reg. Mag. cap.* 27. *pag.* 376. Suspicatur Menardus esse potionem ex lacte mixtam. Vide illum *ad Conc. reg. pag.* 737. *par.* 2.

Lebetones *In excerptis ex vita S. Pachomij pag.* 55. linea vestis instar Colobij sine manicis. Vide *Rosuueid. in Onomast. pag.* 1026. qui docet idem esse Lebitonem, siue Lebetonem cum Leuitonario, siue Lebetonario voce sæpius in hisce Regulis vsurpata. Vide etiam *Menard. ad Conc. reg. pag.* 895.

Lordicale *Reg. Mag. cap.* 1. *pag.* 312. Hoc est dorso incuruato incedere. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag.* 111.

Lucernarium *Reg. Incert. Autor. cap.* 11. *pag.* 69. *par.* 2. Synaxis vespertina, ad quã lucernæ accendebantur, dicta etiam lucernaria. Vide *Menard. pag.* 366.

Mannariola Linea, vel potius Manuariola *Regul. Mag. cap.* 81. *pag.* 429. Sudariola manugestata.

Mantum *Testam. S. Cæsar. pag.* 56. *par.* 3. Est amictus, seu pallium, sic dictum, quod manus tegat.

Marciones *Regul. S. Aureliani ad Monachos cap.* 19. *pag.* 104. *par.* 2. & idem *in Reg ad Virgines cap.* 15. *pag.* 65. *par.* 3. Opifices, qui marculis vtuntur Fabri Murarij vti & Carpentarij, cum quibus hic iunguntur sunt Fabri Lignarij.

Matta *Reg. S. Pachomij cap.* 6. *& alias sæpè pag.* 64. *par.* 1. Genus culcitræ durioris, cui Monachi macerandi corporis causa solebant incumbere. Vide *Menard. pag.* 893. *ad Conc. reg.*

Mentio *Reg. Mag. cap.* 15. *pag.* 355. *Si mentionem suadet* nempe Diabolus. Mentionis vocabulo designa-

signa-

Signatur hic mendacium. Gloss. Philoxeni, mentio ψῶσμα. Vide *Menard. pag.* 286.

Missae *Reg. Patrum cap.* 6. *pag.* 38. *& Reg. S Benedicti cap.* 17. *pag.* 29. Orationes & collectæ, quæ in fine versus à Sacerdote dicebantur, dictæ Missæ, eo quod Deo missæ sint: aliquando accipiuntur pro horis canonicis, & cursibus nocturnis, prout in *Reg. Patrum d. cap.* 6. Vide *Menard. pag.* 331. 376. *&* 767. qui alias declarationes affert.

Mucidare *Reg. Mag. cap.* 1. *pag.* 312. *par.* 2. Mucidum fieri de pane.

Nonnus & Nonna sæpe, in his regulis, nomina reuerentiæ causa senioribus Monachis, & Monialibus tributa. *Menard. ad Conc. reg.* 1021.

Nugalissimus *Reg. Patrum cap.* 10 *pag.* 41. Nugalissimo vestimento. hoc est parui momenti, nullius valoris.

Patula *Reg. S. Fructuosi cap.* 14. *pag.* 245. *par.* 2. patens, notoria cuiuis spectabilis.

Pauula *Reg. Pachomij cap.* 72. *pag.* 76. *par.* 1. *Nullus habeat separatim mordacem Pauulam &c.* Intelligitur ex sequentibus, his verbis significari instrumentum Chirurgicum accommodatum ad euellendas spinas, quæ crebrò inter incedendum, aut laborandum infigebantur pedibus nudis, aut male protectis Monachorum. Scimus linguam Ægyptiam posteriorum temporum, post Alexandriam conditam, multum è græca habuisse. Si ergo quæramus apud Græcos vocabulum Pauula, occurret παῦλα, quod Hesychius interpretatur ἄνεσις. ἀνάπαυσις. *remissio, requies.* quia vero aculeum carni, infixum gerens requiescere nequit præ sensu puncturæ, priusquam euellatur, sanè potuit institui, communicato causæ nomine effectui, vt organum, quo pungulus abstraheretur è membro confixo, παῦλα siue

siue Pauula, hoc est *remissio*, *& requies* appellaretur. Sed tunc vacaret hoc loco adiunctum mordax. Nam si Pauula forcipula est, satis intelligitur esse mordacem. Non est autem credibile in Regula breuissimè scripta otiosum vocabulum positum. Non dissimuletur suspicio, quæ oboriri potest de fide Scripturæ huius; fortasse Pauulam hic ita scriptam legimus negligentia Librarij excidere sibi literulam *r* inter exscribendum passi; & *paulam* repræsentantis, cum *paruulam* edere deberet. Sanè qui vixerunt in Narbonensi Gallia, & Septimania, quo in loco diu vixit, non longè inde natus sanctus Benedictus Abbas Anianensis huius collectionis Autor, referunt vernacula illic, qua plebs vtitur, lingua forcipem *mordacem*, siue *mordaciam* dici. Quid si ergo suspicetur quis ibi in Anianensi Monasterio istam ab aliquo Monacho qui, vti Cassianus, in Ægypto fuisset, Regulæ Pachomij interpretationem concinnatam: & huic forcipulam, aut, vt Celsus loquitur, vulsellam exprimere volenti, popularem vocem pro Latina obrepsisse? Si hoc recipitur, *mordax* substantiuum hoc loco fuerit, positum pro *forcipe*, cui ad significandam forcipem paruam, siue volsellam, *paruula* epitheton sit adiunctum. Hæc si probare renuit, toleret saltem benignus Lector, donec quid melius occurrerit.

Paximatium *Regul. S. Columbani cap. 3. pag. 155. & alibi par. 2.* panis subcinericius. Vide *Rosuueid. Onomast. pag.* 1023. Alij panem biscoctum interpretantur. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag.* 507.

Præssoriolis *S. Cæsar. cap. 26. pag. 28. par. 3.* Arcæ in quibus vestes seruantur: hic tamen sumuntur pro arcis, in quibus res ad victum spectantes reponebantur.

Psia-

Psiathium Sæpè in his regulis, est teges, siue storea ex iunco, siue papyro confecta; ea pro lecto & stragulo vtebantur Monachi. Vide *Rosuueid. Onom. pag.* 1035. *& Menard. pag.* 758.

Puduclent *Reg. Mag. cap.* 81. *pag* 428. *par.* 2. sic habet: *Habere debent fratres in hieme paraturam grossam quotidianam stamineam, & tunicam aliam nocturnam, quam post nocturnos puduclent, quia in die diuersis occupantur laboribus*. Sententia videtur exigere, vt verbum puduclent significet *exuant*, siue *deponant*: hinc enim tunica, de qua agitur, vocatur nocturna, quia noctibus tantum vsui est recitantibus in choro nocturnos, hoc est preces ecclesiasticas, & psalmos, qui noctu cantantur: dat vero rationem, cur exuenda sit post nocturnam psalmodiam; *quia in die diuersis occupantur laboribus*, ad quos impedimento esset tunica illa talaris, & prætere tractatione materiarum, circa quas laboratur, inquinaretur, minusque deceret in choro nocte proxima cantantes. Ergo cum exigat analogia, *vt puduclent sit à verbo puduclo*, nos quidem nescimus, quid hoc verbi sit, interimque dum alluceat aliquid certius, suspicamur vocem esse mendosam, & fortasse scriptum ab auctore fuisse *debucculent*, vt sit à verbo *debucculare*, quod sonet resoluta qua ligabatur ad collum Buccula, siue fibula supernè tunicam attrahere, & sit deponere, quo modo sacerdotes sacrificio peracto exuunt albam, quam vocamus, hoc est, tunicam lineã. Fibulã veteri lingua Gallica (Gallus autem videtur fuisse Auctor Reg. Mag.) dictam esse bucculam argumento est hodierna vox gallica *Boucle*, qua fibula designatur: inde porro facile formatum fuerit verbum debucculare. Hæc tentabamus micantes in tenebris, miserebitur lector eruditus, & si quid melius habet, conferet.

Pusca *Reg. Mag. cap. 27. pag. 376. par. 2.* alias Posca, potio ex aqua & aceto temperata. Vide *Rosuueid. Onomast. pag.* 1034.

Quadra *Reg. Mag. cap.* 18. *pag.* 306. quarta pars panis. *Menard. ad Conc. reg. pag.* 609.

Raca *Reg. S. Basilij cap.* 145. vox est Euangelij, cuius declaratio, præter ea, quæ S. Basilius hic affert, ex interpretibus Euangeliorum peti debet.

Rachinæ *Reg. Mag. cap.* 81. *pag.* 430, genus straguli leuioris. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag* 922.

Recellæ *Reg. Mag. cap.* 1. *pag.* 310. Secundum diminutionem è vocabulo res, vnde fit primo regula, deinde recella, pro quo & Rescella legitur *Reg. Solitariorum cap.* 47. *pag.* 563. *par.* 2.

Registoria *S. Cæsar. cap.* 26. *pag.* 28. significat eam, quæ curam habet Arcellarum, quibus ciborum reliquiæ, vel alia ad victum necessaria concluduntur.

Repedare *Reg. Mag. cap.* 63. *pag.* 416. Redire vnde quis venerit.

Restratus *Reg. Mag. cap.* 1. *pag.* 312. Asinus iterum stratus, hoc est, cui denuo stratum imponitur.

Rogus Dei *Reg. Mag. cap.* 33. *pag.* 387. & alibi sæpe, Rogus à rogando, est precatio Litaniæ Kyrie eleison.

Sabanum *Reg. Mag. cap.* 19. *pag.* 363. linteum. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag.* 610.

Sarsurium *Reg. S. Cæsar. cap.* 43. *pag.* 34. *par.* 3. *nihil aliud in ipsis nisi Cruces, aut nigra, aut lactinæ tantum opere sarsurio.* Gregorius Turonensis lib. 2. Histor. Franc. cap. 15. *Parietes ab altarium opere sarsurio, ex multo marmorum genere exornatos, &c.* videtur opus esse quasi musiuum, & tescellatum ex Vossio *de vit. serm. pag.* 586.

Sarabaitę *Reg. S. Benedicti cap. pag.* 11. *Reg. Mag. cap.* 1. *pag.* 319. *par.* 2. Sunt Monachi vagi nulli subiecti; vox est Ægyptiaca à verbo significante renuere, aut recusare.

cusare, quod hi recusent Abbatem habere cui subsint. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag.* 104. 105. & 121.

Saltuarius *Mag. cap.* 11. *pag.* 340. est quidam Magistratus seu Iudex. *Menard. ad Concord. reg. pag.* 444.

Scemare *Reg. Mag. cap.* 81. *pag.* 429. sibi placere seque ostẽtare, ac sic parum sanum se probare. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag.* 920.

Spartea *S. Isidorus cap.* 17. *pag.* 219. *par.* 2. est calceus ex sparto confectus Hispanis proprius, apud quos calceamenta ex sparto conficiebantur, communiter genista dicitur *Menard. ad Conc. reg. pag.* 536.

Sputum Sacramenti *Mag. cap.* 24 *pag.* 371. *Et ipse similiter suum merum propter sputum s cramenti accipiat*. Sumebatur enim ad cohibendum sputum post communionem, ne quid ex ea proijceretur in sputo. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag.* 692.

Stricare *Reg. Mag. cap.* 79. *pag.* 421. id est consumere.

Subtelaria *Reg. Solit. cap.* 49. *pag.* 567. genus quoddam sandaliorum.

Suppositio, vel potius superpositio; nam ita potius videtur legendum ex *Menard. in Conc. reg. Reg. S. Columb. cap.* 10. *pag.* 167. *par.* 2. *cap.* 54. & 56. videtur esse extraordinarij ieiunij indictio ob culpam. Vide *Menard. pag.* 800.

Synpecta *Reg. S. Bened. cap.* 27. *pag.* 34. *part.* 2 vox græca συμπέκτα sonans collusorem, siue familiarem.

Totihioc *Reg. S. Pachom. cap.* 1. *pag.* 63. *par.* 1. vox Ægyptia significans, vt ibi dicitur, Præpositum domus.

Toxa *Reg. Solit. cap.* 2. *pag.* 567. *par.* 2. Stragulum è crasso panno,

Tutetur *Reg. Mag. cap.* 29. *pag.* 381. Idest extinguatur. *Menard. ad Conc. reg. pag.* 463.

Vaciuus *Reg. Mag. cap.* 18. *pag.* 361. *par.* 2. Vacuus ab opere, vice sua perfunctus in ministerio.

Versus Apertionis *Reg. Mag. cap.* 44. *pag.* 392. versus dici solitus in principio officij Ecclesiastici, qualis hodie *Deus in adiutorium*.

Versus Clusor *Reg. Mag. cap.* 37. *pag.* 390. *par.* 2. versus dici solitus in clausula officij Ecclesiastici, qualis hodie *benedicamus Domino*.

Versus Taciturnitatis *Reg. Mag. cap.* 58. *pag.* 411. *par.* 2. videtur esse versus, quo pronunciato totus chorus silebat ad tempus, vt hodie dicto Kyrie eleison omnes submissa voce recitant orationem dominicam.

Ænigmaticæ formulæ loquendi vsurpatæ in Regulis, aut Epistolis S. Pachomij, vbi classes Monachorum designantur per litteras alphabeti &c. fusè declarantur ab Athanasio Kircherio Societatis Iesu in supplemento Prodromi, & Lexici Copti cap. 1. pag. 503. & sequent. quem consulere Lector poterit.

IN-

INDEX
RERVM MEMORABILIVM
Quæ in toto hoc opere continentur.

A

D

Dei

Di-

E

Epi-

Fra-

In-

I

Con-

Li-

Mur-

N

O

P

In

Poe-

Qva-

Q

R

Ari-

S

Eius

T

Pri-

Quo-

EXPLICIT.

